Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,

ἐπιγεγραμμένοι ΜΟΥΣΑΙ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBRI IX,

IX Mvsarvm nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita HOMERI.

CVM VALLÆ INTERPRET. LATINA HISTORIARUM HERODOTI, ab HENR. STEPHANO recognita: & Spicilegio FRID. SYLBVRGII.

Item cum iconibus structurarum Babyloniacarum ab HERODOTO *descriptarum.*

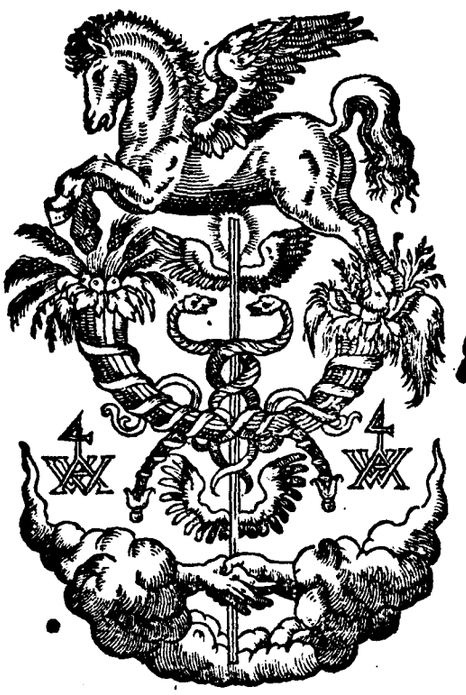
Excerpta è Ctesiæ libris de rebus Persicis & Indicis, & ex iisdem FRAGMENTA auctiora.

Cum INDICE *aucto & locupletato.*

Alia quæ accesserunt ad hanc editionem, versa cognosces post præfationes pagina.

Editio adornata opera & studio Gothofredi Jungermani.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE



ROM. SOC. IESV BIBL. SEC. COLL.

FRANCOFVRTI,

Apud Claud. Marnium, & hered. Jo. Aubrii.

MDCVIII.

Cum priuilegio Regis Galliæ ad sexennium.

ILLVSTRISS. DN.

DN. PHILIPPO LVDOVICO, COMITI HANOVIÆ ET RINECKÆ, Domino in Mintzenbergk &c. S. Cæs. Mai. à consiliis, Heroi generosiss. & clementiss.

ILLVSTRISS. Comes, Domine clementissime, Scriptorem celeberrimum, & quo vetustiorem post Mosem & sacræ historiæ conditores integrum nostra ætas non vidit, sub T. ILL. GENEROS. nomine edimus. HERODOTVS is est, quem HISTORIÆ PARENTEM, Eloquentiæ parens nominare haudquaquam fuit veritus. Editionem vero illam sub illustrissimo nomine Tuo (vt de hac re prius aliquid verborum faciam, & ita de mei facti ratione; quum prę sertim ipse auctor ob famam suam & gloriam quam per tot sæcula ipsi Musæ suæ conseruarunt, sermonem longum minime desideret) quod suscepimus, ei rei caussam addidisse & votum nostrum si commemorem, nihil falsi hîc protulisse certe sum existimandus. Postquam enim per vnum alterumve annum & quod excurrit, hîc in T. ILL. GENEROS. vrbe noua substiti, primum ab ocello typographorum Cl. Marnio aduocatus, si aliquo pacto ipsius desiderio de bonis auctoribus Græcis denuo vel nouiter, si ita daretur occasio, edendis corrigendisve possem satisfacere, quæ quidem ampliss. & clariss. amicorum nonnulla de me fuerat opinio, accesseratque commendatio, quamuis ingenii mei tenuitate, quod numquam dissimulaui, sed fassus fui ingenue, me vtrique isti oneri, certe alteri præsertim, imparem esse affirmarem, hominem insuper nulla eruditæ doctrinę copia instructum, & qui illas spes amicorum virorum, quos veneror, non tam reipsa vlla ex parte, quam amore & beneuolentia, qua me non meritum licet prosequerentur, sustinere possem: postquam igitur, quod dicere cœpi, per aliquantum temporis spatium hîc substiti, cogitatum fuit aliquoties, si qua noua boni auctoris editione studia nostra qualiacunque T. ILL. GENEROS. probare, immo commendare porro possem, atque adeo testari publice, nos hîc sub tutela T. ILL. GENEROS. vixisse sane nec inuitos nec non lubenti animo. Sed occasio digna mihi hactenus dari visa nulla: ita sui occupatus potissimum aliena opera curans, excussus propriis, vt ille ait: & vllo illicio alienam messem ad me pertrahere, id vero, quamuis more hoc hodie fit, quo tamen & alia non bono scilicet fiunt, facere nolui; nec vnquam me tam improba capiat cupiditas.

Interim T. ILL. GENEROS. hinc ob augusta negocia abire contigit, acciditque paullo post vti optimus Marnius noster post alios eximios historicorum Græcorum & HERODOTI editionem adornari iuberet, vnius preli ratione præsertim ita poscente. Ibi statim nobis incidit, forte cum hoc auctore nos id audere posse, quod hactenus sollicitos habuerat; & in diuturna absentia T. ILL. GENEROS. eam editionem vouimus, vt quam primum ἐπ' οἰκίοις illa rediret, contingeretque ex ista ἀπορροῖ, gratissima, &, vt vtroq; vocabulo Herodoti nostri vtamur, qualis numquam antea rerum omnium διεχύ. Cuius voti quum simus facti compotes, merito ante omnia & nobis gratulamur ideo, gratiasque agimus benignissimo omnium rerum moderatori, summo & αὐτοῦτῳ Deo, quod tam large vota nostra expleuerit, vt T. ILL. GENEROS. non tantum saluam sanamque reducem videre potuerimus, sed & insigni præterea titulo auctam cognoscere: eundemque cæli & terræ potentiss. arbitrum precamur, vti porro T. ILL. GEN. consilia & facta gubernare, dirigere, & fortunare clementer & benigne velit. Reuertor ad præsens. Et caussam quidē quæ me impulit, cur T. ILL. GEN. cum HERODOTO nostro alloqui ausus fui, sic attigisse, satis, ni fallor, esse iam potest. De altero, huius nimirum auctoris dignitate & auctoritate, fortasse verba magis adhuc compendifieri queant, quum ea T. ILL. GENEROS. nullo modo ignota esse possint, vt quam profecto in hisce litteris, quas humaniores vocamus, non mediocriter tinctam vel ex tam deprædicata fama cognoscere & audire potuimus sæpius. Sane vti T. ILL. GENEROS. multo maiora digniora-que offerri debere nullo modo eo inficias, ita tamen nec hunc nostrum indignum ea sperare volo. Nec enim vereor ne illi adhæreſcat apud T. ILL. GENEROS. macula ista, quam aspergere conati fuerunt non solum recentiores non nulli, sed etiam antiquiorum aliqui: quorum maleuolentia eousque progressa fuit, vti quidam περὶ κακοηθείας, si dis placet, Herodotv scribere ausi fuerint: nisi illos tamen, graues alias & eruditos auctores, quid excuset, quod manifesti sint patriæ amore (qui in multis præiudicium facit) id potissimum fecisse, quam HERODOTVS noster non ita extollat, vti ipsis allubuisset, vel facturi fuissent si suscepissent ἰσονείας ἀπόδειξιν ipsi. Scilicet ille solos Bœotos & Thebanos laudasset, in hoc numquam reprehensus esset. Sed eius apologiam, quum iam laborioſe id præstiterint, tam Gallice quam Latine, viri doctissimi, in quibus & breuiter & grauiter auus etiam meus ὁ μακαρίτης Ioachimus Camerarius, à me retexi non est opus, nec locus etiam hic patiatur: & me hercle apud ILL. GENER. T. actum agere non decet. Lubet saltem addere hoc tamen de fabulosis quibusdam narrationibus, quæ in HERODOTO (quis negat?) leguntur, quas tamen ille sacerdos Musarum non de se nobis largitur, vel οἰκόθεν promit, sed ab aliis accepta suæ historiæ intulit: nō idcirco tam temere censoria ipsum virgula, quam quidam nullo populi suffragio arripiunt, castigandum. Quid enim? consideret mihi quis ista ἐθνικὰ & τοπικὰ, is præsertim *Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.* An non vbique locorum talia acroamata in promptu sunt apud ciues? an non origines suas ab antiquis plane & oblitteratis monimentis repetunt? an, vetustiorem modo possint arcessere suæ vrbis memoriam, fabulas effugere curant? Certe illas narrationes tales tum pueri à parentibus audimus & mandamus memoriæ, porroque in nostros posteros quasi de manu in manum traditas deriuamus. Ea tum late peruagantur scilicet, fiuntque sermo publicus: & historiarum scriptor eiusmodi certe debet de originibus locorum & vrbium antiquitate quæ feruntur, exponere: longeque id

præstat

præstat quam vt quid comminiscatur ipse, quod vt quidam ingenioſi fecere, ita numquam laudatum fuit à prudentioribus. Quæ itaque penes ſcriptorem culpa reſidet, ſi talia quædam ἐπεισόδια μυθώδη inſerat in hiſtoria, præſertim tali quæ circa τοπικὰς ἀναγραφὰς occupari neceſſe habet ſæpius, qualis & noſtri HERODOTI profecto eſt: quem ἀνιχνίσεις ſuas, vt & alii ipſo antiquiores, τόποις, in quibus res geſtæ fuerunt, ἀκριβουμένας partitum, critici veteres iam diu eſt quod obſeruarunt? Ne quid dicam quam ingenue ille identidem conteſtetur ita ferri, ita famam eſſe, ita ſe audiuiſſe, immo aliquoties etiam non ſibi iſta quidem veriſimilia eſſe, tamen ſe non debuiſſe prætermittere; alia, quæ ab aliis iam monita, & inter prolegomena Herodoto noſtro præfixa habentur. Nec vero iſta de originibus, quæ in omnibus ſcriptoribus quo ab vltima vetuſtate euocentur longius, fabuloſiores videri ſolent, è meo ingenio deprompſi: ſed ex Dionyſii Halicarnaſſei commonefactione, accuratiſſimi talium arbitratoris, qui profecto longe modeſtius & cautius de priſcis illis ſcriptoribus iudicium fert, quam hodie à quibuſdam fere calore quodam & plerumque imperitiâ fieri videmus. Iſtum ad modum & Ælianus, ὁ μελίφθογγος, poſtquam ex Alexandro Myndio, vetuſto ſcriptore, protulit hiſtoriã de ciconiis, quæ aues exacta ætate ad Oceanitidas volent inſulas, idque præmii pro pietate erga parentes referant, vt ex auibus conuertantur in homines: ὅ μοι δοκεῖ μῦθος εἶναι). Fabulam id eſſe, ait, non puto. Quid enim, addit, hoc comminiſci Alexandro profuiſſet? Turpe namq; eſſe viro cordato mendacium præferre veritati, ſi etiam maximum proponatur eius facti lucrum; nedum iſtud facturus eiuſmodi vir præſumendus ſit in iis, vnde ne vilis quidem lucelli exſpectare debeat emolumentum vllum. Quæ certe & de noſtro HERODOTO pariter recte & vere dici poſſunt, eamque ob cauſſam afferre volui: qui tamen numquam proceſſit eo audaciæ, vt bruti alicuius in hominem μεταμόρφωσιν περιτιθύσας perſuadere voluerit cuiquã; etſi tale quid, vti dixi, de ciconiis Prænestinus ille ſophiſta Myndio hiſtorico credebat. Verum, vt ſupra dixiſſe commemini, mea defenſione ſcriptorum eximius non eget, abſque aliis hoc ſatis & abunde eſt iam præſtitum: & omnis antiquitas cum honore & laude vſurpauit HERODOTI nomen, ſæpe eum τὴν συνεσφέα honeſto nomine vocantes. σοφώτατον, γλυκὺν, θαυμασιώτατον τὸν μελίγηρυν Herodotum aiunt, eius diuinam in dicendo ſuauitatem in primis admirati. vtque eum ſemper præſtantiſſimum putarunt, qui ad Homeri ſui exemplum quam proximus accedere poſſet; ita HERODOTVM noſtrum & quidem ſolum ὁμηρικώτατον extitiſſe præclari rhetores ſcriptis ſuis conteſtatum reliquere. Nec itaque dicam quidquam etiam de illo, quem adiunctum antea à typographorum γραφίδι ſcriptis HERODOTI, nec ego temere auellere volui, archiatro regio, inquam, CTESIA: quod is omnia noſtro contraria narrare in hiſtoria animum induxerit. nam cuius vitii HERODOTVM affinem facere vult, ἐκείνῳ ἔλαττον αὐτὸς μάλα γε βεβιωκὼς ἰατρός, idque auctores certatim annotarunt. Antiquitati ſane viri, non à nemine etiam laudati, hoc dedi, & quæcunque raptim Fragmenta colligere potui, vel ab aliis collecta fuere, quoniam eius ſcripta ad nos non peruenerunt, ea Excerptis à Photio adieci, & in publicum ſic aucta & locupletata edidi denuo: quum præſertim earundem gentium hiſtoriam, Aſſyriaca nimirum & Perſica, quam noſter HERODOTVS, ſcribere ſuſceperit. Verum vt tandẽ finem imponam orationi: ſi igitur HERODOTI noſtri hiſtoriam principem locum inter alias antiquorum tenere affirmauero, & iure quidem meritoque, nec vllam facile illi poſſe vel debere anteponi: id non abſque auctoritate grauiſſimorum viro-

rum certe fecero. Nec itaq;, Illuſtriſſ. heros, Dn. clementiſſ. eius editionem exiſtimauimus indignam, quæ ſub T. ILL. GENEROS. nomine adpareret, quum in ea profecto haud paruæ res commemorentur, ſed potentiſſ. regum & principum conſilia ac facta, multaq; monita inſpergantur à viro principe legi digna: ne quid dicam quam pie loquatur, quamuis ethnicus ille vir, de diuina prouidentia: & quod neminem Græcorum ſcribendi genere acceſsiſſe propius ad Hebraicam breuitatem ſimplicitatemque velint, ex eoque ſacræ chronologiæ cum profanis hiſtoriis conciliationem non incertam petant, ac collationem inſtituant nec inutilem nec iniucundam. Quæ ego ſane ex grauiſſ. & doctiſſ. virorum iudicio profero: quum meum, vt iuuenis adhuc & imperitior, nec in vſu rerum verſatus, nec eruditione aliqua ſuffultus, interponere non debeam. Qui itaque ſatis abunde voti ſummam me conſequutum putabo, ſi noſtrum qualecunq; ſtudium (quantum quidem in tam breui temporis ſpatio, quo abſolutus fuit hic auctor, mea ex parte præſtari potuit, variis aliis diſtracto modis) in Herodotea editione noua, vt ornatior quam antea prodiret, poſitum, à T. ILL. GENEROS. non improbatum fuiſſe cognouero. Cuius quidem rei me ſpes bona fouet, qui ſciam T. ILL. GENEROS. fauorem erga bonas litteras & artes earumq; cultores eximium, virtutem vt hodie raram, ita laudatiſſimam in principe viro: quam, vt & alias, quas in T. ILL. GENEROS. admiramur, ore quod magna ſonaturum eſt prædicari decet: ego pro tenuitate mei ingenioli & oris infacundia calamum hic ſiſto, & eas potius colo cum ſilentio & animo venerabundo. Nec aliud iam addo quam vt T. ILL. GENEROS. cum auctore iſto cultum & deuotionem humiliter & ſubmiſſe iterum iterumque deferam, quæ vt ab homine tenui & ignoto illa ne ſpernat, obnixe & maximopere rogo. Ita, quod reſtat, Deum æternum oro, vt ille propitius T. ILL. GENEROS. ſaluam & incolumem diu diuque ſuperſtitem eſſe ſinat cum bono Eccleſiæ ſuæ & Reip. emolumento: Illuſtriſſimæque domus veſtræ gloriam antiquam non ſolum conſeruare, ſed altius etiam extollere velit. T. ILL. GENEROS. quam optime valeat. Hanouiæ in T. ILL. GENEROS. vrbe noua, è typographio Wecheliano. Anno ∞ IOC VIII. ipſis Idib. Mart.

T. ILLVSTRISS. GENEROSIT.

humillimus cliens

GOTHOFREDVS IVNGERMANVS.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice lector, de quo nos minus cogitauerimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem ista hieme susceptam iri: nec eius rei mihi vel leuiter in mentem venire potuit. Sed varie se habent etiam optimorum typographorum sæpe rationes, vt mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam ἐπανορθωτικὴν in parte dedi, cognoscere potui, adeo vt illud & hic verum esse, quod prouerbio teritur, expertus pronunciem, scilicet & nos plerumque in ipsa demum arena consilium capere oportere, non secus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondũ potui fieri vel semel compos, vt ad opus aliquod prãsi ac parati accederemus. Quamuis enim tum quod ad me attinet, ne quidquam ambitiunculæ ex his verbis mihi quis siniſtre colligat, quæ in me profecto non est vlla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficisci posset, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occasio sic esset à viris litteratis egregiam aliquam colligere symbolam ociosius: quam in Reip. litterariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἄφθονοι illæ Musarum θύραι non vbique adeo nobis in propinquo: locorumque interualla sibi & temporis longioris spatium tum deposcunt. Sed ad ea quæ nostram editionem attingunt propius: vbi non mirabor, si quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipsis nundinis scribo, & quum liber iam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cuiusdam veteris diu exspectata Græcolatina editio nondum à viro docto huc transmissa esset, quam alias prelo subiicere, nostro fuit decretissimum, operæque ad suos labores denuo confluerent, Marnius noster, vno prelo præsertim ita exigente, consilium de Herodoto edendo cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem H. Stephani secundam ad nos misit, quæ operis nostris pro exemplari esse posset. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas vt auderem aliquas post opt. amicum nostrum W. Seberum, quem in eadem re occupatum esse sciebam, cuiusque editio hisce nundinis prodit, caussa princeps fuit ms. Palatinus eximius ab amiciss. viro* IANO GRVTERO (*cuius eruditionem illam τῶν πάνυ admirer ne an summam erga me beneuolentiam exoscular magis, incerte angitur animus; & Musæ non sirint, vt vmquam tam angusto temporis spatio eius de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam*) *ex illustr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clare discere potui, non vane iactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam vt Africam esse: quippe adferre semper aliquid noui. At non tanti forte nouitas, quæ si spectetur sola, cordatorum etiam virorum cauilla haud effugit, vt ideo quid porro in isto auctore tẽtare debuerim, nisi tam multas veras lectiones me reperisse in laudato ms. putassem, vel veras tamen quasdã, vbi vulgatæ falsæ videntur, repositurũ eius ope adiutus sperassem: de quo, si non spernetur hic partus, eritque qui tollere velit, τὸ αὐτὸ τάχα βοήσει, quod præfiscini tamen addiderim. Ego itaque, ne multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: satis ratus, si Herodotea editio ad Stephanianæ exemplum publicaretur, nobisque saltem hoc proponeremus vt nostra qualiscunque diligentia pro viribus tamen Stephanianæ esset æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cuius ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me peruenire posse haud spero vmquã. Verumtamen quum superiori anno iamiam exeunte, cogitationes nostræ εἰς τὸ νέωτα conuerterentur frequentius, considerata operâ meâ, & quid restaret profligandum ante quam nundinæ aduenirent, quarum terminis nostri labores iniquius, si verum dicere licet, plerumque circumscribuntur, & viso, me demum peruenisse ad ὀνομαστικὸν septimum, sique absoluendum esset in Polluce quod sub manu, verendum esse ne in Herodoti editione amplius quam præuaricatus viderer, vt qui huic plane nullam operam à me dedissem: sic itaque mearum rerum hercle satagere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitaui tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adsuerem, quum ille sat eruditum editorem, amicum nostrum, esset iam nactus: & mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctissimo quodam viro in eo auctore obseruata & emendata exspectare iussus fui è Gallia: abrupiq; tandem hoc filum, & Pollucẽ sepositi, cum æstate, si erit ocium & facultas, σὺν θεῷ resumpturus. Itaque Herodoto tandem, non ita tamen solo, vt non & aliis distraherer sæpius, per duos menses operam dedi, quantam per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor vt illius iam editio prodiret illustrior & πως δήκη aliqua auctior: plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in parergis sunt occupati: quique in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, vt tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato est, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias vnde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim vnicuique suum, vt verum & par est, poterit tribui.*

Textus (vti vocabulo iam recepto in hac re vtar) Græcus & Latinus nostri Herodoti ad exemplum

editionis H. Stephani secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recensione præstiterit, cognoscas, si lubet, ex ipsius prolegomenis, quæ statim cum aliis Herodoto præfixa inuenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores, ita certos, vt me palpari putarem: qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem eius primam, mihi quondam à Clariss. GRVTERO datam. raro item in interpunctionibus variaui, itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. vbi tamen vtrumque spero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos studio se mutasse ait in illa secunda editione, peccarem. De interprete alias quem VALLAM autumant, mihi profecto idem accidit, quod H. Stephano, vt obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in Herodoto mirarer, interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum vllam accuratiorem linguarum cognitionē mihi vendicare possim, meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo vt si quid ego voluerim refert, optimum H. Stephanum de nouo vertisse τὴν εὐσεφέα optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit: vel vt istas interpretationes, quas margini adiecit, in textum ipsum transtulisset, quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falsæ sint, vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit, immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes; & nos eius voluntatem contra ire hic iam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel obseruandum essent liberiores, illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare iussimus in extremas paginas, vbi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui singulorum quo referenda indices. Ceterum de libello qui vitam HOMERI continet, didici ex prima H. Stephani editione, eum esse ex Conradi Heresbachii interpretatione, ab H. Stephano multis locis recognita: at versus qui passim inserti occurrunt, Conradum non vertisse: ideoque eos partim ex eiusdem H. Stephani, partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad CAPITA, siue TMEMATIA quod attinet, dixi ante annum ad Cæsarem, quid in ea re spectassem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diu erse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem, & aptius alium potuisse non negabo; nostramque minus congruam interdum, immo sæpius, & id fatebor. & fuisset alia modo qualis qualis ad manus; arripuissem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate: nec vllum inde auctori nostro spero fore incommodum; quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui, neq; ipsum contextum ideo distraxi: saltem ea fini elaborans, vt Index ad eas accommodari posset; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare solent. Auctorem alias ita scripsisse, eiusque orationem ea inter se cohærere ἁρμονίᾳ, vt omnem istam minutam diuisionem respuat, si nesciuissem, ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria, sed illa prolixiora, ista breuiora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem extiturum, vt ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Aeliano, (quamuis illis alia scribendi materia) aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamuis ab indoctiss. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noueni, quot Herodotus noster & Cephalion quidam Musas conscripsit, idemque tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conueniet, & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo iactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interseruntur tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ H. Stephanus librū vnumquemque in sua editione posteriori distribuit. qua distributione, vt ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa interualla, ceu longa quædam via, diuidatur, vbi commode, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero HOMERI adhuc dicendum superest, nos in H. Stephani editione ad Græcum contextum nullas διαφωνίας (vt ipse Herodoteo vocabulo vocat) lectiones inuenisse. Quum itaque olim dum Heidelbergæ apud nobil. & ampliss. v. G. MICH. LINGELSHEMIVM, patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms. Palatino, in quo vna cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξηγησις περὶ τοῦ Ὁμήρου γένους καὶ βίου continebatur, illum libellum contulissem, istaque excerpta adhuc inter scidas quasdam inuenissem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam διαφοράν singulis locis in margine Græci contextus adscripsi; in contextu ipso mutaui nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus fui. Sequuntur adiectæ ab H. Stephano adpendices, de PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS vna, altera de ÆGYPTIORVM, vtraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam eius in aliquot locos obseruationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis adderē, vel quasi locupletare adpendicem Stephani Aegyptiacam. De illo enim Aegypti flumine vnico, NILO, ex pluribus auctoribus adieci veterum sententias inter se dissentientes omnes super huius fluuii augmento, partim & Herodoti opinionem refutantes. Notaueram mihi illa loca, quum alias collectanea ad Herodotum pararem,

variis

variis auctoribus antiquis raptim pervolutatis, & nouis etiam quicunque mihi ad manus: stultè, qui hæc confieri sperabam posse tempore tantulo. Sed ista tamen priuatim corrasisse forte non erit aliquando plane supernacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde Herodoti emendari, illustrari certe: & vtinam hanc operam nobis H. Stephanus, qui omnium potuisset optime, dedisset, suasq; illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas iam vmquam emersuras quis speret, postquam

Τὴν Μώσας φίλον ἄνδρα τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subiicere. Clione, cap. CXVII, *ait ad Astyagem Harpagus:* ἐπεί τε ἐγὼ ποιησάμενος τὰ κελεύοντα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τὸν εὐνέχων τὰς πηρώτας, καὶ εἶδον δὶ ἐκείνων, καὶ ἐθηψάμην. *Hic pro vltimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, vt videtur, veterum,* ἐθηψάμην. *Sic enim diserte Thomas magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*scilicet vt* εἵρεψα *dicimus pro* ἔρεισα, *&* ἠρεψάκεισάμην αὐτὶ τοῦ ἠρεισάμην) καὶ ἐθηψάμην αὐτὶ τοῦ ἔθηψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἶδον δὶ ἐκείνων, καὶ ἐθηψάμην. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte maioris momenti. Eadem prima Musa, cap.* CXXVIII, *de Astyage legitur:* πρῶτον μὲν τὸν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετεῖναι *forte* μὴ κτεῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me Thomæ eiusdem auctoritas non fallit, quamuis apud eum corrupta vna litterula ita legas:* ἀναγνώσκω τὸ ἀναπεθῶ, ὡς ἐν τῇ πατρώᾳ τῇ· οἳ μιν ἀνέγνωσαν μὴ κτεῖναι Κῦρον. *In primis vero plura in illis, qui Herodoti verba hinc inde laudauerunt, mendosa possent è nostro rescribi. Sane apud Stephanum, siue quisquis est ille* ὁ τὰ ἐθνικὰ κατηγορήσας, *varietas in propriis vrbium creberrima est, vt loco exempli,* Θυέλλα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα Φωκαέων ᾤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in Herodoto nostro illa* Υ' ἐλη *scribitur in ea Musa Clione, cap.* CLXVII. *Sic quæ Euterpe, cap.* XXIX, Ταχομψὼ, *Ethnicographo saltem* Χομψὼ *ex eodem libro Herodoti affertur. Qui* Ζύγαντες *in Melpomene, c.* CXCIV, Γύζαντες *ex eodē libro quarto laudat idē, & in* Βύζαντις *ait,* κακῶς λέγει δὲ γ' Γύζαντις *legi apud Herodotū, quo modo tamen & in* Κύραννις (*quæ* Κύραμις *Herodoto ibidē*) *adducit,* νῆσος, *inquiens,* κατ' Γύζαντας τὰς ἐν Λιβύῃ Ἡρόδοτος τετάρτῃ. *Verū mitto hæc, & dico de ceteris quæ restant. His itaque adpendicibus, quas dixi, subiectum habes* FRID. SYLBVRGII *Spicilegium in Herodotum, quod ex editione Herodoti Latina minori forma ab illo ad exemplum Stephanianum primum anno* CIↃ IↃLXXXIV *curata, vbi id interpretationibus H. Stephani in margine insertum, raptim excerpsi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri posse in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ociosiusq; hoc agere volet. Mihi sane ita visum fuit non raro vel obiter relegenti, & proposuissem libēs, si per tempus licuisset, tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exstant post Vallam prolatæ, quam meas de quibusdam locis in Herodoto Latino dubitationes, vt viri docti de his statuerent & decernerent, rectene an secus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud vltima Musa, cap.* CXIX, *quale est?* offa illa falsuræ prius Imposita resiliit palpitauitque, quemadmodum pisces recens capti. *Quando* prius? *& quid verbigerari opus? omnino scripsisse Vallam,* prunis, *& id à librario male descriptum, vel ab operis male lectum, indeque effectū illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ ταρίχοι ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλονται τὰ ἔσαιρον, ὅκως πρὶν ἰχθῦς νεάλωτους. *Ibidem statim ante capite* CXVIII, ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ· *Valla,* quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti. *quis itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non iudico, saltem indico vt legerit. Qualia multa quis obseruet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem Calliope, c.* 98. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim Herodotus,* καὶ τοῖσι Ἴωσι ταῦτα παραινέσαντας· *scilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV, Εὐρυβάτεα, Eurybatem *Argiuū legimus, quem Valla mendose* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de Amomphareto:* ἀντιφερόμενος τῷ πρότερον λόγῳ· *in Valla omissa negans particula,* quippe qui colloquio superiori interfuisset. *Verum & hæc colligo non vltra, sed missa facio iam. Nunc & de* CTESIA *breuiter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipsius Persicis & Indicis à Photio attinet, sequuti sumus H. Stephani editionem Herodoto adiunctam: nisi quod aliqua quæ auctiora in clariss. & benenolentiss. viri* D. HOESCHELII *Photio Græco erant, vel in ms. Bauarico esse idem vir laudatus monuit, ea fere in contextum nostrum retuli, vtrimq; secus tamen vncis inclusa, & re ad oram indicata: Latinam versionē tum pariter mutuatus ex Latino Photio eximiæ eruditionis viri* A. SCHOTTI, *qui præclaram illam editionē suam ad me antequam domo misit. Græca lectiones variantes ad oram vero sunt ex eadem editione Photii, quam cum Stephaniana Ctesiæ diligenter contuli, & vbicunque illa variabat ad nostram adnotaui. de quibus & infra ad Ctesiam monui: sicut & de hoc, Notas subiectas & Interpretationes diuersas esse ab eadem A. Schotto, priores quidem: posteriores vero, quæ nouo incipiunt à signo, eas ab H. Stephano & D. Hoeschelio esse. Ipsi Ctesiæ præfixi H. Stephani disquisitionem de* CTESIA, *& quæ sub finem eiusdem notarum legebantur de* Διττογραφίᾳ *quorundā nominum, in Ctesia præsertim, deque voce* Ἕλλογῶν· *hæc inquam omnia editionis ipsius prima, quæ anno* CIↃ IↃ LVII *dedit Ctesiæ eclogas Græcas cū quorundam aliorum. Vt item Persica & Indica excerpta ex conuersione H. Stephani Latina habes, è qua & antea, (quam,*

& in prioribus eius editionem scilicet sequutus, hic loco mouere noluj: nõ ignarus alias à cl. viris. Schotto in eadem re post ipsum elaboratum esse haud frustra, vt vel quæ aptim excerpsi indicent, præsertim in Indicis) ita in Indicis & alteram subieci ab amico nobis viro quondam confectam, & qui nunc πανσοφίᾳ θεμένῳ, L. RHODOMANO, (ob cuius obitum Græcæ Μῦσαι αἰτίων ἀλλήλαισιν ἐκάκυον) sed non editã, quam descriptam huc misit, quĩ de nostro instituto cognouisset, nob. & cl. vir Mel. Goldastus. Vltimam partem, Fragmenta nimirum CTESIAE congesta, & in ordinem non nullum interdum digesta, ibi si meo labori aliquid adscribam, non spero me ideo cuiusquam reprehensionem incursurum. Quamuis enim fatear lubens præcipua quædam ex Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, & Demetrio Phalereo ab H. Stephano primum collecta & edita: posteaque ab A. Schotto in Latino suo Photio aucta ex aliis auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me contulisse vel ipsius Ctesiæ verba, vel aliorum ex ipso factas ἐκλογας, vel vbi eius mentio, certum est. Vbi tamen nihil exposco quam tumultuariæ συναγωγῆ συγγνώμην. quam paucis enim diebus me circumscripserint operæ, quibus ista describenda, conscribenda, omniaque παρέργως, quid referre attinet? Adscripsi vero ad Latini contextus oram semper, quo interprete illa legas: quæ è quibusdam crebrius petenda fuere, vt ex Plutarcho, Aeliano, Tzetze, id interdum omissum fuit admonitiunculæ, facileque ipse colliges ab eodem esse interprete, cuius versionem in eiusdem auctoris verbis antea adposuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani interpretatione, certe ex eius editione horum fragmentorum eam sumus mutuati. In ceteris minutioribus particulis, vbi non ad manus fuit versio, à me ipso excudere conatus fui aliquid interim quod alicuius versionis loco esset, ne vna ex parte scilicet pagina vacarent. In quo te iterum rogatum volo quisquis es, vt benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem ista expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo maleuolentiam, alias facillime laturus si meliorem substitueris, nostræ alleueris atrum Transuerso calamo signum. Errare solent & qui cauent ne errent, qui nonum suum in annum premunt: quid mihi incautiori & sua iam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem spoliaque ampla referet hercle nemo, qui festinantis erroribus valde insultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem esse volo, sed cum candido & humano lectori, quem tamen & ipsum ne morer diutius, sermonem contraho. Notas igitur extrema quaq; paginarum ora Ctesianorum fragmentorum vt in mentẽ venit ita quasdam aspersi: sicut & in tertia feci adpendice. De Indice iam in Herodotum sermo iterum longus incipiendus foret. Sed breuiter. quum eum quem inceperam ipse perficere non possem, reconcinnaui quantum potest priores: ita tamen vt multum auxerim vel sexcentis locis, multa falsa & ridicula eiecerim, & pleraq; ad Herodoti ipsam dictionem reformauerim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curua corrigere potui, sed omittere sic coegit nolentem quamuis pro labore multo & vario χρόνῳ & ἀκαρῆ. Optimus ille vir, H. Stephanus, cuius memoriam cum honore vsurpo & laude, ita eius infinita & eximia merita de bonis auctoribus iubent, cuicumq; illam prouinciam mandauerit, is frustratus profecto fuit ipsum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo construendo actum agere me non opus fuit scilicet. Notum enim exstare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod Herodoteæ lectioni vtiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci; vt ita istud Lexicon & nostra editioni inseruire commode possit. Sed fere oblitus fui eorum quæ Herodoto præfiximus. Vt itaque ὕστερον πρότερον, quod aiũt, ὁμηρικῶς, verbo, quod ad illa, absoluã, sunt ea PROLEGOMENA ex H. Stephani ambabus editionibus petita, vt & vocum HERODOTI recensio. Nos adiecimus LEXICON, vti quidem titulus præscribitur, vel potius, vt mihi videtur, glossas notabiliorum in Herodoto vocabulorum. Misit id ad nos ita transcriptum, quo exemplo edimus, è suo ms. vir nob. & cl. MEL. HAIMINSFEEDIVS GOLDASTVS. Quod coniecturæ de quibusdam incidit obiter, ad oram posui: alias mihi notaui bonam partem σποράδην ex his glossis exstare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conscripsit. Tum de vita, scriptis & stylo nostri HERODOTI ex priscis aliquot Testimonia adieci, quantum quidem per vnum alterumq; diem, quo protractum fuit hoc opus in ipsis nundinis, coaceruare licuit. Tu & hanc operam boni consule, idem rogatus, quod de priore abs te petii. Sed de carmine duplici ad me à clariss. & litteratiss. viris misso, statim q; subiecto, volo me tibi omnino excusatũ. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris causſa mississent omittere, licet non & potui non erubescere ideo. Testari itaque libet, me amorem & beneuolentiam eorum erga me agnoscere insignem, animoque gratissimo amplecti. cetera illos partim de nostro instituto non recte intellexisse, quamuis, vt ingenue exposui, aliorum potissimũ vestigiis insistat illorumq; exemplum sequatur, partim præiudicio agnoscant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuisse largiores. Ego sane quæ eorum illis adiecero oculam, lucri facere potero ruborem sepius. Optarem tamen τὸ θαυμαστὸν BROVGHTONO Hecatostichon, quod in Herodoti & mei gratiam pangere cœpit, absoluere licuisset. Nunc decessit alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot versus ex iis quæ vidi, vel Herodoti nostri causſa, & vt ceteros eliciam, adscribere.

Ἡροδότου λιγυρὴ Γοὺς ἰαχήσει ἀοιδὴ
Χεσιμεῖ ἄσσ τὸ νέκταρ Βροῦγτον ἐστόνιξε

Ὁ Θεὸς, ἐστὶ θέλησις· ἐὰν ταῦτα μὴ μὴ λέ,
Ἐκ τῶν Μουσῶν δωρήματος τόσσον ἐλίξας.
Κλαίω ἔχει Κύρε κλέος ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀλλόσι.
Πρόλογε δ' Ἡσαΐας τοῦ Κύρε ἐνομακλήδεω. &c.

Nec amplius te moror amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignosce erratis, quæ nos præterierũt, quum præsertim oculi inualetudo ad occupationum mearũ vim accederet, ego q̃ alias nec è Lyncei prosapia nec Argi me feram, qui tamen suis oculis credo negocium inuenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumque quasi catenam, quod considerare debes, trahimus continuam: adeo vt hic τὸ ἀναμάρτητον, (quod alias dei proprium solius, καὶ τοῦτο ἀδὶ εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνούμενον, vt cum Aristide hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modo ipse hominem se natum cogitauerit. Vale & nobis faue. quod si feceris efficies nos ad alia posthac alacriores.

HVGONIS BROVGHTONI
ad Gothofredum Iungermanum distichon.

Ὅσσος ὁ Ἡρόδοτος κοσμήτωρ ἱστορίαων·
Τόσσος Ἰουγερμανὸς κόσμος ἐὼ Ἡροδότῳ.

Ad Cl. Musarum Herodoti ἐπίμυσον ἀνορθωτὴν GODE-FRIDVM IVNIVM meum.

HERODOTO *imbuerant omnes ipsæque nouenæ,*
germanæ Aonides, ora stylumque, Deæ:
Ioniasque illas Veneres, quantum vsque fuisset,
vnius in linguam denique transtulerant.
Nequicquam hoc. Adeo vis maior Temporum, & omnem
Ioniam, & nobis surpuit Aonidas.
Te, nisi, quanquam innuptæ illæ, seclo genuissent:
Quid? nisi vt Herodoto tu decima vna fores?

Et aliter.

Hactenus Herodoti fuerant Musæ, ore, locutæ:
Musarum vel subdica mage Herodotus,
Talesti auspicio & tanta suffultus opum vi,
totam illam nobis fuderat Ioniam.
Quin & facundas vltro dudum ipsus Athenas
liquerat: Ausonio ciuis in orbe nouus:
Ioniamque suam Ausoniá mutauerat orá:
iam tunc, sponte sua, deditus in Latium.
Cùm mala tot veneris labes & rugula secli,
in Phœbi ipsius obtexuit ore notam.
Nec tulit id, vernans IVVENALIS *adorea nostri:*
& nona Diuarum, longiùs, Heba nouem.
Quin nunc tota suum, pro nomine, se illa Neandrum,
neque non iam ingereret Gemmulam, opesque nouas.
Non nisi vt Herodoto fieret consultiùs inde:
atque vt posset Heba redire sua.

Prorſus vti placitum eſt Superis: ſua munera Terræ,
temporum in alterna diſuariare vice:
atque arbuſtiui mala damna trimeſtria Honoris,
reddere, Vere iterum mox rediuiua nouo.
Aut & vti anguiculis, Anni pars vna, Senecta,
& ſua cùm fuerit, perbreuè, turpis hyems:
altera mox eadem, verniliùs inde recentans,
pellem interpollat, Annua bina dies.
Quamque bene iſtud iam? cùm ſic quoque Nomina rebus
compariant? præſens eſt ſua iiſque Fides?
Cumque adeo & ſic tu, mâlis iam ſiue Neander,
ſiue Poetarum agnominis eſſe duûm:
vtrunque impleſti nobis nitidæque Iuuentæ &
dotibus ingenii, Vere ſacroque tuo:
Ipſi etiam Herodoto vitam ætatemque Nouaſti:
Verque reduxti illi pulcrius inde ſuum
Ionicumque Lepôrem illum, ſuaque ora recocto,
nunc laus iſta tua eſt, reſtituiſſe Seni.

Ἰωαν. Τ. Φερσιάδου.

SERIES

EORVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

HERODOTI defenſio cõtra eius reprehenſores, nominatim vero Plutarchum, ex Ioach. Camerarii procœmio in hiſtorias Herodoti Pag. 1
Herodoti vita, ex eodem 7
De dialecto Ionica, ex eodem 8
Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquẽdi, illi cum Homero magna ex parte communia: nec non alia: collecta & Latine reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano 11
Ioniſmi Gallici, ſiue Ionici Galliciſmi, ex eodem H. Steph. 24
Alia de Herodoti vocibus & varia in quibuſd. mss. ſcriptura, &c. ex eiuſd. H. Stephani prolegomenis diuerſis. 27.30.33
Lexicon vel Gloſſæ Herodoteæ Græcæ ex ms. 35
De vita, ſcriptis, ſtylo Herodoti ex auctoribus antiquis tam Græcis quam Latinis teſtimonia 37
Quibus ſubiecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro eius defenſione plura noua H. Stephan.
Herodoti libri ipſi IX, nomine Muſarum inſcripti, Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Vrania, Calliope. cum interp. Latina L. Vallæ, & recognitionibus H. Stephani.
Herodoti libellus de genere vitaque Homeri, cum interp. Heresbachii, ab H. Stephano recognita. 558
Adpendices ad Herodotum de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diuerſis auctoribus, opera H. Stephani 575.598
Adpendix alia de incremento Nili, & eius cauſſis ex diuerſis auctoribus. 606
Frid. Sylburgii ſpicilegium ad Herodotum 627
Sequuntur CTESIÆ quædam:
H. Stephani de Cteſia diſquiſitio 630
Eiuſdem de Διπλογραφίᾳ quorundam nominum, in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν 633
Elogium Cteſiæ Cnidii ex Briſſonio 634
Veterum teſtimonia aliquot de Cteſia, eiuſque ſtylo 635
Series regum Perſicorum ad Cteſiæ hiſtoriam ab A. Schotto deſcripta 636
Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex Photio, cum interp. H. Stephani, & variis lectionibus ex editione graeca Photii: item cum diuerſis interpretationibus A. Schotti: & notis eiuſdem, & H. Stephani, Dauidis Hœſchelii.
Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem Photio, cum iiſdem quæ ad Perſica acceſſerunt
Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione de Rhodomani 668
Ex iiſdem Perſicis, Indicis, & aliis Cteſiæ ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta 673
Omnia cum interpretatione Latina & Notis.
Index in Herodotum.

EX IOA-

EX IOACHIMI CAMERARII PROOEMIO IN HISTORIAS HERODOTI.

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipsiam aduenerat, statuisset domi suæ quibusdam priuata opera Herodoti historias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoscendum à magistro sumus missi. Etsi autem Crocus vix peruenit ad secundum illius autoris librum enarratione sua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate scriptorum, quum celeriter diuersitatem quandam sermonis, quam διάλεκτον vocant, percepissem, ita postea semper in illo legendo, hæsi atque perseueraui, vt qualemcunque (sentio enim quàm exigua hæc sit) facultatem Græcæ linguæ consequuti sumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vsus fui (acceptum à magistro) Herodoti codicem, tractatum versatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & scriptura nostra insignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aspexi, non vnquam ferè temperare mihi possum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis studii iucundissima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuisse omnino ἄλυον, ἐσ' ἀτέλεσον ἰδρῶϑ' ὃν ἱδρωσα, lætor. Autorem autem istum tanti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi posse censeam.

Paulo pòst.

Neque me fugit, posse hoc testimonium de Herodoto meum videri magis amoris esse erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hos esse corruptum. Notum enim quod & astrologi vsurpant, τὸν φιλέαν ἐς τὸ μῖσος ἐκπεσεῖν τὸ μέγιστον, ἐς μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit causas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre sententiæ nostræ, atque etiam respondere iis quæ resciuissemus aduersus ipsum dici solere: vt intelligi posset, neque nos temere aut de puerili persuasione quadam illum celebrare, & insectatores ipsius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam sibi accersere. Ac nostra sententia paucis illa quidem confirmabitur. responsio erit longior, vt necesse est: de qua tamen & ipsa, inductio animi mei & rationum conclusio magis atque certius poterit perspici. Quum igitur in quocunq; autore in primis id quod ab illo susceptum est ad exponendum, & ipsa expositio, considerari soleat: in priore hæc ferè spectanda ad laudem existimo, si eæ res sumptę delectæque sint quarum cognitione alii adiuuari, quæq; ipsæ suapte bonitate placere posse videantur: in posteriore, si expositio sit verbis sententiisq; apta atque consentanea. Quæ breuiter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel non præstitit potius, quominus præclarissimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipsa sit putanda, quantumq; ponderis habeat, quis non videt? Quisve ignorat, omnium consensu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorum temporum historias, variarum quidem gentium, sed potissimum Persarum & Græcorum, componendas & narratione sua exequendas suscepisset, nónne potius præcipuas & præstantes res complexus est expositione sua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortasse & veterum aliqui, certè posteriorum ex illo genere sophistico multi, qui nihil nisi inani quadam obiectatione animos leuium quorundam afficere studuerunt. sicut ille Æthiopicorum & Dictys Cretæ autor: de quibus facilè existimari potest de similibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc esse autore affirmo? Minimè equidem: sed hæc caput esse historiæ nego, quum sit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, euersiones, mutationes regnorum maximorum, opulentissimarú vrbium expugnationes, successiones potentissimorum regum, celeberrimarum ciuitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidissimè decurrens, omnibus ornamen-

tis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam nō abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura ſagax, fabuloſorum verecunda commemoratio: mira vbique ſimplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famam, dignitatem, virtutem conſtituunt & perficiunt.

His breuiter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet, accedamus. Contra quę quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgàti & ſanè veteri accuſatione mendaciorum pauca diſſeramus. non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe: quæ vtinam perueniſſent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſpōſio copioſior. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimum ſcripta illi ſatyræ inſectatiōni occaſionem præbuiſſe perhibeant, vt audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit iudicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus quòd notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique nonniſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hęc antiquiora falſa fictaque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet, vt multa quę nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummouet oceano, ſermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuerſum genus narrationum iſtarum ſemel abiicere vt futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi, habitúmque peruerti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximę vrbis, omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alis æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrii quę narrat, an nos credere poterimus de noſtris aruis? Quo tamen loco ipſe ignorantię incredulitatem refutauit. ſic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milii & ſeſami quam procerę arbores exeant, in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis deſcriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorum altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Vtrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas eſſe. In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his ſimilibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè conceſſero, in horum vllo mendacii manifeſtè autorem redarguendum eſſe; quum tot deriſa quondam & exibilata, pænè iam comperta eſſe exiſtimentur: quumque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeuerentur ab iis, qui non audiuiſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dicitent: vt nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur. Sed ab his recedamus.

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt vt quaſi mendacem inceſſi vituperarique autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè conſonarit, & venuſtiſſimè compoſuerit, admirandus: quumque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ, conſiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq

ab

Fabulæ.

Folio 8.

In Cleone, f. 295

Cleone, f. 278. & f. Polymnia, f. 61. & f.

Erato, f. 173. Thalia, f. 202. vt 116. Melpom. f. 13.

ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauetque ne quis simplicior decipiatur, quum addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem simile non sit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de pręcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis pręmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In coniecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animaduertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus acsi thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam vt malæ & profligati pudoris feminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copioſaque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumenti, adiuncta sunt veluti παρεργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam inconstantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed institutionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiam monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferat omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ. an quisquam falsò hoc proditum dicit? Obiiciunt illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio an ita sint, ficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam peruersitatem animorum, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus exitibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio eadem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præterea Babylonium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero natóque cum capite leonino fictum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd nouercæ ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinum vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona ficticia: quid incommoditatis tandem habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratum in historiarum, decens, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi,

Polymnia, c. 14 Vranie, c. 137. non vera esse potius, id est, ita audita cognitaque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, decq; aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, qui factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinataque inductio quosdam ad huiuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atq; aliquanto certè præstantiorem multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neq; obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. α

Multa licet memoret conuicia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisq; redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma Græcum Eueni veteris poëtæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suã applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidem neq; texit caussam iræ ac odii sui: nam suã ciuitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, οὐ τὰ καλὰ ἐπῶν ἐρωτικὰ δῶρα. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, deinde verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurimis fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (vt rectissimo) vsus est diserta & accurata orationis structura, quam à posteriorum seculi forma differre

ferre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causſæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici sentiamus? Egregium est quòd conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſe à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, solereq; ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de coniecturis sequendis deque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neque recte facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, sacra & profana. Si vera sunt, quæ est contumelia? (recte enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod, quàsi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacii, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarch.) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominũ primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantùm laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionem corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus singularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quum profectò eos, qui veluti opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt citharistas & grammatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque male audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de Deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicuntur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum irasci? cur vlcisci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πάρεστι δὲ λύπης καὶ χαρᾶς ἰδρυται τὸ θεῖον. sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obseruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hostis) nónne eandem sententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarum? sic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἤ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον. Sed hæc quam sint futilia quis non videt? Omissam autem [illegible] retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: seque hoc consoletur, quod [illegible] ait, tot alias exposuerit non magis profectò fabulosas. Sed prætereunda sunt certè aliquid, indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annum satis clarè memorat eruditionem, & [illegible]am fortunæ aduersæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένοντο. Neque Xenophon sapientissimus vir dubitauit similiter post amissum regnum prudentiorem Crœsum producere. Ad [illegible]rumentationes illius de Ephesiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, [illegible]mplacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non scripserit. Quasi [illegible]ortuerit narrare Herodotũ, nisi quod in litteras iam esset relatum. Quod dictu est perq[illegible]idiculum: præsertim quum ipse profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, [illegible]tionem facere decreuisse. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, [illegible] Aristogitone, Athenienſibus, Platæensibus, quæ disputat, patiamur (sanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non [illegible] facile est victoriæ istius præclarum successum?

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho [illegible]. Herodoti luculentissima narratio, quum nemini non sit euidens. Dicit enim, [illegible] Lacedæmonios, posse contra legem ante plenam lunam in expeditionem sese proficisci, & remansisse patriæ donec luna orbis compleretur: ac postea profectos, ita accelerasse vt tertio die in

Polym. l. 4. c. 31.

Ibid. c. 11.

Polym. l. 4. c. 31.

Herodotus in sua ad Euterpen Clium, c. 29.

Clius, c. 32.

Herodotus l. 5.

Clius, c. 120.

Erato. c. 106. & 120.

Atticam Lacedæmone peruenirent. Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cælum ipsum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, deque prœlii die, sua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris sibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc sibi esse sequendum putauerit. De Philippide etiam obscura est insectatio: & erat hic locus in nostro libro corruptior.

Reliqua sunt calumniis manifestis referta, & vbique conspersa nigro sale, & atrocibus quidem illis sed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, vt ciuitatem suam, (notum enim, fuisse hunc Chæronensem Bœotum) exquisita & peraccurata defensione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem nostrum. In quo quidem ignoscendum est dolori ipsius, sed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleste fert & indignè læsos oratione ab Herodoto suos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe lateque vagata, sed conseruata etiam ad posteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demosthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolui oportere. Cuius mentionem à Xenophonte scimus semel atq; iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ ciuitates, quæ aduersum barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subiecissent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitere decreto: sed quòd illo tenerentur, fama memoriaque hominum constantissime perdurauit.

Philippica.

Hell. 3.

Illustrium fabularum exitus in Polymnia. 132

Præterea quamuis malitiosum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, non stultum tamen fuisse neq; hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset, & in summa audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, si falsa essent, non modo paulo ante defunctorum dictis atq; relationibus, sed memoriæ, viuorum propemodum, testimonio refutari atq; redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione, cum narratione tam dissidente, in celeberrimum frequentissimumq; totius Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vanissima atque leuissima scripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inscriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque existimationem. Non audiuissent ac potius exibilassent, vel male etiã multatum illo tanto theatro eiecissent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ solennique cœtu ad nomen Græcum proscindendum lacerandumq; adesset. De consilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos, etsi astute disserit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi possit narratio. Adduxerat inuitos, sed sic vt à ciuitate delectos: ergo non suodò illius, sed suorum quoq; metus hos continuit. Dimisit alios, quos minus alacres in aperto esse discrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos solùm haberet ipse secum? Primùm voluisse Leonidam perdere istos Thebanos dixerat: neq; non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Thespienses, etsi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis sequutos alios plures ditionis ipsorum intelligere debemus. Ita enim fieri solitum scimus, vt Spartani nequaquam veluti solitarii, sed quodam satellitio suorum stipati in expeditionem proficiscerentur, quum singuli interdum ad septenos adducerent eorum quos ἄλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis angustiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuisse vel defectionis, vel fugæ, vel transitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim scribit nonnullos, & vel de gestu intellectum fuit supplices hos esse. Notas quidem cur impudentissime confingere voluerit, causam equidẽ nullam reperio. Accusat paulo post asperitatem vocabuli, quod de fuga consuluisse dixerit Græcos. Nimis est seuerus noster Aristarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum censet aufugiendum de Troia, non enim (vt opinor) mollius est φυγόμαχον, quàm δημόσιον βελέεσσι. Quid verò de Naxiis & Themistocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempestate barbaricæ classis ingruentis incredibile fuerit, insulanos homines non ad eos proficisci voluisse quibus nemo non iniiciendæ seruitutem impendêre existimaret. Themistocli vero indecorũ aut turpe fuerit, adiutum ipsum alterius consilio, non solum omnia commentum fuisse: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, sed decem συμφοιτήτους optare non puduit. Nam in Artemisia quòd faceretis consumit suas, quibus nequaquam abundat, fecisse videtur incognantius.

Polymn. c. 205. & seq.

Callipe. 4. 28.

Polymn. 2. 229.

Polymn. 2. 9.

In

In iis quæ ſequuntur, quod non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cetera inuoluta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmantia, vel relinquamus ſane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim ferme reſponderi dicique idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non peruerſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odioſumque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, vt neſcio quo pacto, quamuis oppreſſa & obſcurata, illa plerunq; tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus, *Iliad. 4.*

——σὺ μὲν ἐ κακὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἷ' σθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῶδε νοῆσαι.
Εἰ' δ' ἐπὶ δὴ τῶτον ἀπὸ σπουδῆς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρχε δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntati aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſſa poſſet, oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui iudicio & inductione illa ad talem modum diſputauit, profectò in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, vt tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis huius. Sed finem faciamus. Non enim iucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatique autoris excellentiſſimi debito.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem iuuarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorum de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (vt verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & iucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) grauiſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeueritati, neque ſuauitatis cuiusdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habendum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium ſententiarum copiã, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnifaciendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum vniuerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenii præſtantiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper vſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem huius videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, &c. *Thucyd. lib. 1.* τὴν μὲν ἀκρόασιν τῶν μύθων ἐπὶ τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

DE HERODOTO, EX EODEM IOACH. CAMERARIO.

HERODOTI patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptũ nunc etiã in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua ciuitate bono loco natos tradunt, ipſumq; fratrem habuiſſe Theodorũ nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus

Lucian. Herodoto, vel Eriomo.

in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura compositam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideoque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autem fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes fere sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Atheniensium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam: sepultusque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσσυρίων & λόγων Αἰγυπτίων, quos conscripserit: quibus tamen hæc mentio solummodo restat. Herodotum scribunt, quum recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidem qui adhuc ætate puer esset: quumque Thucydides tum quasi diuinitus commotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotum; & gratulatum fuisse patri ipsius Oloro: hortatumque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque disciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & discessio in Thurios.

Cliome, c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡ ῥόδον Λυξίω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἐκ γαίης ἰσοπέλης πρύτανιν,
Δωρίων πάτρης βλαστὸν ἀπ' ἀνδρὸς ἄπλητον
Μοῦσαν ὑπεκπεφυγὼν, θύελον ἔσχε πάτρην.

Natus apud Halicarnassum, sed magistratum in colonia Thuriorum Aristoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, situm Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patriâ Thuride sedit humo.

Ex eo factum est vt aliqui præscriptionem Halicarnassensis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno disserit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab V. C. trecentesimodecimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam esse circiter olympiada VI. Sane cum Hellanico vixisse fuisseque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & EVripidis poëtæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuêre à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illũ historias & fabulas cõponere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam scriptor Lydus, quem in Lydorum historia sequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampsacenus paulò hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & alius, medicus.

Erasm. in 1.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium; & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet solo Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regnante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus, tum illis fuisse inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poëtæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & AEgiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens posita a Dorienſibus pulsi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuêre.

Pausan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. A in η mutatur, nisi Doricum fuerit. αι mutatur in η. Mutatur & ει in η; diuisa diphthongo, itemque in genitiuis nominum ος in ου mutatum est ex οιο. Crassæ mutantur in tenues. Attica mutatio est ττ in σσ. Vtuntur Iones

&c.

& ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αω in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusatiuo faciunt οων. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ huius dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ῶ. item ε in αω. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in οιο, de ω proferunt. ῳ faciunt οῖ. Geminant consonantes, vt σσ, τ|, πτ. Inserunt ε, item σ. Iam θε primæ personæ pluralis, θα, & θον dualis, θον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibusque & participiis aduerbiisque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. τ nominum in ως in declinatione elidunt. Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam litterarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ει. Initiales litteras abiiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita littera α ante ται finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam μεν producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαζὰ, pro θαυμαζέ. Ἰοὼ τλὼ Ἰνάχε, pro Ἰὼ. Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀϊὼ ἦς, pro ἀΐδιος ἦς. Ἀπτλόμβυοι, pro ἀφελόμβυοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπεξαμβύας καὶ τἄλλα τ' εἵνεκεν, pro διαπερξαμβύας καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro ἤδει. Δεατότια, pro διατότιλω. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιλήιον, pro βασίλειον. Ἐστάμβυαι, pro ἐστάναι. Ἐπικρατῆσι, pro ἐπικρατοῦσι. Κυρίλλω τ' ἡμερέων, pro κυρίαν τ' ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro χιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιεῦσι, pro ἐπὶ νοῦν ποιοῦσι. Πελέαται, pro πλείονται. Ἰρὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὤν, οὖσα. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμβύοι εἰσί. Ἐπτάχατο, pro πεπαγμβύοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὤνθρωπε, ὠνὴρ, ὠνὴρ, ἄτερος, τἀνθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος, ἡ ἀνθρώπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt θατέρα, ἕ ἑτέρα. Τ' ἔλιος, πόλιος, pro ὕδατος, πόλεως. Ἐγχειρίδιοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπεὶ, ἀδελφός. Τἄνομα, μουνοῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. Παεῦσι, pro παῦσι. ἐδικαίευν, pro ἐδικαίουν. Μεγαθῦνος, τέμενεα, pro μεγαθύνος, τέμενεα. Ὀπέωνες, pro ὀπαδοί. Ὀρέων, pro ὁρῶν. ςαθμεώμβυοι, pro ςαθμεόμβυοι. χρεωμβύων, pro χρεωμβύων. Κιωὴν, pro κιωῆ. ἀνθρωπίη, pro ἀνθρωπῆ. Τυφὼ, ἄθω, pro τυφῶν, ἄθων. quod plane Atticum est. Πλεῦν, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχου. Ὤεα, pro ἐάσεα. Διξὰ, τριξὰ, pro δισσὰ, τρισσά. Αὖτόπεω, pro αὐτόπλω. Ἐντῆσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηστα, pro ἄδεαστα, *quæ non soleret aufugere.* Ἐπιβατέων, pro ἐπιβατῶν. Ὁκόσον, ὄκα, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. Βεβάλιες, ἔφις, pro βεβάλεις & ὄφεις. Ἐσωθέντες, pro ἠσωθέντες· & ἔσονες, pro ἦσονες. Ἀδαὲς, pro ἀδαεῖς. Οἴκωσι, pro ἐοίκασι. Κέρια & γέρια, pro κέρεα & γέρεα, contracto de κέρεα, elisso τ. Ἐστελάδατο, ἐστιλμβύοι ἦσαν. Καπεςράφατο, καπεςραμμβύοι ἦσαν. Τρῶμα, pro τραῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id est, ἰατρώσκειν. Apud Homerum ἔμπλεες, pro ἔμπλεοι positum volunt: Ἐρυσίρματις ἵπποι. Herodotus Αὖ τοπέλεες, pro αὐτοπέλευται. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Οὖψαι, pro ὄψει. quod Atticis est ὄψῃ. Ἀπικόατο, pro ἀφίκοντο. Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μαιανδρίων, pro Μιλησίων. Λᾶξις, pro λᾶας. ος in οιο solutio, & θα, ac θον, ποιητικώτερον videtur. Τ' περσέιον, λωΐον, pro ἱερεῖον, λῷον. Κραδίη, pro καρδία. κρατερὸς, pro καρτερός· vt Homero Κράπαθος, pro Κάρπαθος. Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, σκέλεθον, τετιγών. Herodotus Ἀραιημβύοι dixit pro ἠραιωμένοι. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποδαινεύμβυοι, pro ἀποδαινόμβυοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poëticæ, vt ὄβριμον Φερτερός εἰμι. Ὄτλα τοι ἐν μεγάροισι. Ὀππότ' ἀνὴρ ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τὰς μὲν ἀνασπάσειεν, ὁ δ' Ἀτρεΐδης ἐναείρει, pro ἐναείρει δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μή τι ἄλλο Φάλαρα φέροντα τῷ βαρβάρῳ, ἓν μὲν ἔλεγεν οὐδέν, ὃ δὲ τῷ εὐτυχέστατα συλλεγόμενον, *siquid ineras quod frandi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Et quidem & aliorum pronominum hic vsus, εἰ δὲ ταῦτα ἐποιήσαμεν οὐκ ἐβουλόμεθα, οὐδ' ἂν πάντως ἐπιτήδεια ἀνάξαν, *quæ nobis & certè non essent.* Et tursum, ἀλλ' οἵ γε, pro ἤ γε. Iliad. ρ.

ὣς ἐπεὶ ἄρ κε κάμῃσι κιὼν τ' ἀνὰ δῆμον ἵκηται,
Οἵ τέ μιν ὡς εἰσῶσι βροτῶν ἐν πᾶσι ἄνακτα,
Καίνυται ἐν ἔργῳ ζωστῆρες, ὁ δ' ἀρείων ἐρατίζων Ἰθύει.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθες ὣς. Iliad. β,-ἔ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ὣς ἔπος ἔφ' ὣς. Et, βιοτῆς πῶϋ μὰλ' αὐθρωπίνης πέρι. Iliad. β. πάρ δ' ἤδη ἔχεν χθὼν γαῖα μέλαινα. i. κατέχει.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substantiui. vt, ἔνι pro ἔνεστι, μέτα pro μέτεστι, Hom. ἔστιν γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interposito ὦν dirimunt coniungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων, & ἐς τὸ πρόσω τὰ κέρεα ἐλίσσων, id est, ὠθεῖ λίσσων. & καθ' ὧν ἀπάλυψε, pro κατεπάλυψε. & κατὰ μὲν Φάρμακος ἐμέ. pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῆς Βαβυλωνίων, pro τῶν Βαβυλωνίων ἧς. Sic ὡς ἦ αὖτως, pro ἐστὶν ὡς ἦ. Iliad. β, καδδέ κεν εὐχωλὴν. & Iliad. ρ,--ἀπὸ ἦ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κατ' ἦ εὐχωλὴν, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α, ὄφρ δ' ἕλον Ἀργείοι. i. ἑξεῖλον δέ. Sic κατὸ δ' ἧρεν, pro ὑφῆρεν. Polymn. Ἀπάγοντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolutè, quasi aduerbialiter, sæpe ponunt; μετὰ δὲ τὸν στρατὸν ἀπικομένους τοὺς Σάρδεις, *postea verò, quum exercitus Sardis venisset*. Sic, καὶ πρὸς αὐτοῖσι ἔτι, *præterea*. Iliad. χ. Πρὸς δέ μετ' δύσιλον ἔπι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὐτὸς ἐδύσατο καλὰ παρήια. Item, Διὸς ἐν δ' ἔστη καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν ᾗ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, *in illo litore est fanum Dianæ*.

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adiuncto componi est. vt, ἅτις οἱ ἐνοῤῥώη, id est ὅ, τι ὀρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animaduerteret*. Iliad. β, -τίς δ' ἂν ἔτι μιμνάσκοιτο, id est, ἐπὶ τὸν ἔμεμφε. Et ὤμοισιν ἐπείη. i. εἴη ἐπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, θεσσεῦσι δ' ἔπεσσι κατὰ φρένα θέλξαι. i. ἐς τὰς φρένας. Herod. Clione, τέλα γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐς ἕτερα τέλα, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem*. Idem, ἀπέζευξε τὴν χώρης τὴν Ἀργείης, id est, ἔζευξε ἀπὸ τὴν χώρης.

Singularis vsus infinitiui εἶναι, Ionicus est, hoc modo, καὶ τὰς Ἴωνας ἐν τῷδε λόγῳ πρωταίμους τῷ πρώτῳ εἶναι, *vt hæc prima quidem cura esset*. Et, ὧδε ὁμολογήσαμεν ἐόντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat*. Et, τὸ ἦ σύμπαν εἶναι, *In quo totum verteret*, aut *Re ipsa*.

HERO-

HERODOTI VOCABVLA IONICA, ET QVÆDAM LOQVENDI GENERA, ILLI CVM HOMERO MAGNA ex parte communia: necnon alia.

COLLECTA ET LATINE REDDITA, PARTIM AB IOACHIMO CAMERARIO, partim ab Henrico Stephano: littera C *illius nomen,* H *huius nomen indicante, à quo & addita nunc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.*

HENRICVS STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis.

SI *vulgo receptum morem vſurpare, quàm meum tenere, maluiſſem, Ioach. Camerarii nomen ſilentio præteriiſſem: ac titulum huic opuſculo præfixiſſem quo hanc recenſionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum Herodotus ſibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum ceteris Ionibus, & nominatim cum ipſo etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam ſuſcepiſſem & in me recepiſſem. Nec tamen magnum onus humeris meis impoſuiſſem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea ſcripſerat, meis infarciendo, eaq; pro meis oſtentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præſertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenſerentur & exponerentur, ſub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vſurpare, res fuiſſet quæ multorum exemplis defendi (ſi exempla malam defendere cauſſam queunt) potuiſſet. Verùm ego non ſolùm, alienis tantummodo plumis ſe veſtire, corniculæ in morem, ſed etiam vel miſcere ſuis alienas, atque id diſſimulare, vix ingenui eſſe hominis, ſemper exiſtimaui. Atque hoc & meus Theſaurus teſtari abunde poteſt. Quinetiam Paralipomena tantùm inſtitutionis grammatices (aut ſaltem eorum partem) ſcribere malui, quàm meam inſtitutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum iniicere, ſimulq; miſeros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen ſum neſcius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarii ſint: id eſt, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris conſarcinata, ſiue conſuta, aut (ſicut Græca vox magis placet) συρραμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia conſarcinandi, ſiue conſuendi, ſiue τὸ συρράπτειν, calleant) impudentiſſimo noui tituli libri, aut noui ſaltem nominis autoris, mendacio, pro ſuis obtrudentes, & obtruſa venditantes, fucum faciunt: etiamſi nulla futura ſint quæ vel χεῖ tam multis alienis οἰκόθεν (id eſt, de ſuo) inſuiſſe dici poſſint.*

Ceterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarii ſunt, ita meis inſeruerim (appoſito vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuiſſe tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adiicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam alias (deo faciente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimq; eius valde ſtudioſos, amplius iuuabo. Sed malui exemplum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tum conſtitui in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicon, quum ea excudi, deſtinaueram) in nonnullis, vtriusque, attuliſſe.

A.

Ἄγειν καὶ φέρειν, Ionicum est de hostilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρεσί τε καὶ ἄγεσι τὰ σά. Et rursum II, 166. καὶ ἄγον δὴ ἐνθεῦτεν ἔφερον τοὺς ωὲρὶ οἴκεας ἅπαντας. Iliad. ε, οἷόν κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἤνεν ἄγοιεν. Neq; me fugit, & apud Xenophontem & alios Articos autores hãc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vsurparunt. vtriusq; enim linguæ eadẽ (vt suprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Pass. Ἀγινέομαι & activa significat. *Adducens*, VII, 33. ἀγινεόμενος γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ὦμαι, *Concionor*, *Concionem habeo*. Vnde ἠγορόωντο, VI, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ καὶ σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. σ, versu 1. Οἱ ἦ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic est potius *Concilium habebant*, *Consultabant*. At quum dicit, ἀγορήσατο δὲ μετέπειτα est *Concionem habuit*. Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (sicut apud Thucyd. & Aristoph.) est, *In foro versor*. H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata*, *Contraria*. ἀγχίστροφα βουλεύομαι, VII, 13. Proprie autem Ἀγχίστροφον q.d. *Conuersionem*, id est, mutationem, *propinquam habens*, siue *Mutationi propinquum*. H.

Ἀγωνίδατα pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, sed passiua significat. pro *Decertati sunt*: IX, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες ωρὸς ὑμέας ἡμῶν αἱ ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδατα, *multa certamina decertata sunt*. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες scriptum est. H.

Ἀδαέες, *Ignari*, *Imperiti*. IX, 45. ἡμεῖς ἦ ἄπειροί τε εἰμὶ καὶ ἀδαέες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt VIII, 65. ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit*. H.

Ἀδέειν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀλεξάνδρου ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελες θανατός τοι ἀπὸ ἕο φίλος ἦεν καὶ ἀδείης κακός. C. Vide Ἀπαδέειν & Ἐπαδέειν.

Ἀϊμασιαὶ, *Septa*. Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ πολιήτεων ὀπίσω. Odyss. σ, αἱμασιάς τε λέγων, *Septa sirueus*. C.

Αἴνη, *Existimatio*. C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur apud Ionas, ab Herodoto, rarissimo sed elegantissimo loquendi genere, lib. VII. c. 152. de Argiuis, ἐπείδή σφι ωρὸς Λακεδαιμονίους κακὴν ἐχμὴν ἔσηκαν, hoc sensu, *Quum minimè secundam res aduersus Lacedæmonios prælium fuisset*. Quam interpretationem etsi aperte præcedentia & sequentia confirmant, possit tamen ea & Eustathii testimonio comprobari; qui postquam dixit, δόρυ nonnunquam significare πόλεμον, id est, *bellum*, (veluti quem aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidemque vocem ἔγχος vsum istum habere: vnde δορυσσόος & αἰχμήεις significare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἀλκὺς. Iubiungit deinde Ἡρόδοτος τοῖς Ἰωσὶν, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἔσχηκε ωρὸς τοὺς βαρβάρους ἡ γοῦν εὐδυτυχία ἐκείνη μόνον. Additque, hoc ex consequenti effectum. Ἐδάκνετο γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυστυχήσασι καὶ τοῖς ἐξ ἀγορᾶς τὴν αἰχμὴν. Ceterum in ea quoque notione nomen hoc pro *bello* vsurpatum esse apud Ionas sciendum est, quibus Homericum illud appellant ὁμαιχμίην: quod alibi (vt VIII, 140: 1. ὁμαιχμίην σφι ωροφέρων. Ab eadem voce est μεταίχμιον. vnde μεταίχμιον τῶν γῆν ἐνεμόμεθα, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τῶν γῆν ἐνεμόμεθα. H.

Ἀλέες, *Conferti*. Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* seu *Congregari*. Et Ἀλίη, *Cœtus*. C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, I, 79. ἀλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compositum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, sciendum est, ἄλες quoq; apud Hipp. exstare: atque alicubi ἄλες & πολὺν copulari.

Ἀλεινὴ χώρη, *Calida regio*. Et Ἀλέη, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς καὶ αὐτῷ ἐνὶ ἀλεωρὴν εὑρήσοντα. Proprie autẽ sonat *Enitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Leuamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium*. Hippocr. ἐν ωαραλύσιος vtitur, Ἀνέσιος γὰρ νόσου ἐνὶς καμόντι ωερὶ χεῖρα μεγάλην ἀλεωρή. Ἀλὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herod. quibusdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentissimum est (nisi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quo videtur significari quod vulgò dicimus, *Se mettre en defense*. Hoc autem existimatur dici à Liuio, *Vim parare*: veluti quum scribit, *Alios vim parantes occidit*, III, 78. αἰνά τε ἔδραμον ωάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ωιευμένους ωρὸς ἀλκὴν ἑτέρους. Quibus verbis subiungit, ὁμοῦ δὴ αὐτέων φθαμένων τε καὶ ἀλεομένων, ὁ ἦ ωρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obserua simul eundẽ vsum verbi τρέπεσθαι cum alio accusatiuo.) Estque ωρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at ωρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut species. Paulo pòst τῇ χειρὶ χρῆσθαι hac in signif. vsurpat: ἀρίων δὲ μὴν ὁ ἕτερος ἐστὼς, ὁ Γοβρύης εἵρητο ὅτι ἀ χρῆται τῇ χειρί. Alioqui χειρὶ χρῆσθαι reddi etiam potest *Manum conserere*. Fortassis tamen ωρὸς ἀλκὴν ἑτέρους ἐνιέναι eo in loco reddendum potius fuerit, *Fugere cœperunt*, vel, *Vim moliti sunt*, aut *Totis viribus obsistere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus est in quibusdam locis quàm ωρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι, veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τε ἀπόμενον ωάσης Φοίνικος καὶ Φοινίσσης. H.

Ἀλογέω,

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, contemno.* Vnde ἀλογήσας, III, 124. Sic & ὑποσ. Κατηλογέων vnde κατηλογέοντα, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum.* vt I, 167. αἰτιόωνται τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμεώσας, ἀναδεήσας. C. Sic Ἐπιδώσαιτο pro ἐπιδεήσαιτο, I, 87. initio. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipsos vicerunt.* C.

Ἀμφισσασία, *Disceptatio*, vel *Dissensio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, persuadeo*, (quẽ admodũ πείθω vtrunque vsum habet) vt VII, 10, γνόντα ἐπ' οἷσι αὐδεὰς ἀναγνώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. vbi est potius *suades*, quàm *persuades*: quamuis postea persuaserit. At IV, 158. αὐέγνωσαν ἐκλιπεῖν non solùm *suaserunt*, sed etiam *persuaserunt.* Sic etiam I, 187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, sequente infinitiuo κατασῆσαι. Itidem pass. Ἀναγνωσθείς, *persuasus*, in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῷ φυσατεῖ, *Is autem, ab vxore persuasus, rem nefariam aduersus filii moliri capit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptas.* Omnemque illi excusationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ἅτω. Quinetiam lib. III, c. 61, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit significationem idem interpres: τῶπον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit.* Quum debuisset ita vertere, *Huic viro quum persuasisset magus Patizithes fore vt ipse illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ se ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγνώσκω, sic etiam Συγγινώσκω apud Herodotũ à vulgari vsu discedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem Ionica dialecto vtentem & ipsum, non [illegible] id est, *Persuadere*, sed μεταπεῖσαι, (id est, *Dissuadere*, vel *De sententia deducere*, *A sententia dimouere*) necnon μεταδιδόξαι exponentibus τὰ ἀναγνώσματα (inquit Hippocr. lib. De artic. [illegible] ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τοῦ ἐς τοιόνδε. Suspicor, vnum ex altero sumpsisse, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus sit, τὰ ἀναγνῶναι (ac non horum etiam quæ subiunguntur, ὅτι τοῦ ἐς τοιόνδε) similique præpositionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vsum eum imaginatus sit quem habet in aliis quibusdam verbis & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipsum Herodotũ. Hoc etiam addo, per eram Galenum, & Erotianũ ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legisse apud Hippocratem: & quosdam malè lectionem hanc in illam mutandam censuisse. Nam & hìc ex I, 87 habes αὐέγνωσε, & legitur itidẽ VI, 75. Eodẽq; modo exstat αὐέγνωσαν I, 128. Sic autẽ & I, 85. ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro αὐάγκη. vt in I, 11. μὴ μιν αἰναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide VIII, 63 initio, & quę adscripsi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt I, 72 fine, πέντε ἡμέραι αἰναισιμοῦνται, *Quinque dies insumuntur.* siue *impenduntur.* H.

Ἀναχὼς ἔχειν, Φροντίζειν, seu ἐθπιμελῶς ἔχειν. VIII, 109 fine, ἀτόρα αἰαχὼς ἐχέτω. C.

Ἀναωλῶσαι pro αἰαπολεῦσαι. C.

Ἀνάπυσον, *Quod innotuit*, *Patefactum*, *Palam factum.* VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μηνὶ χρόνῳ αὐάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. αὐάπεισα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, αὐάπυστα ἐγένετο ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* VII, 133 ὅ, τι ἦ τῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσαντες τὸν κήρυκα σωφρόνεσκε αὐεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et αὐεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulũ συμφορὰ ponitur tanquã μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένως. II, 167. τὰς εἰς πόλεμον αὐειμένας. *bello deditos.* Sic paulo ante, αὐειῶντας τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. male αὐεῖντας. H.

Ἀνελεῖν, est *Respondere*, vt de oraculis Latini dixere. I, 13. ἐὼ μὲν δὴ τὸ χρηστήριον αὐέλη μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν. *Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorum esse.* Euterpe, c. 139. αὐεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτιον ἐξαιρεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνεμένως.

Ἀνταίω, ῶ, ex quo λάτησε pro ἔτυχε II, 119, initio, καὶ ξενίων λάτησε μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixisset, ξενίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α. αὐτιόωσας dixit pro τυχὼν, siue ἀπολαύσας, aut μεταχών· vbi canit Αἴ κέν ποτε ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων βάλεται αὐλιόωσας, ἡμῖν δὲ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autẽ illud αὐτὰν vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἀ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης πρωτοπόρου, δι' ὅσης ἤλθετε πυρκαιῆς. vel πρωτοβόλους, vt alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοις. Suspicor autem priorem illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡδομένοις ἀπαντήσαντες ἔαρι. H.

Ἀντίος, *Aduersarius*, *Hostis*, ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι μὲν αὐδενὰ σφι φανήσεσθαι ἀντίον· ἐπεκύρησαν δὲ

adiectiuè, γνώμη αὐτίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. H.

Ἀντιούμβροι sunt Ionibus qui aliis ἐναυλιόμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, ἢ νικήσαντες μάχῃ ἐς αὐτημένους. Paulo pòst, εὗρον γὰρ αὐλιεμένους σφι γραῦλιν ὀλίγην. At verò alibi VII, 9. cum accus. personę, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere* seu *obuiam venire hostiliter*. H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarii*, πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσάμβροι, VII, 139. in fine, καὶ βασιλῆα μετὰ μεγάλης ἀνωσάμβροι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσάμβροι. nisi fortè hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιεύμβραι, actiua signif. pro ἀξιῶσαι. I, 199. principio, πολλαὶ ἢ χὠσαὶ ἀξιεύμβραι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur*. Item VII, 16 initio ἀξιεύμβρος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιεύμενοι ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans fœdere*, vel *rem se dignam*, aut, *Indignum se iudicans qui fœderet*. Eod. cap. 16. n°. 2. tamen voce actiua dixit ἀξιώσει, *Dignabitur*. H.

Ἀπαγωγέειν significat *Exportare* siue *Deportare*. Ἀγινέειν, *Appertare*: & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horum verborum est III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδέειν, *Displicere*: vt Ἀδέειν, *Placere*. H.

Ἀπαμπάισαι significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit*. II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἐπὶ κατήμενος) ἐπαέρας ἀπαμπάισαι. C.

Ἀπεών, *Absentia*, (vt Democrito εὐεσίη, *Bona constitutio*) VII, 84. ἐπεσχωσάμην ἐς τὴν ἀπεὼν τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μέν, VIII, 89. initio, Sic multa composita diuidit, inserta particula ὦν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε H.

Ἀπόρρητος, *Genus teli*, & (vt volunt) *Pharetra*: sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ*. C.

Ἄρμος, *Concors, Beneuolus, Amicus*. VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀνοίκαιον μὴν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur; VI, 83. τῶν μὲν δὴ ἀδελφεὰ ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat*. Item ἀρθμὸς, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρδεσι de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄρη, *Molestia*. Et, Ἀπὸ ἄρεος, *Molestia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίην ἄρην ἐπὶ τῷ πεσόντι ποιέεσθαι, vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἄρην. Ab Hippocr. ἄρης certo quodam molestiæ genere dictum de fastidio, nec non de stomachi fastidio ciborum. Quæ etiam de inquietudine corporis interdum accipiuntur. Vide & Ἀπαδέειν hinc reuocatum.

gemino σσ scribitur. Sic verò & Ἀσσόω apud eundem, non solùm Ἀσάω. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis*. IX, 5. ἀσινέα μὲν ἐκείνοισι ἐνέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥῆξες, *Innoxiæ*. Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VII, cap. 133. respondet particulæ μὲν, cui passim δὲ· ac interdum apud hunc quoque. VII, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Scelesta*. II, 77. & aliis pleriſque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt IX, 115 initio. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè*. vel *Certò*, VI, 57. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι. Hoc aduerbium frequens est apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Explorato*: & plerumque pro ἀκριβέως, *Exactè*. vt in Prognost. ἢ δύναται ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκείη apud Herodotum, quo significatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: vt ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἀτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἀτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἰωνίη, *Vbi profundissimum est*. Item de Istro IV, 48 ὅσος αὐτὸς ταυτῷ ῥέει. id est *Æquabili flumine fertur*. C.

Βάις, in Euerpe, c. 41. Naufragium Ægyptiacum. C.

Βαιὸν μεταίσσοντος αἰθρώπων, I, 45. id est, βαιὸν μεταίσσοντος αἰθρώπου μᾶλλον πιθών. vel βαιὸν μεταίσσοντος ἀνθρώπου. *Qui exiguum hominum maximas etiam calamitates ferè perpessus*. siue *grauem calamitatem*. Vel vna voce, *Miserrimus*. H.

Βασιλεὺς, I, 11. ὅστις ἦν βασιλεὺς καλέει. At verò Βασιλεὺς, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη, vt ibidem sequitur proximè βασιλήιον. H.

Βεσσικὰ, id est, τὰ ἐξόγια, *Cetaria*. C. Vide Ἐξόγια.

Βοηθέειν pro βοηθεῖν, (id est, *Auxiliari*) apud hunc scriptorẽ, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & ἐβοήθησαν I, 50. in medio. H.

[illegible] in Vranie c. 6. 7. Alio[illegible] significatione est pa[illegible]

[illegible] esse ait Scaliger, II, 164. [illegible], alios, pugnatores, alios, [illegible] ubi Valla interpr: *Septē* [illegible] non minus placeret mi[illegible] *septem classes*. Sic alibi I, [illegible] Pedarum esse scribit. At ve[illegible] ἀνεμώνη ἥνιος, & ἀνεμῶν. H[illegible] interpretantur *Perpendere suas* [illegible] *sunt aduersa hiemis auribus*, [illegible] Thalia, c. 14. εἰ μὴ τὸν μα[illegible] ἀναπαμένην. Significare [illegible] ἀναπαμένην, hoc est, [illegible] *expendere*. Et c. 23, [illegible] ἀναπαμένων. At Euphemia, c. [illegible] ἀναπαμένη ἐπὶ [illegible] esse

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον similiter cibum significat, atque etiam equorum pabulum, vt ἵππῳ δ' ἔρχεο δαῖ δεῖπνον. & [illegible] δεῖπνα.

[illegible], *Dedecus, Opprobrium*. Vnde & ver[illegible]

[illegible] pro βλαπτόμενα, apud hunc scripto[illegible] apud Homerum: vt Eustathius [illegible] hunc illius potiꝰ locum, [illegible] Κλεῶν [illegible]. Apud hunc Iv, 198. lo[illegible] significat. Hinc & Δη[illegible] apud [illegible]: ἐπὶ Δηλήσιμα Φαι[illegible] pernic[illegible] ideo lethifera. H.

[illegible] cum ge[illegible] habens diligen[illegible] dum, [illegible] *Iuno* [illegible] & *Pallor*

[illegible] pungendum est, non [illegible] Aldi & Gerā. editionē) [illegible] *Iuno*. Ieu, [illegible] *Iuno*. At vero II, 81. [illegible] didit eam. de Iuno Perarum: [illegible] ἐχει, ἀλλὰ [illegible] Sed mihi [illegible] *Iuno* [illegible] Qui [illegible] vtrique. Cum hoc [illegible] Iu nomine [illegible], non [illegible] conuenit ille qui patrem apud Hippocratem occurrit, quinetiam [illegible] medicos eius posteros, qui ex eo sum [illegible] nisi quòd multo [illegible] ægrotorum διαίτας, cum ille regis Persarum comparatæ planè est [illegible] loquitur ille Euphanias, præsertim si verum est illud, *Qui medice viuit, regiè viuit*.

Ἄμυδις φάος, *Crepusculum matutinum*. C.

Ἀναφέρειν τὸ ἔτος, III, 40. *Annum transigere*, seu *Annum agitare*. Perinde ac si dicerētur, *Perdurare in vita*. Apud Hippocr. ἀναφέρειν exponitur etiam *Morbum perferre*. Atque eadem & voce φάρμακος vtitur pro *Durare*: si mendo careat exemplaria.

Διαιρέσιος pro simplici χρέος. VI VI, II. εἰ ὃ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην διαιρέσιος. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγαμφοτερίην τὴν διαιρέσιον. Sic III, 72. ἐὰν γυνὴ ἐμοὶ ἐπιγαμίην διαιρέσιον. At vicissim II, 101, cum eadem dativi [illegible] & [illegible] illo & simplici verbo [illegible]. Et sequitur, [illegible] ἀλλήλοισι διαιρέσιος. Paulo post c. 102. ἀλληλοισι διαιρέσιος. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαιρεσιμωτέη ἢ Ἑλλάς.

Verum alicubi pro *Interficere*. VI I, 24. sed ibi διαιρεδός, pro διαιρεθῆναι. Quinetiam compositum καταιρεῖσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in λόγος.

Δίκαιαι ὀργαί, II, 149. *Quæ sunt iustæ magnitudinis*. Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Latinè in significatione. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur ἄλογον: quòd non solùm *rationi consentaneum*, sed *proportioni dissentaneum*, alicubi interpretandum esse videtur. Alicubi etiam exponitur *Expetitus*. Eustathius autem & quidam alii, [illegible] affert quæ mihi [illegible] videntur. H.

Δικαιοῦν [illegible] pro αἰτεῖν, sequente [illegible] nomine. Proprio autem [illegible] perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν. id est, *iudicare rem esse iustam*. III, 148. ἐὰν δὲ μὴ [illegible] διδόμενα ἐκ [illegible] vbi Valla [illegible] *si petant*: [illegible] [illegible] [illegible]

ner. Δοξάσαι, ait nus III, 122. Ἐπὶ Φάσιν ἐοῦσαν, II, 18. Ἴσας imagines, seu statuas. Suspicor tamen ex hoc Φάσις Latinos habuisse suum Bifarium, itidemque Trifarium ex τὸ Φάσκω. Quod si ita sit, rectius scribentur per ph. Δοξάσαι pro quo dictum posterius δοκάζω, Ἀπ. Ρ. 47. εἰ τὸ δοκάζειν ἐστὶ διανοεῖσθαι, καὶ ματαιολογία. Et VIII, 124. ὅτου θεοφιλὴς ἀνὴρ ἐδοκάζετο εἶναι πάρος ἢ ἐλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξάζετο vt ἐδοκάζετο scribendum putet. Sed quid si ἐδοκάζετο malè pro ἐδοκάζη scriptum olim? & scribendum est ἐδοκάζη, factum ex ἐδοκάζη, (vt arcta βοῶσι pro βοῶσαι, βεβεμένα pro βεβεμμένα, atque alia huius ipsius familiæ habbimus) manente altero ἐδοκάζη, sine σ, vt ἐχρεωκάζη absque altera illa scribitur? H.

Δυλότερος, *Magis servus*. Et Δυλωτέρη, *magis serva* VII, 7. H.

Δοτίνας, δῶρα, seu δόσεις, *Munera, Largitiones*. Et ἔδοσαν δοτίνας, *dona dedit*. II. 1, οἱ ἔδοσαν τίνας ἢ τιμήσαι. Et Δωτίζειν, *Donare, ingare* II, 179. H.

E

Ἐαδὼς, *Placitè*: ea significatione dicitur *Placita facere*. pro *Visum est*. I, 145. Δοκέουσι ἐαδὼς ποιεῖν ἢ ἐκ ἐαδὼς ἐπιτάσσειν τοῖς Μυτιληναίοις. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἐαδὼς ἐμολεῖν ἐπιτάσσειν. Item ἐαδέειν, circa principium Calliopes, c. 5, sine infinitivo, ἔτι καὶ ἐς τὰ ἐπὶ τοῦτο ἐαδέειν, *Sine hoc illi placebant, sine hoc sentiebat*.

Ἔγγυος in duobus Herodoti locis legi sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere audeam quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγγυον pro ἐγγὺς dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγγυάω, vide in Κυρέω.

Ἐθέλω pro εἴωθα, *Solet, Solitum est*. Pro quo & φιλέω dicitur. Vtrumque eodem loco habes VII, 50, 1. Quum autem videatur Herodotum in priore quidem membro dixisse φιλέω, in posteriore autem ἐθέλουσι, dubium mihi esse cuiquam debet quin ἐθέλω accipiendum. Idque cum ita esse, operæ pretium fuerit, non potius exponere dicitur verbo ἐθέλειν. H.

Εἰ. Præpositio hic quendam habet ea ratione vt huic loco

Ἐκατόγχειρες, *Centimani*. Et ἑκατόγχειρος, *Centimanus*. Et ἑκατόγχειρος, *Centimanus*. Et ἑκατόγχειρος, *Centimanus

...ῷ ἢ ἐν φρενί, in animo habebat. Et, ἐπ...ον, Animaduerterunt, III, 6. C.

Ἔξοις de dimissione, seu amandatione vxoris v, 40. Vide Eustathium, qui & vno verbo ἀλοζύγιον exponit. H.

Ἐπεὶς ὅ, De quo auditum est aliquid. vt II, 119. ὡς ἐπεὶς ὅ ἐξήμετο τὸ ἱρὸ ἀσυμβόλως. Postquam auditum fuit eum hoc fecisse, vel Innotuit, Compertum fuit, siue Compertus est. Sic VIII, 128, ἐπεὶς ὅ ἐξήμετο παρὰ δίδας. H.

Ἐπί τι, pro ἐπὶ vacante particula τι, passim. H.

Ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀκμῆς, vide in ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque *Ad* significat. vt ἀπὶ πλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου I, 1 extremo. Quod & ipsum planè Atticum est, vt ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἑκάστοτε. Hæc ipsa præpositio ἐπὶ cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ἀπὸ cum suo genitiuo. vt I, 15. καλέσαι Γυγαίδας ἐπὶ τοῦ αἰσθήντου ἐπωνυμίῃ, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam, ἀπὸ τῆς τοῦ αἰσθήντου ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομασθῆναι ἐπὶ μιᾶ τῶν ἑπτὰ τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc præpositio genitiuo iuncta huic rei significandæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. H.

Ἐπίαλα, *Supellex*. C.

Ἐπίστασθαι non solùm pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δοκέειν, vbi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. H.

Ἐπίστιος, ἐφέστιος. Et Iupiter ἐπίστιος I, 44.

Ἐπιστρεφέως, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Ob-*

...ς, *Vicina partui*, I, 111. C.

...quat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam ἐπιπύζη, & ab aliis ἐπιπύζη, pro ἐπίπηξ... hoc ἐπὶ γυναικὶ. loco, φημὶ ἢ γυναῖκα, leu ἐπὶ ...

Ἐπιφέρεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animaduertere*: in ... Polymniæ, & in cap. 10. Terpsich. Et ... ἐπιφέρεσθαι αὐτὸν ταῦτα ποιοῦν, 116, 7. *Quum animaduertisset illum hæc facere*. H.

...ομαι Φεσσῶν, Ἐχομαι ..., Ἐχομαι λέ-..., *Præterito*, ἵνα λέξω παρελθὼν ἐξαπατᾶν. ... *Sic contra est ingressa Venus*. C.

...ς τι, ...ν μοι, *Domus*. C.

...ω, ca ... quæ alibi ἐπεύχω. Videtur autem datiuus illius nominis εὐεσίῃ, videcet εὐεσίῃ, quod margini adscriptum est I, 85, vera esse lectio: & εὐηνίῃ quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eò irrepsisse. H.

Ἔτ' μαξίη, *Stercus*. C.

Ἔτ' τ' αὖ pro ἐπειδή τ' αὖ. C.

Ἔτ' Φρόνη, *Nox*. vt IX, 38. ὡς εὐφρόνη ἐγένετο. Itidemque Ἔτ' φρόναι, *Noctes*. H.

Ἔτ' χαρίεως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέγων pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέγοντες pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpos. ἐπί. vt ἔχοντας ἐπὶ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *Aqui en auez-vous?* Vide inter Gallicismos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id est, βίος, *Vita*. Et ζωὸς, *Viuus*. vt & Odyss. λ, ζωὸς ἰών. Et ζωάγρια, Odyss. ϑ. & ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: vt I, 38. genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, est Herodoto πορφυρεὴ ἱμάτιον, teste Suida. H.

H

Ἤθεα, *Domicilia*, id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμεκτέων, *Indignari*, *Offendi*. C.
Vide Περιημεκτέων.

Θ

Θαλίη, *Conuiuium lautum & opiparum*. Si à θάλλω deriuatur, sonabit quasi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *lætum*. Dixi enim posse videri respondere his duobus, θαλίῃσι πανδήμοις. perinde ac si diceretur *Conuiuium lætum & quasi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. scribit) non tantùm est *Epulum* sed etiam *Dies festus*. Sic autẽ in isto scriptoris huius loco in principio cap. 27. καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vsus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant*. Non video tamen cur altera significatio locum habere hic non possit. H.

Θοινᾶσθαι. *Cibi*, *Pasci*. Factum ex θοίνη, ita vt sonet quasi quis dicat, θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit

δειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accusat. personæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον τὸ μὲν ἐκεῖνον ὑπερεῖδε τοῦ παιδὸς ἐθώυσε. Vbi fortasse rectius τῷ quam τὸ post δεῖπνον scriberetur. Alioqui subaudiendum fuerit πατὴρ. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορῷ non θορὸς habet editio Basiliensis Heruagii, vnde sumpta hæc Camerarii fuerunt: sed hunc tamen θορὸς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορῷ ne speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θορὸς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt II, 93. principio, ἀποῤῥαίνοντες τοῦ θορου: apud Hippocratem, vt quum scribit libro De morbis secundo, διέρχεται οἱ θορὸς πυλὺς καὶ ὑχρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum existimarint. Obseruandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius. Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὴς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud ceteros vsitatum, quendam vsum habet qui apud ceteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum lib. I, cap. 1. dicit, ὡνέετο τῶν φορτίων τῶν σφὶν ἐὼν θυμὸς μάλιστα. id est, *quorum maximè* (vel *potissimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id est, πρωσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima brevis sit apud poëtas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producant, vt nostrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa littera in quibusdam exemplaribus. H.

I.

Ἰαχλὺς, *Germanum, Naturale.* H. Ἰαχλέα γοῦν φαμὲν εἶναι, ἀλλὰ ἐρυσίβην, *non sani, sed naturalia, sed fossilia.* C.

Vsus est hoc vocabulo non solum Homerus, sed Hippocrates quoque [illegible] que paulo alio significatu. quàm [illegible] modò ex nostro scriptore allatus [illegible] legimus enim ὀφθ. ξ.

——ἀλλά μιν ἰαχλύεσσιν ἐτίμα,

vbi ἰαχλύεσσιν sonat γνησίως. apud Hippocratem verò ἰαχλὺς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim conceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & ἰθὺ pro εὐθὺς & εὐθὺ, itidemque ἰθέα pro εὐθέα, sicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐπ' ἰθέας exponit ἐπὶ τὰ πρόσω φανοῦς & παρευθύ: huius eius locum afferens, III, 127 ἐπὶ μὲν δὴ τῆς ἰθέας ἔρατον ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδύκεε πέμπειν, ἅτε οἰδέοντων ἐπὶ τῶν πεπραγμένων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδεόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ οἰδόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, οἱ δέοντα πεπράγματα. H.

Ἰκνεομένως, vnde οὐκ ἰκνεομένως & οὐκ ἰκνευμένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῶν Σπαρτιητέων. Paulo post eod. cap. οὐκ ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνευμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (littera i ex fine ad principium transeunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.* Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppedito VI, 84. ἁμαλέστερα μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου dixisset μείζονας· vtens his verbis, ἁμαλέες σφι μείζονας. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, id est, magis quàm conuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud πρέπειν μείζονως, quod Ionicum est pro μειζόνως. quasi dicas, *maiorè in modũ quàm oporteat.* Sed Valla malè hunc locum cum

verbi

…ἐν τῷ … sed ad … siue … (vt legimus) referentur. … Hippocratem quoque illo … esse, & quidem alicubi si… carorum ad illum *Quantum par est, Quan… tum fas est*, vt quum dicit, μάλα πίνειν ἰκνεο… Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεμένῳ χρόνῳ. … *Conuenienti tempore, Suo tem…* Miror autem afferri ex illo loco scri… ἰκνευμένου è loco libri De fract. ἐν τῷ … μένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνευμένου χρόνου non … ius quam ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi ve… lum quoque scripturam Græca lingua … admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνευ… vel ἰκνεομένῳ dicere. Ceterùm huius ge… loquendi aptum habemus hoc quoq; … plum, προγενέσθαι τε χρόνου τῷ ἰκνευμένου, *… ante debitum tempus.* Et quasi quis di… *Ante legitimum tempus.* Alioqui & sim… citer, *Ante tempus*, dici potest. Poëtæ autẽ … erent etiam (vt opinor) *Ante suum tem…* Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες ἐχ… μεναι (sed malo ἰκνεόμεναι) pro *curis intem…* *tiuis*. at verò illud, ἐν τῷ ἰκνεμένῳ χρόνῳ, apud … rodotum etiam exstat. VI, 86.

Ἐξορέειν & Ἐξορέεσθαι sæpe apud hunc scri… rem occurrunt, præsertimque illa vox a… tiua. Est autem Ἐξορέειν *Interrogare, Scisciteri… rcontari, Inquirere*: & Ἐξορέεσθαι, *Interrogari, …quiri.* II, 19, Ἐξορέων αὐτὸς λώπονα διόμενον ἔχει … ἐλλ᾽ ἐμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. … paulo pòst, ταῦτά τι δὴ τὰ λεγόμενα βιβλόμβους … ἰδέναι ἰσόρεον. Sic I, 61. μετεὶ ἦ, εἴτε ἰσορεύσῃ, εἴτε … ἦ, φράζεο τῇ ἑωυτῆς μητρί. *Dicit matri siue percon…tanti siue non.* Sed Valla longè ἰσορέειν hic esse putauit *Enunciare*, ideoque alienum ab hoc loco sensum commentus est: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ … margini adscripta sunt. At verò pass. vox …σθαι I, 24. legitur, sed ita vt actiuam poti… …nific. habere videatur. H.

K

K… sequens est apud hunc, in narra… …velut incremento: vt quum Latinè dic… *…ique etiam*, vel *Tum*, vel *Tum etiam*, & sim… C.

Κάρτα πάνυ … modum. C.

Aliquandò … præfixo articulo di… τὸ κάρτα, siue … Eustathius tamen in … rum … ta Iliadis, non solum sed Dorum … dici articuli plenitudinem ante aduer…

… χ vt καταχίζειν αὐτοῖ… …mis consecra… … *…re* et *sacrificare*. Clione c. 86. … Melpo… …ἐπιχίσασα τὰ ἐνόμιζε χρῆναι ποιέειν ἐπὶ τοῖσι νεκροῖσι. *Inferias mit…*

Illi autem Καταχίζειν … ndum est Κατα… γάζειν· si quidem emendate scriptum est καταγιζομένοις, I, 202. Sed verùm vt fateat… suspicione apud me scriptura hæc non ca… ret: præsertim quum & Erotianus, suo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγι… άζειν, scribat, exponens, τοῖς κατιχομένοις … τοῖς καταχθονίοις θύειν. sicut Hesychius, χοὰς ἐ… πιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατιχομένοις. Sed ma… gis priorem probo expositionem quàm po… steriorem: & in posteriore placet quòd κα… τιχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici solet. Non solùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, sed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias fa… cere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι vsurpat vt alii καταγνῶναι. H.

Καταπεύξεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos esse*. Ἀπὸ τῆς πεύκης deducto vocabulo. vt Thalia, c. 36. extremo, ἢ καταπεύξεσθαι, de iis qui Crœsum con… seruassent. Et non minus in fine eiusdem li… bri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpsich. c. 105. posse ita accipi videtur vt sit à verbo ἰκάδαι Ionico, & significet, *Progredi longius* aut *effu… gere*, simile vel aliquid. C.

Καταπροφέζομαι, vide in Ἐπιφέζομαι. H.

Καταπτήσαι φύσεα εἶναι, II, 174. metaphora … respondente ei quam habet ἀπίλυσαν. H.

Καταλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vastare, Popolari*. veluti quum dicit. VIII, 32. ταῦτα ἐπιφλε… γον καὶ ἔκειρε. Et IX, 15. ἔκειρε τοὺς χώρους. iti… demque passiue, VIII, 65, ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vsum sumpsit Hero… dotus ex Homero, vtente non solùm sim… plici, sed & composito Καταικείρειν· vt Od… dyss. χ. —ὅτι μοι κατακείρεται οἶκον, *Depradabamini domum, Spoliabatis domum.* Herodoti au… tem exemplo vsurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κερκίζειν, *Dirripere, Sternere*. II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τε ξείνων κερκίσασι ἥκεις. Et Homer. ---ὄφρα πῦρ Τρῶας κερκίζῃ καὶ ἄλλυς. C.

Κή, vt πή, item Κῆ sine accentu, quũ est par… ticula ἐκθλιπτικὴ πληρωματική, id est expletiua. Ex… emplum illius exstat I, 32 extremo, σκοπέειν ἐλθὼν σεωυτὸς χρήματα ⊙ τὸν τελευτῶ κῆ ἀποδήσε… ται. At huius exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124, σαθίης ὡς ἐξή… κοντα μάλιστα κῆ. H.

Κληδὼν & Κληδών, *Rumor, Fama, Omen*. χαῖ… ρε κληδὼν. Odyss. υ. C.

Κνυζήματων, Euterpe, c. 2. *Vagitus puerilis*.

significe[illegible] πεπιημένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Basilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεπιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεπιημένως (*vt videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio*. I, 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔστι καταστησάμενος, *Hanc rationem primus inſtituit*. vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, II, 13, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορες λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἀμ' ἠγεμόνεσσιν ἕκαστοι. C.

Κυρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatem non excedens*. Sic in Clione cap. 135. Γαμέεσκε δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κυρίδιη dicitur. Sic Il. ν, οἳ μὲν κουριδίῃσιν ἄλοχον Θ' κτήμασι πολλὰ Μαίῳ οἴκοθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, -- Ἀχιλλῆος θείοιο Κυρίδιον ἄλοχον θήσειν. Verùm & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, ſiue τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. vt I, 59. circa finem, ἐλέσθαί τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi iungi videmus. Legimus enim apud illum, Θ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit*. Vbi aliloqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt lib. VII, 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, vt in libro De morb. συγκυρήσει ὥσπερ μεγῶσαι μαθόντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eueniet*.

Κώμου χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes*. in Clione, cap. 21 extremo, τότε τινὲς τῶν αὐτῶν καὶ κώμοις χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et inter ſe comeſſationibus vterentur*. Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamuis conſequi illas τῶν κωμαζόντων compotationes plerunq; videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus κωμάζειν prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως enclitica, pro ποῦ, & ποῦ enclitico, paſſim apud [illegible] ſertim[illegible]que hoc [illegible]rius: vt lib. [illegible] πῶς τοῦτο ποιοῦντες [illegible]μενον.

Λ

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν I, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79, νῦν ἔτ' ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo ante, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβε, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισήια, *Parma*, aut *Pelta*. C.

Λαύχη, *Angiportum*. vt & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo, Colloquium*. In Euterpe, c. 32 ἀπικέσθαι ἐς λέσχην τοῦ Νείλου, *mentionẽ factã* dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. ἡμένης λέσχης, *verba quum fierent*. Et Ἔλλεσχα· vt I, 153 ὁ τοὺς Ἴωνας πύθεται ἔχειν ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ ἑωυτῶν κακίζει, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur*. Et Παλαιχθόνευτος, II, 135. *Celebris*. Et apud Heſiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, dictus. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὔδειν χαλκηίονες δόμον ἐλθών, Ἠέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρίη τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέειν μένοντες, *durare*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat. vt Clione, cap. 141. ἄλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιὸς, &, Ἐκατῆος λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid, ſeu ſecum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultum*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, III, 154. Atque vt hic legimus, σεωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβιον αὐτήσεται) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo ſequitur cap. 155. λελωβημένον ſignific. paſſiua. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ μάλα δή μοι Ἀτρεΐδης νῦν ὕπερθε λωβήσατο, *Nunc profectò me iniuria affecerit*, vel, *contumelia*. Λωβᾶσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſiuam habet λωβίοντα in hoc eius loco, ἅτε πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λώβιον· vbi redditur, *Probro & dedecore afficiatur*. H.

M

Μελεδωνὸς, *Curator, vel curatrix, Cui cura rei alicuius demandata eſt, Præfectus alicui rei, ſeu alicui negotio*. I. H. c. 65. μελεδωνὸν διαστήσαντα [illegible]

[illegible] μελεδωνῶ θηρ[illegible] Item, τῶν ἵππων μελεδωνῶν. III, 61. quod repetitur & c. 63. seq. Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, sequente infinitiuo, *Fert animus hoc facere, Animatus sum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν πίσυνος. Sic Homerus Iliad. σ, ---μάλιστα δ' Φαίδιμος Ἕκτωρ Ἐλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandem rem significandam, paulo antè, Ἐλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξας dicitur, *Qui mutauit sententiam*, seu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιον γῆς, vide in Αἰχμή.

Μετιξέτερα, id est, ἑνές. II, 36. Ζεὺς μετιξέτεροι κολέωσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt II, 181. τοῦτο γάρ οἱ κεχαρισμένον εἶναι μῆχος. Estque reponendum hoc ipsum verbum, & lib. IV, cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Vtitur & Homerus: vt Iliad. β, ἀλλά τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc scriptore dicitur, ita vicissim πάθη pro πάθος.

Μὺν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens massa*. vt μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος Διάπυρος. vt ille philosophus dixit: solem esse μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσὶ λέειν, *Dissecare*, Hom. μύσυλλόν τ' ἄρα τἄλλα. In Clione, c. 132. Διαμυσὶ λέας κατὰ μέρεα τὸ ἱερήϊον, *secta in partes victima*. C.

N.

Νεωχμοῦν, *Nouare*, id est, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* significat: vt, I, 29. Σόλων αὐτὴν Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κεῖνα νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *instituta*: quæ [illegible] vt Thalia, cap. 38. ἅτε νομίζουσι πολλὰ κατὰ ἑωυτῶν νόμους ἔχοντα εἶναι. In Melpom. c. 76. [illegible]σι γὰρ νομαίοισι καὶ ἅτε αἰνῶς χρεώμενοι φεύγουσι [illegible] *suetudinem ac morem*. Εἰ ἐξαπαλᾶν τοὺς εὐνούχους νόμος ἐστὶν οἱ, in Clione, cap. 90. Significat & *Regem*: vt apud Homer. quoque ἔστι κε νομεὺς [illegible]. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαΐος, Μεγάρηθεν. Et [illegible] vt νομὸς Φύρων, in Thalia, c. 90. &c. Atque [illegible] *tores* duæ significationes sunt acutæ [illegible]. Est & *modorum* appellatio: vt de Arione, c. 24. κόμον τὸν ὄρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuisse, & concini solere voce altiore. Ἐν χερσὶν ἔχειν, significat, *In [illegible] manibus*. C.

Νῦν, [illegible] ἐόντα ἐπεσημήνατο, id est, *extrinsecus*, p[illegible] scriptorem, post μέν. Ac statim in [illegible] primo Musæ, Περὶ τούτων οἱ λόγοι Φοινίκων ἄλλοι γράφουσι ἢ Ἑλλήνων ἡ διαφορὴ αἰτίης. Sæpe autem his particulis μὲν νῦν respondet ἢ in altero membro. vt lib. II. circa finem. H.

O.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc sunt turbulentæ, siue quæ nondũ sunt compositæ: quasi quis dicat, *quarum tumor nondum resedit*. In Thalia, c. 127. ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Vtique rebus nondum satis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. vbi Ald. & Germ. editiones οἰδέοντα habent pro οἰδεόντων. qui error est apud Stobæum quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adscripsi ibi interpretationem reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχώκεα, pro ὤχεσα. Et Iliad. β, ἐπὶ σφῶν συνοχωκότι. C.

Ὅκως, ὅπως. *quomodo*. vt III, 116. ὅκως μὴ γένωμαι. & paulo antè, ὅκως δὴ λάσιοι ἔσονται τὰ ἐπικάρσια.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ε.

Ἑνίλεω & Φιλίλεω & Ὁμαιχμίην συνθέσθαι & Διαλύσασθαι, Hospitii amicitiæq; & belli coniunctionem & dissolutionem significat. C.

Ἔυρον, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur vt, II. ὅτι ἐν ξυρῷ γὰρ τὰ ἀνθρώπων ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλεύθεροισι ἢ δούλοισι. Exstat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuisse videtur) apud Homerum: nisi quod ἴσταται est apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ἐν ξυρῷ ἵσταται ἀνδρῶν
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vsurpari solet vox *Discrimen*: quæ tamen vtriq; parti conuenire non potest. neq; enim dicet aliquis *sibi imminere discrimen de tuenda vita*, vt dicet *discrimen de amittenda*: neque *discrimen de libertate subeunda*, vt *discrimen de subeunda seruitute*. Hoc constat, eos dici ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀνδρὸς ἵστασθαι, vel, ἐπὶ ξυρῷ τὰ ἀνδρὸς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipso temporis articulo velut opprimuntur, quo vel prosperam vel aduersam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii secus sentiant) quàm ab iis quæ acici cultri seu gladii admota, leui manus impulsu amputari possunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro esse*. Vnde apud Horatium, *Et me sub cultro liquit*. H.

O.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc sunt turbulentæ, siue quæ nondũ sunt compositæ: quasi quis dicat, *quarum tumor nondum resedit*. In Thalia, c. 127. ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Vtique rebus nondum satis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. vbi Ald. & Germ. editiones οἰδέοντα habent pro οἰδεόντων. qui error est apud Stobæum quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adscripsi ibi interpretationem reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχώκεα, pro ὤχεσα. Et Iliad. β, ἐπὶ σφῶν συνοχωκότι. C.

Ὅκως, ὅπως. *quomodo*. vt III, 116. ὅκως μὴ γένωμαι. & paulo antè, ὅκως δὴ λάσιοι ἔσονται τὰ ἐπικάρσια.

Sed aliam etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, c. 11. ἐώθεσαν δὲ καὶ πρόθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὁ λοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadriſyllabe, ὁλοόιτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt II, 167. ἤκιστα ἂν Κορίνθιοι ὄνοιντο τοὺς χειροτέχνας. vbi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthii quoq; minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνοντο, Od. φ.

Ὅτι interdum pro ἀλλά. vt III, 78. εἴρετο ὅτι ἐκ χρήσαιμι ἢ χεῖρ. Sic II, 19. circa finem, καὶ ὅτι αὖρας ἀποπνεούσας μᾶλλον παντῶν ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitiſſimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅτι μὴ ſignificat εἰ μὴ, *Niſi*, *Præterquam*, & ſimilia. C.

Ὀτοδαμοί, id eſt, ἑξήκοντες. C.

Π.

Παραιτῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compoſitum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπιμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρίσχει μοι, ſequente infinitiuo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi*, *Penes me eſt*, *In me ſitum eſt*. III, 142. H.

Παρόδων, I, 37. ἔστι γάρ δευτέρη μοι παρόδων. Et paulo poſt, c. 38. ἔστι ἄλλος ὀδὸν ἄχαρις παρόδων τε. Vtrobique pro ἐνδῶν poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, Αἰγυπτίων οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam Sacerdotes ſunt ex illorum numero. H.

Περιμηκτάω, ῶ, idem cum ſimplici μηκτάω ſignificare videtur: videlicet *Aegre ferre*, *Graviter ferre*, *Indignari*: atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod ſit querendo, ſiue quiritando. Vnde factum eſt vt III, 64. περιμηκτήσας τὴν ἀρὴν ἐσυλήσαι, reddiderim, *De tota calamitate conqueſtus*. Sed III, 109 initio, abſque vllo caſu poſitum περιμήκτεον. Apud Suidam & περιμηκτήσας (non περιμεκτήσας) & περιμάκτεον, non περιμήκτεον. At verò illius περιμηκτῶν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχήνδτ, vide in Λέχη.

Πέρξ, *Circum*: vt *Arboribus clauſi circum*, vel *Circa*: vt *Corpora multa virûm circa*. C.

Περσόμβια ζυτία, id eſt ὀπλόμβια. πέσσω enim *Coquere* & *Conficere*. vt Homero quóque, metaphoricè, γέρα πεσσέμβι. C.

Πίσων, id eſt, πυθμὼν, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσωνι καὶ κάρτεϊ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreſte, θορύβῳ τι πίσων καιριαθῆ παρρησία. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito*. lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τι φωνῆς ἀκοῦσαι. C.

Σ.

Σάγαρις, *Secures*, *aut Bipennes*, *aut aliud barbarici teligenus*. Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac nō potius credendum eſt illum σαγάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere*. vt Melpom. c. 64. Σαρκάσαι βοὸς πλευρήν. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σαυκέω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τὸ ἐπὶ πλεῖστον γλύπτῃ πόνον, σαυκέοντι ἰματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam σαυκεῖν ἐπὶ μᾶλλον. Quinetiam σαυκεῖν τὴν ὁδὸν eſſe ait τὸ ἀσκόπλην καὶ ὑφαιρεῖσθαι (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σαυκίζειν dicuntur etiam ſacculorum fures, ſiue ſacculorum fures: quum Heſychius σαυκίζειν exponat, ἢ συκοφαντῶσι λαβὼν κλοπὴν τοὺς σάκκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine littera υ geminatur (ſicut & in σαυκέοντι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκκος etiam non σάκκος ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σαυκέεσθαι, *Aduerſari* & *offendi*. Et σαυκεῖσθαι *Partarbitrium*. C.

Συγγινώσεται (vt admonui in Ἀναγιώσεται) à vulgari vſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. VII, 13. πᾶν μᾶλλον συγγνώσεται, χρόσιμα τὰ ἐκείνου γνώμη. vbi συγγνώσεται eſt, *Poſtquam meliùs reputauit hanc rem*, vel, *conſideraui*, ſeu *perpendi*. Sic in fine cap. lib. IV. μαθόντες ἂς συγγνώσεται ἄλλα, καὶ ἐπιμίξαντες τάδε. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem vſum

sum esse verbi συμφορῆσαι, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine c. 141. lib. IV. vbi infinitiuo iungitur, Ξέρξης δὲ οἱ τὰ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. q.d. *Non conscius ipsi veritatis*. In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκεσθαι αὐτῆσι ἡμῖν δ' ποιήσασι ὀρθῶς, magis proprie reddi potest, *Conscii nobis sumus*. Quinetiam voce passiua vtitur alicubi hac in signific. vt V, 86. ἔζοντες συγγινωσκόμενοι εἶναι, τ' τοῦτο εἶχον. Vbi autem dicit, VI, 92. ὅτι συνεγινώσκοντο, ἢσυί τε αὐθαδέστεροι, signific. *Non agnoscebant culpam*. H.

Συμψήσας interpretantur σωλέξας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem. C.

Σωαλίζω, vide in Ἀλέες.

Σωαμωρέειν, *Vastare, Perdere*. Et Σωάμωρος, *Noxius*. C. Sed scribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus*. Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur*. H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ· quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συζητεύδω λιπὶ, sequente infinitiuo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto*. At verò Ἐπαστεύδω & Ἀπαστεύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενίες, *Rectum*. C.

T.

Τἀρίζας καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Areolas arundineas, super quibus lateres arescerent*. Sunt & παρσὶ ποδῶν. Et remigia παρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam παρσὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens*. δ' ὄψιν ὀνείρου τελείην. I, 121. Et, τὰ τέλεα τ προβάτων, I, 183. *grandes oues*. C.

Τέλη, *Impensæ, & Ordines*. C.

Τέω interrog. vt I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τ παῖδα κτείνεις; *Qua morte interfeceris?* Eodem modo τιμᾶσι, I, 37. H.

Τετρῆχθαι, *Afflictum esse*. C.

Τό, sæpissime pro ὅ, id est *quod* relatiuum. Sic I, 51. ἐπιτρέπουσι τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante ἔφη ἐπιτρέπειν τὸ οὔνομα pro ὅ, *cuius nomen quamuis sciam*. Sic ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo*. Pluralis autem genitiuus τῶν, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam ἵς interiectam habet inter nomen & illum quo iunctus est. vt I, 51. τ τῆς Δελφῶν, pro τ Δελφῶν. vel potius τ Δελφῶν ἵς.

Τριπλόη, *Triplex*: vt διπλόη, *Duplex*. C.

Τῷ ἐόντι χρεώμενος, *Veritate vsus, Eo quod res erat*. Et τὰ ἐόντα, *Res ipsæ*. Et κατὰ τὸ ἐὸν, *Secundum veritatem*.

Τῶν ἰδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt*. vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τὠυτὸ, id est, τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κατὰ τὠυτὸ τὸ κ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipsum quod Græci memorant*. Χίοι μὲν νυν κ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὠυτὸ λέγουσι, I, 142. *eadem lingua vtuntur*. Item τὠυτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τὠυτὸ, *quum conuenissent*. C.

Υ.

Ὑβρις, *Petulantia & lasciuia*: vt de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιὴς, id est, ὑγιεινὸς, *Sanus*. C.

Ὑπερθρώσκειν, *Supersilire*, vt II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς αὐθρώπους. Apud eundem legimus & καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signific. qua dicimur consilium nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarent*. lib. V, c. 24. circa finem, νῦν ὧν, βουλεύω γὰρ πρήγματα μεγάλα καταρτήσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeã, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis communicem*. sed alterum verbũ multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam*. Sic VII, 8:1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὸ ἀναβδαιέστερα τ πρηγμάτων ὑπερετίθετο. Vtitur vero & actiua voce ὑπερτίθημι eadem in signific. vt videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores*. Clione, c. 98. ἀναμεμαχεῶνες λιθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus*. Et Φαρμακεύειν, *Tingere*. C.

Φέρσος, *Portio*. C.

Φερέγυος, δυνάμενος, *Sufficiens*. C.

Φρενήρης, *Mentis compos*. C.

Φώς, *Fur*. C.

X.

Χεὶ χρῆσθαι, seu τῇ χειὶ, vide in Ἀλκή.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δ Πυθίη οἱ χρᾷ πάλιν, I, 55. *responsum Pythia hoc reddidit*. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi sit*. Inde & χρηστήριον· sed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, σοὶ μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χθονὸς φορητὸν. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ὦ ὁκῶν ἔχει [illegible] *Retinendum habeat, aut curandum*, Ἐτ, ἐδέμ[illegible] *attulerit, vel* [illegible] *reportarit.* C.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS, IN SECVNDA EDITIONE HERODOTI.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicum ſermonem ita vertí poſſint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage François auec le Grec*: id eſt, De conformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autem ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, SIVE IONICI Galliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀ πολέσεις τὸν κεφαλεὸν, *Tu perdras la teſte.* VIII, 65.

Καμβύσεα ἔτυψε ἀληθείη τὸ λόγων, *Cela luy touche le cœur.* III, 64

Τὰ μὲν ἄνω, κάτω ἤησω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous.* id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli.* III, 3

Οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέηκας, *Vous ne vous gouuernez pas bien.* II, 173

Κόσμον τόνδε Δηιόκης πρῶτος ἐσι ὁ καταστησάμενος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre.* I, 99

Μωρίη πολλὴ λέγεις, *C'eſt une grande folie de dire cela.* I, 146

Ἔρχομαι φράσων, *Ie uien à dire.* Vtitur autem illo genere loquendi frequentiſſimè: ſed mutato interdum partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. I, 194

Συνέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerentibus manus. I, 214

Ἵνα ἴδω τί κοτε καὶ λέξει, *Pour voir qu'il dira.* II, 114.

Ἔλαβε τὸν μισθὸν, *Il a receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement.* de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. III, 15.

Ὡς ἦλθε ἐς τὸν οἶνον ἀνήκεστον. *Quand il uint au vin*, pro *Quand il uint à parler du uin.* III, 22

Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἀδελφεὸν εἶπεν, *Qui a donné charge de dire ceci.* III, 63

Ἀπήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes*, vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta.* Alibi, κακὸς ἀπήνεικε κατὰ λαζῶν. III, 66

Ὡς ἦλθε ἐς Δαρείου ἀκοὴν ἀγγέλων λεγόντων ταῦτα, *Quand il uint à Darius de dire ſa ſentence.* III, 71.

Ἀπῆκε ἑωυτὸν ὅτι τάχιστα φεύγων, ὡς ἐδόκεε νικᾶν, *Il ſe laſcha de fuir auſſi de ceq ui precipitemẽt le cuidoit.* III, 75

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage.* III, 85

Προσφέρε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius.* III, 134

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes*, III, 152.

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt dicimus, *Que ueut dire cela?* pro, Quid hoc ſibi vult? IV, 131.

Ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπέλλῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à un tel prince.* IV, 159.

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐσὶ, *S'il uous plaiſt.* quum rogamus vt aliquid fiat. V, 10.

Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'auez uous fait?* cum increpatione. V, 23

Ἐκνέες, *De nouueau*, pro *De nouueau*, Rurſus. V, 116.

Ἀταξίη, *Deſordre.* VI, 13

Οὐκ ἀπέδοσαν τὸν ἀγαθὸν, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *Ils ne rendirent pas.* VI, 21

Τρίτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τούτου, *Il y a trois ans de ceci.* pro *Trois ans depuis ceci.* VI, 40.

Ἐπὶ τί φὴς ἥκειν; vt dicitur, *A qui en auez-uous?* pro *A qui en uoulez-uous?* VI, 49

Ἐς τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν, *A qui il tient*, pro *A qui il appartient.* Huc pertinent quæ de aduerbio ἐπιτομέως dixi in recenſione vocab. Herodoti. VI, 57

Τῶν αὐτῶν ἐπιλαμβάνεσθαι τὸν ἀγαθὸν, *Il tient tace propos.* VI, 69.

Καὶ τοῦτο οὐκ ἐσὶ ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement.* id eſt, *On ne le peut nier.* VI, 124

Οὐκ ἄλλοι ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὧδε μετέβαλον, *Ils n'en uindrent pas à ces termes.* VII, 9:2

Τοὺς πρότερον ἡμέας, *Ces nagueres*, pro Nuper. VII, 16:2

Νεμεσῶν Ξέρξεα [illegible] λόγοισι τοῖσι. vt *Ie ne* [illegible] VII, 17

Πρήγμα

Χρῆγμα αὐ εἴη μοι, sequente infinitiuo, *On n'auroit autre chose à faire que*, &c. VII, 130

Πρῶτον χρημάτων ἁπάντων, *Deuant toutes choses.* VII, 145.

Εὑρίσκω συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte.* VII, 187

Διέξοδοι βελῶν, vt dicimus, *Discours.* VII, 234.

Ἀριθμὸν ποιεῦσθαι, *Faire le compte.* VIII, 7

Ἥπερ δὴ ἔφερε τὰ ἐλη θέα πάντα. Tale est in nostro sermone, *On luy apporta toute la verité du faict.* VIII

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece.* VIII, 142.

Ἔξεμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils sceurent tout ce qui en estoit* IX, 11

Ἑκατὸν ὀργυιὰς δικαίας, vt Gall. *Iustes*, id est, *De iuste mesure.* Iustæ mensuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire:* pro quo scribi *Cyre*, postularet deriuatio à voce κύρε (id est, *domine*) quæ postea deprauata fuit in κύρι.

ALIA DE HERODOTI VOCIBVS, ET VARIA IN QVIBVSDAM MS. SCRIPTVRA &c.

Ex eiusdem prolegomenis in eadem secunda editione.

RATIONI autem consentaneum mihi videtur vt à quibusdam illius recensionis [*præcedentis vocum Herodati*] locis initium sumam, super quibus habeo quod te moneam. Primus erit vbi vocabulum ἀπίοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum similiter esse vsum. Nam ἀπίοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, sed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς Φρένας, siue τὴν Φρένα. vnde dicitur aliquis voce composita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀπίοντα, ego vel ἀπίοντα (fuit autem facilis lapsus ex ἀπίοντα in ἀπίοντα) vel ἀπίζοντα reponendum censeo. Illud tamen mihi nullum lexicum sed memoria diu solicitata suppeditauit. Recordatus sum enim me legisse (apud Theognin, ni fallor) hunc versum,

Παῖς ἧς πλήσιον αὐδεγάλιει, ἀπίει ἢ πενιχρόν.

At verò ἀπίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd si etiam incidisset Camerarius in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀπίοντες vsum illum haberet, eam pro mendosa habendam esse, ex iis quæ dixi constat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recensuit, in quorum scriptura ab editione Basilienſi discedere non dubitaui, quum manifestus esse error videretur. Sed tamen, ne meo stare iudicio necesse habeas, hæc sunt, αἰγινέφιν, mutatum in ἀγινέειν· & εὐμαρέη, in εὐμαρίη· necnon θορτὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in θορός. Item χῆνες in ψῆνες, de bestiolis quæ in caprificis nascuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam suspecto, pro σαυλίσεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ scrupulum iniicere cuipiam possint circa interpretationem. Ex his est εὐμαρίη, quod ille interpretatus est *stercus*: quum potius *ventris exoneratio* significetur: sicut & ἀποπάτημα (quo illud exponitur) hoc sonat.

In vocabuli Ἐπιτρεφέως interpretatione dubitari potest de illa voce Latina *Obliquè*, posita inter hasce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & suspicatus sum primo aspectu, *Obmixè* eum fuisse: sed quum postea cogitaui, Suidam testari, Herodotum esse vsum pro ἀπατητικῶς, id est, *Callaciter, Deceptoriè* (si & hac vti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantum ipsi eidem rei suam mutandam censui.

Voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiusdem rei exempla, affert, quum tamen non cum eo in omnibus illis locis vsum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei est hic locus, σὺς μέγα χρῆμα· secundum, iste, τυρεννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλῶν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶν ἀφόρητον. at qui in illo secundo loco vbi dicitur, τυρεννὶς, χρῆμα σφαλερὸν, non idem est vsus vocabuli χρῆμα, qui in ceteris tribus: adeo vt χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem sensu τυρεννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at in ceteris tribus locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expositionem addit, ideóque lector eam se à me expectare non immerito dicturus est, oro vt meum Thesaurum consulere, & ita vicariam operam illum mihi præstare, malit: simulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phrasin repræsentare, aut saltem adeam alludere, voluerit. Simul autem inde discet, non minus Atticis quam Ionibus vsitatum illud loquendi genus fuisse, quum & Aristophanes eo vtatur. Ac sunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo sequuntur (pauca enim tantum verba intercesta sunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χῆνες in editione Basiliensi paulo ante dixi) postquam ὥρην ἔχειν interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subiungit, *Εἰ δὲ μὴ ὥρη ἔχει, Nihil momenti attulerit.* Quæ tamen interpretatio conuenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τὸ οἰωνοῦ χρατῆς τὸ ὁρμᾶν ὥρην ἔχειν ἀπὸ χυμβόλου. Sententiam autem hæc, *Cuius amissionem nemo curabit*, vel, *De cuius amissione nihil pensi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis adhibuisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

Venio nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, si forte diutius differam, obliuiscar. Id autem est de vocabulo ἔγκοτος. Dixi enim nequaquam persuadere mihi posse, ἔγκοτον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantiuum esse nomen posse existimem quàm ἔγκωμον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem, mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινὸν γυνὰ σφι ἔγκοτον ἀμφὶ τῷ ἀσπηλακισμὸν ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ γυνὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te iubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in vno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον, vt perinde sit ac si scriptum esset, δεινὸν γυνά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν γυνά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ γυνὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui superest ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀγυάγης δ', κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, vt habet posterior hæc editio, non ἐνείχεε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Basiliensem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Iam vero & absque adiectione dici ἐνέχειν γυνί, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vsus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse χρῆν ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεχοτήτι θυμῷ;

Vbi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod ἐμοὶ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam doctis tandem subiungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm superest, hanc vt videamus an Herodotus libenter tali tmesi vtatur seu dialysi seu diæresi, qualem habeat illa quã apud eum repono scriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem scholiastæ loco huius figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ἀμφὶ σφίσιν ἔχοντας τοὺς Ἀργείους pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum ἀμφελυφόως scribit: & alicubi διημεφόως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt. vt ἀνάτ' ἔδεσμον, pro ἀνέδεσμον & ἀνὰ μέθεσαν, pro ἀνέθεσαν· & κατὰ μὴ ἔλεινεν, pro κατέλεινε. Ac (vt de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem substantiui, non adiectiui tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & huius linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eò etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ____ λάθε δὲ Διὸς ἀγλαὸν υἱὸν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος· αἰεὶ ὀλίμου ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum esse cum substantiuo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud careant, præsertim veteris libri auctoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum ἀλεφθορίη, in hoc libro I, cap. 88. loco, τὴν ἀλεφάλεα, καὶ χείματα καὶ ἀλεφθορίην. Quamuis enim primo aspectu videri possit verbum istud ἀλεφθορίη admitti posse (vt ex nomine ἀλεφθορεύς factum) tamen Herodoti seculo in vsu fuisse vix credibile est. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλεφθορίη sed ἀλεφορίη legitur.

Quòd

Quòd si quis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἀφαιρεῦμαι τὸν κίνδυνον is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀφαιρεῦμαι, sed ἀφέλωμαι legi. Hunc autem verbi istius vsum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit, *Post insepulta membra different lupi.*

Sic autem quum ὑπερῆμαι apud hunc scriptorem habeamus I, 107. vbi scriptum est, ὑπερῆμαι δὲ ἐγὼ μάγων τῶν ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ὑπερῆμαι pro ὑπερῆμαι, in eo qui huic non magno interuallo c. 108. sequitur, ἰδὼν ὁ παῖς, ὃ ὑπερῆμαι τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quam illic ὑπερῆμαι scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini inuenirem ὑπερῆμαι, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ὑπερῆμαι δὲ ἐγὼ μάγων τῶν ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diuersitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑπερῆμεν, at in posteriore ὑπερῆμεν nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ὑπερῆμεν haberet idem illud ὑπερθέμεν, quod non longo interuallo præcesserat. Quorsum tam multa? vt ostendam, quàm verisimile sit quædam vocabula, præsertimq; verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui ceteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπερῆσθαι ita vnquam vsus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt simul eius super eo cõsilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi vsus, non vno in loco. E duobus saltem vnus quidem exstat, ἐπεί τε ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέῃσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniã statuistis ad plures referendum, & mihi adhibendum.* Dicens autem, nõ omnino male hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus vtitur, *& mihi adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& mihi adhibendum in consilium.* Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μέν τι ὑπερῆσθαι τοῦ ἐμέλλον πείσειν, οὐκ ἂν μιν ἔκρυπτον· νῦν δὲ ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔκρηξα. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animadvertere non potuerat: videlicet ὑπερῆσθαι (nam hic voce actiua vtitur, quum potius passiuæ vsum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Vt autem minus mirer istum verbi ὑπερῆσθαι vsum non tantum nouum & mirum visum fuisse, sed etiam mendi suspectã scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπνέομαι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερῆσθαι hunc vulgo vsum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναπνεῦσαι τὰ κεκελευσμένα, sonaret *renocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuersitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑπερῆμαι scriptum in quibusdam fuisse dixi ὑπερθέμεν, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπερφίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, [illegible] suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92. 5. καὶ ἀφαιτεύσουτι τὸν βίον εὖ. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀφαιτεύσουτι in hanc aliam margini adscriptam vides, ἀφαιρέσουτι, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & pene nimium mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe ἀφαιτεύσουτι quod attinet, talem eius vsum apud hunc ipsum animaduertisse mihi videor: quòd si non nullum aliud apud eum exstaret huius phrasis exemplum, saltem nõ minus admitti posse cuiuis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. ἐξαιτεῦσθαι τὸν Ὀροίτεω, τὸν τῶν ἀφετέρων; Nam (vt dixi in recensione & interpretatione [illegible] Herodoti) ἐκπεπαῦσθαι τῶν φρενῶν est *De statu mentis deiectum esse*, siquidem ad illud ἐξαιτεῦσθαι respicimus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic scripto detur, significat *De statu mentis deiici*, vel breuius, *De mente exire*, vel, *è mente*. Aut elegantius, *E potestate mentis exire*. Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente emigare*. nam ἐκπεπαῦσθαι τῶν φρενῶν, quid aliud? Est autem ἀφαιτεύσουτι pro ἐκπαλεῦσουτι. nec dubito quin pro illo ἀφαιτεύσουτι Herodotus

ἀλεξανδρείων itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀνιᾶν φείσασθαι cum accusatiuo personæ, & interdum τρηχέως φείσασθαι. Nam & φείσεσθαι huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, τὸ τοῦδε παῖδα ἀνιᾶν τοῦδε φείσασθαι, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. vbi habes itidem τρηχέως χαίρειν φείσασθαι, in Aldina legitur φείσεσθαι. at φείσασθαι è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, φείσεσθαι τε σφέων καὶ τῶν Παιόνων τρηχέως. quod est a φείσεσθαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἀπὸ πολεμίους φείσεσθαι.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομίσαι pro νόμοισι. nam vt in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοῖσδε λέγοντα χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομίσαι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. vbi pro εὐθυμίᾳ margini adscriptum est εὐεστῶ. nam illud εὐθυμίᾳ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεστῶ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum προσῆναι pro προσῆκαι.

Sunt deniq; & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queãt, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendando) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

VT autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed aperte sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Candaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ἔπι αἰδέσασα οὐκ ἐσιωπήσε· ἔπι ἔδοξε μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quid (respondebunt hic plerique) peccatum à Valla dicipulo est? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud eum legitur? *vt didicit à viro*? hoc, *vt didicit ex viro*. Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, ἔπι ἔδοξε μαθεῖν, & quam quum in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidem iudicio) excogitari posse, quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ἐκ cum παθεῖν iungis, perinde ac si dictum esset παθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque plane nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. Atego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouum est, mihi nouum esse nego; atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex eod. lib. I, c. 87. εἴπ τοι κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, ἃ δὲ δὴ ἐπίησε τὸ θεῖον πεμφθὲν ἐκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam consideta lector quantu errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10.) sequuntur loco adnotare. Quum igitur hæc subiungantur, ἔπι αἰδέσασα οὐκ ἐσιωπήσε, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mentem Herodoti, ita eam expressi, *neque exclamauit, impedita pudore retenta.* Quinetiam, vt lector hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter οὐκ & αἰσχυθεῖσα, interpunctionem posui. Illa autem verba, ἔπι ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, impedita vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut *neque præ se tulit animaduertisse*: vt habent in margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortasse insignia) circa emẽdationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textũ vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἀνδρους pro ἐς Σάνδας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῆσι repositum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiam vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώους & διαπασσωμόμενον. sed de illo quidem ἀλλογνώους vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διαπασσωμόμενον relinqui mihi dubitationẽ fateor. Reponetur autem hoc διαπασσωμόμενον pro διασπασμόμενον, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adiunctum participio καπηχόμενον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerũ tum in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumentur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam litteræ aut litterarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini apposuissent. Vt enim à mentione verbi ἐκπαλῶσαι (quod sermonis huius occasionẽ mihi præbuit) initium sumam, quis credat Herodotũ ita inconstantẽ fuisse vt modò πολῶσαι, aut ἐκπολῶσαι, aut ἀποπολῶσαι, modo πωλέουσι, vel ἐκπωλέουσι, vel ἀποπωλέουσι diceret? Atq; vt de hac ipsa littera ω loqui pergam, in eiusdẽ formæ vocabulis, aut etiã iisdem, modò litterã illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωντες tantùm, sed χρέοντες etiam legitur: itidemque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac scimus tamen a Corintho scribi, Iones ὀρέω pro ὁράω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc littera α, modò η, in vno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis θησαυροὶ & θησαυρὸς pro θρασυροὶ & θρασυρὸς scriptum sit, cùm alibi cùm I, 8. itidemque θησαύρῳ, non θρασύρῳ, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθάητον: quumque in his non alia sit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐθηήτο, non ἐθεήτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis litteræ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legimus: tamen & μέγαθος locis aliquot scriptum est: vt I, 60. Sic etiam πάμνω dicit, pro πέμνω, vocalis locum vocalis tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

De vocali ω vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ὦρον pro ἐώρων, sed etiam hoc ipsum ἰώρων apud eum legimus. Ac ne ὄρτη quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Atque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciendum est, non μηχανώμενος tantùm sed μηχανεόμενος etiam, itidemq; μηχανεῶντες, legi.

Ab ε ad η transibens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hic quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, nõ minus νεὸς, vel νέα scit[illegible] quam νῆα, seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἦσαν & [illegible] legimus ἔσαν & [illegible] multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt VII, 18. ex genitiuo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ Hessones dicatur) sed non tamen in omnibus. Quumq; pro οἰκῆος scribi debeat οἰκέος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μουσεῖον pro μουσήιον nec solum ἀπεχυσήη, sed & ἀπεχυσέη. Atq; adeo IV, 53. ἀσφαλείης, non ἀσφαλέης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nam haud tantùm ἐμεῦ sed ἰσεῦ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores ἀσκαλησι-, pro ἀσκάλησι-, vt alibi κεφαλέσι-. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖν- pro ξέν- dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ὀπιπήδε- (item in ἔων, in ἐώμενος, atque aliis) tamen & ὀπιπήδει- legitur. Et alicubi αἰνέω, alicubi αἰνίω legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo parricipii πεινόμεν- locum sæpe à πεινάμεν- occupari, idemque in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodam suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorum numero est ὄνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ἀνομάζων, non ἀνομάζων, I, 44.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω, superueniens ε sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura supereſse dicenda video) donec non solum has lectiones διφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS
aliis ibidem, de opera à se præstita in secunda editione, quam in nostra sequuti sumus.

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione datur, id est, qui interpretis operâ, tanquam χειραγωγῷ cuiusdam, non requiruni, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum satis sit) sed ceteris ad hanc lectionem adminiculis esse contenti possunt: non eas tantùm quas antea diuersas scripturas (vt Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, sed numerum earum auxi: & censura adhibita, quasdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, sed tantùm vt loco suo motis alium minus honorificum darem. Ex ipso enim textu (vt hodie moris est vocare) in marginem transtuli. Sed quasdam vicissim maiore dignas honore iudicaui, ideoque eas hinc illuc transtuli. Iam verò & plerosque locos emendaui, qui tibi facessere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero est hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπλω πεσσοῖσι τῆσι, καὶ ἐπλω κεπύξωνται, θύσαι τλῶες. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed esto, verisimilem posse videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidentiæ (dices) vt eas voculas τῇ ἴσι margini non adscripseris, sed ipsis Herodoti verbis inserere ausus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (si mauis) Herodotum esse sui ipsius emendatorem, videbam. Ita enim ille in loquentibus, eadem in Musa, paucarum paginarum interuallo, cap. 61. ἐν δὲ Βυσίῃ πόλι ὡς ἀπάγουσι τῇ ἴσι τλῶ ὀρτλῶ, ἄρηται πρόπρον μοί. τύπτονται γὰρ δὴ μὴ ἢ θυσίλω παύτες κὴ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus male affectis ex ipso Herodoto medicinã adhibui. Sed supereſse fateor quæ eandem à me aut ab alio quopiam opem exspectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiserim: suum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, insolens futurum, restituendo. id autem est ἀλλογνώσους. Nec dubito quin, si de hac emendatione, tanquã ex nimia fiducia proficiscente, accusatus fuissem, causæ meæ patrocinium Hesychius suscepisset. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me scriptori Ioni operam præstantem vidisset, operam vicissim præstare mihi recusasset; præsertim quum eodem & ipse vocabulo vtatur, paulò quidem alium sed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuisset, dans ciuium. Vt taceam, non absimile vero esse, vtrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei vsum fuisse. Est verò & alius quidam nostri historici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vsitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obstat quominus iam hunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) reptæsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. ὁ δὲ πυη-

ἐστίν, ὑπ' ἀσθενείης βιὸς εὐτινας παλαιοὺς ὗς, καὶ ὀπήσαντες ταύτας, ἥδεα. Nam quum in Aldina pariter & Basiliensi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης βιὸς τ πινὰς παλαιοὺς ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιὸς scribendum βαιὸς suspicetur? Saltem è scriptura quâ nihil significari potest, aliam quæ non incommodum sensum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id est minimam siue leuissimam, quum sufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioso superstitiosus esse nolui. Atque hinc factum est vt in hac posteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπιπτῶσι scribere ἀπιπτῶσι non dubitauerim, lib. II, cap. 94. quum manifestum sit ἀπιπτῶ esse quod Dioscorides ἐξιπτῶ dicit. Adscripta autem marginî lectio ἀπεπτῶσι, quæ nihil potest significare, fieri potest vt ex alia manarit, aliis litteris scripta, sed eandem tamen pronunciationem (vt iampridem litteris diuersis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπιπτῶσι (quod esse poterat expositio illius ἀπιπτῶσι) non illo modo scripserit, sed hoc, ἀπεπτῶσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antè lectoribus commodasse, & labore illos leuasse, ex ipsa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, vt quam interpunctionem in annotatione margini adscripta sequutus essem, eam in ipsis Herodoti verbis (nisi fortè à me dissentirent) sequerentur. Ac huius etiam rei exemplum suggeret illa ipsa quæ modò proposita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τὸν δὲ νύκτα αὐτὴ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύσεϊ κοίτῃ· ἐκεῖ ταύτὸν ἴσχει τὸ ἀμφιλήκυθον· sed tamen sequendo ea quæ margini adscripsi, post χρᾶται ponenda est πλείαστιγμὴ, pro ista κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me simul etiam mutaturum libenter αὐτὴ in ἑωυτὴ.

Paulo post.

Ad eos autem vt veniam, quibus contrà sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione est negatum, eos qui sine Theseo è multis illorum locis emergere non possunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, sua ponere vestigia necesse habent: multo plus & ipsi huic editioni, quàm priori, se debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendasse, in quibusdam in meipsum etiam, ad emendationem quod attinet, inquisiuisse animaduertent. Hoc enim de quibusdam locis posse mihi videor dicere, vbi quæ me non satis tum temporis oculatum subterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehensa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commissi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirũ sunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς siue μεταμορφωλικὰς appellare soleo, quòd metamorphoses, & miras quidem eas, in quibusdam scriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus est vbi nomen ἥσσονες, quod sonat *inferiores*, seu *viribus minus valentes*, mutatũ fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. historicis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hissones*. Locus ille est in Polymnia, c. 18. ἰδών τε πολλὰ & μεγάλα πεσόντα σπάγματα ὑπὸ ἡσσόνων. vbi vide quæ margini adscripta sunt. Ac eodẽ modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relatiuum οἵτινες, quod respondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuisse Hætines, dictum est*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc sint, ἔστι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐρέω. Sed pro τὸ hæc, *Hi autem, quinam* (id est, quo nomine) *prius vocarentur, dictum est*. Sic lib. I, c. 176. vide, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσίων, ab ἰσίη, (cuius nominatiuus singularis ἰσίη, quo significatur *familia*) quendam populum seu quandam gentem ab interprete factum fieri, cui nomen sit *Istiæi*. Atque his adiiciendus est mons *Hirus*, per eandem metamorphosin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus*. vbi hanc nostram iunculam margini adscriptam vide. Quòd si ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum sit, illi non cedens, quin potius id superans, do nullo potius hoc fieri posse existimo quàm de eo vbi contrarium omnino sensum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, est in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet illa Herodoti verba, ἦκαν ὁ Κορίνθιοι ὄνοντες τὰς χειροτέχνας, à Valla sic interpretata, *Corinthii quoque quanimi faciunt opifices*: quum Herodotus contrarium de Corinthiis tradatur, eos nequaquam diligenti facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι vsu: sicut nec compositum ex hoc factum κατόνητος intellexit Euterp. cap. 136. vbi exstat inscriptio, cuius principium hoc est, ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS COMPARES. Vbi

illum videri aliud verbum quàm κατηνόησε legisse, dixi: ut is quæ margini adscripta sunt: quum ne illius quidem verbi ὄνοντες significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, nec aliam eum lectionem illic secutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc constat positum est vsuuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborũ sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc: mittor, NE MECONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBVS. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimè fuerunt opifices*, suam et interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio prouehendi templa Dianæ argentea (siue theca, templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oportet) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. vbi de Arione legimus, καὶ Ἀ ἐόν ἐστὶ ἀνάθημα χάλκεον, ἐν μίλῃ, ἐπὶ Ταινάρῳ. contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet vbi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt vbi hoc inde contigit, quod non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt I, 45, συγγινωσκόμενον. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν longe aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, lib. VI, c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ἐπιστολὴ, quæ apud Æschylum id sonat, pro ἐπιπλὴ positam esse, adiectione litteræ σ. quasi verò à verbo ἐπιπέλλομαι, quod Homero vsitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλω quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re si quis cum Eustathio dubitat, omnẽ vtrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐπὶ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quę de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθόσαι δὲ τὸ πεπρηγὸς ἐπὶ τῷ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθόσαι ἐπὶ τῷ ἀνδρὸς, sed τὸ πεπρηγὸς ἐπὶ τῷ ἀνδρός: vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agitur, est quod dicitur de Persis, I, 133, μεθυσκόμενοι δὲ ἐνθαῦτα βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα τῶν πρηγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: vt intelligamus, Persas, quum iam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυόντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, iam dici potest eã expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ἐν πολλοῖσι πώμασι esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vino*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se

statuta

...ta fuerint, ... (...) obstat interim (...quidem iudicio) quin ...ligamus illis ... pœnit... antequam essent ... consultantibus, ebrietatem solitam super venire. Sed videa... aliusquispiam quid pro ... eius afferri possit, super eo ...am quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat ...im prima fronte videatur: πολλὰ καὶ Φοινικικὰ ἐπεξελεύσονται, μεθυσκόμενοι ὑπὸ ἀφεψήματος.

Exhibebuntur porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecerat editionem huius scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potius haud posse. Atque vt huius quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκπαυσάμενοι scribo ἐκπαύσασθαι, non cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐκπαυσάμενοι nihil nisi ineptum elici possit, (præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκπαύσασθαι non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis sit Ἁλικαρνησσεὺς II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitiuo Ionico, id est, in εω desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότεω, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πόλεμόν itidem, non πόλεμοιο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰδὼς λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶν τι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quę huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quę mea est: at quæ subiuncta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Ioachimi Camerarii, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (vt vicissim ab eo plurimum me diligi animaduerti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognoui, illa certè amoris in Herodotum nostrum fomenta, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarii de Herodoto scriptis aliquid tibi ocii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me eiusdem argumenti inuenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo vt præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam, quæ præ ceteris omnibus iudicari fabulosa posset, de Scythis seruis qui dominis absentibus in vxorum illorum possessionem inuolarant, tandémq; quum iusto prœlio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posteriorum (in his enim & Moschouitæ numerantur) testatam ad hunc vsque diem extare scimus: detortis duntaxat (vt fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, suum in Indicarum mulierum facto (cuius testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Ieremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus leuioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides eius suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non eius sed aliorum testimonio, referri scimus. Cuiusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus. ab illo enim proditum est, vnamquanq; eius ἐπιστολὴν, quanuis aliogui

ἰῶνα habuisse in Ie ἀριπόδας [illegible] rodoti relationem faciens, certam tamen huius rei fidem [illegible] quę ita scribit: *Hos ignorantes in Aegyptii quondam regis (quem Amasin vocabant) memoriam, hoc fecisse in templo Minervæ* CCCLXV *filis singula fila constare. quod si verum sit, fuisse Romæ prius Tullianum ter consul: paruasq; iam reliquias eius superesse, hac experientia inuenta.* (Tacco) errorem quem interpres hîc commiserat, ἀριπόδας non [illegible] sed *vestimenta* interpretatus. Hæc ego aliaq; huiusmodi mecum reputans, & mendacem [illegible] fuisse deprehendens, tum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatorem illos si, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἀ Φρων ὃς ψεύσεω σε καλεῖ, ὅτι πύθεται ἄλλα.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύσεω ψεύδεται ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ πελαιὰ λέγει δεδαημένα αὐτὸς ἄμεινον,
Ἀ Φρων καὶ ψεύστης εὐθὺς ἄλωτον ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quouis alio metuisse videmus, [illegible] ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia videntur (cum ex experientia nostra vel sensu nostro siue ingenii captu metimur) mendacii insimulanda [illegible] sent, quàm multa in sacris historiis, quæ tam certæ sunt fidei, mendacii insimularentur? Quem autem librum post sacrosanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commendarentur? in quo prouidentiæ potentiæq; diuinæ, quæ superbos deprimit, tot támq; inculcata exempla conspiciantur? vbi regum, potentissimorum alioqui (quorum & ipse superbiam ac vesaniam nobis ante oculos sæpe ponit) regnorúmq; adeo horrendæ euersiones darentur? Quis est ex quo certius sacra chronologia cum profanis historiis conciliari possit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc scriptorem debet) qui religiosus de diuina prouidentia & quidem valde similibus verbis, interdum etiam iisdem, loquatur? Omitto, prisci illius sęculi simplicitatem, & humile (in quibusdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo vtrobiq; describi. Omitto & hoc, nullum vsquam extare apud Græcos autores scribendi genus, quod (vt in omnino diuersa lingua) ad Hebraici breuitatẽ simplicitatémq; magis accedat. Nemo certè est qui quum legit apud Herodotum hanc inscriptionem, *Amasis Polycrati ita dicit*: item, *Mardonius hæc dicit*: non possit vsitatum prophetis præsertim stylum agnoscere, *Hæc dicit Dominus Deus*. Nemo est item qui quum Herodotum ita ordientem suam historiam audit, *Herodoti Halicarnassei historiæ editio hæc*: (de qua interpretatione alibi dicendum erit) simile esse hoc Esaię exordium fassurus non sit, *Visio Esaiæ filii Amos*. Nec non istud Ieremiæ, *Verba Ieremiæ filii Helciæ*. Cui simile est omnino quod prophetam Amos, *Verba Amos*.

Iam verò quod ad Homerum attinet (vt à sacris ad profana veniamus) quisquis lectionis illius studiosus est, ad eam profectò nec; magis compendiariam nec; magis expeditam viam, quam hunc autorem peruolutando, sternere sibi potest: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica sint, & quæ non tam Ionica quam poetica, cognoscere.

adeo vt qui sit φιλόμηρος, eum esse etiam φιλοφίλιον,
rationi consentaneum sit.

ΑΕΣΙ-

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ex ms. codice Melchioris Haiminsfeldii Goldasti.

Α.

Ἀνέη· χρήσῃ.

Ἀναξυρίδας· τὰ βαθέα ἃ βασιλικὰ τῶν ἱματιοδημάτων.

Αὐλός· εἶδος ἀκολάστου ὀρχήματος.

Ἀφυλακτότερον· ἀμελέστερον, φυλακικῶς.

Ἄχεον· ἄχαλον, αὔδατες, τὸ φερόν.

Ἀγαστῆναι· δαπανῆσαι, ἀναλίσκειν.

Ἀγγέλλων· αἰεὶ πέμπειν, ἐδίδαζεν.

Ἀγῶνα· τὸ ἐναγκώμενον.

Ἀλεξομένους· ἀμυνομένους.

Ἀρδις· φαρέτρα· καὶ τὸ βέλος.

Ἀτιμοῦσι· ἀκαιρώσουσι.

Ἀφύσσειν· ἀλύσεις. οἱ δὲ, ψέλλια.

Ἀπορίῃ· τῷ τελευτήσαντι τιμῇ ἀπὸ τῶν ἀέλλων τοῖς ἀναστάσιμα.

Ἀτιμοτέρους· ἀτίμους.

Ἀπεμαστίσαν· ἐμώρανεν.

Ἀπηλιωτέρου· πρεσβυτέρου.

Ἀμοῦσον· παρέσχεν, ἐλκεῖν, ξέειν.

Ἀνδροσφίγγα· σύνθετον ἀνθρώπου καὶ σφίγγος δημιούργημα.

Ἀμφοτέρῃ· ἤγουν καὶ φρενήσεως.

Ἀνέρος· ἕρμαφρόδιτος.

Ἀμβολάδην· καὶ ὑπερβολήν.

Αἰγὸς· λοὺς λίβυες φορέουσι δορά.

Ἀνδέρικας· τὰς καυλὰς τῶν ἀσφοδέλων.

Ἀγηλατέων· διώκων, φυγευδέων, ἐπιτάσσων, ὑβρίζων.

Ἀχαιρεσίη· τὸ ἀεὶ χάειν τοῖς πολλοῖς ζημίῃ, καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.

Ἄφλαστον· τὸ ἄκρον τῆς πυρμνίης.

Ἀρθμία· φιλία.

Ἀμοιβηδὶς· μεταπωλαθέντες.

Ἀναμορόμενον· τὸ ἐν χερσὶ συλλαμβανόμενον.

Ἀναπλήξ· ὁ πλανήτης.

Ἀπολύει· ὡς ἄξυλον, ὁ πολύξυλον.

Β.

Βυσσός· βυθός.

Βαθέως· πολλῶς.

Βυτίνης· μεγάλης, μεγάλως.

Βαλανάγρη·

Γ.

Γαυλός· πλοῖον κοῖλον καὶ φορτικὸν καὶ στρογγύλον, καὶ χαλκοῦν ὑποζύγιον.

Γυμνάσιον· οἱ γῆς πεπατημένος τόπος.

Γνωμοσύνην· τὸ γνῶναι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν καὶ τὸ ἐναντίον αὐτοῦ.

Γερηνίου· ἀπὸ Γερήνου τοῦ ἀνδρός.

Γυμνοπαιδίαι· ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ᾗ γυμνοὶ χορὸς ἱστῶσι.

Δ.

Δημόσιον· εἰς τὸ δημόσιον καταβάλλειν.

Διθύραμβος· ὕμνος εἰς Διόνυσον.

Διασφᾶξαι· αἰ δίκτυα πίτνει.

Διφροφορευμένους· φορείοις φερομένους.

Ε.

Ἐγχρίψαι· ἐμπεσεῖν, ἐπιστρατεύσαι.

Ἐσηθίσαντες· ὑλίσαντες.

Ἐνηβητήρια· ἐνευωχητήρια.

Ἐλάχισεν· εἰς λόχους κατέπεξεν.

Εὐλέων· σκωλήκων.

Ἐπιφορήματα· τελεσήματα.

Ἐπίλαμπος· καταφανής.

Ἐπαίξ· φανερός.

Ἐπίπωλα· ἡ μὴ βεβαίως κλῆσις, ἀλλ' ἐπιπόλαιος· ἐπιπλᾶ δὲ τὰ ἐπαίνω τῶν ῥωμάτων.

Εὐπετέα· ῥᾳδίως εἰργασμένα.

Ἐννώσας· ἐννοήσας.

Εὐμάρεια· ἡσυχία, εὐκολία.

Ἔμβολος· χάλκωμα ἐπὶ δίμβυον ἐπὶ τῶν πρῴρεων τῆς ναυσίν.

Ἐνάειρες· οἱ ὁπλῖται.

Ἐφάρμοσε· ἐπίκλυσον.

Ἐπίσχον· ἔπεισον, κατέλυσα.

Ἐκπλῆσαι· ἔδωκεν, ἀπὸ τῆς πόας.

Ἐναλίσειν· χώρας ἀπὸ φόβου τὰς κατοχομένας.

Ἐδώλιοι· καταστρώματικός.

Ἐκύρησεν· ἔτυχεν.

Ἐπικάρσιον· πλάγιον.

Ἐπιρρέως· ἀπιμελῶς.

Ἐλῶν· ἐλάσας.

Ἐπαμησάμενος· ἀναπνεύσας.

Ἐνωμοτία· τάξις παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις.

Ἐρμὶς· ὁ κλινόπους.

Ἔλυτρον· σκέπη, δέρμα.

Εἰρεῶν· παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ μετερχόμενος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ μετέπαις, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελλείρην. Ἐφηβεύει δὲ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιδ μέχρι καὶ κ. Βαρυτόνως δὲ τὸ μελλείρην, ὥσπερ πυθμὴν ἀπύθμενος, αὐχὴν ὑψαύχην.

Ἐπίδοξα· αὐτὶ τοῦ προσδόκιμα.

Εὐεσίη· ἡ εὐημερία καὶ εὐετηρία· ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν διαγωγή. Διὸ μιαλὸς αὐτὸ σημαίνει.

Εἰρεσιμίτεα· ζώνη.

Ζ.

Ζυγαῖς· καθέδραις.

Ζώνη· πορφυρέη ἔνδυμα.

Ζάκορος· νεωκόρος, ἱερεύς.

Η.

Ἡμέκτεων· δυσφορῶν.

Ἠπεφόνεον· μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκολασίας, ὀρχηστύος.

Ἤλασαν· ἔφθειραν, ἐπόνησαν.

I.

Ἰάλη· πόλις Ἰταλική, συρροφή.
Ἰαπυγίδες· αἱ γηήσιοι παῖδες.
Ἰτέα· λεῖπα.
Ἰαχαΐζουσι· λέγουσι, φλυδρῶσι.

K.

Κνάφος· ἄκανθα ἔλειρυσα ἰμάτια.
Καθαπέλια· τὰ αἰγαλώματα, ἢ σκευέδρια.
Κυνηγμάτων· χειρῶν ἀποφθεγμάτων.
Κορύνη· ξύλον ὀπισθαμπές.
Κρέξ· ὄρνεον δυσκιώνισον τοῖς γαμοῦσι.
Κάπηλοι· ἀποδεχόμενοι.
Καινῶν· τὸ χρὴ σαόσαι λόγῳ καινῷ.
Κομιδή· ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κέρκυρ· νεὼς εἶδος.
Κληρούχους· γεωργούς.
Κρησφύγετον· ἢ φυγή, ὀχύρωμα.
Καταγνέων· ἢ λύων.
Καλλιρρεῖαθαι· θύειν.
Κυμαίων· ὑπαγωγή, αἰγιαλός.
Κυρεσίας· πάρεας.

Λ.

Λέπρη· πάθος ὃ ἕλκει ὅλον τὸ σῶμα.
Λαῦραι· ῥύμαι, ἀμφόδα.
Λίνον· λύρας χορδή, ἢ ᾠδῆς ὄνομα.
Λάξιν· λῆξιν, μερισμόν, κλῆρον.
Λάοθη· αἰσχύνη.

M.

Μετεξέτεροι· τινές.
Μύδρον· σίδηρον ἀργόν.
Μελεδωνοί· φρενιάσει.
Μυχοί· ἢ δύσεις.

N.

Νεοχμῶσαι· νεωτὶ κινῆσαι.
Ναυλόχιον· λιμήν.

Ξ.

Ξενίην σωνήθεα το· ὡς ξενίῃ ἐδωρήσατο.

O.

Ὄρθιος· νόμος· τρόπος μελῳδίας.
Οὖρον· ὁρμητήρια.
Ὀχετηγοὺς ἀνθρώπους· πορπακας ἢ δεσμούς.
Ὀνήσῃ· περίξεται· ἐοίκασι πείσῃ.
Ὀργίσας· μαλάξας.
Οἰσύπῃ· ῥυπῶδες πεδάτων ἔρια.
Οὐκ ἐκνεμόμενος· ἀ πεσσηκόντως.
Ὄνος· τὸ ἀεὶ τὸ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύπλοκα ἢ συρροφοῦμενον.
Ὀρχηδὸν· ἡδέως.

Π.

Πηκτίς· ὄργανον μαλακόφωνον.
Πεῖσαι· ψηφοι.
Πρυτανεῖον· δημοθοίνιον, δόλος· ἢ τὸ αὐτὸ θήκη.
Πρόχυσις· τὸ δοκιμεῖον.
Πόπλος· νεκύριος· μετὰ τὸ ε, ὁ σβέλος.
Πάτριοι· θεοὶ φουτικοὶ ἐν τοῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Παλαθ[illegible] ὅτι τρυγὸς πλάσματα [illegible] κων [illegible] θεσις.
Περιφόρια· ἔπαθλα.
Πρόξενοι· ἐπίκλητοι.
Πολέμαρχος· ἄρχων τῶν ξένων.
Πρόκα· ἔτι.

P.

Ῥῆπις· πλέγμα.
Ῥηχίης· φαγμοῦ, ἢ δίσμης τ φαγ[illegible]ου.
Ῥῆχος· φαγμός.

Σ.

Σπερχθείς· παροχθείς.
Σκευή· ἅπλισις καὶ σολή.
Συμψήσας· σωτερίψας.
Σαγάρεις· πελέκεις.
Σχοινοτενές· μακρόν.
Συρμαΐζειν· καθαίρειν πίμελι τῶν ἐκ ζειῶν [illegible]
Σπαδίξας· ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ Φλοιὸς ῥί[illegible] νης. οἱ δὲ, φοίνικος ῥάβδον. Σπάδακας δὲ καὶ [illegible] καὶ σπαδίξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Συρμαία· βρῶμα ἀπὸ σέατος ἢ μέλιτος, ἢ λίπους λίνου ἐοικός.
Σκυτάλαις· ῥάβδοις.
Σῶτερα· σωτήρια, λύτρα.
Σώχασι· τρίβουσι.
Σχοίνῳ συμβολεῖς· οἱ ψιαθοπλόκοι.
Στρέφων· τὸ ἀεὶ τῶν κεφαλῶν ἱερῶν,
Σπαθμός· ὁδὸς μέτρον, κατάλυμα.
Σινάμωρον· κατήχολον.
Σαυρωτήρ· ξυσὸν, δόρυ. ἢ σύριγξ ὃν ἔνιοι κ[illegible] χον.

T.

Τρικάδας· λεῖπα κ[illegible] ἀνδρῶν λ'.
Ταρσοὶ καλάμων· [illegible]
Τελφάσιοι· τελφῶνοι, τερατολόγοι.
Τόρνιον· τὸ τρῆμα, ἢ τὸ [illegible]
Τέμπεα· τὰ ξενα τῶν [illegible]
Ταινίαν· διάδημα.
Ταρσὸς· ἢ τῶν ὀρνίθων πτέρυγος.

Φ.

Φαρμάκοις· βοτάναις.
Φάλαγξ· τὸ ἀεὶ πρὸς γ[illegible] πάσματι.
Φάρσος· τρύφος, κλάσμα.
Φρενήρης· σώφρων.
Φεμαίζασθαι· Φρυάξασθαι, Φυσᾶσθαι.
Φόρμος· πλέγμα, ὁ πλέκτος.
Φυλάξαντες· ἐπιτηρήσαντες.
Φυγέγγυος· βεβαιωτής.

Χρήματος· πεζέγματος.
Χαρέσθαι· πίτερα· λῆξαι ἐν [illegible]
Χορηγεύων· τιμῶν.

Ψίγνες· κωνωπ[illegible] ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς [illegible] σεως.

VETERVM ALIQVOT TESTIMONIA ET ELOGIA

DE HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QVIBVS AVCTORIS LAVDES, ET eius historia & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VIta, ex Suida.

HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, vltro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat AEthiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicuti fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per omnium quidem nostram victus rationem vidisse audiunt ii qui orbem terrarum describunt. Quorum* [illegible] *siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut hibisset, ageretur.*

Ἡροδότου βίος, ἐκ τῆς Σούδης.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τὸ ἀπὸ φανῶν· καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς, Θεόδωρον. μετῆλθε δὲ εἰς Σάμον διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδήλεως γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας· ὁ δὲ Πισινδήλεως, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'· ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλεω τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπεὶ δὲ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ἐτάφη τῆς ἀγορᾶς πλησίον. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἀπηχεῖ φωνὴν δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. περὶ Ἡροδότου λέγει ὁ Ἰουλιανὸς ἐν Ἐπιστολῇ, Τίς γὰρ ἀγνοεῖ τὸν Αἰθιόπων ἀνέρα παρ' ἡμῖν τροφιμώτατον σιτίον λόγον; ἁψάμενοι δὲ μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τῷ πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γῆν, μηδ' ὅναρ ἰδόντα τῶν παρ' ἡμῶν διαπτᾶν, οἱ τὸν οἰκουμενικὸν περιγράφοντες κύκλον ἱστοροῦσιν. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσειε τὴν διαίταν ἐπιχειρήσει, οὐδὲν ἄμεινον διακείσεται τοῦ τὸ κώνειον ἐσοσπεισαμένου, ἢ τὸ ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

VIri illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTVS historiæ scriptor: qui deinde Thurios appellatus, quod socium se deducendæ in illorum coloniæ præbuisset. Item Heracleto poëta, Callimachi socius: & nostra maxime Dionysius historiæ conditor.

Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'

Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσοῦ] Ἡρόδοτος τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐπάλεσαν, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θούριον ἀποικίας· ὁ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· ὁ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Luciani Herodoto seu Aetione.

VTINAM vero & alias HERODOTI virtutes [illegible] contectum fuisset.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότου, ἢ Ἀετίωνος.

Ἡρόδοτε ἀγαθὲ μὲν τἄλλα, μισόμουσε δὲ ἧττον

ε πάντα φημὶ, ὅσα περσῶν αὐτῷ μεῖζον γὸ εὐχῆς ἦ τὸ γε, ἀλλὰ καὶν ἐν ὁκ τ ἁπάντων, εἴον, ἢ κάλλ ⊙ τ λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον ἦ ἰωνίας ἢ περσφυὲς, ἢ τ γνώμης τὸ ἀρτίον, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ὁκεῖν ⊙ ἅμα ζυλλαβὼν ἔχει, πέρα τ εἰς μίμησιν ἐλπίδ ⊙. ἀ ἦ ἐπείησεν ἤδη τῆς συγγράμμασι, ⊂ ὡς πολλαχῶς τῆς Ἑλλησιν ἐν βραχεῖ κατίδη, ἐγὼ ἢ σὺ ἢ ἄλλ ⊙ ἀν μιμησαίμεθα. πλεύσας γὸ οἴκοθεν, ὁκ ἐκ Καρίας, εὐθὺ τ Ἑλλάδ ⊙. ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως αὐ τέχνας ἢ ἀπραγμονέστατα ἐπίονημ ⊙ ⊂ ἀφελέστ ⊙ γένοιτο. ἢ αὐτὸς ἢ τὰ συγγράμματα. τοῦμὲν ἐν ἀφίκετο τὰ νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκων, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες ἢ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, ἢ τελεῖν ἐ μικρᾷ ἐν τῷ πάντῳ ἐσόδῳ. ὁκοῦν ἠρέθη ἀφοσιῶσαι τὸ πρᾶγμα, ἀδε κ ἀφαίρεσιν ἔτω ἔχοντ ὀλίγον ἀγείρων ⊂ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβούλευε ἦ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόους πυλαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐνίοτε ἦν Ὀλυμπία τὰ μεγάλα ἢ ὁ Ἡρόδοτ ⊙ τοῦτ ὁκεῖνό, ἥκειν ἀνομάσας τ κάρτον, ἐ μάλιστα ἐγλίχετο, τῶν ἠδυσμάτων τηρήσας τὴν παύηγυριν, ἁπανταχόθεν ἤδη τ ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθὼν ἐς τ ὀπισθόδομον, ἐ θεατὴν, ἀλλ ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἄδοντων τὰς ἱστορίας, ⊂ κηλῶν τὰς παρόντας, ἄχρι ἢ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα ⊂ αὐτὰς ἄσας. ἤδη ἂν ἀπαλὲς αὐτὸν ἦδεσεν πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰς Ὀλυμπονίκας αὐτάς. ⊂ ὅσοι ἔσαν, ὅσης αἰήκ ⊙ ἦν Ἡροδότ τ ὀνόματ ⊙, οἱ μὲν αὐτὸν ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπία, οἱ ἦ ὁκ τ πανηγύρεως ἡκόντων πυθανόμενοι. ⊂ εἴ που γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο αὐ τῷ δακτύλῳ, ὅτ ⊙ ὁκεῖν ⊙ Ἡρόδοτός ἐσιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰασὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ ὁκεῖν ⊙ ἀπέλαυσε τ ἴσης ἐῶν, ἐν μιᾷ σωόδῳ πάνδημον ἅπασι κεῖνον ἰδὼν τ Ἑλλάδ ⊙ λαβών, ἢ αἰσχυνθῆς ἐχυθ ἑνὸς μὰ Δία κήρυκ ⊙, ἀλλ ἐν ἅπάσῃ πόλει, ἰδὲν ἕκας ⊙ ἦν τ παυηγυρισῶν. ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες, ἐπὶ τὸν μόνον ταύτην ὁδὸν ἐς γνῶσιν. Ἱππίας τε ὁ ἐπιχώρι ⊙ αὐτῶν σοφιστὴς, ⊂ Πρόδικ ⊙ ὁ Κ ⊙, ⊂ Ἀναξιμένης ὁ Χί ⊙, ἢ Πῶλ ⊙ ὁ Ἀκραγαντῖν ⊙, ἢ ἄλλοι ζυχνοὶ, λόγους ἔλεγον δεικ αὐτοῖς τῶν παυηγυρικῶν, ἀφ ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο. &c. Ἡρόδοτ ⊙ μὲν ἐν, ἐπαίειμι γὸ ἐπ ὁκεῖνον, ἐκπαλαι τῶν Ὀλυμπίων τ παυηγυριν ἡγεῖτο, ἢ ζυγγραφέα θαυμασὸν δείξας ἅπασι Ἕλλησι, πᾶς Ἕλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ὁκεῖν ⊙ διεξῆλθεν. &c.

non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (maior enim voto hæc res fuerit) verum vnam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille vno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Ceterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tũ quemadmodum passim in breui temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumq; tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciã delatus est, vbi de seipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenien sibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laborioſum esse existimabat & longum: partim cunctationem & morã non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotiũ omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero obseruabat si vspiam locorum Græcos vna congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaq; instabant magna Olympia. Herodotus autem hanc solam sibi venisse occasionem gratulatus, cuius maxime erat cupidus, frequentissimis ludis obsecutatis, iamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorẽ sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde iam omnes illum nouerant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminũ victores: nec quisquam erat cui Herodoti nomen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audierant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero vbicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis. Hic ille est Herodotvs, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in vno conuentu ab omni populo totius Græciæ communi electus suffragium, non ab vno per louem præcone ebuccinatus, sed in omnibus quotquot versum ciuitatibus, vnde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animadnetissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimam & Hippias Elius genere sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, cum Polus Acragantinus, aliique complures eruditionis huius lucrum & illi in ludis publicis, vnde breui notitiam sibi pararent.

Plutar.

E Photii bibliotheca.

LEGVNTVR historiarum HERODOTI libri nouem, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quæ sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioque ipsius & conuenienti charactere, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus, quomodoque educatus creuerit, atque regnarit: & pertingit aduſque Xerxis imperium, eiusque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibique minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neque ad regni eius finem vsque progressa: quia his temporibus HERODOTVS ipse floruit, ut inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem ferunt cùm adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, HERODOTVMQVE de illo subiecisse: Quam est tuus hic filius, Olure, ardenti ad discendum ingenio?

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exstat ita:

HERODOTI autem temporibus videtur [illegible] (Thucydides,) siquidem HERODOTVS meminit irruptionis in vrbem Platæam [illegible], quam historiam narrat Thucydides libro secundo. Aiunt etiam, quum HERODOTVS suas historias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, ac quum eas audiuisset, lacrymasse. quod vbi animaduertisset HERODOTVS, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad litterarum studia fertur.

Diodorus Siculus bibliothecæ hist. lib. X.

PRÆTER ceteros inter scriptores HERODOTVS vltra Troianum belli tempora exorsus, quicquid fere totius orbis terrarum est gestum, id nouem libris [illegible] Græcorum cum Persis ad Mycalen & oppugnationem Sesti oppidi [illegible].

Ἐκ τῶν Φωτίου.

ΑΝεγνώσθη Ἡροδότου ἱστορίων λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐνέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διήνεκες γλυκύτης διαῤῥεῖ, εἰ καὶ τοὺς πάνυ τῆς ἱστορίας κατέλιπεν, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε παῤῥησιαζόμενος, οὐκ ἐθέλουσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, εἰ δὲ πλέον τοῦ πρέποντος ἐκτρωλανᾶται τῆς παρεκβάσεως.

Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τι, καὶ ηὔξήθη, καὶ ἐβασίλευσε καὶ κράτησι μάχης τῆς Ἕρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀθηναίων ἐπέλασεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος μὲν Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ μὲν μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ ἃ προσήκουσιν αὐτῷ δεχθεὶς δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἐκράτησεν. Δαρεῖος δὲ Ὑστάσπου, ὃν ἵππος Ξέρξης, ἐφ' ᾧ ἡ ἱστορία κατέληγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τὴν αὐτοῦ προσεδόκησε βασιλείαν. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δέ, αὐτηγνωσκομένην αὐτοῦ τὴν ἱστορίαν, κομιδῇ νέον ὄντα ἐπὶ τῶν πατέρων Θουκυδίδην ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· ἅτε δὲ Ἡρόδοτον ὑποφθαλμιάσαντα, Ὦ ξένε παῖ, ὦ Ὄλορε, ὁ σὸς ἀγὼν ἔχων πρὸς φύσιν πρὸς μαθήματα.

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου διεσκεψεν ὕτως.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ δὲ τοῦ Ἡροδότου χρόνων γενόμενος, ἀφ' οὗ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς εἰς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρῆν ἀκροατὴς Θουκυδίδης, καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν· ἐπειπεῖν φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτον θαῤῥύναντα εἰπεῖν αὐτῷ πρὸς τὰ δάκρυα τὸν Ὄλορα, Ὦ Ὄλορε, ὀργὴ ἡ φύσις σοῦ ἐστι πρὸς μαθήματα.

Tuum hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exstat ita:

HERODOTI autem temporibus videtur [illegible] (Thucydides,) siquidem HERODOTVS meminit irruptionis in vrbem Platæam [illegible], quam historiam narrat Thucydides libro secundo. Aiunt etiam, quum HERODOTVS suas historias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, ac quum eas audiuisset, lacrymasse. quod vbi animaduertisset HERODOTVS, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad litterarum studia fertur.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ὁ τοῦ θ'.

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἐξαμέλως ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, γενεαλογικὰς ἀφηγήσεις ποιούμενος τὰς τῶν ἐπιφανῶν πράξεις ἐν βιβλίοις ἐννέα πραγματεύεται· δὲ τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν περὶ Μυκάλην μάχην τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς τὸ πρὸς Γν. Πομπήιον.

Περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ἐπόληψιν ἔχω, καὶ γράψαι με περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὴν περιείληφε τὴν περὶ [2] τῆς ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας αὐδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] περὶ τούτου δὲ ἀτελής. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ ἐκείνους τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους· τάδε γράφω· εἰ δέ σοι καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου τάδε φρονῶ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ κάλλιστον ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑποθέσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. [4] ἐκεῖνος μὲν γὰρ, κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβάρων πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτοὺς εἵρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον ὅτι καλὸν ὅτι εὐτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ἄφελε μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῶν ἐπαγγελμάτων ἠγνοήθη. ὅτι δὲ πονηρὰν εἵλησεν ὑποθέσιν, καὶ αὐτὸς μοι τοῦτο πιεῖ φανερὸν ἐκ τῶν προοιμίων. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλήνων πολλὰς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους αὐθρώπων ὅσους ἅπω πρότερον γενέσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τὸν ἀναγνόντα τὸ προοίμιον, ἠλοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλλήνων μέλλοντα ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἡ τῶν θαυμαστῶν ἔργα δηλῶσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφή, τῶν οἰκείων καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων ἀπαγγελλούσης, ἰδοὺ τῷ φρονιμώτατον Ἡρόδοτον καὶ τῶν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως, πολὺ γὰρ ἄμεινον τοῦτο εἶναι εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀναγκαίαν ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφὴν, ἐπιτάφιον ἐκείνων καλλίω, βελόμενον μὲν μὴ ταύτην ἑτέραν γράφειν. τῶν γὰρ πεπραγμένων ἐν τῷ προοιμίῳ λόγους τοὺς παλαιοὺς ἔργα, καλλίους καὶ θαυμασιώτερα τῶν καθ' αὐτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἐστι πρὸ-

De Herodoto & Xenophonte qu[id] sentiam forte cupis; ac me etiã de eis sc[ire] bere vis: quod iam feci in illo Commentar[io] quem de Imitatione ad Demetrium scripsim[us]. Primus liber, *ipsam imitationem de inuestigatione comprehendit: Secundus, quis poet[ae] philosophi, historici & oratores, sequendi [sint]. Tertius, quomodo imitandi; sed ea de re no[n] dum absolutus. In secundo vero, de Herodo[to] Thucydide, Xenophonte, Philisto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum ape[r]tissimos iudico) hæc scribo: Quod si etiam de h[is] dicendum est, de HERODOTO quidem & THUCYDIDE hæc sentio.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare student, materiam eligere pulchram & iucundam ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atque perfundat: quod HERODOTVS meo quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ maiorum oblitterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, interciderent, atque ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmium, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem vnum tantummodo bellum scribendum persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam gestorum memorabilium minus, obliuioni & silentio tradendum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, ex eius ipse in exorsu planũ facit. Ciuitates enim multas ait eo bello partim à barbaris, partim à seipsis vastatas & funditus euersas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominum tantas factas esse, quantas post hominum memoriam vnquam; & terræ motus, siccitates, morbos, imbecillitudines, & alias multas calamitates importatas; ita vt statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autem ea scriptio quæ admiranda opera & facta Græcorum quam barbarorũ aperit, præcellit

eam quæ miseranda & funesta mala Græcorũ nunciat, tanto meliores partes Herodotum Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum necessitate coactum, ad eam scriptionem contulisse; cum eum nõ præteriret, quæ pulchriora esse, & nobiliora aliorum manũ venire. Aliter enim se res habet, dum aliorũ res gestas in exordio cõmittit, aliter, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse ostendit: quæ manifeste

1 legendum dicit videtur vel cum Hoeschelio, περὶ τῆς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῦ, vel, (quod minus aptum est) περὶ τῆς περὶ Δημ. ὑπομνήματος; vt infra Dionys. αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. inuenio [illegible] ὑπομνήματα μιμήσεως. Hæc ita emendanda sunt (inquit Steph.) Dionysius [illegible] quem Q. Aelius Tubero dicatur. [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 Principium quidem Herodoteæ historiæ [illegible] Dionysius [illegible] Thucydidis tamen [illegible]

declara-

desciscant, cum nō præter voluntatem ad hanc materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTVS minime fecit: & quāuis Hellanicus & Charon, qui ante eius tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen cum à propositō auocarunt: quinetiam sperabat se ipse aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Secundum munus est eius qui facta hominum memoriæ mandare volet, scire vnde principium sumendum est, & quousque progrediendum. qua in re HERODOTVS longe prudentior Thucydide esse videtur. primo enim loco causſam describit, ob quam barbari Græcis iniurias inferre cœperunt: & progrediēs, in barbarorum punitione & vltione describenda conquiescit. Thucydides vero, exordium sumit suæ historiæ à parum felici & florenti statu rerum Græcarum: quod eum facere (cum & Græcus esset & ciuis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non esset ex humili & plebeio genere ciuium, sed ex his quibus Athenienses primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis summis honoribus dignos censebant: neque ita aperte, vt apertissime belli causſas suæ vrbi adscriberet; cum alias multas occasiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat nō à Corcyrensibus, sed à præstantissimis patriæ factis, quæ statim post bellum Persicum ediderant: quorum deinde tamen in conuenienti loco non ita recte, sed quasi cursim mentionē facit. At cum hæc narrasset, summa cum beneuolentia & studio, vt vir amans ciuitatis, deinde inferre debebat, Lacedęmonios horū inuidia & metu commotos, alias interim causſas prætendentes, bellum susceptisse. ac tum demum Locrensium res, & contra Megarenses scitum, & siqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus scatent. quamuis enim dicat se omni bello interfuisse, & se omnia pollicetur esse narraturum: tamen in nauale prœlium Athenienſium & Peloponnesiorum, quod prope Cynossema gestum fuit anno XXII finem facit. Satius vero erat, dum persequeretur omnia, historiam terminare admirandæ & conditoribus gratissimo * reditu exsulum à Pylo, qui fuit initium ciuitati recuperandæ libertatis.

Tertium munus est historici, considerare quæ res illi in historiam iam referendæ, quæ silentio prætereundæ sint. qua etiam in re postremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVS non præteriret, omnem narrationē quæ longitudine quadam sermonis prædita esset, fi. reprehensiones & moras quasdā reciperet, animos auditorum summa suauitate perfundere: sin autē in eodem rerum statu permaneret, etiamsi res maxime succederet, auribus tamen quandā satietatem parere: Homerum secutus, in omnem partem effu-

τα ἐκεῖνα ἐλόμενος ἐν οἷς ἡ Ἡροδότου ἀφήγησις ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ πλεῖστον συγγραφὴν ἐποιήσατο Ἑλλανίκου τε καὶ Χάρωνος τοῦ Λαμψακηνοῦ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγεγραφότων, οὐκ ἀπεσχέδιασται, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῷ κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ ἐποίησε.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τι ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. Φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδης πολὺ Ἡροδότου φρονιμώτερος. ἄρχεται τι ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι καὶ προελθών, εἰς τὴν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὲρ Ἑλλησπόντιον Ἀθηναῖον οὔτε ἔθει ποιεῖν καὶ πεύσεται, ἃ τῶν ἐπ' εἰρημένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι, στρατηγιῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες καὶ ἔτι γε φανερῶς, ὥστε ἐν τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου πρόφασιν ποιήσασθαι, ἐπειδὴ ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς πρόφασιν τὰς αἰτίας. ἐξ ἀρχαίου γὰρ διηγήσεως μὴ ὅτι τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ὅτι τῶν μεγίστων τῶν περὶ τοὺς Μηδικοὺς ἔργων, ἃ μετὰ τὴν Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἔπραξαν ὧν ὕστερον καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς. διελθόντες δὴ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ ἐξ ἀρχῆς προελθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσει τοιᾷδε ἕτεροι ἦλθον ὅτι τὸν πόλεμον καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὰ ΚΗ' Μεγαρέων ψηφίσματα, ἢ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ τέλη, πλείστῳ ἁμαρτίας τάληθῆ· καίτοι γὰ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑπεσχόμην, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν περὶ Κνιδίου σῆμα γεγενημένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη καὶ ἔτι μᾶλλον εἰκὸς καὶ δύπτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διελθόντα τὰ πάντα, τελευτᾶν ποιησάμενον τὴν ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούσασι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Πύλης, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἐκομίσατο.

Τέλειον ἐστιν ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τι δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ τοῦτο λείπειν Θουκυδίδης. σαφεστέρως φησὶν Ἡρόδοτος ὅτι πάσας μὲν ἔχουσα λόγου ἀφήγησις, αὐτὴ μὲν αἰεπαύστους ἴσχειν λαμβάνει, τοὺς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν· ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸν μένῃ πραγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνῃ, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῶν κόρων· ποικίλλει δὲ βυβλίῳ ποιῶν τὴν γραφήν, ὁ μῆρον ζηλωτὴς γινόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον τὸ

1 H. Stephanus τὸν Χάρωνα, cuius mentio fit etiam in libro ad Q. Ael. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Græcarum rerum; tertius, Naucratita. at Χάλων apud eundem alius. 2 τοῦ interrogatiue accipiendum hic videtur, vel ἐκεῖνος scripsit. 3 in exemplari est ἕτερος: ego ἕτερα, à Stephano ex aliis codicibus admonitus. sequi malui.

αὐτὰ κατέχομεν, μέχρι τ' ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγόμεθα, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης γ', πόλεμον ἕνα καὶ λίνας ἀπνευσὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις, & παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς, καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθείς· ὥστε μοχθεῖν μὲν τ' ἀκροωμένων· κέρδος δ' ἔχειν, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη γ' ἐγὼ κἀκεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίαις γραφῆς μεταβολὴ καὶ ποικιλία· καὶ τοῦτο ἐν δυοῖν ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπί τε τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τ' ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ διελέσθαι τε καὶ τάξαι τ' ἀληθειῶν ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς ἂν ἕκαστος διαιρεῖ τι ἐ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δ', τ' ἀθροίσεως τ' πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατ' αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν, ἑτέρων ἅπτεται τ' κατ' αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. ταλαιπωρούμεθα δή, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις ἀκολουθοῦμεν, παρατιθεμένης τ' διανοίας. Ἡρόδοτος δ', ἀπὸ τ' Λυδῶν βασιλείας ἐξάρχων, καὶ μέχρι τ' Κροίσου καταβάς, ἐπὶ Κῦρον εὐθέως τ' καταλύσαντα τ' Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἄρξεται διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δ' ὡς χαριέστερον ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθὼν τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ ἑκατὸν γιγνομένας ἐν τρισὶν ἠπείροις, καὶ παρεγγράψας τῆς ἐπὶ Ξέρξου φυγῆς τ' ἰσομοιρίαν, ἃ διέπρασσε τὴν διήγησιν, οὐκ ἀναβέβηκε, τῷ μὲν μίαν ὑποθέσιν λαβόντι, πολλὰ ποιοῦσι μέρη τὸ ἓν σῶμα· ᾧ δ', ὡς πολλὰς καὶ ἀδελφὰς εἰκὸς ἱστορίας ὑποθέσεις παρεληλυθὼς, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδέας ἐπιμνησθήσομαι παραγματικῆς, ἣν ἁπάντων τ' εἰρημένων ἤδιον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τ' αὐτὸ ἅμα συγγραφέως διάθεσιν, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις, ἐν ἅπασιν ἁπλοϊκὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀρχαίοις συνηδομένη, τοῖς δὲ καινοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ, ἅτε παλαιὸν τ' φυγῆς μνησικακήσασα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπιξέρχεται ἐ μάλα ἀκριβῶς, τ' δὲ κατ' νοῦν κεχωρηκότων καθάπαξ ἀμέμπτως, ἢ ὥσπερ ἀναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τ' πραγματικὸν τύπον ἤδιόν ἐστιν Ἡροδότου διαθέσει Θουκυδίδης κατ' τ' λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥδιον, τὰ δὲ κρεῖττον, τὰ δὲ ἴσως. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ἐνοίησα.

sam, ac summa varietate condítam efficere voluit scriptionem. Libros enim eius cum in manus sumimus, vsque ad extremam syllabam suspicimus, & semper nescio quid magis requirimus. Thucydides autẽ vnum bellum & aliquot pugnas sine vlla interspiratione persequitur, pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coaceruans; ita vt mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur. Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Iam vero & illud in animo meo reputaui, quam suauis & iucunda res sit in historia, scriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odrysarum principatu exponendo, quibus de causis ad magnam deuenerint potestatem; tum in Siciliæ vrbibus.

Adhæc est etiam munus historici, in partes tribuere, & vnumquodque eorum quæ exponuntur, suo loco collocare. Quæ est igitur vtriusque dispositio? Thucydides tempora sequitur, Herodotvs rerum complexiones. Fit autem Thucydides obscurus, & cuius sententiam difficile animo comprehendere possis. cum enim multa eadem æstate & hyeme in diuersis (vt fit) locis gererentur, imperfectas primas res gestas relinquens, alias attingit quæ eadem æstate & hyeme gestæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodũ par est, & summa cum difficultate res expositas mente iam turbata assequimur. Herodotvs vero initium capiens ab imperio Lydorum, & vsque ad Crœsum descendens, ad Cyrum confestim, qui Crœsi imperiũ euertit, transit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum seriem, partim vt ea iucundiorem redderet narrationem suam. Persequens autem & exponens res gestas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis gestæ sunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis describens, non diuellit orationem: sed accidit huic quidem, vt vno sumpto argumento, vnum corpus multas in partes diducat: ille vero, vt multis & variis argumẽtis assumptis, vnum corpus sibi consentiens faciat. Vnum* autem genus historiæ negocioſæ commemorabo, quod non minus quam quæ recẽsuimus in historiis requirimus, animum inquã scribentis, quo in rebus conscribendis vtitur. Herodoti quidem animus in omnibus lenis & mansuetus est, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condoleat. Thucydidis vero animus, natura sua quadam rigidus & acerbus est, ac patriæ exsilii recordatione offensus. peccatum accuratissime persequitur: eorum vero quæ ex animi sententia gesta sunt, omnino non meminit, aut velut inuitus. Atq; obstrictus in ea parte quæ ad res pertinet, vincitur ab Herodoto Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, hic superior interdũ inferior: in nonnullis etiã æquas partes tenet. Dicam vero etiã quemadmodum sentio.

* Paulo ad hunc locum in rebus posituſ.

1 Possis etiam legere ἐπὶ μικρὸν κομῶν. 2 in exemplaribus ἐπὶ τὸν perperam. Vide in hoc loquendi genere quæ quo quæ habuimus alicubi, & infra pro eodem κατὰ dicit ita, vbi Xenophontis Cyropæd. & infra. & alibi. Reperitur tamen τύπῳ vocabulum in eod. significatione, vt supra proœmio huius libri ad initium T. II Halicarn. fol. F 8.

Virtus

IVDICIVM.

Virtus omnium prima est, sine qua nulla alia est orationis utilitas. Quænam illa est? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens, hanc ambo studiose conseruant. HERODOTVS enim Ionicæ linguæ optima regula est; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet breuitas, in qua videtur Thucydides HERODOTVM antecelluisse. quamquam dicere aliquis posset, breuitatem iucundam videri, si cum perspicuitate coniuncta & elaborata fuerit: sin ea caruerit, acerbam & austeram. verum nihil esto præterea. Post hæc perspicuitas collocata est; quæ cum virtutibus adiunctis primas tenet: in qua satis diligenter ambo elaborarunt. Post hanc virtutem constituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter se partiti sunt scriptores. Thucydides enim, in grauioribus affectibus exprimendis melior; HERODOTVS, in lenioribus effingendis præstantior. Secundum hæc statuuntur illæ virtutes, quæ summum & admirandum studium & apparatum ostendunt: in quibus historici pares sunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & similes facultates complectuntur: quibus HERODOTVM Thucydides superat. Suauitatem autem, persuasionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præstantiores HERODOTVS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ HERODOTVS secutus est; grauitatem Thucydides, qui & in verbis sui similis est totus. Virtutum omnium maxima & quasi princeps est Decorum: quam diligentius Thucydide HERODOTVS seruauit. similis. n. hic in omnib. ac in concionib. magis quã in narrationibus. Mihi quidẽ, & carissimo Cęcilio, Demosthenes eius enthymemata vel maxime expressisse & imitatus esse videtur. Vt autẽ vno verbo omnia complectar, elegantissimæ sunt vtriusq; poeses: (non n. verebor poeses eas appellare) sed hoc vel maxime à se inuicẽ differunt, q̃ constructio HERODOTI hilaris est, horribilis vero Thucydidis. Sed de his historicis hæc dixisse sufficiat, cum multa nobis alia dicenda sint, de quibus alius erit differẽdi locus.

Πρώτη τ̃ πάντων ἡμῖν ἁπλῆς λόγου χρείας ἐστὶν ἀρετή. τίς; ἡ καθαρὰ τῇ ὀνόμασι τ̃ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα. ἀμφοτέρους τούτους ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. Ἡρόδοτός τε γὰρ, τ̃ Ἰάδα φέρων καὶ Θουκυδίδης τὴν τ̃ Ἀττικίδος. τρίτον ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡρόδοτος Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφῆς ἐξαλλάξομεν, ἡδὺ φαίνῃ τὸ βραχύ· εἰ δ' ἀπολείποιτ' ταῦτα, σμικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω τοῦτο. ἐναργεία μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μετὰ τ̃ ἐπιθέτων ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τ̃ ἀρετὴ, τ̃ ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διήρηται δ' τ̃ ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, ὡς ποιῇ δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δ', πάντα ἢ τὰ πλεῖστα ὡσαύτως δέ. ὑστέρου δ', μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τ̃ κατασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι καὶ ταύτης οἱ συγγραφεῖς. ἔστι δὲ ταύτης αἱ τ̃ ἰσχυρὸν καὶ τ̃ λόγου τὸν τ̃ ὁμοιοτέρους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡρόδοτος Θουκυδίδης. ἡδονὴν δ' ἢ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιοπαθεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μαχρῷ Θουκυδίδης κρείττονας Ἡρόδοτος. τ̃ δὲ φερούσης τ̃ ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτῃ ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοιοειδὴς γὰρ ἔστι μὲν ἐν πᾶσι, καὶ πῆς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ τ̃ διηγήσεσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τῷ Φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι δημοσθένης. ἵνα δὲ στενολογῶ ἔτι πρὸς καλῶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· ἡ γὰρ αὐτὰ ἁρμονθεῖσα ποιήσις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κατὰ μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἀλαρὸν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀποχρῆ δὲ ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ ἑκατέρων τ̃ συγγραφέων, πολλῶν δ' ἄλλων ἐόντων λεγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔστω καιρός.

1 Secunda dicendi virtus hic ornatus dicitur, τὸ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ τὰ μέρη λέγειν ἑκάστῳ τε καὶ Lysia videre licet supra, & ex Isocrate. 2. 2.

Xenophon enim, HERODOTVM in vtroque genere, tum quod in materia cernitur, tum quod in elocutione cernitur. &c. Non solum vero ob materiam in cęlum ferendus est, (in qua HERODOTVM sequitur) sed etiam propter dispositionem suspiciendus. &c. Atque hæc quidem structura rei & argumenti eius. Forma vero elocutionis [illegible] similis HERODOTO, partim nõ adeo redundans [illegible]. Purus quidem satis in verbis, & apertus; quem [illegible] & HERODOTVS: delegit autem verba vsitata, & [illegible] à natura insita: quæ omnino non minus suauitatis [illegible] quam HERODOTVS ipse componit. Excellit [illegible] & splendorem, amplitudinẽ iucundã & suauem cõ[illegible] historicã, quemadmodum HERODOTVS, [illegible] nõ modo enim hoc ab ipso [illegible] nõ potuit, sed [illegible] si aliquando voluit sua [illegible] elocutionem, paululum [illegible] inspirãs, veluti terrena [illegible] & exilis [illegible]. In multis enim plus [illegible] fit, nec adeo felicitèr vt HERODOTVS per [illegible] & exprimit: sed in multis, si quis [illegible] & perpendat, cum [illegible]

Ξενοφῶν μὲν γὰρ, Ἡρόδοτος ζηλωτὴς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρας τὰς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τ̃ λεκτικόν. &c. ἐμοὶ μὲν οὖν τ̃ ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τ̃ οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτοῦ τοιοῦτος. ὁ δ' λεκτικὸς, πῇ μὲν ὅμοιος Ἡροδότῳ, πῇ δ' ἐνδεέστερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει δ' ὀνόματα σεμνὴν τε καὶ σοφὴν τοῖς πράγμασι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ χαριεντίζεται, καὶ τῆλον Ἡροδότου. ὕψος δ' καὶ κάλλος ἐμεγαλοπρέπετο καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἰσχνὸν Ἡρόδοτος ἔσχε. καὶ γὰρ μόνον οὐκ ἰσχνὸν τοῦτο παρ' αὐτῷ λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ πάνυ διηγερμένον ἁλῶναι φάσιν, ὀλίγον ἐμπεσοῦσαν ὥσπερ δόγμος αὐραλαχέως σβέννυ. μακρότερος γὰρ γίνεται καὶ θέσεως ἐν πολλοῖς καὶ περίοδος, καὶ ἐχ ὡς Ἡρόδοτος, ἐφάπτεται τ̃ συζόντων εὐτυχῶς· ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἀλλοιότερος ἐστιν, οὐ λιτὸς οὐδ' ὡς

1 Stephanus videtur legendum fuisse ἐκ τοῦ Ἡροδότου vel ἀπὸ Ἡροδότου, in quo nihil mouere, quemadmodum particulam quæ ex adiunctis componitur ἐπιτίθεται. Ioannes Pontanus. Sed hoc [illegible] illi mando legendo [illegible] gano. F. B. 2 Pro γὰρ scribendum, [illegible] ut legimus. F. B.

DE HEROD. EIVSQVE SCRIPTIS EX EIVSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τῶν λόγων ἐξετάσεως: siue παλαιῶν χαρακτῆρας, vel ἀρχαίων κρίσιν cum Sylburgio nominare placet.

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

Τῶν μὲν τοι συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξεύρασε τὸ βέλτιον, τὸ πραγματικὸν εἶδος· τῷ δὲ λεκτικῷ ποτὲ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, πολὺ δ' ἔμπαλιν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι προήρηνται λόγοις, διαστώζουσι τὸ ἴδιον· τῇ δὲ σαφηνείας καὶ ἀμφισβητήτως Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν πιθανὸν ἐστι τῷδε Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς περὶ ἀμφοτέρους. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πολὺν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τι καὶ τοιούτων ἀρετῶν κεκτῆσθαι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύι καὶ τόνῳ καὶ τῷ σεμνῷ καὶ πολυχρωματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάρισι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ εὐβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν. καὶ μετὰ τοῦτον τὸν τρόπον, πραγματείαν καὶ σοφωτοπουΐαν μᾶλλον οὐ τετήρηκε.

HERODOTVS & THVCYDIDES.

EX iis qui res gestas litterarum monumentis mandarunt, HERODOTVS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaborauit atq; expressit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diuerso HERODOTVS. Est etiam vbi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, vterque suam quandam proprietatem seruat. ceterum perspicuitatis laudem omnes sine controuersia HERODOTO deferunt. Ac breuitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: euidentia autem & illustratio, vtrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTVS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificētia nihil alter ab altero differt; sed in his & huiusmodi virtutibus ambo excellunt. Viribus, robore, neruis, & orationis grauitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTVM superauit: suauitate verò, ac persuadēdi facultate, iucūditate, & sponte nata simplicitate, nō elaborata, longe præstare HERODOTVM inuenimus. atque nullam compositionem & personarum confictionem minus seruauit, quam hanc morum & ingenii simplicitatem.

Quæ sequitur Philisti & Xenophontis comparatio, paria plane insperſa habet de nostro cum iis quæ ante retulimus ex epistola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Ὅδ' Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, ᾧ μόλις ὀλίγῳ πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας ἡ μὲχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸν τε πραγματικὸν προῃρεῖτο ὄγκον καὶ λαμπρότερον, οὔτε πόλεως μιᾶς, οὔτ' ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν ἀνελόμενος καὶ ἀναγράψας· πολλὰς δὲ καὶ διαφόρους πράξεις ἔκτε τῆς Εὐρώπης, ἔκτε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν συνεγράψω πραγματείας ἀγωγήν. δεξάμενος δὲ καὶ ἐν ὀλίγοις τὴν τῶν Λυδῶν δυναστείαν, μέχρι δὲ Περσικοῦ πολέμου κατεβίβασε τὸν ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς παραλείπεται καὶ διηκρισμένοις ἔτεσι γλωμένας πράξεις ὑπὸ φωνῆς Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, μιᾷ συντάξει συνελαβών καὶ τῇ λέξει συνεπιδοὺς τὰς ὡδὶ καλῶς φθεγγομένας ἀπὸ τῶν αὐτοῦ συγγραφέων ἁρμονίας.

Idem Dionysius in iudicio de Thucydidis historia.

HERODOTVS autem Halicarnasseus, qui ad Peloponnesiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Persica natus esset, tum materiam historiæ paulo altius extulit, atque illustrauit; neque vnius vrbis, aut vnius gentis, sed Europæ Asiæque res gestas, & multas & varias, vno libro complexus est: (nam à Lydorū imperio exorsus, ad vsq; bellū Persicū opere perducto, quæcunque per annos CCXL gesta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illustriora quæque delegit, & in vnum quasi corpus historiæ contulit) tum omissas à superioribus dicendi virtutes ad suam orationem adiunxit.

Interp. Iunioni Vdalrico.

Interp. A. Dudithio.

His subiicit de Thucydidis historia, eiusq; consilio in rebus quas describeret, deligendis, inter alia quod nihil fabulosi inserat, nec deos deasue miscet narret, & portentosa alia: quæ tamen se non adferre vt nostro ideo impingat vitium vel aliis antiquioribus, qui eiusmodi historiæ sua insperſere. eorum enim facti rationem constare, quam ipse eleganter exponit: τοῦτο δ' εἰκῇ περιχθὲν, οὐκ ἀπιτιμᾶσθαι μοι δοκεῖ τὴν αἱρεσιν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔχειν συγγνώμην, εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἡψαντο πλασμάτων ἔνιοι καὶ τοπικὰς ἀκοὰς φέροντες ἰσοῤῥοπίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ χωρὶς τόπος, καὶ καθ' ἡλικίαν μεταβολαί τινες ἰσοῤῥοποῦντα τῶν πλείστων ἀκουσμάτων, ἀπατῶσι φύσιν. ἃς διαδεχόμενοι σπουδῇ τῶν πατέρων, ἐπιμελῶς ἐπιόντες παραδιδόναι τοῖς ἐκγόνοις καὶ τοὺς βιβλιοῦντας αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἀκοφέρειν, ἅτοις ἡμῖν συγγράφειν, ὡς ὧδε

1 ms. Pompil. Amasæi πραγματικὸν, F. S. 1 Dudithius mauult πραγματοφυίαν, epiſtol. videtur tamen & hæc ferri posse lectio: sicut scilicet infra dicit auctor ἐπιπόνως καὶ ἐπιμόνως τῶν ἔργων ἁπτόμενος. F. S.

τῶν

τῶν ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν ἂν τοῖς ἀνδράσιν αἰτιαθείην ἂν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις ἃς τοπικὰς ἀναγραφάς. *i. interprete A. Dudithio,* Neq; vero vt hęc dicerem, eo sum adductus, quod illos viros accusem; quibus etiam veniæ multum tribuo, si, cũ in explicanda nationum & locorum historia versarentur, fabulosa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de vrbibus, monumenta quędam seruabãturhuiusmodi, quas dixi, rerũ, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas suis deinde posteris vt tradetent, elaborarunt. quod siqui litteris eas consignare vellent, ab his vt ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant. quapropter illos viros, vt locorum descriptiones fabulosis additamentis variarent, atq; distingueren t, necessitas compulit.

Et iterum eodem libro.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Scriptores autem qui ante Peloponnesiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis vsq; ętatem peruenerunt, omnes propemodum idem consilium secuti sunt. quos quidem aut Ionica lingua, vt quę illis temporibus maxime omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodũ ei dissimilis, oblectauit. Hi sane omnes, vt est ante dictum, sermonis proprietatem magis, quam dicẽdi tropos adamauerunt; tropos vero velut condimenta orationi inspersерunt: verborum autem compositionem omnes eandem ferè affectarunt, simplicem, minimeq; affectatam. Neq; vero in sententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ posuerunt, vt supra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus vsurparam dicendi rationẽ efferrent. Itaq; eas virtutes quas necessarias vocauimus, illorum omnium habet dictio. est enim & pura, & perspicua, & breuis, satis proprium cuiusq; dialecti characterem seruans. eas autem dicendi virtutes quas adiectitias nominauimus, quib. omnis oratoria vis maxime fit perspicua, neq; omnes, neq; summas adhibuerunt, sed paucas, ac modice: sublimitatem videlicet, elegantiam, grauitatem, magnificentiam: neque *πάνυ* item, neq; *βαρὺ*; quæ nos neruorum contentionem, & pondus possumus appellare, neq; *παθητικὸν* vllum, quo animi affectiones excitarentur; neq; spiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi species conformatur, quæ Græcæ *δεινότης* dicitur; Latinè vim in dicendo possis nominare. Vnum HERODOTVM excipio. is enim & in verborum delectu, & compositione, atque in ipsa figurarum varietate, longè ceteris antecelluit, & ita suam orationem instituit, vt vel optimæ poesi solutam orationem similem faciat, propter suadelam illam & venustatem, ac ad summum vsque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclarissimas dicendi virtutes omisit, præter genus illud certaminibus aptum: idque siue quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, siue quod suis quibusdam rationibus adductus, sponte illud, tamquam historiis minime accommodatum, contempsit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus vtitur; neque vllam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandasque vim habet.

οἱ ἢ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γενόμενοι πολέμου, ἐμέλλησι τῆς Θουκυδίδου παρεκτείνοντες ἡλικίας, ὁμοίας ἔχων ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προαιρέσεις· οἵ τε τὴν Ἰάδα προελόμενοι Ἀφέλκτων, τὴν τε τὰς τότε χρόνους μάλιστα αὐξούσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικὴν, μικράς τινας ἔχουσαν ἀφορμὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γάρ ἔτοι, καθάπερ ἔφην, τῇ τε κυρίᾳ λέξιν μᾶλλον ἐπασκήσαν, ἢ τοῖς τρόποις· ταύτην ἢ ὥσπερ ἡδύσματα παρελάμβανον. συνθέσιν τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπαντες ἐπετήδευσαν, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, ἐν δὲ τῷ σχηματίζειν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξέβησαν οὐκ πολὺ τῆς τετριμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι Ἀφελέκτης. τὰς μὲν οὖν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· ἐν δὲ καθαρὰ, ἐν σαφὴς, ἐν συντομός ἐστιν, ἀποχρώντως σώζουσα τὸν ἴδιον ἐκάστης Ἀφελέκτης χαρακτῆρα· τὰς δ' ὀνομαζομένας, ἐξ ὧν μάλιστα Ἀφόβηλον ἡ τῦ ῥήτορος γένεται διωάμις, ἅτε ἀπάσας, ἅτε εἰς ἄκρον ἠκάσας, ἀλλ' ὀλίγας καὶ οὐκ βαθυ ὑψηλὸν λέγω, καὶ [2] καλλιῤῥημοσυνίλω, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δηὶ τόνον, οὐδὲ βαρὺ, οὐδὲ πάθος, διεγείροντα τὸν νῦν· οὐδὲ τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀγωνίσιον πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλλιῤῥήη γένεται δεινότης, πολλὴ ἐνὸς Ἡροδότου. ἔστι γὰρ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν συνθεσιν, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχηματισμῶν ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τὰς ἄλλας ὑπερβάλλετο, καὶ παρεσκεύασε τῇ λεκτίσῃ ποιήσει τὸ πεζὸν φράσιν ὁμοίαν γενέσθαι, πειθῶς τε καὶ χαρίτων, καὶ τῆς εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἡκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῶν ἀναγωνίων ἐδέλεν ἐν ταυτῃς ἐκλιπεν· εἴτε κὰκ εὐ πεφυκὼς πρὸς αὐτὰς, εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἐκάστοτε ὑπερῳδῶν, ὡς ἐκ ἁρμοττουσῶν ἰσορίας. ἐδέλε γὰ δημηγορίας πολλὰς ὁ ἀνὴρ, ἐδὲ ἀναγωνίοις χρῆται λόγοις, ἐδὲ ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πρόσφορα, τὴν ἀλκὴν ἔχει.

1 *an post articulum* τὴν *rectius expungetur.* 2 *scriptus cod. h.* καλλιῤῥημοσυνίλω *vno λ. contra morem.* F.S.

ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπετελέσθησαν, ἐπελθὼν ἐμέλησε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐποίησαν.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) vt neq; loca persequeretur, vbi gestæ res erant, quod HERODOTVS, Hellanicusq;, & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐκ τοῦ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Idem Dionysius Halicarnasseus de vocum structura.

Ἡ δέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν συγκειται πρὸς τὴν δίαν, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, ὡ μὲν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δὲ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ὡ μὲν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὴ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ ὧδε τύτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

Dictio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, mehercle pulcra est, si vllæ etiam aliæ, non tamen vbiq; suauis: Ctesiæ autē historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suauis quidē est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat quippe & apud illos quædam suauiter compositа inueniuntur, & apud hos pulcrè. HERODOTI autem compositio vtrumq; obtinet. Non iucunda enim solùm est, sed & pulcra.

καὶ μετὰ πολλά.

Et longe post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσαν, ὕστερον μὲν ἐκεῖνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ εἰ θεωροῖ τις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δὲ, Σοφοκλῆς· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Ceteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterē in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longe illū sequuntur interuallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTVS: inter oratores Demosthenes.

τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου μετὰ τὸν ἀρχὸν φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Λαμβανέσθω δὴ ποιητῶν μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ἀποχρῆ γὰρ ἐκ τούτων τὰ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTVS. Satis enim ex his coniicere de aliis possumus.

καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅπερ ἡδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολή, παύσασθαι εἰδέναι οἴομαι. ἀδηλότατον δὲ αὐτῆς ποιοῦμαι πᾶσιν μὲν τὴν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὴν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὴν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] εὐρωστοτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὴ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἰσοτέλειας σχηματισμῷ· τὸν δὲ, ὡς ἐν Διαλόγων κάλλει· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Quod verò res suauissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. eius exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamque Demosthenis. Non possibile enim est inuenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figuriſq; magis diuersis fuerint vsi. Hunc dico, velut in historiæ cultum illum, velut in dialogorum venustate: illum vero, vt in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστερα, *posteriores, inferiores.* F. Sylb.

2 εὐρωστότερος ferri potest. potest tamen admitti etiam εὐρυτέροις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantiùs coloratas significat. F. S.

Idem Dionysius Halicarnasseus de Demosthenis in dicendo vehementia: si modo hic libri titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασεὺς περὶ Δημοσθένους δεινότητος εἰ γνήσιόν ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπιγραφή.

QVod ad tertium vero compositionis in oratione genus attinet, quod dixi mistum ex ambobus esse (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodissima ab vtroque excerpere, huius nullus proprius est character: sed vt illis, qui eum sibi proponunt, lubet, vtve possunt ista quidem vitare, hæc vero consequi, ita miscere solent, non secus ac in arte pingendi mixturæ solent. Huius structuræ norma optima exstitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad vtrumq; istorum attinet: suauitatem dico, & grauitatem. Et æmuli eius exstitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac historici etiam prisci, philosophi atq; oratores. Quorum omnium mẽtionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorũ qui in dicendo exstiterunt principes, quos esse præstantissimos mihi persuadeo, proponere duos: ex historicis nimirum HERODOTVM; è philosophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipsorum compositionibus vbiq; occurrit. An vero ego re examinata rectè vtq; par est est de iis statuam, considerare potest quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & iucundiorem compositionem hanc mediam esse dictionem, & optima quæque desumpsisse ex vtraque ista, hanc qua vtitur HERODOTVS vbi Xerxi attribuit sermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos suscipienda: translata verò est oratio in Atticam dialectum: Viri Persæ, &c.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφην μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὸ ἁρμόττοντα ἑκατέραις ἐκλέγεσθαι ἀφ' ἑκατέρας, ἴδιός ἐστι χαρακτὴρ οὐδείς· ἀλλ' ὡς αὐ ἕκαστοι βούλονται καὶ δύνανται ἀπὸ προαιρέσεως ἔχουσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἔστιν ὅπως κἀνταῦθα, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ εὑρεῖν τις εἰπὶ λέξιν ἁμείνονα ἢ μᾶλλον ἁρμόττουσαν τῇ σκηνῇ πρὸς ἀμφότερα ταῦτα· λέγω δὲ τό τε ἡδὺ καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν τῶν τε ἄλλων ποιητῶν καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ αὖ ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὲ τῶν ἐν λόγοις ἀναστρεψαμένων, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι τεθείμην, δύο τοὺς ἀρχηγέτας μόνους· συγγραφέων μὲν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτῶν [3] διήκει τὰς ἁρμονίας. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκῇ τεθείκα ταῦτα, αὐτῶν ἐξεπίσους, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστιν. Φέρε δή τις ἂν ὁμολογήσειε τῆς τε αὐστηρᾶς καὶ τῆς [4] ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τὴνδε τὴν λέξιν, ἣ τὰ κράτιστα εἰλήφεναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κέχρηται Ἡρόδοτος ἔτι δὲ πρὸς τοῖς λόγοις ἐβούλευτο περὶ τῆς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταγενέστερον δ' εἰς τὴν Ἀττίδα ἀφίκετο ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Ὅτι δὲ τῆς μέσης ἁρμονίας ἐστὶν ἡ τοιαύτη λέξις, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἡ κέχρηται Ἡρόδοτος ἔτι δὲ πρὸς τοῖς λόγοις ἐβούλευτο περὶ τῆς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μεταγενέστερον δ' εἰς τὴν Ἀττίδα ἀφίκετο ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi.

Solus HERODOTVS proximè ad Homeri exemplar accessit.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ περὶ τοῦ ὑψους.

Μόνος Ἡρόδοτος ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν ideōn parte II.

Ἐκ τῶν Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν μέρος β.

DE HERODOTO.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

IN paruis quoq; rebus iisq; quæ in historia vsuenire solent, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: primùm quod purus iuxta ac disertus est, multum & valde delectando occupatur. Etenim notionibus [1] tenuibus propemodum omnibus, dictione quoq; poëtica vtitur vbique. Amplitudinem verò [2] non habet & quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu vtrumq; consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione.

Ἐν τούτοις τοῖς καὶ ἱστορίαν πανταχοῦ εἰωθόσιν ἀγωνίζεσθαι ἐναργὴς πάνυ ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὲ καθαρός, ἐ εὐκρινὴς πολύς ἐστι τῇ ἡδονῇ, ἐ ψυχαγωγίᾳ πάσῃ, ἐ τῇ λέξει ποιητικῇ χρῆται. ὄγκος μεγέθους δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει, ἐ τοῦ καθ' ἕνωσιν, ἐ μάλιστα περὶ τὰ ἐννοήματα· ἐ τὸ πολὺ ἐ κόσμου τοῦ ῥυθμοφόρου, καὶ σὺν ἡδονῇ ἔχει, ἐ τὸ μέγεθος.

1 ωικτὸν substantivè accipiendum pro μικρότης, seu μικρέα, vt supra vocat. nili μικνὸν communi genere vsurpatum hic velis, vt Varinus Rom. Ed. [illegible] communis enim loquendi ratio postulat feminini finem. F.S. 2 Pro οὐκ scribis & structura postulat αὐτοῦ vel αὐτὸν vel saltem αὐτῶν. F.S. 3 Post αὐτῶν perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum ἡ πλατῶν. F.S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἡδυσμένης. F.S. 5 In exemplari est ἐβούλευτο parum congruenter, ego Stephanum Herodoti edit. sequi malui. F.S.

εἰ γὰρ παλεῖσι τῶν ῥυθμῶν αὐτὸ κατά τε τὰς συνθήκας καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοί, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη περσώπων ἐπιφέρεις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποικιλώτατα μεμιμημένα. Μᾶλλον δὲ τούτων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἐσβολῇ τῶν ἱστορικῶν κατὰ τὸν Ξέρξεα πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκεῖνα πρὸς Ξέρξεα περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. ποιοῦσι καὶ περὶ Ἡροδότου.

Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graues. Mores verò & affectus personarum, si vllus alius, pulcherrimè & poëtico more quam maximè imitatur. Ob eas vero & maiori amplitudine sæpissime vtitur, vt alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῶν Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

τῶν δὲ περὶ αὐτὸν (Θουκυδίδην) συγγραφέων πρὸ καὶ ἱστορικῶν ἀψύχως ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διηγήσει, προσώποις δὲ ἀπρεπέσιν λόγους τινὰς, οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡρόδοτος μὲν ἐπεχείρησαντο, καὶ μικρὸν ἐξίσχυσαντο (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας) μόνος δὲ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ σάσει κατοπτεύειν τὰς δημηγορίας.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (vt ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simpliciq; rerum narratione vbique sint vsi, nec vllis personis vllam orationem attribuant, nec vllas conciones fecerint, cumque HERODOTVS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTVS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) vnus hic historiæ conditor conciones & inuenit, & perfectè composuit, ita vt earum vnaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum reuocari possit.

Καὶ πάλιν.

Et iterum.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγωγὰς χαρακτῆρας, οἷόν ἐστι μέσον μὲν Ἡρόδοτον ἐγνῶναι· (ὃς γέ τι ὑψηλόν ἐστιν, οὔτε ἰσχνός) ἰσχνὸν δὲ Ξενοφῶντα. Μᾶλλον γὲ μὴν τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικοῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισι.

Sed vt reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTVM quidem media esse vsum (quæ neque sublimis, neque tenuis est) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, vt sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est vsus.

Sed abrumpere cogimur hanc telam, exstant alias hinc inde alia eiusmodi, vt apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem se scripto contra Herodotum professus est, Plutarcho: γραφικὸς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ἀκροᾶσθαι, καὶ χάριτος ἔπεστι, καὶ δεινότης καὶ ὥρα τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπραγμονέστατος, εἰ καί τις ἄλλος, γεγονὼς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Aristides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. Θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν, Athenæus. Ἡρόδοτον ἐπαινοῦντα, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Eustathius. Alia eiusmodi, quæ siue quis notauerit plenius & melius. Nos, quod vnum adhuc possumus, è Cicerone & Quinctiliani testimoniis aliquot præclaris additis, subiiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus scripta, & plura noua H. Stephani, contra eos qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Ex Cicerone lib. II. De orat.

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à caussis forensibus, cùm ad ceteras res illustres, tum ad scribendam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit, in caussis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia vt me (quantum ego Græce scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt HERODOTVS Thucydidesque mirabiles, quorum ætas quum in eo-dem tempora quos nominaui accidisset, longissimè tamen ipsi à talibus delsciis vel potius vitiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit; alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quam superiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortensio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

Idem libro de legibus I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex secundo* H. Steph. *de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit. *quum de historiæ scriptione loquitur.*

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX,

Vbi de compositione loquitur.

Itaque vt confiteor, pęnè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, HERODOTVM, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto post.

In HERODOTO verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa Διάλεκτος habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos longè ceteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem pęnè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus HERODOTVS. Ille concitatis, hic mollibus affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV.
cap. XXIII.

Hellanicus, HERODOTVS, Thucydides, historiæ scriptores in isdem temporibus fere laudem gloriamque floruerunt; & non nimis longè distantibus fuerunt ætatibus. nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque & sexaginta annos natus videtur, HERODOTVS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, scriptum hoc est in libro vndecimo Pamphilæ.

EPIGRAMMATA IN HERODOTVM, QVORUM prima tria veterum sunt, reliqua H. Stephani.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπτίτου.

Anthologiae Lib. V.

Οὐδὲ Ἀλικαρνασσοῦ με παρέδραμε θῆσσα ἀοιδὸς
Ἡρόδοτος πολύϊδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσα περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγλυ, ὅσσα τε φαιὼν
Ἑσπερίη ἑρπύζων, ὁσάπαις αἰὲν ἠκάζε Μίσσης
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰάονίδος αὔηα φωνῆς.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates diuine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere, nouem sacrante Camœnis
Iuncta ladi certat florens facundia linguæ.

ΑΔΗΛΟΥ.

apud Steph. voce Θάρυρα.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλασθεὶς ἄπο· τὴν γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγών, Θούριοι ἔσχε πάτρης.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthac
Thurias excepit, dum fugit inuidiam.

Fuit hoc epigramma & supra allatum ab auo meo, cum eiusdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIVS noster ὁ πανυ, in tertio versu, vbi vulgo habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωρίδος ἐκ πάτρης, quod ipsum tamen vulgato melius non esse censet.

ΑΔΑΟΥ.

Ἡρόδοτος Μούσας ξυλίσατο τὴν δὲ ἀρέπαξη
Ἀντὶ φιλοξείνης βύβλου ἔδωκε μίσθ.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΕΙΣ † Ἡρόδοτον.

Ἡρόδοτος λιγυρῶν ὅσσοι μύσαιον ἄξια Μουσῶν,
Τὰς βίβλοις πρώτιστος ὑφήνατο παντομίας.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡρόδοτε τὶς φθέγμα μελισταγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐ σὴ Μουσάων, ἢν λαλῇ Ἡρόδοτος.

Ἡρόδοτ, Καλλίοπης σὴ λύρα.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡρόδοτε λαλέοντος ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἄμουσον ἔμεν.

Ἡρόδοτ, Μὴ σοὶ τὸν δεκάεις Μοῦσα ἄμουσος ἔμοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἦν, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβου ἄτ', ὃς μέσσῳ τῷ Ἑλικωνιάδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡρόδοτε λεγόμεθα πόνος θ' ἅμα σὴ ἐπέα Μουσῶν·
Κλέμμα ἢ Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγῃ.
Εἰ δέκα δὴ ἦν γεγραφώς, δεκάτῳ τὶς αἴ κ' ἔπλασε Μοῦσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἔστι μέν, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ Δωρὶς ἐκλεκτὸς ἁπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακοὺς ὤξατο θεσμοὺς·
Ἀλλὰ γλῶσσαν Ἰὰς πασῶν φέρεται ἀτηρήν,
Τόσσην Ἰὰς ἔχοντα Ἡρόδοτος φέρῃ.

ALIA EIVSDEM H. STEPHANI EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, QVÆ iis qui HERODOTVM accusant fabulositatis, respondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omisimus hîc, quum id supra iam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ, ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέων πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δ' ἄπιστος ἔῃ ὃς μὲ ἄπιστον ἐρῇ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἱστορίη φθονερῶν τὰ δὲ τῶνδε καλεῦμαι.
Φεῦ τόσον ἰοβόλων σῶμα τοὺς φθονερῶν.
Ἀλλὰ γραφὴν τὰ δόξα πολλοί μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἢ τὰ δόξα γραφήν, μυθικὰ ὄντ' γραφήν;
Ἱστορικοὶ πολέες τὰ δόξα γράφουσι καὶ ἄλλοι,
Καὶ τῶνδ' ὑ λέγεται μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅων' οἵοις τὰ δόξα δοκεῖ, δοκεῖ ὕπνος πᾶσι.
Καὶ πὴ ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον ὕ.
Ἡ ἐμὴ ἱστορίη, τὰ δόξα γράφουσα, καλείσθω
Ἢ τὰ δόξα γράφος, μὴ τὰ δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ἀπ' ἀυτῦ.

Ἔκλυον εἰν ἀίδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι αἰδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, φιλόπαρχος ἁπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμὲ φησὶ διστορίην.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀίδεω παρρησίη ἔστι μοι αὖτε,
Ἦθος οἱ ὕπιθες, κ' ἐ κακόηθες ἐμοί.

SEQVVNTVR LATINA, IN EIVSDEM HERODOTI PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *historicum quonam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis haec mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quae visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famae pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hic volo tu discas posse tenere modum.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', ΕΠΙ-γεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA: SIVE HISTORIARVM LIBRI NOVEM, MVSARVM nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, *qui inscribitur* CLIO.

HERODOTI Halicarnassei [1] historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis oblitterentur [2] ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [3] gloria fraudentur, cum alia, tum vero [4] qua de re isti inter
1 se belligerauerunt. Persarum [5] eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [6] proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere diuenditis, feminas ad mare
10 venisse cum alias multas, tum vero regis

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ὑπογεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ὅτι τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τῶνπερ καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυπλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. ὃ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον τοῦτο ἦν ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν τῶν πάντων, ἐλθεῖν ὅτι τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος

ι ὁ ἐπολέμησαν

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur, neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt*, tum vero *circa hoc*, quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legis autem hic interpres λόγιοι pro λόγοι.* 6 Profecti, & positis sed. bus in ea regione quam, &c.

θυγατέρα. Ὃ δὲ οἱ σαύσομαι εἰ) κ᾽ τοῦτο ὃ καὶ Ἕλλησες λέγουσι, Ἰοῦν τ᾽ Ἰνάχου. Ταύτας γάσας κ᾽ τὴν πρύμνην τοῦ νηὸς, ὡνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἁρμηθέντας ἐπ᾽ αὐτάς. Τὰς μὲν δὴ πλεύνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθῆναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἰχέσθαι ἀποπλέοντας ἐπ᾽ Αἴγυπτου. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλλησες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι τοῦτον. μετὰ δὲ τοῦτα, Ἑλλήνων τινάς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τὴν Φοινίκης ἐς Τύρον τοῦτον ἐλθόντας, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶεν δ᾽ ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ τοῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐκπερήσαντα τὰ ἄλλα τοῦ εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα. τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὔτε σφέας ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὔτε ὦν αὖτοὶ δώσειν σφέτερον οὐδενί. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι᾽ ἁρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, εἰδότα μάλιστα πρήσσειν ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους δόντας. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸς Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προφερομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὖτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ᾽ ἄλλων δίκας γίνεσθαι; Μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μοιχὼν εἶναι παρ᾽ ἀλλήλων· ὃ δ᾽ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. Ὃ μὲν νῦν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· ὃ δ᾽ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· ὃ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τὰς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarentur quæ cuiusque auiditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in nauem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io in Ægyptum peruenisse memorant Persæ, non quemadmodum [1] Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [2] illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [3] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quũ cetera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero [4] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire iniuriorum virorum factum esse rapere feminas: amentium vero, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, [5] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. [6] Eoque suarum feminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllam se habuisse rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam aduectos. 4 Medeæ raptum ipsis obiecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Seitaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, [1] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam vero & Græcos à se esse disiunctos. Hunc V in modũ Persæ rem gestam esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu vsos, sed eam apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [2] sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, vtrum sic gesta sint necne, [3] non pluribus persequar. Ceterum quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [4] hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earũ permultæ factę sunt paruę: rursus, quę mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quũ sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, [5] vtriusq; fortunæ mentionem habebo.

VI Crœsvs genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum [6] tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum [7] alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen [8] vrbes expugnauit, sed per incursiones prędas abegit. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: Candavles, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit [9] tyrannus,

Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὸν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου τε ἀεὶ ἠπίσταντο ἑωυτοῖσι τὸν Ἕλληνικὸν στρατὸν ἐὸντα πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄκλυστα κεχωρίσθαι. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἅμα τὴν Ἰλίου ἅλωσιν δι' εἰσκυσι στρατὸν ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆσδε τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς μὴ κατάδηλος γένηται. Ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐν ὀφθαλμοῖσι ἐμοῖσι γενόμενος ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῆξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίνην ὦν εὐτυχίην ἐπιστάμενος οὐδαμὰ ἐν τωὐτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν τὸν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἔξω πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων προσώτατος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν καταστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν προσθύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλεϊδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

1 *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse cõmune. 2 Tum demum vltrò cum Ph. 3 Dicere non cõstituit. *Q.d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p. 5 De vtriusque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios subactos, *sine* [subiugatos] pendere sibi tributum coegit. 8 Vrbes subiugauit. *Vel*, pari iugum coegit. 9 *Subsitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarũ primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouissimus; Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnauerãt; fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [1] succedentes Heraclidæ, imperiũ ex oracvlo adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, vsque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules VIII vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium feminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, [2] eoque ministro in rebus magis arduis vtebatur) speciem vxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse nanque erat ei male euenire) inquit his verbis, Gyges, [3] neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quempam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me iubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus sunt honesta excogitata, [4] vnde discere debemus: ex quibus hoc vnũ est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges IX repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: caue timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti crectur. Principio enim [5] sic ego machinabor, vt illa ne deprehendere quidẽ possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundũ fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus, aderit & vxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Vnde discere oportet. *Q. d. Iam olim compertum fuit quænam honestas essent consentaneæ, & inde nobis petenda disciplina est. Vnum autem eorum est,* 5 Tali artificio vtar, vt.

sella

sella posita est, super quam vestes illa, vt quamque exuet; reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum á sella cubitum perget, [1] ostendens inuicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspi-
x ciat. Gyges igitur, vbi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundũ à muliere conspectus
VIII est. [2] Hæc, vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciscì. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, magno probro est etiam vi-
xi rum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [3] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, vbi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [4] posthac scias quæ te scire non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita feciſti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non
ix persuadet, sed vtique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit vt ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis inuitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illũ adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit vnde ille me nudam ostendit. in sopitum autem impetus dabitur.
xii Posteaquã igitur insidias instruxerunt,

ἐσόδου θρόνος· ὅπῃ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἓν ἕ- « καστον ἐκδιδύουσα φήσει, καὶ κατ' ἡσυχίην πολ- « λὸν παρέξει τοι θηήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τῶ « θρόνου στείχῃ ὅπῃ τοι δοκέω, κατὰ νώτου τε αὐτῆς « φύῃ, σοὶ μελέτω ὅκως μή σε ὄψεται ἰόν- « τα διὰ τῶν θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδυνά- « το διαφυγέειν, ἦν ἕτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἦγε ὃν Γύγεα ἐς θάλα- μον· καὶ μετὰ τοῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ πιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηήτο ὁ Γύ- γης. ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγίνετο, ἰούσης τῆς γυναι- κὸς ἐς τὴν κοίτην, ἔκπροσθε ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ὁρᾷ μιν ὀξέως ἰόντα. μαθοῦσα δὲ ὃ ποιηθὲν ἐκ τῆς ἐπέρης τῆ αἰδοῖ, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδο- ξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσασθαι ὃν Κανδαύ- λεα. τῶδε γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ τῶδε τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἀνδρὶ ὀφθῆναι γυμνὸν, " αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ " ἐς αἰσχύ- λην οὕτως, ὡσθέν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δὲ ἡμ. δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλι- στα ἑωυτῆ πιστοὺς ἐόντας ἐωυτῆ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε ὃν Γύγεα. ὁ δὲ, ὡσθέν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ὅπῃσασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐνθεῦ- τεν γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν « τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, « ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα « ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυ- « δῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς « ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τῶ λοιποῦ ἴ- « δῃς τὰ μή σε δεῖ. Ἀλλ' ἤτοι κεἰνόν γε ὃν τοῦτα " βε- « λευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἥ σε ὃν ἐμὲ γυμνὴν θη- « σάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώυμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ οἰδέειν ἀμείνω τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώρα ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην, ἢ ὃν διαφθεῖ- ναι ἢ αὐὸν " ἀποκτεῖναι, ἢ αὐὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι. αἱ- " ἀπὸ ρέεται αὐὸς σωθῆναι. ἐπηρώτα δὴ λέγων τά- ναι, δε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεφθορότα ὃν ἐμὸν κτεί- « νειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ « ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. ἡ δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ « θ' αὐτῆ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσαι ὅθενπερ κὴ ἐκεῖνος ἐ- « μὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμένῳ δέ οἱ ἡ ἐπιχεί- « ρησις ἔσαι. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ ira tulit animaduertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γενομένης, (οὐ γὰρ μετῆτο ὁ Γύγης, σοὶ δὲ οἱ
ἐπαλλαγὴ σοὶ ἔμιν, ἀλλὰ ἔδει ἢ αὐτὸν ἀπολω-
λέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυ-
ναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δόδοσα, κατακρύ-
πτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀνα-
παυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασι-
ληίην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ
τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπε-
μνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ
δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος,
καὶ ἐν ὅπλοισι καὶ ἐνόπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὠυτὸ οἵ τε τοῦ Γύ-
γεω ς ἐστασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ τὸ
χρηστήριον αἱρέῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόν-
δε βασιλεύειν· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡ-
ρακλείδας τὴν ἀρχήν. αἱρεῖ τε δὴ τὸ χρη-
στήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέν-
τοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι πίσις ἥξει ἐς
τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυ-
δοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦν-
το, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας
ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε
ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν
ἀργύρεα ἀναθήματά ἐστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖ-
σι· παρέξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέ-
θηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν
ἐστί, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀναχέαται. ἑ-
στᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔ-
χοντες τεσσερεσκαίδεκα τάλαντα. ἀληθείῃ δὲ λόγῳ χρε-
ώμενον χρὴ οὐ Κορινθίων τοῦτον λέγειν τὸν θησαυρόν,
ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὕτω δὴ ὁ Γύ-
γης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελ-
φοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Gor-
δίεω, τὸν Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μί-
δης τὸν βασιληίον θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδί-
καζε, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔν-
θαπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ
ὁ ἄργυρος τὸ Γύγης ἀνέθηκεν, τὸ μὲν Δελφοὶ κα-
λέουσι Γυγάδας, ὅτι τῶν ἀναθέντος ἐπωνυμίη. ἐσόδου
μέν νυν καὶ οὗτος πρώτην, ἐπεί τε ἦρξε, ἔς τε Μίλητον
καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλεν. ἄλλ' οὐδὲν
γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ δεύτερον ἐγένετο, βασιλεύσα-
ντος ἐπὶ ἔτεα δυώδεκα καὶ τριήκοντα. τοῦτον μὲν

& nox aduenit, Gyges [1] nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, vxoreque eius & regno potitus est. [2] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges XIII
& in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [3] Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges vllius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. XIV
Gyges, [4] tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, [5] vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi nouimus primus, munera apud Delphos posuit, secundū Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: [6] quod tribunal eodē quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidem nos,

1 Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cuius, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum a Gyge oblatum, Gygæum, eius *videli.*

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, miſ-
XV ſum facimus. ¶ ARDYIS autem eius fi-
lii faciemus mentionem, qui poſt Gy-
gem regnauit. Hic Prienenſes expugna-
uit, & Miletum inuaſit: quo [1] Sardium
tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scy-
this Nomadibus eiecti è ſedibus ſuis,
in Aſiam tranſierunt, Sardiſque præ-
XVI ter arcem ceperunt. Quũ autem vn-
dequinquaginta regnaſſet annos, ſuc-
ceſſit SADYATTES Ardyis filius,
regnauitque annis duodecim. Sadyat-
XIII tæ ſucceſſit ALYATTES, qui cum
Cyaxare Deiocis nepote bellauit &
Medis: Cimmerioſque exegit ex Aſia,
Smyrnam etiam à Colophone condi-
tam cepit, & Clazomenas inuaſit. [2]
Vnde non quemadmodum optabat diſ-
ceſſit, ſed vehementer euentu fruſtra-
tus. Alia quoque opera, quum in im-
perio fuit, digniſſima memoratu edi-
XVII dit, quæ hæc ſunt. Bello quod geſſit
cum Mileſiis, à patre traditũ, hac ratione
Miletum illuc tranſgreſſus obſidebat:
Dum fruges in regione erant adultæ,
tunc exercitum immittebat, proce-
XIV dens in expeditionem ad cantum fiſtu-
larum, fidiumque, ac tibiæ tam mu-
liebris quam virilis. Quumque in a-
grum Mileſium peruenerat, non ædifi-
cia quæ in agris erant, diruere, non in-
cendere, non fores effringere, ſed in-
columes eſſe paſſim ſinere: arboribus
modo fructibuſq; regionis peruaſtatis,
rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſii mare
obtinebant, vt opus non eſſet hoſti illic
conſidere. Ædificia autem idcirco Ly-
dus non excidebat, [3] vt & Mileſii ha-
bentes vnde procederent, humum ſere-
rent colerentque: & quum hoc illi fe-
ciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus ha-
XVIII beret aliquid quod popularetur. Hæc
faciens, vndecim oppugnauit annis:
per quos [4] duo ingentia vulnera acce-
pere Mileſii: vnum, in Limeneio (quod
eſt ipſorum regionis) pugna commiſ-
ſa, alterum in campo Mæandri. Horum
vndecim annorum ſex adhuc apud Ly-
dos regnabat Sadyattes Ardyis fili-
us, qui cum exercitu terram Mileſiam
tunc inuaſerat, & idem bellum con-
flauerat: quinque reliquis eius filius A-
lyattes, bellum quod à patre acceperat
(vt à me ſuperius commemoratum eſt)
intentius adminiſtrauit: in quo bello
Mileſios nulli ex Ioniis ſubleuauerunt,
præter Chios, qui ſoli fuere auxilio: red-

τω ἀριθμόν, τοσαῦτα ὑπομνηθέντες. Ἄρδυος
ὑπὸ τῶ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην
ποιήσομαι. οὗτος ὑπὸ Γειληείας τε εἶλεν, καὶ ἐς Μίλητόν τε
ἐστράτευσε. ὑπὸ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων,
Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων
ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρ-
δις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον. Ἄρδυος ὑπὸ βα-
σιλεύσαντος ἔνδεκα δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξα-
το Σαδυάτης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυ-
ώδεκα. Σαδυάτεω ὑπὸ, Ἀλυάτης. οὗτος ὑπὸ Κυ-
αξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ
Μήδοισι. Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε·
Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷ-
λε, ἐς Κλαζομενὰς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νυν τού-
των οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ πρήγμασι μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδείξατο ἐὼν ἐν τῇ
ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε. Ἐπολέμησε Μι-
λησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ
πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον
τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μιν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀ-
δρὸς, τηνικαῦτα ἐστράτευε τὸν στρατόν. ἐς στρα-
τεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ
γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπί-
κοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατ-
έβαλλε, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέ- ἢ ἀπίασι,
αιε, ἐᾶν δὲ κατὰ χώρην ἐσάμενος· ὁ δὲ τά τε δένδρεα
καὶ τὸν καρπὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως μὴ διαφθείρειεν,
ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσι-
οι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐν ἕδρης μὴ ἐόντος ἔργου τῇ στρα-
τῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵ-
νεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι τὸ γῦν ἀπεί-
ρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, σκεί-
νεων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.
Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι
τρώμασι μεγάλα δι φάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε
Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένοισι, καὶ
ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕν-
δεκα Σαδυάτης ὁ Ἄρδυος ἦρχε Λυδῶν, ὁ δὲ ἐσ-
βαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὸν στρατὸν· (Σα-
δυάτης γὰρ οὗτος ἦν ὁ τὸν πόλεμον δεξάμενος)
τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπίλοιπα τοῖσι ἐξ Ἀλυ-
άτης ὁ Σαδυάτεω ἐπολέμεε. ὃς παραδεξάμε-
νος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πα-
τρὸς τὸν πόλεμον, προσῆκε σφοδρῶς. τοῖσι δὲ
Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἑλλήνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνε-
πελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι γὰρ δὲ

1 Sardium regno potiente. 2 Vnde non cum eo quem optabat exitu diſceſſit. 3 Vt poſtea prodeuntes Mileſii poſſent terram ſerere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ὅμοιοι αὐτὰ ποιεῦντες ἐπιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ τοῦτο ἐγένετο οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι ὀν τοῦς Ἐρυθραίοις πόλεμον συνεστεώτα. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληίου ἐμπιπρεμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνωϊχθη τὶ τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη πάχιστα ὁ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ὁ πρόκλησιν Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοῦτο μὲν τὸ πρῶτον λόγος οὐδεὶς ἐγίνετο, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ οἱ γινομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλώσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι ἐπείρεσθαι τοῦ θεοῦ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ ὀν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι ὃν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφῶν εἰδὼς ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσπεριτιθεῖσι τοῖσι Πεισίστρατος ὁ Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, συνθήμων ὁ χρηστήριον ὁ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αὐτίκα προϊδὼς προσκοπέοι βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος συνθέσθαι ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὐτὸς οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπυθόμενος πρῆγμα λόγου, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἐωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον ἅπαντα συνελόμενος ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως αὐτὸν ὁ κήρυξ ὁ Σαρδήνιος, ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς αὐθρώπους ἐν ἀφροντιστίῃσι ἐόντας, ἀπαγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τὸν ἐκ τοῦ ἔσχατον κακοῦ, ἥκουε τὸν κήρυκα ἐξαγγέλλοντος ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem [1] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [2] valido vigente vento, celerrime peruaserunt Mineruæ templum, cognomine Assesiç, quo incendio templum deflagrauit. [3] Neq; vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine sciscitatum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templū Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse [4] ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditū, misisse nuncium ad Thrasybulum; tunc [5] Milesiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum vt aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autē, vbi hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletū mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. [6] Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem plane persensérat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) huiusce modi rem machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore audiebat

xviii xix xx xxi xxii

---

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipso tempore consideratu digna visa est: 4 Ego ex Delphis audiui. 5 Milesiregem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thras. *sequando præcedentia.*

contra-

χ' περιτιθεῖσι συνομίσας

χ' παιδὸς

χ' παῖσι συγκομίσας ἐς πλῆθος.

χ' χρέεσθαι

χ' εἶναι,

χ' Σαρδινδὸς

χ' ὅπως

contraria atq; ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum est vt mutuo hospites essent ac socii: proque vno duo delubra apud Assesum ædificauit. Alyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinent, ita habuere. ¶ Periander autem Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnæum delphino insidentem ad Tænaron fuisse euectum, qui erat citharœdorum sui sæculi nulli secundus: quique primus hominū quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionē ferunt, quum permultum temporis triuisset apud Periandrum, concupisse in Italiam Siciliamque nauigare: rursusque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthum [1] reuerti: &, quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, [2] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non perfuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturam in terra nanciscereturt, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hanc [3] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantemque super foros, cantare: & quum decantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem concessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tenaron fuisse transuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: ceterum curauisse

τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατέδοκεε. μετὰ δὲ, ἥ τε Ἀλυάττεω σφι ἐγήρετο, ἐπ' ᾧτε ξεῖνοι ἀλλήλοισι εἶεν καὶ ξυμμάχοις· καὶ δύο τε οἱ τοῖσι ἐνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ἱκετεύμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρος δὲ ὁ Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ ὑποθήκεον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θώυμα μέγιστον παρασχεῖν. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυράμβου, πρώτου ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τὸ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέεσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νυν ἐκ Τάραντος, πίστιν δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ βουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνειδότα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφέτερα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτέεσθαι. οὐκων δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν ἀπαγεσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπείδή σφι οὕτω δοκέοι, περιιδεῖν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα ἀείσας δὲ, ἐπιτελέσαντα ἐωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐσθῆτά τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥῖψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἐωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πάντα τὸν γενόμενον. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μεθιέντα, αἰτιώτατον δὲ

1 *Hic ὀπίσω est potius* retro, *vel* retrorsum. 2 Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec. 3 Consilii inopiam.

ἔχειν τὴν παρθένον· ὡς δὲ ἄρα παρῆσαν αὐτοὺς καλ-
έσαντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φα-
μένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ
μιν ἐν Τάραντι λίποιεν ὑγιαίνοντα, ὑπερφυῆναι
σφι ὄν Ἀρίονα, ὥστε ἔχων ὄζεπήδησε· τοὺς δὲ, ἐκ-
πλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι.
Ταῦτα μὲν ὦν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ
Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ὑπὸ Ται-
νάρῳ, ὑπὸ Δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος. Ἀλυάτ-
της δὲ ὁ Λυδὸς ὃν τοῖς Μιλησίοις πόλεμον διενεί-
κας, μετὰ τοῦτο τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ
πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος
οὗτος τοιχίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς χρητὴν ἀπό τε ἀργύ-
ρεον μέγαν, καὶ ὑποχρητηρίδιον σιδήρεον καλλιστ',
θηητὸν ἄξιον ἔχοντα πρώτων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημά-
των· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πρώτων
ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτή-
σαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖ-
σος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τρι-
ήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφε-
σίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐ-
τοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες σκ
τοῦ νηοῦ χοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς
πόλιος, ἥ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι.
πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· με-
7 τὰ δὲ, ὑπὲρ μέρεος ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλ-
λοισι ἄλλας αἰτίας ὑποφέρων, τῶν μὲν ἐδυνάτο μέ-
ζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ
αὐτέων, καὶ φαύλας ὑποφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ
Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν,
ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ὑπὲρ χρέεν
τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν
ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπι-
κόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν Μιτυλη-
ναῖον. εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ
τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυ-
πηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέο-
νται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ σὲ ἔχοντες ἐν νῷ
στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκφ-
νον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν, ὑπὲ
νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπ-
σι. τὸν δὲ, ὑποδεξάμενον φάναι, Ὦ βασιλεῦ, περὶ μὲν
μοι φαίνεαι εὔχεσθαι νησιώτας ἱππευομένους
λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ πάν-
τως δοκέειν ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

vt nautas haberet. Eos acceptos, vbi adfuerunt, percontatũ ſiquid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod conuicti inficiarentur. Hęc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum [1] ingens Arionis ex ære donariũ, ſuper delphinum ſedens. Porro Alyattes Ly- XXV
dus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecũdus ex hac domo, quum è morbo conualuiſſet, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, ſpectatu dignam inter omnia quæ ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitauit. ¶ Defuncto Alyatte, ſucceſ- XXVI
ſit in regno CROESVS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Epheſiis bellis intulit. Vnde Epheſii ab eo obſeſſi, vrbem Dianę donarunt, funem ex æde Dianę ad murũ alligato. Eſt autem inter veterem vrbem quæ tunc obſidebatur, & templum, ſeptem ſtadiorum interuallum. Hos primos Crœſus aggreſſus eſt, deinde vero carptim ſingulos Ionum Æolumq;, alias in alios cauſſas prætendens, vt in quoſque maximas reperire poterat: in quoſdam etiam friuola cauſatus. Poſ- XXVII
tea vero quam Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis nauibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito eſſent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum ſe Sardis contuliſſet, interrogatum à Crœſo numquid apud Greciam noui eſſet: reſpondiſſe quod illum à compingenda claſſe inhibuit. Inquit enim, Inſulani, ô rex, [2] decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduerſus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœſum vera loqui ratum, dixiſſe, Vtinam dent dii hanc inſulanis mentem Lydos inuadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus vt inſulanos in continente adipiſcaris equitãtes, haud abſurda ſpe. Verum quid aliud inſulanos optare cenſes [3] quam, ſimulac audierint conſtitu-

1 *Legit* μέγα, *non* οὐ μέγα. *id eſt*, non magnum. *Deinde omittitur* ἄνθρωπος, *id eſt* homo, *poſt* ſedens. *Niſi quis malit*, delphino inſidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audiuerunt conſt.

iſſe

esse te aduersus se classem ædificare, vt nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente [1] tibi adiecisti, vlciscantur? [2] Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquã scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII Interiecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios ceteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX ¶ His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Athenien-
XXVI sis, qui quum leges iubentibus Athenien-
sibus tulisset, decem annos per caussam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos seruandas quas ipsis Solon
XXX condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum
XXVII peruenisset, hospitaliter in regiã à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, iussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Athenien-
sis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; [3] discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te [4] ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed vt res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ὅπῃ σφίσι ναυστηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἐπ' ἀνδρᾶσι Λυδοὺς ἐθέλοντας, ἵνα σφεῖς τῶν ἐκείνου ἐπιβατέων γένωνται; [2] ὁ δὲ ἡσθεὶς τῷ λόγῳ καὶ ἐλπίσας τὸν Κροῖσον τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσασθαι σφέας, τοῖσι σὺ δουλοσύνην ἔχεις; κάρτα τε ἐπῃνέσας Κροῖσον τῷ ἐπελέγῳ· καὶ οἱ (ἐδόκεε γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυστηγίης· καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίλατα συνεθήκατο. Χρόνου δὲ ὑπεργενομένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οὗτοι, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆκες, οἵ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμάζουσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τότον ὃν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀστικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης προφάσιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτῷ δὴ τούτων καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, ὁι Σόλωνα θεραπεύοντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυον πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα, ἐπειρώτα τάδε, Ἄνδρα Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερος ἐπῆλθέ με ἐπυθέσθαι σε, εἴ τινα πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων ἑωυτὸν εἶναι ὀλβιώτατον, οὐδὲν ἐπεστορέστο, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

1 In seruitutem redegisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vol.* His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui ἐπελθὼν esset pro λέγων.* 3 Vagam peregrinationem [*proprie* vagationem] quam, vtpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid-

ξ φάμενοι

ο αὐτοῦ δὴ τούτων, ϛ δ. ἐπλ. ὁ Σ. εἵνεκεν.

π ἐπιδείκνυσαν

ρ πάντα,

Αθηναῖον. ἀποθωυμάσας ὁ Κροῖσος ὁ λεχθὲν, εἰ-
» ρετο ὁκότερεφέως, Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶ ὀλβι-
» ώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ
» ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἰ-
» δε ἅπασι τέκνα ἐκγόνοισι, καὶ πάντα τοῦτο μεί-
» ζαπα. ἐς τῆτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἠκοντι, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν,
» τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. ἡνι-
» κῶτα γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης γενομένης πρὸς τοὺς ἀσυνεί-
» τους ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
8 » τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί μιν Ἀθηναῖ- 10
» οι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμη-
» σαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ περὶ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ
ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι δο-
κέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε
» Κλέωβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος
» Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τού-
» τῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφότε-
» ροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος ἐ-
» ούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως 20
» τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν·
» οἱ δὲ σφι βόες οὐκ ἐγίνοντο ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν
» ὥρῃ. ἐκκλησιζομένοισι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑπο-
» δυόντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, εἵλκυσαν τὴν
» ἅμαξαν. ὀπὶ τῆς ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μή-
» τηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τετταρακοντα ἀφι-
» κομένους, ἀπίκοντο ὅτι τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι
» ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, 30
» τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε
» ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τε-
» θνηκέναι μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περι-
» στάντες ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὴν ἀρετήν· αἱ
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐ-
» κύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔρ-
» γῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αὐτοῦ τοῦ ἀγάλματος, εὔ-
» χετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέ-
» κνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν
» θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μετὰ τοῦ-
» την δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσαί τε καὶ εὐωχήθη-
» σαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεη- 40
» νίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔ-
» σχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμε-
» νοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
» γενομένων. Σόλων μὲν δὴ δεύτερα δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [1] eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantũ in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinẽ, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortẽ. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundũ ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturũ. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hique boues ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum ſubeuntes, plauſtrũ pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus iudicauit, Satius homini eſſe mori quam viuere. Nam quum circunſtantes Argiui, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: feminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam vt Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, vbi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, nõ ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. [2] Crœſus autẽ conturbatus,

XXXI

XXXII

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque &c. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à te deiicitur in nihilum noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe gnarum omne numen inuidum eſſe & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito.[1] Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, vt tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient trigintaquinque, dies autem ex his menſibus mille[2] quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero vigintiſex millia ducenti quinquaginta,[3] nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominũ rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui[4] diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquã locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, ſed nõ beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt:[5] hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoq; ſuũ recte obierit, is eſt (quẽ quęris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένου με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾶς ἀνθρωπηίων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ὀπῶπα ἰδεῖν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἐναυσοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διχοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεσι τοῖσι ἑτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαίνωσι τοῖσι γινόμενα ἐς τὸν βίον, μηνῶν μὲν τοῖσι ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διχοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοὐδενὶ τρόπῳ οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε, πᾶς ἐστὶ αὐθρωπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρέο με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γὰρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τῶν ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσσωτο, πρὸς τὰ καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζαπλουτοι ἀνθρώπων, ἀόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι προέχει τὸν εὐτυχέος μοιρίδιον· οὗτος δέ, τὸν πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι, καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἀείρασθαι, δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοῖσι δὴ προέχει ἐκείνου, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐστὶ προσάρασθαι, τοῖσι δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπαρύκει. ἄπειρος δέ ἐστι, πόνου, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαὶς, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, ὃν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπιέχεν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν νυν τοῦτα συλλαβεῖν ἀνθρωπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum vnum eſſe quam alterum vno menſe maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menſ. 2 Quinquaginta. *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Viuit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere nõ ita poteſt vt ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, felix ſobole, & formoſus.

» ναι οὐδί. ὥσπερ χώρη σοφίμη καταρκέϊ πάντα
» ἑωυτῇ παρίχεται, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
» ἐπιδέεται· ἢ ὃ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχοι, ἀρίστη αὕτη. ὡς
» ὃ κὴ ἀνδρὸς σῶμα ἓν σοφὸν αὐτάρκες ἐστί. ὃ μὲν
» γὰρ ἔχει, ἄλλου ὃ σπανίζει· ὃς δ' ἂν αὖ τὰ πλεῖ-
» στα ἔχων διατελέῃ, κὴ ἔπειτα τελευτήσῃ δι' ἡμέρ-
» ης εὖ βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ ὃ οὔνομα τοῦτο, ὡς
» βασιλεύς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ
» πρὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται. πολ-
» λοῖσι γὰρ δὴ ὄντως δόξας ὄλβου ὁ θεὸς, προερρίζωσε ἀνέ-
τρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἤχθετο ἤτε ἐκ-
κεκαείζετο, ἤτε λόγου μὲν ποιησάμενος οὐδένος, ἀπο-
πέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεό-
ντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν πρὸς χρήματος
ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔ-
λαβε ἐκ θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκά-
σαι) ὅτι οἱ ἐδόκεε ἑωυτὸν εἶναι πάντων ἀνθρώπων ὀλ-
βιώτατον· αὐτίκα δέ οἱ ἄδοντι ἐπῆλθε ἔνυπνιον, ὅς οἱ τῶν
ἀληθέων ἔφαινε τοῖσι μελλόντοι γίνεσθαι κακῶν
κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῷ
οὔτερος μὲν διέφθαρτο· (ἐὼν γὰρ δὴ κωφὸς) ὁ δὲ ἕ-
τερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πρῶτα φέρετο. οὔνο-
μα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς. τὸν τοι δὴ τὸν Ἄτυν σημαίνει
τῷ Κροίσῳ ὄνειρος ὡς ἀπολέοι μιν αἰχμῇ σιδη-
ρέῃ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωυτῷ
λόγον ἔδωκε, κατορρωδήσας τὸ ὄνειρον, ἄγεται μὲν
τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐόντα δ' ἐπὶ τοῖσι ἐπιτηδέειν μιν τῶν
Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμ-
πε. ἀκόντια δ' ἤ, δόρατα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοι-
σι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν αἰζηῶν
ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους ἐσωθέει μή τι
οἰκρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐπεὶ δὲ
οἱ ἐν χερσὶ τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς
χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γένεῃ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου.
παρῆλθε δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐ-
πιχωρίους καθαροῦ ἐδέετο ὑπεκκρῆσαι. Κροῖ-
σος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ τοῖσι καθαρσίοισι ἡ αὐτὴ
τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζό-
μενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπειρώτα ὁκόθεν τε καὶ τίς
εἶη· λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε ἐών, καὶ κόθεν τοῦ Φρυ-
γίης ἥκων, βέβηκας ἐμοὶ ἑλκέος; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυ-
ναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορ-
δίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec vna regio cuncta sibiipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quę tamen habet plurima, ea est optima. quemadmodū etiam hominis corpus vnum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, [1] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit euasura: quoniam multos deus, quibus [2] fortunas suppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque vllius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, iuberet omnium rerū inspicere exitum. ¶ Post abitum Solonis ingens deorū indignatio Crœsum excepit, quod (vt coniicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœso liberi duo: quorum alter [3] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula, & hastas, omniaque huiusce modi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidām in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi venisset, ex rituque domestico, vt sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quē ille respondit, [3] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

1 Is (meo quidem iudicio) dignus est, ô rex, qui nomē illūd ferat. *scribendo* ὦ βασιλεῦ, *pro* ὦβασιλεύς. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 *Midæo μὲν τοῦ Γορδίεω. Sic etiam in sequentibus.*

Adrastus:

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudēs interemi, adſum iectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autē inuicem ad eum his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hîc in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quamleuiſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. XXXVI ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerāt, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus vt nobiſcum filium tuum ac delectos iuuenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidē mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt nouus maritus, & iſta nunc ſunt mei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vna mittam, mandaboque euntibus vt promptiſſime vobiſcū XXXVII belluā de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, interuenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hęc inquit ad eū XXXV adoleſcens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora XXXVIII iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignauiam, neque quod aliud quippiam iniucundum

Ἄδρηστος. φοιβύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωυτῦ ἀέκων ϖ ϖατρί, ὀξέλαμμός τε ἐϛὶ ϖαρὰ τῦ ϖατρὸς, καὶ ἐϛερημένος ϖάντων. Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀίδρων τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμήχανοισι χρήμασι ϖοδεὼν, μάλιϛα σὲ ἡμέτερος. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κου φόρτον φέρων, κερδανέεις πλεῖϛον. ὁ μὲν δὴ διατᾶται εἶχε ὑπ' ὦ Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμϖῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος ὄ σὺς ἐκ τῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. ϖολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐϖ' αὐτὸν ἐλθόντες, ϖοιέεσκον μὲν οὐδὲν κακὸν, ἔϖασχον δὲ ϖρὸς αὐτύ. τέλος δὲ, ἀϖικόμενοι ϖρὸς τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιϛον ἀνέφηνε ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον ϖροθυμεόμενοι ἑλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν ϖροσδεόμεθά σεῦ, τὸν ϖαῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κυνὰς συμϖέμψαϛα ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων τῦ ὀνείρου τὰ ἔϖεα, ἔλεγέ σφι τάδε, Παιδὸς μὲν ϖερὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνεῶϑε ἔϖι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμϖέμψαιμι· νεογάμιός τε γάρ ἐϛι, καὶ ταύτῃ οἰκῶν μέλει. λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ ϑηρευτὰς ϖάντας συμϖέμψω. καὶ ἐξαναλώσομεν ϖοιῆσαι, εἴ ὡς ϖροθυμοτάτοισι σωεξελεῖν ὑμῖν ϑηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου ϖαῖς, ἀκηκοὼς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ ϕαμένου δὲ τοῦ Κροίσου πίν γε ϖαῖδά σφι συμϖέμψειν, λέγει ϖρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ ϖάτερ, τὰ κάλλιϛα ϖρότερόν ϖοτε καὶ γενναιόταϖα ἡμῖν ἦν, ἔς τε ϖολέμους καὶ ἐς ἀγῶνας ϕοιτέοντα; δοκέων δὲ ἀμϕοτέρων με τούτων ἀϖοκλήσας ἔχεις, οὔτε τι να δειλίην μοι ϖαρεὶς ὁρέων, οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε ϖοῖ σί με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς ϕοιτέοντα ϕαίνεσθαι; κοῖος μέν τις τοῖσι ϖολίτῃσι δόξω εἶ; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοῖον δή με ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέλλῃς εἶναι δειλὸν ϑηρῆν, ἢ λόγῳ ἀϖαφήσας εἰκῆ μοι ἀμείνω ϕαίνεσθαι ϖοιέεσθαι. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ ϖαῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι

1 *Legit* οὐκ ἀποχρεωμένων. *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere: at tu nunc vtroque iſtorum ex l.

» παιδῶν τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλ' ἄμοι ὄψις ὀνείρου
» ἐν τῷ ὕπνῳ δηλα τὰ ἔφη σὲ ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν
» τὸν ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τόνδε ἔσπευσα,
» καὶ ὅπῃ τὰ πρὸς ἐμὲ ἁμαρτανόμενα οὐκ ἀποπέμπω,
» φυλακὴν ἔχων εἰκὸς δι' ἐμεῦ ὑπὸ τῆς ἐμῆς σε
ἢ ἦ γάρ » ζωῆς ἀμαχλέψαι. εἰ γὰρ μοι μούνος τυγχά-
» νεις ἐὼν παῖς· ἕν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὸν
» ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» ἐκείνης τοῖσδε, Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε
» ὄψιν τοιαύτην, πρὸς ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. ὃ δὲ οὐ
» μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν
» ἐστι φράζειν. φῆς τοι ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδη-
» ρέης φανὲν ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ χρυσῆν μέν εἰπε
» χεῖρες, χρυσὴ δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ὧν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν
» γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου
» τευ ὅ, τι τούτῳ ἔοικε, χρεὸν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
» νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε οὖν οὐ πρὸς ἀνδρὸς
ἡμῖν γε ἡ μάχη, μέθες με. Ἀμείβεται Κροῖ-
σος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐξ τῆ μὲν νικᾷς γνώμῃ ἀπο-
» φαίνων πρὸς τὸ ἐνύπνιον. ὡς ὧν νενικημένος ὑπὸ
» σέο, μεταγνώσκω, μεταπέμπτε σε ἐναῦθι τὸν ἄν-
δρα. Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται
τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει
» τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ τε πληγέντα, ἃ-
» μαρτεῖν τοι οὐκ ὀνειδίζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑπο-
» δεξάμενος ἔχω, πάντα παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν
» ὧν (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ πρότερον ποιήσαντος χρηστά ἐς σε,
» χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ-
» μοῦ χρῄζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή τι-
» νες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ὑπὸ δηλήσιοι φανέ-
» ωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ σέ τοι χρεών ἐστι ἰέναι
ἔνθα ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώ-
ἀπολαμπρύνεται » ιόν τε γάρ τοι ὑπάρχει, καὶ πρόσεστι ῥώμη ὑπερέχει.
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
» ἔγωγε δὴ οὐκ ἥδια ἐς ἄεθλον τοιόνδε (οὔτε γὰρ
» συμφορὴ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμήλικας
» δὴ πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε ὃ βούλεσθαι πάρα) πολ-
» λαχῇ τε αἰσχυνόμενος τὸ πρίν· νῦν δ', ἐπεί τε σὺ ἀπεύ-
» δεις, καὶ δεῖ τι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι
» χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖδά τε σόν, τ'
» ἐξεκελεύσω φυλάσσειν ἀπήμονα, τὸν φυλάσσοντος
εἴνεκεν πρόσδοκα τοι ἀπονοστήσειν. Τοιούτοισι ἐ-
πεί τε ἔδεξε ἀμείψατο Κροῖσον, ἅτε μετὰ ταῦτα ἐξ-
ηρτυμένοισι λεγάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀσπι-

mihi animaduerterim in te, hæc fa-
cio: sed visum quod in somnis mihi
oblatum est, dixit te breuis æui futu-
rum: quippe ferrea periturum cuspi-
de. Cuius visi gratia & has maturaui nu-
ptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimit-
to, obseruans siquo pacto queam te,
dum viuo, à clade subtrahere. Filius e-
nim mihi vnicus es. nanque alterum au-
ribus captum pro nullo existimo. Ad XXXIX
quem vicissim adolescens, Pater, in-
quit, tibi equidem ignosco agenti circa
me custodiam, qui talem videris vi-
sionem: verum tu illam non probè
percipis: quam (quoniam te latet) æ-
quum est me tibi interpretari. Ais ti-
bi somnum ostendisse, me ferrea peri-
turum cuspide. At vero quænam ma-
nus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu
pertimescas? Nam si dente dixisset aut
aliquo huius simili periturum me, debe-
res facere quæ facis: nunc autem dixit,
cuspide. Quare quum non sit nobis pu-
gna cum viris, ire me sinas. Et Crœsus, XL
Euincis me, inquit, fili ista loquens de
somnio intelligendo. Quapropter, vt
abs te victus, muto sententiam, & tibi
veniam do eundi ad venationem. Hęc XLI
loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem
accersit, eique, vbi adfuit, talia inquit,
Ego te Adraste [1] calamitate præditum
(non ingrato tibi hæc exprobro) expia-
ui, & receptum domi habeo, omnem
suppeditans sumptũ: nunc ergo de me,
qui prior de te bene meritus sum, de-
bes inuicem bene mereri. Custodem te
opus est esse filii mei, venatum proficis-
centis, nequi inter viam occulti grassa-
tores in vestram perniciem prodeant.
Ad hæc, tua interest eò te ire vbi splen-
dor ex rebus gestis paratur: quod tibi
paternum est: & præterea tibi robur
adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô XLII
rex, in istud certamen alioqui non
pergerem: quem tali calamitate affe-
ctum, nefas est ad æquales se conferre
fortunatos, [2] aut velle inter eos adesse.
& frequenter meipsum continui:
nunc tamen quoniam tibi hoc in animo
est, cui gratificari debeo & gratiam re-
ferre pro beneficiis, istud exequi para-
tus sum: filiumque tuum, quem me
custodire iubes, expecta incolumem re-
diturum [3] custodis caussa. Postea- XLIII
quam his verbis Adrastus Crœso re-
spondit, mox instructi viris delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad

1 Calamitate perculsum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas.
3 Quod ad custodem attinet.

mon-

montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum iaculo, non illum, ſed truſtrato ictu filium Crœſi adeptus eſt. Hic, cuſpide ictus, vocem ſomni impleuit. Quod factum quidam Crœſo nunciaturus cucurr●, peruenienſque Sardis, pugnam illi & filii ne-
XLIV cem indicauit. Crœſus autem morte filii perturbatus, eò grauius eam ferebat quòd is eum necaſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergrauiter cladem ſuam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. [1] Inuocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hoſpitalem quidem, quod quum domum excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem vero, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maxi-
XLV mum hoſtem. Secundũ hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadauer, ſeſe Crœſo tradebat manus protendens, iubenſque vt ſe ſuper cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi viuendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit, Habeo abs te hoſpes omnem ſatisfactionem, quoniam teipſum morte condemnas. Neque vero tu huius mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui iampridem mihi ventura ſignificauit. Crœſus ergo filium pro dignitate ſepeliuit. Adraſtus autem [2] Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi ſilentium hominum fuit, ad ſepulcrum, [3] ignoſcentibus ei hominibus ob quæ ipſe grauiſſime afflictabatur, ſeſe ſuper buſtum transfodit. ¶ Porro Crœſus, filio
XLVI orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [4] Quem luctum poſtea finiuit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata, & res Perſarum

χώμυοι δὲ ἐς ὃν Οὔλυμπον ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· διεξιόντες δὲ, καὶ περισταντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τὸν μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ ἀκμῇ, ἔξεπλησε τοῦ ὀνείρου τὸ φήμισμα. ἔθαπτε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ ὁ γεγονώς· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τό τε μάχιμον καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσημαίνεε. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θυμῷ τῷ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου σκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ἐπὶ τοῦ ξείνου πεποιθώς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιον τε καὶ ἑταιρήιον, ὃν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· ὃν μὲν ἑταίριον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ἐπιδεξάμενος ὃν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· ὃν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, διείσκε πολεμιώτατον.

Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὀπίσω δὲ εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ κατὰ τοῦ νεκροῦ, παρελίσσου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ὑπερκαταφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τό τε προτέρω ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάραντα ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔχω ὦ ξεῖνε πᾶσαν τὴν δίκην, ὑπ' σεωυτοῦ κατάδικα ξείς θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ὀξέργασαι· ἀλλά θεῶν τῳ τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νῦν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τοῦ παιδός. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, τοῦ δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ ἐγένετο, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο, προσέδρευε τοῦ σήματος, συνίεις κόμενος ἀνθρώπων εἰ τὰ αὐτὸς εἰ δὲ βαρυσυμφορώτατος ἐὼν ἑωυτὸν ὑπερκαταφάζει τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ὑπὲρ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, ἐκ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη κατηρέθισε τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans. 2 *Legit, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίου, vt in præcedentibus.* 3 Seſe exiſtimans omnium hominum quos vnquam vidiſſet, eſſe miſerrimum, ſeipſum ſup. 4 Poſtea vero Aſtyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambyſæ filio ſublatus, Crœſi luctum inhibuit, eumque in ſolicitudinem coniecit quomodo poſſet, penitus quam Perſæ——

αὐξομένην, πείθεος μὴ Κροῖσον ἀπέπαυσε, σὲ μεγάλως ὧν ἐς Φρυγίδα, εἰκὸς δυνατὸς ἦν μεγάλους ἡμέας τοὺς Πέρσας, καταβαλὼν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὰ Δελφοῖσι ταύτην αὐτίκα ἀπέπεμψε τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸν ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ τίνες ἐπέμποντο τῶνδέ τε Ἀμφιαρέῳ καὶ τοῦδε Τροφωνίου· οἱ δέ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ τῶνδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πρεσβεύσας τῶν μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τε ἀληθείην εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ὄφι χωρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν Ἀβαίρην τὴν χρηστηρίων. ἀπὸ ἧς δὲ ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας δὴ λοιπὸν χρόνον ἔκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπηρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἔστα δὲ αἱ ἔκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν πάρ ἑωυτόν. ὅ, τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων θεσπίσαι, οὐδεὶς λέγει· πρὸς δὲ τὰ ἐν Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπιρρώσαντες τὸ συνεπαλμὸν, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κρατερῆς οἵα χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέρωσε, χαλκὸν δ' ὀπίεσαι.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὁ ἄλλοι οἱ πεμφθέντες ἀπῆσαν φέροντες τοὺς χρησμοὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαστα ἀναπτύσσων ἐπῶν ἐσκόπεε τῶν συγγεγραμμένων. τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδὲν ἐφρόντιζε μιν ὁ λόγος, ὡς ὁ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήιον ὀρθὸν ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ὀξυρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε τοὺς ἐς τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ ἰσχία ἀμήχανον ὀξυρεῖν τε καὶ ὀπτᾶν χελώνην καὶ ἀρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos,[1] quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidã ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Crœsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes,[2] quotidie oraculis vterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattę filius: & quod singula oracula responderent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumq; alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit existimans solum esse Delphicum illud oracultum: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petẽda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddã est machinat[9], cõmentando ea quæ ad deprehendendũ & explicandũ perdifficilia forent: testudinẽ pariter & agnũ

XLVII

XLVIII

---

magni facti essent, crescentem eorum potentiam subuertere. 1 Quibusdam ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.
2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

concisos in aheno coxit, operculo a-
XLIX heneo impositō. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. L Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deū illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq; immolaret. [1] Quo ex sacrificio quū immēsa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres cōflauit, longiores quidē, sex palmorū, breuiores autē, triū, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: ceteri vero, auri albidi, pondo binūm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo: qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eli-
LI quatis tribus talentis ac dimidio. Hęc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cūque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, aueam argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorū octo & dimidii, prēterea minarum duodecim: argentea ad suggrundā anguli templi, sexcentarum amphoraram capax: in quam miscebatur vinū à Delphis theophaniæ festo: opus (vt Delphi aiūt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nō enim mihi videtur opus vulgare. Misit prætera dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq; quorū in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedęmoniorum: non recte, quoni n

κατακόψας, ὁμοῦ ἔψεε αὐτὸς σὺν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὀπίσθημα ὑπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ἅπτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη κατὰ τὸ Ἀμφιαράου τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι τωὐτὰ ἱεὰ τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι δὴ ἐπειρᾶτο Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπὲρ χρύσεας καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ χιτῶνας, νήσας πυρὸν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων ὅτι θεὸν μᾶλλόν τι τούτοισι ἀνακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι τοὐπιὸν ἐκέλευε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τοῦτο ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐχώνευτο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἔξ αὐτὸ ἐξήλαυνε· ὑπὲρ μὲν τὰ μακρότερα, πτυέων ἑξαπάλαιστα, ὑπὲρ δὲ τὰ βραχύτερα, τετράπαλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἐλκύσαι· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκυσαν ταθμὸν πάλαντα δέκα. ἐπεὶ ὁ λέων, ἐπί τε κατακαίετο ὁ ὑπὸ Δελφοῖσι νηὸς, καὶ πέπτωκε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ὑπὲρ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ὑπὸ τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἑβδόμου ἡμιτάλαντον. ἀπεπάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐπὶ ἑτοῦτο ὅτι δεξιὰ ἐστιότι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐστὼς ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ἐνεῦθεν τὸν νηὸν καταγενέα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ὑπὸ τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἕνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τὸ περιφόιτιον τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὑπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέστεμψε, οἳ ὑπὸ τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ὑπιγράπται, Λακεδαιμονίων φαμένων εἶ) ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τῦτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τὸ ὄνομα, ὁκοῖός τίς ἐστι, ἐγὼ μνησθήσομαι· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε εὐπρεπεστάτων ἐστὶ τὸ ἀνάθημα. ἄλλα τε δὴ ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τρίπηχυ, ὃ Δελφοὶ τὸ ἀρτοκόπον τὸ Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. τοῖς δὲ, τὰ τὲ ἑωυτῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ ζωστῆρας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεω, πυθόμενος αὐτῦ τό τε ἀρετῆ καὶ τὸ πάθεϊ, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὄζος τῆσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐν Θήκῃσι, μᾶλλον δὲ ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρὰ, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν, τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἰ πλάονα στρατὸν ἀνδρῶν προσαγάγηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι μοῦνα καὶ ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἐδώκε τῆς ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἰ πλάονα στρατὸν ἀνδρῶν προσαγάγηται σύμμαχον. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέφερον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσποιέεσθαι. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ αὐτέων γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησαμένου δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθήιην, ἐθεωρέετο αὐτοῦ.

& hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suę monilia à collo pendentia, ac zonas, [1] quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius LII
& virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & [2] xystum cum suis iaculis aureum. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad o- LIII
racula Crœsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarumque nationum rex, [3] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adiuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorū ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis LIV
atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisq; donarunt primas in consulendo [4] oraculo partes, primumq; in sedendo locū, & ius perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cete- LV
rū dona Crœsus prosequutus Delphos, tertio vaticinium consuluit, [5] quod videlicet illud verax sibi esse comperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3 Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀτελίαν, pro ἀγγελίαν.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad suæ veritatem vsque implebat.*

Quæ-

Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lyde fugam mollis scrupedum corripe ad Hermum,
Neue mane: ignauus posito sis Lyde pudore.

LVI His ex versibus, quum allati essent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarentur. Post hæc putauit sibi curandum vt potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [1]Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est Græca*: quarum hæc nunquam solum mutauit, illa assidue multumque est peruagata. Etenim sub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum iacet, nomine Istiæotim: vnde à Cadmæis ejecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednũ. Inde rursus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponnesum venit, Doricaque cognominata

LVII est. Ceterum qua lingua Pelasgi sint vsi, pro certo affirmare non possum: [2]sed coniectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi vtuntur qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorũ qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelasgi habitarent ad Hellespontum, qui contermini Athenienssium erant: aliaque omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul istorum perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum vllo circà populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa.

LII

LIII

LIV

ἐπειρώτα ὁ τάδε χρῆσθαι ἁλιζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε;

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ αὐτὸν αἰδέος βασιλεύειν Μήδων· οὔτε ὦν αὐτός, οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κοτὲ τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζε ἱστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, ηὗρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἐώ τὰ προσκεκειμένα εἶναι τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλλαδικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλανήτων κάρτα. ὅτε μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε χώρην τὴν Φθιῶτιν· ὅτε δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων ἐξαναστὰς ᾤκεε τὸν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥντινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριοῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα χώρην τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ὑπ' Ἑλλησσάντων, οἳ σφέων οἰκοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔοντα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ δὴ καὶ ὅτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι.

1 Nam in re duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelasgica, altera vero Hellenica: quarum ista quidē nunquā alto demigrarit, illa vero valde multumque sit vagata. 2 *Totum hunc locum sic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorsus est perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Thessalicam regionem incolebant: & ii quoque Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienssium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbare fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissident à suis vicinis, inter se vero conueniunt: ——

14 δηλοῦσί τε ὅτι τὴν εἰπόντι γλῶσσης χαρακτῆρα μεταβαλόντες ἐς τοῦτο τὰ χωρία, τὸν τὸν ἔχουσιν ἐν Φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπείτε ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἰκάζοντι· ἅτε δὲ ἀπορμηθὲν μὲν ἅμα ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν δὲ ἀδύνατες, ἅτε σμικρόν τεῶς τὸ ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὐξηθὲν ἐς πλῆθος, τὸ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα δὴ συνεκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν· ὡς δὲ καὶ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲν ὁ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, ἀδαμὰ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων ὁ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ δεσπαζόμενον ἐπιπλαίετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τοῦτον τὸν τότε χρεώμενον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεξεώντες, καὶ χρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἀνέβρασαν πυρός τε ἔξεσαν, καὶ ἐξεβάλοντο. Χείλωνι δὲ ἑνὶ Λακεδαιμονίων τῶν ἀστῶν, καὶ ξεινοδόκῳ ὄντι τύραννος, συμβάλλεται Ἱπποκράτεϊ, τῷ ἔτεϊ μὴ γυναῖκα τεκνοποιὸν μηκέτι ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, ἀπιέναι τε αὐτῆς καὶ ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπειπάσθαι. ἥκων δὲ τοῦτο τῷ θεσπίσαντος Χείλωνος πείθεσθαι θέλειν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μὲν τοῦτο Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, σταιάζοντων τῶν τε ἀπὸ τῶν ὀρέων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν τοῦ ἐπὶ θαλάσσῃ Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρισταλαίδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ τοὺς σταιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπαρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε· ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἅμαξαν ἐσελάσας ἐς τὸ ἄγορον ὃ ζεύγνυς, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδίδοτό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτὸν κυρῆσαι· πρότερον δὲ δοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας στρατηλίῃ, Νίσαιάν τε εἷλε, καὶ τἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ὅσα πατηθεὶς, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τοὺς τινὰς, οἳ δορυφορέοντες μὲν αὐτὸν ἐβάδιζον Πεισιστράτου, κορυνηφορέοντες δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀθηναίων,

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca transfierunt, eandem se nunc conseruare. At natio Hellenica, *id est Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne vxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam turandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquam claptius ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio poti-

LVIII

LIX

---

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quã habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo exiſtit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſcilla, imbecilla eſſet, a tenuibus qu buſdã principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequẽtibus etiam barbaris cum ea ſeſe coniungentibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſet.

tus,

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neq; legibus mutatis, sed in præsenti statu manens, vrbē bene ac pulchre exornauit. Sed nō multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eū eiecerunt. Hunc
LX igitur in modum Pisistratus primū obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cuius eiectores rursus inter se seditiones redintegrarūt. Hac autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis cōditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illū restituendū, rem (vt ego cōperio) longe stultissimā: (quandoquidem iām olim diiudicatum est Græcam gentē dexteriorem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: aliqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in vrbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerua ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicauerunt: & statim rumor in tribus emanauit, Pisistratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminæ supplicarūt pariter,
LXI & Pisistratū acceperunt. Hunc in modum quē diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [1] haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicauit. Iste vero iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [2] milites homini infensos reddidit.

Ἀθηναίων, οὔτε πιμὰς ἰούσας σωτηρίας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅτι τε τοῖσι καὶ τεῖχεσι ἔμπλεω τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μᾶλλόν τι οὐ πολλὸν χρόνον τῶν Φρονήσαντες οἵ τε τὸν Μεγακλέους ἐξεπῶσαν καὶ οἱ τὸν Λυκούργου ἐξελαύνοισι μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κατὰ ἑρίζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐν νέῃ ἐτράποντο διαπλόοισιν ἐξαισίοισιν. ὑπερλαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα, ὅτι τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ὅτι τάχιστα Πεισίστρατος ἔσται, μηχανῶνται δὴ ὅτι τῇ κατόδῳ τερπνότατον, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκείδη ἐν παλαιτέρῳ τὸ βαρβάρου ἤθεος ὁ Ἕλλησι ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ ἀνοήτου ἠλιθίου ἀπολλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ἔτι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι τρωτοῖσι λεγομένοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἐστὶ γυνὴ τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα δρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβάσαντες, καὶ τὰ προσήκοντα σχῆμα οἷόν κοτε ἐμέλλετο εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, τοὺς δὲ ἐόντας κήρυκας προπέμψαντες, οἵ τὰ ἐντεταλμένα κηρύσσοντες ἐς τὸ ἄστυ ἀπίκοντο, λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, ὃν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνάγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἄκρωμα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀπεφοίτεόντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστει πιθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεόν, προσεύχοντό τε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέχοντο τὸν Πεισίστρατον.

Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα ἐκπλήσας, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὴ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἐνηνιέων, καὶ λεγομένων ὑπαγέων εἶναι τὸν Ἀλκμεωνιδέων, ὑβριν μὴ ἐκφυγόντος οἱ ἡμέας ἐκ τοῦ νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐξορδώσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν δὴ δεινὸν ποιέεται ἔχειν, ἀπιμάζεσθαι τοὺς Πεισιστρατίδας. ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι ἐξαισιώτησι.

1 Non coibat cum vxore vt moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, siue percontanti, siue minus, exposuit: & ista rursus marito. 2 Positus inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

» ναιοὶ ὄϛι· ὥϛωϛ χώρη σοφίμη καταρκέϊ πάντα
» ἑωυτῇ παρίχυσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
» ὁκοιδέτερα· ἢ ὃ ἂν τὰ πλεῖϛα ἔχοι, ἀρίϛη αὕτη. ὡς
» ὃ κὴ ἀνδρὸϛ σῶμα ἓν σοφὸν αὐτάρκεϛ ὄϛι. τὸ μὲν
» γὰρ ἔχει, ἄλλου δ' ἐνδεές ὄϛι. ὃϛ δ' ἂν αὐτέων πλεῖ-
» ϛα ἔχων διατελέῃ, κὴ ἔπειτα τελευτήσῃ δικαίω-
» ϛ ὡϛ βίον, οὗτοϛ παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ὡϛ
» βασιλεὺϛ, δίκαιόϛ ὄϛι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ
» πάντοϛ χρήματοϛ τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται. πολ-
» λοῖϛι γὰρ δὴ ὑπ' ὄλβον ὀλέξαϛ ὄλβιοϛ ὁ θεὸϛ, παρεῤῥίζωϛε αὖτε
» βεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ὔκωϛ ὅτε ἐ-
χαρίζετο, ὅτε λόγου μιν ποιησάμενοϛ οὐδενὸϛ, ἀπο-
πέμπεται· κέρτα δόξαϛ ἀμαθέα εἶ), ὃϛ τὰ παρε-
όντα ἀγαθὰ μετεὶϛ, τὴν τελευτὴν πάντοϛ χρήματοϛ
ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔ-
λαβε ἐκ θεῶν νέμεσιϛ μεγάλη Κροῖσον, (ὡϛ εἰκά-
σαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶ) ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλ-
βιώτατον· αὐτίκα δέ οἱ εὗδοντι ἐπέϛη ὄνειροϛ, ὅϛ οἱ τὴν
ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν
κατὰ τὸν παῖδα. ἦϛαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδεϛ· τῷ
οὔτεοϛ μὲν διέφθαρτο (ἰὼ γὰρ δὴ κωφόϛ) ὁ δὲ ἕ-
τεροϛ, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτοϛ. νοῦ-
μα δὲ οἱ ἦν Ἄτυϛ. τὸν δὴ ὧν τὸν Ἄτυν σημαίνει
τῷ Κροίσῳ ὄνειροϛ ὡϛ ἀπολέϝ μιν αἰχμῇ σιδη-
ρέῃ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωυτῷ
λόγον ἔδωκε, καταρρωσθήσαϛ τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν
τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐώθεε δ' ἔτι στρατηλατέειν μιν τῶν
Λυδῶν, οὐδαμῇ ἐπὶ δόκα τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμ-
πε. ἀκόντια δ' ἐκ δόμων πάντα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖ-
σι χρέονται ἐϛ πόλεμον ἄνδρεϛ, ἐκ τῶν οἰκημάτων
ϗ σωφίσας, ἐϛ τοὺϛ θαλάμουϛ ϗ σωρέποϛ μή τι
οἰκρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐόντοϛ δὲ
οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸϛ τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐϛ τὰϛ
Σάρδιϛ ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενοϛ, καὶ οὐ καθαρὸϛ
χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γένεϊ, γένεοϛ δὲ τοῦ βασιληίου.
παρῆν δὲ οὗτοϛ ἐϛ τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμουϛ τοὺϛ ἐ-
πιχωρίουϛ καθαροῦ ἐδέετο ὑπεκρήσαϛ. Κροῖ-
σοϛ δέ μιν ἐκάθηρε. ἔϛι δὲ τῷ καθάρσιοϛ ἡ κάθαρσιϛ
τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζό-
μενα ἐποίησε ὁ Κροῖσοϛ, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίϛ
» εἴη· λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίϛ τε ἐών, καὶ κόθεν τὸν Φρυ-
» γίηϛ ἥκων, ὁτεῖοϛ ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυ-
ναικῶν ἐφόνευϛαϛ; ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορ-
» δίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖϛ, ὀνομάζομαι δὲ

bile eſt: ſicut nec vna regio cuncta ſibi ipſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio indiget: quę tamen habet plurima, ea eſt optima. quemadmodū etiam hominis corpus vnum aliquod non eſt conſummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quiſquis horum plurima conſtanter habuerit, & poſtea placido animo è vita exceſſerit, [1] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inſpicere exitum, quò ſit euaſura: quoniam multos deus, quibus [2] fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque vllius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: ſaneque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerū inſpicere exitum. ¶ Post abitum Solonis ingens deorū indignatio Crœſum excepit, quod (vt coniicere licet) ſeipſum omnium hominum beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei quieſcenti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœſo liberi duo: quorum alter [3] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœſo ſignificat ſomnium, fore vt ferrea cuſpis traiectum interimeret. Experrectus, & ſecum rem verſans, ſomnio territus, accipit filio vxorem: & quum ſolitus eſſet præeſſe copiis Lydorum, nuſquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula, & haſtas, omniaque huiuſcemodi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid ſuſpenſum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidàm in calamitate poſitus, manibuſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœſi veniſſet, exrituque domeſtico, vt ſibi expiari liceret, oraſſet, Crœſus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is eſt apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœſus, percontatus eſt vnde ille, quiſnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domeſticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemiſti? Ad quē ille reſpondit, [3] Midæ, Gordio prognati, ſum filius, nomine

xxxv

xxxv

1 Is (meo quidem iudicio) dignus eſt, ô rex, qui nomē illūd ferat. *ſcribendo* ὦ βασιλεῦ, *pro* ὠβασιλεύς. 2 Felicitatem oſtentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim ſurdus: 4 *Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. Sic etiam in ſequentibus.*

Adraſtus:

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudēs interemi, adſum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autē inuicem ad eum his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hîc in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quamleuiſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerāt, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus vt nobiſcum filium tuum ac delectos iuuenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidē mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt nouus maritus, & iſta nunc ſunt mei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vna mittam, mandaboque euntibus vt promptiſſime vobiſcū belluā de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, interuenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hęc inquit ad eū adoleſcens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignauiam, neque quod aliud quippiam iniucundum

xxxvi xxx xxxvii xxxv xxxviii

Ἄδρηστος. φοιδύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωυτῦ ἀέκων τοι ἀφείμι, ὀξέλησας μιν τοῦ πατρός, καὶ ἐξερημωθέντα πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔχθιος ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἄν μη χαίνοντος χρήματος δοκέοις, μιῶν σε ἡμετέρων. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κου φόρτον φέρων, κερδήσεις πλείονος. ὁ μὲν δὴ διαιτᾶτο εἶχε ἐν Κροίσου. Ἐν τῷ δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος ὅ γε ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ τοιάδε αὐτοί. τέλος δέ, ἀπικόμενοι ταῦτα δὴ τὰ περὶ τὸν Κροῖσον τῷ Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, συὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἑλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σεῦ, ὃν παῖδά τε καὶ λοχαγοὺς νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνησθεὶς τῶν ὀνείρων τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε, Παιδὸς μὲν περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι (νεογάμος τε γάρ ἐστι, καὶ τοῦτό οἱ νῦν μέλει.) Λυδῶν μέντοι λοχαγοὺς καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω, καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἶναι ὡς προθυμοτάτοισι συνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. Ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τὴν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαιδρύνθη δὲ τὸ Κροίσου πρίν γε παῖδά σφι συμπέμψαι, λέγει τε πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ καλλίστα πρότερόν τε ἦσθα καὶ γλυκερώτατα ἡμῖν ἐών, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἀγερας φοιτέοντα ἀξιαχρέως· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με πύτων ἀποκλήσας ἔχεις, οὔτε ἵνα δειλίην μοι παρεὼν, οὔτε ἀγυμνίην. νῦν τε τοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖός μέν τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δοκέω εἶναι ἐν δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέλλῃς ἴέναι θήρην, ἢ λόγῳ αἰάπτουσαν εἶκαι μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα ἅτινα ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι

1 *Legit* οὐκ ἀποχρεωμένων. *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque iſtorum ex le

» παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλ' ἐμοὶ ὄψις ὀνείρου
» ἐπὶ τῷ ὕπνῳ ἐφάνη τὰ ἔφη σὲ ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐκ τοῦ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. τοιῷδε ὦν
» τινὶ ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τόνδε ἔσπευσα,
» καὶ ὅπως τὰ τοιαῦτα ὄντα μὴ ἀποπέμπω,
» φυλακὴν ἔχων εἴκως διωκέμεν ὅπως τῆς ἐμῆς σε
ἀφ' ἧς χάρ » ζωῆς ἀφαιρήσεται. εἰ γάρ μοι μοῦνος τυγχά-
» νεις ἐὼν παῖς· ὃν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὸν
» ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» Γύγης τοῖσδε, Συγγώμην μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε
» ὄψιν τοιαύτην, ταῦτα ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. Ὃ δὲ οὐ
» μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν
» ἐστι φεύγειν. Φῆς τοι ὄνειρον ἐκ τοῦ αἰχμῆς σιδη-
» ρέης φανῆναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὅστις δὲ χεῖρες, ἢ τίνα δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ἵν' σὺ φοβέαι; εἰ μὲν
» γὰρ ἐκ τοῦ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου
» τευ ὅτευ, τι τούτῳ ἔοικε, χρεὸν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
» νῦν δὲ ἐκ τοῦ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν οὐ τοιῶνδε ἀνδράσι
ἡμῖν μάχη, μεῖνόν με. Ἀμείβεται Κροῖ-
σος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐξ τῆμε νικᾷς γνώμῃ ἀπο-
» φαίνων τὸν ὄνειρον. ὡς ὦν νεικημένος ἐκ τοῦ
» σέο, μεταγνώσκω, μεπήμενός τε σιεναι ὅτι τὸν ἄ-
» γρην. Εἰπὰς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπε-
ται ὃν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει
» τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ τε πληγέντα, ἀ-
» καθαίρετον οὐκ ὀνειδίζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι τοῦ-
» δε ἀξιόμενος ἔχω, πάντα παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν
» ὧν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ πρόσθε ποιήσαντος χρηστὰ ἐς σε,
» χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ-
» μοῦ χρῄζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή τι-
» νες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ὅπῃ δηλήσονται φανέ-
» ωσι ὑμῖν. πρός δὲ τούτῳ, καὶ σέ τοι χρεὼν ἔστι ἰέναι
ἔνθα ἀπολαμπρυνέται τοῖσι ἔργοισι. πατρώ-
ἀπολαμπρύνεται » ιόν τε γάρ τοι ἔστι, καὶ πρόσεστι ῥώμη τῶν δέχεται.
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
» ἔγωγε ἂν οὐκ ἦια ἐς ἄεθλον τοιόνδε· (οὔτε γὰρ
» συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ἔστι ἐς ὁμήλικας
» ἀνδρηιοτέρους ἰέναι, οὔτε ὃ βούλεσθαι πάσχει) πολ-
» λαχῇ τε ἀπίσχον ἐμεωυτόν· νῦν δ', ἐπεί τε συ ἀπεύ-
» δεις, καὶ δεῖ τι χρείζειν (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι
» χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖδά τε σὸν, τὸν
» ἐγὼ κελεύω φυλάσσειν ἀπὸ μόνα, τὸ φυλάσσοντος
εἵνεκεν πολλὰ δοκέω τοι ἀπονοστήσειν. Τοιούτοισι ἐ-
πεί τε ἐξ ἀμείλατο Κροῖσον, ἅτε μὴ τοῦτο ἐξ-
ηρτυμένοι λαγάσι τε ἑπόμενοι καὶ κυσί. ἀσμε-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea perituram cuſpide. Cuius viſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſeruans ſiquo pacto queam te, dum viuo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad XXXIX quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea perituram cuſpide. At vero quænam manus ſunt, quæve cuſpis ferrea quam tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo huius ſimili perituram me, debere facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus, XL Euincis me, inquit, fili iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hęc XLI loquutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte [1] calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptũ: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes inuicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant. Ad hæc, tua interest eò te ire vbi ſplendor ex rebus geſtis paratur: quod tibi paternum eſt: & præterea tibi robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, ô XLII rex, in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos, [2] aut velle inter eos adeſſe. & frequenter meipſum continui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, iſtud exequi paratus ſum: filiumque tuum, quem me cuſtodire iubes, expecta incolumem rediturum [3] cuſtodis cauſſa. Poſtea- XLIII quam his verbis Adraſtus Crœſo reſpondit, mox inſtructi viris delectis, iuuenibuſque & canibus, diſcedunt. Qui vbi ad

1 Calamitate perculſum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea eſt voluntas.
3 Quod ad cuſtodem attinet.

mon-

montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprum iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Ille, cuspide ictus, vocem somni impleuit. Quod factum quidam Crœso nunciaturus cucurr●, peruenientsque Sardis, pugnam illi & filii ne-
XLIV cem indicauit. Crœsus autem morte filii perturbatus, eò grauius eam ferebat quòd is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergrauiter cladem suam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificans quæ ab hospite passus esset. [1] Inuocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hospitalem quidem, quod quum domum excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset: familiarem vero, quod quem pro illius custode misisset, eum comperisset maxi-
XLV mum hostem. Secundũ hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Crœso tradebat manus protendens, iubensque vt se super cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque vero tu huius mihi cladis autor es, nisi quatenus id fecisti imprudens: sed deorum quispiam, qui iampridem mihi ventura significauit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepeliuit. Adrastus autem [2] Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, [3] ignoscentibus ei hominibus ob quæ ipse grauissime afflictabatur, sese super bustum transfodit. ¶ Porro Crœsus, filio
XLVI orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [4] Quem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum

κήμενοι δὲ ἐς ὄν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· ἰδόντες δὲ, καὶ περισάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τὸν μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἄξέπλησε τὸ ὀνείρου τὸ φήμιον. ἦλθε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγενὸς· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τῷ τε μάχῃ καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνε. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θυμάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ἐκ τοῦ ξείνου πεποιθὼς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιον τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑταιρήιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ἐκτὸς δεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, ηὑρίσκε πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο ὁ φονεύς. στὰς δὲ ἔμπροσθε τοῦ νεκροῦ, προεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τε τὰ τε προτέρεα ἑωυτοῦ συμφορὰ, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάραντα ἀπολωλεκὼς εἴη· τοὐνεκά οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, Ἔχω σ' ὦ ξεῖνε τοῦδε σεῦ πάσαν τὴν δίκην, ὅτι σεωυτοῦ κατάδικος ἥκεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ὤξεργάσαο· ἀλλά τις ἦν κοῦ τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νῦν ἔθαψε σὺν εἰκότι τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, τοῦτ' δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ ἦν ὁμόμητρος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τις ἐγένετο, τοῦδε τοῦ σήματος, συνιεὶς σκόμενος ἀνθρώπων εἰς τὰ αὐτὸς εἰδεχθέων βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐπικαταφάζει τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans. 2 *Legit, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, vt in præcedentibus.* 3 Sese existimans omnium hominum quos vnquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup. 4 Postea vero Astyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, eumque in solicitudinem coniecit quomodo posset, priusquam Persæ——

αὐξημόνια, πείθεος μὴ Κροίσου ἀπέπαυσε, σὲ μεγάλους ἔσεσθαι ἐς Φρυγίδα, εἰκὸς διώκατο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλὼν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὰ Δημάνοισι ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τῶν Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δέ τινες ἐπέμποντο καὶ δεῦρο τὸ Ἀμφιαρέου καὶ τὸ Τροφώνιον· οἱ δέ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ τῶνδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πρεσβεύεσθαι τῶν μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὰληθέα εὑρεθείη, ἐπειρητὰ σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ὅπι χωρέοι ὅπι Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὰ Δημάπειρα τὰ χρηστήρια. ἀπὸ τῆς δὲ ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας ὃν λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐσπειρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἄσσα δὲ αὐ ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὅ, τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων θεσπίσαι, οὐδεὶς λέγει πρὸς οὐδαμῶν· ἐπὶ δὲ Δηλφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπιρρώσαντες τὸ σταθμιαῖον, ἡ Πυθίη τὸν ἐξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρινὸς οἷα χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέρωται, χαλκὸν δ' ὑπίεσαι.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ σὺν πέμψασι ἐφοίτησαν φέροντες τοὺς χρησμοὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀνατετύκτων ἐπῴεσε τῶν συγγραμμάτων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα προσίετο μηδείς, ὡς δὲ ἐς Δῆλον ἦλθον, ἐνθεῦτα ἐφοβήθη τε καὶ ἐδέξατο, νομίσας μούνον εἶναι μαντήιον δὲ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξεύρηκε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπείτε γὰρ δὴ ἐξέπεμψε τοὺς ἐπιτηδείους, φυλάξας τὸν χρόνον τὸν ἐκ τοῦ λογίου τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ ἰδὼν ἀμήχανον ὅ τι ἐξευρεῖν τε καὶ ὅτι φέροιτο ἐπὶ χελώνιον καὶ ἀρνήιον κρέα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, [1] quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidã ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Crœsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque XLVII ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, [2] quotidie oraculis vterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattę filius: & quod singula oracula respondissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

Æquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
Ære infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, con- XLVIII scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumq; alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petẽda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddã est machinat⁹, cõmentando ea quæ ad deprehendendũ & explicandũ perdifficilia forent: testudinẽ pariter & agnũ

μεγάλους ἔσεσθαι ἐς Φρυγίδα, εἰκὸς διώκατο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλὼν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν.

ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τῶν Φωκέων,

κραταιρινὸς

ἐμηχανήσατο

——magni facti essent, crescentem eorum potentiam subuertere.

1 Quibusdam ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.

2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

conci-

concisos in aheno coxit, operculo a-
XLIX heneo impositio. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. L Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deũ illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq;, immolaret. [1] Quo ex sacrificio quũ immẽsa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres cõflauit, longiores quidẽ, sex palmorũ, breuiores autẽ, triũ, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: ceteri vero, auri albidi, pondo binũm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo: qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eli-
LI quatis tribus talentis ac dimidio. Hęc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cũque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorũ octo & dimidii, prętera minarum duodecim: argentea ad suggrundã anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinũ à Delphis theophaniæ festo: opus (vt Delphi aiũt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nõ enim mihi videtur opus vulgare. Misit prætera dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq;. quorũ in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedęmoniorum: non recte, quoni m

καταχύσας, ὁμοῦ ἔψεε αὐτὸς ἐπὶ λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ἔπεα τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη κατὰ τὸ Ἀμφιαράου τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι ταῦτα ὁκοῖα ἐόντα νομίζομενα. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλῃσι δὴ ἐς Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ πάντα θύσιμα πρόβατα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπὶ χρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ χιθῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων δή θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι οἱακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πρόβατα τινὰ αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐχώρεε, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, πεδέων ἑξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ ποτέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἐλκυσθὰ· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκυσαν ταθμὸν τάλαντα δέκα. ὅτε ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ὅτι δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐς τὰ ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν καταικίσθη. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ταθμὸν ἐνάτου ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτε τὸ πρηγινέον τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὑπεκίρνατο γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ τοίνυν τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ τριχοάνταιναι δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τὸν χρυσέην ὑπερέγραπται, Λακεδαιμονίων φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τῶτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τὸ ὄνομα τὸ ἐκείνου μνήσομαι, οὐ προφέρω δέ. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιῤῥυτηρίων οὐδέτερον. ἄλλά τε ἀναθήματα οὐκ ὀλίγισμα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τρίπηχυ, ὃ Δελφοὶ τὸ λεγόμενον τὸ Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι· ἔστι δὲ ἐκ τοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὰ πάθεα, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὄξυστον τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἐπ' Ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἔτι κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν τοῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετείλατο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἰ πάρα στρατὸν ἀνδρῶν συμμάχους προσθέηται φίλους. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, καὶ ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι μούνα καὶ ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται σύμμαχον. οἱ μὲν τοῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέφερον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ὡς στρατευόμενος ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. πρὸς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσθέεσθαι. Ἐπείτε δὲ ἐνεχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ὠπὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀσυλίην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ αὐτέων γίνεσθαι Δελφὸν ἐς ὃν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησαμένου δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τοσόνδε. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθείην, ἐφορέετο αὐτοῦ.

& hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suę monilia à collo pendentia, ac zonas, [1] quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius LII
& virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & [2] xystum cum suis iaculis aureum. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad o- LIII
racula Crœsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscerent. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarumque nationum rex, [3] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquem exercitum sibi adiuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorū ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis LIV
atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisq; donarunt primas in consulendo [4] oraculo partes, primumq; in sedendo locū, & ius perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cete- LV
rū dona Crœsus prosequutus Delphos, terrio vaticinium consuluit, [5] quod videlicet illud verax sibi esse comperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3 Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuenientia. 4 Et renuntiando orac. *Palla legit ἀτρεκίλιον, pro ἀγχιτρεκίλιον.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad fastidium vsque implebat.*

Quæ-

Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo iam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neue mane: ignauus poſito ſis Lyde pudore.

LVI His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt
LII hæc putauit ſibi curandum vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [1]Nam de his ita
LIII antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutauit, illa aſſidue multumque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum iacet, nomine Iſtiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coſuit in Pindo locum quem vocant Macednũ. Inde rurſus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponneſum venit, Doricaque cognominata
LVII eſt. Ceterum qua lingua Pelaſgi ſint vſi, pro certo affirmare non poſſum: [2]ſed coniectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi vtuntur qui ſupra Tyrrhenos vrbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorũ qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis coniectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum vllo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa.

ἐπειρώτα ὁ πάδε χρηςηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσαι ἡ μεναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ πάδε;

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν· μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥδη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτὸν αἰδοῦς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὦν αὐτός, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κοτὲ τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἑόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκεμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλλαδικόν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πουλυπλάνητον κάρτα. ὅτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλέος οἴκεε χώρην τὴν Φθιῶτιν· ὅτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥν τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα χώρην τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἵ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ὅτε οἱ Κρηστωνῖται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, ὅτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι.

1 Nam in re duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidē nunquā alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. 2 *Totum hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuiſſe cuius ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſalicam regionem incolebant: & ii quoque Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbare fuiſſe loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem diſſident à ſuis vicinis, inter ſe vero conueniunt: ———

14 δηλοῦσί τε ὅτι τὴν εἰληφυῖαν γλῶσσαν χαρακτῆρα με-
γαθυμοτέρους ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν
φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπείτε
ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαί-
νεται εἰκάζοντι· ἀπογιγνόμενον μὲν ἅτε ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν
ἀθρόον, ἀπὸ σμικροῦ τέως τὸ ἀρχὴν ὁρμεώμενον,
αὐξηθὲν ἐς πλῆθος, τῶν ἐθνέων πολλῶν μάλιστα δὴ σφέων
κεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συ-
χνῶν. ὡς δὲ καὶ ὡς ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲν τὸ Πελασγικὸν ἔ-
θνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι. 10

Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπωφάτο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱππο κράτεος, τοῦτον τὸν τότε χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱππο κράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεζεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, δίχα πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλλον. Χάλων ὦν ὁ Λακεδαιμόνιος τυγχάνων, καὶ θεσπάσιος ὢν τέρας, συνεβούλευε Ἱππο κράτεϊ, τοῦτο μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι 20 ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δίκην τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. ὑπὸ ταῦτα τοῦ μὲν ξείνου ἐπαύσαντο Χείλωνος πείθεσθαι βουλομένου Ἱππο κράτεα· γενέσθαι δὲ οἱ μετὰ ταῦτα Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς στασιάζοντας τοὺς τῶν πεδίων Ἀθηναίων, καὶ τοὺς μὲν τοῦ παραλίου Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τοὺς δὲ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρισταϊδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην τάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας, καὶ τὰς λόγχας τοὺς ὑπασπιστὰς προσάς, μετὰ χαιτάπαν τοιάδε· σῶμα πρῶτα ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασε ἐς τὸ ἀγρήιον ὁ ζεύγνυμι, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δηθὲν· ἐδίδοτο τε τοῦ δήμου φυλακῆς πρός αὐτοῦ κυρῆσαι· πρότερον δοκιμήσας σὺν τῇ τοὺς Μεγαρέας ἀμφὶ Νίσαιαν στρατηλίῃ, Νίσαιάν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ὅσα περ τηθεὶς, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ ὅτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀθη-

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc conſeruare. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne vxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquam clapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio poti-

LVIII

LIX

χ' φραπώτας τὸν τυραννίδα

χ'' πιόνδ-

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quã habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, a tenuibus quibuſdã principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequẽtibus etiam barbaris cum ea ſeſe coniungentibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſe.

tus,

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neq; legibus mutatis, sed in prȩsenti statu manens, vrbē bene ac pulchre exornauit. Sed nō multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eū eiecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primū obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cuius eiectores rursus inter se seditiones redintegrarūt. Hac autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis cōditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illū restituendū, rem (vt ego cōperio) longe stultissimā: (quandoquidem iām olim diiudicatum est Græcam gentē dexteriorem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: aliqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in vrbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerua ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicauerunt: & statim rumor in tribus emanauit, Pisistratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminæ supplicarūt pariter, & Pisistratū acceperunt. Hunc in modum quē diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [1] haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicauit. Iste vero iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [2] milites homini infensos reddidit.

Lviii

Lix

Lx

Lxi

Θυμάιον, οὔτε πυμὰς τὰς ἐούσας σπυραφέξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας ὅθι τε τοῖσι καταστεῶσι ἔμενε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ ἀ. μᾶλλον ἢ οὐ πολλὸν χεῖρον τῶν ὃ Φρονήσαντες οἵ τε τὸν Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τὸν Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ δεύτερον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω καρτὰ ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστασίασαν. ἐξελαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα. ὅθι τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ὅθι τάδε οἱ Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ὅθι τῇ κατόδῳ τοιῇδε μιν ἀνήσεσθαι, ὡς ἐγὼ δοκέω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκείθη ἐκ παλαιτέρου τὸ Βαρβάρου ἔθνεος ὁ Ἕλληνικὸν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ ἀνοήτου ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἴ καὶ τότε γε ἔτι τοῖσι Ἀθηναίοισι τοῖσι τοιούτοισι λεγομένοισιν εἶ) Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἐωυτῇ γυνὴ τῇ οὔνομα ἐστὶ Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀποδεούσης ζεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ καταδέξαντες σχῆμα οἷόν κοτε ἔμελλεν εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς ἄστυ, καταδέ σφεας κήρυκας προπέμψαντες, οἵ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, ὃν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, καταγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἄκρον πολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀγορεύοντες, ἐλέγοντο· αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον καταγει· καὶ ἐν τῷ ἄστει πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέχοντο τὸν Πεισίστρατον.

Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἐνηλίκων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τὸ Ἀλκμεωνιδέων, ὁ βουλόμενος οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐρομένη, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρὶ· ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ. ὃν δὲ δεινόν πέσχεν, ἀπεμάζετο πρὸς Πεισίστρατον. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτῃσι.

1 Non coibat cum vxore vt moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, siue percontanti, siue minus, exposuit: & ista rursus marito. 2 Positus inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ πιθύμενα ἐπ' ἑωϋτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τοῦ δήμου. ἀπιχόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισί. Γ πρώτιον μὲν νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὁκόσῳ τινὶ τυραννίδα, ἐφαύτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινες σφι προεχρημάτισαν. πολλῶν δὲ μεγάλα προσχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἑκὼν εἰς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, χρήματά τε καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἕβδομον καὶ δεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὁκόσῳ· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκατο, ἄλλοι τε ἐκ τοῦ δήμου προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς προ ἐλευθερίης ἦν ἀπασαστοτέρη. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταξὺ ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ὅπῃ τάχιστα, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πόλιος ἐμπὴν ἦσαν ὅτι τὰς κατοίκους· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ὅτι τάχιστα ἐς τωὐτὸ στωσόμενοι, ἀπικνέονται ὅτι Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν, καὶ αὐτίκα ἕζοντο παρατασσόμενοι. ἐνθαῦτα δὴ ἐπιφοιτᾷ χρεώμενος προμάντις Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσιὼν ἔπεϊ ἐξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δὴ ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θυννοὶ δὴ οἰμήσουσι σελήνης ἐν μυκτῆρι.

Ὁ μὲν δὴ οἱ τοιαῦτα χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, ἐφάνη δεξάμενος τὸ χρηστὸν, ἐπῆλθε τὴν στρατιήν. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος τότε μὲν ἀρίστιον τε παρεμπολώμενοι ἦσαν δὴ τυννικοῦτο· ἐπὴν μέντοι ἀπὸ τοῦ ἀρίστου μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπεσπόντες,

Quæ fieri Pisistratus contra se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vna cum filiis deliberat. Quum autē sententia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperanda, [1] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multū, tum vero Thebani plurimum. [2] Post hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenientes, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occupārunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas iucundior: atque ita congregabantur. Ceterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quū autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [3] altrinsecusque arma posuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [4] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

[5] *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spi- LXIII tu reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

1 Munera collegerunt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis. 2 Postea vero (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi vero diuino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum iactum est, expansaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

eos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, [1] vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos cõscendere equos, præmisit, qui allequendo fugientes, mãdata Pisistrati dicerent, iuberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abire. Ita audientibus dicto Athenien- LXIV sibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenien sium qui perstiterant, nec è vestigio fugã fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiã Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenien sium aliis in prœlio cæsis, aliis vna cũ Alcmæonidis domo profugis. ¶ [2] Hũc ita Athe- LXV nien sibus imperantẽ ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quum cetera bella prospere gessissent, aduersus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, [3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quę instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oracultum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, virne deuſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiũt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgũ, quum esset tutor & idem patruus Loobotę Spartiatarũ regis

τοὺς Ἀθηναίους τρέποισι. φυγόντων δὲ τούτων, βουλὴν σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐξεῦρε, ὅπως μήτε ἁλισθείη ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ὀπὶ ἵππους, προσέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσεῖν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ὅπη τὰ ἑωυτῶν. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τοτείτην σχὼν Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ὀπικουρίσι τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν προσαμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβών, καὶ κατασήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. τρόπῳ δὲ ἐπὶ τοιούτῳ, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ὁ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐς ὅσον ἐποψὶς τοῦ ἱεροῦ εἶχεν, ὁ τούτου τοῦ χώρου πάντας ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλην χῶρην τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννίδευε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δ' αὖτῶν μετὰ Ἀλκμεωνίδεων ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα ὁ θεὸς ἐχρέωνε τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ὁ κακῶν τε μεγάλων πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ὅτι γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους ὑστερέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. ὃ δὲ ἐπὶ πλέον τούτων, καὶ κακονόμωτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, καὶ τὰ σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπρεπέσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην· Λυκοῦργον τῶν Σπαρτιητέων ἀνδρα ἐόντα ἐν τοῖσι πρώτοισι ἐς Δελφοὺς ἐλθόντα ὅτι ὁ χρηστήριον, ὡς ἐσῆλθε ἐς τὸ μέγαρον, αὐδᾷ ἡ Πυθίη λέγουσα τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πότι πίονα νηόν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦε καὶ ἄνδρα.
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες καὶ τοῦτο λέγουσι καὶ φέρουσι αὐτῷ τῷ Πυθίῃ ὃν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ὀπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφεοῦ μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων,

1 Ne disperſi Athenienſes, amplius conglobarentur. 2 Crœsus igitur per id tempus Athenienſes eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio. sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπεβά-
τευσε, τάχιστα μετέτησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐ-
φύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς
πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσ-
σίτια· ἐπὶ τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας
ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐ-
νομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱερὸν
εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷά δὲ ἔν τε χώρῃ ἀ-
γαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, αὐτά τε ἔδε-
μον αὐτίκα, καὶ ἐὐδαιμόνησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι
ἀπέχρη ἡσυχίλῳ ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες
Ἀρκάδων χρέωνται εἰ), ἐχρῆτο δὲ Δελ-
φοῖσι ὅτεῳ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι
χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώ-
σω.

Πολλοὶ δὲ Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔα-
σιν,

Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.

Δώσω τοι Τεγέην ποσσίχροτον ὀρχήσασθαι,

Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ ἀμεμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμό-
νιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ,
πέδας φερόμενοι, ὅτι Τεγεήτας ἐς ἐπαθύοντο,
χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδι-
οῦμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβο-
λῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες
τὰς ἐφέροντο αὐτοί, καὶ σχοίνῳ ἀμετρησάμενοι τὸ
πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗ-
ται ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν
Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρε-
μάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον
συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεή-
τας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὸν Ἀνα-
ξανδρίδεω τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντα, οἱ Λα-
κεδαιμόνιοι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τοῦ
πολέμου ἐγεγένεσαν, ἔτεϊ τοιῷδε χρώμενοι· ὅπου
αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐσσῶντο τοὺς Τεγεητέων, πέμ-
ψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα
ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεη-
τέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέ-
στεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ
οὐρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνεατο τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστεω,

è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent;[1] enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. [2] Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtãtiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

LXVI

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidero quicquam,
Saltandã Tegeã planta plaudente daturus:
Vtque queas campũ metiri fune feracem.

Hæc reſponſa vbi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum viui ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram vſque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore quidem bello Lacedæmonii aduerſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnauerant: Crœſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorũ placarent vt Tegeatũ victores exiſterent. His Pythia reſpõdit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quũ nequirent inuenire,

LXVII

---

1 *Enomotiæ erant vigintiquinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacadæ, triginta virorum collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi ciues, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſ. *vel*, ſecunda fortuna vſi ſunt. *Sed ἀνὰ πῖδημον exponitur etiam ſuo creuerunt, ex Suida: quem vide.*

rurſus

ἔπεμπον αὖτις ἐς ὃν θεὸν ἐπερησομένους ὃν χῶρον
ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι ᾗ ταῦτα τοῖσι θεο-
πρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιπαρῷ ἐνὶ χώρῳ, λιπαρῷ
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγ-
κης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ὑπὸ πήματι κεῖ- πήμασι
ται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει εὐρεῖα ἄρουρα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπερφίαλος ἔσῃ.
ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπέ-
σχοντο τῆς ἀξιουρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι
ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρ-
τιητέων εὗρεν. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν,
ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέν-
τε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἀπὸ ἐξι-
όντων ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ ἀγε-
πεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. Τού-
των δὴ τῶν ἀνδρῶν Λίχης εὑρίσκεται Τεγέη, καὶ Λίχης
συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ
τότε ἐν χρόνῳ ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,
ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον·
καὶ ἐν θωύματι ἦν, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δέ
μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμε- παύσα-
νος τοῦ ἔργου, Ἦ κου ἄν, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἰ σὺ εἶδες μάνῳ
τόσσα ἐγώ, καρτα ἂν ἐθωύμαζες, ὅκου νῦν ὕστω τυγ-
χάνεις θωύματα ποιεόμενος τὸν ἐργασίλαον τοῦτον σιδή-
ρεον. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποι-
ήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἐπιπαχεῖ. τοῦτον
ἠπιστίην μὴ μοῦνον γενέσθαι μηδαμᾶ μέζονας ἀν-
θρώπους τῶν νῦν, ἀνοίξας αὐτὸν, καὶ εἶδον τὸν νε-
κρὸν μήκεϊ ἴσον ἑωυτῷ τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέ-
χωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τάδε ὁπώπεε· ὁ δέ,
συνώσας τὰ λεχθέντα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα
κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεόμε-
νος· τοὺς χαλκέος δύο ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους
ὑπειναι ἐόντας· τὸν δ' ἄκμονα, καὶ τὸν σφῦραν, τόν
τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δ' ἐξελαυνόμενον
σίδηρον, τὸ πῆμα ὑπὸ πήματι κείμενον· καὶ τοιού- πῆμα
τον δέ τι εἰκάζων, ὡς ὑπὸ κακῶν ἀνδρὸς σίδηρος
εὑρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπε-
λθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι
πρῶτον τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, οὐ λόγου πλάσσου ἐπε-

rurſus ad deum mittunt de loco ſciſcitatum in quo ſitus Oreſtes eſſet. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Eſt quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hîc duo flant venti vi peruehemente coacti,
[1] *Forma hoſtis formæ, & plagæ ſuperindita plaga,*
Hîc Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu ſublato Tegeæ ſperabere victor.

Vbi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [2] inuentione fruſtrabantur, etſi omnia diſquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit.[3] Sunt autem benemeriti, ex ciuibus ſemper militia equeſtri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpeſcant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum eſſet, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque ſolertia vſus. [4] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi eſſent, & iſte in æraria officinã veniſſet, iuuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in ſpectaculo admirabundum animaduertẽs faber ferrarius, intermiſſo opere, Quanto magis Lacon hoſpes, inquit, admirarere, ſi idem quod ego tu noſſes, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum ſeptem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuiſſe maiores quàm nunc ſunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudine: quam vbi menſus ſum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches conſiderans, coniectauit hunc ex oraculo eſſe Oreſtem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem cõperit eſſe ventos: incudẽ vero & malleum, [5] formam formæ hoſtem: ferrum vero quod procuderetur, [6] plagam ſuperinditam plagę: hac ratione id coniectans, quod in plagam hominis ferrũ inuentum ſit. Hęc itaque ſecum agitans, Spartã regreſſus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [7] ex cõpoſito hominẽ

1 Hîc typus antitypus', noxæ & ſuperindita noxa. *Quid autem hoc ſibi velit, paulo poſt exponetur.* 2 Ab inuentione aberant.
3 Benemeriti autem iſti (ſeu benefici) ſunt quini ciues ex equitibus ætate maxime prouecti, qui ſingulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi conſilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimiſſos, nuſquam moram trahere.
4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore eſſet. 5 Typum eſſe & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quum quum viciſſim repellat incus, antitypus vocatur, quaſi viciſſim ferions.* 6 Noxam ſuperinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fet. 7 Per ſimulationem hominem crimine intentato, exil.

ἰδίωων. νείκαιτες οἱ αὐτίκα, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τινὶ ἑωυτοῦ συμφορὴν ἐς ὃν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' ὃν οὐκ ἐθέλοντος τοῦ ἀνδρός. χρόνῳ δὲ ὡς ἀπέγνωσαν, ᾠκίζετο. ἀπορύξας δὲ ὃν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσας ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ὑπῆκτο.

Ταῦτα δὴ ὧν πυθόμενος ὁ Κροῖσος, ἐπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φερέοντας, καὶ δησομένους συμμαχίης ἐπιτελήσιος τε τὰ λέγειν χρῷεν. οἱ δ' ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ ὃν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυθόμενος μᾶλλον προσεταίρισθαι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροίσου μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρύκευτο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, πάντα τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρόσθεν αὐτοῖς ἐπιχώριαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἐπὶ γενεῆς. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, ὅ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. Τουτέων τε ὦν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προεκρίναντο Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τόδε μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοιμοι ἐπαρήγειν· τόδε δ', ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει τεσσερήκοντα ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπεληίσαντο αὐτόν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὸν Λακεδαιμονίων ὃν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἠλωκέναι, ἀπέδοντο ὃν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πολλοὺς

criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario,[1] conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, vbi rem cognouit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi iã eis parebat. Hęc- LXIX
taque omnia Crœſus audiens, miſit nũcios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, iuſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquã peruenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit vt Græcã mihi ſocietatẽ adſciſcerẽ, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo prouocandos adineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculũ audierant, gauiſi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nõnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quũ illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo vſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt[2] apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati. Qua de LXX
re Lacedæmonii, quodque ſe amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denũcianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinſecus fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis,[3] quum Samũ ἀπιπλοίατο appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, nauibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captũ eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris priuatis,

1 Conducebat, (*id eſt, conducere conabatur*) à non locante (*id eſt, à nolente conducere*) cortem. Vbi vero tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. ſeſe par. exhibuerunt: cum etiã fabricati erat. 3 Quum circa Samum eſſent.

qui eam

qui eam Iunonis templo dedicauere: & illos qui vendidiſſent, Spartam reuerſos, forſitan dixiſſe à Samiis ſibi fuiſſe ereptã. Ac de patera ita res ſe habet. LXXI ¶ Crœſus autem eluſus oraculo, aduerſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam euertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſententiam plus nominis apud Lydos conLXII ſequutus, hunc in modum Crœſo conſuluit, Aduerſus tales viros expeditionem paras, rex, qui [1] coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam veſtem ferunt: qui non quibus volunt cibis veſcuntur, ſed quos habent, vtpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc potu non vini vtuntur, ſed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil ſit quod eripias, ſi viceris: ſin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi guſtauerint illi noſtra bona, [2] circumſiſtent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Perſis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neLXXII que lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Perſæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſtermina- LXIII bat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui ſunt ad dexteram, & Phrygas qui ſunt ad læuam: tum boream aduerſus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys cuncta fere ſuperiora Aſiæ, à mari quod Cypro obiectum eſt, ad Euxinum vſque Pontum dirimit. Eſt autem dorſum totius huius regionis, longitudine quinq; dierum itineris viri expediti. Itaq; aduLXXIII erſus Cappadociam Crœſus cum exercitu profectus eſt, cupidus cum hanc partem ſoli fœcundi ſuo adiiciendi, tum vel magis, fiducia oracularum, Cyrum vlciſcendi: propter Aſtyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem ſuum, quẽ Cyrus Cambyſis filius prælio

διαβῆναι μὲν ἐς Ἕλληνας· τάχα δὲ αὐτὸς καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ μὲν ὧν ὁ χρηστηρίου οὕτω ἔσχε. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρατιὴν ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. ὡς δὲ ἀσκευαζομένου Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ ὃ κάρτα οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχον, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (οὔνομα δέ οἱ ἦν Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι ὧδε σκευάζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ ὁκόσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὁκόσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐκλείξονται, οὐδέ ἀπωσόμενοι ἔσονται. ἐγὼ μέν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ὑπὸ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρωτον οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ οὖρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμείβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ ἀνίων δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀσίην τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς αὐτίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης, μῆκος ὁδοῦ ἐξώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέραι αἰανσιμοῦται. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὅτι τὴν Καππαδοκίην ταύτην εἶνεκε, ἐὼν γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐὼν, καὶ τίσασθαι ἐθέλων Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατάστρε-

1 *Vel*, Coriacea femoralia. *Intelligere autem videtur quæ & bracæ dicuntur.* 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

φάμενος εἶναι, ἡνόμευον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομαδέων ἴλην ἀνδρῶν στασιάσασαν, ἐπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυγχάνετε δὲ ἐὼν χειμὼν τότον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἱκέτας ἐθώμαζε, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥστε ὑπὸ πολλοῦ ποιεύμενος αὐτοὺς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδαχθέντα, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεί τι φερόντων, καί κοτε συνθηρεύσαντες ἐλθεῖν σφέας μηδὲν προσήισαν τὰς χεῖρας αὐτοῖς κενῇσι χερσί, ὁ Κυαξάρης, (καὶ γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργῇ οὐκ ἀκέως) βηχέως χαρτὰ ποιεύμενος ἀφίει. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε ἀναξίως σφέων ἑωυτέων ποιεύμενον, ἐβουλεύσαντο τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξαρέϊ δοῦναι φέροντας, ὡς ἄγχιστα δόντες δὲ, τῇ τὰχιστα χρήζειν δοκέειν ἀπιέναι. Ἀλυάττεα δὲ Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἀξεδίδου τοὺς Σκύθας ἀξιεόντι Κυαξαρέϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐς ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· οὐ δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. Ἀλλ᾽ ἐφέροντο δὲ σφι βάτερα ἴσα ἐν τῷ πολέμῳ, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήϊσαν ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νὺξ γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρεσε ἔσεσθαι, οὗτον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσάν τε ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ ὅρκιον οἱ ἀπαλλαγὴν ποιήσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρυήνιν Ἀστυάγει τοῦ Κυαξαρέω παιδί. ἀτὰρ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἐθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες·

victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [1] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtendi. Interiecto deinde tempore, quum Scythæ venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quumobtulissent, quamcelerrime se ad Alyattem Sadyattis filiũ Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuę ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterũt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, [4] stante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Græcorum,

LXXIV

1 Subduxit se. 2 *Legit παῖδάς σφι πολ. Sic autem sequitur παίδων.* 3 Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractauit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt.

[1] tum

[1] tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quum responsum reddidissent [2] haud syncerum, [3] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [4] aduersus quandam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullosdum enim ex illis põtibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refunderet. Itaq; quum celerrime fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illũ transiuissent? LXXVI Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria; omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se vterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis vtrinque cadentibus, ad extremum noctis interuentu diriminuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

LXXVI

κῆ τοῖς τύποισι, ἐπεὰν τὰς βραχίονας ὀπτάμωνται, ἐς τὸ ὁμοχροΐζω τὸ αἷμα ἀναλείχοισι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος εἶχε τὰ ἐωυτῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ὀπίσω, λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ὀπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ὀπὶ Πέρσας εἰρωτέων· κῆ δὴ κῆ ἀπικομένου χρησμοῦ καὶ δηλήσαντος, ἐλπίσας τοῖς ἑωυτῦ ὀνχρησμὸν εἶ), ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖρην. ὡς δ' ἀπίκετο ὀπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ σθένυτεν, ὡς μὴ ἐγὼ λέγω, κῆ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τότον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ὃς ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ στρατῷ, κῆ ἐκ δεξιῆς ῥέῃ. ποιῆσαι δ' ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἐξ ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἀγόντα μιηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κῆ νῦν τυγχάνοι. ταύτῃ κῆ τῷ διώρυχα ἐκ τοῦ παλαιοῦ ῥεέθρου, κῆ αὖτις τὸν διαμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐκβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε κῆ ἐξήιε τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρη λαβὰς ἐλύετο. οἱ δ' κῆ τὸ τὸν δέπτυ λέγοισι κῆ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπρεπέστερον. κῶς γὰρ ὀπίσω πορεύσιμοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δ', ἐπείτε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο ἐς τὴν Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη δὴ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, καὶ πρὸς Σινώπην πόλιν τὸν Εὔξεινον πόντον μάλιστά κη κειμένη) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τὰ Συρίων τοὺς κλήρους· κῆ εἶλε μὲν τὴν Πτερίων τὴν πόλιν, κῆ ἠνδραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε οὐδὲν εὐτῶν τοὺς αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτῦ στρατὸν, κῆ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δ' ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μὲν ἐν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δ' ὡς ἀπίκετο, κῆ αὐτὸς στρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα δὴ τὴν Πτερίη χώρη ἐπειρῶντο πρὸς ἰσχὺν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, κῆ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. κῆ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia vsquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur* αἱμορρῥοΐζω, *pro* ὁμοχροΐζω. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ὅτως ἠγωνίσατο. Κροῖσος ὦν, μεμφθεὶς τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στρατεύμα· ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπῆλθε αὐτὸς ὁ Κῦρος, ἀπήλασε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, πρόσκαλέσας μιν Αἰγυπτίους τε καὶ τὸν ὅρκιον· (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ τούτους εἶχε ἐπὶ τοῦτο συμμαχίην ἐπ' ἔτεα ἐπιτήδεα ἐποιήσατο καὶ τὸν Βαβυλωνίων τύραννον χείμωνα τοῦτον Λαβυνήτου) ἐπαγείλας καὶ Λακεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χειμῶνα ῥητόν· ἁλίσας δὴ τούτους, καὶ τὸν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατόν, ἐνόμισε, ὃν χειμῶνα παρεῖς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύσεσθαι τοὺς Πέρσας. καὶ ὃς μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μιν μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. ὃν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ὧν αὐτὸς ἱππικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμῇ ἐλπίσας μή κοτε ἔρξαι ἀγωνισάμενος οὕτω προθύμως Κῦρος ἐλάσειε ἐπὶ Σάρδις. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. Φαινόντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, Φοιτέοντες κατήθιον. ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων. ἀπικομένοισι δὲ πίσῃ θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐδεήθη Κροίσῳ ἀπαφῆναι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀπικέσθαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν οἱ τοῖσι δὲ ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ τῷ χώρῳ· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ὑπηκόους· λέοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολεμίον τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα προεχρήσαντο Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, σόον δὲ κω εἰδότες τὰ περὶ τὰς Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐπὶ τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος δεύτερα ποιήσεσθαι τὸν στρατὸν, βουλόμενος δόκιμος εἶναι πρὸς τοῖσι ἔμπροσθε ἤδη ἔργμασι καὶ τοῖσι ἔπειτα, ἐποιέετο ἐλαύνειν ὡς δυνατὸν τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, ὅκως μὴ πρότερον δεύτερον ἀθροίσειε τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπιὼν παραβαλέσθαι. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε τάχος. ἐλάσας δὲ ὁδὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ

in modũ duo exercitus dimicauerunt.

¶ [1] Crœsus, à ſuo exercitu incuſatus quod cum Cyri multo maioribus copiis conflixiſſet, poſtero die quum Cyrus ipſum ſuperſederet inuadere, regreſſus eſt Sardis, habens in animo euocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, vbi per hyemem quieuiſſet, initio ſtatim veris tendere aduerſus Perſas. Hæc deſtinans Crœſus, abiit Sardis, dimiſitque caduceatores ad ſocios, edicens vt ad quintum menſem Sardis conuenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaret, miſſum fecit ac diſſipauit: minime ſperans vnquam fore vt Cyrus, qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoueret. Hęc Crœſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: [2] quos, vt exiſtebant, equi inter ambulandum, quum ad paſcua irent, comedebant. Id Crœſo cernenti viſum eſt (vt erat) eſſe portentum: ideoque mittendum ad coniectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas: vbi accepere reſponſum, didicereque quid ſibi vellet ſignificaretque portentum, non contigit vt Crœſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardis reueherentur, Crœſus eſt captus. Telmiſſes ita cognouerant, exercitũ externum Crœſo illuc affuturum, qui quũ afforet, indigenas ſubigeret: quod diceret colubrum terræ filium eſſe: equum, hoſtem & aduenam. Hęc Telmiſſes Crœſo ſunt interpretati, ſed iam capto: nondũ tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Crœſo euenerãt. Cyrus certior factus, Crœſum, qui ſtatim poſt prœlium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operæpretium eſſe quam celerrime poſſet promouere exercitum Sardis, vt hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc vbi probauit, ſtatim exequutus eſt: propereque ducto in Lydiã exercitu, ipſemet nuncius Crœſo

LXXVII

LXXVIII

LXXIX

[1] Crœſus autem cauſſatus ſui exercitus paucitatem: (erant enim ipſius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, cauſſatus, quum poſtero die Cyrus non deſcenderet in certamen, regreſſ. &c. [2] Quos prodeuntes equi relictis paſcuis, paſſim comedebant.

aduenit,

aduenit. Vnde Crœsus in magnam ſollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem ſuam ſe res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Aſia nulla fuit ea tempeſtate nec fortior nec magis ſtrenua: ex equiſque pugnabat, equitandi ſane perita, haſtas perlongas geſtans. Campus in quo concurſum eſt, ante vrbem Sardenſem iacet, magnus & editus: quem [1] cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum inſtructos Cyrus, eorum equitatū reformidans, conſtituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipſius exercitum ſequebantur camelis, vel frumentum vel vaſa portantibus, ſarcinas detraxit: & viros impoſuit equeſtri ſtola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent ceteras copias aduerſus Crœſi equitatum: peditatum, vt hos ſubſequeretur. poſt hunc collocauit omnem equitatum. Poſtquam omnes conſtituit, imperat eis necui ceterorū Lydorum parcerent: ſed quemlibet occiderent obſiſtentem, præter ipſum Crœſum, ne ſi captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum inſtruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec ſpeciem eius intueri nec odorē ſentire ſuſtineat. Id ideo commentus eſt vt equitatum Crœſi, quo ille ſe prævaliturum conſiderabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum eſt, equi, olfactis protinus conſpectiſque camelis, retro ſe auertunt. vnde ſpes Crœſi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti ſunt, ſed cognita re, ab equis deſiliunt, ac pedites cum Perſis confligunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [2] ac muros ingreſſi, à Perſis obſideri cœperunt. Quam obſidionem in longius proceſſuram ratus Crœſus, alios nuncios è muris mittit ad ſocios. nam qui antea dimiſſi erant, hi conuentum Sardis ad quintum menſem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti ſibi vtique iam obſeſſo. & cum ad alios ſocios miſit, tum vero

LXXVII LXXVIII LXXX LXXXI

ἐλπλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ τὰ δοκέοντα οὐδὰ δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆλε ἐς μάχην. ἦν δὲ τὸ τοῦ τε χρόνου ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηΐτερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου· ἦν δὲ μάχη σφέων ἐπ' ἵππων· δορατὰ τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεῦσαι ἀγαθοί. Ἐς δὲ πεδίον δὲ συνεξιόντων τὸ τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐόν μέγα τε καὶ ὕψηλόν, (διέχει δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες πολλοὶ καὶ δεινοί, καὶ Ἕλλος συρρήγνυσι ἐς τὸ μέγιστον, καλεόμενοι δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ὄρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν τὴν Φωκίην πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην παρασκευάμενους, καταῤῥωδήσας τοὺς ἵππους, ἐπείτε, Ἁρπάγου ἐκπολεμωθέντος δι' ὑβριν Μήδου τοιόνδε ἔσαν τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ εἵποντο οἱ τοῖσι φορέουσι τὰ σκευοφόροι καὶ μηλοφόροι, τούτους πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἔδυσε ἱππάδα στολὴν θωρηκτὰ καὶ κνημῖδας. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς στρατιῆς τῆς προϊέναι πρὸς τοὺς Κροίσου ἵππους· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάατο, τοὺς μὲν ἐπαίνεσε τοὺς μετὰ Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν δὲ πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν προεῖπε· τὰς δὲ καμήλους ἔταξε αἰτίας τοῦ ἵππου τοῦδε εἵνεκα κάμηλον ἵππος φοβέεται, ἢ ὅκ αἰσθάνεται ὅτι τοῦ ἰδίου αὐτὸ ὁρέων, ὅτε τοῦ ἀδμὴν ὀσφραίνοιτο. αὐτὸ δὴ ὦν τοῦτο εἵνεκα ἐστι ὀφρὴ οἷά τε τοῦ Κροίσου ἀχρηστοι ἦσι οἱ ἵπποι, τοῦ δὴ εἵνεκα καὶ ἐπεῖχε ἐλαύνεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ συνῆσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὤσφρηντο πάχεες τῶν καμήλων οἱ ἵπποι· καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τοῦ Κροίσου ἡ ἐλπίς· ἀτὰρ μέντοι οἵ γε Λυδοὶ ὀλίγον τε ἐδεήθησαν γενέσθαι δειλοὶ ἔσαν. ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθυρσίτες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐδιώκοντο οἱ Λυδοί. καταφυγόντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα παρεόντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τούτους δὲ ὀξέπεμπε τὴν τάχιστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἔς τε δὴ τῶν τοὺς ἄλλους ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matris Dindymenæ ſacro ortus, infunditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur* & Hyllus: *quod affertur ex Homero & Strabone.* 2 Ac muris inclusi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὴ κατ' αὐτοὺς τοῦτο τὸ χρόνον συνεπεπώκεε ἔριδα ἔχουσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τοῦτο γὰρ Θυρέας τοῦτο, ἐόντας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀπετέμοντο ἔχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ ἡ μέχρι Μαλέων ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώ-
χ' Κυνουρίη ρη, καὶ ἥ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, συνῆλθον συνελθόντες δὲ ἐβουλεύσαντο ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τεσσεράκοντα ἑκατέρων μαχεσαμένων· ἑκατέροισι δὲ αὐτοῖσι ἐγένοντο, τοῦτο εἶναι τὸ χωρίον. ὁ δὲ πλῆθος μὲν τοῦ στρατοῦ ἀπολωλέναι ἑκατέρους ἐς τὴν ἑωυτῶν, μηδετέρους ἀμύνασθαι ἀγωνιζομένους, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνωσι. συνθεμένων δὲ οὕτω ἀπαλλάσσοντο. λοχάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολελειμμένοι σφέων ἐβδομήκοντα. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ μετὰ μεσαίας ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο δὴ δύο τῶν Ἀργείων, καὶ τριηκόσιοι Ἀργείων μάλα, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος Λακεδαιμονίων δύο, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ τοσοίδε νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα σφέων τὸ
22 ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξι εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυθόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες σφέων γένοιντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες περιφευγέας, τὸν δὲ σφέτερον φάμενοι μείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τοῦ εἴδεος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, σφέτερον ἐπώνυμα ἔθεσαν χεμμύτας, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ σφέτερον θρέψαι κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ γυναῖκας σφι χρυσοφορῆσαι, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ πάντα τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομῶσι. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι ὑπολειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτόν.

χ' ἐνιστῶσι Τοισίδε δὲ ἔλεγον Σπαρτιήτησι ἐνιστάμενον τὸν κήρυκα, ἦκε ὁ Σαρδιήνιος κήρυξ, βοηθόλυτος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ἐπεί τε ἐπύθοντο τὸν κήρυκα, ὥρμηντο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐρσενέων ἐτοίμων, ἦλθε ἄγγελος, ὡς ἁλώκοι ὁ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζω-

ad Lacedęmonios. Ceterũ per id tem- LXXXII
pus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii [1] interciſum tenebant. Etenim Argiuorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum alię, tum vero Cythera. Quum ergo Argiui ſuo territorio [2] interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtriſque in colloquium ventum eſt vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam vterq; terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conuentis, in diuerſa digrediuntur. Ex vtriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem, vt æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idq; noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die vtrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti vtrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo extempore Argiui tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diuerſo legem tulere Lacedæmonii, vt in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciuiſſe. Quum hęc eſſet apud LXXXIII
Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator Sardianus precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendũ. Quibus iam ſe apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatũ, Crœſumq; viuũ

1 Interceptum. 2 intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando vrbs caperetur haud suspectum erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta.

LXXXIV

LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus.[1] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde insciæ Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum[2] sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

χρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυτο. Σάρδιες δὲ ἡλώκεσαν ὧδε· τῇ δεκάτῃ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐλύετο ἡμέρῃ πολιορκεόμενα Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτῶ διασπείρας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ βησομένῳ τὸ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, αὐτὸς Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν Γυγάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῶναι κατέ. ἀπότομός τε γὰρ ἐστι αὕτη ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μοίρῃ οὐ προσεμείωσε ὃν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δικασαίτων, ὡς προσενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος προσενείκας, τῇ ἦν βατὸν μάχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτο, ὡς εἴη ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὦν δὴ Γύγεω ἀπόγονος ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τὸν ἄνδρα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τὸ ἀκρωτήριον κατελθόντα ὅτι κωφείου ἕνεκα κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὴ καὶ οὗτος τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν δὴ οἱ Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, ἤδη Σάρδιές τε ἑάλωσαν, καὶ πᾶσα ἐπορθέετο.

Καὶ αὐτῷ δὴ Κροίσῳ τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, (τὸν καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικής, ἄφωνος δέ. ἐν τῇ ὦν παρελθούσῃ Ἰδαίῃ ὁ Κροῖσος τὸν πάππον ἐς ἑωυτὸν ἐποιήσατο, ἄλλά τε ἐπιφερόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε·

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύευκτον ἐν οἴκοισι σὸν υἱὸν ἀκοῦσαι
φωνέοντα. πολὺ τοι τόδε σοι κρατερώτερον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. ἀνδήσει γὰρ ἐπὶ πρώτῳ ἔτεϊ μάλα.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἦλθε γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώσας Κροίσου) ὡς ἀποκτενέων. Κροῖσος μέν νιν ὁρέων βλέποντα, τὸν τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, ἀδέοι δὲ οἱ δι' ὀφρῦν πληγὴν ἀπο-

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cum alia excog. &c. 2 *Pro ἄλλον γνώσας, suspicor scribendum ἀλλογνώμονας: & ita legisse videri hic potest.*

θανέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὡς εἶδε ὀπτόντα
τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνέων. εἶ-
πε ὦ, Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τὸ
23 τοῦτον ἐφθέγξατο. μετὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ ἐφώνεε ὁ τὸν
πρώτα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τά τε δὴ
Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα
ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας
πολιορκηθέντα πλὴν ὅ χρησθὲν ἦν τε, καὶ κατὰ παῖσαν-
τα τιμὰ ἑωυτῶν μεγάλην ἔσχον. λαβόντες δὲ αὐ-
τὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δέ, συνιὼν πυ-
ρὰν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τόν τε Κροῖσον
πέδην δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν
παῖδας· εἴτε νόον ἔχων εἴτε δὴ ἀκριβείην ταύτην κατ-
αλιπὼν θεῶν ὁτεοῦν, εἴτε καὶ βουλόμενος ἀπὸ τελέσας θη-
λέων, εἴτε καὶ πυθόμενος τόν Κροῖσον εἶ) θεοσεβέα,
τῶνδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος
εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωὸν κα-
ταυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. τῷ δὲ
Κροίσῳ ἐστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν (καίπερ ἐὸν
κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς εἴη σφι
θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εἶ) τῶν ζώντων ὄλβιον.
ὡς δὲ ἄρα μιν τοῦθ' ἕκαστα τοῦτο, ἀνενειχάμενόν τε
χὴ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς
τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαν-
τα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖ-
σον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόν-
τας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν
ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν,
» Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων
» χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφρα-
ζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λισσαρεόντων
δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλ-
θε ἅρχων ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμε-
νος πᾶσαν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ. ἃ
δὴ εἴωσας, τῇ αὐτῷ πρῆγμα ἀποβεβήκεε τῇ περ ἐκεῖ-
νος εἶπε. οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅ-
παν τὸ ἀνθρήιον, καὶ μάλιστα τοὺς τῶνδε σφίσι αὐ-
τοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶ). τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα
ἀπημέλεε· τὴν δὲ πυρὴν ἤδη ἀμμένην, καίεσθαι τε περὶ
ἔσχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ
εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ
αὐτὸς ἀνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμε-
νον ἑωυτοῦ ὐδαμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωὸν πυ-
ρῇ δηλοῖν· τέως τε τούτοισι, δείσαντα τὴν
τίσιν, καὶ ὑπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν αὐ-

χ ἰσυχίης
χ ἐπιρωτώμενον.
χ ἀνθρωπίνων ἐόν.

mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocẽ, inquiens, Homo, ne perimas Crœsũ. Atq; hoc ille primũ effatus, poſtmodũ per omne vitæ tẽpus vocalis extitit. Perſę & LXXXVI
Sardibus potiti ſunt, & Crœſo viuo, quũ regnaſſet annos quatuordecim, totidẽque dies fuiſſet obſeſſus, amiſſo magno imperio, vt ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circaque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſiue habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſiue volens votum perſoluere, ſiue cupidus ſciendi num quis dæmonum liberaret Crœſum, (quẽ religioſum eſſe audierat) quominus pyræ impoſitus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum feciſſe aiunt. Crœſo autem ſuper pyram ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo ſibi nutu dei fuiſſet dictum, Ex viuentibus beatum eſſe neminem. Quod dictum vbi [1] ſubiit Crœſo, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiſcentem, ter Solonem nominaſſe: & Cyrum, quum audiſſet, iuſſiſſe interpretes eũ percontari quemnam inuocaret. Illoſque accedentes fuiſſe percontatos, & hunc interrogatum ſilentium tenuiſſe. Deinde quũ loqui cogeretur, dixiſſe, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptaſſem. Eum non planè loquentẽ, rurſus interrogant quidnam eſſet quod dixiſſet. Efflagitantibus atque infeſtantibus, [2] inquit quemadmodum Solon, qui eſſet Athenienſis, ad ipſum à principio veniſſet, & intuitus omnes eius opes coram, pro nihilo duxiſſet. Adeo quæ de ipſo dixerat, omnia ea euenisſe: neque hæc magis de ſeipſo quàm de omni hominum genere, & de iis præſertim qui ſibiipſis beati viderentur. Hæc Crœſo referente, iam pyra incenſa ardere extrema cœpiſſe: & Cyrũ, auditis per interpretem quæ Crœſus dixiſſet, pœnituiſſe: quum ſe quoque hominem eſſe cognoſceret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantẽ nihil eſſe in rebus

1 *Hæc interpretatio conuenit potius verbo παρεσῶσαν: vt & puto legendum.* 2 Inquit Solonẽ Athenienſem olim ad ipſum veniſſe, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxiſſe.

huma-

humanis ſtabile, iuſſiſſe ignem celerrime extingui iam incenſum, Crœſumq; deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui iuſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi ferunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret vnumquenque extinguendo deuoluendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocaſſe Apollinem, vt ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum inuocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, [1] confractos eſſe, imbreſq; erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiam ita amens eſt vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed vt iſta fie-
LXXXIIX rent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum iuxta ſe collocauit, ac in multa ſane obſeruãtia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox conuerſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eũ, quæcunque liberet, audacter proloqui iuſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, [2] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neque vrbẽ meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cũ iſtis reb⁹ eſt: ſed tua ferunt aguntq;.
LXXXIX His verbis iniecta cura, Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnã in his quæ fierent, ſibi cõſtituendũ cenſeret. Ad quẽ Crœſus, Quoniam medii ſeruũ tibi tradiderunt, iure debeo, ſiquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Perſę, ait, natura proterua ſunt, & iidẽ inopes. Quos ſi diripientes tu ac potiẽtes magnis opibus negli-

δεφποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὴν ταχίστην ὃ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειραομένους οὐ δυνάσθαι ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πόντα μὲν αἴθρια σβεννύοντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι κατασβεῖν, ἐπιβώσασθαι, ὃν Ἀπόλλωνα ἐπικαλέομενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ὄψ αὐτοῦ ἐδωρήθη, παραγενέσθαι, καὶ κεχρημένα ῥύσασθαί μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. Ὃν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμεῖν ὀξέα πνεύματα, καὶ χειμῶνά τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναί τε τὴν πυρήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἴρεσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνδρῶν ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον αὐτὶ φίλου ἐμοὶ κατασῆναι; ὁ δ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγώ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τοῦ εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονί κῳ φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισόν τε ἑωυτοῦ, καὶ καρτα ἐν πολλῇ τιμῇ εἶχε. ἀπεθαύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἡσυχος ἦν. μετὰ δὲ, θηησάμενός τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὰ τῶν Λυδῶν ἄστυ κερατίζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέγειν τοι πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσύνων ἐκέλευε λέγειν ὅ,τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτις εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν ἁρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά. Ἁρφθορέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰμὰ ἁρπάζει· (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα) ἀλλὰ φέρεσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ ὀπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ,τι οἱ θωρᾷη ἐν τοῖσι παροῦσι πρήγμασι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦναι δοῦλόν σοι, δίκαιόν μοι, εἴ τι θωρέω πλέον, σημῆναι σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ καταχόντας χρήματα με-

1 Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. 2 Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

» γάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων ἐπίδοξα γένεται· ὅς αὖ
» αὐτέων πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦτον χρεὸν δέχεσθαι
» τοι ἐπόμενας πόρμους. νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἰ τοι
» ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ
» πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων χρεὸς
» τὰς ἀποφερούσας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς
» σφέα αἰσχύνῃσι ἔχει δεκατεῦσαι τῷ Διΐ. καὶ
» σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ
» χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιήσειν σε δίκαια, ἐ-
χόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, εὐφρή-
νθη τε, ὡς οἱ ἐδόκεε δεῖν χρᾶσθαι. αἰνέσας δὲ
πολλὰ, καὶ ἀντειπόμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖ-
σος ἐπέθηκε τοῦτο τελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τά-
δε, Κροῖσε, ἀνήρτημαι σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρη-
σταὶ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τεῦ δόσιν τεῦ τινα
βούλεαί τοι γένεσθαι χρημάτων. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ
δέσποτα, ἐάσας με χαρῆναι μάλιστα ὑπὸ θεῶν τῶν Ἑλ-
λήνων, ὑπὲρ ἐτήτυμα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι,
πέμψαντα τούσδε τοὺς πόδας, εἰ ἔξεστί σοι τοὺς δι
ποιεῦντας νόμους ἔχειν οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ,τι οἱ τοῦτο
ἐπηγρύων χρῆσθαι τοιοῦτοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπιμηλόθη-
σε πᾶσαν τεῦ ἑωυτοῦ ἀφάτοιαν, καὶ τῶν χρηστη-
ρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα·
καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῇ μαντικῇ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ
Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις χρησο-
μενος, ἐπείρετο οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦ-
ρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτον τεύξεαι παρ' ἐ-
μεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου πρὸς τοῦ αἰεί κοτε δεί-
ῃ. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμπων τῶν Λυδῶν
ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλλετο, πρήσσοντας τοὺς πόδας ὅτι τε
νέου ὄν οὐδὲν, εἰρωτᾶν εἰ οὔπω ἐπαισχύνεται, τοῖσι
μαντηίοισι ἐπάγειν Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ
Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν,
ἀπ' ἧς οἱ ἀνεχθίνια τοιαῦτα γένεσθαι· δείκνυσί τε
τοὺς πόδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρί-
στοισι νόμος ἐστὶ τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. Ἀπι-
κομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ
ἐντεταλμένα, τῷ Πυθίῃ λέγεται εἰπεῖν τάδε,
» Τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέ-
» ειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτου γένεος ἁμαρτάδα
» ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλείδεων, δόλῳ
» γυναικηίῳ ἐπικατώμοσε, ἐφόνευσε δὲ δεσπότεα,
» καὶ ἔσχε τεῦ ἐκείνου τιμὴν οὐδὲν οἱ προσηκού-
» σαν. πεπρωμένου δὲ Λοξίεω ἔκπλως αὖ κατὰ
» τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου γένοιτο ὃ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile eſt euenturũ; vt quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime ih te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe iuſta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiore in modum gauiſſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbauit: & iuſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubieciſſet: his verbis eum affatus eſt, [1] Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, [2] Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omniũ veneratus ſum, vt miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum aperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet aduerſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam veniam iſta deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud: [3] atq; id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydos, iuſſos, quum ad limen templi vincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum nunquid eũ puderet ob oracula quibus Crœſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam euerſurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. & ſciſcitari cũ hæc, tum nũquid Græcis diis foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe, Sortẽ fato deſtinatã defugere, deo quoq; eſt impoſſibile. Crœſus autem quintæ retro ætatis crimen luit, [4] *hoc eſt abaui*: qui quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo, quum ſtuduerit vt hæc Sardium clades liberis Crœſi,

xc

xci

1 Crœſe, quum ſis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, ſi permiſeris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus ſum, miſſis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritaui. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœſus.*

non ipſi

non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribus annis serius quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. nam quod ad oracului pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniã Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere scisciratum vtrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem vltimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuersarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reuersi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ionix subactione ita res se habẽt. ¶ Porro Crœsi non hæc solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atq; hæc etiamnũ ad nostra vsq; tẽpora supererant: nonnulla tamen intercederunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Ceterum ea quæ tũ Delphos, tum etiã ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant aduersarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat: hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater,

καὶ μὴ κατ' ἀῶδν Κεῖσον, οὐκ οἷόν τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἐπέδωκαν αὗται, ἐώυσατο, καὶ ἐχαρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπῆμεβάλλετο τῷ Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κεῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, χρωμένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ γενόμενον, οὐκ ὀρθῶς Κεῖσος μέμφεται. προεμηνύθη γάρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. ὑπὲρ δὲ, τοῦ τῶν ἑωυτοῦ χρῆν βουλεύεσθαι μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, πότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθέν, οὐδὲ ἐπιμνησθεὶς μύλου, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ὡς καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος ἐξ ἡμιόνου. ἐκ γὰρ δυοῖν ὁμοεθνέοιν ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κακοδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μήδη, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος κακῶν ἐκείνοισι· καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη κακὰ ἐκείνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀπικνεῦνται ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κεῖσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἰς τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε ὧδε. Κροίσῳ δὲ ὕστερον καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, ὃν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πλεῦνες· ἐν δὲ προνηίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν προσεόντα, τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀνάθημα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ σταθμήσομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιαράου, ἀνέθηκε, οἰκηΐα τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀνάθηματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγίνετο ὑσίης ἐχθροῦ, ὃς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀπίστασιόν τε κατεστήκεε, συναπεύδων Πανταλέοντι ἡμέαθαι τῆς Λυδῶν ἀρχῆς. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κεῖσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁ-

οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης
ἐὼν γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάσου.
ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς
ὁ Κροῖσος, ὃν αὐθέφτον ὃν ἀντιφρόνεοντα ὅπῃ
χναφηίου ἕλκων διέφθειρε. τὰ δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔ-
πι πολὺ μετέπρωσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
ἀνέθηκε ἐς τὰ ἱρήια. καὶ ὧδε μὲν ἀναθημάτων
τοσαῦτα εἰρήσθω. Θωῦμα δ' ἡ γῆ Λυδίη ἐς συγ-
γραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, πάρ-
εξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγμα-
τος· ἓν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χω-
ρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων.
ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα,
τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο
σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγορηοῖοι
αὐθέφτοι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ συνεργαζόμε-
ναι παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἑόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐ-
μὲ ἦσαν ὅπῃ τοῦ σήματος αἴρω· καὶ σφι γεγράμματα
ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαί-
νετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, εὖν μέγι-
στον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορ-
νεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ αὐ
συνοικήσοισι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δ' αὐταὶ
ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι
ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος, ὅσον πλέθρα
τεσσερακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγά-
λη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶ.. καλέεται δ' αὐ-
τὴ Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ
νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες·
χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· πρῶ-
τοι δὲ αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυ-
σοῦ καὶ ἀργύρου κοπάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ
καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ τὴν τῶν
παιγνίων τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώ-
σας, ἐωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ τούτων
τε ἐξευρεθῆναι πρὸς σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην
ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἄτυος
τοῦ Μάνεω βασιλεύοντος σιτοδείνη ἰσχυρὴ αἰπὰ τὴν Λυδίην
πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διαφέρειν λιπα- 26
ρέοντας, μετὰ δέ, ὡς ἡ παυέσθαι, ἄκεα διζέσθαι· ἄλλον δὲ
ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν
τότε κὰ τῶν κύβων καὶ τοῦ ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diuersas.* Nam Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex[1] Iade fuit ſuſceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœſus potiretur, hominem illum qui ante ſic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem eiuſdem iam ante diuis deſtinata, tunc vti diximus iis locis confecrauit. Atque de donariis hactenus dictum ſit. ¶ Porro Lydia quod ſcribatur nihil ſane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim eſt Alyattis Crœſi parentis ſepulcrum, cuius baſis è grandioribus eſt lapidibus: reliqua ſepulchri pars, [2]aggeſtio eſt terræ. Quod ſepulcrum conſtruxiſſe feruntur homines [3]emptitii atque operarii, & vna cum his adiuuantes ancillæ. Ceterum ad noſtram vſque ætatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus litteræ inſculptæ indicant quæ ſinguli elaborauerint: apparebatque ex menſura, ancillarum opus eſſe maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæſtu tantiſper dotem colligunt dum nupſerint: ſe autem ipſæmet locant. Sepulcri huius ambitus, ſtadiorum eſt ſex, & duorum [4]iugerum: latitudo, [5]iugerum tredecim. Confinis eſt eidem ſepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt eſſe perennem. vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidē ſic habet, Lydi legibus propemodū vtuntur Græcorū ſimilibus, niſi quod Lydi filias ſuas proſtituunt. Hi, primi eorum quos nouimus, nummum aureū argenteumq; ad vtendū percuſſerunt, & primi caupones inſtitoreſq; extiterunt. Aiunt & ipſi ſe ludos inueniſſe qui etiamnum apud Græcos cum illis communes ſunt: ſimul autem hæc inueniſſe, & in Tyrrheniam, *hoc eſt* [6] *Thuſciam*, colonos deduxiſſe. Id quod hunc in modum accidiſſe referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuerſam Lydiā valde graſſatam eſſe, & initio quidem Lydos vitam aſſiduis laboribus toleraſſe, poſtea vero, quum nō ceſſaret *malum*, remedia quæſiuiſſe, & alium aliud excogitaſſe. Tum igitur inuentū ab iiſdem [7]aleæ teſſerarumq; ludum, & pilæ, cete-

xcii

xciv

1 Ionica. 2 Terræ aggeſtæ moles eſt. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Teſſerarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam [1] talorum. horum enim inuentionem sibi non vendicant Lydi. Porro ad famem discutiendã, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur: altera vero à lusibus abstinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autẽ malum non remitteret, sed magis etiam sæuiret, tum regem vniuersos Lydos bifariam diuisisse, [2] & hos quidẽ in sedibus suis permisisse, illos vero aliquò ablegasse colonos. Ac vero iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum diuertisse Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirũ quibus ea quæ nauigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum sedesque quęrendas orã soluisse: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus constructis, ad hunc vsq; diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque
XCV à Persis in seruitutem redacti fuerunt.
¶ HINC iam nobis exequetur oratio, tum quisnã fuerit CYRVS ille qui Crœsi euertit imperium, tum quomodo Persæ Asię imperio potiti sint. [3] Igitur quemadmodum quidã memorant Persarũ, non
XCII qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre studeant, ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati, strenue se gesserunt: excussoque seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & alię nationes i-
XCVI dem fecerunt quod & Medi. Ceterũ quum iam per continentẽ in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit.

ἄλλων πασέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. τούτων γὰρ ὧν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηίουνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς ὅτε λιμὸν ἔξω ἔχοιεν· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. πιούτῳ τεῴτῳ διάγειν ἐς ἕτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀπίεναι ὁ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ὅτι μενῇ, τὴν δ' ὅτι ἐξοδίῃ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τὴν μένειν αὐτὸς λαγχανούσῃ τῶν μοιρέων, ἑωυτὸν ὁ βασιλέα ποιέεσθαι, ὅτι δὲ τὴν ἀπαλλασσομένην, ἐπὶ ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα ἦν Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τὸν ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβάντας ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφι ἐν χερσὶ ἦν ἐπιπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψάμενοι, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἔνθα σφέας ἱδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν ὁ μέχρι τοῦδε. αὐτοὶ δὲ Λυδοὶ μετονομασθῆναι ἀπὸ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ὅτι τούτου τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ τοῦτο Πέρσῃσι δεδούλωντο. Ἐπιδίζεται δὲ δὴ ὁ λόγος τοῦ τε Κύρου, ὅστις ἐὼν ὁ Κροίσου ἄρχοντα κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ἔτεϊ τεῴτῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς μὲν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σημανέειν τὰ περὶ Κύρου, ἀλλὰ δοκέοντα λέγειν λόγοι, κατὰ ταῦτα γράψω· ὑπισχόμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φήνας. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπὶ ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, τοῦτο μὲν δὴ πρῶτοι Μῆδοι ἤρξαντο ἀποίσασθαι· καὶ χρὼς οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀποσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ πάλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πολλῶν κατὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας ἐσῆλθον· ἀνὴρ σοφὸς τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et sorte legisse, alteram quidẽ partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui sortitò obtigisset vt maneret, seipsum regem, migranti autem, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus sorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hic mox &c. 3 Ita autem de his scribam vt Persæ quidã narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores redderet nolunt, sed id quod res est dicere: gnarus triplicem aliam esse de Cyro narrandi viam.

ἐν ἑωυτῇ ἐ-
ωυτῷ

κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐὼν γὴ ἐ-
ωυτῷ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ
προθυμότερον δικαιοσύνῃ ὑπεβάλλετο, ἔσκε. τὰ
ταῦτα μὲν τοῖσι, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν
Μηδικὴν, ἐποίεε, ὑπεραίρων ὅτι τῷ δικαίῳ ὁ ἄ-
δικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης
Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸ τὰ τρόπους, δικαστὴν μὲν ἑ-
ωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν,
ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἐπῃνέετο εἴ-
χε οὐκ ὀλίγην πρὸς τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε
ὑπὸ πανθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊό-
κης εἴη ἀνὴρ μουνοῦς καπὶ ὀρθὸν δικάζων, πρότε-
ρον πρεσπίπτοντες ἀδίκῃσι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἦ-
κουσαν, ἀσμένοι ἐφοίτεον πρὸς τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐ-
τοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπέτρεπον.
Πλῆθος δὲ ἀεὶ γινομένου τῶν ὑπεροίτεον-
τος, οἷα πανθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ
τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πολὺ ἀνακείμενον,
οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθα πρότερον προ-
κατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυ-
σιτελέειν, τῶν ἑωυτοῦ ἀζημελητότα, τοῖσι πέλας δ' ἡ-
μέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης
ἐπὶ πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότε-
ρον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, καὶ ἐδί-
27 δοσάν σφισι λόγον, λέγοντες πρὸς τῶν κατηκόν-
μάλιστα τῶν. ὡς δὲ ἐγὼ δοκέω, κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ
" Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῳ σαρεόν-
" τι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην,
" φέρε σφέων ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω
" ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρε-
" φόμεθα, οὐδὲ ἐν ἀνομίῃ ἀνάξιοι ἐσόμεθα.
Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύε-
σθαι. Αὐτίκα δὲ πρεσβαλλομένων ὁντινα χρὴ βα-
σιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ἐν τοῖσι πᾶσι ἀνὴρ καὶ
πρεσβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος καταινέ-
ουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δὲ ἐπέλαβε αὐτίκα οἰκία
τε ἑωυτῷ ἀξίας τ βασιληΐης οἰκοδομῆσαι, καὶ κορ-
τυνᾶσθαι δορυφόροισι. ποιέοντι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.
οἰκοδο-

Quum Medi per vicos passim habitarẽt, Deioces [1] cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos vniuersos magnam quandam licentiam: sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarũ sibi constituunt. Hic, vt qui principatum ambiret, rectũ se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haud quaquam exiguam: [2] adeo vt hæc intelligentes qui apud ceteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, læti vndiq; affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremo nulli alii hanc prouinciã permitterent. Quum vero numerus accurrentiũ cresceret, vtpote qui intelligerent sentẽtias iuste terminari, Deioces, animaduertens, vniuersa in se vnum incumbere, neque amplius illic considere vbi prius ius dicere consueuerat, volebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorũ litibus operam impenderet. Quũ igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quã prius patrarentur, Medi habito cõcilio, de cõmuni rerũ statu colloqui cœperunt. [3] Et quãtum mihi videtur, Deiocis amici ex cõposito in hanc sententiam loquebantur, Nequaquã, inquiẽtes, hisce modis vsuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobisipsis regẽ, vt videlicet ditio nostra bonis legibus administretur, [4] & nos, ad sua quisq; opera diuertentes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt. ¶ Continuo consultatũ est quemnã regem crearent. Deioces adeo ab omnib. cõmendatus, proXCVII XCVIII

ductusq; in medium vt omnium suffragio rex comprobaretur. At ille iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adiungi. [5] Huic Medi hæc præstiterũt,

---

1 Ipse, quum iam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea iustitiam sectari aggressus est: quod videret apud Medos vniuersos mag. q. licentiam, & satis sciret iuri iniuriam aduersari. 2 Adeo vt quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem disceptaturi vltro accurrerent: postremo nulli alii arbitrium deferrent. Quũ autem in dies ventitarent plures, vtpote q. 3 Hic (vt ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimuero (inquiebant) si pergamus his moribus viuere, hanc nostram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res nostras agamus, neque male agendi licentia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subiicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem suffragio rex approbaretur. 5 Hæc in eius gratiam Medi fecerunt, eique, &c.

eique

tique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserunt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum condere: vt hoc vno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, [1] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. [2] Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data operafactum. siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenien sium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Ceterum vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces cauit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. [3] ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vna cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersum ipsis esse videatur, si coram ipsum non intueantur. Quibus quũ se se Deioces iam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέοντό τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφερσε τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐκ τῶν ἄλλων ἐκέλευε πόλιων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἐπιμέλεσθαι, τῶν ἄλλων παντὸς ὀλιγωρέοντας. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῷ Μήδῳ, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεζωκότα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μουνοῖσι ὀλίγῳ ὑψηλότερος. ὁ μὲν πρῶτος, καὶ ὁ χωρίον συμμαχέει, κάλλιστος ἐὼν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· ὁ δὲ καὶ μάλλον τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν σταθμῶν ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. ὁ δ' αὐτῶν μέγιστός ἐστι τεῖχος, κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τῷ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κυάνεοι· πέμπτῳ δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἰώσι μιν εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. ὃν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἔστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι τινὰ πρὸς βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα οὐκ τινα μηδενός. πρός τε τούτοισι ἔπι γελᾶν τε καὶ πτύειν αὐτόν· καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Ταῦτα δὲ πρῶτα ἐωυτῷ ποιέεται, ὅκως μὴ ὁρεόντες οἱ ὁμήλικες ἑόντες καὶ σύτροφοι, ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ βουλεύοιεν, ἀλλ' ἕτεροίου σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέουσι. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ὧδε ὁ δίκαιος φυλάσσων χαλεπὸς. καὶ γὰρ δίκας γραφόμενοι, εἴσω πρὸ ἑωυτοῦ ἐσπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διαγνοὺς τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμ-

1 Ita vt ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adiuuante ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autẽ amplissimus magnitudinẽ plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel exercare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem obseruantur, ne videlicet, &c.

ἐκτέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ
ἄλλα διεκοσμέατό οἱ εἴ τινα σωφαίοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὁκως μετατέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε.
Δηϊόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔσχε δὲ Μήδων τάδε γένεα, Βουσαῖ, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν Μήδων ὅσα τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. οὐδαμῶς δὲ ἐξαρκέσας, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτους τούτους ἐπελθὼν ἐποιήσατο, καὶ πρώτους Μήδων ἐπεποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο τούτων ἔθνεα, καὶ ἀμφοτέρων ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλης ἐπ' ἄλλην ἰοὺς ἔθνος. ἐς ὃ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον ἔχον, καὶ ἦρχον πρότερον 28
πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, ἄτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι εὖ τὰ σφέτερα ἔχοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατεύσας ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἐπὶ μεγάλῃ ἀλκιμώτερος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ γενέσθαι· καὶ πρῶτός τε ἐδίζησε τὰς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρὸ τοῦ δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως καὶ ἀπεφυρμένα. οὗτος ὁ πρῶτος Λυδοῖσι ἐγένετο μαχεσάμενος, ὅτε τε ἐν ἡμέρῃ ἐγένετο σφι μάχη οἰκομένοισι, καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνήσας ἑωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην ἑλὼν ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τειχομαχέοντι τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦρχε δὲ αὐτῶν βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οὗτοι ἐξέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, διώκοντες δὲ ὅτι ἀποδιδόμενοι φεύγοισι, ἔστω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων διζωίῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλοὶ ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλ' εἷς ὃ διὰ μέσου ἔθνος

remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores auscultatoresque per vniuersam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam cI
subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, cII
filius eius PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac viceſimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum eius, CYAXARES filius, De- cIII
iocis nepos, successit: qui dicitur multo maioribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos[1] in prouincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia[2] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cũ Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrem vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. qui Cimmeriis ex Europa eiectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere peruenire potest in Mediam: sed vna duntaxat natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

iecta

recta est, Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne vlterius progrederentur.[1] Scythę, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaq; parte Scytharũ nullâm iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cetera (quantum equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quę in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit femineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare.[2] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquã vero iam vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque iam pæne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyrioque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis[3] vna cum Scythis imperasset, vita functus est.

¶ Cuius regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

αὐτῶν ὄντι, Σάσπειρες· τοῦτο γὰρ ἐμπεσὸν μοῦνοισι, ἔτι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μὴν τοί γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρῳ ἐκτὸς ἐπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, ἡσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἤισαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπείτε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμήτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀπὸ πάσης δωρεῆσί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δέ, ἐπείτε ἀπαχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο ἐν Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τὸ ἀραιὸν Ἀφροδίτης ἱερόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερόν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος δείσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα Οὐρανίης τὸ ἄλσος. καὶ γὰρ δὴ καὶ Κύπριοι ἱερὸν ἐνταῦτα ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγεσι Κύπριοι· καὶ δὴ καὶ Κυθήριοισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τουτέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε ὁ θεὸς θήλειάν νοῦσον· ὥστε ἔμμα λέγεσί τε οἱ Σκύθαι δι' τοῦτο σφέας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διάκεινται, τοὺς κεκλέοισι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν ὧν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐπὶ τὸ ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης δύακατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἐπράσσοντο παρ' ἑκάστων ὃ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅτου ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλείστους Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω αὖτις ἐγένοντο τῆς ἀρχῆς Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Νίνου εἶλον, (ὡς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑπηκόους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσερακοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξε, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ὁ

cv cvi cvii

1 Scythæ vero regredientes, quum in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidē intelligo) huius deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia iniurioſe & superbe imperitando vastarunt. Siquidē præter tributa, tantū a singulis exigebant quantum iis impositum esset: & tributis non contenti, singulorum etiā bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (exceptis Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

τῷ ὕπνῳ ῥυῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὸ ἐωυτῆς πόλιν, ὑπερκατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἀστυάγης δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι ὁ Σύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα σημαθών. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡρείνην, Μήδων μὲν τῶν ἐωυτῆς ἀξίων οὐδενὶ δίδοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ δίδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· ὃν δυείσκε οἰκηίης μὲν εἶναι ἀγαθῆς, τεῦ δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Σημοιρεύσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ τοιούτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῶς ἄμπελον βλαστεῖν· τὴν δὲ ἄμπελον βλαστεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὧν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατον τε Μήδων, καὶ πάντων ὑπερτερον τῶν ἐωυτῆς, ἔλεγε οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμα δέ τοι μηδαμῇ παραχέσῃ· μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ὃς ὑστέρης σεωυτῷ πεπείσῃ. λάβε τὸν παῖδα τὸν Μανδάνης ἔτεκε παῖδα. φέρων δὲ ἐς ἐωυτοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε πάλαι τοι ἐπιτηδὲς ἐόντα οὐδενὶ τῷδε ἄχαρι φανῆναι, φυλασσόμενός τε ἐς σε καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν. νῦν εἰ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ σὴν τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πρῶτα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ τῷ λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται οὐκ ἢ ἐνέπλεο Ἀστυάγης, Οὐδὲ εἰ μαινόμενός τε καὶ μαιεύτερα κακίων ἢ νῦν μέμηνε, οὔ οἱ ἑπόμενος ἔσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorū interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persę cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio sedato, [1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quę omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: [2] neve committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [3] Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, [4] mea interest id industrie exequi. Hęc quū respondisset Harpagus, eique [5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiensque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiusque insaniet quam nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem

ὑποθήμενος

παρα-χέσῃ, μηδαμῇ

ἐπιτηδέως

cviii

cix

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & ne aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias vnquam animaduertisti in hoc viro quidquam iniucundum [*vel* molestum] & in post. *vt* παρεῖδες *eum vsum habeat quem antea* παριδών. *Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obsequar: idque multis de caussis, tum quod puer ipsi mihi cognatus est, tum quod Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimuero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum.

ex Hæc loquutus, è vestigio nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat [1] pascuorũ maxime idoneorũ, & montiũ feris frequentissimorũ esse gnarissimum: cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accersitus, propere quũ venisset, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantẽ, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrime pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [2] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego

cxi præpositus sum. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [3] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa est filium. Absente marito vtriq; mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote ex improuiso cernens, prior interrogauit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbem veni, & vidi & audiui [4] quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio

ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φοιβήσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγλυκύς ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ ὦν τελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὸ θυγατέρα τοῦτο διαβῆναι ἡ τυραννίς, ἧς νῦν ὃν ἐγὼ κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται ὅ τι οὐκ ἔστιν ἐμοὶ κινδυνώδεος ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τῶν μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τὸν τελευτᾶν ὃν παῖδα· δεῖ μέντοι τινὰ Ἀστυάγεος, αὐτὸν φοιβέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.

Ταῦτα εἰπὼν, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ὅτι τὸν βουκόλον τὸν Ἀστυάγεος, ὃν ἠπίστατο νομάς τε ὅτι-πτηδεωτάτας νέμοντα, καὶ θῆρα θηριωδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ συνδούλῃ· οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κατὰ τὸν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπωρέαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τε αἱ νομαὶ τῶν βοῶν εἶχε σφι μάλιστα ὁ βουκόλος, πρὸς βορέην τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνου. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἐστι καρπὸ, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἱλῆσι συνηρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος· ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως αἶψα πάχιστα ἀπόλεται φθαρέν. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ περιποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε φάσκοντα θανεῖσθαι. ἐπορᾶν δ' ἐκκείμενον φάτιν ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦλθε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δὲ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ὀδίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα πίκτει, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φρενὶ ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τῷ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐώθεε ὁ Ἅρπαγος μετεπέμψατο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἀπονος ἦσα ἐπέστη, οἷα δὴ ἀπ' ἐλπτοῦ ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅτι μιν οὕτω σπουδῇ Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα ἃ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτέ κοτε γενέσθαι ἐς δεσπότας ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγείς, ἧα ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προσκεί-

1 Pascua & montes feris oppletos quam opportunissime incolere. 2 Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autem intueri sum iussus. 3 Ad casam suam. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntatè filium pepererat, dum ipse in vrbem proficisceretur: etantque alter de altero solliciti. 4 Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris eueniat.

„ μνον, ἀσπαίρόν τε καὶ κραυγαιόμενον, κεκοσμημέ-
„ νον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς
„ εἶδέ με, ἐκέλευε τῷ παρίστεω ἀναλαβόντα τὸ
„ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρίων δέ-
„ στατον εἴη τῶν οὀρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἰ μὴ σφέα
„ ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ δυαλαβὼν, ἔφερον, δοκέων τῶν
χρ. ποιέω, „ τινος οἰκετίων εἶναι. οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα ἔνθεν
χρ. ἔνθεν κακῶν. „ γενέσθαι. ἐθαύμαζον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κε-
„ κοσμημένον· τοῖσι δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα
„ ἐμφανέα ἐν Ἁρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθα-
„ νομένῳ ὄν πόθεν λόγον θεράπαινος, ὁς ἐμὲ τοῖσι πέμ-
„ πουσι ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε ὁ βρέφος· ὡς ἄρα
„ Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς,
„ καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καὶ μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νεῶν τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ
ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπέδειξε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εἰδὸς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀν-
δρὸς, ἔχρῃζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δ' οὐκ
ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ὑπεροπτησιν
γὰρ κατασκοποὶ ἐξ Ἁρπάγου· κατοψομένους
ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, εἰ μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ
οὐκ ἔπειθε ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δυνάμεή σε πείθειν μὴ ἐκθεῖ-
„ ναι, σὺ δ' ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ἐφθῆναι
„ ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός·
„ τοῦτο μὲν φέρων τοῖσδε· ὄν δ' τῆς Ἀστυάγεος θυ-
„ γατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα θρέψομεν. καὶ
„ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, οὔτε
„ ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς
„ βασιληίης ταφῆς χρήσει, καὶ ὁ σωθεὶς οὐκ ἀπολέ-
„ σει τὴν ψυχήν. Καρτερά τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ
τοῖσι παρεούσι δυ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐ-
ποίεε ταῦτα. ὄν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦ-
τον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· ὄν δ' ἑωυτοῦ
ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς ὃ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε
ὄν ἕτερον. κοσμήσας δ' τῷ κόσμῳ πάντι τοῦ ἑτέ-
ρου παιδὸς, φέρων ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν ὀρέων πᾶν·
ὡς δ' τετάρτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦιε
φύλακον ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν πιστοτάτων δοκέων φύλακα
αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἁρπάγου, ἀπο-
δεικνύναι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τοῦ παιδίου ὄν νέκυν.
πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrime sumere, atque exponendum asportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorum esse, [1] non autem illius generis. Admirabar tamen quòd viderē auro vestibusque ornatum: præterea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [2] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici: atque is hic est. Hæc loquēs bubulcus, CXII puerum detectum ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrime periturum. Mulier vbi id viro non persuadet, [3] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modo necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hūc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neq; tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrū nanciscetur, & iste qui supererit, animā non amittet. Sane quam cōmode CXIII visa est bubulco mulier loqui pro præsenti conditione: atq; ita continuo fecit. Igitur quē necaturus attulerat, eū vxori tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocauit in eo vase in quo alterum portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [4] Ideoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitque sese paratum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitū

1 Nunquam enim cogitassem ex eo genere esse. 2 Ceterum in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem deducto puerulum in manus tradidit: filium esse videlicet Mandanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illū interfici. Nunc igitur hic est. 3 Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non possum persuadere vt non exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expositus fuerat.

fidelissi-

fideliſſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filium ſepeliuit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterum vero, qui poſtea Cyrus appellatus eſt, vxor bubulci ſibi ſumptum, educauit, impoſito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui poſteaquã decennis fuit, eum
CXIV res iſta quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum ceteri pueri quũ pro rege ſibi elegiſſent, cognominatum bubulci filium,[1] ipſe eos muniis diſtinguebat: vt alii domorum ſtructores eſſent: aliis, vt ſatellites: alii, vt oculus regis eſſet: alii, vt mandatorum renunciator, tanquam ſuum ſingulis munus aſſignans. Horum puerorum quidã colluſor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quẽ Cyrus, quod imperata non feciſſet, iuſſit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruiſſent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam ſe indigna paſſus, iniquiſſimo animo ferens, vbi primum dimiſſus eſt, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertuliſſet deplorauit: non tamen Cyrũ nominans (nondum enim eius hoc erat nomen,) ſed filium bubulci Aſtyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Aſtyagem, ducens filium ſecum, contendit: & rem intolerandã paſſum eſſe inquiens, eiuſque humeros oſtendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, [2] à filio bu-
CXV bulci ſerui tui? Audiens hæc atq; cernens Aſtyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlciſci puerum, iuſſit accerſi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, auſus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Iſtud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem ſuum ludentes conſtituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime eſſe idoneus. At iſte, quũ ceteri pueri iuſſis obtemperarẽt, audiens dicto eſſe nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod ſi ego propterea vllo malo ſum dignus, hîc tibi præſto ſum.
CXVI Hæc loquente puero, ſubiit Aſtyagi agnitio eius, viſaque eſt figura oris referre ac repræſentare ipſũ, & geſtus eſſe liberalior, & tempus expoſitionis cum pueri ætate congruere. His perculſus Aſtyages, aliquandiu ſine voce manſit.

τὺς πιςοπάτους, εἰδέτε δ' ἐκ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐθάπτετο. τὸν δ' ὕςερον τούτων Κῦρον ὀνομαθέντα, τροφαλγοῦσα ἔτρεφε γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὐνόμα ἄλλο κου τι καὶ οὐ Κῦρον θεμένη. Καὶ ὅτε δὴ ἓξ δεκαέτης ὁ παῖς, τοιῆνδε μιν ἐξέφηνε μῆχανὴ. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇπερ καὶ αἱ βουκολίαι αὐτῶν· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι, τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ὑπακροσιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῷ δὲ ἓκα πινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι· τῷ δέ τινι, ταχέας ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἑκάστῳ ἔργον προσέταξε. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, αἰδρεῖος, δοκίμως ἐν Μήδοισι· (ὑπῆρχε δὲ ἐποίησε ὁ προσταχθεὶς ἐν τῷ Κύρῳ) οὐκ ἐποίησε ἐκέλευε αὐτοὺς τοὺς ἄλλους παῖδας συλλαβέειν. πρόθυμοι δὲ τοῖσι παισὶ, ὁ Κῦρος τοῦ παῖδα βηχέως κάρτα προέστατο μαστιγίων· ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐμετεώθη τάχιστα, ὡς γε δὴ δυνάμιος ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι προσεπιμέχθεε. καὶ βληθὲν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀπωικτίζετο τὸν ὑπὸ Κύρου ἑωυτοῦ πεισθῆναι. λέγων δὲ ὁ Κῦρος, (οὐ γὰρ κω ἦν τοῦτο τὸ οὔνομα) ἀλλὰ πρὸς τὸν Βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀστυάγεα, ἄμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, δυάρσια προσήματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε προυπηρεάσμεθα (δίκην δὲ παιδὸς τοὺς ὤμους.) Ἀκούσας δὲ ὁ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τε Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν σὸ δὲ τοιοῦδε εὐγενὴς παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα εὐγενὸς πρώτου παρ' ἐμοὶ ἀρχὴν τοιῆδε προπηλακίσαι; ὁ δὲ ἀμείβεται ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σοὶ δίκην. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τὸν καὶ ὅδε ἐστὶ, παίζοντες, σφέων αὐτὸν ἐκρήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τὰ ἐπιτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, σὺ δὲ ἀπηκούστεέ τε καὶ λόγου οὐδενὸς ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνώσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ὅ, τε χαλεπτὴν τὸ πρόσθεν προσφέρεσθαι ἐδόκεε ὡς ἐωυτὸν, καὶ ἡ ὑποκρισις ἐλευθεροτέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ὀπτάσεως τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὑπὸ χρόνου ἄφθογγος ἐὼν·

1 Ipſe quibuſdam eorum præcipiebat vt domorum ſtr. 2 A ſerui tui, & quidem bubulci, filio?

μόγις ὦ δή κοτε ἀνειφχθεὶς, τίπε (θέλων ἐκπέμψαι
τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιῶν λαθὼν
» βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε
» μὴ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ὀπιμέμφεσθαι. τὸν μὲν δὴ
Ἀρτεμβαρέα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἤγαγε εἴσω οἱ θε-
ράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπε-
λέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μυνωθέντα πάντα αὖτ' εἴ-
ρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸ παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ
δεδωκώς. ὁ δὲ ἐξ ἐωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦ-
σαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ
οὕτω βουλεύεσθαι ἔφη, ὀπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγά-
λας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι
δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δέ, ἀγόμενος ἐς τὰς
ἀνάγκας, ὅτεω δὴ ἔφαινε τὰ ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος
δὲ ἀπ' ἀρχῆς, διεξῆλθε τὴν ἀληθείην χρεώμενος· καὶ
κατέβαινε ἐς λίγα τε, καὶ συγγινώμην ἑωυτῷ κελεύων
ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δέ, τὰ μὲν βουκόλου τὰ ἀλη-
θέα ἐκφήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο·
Ἁρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτοῦ
τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος,
» εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν
» παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς
» γεγονότα τῆς ἐμῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον
ἔνδον ἐόντα, ἀτρέπτως ἔσχε πρὸς αὐτὸν ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγ-
» χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ βασιλεῦ,
» ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅ-
» κως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρός σε γινόμενος
» ἀναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι
» εἶεν αὐθέντης. ποιέων δὴ τάδε· καλέσας τὸν βουκόλον
» τόνδε, τῷδε δίδωμι τὸ παιδίον, φάς σε τὸν ἐμὸν τε καὶ
» οὐκ ἐόντα κτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων ταῦτα, οὐκ ἐφθόμην,
» σὺ γὰρ ἐνετέλλεο τάδε. τῷδε δίδωμι μέντοι καὶ τῷδε κατὰ
» τάδε, ἐνθαλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ τῷδε
» μέντοι φυλάσσειν ἄχρις οὗ τελευτήσει· ἀπειλήσας
» πολυτρόπους τοῦδε, ἢν μὴ τάδε ὀπίσω τελέα ποιήσῃ. ἐπείτε δὲ
» ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι-
» δίον, πέμψας τοὺς δυνατωτάτους τῶν εὐνούχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἰ-
» δὼν δὴ ἐκείνων, καὶ ἐθάψαμεν. οὕτως ἔχει, ὦ βασιλεῦ,
» τοῦ μὲν πρήγματος τούτου καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσα-
» το ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὰ ἰθέως ἔφαινε λόγον.
Ἀστυάγης δέ, κρύψας τὸν οἱ ἐνῆν χόλον ἀφ' ὅτεω-
ρεόντος, τοῦτα μὲν καταπάρεν ἤκουσε πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ
πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρπάγῳ μῦθον, ὡς οἱ
ἐπῳχωλήθη, καὶ ἔβαινε λέγων ὡς παῖς εἴη τε ὁ παῖς,
» καὶ ὁ γεγονὼς ἔχοι καλῶς. τῷ τε δὲ πεποιημένῳ (ἔ-
» φη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τὸν ἔπαμον μεγάλως,

vixque tandem ad ſe reuerſus, volens à ſe Artembarem dimittere, [1] vt bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & eius iuſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur vnde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem eius apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui [2] cuperet ad ingentes deuenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit vt caperent ipſum. Hic autẽ ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniã. [3] Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora iam verba fecit: ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus iuſſit. Quem, vbi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit paſtorẽ intereſſe) noluit tergiuerſari mendacio, ne argumẽtis conuinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantẽ accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: [4] & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forẽ aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex. eoque ita ſtatui agendũ: Accerſito huic bubulco infantẽ tradidi, inquiens te eſſe qui iuberes illũ interfici. In quo dicendo mentitus non ſum. tu enim ita præceperas. [5] Atq; huic, dũ puerum trado ex tuo præcepto, iuſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretque in eo obſeruando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognoui, & per eoſdem mortuum ſepeliui. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem [6] directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

CXVII

CXVIII

1 Vt de bubulco ſeorſum accepto quæſtionem haberet, Ego, &c. 2 Ac ſi vltro vellet in maximas anguſtias ſeſe dare. 3 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: ſed Harp. 4 Et tamen, quum in te nihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neque tibi ipſi eſſem carnifex. 5 Tradidi igitur iſti hoc modo: addito mandato vt eum expon. 6 Simplicem.

& a filia

& à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
CXIX honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hęc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad conuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperarer. Ipse gestiens, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probe condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cũ ceteri conuiuæ, tum vero Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotiũ erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo conterritus est,[1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cuius feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac
CXX vltione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, scisciratur eos[2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt vt puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ ζυγατρὶ τῇ ἐμῇ ἀλαβεβλημένος, οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης ταύτης μετιστεώσης, τοῦτο μέν, τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον τοῦδε τοῦ παιδὸς ὀψόμενον· τοῦτο δὲ (σῶς γὰρ τοῦ παιδὸς μέλλω ζώειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρελθέ μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἅρπαγος μέν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτάς οἱ ἐς δέον ἐγένετο, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τάχιστα, ὡς γὰρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τεία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἐέναί τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι οἱ ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ προσχαρὴς ἐὼν, φεύγει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελών, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. εὐτυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ παρετίθεατο τράπεζα ἐπιπλέα μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δ', τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλεὼ τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πεφυτα· ταῦτα δ' ἦν ἔκειτο ὅπως κεκρυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ λίην ἡδέσθαι, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο πλεὼ κεφαλῆς τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένα, καὶ χεῖρας καὶ πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν ὃ βούλεται αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δ', οὔτε ἐξεπλάγη, ἐὼν τός τε ἐωυτοῦ γένεται. εἴρετο δὲ αὖθις ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου θηρείου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἔλεγεν εἰ πρὸς ὃ τι βασιλεὺς ἔρδοι. τοιούτοισι δὲ ἀμφαμένου, καὶ αἰνεόντων τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, οἴκαδε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ ποδία. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ περὶ βουλεύων, ἐκάλεσε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἵ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτην ἐκρίναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης ᾗ ἐκρίναί οἱ τὸ ὄψιν. οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρεὼν τὸ παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illiidẽ responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

» ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοῖς τοῖσδε, Ἔτι τε ὁ παῖς καὶ σω-
» ὠζεται· καὶ μὲν ἐκ ἀγροῦ ἀφικνεόμενον οἱ ἐκ τῆς
» κώμης παῖδες ἐβασίλεα. ὁ δὲ, πάντα ὅ-
» σα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιή-
» σας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελι-
» ηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀφ' ἁπάξας ἦρχε. καὶ
» νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι,
» Εἰ μὲν τοῦτό τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ
» παρηνοίης πιὼν, θαρσέειν τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἐ-
» χειν ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τοιοῦτόν γε ἔρξει. τάδε τ' 10
» σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν ληΐων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε.
» καὶ τά γε τοῦ ὀνείρατων ἐχόμενα, τελέως ἐς ἀνθρω-
33 νέα ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὖ-
τὸς ἐκ παρ. » τός, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖος τῇ γνώμῃ εἰμί,
» βασιλῆος ὀνομαθέντος τοῦ παιδὸς, ἐξήκειν τε δι' ὑ-
» νειρον, καί μοι δι' παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅ-
» μως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, ὡς πεπεισμένοι-
» νοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ
ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
» καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστι κατορθοῦσθαι τὰ- 20
» χιστα τὰ σά. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, ἐς
» δι παῖδα τοῦτον πεσοῦσα ἡ ἀρχὴ Πέρσῃσι· καὶ ἡμεῖς
» ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γι-
» νόμεθα πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δὲ ἐπιεικτε-
» οντος βασιλῆος, ἐόντες πολίηται, καὶ ἀρχόμεν τε
» μέρεος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἐχόμεν. οὕ-
» τω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς πρό-
» νοιαν ἐστὶ ποιέεσθαι. καὶ γὰρ εἰ φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πάντ' ἂν σοὶ
» προεφέρομεν· νῦν δὲ ἐπισκήψαντος τοῦ ἐνυ- 30
» πνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καί σοι ἕτερα
» τοιαῦτα ἀγγελλόμεθα. δι' ἣν παῖδα τοῦτον ὀξ
» ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γενε-
μένους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη
» τε· καὶ καλέσας δι Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ,
» σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῇ σε-
» ωυτοῦ δ' μοίρῃ πρεπεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
» σας· (πομποὺς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δ' ἐ-
» κεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ κατὰ Μίτρα-
» δάτην τε δι βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
καὶ ἡ μητέρα ὃν λέγω μίνλω, γυναῖκα δ' αὐτοῦ.
Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει δι Κῦ- 40
ρον. ἀναστᾶσα δὲ μιν ἐς τὰ Καμβύσεω τὰ οἰκία,
ἐδέξατο οἱ γεινάμενοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύ-
θοντο, μεγάλως ἠπορέοντο, οἷα δὴ ὑπισάμενοι
αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἱστόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ
διεφθάρη. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς περὶ τοῦ μὲν
οὐκ εἰδέ-

Atqui puer & viuit & incolumis eſt, (Aſtyages excepit) & quum ipſum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegiſſent, quæ faciunt qui reuera ſunt reges, ea omnia hic fecit. Nam ſatellitibus, ianitoribus, internunciis, ac ceteris muniis inſtitutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur ſpectare? Si ſupereſt puer (Magi reſpondent) atque regnauit [1] nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bono ſis animo, iam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes noſtræ in exigua reciderunt, [2] & velut inſomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ ſunt. Ego (inquit Aſtyages reſpondens) iſtius veſtræ, magi, fere ſum ſententiæ, [3] me ſomnio eſſe defunctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen probe conſiderantes, quænam futura ſint & meæ domui & vobis tutiſſima conſulite. Ad hæc magi, Noſtra etiam, rex, (inquiunt) magni intereſt, tuum ſtare principatum: [4] qui ſi immutetur, & ad hunc puerum qui Perſa eſt tranſeat, nos quoq; qui Medi ſumus, in ſeruitutem redigemur apud Perſas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cuius populares ſumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo proſpiciendum eſt: & nunc, ſiquid cerneremus quod timendum eſſet, tibi aperiremus: verum quum in rem friuolam nunc euaſerit ſomnium, & ipſi confidimus, & te itidē confidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Perſidem ad parentes. His auditis Aſtyages CXXI gauiſus eſt: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud ſanam ſomnii viſionem in te fuiſſem iniurius, tuo tamē ipſius fato ſuperſtes es. Nunc itaque lætus ad Perſas ito cum iis quos ad te deducendū mittam. Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis eſt Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis eſt vxor eius. Hæc loquutus Aſtyages, Cyrum CXXII dimittit. Quem ad domum Cambyſis reuerſum, acceperunt ſui parentes, & audita re vehementer amplexati ſunt, vt quem ſtatim mortem obiiſſe crediderant. Sciſcitabantur igitur quonā modo ſuperſtes eſſet. Hic ſe vero ait eos antea

1 Non de induſtria & abſque vllo conſilio, confid. 2 Et quæ ex inſomniis pendent, prorſus ad leue quidpiam deueniunt.
3 Hunc eſſe ſomnii exitum, puero, &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerū qui Perſa eſt, deueniret: ac tum nos qui Medi ſumus, in ſeruitutem redigeremur, nulliuſque pretii eſſemus apud Perſas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop.

non no-

non nouisse,[1] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum.

CXXIII vnde hæc fabula emanauit. ¶ VBI Cyrus in virilem adoleuit ætatem, & inter æquales virilissimus euasit & idem dilectissimus,[2] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi socium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoueri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, vtpote itineribus custoditis, huiusmodi rem comminiscitur:[3] Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino rescinderetur, indidit libellum in quo quę libuit conscripserat: resutoque ventre, leporem vna cum retibus tradidit venatori cuidam suorum domesticorũ fidissimo: misitque ad Persas,[4] præcipiens, suo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambysis, quem dii respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses) vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam resciuisse: & itẽ, qualia ego ab Astyage passus sim quod te non occidissem, sed bubulco tradidissẽ.

οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς πάθην. βασιλεύσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς χείρης ὁδοῦ ἐν πρώτοισι λόγοισι τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τεραφῶσαι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· οὔνομα δὲ τῇ Κυνὼ τὴν αἰνέων διαπρυσίους. διὰ τί δὲ ἐν τοῖσι λόγοισι τὰ πρῶτα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες τοῦτο τὸ οὔνομα, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι εἶναι σφι ὁ παῖς) διαβαλεῖν φάτιν ὡς σκυλάκιμος Κύρου κυνὸς ἐξέθρεψε. ἐγένετο μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρηκυῖα. Κύρῳ δὲ ἀνδρὶ μὲν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ παραφιλεσάτῳ παρεστέκετο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα βουλόμενος. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐπιεικὲς ἐφαίνετο ἐπιμελείην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα. Κύρου δὲ ὁρέων ἀπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάλας τοῦ Κύρου πρὸς ἑωυτὸν ὁμοιούμενος. παρὰ δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ παιδὶ οἱ κατέργασται ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἰδίῃ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν παρόντων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κύρον προσκαλεύμενους, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δέ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ βουλομένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ τοιάδε τις λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ διασχίσας τοῦτον τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτιλώσας, ὡς ἦν εἶχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐπιγράψας. ἀπορράψας δὲ τὸν λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐπιστάμενος οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπιστεῖν, αὐτοχειρίμιν δι' ἑλὼν, καὶ μηδένα οἱ τῶν ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα δὴ πάντα ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν διέσχισε. διφθέρην δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν ἔσχες ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκεο.) σὺ νῦν Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα πίσας. κατὰ μὲν γὰρ τὸ τότε προθυμίην τεθήκας, ὅσα κατὰ θεούς τε καὶ ἐμὲ προῆκας. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πρήγματα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐτράφης, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, δικαίως ἔδοκεε ἔμοιγε εἶναι σὺ νῦν

1 Et in maximo errore versatũ fuisse. 2 Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.* 3 Quum leporẽ arte composuisset, eiusque ventrem rescidisset, nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel,* Præcipiens vt quum leporem Cyro daret, suo ore diceret vt &c. *Vel, Cyrum admoneret etiam vt &c.*

» σὺ νῦν ἐμοὶ βούλῃ ἑμοὶ πείθεσθαι, τῆς δ' Ἀστυάγης
» ἄρχει χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις. Πέρσας
» γὰρ αἰεὶ πείσας ἀπίσασθαι, στρατηλάτεε ἐπὶ Μή-
» δους. καὶ ἢν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ
στρατηγὸς αἰτίη σευ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἢν τε
» τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. οὗτοι γὰρ οὗτοι
» ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, ἢ ἥκιστα θέλοντες, Ἀ-
» στυάγεα καταρέψουσι πρήσσοντα. ὡς ὦν ἑτοίμων τῶνδε
» ἐόντων, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τάχος.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεῳ τρόπῳ σὺν φωτὶ Πέρσῃ ἀπίσασθαι. φρονέων δ' ὦν, εὕρισκε ταῦτα κάρτιστα εἶναι. ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίζει τῶν Περσέων ἐπισπασάμενος μή τι, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ ὑπολεγόμενος ἔφη, Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀπο-
» δέκεσθαι. Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, σφι παρα-
» ρτέω ὑμῖν, παρεῖναι ἔχοντα ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κύ-
ρος μὲν ταῦτα συνεβούλευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ αὐτὸς ἐπέστησε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ἄλλοι πολλοὶ πρόσκεινται, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μεραφίοι, Μάσιοι. τούτεων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύντες, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Πανθιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι οἱ δ' ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μαρδοί, Δρο-
πικοί, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ πάρησαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προσταχθέν, ἐνταῦτα ὁ Κῦρος· ὦ γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ἐστί τε καὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντα τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὑπερτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἆεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην πάρεῖναι λελουμένους. ὡς δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τοὺς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τὰ παρεόντα συνάλισας ἐς τοῦτο, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων στρατόν· προὔθηκε δ' οἶνόν τε καὶ σιτίοισι ὡς ὑπερτελειοτάτοισι. ἀπικομένους δὴ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δεῦπνον παρέθηκε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος κότερα τὴν προτεραίην εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα· οἱ δ' ἔφασαν πολλοὶ ἐν αὐτίων τὸ μέσον. τὸ μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχοι, τὸ δὲ τότε παρεδοῦναι, πάντα ἀγαθά. ταῦτα λαβὼν ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγόμενον
» δὲ πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑ-
» μῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis vt deficiant persuaseris, expeditionem aduersus Medos suscipe: vtpote ad votum tibi res successura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendū creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem euertere conabuntur. Tanquam igitur cuncta tibi sint hic in expedito, ista exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis vt præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [1] sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt, Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Meraphii, Masii. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum [2] cognatio est, vnde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cūcti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem vt lauti adsint. Interim coactos in vnum caprarum, ouium, boum greges patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quamlautissimis. Postero die vbi conuenerunt Persæ, iubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo [3] interualli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*.

& hæc

& hęc & alia infinita commoda aderunt sine vllo seruitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint, rebellate quam-
CXXVII primum ab Astyage. Persæ, vt qui iampridem [1] dedignarentur parere Medis, nacti [2] præsidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuncium iubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque [3] aduerso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, vbi Medorum copiæ [4] cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum [5] sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebant,
CXXVIII fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primum rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viuisque ca-
CXXIX pitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eumque dicteriis lacessiuit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsũ carnibus filii pauisset: [6] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid [7] ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [8] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur,

ἔσαι πάδε τε ἢ ἄλλα μυρία ἀγαθά, σοὶ ἔνα πόν δουλοπρεπέα ἔχεσι· μὴ βουλομένοισι ἦ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ τῷδε πλήσιοι αἰεί θυμπτοί. ἐμοὶ ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ χρᾶσθαι, πάδες χεῖρας ἄγαθας· ἢ ὑμέας ἤγημαι ἀνδρας Μήδων ἔμ' οὐ φαυλοτέρους, οὔτε πάλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐ χόντων ὧδε, ἀπίστασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὸν ταχίστων. Πέρσαι μὲν νυν τοιαῦτα ὑπιλαβόμενοι, ἀσμένοι ἐλευθεροῦντο, ἢ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης ἦ ὡς ἐπύθετο Κῦρον τοιαῦτα πεποιηκότα τοῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ ἦ Κῦρος ἐκέλευε ὃν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι τοιοῦτον ἧξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας ἦ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισι πολλῷ, ἢ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θεοβλαβέα ἐόντα, ἀπέδειξε Ἅρπαγον· λήθεν τοιεύμενος τά μιν ἐώργεε. ὡς δὲ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῆς γνώμης μετέσχον· οἱ ἦ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε ἢ ἔφευγον. Διαλελεγμένος ἦ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο πάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ· Ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὁ Κῦρος γε χαιρήσει. τοσαῦτα εἰπὼν, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς οἰειροπόλους, οἳ μιν ἀπέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρῳ, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ὀξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἀξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προσελθὼν ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. ἢ ἄλλα λέγων ἐς αὐὸν ὑμαλγέα ἔπεα· ἢ δὴ ἢ εἴρετο μιν πρὸς ὅ ἑωυτῦ δεῖπνον; τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐδαίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνου δουλοσυνὴ ἀντὶ τ βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν, αἰτείρετο εἰ ἑωυτῦ ποιέεται ὃ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος ἦ ἔφη, αὐὸς γὰρ γράψαι, ἢ ὃ πρῆγμα δὴ ἑωυτῦ δικαίως εἶ). Ἀστυάγης δέ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε ἢ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μὲν γε, εἰ πάρεον αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι'

1 Grauiter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam diuinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis iunctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt, 5 Propositum Harpagi ignorabãt, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius seruitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege seruus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omniũ hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regẽ esse (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum &c.

εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε ὁ κρέτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως ἐθέλειναι ἄλλῳ τέῳ τὼ βασιληίῳ, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον ἦν Μήδων τέῳ ἐπιβαλεῖν τοῦτο ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, αἰτίους τούτου ἐόντας, δούλους αἰτὶ δεσποτέων γεγενέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας πάρος Μήδων, νῦν γενομένους δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπερέκυψαν Πέρσῃσι χρόνῳ τῷ τοῦ πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυοῖν δέοντα, παρέξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι ταῦτα ποιῆσαι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ὅτε Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον ὧν ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γνώμης τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ Κροῖσον ὑστέρῳ τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι τοισεύτερον. τὸν δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιέουσι μωρίην ὀνειδίζουσι· ὡς μοὶ ἔμοιγε δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίσαντες τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅτι τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πᾶσαν τὴν οὐρανοῦ Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ὠνομασμένοισι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι γὰρ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτρην. Θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι παρέχεται τάδε εἰρημένους θεοὺς ἥδε κατεστήκεε. ὅτε βωμὸν ποιεῦνται, ὅτε πῦρ ἀναιθόμενοι, μέλλοντες θύειν· οὐ προσιδρῦσι χρέωνται, οὐκ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκ ἀλφίτοισι. τῶν δὲ ὡς ἕκαστος θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μάλιστα.

ἑωϋτῷ

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ caussa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythę regnauerunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Persęq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. CXXX

¶ PORRO ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque conscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cæli, Iouem appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt iam inde ab initio. [1] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis vtuntur, aut tibiis, insulisve, aut molis: verum, vt quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locū mundū victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram. CXXXI CXXXII

1 Postea vero didicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

[1] Sacrifi-

[1] Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidem regi: quoniam [2] inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi vero iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quammollissimā, maxime trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidē hanc illi dicūt esse incantationē efficacissimam. Citraque magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunq; vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quiq; natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalē minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [3] Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & siquid apponatur, nō cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec vrinam facere licet: quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueuerunt. [4] nā siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitque is qui ędibus illis in quibus forte cōsultatur præest: &, si placuerit, atq; ieiunauerint, vtuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem poti pronunciant. Quū in via inuicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autē alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autē illos obseruāt reuerēter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant:

ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μοιώῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται δρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἁλαμυρίλας κατὰ μέρεα θοίνιον, ἐψήσῃ τὰ κρέα, ἐστορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα ἤ τριφύλλιον, ὅτι τούτῃς ἔθηκε ὧν πρώτα κρέα. ἁμφιθέντος δὲ αὐτῷ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, εἶναι δὴ ταύτην λέγουσι καὶ τὴν ἐπῳδήν. οὐδὲ γὰρ δὴ μάγου σφι νόμος ὁκόσ᾽ ἂν θύσας ποιέεσθαι. ὑπισχνέεται δὲ ὁλίγου χρόνου, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχαθοῦσι παρατίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον παρατίθεσθαι ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων παρατίθεσθαι. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὀπτοφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. ἐς δεῖπνον τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, παυομένους παύεσθαι, ὅπι σφι ἀπὸ δείπνου παντὸς φορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐδίοντάς γε οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ χαίρουσι πολλῷ καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι αἰτίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νεωτέρων οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐόντες βουλεύονται τὰ συμφορώτατα τῶν πρηγμάτων· ὃ δ᾽ ἂν ἄρα σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι παρατίθεται ὁ ἐγχώριος ἄρχος, ἐν τῷ οἰκίῃ ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίεσι. τὰ δ᾽ αὖ νήφοντες παρεβουλεύσαντο, μεθυσκόμενοι ὑπαναγινώσκουσι. Ἐντυγχάνοντες δ᾽ ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. αἰτὶ γὰρ τοῦ προσαναρρύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέουσι· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀζηνέστερος, προσπίπτων προσκυνέει ὃν ἕτερον. τιμῶσι δὲ καὶ πρώτους τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῷ οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἤκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῷ ἕκαστα τῶν οἰκημένων ἐν τιμῇ ἄγουσι, ὡς ἐκεῖνο

---

1 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun. 2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quod siquid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autē ipsis p'aeuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consultauerint, inebriati ea in disquisitionem reuocant. Si in via &c.

νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶ) ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πρώτα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἑκάστω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶ). ὑπὸ δὲ Μήδων ἀρχόντων ἠρξε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σχεδὸν πρώτων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ δὴ καὶ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι πέμπουσι. προσέβαινε γὰρ δὴ ὁ ἔθνος ἀρχόν τε καὶ ἐπιτροπεῦον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται αἰδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶ) καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ ἀφροδισίας τε πολυτελέας ὡσωθαισμένοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδρὸς γαθίη δὲ αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶ) ἀγαθὸν, ὃς αἰ πολλοῖς ἀποδείξῃ ὠφελίας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς αἰεὶ πρῶτος ἔτος. Ὃ πολλὸν δὲ ἡγέεται ἰσχυρὸν εἶ). παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τρέφεται τῆσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦτο δὲ εἵνεκα· τοῦτο ποιέεται, ἵνα ὦν ἀποθανὴ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὶ τοῦ πατρὸς προσβάλλῃ. Αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸν μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτῶν οἰκετέων ὅτι μὴ αἰτίην ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ὦν εὑρίσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν εὐεργεσιάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα φασὶ δεῖν τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ἀνάγκη ἤδη τοιαῦτα ἐλθόντα, πᾶσαν αἰτίην φασὶ διαζητεόμενα τοῦτα εὑρεθῆναι ἢ τοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδεα. ἀτὰρ δὲ δὴ φασι

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes:[1] alios vero, quo remotius diſſiti ſunt, hoc à virtute magis eſſe alienos. atque illos demum ſecundum dictam proportionem peſſimos eſſe colligentes qui à Perſis abſint quam remotiſſime. Sub Medis imperiũ obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: ſed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Perſæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progreſſa fuit. Externorum autẽ morum Perſæ maxime omnium hominum ſunt ſtudioſi. nam & Medicam veſtem propria elegantiorem arbitrantes, geſtant: & in pugnis thorace vtuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas ſemel reſcire potuerunt, frui ſtudent. A Græcis edocti, puerorũ quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt vxorum loco, ſed multo plures pallacas habent. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numeroſæ ſobolis procreatio: & illi qui quam plurimos liberos ediderit, [2] huic rex tanquam ſtrenuum quippiam præſtiterit, ſingulis annis munera mittit. Liberos ſuos, à quinto anno incipientes vſque ad viceſimum, tribus duntaxat inſtituunt, equitare, arcu ſagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectum patris nõ venit, ſed apud feminas degit. Quod ea gratia ſic fit vt ſi inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat moleſtiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantum culpam liceat vel ipſi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam ſuam exercere ob vnum ſolum delictum: [3] ſed expendere iubetur quiſque, ſi plura ac magna patrarit, atque tum demum iuſta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidiſſe: verum quotquot horum forte acciderunt, omni neceſſitate excuſſa, hos tandem deprehenſos tradunt aut ſubditicios, aut ſpurios. Quippe

CXXXV

CXXXVI

CXXXVII

---

1 Minime autem eos qui ſedes à ſe remotiſſimas incolunt, honore afficiunt: ſeipſos omnium hominum longe præſtantiſſimos eſſe arbitrantes in omnibus rebus: ceteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum eſt) virtutem amplecti. At qui longiſſime ab ipſis habitent deterrimos eſſe. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id eſt, imperium in quaſdam obtinebant, & viciſſim aliarum imperio ſuberant.* Medi enim vniuerſis imperabant, & maxime ſibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: iſti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Perſæ vicinos ſuos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem poſitum eſſe robur exiſtimant. Lib. 3 Sed vbi conſideraverit, ſi peccata commiſſa plura maioraque eſſe comperiat quam obſequia præſtita, tum demum iram ſuam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidiſſe: ſed quicunque tales fuerint *filii*, neceſſe eſſe vt ſi de illis inquiratur, aut ſuppoſititii, aut ſpurii comperiantur. Quippe veriſ.

veriſi-

verisimile nequaquam videri aiunt vt is qui verus parens sit, à proprio filio inter-
CXXXIIX imatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque [1] ob eandē causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed o-
CXL mnia similiter claudi. Equidē hęc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. at ista quæ de mortuis prodūtur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera videlicet defunctorum Persarū non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. [2] Magos tamen satscio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum [3] cera inuoluentes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam narra-
CXLI tionem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [4] vltro postulantes vt iisdem conditionibus eos

δὴ φασι εἰκὸς εἶναι τὸν γε ἀληθῶς πεφυκότα τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθήσκειν. Ὁκόσα δὲ σφι ἔστι ἄσπα ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκάζεσθαι φασὶ εἴ τι ὀφείλοντα, καὶ πῦ ψεύδεσθαι λέγειν. ὃς αὖ δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὔτε κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πᾶσα, ὃν λαμβάνουσι ὑπὸ τουτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τῷ αὐτῷ αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἀπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο ἄλλον ἐᾶ λό τι οὐδὲν ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς τοῦ δεινα περιοπτύων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, ὃ Πέρσας μὲν αὐδεῖς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠὖ γράμμα, ὃ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ, ἄγμα. ἐς τοῦτο δ' ἂν ζητήσας εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ἢ νέκυς, πρὶν ἄν τι ὑπὸ ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιοῦσι. καταπηρώσαντες δὴ ὦν ὄν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδανται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν δὴ Αἰγυπτίων ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφις, καὶ τἄλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐνομίσθη. αἴνειμι δὲ ὅτι τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεργάσατο τοὺς Πέρσεων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι εἰ τοῖσι

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel, cera circumlinentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verum Cyr.

ἐῴ) πᾶσι τοῖσι Κρήσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προέσχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, αἴδε φὰς αὐλητὼ ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δ' ψευδέως τὴν ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ προβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἑλκύσαι. ἰδόντα δὲ τὰ ἄλλα θύνους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν
» πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παυσάδε μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ
» οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε σκαίνειν ὀρχεόμενοι.
Κῦρος μὲν τοῦτον ὃν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶν δὲ εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτὸν Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλου ἀπίσαθαι σφέας ἀπὸ Κρίσου, οὐκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργὴν ἔχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, αἰεὶ εἰχόντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε προεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδὸς) πᾶσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι πρωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τὸν μὲν οὐρανὸν, καὶ τὸν ὑρέων ὑπὸ τῆς καλλίστης ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πολιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ
38 τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοῦδε ἐποιέετο Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἥλιον, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλώσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τετρωπους τέσσερας προηγορέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβείην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ὦν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταὐτὰ διαλεγόμεναι σφι. αἵδε δ' ὦν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δ' αἱ πολιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι γλώσσαν οὐδὲν, σφὶ δ' ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ἐοῦσαι λοιπαὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέουσι, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐστὶ τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταὐτὰ διαλέ-

admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum,[1] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quiq; ciuitates reuertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cũ cęli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos nouerimus, adeo vt neq; superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientẽ nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtuntur non eadem,[3] sed eius quatuor proprietates ducũt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiẽ vergens. Post hãc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadẽ lingua vtentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocęa, quę cum iam dictis ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non conueniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

CXLII

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὸς, *non* λυδές. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. *Ea vtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriã quandam receperunt loquendi formã. Atq; hunc in modum quatuor omnino
CXLIII linguarũ fiunt proprietates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Çyro metus prætextu fœdus pepigerãt. Insularibus autem nihildũ grauius fuit metuendũ, quod Persis Phœnices nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigiis non vterentur. Porro hi non aliam ob causſam ab Ionibus defecerunt quã quod cum imbecilles essent omnes alii Greci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat.[1] Iam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Ceterum duodecim istę ciuitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Doriensibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Doriensibus ad Triopium[2] sacrum admittant: adeo vt etiam ex popularibus suis, qui sacri legem trãsgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nã in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos nõ è[3] sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidã Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens[4] sibi asseruare. Propter quod commissum, quinque hæ ciuitates, Lindos, Ialyssus, Camerus, Cos atq; Cnidus, sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnasseos multãtes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim fecisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

ἀφελέγηται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοιῶοι. ἔτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τῇ Φόβου ὄρκια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ὑπὸ δείνου ἐδόκεε. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὖ οἱ Πέρσαι ναυβάτας. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀθενέες δὲ ἐόντες τῇ πόλι τότε Ἑλληνικοῦ γλυσς. πολλῷ δὲ ὑπὸ ἀθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅπι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ὑπὸ οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐναισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅπι τε σφέων αὐτέων τοὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησαν ὑπὸ εὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅπι μὴ Σμυρναῖοι. Κατάπερ οἱ ὑπὸ τῆς Πενταπόλιος νυν χώρης Δωριέες, τοπρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέχεσθαι τῶν τριπόδων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς τριπόδ ἱρὸν ἀπομήσαντας ἐξεκλῄσαν τῆς μετοχῆς. ὁ γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐπίθεσαν πρότερον τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρεὼν τοὺς λαμβάνοντας οὐκ τῆ ἱρῆ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτὸ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, ἔν νόμον κατηλόγησε· φέρων δὲ τοὺς τὰ ἑωυτῦ οἰκία τριποσεπασσάλευσε ὃν τρίποδα. Ἐξ οὗ τούτου τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰήλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλῄσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νυν τοῦτον τὸν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐλάσσονας πλοδίνας ἐσδέξασθαι, τούσδε εἵνεκα· ὅπι καὶ ὅτε ὁ Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νυν Ἀχαιῶν,

1 Adeo quidem vt cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ioneſque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clauum suspendere. Propt.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἴγαι· ἐν τῇ Κράθις ποταμὸς ἀέναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ καὶ Ἰταλίη ποταμὸς ὁ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τούτεων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ καλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τὸ οὔνομα οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέων ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοί, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλοί τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γυναικοπάτραι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκοις ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατρῇσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τόδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἀνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτοῖσι συνοίκεον. Ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐς ἥσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. Ἀλλὰ γὰρ πρεσβεύονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὴ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πρῶτοι Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατ' φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινὴ ἁπάντων Ἰώνων ἐξαιρημένος.

Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerunt, duodecim sunt partes. Nempe prima ante Sicyonẽ est Pellena, deinde Ægirę & Ægæ, ad quam Crathis fluuius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post Ægas Bura est & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerũt. Post hãc Ægion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenses, qui soli me diterranea colunt. Hæ sunt duodecim CXLVI Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causſa fuisse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipue magisque aliis Iones esse, aut præstantius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Eubœæ haudquaquã minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti, Cadmęi quoque, Dryopes,[1] Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleręque nationes inter se commixtæ sint. [2] Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobiliſſimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarũ iam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradideruntq; suis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nũquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidassent, & quum hæc patrassent, simul orbas ad concubitum violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges CXLVII autem creauerant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter ceteros maxime amplectuntur. Et sunt quidem illi veri atq; genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes, prętęr Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causſam. Porro Pan- CXLVIII ionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionẽm vergens, communiter ab vniuersis

1 Omittit ἀποδάσμιοι. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobiliſſimos existimarunt, hi vxores secum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium eſt in continenti ſitum: quod quâ zephyro vento expoſitum eſt, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuerſi Iones ſacrificiũ celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum ſacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum feſtiuitatibus, vt in eandẽ litteram ſiniant, perinde atque Perſarum nomina. Et hę quidem
CXLIX Ionicæ ſunt ciuitates. Æolicæ autem ciuitates ſunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, [1] Ægæa, Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priſcę ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipſa ciuitas) ab Ionibus [2] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti ſitæ, quæ ditionẽ habebant Ionibus prętantiorẽ, at quæ tamen ad illius cæli tem-
CL perię nequaquam accederet. Smyrnam vero hac ocaſione amiſerunt Æoles, quod Colophonios per ſeditionem è ſedibus ſubmotos recepiſſent: qui poſtea Smyrnæos obſeruantes, dum extra vrbem Bacchi ſacra celebrarent, occluſis portis vrbẽ occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuerſis, ſic inter eos tranſigebatur, vt ſi Iones vtenſilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionẽ quum Smyrnæi accepiſſent,
CLI [3] diſtributæ ſunt vndecim hæ ciuitates, ſuos quæque conſtituens ciues. Hæ itaque continentis ſunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Inſulares vero quinq; ciuitates Lesbum colebant. ſextam enim in Lesbo Arisbã Methymnęi iam ſibi ſubiecerant, tanquam conſanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in Centũ appellatis inſulis. Iam vero Lesbiis Tenediiſque [4] nihil grauius, perinde atq; ceteris Ionibus inſulas tenẽtibus, erat metuendũ: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones ſequi,
CLII quocunque illi duxiſſent. ¶ Porro vbi Ionum Æolumque legati Spartam appuliſſent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocenſem quendam, cui nomen Pythermo, qui poſtulata proponeret. Hic purpurea veſte indutus, [5] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ὄρος τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεχθέντες ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τῇ ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεποίηνται δὲ οὐ μούνας αἰ Ἰώνων ὁρτὰς τόδε, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πάσας ἐς τοῦτο γεγάμμα τελευτώσας, καπάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μέν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. ¶ Αἵδε δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γάρ σφεων ἀπῳκίσθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκουσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας φάσει ἑωυτῶν δεξάμενοι, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὀρτὴν ἔξω τείχεος ποιεομένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήισαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὑπεδείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μέν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ὑπεδεξαπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μέν νυν καὶ Τενεδίοισι, καπάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν σοδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔασε κοινῇ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἡγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν ὃν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέην τε εἵμα περιβαλλόμενος, (ὡς αὐ πυνθανόμην πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

CXLIX Ἰάδες πόλιες
CL Αἰολίδες πόλιες

---

1 Ægæa, αἰγαῖαι. 2 Direpta fuit. 3 Diſtribuerunt, *vel inter ſe partita ſunt* ipſos illæ vndecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audiſſent, accurrerent, proceſſit, hort.

καὶ καταξας, ἔλεγε πολλὰ, παρωρέειν ἑωυτῶν σφι χρῄζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ παρωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δ' ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντόρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δ' οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων ὃν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀναβάντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σεσωμαρρέειν, ὡς αὐτῶν οὐ θωμασομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες εἶεν τε ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἐπειρωτῶντα. σημαινομένων δέ μιν εἰ-
» πεῖν τοῦ κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοιοῦδε χώρου ἐν μέσῃ τῇ
» πόλει ἀποδεδεγμένους, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλοις ὁμοιοῦντες ὀξαπατῶσι. τοῖσι, ὦ ἐγὼ ἐγκαίνω,
» οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἄλεξα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πολλοὺς Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησαμένους, ὠνῇ τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐπίστανται χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ὡς οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν στρατηΐην ἔσεσθαι. ἦν τε γὰρ Βαβυλών οἱ ἐν ὁδῷ ἐμποδών, καὶ τὸ Βακτρήιον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐς οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτός, ὅτι δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅτι θάλασσαν, ἅτε ὃν χρυσὸν ἔχων πολλὰ ὃν ἐκ τῶν Σαρδίων, ὅτι κύριος ἐξεμισθοῦτο, καὶ τοὺς ὅτι θαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σφίσι ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δ' ὅτι ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλῃ. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος,
» εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος
» τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς
» εἰκάσι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες.

Φερσίζω

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. [1] Illi, quamuis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus inſtructum qui rerũ Cyri Ionumque ſucceſſum explorarent. Hi Phocæã appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpote ſe id minime toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, CLIII rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinã homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox vbi hæc cognouiſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidẽ nõ extimui vnquam homines illos quib⁹ locus eſt in media vrbe vacuus, in quẽ collecti mutuis ipſi ſibi iuramẽtis imponunt. Atq; his, (ſi modo ſuperi me ſeruauerint incolumẽ) non Ionũ, ſed propria ſua incõmoda erunt deploranda. Hęc in vniuerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes exercerent. nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neq; illis vllum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Crœſi autem ceterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendũ. Ipſe verſus Ecbatana contendit, Crœſum vna ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, [2] etiamſi primi adoriendi fuiſſent. quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiã imperatorem mittere. ¶ [3] At vero vbi Cyrus è Sardis CLIV Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit vt communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atq; *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra mouit, Tabalumq; in arce vndiq; concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intel- CLV ligens, Crœſum hunc in modũ alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Crœſe, finis erit eorũ quæ nũc mihi accidunt? [4] quando non ceſſabunt Lydi (vt videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis aurem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, &c. 2 *Hic mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem vrbem ſuam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectèque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignauit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autẽ veniam dans, hęc illis impera. ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. Interdicito illis ne arma bellica poſſideant, iubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles CLVI vnquã à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionẽ exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi vt inſtitutũ detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gauiſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit, quę Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atq; pręter hęc mandauit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot vna cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem viuum ad ſe perCLVII duci. Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet,[2] Lydos compulit ad Perſarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam ſecum ducebat, Sardis promouit. Verum vbi Pactyam iam vna cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognouit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecũdare.

φερντίζω μὴ ἄρῑστον ἢ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν ὄν μοι πλέον τι ἢ πατέρα ἔόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα θωϋμάζω εἴ μοι ἀπιστᾶσι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ αἰσχρόν τοι ποιήσῃ τοὺς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ τὸν πόλιν ἀρχαίην ἐξανδραποδίσῃς, αἰτιαμαρτητὶ ἐοῦσαν καὶ τῶν τοτέτερον, καὶ τῶν νῦν ἐόντων. τὰ μὲν γὰρ τοτέτερον ἐγώ τε ἔπρηξα, καὶ ἐμὴν κεφαλὴν αἰτιάζεται φέρων· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πακτύης ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τὸν σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, πάντα ἐντεῦθεν ὑπόταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειπε μέν σφι πέμψας, ὅπλα μὴ κτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. τοτείπε δὲ αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν τοὺς παῖδας. καὶ τάχεως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας. ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα δοκέων Λυδοῖσι, ἢ αἰσχροτοκήσαντας φρηνῶναι σφέας· ἐπιστάμενος ὅτι ἢν μὴ ἀξίωσιν τοτέφασιν τοτετείλῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων ἢ μὴ ἢν ὕστερον κοτε οἱ Λυδοὶ, ἢν ὑπερθέωνται, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος ἢ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας ἢ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐπετέλεστο τοτείπειν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· ἢν τοτε ξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, ἀνδρὶ ἢ Πακτύῃ πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐπετελέατο, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης ἢ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλάσας ὅτι τάχιστα Σάρδις, τῷ Κύρου στρατῷ μοίρην ὁσηνδήκοντε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἔτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τοὺς Κύρου ἐπολιὰς ὑπιτελέειν.

1 Cogito nunquid māxime expediat eos in ſeruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι ὅτι ποιέειν χρεόν ἐστι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἰωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος ἔστι, ὅσον τε Μιλησίης ἐστὶ Πανόρμου λιμήν. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεων περὶ Πακτύεω ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι τοῦτο χρηστήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. τοῦτο δὲ ὡς ἀπενείχθη ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὡρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτου τὸ πλῆθος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν ὄνομος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τοσοῦτο μοῦνον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦισαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, προφάσιας καλεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τολμῶμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν σημανθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ περιοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων ἠέρα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἡμέαθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ ἕρπιζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορῆσαι, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτός μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, ἧσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τολοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθητε βουλεύσοντες.

Ταῦτα

Et iam inde Lydi omnem vitę rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerunt ad deũ apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustũ quo Æoles Ioneſq; cõmuniter vti consueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est situ supra Panormũ portum. Missis igitur ad CLVIII
Branchidas cõsultoribus, rogabãt quidnam facientes hac in re deo graficaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyã Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent[1] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendũ, Pactyamq; reddendum. Ceterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes cõsultores, inter CLIX
quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, scisciians in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundẽ reposcentes, iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondũ reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conueniret. Hunc in modũ sciscitanti Aristodico, idẽ rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Templũ circumiens, passeres aliasque auiculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicũ nihil dubitasse ad hunc modũ respondere, Tune rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis.

1 Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

Porro

CLX Porro vbi responsum hoc postremũ relatum audiuerũt Cumæi, neq; volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neq; eundem penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum:[1] quod tamẽ nolim indubitato asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidẽ vero ex Mineruæ tutelaris deæ tẽplo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autẽ pro Atarnei mercede. Atarneus autẽ locus est Mysiæ, ereà gione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, vt Cyro quum primum liceret traderetur. Atq; multo exinde tempore, Chiorũ nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam,[2] neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à sacrorum vsu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Postquã vero Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit qui vna cum Pactya Tabalũ oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursauit,[3] frumentationem militibus faciẽs: Magnesiam etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirũ quem Medorũ tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quique[4] Cyrum in regni potestatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit.[5] Nam vbi mœnia ciuesque vndique exercitu clausissет, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque sic[6] Phocæa prima Ionum ciuitate potitus est. ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum[7] longis nauibus vsi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atq; Tartessũ[8] occupauerunt. Nauigiis autem vtebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenûm remorum.* Hi quum primum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

CLXI

CLXII

CLXIII

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, βουλόμενοι οὔτε ἀκόντιτες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὖθι ἀπέπεμπον. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὑπιστέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἀκλιδόναι ὅτι Πακτύην, παρεσκευάζοντο ὡς μισθῷ ὁσωθεί. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα παρασκευαζόμενα ἀπὸ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἀπαγαγίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρνέως τοῦτου ἔστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου αἰτίος. Πακτύην μὲν νυν ὧδε δεδεγμένοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδοῦναι. χρόνῳ δὲ χρόνος οὐκ ὀλίγος γινόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τούτου, οὔτε οὐλὰς κεριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενί, οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πρώτων ἱρῶν τὰ πρῶτα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐς ἐστρατεύετο ὅτι τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξανδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πρῶν ἐπέδραμε, λείην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἀλλόδοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης αἰσίμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὼ βασιληίην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὦν ὑπὸ τοῦ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὀχώσας γὰρ τείχεα ποιήσιε, ὃ ἐνθεῦτεν χώματα χοὴν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυπλήσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ Ταρτησσὸν κατοίκισαν. εὐναυπήλοντο δ' οὐ τροπωτῆσι νηυσί, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Ταρτησσὸν, πρόσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέι τῷ Ταρτησίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta inferebantur. Denique omnia &c. 3 Illo in prædam suis militibus expositо: Magnes. 4 Cyrũ ad regnum obtinendum adiuuerat. Hic, &c. 5 Postquam enim ciues intra mœnia compulerat, aggere &c. 6 Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc. 7 Longis quis nauigationibus vsi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel*, *Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος· ἐτυραννεύσε δὲ Ταρτησσοῦ ἐγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δὴ πρόθυμοι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος ὑπὸ Μήδου τοῦ ἀρπαγὸς ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεῖχος προβαλέεσθαι τοῦ πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ τοῦ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σάδιοί εἰσι· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τοῦτο τοιοῦτο ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπῆλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προϊσχόμενος ἔπεα· ὡς οἱ καταρρᾳδὲς βούλονται Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρείψαι, καὶ οἰκήματα ἓν κατρώσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, προεπιμεκτέοντες τῇ δουλοσυνῇ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ὑποκεινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τοῦ στρατιοῦ ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παριέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τοῦ στρατιήν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταστάντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβαίνετε, ἔπλεον ὅπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλευσαν ἐμπολήσιοι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ σφι μὲν ἐμπόριον γένηται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τοῦ εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐξέλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπρόπου ὑπέστησαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ὅπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα μὲν καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣν ἐφεστήκεε πρὸ ἑξαμήνου πρὸ Ἅρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς καταρὰς τοῦ ἐπολεμωμένῳ ἑωυτοῦ τοῦ πόλου. πρὸς δὲ

Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque [1] Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidē ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quū [2] poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cetera illis ſe permiſſurum intacta.* Phocenſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atq; ſupellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoq; templorum & cetera donaria, niſi quę vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcēdentes, ſoluerunt, traieceruntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerūt Perſæ. Phocenſes autem, quū ipſis Chii inſulas quę OEnuſę vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerūt in Cyrnū. Hîc enim iam ante viginti annos ciuitatē ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnū traiecturi Phocenſes, prius diuerterunt Phocæam, præſidiaq; illic Perſarū quæ ab Harpago forte cuſtodię cauſſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, [3] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, cōmuni cōſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſq; deuotionib⁹ aſtringunt.

CLXIV

CLXV

χοὰς ποιήσασθαι

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellēt ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallādam dedit: & quidem large. Siquidem &c. 2 Propoſuiſſet *illis.* 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

[1] Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius se de repetenda patria cogitaturos, quam saxum vadis imis leuatum renarit. [2] Commodum vero, profectionem molientibus, plusquam medietatem desideriũ cepit ingens paterni soli morumque Phocensium: & plerique etiam violato iuramento remigrarunt in Phocæam: alii autẽ iuriiurando satisfaciẽtes, soluentesque ex OEnusis, Cyrnũ recta
CLXVI petierunt. Quo quum appulissent cõmuniter habitarunt vna cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacraq; erexerunt. Ceterum quum iam vicinos circũquaq; hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocensibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierũt, reliquæ viginti contusis rostris factę inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis vxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demi-
CLXVII grarunt Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllensium vel pecoribus vel iumentis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerant, continuo [3] morbida fiebant, stupore atque igne corripiebantur sacro. Quare Agyllẽses Delphos miserũt, volentes cõmissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obseruantur. nã & iusta illis persoluũt magnifice, & gymnicũ celebrant certamen. Et Phocenses quidem huiusmodi fato vsi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [4] Hyela. Atq; Pho-
CLXVIII censium in Ionia res sic habent. ¶ Simile quiddã accidit Teiis, quos simul-

τοὺς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὁ μύδρος τοῦτον ἀναφήνῃ. ἐπελαμψάων δὲ αὐτῶν ὑπὸ τὸν Κύρνον, ὑπερῆμησε τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψηφίσαντο δὲ οἱ πλέοντες ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιοι ἐφύλασσον, ἀπερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων, ἔπλεον. Ἐπεί τε ἦλθον ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν προτέρων ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· κατιρύσαντο. καὶ ἄγραι γὰρ ἦσαν καὶ ἔφερον τοὺς οἰκήσας ἄπαντας· στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοί καὶ Καρχηδόνιοι, ἐτεσὶ ἑκατέροισι ἑξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἔοντα σφέων ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφέων νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπέκοπτον γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνείλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷά τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ ἁλισφαρτισθέντων ἀνδρῶν οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα ἐν χώρῃ ἐνέσκηψε τοῖσι Φωκαιεῦσι καταλυθέντες σκέπτονται, ἐγίνετο δεινὰ φαντάσματα καὶ ἔμπυα καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως τοῖσι βάπτα καὶ ἰσχιάδες, καὶ ἄλλα ἄθεσφατα. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὸ ἁμάρτημα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι. τῷ γὰρ Ἡρακλέϊ σφι μεγάλως ἀγωνίζονται, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι. καὶ οὕτω μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἔκτησαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης τὴν νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, τοῦ ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ὁ Κυρναῖος σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρωα ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὸν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

γυμνικὸν ἀγῶνα

---

1 Ad hæc ferri massam condentem in mare proiecerunt, seque non prius Phocæam reuersuros iurarunt quam hæc massa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba, Saxum vadis imis leuatum renarit, sumpsit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corsicam nauigarent, maiorem illorum partem desiderium ac commiseratio cepit ipsius vrbis, ac sedũ suæ regionis. Quare violato iureiurando Phocæam remearunt. Alii autem iur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Posidoniate edocti, Pythiæ oraculo iussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non ipsam insulam. Atque Phoc.

εἶλε χώματι ὁ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβαίντες πολῦτες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ οὗτοι ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς, πεμπόμενος ὑπὸ Τηΐων ἐν Ἄβδηρεσι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοιρίδιοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δὲ ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἀπὸ μάχης μὲν ἀπέκειντο Ἅρπάγῳ, κατάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, ὥστε τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἁλόντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐνθεῦτεν πάντων ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενος γνώμην Βίαντα ἀνδρὸς Πριηνέος ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρῆν δύ σφι διὰ παντὸς εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀειράντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ οὐσι δὲ σφι ἐπὶ τῇ Ἰωνίῃ ὁκοτέρην ὁρᾶν ἐλευθερίην ἔπι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ δεκαπενταπόλοισι Ἴωσι ἐγνώσθη. χρησμὸς δὲ, καὶ πρὶν ἢ ἀφθορίῃσι Ἰωνίην, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνὴρ καθεὼς γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας κτήσασθαι· οἰκέειν δὲ ἐν Τέῳ. Τέως γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν ὅτεω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐπυνθάνετο στρατιὴν ὅτι Κᾶρας τε καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nūc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX
Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquere. [1] Verum alii Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viroſque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui iam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, vltro seſe dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, CLXX
etiamsi afflictis, nihilominus seſe ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos viuere. Siquidem ille suadebat vt communi classe soluētes, Sardiniā peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximā incolentes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, iam ante subactam Ioniam datum, nempe qui iusserit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autē ciuitates habitatas, [2] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atq; hi quidem huiusmodi consilia dederunt. ¶ Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna CLXXI

ducens

1 At ceteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi ἐμφανὲς χῶρον.* 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed νομισθῆναι aliam etiam interpretationem admittit.*

ducens Ionas atque Æoles. [1] Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed [2] quum Minos flagitabat, naues ei implebant. [3] Ille felici vsus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omniũ quæ illis tẽporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis [4] signa adiunxere, [5] postremo lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanq; citra habenas gestabãt quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo siniſtroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atq; Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquã his non assentiũtur Cares qui se aborigines atq; indigenas esse memorant, eodemque nomine vsque vsos. atq; apud Mylassos Iouis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus sint germani. Quippe Lydũ & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua vtantur, non tamen sacro participant. Caunii vero, quantũ mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [6] id quod ægre diiudicari posset. At legibus vtuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [7] iuuentutem frequenter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerãt externa, quorũ postea pertæsi, quũ patriis duntaxat videretur vtendũ diis, Caunii [8] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsq; mõtes persequebãtur, fustibus cędẽtes,

CLXXII

ἀλώμενος ϗ Ἴωνας ϗ Αἰολέας. εἰσὶ δ' τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνῳ κατήκοοι, ϗ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα οὐ τελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ἔκαστος Μίνως δέοιτο, ἐπλήεσαν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστεφανωμένου μάλα πολλὰ, ϗ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν μάλιστα ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων ϗ τόδε τὸν ἄμα ὗν χρήσιμον, ϗ μαχρῷ μάλιστα. ϗ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. ϗ γὰρ ὅτι τὰ κράνεα λόφους ὅτι δίεσθαι Καρῆς εἰσι οἱ καταδέξαντες· ϗ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. ϗ ὅτι ἄνευ ἀσπίδος οὐ τοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι τελαμῶνας· τὸν δὲ αὐλὸν ὀκαίων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πρώτους οἵπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οὐκ ἐχίζοντες τοὺς τοῖσι ὠχέσι τε ϗ τοῖσι ἀριστερῇσι ὤμοισι προσεικείμενοι· μετὰ δὲ τὸν Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε ϗ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, ϗ ὕπτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. ϗ μὲν δὴ Καρῶν οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μὴν αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Καρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἐωυτοὺς εἶναι τοῦ χθονὸς ἠπειρώτας, ϗ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ προσχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ σφι Μυλασσεῦσι Διὸς Καρείου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν ϗ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς συγγενέσι ἐοῦσι τοῖσι Καρί. ὄνομα γὰρ Λυδὸν ϗ ὄνομα Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρος ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλης ἐθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μὲν οἱ οὐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσεκεχωρήκεσι δὲ γλώσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν· τὸ δὲ οὐκ ἔχω ἀδεκέως διαχρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλοῖσι τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ϗ Καρῶν. τοῖσι γὰρ καλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε ϗ φιλότητα ἑλκόδην συνίεσθαι ἐς πότον, ϗ ἀνδράσι ϗ γυναιξὶ ϗ παισί. ἱδρυμένων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέστειλε ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατείοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἄπαντες Καύνιοι ἤβηδὸν τύπτοντες διώκεσι ϗ ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔβησαν,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, vsi sunt Græci. Quippe gal. 4 *Vel*, insignia, *picta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis vti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras &c. 6 Haud enim certo diiudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt, ———

ϗ ἔφασαν ἐκβάλλειν τὰς ξεινικὰς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν τοιούτοισι τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ τῶν ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε ϗ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα ϗ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δέ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς χλωρὸν τὸ Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τό τε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο πρὸς τε ἡνείκαντο ὀνόματα, ϗ νεῶν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς ϗ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας τοὺς ἀπὸ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἐκ τέων ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, ϗ σὺ δαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέονται ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς, ϗ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δέ τευ ἕτερον ὃν πλησίον πυνθάνεαι, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, ϗ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται τὰς μητέρας. ϗ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γυναῖκα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, ϗ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες τὸν ἐόντα λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι τοῦτον, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ ϗ ἄλλοι, ϗ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλαίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιῤῥόου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέω ἄνεμον, ὁ Κεραύνιος κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε ϗ Ῥόδον θάλασσα) ὃ ὢν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἑκατὸν πάντα στάδια, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγίνετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι ὃν ὤρυσσον.

Κεραμικὸς

exclamanteſque externos ſe exigere deos. Et huiuſmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum vniuerſam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonem[1] eiuſq; conſpiratores. Hi expulſi, Aſiæ regionẽ occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factũ eſt temporis progreſſu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretenſium partim Carum. [2] Quanquam hoc vnum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina ſibiipſis induunt. Et ſi quis obuium percontetur quiſnã ſit, quave familia ortus, à matribus auiiſque protinus genus ſuum repetet. Adde quod ſiqua ingenua ſeruo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, vxorem duxerit externã aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur[3] minime ingenui. Enimuero huius tempeſtatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullũ ediderũt, ſed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedęmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblefiæ ex peninſula auſpicetur, ſintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum eſt, nempe quinque ſtadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam eueterret, volentes ſuam ditionem in inſulæ formam redigere. [4] Eratque hic iſthmus quem perfodere ſtatuerant, ea parte qua continentem ſpectat Cnidia.

CLXXIII

CLXXIV

———ſe expellere deos externos dicentes. Et hi quidẽ moribus, *vel ritibus*, huiuſmodi vtuntur. At Lycii è *&c.* 1 Et quos habebat ſuæ conſpirationis, *vel factionis*, ſocios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quod ſe de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo vt ſi quis vicinũ ſuum roget quis ſit, recenſeat ſe ipſum, *id eſt*, *genus ſuum*, *vel gentẽ ſuam*, i matre: matriſq; ſuæ matres enumeret. Adde quod *&c.* 3 Infames. *Vel*, *Honoribus indigni.* 3 Erat autem intra *ipſum iſthmum* tota ipſorum ditio. Nam qua parte in continentem deſinit, iſthmus eſt, quẽ perfodere ſtatuerant.

Id ergo

[1] Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manũ admouerent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadenti cum exercitu
CLXXV Harpago, vltro sese non commisso prœlio dediderunt. [2] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumq; negotii exhibuerunt, [3] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt.
CXXVI Ceterum vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contra procedentes, pauciq; cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem prœlio fugatique, in vrbẽ sese receperunt, vxores, liberos atque pecunias vna cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem vna cum ceteris rebus incenderunt. Quæ vbi fecissent, ipsi regressi iureiurando se mutuo astringentes, eoque horrendo, cum hostibus iterum congressi sunt, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, [4] præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunũ. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte.
CLXXVII ¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus euertebat, superiorem ipse Cyrus, vniuersam gentem subigens nihilque relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea

τὴν δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θεοτέρωθεν ἐφαίνοντο πτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τὸ εἰκὸς, τά τε ἄλλα τὸ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπερησομένους τὸ αὐτίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τετράμετρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τό τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπάγῳ ὑποτόπως τῷ στρατῷ, ἅμα χωρὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πεδασέες, οἰκημένοι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀεπιτήδεον ἔσεσθαι, ἀμφὶ σφέων αὐτῶν παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πεδασέες, οἰκημένοι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀεπιτήδεον ἔσεσθαι, ἀμφὶ σφέων αὐτῶν προαισθάνεσθαι, ἀμφί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τοιόσδε τι τὸ ἐμφύτευται. οὗτοι τῷ περὶ Καρίλω ἀνδρὶ μουνοῦσί τε αὐτίξοον χῶμα Ἅρπάγῳ, ἐν τρήματα παρέχον πλείστα, ὄρεος τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πεδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὕστερον ἀνῃρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος στρατὸν, ἐξιόντες, ἐν μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἐρεξάμενοι ἀπεδείκνυντο· ἐσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς ἄστυ, συνείλησαν ἐς τὠυτὸ ἀνέμοσιν γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τὸς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐνέπρησαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καυθεῖσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκοις δεινοῖς, ἐξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἱστίαι αὖται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. τὴν δὲ πλησίος δὲ καὶ τὴν Καύνον εἶχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοῖς Λυκίοις ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δ' ἄνω αὖτις, αὐδὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ σὺδὲν παρεὶς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehemẽtius & diuinius quam vt eõmune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur, Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorũ vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli &c. 3 Munito operibus monte. 4 Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quæ tum in vrbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autem Vallam ἱστιαίων, quod pro ἱστίων perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus, αἱ δὲ ἱστίαι.*

οἱ παρέχε πόνοι τε πλεῖστοι καὶ ἀξιαπηγητότατοί ἐσι, τούτων ὀλίγα μνήσομαι. Κῦρος δ', ἐπεί τε τὰ πρώτα τῆς ἠπείρου ὑπεχείρωσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπεπόλεμησε. Τῆς δ' Ἀσσυρίης ἐσὶ μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δ' ὄνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου δυνασάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεσκήκεε, ἐστὶ Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δή τις πόλις· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. ὅσοι σταδιοὶ τὸ ὡσαύτως τῆς πόλιος γίνονται, συνάπασαι εἰσὶ φέρονται καὶ τετρακόσιοι. Ὁ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτός ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δ' ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. πάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος ὠρώρυκται· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δ', διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τυγχάνει μέζων τριῶν δακτύλοισι. Δεδήλωμαι δὲ πρὸς τούτοισι ὅκου φείσαιμί τε ἐκ τοῦ πάφρου γῆν ἀναισιμώσασθαι, καὶ ὅτεῳ τρόπῳ ἔνθεν ἔργασται. ἐρύσαντες ἅμα τοῦ πάφρου, ἐπλίνθευον τὸ χῶρον τὸ ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερόμενον· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλμασι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ τριηκοστὸν δόμων πλίνθου παρσοὺς καλάμων δέσμους διάζοντες, ἐδείμαν πρῶτα μὲν τοῦ πάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος ὃν αὐτὸ τρόπον. ἐπὶ μὲν τῷ τείχεος ἐδείμαν τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονοκώλοισι ἐδείμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. Τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι· καὶ σταθμοί τε καὶ σταθμοῖσι ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἴς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα ὅσπερ ποταμὸς οὐ μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ῥέεθρον. οὗτος δὴ ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοὺς ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς Βαβυλῶνα ἰσχυρὸς ἐκομίσθη.

Ἐντείχισται μὲν ὧν καὶ Βαβυλὼν ὧδε τὸ ἄστυ ἔχει. ἔστι δὲ δύο φάρσια τῆς πόλιος. Διὰ μέσου γὰρ αὐτῆς πλωτὸς διήκει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφράτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, εὐρὺς μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς· ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. Τὸ δὴ τεῖχος ἑκάτερον ἧσσον ἀπέχουσαν ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπισθαμπαὶ τῶνδε χεῖλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ,

duntaxat prodituru quæ illi quam plurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoria digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem vniuerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit. ¶ Assyriæ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt Babylon, vbi poſt euerſam ab ipſis Ninum, regia erat. quod oppidum ſitum eſt in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouerſus centenûm vicenûm ſtadiorum, in ſumma quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta eſt Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum eſt vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primum foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro menſura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretium certe eſt me præter hęc [1] differere in quem vſum ſit conſumpta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ [2] in deprimenda foſſa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum poſtquam magnam vim duxiſſent, eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœno vtentes, aſphalto feruenti per triceſimum quemque laterum ordinem [3] ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant. & primum labra foſſæ, deinde ipſum murum ad eundem modum ædificarunt: ſuper quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter ſe obuerſas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi poſſet. Eius per ambitum centum portæ ſtabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibuſque. Babylone octo dierum itinere abeſt alia vrbs nomine Is, vbi fluuius eſt haud magnus, eiuſdem nominis, qui ſe deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vna cum aqua permultos reddit aſphalti bituminis grumos: quæ aſphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa eſt. Eius duę ſunt [4] plagę, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & alt[9] & celer, ex Armenis in rubrũ mare decurrit. In hũc vterq; mur[9] lacertos exporrigit, eiuſq; [5] incuruę vtrinq; ripæ

CLXXIX CLXXIX CLXXX

1 Exponere vbi ſit conſ. 2 In effodienda ad foſſam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* ſummitates arundinũ, *quidam ex Corbacho interpr.* arcolas arundinum, *ſiue* arundineas. *Super his autem lateres ſiccabantur.* 4 Portiones, *ſiue* partes.
5 Incuruæ ripæ, *pro* ὀπισθαμπαὶ. *qua vox ſonat q.d.* incuruaturæ. *ſed eſſe irreptitia videtur.*

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum protulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidē murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. [1] In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octauam vsque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitę, per quas ad singulas cōscenditur turres. [2] In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus [3] ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei
CLXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingrediēte templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, vt ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [4] quæ vtraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ ciuitate, [5] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: vbi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CLXXXIII concluditur. [6] Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod [7] magnam habet Iouis statuam, eamque auream, [8] ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorū talentorum auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atq; præter hoc,

αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιβεβλημένη. ὃ δ' ἂν αὖ τοῦτο ἐόν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετραωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὅπη καρσίας τὰς ὅπη ὂν ποταμὸν ἀγούσας. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ ὧν ἑκάστη ἐκ τοῦ ὁδὸν ἐν τῇ αἱμασιῇ τῇ περὶ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐτετμήκεσαν, ὅσαπερ λαῦραι, τοσαῦται τὸν ἀριθμόν. ἦσαν δ' καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θωρηξ ὄστι. ἕτερον δ' ἔσωθεν τεῖχος περιβέβληται, ὀλίγῳ τεῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στενότερον δέ. ἐν δὲ φρουρίῳ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δ' τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δ' τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ὅπερ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ὅπερ βέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ὅπερ τούτῳ, μέχρις οὗ οὐκ τῶ πύργων. ἀνάβασις δ' ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δέ πού ἐστ' ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δ' τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη· καὶ παρὰ πάρεστι κέεται χρυσέη. ἄγαλμα δ' οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἀναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν δή ὁ θεὸς ἕλληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δ' οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ὃν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ὅπη τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ προφῆτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ δὴ αἰεί ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλείεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

1 In templi m. *vt in præced.* 2 In med. gr. statio, 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum vtraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit vt antistita debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Iouis simulacrum sedens. *Vel* sedentis, *legendo* κατημένου. 8 Et illi magna mensa adiacet aurea: cuius scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ὅπι γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. ὅπι δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, ὁκότε ἐπιτελέουσι τὴν ὀρτὴν ἄγοντες τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι ἔστι κολοσσὸς χρύσεος, τετράπηχυς, τερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τοῦτον τὸν ἀνδριάντα Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος βουλόμενος ἀφελέσθαι, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἰδίοισι ἀναθήμασι πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἀρξάσα, τῆς ὑστέρην γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἑόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐόντα ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζεν. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη γὰρ συνετωτέρη γενομένη τὸ πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀδεμίζουσαν ἄλλά τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτῶν, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάτο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὡς σφι διὰ τοῦ μέσου ῥέων, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὥστε δὶς τρὶς ἐς τὸν αὐτὸν κώμεων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀστιχέα ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα ἐστὶ ἐς τὸν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ ἄνω κομίζοντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὸν αὐτὸν τοῦτον κώμην ἀφικνέονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χώματα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερα τὸν ποταμὸν ὑψηλὰ, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ὁρέει. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυσσε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίγον τι τοῦ ποταμοῦ ἀπέχοντα· τὸ δὲ ὄρυγμα ἦν τετράγωνον, πλευρὴν ἑκάστην ἔχον παρασάγγην· τοῦτο δὲ ἐβάθυνε ἐς ὅσον ὕδωρ ἀναδιδοῖ· ἐκόσιτο δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ἄνδρες ἐποίησαν ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι σταδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου τοῦ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παρεχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὤρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis[1] hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldæi[2] quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo[3] sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dimouendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. ¶ Huius Babylonis multi quo- CLXXXIV
que aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ feminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnauit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggere extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnẽ restagnare solitum esset. Posterior regina, NITO- CLXXXV
CRIS nomine, extitit superiore solertior. cui[9] cum alia monumẽta extiterunt, quę ego commemorabo, tum vero hoc, quod animaduertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphratem, qui prius mediam ipsorum vrbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo vt quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericã, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonẽ versus subuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex vtroque fluminis labro aggessit visu mirandum: tantę est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit[4] paludis eluuiem, profunditate quidem[5] ad aquã vsque semper ducta: latitudine vero eius quoquouersus[6] trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

1 Pecudes imm. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum, 5 *Id est*, *Quoad aqua fodiendo inueniretur.* 6 Quadringentorum vig.

vbi de-

vbi depreſſit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, vt flumen flexuoſum & lacuna tota, foſſa eſſet, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, ſedatior mearet, & nauigationes Babylonem verſus eſſent tortuoſæ, & ex ipſis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur.[1] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc interſepſit, ne Medi commercio Aſſyriorũ ipſius negotia cognoſcerent.

CLXXXVI [2] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis talem fecit communitionem, Quum ſit vrbs in duas direpta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alterã regionem tranſire volebat ſub regibus ſuperioribus, is neceſſe habebat nauigio tranſire: quod erat (vt reor) moleſtum. Huic autem etiam rei iſta proſpexit. ſiquidem vbi effodit [3] effluuium paludis, aliud opere eodem monumentum ſui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui vbi parati fuerunt, & locus depreſſus, in locum ipſum quem depreſſerat, omnẽ fluminis curſum auertit. Qui locus effoſſus dum impleretur, interea priſtino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbẽ, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc ſublicis quadratis, per quas Babylonii tranſirent, interdiu cõmittebat, eaſdẽ noctu tollebat: hac videlicet cauſſa ne per noctẽ tranſeuntes mutua furta exercerent. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatũ, tunc fluuium Euphratem ex palude in priſtinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [4] viſa eſt neceſſario facta, & pons in

CLXXXVII vſum ciuium extructus. Eadem autẽ regina hunc etiam machinata eſt dolũ: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; conſpicuo, ſepulcrum ſibi extruxit, atq; his litteris inſcripſit: SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc ſe-

ὤρυκτο, λίθους ἀγαλμάτων χρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἔλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ ὃ ὄρυγμα πολὺ, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγινέμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τοῦ πλόων ἐκδέκη ἡ περίοδος τὴ λίμνης μακρή. καὶ τῶτο δὲ εἰργάζετο τὴ χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ὑπομισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμαθαίνοιεν αὐτῆ τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο. τοιῶδε δὲ ἔξ αὐτῆ παρεσκεύασε· τῆ πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, διὰ τοῦ ποταμοῦ μέσου ἔχοντος, ἐπὶ τῶ προτέρω βασιλέων ἴκωσι τὴς ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρω φάρσεος ἐς τὸ ἕτερον διαβαίνειν, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ τοῦτο παρηυρε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυξε ὃ ἔλυσε τὴ λίμνη, μνημόσυνον τόδε ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐπάμενοι λίθους περιμήκεας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ ὃ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκλρέψασα τοῦ ποταμοῦ ὃ ῥέεθρον πολὺ ἐς ὃ ὤρυσσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπέξερε μὲν τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸ πόλιν καὶ κατὰ βάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, αἰοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸ αὐτὸ λόγον τοῦ τείχεος· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην κως μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέσας τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπελείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῆ, ἐκκως μιῇ ἡμέρῃ ἓξ- ἕνεκα γένηται,
γοντο, ξύλα τελαμῶνα, ἐπ' ὧν τὴ διαβάσιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. ταύτας δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαι- ἀπαίρεσκον
ρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες ταύτας νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴ γέφυραι ἐκεκόσμητο, τὴν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ὅπῃ ὃ ὀρυχθὲν ἕλος γλυκύμενον, ἐς δίον ἐδέκετο γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δὲ αὐτὴ βασιλέα καὶ ἀπάτην τοιῶδέ τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τὰς μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος, πάφον ἐωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον, ὅκῃ πολῆς αὐτέων τὴν πυλέων. ἐκεκόλαπτο δὲ ἐς τὸν πάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. οὗτ[ος]

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: ne Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo vſque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc vſum accommodauit: Quum ſit &c. 3 Receptaculum 4 Comperta fuit opportune facta: & pons &c.

ὁ τάφος ἐὼν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος ἦλθε ἡ βασιληΐη. Δαρείῳ δὲ καὶ δόξαι ἐκ θείου ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, μηδὲ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ὑπερκαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὕνεκεν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι οἱ ἐκ κεφαλῆς οἱ ἐλθόντι ὁ νεκρὸς διεξελαύνοιτο. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μοῦνα, καὶ νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μοῦνον ἡ βασίλεια, τοιαύτην τὴν λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τε χωσαμένος ἦν τοῦδε ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τὸν παῖδα τὸν ἑωυτοῦ τὸν νόμα Λαβυνίτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτοισι δὴ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ μούνου Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μοῦνον πίνει βασιλεὺς, καὶ οὐδενὸς ποταμοῦ. τοῦτο δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τεθράκυκλοι ἡμιόνοισι συμβεβασμένοισι ἕπονται ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται δὲ ὅποι ἂν ἐλαύνοι ἑκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἔβη ἐς Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γυνδέι ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γυνδέα ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα ναυσὶ πορήϊτον, ἀθαύματά οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβάς ἐς ὄνπερ ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, ἀπροόπτως οἰχώκεε φέρων. κατὰ δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν διαπετέως, ὁ γόνυ μὴ βρέχουσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὴν ὅτι Βαβυλῶνα στρατεύοιτο, διαίρεε τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν, παρ' ἑκάτερον δὲ τὸν χῶρον τοῦ Γυνδέω τεθαμμένας πολλὰ βόθρους. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἠνύετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτοῦ τούτου διέτειψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐποίησατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπολάμπε, οὕτω δὴ ἤλασε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [1] quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocantes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [2] sed litteras ita dicentes: NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [3] Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, [4] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc traiicere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem multasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonē pergit,

CLXXXIIX CLXXXIX CXC

1 Quod transiens habiturus esset cadauer supra caput suum situ) 2 Sed cadauer, & litteras quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba*, Ducit autem rex *&c. vsque ad*, Cyrus igitur *&c. paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ vrbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis cum producto exercitu præstolantibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridem animaduerterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoq ue tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [1] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueum vnde fluuius EVphrates abscesserat, [2] mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie [3] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cauea excepissent. [4] Nũc ex inopinato eis Persæ astiterunt: & quũ capti essent qui media vrbis incolebãt Babylonii, propter eius tamen magnitudinem nõ sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercẽdis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atq;
CXCII ita primò capta est Babylon. ¶ CVIVS ciuitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [5] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus cõstat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo

οἱ ὖν Βαβυλώνιοι ὡς στρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ ὖν ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τ πόλιος, στρεβλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσωθέντες τῇ μάχῃ, καὶ ἐφεύγησαν ἐς ὃ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπισάμενοι ἐπὶ πρότερον ὃν Κῦρον οὐκ ἀρεμίζοντα, ἀλλ' ὁρέοντες αὖτ' πρωΐ ἐθυεῖ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προσάξαντο στέγα ἑτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα ὅτι μὲν λόγον εἶχον τ πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος ὖν ἀπορίῃσι ἐνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐπιγινομένου συχνοῦ, αἰωτέρω ὖ οὐδὲν τ πρηγμάτων προκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὧν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐπείσθη δὴ τοιόνδε· τάξας τ στρατιὴν ἅπασαν ὅσ ἐμβολῆς τ ποταμοῦ, τῇ ἐς τ πόλιν ἐσέβαλλε, καὶ ὄπισθε αὖτις τ πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ὀξυηδέϊ ἐκ τ πόλιος ὁ ποταμός· προσπίπτειν τῷ στρατῷ, ὅταν ἴδωσι τὸ ῥέεθρον ἰόωσι γλωρόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τ πόλιν. ὕτω δὴ τοὺς τε ἄλλους τάξας, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ δὴ μισέας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τ στρατ. ἀπικόμενος ὖ ὅπου τ λίμνην, τὰ πρὸ τ Βαβυλωνίων βασιλέα ἐποίησε καὶ πρότερον ποταμοῦ καὶ κατὰ τ λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τ γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τ λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, ὃ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἔσχε τ εἰ ἐποίησε, ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γλωμένου ὖ τοιούτου, οἱ πάντα Πέρσαι οἵπερ ἐτεταγατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω σταλαμοῦ, ὑπονενοστηκότος αὐηρείως ἐς μέσσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο εἰσήεσαν ἐς τ Βαβυλῶνα. εἰ μὲν γὰρ προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι ὃ ἐκ τ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν παρεῖσαν τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τ πόλιν, διέφθειραν κακίστως. καταπλησάντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὖθις τὰς ἀμφιβασιάς ἀναβαίνοντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλληφεύμενοι, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νεῶν ὖ ὀξέων ἀπροσδοκήτου σφι παρεσπεσουσέων οἱ Πέρσαι. ὑπὸ ὖ μεγάθεος τ πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν αὐτὴν οἰκημένων, τὰ μὲν τὰ ἔσχατα τ πόλιος ἐάλωσκον, τοὺς δὲ μέσους οἰκέοντας τ Βαβυλωνίων, οὐ μαθόντας ἐκλωσκόντας, ἀλλὰ (τυχὸν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὁρτ) χορεύειν τε οὕτω ὃν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὰ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλώνιοι μὲν οὕτω τὸ πρῶτον ἁλίσκοντο. Τὴν ὖ δύναμιν τὴν πᾶσαν τ Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι ἐπιλώσω ὅσην τινὰ ἔστι, ἓν ὖ δή μιν καὶ ὧδε· βασιλεὺς ὧν μεγάλῳ ἐς ἔφην αὐτὸς τε καὶ τ στρατιῆς ἀχρεαίρηται πάρεξ τ φόρων γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τ ἐνιαυτόν, τοὺς μὲν τέσσαρας τέφεα μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς ὖ ὀκτὼ

1 Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum eius alueum, fluuio subsidente, *vel abscedente*, peruiũ reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantaque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent id nescirent. Sed quod &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluerent.*

τῶν μιλωῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη οὕτω τριτημοιείη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. ἡγ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηΐην καλέουσι, ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλοῦ πρηγματικωτάτη, ὅκου Ζοπύρῳ τῷ Ἀναβάζου οὐκ βασιλέως ἔχοντι ἐνόμισε, οὕτω, ἀργυρίου μὲν τοσοῦτος ἐτήσιος ἡμέρης ἑκάστης ἀρτάβη μετρεῖται· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐστὶ Περσικὸν, χωρέον μεδίμνου Ἀττικοῦ πλεῖον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτόθι ἦσαν ἰδίη, παρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς Θηλείας, ὀκτακόσιοι· οἱ δὲ βαινόμενοι, ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἱρσένων πύτνων εἴκοσι ἵπποι. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τῇσι κυσὶ τῇσι τρεφομένῃσι τὸ σῖτα παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ ὅκως τρέφουσι τὸν σῖτον, ὅδε τρόπος· ἀρδόμενον μέντοι γε τοῦτον οὐκ τοῦ ποταμοῦ ἀρδεύεταί τε ὁ λήϊος, καὶ καρπὸν ἐκφέρεται ὁ σῖτος, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸν Αἴγυπτον, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηΐοισι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, κατάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ τοιήδε, ἐστὶ ποταμός, οὔνομα αὐτῷ Ἀράξης, ἀπίκατο δὲ ἐς Ἀρμενίους, καὶ ἐκ τούτων ῥέων, ἐς θάλασσαν τὴν Ἐρυθρὴν ἵησι· ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τούτου σχίζηται, ἐς ὄρος τὸ Γορδυαῖον καλεόμενον ἀπικνέεται· ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιρρέει ἐς ἄλλα ὄρεα τὰ Καρδούχια καλεόμενα· ἐν τούτοισι δὲ ἀφανίζεται, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλὸν ῥέων, ἐπιφαίνεται ἐς τὰ Μινυάδεα καλεόμενα, καὶ παραμείψας τούτους, ἐς τὸν Τίγριν ἵησι ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς ὃν Τίγρις, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἐστὶ δὲ χωρέων αὕτη ἀπασέων μακρῷ ἐπὶ πλεῖστον, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρουσα· τὰ δὲ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρῶνται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. ὅτεω δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴν ἐκφέρειν ἐστί, ὥστε ὀκτὼ διηκόσια μὲν τὸ ἐπὶ πλεῖστον ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἑωυτῆς ἐπείκῃ, ὀκτὼ τεσσερηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων ὁ πλάτος γίνεται τεσσάρων ὑπερτέων δακτύλων. ἐκ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἐξεπίστασθαι μέν μοι, μνήμην οὐ ποιήσομαι· ἐὼν εἰδὼς ὅτι τῇσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐκφέρειν, ἐς ἀπιστίην πολλὸν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοινικίνες πεφυκότες κατὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλέονες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

reliquis eum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio([1] qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [2] Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. [3] Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima nauibus transiri potest, [4] ad solem hybernum vergens: [5] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, [6] longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquã de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est vt nusquã non ad ducena reddat: vbi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autẽ digitorum maximorũ latitudo est tritici atq; hordei foliis. [7] Milii vero ac sesami proceritatem instar arborũ, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinũ & mel cõficiunt,

CXCIII

1 (Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eũ qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre possent veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arborescant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices[1] ferunt, quemadmodum caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam vrbem, mihi ſummo miraculo eſt diſſerendum. ¶ Nauigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium ſtramentis ſtipatum fluuio deferendũ permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorũ alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Poſtquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onuſque expoſuerunt, lignis nauigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. aduerſo enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modũ nauigia cõparant. Et naues quidem eorum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thebanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Anulũ ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

CXCIV

CXCV

πὶς συκέων τεῦτον τρεφομένοισι· τὰ τε ἄλλα, ἢ φοινίκων πὶς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τῦτον ὃν καρπὸν ὡσαύτως τῆσι βαλανηφορήσισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐς δύνων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καταῤῥᾷ δὴ οἱ ὄλυνθοι. Τὸ δὲ ἀπορώτατον θωῦμα μέγιστόν μοι ὅσον τῶν ταύτῃ, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ὅσα κατὰ ὃν ποταμὸν κατορύμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πανέα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας τέλας εἰσῶθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τῦτο, ἀπιᾶσι κατ' ὃν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, βίκησι φοινικηίοισι καταγύσι οἴνου πλέοις. ἰθυνέεται δὲ ὑπό τε δύο πληκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κατία μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ὂν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλέονες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τὸν πλοίου καὶ πᾶσαν ἀποκηρύξαντες· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τὴν Ἀρμενίην. διὰ δὴ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ δὴ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὴν Ἀρμενίην, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ὅδε ποιεῦνται. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· κιθῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ὅπα τούτῳ ἄλλον εἰρινέον κιθῶνα ἐπενδύτῃ. καὶ χλανίδιον λευκὴν περιβάλλονται, ὑποδήματα ἔχουσι ὁπαχώεια, ἐοικότα πλησίον τῆσι Βοιωτικῆσι ἐμβάσι. κομῶσι δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον ἕκα-

51

1 Producunt, 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali,* Nauigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Vbi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circulatia è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula referciunt, illudque nauigium flumini permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hęc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio aſinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Dolia palmea *interpretantur.*

χειροποίητον· ἐὼ ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι τετοιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ ἀετός, ἢ ἄλλό τι. αἰὼ γὰρ ἀπίσημον οὔ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι θρῆσις περὶ σῶμά ἐστι. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστᾶσι· ὁ μὲν σοφώτατος εἶδε, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ σπουδαίοισι χρᾶσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο πάδε· ὡς δὲ αἱ παρθένοι ἐγίνοντο γάμων ὡραῖαι, ταύτας ἅπασι συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐστάλκοσιν ἀλίης· πέριξ δὲ αὐτάων ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστα δὲ κατὰ μίνην ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εἰδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δ', ὅκως αὕτη εἰρεθοῦσα πολλὸν χρυσίον προφανείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε εἰδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ στοιχοκήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπιγαμοι, ἀντερβάλλοντες ἀλλήλοις ὠνέοντο τὰς καλλιφλουούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δὲ αὐ χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ὀξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εἰδεστάτας τῶν παρθένων, αἰεὶ ἂν αὐτῷ ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλαχιστον χρυσίον λαβὼν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὅτευ τὸ ἐλαχιστον ἐπιφανὲς προεστέκειτο. τὸ δὲ αὖ χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εἰδεῶν παρθένων. καὶ οὕτω αἱ ἄμορφοι τοῖς ἀμόρφοις καὶ ἔμπηροις ὀξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ αὖ ἐκ τοῦ πριομένου ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρὶν ἐγγυητὰς χρεῶν καταστήσαιτο, ἢ μιν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερείατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ὀξέλθοι δὲ καὶ ὀξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης ὃν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, οὗτος σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ὀξεύρησαν νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτάς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες κακωθέντες καὶ οἰκοφθορηθέντες, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου ἀπανίζων καταπορεύεται τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε·

affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. ¶ Leges cxcvi
vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Vna quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio vti per finguIO los pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Vbi virgines effectæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, vniuerſas vnum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium, [1] ſecundum hanc (vt quamplurimo venditur auro) aliam euocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidē cęlibes erant, pulcherri20 mas quaſque mercabantur, vt quiſque licitando alterum ſuperauerat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nā præco, vbi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, [2] excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, femina addi30 ceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac [3] debiles collocabant. [4] Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fideiuſſoribus abducere, ſed datis fideiuſſoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari ſi vellent. [5] Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamen non perſeuerauit. Sed nouiſſime aliud quiddā excogitauerunt, ne quis feminas iniuria afficiat, neve quis aliam in vrbem abducat. Nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticam abſumpſerunt, vnuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem, cxcvii

1 Vbi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ ſecundum illam eſſet ſpec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui &c. 2 Surgere iubebat 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſtere collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne iniuria illas afficerent, neque in aliam vrbem abducerent. Verum ad hæc vſque tempora non permanſit: ſed nouiſſ. aliud q. excogitauerunt. Nam poſteaquam in *ſua vrbe* expugnatione vexati fuerunt & bonis euerſi, vnuſquiſ.

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [1] qui eos adeunt, si quis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quonam ille morbo laboret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luct' funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idē facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Ceterum quum pleræque sint diuitiis tumētes,[2] quę sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleraeq; etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tēpora reuinctæ multę mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniā mulieri in sinum iniecerit, & cum eadē à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittā enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [3] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunq; is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo vbi iam congressa fuerit cum externo mulier, [4] dea expiata, domum reuertitur. At deinceps [5] haud ita multo conduxetis. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

CXCVIII

CXCIX

τὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἀναφορέουσι· (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) προσιόντες ὦν τοὺς κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς πιοῦτον ἔπαθε οἷον αὐ ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίως νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγὴν δὲ παρεξελθεῖν οὐ κάμνοντα οὔπω σφι ἔξεστι, πρὶν αὖ ἐπείρηται ἑωὑτοῦ τινα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δέ σφι εἰσὶ μέλιτι. θρηνέουσι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι Αἰγυπτίοισι. ὁσάκις δ' ἂν μίχθῃ γυναικὶ τῇ ἑωὑτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ θυμίημα καταγιζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο ποιέει. ὀρθρίσαντο δὲ λουέονται, λοιῶνται ἀμφότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται. Ταὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ Ἀραβίοισι ποιέουσι. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἅπαξ ἐγχωρίων ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μίχθηναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι διαμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερέουσαι, ὅτι ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι· θεραπαίνη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπίσθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένει Ἀφροδίτης κατέαται στέφανοι πρὸς τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παρέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντῃ τέτμηνται ἀπὸ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπὰν ἵζηται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρὶν ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνα, μίχθῃ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλὼν δὲ δεῖ εἰπεῖν τόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιττα δὲ καλέονται τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Ὃ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὅσον ὤν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱερὸν τοῦτο ὃ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἕπεται δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὡς μιν λάβῃς. ὅσαι μὲν νυν εἶδός τε ἐπαγάλλονται εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δ' ἂν μορφοὶ αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν παρεσμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem aliū viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sactis. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ἀναμένειν τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· ἢν γὰρ τελέτεα καὶ τεσσαρέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. σπανίη δὲ ἡ Κύπρος ἐστὶ ὥστε ἀθυμέειν τὸν νόμον. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισί σφι κατεστέασι. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατρίαι τρεῖς, αἳ σφέας δηλέουσι εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε δὴ θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι πάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λειήνασι ξέουσι, σῶσι δὲ σινδόνι. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος ἔχων· ὃ δὲ, ἄρτον ὀπτήσας. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο ἔθνος καὶ ἔργα τοσαῦτα, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτὸν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένους δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἱ φασὶ καὶ Σκυθικὸν λέγεσι τοῦτο ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μείζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δέ οἱ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἱ σιτίον μὲν ῥίζας ἁπάσης ὀρύσσοντες πανταχόθεν καρπὸν δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξαρτημένον σφι ἐς φορβὴν καταπίθανα ὡραίους, καὶ τούτους σιτεόμενοι τὸν χειμερινόν. δένδρεα δέ σφι ἐξαρτᾶται δένδρεα καρπὸν τοιόνδε τινὰς φέροντα, τοὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τοῦτο συνέλθωσι καὶ εἴλαι, καὶ πῦρ αἰάκασσωσι, κύκλῳ περιζομένους βάλλειν· ὑπὸ δὲ πυρὸς ὀσφραινομένους καταγλαζομένους καρποῦ τοῦ βαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, καπάτῳ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλοῦνος δὲ βαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται διαίτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Μασσαγετέων, ὀνομαστὸς δὲ γίνεται τὰ ἐκ Ματιηνῶν, ἔρχεται δὲ διὰ τριηκοσίων καὶ ἑξήκοντά τε καὶ πεντακοσίων διέλαβε ὁ Κῦρος· φόμασι δὲ ἐξερεύγεται πάντα ἑξήκοντα, τῶν τὰ πλείω ἕλεος, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι αὐλῶνας κατοικῆσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτευομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. Ὃ δὲ ἓν τῶν φομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἰδίη ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μήκεος μὲν πλόον, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέρονται τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος πρόσκειται

antequam legi faciant satis. Fitq; interdum vt vno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras.[1] Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt [2]familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos vbi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam coniiciunt, ac pistillis pinsunt:[3] deinde linteis conseruant, vnde quisquis vult conspergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisque ortum sita, trans Araxem fluuium eregione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicant. Araxes Istro maior & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi euellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibū reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talē fructum ferentes, qui iactus ab illis in ignem quē turmatim collecti accenderint, odore suo eos circumquaq; considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus eius fructus fuerit iectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi cōsuetudo. Araxes porro fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quæ, vno excepto, in paludes eluuiesque euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestitibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec vllo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso pra-

CC CCI CCII CCIII

Μασσαγετέων, Ματιηνῶν,

1 Sed & in aliqua Cypri parte simil. 2 Tribus, 3 *Legit* σείουσι, *quum* σῶσι *vera sit scriptura. id est*, incernunt per linteum.

tentum

tentum monte, cuius cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multaſq; atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: vbi arborum frondes [1] iis quæ ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe. quibus contuſis & aqua dilutis illi animalia in ſuis veſtibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, ſed perinde ac ſi ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoq; hominũ concubitus, ſicuti pecorum, in propatulo eſſe. CCIV Et huius quidem maris quod Caſpium vocatur, partem quę ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque ſolem, planities excipit proſpectu immenſę magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiẽ non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis ſolicitatus incitatuſq; cauſſis. Primum ſua genitura, quod videbatur maius quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitate qua fuerat vſus aduerſus hoſtes. quamcunque enim gentem Cyrus inuaſerat, ea gens nullo pacto poterat euadere. CCV ¶ Erat autem Maſſagetarũ regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in coniugium petendam Cyrus miſit verbo duntaxat, volẽs eam habere vxorem. at illa animaduertens non ſe in coniugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus non procederet, progreſſus vſq; ad Araxem, aperte infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factiſq; nauibus turres CCVI deſuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatũ, Tomyris caduceatorẽ miſit, qui diceret, Rex Medorum deſine incumbere in quæ incũbis, neſcius an iſta quæ conſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, apud tuos ipſius regna, & nos ſine finium quorum ſumus principes, eſſe. Verum tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod ſi tantopere affectas lacesſere Maſſagetas, fer quam ſuſtines ærumnam. Sed deſiſte iungere fluuium: à quo nobis tridui itinere digreſſis, traiicito in noſtram regionem: aut, ſi mauis, nos excipere in veſtram, tu hoc idem facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Perſarum primoribus coa-

τεινὰ· ἐὼν ὀρέων τὸ πλῆθος μέγιστος, τὸ μεγάθει ὑ-ψηλότατος, ἔθνεα ἂν ἀνθρώπων πολλὰ καὶ πολυτοῖα ἐν-οὔτῳ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πόα τε ὕλης ἔφυσαν ἀγρίης ζώοντα. ἐς τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδίης παρεχόμενα εἶδος λέγεται, τὰ τείβοντάς τε καὶ ἐπιμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἐκ τοῦτοισι ἐς τὸν ἔπειτα ἐκλέφειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἵματι, καὶ ταῦτα οὐ φαιὰ εἶτα ἀρχήν. μίξιν τε τούτων τὴν ἀνθρώπων ἔμπεδα εἶναι, καὶ ταῦτα τοῖσι προβάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλῆθος ἀπειρεσίης ἀποψιν. τοῦ δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστῳ μοίρῃ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατοῦσασθαι. πολλά τε γάρ μιν ἐκέλευε τὰ ἐπ-αείροντα καὶ ἐπῴαζοντα εἶναι. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, ὡς δοκέοι τι πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ἔκπαγλα γὰρ ἐπείθετο στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμηχανέων ᾧ ἐκεῖνο ἔθνος ἄλωτον φύγοι. Ἦν δὲ τῇ δυνάμιος ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὔνομα. Ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἑωυτῷ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνεῖσα οὐκ αὐτὴν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὸν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μὴ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ πρόσοδος χωρέει, ἐλάσας ὅσον τε ἀπ' Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὅτι τοὺς Μασσαγέτας στρατηλατέων, γεφύρας τε ζευγνύων ὅτι τῶν ποταμῶν διαβάσιος τῷσι στρατῷ, καὶ πύργους ὅτι πλοίων τῶν διαπορθμευόντων ἐν τοῖσι ποταμοῖ οἰκοδομεόμενος. Ἔ-σχον δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι ἀπρεπέα ποιεύμενος τὰ ἀπρεπέα. οὐ γὰρ οἶδα εἰ εἰδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παυσάμενος δ', βασίλευε τῶν σεαυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὁρέων ἀρχοντας τῶν περ ἀρχόμεθα. ἴσχων ἐπιτελήσεις ἐμοὶ πειθήνιος τήνδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πρήσσων μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι· εἰ δὲ μεγάλως προθύμεαι Μασσαγετέων πρήγματος, φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζεύγνυς τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δ', ἡμέων δύο χωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ δισσὰς ἡμερέων ὁδὸν, πρόβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τῶνδε τοῦ ποίεε. Ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

1 *Græca verba ſuſpecta hic ſunt.* 2 Hanc Cyrus per quoſdam quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, vxorem ſibi habere volens. At Tomyris vbi non ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, acceſſ. &c. 3 Quid? admonitionibus his vti noles & omnia quieti antepones? Atqui, ſi tanto lacesſendi Maſſagetas deſiderio teneris, agedum omitte quem fers in conſternendo pontibus fluuio laborem. & nobis trid.

τὸ μέγιστον, & μ. ὑψηλότατον.

H

πούτοις, ἐς μέσον σφι προεπίθετο ὁ πρῆγμα, συμβουλεύομενος ὁκότερα ποιέοι. τῶν δὲ κατὰ τὠυτὸ ὁ αἰ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κελεύοντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὴν σεωυτοῦ ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἑωυτὸν τῇ προτέρῃ γνώμῃ προσκείμενον, λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν καὶ πρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὃ αἰ ὁρᾷς σφάλμα εἶναι ἐν οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα τὰ ἐμὰ ἀχάριστα, μαθήματα γεγένηται. εἰ μὲν ἀθανάτους δοκέεις εἶναι, καὶ στρατοῦ τοιούτου ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ὀλβίων πρημάτων οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώμῃ ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος τὰ ἐμπαλίν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ὁ αὐτῷ κίνδυνος ἔσται. ἐσωθεὶς μὲν, σὺ προσαπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλάσουσι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔπειο φεύγουσι. τῶν δὲ αὐτῶν ἐμοὶ δοκέει, διαβαίνοντα προελθεῖν ὅσον αὐτοὶ ἐκεῖνοι διαστήσωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγίνεσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τύπτουσι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ καταμηλώσαντας, καὶ σκευάσαντας, παρασπείσαι τὸ τῶν ἑστιητόρων δαῖτα. παρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκράτου, καὶ σιτία πάντοια. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ἐπολεισταμένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοῖς λοιποῖς αὖτις ἐξαναχωρέειν ὀπίσω ἐπὶ τὸν ποταμόν. ὧν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμαρτόντω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, βέψονταί τε παρὰ αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ὀλετῆρι λείπεται ἀποδέξις ἔργων μεγάλων. Γνώμῃ μὲν αὕτη συνέσασαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, παρηγόρευε

ἡ πρόσθεν γνώμη.

ἡ ἀχάριστα.

54

ὡς ὄνος

disque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorũ in idem cõuenere sententiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quã sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurũ. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamẽ extitere disciplinę. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meam tibi dicã sententiã: sin vero te quoq; agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terrã volemus excipere, id tibi ex hoc periculũ erit, ne fugat[9] omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autẽ tu non adeo multũ vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [1] Hoc enim pro illo substituito consilium, [2] vt victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atq; intolerabile, Cyrũ, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [3] ita faciendo, dare operam vt illos superemus. Namque, vt ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiã, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis cõspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea conuertent: vnde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atq; hæc quidem [4] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autẽ, priore repudiata, Crœsiq; probata sententia, indixit

CCVII

CCVIII

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adorituros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, &c. 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol. 3 Ita *vt dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi

Tomyridi vt retrocederet, vtpote se aduersus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio spoponderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœsum, ac maiorem in modum vt hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua aduersus Massagetas traiectio nõ recte cederet. Hæc vbi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cũ
CCIX copiis suis flumen traiecit. Transmisso Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietẽ talem visionem: Videbatur Cyrus somnis cernere maximũ natu filiorũ Hystaspis, habentem in humeris alas, quarũ altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat, [1] Arsamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimũ ætatis annum agens, in Persida relictus quod non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum [2] intra se retractabat: quod quum ei magni momẽti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc [3] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quod mei curã gerunt, quæcunq; euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso [4] nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tẽdantur insidiæ. Quapropter tu quãprimum in Persidem reuertere: facitoque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filium tuũ mihi sistas ad causCCX sam dicendã. Et Cyrus quidem hæc loquutus est, scilicet quod sibi insidiari Dariũ suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi mortem oppeturũ, & eius regnum ad Dariũ esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex, vt quispiã vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quod siquis sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorũ hominũ dominos effecisti. Quod siqua tibi visio filiũ meũ indicat rebus nouis cõtra te studere, ego tibi eum [5] exhibeo pro tuo arbitratu tractandũ. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidẽ contendit, Cyro filiũ suum Dariũ custoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτὸς Δαρεηφόρου ἐὼν ἐπείνῳ. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ τὰ προέγετο πρῶτα. Κῦρος δὲ Καμβύσῃ μὲν τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ καμβύσῃ, τῷπερ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ δι' ποιέειν, ἐὼν ἡ Δαρεῖος ἡ ὑπὸ Μασσαγετέων μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεφαγώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ἔψιν ὕδωνι ἐν τῷ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ἑ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τοῦ Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερον τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἑκατέρην σκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἑόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ὡς τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. τὸν δὴ καταλελειφθαι ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχε ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὧν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶη ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, ἐν ἀπολειφθεὶς μούνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀψευδέως ταῦτα εἴδω, ἐγὼ σημανέω. ἐμοὶ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδηλοῦσι τὰ ἐπιφερόμενα. ἤδη ὧν ἐν τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ εἶδον τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἑκάτερον τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἑκατέρην σκιάζειν. οὐκων ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης ὀλέσθαι, ὅ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύσαντα ἐμοί. σὺ νῦν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ πίεσε ὄκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε κατεργασάμενος ἔλθω σὺν εἰ, ὡς μοι κατάστασιν τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ἐπιβουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷδε ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὧν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιῇσδε, Ὦ βασιλεῦ μὴ εἴη αἰνὴρ Πέρσης γεγονὼς, ὅστις τοι ἐπιβουλεύοι· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· αὐτὶ δ' ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν τοῦ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

1 Arsacis. *nam & vet. cod. pro ἀρσάμεος habent ἀρσάκεος.* 2 Apud se examinabat. *Vel, in disquisitionem vocabat. Ad verbum, sibi ipsi rationem illius visi reddebat.* 3 Vnde certo cõperierim, 4 Nulla ratione negari potest quin &c. 5 *Idem, Offero. Vel, exhibere paratus sum.*

Κῦρος μὲν νυν, ἐπεὶ τάχιστα ἀπὸ τῆς Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τοῖσι Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα Κύρος τε καὶ Περσέων τὸ καθαρὸν στρατὸν ἀπελάσαντος ὀπίσω ὅτι τὸν Ἀράξεα, λιφθέντος δὲ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τὸν Μασσαγετέων βίτημοιεὶς τὸ στρατὸν, τοὺς τε λιφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὸ προκείμενον ἰόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς σφετέρους, κλιθέντες ἐδαινυντο. πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, ἐκοιμῶντο. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ πλείονας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλ-
λος τε Τομύριος λως, καὶ τὸν βασιλέος Τομύριδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης.

Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε τρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥστε καὶ ὑπὸ τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπῆμα πλέον ὑμῖν ἔπεα κακὰ πιόντι φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ γε. σὺ δὲ τοιάδε ποίεε, καὶ παραινέσω ὑπὸ λαιὸν τὸν λόγον. ἀπόδος μοι τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων βιτημοιέων τρισσεΐων στρατὸν καταβείσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μήν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τὰ ἐπέων τούτων αἰνιγμάτων
τῶν, οὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ, τε οἶνος ἀπῆκε, καὶ ἐμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε ὡς ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τῇ χρῆσι ἐκ ἐπέτησε, διεργάζεται ἑωυτόν. καὶ δὴ οὕτω μὲν ἐτελεύτησε τῷ τοιούτῳ πάθεϊ. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. Γενομένην δὲ ταύτην μάχην, ὅσας δὴ βαρβάρων αὐδρῶν μάχας ἐγὼ ἀκούω, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς ἀφεσταίναι, ἐς ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειρίδιοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὀκτὼ πολλὸν συνεστάναι μαχόμενοι, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται κατίσχυσε. ἔκτα μὲν τῶν Περσέων αὐτὸς στρατηγὸς ἑωυτοῦ γενόμενος, καὶ τὸν παῖδα τὸν Κύρου Σπαργαπίσην, βασιλεύοντα τῶν Μασσαγετέων· ἔκτεινε δὲ πολλοὺς καὶ ἄλλους τῶν Περσέων. ὡς δὲ ἐνεπλήσθη φόνου ἀνδρηίου Τόμυρις, ἐς ἀσκὸν μὲν πλήσασα αἵματος ἀνθρωπείου Κύρου νεκρὸν, ὡς δὲ ἄρα, ἐνέπηξε αὐτὸν πλὴν κεφαλῆς ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμὲ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quę Crœsus admonuerat exequitur: relictaq; illic imbelli parte copiarū, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularū apparatu, post aduersariorū cædē, ad epulandum discumbit: refertaq; cibo ac vino soporatur. Persæ superuenientes horum multos occidunt, multoque plures viuos capiunt, cum alios, tum vero ducē eorum, reginæ Tomyridis filiū, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actū est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo desipitis vt descendēte in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solē iuro Massagetarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi à vino relaxatus didicit [1] se in malo esse, exorauit à Cyro vt vinculis solueretur. Starimq; quum solutus est ac manuū compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnā ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusque [2] fuisse confertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volētibus: ad extremū Massagetas superiores extitisse: ibique cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum vnū de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cæsorum Persarū stragē Tomyris perquisitum quū inuenisset, caput in vtrē demisit quē humano cruore cōpleuerat: mortuoque insultans inquit, Tu quidē meū viuentis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

1 In quod malum incidisset. *Vel*, Quantum malum sibi accidisset. 2 Manus conseruisse.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout nterminata fum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quũ multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est. ¶ Massagetæ & amictum gerunt
CCXV & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur, [1] & pedibus. vtroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, [2] *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanq; ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quę ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorũ itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. [3] Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorũ regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est.
CCXVI Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidẽ vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore cõcumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodũ senuit, conuenientes propinqui eum immolãt, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, vbi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos nõ edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationẽ nõ peruenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [4] Hic autem eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα ὃν ἐμὸν, ἑλὼν δόλῳ. σὲ δ' ἐγὼ, κατάσῳ ἠπείλησα, αἵματος χορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται. Μασσαγέται δ' ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ αἰπεταὶ ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δ' καὶ χαλκῷ τὰ πολλὰ χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ εἰς αἰχμὰς καὶ ἀγκύλας καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πολλὰ χρέωνται· ὅσα δ' ἐς κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δὴ αὕτως τῶν ἵππων τὰ μὲν στέρνα χαλκέους θώρηκας περιβάλλεται· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δ' οὐδὲν ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφίσι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, παύτῃσι δὲ ὅτι κοιναὶ χρέωνται. ὁμολογέει γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, ἀλλὰ Μασσαγέτας· τὰ γὰρ ὅτι θυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, ὃν φαρέτρεωνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεέως. ὕβρις δὲ ἡλικίης σφι προκέηται ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπειδὴ δ' γέρων γένηται καρτα, οἱ προσήκοντες οἱ πρῶτοι συνελθόντες θύσιμον, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὁλοιὸν τάσφι νενόμισται. ὃν δ' ἰδόντα τελευτήσαντα γ' ὑ καρτα κατατιτέονται, ἀλλὰ γῆ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς δ' τυθησόμενος. ἀσπείρεται δ' οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δ', ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω πορταμοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δ' μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δ' οὗτος τῇσι θυσίῃσι τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ, πρώτων τῶν θνητῶν ὃ τάχιστον δατέονται.

1 Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.* 2 *Alii sagarin securis genus esse putãt, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro θνητῶν.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ, ἐπιγεγραμμένη ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER secundus, qui inscribitur EVTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδλαίνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περιπαθούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περιεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε ἐπελαβὼν τῶν ἔπηλυς, ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐπεκράτεε.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γνῶναι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ κου πρῶτοι γνοίατο πεφυκότες, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρότερον γνῶναι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὦν ὡς οὐκ ἐδυνάτο πυνθανόμενος πρὸς οὐδένα τούτου αἰτιώτερον οἱ γνοίατο πρῶτοι αὐθρώπων, ὧδε τινὰ ἐμηχανήσατο· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων, δίδωσι ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ πρόβατα τρόπῳ τοιῷδε· ἐπιτείλας μηδένα φθόγγον αὐτέων μηδενὸς φωνεῖν ἐν αὐλῇ κατοικημένους μόνους, ἐν σιγῇ δὲ ἐρήμῃ ἐν ἐκείνῃ κεῖσθαι παῖδας, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάσας δὲ τοῦ γάλακτος, πάντα ἐξαρτήσασθαι. ταῦτα μὲν ἐποιέετο καὶ ἐπετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, ἀκούσας δὲ τῶν παίδων, ἀπαλλαχθέντων τῶν πρώτων ἐννέα χρόνων, ἐνῶτα φωνεῦντα ῥήξαντα πρόσω τὴν. τὰς μὲν ὦν καὶ ἐνέμετο. ὡς δὲ δίκης χρόνος ἐγένετο, ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀποίγοντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βεκὸς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας.

CYRO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, eius & Cassandanæ Pharnaspogenitæ filius: quã ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [1] Cambyses, quum Iones & Æoles pro hereditariis suis seruis haberet, aduersus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Ægyptii autem, priusquã apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominũ se primos extitisse arbitrabantur: verũ Psammetichо regnum adepto, quũ incessissет cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quam se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimuero Psammetichus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, [2] nullũ exitum inuenire posset, huiusmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubẽs *videlicet* neminem coram eis vocem vllã edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, [3] eisdemque in tempore capras adduci: vbi autẽ lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatque [4] Psammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, vbi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

---

1 Cambyses, Iones quidem & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.* 2 Nullam rationem inire posset, 3 Eisdemque certis temporibus capr. 4 *Vallata verterat*, Iubebatq; Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulate vagire desisterent, audire: *legens ἐνῶτα φωνὴν, pro ἔνδοθεν φωνεῖν.*

Quod pri-

Quod primo audiens pastor obticuit? quum verò crebrius adeunti & obseruanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quũ & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. [1] Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Ægyptii concesserunt.

III Quod ita actũ esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cũ alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pueros educãdos curasse apud mulieres quarũ linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerũ gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis vrbẽ*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quę Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse sollertissimi. [2] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinã pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his, quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus cõmemorabo.

IV [3] ¶ Qvæ autem humanarũ rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominũ primos Ægyptios annũ comperisse, [4] distinguentes eũ in duodecim temporum menses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [5] hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant, adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Itẽ primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: [6] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμὸς· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο ὄπος, οὕτω δὴ σημήνας τὰ πρόβατα τῇ δεούσῃ, ἦγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων Βέκκος τι καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὗρε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν. Ὧδε μὲν ἐγένετο τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου οἱ Μέμφι ἤκουον. Ἕλλησι δὲ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμών, τοῦτο δὴ ταῦτα οὕτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων τοῦδε ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τοῦτο τρόφιος τῶν παιδίων τοιαῦτα ἔλεγον. ἦκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτεκμαίρων, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἦκουον, 57
οὐκ εἰμὶ προθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μούνων· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δ' ἂν ἐγὼ ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ἐπ' τῷ λόγου ἀναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διελομένους τοῦ ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἔκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἄλλοισι δὲ τοσοῦδε σοφώτεροι Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλοισι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τρισκαιδεκαμήνους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μηνῶν, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πρὸ ἐξ τοῦ ἀριθμοῦ. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τωὐτὸ περιίων, περιγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων μιν λαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονείμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύφαι. τουτέων μὲν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλωσαν οὕτω γιγόμενα. Βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ἐπὶ

1 Ex hac re coniecturam facientes, Phr. *Vel*, Quum hanc rem examinassent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea scriptis mãdare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quę autem ad res humanas spectant, hęc ita communi consensu referebant. Omn. 4 Atq; illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp. 5 Annuum spatium exigunt ita distinctum. 6 Quæ ita se habuisse re ipsa comptobant magna ex parte. Præt.

ὅπῃ πύτου, πλὴν τῆς Θηβαϊκῆς νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἴ τευ ἔτι ἐστὶ τοιοῦτον οἷον τὰ νέα ἐκφαίνεται τῆς Μυρίος ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ διὰ Δυσωλαμίου. Καί μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δή καὶ μὴ προσακούσαντι, ἰδόντι δὲ (ὅσπερ γε σύνεσιν ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ὀπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκείνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δὲ ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ Φύσις τῆς χώρης ἐστὶ τοιήνδε. πρῶτα μὲν πρὸς πλέοντα ἔπι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητήριον, πηλὸν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ὅτι προσοῦτον δηλοῖ προσχοῦσιν τῆς γῆς ἐοῖσαι. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅτι μῆκος ὁ πᾶς θαλάσσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέας δρᾳ ἐστὶ Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει. Ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι αἰθεφπων, ὀργυῇσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἔτι γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίμνην, χοίνοισι. δυνατοὶ δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ χοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω δὴ εἶπόσαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ χιλιοί, ὁ πᾶς θαλάσσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἰοῦσα πᾶσα λεπτόν τε καὶ ἄυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης δυῶν ἰόντι, πρᾶγμα πλησίη ὁ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηναίων ἐς Πίσας τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἔς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. συμπίπτει δ' ἀμφοτέρων ὁδῶν τουτέων ὁ μὲν ἐξ Ἀθηναίων ἐστὶ (ὁ λογιζόμενος τῶν οὐδῶν τουτέων ὁ μὲν ἴσας εἶ), οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, κατὰ δεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ ἓξ πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεονεξίη ἐς ὀρθμὸν τόπον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, ξεινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τείνον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον θάλασσαν.

ac ſub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam prouinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil eorũ quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (modo ſit ſolertia prędita) Ægyptum in quam Græci nauigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnũ hoc ſunt, ad trium vſque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquã commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpatio, [1] patieris ſenſum cæni, etiam in aqua vndecim alta [2] paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtã. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchœnorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodũ nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, vſq; ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius vſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſidẽt, metiuntur illam [3] paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multũ poſſident, paraſangis: qui plurimũ, ſchœnis. Conſtat autẽ paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundũ mare ſtadiorum triũ millium ſexcentorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, [4] ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eũdo per ſuperiora, iter eſt eiuſdẽ ſpatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorũ fert Piſam & ad delubrũ Iouis Olympii: quę itinera ſiquis cõputet, inuenict parum quiddam differre quominus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nã viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorũ ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorũ numerũ complet. Ab Heliopoli autẽ per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferẽs ad meridiẽ atq; ad auſtrũ, ſemper ſurſũ tendens ad mare q; rubrũ vocatur.

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum erues, etiam in aq. 2 Vlnas. Gr. *orgyas*. 3 Vlnis. Gr. *orgyis*. 4 Depreſſa i. *campeſtris, non montoſa*.

Ibi inſunt

Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons,[1] declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & eius extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autē latere Africā Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodē modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiē fert. Itaq; ab Heliopoli non ita multorū spatiorū est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor dūtaxat dierum nauigationē habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorū, è monte Arabico ad eū qui dicitur Libycus. Illinc
ix rursus Ægyptus laxa est. Atq; ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor milliū octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundū quidē mare sunt, (prout à me superius indicatū est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneū sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginta stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinā, octingenta vigin-
x ti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraq; pars (vt & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos mōtes, supra Memphim vrbē positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquādo fuisse, quemadmodū ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiem, vt hæc parua magnis cōparentur. quoniā nullū eorum fluminū quæ has regiones obliniauerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorū nomina possem referre: cū aliorū tum vero Acheloi, qui per Acarnaniā fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continen-
xi tem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus vt differendo ostendā.

1 Reflectitur versus ea quæ dixi *loco*.

ἐς τὰς καὶ λιθοτομίας ἔνθεν, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας τὰς κατὰ μηδεῖσας τὰς ἐν Μέμφι. τοῦτο μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, ὄρεος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω πρὸς ἐσπέρην. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ πέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτόν ἐστι ὄρεος. ὃ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρεος ἄλλο πέτρινον τεῖνον, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἕστασι, ψάμμῳ κατειλημμένον, πεπαμμένον, ὃν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦτο τὸ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέρονται. ὃ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ὀλίγῳ τι πολλῶν χωρίων, ὡς εἶναι Αἰγύπτιον, ἀλλ' ὅσον τι ἡμερέων τεσσέρων ἀνάπλοόν ἐστι, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων ὃ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στενότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ὅκου ἐκ Ἀραβίου οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. ὃ δ' ὀπίσω αὖτις οὖρέα Αἰγυπτίων ἐστί. πέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ μὲν Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἔστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων. στάδιοι δὲ αἱ ὁδοὶ αὗται ἐξακόσιοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, σχοίνων ἐόντων. οὗτοι στωμυλμοί στάδιοί εἰσι Αἰγύπτου, ὃ μὲν δὴ δαλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τετρακισχιλίων· ὅσον δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι, σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. ὃ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, καὶ πάρφ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτὸς μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τὴν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων ὃ μεταξύ γ' ἐφαίνετό μοι εἶναι κοτὲ κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς ἐπὶ σμικρὰ τοῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ποταμῶν τὰ χωρία τὰ προσχωσάντων πολλῶν, ἐνὶ τῶν στομάτων τῷ Νείλου ἐόντος ἑπτὰ ὁμοῦ, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθος πρὸς ἄξιος συμβληθῆναι ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐκ ὀλίγοι Νείλου ἐόντες μεγάλοι, οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φέρεσθαι ἔχω ὀνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ δὴ καὶ Ἀχελῴου· ὃς ῥέων διὰ Ἀκαρνανίης, καὶ ἐκβὰς ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων τὴν ἥμισέας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι καὶ στενός, ὡς ἔρχομαι φράσων.

μακρότερον,
ἢ πῆχ.
ἢ πῆχ. 58
ἄλλο ὀπίσω,
καὶ Σκαλάσης,

μῆκος μὲν, πλόου ἐξαμηνίῃ ἐκ μυχοῦ διεκπλώσας ἐς τὸν ἐρυθρὸν θάλασσαν, ἡμέρας δυώδεκα μοιρῶν τεσσερακοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμίσεος ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὀπὶ τὸν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι· ὃν μὲν, ἐκ τῆς Βορίης θαλάσσης ἔχοντα ἐς Αἰθιοπίης· ὃν δὲ, Ἀραβίου, ὃν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέρονται ὀπὶ Συρίης· κολπόν μὲν ἀλλήλοισι συμφραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγην δέ τινα ἀπολελαίοντας τῆς χώρης. εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ἐκ τρίψας ὁ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον κόλπον, τίς μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χωσθῆναι ἐτέων τοὺς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐόντων χωσθῆναι αὐτὸν καὶ ἐν τῷ πρὸς ἐμεῦ γενεῇ ἀναχωσθῆναι, ὄκου ἂν χωσθείη κόλπος, καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; Τὰ μὲν Αἰγύπτου ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω καρτερὰ δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὴν Αἴγυπτον προσκειμένην τῇ ἐχομένῃ γῇ, καὶ κογχύλιά τε φαινόμενα ὀπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας ἀλιρρόους εἶναι· καὶ ψάμμον μούνων Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσοικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ πρὸς θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαίγεόν τε καὶ κατερρηγυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλὺν τε καὶ ψάμμον ἐοικέναι τὴν ἀπὸ Αἰθιοπίης κατενειχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἐόντα μιν ἐρυθρότερόν τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἐρημοδεστέρην τε καὶ ὑποπετρωδεστέρην ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον πρὸς τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ὀπὶ Μύριος βασιλεὸς, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ὀπὶ ὀκτὼ πήχεας ὀλιγίστον, ἀρδέεσκε Αἴγυπτον τὴν ὑπερθε Μέμφιος. καὶ Μύριος οὔκω ἦν ἔτεα ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τὰ ἱρέων τοῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας αἰεξῇ τὰ ὀλίγιστα ὁ ποταμὸς, οὐκ ἐσβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μύριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἦν αὐτῶν ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ὀπὶ διδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ καταχλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando nauigationem[1] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, vbi sinus amplissimus est, dimidiatum diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadolum æstuarium est. Porro aliũ huiusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminãt, exiguo quodam terræ interuallo diremptí. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum conuertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet?[2] Ego enim credo, intra decẽ millia annorum qui ante me natũ transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est maiorem, à tanto flumine atq; ita operoso. Itaq; quæ de Ægypto XII
à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectã à terra contigua, & conchylia existere in mõtibus, ac salsuginẽ exudare, quæ etiã pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionẽ hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabiæ maritimã oram Syrii incolunt) sed nigrã terram & [3] fragilem habere, vtpote limo ex alluuionibus ab Æthiopia flumine deuecto. Nã Libyam humũ scimus magis rubram esse, & magis [4] subarenaceã: Arabicam vero atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiã hoc XIII
magnũ huius regionis documentũ aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimũ, influebat, irrigasse AEgyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hęc ego a sacerdotibus audiebã. At nũc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltẽ cubitos ascendat fluuius, in regionem non trãscendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtiq; qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eũ qui vocatur Delta,

1 Ab eius recessũ vsque ad latũ mare. *Legendum est enim ex vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἰνάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam 4 Subarenaceam *vocat cui arena subest: suppetrosam (vel potius subpetrosam) cui petra subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρην *&* ὑποπετρωδεστέρην.

idem

idem paſſuri omni futuro tẽpore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorũ terram pluuia perfundi, nõ fluminibus, vt ſuam, dicebant fore vt decepti aliquãdo magna ſpe, male[1] eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, niſi tantum à Ioue, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age, nũc viciſſim dicã quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, vt ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altũ augeſcere proportione præteriti temporis,[2] quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſurituros? ſi neque guſtare ea quę ab Ioue ſunt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neq; aliud quicquam exercendo eorum quæ in aruis colendis ceteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, irrigataq; reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus iacto ſemine ſues immittit, conculcatoque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atq; vbi [3]ſuibus ſemẽ verſauerit, ita demum frumentũ percipit. Quod ſi vellem[9] de Ægypto Ionũ vti ſentẽtiis, qui ſolũ Delta Ægyptũ eſſe aiũt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illã ſecundũ mare, ad Peluſiacas vſq; taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorũ vrbem, iuxta quã ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobũ: cetera vero Ægypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtẽderemus, hac ratione vtentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nã Delta eis (vt ipſi dicunt, & mihi videtur) [4]defluxa humus eſt, & quæ nuper (vt ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe?[5] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neq;

πείσεαθ' ὃν πάντα χρόνον ὃν ὑπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τότε αὖτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεαθ'. πιωθαζόμενοι γὰρ ὡς ὕσεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ σφι πεταμοῖσι ἀρδεῖ, καταπρὸ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδεῖς τε καὶ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πρήσσειν. ὁ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθέλῃσι σφίσι ὕειν ὁ θεός, ἀλλ' αὐχμῷ σφεας χρᾶται, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. ἐγὼ γὰρ δὴ σφι ὅσοι ὕδατος ἐδεμίην δύνῃ ἀποστροφὴν ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἰρήσθω. φέρε δὴ καὶ ὡς αὖτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι ἐθελήσει (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔπερθε τῆς Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) καὶ λόγον τοῦ παρεχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, δηλοῖ τι ἢ οἱ τῆς παροικεούσης ταύτης οἰκέοντες Αἰγυπτίων πρηήσιος, εἰ μήτε γένοιτο σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διὸς, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔηται ἀρούρας ὑπερβαίνων ἐπικλύζειν; ἔστι δὲ ταῦτα ἐπιτηδεότατα καρπὸν κομίζον. ἐκ δὲ τοῦ τε δηλῶν αὐθρώπων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῦ λοιποῦ Αἰγυπτίων· οἵ γε ἀροσθέντες καὶ ἀπαρήμενοι αὔλακας, ἔχουσι πόρους, ὅτε σκάλλοντες, ὅτε δηλῶ ἐρσὶ ζόλμοισι ὄδεν, τοῦ δηλῶ αὐθρωποι περὶ λήϊον ποιέουσι. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπαναβὰς ἀρόσῃ τὰς ἀρούρας, ἀρόσας δέ, ἀπολείσῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὸν ἑωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὗς. ἐπεὰν δὲ κατατηθῇ τοῖσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, τὸν ἀμητὸν τὸ ἀπὸ τούτου μηδὲν ἀποδεικνύμενος τοῖσι ὑσὶ τὸν σῖτον, ὅτῳ κομίζεται. Εἰ δὲ βουλόμεθα γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἰγύπτου, οἵ φασι τὸ πρὸς Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἰγυπτίων, ἀπὸ Περσέος καλεομένην σκοπιῆς, λέγοντες δὲ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτὴν, μέχρι Ταριχειῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇδε τεσσαράκοντα εἰσὶ σχοῖνοι. ὁ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, καὶ ἣν σχίζηται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τὴν Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. οὐδὲ γὰρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, φανερόν. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί ἂν πρηγμα περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲν δὲ ἔδει σφέας ἐς δοκίμασιν τοῦ παιδίου ἰέναι, τί ἂν γλῶσσαν πρώτην ἀπύσοιτο. ἀλλ' ὅτι Αἰγυπτίους δοκέω

πυθόμενοι

πυνήσεσθαι

μένην

μένης καὶ

κατατιθεμένοις τοῖσι

τοῖσι

---

1 *Recte legit Valla* πυνήσεσθαι *(vt habent vet. cod.) non* πυνίσσεσθαι. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quã omnes alii homines, atque adeo quam ceteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem* ὕσεται *pro* γένοιτο. 3 Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tum demum colligit. Quod ſi &c. *Sunt enim qui* σῖτον ἀποδεικνύσθαι *id ſignificare hic putent, vt id loco ſit tritum atque ventilatum.* 4 Humus eſt alluuie fluuii detecta. 5 Nil ſane neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. &c. *Huius autem facti memini: libro eodem ſupra.*

ἅμα δὲ Δέλτα τῷ ἐπ' Ἰώνων καλεομένῳ γηγέσθαι, αἰεί τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ἐπολλὰ πολλοὺς αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπολλὰ καταβαίνοντας. ιζ ἐκαλέοντο. Ὅσοι δὴ ὧν πάλαι οἱ Θηβαῖοι Αἰγυπτίου ἐκαλέοντο· τῆς δὲ περιμέτρου σταδίοισι εἴκοσι καὶ ἑξακισχιλίοισι. Εἰ ὦν ἡμῖν ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἰώνων οὐκ ἀν φρονίοισι περὶ Αἰγύπτου· εἰ γὰρ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλλήνας τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἵ φασι τρία μέρεα εἶναι τὴν γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τεταρτον γὰρ δὴ σφέας χρεὸν λογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. διὰ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τοῦτο τὸ λέγων, ὁ τὴν Ἀσίην διείζων τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα ἐστὶ τούτου κατὰ τὸ ὀξὺ τοῦ ῥεύματος ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὸ μὲν Ἰώνων γνώμῃ ἀπίεμεν· ἡμῖν δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λεκτέον. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τὴν ἐπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, καταπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ἐπὶ Ἀσσυρίων. ἔτι σμὰ δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης εἶδε μὲν οὐδὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὸν Αἰγυπτίων ὅρους. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τὰ ἐπωνυμίαι ἔχεσθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἷς ἐὼν ὁ Νεῖλος· ἔνθεν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ ῥέπει, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν ἐπὶ Νείλου ἔρχεται ἐς ἥδε· αὖθις φερόμενος, ἐς ὀξὺ τῆς Δέλτα ἀπικνέεται. ἔνθεν δὲ ἀπὸ τούτου, χίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοίρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα ὀνομαστόν. Ὃ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα δίφασια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποφαδίδα, φέοντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι ὀνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. Τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit,[1] progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorum sex milliũ ac centum viginti. Itaq; si nos de eis recte sentimus, Iones nõ recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter comparare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [2]diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: Ægyptũ quidem, eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodũ Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorũ. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnẽ Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariã diuidi, & vtrunq; cognomen obtinere. aliã enim eius partẽ, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumẽ Deltę peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostiũ appellatur. A Sebennytico itẽ duo alia diuiduntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticũ, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinũ & Bucolicũ nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

XVI

XVII

XVIII

1 Terraque *fluuii decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audiui.

audiui. Nam qui ſunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam verſus, quod ſibi Libyes non Ægyptii viderentur, quodque peroſi ſacrorũ ceremonias, nollent bobus feminis prohiberi, miſerunt ad Hammonẽ, negantes quicquã cum Ægyptiis ſibi eſſe cõmune. Habitare enim ſe extra Delta,[1] nullumq; ſibi cũ illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere nõ permiſit, inquiens Ægyptũ eſſe eam quã Nilus ſupergreſſus irrigaret: quiq; infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe Ægyptios. Hæc illis ita
XIX oraculo reſpõſa ſunt. ¶ PORRO NILVS, vbi inflatus eſt, nõ modo Delta inundat, verumetiã plagã quæ dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicam: idq; vtroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis
XVII natura neq; à ſacerdotibus quippiã, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtiuo ſolſtitio, ad centum vſque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita vt per omnẽ hyemem tenuis eſſe perſeueret ad ſolſtitiũ rurſus æſtiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diuerſam ceteris fluuiis. Hæc ego noſcendi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium a-
XX mniũ nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidã Græcorum, quũ inſignes vellent effici ſapientia, trifariam differuerunt. quarum opinionum duas ne mẽtione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus vt illas tantũ ſignificẽ. Earũ vna ait, ventos eteſias eſſe in cauſſa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondũ ſpirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſſa forent, oporteret alia quoque flumina quęcunque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur
XXI Nilus. Altera opinio eſt[2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum vero Oceanum orbem terrarum
XXII circumfluere. Tertia opinio, vt multo

ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίου οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδέν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέοντες τε γὰρ ἔξω τῶν Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέοντες αὐτῶν βούλεσθαί τε πρήσσειν σφίσι ἔξεναι χρεόν. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ὑπιὼν ἀρδεύει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἵτινες ἐνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τούτων πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεε δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλημύρῃ, οὐ μούνους τοὺς Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῶν Λιβυκῶν τε λεγομένων χώρων ἔτι, καὶ τῶν Ἀραβίων ἐπὶ σταδίους συχνοὺς καὶ χοίνικα. καὶ ὅτι δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλέω ἔπι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε παρ' ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷός τε ἐγενόμην λαβεῖν ἐδυνάσθην. προθύμως δὲ ἔα πάντα παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅπη κατέρχεται μοῦνος Νεῖλος πλημυρέων ἀπὸ τῶν θερινῶν ἀρξάμενος ὅτι ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτεων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὰ ῥέεθρα. ὥστε βραχὺν χειμῶνα ἄπορα ἐστὶ τελέθειν, μέχρι οὗ αὖτις τεσσερεσκαίδεκα τῶν θερινέων τούτεων ὧν πέρι, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγένετο λαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς κῶπια δυνάμενον ἔχειν ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεχθέντα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον, καὶ ὅτι ἄπορας ἀπὸ πνεόντων μούνος πρήσσων ποταμῶν τυγχάνει. 61

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ὑπερσοφισμοὶ βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρισσὰς ὁδούς. τῶν μὲν δύο τῶν ὁδῶν ἐμοὶ ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μέν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλημύρην τοῦ ποταμοῦ, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρεῖν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι αἰτίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταῦτα τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μέν ἐστι τῶν λελεγμένων, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἢ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. ὃν δὲ Ὠκεανὸν καλῶ πρὸς πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν

1 Nec ſe cum illis conſentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

ὀπιφερεστάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἴφθυσαι. λέγει γὰρ δὴ
ὑδὴ αὐτὴ ὧδε, Φαμοὺν δὲ Νῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκε-
μένης χιόνος· ὃς ῥέῃ μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων
Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι
ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυ-
χεράτατα; τῶν τὰ πολλά ἐστι αὐτόθι λογίζεσθαι τοι-
ούτων πέρι οἷόν τε ἐόντι, ὡς ὧδε εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μὲν
ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δέ,
ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλ-
λος ἅπασα τελέως ἐοῦσα. ὅταν δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγ-
κη ἐστὶ ὖσαι σὺν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ'
ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι αὐτόθι
καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔ-
τεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαν
τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον,
φοιτῶσι ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ πί-
νυσι ἐχιόνιζε καὶ ὀσονοῦν ταύτην τὴν χώρην δι' ἧς τε ῥέῃ
καὶ οὐκ ἔστι ἀρξεται ῥέων ὁ Νῖλος, ὦν ἂν πάντα τοιοῦτον
ὧδε, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁκόσα δὲ περὶ τοῦ Ὠ-
κεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς δὴ μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει
ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκε-
ανὸν ἐόντα. Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενο-
μένων ποιητέων, δοκέω δ' οὔνομα δόξαι ἐς τὴν
ποίησιν ἐσενεῖκαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμφάμενον γνώ-
μας τὰς πρόσθε λόγου, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων
γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω δίκην μοι δοκέει πλη-
σίην εἶναι ὁ Νῖλος τοῦ θέρεος. τὸ χειμερινὸν ὥρην ἀπε-
λαυνόμενος ὁ ἥλιος οὐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ
τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς
μὲν νυν ἐπ' ἐλαχίστῳ δηλώσαι, πρῶτα εἴρηται· τὸ γὰρ
ἀγχοτάτω γε χώρης οὗτος ὁ θεὸς, ἐκ κατ' ἴθυνα, λαό-
την εἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια
ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δ' ἐπὶ
πλέονι λόγῳ δηλώσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τὴν Λιβύης
τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, πάντα ποιέει, ἅτε δὴ πρὸς τοῦ χρόνου
αὐθρίην τε ἐόντος καὶ πέριξ τὸν αὐτὸν τὰ χωρία, καὶ
ἀλεεινὴν τὴν χώρην ἐοῦσαν, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιών,
ποιέει οἷόν περ καὶ ὁ θέρεος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν δὲ μέσου τοῦ
οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ ἑλκύσας δ', ἀπω-
θέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄ-
νεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως
οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ
λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρώτων ὑετώδεστοι. δοκέει
δέ μοι ὧδε πρῶτον τὸ ὕδωρ τὸ ἐπίτροπον ἑκάστοτε ἀπο-
πέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολεί-
πεσθαι αὐτὸ ἐωυτόν. περιὼν δὲ τὸν χειμῶνος,

modeſtiſſima, ita longe falſiſſima eſt: quippe quę & ipſa nihil dicit, inquiens è niuibus liqueſcentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum euadat, ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa ſane ſunt quæ quis coniectare poſſit, non eſſe credibile, eum qui talis ſit, manare de niuibus: primum ac maximum teſtimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi ſpirant: ſecundum, ea plaga quæ ſine imbribus & ſine glacie perpetuo eſt. (ſuper niuem autẽ quę cecidit neceſſe omnino eſt intra quinque dies pluere: quare ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æſtu ſolis nigri ſunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoq;, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca ſe conferũt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale eſſet, quemadmodum neceſſitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultã fabulam referens, caret argumento. Neq; enim ego vllũ noui fluuiũ qui ſit Oceanus, ſed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquẽ priſcorũ poetarũ, quum inueniſſet, in poeticam intuliſſe. Quod ſi opiniones quas propoſui, improbantẽ me oportet de occultis ferre ſententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æſtate. Hyberno tempore ſol abſcedẽs à priſtino curſu ſubter hyemale ſidus, meat in ſuperiora Africæ. [1] Totum, vt quidem breuiſſime demonſtretur, à me dictũ eſt. Etenim deũ hunc, vt cuique terrę proxime accedit, ita eam maxima ſiti afficere credibile eſt, & ſcaturigines indigenarũ amniũ arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonſtretur, ita habet: Sol Africæ ſuperiora permeans, iſta efficit. nam quum omne veris tempus ſit ſerenum in his regionibus, & ipſæ regiones ſint calidę ac venti frigidi, tranſiens ſol facit quemadmodum medio cælo means æſtate facere conſueuit. ad ſe enim trahit aquã, attractamque in ſuperna abiicit loca. quam excipientes venti ac diſſipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile eſt) ab hac regione flant, auſter & africus, multo omnium pluuioſiſſimi. Quanquam mihi videtur non omnem ſol humorem eius anni Nilo remittere, ſed penes ſeipſum reſeruare. Idem, mitigata hyeme,

XXIII

XXIV

XXV

rurſus

1 .i. Aerem certe totam (vt maxima breuitate vtar) hiſce verbis comprehendi.

rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [1] lacunosam, magna decurrunt: at ęstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluuiorũ eo tempore fluit multo exilior quam solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atque ceteræ aquæ, per hyemẽ vero solus attrahitur. Ita solem censui huius rei esse causſam. Idẽ,
XXVI mea sententia, autor est aëreæ siccitatis in ea regione, [2] dum exæquat transitũ suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si [3] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol [4] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã, quemadmodũ nunc supra Africã: pertransilienſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in
XXVII Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quę ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verũ hæc ita sint quemadmodũ & sunt, & ab initio fuere.
XXVIII ¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum, neq; Græcorum, neq; Afrorũ, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutũ tendentibus, inter Syenem positos vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est, immensæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atq; austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum huius rei feciſſe: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deueniſſet. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmãdo faciebat

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ ὅσον τὸν οὐδέπω ἦν ἡδὴ ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως μὲν οἱ μὲν ὄμβρίοι τοῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, (ἅτε χώρης τε τῆς χώρης καὶ κατακεκλυσμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τῶν τε ὄμβρων ὑπολειπόντων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἑλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν μούνομβρος, ἑλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χειμῶνα εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετ' πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πιέζεται. οὕτω τοι ἥλιον νενόμικα τοῦτο αἴτιον εἶναι). Αἴτιος δὲ ὡυτὸς οὗτος καὶ γώμιλλον ἐμοὶ, καὶ τὸν πέρα ξηρὸν (ταύτῃ γὰρ καὶ ταύτῃ εἶναι), ἀλλαχόθι τοιοῦτον αὐτόν. οὕτω δὲ Λιβύης τὰ αἰεὶ θέρεος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ τάσις ἄλλακτο τῶν ὡρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἔσχατοι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἰσχὺς ἡ τάσις, καὶ δι' μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἦιε ἂν τὰ αὐτὰ δι' Εὐρώπης καὶ κατ' αὖθις νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δέ μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν δεῦρο Ἴστρον τὰ αὖθις νῦν ἐργάζεσθαι τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τόνδε ἔχω γνώμιον, ὡς καρτὰ ἀπὸ θερμέων χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐμοὶ ἐφάνη. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ἐγένετο εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ Αἰγύπτιος ὃν Σαΐτης πόλιος ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐξ ὀξὺ τελεσφόρα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κειμένη τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐὸν Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοί εἰσι αἱ πηγαί, ἐς μέτρα ἔφη πύτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ἐργυιέων πλέξαντα κάλων, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γνόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε

1 Torrentibus abundantem, 2 *Videtur aliter legisse quam διαγων.* 3 Gr. ὡρίων. *sunt autem ὧραι statæ anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.* 4 Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,

(ὡς ἐμὲ κατανοέειν) δίνας πυκνὰς ταύτῃ εἶναι ἰσχυρὰς, καὶ παλιρρόιλον. οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι ἄρεσι, μὴ δυνάμενον καταπεμπόμενον καταπλῶσαι εἰλκυσθέν ἐς βυθὸν ἱέναι. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μοι ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, αἰεὶ τὸ ἐπὶ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ ἐστι χωρίον. ταύτῃ ὦν δὴ τὸ πλοῖον ἀναδήσαντα ἀμφοτέρωθεν, καὶ κατ' ἄρα βοῦν, πορεύεσθαι χρὴ ἐπὶ ἡμέρας τεσσεράκοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποῤῥαγῇ τὸ πλοῖον, ἰέναι φερόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχύος τοῦ ῥοῦ. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα πλόος. σχοῖνοι δὲ ταύτῃ, καὶ κατ' ἄρα ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι ἄτοι, τοὺς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. χρὴ ἔπειτα ἀπικέσθαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τὴν νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆσι νήσου λίμνη μεγάλη, περὶ ἣν πεδιονόμαδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου τὸν ῥέεθρον ἥξεις, ὃς ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς πρὸς τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορίην ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι. καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ αἰ κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐπ' ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐπὶ ὅσῳπερ δὲ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὸν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐστί· Ἀσμάχ. δυνατὸν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, καὶ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παρισάμενοι βασιλέϊ. ἀπέστησαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέως φυλακὴ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι·

vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire non potui:[1] nisi (quū ipse inspiciundi gratiā ad Elephantinam vsq; vrbē profectus sum) quiddā longissimę narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locū acliuem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locū quatuor dierū nauigatione: esseque ibi Nilū tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modū nauigare oporter, & postea[2] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios.[3] Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierū pergas propter flumē. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidū magnum nomine Meroen, quę fertur aliarum vrbiū esse metropolis. Cuius incolę solos deorum colunt Iouem & Liberum, eosq; magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, posteaquā iubentur, & quocunque iubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est*, *transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbū Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de caussa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbē Elephantinā & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes,

63 XXIX XXX

Ἀ'χάμ.

1 Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem vsque vrbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autē loco, ex auditu habens) id est huiusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti accliuis est locus, adeo vt necesse &c. 2 Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii aduersus Arabes & Syros, alii ad Maream aduersus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterentur, cõmuni vsi consilio, à Psammeticho ad Æthiopiam sibi transeundũ putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi vxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum aduersarii, quorum terram eripientes istos iussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim mensis in summa reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchũque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quę gens sit Libyca, Syrtim incolens, & orã Syrtis quæ vergit ad auroram,[1] nõ multũ supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorũ prępotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuissent, cũ alia superuacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vsque ad promontorium Soloentem, quod Lybiam terminat,

XXII

XXXI

XXXII

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ὀλίγη Μαρέης πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμοῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ οἱ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσας φρουρέουσι, καὶ οἱ ἐν Δάφνῃσι. τὸν μὲν δὴ Αἰγυπτίοισι τεῖα ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε μηδείς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ χρηνῷ λόγῳ χρησάμενοι, πρόπτες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἤισαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρῴους ἀπολιπεῖν μὴ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. Τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα αὐτοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι μηδαμοῦ καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίαν ἀπίκοντο, δίδοῦσι σφέας αὐτοὺς τοῦ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τοῦδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ ἀμφοτεροί τινες γεγενότες τοῦ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικιζόντων ἐς τὰς Αἰθιοπέων, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνέων πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, ἀναξέων τὸ ὑπ' Αἰγυπτίων ῥεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μιῶν δυείσχοντα αἰανσιμούμενοι, ὅς Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυομένων. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τάδε μοι ἤκουσε αἰδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐν λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῷ Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τῆς Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς νῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι τοὺς δὲ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυνατῶν παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλά τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσά, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρώσαντας πέντε ἐωυτῶν, ἐφομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν πρὸς τὴν βορηίην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἐν τῇ τελευτᾷ ἡ Λιβύη, παρήκουσι τοῦδε πᾶσαν Λίβυες, ἔχουσι δὲ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

1 Non longe penetrando, *vel progrediendo*. Eos, q.

πλοῦ ὅσοι Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ὅπῃ θαλάσσαν κατοικέοντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε Θηρωδέος ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς Θηρωδέος, φάραγξ τέ ἐστι, καὶ αὐδεὸς δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς γενηίας ἀποπεμπομένους ἐκ τῆς ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν Θηρωδέα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δὲ χώρην πολλὸν φαραγώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δὴ κατὰ δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἄσσεσθαι τοῦ ἐπέοντος καρποῦ τῶν δενδρέων. ἀπλομένοισι δὲ σφι ἐσελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίους ἑλέσθαι ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε αὐτοὺς δι' ἑλέων μεγάλων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Οἱ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω. πλοῦ ὅτι ἀπονος ἦσάν τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἄνδρας, γοήτας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραῤῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὕπως αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τοῦ ἴσου μέρεων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην χίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τῷ Εὐξείνου πόντου ἔχει πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἴστριοί Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Οἱ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. πρὸς δὲ τοῦ τὰς Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. πρὸς δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορίῃσι ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρθίης Κιλικίης μάλιστά κη αὐτόθι κέεται. ὁδεύσαντι γάρ, ἐς Σινώπην τὴν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς δύζωνι ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τοῦ Ἴστρου ἐκδιδόντος ἐς θάλασσαν

64

praeter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimã oram, & eos qui ad mare incolunt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimissos, aqua atq; cibariis probe instructos, primum per regionẽ hominibus habitatam perrexisse: hanc permensos, in illam à feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratoque multo spatio fabulosi loci pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad easque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum superueniisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerent, vt nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductosque fuisse per maximas paludes: atq; illas transgressos peruenisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent, colore nigro. Eam vrbem præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solẽ fluens, in quo conspicerentur crocodili. Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi cõmemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebant) reuertisse, & eos homines ad quos illi peruenissent, omnes esse [1] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamq; mediam secat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra cippos Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi) mediam Europam scindit: totamque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. [2] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, vtpote Libya per quã fluit, deserta. De eius fluxu, quam potuit longissime repetendo narrari, dictum est. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere opposita est. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectũ iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti

xxxiii

xxxiv

1 Impostores, *vel præstigiatores.* 2 Verum Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

ex ad-

ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet,& præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à ceteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos feminæ quidē negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, feminæ humeris baiulant. Feminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neq; deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearū. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorū sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. [1] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamē tondent. Apud ceteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægyptii cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis [2] victitare iis quę ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. [3] Consperſionem pedibus, lutū manibus [4] subigunt. Virilia, alii talia relinquūt qualia natura sunt, præter eos qui ab istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, feminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci litteras scribunt & calculis computant, à siniſtro in dextrū manum ferentes, Ægyptii à dextro in siniſtrū: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in siniſtrum. Litteris bifariis vtuntur, quarum vnas, sacras vocant, populares alteras. ¶ In deos

XXXV

XXXVI

XXXVII

ἐξ αἰτίου

ἀνθρώπων ἐκτὸς ἐόντα. ὅτῳ δὲ Νεῖλος δοκέει ὁμοίη πᾶσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω καὶ αὖτις εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατ' σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀνοίκην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐσήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. Ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορῇσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἑόντες, ὑφαίνουσι. Καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δέ, κάτω. Καὶ τὰ μὲν ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. Οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. Κόπρια εἰσὶ χειῶνται ἐν τοῖσι οἰκήσι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὅτι λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ χρεὸν εἶναι ποιέεσθαι· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀνάφανδον. Ἱρῇσι γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δέ, πάντων τε καὶ πασέων. Βέβληται τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ ἐθελησμοῖσι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ ἐθελησμῇσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τὴν μὲν ἄλλην κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρέονται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδει κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοῖσι μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοῖσι θανάτοισι αὐξέσι τὰς τρίχας αὐξέας, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὸν γνώιον ὅσον, τέως ἐξυρημμένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διαιτᾶται ἀποκεκριμένα, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι καὶ διαιτᾶται. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων φάγμοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τὸν ποιεῦντα μοῦνον ἀπὸ τούτων τὸν ζόην οὐκ ἔστι μέμψις· μάζας δὲ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. Φυρῶσι δὲ μοῦνοι τοῖσι ποσὶ, ὀνέαται δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὸ κόπρον αὐτὸ αἱρέονται. τὰ αἰδοῖα φαίνουσι ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. Τῶν ἱστίων τὰς κρίκους καὶ τὰς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν περιτιθέασι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, ἀμφοτέροισι μὲν φασὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέονται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερά, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται. Θεο-

1 Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur abiis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere, quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autē manibus. *Fortasse autem intelligit lutiū ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὑπερφιάλως ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐν χαλκέοισι ποτηρίοισι πίνουσι, ἀπομάσσοντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὑπὸ λίνεα φορέουσι ἀεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. πάντα τὰ αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιστιλβόντες καθαροὶ εἶναι ἢ ὑπερπεπτεγότες. οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται πᾶν τὸ σῶμα ἁπὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μοῦνον, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. ὕτε τι τῶν οἰκηίων τρίβουσι, ὕτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ὀπτὰ πεσσόμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ ὕτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γηνομένους ὕτε τρώγουσι, ὕτε ἑψοντες δατέονται. οἱ δὲ ἱρέες, οὐδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες ἀκάθαρτον μιν εἶναι ὄσπριον. ἱεῶνται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστῳ τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς αἱρηκατίζεται. τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας, ὅσοι ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τετράπουν μιν ἐπιοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζεται δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦτο τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέρυσας, εἰ καθαρὴ τῶν προσκεκριμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. καὶ τούτεων πάντων ἢν καθαρεὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἔπειτα γρῦ σημαντείδα ὑπὸ πλάσας, ὑπιβάλλει δὴν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύουσι θανάτου ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν νυν ὁ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. Θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸ βωμὸν ὅκου κε θύσωσι, πυρὴν κάουσι. ἔπειτα δὲ ἐπὶ αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ὑπισχεόμενοι, καὶ ὑπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνου πολλὰ κατηρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αἱ ἠ ἀγορὴ, καὶ

supramodum supraq; omnes homines religiosi sunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quã decoros. Sacerdotes tertio quoq; die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineã, calceos [1] papyraceos gestant: nec aliã vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdiu [2] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neq; impendunt, sed eorũ singulis quotidie [3] cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum serũt, nec eas quæ prouenerint, aut [4] crudas aut in aqua coctas, edũt. Sacerdotes vero ne aspicere quidẽ eas sustinent, arbitrantes haud mundũ illud legumẽ esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum vnus est pontifex. vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundũ censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cũ stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eũ, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nã immolanti eo sigillo non notatã, pœna morte sancita est. Et hunc quidẽ in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [5] supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo inuocato, eã mactant: [6] mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &

xxxviii

xxxix

1 Byblinos 2 Bis. δὶς, non τρὶς. 3 *Sunt qui sacrificia exponunt, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &

eis Græci

tis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si nõ adfuerint, in flumen abiiciunt. Execrantur autẽ capita in hæc verba, vt siquid mali aut ipsis immolantibus aut vniuersæ Ægypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus templis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo Ægyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. XL Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quam igitur deã maximã esse censeant, & cui maximum festum celebrent, iam nunc dicam. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi,[1] atq; obdormierũt, bouem immolant, eumque corio exuunt, & aluo tota vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemq; linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armosque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus stipant panibus puris, & melle, & vua passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarserunt, adolent, multum vini oleique infundentes: ieiuni tamen priusquã sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes [2] verberantur. Posteaquam vapulauerunt, dapes ex sa- XLI crificii reliquiis proponuntur. Boues mares eosdemq; mũdos, ac vitulos vniuersi Ægyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, vtpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrũ muliebre est, bubulis præditũ cornibus, quemadmodum Io Græci describunt. Bouesque feminas omnes itidem Ægyptii venerantur ex omnibus pecudibus lõge plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os suauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro incisa vesceretur. Boues qui demortui sunt hunc in modum sepeliunt: Feminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in suburbanis singuli defodiunt, vno aut altero cornu extante, signi gratia. Vbi computruerunt, & statum tempus aduenit, præsto est ad singulas vrbes nauis ex insula nomine Prosopitide, quæ est in Delta, habetque nouem schœnorum ambitum. In qua cum aliæ sunt frequentes vrbes tum ea vnde proficiscũtur naues ad ossa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris

Ἕλληνές σφι ἔωσι βδηλήμιοι ἔμποροι, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἐδοντο· τοῖσι δ' ἂν μὴ σαρέωσι Ἕλληνες, οἱ δὲ ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέουσι δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ σὺν παντὶ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὰς τὰς τούτων τρέπεσθαι. πρὸς μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὸν βδηλισμὸν σφίσι, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται· ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερὰ, καὶ ἀπὸ τούτου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγύπτιος οὐδείς.

Ἡ δὲ ὀξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, δεινὴ τοῦτο μὲν δεινὸ ἱερὸν σφι καλέσηκε. τὰ δὲ ὧν μεγίστην τε δαίμονα ἡγηνται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὀρθῶς διάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων ἐπὶν τροσηυξάσωσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν καλὰ ἕξωνται, θύσαντες βοῦν καὶ ἀποδείραντες, χειλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἔξω εἶλον, σπλάγχνα δ' αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σκέλεα δ' ἀποτάμνουσι, καὶ τὸ ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ λοιπὸν σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, κατακαίουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. τροσευξάμενοι δὲ, θύουσι κεκρυμμένων δὲ τῶν ἱρῶν τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα τρεπτίθεν, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. Τὸν μὲν νυν καθαρὸν ἕρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας θύειν οὐκ ἔξεστι, ἀλλὰ ἱεραί εἰσι τοῦ Ἴσιος. ὅδε γὰρ τοῦ Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βούκερων ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι. καὶ τὰς ἐούσας τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται τῶν πάντων μάλιστα μακρῷ. τούνεκα οὐκ ἐθέλει ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδὲ ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς ἁπαξαμένου μιμηθήσεται Ἕλληνικῇ μαχαίρῃ γευσάμενος. ταφὴν δὲ τοῖσι ἀποθνήσκουσι τάδε βοῦς, ἔπεστι τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας εἰς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἕρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν πόλι σφετέρῃσι, ὁ κέρας ὁ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρους ἐκφαίνοντα, σημήιου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ σαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἔστι δὲ ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῇ εἰσὶ ἐννέα σχοῖνοι· ἐν ταύτῃ δὲ ἐν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάριες τῶν ἁλιόντων ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οἰκέεται τῇ πόλει Ἀταρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον

——apud quos mercatores Græci diuersantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati sunt. κατεύξωνται, pro quo aliud legit. 2 Omnes seipsos verberant. Postquam autem verberare desierunt, dapes &c. In vulg. edit. huius interpret. Valla, epulauerunt legitur pro vapulauerunt.

ἱδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· αἰορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἄπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ τοῦτα ἔτεσι σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. Οἱ μὲν δὴ Διὸς Θηβαγένεος ἱδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαΐδος εἰσὶ, οὗτοι μὲν πάντες οἴων ἀπέχονται, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ καὶ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ι"σιός τε, καὶ Ὀσίριος, ὃν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτοις δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μενδήτεος ἔκτισνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπέχονται, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἴων ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πρώτους ἰδέσθαι Διὸς, καὶ ὃν ὀκὴ ἐθέλει ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέ- 67
ων δὲ Ἡρακλέα, Διὸς μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, τῷ τε θεσπρεπέϊ- ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα δορὰν, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. ὠνόμακα δὲ ἐμοὶ, καὶ τοιοῦτο μᾶλλον Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τοῦ ἐπωνυμίου ἐποιήσαντο. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι Διά. τοὺς δὲ κριοὺς θύουσι Θηβαῖοι, διὰ ταύτα. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τοῦτο ἐνδύουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσφέρουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν πάντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τὸν ἕτερον δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάθην ἀκοῦσαι, καὶ μάλιστα γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαχον τὸ ὄνομα. Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, δηλαδὴ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ μεγάλα τεκμήρια ὄντι τοῦτο ἔτω ἔχειν, ἐν οἷς δὴ καὶ τόδε ὅτι τε Ἡρακλέος τοῦτο εἰσγενέες ἀμφότεροι, ἥ τε Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, ἐόντες ἀμφότεροι ἐξ Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ

extructum est. ex qua vrbe alii permulti vagantur in alias vrbes. Vbi autem effoderunt ossa, asportant, eaq; vno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundem defuncta alia pecora sepeliũt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Ceterum XLII
qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [1] prouinciæ sunt, ii omnes ab ouibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt vniuersi Ægyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos peræq; vniuersi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, siue Mendesię prouinciæ sunt, hi capris abstinẽtes, immolant oues. Itaq; Thebani, & quicunque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Iouis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2] linguã inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptii Iouem [3] Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Iouis, vnum demũ arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modum Iouis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt. ¶ De XLIII
Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiã potui audire: cuius nomen non Ægyptii à Græcis acceperũt, sed Græci potiꝰ ab Ægyptiis, & ii quidẽ Græci qui hoc nomẽ filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tũ vero istud, quod huiꝰ Herculis vterq; parens, Amphitryon & Alcmena, fuerũtꝰ ab Ægypto oriũdi: & quod Ægyptii negant se aut Neptuni aut [4] Tyndaridarũ

1 Vel. præfecturę & sic statim post. Valla vtrobique, ritus. id est, ritum, non νομὸν. 2 Id est, Linguã vtentes qua aliquid cum vtrorumque lingua commune habet. 3 Ammun 4 Dioscurorum.

nomen

nomen noſſe: neq; hos deos inter ceteros admiſerunt. Quod ſi nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati eſſent, nõ minus, imo vel magis, iſtorũ mentionẽ fuiſſent habituri: ſi etiam tunc nauicularia exercebant, & vlli Græcorum nauiculariierant, vt credo, & mea fert opinio. Iſtorum igitur potius deorũ quam Herculis nomen Ægyptii percepiſſent. Atqui vetuſtus quidam deus eſt apud Ægyptios Hercules, & (vt ipſi aiunt) decem & ſeptem annorum millia ſunt ad Amaſin regem, ex quo Herculem [1] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum
XLIV eſſe arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri [2] cupiens, à quibus poſſem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quod ibi templum Herculis eſſe audirẽ: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide ſmaragdo maiorem in modum ſplendente per noctem. Venienſque in colloquiũ cum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuiſſet extructũ: ſed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templũ cognomine Thaſii. Quinetiam in Thaſum profectus ſum, vbi inueni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inueſtigandam Europam nauigantes, Thaſum condiderunt: quod quinq; virorum ętatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetuſtũ deum eſſe. eoq; videntur hi rectiſſime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaq; cenſuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, vt heroi, parentantes. Alia
XLV quoq; multa incõſiderate Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula eſt, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptũ peruenisſet, ab Ægyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuiſſe eductũ, ac tantiſper [3] quietẽ [4] tenuiſſe dũ illi ante aram eũ ſtetiſſent: [5] ibi ad vim conuersũ, omnes interemiſſe. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi ſe & naturæ Ægyptiorum & morũ

εἰδέναι, οὐδέσφι θεοὶ οὔπω ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὲν εἴ γε παρ' Ἕλλησι ἔλαχον οὐνόματα τῶν δαιμόνων, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων αὖ καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγυπτίοισι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖος ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπταχιξχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυθόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μεγάλως. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γάρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσερακόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτησαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρόσθε ἐστὶ ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἐξορμώμενα σημήια σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς Ἕλλήνων ποιέειν, οἳ διξὰ Ἡρακλέα ἱδρυσάμενοι ἔκτίσται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· δύνηθι δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, ὃν περὶ τὸν Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον περιστέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ἐκτὸς πομπῆς ὄξηνον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. ὃν δὲ, χρόνον μὲν ἡσυχίην εἶχον· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πρὸς τὸν βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν χαπόμενον, πάντας σφέας κατεφόνευσαν. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τὴν Αἰγυπτίων φύσιν τῶν ἱμῶν

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum vnum Herculem cenſent. 2 Studens pro viribus. Tyr. 3 Se continuiſſe 4 Tenuiſſe dum ad aram admoto molam inſpergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus vti cœpiſſe, omneſque interem. *Aduersum*, Ibi ad vires ſe conuertiſſe.

παμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τῶσι γὰρ
θεῶν κτιστέα οὐκ θύειν ὁσίη, (χοίρους δὲ οὐ,
καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι αὐ καθαροὶ ἔωσι, καὶ χιμέων)
κῶς αὖ οὗτοι αἱ θεοφόρητοι θύσιεν ἔτι δὲ ἕνα ὄντα τὸν Ἡ-
ρακλέα, καὶ ἔτι αἴθεφπον (ὡς δὴ φασι) κῶς φύ-
σιν ἔχει πολλὰς μυριάσας φοιβῶσα; καὶ τοῖσι μὲν
τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ τοῖσδε τῶν θεῶν καὶ
τοῖσδε τῶν ἡρώων δι' μὲν εἴη. Τὰς δὲ δὴ αἶ-
γας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυ-
πτίων οἱ εἰρημένοι. Ὅτι Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογί-
ζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς πύτους,
πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γρά-
φουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ ἀγαλ-
ματοποιοί, τὸν Πᾶνα, κατάπερ Ἕλληνες, τράγου μορ-
φήν τε ἐόντα καὶ τραγοσκελέα· οὐ δὴ τοιοῦτον νο-
μίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅ-
τῳ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὐ μοι ἥδιον
ἐστὶ λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μεν-
δήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τού-
των οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας ἔχουσι. ὃν δὲ τούτων
εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πάν-
τι τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε
τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δή
ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναι-
κί τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ὀπίδειξιν
ἀνθρώπων ἀπίκετο. Ὗν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν
νομίζουσι θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς τις φαύσῃ
αὐτῶν παριὼν ὗς, αὐλοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἐ-
βάλετο ἐς ὕδωρ, βάς ἐς ὄν ποταμόν· τοῦτο δή, οἱ συβῶ-
ται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν
Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων. οὐδὲ σφι
ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι
ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδοσθαι οἱ συβῶται, καὶ ἄγε-
σθαι ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ἐς
ὑ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοι-
σι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ἐς θύ-
σαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ἐς μὲν
τῇσι ἄλλῃσι ἑορτῇσι ἀπεχθάνηται, ἐς δὲ ταύτην θύ-
σι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ἐὼν Αἰγυπτίων λεγό-
μενος· ἐμοὶ μέντοι ὀπισάνθρωπος οὐκ εὐπρεπέστερός
ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέε-
ται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρεῖον ἄκρην, καὶ ὀσφῦν, καὶ ὀ-
πίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὧν σκάλυψι πάσῃ
τῇ κτηνέος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομέ-
νῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα
τὰ θύσαντα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ἱερὰ θύ-
σαντα· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιτο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorū interemisset? Hæc tamē tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

¶ Porro capras & hircos ea de caussa ii XLVI
quos diximus Ægyptiorū non mactāt, quod Panа inter octo deos Mēdesii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrū & pictores pingunt & statuarii scalpunt, quemadmodū Græci, caprina facie, hircinisq; cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similē ceteris diis. Qua tamen eum caussa talē pingant, non est mihi relatu iucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum peruenit. Suem autem Ægyptii spurcam beluam XLVII
arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quū per tempus plenilunii sues immolarunt, eorum carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autē de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

τῇ θύσαντι.

1 *Sunt qui* ἐπίδειξιν *pro ostento hic accipiant.* 2 Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum,[1] assimilatos quosdam
XLVIII sues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in eius festo singuli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque subulco qui illã vendiderat.[2] Quin & alium diem festum Baccho Ægyptii agunt sine porcis, fere per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales
XLVII [3] è neruis compactæ, quas feminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeunte, quam feminæ, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorem *statua* & vnum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iam Melampus Amytheonis filius non imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi*, nomẽ & sacrificium, & pompam phalli[4] enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui post hunc extiterunt[5] sophistæ, rem in maius explicauerunt.[6] Itaque phallũ Dionyso missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidẽ Melampodem virum fuisse sapientem aio,[7] diuinationemque sibi ipsi comparasse: eundemq; cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum vero nõnulla de Dionyso, tamen commutata.[8] Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos[9] aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt.[10] Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniisse:[11] & idcirco illic non esse vsquã

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἀπὸ ἀθηνείης βίου, σαμίνας πλάσαντες ἰῇ, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ ἑορτῇ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι ὃν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδόμενῳ τῶν συβωτέων. τῷ δὲ ἄλλῳ ἀπάγουσι ὀρτῇ τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, κατὰ ταὐτὰ σχεδὸν πάντα Ἕλλησι. αὐτὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἐστὶ ὁξυρηκέα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκας, νεῦον δ' αἰδοῖον· οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ ἐξ ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τοὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν ὁ λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγινόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μέζονας ἐξέφηναν. Ὃν δὴ ὦν φαλλὸν ὃν τῷ Διονύσῳ πέμπουσι Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον οἱ δεξιὸν σοφὸν, μαντικήν τε ἑωυτῷ συστήσαντα, καὶ πολλὰ μὲν ἀπὸ Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῷ προσαλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐς Αἰγύπτιον ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐς τοῦσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μέν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλό κου τι νόμαιον. συνέδαλε δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον πρόδηλα Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. δοκέει μέν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκειν, σκοπευμένοισι οὕτω δοκέοντι ἐόν. δοκέω δὲ ὧν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur σαμίνας pro τινας.* 2 Reliquum autem festum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere ceteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras marionnettes, vel mariottes.* 4 *Videtur potius significare ὁ ἐξηγησάμενος, qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii,* Qui inuexit. *Sic statim post ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσατο Dau. Q. d. Qui illis præiuit & viam ostendit Id est, Qui magister illis fuit.*

5 Philosophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemq; diuinandi sibi comparasse: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxisse, tum vero quæ ad Dionysum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim casu contigisse vt eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r. 11 Nam præterquam ——

Ποσιδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι τοῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ οὐνόματα ἔστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγοισι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα. ἔοικε δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσιδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν τῶνδε Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσιδέωνος οὔνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ περὶ τοῦτον τὸν θεὸν τιμέουσι αἰεί. νομίζοισι δὲ ὧν Αἰγύπτιοι οὐδὲ ἥρωσι οὐδέν. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τὸν δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παρ' ἐκείνων παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὡς ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τότε οἰκεῦντα ἐς Ἕλλησι τελέοισι Πελασγοὶ σφοίσι ἐχώροντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅτεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομίζειν. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οἶδε ὃ λέγω. τότε γὰρ Σαμοθρήικι οἰκέον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοῖσι περ Ἀθηναίοισι σφοίσι ἐχώροντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων πάντων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρὸν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρήικῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ καὶ πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπιγμένα (ἀπικόμενα) ἀπηγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. ὄρθωτατον γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο εἶναι τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· τῷ δὲ τότε χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο

nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictũ eſt, neque Iunonis, neque Veſtæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neq; Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierũt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli vſurpauerunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent.[1] Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed vt Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii.[2] Nã præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus vna habitauerunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum inuocatione tũ omnia immolabant, (quemadmodũ ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent.[3] Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diũ nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

LI

LII

——— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Iunonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam ſic, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, Pro diũ non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεοὺς autem eos vocant, *id eſt deos*, quod res omnes omneſque regiones, *vel prouincias, ἔχοντες κόσμῳ, id eſt diſpoſuerant, ſiue collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonã nunquid nomina quę à barbaris aduenissent asciscerẽt, oraculum redditum est vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificauerũt, deorũ nomina nuncupantes,& ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. ¶ Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atq; heri, vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eisque &[1] cognomina & honores,& diuersa artificia & figuras attribuerunt. [2] Quibus & posteriòres videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum vsq; & Homerũ, ego referã. At de oraculis quæ in Græcia,& de illo quod in Libya est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harũ vnam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alterã in Græcia: atque has feminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula cõstituissent. Percontantiq; mihi vnde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc responderunt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonæorũ hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramq; nigram, vnam quidẽ in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eo loci Iouis oraculum condi[3] debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse diuinitus,& ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent: quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonęorũ sacerdotes, cũ assensu ceterorũ Dodonæorũ[4] templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Nicandręe. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alterã in Græcia

LIII

LIV

LV

LVI

ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ αἰέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶ βαρβάρων ἦκοντα, αἴσλε ὃ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τότου τῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. ὕστερον δὲ ὑ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο. Ὅθεν δ' ἑκάστετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, οἵτινες τε ἦσαν τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστεατο μέχρι οὗ πρῴην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μοῦνον πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οἵτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ ὀπίσω ποιηταὶ λεγόμενοι πάντων τῶν αὐτῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρόσθε αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι τὰ ὑ ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστήϊον δὲ πέρι τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τῦ ἐν Λιβύῃ τὸ δὲ Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τῦ Θηβαίος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρήϊας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δ', ἐς τὺς Ἕλληνας. Ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρώτας ἐν τοῖσι ἐπιχωρίοισι ἔθεσι. εἰρομένου δέ μεν ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζητῆσαι μεγάλην ὑπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ μὴ δύνασθαι μὲν σφέας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι πυθέσθαι ὕστερον ταῦτα πρὸς αὐτέων πάντα δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ πρόμαντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάμενας, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ πρὸς σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὸν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐδῆσι ἐκπλαγέντας ὑποληφθῆναι θεῖον εἶ ὃ ἐπαγγελλόμενον αὐδῆσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τὰς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήϊον κελεῦσαι τὰς Λίβυας ποιέειν ἔτι καὶ τῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι (τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἐχέτω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην· τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

ἐξεδέξαντο

οἱ ὕστεροι ποιηταί

1 Cognomina dederunt, honoresque & artificia distribuerunt, *id est singulis assignarunt*, ac eorũ figuras etiam effinxerunt, *vel simulacris repræsentarunt. Vel simplicius, figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur, posteriores (vt mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima q. illa Dod sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico. At de orac. 3 In fatis esse. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοτο, δεκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεομένης τῆς αὐτῆς ταύτης, φρηνθῆναι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ γὰρ ἂν εἰκός, ἀμφιπολεῦσαν δὴ Θήβῃσι ἱρὸν Διός, ἔνθα ἀπίκετο, σημαῖνον μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατεστήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τῇ Ἑλλάδα γλῶσσαν, φᾶσαι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆξθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τῷδε αἱ γυναῖκες, ὅτι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ σύμπαντα σφι νόον ἡ γυνὴ· ἕως μὲν ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπὶ τίῳ τε δὲ τῷ πελειὰς αὐδήσασα φωνῇ φθέγξατο μέλαιναι δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίην ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴν ἣν τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, πλησιαζούσας ἀλλήλῃσι τυγχάνουσαι ἐοῦσαι. ἐξ Αἰγύπτου δὲ καὶ τὴν ἱρὴν πανήγυριν καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ τάδε μὲν παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Γαμηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πολυηγυρίας δὲ συχνὰς μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δέ, ἐς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν χρηίζωσι, ποιεῦσι τάδε. πλέοντές τε δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρι. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ ἄνδρες αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ ταῖς χερσὶ κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην χρέωνται, ἐγχείμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε· vendiderunt: hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atq; deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodū mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hîc memoria eius haberetur: atq; hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdē Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venundatam. Quod autē LVII mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factū quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam auibus sonare ipsis viderentur. Interiecto deinde tempore columbā humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam feminam significant. Suntque pęne simillima in- LVIII ter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque diuinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterūt principes conuentus & pompas & [2] conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerūt. Cuius rei hoc apud me argumentū est, quod illa cōstet priscis tēporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec vero semel quotannis conuentum LIX agunt Ægyptii, sed frequenter, cū alibi tum præcipue ac studiosissime in vrbe Bubasti, in honorē Dianæ. Secūdo loco in vrbe Busiri, in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Greca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorē Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorē Martis. ¶ Ce- LX terum quū se conferunt in vrbem Bubastin, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnaque est in singulis nauibus vtrorumq; multitudo. Inter nauigandū assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteræq; modulantur manusq; complodunt. Atq; vt ad quamq; vrbē perueniunt nauigādo, talia agunt:

71

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est, fagum quæ ibi erat, Ioui consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Ionis obiisset, eo loco ad quem peruenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Collocationes cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram naui, mulierum aliæ ea quę dixi faciunt, alię compellantes eius vrbis feminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [1] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumē sitis agunt. Quū ad vrbem Bubastin peruentū est, diem festū celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quā in reliquo anni tempore. Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorū ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atq; hæc quidem in ea vrbe fiunt. LXI At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominū millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciūt Cares qui Ægyptū incolunt: adeo quidē vt gladiis quoq; frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Ægyptios. LXII Vbi vero in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequētes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [3] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc cōuentum quicunque Ægyptiorū non ierint, obseruantes sacrificii noctē, & ipsi vniuersi lucernas accendunt: atq; ita accenduntur lucernæ nō in Sai modo, sed etiam per vniuersam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio commemoratur. LXIII Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantū sacrificasse contenti sunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragūt, [4] sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus tēpli, alii eregione, plus mille virorū qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneū ex ligneo sacello deauratō in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cū simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibēt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἱ μὲν πίνες τῶν γυναικῶν ποιέυσι τάδε εἴρηκα· αἱ δὲ τῶν ἄλλοισι, βοόσας ἁπάσας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ μὲν ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρεονται αἰσχύμεναι. ταῦτα τὰ δὲ πᾶσαν πόλιν τὰ δὲ ποταμίως ποιέυσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζοισι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐστί, πλέω παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρει πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὸν ὁρμὸν, εἴρηται πρόσθεν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες καρτὰ πολλαὶ ἀνδρῶν. τῷ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιέυσι πύτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάιν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ, λύχνα κάουσι πάντες πολλὰ ἀναπάθεια πρὸς τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπὶ πολῆς δὲ ἐπέστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο κάεται πᾶσαν νύχιον. καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δὲ αὐτῶν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, κάουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαΐ μούνῃ κάεται, ἀλλὰ καὶ διὰ πάσης Αἰγύπτου. ὅτῳ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἰ- Παπρήμι
ρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. ἢν τε δὲ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν πίνες τῶν ἱρέων περὶ ἄγαλμα πεποιέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ὁκὶ ξύλων κορυνάς ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ ἐκατόμβολος ἐπιτελέοντες πλέονες χιλίων ἀνδρῶν, ἔναγοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἔτε- ἕτερα
ρα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ καταχρυσωμένῳ, τοῦτο ἐκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τὸ ἅρμα κύκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ ὁκὶ ἔωσι, ἐν τοῖσι προθυρέοισι ἑστεῶτες, ἐσίεναι· οἱ δὲ ἐκατόμβολοι, περιφρέοντες τὸν θεὸν, παί-

1 Pudenda reuelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis, quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium, 4 Sole autem iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, tenentes lign. cl. st. pro f. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singuli.

οισι αὐλοῖς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε συναράσσονται· ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ ὑπὸθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων. οὐ μὴν τοί γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὸν δὲ καταγνόντα τοῦτο ἐκ τῶνδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τῆ Ἄρεος τὸν μητέρα, καὶ ὅν Ἄρεα ἀποφορον γινόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῆ προπόλους μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς μὲν προσαπόλους τῆς μητρὸς, οἷα ἐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· ὃν δ' ἔξ ἄλλης πόλιος ἀναγόμενον αὐτὸν, τούς τε προσαπόλους τρηχέως περιπεσεῖν, καὶ ἐσελθεῖν πρὸς τὸν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ τοῦτον τὸν πληγὸν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ ὃ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλοὺτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερὰ ἐσιέναι, ὑστοί εἰσι οἱ πρότοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἁπάντεδοι πόλιες αὐτοὶ, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν αὐτισάμενοι, ἀλοὺτοι ἐσέρχονται ἐς ἱερὰ, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶ κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ἐπιμιγνύμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὅτοι μὲν ὦν τοιαῦτα ποιεῦντες, δικαιολογίοισι ἔμοιγε οὐκ ἀρέσκει. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσιοι περισσῶς τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἐνεῦθεν καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα ἡ Αἰγυπτος ὅμορος τῇ Λιβύῃ, καὶ μάλα θηριώδης ὀνεστί· τὰ δὲ εἶναι σφι, ἄπαντα ἱερὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σφίσι αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ὅσα ἢ τὰ εἰρένεα αὐτῶν τὰ ἱερὰ, εἰ λέξω μιν, καταβαίη ἂν τὸν λόγον ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἁπάντων ἐπιμνησθῆναι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὁπόσα ἀναγκαίη κατελαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελεδωνοί ἀποδεδεγμένοι τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὸν πρῶτον. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι δίκας τάσδε σφι ἀποτελέουσι, δικαιούμενοι τῷ θεῷ τὸν αἰεὶ ἢ ὃ θηρίον ξυρησιῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ ὃ ἥμισυ, ἢ ὃ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἴσῃσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· ὃ δὲ δὺ ἕλκυσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων δίδοῖ. ἡ δὲ αὖτε ἀντὶ τούτου ἰχθῦς, τοσούτους ὁκόσους ἐπέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. ὃ δὲ

tiunt hos, seſe ipſi defenſantes. Hîc vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etſi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hunc ideo inſtitutum: Templum id incoluiſſe matrem Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos miniſtros, [1] vt qui eũ à principio non agnoſcerent, quum ingredi ad matrẽ non ſinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctaſſe, & ad matrẽ fuiſſe introgreſſum. [2] Et ob hanc rem aiunt ſolennem eſſe Marti die feſto hanc rixam, & inſtitutum ne in templo cum feminis coiretur, neve à venere niſi ablutis templa adirentur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nã ceteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe vt ceteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrũ greges coire in deorũ templis atque in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro cum in aliis ad ſacra pertinentibus, tum vero in his ſuperſtitioſe agunt. Ægyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ vero illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, [3] partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quę de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſum ſingulas educandi curã Ægyptii atque Ægyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt, ſupplicantes illi deo cuius illa beſtia eſt, hũc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eã tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc conciſos piſces præbet beſtiis eſcam. [4] talis enim cibus illis præbetur. Quarũ

LXIV

LXV

1 Vt qui autea ipſum non vidiſſent, non ſuiſſe ingredi. ſed abegiſſe. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cũ fœminis congrederentur, neve à congreſſu, *ad verbum, à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſe cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi &c. his primus religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ non item. Cur autẽ abſtineatur ab iis quæ facta ſunt, ſi dix. 4 Et huiuſcemodi quidẽ educatio ipſis eſt conſtituta. Quarum &c.

ſiquam

siquam quis necauerit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, siue volens siue nolens, necessario
LXVI morte afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ vna cum hominibus victitant; multo tamen plures essent [1] nisi res hæc officeret felibus. Feles postquã sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: [2] ergo contra illas talia cõminiscuntur: Ereptos & subreptos earũ fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illę fetibus orbatę, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demũ ad mares se conferũt. [3] Felẽ incensa strue diuina res occupat. nam quoties ignẽ extinguere neglexerunt Ægyptii, custodias felium disponiti agunt. At illę aut intrudendo sese hominibus, aut transiliendo in ignẽ insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuscunque autem in domibus felis oppetit mortẽ, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur*
LXVII canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, vbi salitæ sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes feminas in sua quisque vrbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminæ, [4] ichneutæ sepeliuntur. Nam mygalas, *id est mures araneos*, & accipitres in vrbem Butum asportant. Vrsos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt vbi iacentes inueniunt. ¶ At crocodilo talis inest
LXVIII natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq; & plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno sereno & roscido. Ex omnibus quæ nouimus [5] animalibus, hoc maximum existit ex minimo. siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fetus excluditur: at excrescens, ad decẽ & septem & amplius cubitos peruenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atq; serratos: cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem

αἴ τις τῶν θηείων τούτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἑκών, θανάτῳ ἡ ζημίη· ἢν δὲ ἄέκων, ἀποτίνειν ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἶρηκα ἀποκτείνῃ, ἢν τε ἑκών, ἢν τε ἄέκων, τεθνέαι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηείων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι τοῦδε τοὺς ἔρσενας, οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. τοὺς ὦν τοιούτους σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ ἀπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων τε δεόμεναι βουλόμεναι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται τοῦδε τοῦ τῶν ἐρσενέων. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης, θεῖα φρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεννύουσι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἴλουροι, διαδύοντες, καὶ ὑπερθέουσι τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. πύνων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτεῳσι δ' ἂν οἰκίῃσι αἴλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μούνας· ἢν δ' ὅτεῳσι κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δ' οἱ αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. Τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἑκάστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνεῦται θάπτονται. Τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγεσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. Τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας ἱερὰς, καὶ τοὺς λύκους, ἐν πόλιν· τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἑρμοπόλιν. πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ ἑρπετῶν τὰ δὲ ἀρκτος. τὰ μὲν δεινῶν φύσις ὀλίγη τοιήδε· τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσαρας ἐοῦσα ἄδην· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖόν τε καὶ λιμναῖόν ἐστι. πηλὸς μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ σκληπεῖ· καὶ ὁ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατελέει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθερίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θηρίων, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χῆνεων οὐ πολλῷ μέζω πίπτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τὸ ὠοῦ γίνεται· αὐξόμενος δ', γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων· ἔπι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς ὑείους· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μούνων θηείων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ τὴν κάτω

1 Nisi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo aduersus hoc *malum* tali vtuntur versutia: 3 Orto autem incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obseruant: feles autem subeuntes & supersilientes homines, in ignẽ insiliunt. *Vel, saltantes supra homines.* 4 *Id est, Canes masculi ferarum indagatores, Gall. Chiens de chasse. Limiers.* 5 *Ab verbum, mortalibus.*

κινῆ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὸν ἄνω
73 γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὸ τοῦ νώτου. τροφὴν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι διαιτᾶται ποικίλλουσι, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πολλῷ μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστί, ἅτε ὠφελεόμενος πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὸν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάῃ, (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπὶ πολλὸν ποιέειν πρὸς ὄνπερ ζέφυρον) τότε ὁ τροχίλος ἐσδυόμενος ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροῖσι εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίοις σφέα ποιεῦνται. οἱ δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέονται αὐτοὺς εἶναι ἱροί. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἕκαστοι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον ἐπὶ χειρώνηται· ἐρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσια ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφὶ δέας πρὸ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἐπόπτακτα διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ προπέμποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. Ἄγρη δὲ σφέων πολλαὶ καὶ ποικίλαι γίνονται, καὶ πολυτρόπους. ἡ δὲ ὦν ἐμοὶ γε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, τοιήνδε σφέων ἐπεὰν ὦν τὸν ποταμὸν πλήσῃ νώτου συὸς δηλέασα πρὸς ἄγκιστρον, μέσον ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ βὰς ἐπὶ τὸ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωόν, τοιήνδε τινὰ τύπτει. ἐπακούσας ὦν τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἴεται κατὰ τὸν φωνέοντα· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει. οἱ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτὴρ πηλῷ κατέπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, καρτὰ δύπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, συχνὸν πόνον. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμοὶ νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπουν ἐστί, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμοί, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνον· ἀρκέων ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος.

Τὸ δέρμα

maxillam solùm non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemque squamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirundinibus refertũ. Quumque eum ceteræ volucres ac bestiæ fugiant, [1] solus ipsi trochilus pacatus est, quod videlicet ei est vtilis. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in eius os trochilus penetrans, deuorat illas sanguisugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilũ lædit. Quibusdam Ægyptiorum LXIX crocodili sacrosancti sunt: quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodũ esse eos existimant qui circa Thebas & Mœrios stagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles inaures, & primoribus pedibus catenã innectentes: cibaria quoq; [2] accommodata ac sacra præbentes, [3] consectantur tanquã pulcherrime viuentem. At vbi mortẽ obiit, sale conditũ sacris in vrnis sepeliũt. At qui circa Elephantinã vrbẽ incolunt, quod sacros esse nõ censeant, etiam comedunt. Neq; vero crocodili vocãtur, sed champsę: verũ Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, [4] ipsorum formã comparantes. Hos LXX capiendi quum sint complura & multiplicia genera, vnum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto scribendum. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendũ crocodilum, pertulit in mediũ fluminis venator, ipse ad oram fluminis porcellum, quem viuum tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusque tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cetera facile sane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Iam vero fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Ægypto non sacri: talem speciem naturamque habentes: Quadrupedes sunt, bifidis pedibus: vngulis bouinis, simo naso, equina iuba, [5] eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

[1] Cum solo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim pos[illegible] [2] Constituta, *vel decreta*. [3] Et viuum honestissime tractantes. [4] *Vallæ interpretatio habet tantum*, comparantes. [5] Exertos dentes ostentantes, cauda & voce equina.

tam crasso

tam craſſo corio vt ex eo arefacto fiant
LXXII pila miſſilia. Gignũtur prętereа fluuio
[1] aquatilia quædam quæ Ægyptii ſacra-
ta eſſe arbitrantur. [2] Arbitrantur item
ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam.
Hos piſces aiunt ſacros eſſe: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tantuſq; eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi nõ fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templũ Solis, geſtare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primum ex myrrha ouum componere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ouum exinaniuit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine, baiulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem com-
LXXIV memorant. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxii, puſillo corpore, binis præditi cornibus, è ſummo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde ſepeliunt. huic e-
LXXV nim deo ſacros illos eſſe prędicant. Eſt autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem fere poſitus: ad quem locũ ego me cõtuli, quod audirem volucres eſſe ſerpentes. Eo quum perueni, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus vbi ſpinę proiectę iacebãt, huiuſcemodi. Ex arctis montibus exporrigitur in vaſtam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Ægyptum volare, ſed eis ad ingreſſum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, ſed ipſos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipſis Ægyptiis

δέρμα δὴ αὐτῷ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὖον ἡυομένου, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγέωνται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὸν ἔγχελυν. ἱρὰς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τὰς χηναλώπεκας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱερὸς, τὸν οὐκ ὄναμα φοίνιξ. ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀσάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτῆν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ εἰκέλην ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσαντα ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὖ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸν ὠὸν, ἐνθεῖναι τὸν πατέρα. ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκοιλήσαντος δὲ τοῦτο, γίνεσθαι τοῦτο βαρύτερον. ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. Εἰσὶ δὲ καὶ Θήβῃσι ἱροὶ ὄφιες, οὐδὲν σφέτερον οὐδαμῇ δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τοῦτον γὰρ σφέας τὸν θεὸν φασὶ εἶναι ἱεροὺς. Ἔστι δὲ χώρης τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτὼ πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον σημηνάμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκανθας· πλῆθος μὲν ἄδυνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἀκάνθαι κατάκεινται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λέγεται δὲ ὅτι, ἅμα ᾦ ἔαρι τάχιστα πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀραβιοι μεγάλως τοὺς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι

1 Lutræ, *ſiue* lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr. 2 Arbitrantur autem etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillam. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt.

ἀφ' ἑαυτῶν τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος ὦν τῆς ἰβὶος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γερανείου, τὸ πρόσωπον δὲ ἐς παμάλισα ὀπίγυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομενέων τοῖς τοὺς ὄφις, ἤδη ἰδών. τῶν δὲ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δόξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν λευκὴ πτερῶσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ μεγάλου ἄκρου. ταῦτα δὲ πάντα εἴρηται πρόσθεν, μέλανα ἐστὶ δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ τὸ πρόσωπον, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵη περ τῶν ὑδρέων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτερῶσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὸν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέοντες, μνήμῃσι ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς ἀφάτους ἀπικόμην. τοῦτο δὲ ζώοντες τοιῷδε ἀσκέουσι· συρμαΐζουσι ἓξ ἡμέρας ἐπ' ἕξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλυσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν βεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἴνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. σὺν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κόλλυρις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ χρέωνται· οὐ γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, τοὺς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ὀλίγῃ ἅλμῃ τε καὶ ἰχθυκότῃ ὀρνίθων δὲ τούς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, προκαταλευσάμενοι. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ὅστι σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὅκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι δαιτυμόσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πήχυιαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν τοῦδε τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. Τοῖσι δὴ τε πολλὰ ἐπαξιάδοκιμα, καὶ δὴ

idcirco se his auibus honorem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte aduncо, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [1] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidę, pręter caput ceruicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, crura & rostrū alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarū: alas pennatas non gerit, sed *glabras* & alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit. ¶ Ipsorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariā habitant, [2] memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptii omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, [3] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [4] ex farre conficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoq; tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auiculis. [5] ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerunt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis post mortē futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus patriis, nullum alium asciscunt. Quibus cum alia sunt egregia instituta,

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

LXXIX

1 Earum vero quę hominibus magis obuersantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum se exercentes, 3 Tempestatum. *Gall. La disposition du temps.* 4 Ex olyris, *id est*, zea. 5 Ceteris autem quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

[1] tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentiũ habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum vero vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc eamque solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores maioribus natu obuii cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [2] Inuicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amictuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida [3] ferunt amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vna cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quę Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantẽ, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis dieſve cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi facrũt. Plura quinetiã ab eis prodigia cõperta sunt quã à ceteris omnibus hominibus. nã quum prodigiũ extitit, scribũt id, obseruantes quomodo euenerit: &, si quando postmodũ huius simile extiterit, exẽplo prioris putant euentũ. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortaliũ vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonę est, in vrbe Buti. Verũ hæc vaticinia non eodem modo

καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ὅστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. καὶ τἀμὲ μάλιστοι ἔθιεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὡυτὸς εἶναι ὃν σι Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδοισι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ ὃν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τὸνομα. φαίνονται ᾧ ἀεί κοτε τῶν ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τὸν πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν αἴνεσαν, θρηνοῖσι τούτοισι ἐν Αἰγυπτίων τιμηθῆναι. καὶ ἀοιδὴ τε αὕτη μούνη εἴη, καὶ πρώτην σφίσι γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτρέποντα· καὶ βαθεῖαι, ἐξ ἕδρης ἀναίστανται. τόδε μὲν ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· αὐτὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καπέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ χιτῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ὑπὲρ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβλήδην φορέουσι. οὐ μὴν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ὅστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ πάρεστι ἄλλα Αἰγυπτίοισι ὅστι ἐξευρημένα· μέλλει τε ἡ ἡμέρη ἑκάστῳ θεῶν ὅτεῳ ὅστι· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἱοῖσι ἐγκυρήσει, καὶ ὁκοῖός τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι εὕρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γεγραμμένοι τὸ ποταγὸν· καὶ ἢν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τοῦτο νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἐξήκεε. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. ἐν μὲν Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ὅστι, ἐν Ἀπόλλωνος, ἐν Ἀθηναίης, ἐν Ἀρτέμιδος, ἐν Ἄρεος, ἐν Διός. ἐν ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγεται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ὅστί. ἐν μὲν αὖ μαντήιαί σφι κατὰ τωὐτὸ

1 Tum vero etiã Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidẽ pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. vt cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illis quem videntur iam inde ab omni æuo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam superiecta: *omittens* εἰρίνεα, *id est*, lanea.

75 ἔλαβον

Μανερῶς.

εὕρηται

ἑσᾶτι, ἀλλὰ διαφορῇ εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ δὲ σφι δέδαται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δὴ ἰητρῶν ἐστι πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. τοῖσι ἂν ἀποθάνῃσι ἐκ τῶν οἰκηίων ἀνδρὸς, τῆς τις καὶ λόγος ἦ, ὃ δὴ πολὺ γλίσχρον πάντων ἐστὶ τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ ὃ τρέφουσαν· καὶ ἔπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαν τὸν νεκρὸν, αὐτὴ αὐτὰ τὴν πόλιν προφώλυσα, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τὰς μαζούς· σὺν δέ σφι αἱ τρεφόσηκυσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ὕστως ἐς τὰ ταρίχευσιν χωρίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατεσταμένοι, καὶ τὸ ἔργον ἔχουσι τοῦτον. ὅταν ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δείκνυσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνους νεκροῦ ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν καλλυντάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τὴν ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα· ὀνομάζειν δὲ καὶ τὴν δευτέρην δείκνυσι καὶ ταύτης δευτελεστέρην τε καὶ εὐτελεστάτην. φρασάντων δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατὰ ἥν τινα ἕκαστοι βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ συμφωνήσαντες μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ συλλοφόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ καλλυντάτα παρίχευσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ ἀμᾶται τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φαρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ 76 Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ τὰ πλάγια τεμόντες τὰ λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὰ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διαπλύναντες οἴνῳ φοινικίῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι· πρεσβυτέροισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταρίχευσι νίτρῳ, κρύπτοντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλείνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταρίχευειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτὸ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, κονιέοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ αὐτὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὴ παραδέκονται οἱ προσηκοντες, ποιήσαντες ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσέρχουσι τὸν νεκρόν. καὶ καταχλίσαντες ὕστω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τὸν τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς·

τὰ πτριμμένοισι. τὰ θυμιημάτων.

sunt omnia instituta, sed differenter. Iam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, non plurium. itaq; omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorū, alii capitis, alii dentium, alii [1] alui partium, alii morborum occultorum. Luctus eorundem ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicuius momenti, ibi omnes feminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [2] domi cadauere, ipsæ per vrbē vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [3] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi [4] expectorati se verberant. His actis, ita demū ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadauer portatum est, ostendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum vnū accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cuius ego [5] nomen si nuncupauero, haud faciam sancte) alterū illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, vilissimi. Quibus expositis scisciantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuū suum. Isti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modū diligentissime cōdiunt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [6] vt quamq; partem educentes, ita locū eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa ilia conscindunt, atq; illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt: tum aluū complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterū consuunt. Vbi hæc fecere, saliunt nitro abditū septuaginta dies. nā diutius salire nō licet. Exactis septuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, sindone byssina totū incisis loris inuoluunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunq; vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiē faciunt, in qua mox inserunt mortuū, inclusumq; ita, [7] reponunt.

LXXXIV

LXXXV

LXXXVI

1 Alui & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel necessarios. nisi οἰκηίους depranatum est, aut pro οἰκήμασι positum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas esse duco) 6 Ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis dicato*, & rectum statuunt ad parietem. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant*. Eos autem &c.

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterem vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahentes, sed per secessum, prehenso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiunt. quorum dierum vltimo cedrinum vnguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerũt: quod tantam habet vim vt vna secum aluum atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuiq; tantum cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere, [1] ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negocii suscipiunt.

LXXXVIII Tertia conditura hæc est qua adornantur eorum mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutionibus ventrẽ abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies,

LXXXIX deinde tradunt reportandum. Vxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem feminas quæ formosæ valde & [2] maioris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de caussa facientes, ne cum feminis isti salinarii cõcumbant. Deprehensum enim quendam aiunt coeuntem cum recenti cadauere mulieb̃ri, delatumque

XC ab eiusdẽ artificii socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorũ vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuitati ad quam eiectus est, cõdire, & quamhonestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne contingere quidẽ fas est alteri aut proximorum aut amicorum, [3] nisi ipsis Nili sacerdotibus, vtpote maius quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepeliendum.

XCI Græcanicis institutis vti recusant, & (vt semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis vti volunt. Et hoc quidem ceteri Ægyptii obseruant. Est autem Chemmis oppidũ grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido est templum Persei, Danaç filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusque sandalium quod ge-

Τοὶς ὃ τὰ μέσα βουλομένοις, τὸν δὲ πολυτελῆ φεύγουσιν ἀκφύγειας, σκυάζουσι ὧδε, ἐπεὰν κλυσ- τὰς φεύγοντας.
τῆρα πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ὃ ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὸν χιλὸν, ὕστε αἰὰ ταμόντες αὐτὸν, ὕστε ἐξελόντες τὴν νηδὺν καὶ ὃ τὸν ἔδρην ἐσηθήσαντες, καὶ ὀπίσω ὁδὸν, ταμείχευσι τὰς προειρημένας ἡμέρας· τῇ ὃ τελευταίῃ ἐξίησι ἐκ τοῦ χιλοῦ τὸ κέδρινον, τὸ ἐσηκθὲν πρότερον· ἡ ὃ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐξιοῦσα τήν τε νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει. ταὶς ὃ σάρκας ὁ νίτρος κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ ὁ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ ὧν ἔδωκαν οὕτω δὴ νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρήγματ' ἔχοντες. Ἡ ὃ τρίτη παρείχευσις ἔστι ἥδε, ἢ τοὺς χρήμασι ἀδυνατωτέρους σκυάζει, συρμαίῃ διηθήσαντες τὸν χιλὸν, ταμείχευουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς ὃ γυναῖκας τῶν ὁκοτφοῦν εὐδοκίμων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, καὶ τὰς μαλακὰ διδόασι ταμείχευσι, οὐδὲ ὅσας δὴ ὧν εὐειδέες καὶ τὰ λόγου πλοῦτος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι θίκωνται, ὕστω τὰς μαλακὰ διδόασι τοῖσι ταμείχευσι. ὕστο ὃ ποιέουσι ὕστω ὕδε εἶνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταμείχευσαι μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ πρόσφατον γυναικὸς καὶ σφᾶς ὃ τὸν ὁμότεχνον. Οὓς δὲ αὖ καὶ αὐτοὺς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἁρπασθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηὼς, κατ' ὃν ἂν πόλιν ἐξεισφθῇ, τοῦτον πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταμείχευσαντας αὐτὸν, καὶ θεισείλαντας ὡς κάλλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ δημότην ὐδένα ὕτε τῶν προσηκόντων, ὕτε τῶν φίλων· θάπτουσι δέ μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ὥστε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειροπαθέοντες θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φαύλοισι χρᾶται· ὃ γὰρ σύμπαν εἰπεῖν, μηδὲ ἀνθρώπων μηδαμῶν μηδαμοῖσι ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ὕτω τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐστὶς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱερὸν τετράγωνον· πέριξ ὃ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι· τὰ πρόπυλα δὲ τοῦ ἱροῦ, λιθινά ἐστι, καὶ μεγάλα· ἐπὶ ὃ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν ὃ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ ἱρός τε ἐστὶ, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. φασὶ οἱ Χεμμῖται λέγεσθαι δὲ Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις ὃ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed eum sacerdotes ipsi Nili, veluti maius quiddam quam humanum cadauer, manibus contrectantes sepeliunt.

ρημένον δυείσκειν, ἐὸν ὅ μέγαθος, δίπηχυ· ὅ ἐπεὰν φανῇ, ὑπερέχειν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Ταῦτα μὲν λέγουσι· πειθόμενοι δὲ τάδε Ἕλληνικὰ τῷ Περσεῖ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰσημέα δὲ μοῦνοι τοῖσι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν ὃν Περσέα ἐκ τῶν ἑωυτῶν πόλιος γεγενέαι. ὃν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλώσαντας ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ τούτων ἠρεμηδὸν ἰόντες, κατίκοντο ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, καὶ αἰτίην τὴν Ἕλληνες λέγουσι, οἴσασι ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἐφάσαν ἐλθεῖν καὶ τοῦτο σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκέναι δὲ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὅ τε Χέμμιος οὔνομα πεπυσμένον τοῦτο τὸ μηδενός· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντος, ἐπιτελέειν. Ταῦτα μὲν πρῶτα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ πάλαι, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀπαρτεῖς δὲ τελείην τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι ῥοδέα, καλέουσι λωτόν. Τοῦτ' ἐπεὰν ῥοδέωνται, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα ὃ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπλοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμος καὶ ἐγλύσιος ὀπτὴ κατὰ χέος ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ δεύτερα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφέρεα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ τοῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι τοῦ φυομένου ἐκ τοῦ ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ ζωκλὰ ὅσον τε πυρῆνες ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. ζώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὸ δὲ βύβλινον τὸ ἐπέτηον χλοῆς, ἐπεὰν αἰανάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτοῦ ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο πρήσσουσι· ὃ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον λείπει πῆχυν, ζώουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ καὶ κάρτα βύβλῳ χρῆσθαι, ἐν χαλκείῳ δεφθαρέι πυρίζαντες, οὕτω ζώουσι. οἱ δέ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὰ χειλέα, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὖος ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται·

stabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanico gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, nauigasse in Græciam: [1] à quibus originem gradatim ducēdo, deueniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob caussam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, [2] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hęc omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, vtuntur eisdem quibus ceteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Ceterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea vbi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem huius loti radix quoque esculenta, etiam suauitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [3] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculenta quędam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam vero byblum annuū vbi è paludibus excerpserunt, superiorē eius partem amputant, quā in aliud quiddā conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo si quidam admodum suaui vti cupiunt, in luculento furno torrefactū ita comedūt. Sunt prętera ex eis qui solùm piscibus victitāt, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales:

77 XCII XCIII

1 Quorum genealogiam describentes, deuen. 2 Scilicet certamen gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calyce adnascente è radice, simil.

sed nu-

ſed nutriuntur in ſtagnis. qui hæc faciunt: Simulac inceſſit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus maſculis genituram ſpargentibus, quã feminę[1] conſectantes, recuruando ſe ex ea concipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari ſunt effectæ, remeant omnes rurſus ad loca ſibi conſueta, non amplius eorundem ductu, ſed feminarum. Gregatim autẽ præeuntes, faciunt quẽadmodum fecerant mares, oua fundentes inſtar milii parua, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, piſces: quum ex illorum granorum reliquiis non deuoratis, ſed nutritis, piſces fiant. Ex his piſcibus qui capiuntur, dum in mare meant,[2] his detrita dextra: quod ea de cauſſa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à ſiniſtra terram legunt: rurſus eadem via reuertentes, incurſant atq; offenſant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decurſum. Nilo incipiente augeſcere, in primis depreſſa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confeſtimq; redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piſciculis minutis opplentur. Vnde autẽ veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor cauſſæ intelligere, quod ſuperiore anno poſtquã Nilus abſceſſit, piſces qui oua in cæno peperérant, vna cũ poſtremis abeunt aquis: circũacto rurſus anno, vbi aqua reſtagnauit, protinus ex his ouis gignũtur piſces. Et ad piſces quidẽ quod attinet, ita ſe res
XCIV habet. Porro Ægyptii qui paluſtria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu ſillicypriorum, quod appellant Ægyptii [3]kiki, hunc in modũ conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro naſcuntur, ad oras fluminum ſtagnorumque ſerunt, multum quidem fructum ferentia, ſed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contuſum, ad ignẽ, alii in ſartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non
XCV minus ad lucernas idoneũ quam oleum, ſed graueolentiã exhibens. Sunt autẽ aduerſus culices, quorum magna vis eſt, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui ſupra paludes incolunt, iuuant turres quas dormituri aſcendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ὑπ' ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὠυτὸ θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες δὲ θηλέων αἱ ὑπ', ἐπόμεναι αἰακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτέων κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤπερ τὰ ἐωυτῶν ἕκαστοι ἠγέοντο μοῦνοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἠϊθέμεναι δὲ ἀγεληδόν, ποιεῦσι οἷπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῶν δὲ ὠῶν ἀπερ-
10 ῥαίνυσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρεων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνυσι ἐρχόμενοι· εἰσὶ δὲ οἱ κέγχρεοι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν τρεφομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρεων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· εἰ δέ τι δὴ αὐτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τιεμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δὲ αὖ ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετείφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα ᾗδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ κατὰ πλώσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῇ αὐτῇ ἀντέχονται ἐλαυνόμενοι, καὶ ψαύοντες ὡς
20 μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτοιεν τῆς ὁδοῦ ᾗδε ὑπερβάλλον. ἐπεὰν δὲ πληθύσῃ ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος δὲ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ πανταχῇσι ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. χρόνῳ δ' εἰκὸς αὐξεσι γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω καταμανθάνειν τοῦτο. τῷ προτέρῳ ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκ τεκόντες ὠὰ ἐς τὠυτὸ ἰλυῒ, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ πρωΐζοντο. τῷ χείματι πάλιν ἐπέλθῃ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων πάντα γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ πρὶν μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ πρὸς τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων καρπῷ, ὃν καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε· πρὸς τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμένων ἀπείρυσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀπειρέσια, καρπὸν φέρῃ πολλὸν μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μέν, κόψαντες, ἀποπιέουσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ ἀποπιέουσι
40 ὃ ἀπορρέον αὐτῶν συγκομίζονται. ἔστι δὲ οὐκ ἐλαιῶδες, ἔχει δὲ ὀσμὴν οὐ φαύλην ἐλαίου τοῦ λυχνίου τρόπον. ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφόρητοι εἰσὶ τάδε σφι βοηθήματα· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι.

1 Conſectantes, abſorbent, & ex ea conc. *Legendum enim ἀναπάπτουσι ex vet. cod. non ἀναπάμπτουσι, cum Valla, nec ἀναλάμπτουσι, cum vulg. edit.* 2 His capita ſiniſtram verſus attrita apparent: qui vero capiũtur dum remeant, dextram habent attritam, idque ob eam cauſſam pat. 3 *Vulgo ricinus eſſe exiſtimatur.*

τοῖσι δὲ ἐκ τὰ ἕλεα οἰκέουσι πάντα αἰτὴ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τῷ δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ὑπὸ τὴν ἀναπαύεται κοίτην· ἐκ ἐκάστῳ ἵστησι δ' ἀμφίβληστρον. καὶ ἔπειτα ἀνίησι ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ὑπ' ἱματίῳ ἐλίξαμενος εὕδῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἄρχειν. Τὰ δὲ ἁλιεύματα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ὑπὸ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορ-

10 φὴ μὲν ἐστὶ ὁμοιοτάτη φὴ μὲν ἐστὶ ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· ὁ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ὑπὸ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κυφάμενοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν στοιβεῦσι, ναυπηγεύμενοι τοῖον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τοῦτῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερτείνουσι τοῖσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ ἐς ἁρμονίας ὑπὸ ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἐς μὲν ἀκανθίῳ χρέωνται, ἐς ἰσοῖσι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα αὐτὰ

20 δυώδεκα μὲν ὃν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· οὐκ ἐπ' ἐωυτῶν δὲ ἕλκεται. κατὰ ῥόον δὲ χωρίζεται ὧδε· ἔστι οὐκ μυείκινος πεποιημένη θύρη, κατερράμμενη ῥίπτει καλάμφ, καὶ λίθος τετρημένος διπάλαιστος μάλιστά κη σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὅπη φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χαρεῖσα χωρέει, καὶ ἕλκει τὸ βάρις· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπελκόμενος,

30 ἐλκόμενος ἢν ἐὼν ὑπὸ βυσσοῦ, κατιθυνῇ ἐν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὰν δὴ τὸ νηῦς, οὐκέτι κατὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέντοι Μέμφιν οὐκ

40 Ναυκράτιος αἰεὶ πλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ δὴ οὕτω, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ κατὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου δύο πεδίου πλέων,

At qui intra paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt,[1] eisdē noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnū capiunt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. [2] Naues eorum onerariæ sunt factę è spi- XCVI
na, cuius figura simillima est loto Cyrenęo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spina ligna cōcidunt, quæ magnitudine bicubitali, [3] tanquā lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modū compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. [4] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum [5] scite faciunt, & hoc per carinam transit. Malo quoq; spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [6] ianua ex myrica facta, [7] putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. huiusmodi [8] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinunt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. [9] Ita ianua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionē supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, XCVII
eatenus extantes vt insulis Ægæi maris fere assimiles esse videantur. Nam cetera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem [10] Memphin versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratē versus per campum

1 Nocte vero sic vtuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur οὕτω, non αὐτῷ.* 2 Nauigia eorum oneraria sunt facta è sp. 3 In formā lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. vbi hunc in m. 4 Cuncta autem in gyrum lignis non vt. 5 Vnum faciunt, ἓν, *pro quo hic legit* τοῦ. 6 Cratis. 7 Ex arundinum resegminibus consuta, *vel contexta*. & lapis perforatus, duorum f. &c. 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin versus nauiganti, iuxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur, vel dirigitur*. at ne hic quidem est *tum*, sed, *est alius* iuxta ac.

ad An-

ad Anthyllam vrbem venies, & ad vrbē
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum vr-
biū Anthylla, quæ eſt inſignis, datur pe-
culiaris in calceamenta vxori ſemper e-
ius qui in Ægypto regnat. quod factum
eſt ex quo Ægyptus fuit ditionis Perſa-
rum. Altera videtur mihi nomē habere
ab Archandro Danai genero Phthii A-
chæi filio. Archandri enim vrbs nomi-
natur. [1] Quod ſi alius quiſquā Archāder
eſſet, nequaquā Ægyptiū nomen foret.
XCIX Hactenus quę vidi, quę noui, quę inter-
rogaui, dicta ſunt: hic pergam diſſerere
de Ægypto quæ audiui, addēs & aliquid
quod ipſe viderim. ¶ MENEM, qui
primus apud Ægyptū regnauit, aiebant
ſacerdotes [2] iunxiſſe pontibus Nilum
ad Memphin. nam eum, Libyam ver-
ſus totum præterlabi montem Pſammi-
um: & ſupra Memphin centum circiter
ſtadia meridiem verſus aggeſta humo
ad anfractum fluminis arefeciſſe priſti-
num alueum. ita flumen facto alueo per
medium montium fluere. Adeo nunc
quoque ſub Perſis iſte anfractus Nili
qui coercitus fluit, magnis præſidiis cu-
ſtoditur, quotannis obſeptus aggeribus.
Quos ſi refringens flumen velit ea par-
te redundare, omnis Memphis adibit
periculum ne aquis operiatur. Ab hoc
Mene, qui primus extitit rex, [3] id vnde
fluit amnis effectum terreſtre, ibique ab
eodem vrbē hanc conditam quæ nunc
Memphis appellatur (eſt enim Mem-
phis in anguſtiis Ægypti ſita) & exteri-
us aquilonē verſus & veſperū, ex flumi-
ne effoſſum eſſe ſtagnū, (nam ab aurora
ipſe Nilus coercet) & ab eodem in ea
vrbe extructum hoc templum Vulcani
tum magnū tum memoratu digniſſimū.
C Poſt hunc recenſebant è libro ſacerdo-
tes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus homi-
num, decem & octo fuiſſent Æthiopes,
& vna mulier alienigena: ceteri, viri Æ-
gyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit no-
men idem quod reginæ Babylonicæ,
NITOCRIS. Quam dicebant vltam
fuiſſe fratrem, ab Ægyptiis, apud quos
regnabat, interemptum: quum eo inter-
empto, regnum ad hanc detuliſſent. vl-
tam autem fratrem, multis Ægyptiorum
dolo abſumptis. [4] Nam extruxiſſe eam
permagnum ædificium ſubterraneum,
per cauſſam quidem noui operis, ani-
mo autem aliud agitantē: & conuocatis

ἥξεις κατ' Ἀνθυλλαί τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου
καλεομένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦ-
σα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ὄξαμβος δίδο-
ται τῇ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τῦ-
το δὲ γίνεται ὀξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ
δὲ ἑτέρη πόλις δοκέει μοι ὄνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ
Δαναοῦ, γαμβρεῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀ- 79
χαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἰη
δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰ-
γύπτιον ὄνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὁκόσα τε
ἐμοὶ, καὶ γνώμῃ, καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσα ἐστί· ὁ
δὲ ἀπὸ τῦδε, Αἰγυπτίοισι ἔρχομαι λόγοισι ἐρέων, καὶ
ἤκουον. προσέσεται δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψι-
ος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύ-
πτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀποφυρῶσαι τῷ
Μέμφιν. ὃν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν πρὸς ὁ
ὄρος ὁ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· ὃν δὴ Μῆνα αἰώ- Ψάμμον
σαι, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, ὃν πρὸς
μεσαμβρίης ἀγκῶνα πρὸς χώσαντα, ὁ μὲν ἀρ-
χαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, ὃν δὴ ποταμὸν ὀχετεῦ-
σαι, ὁ μέσον τῶν οὐρέων ῥέῃ. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περ-
σέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀφυλάκτου ῥέει,
ὑπὸ φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος αἰεὶ
πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐκλήσοι ῥήξας ὑπερβλύσαι ὁ πο-
ταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι καταιχλυ-
σθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενο-
μένῳ βασιλεῖ χέρσον γενέσθαι ὁ ἀφῃγμένον, τοῦτο
μὲν, ὑπὸ αὐτοῦ πολιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις
καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ὑπὸ τῷ στεινῷ τῆς
Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ὑπ'
τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. ὁ γὰρ
πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τῷ
Ἡφαίστου ὁ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ὑπ' αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε
καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον
οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου, ἄλλων βασιλέων τεσσεράκοντα τε βύβλου,
καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ὑπὸ τοσαύτῃσι γενεῇσι αν-
θρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ
γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ
δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τοῦ τῇ
Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν
ἀδελφεῷ, ὃν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέ-
κτειναν· ἀποκτείναντες δέ, οὕτω οἱ παρέδοσαν
τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰ-
γυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γάρ μιν
οἴκημα μέγα μηχανᾶσθαι, ὑπόγαιον, καινοῦν τῷ λόγῳ,
νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέουσαν δέ μιν καλέου-
σαν

1 Sed fieri poteſt vt aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium eſt hoc nomen. 2 Aggeſſiſſe Memphin. fluuium enim totum præterlabi ſolitum montem ſabuloſum Libyam verſus: Menem autem ſupra ſtadia circiter centum à Memphi, ſinu qui meridiem verſus ferebatur obſtructo, aref pr. 3 Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta eſſet, *vel terreſtris*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, ſpecum ſubterraneum & eum quidem valde longum excauaſſe, vt ipſa quidem dicebat, mente autem aliud machinatam eſſe. & conuoc. *Vt legatur κινοῦν, non καινοῦν.*

Αἰγυπτίων τὺς μάλιστα μεταιτίους τῦ φόνου ἥδεε, πολλοὺς ἐστιᾶν· δαιτυμόνοισι ὔ, ἐσφῆναι ὃν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. Ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτῷ μοὶ, ὡς τῦτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἴκημα ἀποδῦ πλέον, ἐκὼς ἀπιμώρητος ἠνήπαι. Τῶν ὦ δὴ ἄλλων Βασιλέων, ὑ γὰ ἔλεσον ὠδεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, καὶ ὠδὲν εἰ λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τῦ ἑκάτου αὐτῶν Μοίριος. τῦτον ὦ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, ὑ Ἡφαίς υ τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι· τ ἡ περίμετρος ὅσων ὀκτὼ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τ μεγάθεος πέρι, ὁμῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τ πυμὴ τοῦτα ἀποδέξασθαι. τ ὦ ἄλλων ὠδὲν ἐνὸς ὠδέν.

Παραμυθάμενος ὧν τύτοις, τὸ ὅτι τύτοισι γνωμένῳ βασιλέως, τῷ οἰκήματι ἔπην Σέσωστις, τύτου μνήμην ποιήσομαι. Τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τῦ Ἀραβίυ κόλπου, τὺς πρὸς τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ κατοικημένους καταστρέψασθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὸν ὑπὸ βραχέων. ὁρμηθέντα ὦ, ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τῶν ἱρέων τ φάτιν, στρατῷ πολλῷ τῶν λαῶν ἤλασε ἀφ' τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος ὃ ἐμποδὼν κατεστρέφετο. ὁτέοισι μὲν ὦν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, ἐν δίκῃ γλιχομένοισι τῆς ἐλευθερίης, λίθινα μὲν στήλας αἰ ἐς τὰς χώρας, ἀπὸ γράμματων λεγύσας τό, τε ἑῦτῦ ὄνομα, καὶ τ πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑῦτῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέοισι ὦ ἀμαχητὶ καὶ ἐν ὑπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τύτοισι ὦ ἐνέγραφε ἐν τῆσι στήλῃσι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῖσι αἰδρείοισι τῶν ἐθνέων γνωμένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσεγένεσθε. βουλόμενος δηλῶσε ὡς ἦσαν ἀνάλκιδες. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε πλὼ ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διέβαινε, τύς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τὺς Θρῄκας. ἐς τύτους δὲ μοι δοκέει καὶ ὑ προσώτερα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν δὴ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθέντα αἱ στῆλαι· ὁ ὦ προσωτέρω τύτων, οὐκέτι. ὀπίσω δὲ ὑπεστρέψας ὀπίσω, ἦλε· καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι ποταμῷ, ὐκ ἔχω ὁ ἐνθεῦτεν ἀπαλλαγέος εἰπεῖν εἴ τε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστις ἀποδασάμενος τ ἑῦτῦ στρατιῆς μόριον ὁσονδή, ἢ καὶ τῶν στρατοπέδων τινὶ ἐπέτρεψε τὸν ποταμὸν διαβῆναι.

ad conuiuium multis, quos præcipue nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, vbi hoc fecisset[1] conpersisse eam multo cinere ædificiū, quò impunita esset. Aliorū autem regū nullum referebant clarū opus editum, nisi vnius, qui postremus horum extitit, MOERIS. CI
Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonē vergentia: & stagnū effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cū ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantū operū edidisse: alios autē nihil prorsus.
¶ Quos ego prætergressus, eius qui his CII
successit, nomine SESOSTRIS, mentionē habebo. Istum dicebant sacerdotes,[2] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad Ægyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationē, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascunq; earū nanciscebatur ferocēs & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos litteris sui nominis & patriæ, & quę referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero vrbes nullo prœlio nulloque negocio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem litteras quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterāt, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. CIII
Hęc faciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsq; & non vlterius mihi videtur Ægyptius exercitus peruenisse, quoniā in istorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquā ad Phasin subsedit,[3] quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulū copiarū

1 Sese coniecisset in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primū omnium regum longis nauibus Arabicum sinum præteruectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autē erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horū ille regiones stelas, *ita ut, cippos lapideos*, statuebat, litteris significantes ipsius regis nomen & patriam, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum verò vrbes nullo negocio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. 2 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

reliquerit

reliquerit ad eam regionẽ incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluuium Phasin subsititerint.

CIV Nam Colchi videtur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset vt vtrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. [1] Ipse autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quũ & alii sint huiuscemodi) [2] sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscũtur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nã videtur esse perantiquũ. Sed quod ex Ægypto, quum illic commerciũ haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circumcidunt.

CV Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione [4] operantur: omnisque vtrorumq; vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur

CVI Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti [5] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ visuntur in petris incisæ: vna quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum vtraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, cæteramque item armaturam & Ægyptiacam

αὐτὸ καὶ τέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων ἐν τῇ στρατιῇ αὐτοῦ ἀχληθέντες, τοῦτο Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δ' ἐγὼ τοῦτο αὐτὸς, πρὶν ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγίνετο, μᾶλλον ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάζω τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς τοσοῦτον αἰτίην· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πρώτων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀγχοῦ γείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσὶ οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκοτέροισι πρὸς τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὅσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι περὶ φέρεές εἰσι. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ σῆλαι, ἑξαίσια κατὰ χώρην ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖσαι οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἐούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐπεῖχε, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν καταίρουσι, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ αἰνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέντε σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δ' ἀριστερῇ τόξον· καὶ τἄλλα ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην

1 Ipse partim ex hoc 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinẽ sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel, Apparant. Gall. accoustrent.* 5 Per singulas regiones

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχῃ. ἐκ δὲ τῶν ὤμων ἐς τὰ ἕτερον ὦμον ἀμφὶ τῶν ἱρέων γράμματα ἱερὰ Αἰγύπτια δύνει ἐγκεχαραγμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὀκόθεν ἐστί, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεσαμμέων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζοισι μὲν εἶναι, πολὺ δὲ ἀληθίνης ἀπολελαμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολλέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγίνετο ἀναχωμιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι, ὃν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὰ Αἰγύπτιον, τοῦτον ὑπὸ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὸν οἶκον ὕλην· περιθεῖναντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ οἱ συμβουλεύσαι, τοὺς παίδων ἑωυτῶν ἔξ, τοὺς δύο ὑπὸ τὸν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι δι' ὁμοίων, αὐτοῖς δὲ ἐπ' ἐκείνων ὑπερβαίνουσι διαπρήσσεσθαι. Ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαιῶσι τρόπῳ τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοσήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὸν Αἰγύπτιον, καὶ πρόσθεν τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ οὐκ ἐπῆγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν πάντα ἐχρήσατο· τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ὑπὸ τούτου βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸν Ἥφαιστον τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάλους καὶ θωμαστούς, εἰπεῖν οἱ ἐλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἀρύσσιμον. ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας ὅτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποίεόν τε οὐκ ἐχόντες Αἰγύπτιοι, τὸ πρὶν ἐὸν ἱππασίμην, καὶ ἁμαξευομένην πᾶσαν, οὐδεμιῇ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου χρόνου Αἰγυπτίοις ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε. αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίως ἔχουσαι. κατέλαμπε δὲ δὴ εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὑπὸ τὸν πόλεμον ἔκτηντο πόλις, ἀλλ' ἀμέσους, ὅτοι ὄκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀναπίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατελήφθη ἡ Αἴγυπτος. καλασιρις δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι δοὺς ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ λαχόντα διαδόσθαι. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς τροσόδους ποιήσασθαι, ὑπετάξαντα ἀποφορὴν ὑποτελέειν καθ' ἕκαστον. εἰ δέ τινος τὸν κλῆρον ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,

& Æthiopicã gestans: & ex altero ad alterum humerũ euntes sacræ litteræ Ægyptiacæ sunt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [1] ab hac parte nõ indicant, sed ab altera. Ea quidã conspicati, Memnonis imaginẽ esse coniectant, multũ à veritate deficientes. Hũc igitur Sesostrin CVII Ægyptiũ sacerdotes dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentiũ ac regionum quas subegerat, reportantem, eundem, [2] posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quẽ Ægypto præfecerat, vna cum liberis inuitatum: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendisset, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea suadente vt duos è sex liberis super ardentẽ pyram extendens, pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderẽt, ita fecisse: & duob⁹ filiis ita incensis, ceteros vna cũ patre fuisse seruatos. Sesostrin in Ægyptũ CVIII reuersum, vltionem de fratre sumpsisse: quam vero multitudinem è terris in potestatem redactis abduxerat, ea vsum in hæc fuisse. Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immẽsæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto sunt, cũcta effodienda sunt adacti, [3] quia inuiti faciebant vt Ægyptum, prius equis & plaustris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas [4] vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, sed in medio Ægypti essent, refluente flumine non laborarent penuria aquę ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa Ægyptus in- CIX tercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

1 Hic quidem non declaratur, sed alibi declaratum est. 2 Quum in reditu Daphnas Pelusias veniisset, 3 Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr.e.& pl.agendis vbique idonea, commoditate ista careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diuerticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro* πρώτους *legit* ἕτους.

inspici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, vt ex reſiduo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *ideſt*, *normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoq; ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidẽ tricenũm, vnam ſuam, alterã vxoris: quatuor autem, vicenũm cubitorũ, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quũ Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negãs Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cũ alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet: [1] eoq; iniquum eſſe huius ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hęc loquuto ſacerdoti tamẽ ignouiſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnũ ſuſcepiſſe PHERONEM eius filiũ aiebant, & hunc nullã ſumpſiſſe expeditionem, ſed ei contigiſſe vt luminibus caperetur. idque hac de cauſſa: Quum flumẽ eo tempore copioſiſſimũ manaret, ita vt ſupra decẽ & octo cubitos rurà tranſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculum in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimq; laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioq; cæcũ fuiſſe. Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum adueniſſe, iam exactum eſſe tempus [3] calamitatis: viſumque ei rediturum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quũ nihil amplius cerneret, ceterarum deinceps vrinam expertum, tandem vidiſſe. Tumq; omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eã cuius lotio lotus viſum recepiſſet) vnam in vrbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa vrbe omnes concremaſſe: & eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet, vxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

cx

cxi

ἔπεμπε τὰς ἐπισκεψομένους, ἢν αἰσθήσοιτας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶμος γέγονε, ὅκως δ' λοιποῦ χρῷτο λόγῳ τῇ τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. ἀσκέειν δέ μοι δοκέει τὴν γεωμετρίην ἀμῆχθαι, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπαμελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες.

Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δ' ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαίστου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τεσσεράκοντα πήχεων, ἑωυτοῦ τε καὶ τῆς γυναικός· τοὺς δὲ παῖδας ἑοῦτας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἰσάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστριος τοῦ Αἰγυπτίου. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλά τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσονα ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐδὲ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. ἔχων δίκαιον εἶναι τάσσεσθαι ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, οὐκ δεξάσθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τὸν δὲ δεξάσθαι τὸν Φερῶν, μὴ σθένεϊ χρησάμενον, στρατηίην δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, δι' τοιόνδε τρῆγμα· ὑπερμὰς καταφλύσαντος μεγάλα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ πόταμος ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀγάλματα λίθινα, ἀκόντια ἔχοντα, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δέ, αὐτίκα καὶ μόνα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλῶσθαι. δεκαετίη μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλόν· ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπῖχθαί οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς τίσις τε οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὔρῳ νιψάμενος ἴδιος ὀφθαλμούς, ἥτις πρώτη τῶν ἑωυτοῦ ἀνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἀνδρῶν ἀπεχομένη ἄλλων. ἢν δὲ τὴν πρώτην τῶν ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δέ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, τὰς ἐπιξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψασαν δέ, συναλαγεῖν τὰς γυναῖκας τὸν ἐπάνδρα, πλὴν ἢ τῆς οὔρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣν νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ Βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, κατακαῆναι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τὸν δὲ νιψάμενον τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, τούτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πόλεα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τὸν λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τὸν ἡλίου ὃ ἱερὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑκάτερον λίθου,

1 *Hæc adde poſt Subegiſſet*, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. 2 Proteruitate quadam ſump. 3 Pœnæ qua mulctaretur.

82

ἀνέβλεψεν

μῆκος μυριάτεσιν, πήχεων ἑκατόν, ἄλλος δ', ὀκτώ. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον αὐδρα Μεμφίτην, τῷ ἐστὶ τῇ Ἑλλήνων γλώσσῃ ὄνομα Πρωτέα εἶναι. τὸ νῦν τέμενος ἔστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τὸ Φοινίκων Τυρίων τῶν ἐν τῷ χώρῳ οἰκεόντων στρατόπεδον καλέεται. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τῷ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω εἶναι τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίβῃ Ἑλένη παρὰ Πρωτεῖ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι ἄλσεϊ μεγάλῳ ἄλλης Ἀφροδίτης ἱρὸν ἔστι, οὐδαμῶς ἐπιεικὲς ἐὸν ξείνης εἶναι καλεόμενον. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι περὶ τῶν περὶ Ἑλένην γενομένων τάδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐπέσχον οἱ ἄνεμοι ἐκβάλλοντες ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπείγει γὰρ αἰεὶ τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγυπτίη ἐς τὸν νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὡς καὶ νῦν ἔστι, Ἡρακλέος ἱρὸν. ἐς τὸ ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὁτεῳοῦν ἐπιβάληται σίγματα ἱερά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι· ὁ νόμος οὗτος διατετέλεκε ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῆς ἀσταρχῆς. τῷ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀσιζέσθαι θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἱκέται ἦλθον ἐς τὸ ἱρὸν ἔνοπλοι τὸν θεὸν, κατηγορέοντες τὰ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν· πρόσωπα λόγων ἐξηγούμενοι ὡς εἴη περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγορέοντες δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τὸν δρόμον λέγεται Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν, Τεῦκρος ἔργον δὲ αἴσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τὸν ἑωυτοῦ ξεῖνον ἀπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ἀνέμῳ ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθείς. κοτέρῳ δὴ τὸν ἑωυτοῦ ξεῖνον ἀσινέα οὐκ πλέξω, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀπιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ἐστὶ ἀσεβήσαντα ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδὼν τί κοτε λέξῃ. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀπήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno succeſſiſſe aiebant virũ Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatũ, ad auſtralem partẽ templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam coniicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diuerſatã audiui, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatũ eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris templa, neutiquam hoſpitæ appellãtur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſsũ in Ægyptiacũ pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templũ, quod nunc quoq; eſt: ad quod ſiquis cuiuſcunq; hominis ſeruus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam vſque ætatem prorſus immutata perſeuerauit. Eam templi legẽ mancipia Alexandri quũ audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant vt circa Helenã geſta erat, & illatam Menelao iniuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud huius oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteũ mittit hæc nunciatũ, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeduxit hoſpitis vxorem, quam ſecũ ducens cum multis admodũ opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: vtrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret, Virũ iſtum, vndecunq; is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetrauit, comprehenſũ ad me deducite, vt quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrũ comprehendit, naueſque eius diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

ſeruos

seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quo. Sed interrogante Proteo vnde Helenã accepisset, titubantem in loquendo ac [2] tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [3] omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta vxore: [4] neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque conuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. CXVI Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est vsus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem eiusdem erroris Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœnicię appulisse. Meminit enim huius ret in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens, Iliad. ζ.

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierũ
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab vrbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoq; in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Ioue nata probum præsensque venenum,

τοὺς ἱκέτας. ἀνακρινάντων δὲ πρώτων, ἤρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ ὃν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἤρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ ἱκόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τὸν ἀδικήματος. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην « 83
μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ἂν ἀνέμῳ ἧσσον ἀπο- «
λαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε «
ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐπεσάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀν- «
δρῶν, ξεινίων τυχών, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· «
περὶ τὸ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλ- «
θες. καὶ μάλα σοι ἤρκεσε τοι ὃ συγγενέσθαι αὐ- «
τῇ, ἀλλ' ἀναπείρωσας αὐτὴν, οἴχου λαβών. καὶ « τὴν οἴκαδε ἔχων
τοῦτό τοι μοιῶ ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξεί- « ἐκκλέ-
νου κεφισάσας ἧκεις. νῦν ὦν ὑπ' ὦ περὶ πολλοῦ ἡγη- « ψας.
μαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ «
χρήματα οὔ τοι περήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐ- «
γὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐὸς ἐλθὼν «
σκεπτὸς ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς «
σοὺς συμπλόους τρισὶν ἡμέρῃσι περαιωθρώσκω ἐκ «
τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ «
μὴ, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι. Ἑλένης μὲν «
ταύτην ἄπιξιν φασὶ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέ-
σθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος ὃν λόγον τοῦτον
πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην
ἐπιτήδειος ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷ προσέχρησατο ἐς ὃ με-
τῆκε αὐὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο ὃν λόγον.
δῆλον δὲ, καὶ κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῇ
ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν, πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου,
ὡς ἀνωνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλα-
ζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τὴν Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπι-
μέμνηται δὲ καὶ ἐν Διομήδεος ἀρετῇ. λέγει δὲ τὰ
ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὅτε πλῶς εὐρέα πόντον,
Τὸν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀεικέλιον εὐπατέ-
ρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι
ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

1 Supplices, ἱκέτας, pro quo hic legit, ἱκέτας. 2 *Ad verbum*, Non dicentem veritatem 3 Qui (ô omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum ἀνδρῶν, & omittens* τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* ἀναπείρωσας.

Ἐδωκε, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος ἀλοχος
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

καὶ τάδε ἕτερα τοῖς Τηλεμάχοις Μενέλαος λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔπι δοῦρα θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ ἕρδειν ἔτελεσσα τελήεντας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι Σιδών, οἰκέουσι τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. ἐγὼ μὲν δὲ τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες περὶ Ἰλίου γλώσσῃ, ἢ ὑπ' ἀνοίης, ἔφασαν τοῖσι ταῦτα, τάδε ἐξ ἐμεῦ φάσθαι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθόντι μὲν γὰρ μοι τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν ἐς τὴν Δωρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατὸν πολλὸν βοηθοῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθέντα τὸν στρατὸν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθε ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἔσυλησε Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν, τόν περ καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ δυνάμενοι μὴ μοῦνον ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' ἤδη αὐτὰ πολλά· ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ σφι οὐκ αὐδικαίως αὐδὲ δίκας ὑπέχειν, ἀπ' Πρωτέος τοῦ Αἰγύπτιος βασιλέως ἔχειν. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, ὕστερον δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑλοῦσι. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρότερον ἐπυνθάνοντο, ἔτυχε δὴ πᾶσι δύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐδὲν Μενέλεων ἀποτέλλουσι πρὸς Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἔτυχε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀσινέα καὶ κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐχρᾶτο δικὴν Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι·

Quod Polydamna sibi Thonis donauerat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. δ.*

Huc etiam Ægypto dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducẽs, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quũ Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Ceterum, nunquid Græci vana quæ circa Iliũ gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorũ copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, [1]opesq; quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tũ iniuriæ satisfactionẽ. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenam atq; opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationẽ quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad Ægyptum peruenit, & Memphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [2]pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen iniurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

CXVII CXVIII CXIX

1. *Vel.* Resque, 2. *Vel,* Res suas.

idque

idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sūptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod vbi eum feciſſe reſcitum eſt, inuiſus & exagitatus [1] fuga in inſulas Africæ obiacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia vt apud ipſos geſta, ſeſe magis habere comperta. CXX Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum ſacerdotes. Ego vero [2] ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuiſſet Helena, vtique fuiſſet Græcis tradita, ſiue volente Alexandro ſiue inuito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt ſuis ac liberorum corporibus, atque etiam vrbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum vero Priami filiorum duo treſve aut plures perierant cū Græcis prœliantes, ſiquid referentibus credi verſificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum cōtigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenā habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitādi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præſtantior quàm ille, regnum eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haudquaquam decuiſſet fratri iniuſte agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod ſentio dicam) diſponente, vt funditus euerſi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis eſſe vltiones. Et hæc quidem, [3] vt CXXI mihi videntur, dicta ſunt. ¶ Protei autem regnū dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITVM, qui [4] memoriam ſui reliquit veſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani: & eregione veſtibulorū ſtatuit duo ſimulacra quinūm & vicenūm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, [5] id Æſtatem: quod auſtrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ὀπῇ ὄ τι τοῦτο ὅτι πολλὸν τοιοῦτο ἐών, ὅπιτε χειᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ὅπιχωρείων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μὴ ὦν, ὡς ἐπαίσιος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε ὑπ' ἀνθρώπων ἐκπέμπεται, οἰχόμενος φεύγων τῆσι νηυσὶ ὅτι Λιβύης. ὁ δὲ πυθόμενος ὅκως ἐξάπατο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων μὲν τὰ μὲν ἐς ἀοιδὴν ἔφασαν ὅτι σαφέα, τὰ δὲ, εἶχον παρ' ἑωυτοῖσι γινόμενα, ἀξιόχρεα ὅτι σαφέα μοι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷδε Ἑλένης λειφθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, πάντα ὅτι λογιζόμενος· εἰ γὰρ Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴ τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι χινδυνεύειν ἐθέλειν, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀστῶν Τρώων, οὐκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτοῦ δὲ Πριάμου ὁκοσάκι ἔξι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἐπὶ πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδώσειν αὐ αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον ἔμελλε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτορ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γε ἐών, ἔμελλε αὐτῷ Πριάμου ἀποθανόντος τὰ βασιλήια ψυλάξειν, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τὸν ἀδελφεὸν ὑπιστρέπειν καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ὑπίσχνευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τῷ δαιμονίῳ προσκυλίζοντος, ὅκως πρωτολεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς ἔητο τοῖσι ἀνθρώποισι (ποινὰς ὦν τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλας εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἔμοι δοκέει εἰρῆσθαι).

Πρωτέος ὦν ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ πρὸ πυλέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τεθαμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· αὐτὸς δὲ τῶν προπυλαίων ἐστήκεσι ἀνδριάντες δύο, ἑόντες ὁ μὲν ἑπτὰ πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι ὃν μὲν τὸν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι χέρος, τὸν δὲ μὲν πρὸς νότον, χειμῶνα καλέουσι· τὸν δὲ ποιέουσι τὸν χέρος καὶ τὸν χειμῶνα καλούμενον,

1 Nauibus in Libyam profugit. Inde quonā iter conuertetit, nihil ampl. *Hic interpr. pro* νηυσὶ *legit* νήσοισι. 2 Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æſtatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autem qui ad notum eſt, & Hyems vo-

ὅκου ἓκαστος ἐτράπετο, οὐκ

χέρος, τὸν μὲν πρὸς νότον, χειμῶνα. τὸν δὲ καλέουσι χέρος, τὸν δὲ μὴ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλούμενον,

νον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον ὦν τούτῳ τῷ βασιλεῖ φάμεθα ἀργύρου μέγαν, ὃν οὐδεὶς τῶν ὕστερον ὀπτιγενεφέντων βασιλέων δυνάσθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὴ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τὸν τοίχων εἷνα ἐς ὃ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ὅπερ βουλεύοντα, πάσῃ μηχανῇ θεῶν δαιμονίῃ ἔνα ἐξαίρετον εἶναι τοῦ λίθων τοῦδε ἀσκυάσασθαι ἕνα ἢ δύο ἀνδρῶν καὶ ἐπ' ἐνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαντα τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνῳ δὲ πρεσβύτερον τελευτῆσαι τὸν βίον ἐόντα, μετακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προμηθέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγήσασθαι μοῦνον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς τούτῳ ἀμφυλάσσοντες, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσοισθε· ἢν δὲ μὴ τελευτήσητε τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ σφέας μακρῷ ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ὅτι τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ ὃν λίθον ὅτι τῷ οἰκοδομήματι αὐλοιήσαντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἀξενείκασθαι.

ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα αἰοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαντα, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατεδεᾶ τὰ ἀγήϊα· σκῆπτρον ἔχειν οἱ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημαντήρων ἐόντων σώων, καὶ τῆς οἰκήματος κατακεκλῃσμένης. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς αἰοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀπιέναι κενεαίζοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγήϊα σὺν τοῖσι τὰ χρήματα ἔχουσι, ἔπεσι· τοὺς δὲ φῶρας ὡς ἐπὶ τὸ προπὺ χεῖρα ἐλθόντων, καὶ σφεῖς τὸ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ προσῆλθε δεινὸς ἄγχος προσπλῆξαι, δύσεως τῇ πάγῃ συνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἷῳ κακῷ ἦν, ἰδέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ σημῆναι αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθείς, καὶ γνωσθείς ὅς εἴη, πᾶσαν πολέσῃ καὶ σκῆπτον τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πειθόμενα τοῖσι. καὶ ἁρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ δίχα τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορέοντα δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νεκρὸν

cant, præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiã pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regum qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proximo quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat. ſed ſtructorem inſidiantẽ hoc fuiſſe machinatum: Is vnum è lapidibus ita ſtruxit vt è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab vno poſſet. Ædificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interiecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet vita exceſſurus, vocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eiſque narraſſe, ſe illis proſpicientem, vt affluenter vitam degerent, aſtute ædificaſſe regis ærarium: [1] denique omnia illis expoſuiſſe plane, menſuraſque ad lapidem amouendum docuiſſe, ac dixiſſe, illos hæc obſeruantes, regii ærarii quæſtores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem diſtuliſſe. noctu enim ad regiã accedentes, lapidẽ ædificii inuentum nullo negocio amouiſſe, multumque pecuniæ expilaſſe. Quum autẽ rex forte fuiſſet ædificium ingreſſus, videretque vaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, quũ & ſigna ſalua & ędificium obſeratum eſſet. Vbi autẽ iterum ac tertio aperienti minor aſſidue pecunia [2] apparebat, hoc feciſſe, ne fures cũ furto abirent: Laqueos faciendos curaſſe, & eos circa vaſa in quibus pecuniæ inerant collocaſſe: fures, quemadmodum ſuperiori tempore, quum veniſſent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexiſſet, eum fuiſſe laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo eſſet, protinus fratrem vocaſſe, & præſentis condicionis ſuę certiorem feciſſe: iuſſiſſeq; vt quamcelerrime introgreſſus ſibi caput abſcinderet: ne ipſe conſpectus agnituſq; quis eſſet, etiam illũ vita perderet. Qui quum viſus eſſet probe dicere, fratrẽ ei obſequentem ita feciſſe: & adaptato lapide domum abiiſſe, fratris caput aſportantẽ. Vbi dies illuxit, ingreſſum in ædificium regem expauiſſe, cernentẽ corpus furis in laqueo ſine capite, & ædificiũ incorruptum, nullumque neque ingreſſum neque egreſſum habens. Ita abiiſſe, atque ita faciendum ſtatuiſſe vt furis cadauer

[1] Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, aperte expoſuiſſet, eius menſuram dediſſe, ac fore dixiſſe vt ſi hæc obſeruarent, regii ær. [2] Apparebat (nam fures non deſinebant diripere) ipſum hæc feciſſe: Laqueos &c. *Vel* (*vtpote furibus aſſidue diripientibus*).

è muro

è muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, iuſſos vt ſiquem plorantem aut miſerantem animaduertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadauere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe vt quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolueret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe aditurā ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Aduerſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eũ talem rem fuiſſe commentum: Inſtratis aſinis vtres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos iuxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadauer, [1] reuulſis ligaculis, duos treſve pedes reſoluiſſe: & quum vinum profluueret, tum caput cædentē, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe conuerteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluueret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus maledixiſſe, aliquātoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceſſeret, vt riſum eliceret, donaſſe illis vnum ex vtribus. Atq; eos illic, vt erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac iubentes vt ſecum ad compotandum maneret: atque iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum vtrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem vbi potauerant obdormiſſe. Iſtum, vbi multū noctis erat, tunc corpus fratris diſſoluiſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadauere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia matris. Regem, vbi ei renunciatū eſt furem cadauer ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe: & quū vellet quoquomodo inuenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, iuſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimū ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

χ᾽ τῦ τείχεος καπαχρεμάσαι· φυλάκους ὦ αὐτῦ καπαςήσαντα, ὡς τείλαθαι σφι, ὃν αὐ ἴδωσι ἀπο- χ᾽ ἐπικλαύ-
κλαύσαντα, ἢ καὶ τοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν σαντα
τοὺς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένῦ ὦ τῦ νέκυος, τ᾽ μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους ὦ τοὺς ὃν τοιεύμενα παῖδα ποιεῦντον, τοὺς πάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ ὅπῳ δύναται μηχανᾶται ὄκως τὸ σῶμα τῦ ἀδελφεῦ καλαλύσας κομιῶ. εἰ ὦ τύτων ἀμελήσει, ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα τοὺς ὃν βασιλῆα, μιμύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς ὦ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τ᾽ τοιεύντος παιδός, ἀ πολλὰ τρὸς αὐτ᾽ λέγων ὀκὲ ἔπαθε, ὅπι τεχνήσαιτο τοιάδε μιν· ὄνους καπασκευασάμενον, ἀ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ὅπι θᾶσσα ὅπι τ᾽ ὄνων, ἀ ἔπαφε ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς ὦ χ᾽ τοὺς φυλάκους ἰδῶν τ᾽ χρεμάμενον τέκνου, ὅπι σασάσιτο τ᾽ ἀσκῶν δύο ἢ τρῖς ποδεῶνας αὐτῶν, λύειν ἀπαμηδούς. ὡς ὦ ἔρρεε ὁ οἶνος, τ᾽ κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοιεν τοὺς ὀκοῖον τ᾽ ὄνων τρῶτον τεράπηται. τοὺς ὦ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, σπεύδειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγεῖα ἔχοντας, ἀ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ὡς κέρδεϊ ποιεύμενους. τὸν ὦ ὀλαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν τοὺς ποιεύμενον. τ᾽ δὲ μυθευμένων ὦ αὐτ᾽ τ᾽ φυλάκων, χρόνῳ τρηνέας τοὺς ποιέεσθαι, ἀ ὑποίσεσθαι τ᾽ ὀργῆς. τέλος ὦ, ὀζελάσαι αὐτ᾽ τοὺς ὄνους ἐκ τ᾽ ὁδῦ, ἀ καπασκευάζειν. ὡς ὦ λόγους τε πλείους ἐκλίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶψαί μιν, ἀ ἐς γέλωτα τοὺς ποιεῦντα τοὺς παραγελᾶσθαι, ὅπι δοῦναί σφι τ᾽ ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τοὺς ὦ αὐτὸν ὡς τρὸς εἶχον καπακλινέντας, πίνειν σφι νοέεσθαι, ἀ ὀκῆιον τὸν ἀναμένειν, ἀ κελεύειν μετ᾽ ἑωυτ᾽ μένοντα συμπίνειν. ὃν δὲ πειθῶσαί τε σφι, ἀ καταμεῖναι. ὡς δέ μιν τὸν τῷ πόσιν φιλοφρόνως ὑποδέχοντο, ὅπι δοῖεν αὐτοῖσι ἀ ἄλλων τ᾽ ἀσκῶν. δαψιλέως ὦ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι ἀ κατυπνῶσαι ὑπὸ τ᾽ ὕπνου, αὐτὸν εἰ θάρσος ἔπινον καταχειμασθῆναι. ὃν δὲ, ὡς τοῦτο ἐπὶ τ᾽ νυκτός, τό, τε σῶμα τ᾽ ἀδελφεοῦ καλαλῦσαι, ἀ τ᾽ φυλάκων ὅπι λύμη πολλῶν ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρειάς. ὅπι θείη ὦ τ᾽ νέκυι ὅπι τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ᾽ οἴκου, ὅπι τελέσαι τὰ τῇ μητρὶ πάντα τοὺς καχθέντα. τ᾽ ὦ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπαγγελθῆ τ᾽ φωρὸς ὁ νέκυς σκευκεκλεμμένος, δῆτα ποιέειν. πολλῶν ὦ δεόμενον ἀνευρεῖν ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν ὑπιστὰ τ᾽ θυγατέρα τ᾽ ἑωυτ᾽ καλίσαι ἐπ᾽ οἰκήματος, εἰδέναι δὲ μενον πολλὰς τε ὁμοίως τρὸς δέκεσθαι ἀ τρὶν συγγενέσθαι, αἀναγκάζειν λέγειν αὐτὴν ὅ, τι δή οἱ ὡ ἐσοφίῳ ἔργασται αὐτῶν σοφώτατον ἀ ἀνοσιώτατον· ὃς δὲ αὐ ἀπηγήσηται

χ᾽ ἐπικλαύσαντα

1 Detractis vtrium duobus aut tribus peronibus, ſeu funiculis, reſoluiſſe illos laxatis vinculis.

περὶ ὃν Φάρος χρῆμα ἦν, τοῦτον συλλαμβάνῃ, καὶ μὴ ἀπίειναι ἔξω. ὡς δὲ τὸν παῖδα πυθέσθαι τὰ ἐν τοῖς προκειμένοις, ὃν Φάρος ὑπώμνυτο τῷ εἰνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλεύεται πολλὰ ἐπὶ τῷ βασιλέος πειρώμενος φρενί, ποιέει τάδε· νεκρὸν τοῦ φαιδίμου ἀποταμίνεται τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἱείσας αὐτοῦ ἔχουσαν τὸν ὠμοπλάτην· ἐπελθόντα δὲ ἐς τὸν βασιλέος θυρωρεῖον, καὶ εἰρωτώμενον πάντα καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς αἰσχιστον μὲν εἴη ἐργασμένος, ἐπὶ τε ἀδελφεῷ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος νεκρὸν πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφίσματον δέ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τὸν ἀδελφεοῦ χρεμάμενον δέρμα. τὸν δή, ὡς ἤκουσε, ἄνοιξαι αὐτόν. ὃν δὲ Φάρος ἐν τῷ σκότεϊ προστεῖναι αὐτῇ τὸν νεκρὸν τὴν χεῖρα. τὸν δή, ὅπλα ἀναιρόμενον, ἔχειν, νομίζοντα αὐτὸν εἶναι τῆς χειρὸς αἰτίην. ὃν δὲ Φῶρα προσέλθοντα αὐτῇ, οἱ χεῖρας ἀφ' ὑπερέων φύγοντα.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀπενείχθη, ἐκπλῆξαι μιν ὅτι τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὸν ἄνθρωπον· τέλος δή, ἀπέμπουσα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεται ἀδείας τε δώσειν, καὶ μεγάλα προσδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτῆς. τὸν δὲ Φῶρα, πίστιν δόντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλείστα δὴ σοφὸν ἀνδρῶν. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεχρίσθαι, ἐκεῖνον δέ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τὸν δὴ βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδεω νομίζουσι εἶναι, καὶ ἐνθεῦτεν συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι· δῶρον τε ἀπενεῖκαι παρ' αὐτῆς, καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἐχόμενα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν ἀγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὸν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὀπιτελέοντας αὐτούς. ὅ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν. Φάρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δὲ ἱρέα τὸν καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι μὲν δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τοῦτο χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν ἐκ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ δοκέει· ἐμοὶ δὲ

circa furem acta essent, cum comprehenderet, neq; exire permitteret. Quia ita; filia patris imperia faceret, furem, 1 quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiâ regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub palljo ferentem illum, atq; ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ ceteri, enarrasse, hoc se scelestissimũ perpetrasse, quod fratris in erariõ regis laqueo capti caput amputasset; solertissimum autem, quod cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illam, quum hęc audisset, manũ in hunc iniecisse: eique furem in tenebris manũ mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se proripuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiã, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes vrbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furẽ, si in conspectũ ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum venisse: eiq; Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quidem ceteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Post hęc aiebant regem hunc descendisse viuum sub terram, eo vbi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinentem mantile aureũ. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio obseruatum. Verum 2 an ob id sic feriati sint Ægyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templũ, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templũ, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templum in eundem locum à lupis reduci. 3 Quę ab Ægyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret 2 An ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipso die contextum vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. templũ, ipsi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuicer. vid. is eis vtatur. Mihi autem

inomni

in omni ſermone conſtitutũ eſt ea ſcribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ ſunt è Græcis qui vſurpauerint tanquã ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius. quorum ego nomina ſciens, non duco ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum vſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane[1] ius omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus namque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde iuſſiſſe vt in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum vſq; protraherent: aliis, vt tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Líbycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſemper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidẽ extruxiſſe. Cuius longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum:[2] altitudo (vbi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cuius ſingulę frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt[3] octogenũm iugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum nullũ eſt minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidam ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes.[4] Vbi ſuper hunc gradum lapis erat,

87 ὡς δὲ πρώτα ὧν λόγου ἐστόκηται, ὅτι τὰ λεγόμενα ἐστὶ ἑκάστων ἀκοῇ γεγράφω. ἐξηγητὴς δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. Δήμητρα

οὗτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνει. τὸν δὲ περίπλωσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μέν, πρότερον, οἱ δέ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐοῦσι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μέν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι σφι Αἰγύπτῳ πᾶσαν νόμιμα ἔλεγον, καὶ διαπλῶσαι Αἴγυπτον μεγάλως μετὰ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαντα. καταμανθάνοντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρά, πρῶτα μέν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπρήξαι· μετὰ δέ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύσαντα πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μέν νυν ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῃ ὄρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· ἀπαμπαιωθέντας δὲ ἐν ποταμοῦ πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ τοὺς Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος, περᾶσαι τὸ ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ ἐπὶ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὸν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριακοσίῳ τῷ λαῷ, δέκα μέν νυν ἔτεα τὸν ὁδὸν καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνοις τοὺς λίθους, τὸν ἔδαφος, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον τὸ πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὸ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δέ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου λεξεσταὶ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. ταύτῃ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γρύειν, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπερώων οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γρύειν εἴκοσι ἔτεα· ποιεῦσαν δέ, ὅτι πρώτα ἀνὴ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ λεξεσταὶ καὶ ἁρμοσμένου παμάλιστα· ὑδρὶς τῶν λίθων βεβηκότα ποδῶν ἑβδομήκοντα.

Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμοῖσι βωμίδος, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τοσαῦτον ἐπείτε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤφρον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· καμόντες μὲν ὅτι ὄν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀείροι ὁ λίθος ἐπὶ αὐτόν,

Δήμητρα

πτηνὰ,

γινόμενον

——toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem &c. 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis. Gall. La pointe, vel, l'eguille.* 3 Octogenũm pedum. 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

εἰς ἑτέρῳ μηχανῳ ἐπῆετο, ἐφεῶσαν ὅπῃ τῦ πρώτου τοίχου. ἀπὸ τούτου ὑπῆγε ὃν δεύτερον εἵλκετο τοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ τοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τῷ αὐτῷ μηχανῳ ἐοῦσαν μίῃ τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ὅπῃ τοῖχον ἕκαστον, ὅκως ὃν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καὶ τάδε λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ αὐώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπὶ μέσα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. στήμασιν δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐστὶ τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίῃ καὶ κρόμμυα καὶ σκόρδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ δεῖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ὑπελέγετο μὲν τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὑπὸ τε σίδηρον, τοῖ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα ὃν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὁκόσον τοῖ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον· καὶ ὅτε γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τῶν θυγατέρα τῶν ἑωυτῦ, χρημάτων δεόμενον, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, παραστάξαι παρήσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, πά τε κατὰ τὰ παρεόντα παρήσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν ἀπ' ἑωυτῆς μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τοῦτο ἐσιόντος παρὰ αὐτῷ ἑκάστου δέεσθαι ὅκως δὴ αὐτῇ ἕνα λίθον παρὰ τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν δὲ μέσῳ τῶν τριῶν ἐκπύας, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς δὲ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ ὧν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητίην ὧν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τὰ αὐτὰ τούτῳ δοκέειν ποιέειν καὶ ἐς τὰς πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ὑπόγαια μέζα οὐκ ἀπήκουσαν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμῖς ἐπεξήσαμεν. ὅτε γὰρ ὑπερχοι οἰκήματα ἐστὶ τοῦ γέω, ὅτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτὰ, ὥστε ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα. διοικοδομημένου δὲ αὐτοῦ νῆσον ἔσω, νῆσον περιῤῥέφν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ἐνταῦθα δὴ μὰν τῶν πρώτων δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, παραφέροντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu ſtabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, ſuper alteram machinam. Nam quod ordines graduum, totidem machinæ erant, ſiue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum eſſet, transferebant ad ſingulos ordines, quoties ſaxum amoliebantur.[1] Dictum ſit à nobis de vtroq;, quemadmodum refertur. Effecta ſunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altiſſima: deinde gradatim ſequentia: nouiſſime vero quæ ſolo ſunt iuncta & infima. In ipſa pyramide litteræ Ægyptiacæ ſcriptæ, indicant quantum ſit erogatũ in operarios pro [2]apio, cæpis, & alliis: quod interpres earũ litterarum (vt probe reminiſcor) aiebat in ſumma mille & ſexcenta talenta pecuniæ eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quantũ in alia credibile eſt fuiſſe conſumptũ, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in[3] veſtiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio itẽ tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo ſubterraneam foſſam effecerũt. Propter quod eo flagitii deueniſſe Cheopem, vt pecunia defectus, filiam ſuã in quodam ædificio proſtituerit, imperans quantumcunq; faceret quæſtum. (nõ enim dicebatur quantum) eamque cum patris iuſſa feciſſe, tum vero priuatim de relinquenda ſui memoria cogitaſſe, itaque ſingulos ad ſe intrantes oraſſe vt ſibi ad opera ſingulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructã fuiſſe pyramidem quæ ſtat in medio trium, in conſpectu pyramidis magnę, cuius vnũquodq; latus[4] ſeſquiiugerũ eſt. ¶ Quinquaginta annos regnaſſe hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepiſſe regnum frater CHEPHRENEM: & hunc eodem inſtituto vſum cũ in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanq; & nos ſumus dimenſi. Nã ſubterranea non ſubſunt ædificia, neque per foſſam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, ſed extructo aquæductu introrſum inſulam circumluit, in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem aiunt. [5] Fulſiſſe tum ex Æthiopico lapide verſicolore primùm domum, quadraginta pedibus

88 μνημόσυνον

cxxvi

cxxvii

1 Dictum enim ſit à nobis quod aiunt in vtramque partem. 2 Raphano, 3 Veſtem, *id eſt, veſtitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Seſquiplethri ſpatium habet. *Ad verbum, Seſquiplethrum eſt, id eſt*, 150 *pateſ pedes*. 5 Primo autem ædificio ex lap. de Æthiopico verſicolore ædificato, quadraginta pedibus

depreſ-

depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos
CXXVIII regnasse Chephrenē aiebant. Ita centum & sex anni supputantur quibus Ægyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. ¶ Post hunc regnasse in
CXXIX Ægypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eumque paterna perosum facta, & templa reseransse, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiā super omnes reges iustitiā exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabāt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tū vero quod conquerēti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque [1] ita studiosus, principium ei malorū contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quā ceteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepelisse
CXXX defunctam. Neq; humo bos hęc condita est, sed ad meam vsque memoriam in propatulo [2] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [3] inferuntur: noctibus autem perpetuo incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui
CXXXI quarum sint mulierum non possum dicere, præterquā quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quū præ mærore se suspendisset, patrē in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarū quæ filiā patri prodidissent, præcidisse: & nūc earū hęc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissent. Hæc (vt ego opinor) dicūt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorū: quippe quas

τοσοῦτος τῆς ἑτέρης, τοῦτο μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἐσῶσι δὲ ὅτι λάφυρα τὰ αὐτὰ ἀμφότερα, πλὴν ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἔτεα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Τοῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἰν κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακλῃόμενα, οὐκ οἷοί γλῶσαι. τούτους τοῦ μίσεος ἕνεκα φάρεα φέλεσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότον τὸν χρόνον ἐνέμε κτήνεα καὶ τοῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδέειν. τὸν δὲ τά τε ἱρὰ ἀοίξαι, καὶ ὀνηλατέοντα ἐς ἔσχατον κακοῦ, αἴσιά τε ἐρ- χ λεων γάσασθαι καὶ θεσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίναι. καὶ δὴ τοῦτο μὲν νεμεσῶ ὀργῇ, ἀπάντων ὅσοι ἦδη βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τὸν περὶ τὰ δικαστήρια· οὐ γὰρ μιν ἀνίᾳ κρίναι δοκέοντα, καὶ δὴ καὶ τῶν ἀτιμεμφόμενός οἱ τὴν δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἀνίᾳ, ἀποτιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ καὶ τὰς πολιήτας, καὶ ἰαῦτα ἀτιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνον οἱ ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνον. τὸν δὴ, ὥστε πολλὴν πάντα τε τὸν τρόπον ἐκπεπτωκέα πρήγματι, καὶ βουλόμενον τὰ ἐλαφρότερα τῆς ἀνίης θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιῆσαι ξύλινον βοῦν κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντα μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι φανερὴ ἦν ἐν Σάι μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλείοισι, ἐν οἰκήματι ἱκανῷ ἐστεμμένῳ. θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ πάντοια καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην πρόκυψος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῶν τοῦτο οἰκήματι εἰκόνες τριήκοντα παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν δὴ ξύλινοι κολοσσοὶ, εἴκοσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκάσαι μάλιστά κη, γυμναὶ καὶ μασταί. αἰσχραὶ μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἐπιμελὲς ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δέ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τοῦ κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο κατὰ ἄρος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τοῦ θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέφαινε ταῖς χεῖρας· καὶ νιν ταῖς εἰκόνας αὐτέων ἐν πεποιημένας τὰς ὧδε ζωὰς ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ

---

infra, alteram ædificauit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *vt legatur* οἰκοδόμησι *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita legerunt, 2 Extabat in vrbe *&c. vel, visebatur.* 3 Adolentur.

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀπο-
89 βεβλήκασι, αἱ δὲ ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἔουσαι· ἔτι
χ ἐπὶ εἰο ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· ὀν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ὑπογουνίη καὶ κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσον περ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος κατὰ πρυτανήια ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐπ' ἐμεῦ δι' τοιούτου πρήγματος, τότε δὴ καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρεσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τὸν πατέρα Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐπὶ τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν ὀπτὴν ἡλίου καταδεῖν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλέι πάθεα γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μούνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ὀν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀμπιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκλήσαντες τὰ ἱερὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείραντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅτι πολλόν· αὐτὸς δὲ δίκαιος ἐὼν, μέλλει τὰ χρέωσ οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα
χ αὐτ ἐλθεῖν λέγουσι, τούτων εἵνεκα καὶ σωτα χωΐν" αὐτῷ δὴ βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν ὁ χρεὼν" εἰη ποιέειν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἔτεα τεσ-
χ ῆν
χ μ πρὸ τὸν δύο τήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γνόντας βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντα ὀν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένου ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γίνοιτο νύξ, ἀνάπτοντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ διατρίβειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀπείρεσθαι, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἰ) σοφωτάτας ἐπιτηδεώτατα. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψεῦδος ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέρας ποιοῦσαι. Πυραμίδα δὲ καὶ ταύτην ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρός, εἰσὶ γὰρ ποδῶν καλαδίουσαι, κῶλον ἕκαστον τειῶν πλέθρων, εὐσταθὲς τετράγωνον· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶ), οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνον) λέγειν ὅτοι ἦσαν ἡ Ῥοδῶπις. ἀγνὸν γὰρ οἱ πυραμίδα οὐκ ἂν ἐθέλησαν ποιήσασθαι τοιαύτῃ, ἐς τὴν παλαιτῶν χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισι-

ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos cxxxii
quoque cum ceterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum vero ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua[1] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quãta est grandis vacca viua. Effertur autem è conclaui quotannis. & postquam Æ-
10 gyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic re- cxxxiii
gi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumelios as querimonias:
20 quod, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clauserant, homines que perdiderant, tamdiu vixissent, ipse pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum propere vitam finiturũ quod non id faceret[2] quod deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lu-
30 cernas fecisse permultas, quibus quum noctescceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neq; noctu intermittentem quin per paludes perq; nemora vagaretur,[3] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum conuincere mẽdacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reli- cxxxiv
quit longe minorẽ paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breuiorẽ, [4] quæ est trium iugerum, Æthiopico ex lapide ad medium
40 vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidẽ videntur quænã fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia

1 Orbis est solis aureus assimilatus. 2 Quod in fatis esset vt faceret. 3 Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.
4 Trium plethrorum, *id est pedum* 300.

consum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thraeia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua Æsopi fabularum scriptoris (nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarēt, siquis sumere pœnas vellet [2] animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & Æsopus Iadmonis fuit. CXXXV Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes [3] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. [4] Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quū enim optaret memoriam sui in Græciâ relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donauit in templo Delphico monumētum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoq; posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donauerunt. Gaudent autē quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratioſa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, vt nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: [5] cuius amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, cōuiciis eum insectata. & de Rhodope quidem hactenus.

CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumq; fecisse Vulcano porticū ad solem orientem, longe pulcherrimā

ἀναθήματα. ἐπὶ δὲ ὀπίσω τὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἐς ἐκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ πάνυ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ πολλοῖσι ὕστερον τούτεων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἐς Ῥοδῶπις ἦλθε μούνη, ἀπὸ Θρηίκης δούλη δὲ ἐὼν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, αὐδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις χρυσοῦτων Δελφῶν ὁ θεοπρόπιον, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀπελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δ' ἦν παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀπείλητο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξανθέω τοῦ Σαμίου κομίσαντος μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' αὐδρὸς Μιτυληναίου Χαράξεω, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω μὲν ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἐοῦσα μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς αὖ ἦν Ῥοδῶπιν, ἀταρ οὐκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ὅστις ἔτι καὶ ἐς τόδε πρωτίστῳ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναλῶσαι. ἐπιθυμήσασα γὰρ Ῥοδῶπις μνημόσυνόν οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, πρόσημα ποιησαμένη τοῦτο, ὃ μή τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον, καὶ ἀνακείμενον ἐς ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσοι ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς. εἰ καὶ νῦν ἔτι στωνέεται, ὄπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ ὃν Χῖοι ἀνέθεσαν, αὐτοῖσι δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὑστέρῃ ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἐγένετο τὴν Ἑλλάδα, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεχθήσεται. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπονόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφοῖ πολλὰ καταπερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν πέρι πέπαυται. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἔφασαν Αἰγύπτου βασιλεύειν, ἔλεγον εἰρέες ἔμεναι Ἄνυσιν, ὃν τὰ πρὸς ἠέλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τοῦ Ἡφαίστου προπύλαια, εἶναι πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maxime ostendit. Sic. 2 *Id est vita, vel pro vita.* 3 Cōparauit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tantam peruenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro πρὸς νίδα legit πρὸς μίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita vertit*, Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.

4 Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus.

5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πρόπυλαια τύπους τε δι γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίων, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, ῥηθέντα νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐκέχυρον τὸν πατρὸς ὃν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθεῖναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, ὃν δίδοντα τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δὲ ἐπιτηδεῖα τοῦτο τὸ ἐκέχυρον τιμᾶσθαι δὲ ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα ὃν ἐκεῖνος ἀποκλαύσεται θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον ὃν βασιλέα τοὺς ὀπίσω ἑωυτοῦ βασιλέας ῥηθῆναι δὲ τοῦ Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἑωυτοῦ πλίνθων ποιησαμένους· ἐν τῇ γεγράμματα ἐν λίθῳ ἐσκεχυλαμμένα τάδε λέγοντα ὅτι, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗ=Σ ΠΡΟ'Σ ΤΑ' Σ ΛΙΘΙ'ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙ'ΔΑΣ. ΠΡΟΕ'ΧΩ ΓΑ'Ρ ΑΥ'ΤΕ'ΩΝ ΤΟΣΟΥ=ΤΟΝ, Ο'ΣΟΝ Ο' ΖΕΥ=Σ ΤΩ=Ν Α'ΛΛΩΝ ΘΕΩ=Ν. ΚΟΝΤΩ= ΓΑ'Ρ Υ'ΠΟΤΥ'ΠΤΟΝΤΕΣ Ε'Σ ΛΙ'ΜΝΗΝ, Ο'', ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙ=ΤΟ ΤΟΥ= ΠΗΛΟΥ= ΤΩ= ΚΟΝΤΩ=, ΤΟΥ=ΤΟ ΣΥΛΛΕ'ΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙ'ΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ' ΜΕ ΤΡΟ'ΠΩ ΤΟΙΟΥ=ΤΩ ΕΞΕΠΟΙ'ΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι αὖτις τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι· ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χιλίη πολλῇ Αἰθιοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. ὃν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· ὃν δὲ Αἰθιόπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι οὐδὲν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμαρτοί τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐκέλευε· ὃν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὅτι τα ἀστικὰ χώματα χοῦν τοὺς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγίνοντο ὑψηλότεραι. ὃ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν διωρυχέων ὀρυσσόντων, ὅτι Σεσώστριος βασιλεύοντος· δεύτερα δὲ, καὶ ὃ κάρτα ὅτι τοῦ Αἰθίοπος ἐπὶ πολλὸν ὑψηλοὶ ἐγίνοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων ἐοντων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος

longeque maximam. [1] Habere enim vbique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorũ speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi litteris in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [2] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [3] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse. ¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptũ magna cum manu Æthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illũ regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquã aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mensuram aggerũ intra vrbem vnde quisq; [4] incolentium erat. Atq; ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primũ humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterũ sub rege Æthiope valde sunt vrbes factæ excelsæ, cũ ceterę quę in Ægypto sunt, tũ vero (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis,

CXXXVII

1 Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies, tum vero iſta longe plurea. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias aliis cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, vt ita demum *&c. Vt diſtinguatur poſt κράτειν, ita tamen vt hæc verba ad ſequentia referri poſſint. q. d. Iſta quæ ſequuntur, quamuis ſint ἐκείνα, non τοῦτο, aut ὧδε.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam nos habemus.* 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium.

quæ

[1] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucundius. Id ita ſe habet: Cetera præter acceſſum inſula eſt: cui[9] ad ingreſſum vſq; duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum, vndique circumeuntium oculis ſubiicitur. nam quum vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud [2] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrũ, ingenti proceriſſimarũ arborum manu conſitarũ luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. [3] Longitudo tẽpli quoquouerſus vnius eſt ſtadii. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & [4] quatuor iugerũ latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinque arboribus manu conſitis in cælum euntibus. Atq; hunc quidẽ in modum templũ habet. Verum ſe ita ad extremũ liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendã aſtantem, qui ſuaderet ipſi vt cõgregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eũ viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionẽ, vt piaculo in ſacra cõmiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet iam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, vltro ex Ægypto conceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: vbi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam vt quiſque Ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum inuenire potuit, ſed

cxxxviii

cxxxix

cxl

ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ ἡ ἄλλα, ἢ πολυδαπανώτερά ἐστι ἰδεῖν. ἡ δὲ νῆσος ἡ δεῦτερα τούτου μᾶλλον. ἡ γὰρ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐστὶ Ἄρτεμις. Τὸ δὴ ἱερὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὃ ἄλλο ἦσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, ἐς συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' οὔκ ἐχει τὴ ἐσόδου τῷ ἱερῷ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ περ ἔρρεε τὸ πάρος, ἡ δ', τῇ· ἔχει δὲ ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, σλέθρου καὶ πάσχιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐστιν ἀδαπτα ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱερὸν, καταεργται πρώτοθεν περιόντι. ἄτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ὑψωμένης ὑψοῦ, τὸ δὲ ἱερὸν οὐ κεκινημένου ἐξ ἐκκλιθὲν μένης ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτον ἐστί. περιέχεται δὲ αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγλεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων περφυκυιῶν περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. Μῆκος τοῦ ἱεροῦ, πρώτη σταδίου ἐστὶ χῶρος μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀφ' ἧς πύλης φέρουσα ἐς τὸ περὶ νῆσον. Μῆκος δ', ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα ὑράμμηκεα πέφυκε· φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱερόν. Τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο ὕστατον ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν οἱ τοῦ ὕπνου τοιήνδε ἐνδόντα αὐτὸν, οἱ χρεὸν εἶναι φρουρέοντα ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ὀπτησάντα, συμβαλεῖν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς οἱ φαίνοιεν οἱ θεοὶ ταύτῃσι τοῖσι θεοῖσι τὰς θεὸς δεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι παρὰ θεῶν ἢ παρὰ ἀνθρώπων λάβοι. ἔκων ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γάρ οἱ ὀξέλευσθέναι δοκέοντι, ἐκόσον χρεὸν εἶναι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρέειν. ἐκ γὰρ τῆ Αἰθιοπίη ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, αἰσχλεῶς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεύσαντα ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἔληλύθεε, ἐν αὐτῷ ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπεπαύκεσσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἔφευγε ὁ Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸ τυφλὸν ἄρχει ἐκ τοῦ ἑλέων ἀπικόμενον. ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας ἀποδώτε τῇ γῇ, οἰκέει. ὀκόσοι γάρ οἱ φοιτέουσι Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστέτακται σιγῇ ὑπ' Αἰθιόπος ἐς τὸ δωρεὴν καλὸν φέρειν σφέας τῇ ἀποδοῦναι κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ὑπεξυρεῖν· ἀλλὰ

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt illa,* Nullum tamen eſt aſpectu iucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt,* 400. *pedum.*

ἔτεα ὅπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτίκα
ἀνάρρυσι οἱ τοῦ τηνικαῦτα γινόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ τῇ νήσῳ τῇ ἐστὶ Ἔλβῳ. μέγαθος δὲ ἐστὶ
πολλῷ δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι
ὃν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα ἦν Σεθών· τὸν δὲ
ἀλογήσαντα ἔχειν τοὺς μαχίμους Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἀτιμά τε δὴ ἄλλα
ποιεῦντα ἐς αὐτούς, καὶ σφέας ἀπελεύσας τῆς ἀρούρας,
τοῖσι ὀπὶ τῶν πρότερον βασιλήων δεδόσθην ἐξαίρετοι
ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπὶ Αἰγυπτίους ἐ- 10
λαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ἄκων δὴ ἐδέδιε τοὺς μαχίμους
τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὴ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τῷ ἄλγεα
ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύειν παθέειν. ὀλοφυρόμενον
δὲ ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται κακὸν, ἀντιάζοντι ὑπ' Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν
τιμωρούς. τούτοισι δὴ πίσυνον τοῖσι ἐπιοῦσι, συλλέξαντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπε- 20
σθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. τοῦτο γὰρ εἶσι
αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα αὐτῶν, κάπηλον δὲ καὶ χειροτέχνας, καὶ ἀγοραίους αὐτοῖσι τούτοισι. ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ὀπὶ συλλεγέντας νυκτὸς μιῆς ἀγραύλους, καὶ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ δὲ τὰ τόξα· τρῶσι δὲ,
τῷ ἀπίδων τὰ ὅπλα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φυγόντων
σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν ἔτι ὁ
βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων
92 ὀπὶ τῆς χειρὸς μιν λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΕΣ 30
ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς
μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεξαμένοις ἐκ τῶν ἐγὼ ἐσήκουσα βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου ὃν ἱρέα οὗτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίνυθά τε καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας. καὶ τοσούτους μὲν ἀνδρῶν γενεὰ δυνατὰ μύρια ἔτεα. γενεὰ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ὅτι. μῆνες δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῖσι πεντακοσίοισι γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. ἔστω δὲ μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεοὺς ἀνθρωποειδέα γενέσθαι· γενέσθαι μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγυπτίων βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ λεβάκις ἔλεγον ἐξ ἠελίου δύντος ἀνα-

septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eã inuenire: cui insulæ nomẽ est Elbo, decẽ omnino stadiorum magnitudinis. Post hunc CXLI
regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumq; bellatoribꝰ Ægyptiis abusum fuisse, contemptui habens tanquam sibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affecisse, tũ vero [1] agris exuisse quibus fuerãt à superioribus regibus singuli donati duodeni. Ex quo factum est, vt, quum postea Sanacharibus Arabum Assyriorumq; rex cũ magnis copiis inuasisset Ægyptum, [2] noluerint ei opitulari. Tunc sacerdotẽ consilii inopem, in cœnaculum se contulisse: ibique apud simulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationẽ obrepsisse somnũ: & inter quietẽ visum astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Ægyptiorũ iis qui sequi vellent, castra in Pelusio posuisse. (hâc enim Ægyptus inuaditur) nec eum fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eo quum peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eoque nũc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per litteras dicens, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. ¶ Ad hunc vs- CXLII
que narrationis locum & Ægyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotẽ hunc qui postremus regnauit, progenies hominum fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorũ progenies, centũ anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentosque & quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebãt fuisse: sed intra hoc tempus quater solẽ præter consue-

1 Aruris exuisse. *Quæ mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores Ægyptii. Videtur significare eos qui rei militaris scientiam profiterentur. Ipse Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quę ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.[1] CLXII Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originẽ generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextũdecimum deũ, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanq; stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaq; sacerdotes ostendebant mihi vnumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione nõ admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque[2] commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθὸς, *id est*, *honestus & bonus*. CXLIV Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multũ à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, [3] vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca lingua est CXLV Dionysus, *id est*, *Liber*. Atqui apud Græcos nouissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

λιον ἀνατεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπιτετεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι. καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐὸν ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσοισι, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατρικὴν ἐς ἐκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν περ καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες γὰρ ἐς μέγαρον ἕως ἐὸν μέγα, ἐξηριθμέοντο δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἱστᾶσι τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες δὴ καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐς τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες ἀπὸ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἀπασάς. Ἐκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἐκκαιδέκατον θεὸν, οὐκ ἐθέλοντες συγγενεηλογήσαντι τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. αὐτεγγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγενέναι. ἐς οὓς πέντε καὶ τετρακοσίους ἀπέδεξαν κολοσσοὺς, Πίρωμιν ἐπονομαζομένων· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέθεσαν αὐτούς. Πίρωμις δὲ ὅτι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἦσαν ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπέδειξαν σφέας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. Ὅ δὲ τετρακοσιοστὸς τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶπε τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα ἕνα κατεστεῶτα εἶπε. Ὕστατον δὲ αὐτῶν βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσίριος δὲ ὅτι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μὲν νυν νεώτατον τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν ἐστι· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

1 Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita, ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι. quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neq; tamen refer. *Legendo πίρωμις ἐπονομαζομένους.* 3 Minime cum hominibus versantes,

τῶν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα ἀπὸ Αἰγυπτίων φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλεόνα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δὲ ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγυπτίων ἀτρεκέως φασὶ ὑπίσασθαι, ἀεί τε λογιζομένων, καὶ ἀεὶ ἀπογραφομένων τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ ἐπτακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά κῃ τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων τῶν λόγων χρεὸν εἶναι τοῖσι τὰ πίσεα λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δὲ ὦν καὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, ἔφην ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐπείων ὀνώματα τῶν προγενομένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς ὃν μηρὸν ἐνέρραψατο Ζεύς, καὶ ἐνεῖκε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐούσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δηλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἀνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· πρόσθεν δέ τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλθόντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (θεὸν γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν αὖθι βασιλῆος ἀμοιτὰ θαι) ἐκρήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταρρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους διαπρήξιος. τῶνδε δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeuerant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quã à bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius ſibi videtur, eo quiſque vtatur licet: mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Ioue inſutum in femore, portatumq; in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiuiſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. CXLVI

¶ Qvae vero ceteri homines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc iam explicabo, aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem *ſuum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti iunctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperiũ conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed vt eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſſa CXLVII

1 A me vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inierunt, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides inuaſerunt, reſponſum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totius Ægypti regno potiturũ. CXLIIX [1] Vbi omnia ſacra exequuti ſunt, placitum eſt eis aliquod relinquere ſui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime vrbem verſus quę dicitur crocodilorum: quem ego aſpexi famá maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem [2] ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & ſumptu huius labyrinthi. Tametſi enim Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione maiores, quarum ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidẽ ad auſtrum vergentes, eodem extrinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, vna ſubterranea, altera ſuperiora [3] illis impoſita, vtraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & quæ aſpeximus enarramus, ſubterranea vero auditu didicimus. [4] Nam præpoſiti Ægyptiorum nolebant vllo pacto illa monſtrari, quod dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum qui ędificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus maiora. nam egreſſus per tecta, & [5] regreſſus per aulas diuerſiſſimi, infinita mę admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia tranſitur, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuũ, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quã iter CXLIX ſub terra fit. Et quũ talis ſit labyrinth⁹, tamen ſtagnũ Mœrios, ad q labyrinth⁹ ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς δεδιεγμένοντες· ἐκ λόγιος ὁ σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα γενομένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, ὃν χαλκέην φιάλην ἀποσεῖσαι τῶν αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεῦσιν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρώτα ἱρὰ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι χρεών. δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, καὶ κατὰ κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστά κη κείμενον. ὃν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἔξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδοξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀπόκριν. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλεται· τοῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐτίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἑξ μὲν πρὸς βορέην, ἑξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δὲ ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὸ ἐκείνοισι τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτὰ φήσομεν λέξομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπιστωθησόμεθα. οἱ γὰρ ἐπιστεωτεῦντες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι ἔνθα αὐτοθι εἶναι τῶν τε πρώτων βασιλέων τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω τοῖσι οἰκήμασι ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα ἀνθρωπίνων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θωῦμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθῳ λευκῷ ἁρμοσμένῳ παμάλιστα. γωνίη τε λαβυρίνθου τῷ λαβυρίνθῳ ἔχεται πυραμὶς τεσσαρακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δὲ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται. τοῦ μὲν λαβυρίνθου τούτου ἔοντος τοιούτου, θωῦμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται·

1 Nam in omnibus templis conuenire ſolebant. Viſum autem eſt eis &c. 2 Æſtimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* impoſita numero tria millia, ſingula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicita via*, per aulas diuerſiſſimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclauia tranſeuntibus, ex conclauibus in cub.

τῆς δ' περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ὅσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ὁ πᾶς ἐστὶ θαλάσσαν. κεῖται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἐωυτῆς, πεντηκοντόργυος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτο· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, καταήμενος ἐπὶ θρόνου. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκηαι εἰσὶ πρὸς ἑξάπλεθρον στάδιον ἑξάπλεθρον. ἑξαπλέθρου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ ἀνθρώπινον μὲν οὐκ ἔστι· (ἄνυδρος γὰρ δὴ διπλῶς ὅδε ἐστὶ τόπος) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατ' ὀλίγον ἐσήκται. ἐπὶ ἓξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐπὶ ἓξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἡμέρης, τότε τοῖσι ἐξ αὐτῆς ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἐς ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη κατὰ γῆν, τετραμμένη πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον ὅπου χοῦν οὐδαμοῦ εἶχον, ὀπτιμελὲς γὰρ δή μοι ἐμεμήνυτο, πυνθανόμενοι τοὺς ἀγχοτάτω οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἄλλα ἐξεφορήθη. καὶ ἐπετέως ἐπείθοντο· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ τῷ Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γινόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ θυλακοσήμαντα ἐν θησαυροῖσι κατωρυγμένοισι, ἐπειρῶντο κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν καθυμενώμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γίνοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παρρέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσατο ὃ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ἐρύσσοντες γὰρ τὸν χοῦν τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε δι' αὐτῶν

Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcentorum stadiorũ est, schœnorum sexaginta, quanta videlicet ipsius Ægypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine, vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuum. Quod autem manu facta sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens: ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [1] iusti passus sunt stadium vnum [2] sex iugerum. Passus, inquam, mensuræ sex pedum, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, sex palmorum. Aqua stagni natiua non est, vtpote solo illo admodum arido, sed è Nilo deriuata, sex mensibus in stagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illisque sex mensibus quibus effluit, [3] augens regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, prouentu piscium, quum influit, viginti mnis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perforato sub terram meatu in mediterranea [4] Hesperiam versus, secundum montem Memphi imminentem. Verum quum humũ è lacu egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum vbinam esset humus illinc defossa. [5] Illi dicere fuisse deportatam, facile id mihi persuadentes: quippe qui simile quiddam factum esse apud Ninum vrbem Assyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam, compilare quum constituissent, à suis domibus fodere exorsi sunt, dimensi viã sub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effossam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audiui in Ægypto hanc alteram fuisse factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, sed interdiu est facta. Ægyptios enim humũ quam effodiebant, in Nilũ extuliſſe, quam ille acceptam dissiparet.

CL

1 *Videtur respondere hac Græca phrasis Gallica.* 2 Sex plethrorum. *Id est, centum pedum.* 3 In regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouentu piscium persoluit: quum influit, viginti minas. 4 Occidentem versus 5 At illi quonam esset deportata, mihi exposuerunt.

Et hic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autem reges
CLI quum iuste degerent, ac statо tempore in templo Vulcani sacrificassent, & vltimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare consueuerant, aberrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libauitque. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoq; gestabant galeas. Nec tum quidē dolo malo Psammitichus galeam tenuit. [1] Ceteri tamen id consulto factum esse à Psammiticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipsis esse redditum, qui ærea in phiala libasset, cum solum regem Ægypti futurum, non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam [2] rimando compererunt non id illum fecisse industria: sed maxima potentiæ suę parte exutum in palustria relegandum, ne illinc egressus, ceteræ Ægypto se im-
CLII miscereret. Hūc Psammitichū, [3] quum Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam Æthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt [4] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vna cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterum propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oracuio Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionem ei è mari viris æreis [5] existentibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interiecto, Iones quosdam & Cares prædandi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammitticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὸ νων λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλήων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, δυὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταπαύειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξένεικε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι ἐώθεσαν ἀπένδειν (ἁμαρτὼν τῦ ἀριθμοῦ) ἑνδεκα, δυώδεκα ἐόντων. ἐνθαῦτα ὡς ὁκ εἶχε φιάλῃ ὁ ἔσχατος ἑστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὸ κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ἐπέθηκέ τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφορεόν τε βασιλῆες, καὶ τότε οὐ τὸν ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νῳ μὲν οὐδενὶ δολερῷ τρόπῳ χρεώμενος, ἐπέθηκε τὸ κυνέην. οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ὑπὸ Ψαμμιτίχου, καὶ ὅ χρηστήριον, ὅτι ἐκ χερὸς σφι, ὃν χαλκέην πεισάντα αὐτῶν φιάλῃ, τῦτον βασιλῆα ἔσεσθαι μουνῶν Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τῦ χρησμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς δυδύεσχον βασανίζοντες οὐ δικαίως πρήγεος αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἐδοξέ σφι διώξαι, φυλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τῦτον πρότερον φεύγοντα ὑπ' Αἰθιόπα Σαβακῶν, ὃς οἱ ὑπ πατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ὁκ τῆς ὄψεος τῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα πολλὸν τοῦτον χρόνον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑποτιάμενος ὧν ὡς ὑπ' φεύγων περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπινόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς ὃ χρηστήριον τῆς Λητῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ὑστατήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑποφαινόντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἐπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑποκυσομένους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Καρας ἀνδρας, χαλκίνην ἐσπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλῃ τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος Ψαμμιτίχῳ, (ὡς δὲ οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατέουσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑποτελεύμενον, φιλίην τε ποιέεται Ἴωσι

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quū Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect. ἐκὼν sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volens interemerat. *id est*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρὸς πείσεται· καὶ σφέας, μεγάλα ἐπαρθεὶς θυμοῦ, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατῆρε τὰς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότου ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐκκυκλίου τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ἕστηκασι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κάρσι τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους οἰκῆσαι αὐτίους ἀλλήλων, τὸν Νεῖλον δι' μέσου ἔχοντος· τοῖσι οἰκήματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάλλα τὰ ὑπέσχετο πρήγματα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκμανθάνειν. ἀπὸ τῶν τούτων τῶν μαθητῶν τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, εἰσὶ νῦν ἑρμηνέες τῇ Αἰγύπτῳ γεγονότες· οἱ δὲ Ἴωνες τε καὶ οἱ Κάρες τούτους τοὺς χώρους οἰκησαν χρόνον πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τοῦ Πηλουσιακοῦ καλεομένου στόματος τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω δὴ μισγόμενοι τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἐξαμῆμοι, πλέονα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρότερον γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ἔτι μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν ὦν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον. Τῷ δὲ χρηστηρίῳ τῷ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίην ἐόντος ποιήσομαι. Ἔστι γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὂν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀνάπλοον ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον σημάνας μοι. ἔστι δὲ ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριόν ἐστι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν θαυμάτων ἐν θώυμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vna cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quũ apparuerit) vndiq; columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenũm cubitorũ: Apis autẽ Græca lingua Epaphus est. His Ionib⁹ Caribusq;, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prędia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cetera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [1] contra mare, aliquantulum supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas, Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [2] & vestigia naualium, & domorum rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oracolo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

CLIII CLIV CLV

1 Propemodum ad mare, infra vrbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naues,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitu-
CLVI dinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quę vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se mouentem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifariæ extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret: Apollinem ab Isside sibi commendatum, occultauit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt solus[1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi
CLVII sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes vrbes (*duntaxat* quas nouimus) sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius
CLVIII qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECVS, qui fossam ad rubrum mare ferentē primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin vrbem,

Φερέσω. ἔστι δὲ τοῦ τεμένεος τούτου Λητοῦς νηός, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἐς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τετράσι ἴσος. τεσσερακοντα πήχεων τούτεων ἕκαστός ἐστι. Ὁ δὲ καταφέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος λίθος, ἔχων τὴν πρηστηρίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν ἐν νηὸς τῶν φανερῶν μοι τοῦτο ἐστὶ θωυμαστότατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένη πρὸς τὸ Βουτοῖ ἱερόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὐτὴ ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισσοὶ ἐνίδρυνται. ἐμπεφύκασι δὲ ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοί, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς πλωτὴν φασὶ εἶναι αὐτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ τὸ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἐστί, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε δὴ πρῶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλωνα μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ ὁ δεύτερος ἄλλος, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φέρω, μούνων δὴ ποιητέων τῶν πρὸ ἐμεῦ γεγονότων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. Ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσεράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρὸς κατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ ἑξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ὀπίσω πλέον χρόνον πολιορκεομένη αὐτὸν ἔσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῆς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσης· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τοῦ μῆκός ἐστι πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὡρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

1 Omnium superioris ætatis poetarum,

παρὰ Πατοῦμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. ὤρυκται δὲ πρῆτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος Μέμφιν τεῖνον, ὄρεος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου παρὰ τὸν ὑπώρεην ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὸν νότον καὶ μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς κόλπον τὸν Ἀραβίον. τῇ δὴ ἐλαχίστη ἐστὶ καὶ συντομωτάτη ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ὑπορύσσοντες ἐς τὸν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀραβίον κόλπον. τοῦτο μὲν ὃ συντομώτατον. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τῷ ὑπὸ Νεκὼ βασιλῆος ὀρυσσοντες, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μέν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προσεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Γαυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτρέπετο πρὸς στρατιάς· τῇ τειρήρεες αἱ μὲν, ὅτι τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δὲ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὅτι τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ὁρέαται. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύρῳσι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὸ μάχιμον, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐθήπε ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παρὰ Ψάμμι παραδοὺς τὸν ἀρχήν. Ἐπὶ τούτου δὴ ὁ Ψάμμις βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων σφέων θέσθαι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες τούτων τὰ αὐτὰ οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους ἂν ἔτι ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὸν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τὰ εἵνεκα ἀπίκοιντο, ἐβουλήθη ὁ βασιλεὺς σφέων συγκαλέσαι Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν δικαιωθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύ-

iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiem sunt[1] continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius montis ima ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert) in sinum Arabicum. Quâ igitur breuissimus tractus & maxime compendiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est[2] confragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc[3] interpellatus oraculo, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Superfedens itaque à facienda fossa Necus, CLIX [4] ad militum copias se conuertit, atque ad classes quæ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc[5] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prœlium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [6] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & septem imperii sui annis decessit, tradito imperio PSAMMI filio suo. CLX Eo apud Ægyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactantes à se in Olympia iustissimum [7] ac maximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in Ægyptum peruenerunt, eaque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum conuenissent, & Eleos audissent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciatum num quid possent

1 Contiguus 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Reuocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept. 5 Canales quibus deducebantur naues, *vt paulo ante. Alii naualia interpret.* 6 Eum autem vestitum quo vsus erat quum ista conficerentur, missum ad Branchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea vero decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales

Ægyptii

Ægyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent ciues. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ proponerent, ab omni iure[1] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustũ proponere certamẽ, & si eius gratia venissent in Ægyptum, iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc
CLXI Ægyptii Eleis subiecerunt. ¶ Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui secundum Psammitichum auum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impręsentiarum. Quũ aduersus Cyrenęos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hęc perquam grauiter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interie-
CLXII rant amici, ingenue desciuerunt. Id vbi resciuit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum peruenisset, reprehendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neq; hoc eo inuito factũ fuit, vt ostendit. nam simulatque ab iis qui desciuerãt Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquã aduersus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erãt Ægyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iussum vt ad se viuũ Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin ad se vocat.[2] Amasis (sedebat autẽ in equo ad suos cohortandos, insolẽter) stolide iubet hũc ad se adducere Aprie-

Αἰγύπλιοι τῶν δικαιότερον ἐπιξυρεῖν. οἱ δ', βυλλυσάμενοι, ἐσηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται συναγωνίζονται. οἱ δ' ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δ' Αἰγύπλιοι ἔφασαν σφέας ἔτω πρήγματα, πολλοῦ τὸ δίκαιον ἁμαρτηκέναι. οὐδεμίην γὰρ εἶ μηχανὴν ὅκως ὁ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ τοιῆσδε ἔσονται, ἀδικέοντες ὀνήσεσθαι. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως πρήγματα, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπίκοιατο ἐς Αἴγυπλον, ξείνοισι ἀγωνιζησι σκέλλουσι ἀγῶνα πρήγματα, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπλιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμις δὲ ἐξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πατέρα ἐγένετο ὀλβιοδαιμονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπ' αὐτοῖ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιῆσδε φάσιος, τὴν ἐγὼ μακρότερον μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι ἀποπέμψας γὰρ στρατιὴν μεγάλην ὁ Ἀπρίης μεγάλως ἐπρήξατο. Αἰγύπλιοι δὲ τοῦτο βαρυμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες δι' Ἀπρίην ἐν προφάσι αὐτοὺς ἀποπεμφθῆναι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπλίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ. ταῦτα δὲ δόξαντα ποιεύμενοι ἐπί τε οἱ ἀπονοήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τοῦ εἰκότος. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δέ, ἐπιὼν τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπλίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπλίων ὄπισθε στὰς περιέθηκε οἱ κυνέην, καὶ περιθεὶς, ἔφη δι' αὐτὴν βασιληίην περιτίθεσθαι. καὶ ὡς ἄκων ἀρχὸς ἐγίνετο ὁ ποιεύμενος, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπλίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπλίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος δὲ, ζωντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, ἐκάλεε μιν ὁ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεμαπαίσι· καὶ τοῦτο μὲν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν·

1 Aberrasse. 2 At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure sublato pepedit, & illud Aprię afferri iussit. *Ita Camerar. Affertur & tertia interpretatio: sed Camerario assentior.*

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι παρ' αὐτόν. τὸν δὲ αὐτὸν ὑποκρίνεσθαι ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκεύαζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸν οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τετῶν λεγομένων σὺκ ἀγνοεῖν τὴν ἀφίοιδιν· καὶ παρασκευάζομενον ὁρέοντα ἀσυδῆ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν παραχρῆμα βασιλέϊ δηλῶσαι τὸ παρασκευάμενον. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν παρὰ τὸν Ἀπρίην σὺκ ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, ἀλλὰ παραυτίκα λόγον δόντα, ἀλλὰ παραθύμως ἔχοντα, παραιτᾶσθαι παρατάξαι αὐτῷ τὰ τε ὅπλα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὲ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ σφέτερα ἐφέρεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐόντων οὕτω αἰσχρῶς λυμηθέντα ἀφικόμενον, σφέα δὴ χρόνον ὀλίσχον τινὰ ἐπισχόντες, ἀπίσταντο παρὰ τοὺς ἐπιόντας, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμασι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλίζε τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλαυνε ὅπι τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ παρὰ ἑωυτὸν Καρᾶς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπερηφάνους τετραμμένους. ἐπὶ δὲ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε παρὰ τὸν Ἀπρίην ὅπι τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ παρὰ τὸν Ἄμασιν, ὅπι τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ ὦν, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ ὦν, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι, οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαιρῆται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτις καλεομένη, Ναθὼ ὄνομα. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γινόμενοι, ὅτε ὀπὶ πλείστους ἤλασε ἠλάσατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αὐτοὶ ἑωυτοὺς ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε αὖ νομοὶ εἰσὶ· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, οὐ πολὺς· Βουβάστιος πόλιος ὅτοι εἰσὶ οἱ νόμοι Καλασιρίων

98

& quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret, accitus, respondit se iamdudum dare operam vt id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suę diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intuentes ceteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad ceteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingens ac spectatu digna.[1] Itaque vtrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi vrbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIV hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodq; artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui[2] harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorũ quidem hæ CLXV sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centũ ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiã opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana,[3] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæ tribus Calasirium,

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin vtrique peruenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Ceterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male fortasse, cum Valla,* Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ. *Et paulo post,* Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus, *nisi quis malit vocem Græcam nomoi vbique retinere.* 3 Anytia,

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi cogun-
tur, ducenta quinquaginta millia viro-
rum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artifi-
CLXVII cio operã dare, sed solũ rei militari, filio
discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne
mutuati sint Græci non possum pro cer-
to diiudicare, quum videam & apud
Scythas Persasque & Lydos, denique a-
pud omnes fere barbaros haberi pro i-
gnobilioribus ciuibus eos qui artificia
discunt, eorumque liberos: generosio-
res autem eos qui à manuariis operibus
abstineant, præsertim qui [1] cessent ob
bellum. Hoc itaque cum ceteri Græci
didicerunt, tum præcipue Lacedæmo-
nii. [2] Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præ-
ter sacerdotes, hoc eximii honoris ha-
bebatur, vt singulis duodecim aruræ es-
sent exemptæ & immunes. est autem a-
tura centum cubitorum Ægyptiorum
quoquouersus. Ægyptius vero cubitus
Samio par est. Hæc tamen vniuersis
exempta erant: istis vero per vices in
orbem fruebantur, & nunquam iidem.
Calasirium milleni & Hermothybium,
alii totidem circa regem fungebantur
annuo satellitum munere. Istis præter
aruras dabantur viritim hæc alia, panis
tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubu-
læ binæ, vini [3] sextarii quaterni. Hæc as-
CLXIX sidue satellitibus præbebantur. Vbi
igitur ediuerso venientes, Apries cum
auxiliariis, Amasis cum vniuersis Æ-
gyptiis in vrbem Memphin peruene-
re, congressi sunt. Et peregrini quidem
egregie pugnauerunt, tamẽ quod erant
multo inferiores numero, victi sunt.
Fertur Apries ea fuisse persuasione, [4] vt
nullus neque deorum neque homi-
num posset sibi adimere regnum: adeo
videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen
tunc congressus, prœlio fugatus est, vi-
uusque captus ad vrbem Saim ductus
est in ædes quæ ipsius antea fuissent,
tunc autem Amasis regia. Ibiq; [5] quam-
diu in regia pascebatur, eum Amasis
honeste asseruauit. Tandem incusanti-
bus Ægyptiis non iuste agere qui suum
& ipsorum inimicissimum aleret, ita illis
Aprien tradidit. Eum isti vbi strangula-
uere, paternis in monumẽtis sepelierũt,
quæ sunt in templo Mineruæ, proxime
[6] cœnaculum ad læuam manũ intranti.

εἰσὶ γνώμῃσι, ὅτε ὑπὸ πλείστους ἐγένετο, πέντε καὶ
εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. Οὗτοι τούτοισι ἔξεστι τέ-
χνῃσι ἐπασκῆσαι οὐδεμίῃ, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπ-
ασκέουσι μοιρηδόν, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμε- ἐκδεκόμενος.
νοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμα-
θήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖνα· ὁ-
ρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυ-
δοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέ-
ρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς ἀπὸ τέ-
χνας μαθαίνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων· τοὺς δὲ
ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους νο- νομιζομένους
μίζουσι εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον αἰμέ-
νους. μεμαθήκασι δὲ ὧν τοῦτο πρώτιστοι οἱ Ἕλληνες,
καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀ-
νονται τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δὲ σφι ἐστὶ πάσης
ἐξῃρημένα μοιρέων Αἰγυπτίων παρὲξ τῶν ἱ-
ρέων· ἀρούρας ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέ-
ες. ἡ δὲ ἄρουρά ἐστι ἑκατὸν πήχεων ἑκάστη, πή-
πρώτη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐ-
ὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἐστὶ ἐξ-
ῃρημένα. τὰδε δὲ ἐν περιτροπῇ σκαπτιῶ-
τι, καὶ οὐδαμὰ ὡυτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμο-
τυβίων ἄλλοι, ἑδορυφόρεον σφίσι ἕκαστον ἔτος ἕκατὸν
στρατιήν· τοῖσι δὲ ὧν τάδε παρὲξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα
ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ςαθμὸς, πέντε
μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες
ἀρυςῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.
Ἐπεί τε δὲ συνίοντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ὑπη-
κόους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπί-
κοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνεβάλοντο καὶ ἐμαχέσαντο
μὲν δὴ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατ'
τοῦτο ἐτρώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι οὕτω δὴ καὶ
Φαραώνα, μηδὲ δι' θεόν τινα μηδένα δύνασθαι πᾶσαν τ'
βασιληίης· ὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑαυτῷ σὺν καὶ ζωγρηθείς,
ἀπήχθη ἐς Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία τὰ βασιλήϊα. οἰκήματα
ἐόντα, τότε δὲ Ἄμασίος ἦν βασιλήϊα. οἰκήματα 99
δὲ τέως μὲν ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἄ-
μασις εὖ ἐποίεε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων
ὡς οὐ ποιῇ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθι-
στον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι
πατρῴῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθη-
ναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι δεξιῇ χερός.

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparatiue pro Minime omnium.* 3 Ἀρυςῆρες, *ab aliis Cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Hausti: vel Haustra.* 4 Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste obseruauit: *vel*, honesta obseruantia prosequutus est: tandẽ autem incusant. *Vel, antea quidem in regia nutriebatur: & eum Am. honestè obseruabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium

ἔλαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐν νομῷ τούτῳ θανόντας βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. ἐν γὰρ τῷ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ δεξιέρω μάλα ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἡ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προγόνων. Ἔστι δὲ οἱ καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, πάσας λιθίνη μεγάλη, καὶ πεπηγυῖαι σύλοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δεξὰ θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ ὁσίου ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀξαγορεύειν τοὔνομα, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νεῶ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμενον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λιθῖνοι. λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδόσι μοι ὅτι πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, ὕστερα κείσθω. καὶ τὴν Δήμητρος τελετὴν, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πρέπει ὕστερα κεῖσθαι, πλὴν ὅσον αὐτὰ ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δέ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξεπόλεπτο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ἐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ τοῦδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ ἰθὺ πόλεος, ἔνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ὀλιγωρίῃ μοίρῃ μεγάλῃ ἦσαν, ἅτε δὴ δημότην τε πρότερον ἐόντα, καὶ οὐκίης ἐκ δόκιμου Φωνέος· μετὰ δέ, σοφίῃ ἀγωγὶς ὁ Ἄμασις ἐκ ἀγνωμοσύνης προσηγάγετο. ἦν οἱ δὴ καὶ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, καὶ δὴ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἀπενίζεατο. τοῦτον καταχώνας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τοῦ πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις ὃ ἐκ τῶν ἐόντων ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς ὃν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἀπομοῦν τε καὶ οὐρέειν, καὶ πόδας ἀπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ἐμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. εἰ γάρ πρότερον

Nam Saitani[1] cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumẽtum[2] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiusque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculũ gemini postes stant, in quibus vrna est. Sũt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totũ delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuũ noctu faciunt, quæ vocãt Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenùs sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus eiecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non eiecti sunt, sed relicti) conseruatus. ¶ Aprie sublato, regnauit AMASIS è[3] tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec vllius sane momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non[4] asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero peluis aurea, in qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque[5] dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii euomere immingereque, & in qua pedes abluere contuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac

CLXX CLXXI CLXXII

πρὸ πρήγματος ἀγνωμοσύνῃ

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quã illud Apriæ eiusque progenitorum: est tamen in septo tẽpli hoc quoq;, porticus lapidea & columnis ornata palmarũ arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, prouincia.* 4 *Non legit* ἀγνωμοσύνῃ *(vt in vulg. edit.) sed* ἀγνωμοσύνῃ, *vt in ver. cod.* 5 Numinis stat.

fuisset

fuisset plebeius, impræsentiarum tamen esse ipsorum regem, eoque iubere vt sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita vt æquum censerent ei seruire. CLXXIII Idem hoc vsus est in rebus agendis instituto: ab aurora vsquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores iocabatur, morionẽ agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eũ verbis[1] castigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes[2] augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, [3]arcus ab iis quorum sunt, quum est opus, intendi: eos, si semper intenti sint, ruptũ iri, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtriq; rei tempus impertio. Hæc CLXXIV Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cum dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantẽ ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniã, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentum donauit, neque adiens sacrificauit, tanquã nihil mererentur, quod redderent falsa responsa: qui autẽ eum[4] pronunciauerant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit. CLXXV Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longe superans cetera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit.

" ἦεν δημότης, ἀλλ' ὁκοῖος τῷ παρεόντι εἰ) αὐτέων χ' εἰ)
βασιλεύς· καὶ πρόφασίν τε καὶ προφερόμενος ἐωυτὸν
ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς
Αἰγυπτίους, ὥστε δικαίως δουλεύειν. Ἐχρᾶτο
δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῇδε· ὃ μὲν ὄρθριον,
μέχρι οὗ πληθούσης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησ-
σε τὰ προκείμενα πρήγματα· ὃ δὲ ἀπὸ τού-
του ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ
ἦν μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀχθαδέντες ὦ τύ-
τοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτόν, τοιάδε λέγον-
τες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτὸν προτρέπεαι, "
ἐς δὲ ἄγαν φαύλην προάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν "
ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ θωκεύντα, διὰ ἡμέρης πρήσ- "
σειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ὀπτ- "
ήατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχοίατο, καὶ σὺ "
μείων σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασι- "
λικά. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε αὖτις, Τὰ τόξα οἱ κε- 100
κτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι· "
ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, χαλύουσι. εἰ γὰρ μὴ ὕστερον "
ἐν θρόνῳ ἐντεταμένα εἴη, οὐκ ἂν ἐκπλήσσοι ἄν. ὥστε ἐς "
ὃ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ "
ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεντυνδάσθαι "
ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην ὃ μέρος ἑωυτοῦ αἰνέειν, λάθ- "
οι ἂν ἤτοι μανείς, ἢ ὄγε ἀποπληκτος γλυκύθυμος. τὰ "
ἐγὼ ὀπτάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν
τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις,
" ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκώμμων, χ' ἔστι
καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅκως δὲ
μὲν ὀπτὰ λείποι τοῦνο τὰ τε καὶ ὑπαθύοιτα τὰ ὀπτή-
δεια, κλέπτεσκε αὐ τοιῶν. οἱ δὲ αὖ μὲν φάμενοι
ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον
ὀπὶ μαντήιον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ
κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ
" ὑπέφυγε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίη- χ' ἀπέφευ-
σε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶ- γ.
ρα εἶ), τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς
ὀπισθόμην ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔφυε· ὡς
οὐδενὸς ἐόντας ἀξίους, ψευδεά τε μαντήια κεκτη-
μένους· ὅσοι δέ μιν κατέλησαν φῶρα εἶ), τούτων ὑ
ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχο-
μένων, τὰμάλιστα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μέν,
ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωυμάσια οἷ
ἐξεποίησε, πολλὸν πρώτοισι ὑπερβαλλόμενος
τοὺς τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε ὁ μίγαθος
λίθων ἐστί, καὶ οἱοίων τεών· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς
μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας προμήκεας ἀνέθηκε.

1 Admonebant, Non teipsum recte regis, ô rex, qui &c. 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr.
3 Qui arcum possident, quum illo opus habent, intendunt: postquam autem vsi sunt, remittunt. Nam si perpetuo intentus esset, frangeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis condicionem esse: si assidue seria tractare, nec vll.
4 *Ad verbum*, Constrinxerant. *id est*, Conuicerant.

λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπισθιλιὼ ἀφικνεῖται ὁ μέγαθος ἀκόμισε. ἠγάγετο δὲ ἐκ τῶν πλησίον τὰς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐσοίκων λιθοτομίων, τὰς δὲ ἀφικνεῖσθαι ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἰκοσι ἡμερέων ἀπὸ ταύτης ἀπὸ Σάιος. ὃ δὲ οὐκ ἧκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἔξ ἐστι τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἀκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἀκόμιζε μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διχίλιοι δὲ οἱ πρεσβεύτεροι αὐδρῶν ἀγωγέες, καὶ ἕκατοι ἀπόντες τῆς κυβερνητῆς. τοῦ δὲ στέγης ταύτης ὁ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἐστί, εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ στέγης τοῦ μονολίθου ἐστί. ἀπὸ δὲ ἔσωθεν ὁ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· ὁ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· ὁ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη τοῦ ἱροῦ κέεται πρὸ δὲ τοῦ ἐσόδου. ἔσω γάρ μιν ἐς ὃ ἱερὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι ὁ ἀρχιτέκτονα· αὐτοῦ ἐλκομένης τοῦ στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου συγγενιόσης πολλοῦ, καταχθόμενον τῷ ἔργῳ· τοῦ δὲ Ἄμασιν, σὺν θυμῷ ὀυ ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς αἰθέριος διεφθάρη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τῆς αὐτῆς μοχλεύοντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι. Ἀνέθηκε δὲ καὶ σὺν τοῖσι ἄλλοισι ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα ὁ μέγαθος ἀξιοθέητα. σὺ δὲ καὶ ἐν Μέμφι, ὃν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείῳ ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι ὁ μῆκος. ὀπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τοῦ αὐτοῦ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, ἑκατέρωθεν ὁ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ σὺν Σάι, κείμενος κατὰ τὠυτὸ τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Γσι τε ὃ ἐν Μέμφι ἱερὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπὶ Ἄμασίος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε διδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἠριθμέετο τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδεκνύναι ἑκάστους τοῦ νομάρχου πόλιος τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῶται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἀπὸ Αἰγυπτίων τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τοῦ σκῆνος ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμέμπτῳ νόμῳ.

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hęc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autẽ [1] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinq; sublimitas. Domus hæc ad ingressum tẽpli collocata est. nã ob id aiunt in templũ non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [2] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominẽ vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebat, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductũ. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pauimentum gemini colossi stant [3] ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quę vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [4] Amasis quoq; extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarẽt vnde viuerent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime viuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue vsurpant.

CLXXVI

CLXXVII

101

1 Duodeuiginti cubitorum, & digitorum XX est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem vertens Amas. 3 Ex eodem lapide, 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare vnum quemque apud præsidem cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitę suæ rationem iustam non potuerit, huic morte mulctandum. Solon autem Atheniensis iumpram hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amasis

CLXXVIII Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tũ iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin vrbẽ incolendi. Qui vero eorũ nollent illic habitare, sed nauigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximũ quidem eorum fanum atq; [1] celeberrimum vocatur Græcum: ciuitates autem quæ cõmuniter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenę: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Ceteræ ciuitates quæ consortes huius rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, Æginetæ quidẽ, Iouis: Samii autem, Iunonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitum, datoque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrando Delta, donec peruenisset Naucratin. ita Naucratis in honore

CLXXIX erat. Iam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) trecentis talentis construendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas mnas

CLXXXI donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita vt illinc vxorem etiam putaret sibi esse ducendam, siue feminæ Græcæ amore captus, siue alias ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis, Tu vero, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamẽto vales effugere

Φιλέλλην δὲ ἡμόλυος ὁ Ἄμασις, ἄλλά τε ἐς Ἕλληνων μετιξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτῷ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. Ὃ μὲν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται μὲν Ἑλλήνιον, ἅδε δὲ πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τουτέων μὲν ὅδε ὁ τέμενος τοῦτο. καὶ προστάται τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετέον μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἑπ' ἑωυτοῦ ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στόμα τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, ἐξιὼν ὀμόσας, μὴ μὲν ἐκβῆναι ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη τοῖς ἀντίοις ἀνέμοις πλέειν, τὰ φορτία ἔδει διαγείειν ἐν βαρίσι περὶ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων ὃν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νῦν τετρακισχίλια ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐθωμάτως κατεκάη) τοῖς Δελφοῖσι δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρέχειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον δὴ Αἰγύπτου ὠφείκαντο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια ταλαντεῖνα πάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην στῶσε θήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὑπερθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μισγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῆσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτῃσι καλεομένην, Ὦ γύναι, κατά με ἐφαρμάξας, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ

1 Maxime frequentatum. *Vel, Quo maxime vtuntur.*

μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τε οἱ ἀρνουμένῃ οὐδὲν ἐλύετο τρηχύτερος Ἄμασις, εὔχεται τῇ Ἀφροδίτῃ, τῇσι οἱ ἐπ' ἐκείνῃσι τῇσι νύκτα μιχθεὶς ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ ἦν) μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ δὲ ἀνθεύτεν ἥδη οἷός τε ἦλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ κατὰ μὲν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. Ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτὴν ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τὸ μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὁπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δέ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δὲ ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ δι' Φασιάς ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νεῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ ὧδε μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν οὖν Σάμον αὐτὸς ἔθηκε τὴν ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, οὐδεμιῆς εἵνεκεν ὅτι μὴ ὅτι ἱρὸν ὁ ἐν Λίνδῳ ὃ τῆς Ἀθηναίης λέγεται εἶναι τῶν Δαναοῦ θυγατέρων ἱδρύσασθαι, ἐσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. Ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος δὴ θεῶν, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cãbyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona CLXXXII quæ misit in Græciã: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Mineruę simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignũ: Samum vero, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam vsq; ætatem. Samum quidẽ, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

1 Ad viuum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HPOΔOTOY

HALICARNASSEI ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER tertius, qui inscribitur ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη

THALIA. ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSVS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tũ ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum mouit ob hanc causſam: Miſſo in Ægyptum [1] legato, Cambyſes petiit ab Amaſi filiam, & petiit conſilio cuiuſdam Ægyptii, qui Amaſi erat infenſus quod ſe potiſſimum ex omnibus Ægypti medicis Amaſis ab vxore & liberis abſtraxiſſet, amandando in Perſas, quo tempore Cyrus ad Amaſin miſerat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto eſſent præſtantiſſimum. Ob id infenſus Amaſi ille Ægyptius, inſtitit ſuadere Cambyſi vt ab Amaſi filiam peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut non data, Cambyſi redderetur inuiſus. [2] Amaſis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambyſem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, ſed pellicis: & Perſarum potentiam grauabatur horrebatque. Hæc reputans, ita ſibi faciendum ſtatuit: Erat Aprię ſuperioris regis filia, nomine [3] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque ſpecioſa. Hanc puellam Amaſis veſtitu pariter & auro exornatam, pro ſua in Perſas dimittit. Quam quum poſt aliquantum tempus Cambyſes ſalutaſſet, filiam Amaſis appellans, ipſa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amaſi eluſus, qui me ornatu comptam tranſmiſit, tradens tibi pro ſua, quum reuera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum Ægyptiis rebellans interemit. [4] Hic ſermo extitit cauſſa quæ Cambyſem Cyri filium vehementer indignatum induceret aduerſus Ægyptũ.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων τε ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνας τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ὑπ' βουλῆς αὐδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἐποίησε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπόνων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρὸν, ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἐκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας ἐδέετο Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὀπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ὑπήγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δόντος αἰνῆται, ἢ μὴ δόντος, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι, οὔτε ἀρνήσασθαι. ἐὺ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκα μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνου ὡς μιν κατάπρωτα ἐκάλεε, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἀμαθέα μιν ὁ Ἄμασις οὐ μαθὼν, ὃς ἐμὲ σοὶ κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δοδοὺς, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπρίεω τοῦ ἐκείνου ἐούσῃ ἑωυτοῦ δεσπότεω, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγένετο ἥγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἰγυπτίους.

1 Caduceatore. *Sic alibi κήρυκα* recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amaſis, quum Perſ. potentiam grauaretur atq; exhorreſceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valde procera & formoſa, ſolã ex ea familia relicta, 4 Hic ſermo & hæc cauſſa *vel occaſio* interueniens Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatum aduerſus Ægyptum impulit.

οὕτω μὲν ἐν λέγεται Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἰ) ὀν πέμψαντα τὸδε Ἄμασιν ἀπὶ τὸν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μέντοι γε δὴ λέληθε αὐτοὺς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπίστανται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖθις δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἐὼν παῖς Καμβύσης, αὐτὸς ἐὼς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ τοῦτο μὲν παρέπουσι τὸν λόγον, τοῦς ποιεύμενοι τὴν Κύρου οἰκίην συγγενέες εἶ). τὰ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις τῶνδε τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Κασσανδάνην παρεστεῶσα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχομένη τοῦ ἐπαίνου, ὑπερθωϋμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνὴ, εἶπε πάσῃ

103 » Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐούσαν Κῦρος

» ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ὀπίκτητον, ἐν τιμῇ πέλεται. τὴν μὲν ἀχθομένῳ, τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα. τῶν δέ οἱ παίδων ὁν πρεσβύτερον εἰ-

» πεῖν Καμβύσεα, Τοιγὰρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γενόντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· ὁν δὲ, μνημονεύσαντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατηίην. Συνωίκεε δὲ καὶ ἄλλο πρῆγμα ποιόνδε πρήγματι ἐπιστρατεύσιον τούτῳ. ἦν τῶν ὀπικούρων Ἄμασις ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνασσεύς, οὔνομα δὲ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἄμασι, ἐκδιδράσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐὼν αὐτὸν ἐν τοῖσι ὀπικούροισι λόγου οὐ μικροῦ, ὀπίσω μύνον τε τὰ πρὸς Αἴγυπτον ἀτρεκέα ἐπιστάμενον, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, ἀποστέλλων πρόθυμος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν δυνούχων ὁν πιστότατον ἀποστείλας τριήρει κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δ', οὐκ ἀπήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον,

Atque ita quidem memorant Persæ. Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum:[1] apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii[2] rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Ceterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad vxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinuisset, huius rei memorē, Ægypto bellum intulisse. Acc. III IV essit huc & aliud quidam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidā auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succēsens, nauigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimū haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum,[3] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem aduersus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Kem ita narrant vt inuertant. 3 Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet transitum.

v Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] vsque ad montes Cadytis, quę est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti non minore (vt mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps iam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar

vi trium dierũ, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum nauigant, notũ habent, hoc dicere instituí. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca. [4] ita hydriæ superuenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam

vii portantur. Atq; hunc in modũ quem dixi aqua contracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei cõsilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptaque inuicem fide.

viii Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusq; vestimento,

καὶ ἀπορέοντι τῷ ἔλκεσιν ὅκως τῷ αὐυδρον διεκπρᾶ, ἐπελθὼν φράζει μὴ καὶ πάλα τὰ Ἀμάσιος ρηγματα· ἐξηγέεται δὲ καὶ τῷ ἔλκεσιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα ἐς δὲ Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τῷ διέξοδον οἱ ἀσφαλέα ποιῆσαι χεῖν. Μουνὴ δὲ ταύτη εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἔστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιος ἔστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ ὁ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος ἔστι Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγύπτου. ὁ δὴ μεταξὺ Ἰηνίσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐστὶ τριῆς ἡμέρας ὁδὸν, αὐυδρίην ἔστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐπιστέαται, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ τοῦτο ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου ἐς τοῦτο ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἐν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέσθαι. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα αἰνιγματοῦται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πᾶσι τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δ' ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ αὐυδρα τῆς Συρίης χωρίζειν, πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ μὲν ἐπὶ Φοινίκων κέραμος, ἢ ἀφαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τῶν παλαιῶν, χωρίζεται ἐς Συρίην. Οὗτοι μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην καταδιασκευάσαντες ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἕλξαντες ὕδατι, ἐπεί τε πάχισα παρέλαβον Αἴγυπτον· τότε δὲ ἐκ ἑόντος ἐν ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τὸν Ἁλικαρνασσέος ξείνου, πέμψας κατὰ τὸν Ἀραβίην ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τὴν ἀσφαλείης, ἔτυχε πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς ἐπὶ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ ὃ εἴσω τῶν χειρῶν κατὰ τὰς δακτύλους τὰς μεγάλους ὑπαπύει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύην,

κροκύδα

1 Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena, sic & in sequentibus. Vel potius, Amphora vini plena, vt sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κεκόφθαι, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persę ii sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparatunt, contracta, vt modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Vltra veteres, *pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

ἀλείφῃ τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά.
104 τῶν μὲν δὴ πιέσων, ὅπως καλέῃ τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ὅπως καλέσαντος δὲ τοῦτον τοῦτο, ὁ τῇσι πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, παρείναι ἄνδρα ξεῖνον, ἢ καὶ ἐν ἀστῷ, ἐς ὃν ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τῇσι πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον μὲν δὴ θεῶν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην νομίζουσι εἶναι· καὶ τῶν τείχων τὸ κυρτὸν χειρεσθαι φασί, κατά περ αὐτοὶ τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κύκλῳ, περιξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἄραβιος, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄυδρον, καὶ αὐτὸς ἐμίμνε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσεω στρατόν. ταῦτα μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπείγε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαφάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μηκύνειν ξυγκολλήσαντα ἐς τὴν ἄυδρον, ἀγαγεῖν ἀπὸ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀυδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δέκηται τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δὲ ἔστι δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄυδρον. ἄγειν δὲ μιν ἀπὸ ὀχετῶν ἐς τείχεα χοιρεία. Ἐν δὲ τῷ Γηλωσιῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἔστρατοπεδοῦχο Ψαμμήνιτος ὁ Ἄμασιος παῖς, ἐπομβρίων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τεσσερακοντούτεα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνεπέσχε. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθείς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι ἔνδον ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὅπου Ψαμμήνιτος τοῦ Ἄμασιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, φάσματα Αἰγυπτίοισι μέγιστα δὴ ἐγένετο. ὕεσθαι γὰρ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαν, οὔτε ὕστερον, τοὐμὲ ἐμοῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦτο γε πάντα· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ὑπήκοοι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι σφέας ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocans Dionysum & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. [1] Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autē in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rē commentus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitū præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quādoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnū in Arabia flumēn nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, vt ad loca arida per illū aquam produceret: inque ipso arido solo ingētes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidē partes aquam deduxisse. ¶ Ceterum X apud Nili ostium quod dicitur Pelusiū, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [2] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi sic- XI canea peragrauerunt, subsedere, vicini Ægyptiis, tanquam iam [3] congressuri. Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi,

χ' ὑδὼν οἱ μέγα ἀπάρσιον

1 Eodemque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 Legit συμβαλέοντας, vt & vet. noster cod. habent.

hoc rei

hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in castra perduxerunt, atque in conspectũ patris, positoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prœlio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum Ægyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis[1] elidas. Cuius rei caussam hanc illi reddebant, (facile mihi persuadentes) quod Ægyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem caussa est non calueścendi. nam ex omnibus hominibus paucissimos quis Ægyptios caluos videat. His igitur hoc caussæ est cur robusta capita gestent. At Persis cur fragilia sint capita, id in caussa est quod à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarasque.[2] Hæc ego huiuscemodi ossa vidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum qui vna cũ Achæmene filio Dario ab Inaro Libye sunt cæsi. Ægyptii
XIII quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Memphin, misit Cambyses aduerso flumine nauim Mitylenæam cũ caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionem hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrumpunt, virosq; frustatim dilaniatos in oppidũ afferunt. Et Ægyptii quidem[3] post hæc obsessi aliquamdiu restiterunt. Libyes vero id animaduertẽtes, eadem sibi quę Ægypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributumque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas

μηχανῶνται τοιῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες οἱ Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα σφι μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀνέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι σφαγεῦσι διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πᾶσι οἱ βπίκουροι, ὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θωῦμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος ταῦτα τὰ βπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων παρεκεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων κέεται τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχὰς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσὶ ἀθενέες ὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατρήσεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δὴ πίσχυραί, ὡς μόγις σὺ λίθῳ παίσας διαρρήξεις. αἰτίην δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γε οὐ πετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι, ξυρῶσι τὰς κεφαλὰς, καὶ τοῦτο τὸ ὀστέον τοῦ ἡλίου παχύνεται. τῶν δὲ τοῦτο καὶ τὸ μὴ φαλακρὰς αἰτίην ὄντι. Αἰγυπτίων γὰρ αὐτὶς ἐλαχίστους ἔστι ἰδεῖν φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ὄντι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐ παθείας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιηθέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους παρὰ τὰς φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον ἀτάκτοισι χώμασι. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἀνδρὶ Πέρσῃ· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὰ νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τάν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας χρυσοῦν ἀνὰ στόμα ποιησάμενοι, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μὴ τὸ πολιορκεόμενοι, χρόνῳ παρείχοσαν· οἱ δὲ περιοικέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἄμαχητί· καὶ φόρον τε ἐπέξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθείς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακόσιας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita se habent. 3 Obsessi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δεσαυτὸν ὦνος, αὐθχειρίη διέπειρε τῇ σφετέρῃ.
Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε ὁ τεῖχος
ὁ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς ὃ πειρήσειε
ὁκοῖόν τι λύμη ἦν βασιλέα τὸν Αἰγυπτίων Ψαμμή-
νιτον, βασιλεύσαντα μηνὰς ἓξ, τοῦτον κατίσας σὺν
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς,
ποιέων τάδε. θυγατέρα αὐτοῦ τοῦ βασιλέος ἐσθῆτι δουλικῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρηΐον· σὺν ἐπέμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας αὐ-
δρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασι- 10
λέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ
παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάν-
τες ἀνεβόων τε καὶ ὠδύροντο, ὁρέοντες τὰ τέκνα κε-
κακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, πρηΐδων καὶ μα-
θών, ἔκυψε ἐς τὸν γῦν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑ-
δροφόρων, δεύτερα οἱ ὃν παῖδα ἐξέπεμπε μετ'
ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τῷ αὐτῷ ἡλικίην ἐ-
χόντων. τοῖσι δὲ αὐχέας καὶ χεῖλος δεδεμένους ἦγον,
καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δ' ποι-
νὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπο- 20
λεμηθεῖσι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ
βασιλήιοι δικασταί, ὑπὲρ αὐδὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυ-
πτίων τῶν πρώτων αἰτιοῦσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν
ἠχθομένους παρεξιόντας, καὶ μαθὼν ὃν παῖδα ἀγόμενον ἐ-
πὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν συνεκατη-
μένων αὐτῷ κλαιόντων, τοῦτο ἐποίησε· καὶ ὅτι
τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συμ-
βέβηκε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ αὐτῷ ἁπλικέστε-
ρον ἐκπεπλωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδέν,
εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ τοσαυτοῦτον τῷ στρατῷ 30
τὴν παιδείαν, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίους. ὁ δὲ
Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ κα-
λέσας ὀνόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφα-
λήν· ἦσαν δὲ ἀρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἱ δ' ποιού-
μενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ὁδῷ, Καμβύ-
σῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δ' ὁ Καμβύσης, ὁ ποιού-
μενον, πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε,
„ Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διὸ
„ τι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ
„ τὸν παῖδα ὅτι θανάτου εἵνεκα, οὔτε ἀνέβω-
„ σας, οὔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν, (τοῦτον
„ σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτί-
μησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβε-
„ το τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κα-
„ κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· ὁ δὲ τῦ ἑταίρου πάθος,
ἄξιον

suã manu prehensas, dispersit in milites.
¶ Decimo autẽ die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit vt eius animum experiretur: Filiam illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cũ ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum eiulatu ploratuque, ceteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, vicissim vociferati sunt atque fleuerunt: Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium eius cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii iudices, pro singulis suorum interfectis denos primorũ Ægyptiorũ interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filiũ animaduertens duci ad mortem, alijs Ægyptiis qui circumsedebant comploratibus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergressis, accidit vt quidam [2] compotorum eius natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum alioslque Ægyptios in suburbanis consedentes. Quem vt conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cędebat. Aderant autem ei tres obseruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renunciarent. [3] Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuncio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, neque eiulasti neque fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) nõ propinquum. Et Cambyses quidẽ ita interrogauit: Psammenitus autẽ his verbis respondit, Fili Cyri, domestica mala erant maiora quã vt possem ea deflere: at lamẽtatio amici

1 Menses. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* 2 Connictorum 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. [1] Hæc vbi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Crœsumque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se
xv perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatum ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset Ægyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [2] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum
xvi iste decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [3] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquã sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictũ est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: apud Ægyptios autẽ, quia persuasum habẽt ignem

ἄξιον ἰῶ δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀλβαμό- «
νων ἐκπεσὼν, ἐς πωλοχίλω ἀπίκται, ὅτι γήραος ὑ- «
πῆῳ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, 106
ὀλοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυ- ἔφη εἰρ.
πτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἐτετύχεε γὰρ καὶ
οὗτος ὀπισσωθμὸς Καμβύσῃ ἐὼν Αἴγυπτον) δα-
κρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμ-
βύσῃ ἐπελθεῖν οἶκτον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν τόν
τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν
ἐκ τοῦ παρανίου αἰρέοντας, ἄγειν παρ' ἑωυ-
τόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα οὐκ ἔφθησαν οἱ μετοίτεω,
ἐκτεθνεῶτα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα. αὐ-
τὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἤγαγον πρὸς Καμ-
βύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ βιώσιμα ἔσχε, ἔχων οὐδὲν βί-
αιον. εἰ δὲ καὶ ἁπιστήθη μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀπέ-
λαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὀπίσω θυνεῖν αὐτῆς. ἐπεὶ
πολλοὺς ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας
τιμωρέων, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὥσπερ τοῖσί γε καὶ αὐ-
τῶν ἀποδιδοῦσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν
καὶ ἄλλοισι ἔστι καθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενομί-
κασι ποιέειν· ἐκ δὲ δὴ καὶ τῶνδε, τῷ Λίβυος Ἰνά-
ρῳ παῖδι Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶ-
χε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ
οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰ-
νάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὸν
κακὸν πλέα ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ
Ψαμμήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰ-
γυπτίοισι ἦλω. ἐπεί τε δὲ ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦ
Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε τοῦδε-
τὸν τρόπον. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης
δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάϊν πόλιν, βουλόμε-
νος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε
ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς
ταφῆς τὸν Ἄμασιν νέκεων ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
ταῦτα ὀπίτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν τὸν νέκεων ἐκέ-
λευε, καὶ τοὺς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντεῖν, καὶ
τἆλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα
ἔκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταρι-
χευμένος, ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ
μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος ἐκ ὁ-
σίοισι. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ· τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐστὶ νόμιμον οὐδετέροισι ὅσοι, Πέρσῃσι μὲν, διὰ ὅσα εἶπα, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab isto renunciata essent, visus est Psammenitus recte respondisse feruntque Ægyptii, Crœsum (nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamuis nulli Persis pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c. 3 Vel, Omnibus denique modis vexari.

θηείου εἶ) ἔμψυχον· πρώτα ὦν αὐτὸ κατεδόντα τὰ-
φῃ αὐλαξῃ· πλησθὲν ὦν αὐτὸ τῆς βορῆς, σὺν τοῦ-
θ. ἦσχειν τῷ κατεδομένῳ. οὕτω ὦν θηείοισι νόμος
οὐδαμῇ σφι ὅσιόν ἐστι ὄνον ἑκὼν δοῦναι. ἢ δὲ τοιάδε
τις ἐμηχάνησαν, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ λύκων κα-
βρωθῇ. οὕτω σοφέτεσι νομιζόμενα σπεύδειν
ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι,
οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλος τις τῶν
Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἄμασι· ᾧ
λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασι λυμήεσθαι.
λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις
τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὅπως
δὴ ἀκεόμενος τὰ ὁπισθεόμενα, ὃν μὲν αὖθις τῶν
ἐν μαστιγωθέντα, ἀποθάπτεται ἔνδοθι τῆσι
θύρῃσι ἐνὸς τοῦ ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐπετείλατο
τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ
μέν νυν ἐκ τοῦ Ἄμασις ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς τα-
φὴν τε καὶ ὄνον αὐτῷ ἐκτέαται, ἐμοὶ δοκέουσι ἀρ-
χὴν γενέσθαι, ἄλλως δὲ καὶ τὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.
Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατεύ-
σασθαι ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἄμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους
ἐπὶ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δὲ
οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους ὀνητικὴν στρατὸν
ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἄμμωνίους, τὸν πεζὸν ἀποκείσασθαι· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ἐφορμέ-
νους τε τῷ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένῳ εἶ-
ναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ
τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέρον-
107 τας τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡ-
λίου, τοιήδε τις λέγεται εἶ)· λειμών ἐστι τῷ πρασιείῳ, ἐπὶ πλέος χρεὼν ἐφθῶν πρώτων τῶν τετρα-
πόδων· ἐς ὃν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας πρήσσειν
τὰ χρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς
δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι παρεοῦσι τὸν βουλόμενον. φάσ-
καν δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὸ χλωρὸν αὐτὸ αἰεὶ διδόναι
ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη,
λέγεται εἶ) τοιήδε. Καμβύσης δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν
τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐκ Ἐλεφαν-
τίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπιστα-
μένους Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆ-
σαν, ἐνετέλλετο τῷ στρατῷ πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν
ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι σφέας δεδέσθαι, καὶ
οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρα-
τεύεσθαι. Φοινίκων δὲ μὴ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ
ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω

δουλο-

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vna cum ipsa re deuorata emori. Non esse vero apudeos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem quæ Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum [1] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECVNDVM hæc Cambyses constituit [2] trifariũ mouere bellum, aduersus Carthaginienses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africam ad australe mare incolũt. & aduersus quidẽ Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulq; res Æthiopicas exploratum. Solis autẽ mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedũ assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eamque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem vbi statuit exploratores dimittere, continuo ab vrbe Elephãtina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. [3] Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sancte si aduersus liberos suos militarent. nam ceteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

XVII XVIII XIX

1 Ad fores intra conditorium suum. 2 Triplex 3 Et interim dum istos accerseret, nauales cop.

nusin

nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus Ægyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cambyses posteaquã ex
xx vrbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes misit, iussis cũ ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum, cadumq; vini[1] Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à ceterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum cen-
xxi sent. Ad hos itaq; viros Ichthyophagi venerunt, offerentesque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibiq; hæc dona daremus, quorum ipse vsu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum venisse, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium meũ, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines à quibus nihil lacessitus est in seruitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium[2] dat, quando Persæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios Æthiopes cum maioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt[3] filiis Æthiopum vt præter suam velint aliam
xxii comparare regionem. Hęc loquutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deq; tinctura dixissent, Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vestimenta. Secundo loco de auro scisciatus, de tortili monili atque armillis,

δουλοσυνώω διέφυγον τοὺς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίῃ οὐκ ἐδικαίου τοῦσδε φέρειν Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς οὐκ δεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἂν ἐδεδώκεσαν τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον οὐκ Φοινίκων ἦρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθιοπας, ἐπιστείλας τὰ λέγειν χρῆν· καὶ δῶρα φέρων ἐκέλευε, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσεον τορκτὸν τε καὶ χείριον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικήιου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρέεσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιληίην τοιῷδε· Ὃν ἂν τῶν ἀστῶν κείνοσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὸν ἰσχυρόν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, δίδοντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέι αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα τοῦτά τοι δίδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθιόψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἦκοιεν, λέγει τοῖσι αὐτοῖσι τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τοῦ τιμῶ πολλοῦ ἐμὲ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ δίκαιός ἐστι· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ· οὔτ' ἂν εἶδε δουλοσύνῃ ἂν ἀνθρώπους ἥντινα οὐδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδοντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέι, ἐπείσθαι οὕτω ὑπερφιάλως ἕλκοντι τὰ τόξα Πέρσας ἐπὶ τοσοῦτον μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ θυμὸν ἐνοτρέφουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ λύσας τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἶπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μιν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δ' εἶναι αὐτέων τὰ εἵματα· δεύτερα δ', ὃν χρυσὸν ἠρώτα πρῶτα χρεώμενον ὃν τορκτὸν καὶ χείριον, καὶ τὰ ψέλλια.

1 Palmei. 2 Quum Persæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis supramodum magnis instructus macrobios Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id est, Æthiopibus.*

ἐξηγεομένων ὑπὸ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον· αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἶεν ῥωμαλεώτερα τῶν τέων πέδα. τρίτον ὑπ', ἠρώτα ὅ μιν ἥδιστον εἴη. εἰπόντων δὲ τῶν τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ πρὸς τὸ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτέων τῷ ποίῃσιν, χαρπαδὸν, τῷ πόματι, ἐπειρέτο ὅ, τί τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁ-
108 κόσον μακρόβιος τυγχάνει ἀνὴρ Πέρσης ζώων. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μιν ὑπὸ ἄρτου εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν· ἐπιδέκεσθαι δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ὀγδώκοντα ἀνδρὶ μακρότατον προκεῖσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοιεν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυον. φέρειν τοῖσι ἰχθυοφάγοισι ὑπὸ οἶνον. τοῦτο γὰρ ἐωυτοῖς ὑπὸ Περσέων ἐπιδεῖξαι. Ἀντιεξεμάων δὲ ὁ βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μιν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δέ τινας καὶ τούτων. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθά, καὶ πόμα, γάλα. ὀδώμασι δὲ τοῖσι μεταξὺ τῶν κατασκόπων τε καὶ τῶν ἐτέων, ὅτι χρῆσθαι σφι ἠγήσαντο, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καὶ κατὰ τὸ εἶδος εἶη ὀδμὴν ἢ ἀπὸ αὐτῆς ὠσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τὸ χρώμενοι τούτῳ ὅτῳ δὴ πέλεσθαι ἔφη οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ὅτι πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, κατὰ τοῦτο δὴ εἶεν τούτῳ τὰ πάντα χρεώ-
μενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα πάντες δεδεμένοι χρυσείῃσι δεσμῇσι δεδέαται. ἐστὶ δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθιοψὶ πάντων ὁ χαλκὸς ἀπανικώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήησαντο καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθήησαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇσι κοσμέοισι, ἐξομοιοῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι σήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην χείλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ χρῆται ἐργάζεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ σήλῃ ἐστὼς φαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν οὐδεμίην ἄχαρι παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο οὐδὲν εἰκὸς· καὶ

ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de vnguento, quum illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi [1] ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in modū delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu viuendi spatiū homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidē annis victuros [2] nisi hoc potui acceptum referrent. affirmātibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, pleroſque è suis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignum quidē, & quę leuiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existunt, quod ea semper vtūtur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum siue Ægyptiorum siue aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaq; exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed

XXIII

XXIV

1 *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit* οἰφορον, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse*, Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c. *At legendo* οἰφορον, *perinde fuerit ac si Gallice dicas, S'ils ne destrempoyent leur viande d'vn tel breuuage.*

omnia

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque vr-
xxv bem statuunt. Omnibus exploratoribus inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatq; Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copiis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cãbyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit vlterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemq; comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa aduersus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque peruenit, multis de exercitu amissis. [1] Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem
xxvi aduersus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ aduersus Ammonios missæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces sequebantur: [2] ac nisi sunt vsquedum ad vrbem Oasin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantẽ Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *μακάρων νῆσος, id est, beatorum insula*. in hunc locum dicitur peruenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt,

ἔχει πόλιτα φασεςὸμοίως αὐ῀τῳ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχοισι τὰ ςήλια ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιςα τεθσπίκοντες, πόλων ἀπαρχόμενοι, ϗ θυσίας οἱ τεθσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱςᾶσι τεῖ τὰ πόλει. Θεσπεσίμενοι δὲ τὰ πόλιτα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργῇ ποιησάμενος, ἐς ςρατεύετο ὅτι ἐπὶ Αἰθίοπας· οὔτε τροφὰς διὰ σίτου ςρατεμίην τροφηγείλας, οὔτε λόγον ἐωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε ςρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν ϗ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τῶν ἰχθυοφάγων, ἐς ςρατεύετο. Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτῷ πάσας ὑποζυγίῳ, ὃν δὲ πεζὸν πόλιτα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε ἤ ςρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τοῦ ςρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· ϗ τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, ὁ χρηςήριον ὃ τοῦ Διὸς ἐμαντεύσαν· αὐτὸς ἤ ὃν λοιπὸν ἄγων ςρατὸν, ἤιε ὅτι τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τῷ ςρατιῷ, αὐτίκα πόλα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεδόμενα. εἰ μέν νυ μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, ϗ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν ςρατὸν ὅτι τῇ ἀρχῆθεν ἁμαρτάδι ἁμαρτάδι, ἐὼν δὴ σοφὸς ἀνὴρ νῶν ἔσχε λόγον ποιεύμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ ἤ ςρατιῶται ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ ἤ ἐς τὸν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος ἤ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς ὃν ἐπ' Αἰθίοπας ςόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. ϗ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ ςρατοῦ. ἐκ Θηβέων ἤ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. ϗ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας ςόλος οὕτω ἐπαύσατο. Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες ςρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Οἄσιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχρεωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι ἤ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον ὦν τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν ςρατόν. τὰ μέν νυν ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac peruenisse quidem eos vsque ad vrbem Oasin constat, quam incolunt &c.

ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων. ὅτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ὡς ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι δι' ἀμμου ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου πρὸς ἡλίου ἀνατολάς, ἡμέας τε δὴ πολλὰς μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος. ἀρίστου δὲ ὡραίου ἐόντος ἐπὶ τοῖσι ἐσχάτοισι ἀνθρώποισι, ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἄξαντον. φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ἄμμου καταχῶσαι σφέας, καὶ τέλος τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπικομένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐπεὶ τὸν καὶ πρὸ τοῦ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ἐπιχωρίους τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεον τοιοῦτον οὐδέν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς στρατιὴν τοσαύτην ἀπολωλεκὼς εἴη. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς φανέντος θεοῦ σφι πρόσθε εἰωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πολῖται οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὁρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίωσε. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, ἐλπόμενον εἰ θεός τις χρηστήριος ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπόντας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄγοντες. ὁ δὲ Ἆπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἥτις οὐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας θεῖον τῷ βοτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταλάμπειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, ἀετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, καίαθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὸν γαστέρα τοῦ Ἆπιος, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακὴν κεφαλήν, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων;

nulli alii habent quicquã dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oasi per arenam iter facerent, iamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem xxvii
Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, [1] ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquã mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit xxviii
sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Si quis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore vt se non lateret. [2] Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [3] *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [4] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posxxix
teaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiusce modi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valde, *aut omnino*, hoc eorum factũ improbans, quod in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum &c. 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa*, Toto corpore 4 In lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse nō iuuabit. Hęc loquutus imperauit iis quorū hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderent: ceteros autem Ægyptios vt quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutū est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in tēplo iacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulauere sacerdotes clam
xxx Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (vt Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: [1] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, liuore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, [2] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quū eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produ-
xxxi xisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum anteliac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consueuissent, Cambyses vnius sororū amore captus, cupiduſque deinde ducendi illam vxorem, [3] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque [4] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀταρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ ποιεῦτε. Τοῦτα εἰπὼν καὶ ἀποστείλας τοῖσι ταῦτα φρονέουσι, τοὺς μὲν ἱρεας ἀπομαστιγώσας, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων ὃν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ ἐτελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῶντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τῶν ἑλκέων, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγεται Αἰγυπτίοι) ἀμφὶ τοῦτο τὸ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἠρξατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ὅτι Αἰγύπτιον, ὅτι τόξον μοῦνον Περσέων ὅσον τε δύο δακτύλους εἴρυσε, τὸ πρὸς τῶν Αἰθιόπων ἠνείκαντο οἱ ἱχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἦν. ἀποστείλας δὴ ὦν ἐς Πέρσας τὸν Σμέρδιν, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. τρηχέως δὴ ὦν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτῷ τὸν μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, τοῦ ἄρχω, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγεσι, ἐπ' ἄγρης ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγεται Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο· δεύτερα δὲ, ἀπεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐ- ἐπιμίλω
πιγαμόντα οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ εἰώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἐπείτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ εὐνομίῃ ἐπινόεε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ἐστὶ κελεύων νόμος ὃν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληῖοι δικασταὶ, κεκελευσμένοι ἀνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὓς ἀποθαίνωσι, ἢν σφι μὴ παρδοκηθῇ τι ἄδικον μέχρι τούτων. οὗτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ὀξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀναχέεται. εἰρομένου ὦν τὸν Καμβύσεα,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non iam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris. q. d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat,* exorsus &c. 2 Ὅσον ἐπὶ δύο δακτύλους, *quod Gallice dicitur, A deux doigts pres.* Pro Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *sive* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, vt & ipse Herodotus in sequentibus dicit* Ἀγαπίνην τὸ τόξον. 3 Quum rem nouam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

ἐπεκείνωτο αὐτῷ οὔτι καὶ δίκημα καὶ ἀσφάλεα· φάμενοι, νόμον εὑρεῖν ἐξ ἀρχαίου βασιλέα κελεύειν ἀδελφῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἔξεστι ποιέειν τὰ αὐτῷ βούλεται. οὔτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον ἐξαιρέλλοντες, παρεξεύρεσιν ἄλλον νόμοι σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μέντοι δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην θυγατροκτονέουσαν οἱ ἐπ' Αἰγυπτίοισι κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δισσὸς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ἀπικνέεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξασαν τὸν δεσμόν, συμβαλέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπερφατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθεσθαι χαίροντα· τὴν δέ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δ' εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ πεμφθέντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔπεος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεκαθημένων, λαβοῦσαν θερίδακα τὴν γυναῖκα περιπλῶαι· καὶ ἐπομείρεσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα περιτεπλωμένη θερίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ "τὸν φάναι, "δασεῖαν. τὴν δὴ εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δή "ποτε σὺ τὴν θερίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον "ἀποφιλώσας. Τὸν δὲ, ζημιώσασθαι, ἐμπηδήσαντα αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καί μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὲ δι' ὃν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε αὐθρώποις κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ φασὶ ἐκ γλυκερῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὸν ἱρὸν ὑπὸ ὀνομάζοισί τινες. οὐκ ὦν τι ἀεικὲς ἐδέδρα ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δὲ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος. τοῦ τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ· τιμὴν δ' αὖτη

Iudices & iuste & [1] ingenue respondentes, negant vllam se inuenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandã tamẽ inuenire legẽ, qua liceat regi Persarũ facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legẽ tuentes ipsi perirent, aliam inuenerunt adiutricem eius qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses [2] eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoq; post & alteram. Harum iuniorem quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cuius mors, xxxii quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro superueniisse: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiusque decerptis foliis, virum interrogauit vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. [3] Ità Cã- xxxiii byses in præcipuos domesticorum insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. [4] Atque in alios quoq; xxxiv Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & [5] cuius filius Cambysis vina miscebat:

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel, Amicam illam.* 3 *Id est, Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem aduersus alios Persas insaniit. *id est, Per insaniam egit.* Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cuius filius à poculis erat.

qui honos

qui honos & ipſe non paruus eſt: ad hunc (*inquam*) fertur dixiſſe Cambyſes, Quemnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonē habent? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cetera quidē omnia in te magnis laudibus ferunt, ſed nimis te[1] vino deditū aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditum deſipere, nec mentis eſſe compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Crœſus) aliquando interrogarat Cambyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris acceſſionem adieciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Crœſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſententia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adęquandus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus,
XXXV Crœſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te nunquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit[2] nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas vera loqui,[3] & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percuſſit: atque eum collapſum iuſſit diſcindi, & inſpici ictum. quumque in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus iam noris ita ad deſtinatum emittere ſagittas.[4] Prexaſpes hominem aduertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe iaculari. Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Perſas, primoribus[5] pares,[6] ob nullius momenti cauſſam ne-
XXXVI cauit, viuos in caput defodiens. ¶ Hæc eum facientem Crœſus Lydus cenſuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: ſed

δὲ αὖτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρήξασπες, κῶν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶ ἄνδρα; III
τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; Ὃν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι, τῇ δὲ φιλονεικίῃ σε φασὶ πλέονος ἀξιοῦσθαι. Ὃν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· ὃν δὲ, ὀμωθῆναι, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἔρα με φασὶ οἶνῳ περιχείμενον, τόδε φρενοῦν, καὶ οὐκ εἶ νοήμονα. οὐδὲ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σοφώτατοι ἐόντων, καὶ Κῦρόν, εἵρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει εἶναι εἶ πρὸς ὃν πατέρα τελέσαι Κῦρος· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τῷ πατρός. πάντα τε γὰρ ἐκείνου πρήγματα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσκτᾶσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κῦρος δὲ σαρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσι, εἶπε πρὸς ὃν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν οὐ φαίνῃ ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶ τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοι ἔστι ὑὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατέλιπε. ἤσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπῄνεε τὴν Κρῖσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργὴν λέγειν πρὸς ὃν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα φρενοῦσι. εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἢν δὲ ἁμάρτω, φαίνεται τε Πέρσῃς λέγειν ἀληθέα, καὶ μεμὴ σωφρονέω. ταῦτα δὲ εἰπὼν ἅμα, καὶ ἁρπάσας τὸ τόξον, βαλέειν ὃν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτεσθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι σκοπὸν τὸν ἰόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ θωμαστὸς γενόμενον, Πρήξασπες, ὡς μὲν ἐγώ σε οὐ μαίνομαι, Πέρσας τε τόδε φρονέουσι, δηλοῖ τοι λόγος. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ὑπίσχοντα τοξεύματα. Πρηξάσπεα δὲ ὀρθοῦσθαι μὲν οὐ φρενήρεα, καὶ περὶ ἑωυτῷ δείματα ποιεῦντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδὲ αὖ θεὸν ἐγώγε δοκέω ὑπερβαλλόντως οὕτω καλῶς βαλέειν. τότε μὲν ταῦτα ὀξέργα σατο. ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' ὀδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἕλων, ζωοὺς ὑπὲρ κεφαλὴν κατώρυξε. Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς ὑπερθέσθαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ὑπείκων· μηδὲ

1 *Non legit φιλονεικίῃ, ſed φιλοσοφίῃ, quam lectionem ſequentia comprobare videntur.* 2 Id eſt, Vanū eſſe, *vel, friuolum.* 3 Et me non ſapere. 4 At Prexaſpem, quum animaduerteret hominem mente eſſe captum, & ſibi timeret, dixiſſe, Here, ego &c. 5 *Non legit ὁμήλικας, ſed ὁμοίους: vt & in voter. cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel*, Nullo crimine mortem commeritos. *Sic & ſtatim poſt.*

» ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν, ἀγαθῶν τε προ-
» νόον εἶναι. σοφὸν δὲ καὶ τὸ προμηθέα. σὺ δὲ κτείνεις
» μὲν ἄνδρας σεωυτῶν πολιήτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀ-
» ξιοχρέῳ ἑλών, κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ
» τοιαῦτα ποιέῃς, ὄρα ὅκως μή σοι ἐπίσπωνται
» Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐπετέλλετο πολ-
» λὰ, κελεύων σε ὑποθήσεσθαι, καὶ ὑποθησάμενον ὅ, τι ἂν
» βουλεύσωμαι ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα φαίνων σοι εὐ-
βουλεύετο· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐ-
» μοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς χρηστῶς μὲν τῷ σε-
» ωυτοῦ πατρίδα ἐπιτρέψαντα, τῷ δὲ τοῦ πατρὸς
» τοῦ ἐμοῦ στρατεύσαντα, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα
» ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου-
» λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ
» ἀπὸ μὲν σεωυτὸν οὐ λέσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κα-
» κῶς προέστας, ἀπὸ δὲ ὦλέσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι.
» ἀλλ' οὕτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἔς σε προ-
» φάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰ-
πὼν, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς καταπετόμενον αὐτόν.
Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω. ὁ δὲ, ἐπείτε το-
ξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐκέλευε τοῖσι θεράπουσι λα-
τὸν Καμβύσεα βόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ὑπιστάμενοι ὃν τρόπον αὖτις, καταρυέπτουσι ὃν Κροῖσον· ὑπὸ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ὑπιζητοίη ὃν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης ὃν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς σωθείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη σωθέντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς σώσαντας οὐ καταχαρίζεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενεῖν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. Οὗτοι μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίξας, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἥφαιστον ἐσῆλθε ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἥφαίστου τὠγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταίκοισι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δὲ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. τὰ δὲ τἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἥφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidũ esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti causſam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit vt te commonefacerẽ, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquã gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionem. [1] Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [2] Hic vbi non habet in quem telum dirigat, mandat ministris vt illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis affiecerentur quod illũ seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominẽ supereſſe. Cambyses se quidẽ inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturũ: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat [3] insania. adeoq; vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiã templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sũt enim & hęc illis Vulcani similia,

χρ καμβύσεω

112

xxxvii

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat &c. 2 At hic quum illum configere non posset, *vtpote qui se foras proripuisset.*
3 *Vel, Per insaniam.*

à quo

à quo se hi homines aiunt esse oriundos.

XXXVIII Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa[1] legesque habere ludibrio. Nam si quis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atque ita moribus comparatum est: rectèque mihi videtur [2]Pindarus fecisse vt diceret Morem omniũ esse regem.

XXXIX ¶ CAETERVM dum Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cũ Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, vicissimque accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo processerunt vt per Ioniam ceteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim [3]bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet [4]centum biremes, mille sagittarios, inuadẽs omnes sine vllo cuiusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si [5]nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, nauali prœlio vicit cepitque, qui omnem fossam mœnia Sami ambientem vincti foderunt.

XL Atq; res Polycratis tanto per secundas esse nõ latuit Amasin, cui hoc

τούτου δὲ σφέας τοὺς λέγοισι εἶναι). Πολυπαχὴς ὦν μοι δηλός ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἐς τοῦτο ἐλθεῖν τε καὶ νομίσοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς κάλλιστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι δὴ ἕλοιατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζοισι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι). οὔκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλον γε ἢ μανόμενον ἄνδρα γέλωτα τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι χρᾶσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ὁκόσου ἂν χρήματι βουλοίατο ζωοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας καταστιέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὁκόσου χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαῆναι πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι). Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατιὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῆ διασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ, ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέι στεῦτ ἐθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τὰ Πολυκράτεος πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐπὶ βεβωλίσθαι ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ἔνθα γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατόν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, ἀδιακρίτως οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαρίζεσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἕλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων εἷλε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἔσχε. ἐν δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν πάντα μὲν τὸν τεῖχος τὸν περὶ Σάμον πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἄμασιν διὰ τυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τὰ τ'

φίλιον Αἰγύπτου

1 Rituſque 2 Pindarus ceciniſſe, Morem &c. nam ποιῆσαι de poetis dicitur, vt Lat. cunere. 3 Bellum inferre cogitaret, 4 Centum naues quinquaginta remorum, 5 Nihil ab initio abſtuliſſet.

ἰῶ ὅπι μελές. πολλῷ δέ τοι πλεῶός οἱ ἀΐτυχίης
γινομένης, γράψας ἐς βιβλίοι τάδε, ἐπέστειλε ἐς
» Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΪ ΩΔΕ ΛΕ-
» ΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν πυθέσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖ-
» νον ἐῢ πρήσσοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι ἀΐτυχί-
» αι οὐκ ἀρέσκουσι, ὅ θεῖον ἅπαν φθο-
» νερόν. καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδω-
113 » μαι, ἄλλα μὲν πρήγματα τυγχάνειν τὰ πρηγμάτων, ὅ δ' ἂν σφε σ-
» φαλέειν· καὶ οὕτω ἀμφιφέρειν τὸν αἰῶνα, ἢ συναλλάξ
τὸν εὐ- » πρήσσων, ἢ ἀΐτυχέων τὰ πολλά. οὐδένα γὰρ κω 10
τυχέειν » λόγῳ οἶδα ἀνθρώπων, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτε-
» λεύτησε πανόρριζος, ἀτυχέων τὰ πάντα. σὺ ὦν
» νεῦ ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς ἀτυχίας
» τοιάδε· φρεντίσας ὅ τι ἂν ἥδιστόν τοι πλείστου ἄ-
» ξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀποπλαγήσῃ μάλιστα τῷ ψυχῷ
» ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω, ὥστε μηκέτι ἥξῃ ἐς
» αὖθις φανερός. ἢν τε μὴ συναλλάξ ἦδη αἱ ἀτυχίαι
τοῖσι τῶν πέλας » τοῖσι τῶν πέλας ἀνθρώποισι πάθεσι πίπτωσι, τεύ-
ἀνθρώποισι » χεω τῷ δοκέειν ἐμοὶ συνεῖναι ἀκέο. Ταῦτα ἐ-
πιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ γνοὺς λαβὼν ὡς οἱ 20
οὐ συνεπίθοιτο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐν ᾧ αὐ μάλιστα
τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀποβαλὼν τῶν κειμηλίων.
διζήμενος δὲ εὕρισκε τάδε· ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφό-
ρεε χρυσόδετος, σμαράγδου λίθου ἐοῦσα, ἦν δὲ
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν
ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πεντη-
κόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ
δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς ὅ πέλαγος· ὡς δ' ἀπὸ
τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖ-
δα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέ- 30
λαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀποπλώσας δὲ
ἐς τὰ ἴδια, συμφορὴν ἔσχε τοιήνδε.
Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, πάντα οἱ συνήνεικε γενέσθαι·
ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠ-
ξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ
ὅτι δὴ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄ-
ψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοὺς ὃν ἰχθύν,
» Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλών, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν
» ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀπὸ χειροβίοτος, ἀλλά μοι ἐ- 40
» δόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέ-
ρων δίδωμι. ὁ δ', ἡδεθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε,
» Καί γε σὺ ἐποίησας· καὶ χαίρεις δι πλέω τῶν τε λό-
» γων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ὅτι δεῖπνον καλέομεν. ὁ
μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ
οἰκία. Ὃν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ θεράποντες,
δι εί-

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samũ misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam inuidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt [1] res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* ævum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodq; amissum tibi maxime doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquã [2] ad homines veniat. Quod si prospera tua deinceps non variabuntur aduersis, medeare tu tibi subinde eõ modo quem tibi subieci. Hęc quum legisset XLI Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamẽtorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando inuenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciendam statuit, ita abiicere libuit: [3] Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquã ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui vna nauigabãt inspectantibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, XLII quum ex iactura afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandẽ sanè ac pulchrum, putauit dignũ quo Polycratem donaret. eũ ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscẽ, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non iudicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaq; potentia dignũ. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus, ita respõdit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatũ volo. Hæc magni faciẽs piscator domũ abiit. piscẽ ministri rescindentes,

1 Res nunc prospere ire, nunc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Post* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus felix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, In hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum nauem

offendunt

offendunt in eius aluo ſigillum Polycratis. Quod vbi viderunt ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inuentum. [1] Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc vbi ſcripſit, in
XLIII Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quę à Polycrate venerãt, [2] intellexit non poſſe præſtare hominẽ vt alterum hominem fato impendenti eripiat: vtq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunã ſemper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abieciſſet. Miſſo itaque Samum caduceatore, dixit ſe ius cum illo hoſpitii ſoluere. Quod ideo fecit ne in triſtem aliquẽ grauemque caſum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hoſpite ipſe contra-
XLIV heret. ¶ Aduerſus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii ſumpſere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui poſt hæc Cydoniam in Cretà condiderunt. Polycrates, miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, aduerſus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad ſe in Samum miſſis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samum miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum iſte mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime ſuſpicabatur è popularibus ſuis ad rebellionem ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimitte-
XLV ret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptum peruenisſe: ſed quum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe colloquutos decreuiſſe ne porro tenderẽt. Alii vero aiunt peruenisſe in Ægyptum, ac retentos inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atque in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa repulſos, ita Lacedæmonem nauigaſſe. Sunt qui dicant penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes aduerſus Polycratem, extitiſſe victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui

ἐξείσοισι ἐς τὴν ἀνδρὸν αὐτοῦ ἀπεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος φρηνίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, τάχιστα ἔφερον κεχαρηκότες αὐτὰ τὸν Πολυκράτεα. διδόντες δὲ οἱ τὴν φρηνίδα, ἔλεγον ὅτεῳ ἕκαστα αὐτῶν ἀνευρέθη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν, οἷα κατελελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπιξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἀδυνάτως εἴη ἀνδρὶ ἀνδρα ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ ἐτελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα, εἰσκυλίνδεται. πέμψας δὲ εἰκήρυκα ἐς Σάμον, ἀπαλλάσσεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε εἵνεκα τάδε ἐποίεε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὸν ψυχήν, ὡς περὶ ξείνου. Ἐ-
ωὶ τούτοισι δὴ ὧν ὁ Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ὑπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης πρὸς Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως δὴ καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, περιθύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἄμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ὑπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ἐπιτηδέως μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι· ἐπετελάμβανε δὲ Καμβύσῃ ὅπως τοὺς μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίους ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, διωμοσάμενοι σφι λόγῳ, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ πρόσω τερωμηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλακὴν μούσους, ὀυθοῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης ἐπεὶ ἀνήκουσε, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσάω ἦσαν· ἐν οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. ἀδύνατον γὰρ ἔλλει σφέας Λακεδαιμονίους ὑπικαλέεσθαι, εἴτε αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. τοῖσι δὲ πύθεσι, οὐδὲ λόγῳ αἰρέει, τῷ

ἐπιξ εὑρίσκ.

ἐπιξ ἀεὶ ἀνδρὸς ξείνου.

ἐπιξ ἔπεμψε ἐς Σάμον, δέομενος

114

1 Polycrates, quum eum ſubiiſſet diuinum quiddam id eſſe, ſcribit quæ feciſſet, & quæ poſt illa a ſe facta ſibi contigiſſent. *Vel, Quicquid ſibi poſt eam rem factam accidiſſet.* 2 Didicit fieri nõ poſſe vt homo hominem à re quæ euentura eſt retrahat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

ὅπι κυρεῖ τε μιαθωτὶ καὶ τοξόται εἰκηίοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τῶν τὸν ὀπίσω τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐωυτῶν ἐπιλοιπώσας· τῶν δὲ ὀπίσω ἐωυτῶν ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἵνα ἄρα τοῖσι δώῃ οὗτοι τοῖς τοὺς κατιόντας, ὑποφρήσας ἀμβλῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὀπίσω Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ὅπι πρὸς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κήρυκα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ὅπι λελήθασι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπαν οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν ἐν ἀλφίτων δεῖσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ θυλάκῳ πρόσκειρήσθαι. Βοηθέειν δὲ ὧν ἔδοξε ἀμβλῖσι. Καὶ ἔπειτα προσκυλισάμενοι ἐς στρατὸν ἐποιέοντο Λακεδαιμόνιοι ὅπι Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, ἀνέργοντες οὐκ πίνοντες ὅπι σφι πρότεροι ἀμβλῖ νηῒ ἐβοήθησαν ὅπι Μεσσηνίοις· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκωπιμφρήσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς πισάσθαι βουλόμενοι τὸν χρηπῆρας τῆς ἁρπαγῆς, ὃν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τὸν θώρηκα ὃν ἀμβλῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλίσσαντο τῷ πρότερῳ ἔτεϊ ἢ ὃν χρηπῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων συμφασμένων συχνῶν, κεχρυσωμένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰείσι, ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωῦμασαι ἄξιον ἁ πεδόνη ἑκάστη τὸν θώρηκος ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανερός. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ ὃν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ὅπι Σάμον ὥστε γνώσεσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γνώμενον γνώμῃ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ χρηπῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενομένου. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων εὐνούχους τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοῦδε Ἀλυάττεω ὅπι τελευτῇ. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπὶ εἶσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱερῷ ἄψασθαι Ἀρτέμιδος

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, vnacũ ipsis naualibus comburet. Posteaquam vero Samii qui XLVI
à Polycrate exacti erant, Spartam venerũt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorũ quę isti dixissent, priorum quidẽ oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt [1]panario superfuturum. [2] Itaque opem ferendam eis censuerunt. Atque vbi XLVII
rem quem apparauere, cum exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ caussa, vt Samii aiunt, quia illis aliquando Samii aduersus Messenios auxilio fuissent: vt vero Lacedæmonii aiunt, nõ tam quia tutari deberent Samios, quam vt eosdem vlciscerentur ob interuersum craterem, quem Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidẽ, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaq; versicolore, [3]è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerunt XLVIII
itaque Lacedæmonii exercitum aduersus Samum, vt Corinthios quoq; solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorũ extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idẽ tempus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii caussa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros vt [4] puluinar Dianæ contingerent:

θύλακον

1 Illos panario superuacaneam orationem curiose add. disse. *Q. d. Debuisse illos contentos esse panario seu sacco ostendere. Videtur hic versus esse huius loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illis opem cens. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adiuuerunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum

deinde

deinde non finentes[1] abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quãdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adolescentium. Tunc autẽ choros exercentes, esculenta fecerunt ex sesamo ac melle, quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dũ Corinthii pueris quos asseruabãt omissis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram
XLIX reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, nõ ob hanc caussam Corinthii[2] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admi-
L serant. Nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrem vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrem neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem responsum reddere voluerit. Eum Periander tandem sane indignatus à laribus
LI eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissime accepisset: non tamen facere mentionẽ dicti illius quod Procles in eis dimittẽdis dixisset,[3] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instare.

μετὰ δὲ, οὐ φερόντων ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κοεσυθίων, ἐποίησαν τοιόνδε Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι ἐπιχωριάουσι καὶ ἄγουσι. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ἐόντων ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἴσασαι χορηΐς παρθένων τε καὶ νεηνίδων· ἱσταῖτες δὲ τοῖς χορηΐς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐχώρεον ἐς ὃ οἱ Κοσσυθραῖοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι εἶχοντο ἀπολιπόντες. πρὶς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νῦν Περίανδρος τελευτήσαιτος τοῖσι Κοσσυθραίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεί ἐπεί τε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κοσσυθραῖοι. ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐκτομὴν Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ὑπολέξας τοὺς παῖδας, τιμωρούμενος· πρότερον γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν τοῦ κακοῦ ἀπάδικον πρήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν μὲν δὴ οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γενομένῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ οἱ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτωκαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸς ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, διὰ γένος γε τὸ ἑωυτοῦ τῆς ἑωυτοῦ παιδὸς· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς, Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τῶν τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς ὃν πατέρα οὔτε προσεῖπε, ἀλλεγόμενόν τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν τῷ θυμῷ ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρεε τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τὸ σφι ὁ Πρόκλης ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβών, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ἐπιθέσθαί τι· ἐλιτάρρεέ τε ἱστορέων.

1 Abstrahi supplice: è templo, quum prohib. 2 Ad sumendam in Samios expeditionem operas contulissent. 3 Quippe qui eius non meminisset, quod animum ad id non aduertisset.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, ἔπεϊπε καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μᾶλλον εὐμενέα βουλόμενος σφέων, ἤ ὁ ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς αὐτοῦ πάντα ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλο οἰκίον, ἀπελαύνετο καὶ ἀπὸ τούτων ἀπειλεόντος τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ζημίην κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὴ αὖ ἦιε ἐπ' ἕτερον τῶν ἑταίρων. οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέχοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοι τινὶ τῶνδε ἔχηται μιν, ἢ προσείπῃ, ἱρὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἴπας. Πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ προσέλεγετο, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. πρὸς δὲ, τόνδε αὖ τὸν ἐκεῖνος ἐδυκαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ προσκαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τεταρτῇ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλιτοσιτέοντά τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπλωκότα οἰκτείρας ἐπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσσον, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων τρήσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, τοῖσι τῷ πατρὶ ὀπιτήδεον, πρόσκλαμβάνων; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλήτην βίον εἵλευ· αἰτίσας τέων τε καὶ ὀργὴν χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν ἀνδράσι ἐγένετο ἐξ ἧς τοι μίνη ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὕτη γένετο, καὶ ἐγὼ αὐτῆς ὁ πλεῖστος μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφέ ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι χρεόν ἐστι καὶ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὀργίλον τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς τοὺς χρεόντας τιθυμώσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τοῖσι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἐς αὖτις ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τῷ παιδὶ καὶ δύσκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, πέλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποπέλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Ἐπίδαυρον, ὡς ὑπ' ἀρετέοντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰπύτατον· καὶ εἷλε μὲν τοῦτον Ἐπιδαυρον, εἷλε δὲ αὖτον Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. [1]Quod Periander in animū accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiant. Iste illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulsus hinc in aliam sodaliū domum se contulit. Illi etsi formidātes, tamen quod esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum LII Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacram [2] pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, misertus est, depositaque ira, propius accedens, Fili, inquit, vtrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit vnde suspicionem in me habes, id mihi accidit, ciusque ego particeps eo magis sum quod ipse id perpetraui. Tu vero, edoctus quanto satius sit [3] inuidiosum quā miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [4] castigabat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram [5] pœnā deo debere, quod in ipsius colloquium veniisset. Ibi Periander animaduertens malum filii [6] vehementius esse quam vt corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram misso. nam Corcyræ quoq; imperitabat. Eo autem amandato, bellū socero Procli intulit, tanquā præcipuo harū rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum seruauit. Interiecto deinde tempore quum LIII senuisset Periander, sibiq; esset conscius

1 Ad quod Per. animum aduertens, 2 Mulctam 3 Inuidiam quam commiserationem mouere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 5 Eiusmodi esse cuius sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla vis esse sanabile. Magis ad verbū, Nullum exitum habere.*

se non

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronē ad tyrannidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne [1] responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore vt ille huic præcipue auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. [2] Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora [3] iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthum proficiscatur ad tyrānidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionem sumebat.

CXIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe vbi peruenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem iuxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. CXV Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

οὐκέτι εἰ δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ 115
διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε ὃν
Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ὡς γὰρ δὴ τῷ
πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλά οἱ κατ-
εφαίνετο ἐὸν νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀπα-
κείρας ἠξίωσε ὃν φέρων πρὸς τὴν ἀγγελίην. Περίαν-
δρος δὲ, πρὸς ἐχόμενος τοῦ νεηνίεω, δεύτερα ἀπέστει-
λε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἐωυτῆς δὲ γυναῖκα
δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ αὐτῇ πείθεσθαι. ἀπικο-
μένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι
τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ ὃν οἶκον τὸν
πατρὸς μᾶλλον διαφορηθῆναι, ἢ αὐτὸς σφέας ἀπ-
ελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημι-
ῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ
κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὑπεισχέσεα
προσπταίουσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμε-
νοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφα-
λερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταὶ εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε
ἤδη καὶ πλημμελέων. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ
ἄλλοισι. ἢ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα
ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑπο-
κεινόμενος, ἔφη οὐδαμῇ ἥξειν ἐς Κόρινθον, ἐς τ' ἂν
πυθοίατο τελευτήσαντα τὸν πατέρα. ἀπαγγείλασης
δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τέταρτον ὁ Περίανδρος κήρυκα
πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μιν ἐς Κέρκυραν ἧκειν·
ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, δέγ-
δοχον γενέσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δὴ
τοῦ παιδὸς τῷ πατρὶ, ὁ μὲν Περίανδρος ἐτέλλετο
ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἰ ἐς τὴν Κόρινθον. μα-
θόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφι
Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν
νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραί-
οισι ἐπεμέμφετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγά-
λῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόν-
τες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τὸ μὲν πρὸς θαλάσσῃ ἐξε-
ὸν πύργου κατὰ τὸ πρὸς ἄρκτον τῆς πόλιος ὑπερ-
έβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοὶ βοηθήσαντες Πολυκράτε-
ος χειρὶ πολλῇ, ἀπωλάσθησαν. κατὰ τὸ ὂν ἐπὶ θώ
πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπεόντα ἐπεξ-
ῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δε-
ξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔ-
φευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὑπερεπώμενοι, ἔκτεινον. Εἰ
μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγέ-
νοντο ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ,
αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης
μούνοι σφέων πεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι
Σαμίοισι, καὶ ἀποκλῃσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel, compellatione.* 2 Siniſtra. *vel, Infauſta.* 3 Iuſtis æquitatem anteponunt. *i. Æquum & bonum iuſtitiæ præferunt.*

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. ξείνῳ δ' ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τὸ Ἀρχίεω, ἀνδρὶ ἐν Πιτάνῃ συνεγνωσμένῳ (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοὔνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, ὅτῳ παρῆναι οἱ ὄν πάντων δημοσίῃ ἐκ τῶν Σαμίων δῦ.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσεράκοντα ἐγένοντο ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ τειχέων τε οὐδὲν προεξεῖχετο τῶν τρημάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ μαντεύτερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὀπίσω ἐόντα νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου, καὶ ἐπιχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῃ τῇ στρατιῇ ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποιήσαντο. Οἱ δ' ὅτι ὄν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τότον ὄν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ σφετέρῳ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τὸν χρησμηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον τοῦτο ἔμμεναι. ἡ δ' Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανηΐα λευκὰ γένηται,
Λευκοφρὴς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φωτὸς ἀοιδοῦ,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἦν ἡ ἀγορὴ καὶ ὁ πρυτανήϊον Παρίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμένα. τοῦτον ὄν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γινώσκειν, οὔτε τότε αὐτίς, οὔτε τῇ Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὸ πόλιν. ὃ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ τοῦτο ὄν ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι ὄν,

intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, cōgressus sum[1] apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios suscepterunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[2] *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis [3] prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii [4] quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent

LVI LVII LVIII

1 ἀpud Pitanen (huius enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. *Sic. Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod est ante ξείνων, referat δήμου, quum referat Ἀρχίου.*
2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. applicuerunt,

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur vbi peruenere, decẽ ſibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis ſe mutuaturos, Samii eorũ agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commiſſa pugna fugati ſunt: eorumq; multi ab vrbe intercluſi, quos poſtea centum talentis recuperauere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco inſulam Thyream acceperunt, Peloponneſo adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipſi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de cauſſa nauigaſſent, ſed vt Zacynthios ex inſula ſummouerent. In hac vrbe quinquennium degentes, ita rem bene geſſerunt vt templa quæ nunc in Cydonia viſuntur, iſti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prœlio victos cum Cretenſibus diripuerunt, ac roſtratas naues mutilauerunt, eaque roſtra apud Mineruæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infenſi quod illi antea ſub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit cauſſa. Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria ſunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera foſſa depreſſa eſt[1] viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quã deriuata à magno fonte aqua fiſtulis in vrbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarenſis Eupalinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia ſermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE Cyri circa Ægyptum immorante, ac deſipiſcente, duo magi iidemque fratres[2] coniurauerunt: quorum alterum

LIX

LX

LXI

θαι ὃν ξύλινον λόχον κελεύουσι, καὶ κήρυκα ἐρυθρὸν. ἀπικόμενοι δὲ ὡς οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθομένοισι δὲ ἀθρόοι ἦλθον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοῖς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων ἦσαν αὐτὴ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ὅτι τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελαυνῶτες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ ὃν τῆς Δικτύννης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. ἦν δὲ τῶν νηῶν καταρίους ἐχουσέων ταύς πρῴρας ἠκρωτηριασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπὶ Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἦν μὲν αἰτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦ δὲ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. ὁ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων ἐστί· ὁ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. Διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν ἕκαστον· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, τοῦτο γίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμενόα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατ' εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσεα δὲ τὸν Κύρου, χρονίζοντα περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντα, ἐπανιστέαται δύο ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν ἕτερον

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedũ latitudinis. *Valla* autẽ *pro* τρίπουν *legit* τριπλοῦν. 2 Rebellauerunt. *Vel, Inſurrexerunt.*

κατελελοίπεε τῶν οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. τοῦτο δὴ ὧν οἱ ἐπῳδὲς ἦν μαθών τε τὸν Σμέρδιν θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ὁπίσω εἰδότες Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. ταῦτα βουλεύσας πάρεδρε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπά οἱ συνεπόμπευσε ἐωυτοῦ, οἰκὼς μάλιστα τὸν εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης εἶπε ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τοὔτῳ εἶχε Σμέρδις. τοῦτον δὴ ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἷπε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντας τῇσι σφετέρῃσι ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, (ἤδεισε γὰρ Καμβύσεα καὶ ὅτι στρατὸν ἔοντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προεδιδάσθαι ὑπὸ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὔτι μοι διεπρήξαο τὸ περ ἐστάθην πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπῳδὲς ἔσται, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ τεθνεῶτες ἀνίστανται, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μήδων ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δὲ ἔστι ὥσπερ τὸ πρότερον, οὐ μήτι τοι ἔκγονα ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτευ ἥκων προηγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλέος ἀκούειν.

Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἥρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπιόντα δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ νεηνίη, φὴς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἰπὰς τὸ ἀληθέστερον, ἀπίθι χαίρων· κότερα αὐτὸς τε Σμέρδις φανόμενος ἐνετείλατο ταῦτα, ἢ τις τῶν ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δ' εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ cu-
ratorem. Hic cognita Smerdis nece,
quæ occultabatur, pauciſque Perſarum
erat nota, pleriſq; eum viuere arbitran-
tibus,[1] rebellandum ſibi putauit, atque
ita rē eſſe aggrediendam. Erat ei in re-
gia germanus, quem dixi vna [2] coniu-
raſſe, corporis habitu quamſimillimus
Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fra-
trem ſuum interemerat: nec ſpecie tan-
tum corporis Smerdi aſſimilis, ſed et-
iam cognominis. Hunc virum magus
Patizithes inſtructum qnemadmodum
ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regi-
um ſolium perducit. Hoc acto, cadu-
ceatores cum alia in loca, tum vero in
Ægyptum dimittit ad exercitum, qui e-
dicerent vt Smerdi Cyri filio deinceps
obedirent, non Cambyſi. Hæc cadu- LXII
ceatores alii alibi edixere. Is quoque
qui ad Ægyptum delegatus erat, (in-
uenit autem Cambyſem atque exercit-
um in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans
in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc
audiens Cambyſes, vera loqui cadu-
ceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe
proditum, quod miſſus ad occidendum
Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in
eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non
exequutus es quam iniunxeram. Ad
quem ille, Iſta here, ait, haud quaquam
vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando
rebellet in te, [3] aut quippiam ex illo vi-
ro certaminis exiſtat magni exiguive.
quippe quum ego ſim exequutus quæ
tu mihi imperaſti, quiq; hominem me-
is ipſius humarim manibus. [4] Quod
ſi defuncti rebellant, expecta vt et-
iam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin
autem ita habet vt antea habebat, nihil
tibi ex illo nouum amplius germinabit.
Igitur mitte mecum qui aſſequantur
caduceatorem, qui percontando in-
dagent [5] nunquid à quo Smerdi rege
nobis denunciatum venit, eum audie-
rit. Hæc loquentem Prexaſpē Cam- LXIII
byſes audiens, quum ei placuiſſent, con-
feſtim ad aſſequendum caduceatorem
miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his
verbis interrogauit, O homo, quando-
quidem te ais à Smerdi Cyri filio ve-
nire nuncium, dicito veritatem: qua
dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis i-
pſe in conſpectum datus tibi iſta man-
dauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

1 Inuadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut vlla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiā Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 5 A quo veniens, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe iubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandauit, dicens Smerdin Cyri filium[1] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, [2]percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cælum vſque pertingere vertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem vbi[3] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equũ inſiliit, habens in animo[4] quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equũ,[5] vaginà gladii excidit, vnde nudatus gladius perſtrinxit eius femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (vt ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet iam antea Cambyſi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc[6] poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi iniuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus.
LXV Viceſimo dehinc die accitis Perſarũ qui aderant præſtantiſſimis quibuſq;, ita inquit, Quod maxime occultũ volebã Perſæ,[7] id cogor apud vos efferre. ego enim quũ apud Ægyptũ agerem, inter quietẽ viſum vidi,

Ὃν Κύρου ἐξ ὅπου βασιλὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, σὺκ ὅπωπα· ὁ δὲ μοι μάγος ὃν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκηίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν ὃν Κύρου εἶ ὃν ταῦτα ἐπιθέλμιον εἶπαι τοῖς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ὑπικατεψὺσμένος. Καμβύσης ὦ εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας ὃ κελεύομεν, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δ' τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπαναστὰς, ἐπιβατεύων τῷ Σμέρδιος ὀνόματι; ὁ δ' εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι ὃ γεγονὸς ἔστι, ὦ βασιλῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπαναστάντες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα ὃ Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τῆς ὑπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὑπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς ὃν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δ' ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη ὃν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἀπημεκτήσας τῇ ἀπασέῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ ὃν ἵππον, σὺν νόῳ ἔχων τὸν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ ὃν μάγον. καὶ οἱ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ ξίφος παίει ὃν μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ πρόσθεν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ ἔφασαν ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ δὲ ἔπι πρόσθεν ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν ὃν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ χρήματα. ὃ δὲ χρηστήριον ἔλεγε ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε δή· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος ὃ οὔνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ ὃ νοῦς τὸ πρόσθεν, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύσεα ὃν Κύρου δεῖ πεπρωμένον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, κέλευσά με, ὃ πρὸ τῶν μάλιστα ἔκρυπτον χρημάτων, τοῦτο ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ

1 Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 *Videtur hac phraſis reſpondere noſtræ, Il fut touché en ſon cœur.* 3 Defleuit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 4 Quam primum. *Vel, Primo quoque tempore.* 5 Gladius vagina excidit. 6 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſciuit, tum magi iniuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *vel, & quum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 7 Eo redactus ſum vt id apud vos efferam.

» τὼ μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον
» ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγελλειν ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς
» ὃν βασιλήιον θρόνον, φαύσει τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ.
» δείσας ὦν μὴ ἀπαιρεθεὼ τὸ ἀρχεῖον ὑπὸ τοῦ ἀδελ-
» φεοῦ, ἐποίησα τοχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ αὖ-
» θις ἐμπίπτει φύσει οὐκ εὐπετὲς ἀρᾶ τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀ-
» ποτρέπειν. ἐγὼ ὦν ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω
» ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ
» κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς ἁμαρτωλίης, οὐδαμὰ ὑπο-
» λεξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος ὑποφαρπαμέ-
» νου, ἄλλος ἐπαναστὰς αὐθις ἔσεται ἀνθρώπων. πάμπολυ ὦν τοῦ μέλ-
» λοντος ἔσεσθαι ἁμαρτεῖν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν
» δέον γέγονα, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστερημαι.
» Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
» φαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
» ἔπραξαί μοι, καὶ Σμέρδις οὐκέτι ὑμῖν ἐστὶ
» λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κατέχουσι τὰ βασιλήια,
» τόν τε ἐλιπον ἐπίτροπον τῶν τοῦ οἴκου, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
» φεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμοῦ αἰ-
» σχρὰ ποιεῦντος πιμπρέναι ἐμοί, ὕβρις
» μοι ἀνοσίη μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ οἰκη-
» ιοτάτου. τούτου δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τὰ λοιπὰ
» ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐπιτέλε-
» σαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶντα τὸν βίον· καὶ δὴ ὑ-
» μῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιληίους ἐπικαλέ-
» ων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι
» παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
» περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμε-
ἢ ἀπ- » νοι, δόλῳ χρὴ αἱρεθῆναι τοῦτο ὑμέων· εἴτε καὶ θείῃ
αἱρεθῆναι ἢ κατ- » τῳ κατεργασάμενοι, θείῃ χρὴ δικαιοσύνῃ ἀμα-
ρχασμέ- » σῶσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν
νοι, » ἀνοφέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν ἐοῦσι ἐς
» τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλεύθερησι· μηδὲ ἀνασωσαμέ-
» νοισι ἄρχειν, μηδ' ὑπὸ φρήσασι ἀνασώζειν, τὰ σφέ-
» αυτῶν τοῖσι ἀρέσκοντα ὑμῖν γενέσθαι. καὶ ταῦτα
» τοῖσι, ὃ τέλος Περσέων ἑκάστῳ ὑπογενέσθαι οἷον
ἐμοὶ ὑπεγένετο. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύσης,
ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ ἀρχήν. Πέρσαι δὲ ὡς
τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐ-
σθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατείρηκάν τε καὶ οἰ-
μωγῇ ἀφύλακτῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐ-
σφάκελίσε τε ὁ ἵππος, καὶ ὁ μηρὸς πᾶς ἐσάπη,
ἀπέλειπε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν
τὰ πάντα ἐτῶν ἕπτα καὶ μίνους πέντε, ἄπαιδα
δὲ τοῦ παντὸς ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περ-
σέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ἐπεκέχυτο,

[1] quod quidem minime visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo adueniens, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est auertere quod euenturũ est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is [2] immerita morte à proximis suis affectus est. [3] Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, [4] vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, [5] defleuit omnem suam condicionem. Persæ, vt regem lamentantem LXVI conspexere, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os [6] vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quũ regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole susceptа virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

1 Quod vtinam minime vidissem. 2 Impia 3 Quam vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Vi recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.* 5 Omne illud factũ suum defleuit. 6 *Alii*, Carie exesum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum

ferum potiri magos, interpretantibus potius, Cambysem; quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomen Persicum redderetur hostile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare, vtpote Prexaspe vsq; perneganteà se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum.

LXVII ¶ MAGVS defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octauum annũ regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo autem mense, quisnam esset compertus est hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque[1] eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyses tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorum: misit ad eam quendam scisciatum quocũ homine cubaret, cum Smerdi Cyri,[2] an cum altero. Illa remisso nũcio, negat se id scire, quippe quę nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquã, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. nõ enim illa suum ipsius ignorat fratrẽ. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quisquis est, quumprimum adeptus est

LXIX regnum, nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res est visa manifestior.

τὸς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα. Ἀλλ' ἐπιξέατο ἐπὶ δόξαν βολὴν εἰπεῖν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ σὺν πολεμωθῇ πρὸς τὸ Περσικόν. οὗτοι μὲν νυν ἐπιξέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνιέσθαι. δεινὸς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οὐ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτὸς χειρί. Ὁ δὲ μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεὴς ἐβασίλευσε, ὑπερβαλλόμενος τὸν ὁμώνυμον Σμέρδιος τὸν Κύρου μάλιστα ἐπὶ τοὺς ὑπολοίπους Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξατο ἐς πάντας ἰσοπλόους πολλὰς εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πολλὸν τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν αὐτῶν Περσέων. Ἀπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, προεῖπε ἀτελείην εἰ στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα μάλιστα ἐς πάντας ἀρχήν. Οὐ πολλῷ δὲ μέν νυν ἐγένετο κατάδηλος τοιῷδε· Ὀτάνης τοῦ Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅστερ ἐγώ· τῆδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑπωπτεύκως δέ μιν, ἐποίεε πάδε. ἔσχε αὐτὸ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τῇ αὐτῇ δὴ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. τότε μέντοι δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτῇ τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ αὐδρῶν κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἰ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἐπεμπε δὴ τὸ δεύτερον ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ τῷδε Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή που τόν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε Ἀτόσσης δυνάμην ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐδυνήθη ἀνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιλήιην, διέπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσαντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο ὁ πρῆγμα.

1 Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τείτην δὲ ἀγγελίην ἐς πέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσα ταῦτα, Ὦ θύγατερ, σὲ χρεὸν γενομένου σεῦ, κινδυνον διαλαβέεσθαι ὃν ἂν ὁ πατὴρ προτρωύνει κε- τοὶ γὰρ δὴ λύοι. νῦν γὰρ μή ἐστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ ὃν ἐγὼ καταδοκέω ἐγὼ, οὔτε μιν σοί τε συγκοιμᾶσθαι μοῦνον, καὶ τοῦ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίρειν ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὧν ποίησον τάδε· ἐπεὰν σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν καταπνωμένον, ἄφαον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν Φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἢν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. αὐτὴ πέμπει τοῖσι ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύσειν μεγάλως ἢν ποιῇ ταῦτα. ἢν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, δῆλα λαμπρὸς δὲ ἀφανεῖσα ἔσεσθαι, οἱ εἰδέναι ὡς αἰσχύσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑποδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τὸν δὲ μάγον τοῦτον τὸν Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἔχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐσμικρῇ. ἡ ὧν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ὅπιτελέ- αὐτῆς ουσα τὰ ὑποδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπείτε αὐτῇ μέρος ἐγένετο τῆς ἀπίξιος τῶνδε τὸν μάγον (ἐπὶ τεσσερσὶ γὰρ δὴ γυναιξὶ φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν νυκτὸς δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅμα τε ὠτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως ὡς οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γιγνόμενα. Ὁ δὲ Ὀτάνης τοῦτο λαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε τοὺς ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὁπιτηδεωτάτους ἐς τοῦτο, ἀπηγήσατο πάντα τὸν πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πρὸ ἐπωπήκεσαν οὕτω τοῦτο ἔχειν. μετὰ δὲ τοῦτο Ὀτάνεω τοῖσι λόγοισι, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων τοῦτον ἐσαγαγέσθαι τὸν ὅτῳ πίστει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν δὴ τὸν εἰσάγαγε Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδαρνέα. γενομένων δὲ πάντων ἓξ, ταῦτα ἐγένετο ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὕστασπες. ἐπεὶ ὧν αὐτὸς ἀπίκετο, τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταγέσθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι ἐόντες ἕκτα, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀπο- „ φαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον ἀ- „ ὃς μοῦνος ὀπίσω εἶναι, ὅπ τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασι- 121 „ λεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτὸ „ τοῦτο εἵνεκεν ἥκω σπουδῆς, ὡς συμφήσων ὅπῃ τῷ μά- „ γῳ θανάτου. ἐπεί τε δὲ συνήκεσε ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animaduerteque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quũ regnaret, aures præciderat, non exigua de caussa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vna cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & LXX Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque vt singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenissent, placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere. Qui LXXI quum septem essent, congressi colloquutiq; fidem mutuo dederũt. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ veniisset, ita apud ceteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit vt vos quoque rem sci-

rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi confeſtim eſſe tranſigendum neq; differendum. differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit vtemini modo, ſciatis vos teterrime perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per voſmet qui cœperatis, iſta exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuſet, ſed me vt
LXXII vos accuſem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias nanque diſpoſitas eſſe, ipſe quoque, etſi non viſu, certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſſunt, ſed vnde nihil clari operis exiſtit. Vos vero noſtis, excubias quæ diſpoſitæ ſunt, [1] haudquaquam difficiles eſſe ad penetrandũ. nam quum nos tales ſimus, nemo non (quiſquis ille ſit) cedet nobis, partim ob reuerentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prętextũ [2] accõmodatiſſimum cui innitamur. ſiquidẽ è Perſis veniſſe me dicã, ac velle quædã à patre mãdata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciũ dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicendo aliquod lucrum [3] conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idem facitando, idem tamen obtinemus. quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμέ; ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε τοῖσι τοῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἷς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ σκαφαίνειν ἔοικας στρωὸν ἐόντα πατρὸς οὐδὲν ἧσσον· τὸν μέντοι ὀπιχείρησιν τοῦτην μὴ οὕτω σπουδάχμνε ἀβούλως, ἀλλ' ὅτι ὄσφρεσι μέγιστον αὐτῶν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεῦνας ἡμέων, οὕτω ὀπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεος εἰχρήσασθε, ὅτι σαφέως ὅπου ἀπολέεσθε κακίστα. ὄκωι γάρ τις πρὸς ὄν μάγον, ἰδίῃ προβαλλόμενος ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μέν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ προσερέεσθαι, ἢ ποιέωμεν σημεῖον, ἢ ἴσχε ὑμῖν ὅτι ἐὼ προσπέσῃ ἡ ἐμὴ ἡμέρη, ὡς ὀκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήμενος ἴσχαι, ἀλλὰ σφέας αὐτοὺς ἐγὼ κατερέω πρὸς ὄν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, Ὅπῃ ὥρα παρερχόμενοι Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σπουδάχμνειν ἀναγκάζεις, καὶ προβάλλεσθαι ὀκ ἐᾶς, ἴθι δίζηαι αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ παείμεν ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ὀπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἰδά καὶ αὐτός, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ πρήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἢ πολλὰ ὅστι τὰ λόγῳ μὲν ὀκ οἷά τε δηλωθῆναι, ἔργῳ δὲ· ἄλλα δ' ὅστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τὸ μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταδεδοίκασι ἡμέας, τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνουσι. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ παείμεν· φὰς ἥκειν ὀκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος πρὸς τὸν παῖδα τὸν βασιλέος σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ δὴ δεῖ ψεύδεα λέγεσθαι, λεγέσθω. τὸν γὰρ αὐτὸν γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ χρεώμενοι. οἱ μὲν γὰρ ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τὸ μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ὀπιτυχόντες πλέονος κερδέος, καὶ τὸν μᾶλλον σφίσι ὀπιτυχόντα. οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τῶν τῷ τρόπῳ ἐχόμεθα. εἰ δὲ μὴ ἐμέλλομεν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὁ τε ἀληθιζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.

---

1 Haud difficulter poſſe pertranſiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranſeamus. ſiquidem è P. 3 Conſequantur, & aliquis magis ipſis conuertatur, *vel*, flectatur. *id eſt, Morigerum ſe præbeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorum voluntatem conuertat. In iis autem quæ proxime ſequuntur, aliam lectionem ſequitur interpres.*

" ὃς αὖ μοὶ τῶν τῶν πυλωρῶν ἐκὼν παρείη, αὐτῷ οἱ
" ἄμεινον ἐς χεῖρον ἔσται· ὃς δ' ἂν ἐμὲ ἀπωθέηται εἰσ-
" ιέναι, δεικνύετω ἐνθεῦτεν ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔστω-
Qua ἀσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γο-
" βρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλι-
" ον παρέξειν αἰρεσώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ
" οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν αἱρεῖν, ἀποθανεῖν. ὅτε
" γὰρ ἀρχόμεθα μᾶλλον, ἐόντες Πέρσαι, ἤπερ Μή-
" δου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τοῦτου οὔτα ὦτα οὐκ ἔχοντος, ὅ-
" σοι τε ὑμέων Καμβύσεω νοσέοντι παρεγένοντο, πολ-
" τῶς κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν
" ὁν βίον, μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρ-
" χήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὅτι ἀφα-
" βολῆ ἐδοκέομεν αὐτὸν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν πίθε-
" μαι φήσω πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ ἀφαλύε-
" σθαι οὐκ τῷ συλλόγου τὸν δὲ ἄλλοθι ἰόντας ἢ ὅτι ὂν
μάγον ἰθέως. Ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες
ταύτῃ ἄνευον. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύον-
το, ἐγίνετο καὶ τάδε συντυχίῃ τοιῇδε· ἦσαν μάγοισι ἐ-
δόκεε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιέεσθαι
αθαι, ὅτι τε ἐπεποίηκε τοῦς Καμβύσεω ἀνάρ-
σια, ὃς οἱ ὂν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ δι-
ότι μούνος ἠπίστατο ὂν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγα-
τέρα, αὐτοχειρίῃ μὲν ἀπολέσας· τοῦς δὲ ἔπ, ἐόντα
ὑπ' αὐτῇ μεγίστῃ ὂν Γρηξάσπεα ὑπὸ Πέρσῃσι. τό-
των δὴ μὲν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιεῦνται·
122 το, ὥσπερ τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἢ μὴν ἔξειν παρ'
ἑωυτῷ, μηδὲ ἐξοίσειν τοῦδε μηδενὶ ἀνθρώπων
τὸν ὑπὸ σφέων ἀπάτιμον ἐς Πέρσας γενέσθαι·
ὑπισχνέοντο δὲ τὸν Πρηξάσπεα ποιήσειν ταῦτα, ὡς
ἀναπεισάντων μὲν σφέων μάγων, δεύτερα ποιησόμε-
νον, αὖτις μὲν φάμενοι Πέρσας πολλοὺς συγκαλέειν ὑπὸ
τὸ Βασιλήιον τεῖχος, κελεύσειν δὲ σφέας ἀναβαίνε-
ιν ὅτι πλεῖστον, ἀνορόσαντα ὡς ὑπὸ τὸν Κύρου Σμέρ-
διος ἄρχονται, καὶ ὑπ' ὁτέρου ἄλλου. ταῦτα
δὲ οὕτω ὑποτελλόντων, ὡς πιστεύσειν ἐκέλευον
αὐτὸν ὑπὸ Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμέ-
νου γνώμῃ ὡς ποιεῖν ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξ-
αρνησαμένου ὂν φόνον αὐτόν. Φαμένου δὲ καὶ
ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεα, συγ-
καλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀναβιβάσασθαι αὐ-
τὸν ὅτι ὑψηλότατον πύργου, καὶ ἀνορθοῦν ὑπέλαθεν· ὁ
δὲ, τῷ μὲν τι ὑπείκοντο αὐτόν, τούτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο. Ἀρξάμενος δὲ ἀπ'
Ἀχαιμενέος, ἐξυπελόγησε τὸν πατέρα τὸν Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

Quod autem ad ianitores attinet, siquis eorū libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: siquis resistere conabitur, vt erit hostis, ita tunc pro hoste habeatur: deinde intro irrumpētes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium, aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præsertim quicunque vestrūm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quę nos tunc non admittebamus, [1] inuidiosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiam: [2] neque hunc cœtum dissoluendum censeo, sed statim aduersus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. LXXIII

¶ Interea vero dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod [3] præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de caussis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, [4] pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideoque iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset eum esse Smerdin Cyri, ac cædem à se factā pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratū exequi dicente, magi conuocatis Persis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Achæmene, seriem familię Cyri recensęt: & vbi tandē deuenit ad Cyrū, LXXIV LXXV

ἀπελάθετο ἐξυπελόγησε

1 Calumniosè 2 Neque hoc cœtu dissoluto, eundum alibi censeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Persas in maxima existimatione esset. 4 Pollicitantes se decies millies ipsius bona multiplicaturos.

comme-

commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum nō fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deouuit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatū ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, [1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
LXXIIX spe erant acta consultabāt. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [2] ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὼ ἀληθέϊ, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ ἐμόμενα· ἐπὶ δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. ἔλεγε δὴ, ὅτι μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους ἐβασιλεύειν. Πέρσησι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς μάγους τίσαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ὅπῃ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ὅπῃ χειρώσεσθαι τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἦσαν ἐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν τε δὴ Πρηξάσπεα τῶν ἐπιχθονίων εἰδότες οὐδένα. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπιθωύμαζον. σταθέντες δὲ ἐς τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ Ὀτάνεα, παύεσθαι κελεύοντες ὑπερβαλέεσθαι, μηδὲ οἰδέοντων τῶν πρημάτων, ὅπῃ πλεῖσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι. ὡς δὲ ζομένων σφι αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πρόνοιαν ἤνεον γνώμῃ, καὶ ἔτι μᾶλλον ἦσαν ὅπῃ τὰ βασιλήια τιθαρρήκοτες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπῆσαν δὲ ὅπῃ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεδεμένοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἔσεσθαι, παρέσαν, λίην πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπερώτα οὐδείς. ἔπειτέ τε δὴ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι δι' οὐχοισι, οἳ σφέας ἐς ὄρεον ὅ, τι θέλοντες ἤκοιεν. καὶ ἅμα ἐς ὀρέοντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τὸς ἑπτὰ ἐς ὃ πρόσω παείεναι· οἱ δὲ, ἀμαχελεσάμενοι, καὶ ἀπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτοις μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτὸ τοῦτο συγκεντέοισι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δόμῳ ἐς ὃν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες εἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω ἐμόμενα ἐν θυμῷ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον τοὺς ἀνδρας τεθορυβημένους τε καὶ θοωδέας, αἰρέετο ἑδράμην πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον ὃ ποιεύμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐξάπεσον. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθαὶς τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ, πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐξάπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatur* οἱ δὲ ὄντων) at Darius confest. 2 Vires suas aduersus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ἐσθῶσα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῶν μὲν δὴ
τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐ-
τῶν τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἐν χρη-
σὰ οὐδέν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο· καὶ
τοῦτο μὲν, Ἀ ασπαθίνεω παῖει ἐς ὀν μηρόν· τοῦτο δ',
Ἰ ναφέρνεα ἐς ὀν ὀφθαλμόν. καὶ ἐτερήθη μὲν τ' ὀ-
123 φθαλμοῦ ὑπὸ τοῦ τρώματος ὁ Ἰ ναφέρνης, οὐ μέν-
τοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὗτος τρω-
ματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ τὰ τόξα οὐ-
χρήσιμα δὲν χρησὰ ἐγίνετο, ὡς γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς
ὀν δωμάτιον, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτὸς
προσκεῖται τοῖς δυσὶ· καὶ οἱ συνεπαίρουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέν-
τος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν τὴν πο-
ρείην, οἷα ἐν σκότεϊ, προμηθόμενος μὴ πλήξῃ ὀν
Γοβρύην. ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύ-
ης, εἴρετο ὅτι οὐ χρῷτο τῇ χειρί· ὁ δ' εἶπε, Προμηθ-
ομένος σέο, μὴ πλήξω· Γοβρύης δ' ἀμείβετο, Ὦ δέσ-
ποτα, καὶ δι' ἀμφοτέρων ὄξιφος. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος,
ὡς τε ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχε κως τῷ μάγῳ.
Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐ-
τέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐ-
τοῖσι λείποισι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακὴς τ' ἀκ-
ροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες τῶν μάγων
τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι. καὶ
Γέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ
πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκ-
τεινον πρός τινα τῶν μάγων τῶν ἐν ποσὶ γινόμενον.
οἱ δὲ Γέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ἐκ τῶν ἑπτὰ, καὶ
τῶν μάγων τιὼ ἀπάτιω, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα
τοιαῦτα ποιέειν. ἀπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια,
ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εἶσκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ
ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Τού-
τιον τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Γέρσαι κοινῇ μάλι-
στα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴν ὀρτὴν μεγά-
λην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφονί-
η· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς,
ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοῖς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡ-
μέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος,
καὶ ἐν ὀς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ
ἑπτὰ περὶ τῶν πρηγμάτων τῶν παρεόντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν
τοῖσι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Οἱ τοῖσι μὲν
ἐκέλευε ἐς μέσον Γέρσησι καταθεῖναι τὰ πρήγμα-

atque inde[1] miſcentur inuicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes iuxta eſſent, nulli vſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſpathinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus eſt. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero, quando arcus ei nulli vſui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [2] quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ocioſum ſtantem, interrogauit cur non vteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu percuſſit. Interfectis magis capita LXXIX demunt, eaque geſtantes quinque eorum, duobus reliquis qui faucii erant illic relictis, tum quod inualidi eſſent, tũ arcis tuendę cauſſa, foras procurrunt cũ vociferatione ac tumultu: ceteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem cenſuerunt: eductiſque gladiis, vt quenq; reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interuentu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſeruant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id *μαγοφονίαν, id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. ¶ Vbi reſedit tumultus, dieſque quinq; exceſſere, ii qui magos inuaſerant, de omni rerum ſtatu cõſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamẽ huiuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Perſicã in mediũ conſtituerent, ita inquiens, [3] Vnum è nobis principẽ fieri, amplius mihi nõ videtur: neque enim id aut iucundũ eſt, aut bonũ.

LXXX

„ Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μοῦνον μηκέτι γινέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀσφαλές.

1 Manus conſerebant. 2 Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quum autem manũ conſereret. *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. 3 Ego certe, vt poſthac noſtrum vnus rerum ſolus potiatur, *vel*, vt totum imperium vni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi iam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μετὰ τοῦτο ἡμέας μουναρχέεσθαι.

[1] Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus.[2] Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abiecerit ſenſus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia.[3] Itaque hęc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per inuidiã multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebit ſine liuore eſſe: verum ita natura comparatum eſt[4] vt is ſit aduerſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque viuunt, inuidet,[5] deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimũ putat. Nam ſiue admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima ſunt, iura patriæ labefactat, feminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimũ, iſonomian, *id eſt iuris æquabilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt vnicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. [6] Itaque (vt meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ delectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit. Megabyſus autem ad oligarchiam. *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quę Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos [7] qui tyranni ſæ-

εἴδετε μὲν γὰρ τὸν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, μετέσχητε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. χῶς δὴ αὖ εἴη χρῆμα καταρτηρὸν μοναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βουλεται; καὶ γὰρ ἂν ὄνειρον ἀνδρῶν πάντων ἄριστα ἐς ταύτωυτὸν ἀρχὸν, ἐκβὰς τῶν ἐωθότων νομάτων ἵστησι. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἐξ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δὲ ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθονέω. καίτοι ἀνδρὶ γε τυράννῳ, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντα γε πάντα τὰ ἀγαθά· ὃ δὲ ὑπερεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι τὸ εἶναι τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ἀλαβολὰς δὲ ἄιστον ἐστὶ ἐνδέκεσθαι· ἢν μὲν γὰρ ἀέκοντος θωυμάζῃς, ἄχθεται ὅτι οὐ κατέφθαρται· ἢν δὲ κατεφθαρμένου τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπείαν ἡγεύμενος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμῳ τε λύει πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μὺν ἄναρχος, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετιέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος ἀνάξειν. ἐν γὰρ τῷ πολλῷ εἶναι τὰ πάντα. Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ σπέλλειν ἐπιτρέπειν, λέγων τάδε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα πάντων, λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὕβριος ἰκανώτερον. καὶ τυράννου ὕβριν

LXXXI 124

---

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiã experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autẽ in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autẽ duo habens, omne vitium habet. 4 Vt contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares prædituſ ſit. *Vel breuius*, Sed contra comparatus eſt in ciues. *vt ὑπεναντίον ſumatur aduerbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel*, *calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel*, *modica*, admiratione proſequaris, infenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, euehendam, *vel*, *prouehendam*, eſſe multitudinem. in multitud. *&c. Id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

» βειν φθόνησας ἄϊδρεας, ἐς δήμου ἀχολάστου ὕ-
» βριν πεσεῖν, ἔστι οὐδαμῶς ἀναχετόν· ὁ μὲν γὰρ, εἴ
» τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν
» ἔνι. κῶς γὰρ δὴ γινώσκοι, ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔ-
» τε οἶδε καλὸν οὐδὲν, οὐδὲ οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπε-
» σὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ
» ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
» οὗτοι χρεώδεον. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐ-
» πιλέξαντες ὁμιλέωμεν, τούτοισι γὰρ εἰκὸς κεφά-
» τος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐσόμεθα. ἀ-
» ρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα βουλεύματα γίνε-
μὲν νυν σθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην εἰσ-
ἔφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώ-
» μην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς
» τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀ-
» λιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμέ-
» νων, καὶ πρώτων τῶν λέγω ἀρίστων εἶναι, δήμου
» τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουναρχου,
» πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. οὐδενὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ
» ἀρίστου εὑρεῖν ἄμεινον αἱ φανείη. γνώμη γὰρ τοι-
» αὐτῇ χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμφὶ πίτως τοῦ
» πλήθεος· σιγῶντά τε δὴ βουλεύματα ἐπὶ δυσμε-
» νέας ἄϊδρεας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολ-
» λοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς ὃ κοινὸν, ἔχθεα ἰσχυρὰ
ἀνὴρ δὲ » ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. ἀνὸς γὰρ ἕκαστος
» βουλόμενος κορυφοῦσθαι, γνώμησί τε νικᾶν, ἐς ἔ-
» χθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στά-
» σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνος· ἐκ δὲ
» τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ
ὅτι ἔσω » διέδεξε ὅσον δεῖ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἀ-
» χόντος ἀδυνατα μὴ ἂν κακότητα ἐγγενέσθαι. κα-
» κότητος δὲ ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν
» οὐκ ἐγγίνεται ἐσὶ, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
» κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτουσι. τοῦτο
» δ' τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις τῶν δήμου τοὺς τοι-
» ούτους παύσῃ. ἐκ δ' ἂν θωυμάζεται οὗτος δὲ ὑπὸ τοῦ
ἐστὶ δὲ » δήμου θωυμαζόμενος δῆλα, ἐν ὢν ἐφάνη μούναρχος
» ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
» κράτιστον. εἰ δ' ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κό-
» θεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; κότε-
» ρα παρὰ τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουναρχου;

uitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: [1] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos vero cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Darius, inquiẽs, Quę Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorũ, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optime pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium sentio. imperio enim vniusviri qui optimus sit, nihil melius esse constat. [2] Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat. vt taceam sic præcipue consilia in aduersarios trahi solere. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari consueuerunt. quum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia inter se odia euadunt. Ex quibus seditionès existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Iam vero, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, sed amicitiæ validę. qui enim aduersus rempublicam facinorosi sunt, mutuo se occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpositus tales homines compescat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quum admirationi est, tunc vere [3] monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissimam. Atque vt in summam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho?

LXXXII

---

lentiam fugiunt, in plebis effrenæ insolentiam incidere, neq. 1 At plebi nulla intelligentia ineſt. quomodo enim intelligat [*vel*, vnde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquam, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήιον potest & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus sit, sine vlla reprehensione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentis autem proxime loci scriptura mendi suspecta est. Videtur tamen posse ita reddi*, Atque hac potissimum ratione [*vel*, hoc potissimum modo] consilia taceri apud aduersarios queant. 3 Monarchus suadit,

Ego igi-

Ego igitur[1] sentio, quum sitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequaquam satius est. Hæc tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, vbi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium loquutus est,[2] Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse vnum aliquem è nobis regē fieri, siue per sortem, siue permissu Persarū per multitudinis electionē, siue qua alia ratione, equidē ego[3] vobis nō refragor: quippe qui neq; præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meum imperii, vt nulli vestrūm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è medio abiit alio sessum.[4] Ceteris autē septem de rege iustissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quod primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtineret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, ave cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας ἀφ' "
ἑνὸς ἀνδρὸς, τοῦτο προϊσχέλλειν. χρεὼν τε τοῦτον, "
πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας· οὐ γὰρ ἄμεινον. "
Γνώμας μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεφέροντο. οἱ δὲ τέσσερες "
τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προεπέλεντο ταύτην. ὡς δὲ ἑαυτῷ δῆ "
τῇ γνώμῃ ὁ Οτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην ἀντὶ μουναρχίης "
ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες στασιῶ- "
ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γε- "
νέσθαι, εἴτοι κλήρῳ γε λαχόντων, εἴ ὅτι τρεψαίτων "
τὸν Περσέων πλῆθος ὅτι ἂν ἐκεῖνοι ἕλωνται, εἴ μοι "
τινὰ μηχανέω. ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιδέ- "
σομαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τού- "
τῳ μέντοι ἐξίσαμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ἐμὲ οὔ- "
τε ὑμέων οὐδεὶς ἄρξομαι, οὔτε αὐτός ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐ- "
μεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τοῦτο εἰπόντος τοῦδε, στεμαχώ- "
ρεον οἱ ἑξ ὅτι τοῦτον οὐδεὶς μιν ἔτι ὑπομενέει οὐκ ἀναγωνί- "
ζεσθαι, ἀλλ' ὀκνήσας μέσον καταστὰς ὁ εἰπὼν ταῦτα ἐπε- "
τελέσατο. ἡ μὲν δὴ ἐλευθερίη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἐπὶ τοσοῦτο ἐξέφαινε ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα κτήσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ο- τάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Οτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἢν ἐς μοῦνον τινα τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα ἃ τῷ πάσαν δωρεὴν ἢ γίνεται ἐν Πέρσῃ πρωτίστῃ. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλοντο οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσε πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτούς. Ταῦτα μὲν δὴ Ο τάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς ὁ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βασιλήια πρῶτα ὃν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αὖθις ἐσαγγέλεος, ἢν μὴ τυγχάνῃ δόξαν μετ' γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τοῦ βασιλέος ἢ ἐκ τῶν συνεπτάς αὐτῶν. τοῦδε 125
δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτου ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπιφανέος πρῶτος φθέγξηται ἀπὸ τοῦ προαστείου, αὐτοῖσι δεδεγμένοισι, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. Δαρείου δὲ ἐόντος ἱππάρχου, αὐτῷ σοφὸς τοῦ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον δὴ ἐλθόντα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρες, "
ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τά- "
δε· ὅτου δὴ ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡ- "
λίῳ ἀνιόντι, αὐτοῖσι ἐπιφανεδεγμένοισι, τοῦτον ἔχειν τὴν "
βασιληίην. νῦν ὦν εἴ τι ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς "
αὐτὴ μεῖς σχήσομεν τοῦδε τοῦ γέρεος, καὶ μὴ ἄλλος τις. "
ἀμείβετο Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, τὸ

ἐκεῖνος ἑλωνται, ἢ ἄλλη τινὶ μηχανῇ.

1 Sentio, quum per vnum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *vnius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse soluendas, quæ rectæ sunt, *vel, bona*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæc tres dict. 2 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendā. *i. Me competitorem non habebitis. Sic & paulo posi, οὐκ ἀναγωνιδέσομαι.* 4 *Ante* Ceteris *adde*, Atq; ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regum* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

βασιλη-
ΐη, θάρσει.

» τούτῳ τοι ὅστις ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μή, θάρσει τοῦτον εἰ-
» νεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς σοῦδεὶς σῶς
τοῦ σοῦ ἔσαι τοιαῦτα ἔχων φάρμακα. λέγε Δα-
» ρεῖος, Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχα-
» νᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τάχιστα ἡμέρης
ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔστι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, τοιόνδε
τοιόνδε. ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίην τὴν
ὁ Δαρείου ἵππος ἔσεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς
τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου
ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ προσήγαγε ἀγχοῦ τῆς ἵππου, 10
ἐγχείμπλων τῇ θηλείῃ, τέλος δέ, ἐπεὶ ἐχοῦσαν τὴν
ἵππον. Ἀμὰ ἡμέρῃ δὲ ἀμφὶ φωσκούσῃ, οἱ ἑξῆς κατὰ
συνεθήκας τοῖσι, παρῆσαν ὅτι τῶν ἵππων. διεξελαυ-
νόντων δὲ καὶ ὁ προάστειον, ὡς καὶ τοῦτο ὁ χωρίον ἐ-
γλύοιτο ἵνα τὰ παροιχόμενα νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θη-
λέη ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν
ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι,
ἀστραπή τε ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὅτι μὲν δὴ
ταῦτα τῷ Δαρείῳ ἐτελέωσε μοῖρα, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τοῦ γενόμενα. οἱ δέ, καταβάντες ἀπὸ τῶν ἵπ- 20
πων, προσεκύνεόν μιν ὡς Δαρεῖον ὡς βασιλέα.
Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δέ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται τὰ τοῦ Περσέων) ὡς τὸν ἵππον ταύτης τῆς ἄρθρου ὑπεψαύσας τῇ χειρὶ, ἔπειτα κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τὸν ἐξείρασα τῇ χειρὶ, προσενεῖκαι τῶν Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι. τὸν δὲ, αἰσθόμενον, φρεμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπε- 30
δέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ὑπὸ τὴν Ἀσίην πρῶτοι κατήκοοι, πλὴν Ἀσσυρίων, Κύρου τε καὶ Καμβύσεω. Ἀσσυρίοισι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ὅτι δι' ὑλησιμὴν Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξύνοιοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσεα ἐπὶ Αἴγυπτον. ἀεκόντων δὲ Ἀσσυρίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμοισι τε τοῖσι πρώτοισι ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρ-
τυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσθ' οἰκήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ μάγῳ τὸ δὴ 40
Ἀρτυστώνῃ, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδος τὸ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τὴν οὔνομα ἦν Παρμύς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν Ὀτάνεω θυγατέρα, τὸν δὲ μάγον κατιδόντα ἐποίησε. δοκέει μοὶ τε πρῶτα οἱ ὑπερμενέα τὸ προσθήκατο. πρῶ-
τον μὲν ἰῷ τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζάθεον δὲ οἱ ἐόν, ἀνδρὶ ἱππεύοντι· ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΤΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗ ΑΡΕΤΗ, ὃ

hoc versaris vt rex sis vel non,[1] huius rei causſa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiuſmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes iſtiuſmodi commentum, adeſt tempus cōminiſcendi, nec differendi rem, vtpote craſtino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit OEbares, ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in ſuburbana adducit, ibiq; alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatq; illuxit, ſex Perſæ ex conuento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis vltro citroque vectarentur, vbi ad locum peruenerunt vbi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam ceteri ex equis deſilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatum, ſunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Perſis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipſam manū intra ſubligaculum tenuiſſe abditam: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admouiſſe, equumque ad odoris ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe. ¶ DARIVS itaque, Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: eique omnes Aſiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nunquam tamen in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterunt. [2] Hi Cambyſi aduerſus Ægyptum præſto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus; Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factum ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba litteris, DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius

LXXXVI

LXXXVII

LXXXIIX

1 De hac re ſecurum eſſe te velim. 2 Quum Cambyſi aditum in Ægyptum permiſiſſent:

nomen:

nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, [1] aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EVboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obueniebant: Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [2] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

LXXXIX

XC

XCI

οὐδέπω λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς ἀμοῖρὶ καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐπέζατο φόρους οἱ τοῖσι ἔθνεσι καὶ παρὰ ἐθνεά τε, καὶ τοὺς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους τοῖσδε παρῴκεον, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, τὰ ἑκατέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀργυρὰς δὲ καὶ φόρων τοῖσδε τὸν ἐπέτειον κατὰ τάλαντα διείλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἴρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀταγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικόν· ὁ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ὅτε γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ ἀδρὸς Καμβύσεω, ὧν κατεστηκὼς οὐδὲν· Φέρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἀρξὰμενος δὲ ταύτην τὴν ὑπαξίην τῶν Φόρου, καὶ τοῦ πλησίον ταύτην ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ὧν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι σκαπτόμενα πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τὰ πάντα τε ὧν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μηλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἷς γὰρ ὧν οἱ τεταγμένος φόρος οὗτος) τρόσηνεῖ τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. οὗτος μὲν δὴ πρῶτος οἱ νομὸς κατεστήκεε. Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσσίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ὅτε δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ὧν τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἑκάστης ἡμέρης εἷς γενόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσερακόντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν φορυρέουσαν ἵππον τὸν Κιλικίην χώρην ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσιδηίου πόλεος, τὸν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω ἵδρυσε ἐπ' ὅρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτην γὰρ οὐκ ἐτέλεα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν.

126

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur &c. *Vt legatur* ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα πρὸς ἀρχαῖς δὲ &c. 2 *In montibus. Valla legit* ἐν ὄρεσι *pro* ἐπ' ὄρεσι.

ἔστι ὦν ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπὸ Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν προσχώρων Αἰγύπτῳ, Κυρλώνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τοῦτο Αἰγύπτιον νομὸν αὖται ἐκτέτασμέναι εἰσί) ἐπτακόσια προσῆκε τάλαντα, παρεξ δὲ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, ὅθεν ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων τούτου τε δὴ χωρὶς καὶ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ὑπεμβαλλομένου σίτου προσῆκε ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καὶ ἀμφιβρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπαρόροισι νομὸς ἕκτος οὗτος. Σαττα γύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. Ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τοῦ λοιποῦ Κισίων χώρης, τριακόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἷς οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Γα
ρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντα τάλαντα καὶ τε- Ὀρθοκορυβαντίων
τρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῆται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἴγλων, ἐξήκοντα καὶ τριακόσια τάλαντα φέρει ὡς νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσχώρων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρισκαιδέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανδαίων, καὶ Οὐτίων, Μύκων,
καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν καλῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀναστάσιος καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἐξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ 127
δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριακόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειρεῦσι, καὶ Ἀ- Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπείροισι
λαρόδιοισι διηκόσια ἐπετέλεσε τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριακόσια τάλαντα προσέρπτο· νομὸς εἷς καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον τοσοῦτο πλῆθος τῶν ἄλλων, ἑξήκοντα καὶ τριακόσια τάλαντα

Quinta portio hæc.[1] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta prouenie-bant talenta, præter pecuniam è piscario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hęc. A Susis & cetera Cissiorũ regione, trecena: Octaua hæc portio. A Babylone vero ceteraque Assyria millena talenta argenti prouenie-bant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant: Duodeuicesima portio hęc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Vndeuicesima hęc portio. Indi, vt sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum super ceteros omnes afferebãt tricena sexagena talenta

XCII

XCIII

XCIV

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* νομὸν portionem *vertit.*

aureorum

aureorum ramentorum: Vicesima portio hæc. Quod si Babylonica pecunia
XCV ad pondus Euboicum redigatur, fiunt nouies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti.[1] Aurum vero si terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittendam mi-
XCVI hi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: ceterum procedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hoc est reponit*. Liquefactum aurum argentumque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vsus postulat. Atque hæ quidem pro-
XCVII uinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est,[2] quod eam minime Persæ colunt: Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, quique sacram Nisam incolunt, & Dionyso dies festos agunt. Isti Æthiopes eorumq; finitimi, eodē quo Indi Calandiæ semine vtuntur, subterraneasque habent domos horum vtrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam,[3] binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem,

φήματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἐὸν τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τεισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα βυείσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ἐγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς ὃν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἐπὶ τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ πρῆσσει φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλίγα χύδην. πρῆσσόντος μὲν τοῦ χρύσου, καὶ ἀπὸ νήσων πρῆσσε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον δὲ τὸν φόρον ἁπάντων εἰζυγὶ βασιλεὺς τρέπεται τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ ὁ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσούτου ὅσου αἰ ἑκάστοτε δέηται. Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρὸς θυσὶ Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαυνέων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἵ τε Νύσσην τὴν ἱρὴν κατοικέοντες, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀναίρεσι τὰς ὀργάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρμασι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατάγαια. οὗτοι συναμφότεροι ἁπὸ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ ὅ μέχρι ἐμοῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ δισκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθιοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔδωκάν οἱ ἐς τὸν δωρεὸν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ ὁ οὖρος ἐστὶ τοῦ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐπάξιλα, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ

1 Aurum autem ramentitium inuenitur esse talentum Euboicorum quatuor millium sexcentorum & octoginta, si ita ratio ineatur vt pfegma. *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingēta sexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De asse, admonens legendum* τελεκαιδεκατάσιον. *quam lectionem & in vet. cod. reperimus. Idem aliis verbis huius locum ita reddit circa initium eiusdem libri*, Aurum vero ramentitium si terdecies expendatur ad argentum, in summa reperietur ad rationē Euboicam esse quatuor millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit summa eorum qui quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & sexagena talenta Euboica. 2 Quod Persæ immunes agros colant. Isti porro ad fer. 3 Binos choœnices auri ignem non experti,

ἀφὶ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αὐτὰ πρὸς ἔτος. ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα παρεῖχε τῷ φόρου βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον ὃν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ ὃ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ ὃ εἰρημένον κομίζεσι, τόν τῷ τοιῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης ὃ πρὸς ἥλιον αἶσα χοίρα ψάμμος. τῶν γὰρ ἠμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πέρι ἀτρεκέως λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐς τὴν Ἀσίην Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ ὃ πρὸς τὴν ἠῶ ἐρημίη ἐστί, ἀφὸ τοῦ ψάμμου. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἱρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστοι ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν, φορέοισι ἐσθῆτά τε φλοΐνην· ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοιὸν ἀμήσωσι, καὶ κέψωσι, 128 ὃ ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν τοῖσι πρὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν· καλέονται δὲ Γαδαῖοι. νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε λέγουσι χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, εἰ τε ἀνὴρ, εἰ τε γυνὴ, ὃν μὲν ἄνδρα οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι ἀφανίζειν· ὃ δὲ, ἀπαρνέεται μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατεσθίουσι. ἐπεὰν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. ὃν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατεσθίουσι. οὐ δὲ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ ὄνες νοῦσον πᾶσαν πάντα κτείνουσι.

Ἕτερον δὲ ὄφι Ἰνδῶν ὅτε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρεσι, οὔτε οἰκίας ποιεῦνται σκιῆθεν. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἔστι ὅσον κέγχρος ὃ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· ὃ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸν ἔρημον κέεται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθνήσκοντος, ὅτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πρώτων, ἐμφανὴς ἔστι, κατάπερ τῶν προβάτων. καὶ ὃ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ σχεδὸν πλησίον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὸν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἔστι λευκὴ, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemq; virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc isti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id auri tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad solē vergit, sabulosum est. nam Indi, duntaxat eorū quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. ¶ INDORVM autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in palustribus fluminis habitāt, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis nauigiis excipiunt. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam vbi è flumine messuerunt incideruntque, plectentes in modum storeę, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [1] aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cū hac de caussa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atq; herba victitent. Estq; eis semen quoddā milii instar, sua sponte nascēs è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorū quisquis in morbū incidit, is in locū desertum pergit, ibiq; decumbit, eius vel decumbentis vel defuncti curā gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorū coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed

xcviii

e

xcix

ci

1 Seu vir seu femina ægr.

atra,

atra, vt color corporis : qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [1] & vento Austro obnoxii : eoque Dario neutiquam obcii temperabant. ¶ [2] Ceteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degũt, pugnacissimi sunt, & qui [3] ad aurũ præcipue mittunt. Circa hanc enim plagã vasta sunt propter arenã loca. in ea solitudine arenosa formicę gignuntur, canum quidẽ magnitudine minores, vulpium vero maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quę egeritur arena, auracea est: [4] pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt : mares à lateribus, quos frenatos trahunt, feminam in medio, in quam ipsi ascendunt : data opera vt à recentissimis fetibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera ciii multo valentiores. Qualem autẽ habeat camelus speciem, Græcis, vtpote scientibus, non puto scribendum : sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus civ spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [5] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousq; efferuescens dum tempus est à foro discedendi : per quod spatium multo magis vrit quam meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos vrit peræque atque alios homines : declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus : ac deinceps magis ac magis frigescens, dũ ad occasum peruenit: quo tẽpore præcipue friget. Vbi ad locum cv Indi peruenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, καπάρη ὄχεωμα. τοιαύτην ὦν ἀγινέουσιν Αἰθίοπες ἀπίεν ὄρνιν. ὅτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκτὸς ἐόντες τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ τοῖσι νότου δύεμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος ὑδαμὰ ὑπήκουσαν. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν κατύπερθε πόλιος τῆς Γανδαρικῆς χώρης εἰσὶ πρόσουροι, τοῖσι ἄρκτος τε καὶ βορέης ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν· ὅτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ οἱ ὅτι ὄν χρυσὸν ἀγελόμενοι εἰσὶ ὅτοι· καὶ γὰρ τοῦτο ὄρεσι ἐρημίη ἄμμου τῆς ψάμμου. ἐν δὲ ἐν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἔξ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλέι τῶν Γερσέων, συλλεγέντες ἀνακομισθέντες. ὅτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεῦνται οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον καπάρη οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ ὄν αὐὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ὅτοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ὅτι χρυσῖτις. ὅτι δὲ ταύτην τὴν ψάμμον φέλλονται ἐς τὸν ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σφεωυτόν μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκει, θήλεα δὲ, ἐς μέσον. ὅτι ταύτην δὲ αὖτος ἀναβαίνῃ, ὅτι τηνδύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποπαύσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι ἵπποων οὐκ ἧσσονες ἐς ταχυτῆτα εἰσι. χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος οἷόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ὅτι σαφὲς τοῖσι Ἕλλησι γράφω. ὃ δὲ μὴ ὅτι σφέα αὐτὸ, ὅτι φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα κατὰ δὲ αἰδοῖα, ἀπὸ τῶν ὀπισθίων σκελέων, τοῖσι τὸ ὄρρωδὸν τραμμύει. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ ζεύξαντες τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι ὄν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως δὴ καύματος τοῦ θερμοτάτου ἐόντος ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ὅτι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι ὁ ἑωθινός· ἢ καπάρη τοῖσι δείλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑπερτείλας μέγεις τε ἀληθέος ἀγελύσιος· τοῦτον δὲ ὄν χρόνον καίει τοσοῦτον ὥστε ἐν ὕδατι λέγουσι αὐτοὺς ὅτι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, ἀρξαμένου παραπλησίως καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι καὶ τοῖσι Ἰνδοῖσι· ἀπικλινομένου δὲ τοῦ μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος καπάρη τοῖσι δείλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ ὃ ἀπὸ τούτου ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ὅτι δυσμῇσι ἐών, καὶ ὃ καρπὰ ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες ὑλάκια, 127

1 Et versus Austrum ventum: 2 Alii ex Indis Caspatyro vrb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Valla legitur*, Qui ad Austrum mittunt, *pro*, *Qui ad aurum mittuntur. vel*, *proficiscuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, *&c.* 5 Sic inita *itineris* ratione vt quum feruen. *&c. Vel*, *Hoc prudenter præciso vt quum &c.*

ἐμπλήσαντες ταῦτα τὰ φάμμυ, τῷ πρόσω ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰσὶ δὲ τάχυτῆτα ὑπολαμβάνει ἑτέρῳ ὁμοίαν τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνοιεν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (εἰσὶ γὰρ ἧσσονες θέειν τῶν θηλέων) ἐν τῷ ζεύγεϊ ἐπελαύνουσι, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· ἐπεὰν δὲ τὴν θηλέαν ἀναμιμνησκόμενοι τὸν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι μάλα κατὰ τάχος θέειν. Ὃν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ ἔστω οἱ Ἰνδοὶ κτέωνται, ὡς Πέρσαι φασί· δεύτερος δὲ ἀσπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δὲ ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καὶ τὰ πρὸς ἠῶ Ἑλλὰς ὥρας πολλὸν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. ἔστι μὲν γὰρ τοῦτο τὸ ἔσω ἑκάστη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοι τὸ μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πτηνὰ πολλῷ μέζω ἐστὶ τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισι εἰσί, παρέξ τοι ἵππων (ἔστι γὰρ ἐνθαῦτα ὑπὸ τοῦ Μηδικοῦ, Νησαίων καλεομένων ἵππων) τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορέόμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴδεα καλλονῇ τε πρόσφορον καὶ ἀρετῇ· ἢ ἀπὸ τῶν ἐόντων καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἑκάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινάμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, ἀμπετέως κτέωνται οἱ Ἄραβιοι. Ὃν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τῷ σὺν θυμιῶντες, τῷ ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρεα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλῆθος πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ἔστι οἵ περ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται, σμικρὸν ὄφιν ἀπελαύνοντες ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ σὺν σμύρνῃ θυμῶ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἄραβοι, ὡς πᾶσα ἀνὴρ ἔπεται πλέεται τὸ ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γενεαὶ κατ' αὐτοὺς οἷόν τι κῆτος ἐχίδνας ἐπισάμην γίνεαι. καὶ κως τῷ λόγῳ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ εἰκὸς ἐστί, ἐοῦσα σοφὴ, ὅσα μὲν ψυχήν τε δεδήλωκε καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πολλὰ ἐποίησε πολύγονα πεποιηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλείπῃ· καὶ ὅσα δὲ μάχιμα ὄφιος ἢ ἀνδρὸς ἢ ἀνήρα, ὀλιγόγονα. ἔστι μὲν, ὅτι

arena completis, [1] raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quãta in alio est nullo: ita vt nisi viam [2] ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, [3] ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrumque pariter. femina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, vt Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et cvi sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum [4] Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo ante dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam ceteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi vtuntur. ¶ Ad meridiem vltima è regio- cvii nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cũcta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrhã. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, [5] discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arbo- cviii ribus quam styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque ([6] vt credere debemus) solerti diuinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Vnde fit vt

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur. 3 Dissoluunt, si vna non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: quæ & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. Gal. *Les saisons de l'annee.* 5 Versicolori 6 Vt rationi conſentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quũ grauida est, etiam [1] impleatur, & alium fetum in vtero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita vnum parit. nam vna cum fetu vterum emittit. Cuius rei causa est hæc, quod catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longe acutissimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augescensq; magis ac magis, vngues imprimendo exulcerat: ita vt ad postremum, quum partus instat, nihil
cix vteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehẽdit, [2] sorbensque non prius dimittit quam deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Femina vero talem luit masculo pœnã: quod filii dum adhuc intra vterum sunt, patrem vlciscentes matricẽ ambedunt: eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, ova pariunt & magnã vim fetuum excludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo fre-
cx quentes. Hunc in modũ Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquã sibi cum ceterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimę, stridore diro, & viribus præualentibus: quas ab oculis arcentes
cxi Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione vtuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus vbi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: boum [3] asinorumque defectorum & aliorum iumentorũ membra minutatim concisa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ πάντων θηρεύεται θηρίων, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· ἔτι δὲ πολύγονόν ἐστι· διπλοῦται μᾶλλον πάντων τῶν θηρίων· καὶ ὃ μὲν διασὺν τοῖς τέκνοις ἐν τῇ γαστρὶ, ὃ δὲ, φιλόν· ὃ δὲ, αὖθις ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσει· ὃ δὲ, ἀναιρεῖ. Τὸ μὲν δὴ τοιοῦτόν ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τοῖς τέκνοις τὰς μήτρας· ὃ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται σκαιρίζειν, ὀξέας ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλῶν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοῦ σώματος λείπεται οὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἕν. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑποπτέροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἔτι βιώσιμα ἀνθρώποισι νῦν δ' ἐπεὰν θορνύωνται καὶ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἐρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὸν ἰόν, ἡ θήλεα ἅπτεται τοῦ ἄρρενος, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀπίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῷδε ἀποτίνει τοῦ ἔρσενος· τοῦ γονῆος πιαινόμενα ἐπὶ τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. διαφαγόντα δὲ τὴν ἰσθμὸν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐδηλήμονες, πίκτουσί τε ὠά, καὶ σκολέπεσι πολλὸν τι χρῆμα τῶν ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι καὶ πᾶσαι τὴν γῆν εἰσὶ οἱ δὲ ὑποπτέροι, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἀλλῇ· καὶ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν οὕτω κτῶνται Ἄραβιοι. τὴν δὲ κασσίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἀνθρώπου δὲ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἔρχονται ὅπῃ τὴν κασσίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ οἰκίζεται καὶ θηρία πετεωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεικελα μάλιστα· καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, οὕτω δρέπειν τὴν κασσίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωϋμαστότερον συλλέγουσι. ὅκως μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅπῃ μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι ἐπιχωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ὅπου τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν τοῦτο τὰ κάρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς πεπλασμένας πλησίον πρὸς ἀπορρήγνυσι οὔρεσι, ἔνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίην ἔστι. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸν Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοὸς τε καὶ ὄνου τοῦ ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τὰ μέλεα ἁθρήσαντας ὡς μέγιστα,

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel, Et arcte constringens. Vel, Et inhærens.* 3 Asinorumque mortuorũ & al. iumentorum membr. in quammaxima frusta concisa,

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα θηρεύσας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων. τὰς δὲ ὄρνιθας καταπετομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ὅπῃ τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχειν, καταρρήγνυσθαι ὅπῃ τῷ γλῷ. τοῖσι δὲ, ὅπῃ ὁτέοντας, συλλέγειν οὕτω μὲν τὸ κιννάμωμον συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωϋμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι διείσκεται ἐγγινόμενον, οἷον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιημάτων περὶ εἰρήσθω. ἀπόζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης ἡδαπόσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωϋμαστὰ ἄξια, τὰ οὐδαμοῦ ἑτέρωθι ἐστί. Τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, πεντεκαίδεκα πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐσπέρσει σφι ἀνέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀπατειζομένων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἅπας τις τῶν ποιμένων ὑπίσταται ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑπὸ δέεσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὸν οὐρὸν ὅπῃ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. Τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατείας φορέουσι, καὶ ὅπῃ πῆχυν πλάτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δυσμὰς ἡλίου ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη ὦν χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχαταί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἐγώγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ ὑπερτέρου φοινικήϊος λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα καστιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν, καὶ οὔτι βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητῆ δέ τινος ὡσιηθέν. οὔτε δὲ ἐπόπτης αὐτόπτεω γενόμενος οὐδαμῇ ἀνεύρισκον τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ὅθεν δὲ ἐσχάτης δὴ ὦν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ ὁ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & vbi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discissi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. CXII At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius cõparatur: quippe quod in graueolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hirçorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. CXIII Redolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum vnum caudas habet tam longas vt non sint tribus breuiores cubitis:[1] siquis trahi sinat, vlcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc vnusquisq; pastorum hactenus est doctus arte fabrili, vt plostella faciant quę singularũ ouium caudis subligent, superq; plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinẽ caudas gerit. CXIV Huic, qua parte meridies ad solem occidentẽ vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus vtrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & æui longissimi. Atque hæc CXV quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europę quod pro comperto referam non habeo. neq; enim assentior fluuium quendam esse Eridanũ à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarũ, ab aliquo poetarum fictũ. Sed etsi hoc studiose quæsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. CXVI Ceterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

1 Quas si permittantur trahere, *id est, demittere ad terram, vel demissas affricare terra*, vlcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum vnusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi: quod nec ipsum crediderim, vt viri natcantur vnoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intusque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima.

CXVII Est in Asia planities quędam vndiq; cincta monte quinq; in locis interciso, quæ aliquando fuit [1] Choraſmiorum cum ipſorum finibus & Hircanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: ſed poſteaquam Perſę rerum potiti ſunt, facta eſt regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per ſingulas vndique interciſiones ductus ac diſtributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi vero in poteſtatem regis Perſæ venerunt, hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab rege obſtructis, & ad eorum ſingulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa eſt: interfluenteque introrſum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ vſu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nã hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: ſed æſtate quum ſerunt [2] piſum & ſeſamum, aquam deſiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Perſas venerunt viri atque mulieres: ſtanteſque [3] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reſerari iuſſit, vtique eas quæ ad illos ferrent: eaſdem, quum illorum terra humore hauſto ſatiata eſſet, rurſus obſerari: ita deinceps alias, vt quique ceterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque

CXVIII hæc quidem ita ſe habent. ¶ CETERVM rex vnum è ſeptem viris qui aduerſus magum conſpirauerũt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes, ſtatim poſt oppreſſos magos regiam ingreſſus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conuentum erat inter magi oppreſſores vt eis ad regem foret aditus ſine internuncio, niſi cubantem cum vxore. Itaque non oportere ſibi interuenire nuncium cenſens Intaphernes,

οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασποὺς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὠυτὼ ἄλλῳ ὁμοίῳ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὦν ἐσχατιαὶ οἰκέουσι ἀποκληίουσαι τὠυτὼ ἄλλῳ χώρῳ, καὶ ἐνδοτέρω ἀπέχουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ θωμασιώτατα ἔχειν αὐτά. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀποκεκληισμένον οὔρεϊ πάντοθεν. Ἁρπάγαι δὲ τοῦ οὔρεος εἰσὶ πέντε. τοῦτο δὲ τὸ πεδίον ἐὸν μὲν ποτὲ Χορασμίων, ἐὸν οὔρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Παρθυαίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανέων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔχουσι δεσπότας, ἴσχει τὸν Βασιλέος· ἐκπλησθὲν μὲν ὦν τὸ ἀποκληιόντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἄκης. ἐκπλησθὲν μὲν ὦν πρότερον μὲν ἀρδόσκε Ἁρπαλεμεμένεος πολλαχοῦ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, ἀφ' Ἁρπάγεω ἀγόμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τοὺς Πέρσας εἰσί, πεποίηκε τοιόνδε· τὰς Ἁρπάγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ Βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ Ἁρπάγῃ ἔστησε. ἀποκεκλημένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῆ ἐξήλασιν. οὗτοι ὦν οἱ πρὸ ἐμεῦ περιοδεύοντες εἰώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ Ἁλίσκονται· ὄν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρεος σπείραντες μελίνην, καὶ σήσαμον, χρήσκονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι προσδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τὰς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ Βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ Ἁλάκτεος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, τότε μὲν αἱ πύλαι ἀποκλῄονται, ἄλλας δὲ ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησσόμενος ἀνοίγει, οὐ πρὸ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω. Τῶν δὲ τοῦ μάγου ἐπῳδῶν αὐτῶν ἐόντων ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανεῖν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπῳδάσασιν ἦλθε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρήματα πᾶσαν τοῦ Βασιλέϊ. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπῳδασᾶσι τοῦ μάγου τοῦ ἐπανασᾶσι τῶν φίλων ἔσοδον εἶναι τοῦ Βασιλέα αὐτὸν ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ Βασιλεύς. οὐκέων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι·

1 Choraſmiorum montes incolentiũ, Choraſmiorũ *inquam* & Hirc. 2 Panicum 3 *i. In aula regia. ſic & in ſequentib. locis.*

ἀλλ' ὅπι ἰὼν τῷ ἐπιλὰ, ἤγαγε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς
καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ ταὐτὰ ἐφρόνεον, φάμενοι δὲν βασι-
λέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, ἀληθέων
σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· ἀπασάμενος
δὲν ἀκινάκεα, ἀποπαμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς
ῥῖνας· καὶ ἀείρας δὲν χαλινὸν ἵππου, ταύτῃσι τὰς ἀν-
χένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ
δεικνύουσι ἑωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπον-
θότες εἶησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ καὶ
νῦν λόγῳ οἱ ἐξ πεποιημένοι ἔωσι ταῦτα, μετὰ πεμ
πόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ σὺν ἑω-
υτῷ εἰσὶ τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἔγνω ὡς
οὐ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιημένα, ἔλαβε αὐ-
τόν τε δὲν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰ-
κηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μὴ τῶν συγ-
κλυσέων μιν ἅπτι βουλεύειν οἱ ἐπαναστάσιν. συλλα-
βὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὰν ἅπτι θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ
Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἅπτι τὰς θύρας τοῦ βασιλέος,
κλαίεσκε ἑωυτὴν καὶ ὠδύρετο· ποιέουσα δὲ αἰεὶ τὠυτὸ
τοῦτο, δὲν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν· πέμψας δὲ
ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δα-
ρεῖος δίδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκητῶν ῥύσασθαι, δὲν
βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπολαβοῦσα εἶπε
νετο τάδε, Εἰ μοὶ δὴ μοι δίδοῖ βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν,
αἱρέομαι ἐκ πάντων δὲν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ
Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας δὲν λόγον, πέμψας
ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχο-
σα γνώμην, δὲν ἀνδρά τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιπὼ-
σα, δὲν ἀδελφεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀπο-
τετιμώτατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος ἢ
ἀνδρὸς ἐστί. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ
μοὶ μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα
ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μη-
τρὸς οὐκ ἔτι μοὶ ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐ-
δεὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη,
ἐξέλεξα ταῦτα. ἐπῆ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν
ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τὸν τε δὴ ἄνδρα τοῦτον, καὶ τῶν
παίδων δὲν πρεσβύτατον, ἅπαντας αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους
ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑνὸς εἵνεκα ἐξ-
ῶτο τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δὲ τὸν μά-
λιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε. Ἐκ τοῦ
Κύρου καταστάντος ἐν Σαρδίῃσι ὕπαρχος Ὀ-
ροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγμα-
τος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας
μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε
ἐν νήσῳ πρότερον, ἐπεθύμησε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέ-
σαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, ᾧδε τοιῶδέ τινα

quia foret vnus è septem, introire vtiq; volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quod regem dicerent rei vxorię dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique narefque præcidit, ac lora freni equini ad ceruices ipsorum alligauit, hominesque dimisit. Qui quũ cxviiii
sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quẽque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factũ esset: explorauitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominẽ comprehendit eiusque liberos atque omnem familiam: multis de caussis credens illum cum suis propinquis rebellionem fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assidue faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset, misso ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secũ deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, misso nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de caussa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quam filii, & minus iucundus quam maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atq; alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse.[1] Hanc sequuta caussam, ita loquuta est. visaque est Dario probe dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eũ quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit. ¶ Enim- cxx
uero illud fere circa Cambysis ægrotationẽ contigit: Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samiũ, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunq; læsus esset, quemq; ne vidisset quidem vnquam, tamẽ concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt)

1 Hanc rationem in ista electione sequuta sum.

caussam:

cauſſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Orœtes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates obiiciens Orœti, inquit, [1]Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiuſque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluiſſe quidam aiunt, [2]vt affectauerit nō de obiurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. Alii (ſed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Orœte miſſum cuiuſdam rei rogandę cauſſa: (cuius autem, non dicitur) Polycratē autem tunc forte in cōclaui cubantē fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſiue id conſulto, quod res Orœtis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factū. ad quem quum accedēs Orœtis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem conuertiſſe (erat enim ad parietē verſus) neq; quicquam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Orœtes in *vrbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos nouimus (ſecundū Minoē, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquam, extitit [3]ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam nō ſuppetere. Quod ſi ita feceris vt ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nā rex Cambyſes (vt mihi pro cōperto renunciatur) de me interficiendo cogitat. nūc igitur meipſū recipito, atq; pecunias, earū partē tibi habiturus, partē mihi permiſſurus: & ipſarū pecuniarū beneficio

CXXI

CXXII

αἰτίῃ· ὅτι τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Οἰτίλεω καὶ ἄλλον Πέρσεω τῶν οὐδὸμα ἔχ) Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κειμένων δὲ τῶν ἀρετῆς, εἰπεῖν ὃν Μιτροβάτεα τῶν Οἰτίλεω τὸν φέροντα, Σὺ γὰρ ὦν " ἀνδρῶν
ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον τὴν ἐς τῶν σφῶν μῶ " κειμένων
χειμένῳ οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τῷ τῶν τις ἐπιχωρίων τετρακαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπῆλθε· σὺ δὲ ἐπιὼν " " " " τυραννεύεις; οἱ μὲν δὴ μιν φασὶ τῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀληθέα τῶν οἰκείων, ὅτι θυμῷ ἔσαν οὐκ οὕτω ὀλίγῳ εἰ πάντα ταῦτα πίσεσθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, ἵνα μὴ ἀκαχῶς ἥκοι. Οἱ δὲ ἐ- " ἵν' ὅ τι μὴ
λάσσονες λέγουσι πέμψαι Οἰτίλεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτῳ δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὦν δὴ τῦτο λέγεται) καὶ ὃν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον. καί κως εἴτ' ἐκ προθύμου αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Οἰτίλεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Οἰτίλεω παρελθόντα ἀπαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μᾶλλον ἐπιστρέψαι, οὔτε προσειπεῖν. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφασιαι λέγονται τῦ θανάτου τῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πρόφασις δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὧν Οἰτίλεος ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρου τῦ ποταμοῦ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἀνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὅστις πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γνώμης Πολυκράτης μουνος ἐλπίσας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν τοῦτο ἀμηχανέοντα ὁ Οἰτίλης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, ΟΙΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Γυ- "
θαίομαι ὅτι βουλεύῃ σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ " χρήματα τοι οὐκ ἔχ) κτᾶσθαι φερνήματα." σὺ νῦν ὦν δε " σὺ νυν
ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωῦτον, σώσεις δ' ἐμέ. ἐμοὶ " μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ὑποβουλεύει θανάτου, " καί μοι τῦτο ἀγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ " ἐκκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐτέων αὐ- " τὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμοὶ ἔα ἔχειν· εἵνεκά τε χρημάτων, "

1 Itane tu vir cenſendus es qui inſ. 2 Vt non tam eum qui hæc dixiſſet vlciſci affectauerit quam Polycr. 3 *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Iouis filius.*

» ἀρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ
131 » περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος
» τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ἐπιδέξω. Ταῦτα ἀ-
κούσας Πολυκράτης, ἤθη τε καὶ ἐβούλετο· καὶ
γὰρ (ἐμέμνητο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμ-
πει θεώτατα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου,
ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐδόκεε γεραιτατος εἶναι· ὃς χρό-
νῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, ὃν κόσμον ἐν τῷ δω-
ματίῳ τῷ Πολυκράτεος εἶδε ἀξιοθέητον ἀνέθη-
κε πολλὰ ἐς τὸ Ἥραιον. ὁ δὲ Ὀρέσης, μαθὼν ὃν
κατάσκοπον ἐόντα θεοῖς δόκιμον, ἐποίεε τάδε· λά-
ρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κατὰ βρα-
χέος τῶν περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ὅκου πολῆς τῶν λίθων,
χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας,
εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμε-
νος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ
μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγορεόντων, πολλὰ δὲ τῶν
φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. θεὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς
θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ ὁ πα-
τὴρ ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ
τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτῃ ἰ-
δοῦσα τῇ ὄψιν, πρωτοίη ἐγίνετο μὴ ἀποδημήσαι
τὸν Πολυκράτεα τοῦδε τὸν Ὀρέσταο· καὶ δή κεῦ
ἑωυτῆς αὐτοῦ ὅκου τῇ πεντηκοντόρῳ, ἐπεφημίζετο. ὁ
δέ οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀποικήσῃ, πολλόν μιν χρό-
νον τυραννεύσεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὅκως τελεωθείη τοῦ-
τα γενέσθαι. βουλεσθαι γὰρ τυραννεύεσθαι
πλέω χρόνον ἢ τὸν πατρὸς ἑωυτῆς. Πολυκρά-
της δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε τοῦδε
τὸν Ὀρέσταο, ἄμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶν-
τος, Κροτωνιήτην, τὸν ἐπ' ἐσχάτου ἐόντα, καὶ τὴν
κ δεκόντα τέχνην ἐπασκέοντα ἄεθλα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπ-
ικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, δι-
εφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυ-
τοῦ φρονημάτων. ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκουσίων γενό-
μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυ-
ράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοφρεσύνην
συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπ-
ηγήσιος Ὀρέσης ἁλοὺς αὐρωσι. τῶν δέ οἱ ἑπομένων
ὅτοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυ-
τῶν χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἦσαν
ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν δουλοσύνῃ πόλλῳ
λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμά-
κ ἐπιπλεε μενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum,[1] cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gauisus est, atque obsequi volebat. maiorem enim in modum pecuniã auebat. Mittit itaq; priusad rem inspiciendam quendam è popularibus suis,[2] Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui nõ longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit.[3] Hunc Orœtes quum cognouisset speculatorem esse circumspectũ, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciauit.[4] Enimuero ne illuc sese conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimẽ esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem inungeretur. Hãc visionem cõspicata,[5] instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Orœtem: quinetiam[6] ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, si sospes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipsa vt ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginẽ esse quam patre orbari. Polycrates omne consiliũ pro nihilo habens, ad Orœtem nauigauit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotonien sem medicũ, qui eam artẽ apud suos[7] præclarissime omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona[8] & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neq; aliorum Græciæ tyrannorũ vllus est magnificentia cũ Polycrate cõparandus. Eum Orœtes (quod indignũ relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illũ comitati fuerant, Samios quidẽ dimisit, iubens eos gratiã sibi habere quod liberi esset: peregrinos autẽ atq; seruos iure captiuitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnẽ filiæ visionem exoluit.

CXXIII CXXIV CXXV

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Orœtes quum exploratorem aduentare audisset, ita egit. *Ad verbum*. Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multũ dehortantibus, illuc profectus est. quũ etiam *eius* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur *&c.* 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat 6 Ad nauem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad nauem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὄκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐξιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος πίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληΐην, μέλλων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κροισ. Κρανάπιν· αὐδρεῖος ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ἐξύβρισε πολυτρόπως, καὶ πινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς οὐ παρὸς ἡδυνήν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μὲν ὀπίσω κρεμζόμενον, αὐδρεῖος οἱ ὑπεθήκας κατ' οὐδέν. Ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἴσωσιν. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε τὸν Ὀροίτεα πίσασθαι, πολλῶν τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδός· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδαινόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἐχόντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πεπυσμένος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος πάντα ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ἐπισταμένως ἀποτελέσειε σοφίη τε, καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν οὐ κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων νίσσωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς αἰσχροὺς ἀνδρὸς αὐδρεῖον, καὶ πεμπομένους ἐπ' ἐμοῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ αἰσχρὸν φαίνων. πρίν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρείου μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῷ δὲ ἀνδρες τοιήνδε ἐπ' ἔσχον, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐπέζοισας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι. πάλλομένων δὲ, λαγ-

CXXVI

CXXVII

CXXVIII

Κρανάπιν

οἰδαινόντων

ἐπίστασθαι,

1 2 λοιμωτάτους,

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret, 2 *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat) 4 Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης. *q.d.* recta via. 5 Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q.d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrûm. *Potest & interrogatiue legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χαίῃ ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν ὦν ὁ
ξ πάλ. Βαγαῖος, ποιέῃ τοιάδε· βιβλία γράψαμενος πολ-
λὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγίδα
σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ οὐκ ἔχων ταῦτα ἐς
τὰς Σάρδις ἀπικόμενος ὦν, καὶ Οἰτέω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τῶν βιβλίων ἕνα ἕκαστον προκειρεόμενος, ἐδίδου
τὰ γράμματα ἢ τὰ βασιλήϊα ὑπολέγεται. (γράμ-
ματα δὲ βασιλήϊα οἱ πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀπο-
πειρεώμενος δὲ τὸν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ
Βαγαῖος, εἰ οἱ σὺν δόξαιεν ἀπόστασιν ἀπὸ Οἰτέω. 10
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως,
καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μᾶλλον, δίδοῖ ἄλ-
» λο, ἐν ᾧ ἐνῆν ἔπεα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
» Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Οἰτέα.
ξ δπ. οἱ δὲ, ἀκηκοότες τάδε, μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτο σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῇ βι-
βλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, τὸ τελευταῖον τῶν βι-
» βλίων δίδοῖ ἐν τῷ γράμματι ἦν, ἐν ᾧ ἐνέγεγραπτο, Βα-
» σιλεὺς Δαρεῖος Γέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέ-
λεται κτείνειν Οἰτέα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν 20
ταῦτα, ἀσπασάμενοι τὰς ἀκινάκεας, κτείνουσι παρα-
αὐτίκα μιν. οὕτω δὴ Οἰτέα τὸν Πέρσην Πολυ-
κράτεος τοῦ Σαμίου πίσιες μετῆλθον. Ἀθικο-
μένων δὲ καὶ ἀκαχημένων τῶν Οἰτέω χρημά-
των ἐς τὰ Σοῦσα, συνώϊκε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστε-
ρον βασιλέα Δαρεῖον, ἐκ ἄγρης θηρῶν ἀποθέρ-
σοντα ἀπ' ἵππου, στρέψαι τὸν πόδα. καὶ κως ἰ-
σχυρότερος ἐς στρέψιν ὁ γυρὸς ἀστράγαλος ἐξεχώ-
ρησε ἐκ τῆς ἄρθρου. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑω-
υτοῦ ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν 30
ἰητρικήν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμε-
νοι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ
ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ἐπὶ τῷ πάρεόντος κακοῦ ὁ
Δαρεῖος ἀχθόμενος ἦν· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔ-
χοντι οἱ φλαύρως, προσαγούσης τῆς πρότερον ἐπὶ τὸ
Σάρδισι τὸν Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγ-
γέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγλην μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑ-
ωυτὸν κέλευσε. τὸν δὲ ὡς εἶδε ἐν τοῖσι Ὀροίτεω
δούλοισι ὀκνηρῶς τε ἀπημελημένον, παρῆγον
ἐς μέσον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. 40
Σταθεῖσα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην εἰ
ἐπίσταιτο. ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκ-
φήνας, τοσοῦτον τῆς Ἑλλάδος ἦν ἀπεστερημένος.
κατεφαίνετο δὲ τὴν Δαρείου τέχνην ἐπιστάμενος·
καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, σκέλεσι μάστιγάς τε καὶ
κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν
ἐκφαίνει, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁ-
μιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνην.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione vſus eſt: Complures litteras variis de rebus vbi ſcripſit ſigilloq; Darii impreſſit, cum his profectus eſt Sardis. Eas, poſtea-quam in conſpectum Orœtis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. (regios autẽ ſcribas cuncti præſides habent.) Reddebat autem ſeparatim Bageus litteras, explorandi gratia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandũ ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari litteras, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epiſtolam in hæc verba, Perſæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito lanceas depoſuerunt. Tunc Bagæus cernẽs illos obtemperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ vltimum libellum in hæc verba ſcriptum, Rex Darius mandat Perſis qui in Sardibus ſunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id eſt haſtati ſatellites*, eductis acinacibus ſine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtẽ perſequuta eſt. ¶ Traductis atque comportatis cxxix
Suſa bonis Orœtis, contigit nõ diu poſt vt in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit vehementerq; luxauerit. nam talus è iunctu-ris amotus eſt. Se itaque exiſtimans, vt etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At iſti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem vt ſeptem dies totidemque noctes Darius præ moleſtia qua afficiebatur tranſegerit inſomnes. Octauo die eidem male habenti quidã Democedis Crotonienſis mentionem facit: cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audiſſet. Darius hominem quamcelerrime accerſi ad ſe iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi pro neglecto habebatur, in medium adductus eſt, ſicut erat pannoſus ac cõpedes trahens. In medio poſitum Darius interrogauit nunquid eã noſſet artem. Democedes, veritus ne ſi ſe proderet, vſquequaque Græcia priuaretur, diſſimulare: ſed quum videretur notitiam artis præ ſe ferre, Darius iuſſit eos qui hominẽ adduxerant, verbera & tormenta afferre in mediũ. Tunc ille diſſimulatione miſſa, ſe plane ſcire artẽ illã negauit, ſed aliquantulũ, ob eã conſuetudinẽ quã cũ medico habuiſſet.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamẽtis vtens,[1] & lenia, post acria, admouens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, quum iam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quã curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nũquid ideo se duplici malo remunerandũ putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, vt famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarũ stateres colligens, non paruam auri summã

CXXXI coegerit. [2] Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnũ annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eũ talento, Athenienses tertio anno centũ minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samũ profectus est. A quo viro nõ minimũ medici [3] Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenęi. Qua etiam tempestate Argiui ceteris Græcis præstare musica ferebantur.

CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc vnam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata à rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [4] maximi apud regem momenti

CXXXIII Democedes erat. Intericcto deinde breui tempore, inter alia contigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor)

μὴ ὑ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικῇσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἠπιάματα τὰ ἰσχυρὰ προσφέρων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδωκε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίποδα ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ ὦ ξείνιον. οἱ δι πλησίον δοκέει ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἀδεὶς ὑ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀπὸ πέμπει μιν τῶν ἀπὸ τὰς ἑωυτῦ γυναῖκας. προσάγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ σῶϊ εἴη ὃς τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ὑποτύπτου- 133
σαι ὑ αὐτέων ἑκάστη, φιάλην τὸ χρυσοῦ σταθμὸν ἔδωρέετο ὃν Δημοκήδεα· οὕτω δὴ τι δαφιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποστέροντας ἀπὸ τῶν φιαλέων σατήρεας ἑπόμενος ὁ οἰκέτης τῷ οὔνομα ἦν Σκίτων, αἱρέλετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλὸν ἦν χρυσοῦ συλέχθη.

Οὗτος μὲν δὴ Δημοκήδης ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀσιγνάμενος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρί, ὃς συνείχετο ὑπὸ τῇ Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῷ τότε ἐπεί τε οὐκ ἐδυνάτο φέρειν, ἀπολιπὼν, εἶχε τὸ ἐς Αἴγιναν. καὶ χρησάμενος ὑὲς ταύτην, τῶν πρώτων ἔτεϊ ὑπερέβαλε τοὺς πρώτους ἰητροὺς, ἀσκέων τέχνην· οὐδὲν ἔχων ὅμως τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήια· καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ τοῦ Αἰγινητέων δημοσίῃ μισθοῦται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἔχοντα μνέων· τεταρτῳ ὑ ἔτεϊ Πολυκράτης δυοῖν ταλάντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τὸ αἰεὶ ὀκνέοντας Κροτωνιήτας ἰητροὶ ἐδοκίμων εἶναι· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὀκτωκαίδεκα μὲν Κροτωνιήτας ἰητροὶ ἐλέγοντο εἶναι ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτερα δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ δὲ αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσῃσι ὑξικόμενος Δαρείου, οἰκήν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλήν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπέναι, πάντα τἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας αἰνὰ σκολοπιεῖσθαι, ὀλίγου δεῖν ἀπὸ ὅου Ἑλληνος ἰητροῦ ἐσώθησαν, τούτους, βασιλέα πρήσαντα ὑμὸν, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ἑπομένων, καὶ ἀτιμελημένον ἐν τοῖσι οἰκέτῃσι, ἐρρύσατο. ὧν ὑ μέγιστον χρῆγμα Δημοκήδης τῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέϊ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰ δὲ ἄλλα συνωϊκε γυναικὶ Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου ὑ γυναικὶ,

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἢ πα μὴ τὰ ἰσχυρά. *Alioqui sequendo nostrã lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quũ asperum eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c. 3 Crotonienses inclaruerũt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græcis Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ὅπῃ τὸ μαζῷ ἔφυ φῦμα· μοῦνον δὲ κεφαλὴν, ἐπ' ἐμοὶ ποιήσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐλάσσω, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε Δημοκήδεϊ· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο ἐς Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδειξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἀξιοῖ μιν, ἢν μὴν οἱ αὐτοπυργήσειν σφεῖν τοῦτο ὃ αὐ αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ Δαρεῖον τῶν ὅσα αἰσχύνην, ὅτι φεύγ- ξ ἀπιδίξει, ἀπέδεξατο, ἐθαύμαζε δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσα, τοιόνδε τι τῇ κατὰ Δα- » ρείῳ λόγοι τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύνασαι τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε » δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δὲ ὅστις ἀνὴρ καὶ νέος, καὶ » χρημάτων δεδασμὸν μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἐπο- » δεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σκιμαθωσι ὅτι ὑπ' ξ συμφέρει » αὐτὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι φέρει ταῦ- » τα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται αὐτὸς ἐὼν » εἷς ἐπ' ὀλίγοισι, καὶ ἵνα τείρωνται πολέμῳ, μηδὲ » σχολὴν ἄγοντες, βουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ αὖ τι ξ αὐξομένῳ » καὶ ἐπὶ δέκα ἔργον, ἕως νέος εἶς ἡλικίην. αὐξομέ- » νῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γη- » ράσκοντι δὲ συμπεφοίτασι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλύνονται. ἢν μὲν δὴ ταῦτα σὺ διδαχθῇς ἐ- » λέγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ » αὐτὸς ἐπινοέων ποιήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι » ζεύξας γέφυρας, ἐκ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤ- ξ ζεῦξαι γέφυρας, ἐπὶ τῆσδε » πειρον ὅπῃ Σκύθας στρατεύσεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλί- » γου χρόνου ἐς αἰ τελεύμενα. λέγει δὲ Ἄτοσα τά- » δε. Οὔ κω, ὅπῃ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι ἐ- » ᾶσον (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δὲ » μοι ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ὅπῃ θυμέω » γὰρ, λόγῳ πυθομένη, Λακαίνας τέ μοι θυέσθαι » καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας, » ας. ἔχεις δὲ αὐδρα ὅπῃ πρέπει δεῦτα τῶν ἀνδρῶν πρώ- » των δέξαι τε ἔκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ καταγήσασ- θαι, τόνδε ὃς σοὶ τὸν πόδα ἄξιόν ἐστι. ἀμείβεται » Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς » Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατα- » σκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμεινον εἶ) ὁμοῦ 134 » τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὖθις· οἱ μαθό- » τες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, ὀξαγγελέουσι ἡμῖν. ἐγὼ » ἐπεὰν σχεπισάμενος, ἐπ' αὐθις τρέψομαι.

Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον ἐπί- ες. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετείλετό σφι, ἐπομένους Δημοκήδεϊ, διξελθεῖν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος· ὄχως τε μὴ

in mamilla vlcus exoriretur, deinde rescissium porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi male iam se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmãs, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturũ autem nihil vnde dedecus redundaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, CXXXIV Dariũ, dum cũ eo cubat, his verbis allocquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentẽ neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quo etiã Persæ cognoscant sibi virum prçesse. Quod vt facias, duabus de caussis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elãguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti. ego enim constitueram Scythis bellum inferre, iuncto mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc breui tempore perficientur. Ad eum Atossa, Animaduerte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: aduersus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum[1] ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, vna cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Græcos tendam. Hæc loquutus Darius, & quod est loquutus, re quoq; aggressus est. nanque vbi primum illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit vt sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca colluſtrarent, neve committerent vt CXXXV

1 Ad ostendenda singula Græciæ loca & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, ſecundo loco Democedē ipſum ad ſe accerſitum orat vt[1] expoſita atque demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua vtenſilia, affirmans ſe alia multo plura[2] illi inuicem donaturum.[3] ac præter dona miſſurum ait, quæ vna iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (vt mea fert opinio)[4] mādabat: ille tamen veritus[5] ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitiuum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, vt ea reuerſus ſibi haberet: verum nauim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare demiſit. CXXVI. Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatiſq; omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque deſcribebāt. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex,[6] & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum nauium reſoluit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dū iſti patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam.[7] Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis iis quæ de nauibus abſtulerat. CXXVII. Illinc Perſæ nauigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonē perueniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerſo manibus, fuſtibus cædebant Perſas, qui his verbis commonefaciebāt, Viri Crotonienſes conſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitiuū eripitis. An ex vſu erit vobis hanc iniuriā regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe,

Δημοκήδεα σφέας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πρώτως ὀπίσω ἀπάξωσι. ὑποτειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτῶν ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν ὑπὸ δέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξοι. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι κελεύει πρώτα τὰ ἐκείνου ἐπὶ πλαδίονα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια αὐτὶ δώσειν. τὰ μὲν δὴ δῶρα, ὁκόσα δή οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν πρωτοίων, τὴν ἅμαξαν οἱ πλώσιαθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀτὼ οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ οὐκ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, οὐπὶ ὑπὸ δεκμῷν, πρώτως τὰ δίδομενα πάντα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐωυτῷ, καὶ χώρην ἔφη καταλείψειν, ἵνα οἱ σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ὑποτειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ὡς ἐπὶ θαλάσσαν. καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι, καὶ γαῦλον μέγαν, πρωτοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πρώτα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. προσίσχοντες δὲ αὐτῇ, τὰ μὲν θαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεσκέφοντο. ἐς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνόμασι θεσπεσμένοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ Κρητώνης ὁ Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τότε μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τότε δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δηθὲν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράσσετο, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικομένῳ δὲ ἤδη τότου ἐς τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἕλυε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἀνεζεύγνυον οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα. εὑρόντες δέ μιν ἀγορῇ ἐχόμενα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προεῖπαν ἑτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ ἔσπευδον σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προσχρεόμενοι ἔπεα τάδε, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· αἰδεῖσθε βασιλῆος δρηπέτην γινόμενον ἁρπάζεσθε; πῶς ταῦτα βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει τεισόμενον βιάζεσθαι; πῶς δὲ ὑμῖν τὰ παρεόντα ἕξει καλῶς,

1 Vt quum Perſis oſtenderit vniuerſam Græciam & per eam deduxerit, reuertatur. 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona portanda nauem onerariam ei ſe ſuppeditaturum dixit, eamque ſe bonis omnifariis impleturum, quæcum ipſo nauigaret. 4 Pollicebatur. 5 *Legit hic interpres μή τι, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id eſt recenſuit*, & accepit: ſed ſua quidem ſuo in loco relicturum ſe dixit, vt ea reuerſ. *&c. vulgatum* πῶς, *ex vet. cod. pro* πάντα, *& interpunctionem deſinit ſumatur. quaſi dicat non percurriſſe numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortaſſe tamen & aliter exponi poſſit interpunctio.* 6 *Non ſequitur lectionem edit. vulg. quæ tamē & ipſa ſuſpecta eſt.* 7 Interim vero dum iſte domum reuertitur, Ariſtoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

» ἢ ἀπέλησθε ἡμέας; ὅπῃ πρῶτα ἢ τούτοισι τοῖσι πρώτοισι
» σφι δυσόμεθα πόλιν; πῇ δὲ τοῖσι πρώτοισι ἁρπασό-
» μεθα χρήματα; τοῦτα δὲ λέγοντες, ἴσχυσαν Κροτω-
νιήτας ἄκοντας ἕπεσθαι· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὴν Δημοκή-
δεα, καὶ τὴν Σαυλὸν τὴν ἅμα ἑπομένην ἀπαιρεθέντες, ἀπέ-
πλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, σοφόν τι ἐζητηκότες τὸ πρόσ-
ωτερον τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι σκοπεῖν, ἐόντες ἰδιῶται
τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μὲν τοι ἐπετείλατο σφι Δημο-
κήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας,
ὅτι ἄρμοσαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυ- 10
ναῖκα. τὸν γὰρ δὴ παλαιστέων Μίλωνος ἦν ὄνομα πολλὸν
τῶνδε βασιλεῖ. χρῆν δὴ τοῦτό μοι δοκέειν ἐπευξάμενον τὸν γά-
μον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης,
ἵνα φανῇ τοῖς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος.

Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τοῦ Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπί-
πτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δουλοῦσι τῶν
ἀνθρώπων, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμε-
νος, ἀπήγαγε τοῦτον πρὸς βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὶ πά-
ντων ἕτοιμος ἦν δίδοναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός·
Γίλλος δὲ αἱρέεται κατελθὼν οἴκαδε ἐς Τάραντα ἡγεμὼν γενέσθαι, 20
135 τοῦτο παρασκευάζων τὸν συμφορὴν, ἵνα μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἢν δι' αὐτοῦ στόλος μέγας πλέῃ
ὅπῃ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τὸν
κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων εἶναι τοῖσι
Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τῷ κατελθόντι οἱ ἔσεσθαι.
Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας
γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε
Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι
Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, βίῃ δὲ ἀδυνάτοι ἦσαν
προσφέρειν. τοῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη. οὗτοι 30
δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο
Περσέων, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκο-
ποι ἐλθόντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμιον βασιλεὺς
Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλλη-
δων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινα αἰτίην· Καμ-
βύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, πολ-
λοί τε συνεχοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν,
ὡς εἰκὸς, καὶ ἐμπορεύμενοι στρατευόμενοι, οἱ δὲ τινες, καὶ
αὐτὸ τὸ χώρης θεηταὶ τοῦ ἐπὶ τῷ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, 40
Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σά-
μου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε δύτυχίη τοιήδε
τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόρασε
ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς
καὶ μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐ-
τῷ προσελθὼν ᾠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων μὲν
Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,

[1] si nos dimiseritis? Cui enim prius quam huic vrbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria naui quam vna duxerant, priuati ſunt: atq; in Aſiam reuerſi, omiſſo iam ſtudio diſcēdi vlteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tēpore properaſſe magna erogata pecunia vt ipſum etiā in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: à quibus in ſeruitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe vt per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nā miſſo Cnidum nuncio iuſſit vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt: nam ad vim inferendam inualidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. CXXXIX ¶ Samvm vero poſt hæc rex Darius omnium vrbium tam Græcarum quam barbararum primam, euertit, ob hanc cauſſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, [2] nullius admodum condicionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertens Darium magnopere amiculum cupere,

CXXXIX CXXXIX

1 Sinobis *hunc* eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi deſiderio captus,

diuina

diuina quadam fortuna vſus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo,[1] ſed tibi largior, ſi modo tuũ perpetuo debet eſſe. Hæc approbans Darius,
CXL accepit indumentum. Syloſon, qui putarat ſibi illud ſtulte periſſe, interiecto tempore, quum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, vbi certior factus eſt ad eum virum peruenisſe regnum cui ipſe roganti dediſſet in Ægypto illud amiculum, Suſa aſcendit, ſedenſque in veſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nunciauit: ad quem admirabundus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt:[2] nec vllo Græcorum quicquam (vt ſic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt ſciam quid hæc dicendo velit ſibi. Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon, ac ſtetit in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſeque illum eſſe qui id donaſſet. Ad hæc reſpondens Darius, O, inquit, virorum generoſiſſime, tune ille es qui mihi nullamdum potentiam habenti donaſti ea, quamuis parua, tamẽ perinde grata acſi nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenſo te auro argentoque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis filium extitiſſe. Cui Syloſon, Mihi, inquit, rex, neque aurũ neque argentum dederis, ſed patriam meã Samum, vbi eam liberaueris: quam nũc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oroœte interfecti, occupat ſeruus noſter: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane vno è ſeptem viris, iuſſo vt quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcẽdens, contrahebat exercitũ. ¶ At Sami
CXLII imperiũ obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptũ à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iuſtiſſimo virorum voleti eſſe, non licuit. nã vbi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit aram, eiq; fanum in circuitu deſignauit, quod nũc quoq;

θείη τύχη χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην τὴν ἀωλέω μὴν δωρεὴν χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ γὰρ οὕτω δεῖ ῥηθέντα. πρώτως τοι αἰτέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀπεμάξατο εἶμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπάτησε τὸ οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνθρώπου· ὡς δὲ τοῦ χρόνου παρεβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπέμεσησαν οἱ ἑπτὰ, ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔλαχε, στυθόμενος ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη παρελήλυθοι ἐς τοῦτον ὃν μάλιστα τῷ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. μάλα δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀπαγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃν ἐγὼ παραδοκέω μαι; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἀπαξιόω δὲ τίσι οὐδείς κω πάρα ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰκὸς, οὐδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στὰς δὲ ἐς μέσον πρώτεων οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φοιτὸ τοῦ βασιλέος. εἶπε δὴ ὁ Συλοσῶν πρὸς τὰ περὶ τὴν χλανίδα ἡμόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δοὺς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γύναι' ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην ἔχοντι κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' ὦν ἐπὶ σπουδῇ γε ἠγάγεο ἐμοί· ὡς εἰ νῦν κεῖθέν τι μέγα λάβοιμι. αὐτὰρ ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον εὖ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν δῶ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνάσωσόν μοι δῦς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ὑπὸ θανόντος τοῦτο Ὀροίτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἄνδρῶν τῶν ἑωυτοῦ γνωμίμων ἄριστα ἑπτὰ ἐπιτελάμενος ὅσων ἐδύνατο ὁ Συλοσῶν, λαβὼν τὰ οἱ ποιήσῃ ὅτι τελέα. κατιὼν δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὸ στράτευμα. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ὑπὸ τυραννίδι τῇδε ἐπιτροπεύων Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ μὲν ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ὅτε γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ἔθετο τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (ſi hoc quidem vt fiat neceſſe eſt) certe tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere ſtatui. Non immerito tamen ſuſpectus alicui fuerit hic locus.*

2 Nec vllh Græcorum vllo ſum beneficio obſtrictus. *vel, deuinctus.*

136 ἐν τῷ προαστείῳ ἔστι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεπτίνθη, συγκλησίην ποιησάμενος πολίτων τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεξε „ τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δυνα- „ μις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ὑπέτεται ἔχεσθαι, καὶ μοι „ προαρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέ- „ λας ὑπὲρ πλήθεος, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. „ οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων αἰ- „ δρέων ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέ- „ ει. Πολυκράτης μὲν νυν ἔξεπλησε μοίρην τὴν ἐ- „ ωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν πιθεὶς, ἰσονο- „ μίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέ- „ ρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γε τῶν Πολυ- „ κράτεος χρημάτων, ἑξαίρετα ἑξ τάλαντα μοι γενέ- „ σθαι· ἱερωσύνην δὲ τοῖς τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτῷ „ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γιγνομένοισι, τοῦ Δι- „ ὸς τοῦ ἐλευθερίου· τὸν αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν προτίθημι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τὶς δέ μιν „ ὀξέως ἀναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων „ ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ „ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρη- „ μάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν σὺν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελεσίαρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κατάσταται, οὐ δὴ τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μετάπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀ- ἀδελφεὸς ἦν Λυκάρητος, ἵνα ὑπερτιέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, καὶ κατείρξει τοὺς δεσμώτας πρώτους. οὐ γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβούλεατο εἶναι ἐλεύθεροι. Ἐπείτε δὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, οὔτέ τι σφι χερὸς ἀπαείρεται, ἀπὸ σφέων δοῦναί τε ἔφασαν ἑωυτοῖσι οἱ δὲ Μαιανδρίου· φασὶ δὲ, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας ἐκ τῆς νήσου. καταγνόντος δὲ τούτοισι Οἰτάνεω, καὶ ἀπειπαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι ξείνους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκάθεζον. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. οὗτος ὅτιδὴ ἁμαρτὼν, ἐν γορ-

in ſuburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrũ atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod [1] in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuũ expleuit: ego autem, depoſito in medium dominatu, iuris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans iure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo vt è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui egò templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis impetes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas interuertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter ciues [2] erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputanſque fore vt ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in eius locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatũ ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum vnumquenq; eorum, tanquam rationẽ pecuniarũ redditurus, comprehendit, alligauitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Samiorum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur velle liberi eſſe. Igitur vbi Samum tenuere Perſę, Syloſontem reducentes, nemo [3] aduerſus eos manũ leuauit. [4] Atque ii qui cõtrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quiq; Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Męandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, [5] qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

CXLIII CXLIV CXLV

Λυκάρητος

οἱ δὲ

σφεαπῶσι.

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula exeedere dixerunt. Quum autem hanc conditionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique Perſarum ὅς. *Lego autem* σφεαπῶσι *ex vet. cod. pro* σφεαπῶσι. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea——

loco e-

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebãtur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquiũ venire Męandrii. Eũ audiens Męandrius, iussit solutũ ad se adduci. vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendoque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccaui, in subterraneo carcere alligandũ putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt istos ob suum huc aduentum vlciscar: paratus etiam teipsum ex
CXLVI insula eiicere. Hęc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia inuidens Sylosonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sæuituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Męandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed [2] omnia pacata existimantes. [3] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabantur. Dũ hæc isti agunt, ceteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii,
CXLVII rursus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorũ Darii, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Sylosonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites vt quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obuium quemq; sine discrimine trucida-
CXLVIII bat, tam in delubris quam extra delubra. Mæãdrius è Samo profugiẽs, Lacedæmonẽ nauigauit. eo vbi peruenit,

γύρη ἐδίδεσο· ἐν δὴ τότε ἐπαγούσας τε τὰ ὁρηνούμενα, ἐν ὀλιγωρίᾳ ἔχοντας τὸν γέργυρης, ὡς εἶδε τὺς Πέρσας εἰρωναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαι ἔφη αὐτὸν καὶ ἐλθεῖν ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, αὖτις ἔπεφνε βιηθέντας τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, ἐν ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γέργυρης ἠ- " ξίωσας; ὁρέων δὲ τὺς Πέρσας σε καταλλοιεῦντάς τε καὶ " αὐτοῖσι ποιεόντας, ἐν τολμᾷς τίσασθαι, οὕτω δὴ πεύσεο- " μένους χρῆν θέλῃσθαι; ἀλλ' εἰ σὺ σφέας καταρ- " ρωδέεις, ἐμοὶ δὸς τὺς βιηκόους, καὶ σφέας ἐγὼ τι- " μωρήσομαι τὸν οὐδαμὰ ἄξιος· αὐτόν τε σε ἐκπέμ- " ψαι ἐκ τῆσδε ἕτοιμός εἰμι. Ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρί- CXLVI λεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπελάβετο τὸν λόγον, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τὸ ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δό- ξαι τὸν ἑωυτοῦ δυνάμιν μέζεσθαι τοῦ βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀ- πολέμιον ἕξειν ἀγαθὸν τὴν πόλιν. ἐρεθίσας δὴ τὺς Πέρ σας, ἔθελε ὡς ἀδεέστερα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παραδιδόναι. ὁ δὲ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, τοσοῦτο μᾶλλον ἐμέλλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδεσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆσδε, τότε ἐπεὶ αὐτὸς βούλῃ. ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆσδε Σάμου. τὺς δὲ βιηκόους πόλιος ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως ἐν ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξ- 137
ῆκε ἐπὶ τὺς Πέρσας, ἅτε τοιοῦσδε ἐκ μούσους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πόλιν συμβεβαίαν. ἐμπεσόντες δὲ οἱ βιηκόοι, τῶν Περσέων τὺς διαφθορὰν μούσους τε ἐν λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. ἐν ὅτι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον, ἡ δὲ μάχη ἰσχυρὴ ἦν Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιε- ζόμενοι δὲ οἱ βιηκόοι ὀπίσω καλλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεποιημένους, ἐν τοὺς τε ἄλλους Δαρεῖος οἱ ἀπο- στέλλων ἐπετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τούτεων μὲν τῶν ἐπιτελέων μεμνη- μένος, ἐπελαυθάνετο· ὁ δὲ παρήσχε τῇ στρατιῇ πρήσσειν τὰ αἰεὶ λάβοιεν, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐν θαῦτα τῶν στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκλῃον πρήσσειν τὰ ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὸν,

——fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*. Et ex illa subterranea fossa suspiciens &c. *Nec tamen* γερύρη *est simpliciter subterranea fossa, sed canosa etiam, siue limosa.* 1 De omnibus conuenisse existi. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

καὶ αἰνείκαμμος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε πιάσλε· ὅκως ποτήεια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα παρῆιτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτὰ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ ἀὼ ὃν χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομμένεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω συλλόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, παρῆγε μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομμένης τὰ ποτήεια, ἀπεθώυμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὖ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομμένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν ἐδίδου δῶρα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοι τῶν ἀστῶν δώρησεται πημορίῃ, βὰς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶη ἔφη τῇ Σπάρτῃ ὃν ξεῖνον ὃν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ αἰσχρόν τι ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γένεσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Τῷ δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδωσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτῷ ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἣν μιν κατέλαβε νοήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ τὰ δὴ παρεσκευάσαντο. ἐπεὶ ὅσῳ γὰρ ὅ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ πάντι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ παρασκευῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐν τῷ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίην παρεστήσατο, τὴν δὴ ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτῶν οἰκίων. τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο, ἵνα μὴ σφέων ὃν σῖτον ἀναισιμώσωσι. Πυθόμενος ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ὅτι τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φρουρίοισι ζώσας σὺν τῇσι πολιορκίῃσι. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅτι πρὸς τὰ προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, καπωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάτηνδε σοθαὶ ζώετε, ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ ἁρπάσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο

habens quæ in discessu exportauerat; [1] dat negocium famulis vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipse Cleomenē, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quęcunque liberet, illinc asportaret: [2] idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. [3] Sed quum sensit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samiū è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiā persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegauerunt. Persæ vbi diripuere Samum, Sylosonti tradiderunt viris desolatam. Interiecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, [4] è visione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudēda.

CXLIX

¶ Ceterum, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionē instruxerunt, & in his apparandis vsque latuerunt: verū vbi è professo desciuerunt, hæc sibi facienda statuerunt: [5] Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisq; voluit, è domesticis deligit, itemque vnam ad panem sibi faciendum: ceteras in vnum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorū illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis cōtendit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem, nam cōscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscedetis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quū pepererint mulæ.

CL

CLI

παρεσκευάζοντο. Ἡ, παρεσκευάδατο.

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atq; adeo ter dixisset, 3 Sed quū intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit &c. 4 Ex insomnii visione & morbo quo illium circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres secreuissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat,
CLII credens nunquā parere mulam. Anno ac septem mensibus in oblidione cōsumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamenta atque omnes insidias expertus, cū alias, tum illas quibus eosdē Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant. Sed quum ne sic quidem capi
CLIII possent, vicesimo quam circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentū, vt quædam mularum eius quæ frumentū subuectabāt, pareret. Quod vbi ei renunciatum fuit, non credens, fetū ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarentur. [1] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse
CLIV iam Babylonem capi, adiens Darium, scisciatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [2] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda valent. [3] Eoque nemini expromens se suffecturū rei faciendę, si seipsum quum mutilasset, ad hostes transfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quū id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculasque, comamque deformiter circumtondit, [4] plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit.
CLV Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis cum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigne animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui

τῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμῶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπεὶ δὲ μιῶδν καὶ ὀκταυτῦ διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνάτο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν οἱ φυλακὴν οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. Ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μιῇ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τοῦτον ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δὲ οἱ ἀγγέλθη, καὶ οὐδαμῶ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀτείσας τοῖσι ἰδοῦσι μηδὲν φράζειν τῶν γεγονότων, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ τότε τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, τότε ἐκ τούτου τοῦ φήματος Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ δοκέω ἐκείνου τε εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὸν ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, τότε περὶ πολλοῦ ἐποιέετο τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῷτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὴν, καὶ ἐωυτῷ ὃ ἔργον ἔσται. καίπα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς τὸ τοῦτο μεγάλως τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δηλωθὲν εἶναι μιν ἀξύνετον εἰ μὴ ἑωυτὸν λωβησάμενος εἰ μὴ ἑωυτὸν λωβησάμενος ἐς αὐτοὺς ἐσῆλθε. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λώβῃ αἰπηκέστῳ. ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς διαχείρας, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ καίπερ βαρέως φέρων ἐνεγκε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον ἔκ τε τοῦ δήμου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ, τι ποιήσαντα. ὁ δ' εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅστις ὦ νηπύτιε μὴ σύ, τῷ ἐξεστι δυνάμιος τοσαύτης ἐμὲ δὴ ὧδε ἀρᾶσθαι. ὅτε τις ἄλλοτε ἐών ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτὸν δεινόν τι ποιήσας Ἀσσυρίοις Πέρσῃσι καλὰ γελᾶν. ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ κάλλιστα ἀνδρῶν, ἔργῳ δὲ αἴσχιστα σῶμα δὴ κάλλιστον ἔθευ, φὰς δ' ἀγαθὸς

1 Ex hoc omine 2 Fortia enim facta. *vel*, *Res enim fortiter gestæ.* 3 Alio enim nullo facto illam se subiugaturum cogitabat quam si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione affecit: *vel*, *seipsum modis atrocissimis mutilat.* 4 Et se flagris cecidit:

» πολιορκεύμενοι σεωϋτὸν ἀπηκέστως ἀφανιεῖναι. τί
» δὴ ὦ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, ἧσσον οἱ πολέμι-
» οι τοῦδε τήσονται; πῶς οὐκ ἐξεπλωσας τῶν φρε-
νῶν, σεωϋτὸν ἀκρωτηριάσας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μέντοι
» ἐπίστεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με ταῦτα εἴασες·
» νῦν δὲ ἐγὼ ἐμεωϋτὸν Βαλλόμενος, ἔτρηξα. ἤδη ὦν
» ἴσθι μὴ τῶν σῶν δεήσοντα, αἱρεόμενον Βαβυλῶνα· ἐγὼ
» μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐθημολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φή-
» σω παρὰ σεῦ αὐτὸς ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω,
» πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τυχεῖν στρατη-
» ης. σὺ δέ, ἀπὸ ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖ-
» χος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωϋτοῦ
» στρατιῆς, τῆς ἂν δέῃ ἔξαι ὥρη ἀπολωλυμένης,
» ταύτῃ χιλίους τάξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεο-
» μένας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
» ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς
» Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
» ἀφαλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔστησα ἄλλους κάτ-
» ισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλκιδέων καλεομένας
» πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρό-
» τερον μηδὲν τῶν ἀμφεωϋτῶν, μήτε οὗτοι, πλὴν
» ἐγχειριδίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
» στὴν ἡμέρην, ἐκ τοῦ μὴν ἄλλην στρατιὴν κελεύ-
» ειν πρὸς τοῦτο βάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος. Πέρσας
» δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
» λας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
» λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ἅπαντα ἐφοι-
» τᾶται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
» βαλανάγρας. ὃ δὲ ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃ-
σι μελήσει τάδε ποιέειν. Ταῦτα ἐντειλάμενος
ἦιε ἐπὶ τὰς πύλας, ὑπισχνεόμενος ὡς δὴ ἀληθέ-
ως αὐτόμολος· ὁρεόντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
τὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
γον τι παρεγκλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην, ἠρώτεον
τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε
ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ ἀπομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦ-
γον δὴ μιν οἱ πυλωροί, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
χρήματα τῶν Βαβυλωνίων. κατασὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ,
κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
πεπόνθεε ὑπ' ἐωϋτοῦ παθὼν ταῦτα δίκῃ συμβε-
139 βλῆσθαι οἱ ἀπομηχανᾶσθαι τὸ παραυτίκα, ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος
» ἐφαίνετο τοῦ ἁλώσιος. Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν
» ὦ Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ
» στρατιῇ τῇ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐδὲ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε
» λωβησάμενος, κατατρωθήσεται· ὑπίσχομαι δὲ αὐτὸ
πάσας

obsidentur, temetipsum indigne lacerasse. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [1] nisi tu tuis parces. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te esse passum: &, [2] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturã. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio viginti diebus interiectis, eregione portarum quę dicuntur [3] Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia: dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantum sinas eos habere. Post diem vicesimũ reliquas copias iube recta muros vndiq; subire. Verum ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur [4] Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claues. illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam vere perfuga. Eo conspecto qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cuius rei indigens veniret. Quumque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum [5] ad Babyloniorum magistratus deduxerũt. Ante quos vbi stetit Zopyrus, condicionẽ suam miserabatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eam caussam quod suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilauit ferret impune, quum habeam exploratos

CLVI

omnes

1 Nisi per tuos steterit. 2 Vt opinor, fide eis facta hęc ita se habere, militum copias impetrabo. 3 *Recte legit* Χαλδαίων, *vt ex in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. *à la maison de la ville.* Quo quum venisset, condicionem suam misere deplorabat, refer. &c.

omnes consiliorum eius exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quẽ Babylonii virum vtiq; apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus priuatum, vibicibus ac sanguine cõsperſum, sperãtes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [1] sociũ, inducti sunt [2] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [3] ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrũ in ore habere, cum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumuentaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo vt & dux exercitus
CLVIII & murorum custos declararetur. Vbi vero è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolũ patefecit. nam quum Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [4] puluinar Iouis Beli cõfugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec
CLIX & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrũ Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberent vnde succresceret soboles, prouidit. nam feminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negocium dedit vt feminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia feminarum conuenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῶν βαλλομάτων. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅτι βασιλέϊ ἔπιμοι ἔσαν τὰ ἐδέετο σφέων ἐδέετο δὲ γραπτῆς. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε πάντα τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸ στρατιὸν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐπετάξατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ εὐκαρπέες ἐόντες, πολλῷ δὴ ἕτοιμοι ἦσαν ὑπουργέειν. ὁ δέ, ἐκλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ὅτι λεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο ὃ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πολλῷ μᾶλλον Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἐκλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὠυτὸ χωρίον τὸ προφημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πολλὰ δὴ ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦν καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Γεφυρολιὸν δὲ Δαρείου καὶ τὰ συγκείμενα ποιεύμενός πέρι ἔς τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πολλὰ τὸν δῆλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τὸν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλοντα· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ὅτι ἔφθασαν ἐς τὸν Διὸς τὸν Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οἱ ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω ποδὸς τὸ δεύτερον ἁρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὸν Βαβυλῶνα, ἐποίησε ταὐτέων οὐδέτερον) τοῦτο δέ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τεσχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔζοιτο γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα ὑπογίνηται, πάλαι Δαρεῖος προεῖδε ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τὸν σῖτον προφορέοντες) ἐπέταξε τοῖσι προσοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καπῆσαι, ἐπασσήν ἑκάστοισι ἑπτακοσίων. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφάλαιόμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε.

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit: 3 Ea de quibus cum Dario conuenerat. 4 Templum



HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POst Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediã ingressi essent, & eos qui [1]occurrerant, prœlio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerunt. siquidẽ persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentũ Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, [2]in patriam reuertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguũ exercitum sibi occurrentem. Vxores namque eorum, in diuturna virorũ absentia [3]ad seruos accesserant visu orbatos. Orbant autẽ Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarũ sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Huius rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agricolatores sunt, sed [4]pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Scytharum progenita est iuuentus: quæ suorũ natalium cõdicione cognita, obuiã perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primũ

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὅτι Σκύθας αὐτὸς Δαρεῖος ἔλασις. αἰθυσσόμενος γὰρ τῆς Ἀσίης αἰδοίοισι, καὶ χρημάτων μεγάλων σωιζόντων, ἐπιθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιοπλίους, ἐπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσήκοντα. Κιμμερίους γὰρ διώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ παύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰρ, πρὸς ἐλθεῖν ἡ Σκύθας ἀπίκεσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ μᾶλλον χρόνου τοσούτου καὶ πολλῷ ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ. δοκέουσι γὰρ αὐτοῖσι μάλιστα σφι ἐξεπιστᾶσθαι οὐκ ὀλίγοι. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλὸν, ἐφοίτεον τοῖσι τοῖς δούλοισι. Τοὺς δὲ ἄλλους οἱ Σκύθαι πρὸς τὰς τυφλοῖσι, τῶν γάλακτος εἵνεκα, ὃν πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτοισι ἐσθέντες ἐς τὰ αἰδοῖα τῶν ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι σώμασι· ἅμα δὲ ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦτο ποιέειν τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας καὶ τὸν μαστὸν καταπεσεῖν. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοίλα, περιστήσαντες κύκλα τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. τὸ μὲν ἄνω ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δὲ κατιστάμενον, ἧσσον δὲ ἕτερα. Τούτων μὲν εἵνεκα ἄπορόν ἐστι τοὺς ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἀτυφλοῦσι· τὸ γὰρ ἔργον εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐξέφηνε ὁ ὁρμὸς· οἵ τε ἐπεί τε ἔμαθον τὸ σφέτερον γένος εἶναι, ἠπιώθησαν τοῖσι καταπαύσασι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ προσῆσαν

1 *Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis interuallum reuert. 3 Cum seruis rem habuerant. 4 Nomades

μὲν τὴν χώρην ἀπετάμοιτο, τάφρον ὀρυξάμενοι
εὐρέαν, κατατείνουσαν ἀπὸ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς
τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη μυχῶν, πειρε-
μένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι αὐτικα ἱζομένοισι ἐ-
μάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυνα-
μένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἶς
» αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦμεν, ἄνδρες Σκύθαι, δι-
» λοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι; αὐτίκα τε ἐλάσσονες
» κεκτήμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσό-
» νων τοὐλοιποῦ ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰχμὰς μὲν
» καὶ τόξα μεθεῖναι, λαβόντα δ' ἕκαστον τὸν ἵππον τῶν μάστι-
» γα, ἰέναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὅ-
» πλα ἔχοντας, οἱ δ' ὁμοίους ἑωυτοῖσι τε καὶ ἑωυτῶν ἡ-
» μῖν εἶναι ἐπεὰν δ' ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχον-
» τας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιόντες
141 τοῦτο, οὐκ ὑποστήσονται. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
Σκύθαι, ἐποίεον ὅπερ τελέα. οἱ δ' Ἀσσυρίους τε ὅπως
τῷ νομῷ, τὴν μάχην τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφυγον.
οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ὀξελαθέντες
αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ἐπ' αὐτοὺς ἐς τὸν
ὀπίσω τὸν ἑωυτῶν. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλό-
μενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατόν. Ὡς δὲ
Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων εἶναι ὃ
ὀπίσω. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶ-
τον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα εἶναι Ταρ-
γίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοκέας λέγουσι
εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' οὖν) Δία
τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν
τοιοῦτόν δή τινα γενέσθαι Ταργίταον· τούτου δὲ
γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ
νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρόν τε
καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσόντα ἐς Σκυ-
θικήν. καὶ ὁρέοντα τοῦτον τὸν πρεσβύτατον ἀδελ-
φεῶν, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπι-
όντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσι-
έναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις τὰ αὐτὰ ποιέειν. τοὺς
μὲν δὴ καιομένους τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τέλος
δὲ τὸν νεώτατον ἐπελθόντα καταβῶσαι, καὶ μιν ἐκέ-
νον κομίσαι ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελ-
φεοὺς τοῦτο συνιδόντας, τὸν βασιληίην πᾶσαν
τῷ νεωτάτῳ παραδοῦναι. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιπ-
οξαΐος γενέσθαι τοὺς τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται
γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ
Κατιαροί τε καὶ Τραῦσαι καλέονται· ἀπὸ δὲ
τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοὺς βασιλέας οἱ καλέον-
ται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἔθνεσι οὔνομα Σκο-
λότους, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην. Σκυθέας δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [1] deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verbera tenentes viderint, tũc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ IV
quum audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugã capeſſerunt. Ita Scythę imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram hunc in modum reuerſi. Hac de cauſſa Darius vlciſcendi cupidus, comparauit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium V
nouiſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [2] non probatur) Iouem, Boryſtheniſq; fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: eiuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & [3] nouiſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cælitus in Scythicã regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omniũ inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re maiores fratres animaduerſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quiVI
dem progenitos eſſe Scythas, quorum genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prœlio opponebat. 2 Non ſit veriſimile) 3 Natu minimum

Græci

vii Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum [1] in primis custoditur à regibus, placaturque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque vnum & quidem maximum, vbi aurum asseruatur. [2] Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tũ terram tum aerem oppletum esse: & has præ-
viii pedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant.

¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculẽ, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehẽderat enim eũ vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascentes, diuina quadã sorte amotas, nõ com-
ix paruisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deuenisse: ibiq; in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, [3] femorum tenus, feminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatũ Herculem atque admiratũ, interrogasse nuncubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum femina concubuisse.

Ἕλληνες οἰῶόμασαν. Γεγονέναι μὲν νυν σφέας, οὕτω λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι ἐς) ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὸν Δαρείου διάβασιν τὸν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς παμπάλαιον, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πρωῒ ἔτεος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὑπαίθριος καταχθιμυθῇ, ἔτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ ἅλα τόσα ὅσα δύ' ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης οὔσης μεγάλης, τρισὶ φασὶ τὰς βασιληΐας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστῆσαι Κολάξαϊν· καὶ τούτων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δ' ὑπὲρ τοὺς βορέην λέγουσι οὔκετι σφίσι ἐξεμέτρητα εἶναι τῶν ἐπικτωμένων τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε ἐόντα ἔτι πρόσω οὔτε ἰδεῖν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα ἔτι πλέον, καὶ ταῦτα ἔτι τὰ ἐπικλίνοντα τὸν ὄφιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρημίην, τὴν πάντων Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, πρὸς Γηδείρῃσι τοῖσι ἔξω θεῖ Ἡρακλείων στηλέων θεῖ τοῦ Ὠκεανοῦ. Τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠελίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. Ἐνθεῦτεν δὴ Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νυν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. Τὰς δέ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. Γᾶσαν δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν ἐν σπῆϊ ἐν αἴσῃ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχίδναν εὑρεῖν. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶδος γυναικὸς· τὰ δ' ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κατὰ ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφεῖς πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι διὰ τοῦτο.

1 Studiosissime 2 Quæ vero sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natium,

κείνην τε δὴ χορταλέαζ τ' ἀποδοῦναι τὼν ἵππων, βυλομένην ὡς πλέστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλείῃ· ἐπείτε δέ, χρεώμενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δ', ἀποδιδοῦσι αὐτῇ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶσαί τε σὺ παρέχεις. ἐγὼ γὰρ ὅκου σοῦ ἔφης παῖδας ἔχω. τοῦτους, ἐπεὰν ἡβώοντας ἴδω, ὅτι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέομαί σοι· εἴτε αὐτοὺς κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω ὃ κράτος αὐτή) εἴτε ἀποπέμπω τῷδέ σε. τὰ μὲν δὴ ταῦτα ἐπέφρωτάν. τὰ δὲ λέγοισι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν αἰδρωθέντας ἴδωμαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιοῦσα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις. τὰ μὲν αἰ ὁρᾷς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε ἐχόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε κατεζωνυόμενον, τοῦτον μὲν τὸν τῆσδε τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὅτι δ' ἂν τοὐναντίον τῶν ἔργων τῶν εἰρεταλλομένων λίπῃ, ἐκπεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιοῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τὸ τόξον ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστῆρα πρήσαντα, τῷδε δὲ ἅμα τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην ἐνδοῦναι ὦν, ἀπαλλάσσεσθαι. τὰ δὴ, ἐπεὶ οἱ ἡβώοντας τοὺς παῖδας αἰδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι ἐνόμισαν θεῶν ἕνα, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δὲ ἐπωνύμῳ, Γελωνόν· Σκύθην ὦν, τῷ νεωτάτῳ τῶν δὲ, τῆς ὀπισθολῆς μεμνημένην αὐτῆς, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν οὐκ οἵους τε ἡβώοντας ὀξυκέαζ πρὸς τὸν προκείμενον ἆεθλον, οἰχέαζ ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γνώμης. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὑπομείναντα, καταμῆναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡγέεσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἐπὶ δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. διὰ τοῦτο δὲ μοῦνον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην.

μηχανήσασθαι

Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ ἐν Πόντῳ οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (ἧσσον μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκέομαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας τὴν Ἀσίην, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχέαζ διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς σφέας τὸ ἐπιόντος μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐστόνους μὲν ἀμφοτέρους, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι φρήγμα εἴη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς ἰέναι περὶ κινδυνον:

πρὸς πολλοὺς

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cũ Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, seruaui: tu earum seruatarum pretium mihi persoluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hîc [1] habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quẽ animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque vtrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrso: [2] sequenti, Gelono: [3] nouissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem compleſſet, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autẽ phiala, Scythas ad hanc vsque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas [4] pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire

ἄλλος

πρὸς πολλοὺς

periculum:

1 Dare illis domic. 2 *Id est*, Ætate proximo. 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus censeret sine prœlio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbendum, nec vna cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidentia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertã superue-
XII nientes Scythas occupauisse. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tũ regioni cuidam nomen Cimmerię est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Cõstat autem Cimmerios[1] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in me-
XIII diterranea conuerso. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorũ barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristeus quidẽ cum Scythis de ea regione con-
XIV sentit. Qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemq; occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti.

νδάφν· τὸ δὴ τῶν Βασιλήων, ἁμαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. ἤκων δὴ ἐς Ἀργιλῆν πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι ὃν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητὶ, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι σὺν τῇ ἐωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπιδόξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, ἁμασσάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πολλῷ ἐνθεῦτεν, θάψαι ὃν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφέων ἔτι δηλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρεια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηίη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν 143
Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισται. φαίνονται δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσφαλόντες ἐς μέσην τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες.

Οὗτος δὲ ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἡμένος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστρουβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἡμένος· Ἰσσηδόνων δὲ ὁρμᾶσθαι Ἀριμασπούς, ἀνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτεων, τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας· τούτεων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. πάντας δὴ πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξαίτων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιπίπτεσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, πιεζομένους Σκυθέων, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω δὴ καὶ συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν μὲν ἐνὶ Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὼν, εἴρηται. ὃν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς ἧσσον ἐνδοξότερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν· καὶ ἐπὶ κναφέα κατακλῄσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.

1 *Id est, in Asiam venisse quum fugerent Scythæ.*

ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς, εἷς ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφιβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι κατὰ Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα σπουδὴν τε οἱ ἰόντι ὁδὸν Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέεσθαι. καὶ τῦτον μὲν ἐντεῦθεν μύθως ἀμφισβητέειν· τοῖσι δὲ παρεοῦσι τῷ νεκρῷ ὕστερον ὃ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ φορέσφορα, ὡς ἀναιρησομένους· αὐτοῖσι δὲ τῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανῆναι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖθις ἐς Προκόννησον, ποιήσαντα τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τοδαύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μὴ τῷ ἀφανισμῷ τῷ δευτέρῳ Ἀριστέω τῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὗρισκον. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι Βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοι παρ' αὐτοῖσι ἱστάναι παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι ὃν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέεσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόρακι. καὶ ὃν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, ὃν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι δὴ φάσμα τῦ ἀνδρὸς εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἀμεινον σφι οἰσέεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὕστερον τελέα. καὶ νῦν ἔστι αὐδειὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτὴν τὴν ἀγάλματι τῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· ὃ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὡς ὅ, τι δὲ κατύπερθε ἐστί. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοσοῦτον περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰασσέδονίων, ὡς αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέεσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰασσεδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέεσθαι, πρὸς εἰρήσεται). Ἀπὸ τῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης)

Dissipatoque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functum, [1] superuenisse sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste cõtendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus cõditis, rursus euanuisse. Hoc xv
istæ ciuitates commemorant: [2] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquã iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos [3] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniisse, se illũ assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisciratum quodnam illud hominis esset [4] proloquium, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes [5] perfeciisse. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus vtrinq; lauris. Hæc de Aristeo hactenus. ¶ Regione autem xvi
de qua nos dicere instituebamus, quænam sint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se vltra Issedones processisse: sed vlteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad [6] longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Boryslhenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium) xvii

144

1 Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, euntí Cyzicum, & cum eo colloquutum esse. Quæ de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniisset, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse. 6 Penitissime

primi incolunt Callipidæ, qui sunt Græcoscythæ, *id est, è Græcis facti Scythæ*: super hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cum[1] in ceteris seruant ritum Scytharum, tum in serendo, atque vescendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores,[2] qui non ad panem conficiendum serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos scimus, desertus est. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalē partem Borysthenis. Verū transmisso Borysthene, à mari prima est Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui[3] sub Hypane incolunt, Borysthenitas appellant, ipsi vero se Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ [4] colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem:[5] eum vero qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Borysthenem versus. tractus autem qui vlterior est, in multum sane spatii desertus est. Vltra quā solitudinem habitant Androphagi, *id est, virorum carne vescentes*, separata natio, ac nequaquam Scythica. At supra hos deserta iam procul dubio omnia, nec vlla gens, quantum nos scimus. At horum Scytharū qui agricolæ sunt, plagam quæ ad auroram vergit, transmisso flumine Panticape, Scythæ nomades, *id est, pecuarii*, incolūt, neque serentes quicquam neque arantes. Nuda autē arboribus est omnis hæc plaga prętęr Hylæam. Nomades autem isti incolunt tractū quatuordecim dierum longitudinis, auroram versus, ad Gerrhum vsq; flumen. Trans Gerrhū autem sunt[6] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse ceteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad fossam[7] quam dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id est, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ superiora sunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et supra Melanchlænos paludes sunt, & deserta

XVIII

XIX

XX

ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπερβὰς δὲ πύτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρεσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόρδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπερβὰς δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ὀπὶ σιτήσει σπείρεσι ὃν σῖτον, ἀλλ' ὀπὶ πρήσει. πύτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ ὁ πρὸς Βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν πρὸς ἦῶ τοῦ Ὑπάνιος ποταμοῦ ἐστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρην τῆς Βορυσθενέος. Ἀτὰρ διαβαίνοντι Βορυσθενέα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ὑπὸ τοῦ Ὑπάνιος ποταμοῦ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὸν ἕω, ὁδὸν τριῶν ἡμερέων ὁδοῦ κατήκοντες ὑπὸ ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Γέρρος· τὸ δὲ πρὸς Βορέην ἄνεμον, πλόον ἄνω ὑπὸ Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἔρημη δὲ κατύπερθε τούτων ἐστὶ ἔρημος ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. ὑπὲρ δὲ πύτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβαίνοντι Γέρρον ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀροῶντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ. πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι ὑπὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ὀπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλὰ λεγόμενα βασιλήιά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι ὑπὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· ὑπὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ὀπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὤρυξαν, καὶ ὀπὶ τὴς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ὑπὸ ἐμπόριον, ὑπὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατήκοντα ὀπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω ἄνεμον τῶν βασιληίων Σκυθέων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Τῶν δὲ λίμνης Μελαγχλαίνων ὑπὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος

1 In ceteris quidem ritum Scytharū seruant, sed frumentum serunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium. 2 Qui frumentum non ad vescendum serunt, sed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluuium incol. 4 Colunt, orientem quidem versus, trium dierum iter. 5 Boream autem versus, dierū vndecim, secundo flumine Borysthene. 6 *Vel*, Eæ quæ vocantur regiæ, *sub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit supra mentio.*

ὅσι αὐτόχθονων, καὶ τοῦτο ἡμεῖς ἴδμεν. Ταύτην δὲ ποταμὸν διαβαίνει, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ὅσοι, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἔρημον καὶ ἄγριον καὶ ἡμέρων δενδρέων. Ὑπὲρ τούτων οἰκέουσι τρίτοισι δούτῃσι λαξίην ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔστι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν. Μετὰ δὲ τὸν ἔρημον ἀποκλίνουσι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἴυρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες τρόπῳ τοιῷδε· λοχᾷ ὅκου δένδρεον μάλιστα. πᾶσι δὲ ἔστι πυκνὰ αἰεὶ πᾶσαν τὴν χώρην. ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ὅκου χαμαιρέα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα, ἔπιμος ὅσι, καὶ κύων· ἐπεισβὰς δὲ ἀστοίδην ὃ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας, ὅκως βάλοι ὅκου ἴδοι, διώκει καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὸ δὲ τούτων, ὃ πρὸς τὸν νότον τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς πούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· ὅσον δὲ ἀπὸ τούτου, λιθώδης τε ὅσι καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλόν, οἰκέουσι ὑπωρέην ὀρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πρώτοι Φαλάκροι, οἳ καὶ γλυπτῆς νενόμικασι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεα ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γλῶσσα ἔχουσι μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δ' ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γλοιὸν πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀποῤῥέει δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀποῤῥέοντι ὅσι ἄσχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλακόεντας σιτέονται. προβάτων γὰρ σφι οὐ πολλά ὅσι· οὐ γὰρ σφίσι κατύδαιαι αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, ὁ μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν δὲ δένδρεον περικαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ. ὃ δὲ θέρεος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει αἰδοίους ἐόντας· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήιον ὅπλον κέκτηνται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσι οὐκέτι εἰσὶ οἱ τοὺς ἀμφισβητοὺς ἀμαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos scimus.

¶ Trans flumen autem Tanain non est regio Scythica, [1] sed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à recessu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractū qui spectat aquilonē, itinere dierum quindecim, vacuum prorsus arboribus tam agrestibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quę secunda portio est) Budini, terram colentes totam omni arborū genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando magis ad ventum subsolanū, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & [2] propria, & è venatu victitās. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ii quibus nomen inditū est Iyrcæ, & ipsi è venatione victitantes, hunc in modum: Conscensis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. singulis autem adest canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius subsidēdi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittaq; percusserit, conscenso equo illam persequitur, comitante cane. Super hos auroram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsq; Scythas omnis regio Scythica est cāpestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atque salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & feminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestantes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen est Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [2] exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuarię. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æstatem vero, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicuntur esse: nihilque Martiorum armorum possident. Iidē & finitimorū controuersias dirimūt, & quisquis ad eos cōfugit,

XXI

XXII

XXIII

1 Sed prima quidem portio est Sauromat. vel, sors. 2 Τῶν. quod supra vertit separata. 3 Excolant.

is à ne-

is à nemine lædítur. Nomẽ eis eſt Argippæi. Ad hos vſque caluos ingens quoquouerſus proſpectus eſt regionis & gentium, quæ in conſpectu ſunt ex Boriſthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per ſeptem interpretes totidemque linguas peruenium. Horum tenus notitia rerum habetur. at quod ſupra illos caluos eſt, nemo pro comperto referre poteſt. nam montes editi atque prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calui referunt, (quæ apud me fidẽ non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos vbi trãſieris, eſſe alios qui ſenos menſes dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad aurorã caluis eſt, ab Iſſedonibus habitari ſine ambiguitate compertum eſt. Ille vero ſuperior qui vergit ad aquilonẽ, [1] tam Iſſedonibus quam caluis ignotus eſt, niſi quatenus iſti ipſi dicunt. ¶ Iſſedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui deceſſit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quę vbi mactauerunt conciderunt q; , concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiuntur, commixtiſque omnibus carnibus conuiuiũ exhibent. Caput autem defuncti [2] denudatum purgatum q; inaurant, eoque pro ſimulacro vtuntur, agentes illi quotannis maiores hoſtias ceremoniaſque. Hæc filius patri facit, quemadmodũ Græci natalitia. Dicuntur præterea & iſti iuſti eſſe, & ipſorum vxores peræq; fortes ac viri. Hi & ipſi cognoſcũtur. Quod ſupra hos eſt, ibi aiunt Iſſedones eſſe homines vnoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperunt Scythę, à Scythis nos ceteri accipientes, verũ putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaſpos. nam arima Scythæ vnum vocant, ſpu vero oculum. Omnis autẽ quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſæuitia vt octo menſibus tolerari nõ poſſit: tale illic gelu eſt. [3] ſicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem ſi illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphorus: ſuper quam glaciẽ omnes qui intra foſſam incolũt Scythę exercitus ducũt, & plauſtra agũt trans mare vſq; ad Indos. Ita vis hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tamen menſibus reliquis frigora illic ſunt. Vbi etiam aliam quam in ceteris regionibus condicionem habet hyems.

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

ὑφ' ὁτέων ἀδικέεται. ὄνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαίοισι. Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ περιφανὴς ἡ χώρη ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπορευομένων ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν ἑπτὰ χαλεπῶν ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τε ὀλίγα Βορυσθενεός τε ἐμπορεύεται καὶ τῇ ἀνω Πόντιχων ἐμπορείων. Σκυθέων δὲ οἱ αὐτομολήσαντες αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διεπρήσσουσι. Μέχρι μὲν δὴ τούτεων γινώσκεται. ὑπὲρ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ ὅτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι, οἳ τὸ ἑξάμηνον καθεύδουσι· ὅτι δὲ οὐκ ἐψεύδοντο τοῦτο οὐκ ἔχω ἐγὼ γνώμην ἀποδέξασθαι. τὰ μὲν πρὸς ἥλιον τοῦ Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰατροδόνων οἰκεόμενον· ὁ μὲν τοι κατύπερθε τοῦτο τοῦ χώρου Σκύθαι νέμονται, καὶ γινώσκεται, ὅτε τοῦ Φαλακρῶν, ὅτε τοῦ Ἰατροδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων. Νόμοισι δὲ Ἰατροδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν αὐτοῖσι ἀποθάνῃσι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι προβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταμίξαντες τὰ κρέα, καταμίσγουσι καὶ ὃν τοῦ δεκάτου τεθνεῶτα χοιρεα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ἀφιλώσαντες καὶ σκληράναντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ὀπίσω τελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ὅτι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ ὅτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων δὴ καὶ ὑπέρτερα, Ἰατροδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μυρμηφάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. ταῦτα δὲ τουτέων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· ταῦτα δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπου δὲ, τὸ ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη ὕτω δή τι ὥστε ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷος γίνεται κρυμὸς, ὃν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν ἂν ποιήσαις· πῦρ δὲ αἰανέων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Χιμμέριος. καὶ ὅτι τὸν κρυσταλλον οἱ ἔνδον τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι τραπέουσι. καὶ ἐς ἁμάξας ἐπελάσαντες ὑπερβαίνουσι τοὺς Ἴστρους. ὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τοὺς δὲ ὑπολοίπους τέσσερας ψῦχος αὐτόθι ἐστί. καὶ χωρίσαι δεῖ ὁ χειμὼν ἐὼν τοὺς ἔνδον πᾶσι τοῖσι ἐν ἠπείροισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. 146

1 Neque ab illis caluis neque ab Iſſedonibus *habitari* comperitur. 2 Pilis nudatum 3 Quibus ſi aquam eff. lutum non facies: facies au.

ὀπίσω τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐν δὲ τῇ Σκυθικῇ χώρῃ ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον τὸν ἐγὼ λέγω μάλιστα ἀεὶ βροντᾷ καὶ ἀστράπτει καὶ ἐν τοῖσι θέρεσι καὶ ἐν τοῖσι χειμῶσι, καὶ ἐν τοῖσι χειμῶσι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖσι θέρεσι, κατὰ λόγον δὲ τοῦ ἄλλου χώρου. Καὶ ἢν ἐν τοῖσι θέρεσι ἀνομβρίη γένηται, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνομβρίη γίνεται· καὶ ἢν ἐν τοῖσι χειμῶσι χιόνος πολλὸν ἐπιγένηται, καὶ ἐπὶ πολλὸν ἐπιγίνεται· καὶ ἢν ἐν τοῖσι θέρεσι ἐπιρρήξῃ, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐπιρρήγνυται. Ἐν δὲ τῇ Σκυθικῇ χώρῃ ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον τὸν ἐγὼ λέγω μάλιστα ἀεὶ βροντᾷ καὶ ἀστράπτει καὶ ἐν τοῖσι θέρεσι καὶ ἐν τοῖσι χειμῶσι, καὶ ἐν τοῖσι χειμῶσι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖσι θέρεσι, κατὰ λόγον δὲ τοῦ ἄλλου χώρου. Καὶ ἢν ἐν τοῖσι θέρεσι ἀνομβρίη γένηται, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνομβρίη γίνεται· καὶ ἢν ἐν τοῖσι χειμῶσι χιόνος πολλὸν ἐπιγένηται, καὶ ἐπὶ πολλὸν ἐπιγίνεται· καὶ ἢν ἐν τοῖσι θέρεσι ἐπιρρήξῃ, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐπιρρήγνυται.

nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit vllius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. [1] Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est: hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. terræmotus in Scythia si existat seu æstate seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli asinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabescant, asini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur esse caussa cur omnino cornua bouino generi non succrescant: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet,

Et Libyen, vbi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis mature cornua existere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus sit frigidus, neque vlla alia caussa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumque tempus aduentat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos, [2] dumque conceperint, tunc rursus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longius continentem, nec vlterius transiri, hæc est mea sententia: [3] Quod vltra eam regionem assidue ningit, & (vt credibile est) minus æstate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuẽ copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoque opinor, pennas niuem esse interpretantes Scythas ac circumiectas gentes, ita loqui. Verum [4] ea quæ reperiuntur, longissime dicta sunt. ¶ De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc,

xxix

xxx

xxxi

xxxii

1 Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequentia existunt. Quòd si hyeme &c. 2 Et grauidæ fuerint, tunc rurs. 3 Quæ sunt vltra hanc regionem loca, semper niuosa sunt, minus tamen (vt rationi consentaneum est) æst. quàm hyeme. Iam vero quisquis cadentem copiosam niuem intuitus est cõminus, intelligit quod dico. nix enim pennis similis est. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latissimè exposita sunt.

quem-

quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera
XXXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad occasum vsque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisseque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiũt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinq; è suis popularibus, qui eas deducerent. nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita misisse qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à feminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque i-
XXXIV pse videas facientes. Ceterũ his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtriq; crinibus: quos[2] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandã herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentũ intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin vero & Opin vna cũ ipsis deis aduenisse,

ὡς ἡ περὶ τὰ μυιοφθάλμων λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν ὅστις ἐστὶ περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δ' ἡ Ὀμήρου ὧν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δὲ ἔτι πλέω περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάλαγγι ἱερὰ ὁσδεδυμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ὡς ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. Ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκόμενοι αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἑκάστους, κομίζειν αὐτὰ ἐπὶ πολλὸν ἐκάστους ἐπὶ τὸν ἥλιον. οὕτω δὴ προὶὸν μεσαμβρίην πεμπόμενα ἐφικέσθαι Δωδωναίους Ἑλλήνων πρώτους δεκέας· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν, πόλιν δὲ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· ὑπερβὰς δὲ καὶ ταύτην, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἰᾶν τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δὲ ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ ὧδε λέγουσι ἐς Δῆλον· πρῶτον μὲν τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φέροντας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι μὲν Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τοὺς οἱ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμπθέντας ὀπίσω οὐκ ἀποισέμεν, δεινὰ ποιεύμενοι εἴ σφεας αἰεὶ καταλέμπεν, ἀποστέλλουσι μὲν ἀποδέκεσθαι, ὅτῳ δὴ φέροντες ἐς τοὺς ὅρους τὰ ἱερὰ ὁσδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν καλεῦσι τοῖσι πέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. ἡ μὲν δὴ αὕτη πρώτη πομπὴ ἀπικνέεσθαι λέγεται ἐς Δῆλον. Οἱ δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενοι πρὸς φερέστεραι Θρηΐσσας καὶ Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θύσασαι τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ἐούσας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρεται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ὅτι δὲ σῆμα τιθῖσι. δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ὑπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν τριχῶν, τιθῆσι καὶ οὗτοι ὅτι δὲ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι παρὰ τῶν Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἡ τήν τε Ἄργην καὶ τὴν Ὦπιν ἐνεῖσαι παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, καὶ τοὺς αὐτοὺς πυθέσθαι ἀνθρώπους παρὰ σφέων ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἐπὶ πρώτους γε Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν ἡ Εἰλειθυίη ἀποφερούσας αὐτὶ τοκετῶν ὀδυνηρῶν ἐπάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι·

χλ ὀλλυμένα

χμ Ὠπιν

χν αὐτοῖσι

χξ Ἄργην

χο Ε. Ἐκατέρην

χπ Ἄργην

1 Occasum versus longissime Adriam vsque. 2 Puellæ quidem ante nuptias, fuso inuolut.

καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι παρὰ σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐς τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ὁ Λύκιος ἐποίησε. τοῦδε δὲ σφέων μυθολογέας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὠλῆνά τε καὶ Ἄργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. οὗτος δὴ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταιθομένων ὅπῃ τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ὅπῃ τὸν θῆκον τῆς Ὠπός τε καὶ Ἄργης αἰσιμοῦσθαι ὅπισθε βαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπίσω τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστιητορείου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. Ὃν γὰρ δὴ Ἀβάριος λόγον τὸν λεγόμενον εἶναι Ὑπερβορέων, οὐ λέγω, λέγων ὡς ὃν οἴης ὂν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, μηδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβορέοι ἀνθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑποβόρειοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων γῆς περιόδους γεγραμμένας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγήσασθαι. ἰθὺ Ὠκεανοῦ τε ῥέοντα γράφουσι περίξ, τὴν τε γῆν εὖσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγάθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις δόξις γεγραφῆ ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ὅπῃ τὸν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τουτέων δ' ὑπερνοικέουσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάπειρες· Σαπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ὅπῃ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐπὶ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ πρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, τοῦδε τέταται ἐς θάλασσαν τοῦδε τε ὄν πόντου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότου, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐπὶ τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, τοῦδε τέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα

Ἄργω

Ἄργης

Σάσπειρες· Σασπείρων

hosque illis alios honores donasse. Ad eas enim [1] congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Ionas, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [2] dum cinis qui supra sepulcrũ est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nẽpe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [3] & quanta sint singula ad describendum. ¶ VBI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale perringentes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesperã versus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponã. Hinc aquilonem versus, ora vna à Phasi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, vsque ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protenditur secundũ mare ad promontorium vsq; Triopium. Incolũt autem in ora hac hominũ nationes triginta. talis est vna ora. Altera vero, à Persis incipiens porrigitur ad rubrũ mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia: desinitque in sinu Arabico. etsi non desine-

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

1 *Videtur potius ἀγείρειν ita sãmi vt quum de matre deorum dicitur, vnde μητραγύρτης. Sic & statim post.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergendo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep. 3 Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

ret, nisi

ret, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinũ induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriã Palæstinam & Ægyptũ, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorã versus & solem orientẽ, hinc mari rubro alluũtur: aquilonẽ autẽ versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui cõtra solem orientẽ fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quispiam potest. Et Asia quidem talis & tanta est.

XL XLI

¶ Libya autem in altera ora est: ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est. nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centũ millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quę Libya dicitur. Itaq; admiror eos qui disterminarunt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem ceteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nã Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdam Phœnices, præcipiens vt transuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsque mare, atque ita ad Ægyptum remearẽt. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant [1]: vt assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumẽto nauigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquẽ aliũ: prætereuntes Africã, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

XLII

XLIII

σα, εἰ μὴ τόμῳ ἐς ὃν κόλπον ὃν Ἀράβιον, ἐς τ' Δαρείος ἐκ τ' Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· ὃ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει δι' τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συρίην τὴν καὶ παρὰ τὸν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τῷ τελευτᾷ· ἐν 148
τῇ ἕθνεα ἐστὶ τρία μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων πάντων ἐς ἑσπέρην τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· ὃ δ' ἀπὸ ταύτης, ἔρημον ἤδη ὁ χῶρος τὴν ἔρημος ἔω, οὐδεὶ ἔχει σαφέως φράσαι οἷον δή τί ἐστι. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. καὶ μέντοι καὶ Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη σπανίη ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τ' Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δὲ αἱ εἶεν χίλιοι σάδιοι. ὃ δ' ἀπὸ τοῦ στόμου τοῦ πρὸς πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωϋμάζω ὦν τοὺς διορισάντων καὶ διελόντων Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. ἐν γὰρ σμικρῇ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· πλάτεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέσθαι ἄξιη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τ' Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὸν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω διὰ Ἡρακλητίων στηλέων ἐκπλέειν ἔως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσχόντες ἐς γαίην ἀν' παντὸς τοῦ ἀεὶ ἐπειρέσιον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γεώσαιατο, καὶ μένεσκον ὃν ἀμητόν· θερίσαντες δὲ ἀν' ὃν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δέ κου τεῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, ὃν ἥλιον εἶχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem nauigantes peruenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram solcuerunt. Ita bienn.

Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τῆς πλόου καὶ τὴν ἠπειρίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδὲ ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξε οἱ ἡ μήτηρ ἆεθλον. συγκατέφθειρε γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τὴν Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτὸν Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρῃτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ὀπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναγκαίην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας ἔνδηθεν τούτεων, ἔπλεε ἔνδηθεν Ἡρακλείας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα ἔστι Σολόεις Σολόεις ὄνομα ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. πρήσσων δὲ θάλασσαν πολλὴν καὶ πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ τούτου ἀπικόμενος ἔνδηθεν βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ μακρότατα ἀνθρώπους μικροὺς ἔνδηθεν πλέειν, ἐσθῆτι φοινικίῃ ἀμφιεσμένους· οἳ, ὅκως σφέας καταχθείη τῇ νηῒ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· ἐσιόντας δὲ ἀδικέειν οὐδέν· εἰσιόντες, ἂς ἀνδρὶ δὲ ἀδικέειν οὐδὲν εἰσιόντας, ἂς μέζονα ἦν, βοτὰ ἤμουσα λαμβάνειν. τὸ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πάντα λόγον, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· ὁ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατὸν ἔτι εἶναι προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα, οὐκ ὅτι τελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, 149 αἰσχρῶς ἀπέπεμψε, τὴν ἀρχαίην δίκην ὑπερμαχέων. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος ἀδελφεὸς ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο πάχιστα τῶν ἐπιτηδεόντων τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ὄνομα ἐκὼν ὑπιεμένως. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ἐπῆλθε Δαρείου ἐξερευνέων· ὃς βουλόμενος ἰδεῖν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δευτέρους μετὰ τὸν ποταμὸν πάντων παρέχεται, τοῦτον ἐν τῷ ποταμῷ εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἀνδρῶν τε τοῖσι ὑπισχνεῖτο ἐρεύσειν τὰληθέα, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμοὶ πρὸς ἥλιον τε καὶ ἠῶ ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. ἔπειτα θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

[1] Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc caussam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quod diceret se maius illi supplicium irrogaturam quã rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum peruenirет ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Ægyptum abiit, sumptaque illinc nave ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures menses, quum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regẽ Xerxem regressus, aiebat se in pernauiganda remotissima ad quã isset ora, vidisse homines pusillos Phœnicea vtentes veste, qui, quum ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis vrbibus. Ipse autem ingressos nihil illis iniuriæ intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod autem totam Africam non pernauigassent, hanc caussam afferebat, quod nauigium vlterius procedere non posset, sed retineretur. [2] Hunc Xerxes negans loquutum vera, [3] quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidã interuertit: cuius nomen quum sciam, tamen volens [4] obliuiscor. ¶ Ceterum XLIV Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminũ crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum alios quosdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe & è terra Pactyia soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, triceſimo demum mense tenuerunt eum locum vnde rex Ægyptiorũ

1 Achæmenidẽ Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obiisse: quasi legeretur* λιβύην ἄν. *Vel,* λίβυες *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse. 2 At Xerxes, non assentiens ipsi, vera esse quæ diceret, 3 Quod labore sibi proposito non defunctus esset, 4 *Id est, silentio præteream.*

ebs Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnauigandam. Post horũ circumnauigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum est parem Libyę esse. XLV At Europa à nemine inuestigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an[1] mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum coniectura colligere vnde, quum vna sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusque fines ponantur Nilus fluuius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alii aiunt esse fines Tanain &[2] Mœotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorũ qui hæc distinxerunt, & vnde nomina imposuerint. Iam enim Libya quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Asia vero, ab vxore Promethei. quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filii Manci, Asiam appellatam, non ab vxore Promethei. vnde & Sardibus[3] familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari circumflua, neque vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est: nisi dicamus ab Europa[4] Tyria nomen accepisse regionem:[5] nec ante, sicut ceteras, nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta sint. [5] nam quæ XLVI sentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTVS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omniũ imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharsin. In gente autem Scythica[6] ex omnibus humanis negociis vnum maximum, quantũ nos scimus, excogitatum est. at cetera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, vt neque quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere,

τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τὴν θάλασσαν ταύτην ἐχρᾶτο. οὕτω δὴ καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα αἰδοίην ὁμοίως παρεχομένην τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδὲ ἔχω συμβαλέεσθαι ἐγὼ ὅτευ μιῇ οὔσῃ γῇ, οὐνόματα τρία φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Ταναΐν ποταμὸν ὁρίζουσι Μαιήτιν καὶ πορθμηΐα τὰ Κιμμέρια λέγουσι. οὐδὲ τῶν διηγησαμένων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅτεν ἔλαχε τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύην μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· τὴν δὲ Ἀσίην, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τῇ ἐπώνυμον. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνουσι τὸ ὄνομα τοῦ Λυδοὶ, φάμενοι ἀπὸ Ἄσιος, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν ἐν Σαρδίῃσι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. τὴν δὲ δὴ Εὐρώπην οὐδεὶ εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα ἔλαβε τοῦτο οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Συρίης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ὁκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται οὖσα, καὶ ὁκ ἀπικνέεται ἐς τὸν ἡμῖν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ὁκ Φοίνικες, ἐς Κρήτην· ὁκ Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νεῦθι τοσοῦδε εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἐστὶ οὗτος ἐς ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου τοῦδέ ἔχομεν θωμάσαι σοφίης πέρι. οὔτε αὐδρα λόγιον τερπνοείδεα ἡμόμενον παρέξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀνάχαρσις. τῶν δὲ Σκυθικῶν ἡμεῖν μὲν ὁ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πεπόνηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν τοι ἄλλα ὁκ ἄγαμαι. ὁ δὲ μέγιστον οὕτω σφι αἰδρηΐ ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅτι σφέας·

1 Mari alluatur. 2 *Diuersam videtur sequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in nostris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non* Συρίης *legit Valla, sed* Τυρίης *cui lectioni assentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, sicut & ceteræ. 6 Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ sunt. *Potest tamen & alius esse sensus.* 7 Vna rerum humanarum maxima, omnium quas quidem nouerimus, solertissime excogitata est.

μὴ βουλομένους τε ἁλίσκεσθαι, καὶ καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι. πόσοι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἔχουσι ναυλοχα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πανόπλιοι ἕπονται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τὲ σφι ἐπὶ ἁμάξῃσι ἐπὶ ζυγέων, κῶς οὐκ ἀμαχοί τε καὶ ἄποροι πρὸς μιν ἔσονται; Ἐξαίρετα δὲ σφι καὶ τὰ τῆς ἐούσης ἐπιτηδείης καὶ τὰ πολεμίων ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, πιώδης τε καὶ ὑδατώδης ἐστὶ· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δ' ἀνόμασταί τε εἰσὶ αὐτέων, καὶ πρὸς πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους ἀνομαστέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τανάϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος πάντων ποταμῶν, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ καὶ ὁκοῖος ἐπὶ θέρεός τε καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, πλήθεϊ καὶ ὄγκῳ ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέζονα αὐτὸν ποιεῦντες· ἔχει μὲν γὰρ τὸν Σκυθικὸν χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντός, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀναχωννῦται τῷ Ἴστρῳ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἔχει μέσα τούτων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· οἱ μὲν αὐτῶν ἁλιρρυέες πολλαμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγει τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβησις· ἔχει δὲ Θρηϊκῆς καὶ Θρηϊκέων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἶμον ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· ὁ δὲ Βρόγγος ἐς ὃν Ἴστρον ὕστατα ἀμφοτέρους εὐρείας μεγάλους ὁ Ἴστρος διαδέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πρόσω τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

[1] neque ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis vrbes, nulla mœnia extructa: domos secum ferunt singuli: equestresq; sunt sagittarii, nõ pane victitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis inuenta XLVII cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit campestris, sua sponte vliginosa est & humida, eamq; interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorum maximus, XLIIX semper sibiipsi par tam æstate quam hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipsum ingentem reddũt: per Scythiam quidẽ delapsi, numero quinque. vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad aurorã fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergens. [2] Inter quos ceteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrũ infundũtur. Hi sunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autẽ XLIX fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi vero iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, mediũ interscindens Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonẽ tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrumq; per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonẽ Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasũ extremi sunt, post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiã.

1 Neque possit eos quisquam nancisci, si inueniri nolint. Quibus enim nulla condita sint mœnia, sed qui domos portent, sintque ex equis sagittandi periti, ac non ex messe sed ex pecoribus victum habeant, ac in plaustris habitent, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inaccessi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium &c. fl. *vel, quos enteri interfl.*

His quæ

I His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nam si alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementū aquę confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quam hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quod hyeme est quantus est, aliquantulo maior quam sua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. Æstate vero nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto plus aquę cum Istro miscetur æstate quam hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis.

II Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terrā à Nebride separat. ad ostium huius incolunt

III Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen est Hypanis ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi sylueſtres candidi: rectęq; vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinq; dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quum sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, ἱρὴ ὁδὸς, *id est, sacra via.* Apud Alizonas autē contrahūt terminos suos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuersum abeuntes, me-

IIII diam intercapedinem laxant. Quartus fluuius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluuiorum longe vberrimus, sed etiam ceteris vberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cererorum autem vberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus,

τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων ὃ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερέχει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρουνὸν ὀνήμιν ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται· οἱ ἴσος ἀεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, καὶ τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τῷ μὲν χειμῶνος ὅσῳ περ ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ καὶ γῆ αὕτη τῷ χειμῶνι παμπόλλῳ ὀλίγῳ· νιφετοῦ δὲ πολλὰ χέεται. τοῦ δὲ θέρεος καὶ χιὼν καὶ τὸ τοῦ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πάντοθεν ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ καὶ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὑῒ γὰρ δὴ τὸ θέρεος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται τὸ τοῦ θέρεϊ ἢ τὸ τοῦ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος. αὐτὰ δὲ ταῦτα, αὐτὸς ἑωυτῷ σοφίσματα γίνεται, ὥστε ἴσον μιν ἀεὶ φαίνεσθαι ἑωυτῷ. Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νομάδα γῆν. ὀνομάζεται δὲ τοῦ στόματος αὐτοῦ κατοικίσαντες Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. Τρίτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχουσι ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ὀνὴ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βαθυχειλὴς καὶ γλυκὺς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, παρὲξ θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρουνὸς πικρὴ. ὕτω δὴ τι ἑοῦσα πικρὴ, ἣ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρουνὸς αὕτη ἐν οὔρεσι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὐνόμα δὲ τῇ κρουνῇ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱρὴ ὁδός. σημαίνουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις καὶ Ἀλαζόνες. ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἐκατέρωσε ῥέει ὀλίγων ὃ μέζων. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ὅστε μέγιστός τε μετ' Ἴστρον τουτέων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας ἁπάσας ἡμετέρας, ὅτι μοῦνος τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχει,

X

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλμυρίδων καὶ πλείστους πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς ἐπὶ θαλέθροισι· ἀπόρρητος τε παρ' αὐδὴν ἀρίστος γίνεται. ποίη τε, τῇ ἂν σπείρῃ ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλεσί τε ὅτι τῷ σώματι αὐτὸ αὐτόματοι πήγνυται· ἅπλετοί τε καὶ τεά τε μεγάλα αἰάκανθα, τὰ λωτοφάγους καλέουσι, παρέχεται ἐς θαλείχεσιν, ἀλλά τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν Γερρέων γῆς Γερρέα χώρου, ἐς ὃν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ὁ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τὴν γεωργῶν τὴν Σκυθέων τὴν χώρην. ἔστι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐδὴν ὅτι δέκα ἡμερέων πλόον νέμοντες. μάνην δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι ἄλλας πηγὰς δοκέων εἶναι, οὐδὲ οὐδενὸς Ἑλλήνων. ἀλλὰ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπάνις ἐς τοῦτο τέλος ἐκδιδούς. ὁ δὲ μεταξὺ τούτων ἐὼν ἔμβολον τῆς χώρης, ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πρόσω δὲ ἱροῦ ὑπὸ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται). τοῦτο μὲν τὰ ἀπὸ Σκυτέων τὸν πόρον. Μετὰ δὲ τοῦτον πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ δὲ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαίην. τοῦτον μεν φάμενος ἄλλον τῷ Βορυσθενεῖ συμμίσγεται.

Ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατ' Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀποσχίζεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀποσχίζεται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, ὥσπερ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, ὁρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὄγδοος δὲ ὁ Τανάϊς ποταμός, ὃς ῥέει πὰν ἔκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μείζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ ὁρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Τανάϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ᾧ οὔνομά ἐστι Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι οἷσι ποταμοῖσι οὔτι δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκεδάδασι. τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη αὐαφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐξ ἁπάντων ποιέων τὴν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐοισομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταθμωσαμένῳ ὅτι πολὺ πλείστη ἐστὶ καὶ πιοτάτη. Τὰ μὲν δὴ

Γερρέων

ἐς τὸ ἕλος ἐκδιδοῖ.

Ὑπάκυριν

Ὑπάκαριν.

necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuauiſſimus, limpidus inter turbidos fluēs, iuxta quem ſementis optima fit, & herba non ſatiua, etiam altiſſima. In huius quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſponte concreſcit. Præbet idē ingentia ceteadalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidē dierum nauigatione vſq; ad locum nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamen fluere per ſolitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipſe poſſum, nec vllum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quū ad mare aduenit, Hypanis cum eo miſcetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, [2] Hippoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructum eſt. Vltra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, LIV nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſtheni immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas in- LV fluens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomen à LVI loco obtinens, qui à Boryſthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui loco nomē eſt Gerrho, diſterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus LVII eſt Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliā vaſtiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hūc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeber- LVIII rimis amnibus Scythæ muniti ſunt. ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omniū quæ nos nouimus germinū [3] ariditſimū eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecorib⁹ licet diſcernere. Et ea quidē LIX

1 Et gramen, qua parte non ſeritur regio, altiſſimum. *Ad verbum*, profundiſſimum. 2 Hippolcon 3 *Videtur aliud legiſſe quam* ἐπιχολωτάτη.

vt quam

vt quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cetera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum [1] res ſunt eis inſtitutæ. [2] Deorũ hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cæleſtem Venerem, & Martem & Herculẽ. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiã Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Iouem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Tellurẽ, Apiã: Apollinem, OEtoſyrum: cæleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra [3] facienda non putant, præterquam
LX Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cuius à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eaque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, [4] non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed vbi pecudẽ ſtrangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum
LXI ſe conuertit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Lesbiis crateribus aſſimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) iniiciunt: ſubiectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquũt. Si autẽ non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in aluos illarum & cũ aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & aluis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit vt bos ſe ipſe coquat: & item cetera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque inteſtinorum [5] libamenta ante ſe
LXII porricit. Immolant autem alia pecora, tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamẽ ſublimitatis: deſuper quadrata

μέγιστα οὕτω σφι δύποτε ἐστί. τὰ δὲ λοιπὰ νόμιμα κατὰ τὰ δέ σφι ἐξακέεται. θεοὺς μὲν μούνους τόσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτοις, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκυθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ
10 ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος 152
Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηι· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πεζοῖσι τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἐρδομένη δὲ ὧδε· ὁ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἐὼν, ἀπάσας τὰς ἀρχὰς τοῦ σφαγίου, καταβάλλει
20 μιν· πίσω δὲ τοῦ ἱρηίου, ὅτι καλέει τὸν θεὸν τῷ αὐτὴν· καὶ ἔπειτα βρόχῳ τοῦ αὐχένα βάλε τὸν αὐχένα. σκυτάλιδα δὲ ἐμβαλὼν οὐδεμίαν, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτε σπεισάμενος. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, ἅπτεται τοῦ ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τοῦ κρεὼν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τοῦ κρεῶν· ἔπειτα δ' ἐσβάλλουσι,
30 ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ὁκοιχωείους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι τοῖσι εἰκέλους, χωεὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τοῦ ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τοῦ ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ προσμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐτὰ καλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τοῦ ὀστέων· καὶ οὕτω βοὸς τε ἑωυτὸν ἑψέψει, καὶ πάντα ἱρήια ἑωυτῶν ἕκαστον. ἑψεομένων δὲ ἐφθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τοῦ κρεῶν καὶ τοῦ σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὃ ἔμπροσθεν. χρέωνται δὲ καὶ πάντα προβατα, καὶ ἵπποις μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ παῦται τῶν κτηνέων· τῷ δὲ Ἄρηι ὧδε οἱ νόμοι· ἐκ πάντων τῶν ἀρχηίων ἐρίφους σφι Ἄρηος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τ' ὀπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δ', ἔλασσον· ἐπὶ τούτου, τετράγωνον

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel, ſacrificant.* 3 Facere non eſt illis vſu receptum. 4 Non oblatis primitiis. 5 Primitias

ὑπ' ὑπῶν ἄπεδον πεποίηται· ἢ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, τὸ δὲ ἓν, ὑπῆβατόν. ἔτεος ἑκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὑπερέουσι φρυγανίων. ἐπονοσέει δὲ δὴ αἰεὶ ἐπὶ τῶν χαμψώνων. ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ

ὑπ' σκεῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἱδρυ) ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὴ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους τοῖσι τοῖσδε τῶν κατηκόων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔπι πλέον ἥδυσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσοις δὲ αὖ τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, θύουσι δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ τῷ καὶ τὰ κατήκοα, ἀλλ' ἑτέρῳ. ἐπεὰν δὲ οἶνον ὑπὲρ ἀσπείσωσι καὶ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τὰς ἀνθρώπους ἐς ἄγκος· καὶ ἔπειτα ἀπενείκαντες αὖθι ὑπὲρ τὸ ὄγκον τῶν φρυγανίων, κατατέμνουσι τὸ ἄμμα τὸ ἀκινάκεος. αὖθι μὲν δὴ φορέουσι τὸ πολὺ κάτω· ἔστι δὲ ἱερὰ ποιεῦσι τάδε· τὸ ἀποσφαγέων ἀνδρῶν τὰς δεξιὰς ὤμους πάσας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸ ἔξω ἱστᾶσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπαρξάμενοι ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατίστανται. ὑοὶ δὲ οὔτοι σφὶ οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ βούλονται τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ θύουσι. Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι διακέεται· ἐπεὰν ἕκαστον ἀνδρα καταβάλῃ αἰχμὴν Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίμπλησι. ὅσοις δὲ ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ. ἀπενείκας μὲν δὴ κεφαλὴν, τὴν λείην μεταλαμβάνει τοῦ ἂν λάφυρα λάβωσι· μὴ ἀνείκας δέ, οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξίησι. μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς πλευρὴν, δέψει τῇσι χερσί. ὀργίσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἔκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τοῦ ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχοι, οὗτος ἄριστος τοῖσι κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλανίας ἐπίνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ τὰς βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ ἀσταινάντες αὐτῇσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν ἐὸν ἄκρα σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ ἀσταινάντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ' ἵππων περιτέθεικε. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐτοι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πάσῃ τῇ ὀφρύϊ,

planities efficitur: tria latera prærupta ſunt, quartum accliue, per quod aſcendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plauſtra ſarmentorum. nam ſemper propter cæli tempeſtatem illa marceſcunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui ſingulis vetuſtus eſt, ſtatuitur. Idque eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cum aliorũ pecorum, tum equorum, & plus [1] huic acinaci quam ceteris diis. Ex captiuis centeſimum quemq; immolant, non eodem quo pecora modo, ſed diuerſo. nam vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipſos intra quoddam vas iugulant: delinc eiſdem in congeriem ſarmentorum ſublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem ſupra conferunt. inferius autẽ in templo iſta faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vna cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, ſeorſum autem mortuus. [2] Ceteris deinde ſolennibus confectis abeunt. Et ſacrificia quidem hæc ab eis ſunt inſtituta. [3] Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in ſua regione volunt. ¶ Quæ vero ad bellum attinent, hunc in modũ ſunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, eius ſanguinẽ potat: quoſcunq; in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque ſumpto excutit, deinde pellẽ detrahit: & vbi ſicut bouis corium manibus molliuit, tanquã mantile poſſidet, eaq; ex habenis equi ſui appenſa gloriatur: qualia mantilia vt quiſque plurima habet, ita vir iudicatur præſtantiſſimus. Sunt quoq; multi qui coria hæc humana tanquã brutorũ conſuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæſorum hoſtium manus dextras cũ vnguibus excoriant, [4] eiſq; opercula pharetrarum integunt. Eſt autẽ inter omnia coria humanũ fere & craſſum maxime & candore ſplendidum. Multi etiã totos homines excoriatos, & ſuper ligna extentos, ſupra equos circumferũt. Hęc ab illis in mores sũt recepta. [5] Nõ tamẽ de omnium, ſed de inimiciſſimorũ capitibus hoc faciunt, vt quiſq; illud quod eſt infra ſupercilia, reciſũ prorſus

LXIII

LXIV

LXV

1 His *Intelligit forte Martis & acinaci.* 2 *Videtur aut diuerſam à noſtra lectionem ſequutus eſſe, aut noſtram non intellexiſſe. quæ tamen ἀπὶ ξωστῆς habet vna eo quod vet. cod.* ἀποξάνῃς. 3 Suum nullus eſt illis vſus, 4 Eiſque pharetras integunt. *Vel*, Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, ſed inimiciſſimorum, hoc faciunt,

excutiat:

excutiat: & crudo tantum bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modo exterius inducat bouino corio, verumetiam interius inauret, & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis[1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo[2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximę est ignominię. Qui vero cõplures cædes fecerunt, hi duobus paritet

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hũc modum: Grandes virgarũ fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinantur.[3] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries,[4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peieraſſe, iurantem per regium[5] solium: (est autem Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinusque is quem dixerint peieraſſe, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deieraſſe per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat peieraſſe,[6] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorum accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominem periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

1 Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, *quas videlicet euoluerant*, & in vnum componunt. 4 *Legit* οἱ ἢ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut*, *larem*. 6 Καὶ διολογίσηται, *quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

οἱ ἐπελθόντες μαίπας ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μαίπαι, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼν δὲ οἱ πλεῦνες ὦν ἀδελφοὺς ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρόσθε τῶν μαπίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. Ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὸν τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγανίων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βόας, ἐμπεδήσαντες τοὺς μαίπας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, καπειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπειεῖσι, φοβήσαντες τὰς βόας. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαπακήονται τοῖσι μαίπησι βόες, πολλοὶ δὲ παρεκκαυθέντες ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καπακαυθῇ. καπακήουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰπίας τοὺς μαίπας, ψευδομαίπας καλέοντες. Τοὺς δὲ δὴ ἀποκτείνοι βασιλῆς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς δὴ ποιέονται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ποιευμένων, τύψαντες ὑπαὶ ἢ ὀπιπαμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ οἰστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γερροισί εἰσι. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ πρηκτὸς, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν γνόην ἀναχαδεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ αὖ προδεξάμενοι κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάπερ οἱ βασιλήιοι Σκυθαι· τοῦ ὠὸς ἀποτάμνονται, τείχεα περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβιώσκονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἔχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν ἑκκαιδέκατον κομίζοντες, ἐν Γερροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θήσωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὅπλ γιβάδος περιπήξαντες αἴχμας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

ἐμπεδήσαντες

τὰς

τὸ ὅρκιον

illi qui superuenerunt vaticini homines absoluerint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosq; hunc in modum necant: LXIX Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserunt, bobusque iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum reuinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmentorũ: incensisq; sarmentis territando agitant boues. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato vtiq; plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μαίπας, id est, vaticinos*, etiam ob alias caussas, appellantq; *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, LXX eorum ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, feminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes[1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim,[2] gladium. Hæc vbi fecerunt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis. ¶ Regũ autem sepulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præparatarunt, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiiq; semine & anisi quum expleuerũt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ:[3] aurem decidunt, crinem circumtondẽt, brachia circũcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primum venerant. Vbi iam mortuum circumferentes, lustrauerunt singulas gentes quibus imperauit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

1 *Sunt qui vocem Græcam ὑπὰ in suspectam habeant.* 2 Iaculum. 3 Auris *partem* amputant.

loculi

loculi ſpatioſitate aliquã eius pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & cum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humũ certatim atq; aui de iniiciunt, cupientes tumulum quam
LXXII maximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [1] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, [2] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponũt, craſſis tignis in longũ ad ceruicem vſq; traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero iuxta femora ſuſcipiant vteros, vtriſq; crutibus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorũ ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Vnicuiq; eorum rectã ſtipitem per ſpinam ad ceruicem vſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigunt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro circum-
LXXIII poſitis abeunt. Hunc in modũ reges ſepeliunt. Alios autẽ Scythas, quũ deceſſerunt, proximi quiq; in plauſtris collocatos ad amicos circumferũt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent, tã propinquis quam ceteris. Ad hunc modũ quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [3] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt, abluerunt q; circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime poſſunt conſtipantes, & in [4] ſcaphã in medio lignorum pileorumq; poſitã lapides con-
LXXIV iiciunt ex igne [5] perſpicuos. Naſcitur autẽ apud eos cannabis lino ſimillima, præterquã craſſitudine ac magnitudine:

ὀρυχωρίῃ τ' ἥκιης, τ' παλλακέων τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τ' οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵππους, καὶ τ' ἄλλων ἀπόρρητων ἀπαρχὰς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ γὰρ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται). Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χῶμα πάντες χώσαντες μέγα, ἀμιλλῶνται οἱ, καὶ μάλιστα θυμοῦνται εἰ ὡς μέγιστον ποιήσουσι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τὰς ἐπιτηδεωτάτας, (εἰσὶ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· ὅτοι γάρ εἰσι θεραπεύοντες τὰς μὲν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρωνήτους δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτεων δὴ τὰ δικαιότατα ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἀξεπλώσαντες αὐτέων τὴν κοιλίην καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψῖδος δὲ ἥμισυ ὑπὲρ ξύλοιν δυοῖν, ἥμισυ σταυρηδὸν ὑπτίου, καὶ ὃ ἕτερον ἥμισυ τὰ ἀψῖδος ἐπ' ἑτέροιν δυοῖν καταπήξαντες ὑπὸ πιοὺτα, πολλὰ τοιαῦτα ἐπήξαντο τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλοιν παχέα διελάσαντες μέχρι τῆς τραχήλου. ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ὑπὸ τὰς ἀψῖδας τῇ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψῖδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὅπισθεν τοῦ τοὺς μηροὺς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, καταπείρουσι ἐς τὸν πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐς παστάλων δίουσι. τῶν δὲ ἱππέων τοὺς ἀποπεπνιγμένων τοὺς πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ ἵππον· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου τοῦ κατὰ τὰ ὀπίσθια ξύλινον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι οὗ τὰ χαλκῷ, κατωθεν δὲ ἐνδέχεται τοῦ ξύλου τούτου, ὃ ἐς πρῶτον πεπήγυσι οὗ ἕτερον ξύλου τοῦ δὴ οὗ ἵππου. ὑπισχνήσαντες δὲ κύκλῳ ὃ σῆμα, ἱστᾶσι τὸν τοῦτον ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιστέλλουσι οἱ ἀσχοτάτω τροχοσκοντες καὶ τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. τὰ δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχεῖ τοὺς ἑπομένους, καὶ δὴ νεκρῷ ἀπόρρητων τοῖσι καὶ πλησίοις τοῖσι θάπτουσι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγουσι, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρεσθαι δοκέουσι ὧδε· σμήχουσι καὶ κεφαλὰς καὶ ἐκπλύνονται, ποιεῦσι τρίτον δὲ σῶμα τὰ δὲ ἐπεὰν ξύλα στήσωσι δία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰριέους περιείνουσι συμφράξαντες δὴ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκπύρους ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κεκλυσμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος. ὅλίῳ δὲ ἐμφερεστάτη.

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐγγενέες. 2 Vacuata & purgata aluo. 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Vbi caput abſterſerunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alueum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτη ὃ πολλῷ ὑπερφέρῃ κάλλεϊ αὕτη ἡ αὐξομάτη καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρῆικες μὲν καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· ἴδοι ἄν, ὅστις μὴ καρτα τείδωρ εἴη αὐτῆς, ἀμφιγνοίη λίνου ἢ κανάβιός ἐστι· ὃς δ' ἂν μὴ εἰδέ κω τὴν κάνναβίδα, λίνεον δοκήσει εἶ) ὃ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κανάβιος ὃ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδυόμενοι ὑπὸ τὰς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλοισι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἐπὶ πυρὶ. ὃ δ' ἐμιήθη ὑπὸ βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία οὐμὴ πυρὴ ἀποκρατήσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀγάλμενοι τῇ πυρῇ ὠρύονται. τοῦτο σφι αὐτὶ λουτρεοῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι οὐδαμῇ τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ χέουσαι, καταπρίουσι τὸν λίθον βρίχω τινὶ κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπὶ τὸ καταπρισθὲν τοῦτο, παχὺ ἐὸν, καταπάσσουσι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίην σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δ' ἀπαιρέοντες τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὸν καταπλασμὸν, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ ἔτι μᾶλλον χρᾶσθαι φύγοισι, μήτοι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἤκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε πολλῷ πλείω θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος καὶ αὐτὸ σοφίην πολλήν, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσέσχε ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε μὲν τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, ἄγοντας τὴν μητέρα τῶν θεῶν· ὑποσχόμενος δὲ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτόν, θύσειν τε καὶ παννυχίδα στήσειν· ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἥ δὴ ἔστι μὲν πᾶσα ἐπίπεδος ἔν τε Ἀχιλλήιος δρόμου, πυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέι Σαυλίῳ· ὁ δ', ἐς αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, πεξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν μὲν πίς ἐστι τῶν Ἀναχάρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τόδε ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ [1] niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentũ. LXXV Huius cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne [2] perſpicuos: vnde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythę eiulãt: quod apud ipſos loco lauacri eſt. [3] neq; enim lauant omnino corpus, ſed vxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intumuerit, illud faciemque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, [4] medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis LXXVI hi ritibus vti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, [5] vtique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multũ in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſaluus ſoſpeſque domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & peruigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [6] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſoluit, tympanum tenens, [7] exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lauant. At vxores eorum effundũt aquã, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignũ ad ſcabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleuerant, 5 Vt oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anarchaſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaq; ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam. *Vel*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* σὺν σκύλοισι, *pro* σὺν σκύλμοισι *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* σὺν μυσὶ, ὦμος.

ſectatus.

fectatus.[1] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit
LXXVII filius Sauli, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulũ: & quum rediisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis deluſa est. Hic igitur vir[2] (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. [3] & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetu-
LXXVIII dinem. Multis autẽ sane annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam litterasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & vxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnũ Scytharum obtinenti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtique quum ad vrbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat vestimentũ, & eo indutus, per forũ spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharũ cerneret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum ceteris Græcorum institutis vtebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

διεζήσατο. ὡς δὴ ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἴ) αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα ὄ εἴ) Γνούρεω τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἐστὶ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσως τοῦτο τοῦ ἀδελφιδεοῦ ἀποθανεῖν. Ἰνδαθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος ὄ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς ὃν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀφόλους εἴ) πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι ὄ εἴ) μούνοισι φωνέοντας δοκῶν τε καὶ δέξασθαι λόγον. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅδε ὦν ἀνὴρ, ὡς πρόσθεν ἐρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νυν ὕπο δὴ πέπρηξε ἅμα ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔσχε τὸ βασιλήιον τοῦτο. Ἀριπείθει γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλέι γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστρίνης ὄ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ ἐδάμως ἐγχωρίης· τὴν μήτηρ αὐτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ ὄ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης ὄ τήν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ ὄνομα ἦν Ὀπόη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀπόη ἀπὸ ἧς ἦν Ὄρικος Ἀριπείθεϊ παῖς. Βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἅμα τῇ μὲν οὐδαμῶς ἐπρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν τοῦ τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδὸς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε τοιοῦτο· ὅτε ἀγάγοι τὸν στρατὸν τῶν Σκυθέων ἐς ὃ Βορυσθενειτέων ἄστυ· (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἴ) Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν μὲν στρατὸν κατελίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς ὃ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισιε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δὴ αὐ ταύτην, ἠγέρκετο, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου σόβεος. Τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδηι ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν. καὶ τἄλλα ἐχρᾶτο ἅμα τῇ Ἑλληνικῇ, καὶ θυσίησι ἐπὶ ἐποίεε τοὺς νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autem Gnuri. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus &c. *Est autem aliqua ἀνακόλουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, Eo quo dictum est modo, interemptus fuit. 3 Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. &c. *Qd. Vt autẽ huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scyli multis postea annis.*

ἀμφοτέρωισι μοῖραν ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ὁσημέρη τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιέοσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενείῃ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ὁππῃ χωρείλιν. Ἐπεί τε δὲ οἱ κακῶς ἐγίνετο ἔσεσθαι, ἐγίνετο ἀπὸ τοιῆσδε φάσιος ἐπεθύμησε Διονύσῳ βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐγίνετο φάσμα μέγιστον. ἐν οἱ ἐν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος τὰ πᾶσι, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρόσθεν τουτέων μνήμην εἶχον) τὴν περιξ λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἔστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐπέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δ' οὐδὲν τούτεων εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τὸ βακχεύειν πρὸς Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τὸν ὅστις μαίνεσθαι ἀναγκάζει ἀθέμιστον. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τὰ βακχείῃ ὁ Σκύλης, διεπρήσσετο τῶν πέρι Βορυσθενειτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἰπόντος τοῦ Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι καὶ αὐτοὶ αἰσθόμενοι ὁ Βορυσθενείτης, λάθρη ὁππῃ πύργον ἐκάπτον. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν οὗτοι τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλασε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι πρὸς πᾶσαν μοῖραν τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέος θυγατρὸς, ἐπεμψαίατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ, μαθὼν ὃ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεί τε δὲ ὅτε τῷ Ἴστρῳ ἐγίνετο, ἤντησαν μιν οἱ Θρηίκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συμβάλλειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς μὲν μοι τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μου ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ ἐν σὸν Σκύλην παραδίδωμι. στρατιὴ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφευγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα.

tempus menſtruum aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idq; ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei male euenturum, ex hac occaſione male euenit. [1] Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iamiam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentū. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen iaculatus eſt, totæq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationē peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant [2] bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad dementiā adigantur. Poſteaquam bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indiciū detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodq; nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoq; regē occupauit. nam bacchanalia exercet a deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rem vobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſunt: quos Boryſthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eum bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc vbi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito. [3] Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, eum exercitu aduerſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrum progreſſo Thraces occurrerunt. Et quū conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadē miſit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunā? Tu quidē ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionē Octamaſades accepit,

LXXIX

LXXX

157

1 Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggreſſuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi conſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat. 3 Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque auunculo suo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ obseruant: & iis qui externos ritus ascisciunt, tales irrogant
LXXXI pœnas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quũ de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse vtique Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit: Est inter Borysthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo esse aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quod siquis illum non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax, crassitudine digitorum sex. id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum: regem enim suum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scy-
LXXXII tharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Vestigium Herculis ostendunt petræ impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Ty-
LXXXIII rem. Et hoc ita se habet. ¶ REDEO ad eam quam ab initio institueram orationem: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nunciis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt classem præstarent, aliis vt Bosphorũ Thracium[1] iungerent: Artabanus, Hystaspis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia suadens: quum tamen non persuaderet illi, destitit à dissuadendo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

ἐκδοὺς δὲ ὃν ἐωϋτῦ μήτρωα Σιτάλκην, ἔλαβε ἔτι δὶς ὃν ἀδελφεὸν Σκύλην. ὁ Σιτάλκης μὲν δὴ τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο. Σκύλεω δ' Ὀκταμασάδης αὐτῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. ὅτω μὲν δὴ ἐξεπέλεσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ ἀλλοκτονιδίοισι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδοῦσι. Πλῆθος δὲ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἀκοῇ τῦ ἀριθμῦ ἤκουον. ὁ μὲν γὰρ πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. ἐσὶ δὲ μοὶ τοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν ἔτι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμῦ καὶ Ὑπάνιος χῶρος· οὔνομα δέ ἐστι οἱ Ἐξαμπαῖος τῦ καὶ ὀλίγον πρότερον τούτων μνήμιον ἐποιεύμην, ὅκου πικρὴ εἶναι), ἀπ' ἧς δ' ὕδωρ ἀποῤῥέον ἐν Ὑπάνιν ἄποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήιον, μεγάθεϊ ἑξαπλήσιον τῦ ὅτι τῷ στόματι τῦ Πόντου κρητῆρος, ὃν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς ὦν μὴ εἶδε κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίοισι ἀμφορεῦσι ῥηϊτέως χωρητὸς ἐν Σκίθῃσι χαλκήιον. πάχος δὲ τοῦ Σκυθικοῦ τοῦτο χαλκήιόν ἐστι δακτύλων ἕξ. ὅτου δὲ ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλομένου γὰρ ἐν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα ἦν Ἀριαντᾶς, τὸν εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύσαι μιν πρῶτα Σκύθας ἕκαστον μίνα ἀπὸ τῦ ἑῦτῦ ἑνὸς κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θανάτου ἀπείλεε. κομισθέντα δὴ ἀλέα πολλὰ ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τουτέων δὴ μιν ὁ χαλκήιον ποιήσας τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. Ταῦτα δὴ περὶ τῦ πλήθεος τῦ Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοί τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀπιθωϋμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τὸ μεγάθεος τῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεσι ἐπὶ πέτρῃ ἐπέον, ὃ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ ὃ μέγαθος δίπηχυ, ἐνιδρυμένον ἐν Τύρῃ ποταμῷ. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτόν ἐστι. Ἀναβήσομαι δὲ ἐς τὸν καθ' ἀρχὰς ἐμοὶ λέξαι λόγον. παρασκευαζομένῳ δὲ Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας, καὶ ἐπὶ πέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν παρέχειν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρήϊκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηλατέειν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τὴν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', ἐπείτε οἱ πάντα συμβουλεύων ὁ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὡς δ', ἐπειδὴ οἱ τὰ πρήγματα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὴν στρατὸν

1 *id est, Pontibus consternerent.*

ἐκ Σούσων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν εὑρόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιωτέων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὡς ἐχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς ἑωυτοῦ στρατηίης ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅτι τυτθεῶν ἐπεξεῶσας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπείτε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι ὄν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι). ἐξορμώμενος δὲ ὅτι τῷ ἱρῷ, ἐνθηῆτο ὄν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δὲ, τῆ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωυτοῦ, σταδίοι δισχίλιοι καὶ τεισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι δρόμος τέσσερες σταδίων· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὼν, ὃν δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃν δὴ ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ὅστι. τείνει δὴ ἐς τὴν Περσωνῖτιν ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Περσωνῖτις, οὖσα δρόμος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδύει ἐς ὄν Ἑλλήσποντον, εὐρύτητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος ὃ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ καὶ τάδε· νηῒ ὅτι πάνυ μάλιστα κατανύει ἐκ μακρῆς ἡμέρης ὀργυιέης ἑπταχισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὅστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ὅστι, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἕνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμωδόντι ποταμῷ ἐκ τῆς Γνδικῆς, (ἔστι τοῦτο γὰρ ὅστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσερηκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τεισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός τε καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, οὐ πολλῷ τεῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο ὄν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅτι τὸ γεφυρὸν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησά-

τὸ δὲ εὖρος, τῇ

158

ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico [1] & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso OEobazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille [2] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerēt. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in tēplo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignā. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, vbi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem vsq; pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorū longitudinis, influens in Hellespontū. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaq; è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierum est nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorū vndecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyrā, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumq; noctium est nauigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiā Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ [3] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontē, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Cōtempla-

LXXXIV LXXXV LXXXVI LXXXVII

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat iuss. 3 Mæotis

tus i-

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, litteris incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, [1] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrũ in eadem vrbe relictus est litteris Assyriis oppletus. Ceterũ Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra
LXXXIIX fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorẽ eius Mandroclem Samium donauit [2] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentẽ, ac suas copias traducentẽ, effinxit, eamque picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt e-
LXXXIX ius qui pontem compegit. Quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europã, iussis Ionibus nauigare in Pontum vsque ad Istrum, atque vbi eo peruenissent, se illic præstolari, fluuiũ ponte iungentes. Ducebãt enim classem Iones & Æoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierũ itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis peruentũ esset, tri-
XC duo hîc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniũ esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominũ vel equorũ. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundẽ viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraq;

μνος δὲ καὶ ὃν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἀναμὶν γεγράμματα, ἐς μὲν τὸ ἕτερον, Ἀσσυρία· ἐς δὲ τὸ, Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. τουτέων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς δὲ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα, σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῇσι μὲν ἐν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, χρησάμενοι ἐς τὸ πόλιν, ὕστερον τουτέων ἐχρήσαντο τοῖσι ὄπισθε τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. ὃς δὲ κατελείφθη τοῦδε τοῦ Διονύσου ὃν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γεγράμματων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, ὃν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἔπι ἱεροῦ. Δαρεῖος μὲν τοῦτο ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, ὃν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα ὃν Σάμιον ἐδωρήσατο· παισὶ δὲ πρῶτα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπάρχων, ζωάγρημα ἔμελλε πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον, καὶ ὃν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γράψας ἔμελλε, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον γεφύρης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον περίβλεπτος, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κέλευθον.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμψας Ἴωσι τοῦς ἐκ τῆς πλέοντες ὃν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιέμενον, ζευγνύντες τὸν ποταμόν. ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγε Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. οὗτοι μὲν δὴ ναυτικὸν στρατὸν τὰς Κυανέας διεκπλώσαντες, ἔπλεον ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ αὐτὰ τὸν ποταμὸν δυοῖν ἡμερέοιν πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν γέφυραν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ὅτι Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐς ταύτας ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἀνθρώποισι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυοῖν δέουσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἔξ Ἥραιου τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθῳ, καὶ ἔξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυοῖν ἡμερέοιν ἑκατέρη.

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosum est Græcum textum.*

ἐκδιδοῖ δ' ὁ Τέαρος οὗτος ἐς ὃν Κοντάδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς ὃν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς ὃν Ἕβρον· ὁ δέ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνον πόλιν. Ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐνεγράψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ Ε'Π' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ Ε'ΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ Η'ΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ταῦτα μὲν ἐνθαῦτα ἐνεγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τὸν οὔνομα Ἄρτισκός ἐστι, ὃς δὴ ἔρχε Ὀδρυσῶν ῥεύ. ὡς δὲ τοῦτον δὴ ὃν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πρώτα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς ὃ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνὸς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ὡς ὃν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ ὃν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Κυρμιανοί, καὶ Μυσοί, ἅμα τῇ πρώτῃ στρατιῇ παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, τοῖς ἀγνωμοσύνην ἐπιφερόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρῃκίων ἐόντες ἀνδρηιότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον τῷδε Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. ὄνομα δὲ πεντετηρίδος δὲ ὃ Ζάλμοξις ἐστὶ τῷ παλαιῷ λαχόντα αἰεί σφεων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἐς τοῦτο τὸν ἄγγελον τῷδε τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τὰ αἰεὶ ἑκάστοτε δέοντα. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τριχῇ ἐστηκότες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· οἱ δὲ ἄλλοι ἀναλαβόντες τὸν ἀποπεμπόμενον τῷδε τὸν Ζάμολξιν τάς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, διακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθανὴ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ θεὸς δοκέει εἶναι πρόθυμος· ἢν δὲ μὴ ἀποθανὴ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι ἐντελλόμενοι ἔτι ζῶντι. ὅτι δὲ οἱ ἄλλοι Θρῃκες καὶ τοῖς βροντῶντί τε καὶ ἀστράπτοντι ἰοξεύοντες ἄνω τοῖς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippũ erexit, his litteris inscriptũ, TEARI AMNIS [1] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [2] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hęc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnẽ nomine Artiscũ, qui per Odrysas fluit: quo vbi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quũ omnis exercitus feciſſet, grandes acerui lapidum effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. ¶ Sed priusquã ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, [3] qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydessum, quiq; supra Apolloniã & Mesambriam vrbem incolunt, & qui Cyrmianę & Mypsæi vocantur, sine pugna sese Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiã resistentes, in seruitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracum atq; iustissimi. Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori se non putant, sed cũ qui defunctus est, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorũ opinantur eundẽ esse Gebeleizin. [4] Ad hunc mittunt assidue cum naui quinq; remigũ nuncium quempiam, ex seipsis sorte delectum, præcipientes ea quibus semper indigent. eumq; ita mittũt: Quibusdã eorum datur negocium vt tria iacula teneant: aliis, vt comprehensis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Qui si impræsentiarũ extinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sinminus, ipsum nuncium insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cęlum sagittas excutiunt, deo minitantes

χεῖ χῶρον

Ζάμολξιν δαίμονα.

1 *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.* 2 PRAEBENT. 3 Ἀθανατίζοντας, *id est, ad verbum, Immortalizantes: quod statim post ab ipso autore exponitur.* 4 *Semper autem solent quinto quoque anno quempiam è suorum numero sorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ sibi opus sint.*

quod

quod nullum aliũ præter ſuum eſſe ar-
XCV bitrantur. Verum(vt ego à Græcis ac-
cepi, Helleſpontum & Pontũ incolen-
tibus)Zamolxis hic, homo fuit, Samiq;
ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mne-
ſarchi filio. Illinc nactus libertatem,
quum multum pecuniæ comparaſſet,
in patriam rediit. qui quum animad-
uerteret Thraces male viuẽtes & inſci-
te, ipſe edoctus Ionicum viuendi genus
& mores liberaliores quã Thracum, vt
qui conuerſatus eſſet cũ Græcis, [1] cum-
que Pythagora non infirmiſſimo inter
Græcos ſophiſta, domicilium extruxit
in quod primos quoſque popularium
in conuiuium accipiebat, & inter con-
uiuandum docebat, neque ſe neque
ſuos conuiuas, [2] neq; illos qui illic aſſi-
due gignerẽtur, interire: ſed in eum lo-
cum ire vbi ſuperſtites omnium bono-
rum compotes eſſent. Dum ea quæ cõ-
memorata ſunt ageret atque diceret, in-
terim ſubterraneum ædificium ſtrue-
bat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum
conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in
illud ſubterraneum ædificium. vbi cir-
citer trienniũ egit, deſiderantibus eum
Thracibus, ac deflentibus tanquã mor-
tuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpe-
ctum dedit. atque ita credibilia ſunt ef-
fecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamol-
XCVI xin aiunt feciſſe. Cuius ſubterraneo
ædificio neq; fidem detraho, neque val-
de credo, ſed multis eum ante Pytha-
goram annis extitiſſe arbitror. Verum
ſiue Zamolxis fuerit homo quiſpiam,
ſiue ſit dæmon Getarum indigena, va-
leat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Per-
ſis ſubacti fuerunt, ceterũ ſunt exercitũ
XCVII ſequuti. Darius vbi ad Iſtrum perue-
nit, & vna pedeſtres copiæ, cunctique
flumen tranſmiſerunt, tunc vero iuſſit
Iones, poſtquam ratem ſoluiſſent, ſequi
ſe pedeſtri itinere cum nauticis copiis.
Qui quũ [3] ratẽ ſoluturi eſſent & impe-
rata facturi, Coes Erxandri filius, Mity-
lenęorũ dux, ita apud Dariũ verba facit,
ſciſcitatus antea nunquid ei gratũ foret
[4] audire ſententiam dicere volentis:
Quum aduerſus eam terram rex facias
expeditionem, in qua fertur nihil arari,
nullas vrbes coli, ſinito nunc pontẽ hoc
loci ſtare, relictis ad eius tutelã cuſtodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quẽ
ſiue ex ſententia rem geremus, Scythis
inuẽtis, ſiue illos inuenire nequibimus,

οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ ὃν σφέτε-
ρον. Ὡς δ' ἐγὼ πυθάνομαι τῶν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, ὃν Ζάμολξιν τὸν ἐόντα ἄνθρωπον, δουλώσας ἐν Σάμῳ δουλώσας δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον ἐλεύθερον, "χρήματα κτησάμενον" συχνά. [ξη] κτήματα
κτησάμενον δὲ ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων [ξθ] μεγάλα.
τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ νηπιοφρεστέρων, ὃν Ζάμολξιν τοῦτον ὑπεξαμένου δι' αὐτοῦ τε Ἴαόνα, καὶ
ἤθεα βελτίονα ἢ κατ' Θρῆικας (οἷα Ἕλληνί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀφανεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι οἴκημα, ἐς τὸ πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ δαιτυμόνας, 160
διδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων ἀεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ περιέοντες ἔξουσι πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα, ἐνέμινε ἐπ' ἔτεα τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανὰ σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. Ταῦτα φασὶ μιν ποιῆσαι.
Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πάνυ λίην δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρωπος, εἴτε ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι οὗτος ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τοιούτῳ τινὶ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐσβὰς ἐς πλοῖον πολύκωπον, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὸν ζεῦγνυμι λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ ὃν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ "Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τὴν παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδεικνύασθαι, Ὦ "βασιλεῦ, ὅτι μὲν μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς "τε ἠπείρου φαίνεται οὐδὲν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νῦν γεφύρην ταύτην ἔα καὶ χώρην ἐν αἰσίῃ, "φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούσδε οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ "ἢν τε κατὰ νόον πρήξωμεν λεγόντες Σκύθας, "ἔσται "ἔστι
ἀπόδοσις ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας εὕρωμεν δυνώμεθα,

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, inter tu-
ros, ſed in eum locum venturos vbi &c. 3 Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui propo-
nere vellet. *Id eſt, Aurem præbere conſilio.*

» ἤλθε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής. ἐγὼ δὲ ἔδοξά κω μὴ ἑαυτῷ
» θεωμὸν εἶναι τὸν Σκυθέων μάχην, μὴ μᾶλλον μὴ οὐ
» δυνάμενοι σφέας ὕβριν, πάθωμέν τι ἀλόημενοι. καὶ
» τάδε λέγειν φαίη τις ἂν με ἐωυτῷ εἵνεκεν, ὡς κατα-
» μύσω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν ἄριστον ἐξίστημι σοι
» βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μέντοι ἔψομαί τοι, ἢν
» οὐκ ἀπολιφθείω. καίρια τε ἤκουσε τῇ γνώμῃ Δαρεῖος,
» καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ
» ὀπίσω ἐς οἶκον δεῦρο ἐμόν, ὅπως φαίνῃ μοι πρήσσων, ἵνα σε
» αὐτίκα χρηστῆς συμβολίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψω- 10
μαι. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἅπαντας ἅμματα ἑξήκοντα
σφι μάψας, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράν-
» νους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
» μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὰς γέφυρας, μετείσθω μοι. ἔχοντες
» δὲ ὑμεῖς τὰ ἱμάντια τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τά-
» χιστα πορεύομενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξά-
» μενοι τὸν κρόκον, λύετε ἅμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἐν δὲ
» τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πρέσω, ἀλλὰ διεξέλθωσιν ὑ-
» μῖν αἱ ἡμέραι τὰ ἅμματα, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέ-
» ρην αὐτέων. μέχρι μὲν τούτου, ἐπεί τε ὧδε μετέσκηξε, 20
» φυλάσσετε τὴν γέφυραν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης
» τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς
ὁδὸν προτέρην ἐπείγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρη-
ίκη ὁδὸς ἐς θάλασσαν τρέπει, κέλεται δὲ ἀπὸ μεσαμβρίης τῆς
γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκ-
διδοῖς ἐς αὐτήν, πρὸς βορέην ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Ὁδὸς δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, ὁδὸς θάλασσαν αὐτὴ Σκυθικῆς χώρης ἐς μέσην ἀπὸ Ἴστρου. 30
αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε
καὶ νότον ἄνεμον κεκλιμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης
Καρκινίτιδος. Ὑπὲρ δὲ ταύτης, τὰ μὲν ἐπὶ θάλασσαν
τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ προσκε-
χειμένην νότῳ ἀνέμῳ κεκλιμένην, μέχρι πόλιος καλεομένης Ταυρικὸν ἔθνος, μέ-
χρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς
161 θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει.
ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς
θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ
τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης.
καὶ τοιαῦτα πλήσια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται 40
τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ
μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο ὑπὲρ χειμῶνος ὑπὲρ Σκιαδι-
κὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα
ὑπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέ-
γω δὲ, ὡς ἔστι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλ-
λειν. τοιοῦτο καὶ Ταυρικὴ ἐστί. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς
ταῦτα μὴ ἐστὶ πεπλωκὼς, ἐγὼ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non indentis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius caussa hæc dicere, vt hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neq; hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero,[1] præsto mihi sis, vt te ob egregium consiliũ egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, vbi xcviii sexaginta nodis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habuerã de ponte sententiam, eã missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [2] quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriã vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scy- xcix thicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum conuerso. Quod autẽ ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam vetus Scythia est, meridiem versus & austrũ posita, vsque ad vrbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosę regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est*, *asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodũ Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugum Suniacum alia gens nõ Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem nõ est hanc Atticę partẽ prætercctus, huic alio modo planum faciam:

1 Des te mihi in conspectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo tem.

vt si Ia-

vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, diuisa terra à Brundusio vsq; Tarentum, promontorium incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparãda.

c A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperã vergentia, & quæ paludis[1] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à

ci Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad[2] Mœotidem paludem. A mari mediterranea versus, vsque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autẽ à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorũ: recta quę ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est

cii hæc terra magnitudinis.[3] ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorũ reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorũ, & Androphagorum, & Melanchlænorũ, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum.

ciii E quibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiũt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agũt: Amputatum quisq; caput hostis domũ reportat, & fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerunque

ὡς εἰ τ̃ Ἱππυγίης ἀλλ' ὄθιος, ἐὼν μὴ Ἱππυγες, ἐξξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Ταράντου, καὶ νεμοίατο τ̃ ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἀλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δὲ ἀπὸ τ̃ης Ταυρικ̃ης, ἤδη Σκύθαι δ̃ κατύπερθε τ̃ Ταύρων καὶ τὰ πρὸς ἠῶ θαλάσσης τ̃ ἠοίης νέμονται· ἔστι τε βοσσόρον τ̃ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τ̃ λίμνης τ̃ Μαιήτιδος, μέχρι Τανάιδος ποταμ̃. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τ̃ λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τ̃ μεσόγαιαν φέρουσι ἀποκληίει ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ τ̃ρῶν Ἀγαθύρσων· μ̃ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δ̃, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τ̃ Σκυθικ̃ης, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τ̃ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πρώτη ἴσον τὸ, τὲ ἐς τ̃ μεσόγαιαν φέρουσι καὶ τ̃ θάλασσαν. Ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τ̃ ἐπὶ τ̃ λίμνην τ̃ Μαιήτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τ̃ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τὰς Μελαγχλαίνας τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δ̃ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη αἰεὶ δικόσια στάδια συμβέβληται μοι. ὥστε αὐτ̃ εἴη τ̃ Σκυθικ̃ης τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τ̃ μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γ̃ αὕτη ἔστι μέγαθος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τέ εἰσι ὑπ' Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μούνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. Τ̃δε δὴ οἱ βασιλ̃ες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατ̃ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἐπὰν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλ̃ες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τ̃ῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπὰν προσεύξωνται, ᾧπερ τοιῷδε· κατὰ ῥ' ὑξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλήν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σ̃μα ἀπὸ τ̃ κρημνοῦ ὠθέουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀναστανρ̃ῦσι. οἱ δ̃, καὶ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σ̃μα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τ̃ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γ̃ῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τ̃ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶν̃αι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, τοιάδε πάσχουσι· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα δὴ ξύλου μεγάλου αἰωρ̃ῆσι ἐπὶ τ̃ῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ

1 Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæetin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

ὑπὸ τῆς καπνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτοις φυλάκοις τῆς οἰκίης πάσης ὑφαιρεέσθαι. ζώουσι δὲ ἀπὸ λητίης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ, ἀβεσβατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι παμάλιστα. ὑπόκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα καὶ σίγγητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι τοῖσι πολλοῖσι κεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, χώρην δὲ μίαν πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, καὶ τελέως ἐξέλιπεν τὴν χώρην πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες αὔων ἐπῆλθον ἔσω ἐς τὰς ἐρήμους ἔσω ἔπεσον. ἐς οὓς πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἐωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μουνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὸν μέγα καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πάμπαν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μεγάθος κῶλον ἑκάστου, τειχήεντα σταδίων ἐστὶ ὑψηλὸν ἄν, καὶ πάμπαν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ καὶ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλματά τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετηίδας ἄγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ τῶν ἐμπορείων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ μὲν, Σκυθικῇ, μὲν ἄν, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι γὰρ οὐ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τε εἰσὶ καὶ φθειροβορέουσι μοῦνοι τῶν τούτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους κεκτημένοι, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς

supra fumarium: ideo in sublimi locantes quod dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi[1] excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cum mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neq; odii mutuo exercentes: in ceteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpentum cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [2]Iidem periculum faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes,[3] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budini, ingens natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia constructa est, muro alto è materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorũ sunt magnitudinis. Ædes quoque cum priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, sed summoti inter Budinos habitauerunt: lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares. nam quum indigenæ sint,[4] pecuariæ operam dant, soliq; eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti,

cxiv cxv cxvi cxvii cxviii cxix

1 *Vel*, Luxui deditissimi sunt. 2 Videntur autem hi incantatores esse, quod dic. 3 Sunt autem Nomades. 4 Nomades sunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & vbique plurimum consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad
cx curandà posteriora sunt. ¶ De Sauromatis [2] vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunq; potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis præruptа, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt,
cxi conscenduntque: & obequitantes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant; quũ neque vocem, neque vestem; neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirent, & rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum feminas esse cognouerunt. Itaq; cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earũ castra haberent, & eadẽ quæ illę facerent. [2] Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: vbi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quod prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescẽtes
cxii qui missi sunt, mandata peregerunt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquam ad cædendas venisse, valere sinebant quotidie tamen castra castris propiora admouebantur. Ceterum nec ipsi quidem adolescentes quicquã habebant, quemadmodũ Amazones, præter

οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδῃσι πάντοιῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ὀδὸς λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνίδρυες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς αἰσύας τῶν ἀρρήτων καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Οἰορπατά· δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· οἰὸν γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνάατο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, σφᾶς διαφθεῖραι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρᾶσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκλυσαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέρετο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ κρημνούς. (οἱ δὲ κρημνοί, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὠυτὸ οἰκεόμενον. συντυχοῦσαι δὲ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλῄζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐθωύμαζον ὁκόθεν ἔσαν ὁκοῖοι ἐλήλυθεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἀνδρας τὠυτὸ ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ τοῖσι ἀνδράσι αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης πίπτουσι τῶν γυναικῶν ἐκρατήσαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας. Βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μηκέτι τοσούτους ἐπ' αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκείναι ἔσαν. τούτους δ' ἔφασαν πελάζειν πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τὰ περ ἐκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μή, ἀναφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὖτις πλησίον, πελάζειν. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀπαντησάντων δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐπετάλευον· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὖτις αἱ Ἀμαζόνες ἐπὶ σφέας ἰθέως ἰόντας ἀσπουδί, ἔων χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ὡς στρατοπεδεύσοντες ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν δῆλοι οἱ νεηνίσκοι, ὡς περ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si illæ ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, καὶ τὰς ἵππους· ἄλλα ἀζόλω ἔζωον τὸν αὐτὸν σκείνησι, ληϊζόμενοι. Ἐποίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες τὸν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο ἀποσχίδες κατὰ μίνην τε καὶ δύο, πρόσω ἀπ' ἀλλήλεων ἐς εὐμαρείην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐποίεον τὠυτὸ τοῦτο· καί τις μοιρωθείσεων αὐτέων τινὶ ὀνεχείμπλετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ πρόσφατε χρήσασα. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (ἐδὲ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χερὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημήνασα δύο γενεάς, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε τοῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δευτεραίῃ τῇ δὲ ὑστεραίη ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὖτις ὑπομένουσαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκπλώσαντο ἐπὶ τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔκαστος ἔχων ἑκάστην τῇ τοπρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάσατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν τοιάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ ἄλλας ἀμείνονας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. ἀτὰρ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνῃσι οὐκ ἔστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τῶν μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς καλέομεν ποιέουσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐπὶ τῆσι ἁμαξῇσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ἂν δὴ δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι ἀνδρῶν ἐσθλοί, ἐλθόντες μετὰ τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τοῦ κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τοῦ κτημάτων τὸ διπλάσιον, ἦλθον ὀπίσω πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξάν σφι αἱ γυναῖκες τοιάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν σὺν τοῖσδε τοῖσι χώροισι, ἀφ' οὗ τοὺς μὲν ὑμέας ἀποστερησάμενοι πατέρων, ἔπειτα δὲ τὴν ὑμετέρην δηλησάμενοι πολλά. δοκέοντες δὲ ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν, arma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ seperatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythę cognita, & ipsi idē faciunt. quorum cuidam vna illarum, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescēs hæc enarrat ceteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit[2] Amazonē expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi[3] seducunt ceteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorū illæ discebant. Et quum vtriq; inter se conuenissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parētes sunt pariter & facultates: proinde nō agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ respondērunt, Nos vero non possumus vestris cum feminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctę: vestræ feminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitāt, desidentes in plaustris, non ad venationē atq; alia huiusmodi prodcūtes. [4] proinde nō possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos cōiuges, & iusti videri vultis, ite ad parētes vestros, & facultatū sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbātes adolescentes ita fecere, acceptaq; facultatū quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierūt. Ad quos illæ,[5] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus q nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, q terrā vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vna nobiscū agatis.

CXIII CXIV CXV

1 Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à ceteris vaganti corpus iungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) vt ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi ceteras conciliarunt. 4 Proinde nobis conuenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum, quod &c. alterum, quod terr.

Agedum

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus: cxvi Huic quoque rei obtemperauere adoleſcentes. Traiectoque Tanai, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine viuendi feminæ Sauromatarum vtuntur. nam ad venationem vna cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prœlium proficiſcuntur, eandemq; quam viri ſtolã gerunt. cxvii [1] Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, *id eſt*, *corrupte vti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequã nubant, quod cxviii legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum peruenisſent, certiores eos fecerunt, Perſam, vbi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte iunctis, in citeriorem traieciſſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluuium Iſtrum ponte iunxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, ſinentes ad perniciem nos deuenire, ſed idem ſentientes, obuiam eamus inuadenti: quod niſi facitis, nos in vltimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladẽ ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, aduerſus quos non minus venit Perſa, quam aduerſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentũ, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellũ, animo ſuperioris ſeruitutis vlciſcẽdæ, debebat à ceteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtrã tendere regionẽ, oſtendens omnibus ſe aduersũ alios ire: at nunc, vbi primum traiecit in hanc continentem, vt quiſque ſibi occurrit, pacat: ceteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubiectos imperio cxix habet. ¶ Hęc quũ Scythę denunciaſſẽt,

φέρετε, ὀξαναξεώμεθα ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ σφῆσαντες Ταναΐῃ ποταμὸν οἰκέωμεν. Ε πειθόντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διαβάντες δὲ ὃν Ταναΐῃ, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον δύσιν ἑπτὰ ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδὸν, τρεῖς δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ ἀπὸ τούτου χρεώμενοι τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ὅπῃ θήρην ὅπῃ ἵππων σὺν φοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνῇ δὲ σκυθικῇ, σολοικίζουσι αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διάκειται· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων δύο ἕλῃσι ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τιες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ε τοὺς τούτων δὴ τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἁλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπείτε οἱ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πρήγματα κατὰ ἕδρας ἐγένετο, ζεύξας ὑπὸ τῷ αὐχένι τὸν Βόσπορον, διαβέβηκε ἐς τοῦτον τὸν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήικας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τούτους πρήγματα ἔχειν ἑωυτῷ ποιήσασθαι, ὑμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἀμείνετε ἡμέας ἀφθαρέντας· ἀλλὰ τοῦτο νομίσαντες, αὐτὰ ἐόντα ἐπιόντα. οὐκῶν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μολόντες, ὁμολογίην ποιησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν; μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ὅπῃ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ ὅπῃ ὑμέας. οὐδέ οἱ καταρκέσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν. εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέρην· καὶ αἰ ἐλήλυθε πᾶσι ὡς ὅπῃ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ὅπῃ τοὺς ἄλλους. ἰὼν γὰρ ἐπὶ τε τὰ χέρσια διέβη τὴνδε τ' ἤπειρον, πᾶς αἰεὶ ἐμποδὼν γινόμενος ἡμερᾶται πόλις· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήικας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

1 Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à priſco tempore ea ſolœciſſantes, quod οὐκ. *Vel*, Vſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſolœciſtantibus iam inde à prima origine, quòd eam οὐκ.

φοιτῶσαι, φορέουσαι.

ἡ νοήσαντες,

ἢ ἤδη ὅπῃ

ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ σφέων ἐσχίθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, καὶ τῶνδε ἡγεμόνες, ἐκ τοῦ ἑτοίμου ἐδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ἀντεκέλευον, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τίσασθαι δικαίους εἶναι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ἀντακούσαντες, τῶνδε ἂν ὑμῖν ἐπορέγοιμεν· νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες χώρην, ἀλλ' ἡμέων, ἐπεκράτητε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφεας ὠυτὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε πρότερον ἠδικήσαμέν τινας ἀνδρῶν τούτων οὐδέν, οὔτε νῦν πρότερον πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέντοι δόξῃ, καὶ ἢν δόξῃ τὴν ἡμετέρην ἐξέρχηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς γε πείσομεθα. μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐ γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅτι τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης ἡμῖν μάλιστα. 20

Ταῦτα ὡς ἀπενείχθη, ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι οὐκ τῷ ἐμφανέος, ὅτι σφι οὐ πάνυ γε σύμμαχοι οὐ προσεγίνοντο· ἀναξιόντες δὲ, καὶ ἀναξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ προς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας. τάπους μὲν δὴ ἀναγκάζειν, ἵν' ὅτι τάχιστα ἐξίκηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Ταναΐδος ποταμοῦ τῇδε τὴν Μαιῆτιν λίμνην ἀποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ διώκειν. αὕτη μὲν σφι μίη ἐκ μοίρη τῆς βασιληίης, τεταγμένη τὴν τὴν ὁδὸν ἦισαν εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Ταξακις, συνελθούσας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνοῦ τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης τε τάπους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ἀναζεύγειν, ἀναστρώτους τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυν ἀναγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τὰ ἀπόστατα ἐκ τῶν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐθέλοντες γε ἀναδύσαι ἐς πόλεμον ἐπὶ Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσι. μὴ δὲ τοῦτο, ἀναστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην, 165

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententię.[1] Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorũ Melanchlænorumque reges ita Scythis responderunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidẽ eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmet ipsos manebimus. neque enim in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerunt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullam sibi pugnam recta atq; exaperto conferendã, quando ipsis isti ad societatem non accedebant.[2] Itaque digressi clam, ac lõgius progressi, puteos quos ipsi offendunt, ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eo Persa declinaret, fugientes recta ad flumẽ Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hęc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodũ dictum est. Reliquarũ duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum[3] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellũ aduersus Persas susciperent, certe inuitos redderẽt istis hostes. deinde in suam terrã reflectere, cxx

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata cone. 2 Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenq; è terra exterendũ, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnã, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas conferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa, fugient. r. ad fl. T. f. M. quum autem Persa pedem referret, inuadere & persequi. 3 Subducere se, *vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & paulo post repone pro* Seducere.

& ten-

CXXI & tentare, si quid ipsis tentandum esse videretur ac liberet. Hæc vbi decreuere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoresq; omnes degunt, vna cum pecoribus,[1] præterquam ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonē

CXXII versus tenderent. Hoc quum[2] præparassent Scythæ, eorum emissarii, postea quam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, vbi Scytharū equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad vnam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueni-

CXXIII unt in Budinicam. Cetertū quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi vero Budinicā ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quā Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, O-

CXXIV arus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythę (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibētibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cū exercitu maturans ire in Scythiam, eo deuenit vbi in duas Scytharū incidit partes.

ἐς βυλομένοισι

ἐς βυλομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βυλευσάμενοι, ὑπαντιάζουσι τῷ Δαρείῳ στρατιῇ, προεδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. Οἱ δὲ ἀμάξας ἐν τῇσι σφι ἔφερον πάντα τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, ἔασαν ἀπολιπόμενοι, τὰ δὴ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ὁκόσῃ ἀφηγέοντο αἰεὶ οἱ πρὸς βορέην ἀνεμον. Ταῦτα μὲν δὴ προεξεπέμπετο. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόεδροι ὡς ἔδεσαν τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, ἐπειδὴ μὲν τούτους ἔδεσαν ἡμέρης ὁδῷ προσέχοντας, ἐς ἐφοδὸν ἐποιεῦντο, τὰ δὲ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὑπιφαινούσας τῶν Σκυθέων τὰ ἵππους, ἐπέσησαν κατ' ἴχνιον αἰεὶ ἐλαύνοντες· ἦν γὰρ φθορὸς τῆς μοίρης τῶν Περσέων (ἐδίωκον γὰρ ἐς τε τὴν Τηναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμόν, οἱ Πέρσαι ὑπερδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς δὲ τὴν Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ μὲν εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπείτε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώρην εἰσέβαλον, εὑρόντα δὴ σίτου χόρτοι τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκαυμένου τὸ τείχεος πρώτου, ἐστρώσαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ ὄπισθε κατὰ στόμα ἐόντες· ἐς δὲ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ ὕδατος μέν ἐστι ἔμπεπτα ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρι. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἄλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος τοῖς ταῦτα ἐτεκταίνετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ἐπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοῦ ὁδοῦ πλήθεος, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν οὐκέτι ἐποίεε ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ νόῳ ῥέψας ἦε τοῖς ἔσπερην. δοκέων πυθέσθαι τοὺς πρώτους τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ τοῖς ἔσπερην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὴ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς δὲ ἐπέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possent, 2 Præmisissent

οὐτυχὼν δὲ, ἐδίωκε ἐπ' ἡμέρης ὁδὸν· καὶ (οὐ γὰρ ἀπίεε ὀπίσω ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ἐπέφευγον ἐς τοὺς ἀπείτα μέ-
χ' ἐπὶ χώρων ἐόντων τῶν σφετέρων συμμαχίδα. τρέψαντες δὲ ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Γέρραι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἐπῆγον ὅπῃ τὴν Νευρίδα. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἧίσαν ἐπὶ φεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλεῖν τὸν Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ὀπιβαίνειν τῶν σφετέρων οὔρων· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα μαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προείποντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅπῃ τοῖσι οὖροι, καὶ ὡς ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὁπλίσας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὁπλαζόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ ὃ πρὸς
166 βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείτασαν ἀπιέναι ἐθέλοντας· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἵππεα πρὸς τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰνδαθύρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεί, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, ἵστασο ἐμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθεύμενος, σὺ δὲ ἔπαυε, καὶ μάχεο· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους.

Γνοὺς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδαθύρσος ἔλεγε τάδε, Οὕτω μοι ἔχει ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ πω τέως εἰμὶ ποιήσας τῶν εἵνεκα καὶ σὺ εἰρήνην ἔωθα ποιέειν. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μαχόμεθά τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἁλῴη ἢ καρῇ, τάχιον συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο τι τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρώιοι. Φέρετε, τούτους ἀνασκευάσαντες, συγχέειν πειρήσασθε αὐτούς· ἢν γὰρ

Hos nactus insequebatur vnius diei spatio, nunquã intermittens subterfugientes. Subterfugiebãt autẽ de industria cxxv
in terram eorum qui societatem ipsorũ respuerant, & primũ in Melanchlænorum. Quos quũ perturbassent tam Persæ quam Scythæ, eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum inuaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur inuadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Persis vna cũ Scythis, neq; virium neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capessunt aquilonẽ versus ac solitudinem.
[1] Scythæ partim ad Agathyrsos, iam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad cxxvi
Indathyrsum Scytharum regẽ misso equite, inquit, [2] Virorum dæmonie, *id est*, *beate*, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac perstãs, mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrsus ita respon- cxxvii
dit, Sic res meæ habent, ô Persa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diuersum nunc atque in pace facere consueueram. [3] Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, huius rei te certiorem faciam: Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti, quos inuadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnã. ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quũ nacti fueritis, agedum tentate labefactare:

1 At Scythæ non iam ad Agathyrsos (quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent) tendebant, sed ex Neuride regione in suã Persis præibant. *Valla putauit ἀπιόντας esse pro ἀπιεμένους συμμαχίδα (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπηγόρευον præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit*, O miserrime hominum. 3 Cur autem non pr. tecum ineam prœlium, hoc quoque tibi declarabo:

& tunc

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiſcũ ſimus pro ſepulcris, necne: prius autem (niſi nos ratio traxerit) tecum prœlium nõ conſeremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum ſit. quod autem ad cetera, ego ſolos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, [1] & ſolium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quę dono poſcis, mittam quę decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meũ eſſe dixiſti, iubeo te flere. Hoc à Scythis reſponſum eſt: quod caduceator reuerſus Dario renũciauit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine ſeruitutis, indignatione perfuſi, partem illã quæ cũ Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopaſis, mittunt ad colloquẽdum cum Ionibus qui Iſtrũ ponte iunctum aſſeruabant. ¶ [2] At Perſæ non amplius ſibi vagandum eſſe ſtatuerunt, vt hoſpitibus, qui ipſorum commeatũ eripiebant, inſidias tenderent, diſtributis qui aduerſus ereptores frumentariæ rei iuſſa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum ſemper in fugam vertebat equitatum Perſarum, ſed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defenſabantur. Ita Scythæ ſummoto equitatu hoſtili, tamen metu peditum abſcedebãt, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incurſiones faciebant. [3] Aduerſus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, aſinorum vox ac mulorũ ſpecies. Nam (vt ſuperius à me demonſtratum eſt) nullus in terra Scythica neq; aſinus neque mulus gignitur, ac ne vllus quidem viſitur, propter frigora. Itaque rudentes aſini perturbabãt Scytharum equos: & quum Scythæ ſæpenumero Perſas adorirentur, eorum equi exaudita aſinorũ voce, conſternati auertebãtur, arrectis auribus ſtupefacti, vtpote inſolentia tũ vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atq; hoc quidem paululum quiddam

CXXX momenti ad bellum afferebat. Ceterum Scythæ vbi animaduerterunt Perſas tumultuãtes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, [4] & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, vt pecoribus ſuis vna cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe confe-

καὶ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα πρὸ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, οὐ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὺς, Δία τε ἐγὼ νομίζω ὀνὲμὸν πρόγονον, καὶ Ἑστίην τὴν Σκυθέων βασιλείαν, μούνους εἰδώς. σοὶ δὲ αὐτὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· αὐτὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὼ μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοίρην τὴν πρὸς ἑσπέρης Σκώπασις, πέμποισι, Γῶσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τυγχάνουσι οἱ ὄντι γέφυραν ἐζευγμένον ἐφεσύρεον. αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἑκάστοτε ἀναρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νομίζοντες ὧν σῖτα ἀναρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίεον τὰ βεβουλεύμενα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τῶν ἵππον ἀεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππέες φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς ὂν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεσχεθρεε. οἱ δὲ Σκύθαι ἐλαφέξαντες τὼ ἵππον, ἐπέφρεον, ὂν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε ὠὼ σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι αἰτίζοον, ὀπίσω ἐόντες τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θωῦμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· ὁδὲ ἔστι ὅτι τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοῦδε πέρι οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὧν οἱ ὄνοι ἐπέρασαν τὼ ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπειρωμένων ὑπὸ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὄκως ἀκούσεται οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὴν φωνὴν, ἐταράσσοντό τε ὑπορροφέοντες, ἀτὰρ θωύματι ἔσχον, ὀρθὰ ἑστῶτες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὑπὸ σμικρόν τι ἐφέροντο τὸ πολέμου. Οἱ δὲ Σκύθαι ὄκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα τοῦτο μάλιστα ἐποιέοντό τε ὑπὸ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ παρεκελεύοντο αἰεὶῶντο, τῶν πρώτων ὑπιδεέες ἐόντες, ἐποίεον τοιόνδε· ὄκως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μὴ τῶν νομέων, αὐτοὶ αἰὲν ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελ-

[1] Et Veſtam Scythatum reginam. *Fortaſſe tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* [2] At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel, remanebant*, non amplius cenſuerunt Perſas cogendos eſſe vagari, ſed adoriendos eſſe quoties cibũ ſumerent. Obſeruantes igitur tempus quo ab illis cibus ſumebatur, faciebant quod ſtatuerant. Enimuero &c. [3] Verum quod Perſis auxiliabatur, Scythis vero aduerſabatur, Darii exercitum inuadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat aſinorum vox & mulorum ſpecies.* [4] Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam.

ὑπεξήλαυνον

αἰὲν ἐπεσχεθρεε

δόντες ἐλάβεσκον τὰ παρέβαλλε, καὶ λαβόντες, ἐσῄεσαν αὖ τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὴ πειρώμενοι, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ οἰστὸς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τὸν διδομένων. ὁ δὲ σφέων ἔφη οἱ ἐπεσταλθαι μηδὲν ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας σκέλλειν, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι θέλοντα τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν ἰθὺ ἡ γνώμη ἦεν, Σκύθας ἑωυτοὺς διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῆδε, ὡς μυῖς μὲν ἐὼν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν δὲ αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐὼν ὑδατοβόρις, μάλιστα ἔοικε ἵππῳ τοὺς δὲ ὄρνιθας, ὡς τὴν ἑωυτοῦ ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεῴκεε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τὸν μάγον καταελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκαζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φυλάσσειν, τότε δὴ ὅτε τὸ Γέρρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τάχιστα τὰ γέφυρα, ἔλεγε πάλιν, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἡκομεν φέροντες, ἢν γε ἐθέλητε ἐσακούειν. σωιζόμεθα γὰρ Δαρεῖον στείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φυλάξαντας τὴν γέφυραν, αὐτοὺ μὴ παραμένοντες· ταύτας δὲ παραμείναντες, ὁ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὕτω μὲν νυν, ὑπὸ δόξαν μέλλοντα Ἴωνα ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐστείλοντο. Πέρσῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, αὐτίκα ἐχώρησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι σὺν ἵπποισι καὶ πεζῷ, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον δρήξας· τῶν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον. παραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τὸν παρεόντα πολεμίων τὸν θόρυβον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε πρὸς τοὺς πιστοὺς ἑωυτῷ καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καὶ μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo facto quum sæpius idem tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinq; sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Ille negare sibi aliud esse mandatum nisi vt quum illa tradidisset, celerrime rediret. iubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, auis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod [1] seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Persæ, nisi effecti vt aues, subuoletis in cælum, aut effecti vt mures, subeatis terram, aut effecti vt ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At vna pars Scytharũ cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, vbi ad pontẽ venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. [2] Itaq; si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quũ ad præstitutã diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [3] raptim retro abiere. At ceteri Scythæ, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quũ audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quib. cetera colloqui consueuerat, Hi viri videtur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

cxxii cxxiii cxxiv

1 Suam potentiam 2 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum vt* quum ad prædiem permanseritis, iam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redieruns.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoq; ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, vt tutus nobis eo vnde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorũ inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, sed vbi aduenj, euidẽtius intellexi, animaduertens eos haberenos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primũ nox aduenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quę consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem soluendum, [2] aut Ionibus soluere iubeat: quod nobis CXXXV factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [3] viros languore prędditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, vt vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, vt dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hęc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contẽdit. [5] Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas CXXXVI in eisdem permanere castris. Verum vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, [6] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, vtpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quam Persæ. Ibi cognito se præuertisse Persas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertranfierit, iniurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

φάναι τὰ Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶ Σκυθικῶν δώρων ὀρ- «
θῶς· ὡς ὦν ὕστως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βα- «
λῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔ- «
σαι ὀπίσω. τοῖς τοῦτα Γοβρύης εἶπε, Ὦ βασι- ΧΧΧΙΙ τὸ ὀ-
λεῦ, ἐγὼ μὲν καὶ πάλαι μοι λόγῳ ἠπιστάμην τάδε τῶν ἀν- « πίσω.
δρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δέ, μᾶλλον ἔμαθον, ὁρέων « «
αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, ἐπεὰν τά- «
χιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ὡς καυσάντων τὰ πυρὰ (ὡς καὶ ἄλ- «
λοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς γραπτοτέρους τῶν ἀσθενεστά- «
τους ἐς τοὺς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄ- «
νους πάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ «
δοκὶ τὸν Ἴστρον ἰθύσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢν «
καί τι Ἴωσι δόξαι, ὃ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. «

Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μιῆ δ' ἡμέρῃ ὑστέρη ἐγένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν κεκμηκότας τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν ἐὸν ἐλάχιστον ἀπολυμένων λόγου, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ καὶ τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῶν στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωσι. οἱ δὲ ἄνδρες ἀσθενείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, ὡς Φάσιος δὲ δηλαδὴ αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τῶν στρατοῦ ὀπίσω ἔμελλε μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ἄλλοι δὲ ὅ στρατόπεδον ἔτυπτε χρόνον ῥυόμενοι. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ συκαύσας, τὴν ταχίστην ἐπείγετο ὁδὸν τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες ὄμιλον, ὡς μὲν δὴ μᾶλλον πολλῷ ἔσαν τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ 168
Σκύθαι τῶν ὄνων, πάλαι κατὰ χώρην ἥλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χειρωθέντες τάχιστα ἕποντο τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὰ ταχίστην συμφάντες, αὐτίκα δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε δὲ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ συντομώτατα τῶν ὁδῶν ἐπισταμένου, ἁμαρτόντες ἀλλήλων ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὐκέτι ἀτειγομένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσὶ, Ἄνδρες Ἴωνες, εἰ μὲν ἡμέρας ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ διέχομεν, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ δουλοσύνῃ ὁρμῶντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον λειμμένοντες ἐμμένετε, νῦν

1 Accensis ignibus, vt & alias facere cõsueuimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis nõ difficile futurum sit. 3 *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusq; *nisi quod hic est positiuus gradus, quum ibi esset superlatiuus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl. cop. 5 Asini à cœtu segregati, 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum vna, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

» λύσαντες ὃν πόρον, τῷ τάχιστα ἅπαντι χαίρον-
» τες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες χάειν.
» ὃν δὲ τοῦτον ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς πα-
» ρεσκησόμεθα οὕτω, ὥστε δηλα μηδαμοὶ ἐπ' ἀνθρώ-
» πους ἀδικήσειν στρατεύσασθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴω-
νες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου
στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων
τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐὼν γνώμην πείθεσθαι Σκύθη-
σι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλη-
σίου ἀντιπη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκα- Δα- 10
ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῆς Δα-
ρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μι-
λησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐ-
δαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δη-
μοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου
δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάν-
τες ἦσαν τετραμμένοι τοῖς ταύτην τὴν γνώμην,
τοῖσι καὶ τὸν Μιλτιάδεα αἱρεόμενοι. Ἦσαν δὲ
οὗτοι οἱ διαφέροντές τε τὸν ψῆφον, καὶ ἐόντες λό-
γου τοῖς βασιλέος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, 20
Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡροφάντος Παρι-
νὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ
Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰα-
κίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαιὺς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦτου μὲν γνώμη προκειμένη ἀντι-
πη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μούνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί 30
τε τὸν Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι τοῖς αὐτοῖσι ταῦτα δὲ ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβῆναι ἐν Ἴστρῳ κατὰ τὸν γέφυραν. εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύ-
ρης ἕνεκα τὸν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς πολλὰ ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἐστὶ ἀρεστά. ταῦτα μὲν προσέθη-
καν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ἐπεκείνα- 40
» το Ἱστιαῖος, τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤ-
» κετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε
» ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων
» ἐς ὑμέας ὀρθωτέως ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε,
» τὴν λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔξομεν,
» βουλόμενοι ἐλεύθεροι. σφῷν δὲ ἡμέες τάδε λύομεν,

ὑμέας

soluite quamcelerrime traiectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus vt aduersus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De earum hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Cherſonenſium (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diuerſa, quod diceret nunc quidem eos ſingulos quemque vrbis tyrannos eſſe ob Darii potentia vero Darii ſublata, neque ipſos Mileſiis, neq; alium quemquam vſquam præeſſe poſſe. Fore enim vt ſingulæ ciuitates popularem ſtatum quam tyrannicum mallent. Hanc ſententiam quum dixiſſet Hiſtiæus, omnes confeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerant: in eam tranſierunt. Fuere autē qui diſceptauerunt, quandoquidem taxat alicuius apud regem exulis ambitionis, Helleſpontinorum quidam tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampſacenus, & Erophantus Parianus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cyzicenus, & Ariſton Byzantius: & iſti quidem ex Helleſponto. Ab Ionia autē, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocenſis, & Hiſtiæus Mileſius: cuius ſententia prælata eſt ſententiæ Miltiadis. Æolum vero vnus affuit qui eſſet alicuius authoritatis, Ariſtagoras Cymæus. Hi, poſteaquam Hiſtiæi probauere ſententiam, hoc ſibi præterea agendum dicendumque cenſuerunt, vt pontem [1] quidem ab vlteriore ripa, quatenus ſoluerent vt extra ſagittæ iactum eſſent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Iſtrum ponte tranſire, [2] ſed ſoluentes illum pontem, quaſi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc ſententiæ Hiſtiæi addendum quum decreuiſſent, ita pro vniuerſis ad Scythas Hiſtiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attuliſtis, & opportune inſtatis: atque vt vos nobis probe viam oſtendiſtis, ita nos vobis obſequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectū reſcindimus, adhibituri omnē diligentiā, cupiditate aſſequendæ libertatis. Ceterum dum nos hæc diſſoluimus,

1 Pontis partem ſoluerent quæ verſus Scythas ſpectaret: ſoluerent autem non amplius quam ad iactus teli ſpatium, ne nihil fac. 2 Sed ſoluentes illam pontis partem quæ Scythiam verſus ſpectabat, omnia pro arbitrio Scytharum ſe facturos dicerent.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quam nostro nomine ita vlcisci vt merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, [1] ipsi sibi huius rei causſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fontesque obstruxerant. quod nisi fecissent, facile si voluissent Persas inuenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optime consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eam suæ regionis partem consectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille obseruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenissет, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit,
CXLI veritus ne se relicto Ionesabiissent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sepius inclamantem, tamen* ad primã inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendũ
CXLII exercitum pontem iunxit. Atq; hunc in modũ Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterũ aberrauerunt. [2] & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, deque eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ
CXLIII probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce [3] Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbum inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [4] nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem hono-

ὑμέας κακιέος ἐόντι διζεσθαι ἐκείνους· δι' ὀργὴν δὲ, ὡς ἔοικε, τὴν ἐς ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν ποιεῦνται οὕτως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκυθαι μὲν τοιγάρτοι Ἴωσι πίστιν δόσαντες λέγειν ἀληθέα, ἐπ' ἐς ῥεφοίβην ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς τούτῳ ἀφαφηίραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ τοῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, διπετέα ἔτι ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἀρίστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. 169
Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐπὶ διεξελαύνοντες,
ζωντο τοὺς ἀντιπολεμίους δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἀφ' τοιούτων τινὰ ἀποδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ ἐπὶ Ἕλλησπόντου τε πρότερον ἐωυτῶν γεγονότα καὶ τὴν Ἰωνίην ἐπόρευον. καὶ οὕτω μάλις δὴ τὸν πρότερον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένην τὴν γέφυρην ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ ὁ Δαρεῖος ἐκέλευε ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ Ἴστρου, κελεύειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τοῦ πρώτου κελεύσματος, τάς τε νέας ἁπάσας παρεῖχε ἀπὸ πορθμοῦ τὸν στρατὸν, καὶ τὸν γέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω ἐκφεύγουσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τοιγάρτοι ἡμάρτανον τῆς Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κάκιστά τε καὶ ἀνάνδροτατα τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων ὁ λόγος ποιεύμενοι, αἰδρεΐας ποδὰ φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἀφ' ἑτέρης Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὸ Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὥρμηντο Δαρείῳ ῥοιὰς δρώγλην, ὡς ἄνοιξε πάχισα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους δὴ οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. τὸ μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτα μνείπας ἐπὶ-

1 *Cuius mali* sibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, vt qui liberi sint, pessim. hom. iudicant: modo de illis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiua esse aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones &c. *Sic & in altera parte*, Alias vero de illis &c. *Solet tamen τὸ μὲν, τὸ δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim vero. sed hic non satis conuenire videtur Partim, sensus est enim, Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi considerentur, se in illa re ignauissimos ostendisse: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuisse.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in nostris vet. cod. Sic in sequentibus locis.* 4 Cuius rei tantam multitudinem sibi optaret

μα· τότε δὲ αὐτῶν τὸν ἐλίπετο στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην τοῖσι Ἑλλησποντίοισι· ἡμόμωρος γὰρ ἐὼν Βυζαντίῳ, ἐπυθέτο ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τότε τὸν ὀν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τὸ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, ὃν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ὑπὸ τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. Οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσε. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ὅτι Λιβύην ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἀφ' οὗ φασὶν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον παῖδα τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς βιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ Ἰητέων ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἵ ἔχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· τοιῆσδε δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεύσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γυνῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες πυθέσθαι, ἡρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, πίσυνοι εἶναι ἐς τοὺς πατέρας· δίκαιόν τε γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν σφέας σὺν τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐπῆλθε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυπλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληίης μετατέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα.) ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι, τότε δὴ αἱ γυναῖκες αἱ ἐκ τῶν ἀνδρῶν, ἔχουσαι τῶν ἐκείνων τὰ ἐπιτήδεα, ἐδίδασκον τοὺς ἄνδρας σφέων αὐτέων ἐπιμίσγεσθαι. ἐπιμισγομένων δὲ πρῶτον ἐδόκεε ἀπεστεωμένοισι εἶναι· ἐπείτε δὲ ἐπλησίαζον, ἐμάχοντο. ἐμάχοντο δὲ ἐπὶ χρόνον πολλόν· ἐπείτε δὲ ἐνίκησαν, ἐδίωκον ἐς τὸ ὄρος τὸ Θορνάξ καλεόμενον, ἐνθαῦτα καὶ ἐνικήθησαν καὶ ἐσφάγησαν. Ἐπὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἐγίνετο ὅτι Λιβύην ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἀφ' οὗ φασὶν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον παῖδα τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς βιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ Ἰητέων ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἵ ἔχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· τοιῆσδε δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεύσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γυνῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες πυθέσθαι, ἡρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, πίσυνοι εἶναι ἐς τοὺς πατέρας· δίκαιόν τε γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν σφέας σὺν τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐπῆλθε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυπλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληίης μετατέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα.) ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι,

rauit: quem tunc prætorē reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios vrbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad vrbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prętore relictus, eos qui diuerſarū à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat. ¶ PER idem autem tempus alia ingens aduerſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui feminas Athenienſium ex Braurone prędati fūt, eſſent eiecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, conſidenteſq; apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere ſciſcitatum quinam & vnde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigaſſent quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum aduentus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis eiectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) orareque vt ſibi liceat vna cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus coopta-runt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctādos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animad-

CXLIV

CXLV

CXLVI

1 Quibus ipſi condicionibus vellent,

uerſurt,

uerſuri, exorati ſunt ab eorum vxoribus (quę ciues erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum ſuo cuiuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicantes. Horum permiſſu, Minyarum vxores ingreſſæ carcerem, omni [1] veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti; veluti mulieres è carcere prodierunt, rurſuſque
CXLVII apud Taygetum conſederunt. ¶ Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ità grauiter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, vt negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in inſula quæ nunc Thera vocatur, quondam Calliſta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet; ſiue regionis amore captus, ſiue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulam quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocaCXLVIII batur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt, nequaquam ad illos eiiciendos, ſed ad vna habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea vero quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris nauigauit, ducens ſecum non vniuerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad Paroreatas Cauconaſque diuerterunt) ſed paucos, [2] quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

στεσθαι, τῶν δὲ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἐοῦσαι ἀστοί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσιλθεῖν ἐς τὠυτὸ ἐρκτεὠ, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφέας ταρῆκαν, οὐδένα λόγον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαι τὠυτὸ εἶχον ἐσθῆτα τῶν δεδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὠυτῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ὀρθωθέντες τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήισαν ἔξω. ὀκφυγόντες δὲ τὸν τέρσιν τούτῳ ἵζοντο αὖθις ἐς ὄρος Ταύγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔφερε ἐς ἀποικίην ὑπὸ Λακεδαιμονίων. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος υἱὸς ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπεύων εἶχε ὁ Θήρας τὸν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ ἐπαλαβόντων τὸν ἀρχεῖον, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ οὗτοι ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, τοτὲ δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, τοτὲ μὲν ἔσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· τοτὲ δὲ, εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλιάρεω. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀκτὼ γενεάς, πρὶν ἢ Θήρας ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτοις δὴ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔξελλε σὺν οἰκήτορσι τούτοισι· οὐ γὰρ δὴ μιῇς ὄξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ κατὰ οἰκηίους μύθους. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκφυγόντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς ὄρος Ταύγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύναι, μετιέται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ἐπεδέκετο σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· οὐ πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους πάντας. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐξαπετοντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τότε δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐξ ἐξ μοίρας διέλον· καὶ ἔστησαν ἑκτὼ πόλιας. ταῦτα δὲ ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάγιστον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλεῦνας

1 Veſtitu quem geſt. v. trad. illorum veſtitum ſumpſ. 2 Quum autem hos expuliſſent, ſeipſos in ſex partes diſtrib.

ε τ' ἐμέο Ἠλείοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσιμον εἶναι, τοιγαρεῦν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ἐὸν λυκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου δὲ οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ χρόνῳ τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ἐνέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν Θρονίῳ Ἐρινύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ἐνέμεινε τοῦτο μὲν ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταὐτὰ λέγουσι· τὰ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γλώσσαν λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δὲ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν
171 γόνος Εὐδυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμενίῳ οὖν τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν οἱ Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς ὃν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, ὅτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἄποικίην. Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὗε τῶν Θήρης· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξηράνθη. χρεωμενίοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ Πυθίη τῶν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ ὁντινεῦν εἶχον σφι μηχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγελέας, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτῶν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ἑωυτὸν ἀνεμοφόρητον ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον μισθῷ οἱ τόνδε πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, πολλοὶ οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, ἔνθα μὲν Κορώβιον λείποισι,

Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [1]Hic filio, quod negaret se CXLIX
nauigaturũ cum eo, Relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomẽ adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Ololyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum CL
Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [2]ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis ciuibus, tum vero Batto [3] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu vero quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc CLI
annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [4]respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remediũ erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatũ siquis aut indigenarũ aut aduenarum illic esset qui in Libyam nauigassent. Nuncii, quum Cretam perernassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

1 At filius, quum ei se vna nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum *οἶν ἀὸ λύκοισι*, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος atque adeo nomen hoc inualuit. 2 Afferens ex vrbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reuerterunt ad ceteris de insula renunciandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quæ ab Ægypto redibat (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tartessum, pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisq; cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorũ rege Batto. Ita duas biremes in Platæam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cetera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

CLII

CLIII

CLIV

λείπτεσι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μῆνας· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τῷ ταχίστῳ ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέων χρόνον τὸ συγκείμενον, ὃν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ σῖτα. μετὰ δέ, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπωλισθήσθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι τὰ περὶ τὸν Κορώβιον ὃν πόλιν λέγον, σιτία οἱ σφίσι αὐτὸν καταλείποιεν· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, οὐ γὰρ ἀπαύει ὁ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. Ὁ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἔτι ἀκήρατον τότε τοῦτον ὃν χρόνον· ὥστε ἐπορώρησαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγα δὴ Ἑλλήνων πρώτων, τοῦτο ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην. τοῦτο γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ εἶναι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὸν δεκάτην τοῦ ἐξαπερδίου ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκεῖον, χρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. περὶζ δὲ αὐτόν, γρυπῶν κεφαλαὶ περίκεινται εἴσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτοῦ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τῖσι γονάσι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι μὲν νῦν Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου τοιῶδε φιλίη μεγάλη συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, ὃν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκπεπλωμένη· Θηραίοισι δὲ ἔα δὲ ἀδελφεόν τε ἐὸν ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἀπάντων ἑπτὰ ἐόντων, αἵρεσθαι. ἔπειτα δὲ σφέων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ σφέλλεσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ὀπίσω τοῦ λόγου, συμφέρεται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον ἀδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ ξυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεισελθοῦσα ἐς τὸν οἶκον ἔτι καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακά, καὶ πρῶτα μὲν ἐν αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασα οἱ, πείθει ὃν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναπεισθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανήσατο· ἐπὶ τῇ ξυγατρί. ἦν γὰρ δὴ

μετὰ δὲ ταῦτα, νηῦς

ὀπίσω δέ

1 Deducente eos numine. Erat &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam obiiciendo.*

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἐμπορεύεσθαι ἐς τὴν Ὀάξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος τῶν Θηραίων ξεινίῃ, ἐξορκοῖ ἢ μιν οἱ δικαιώσειν ὅ, τι αὐ δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγών οἱ παραδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα· καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, παρημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τὸν ὅρκον, ἀλλυσάμενος τὴν ξείνην, ἐποίεε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποπειρώμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, σχοίνοισι αὐτὴν ἀμφήρεε καὶ ἐσήκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπάτας δὲ ἀπῆκε ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμιον παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ παρεόντος ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς πομπῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ὁ Λιβύης. ἐπεί τε γὰρ ἐνδρώσθη τε καὶ ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ περὶ ἧς ἦν ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ὀπὶ φωνέων ἦλθες· ἄνακτα δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβοτῆρα οἰκιστῆρα.

ὡς ἂν εἰ εἶπε Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ὀπὶ φωνέων ἦλθες. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον πρός σε χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κοίῃ χειρί; ταῦτα λέγων, οὔκ κῃ ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷν. ὡς δὲ κατὰ ταυτὰ ἐθέσπιζε οἱ ἡ καὶ τὸ δεύτερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνέφερετο πάλιγκοτος. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον οἰκήσειν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι

172

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: [1] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [2] vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter CLV Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed cum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [3] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſſa: dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[4] Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. [5] qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [6] Mox deinde quum CLVI & huic ipſi & ceteris Theræis male contingeret, nec mali cauſſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunq; ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi iuriſiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum nouerat. 4 *Ante hæc verba adde*, Perinde acſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur*, O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in ceteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt, calamitatum ſuarum cauſſam*, Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur.*

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nũc
CLVII est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, vno è suis relicto, ceteri Delphos nauigauerunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adieueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus vtrinque conclusum, & vtrinque
CLVIII flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deserendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animaduerterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiũt, Viri Greci, hic vobis incolere cõmodum est vbi cælum[1] vocaliter sonat.
CLIX Sub Batto igitur, qui condidit[2] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad naulgandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis peruenerit almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θηραῖοι κατάγαλμούς ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τὴν γῆν τοῦτοισι χειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκπλωσιν ποιεῦνται ὅτι Λιβύη νεμόμενη, τῇ οὐνόμα ἐστὶ (ὡς καὶ τοτέρωθι ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δὲ ἴση εἶ ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, ὑδὲν γὰρ σφι ἄχρηστον συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πρῶτοι ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὃ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον τυγχάνειν οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι τοῖσδε τοῖσι χρᾷ τάδε,

Αἴ κ᾽ ἐμὲ Λιβύην μηλοτρόφον οἴσῃς ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σὴν.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλεον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀτιᾶι ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀτίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἁλαλκόντες τὸν ἔλιτον, ἔκτισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον αὐτόθι τῆς νήσου τῇ οὐνόμα ἐστὶ Ἀζιρίς. νάπαι τε κάλλιστα ἐπ' ἀμφότερα συγκλείοισι, καὶ ποταμὸς τὰ δὴ πάντα ῥεῖ. Τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἔξ ἔτεα· ἐς τὸ δὲ ἕβδομον σφέας ἔτεϊ προαιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀπέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες, ἀναστήσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωσι, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Γέσσα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὅτι κρήνην λεγομένην εἶ Ἀπόλλωνος, εἶπόν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐστὶ 173
πιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.

Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ἐνθεῦτεν ἀρξάντος ὅτι τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ Ἀρκεσίλεω τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω δὲ ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτεα, οἰκέον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐξάλησαν· ὅτι δὲ τὸ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πρόθυμος ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσουσα Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὃς δ' κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

1 Cælum perforatum est. 2 *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia ζόης, alia ζώης habent.*

Γᾶς δὴ διαδομένας, μετὰ οἱ πόκα φαμὶ μελήσφν. συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὠὐτὸ Κυρηναίων, ὠθεόμενοι γῆν πολλὴν οἱ πρόσοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ πρὸς βίην ἐξελαυνόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατωσάμενοι ἐς Ἵρασα χωρέουσι, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστιν, συμβάλλόντές τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ περιεόντες ὀλίγῳ, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τοῦτων Αἰγύπτιοι κατὰ τοῦτο ἀπεμεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν, ἀπίστασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ἀποστάντας τε τῶν Λιβύων, καὶ ἐπὶ πολλῷ ἐοῖς αὐτοῖς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς πρώτους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπετο φεύγουσι· ἐς ὃ ἐς Λιβύκωνά τε τῆς Λιβύης ἐγένετο καὶ ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀποπνίγει· Ἀλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληίην τοῦτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν παραλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον καλλιστα οἰκήσαιμεν, κάλλιστα δὲ οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σφι ἐκ τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιῆσαι ἀγεμονεύσαι. αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν αἱρεθέντα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος ὦν ὡς ἦλθε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τὸ μὲν πεφύλους ἐποίησε σφέας, τῆσι φυλῇσι· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirma, pergebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorũ Libyum agros vastabant, atq; inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Aprię, ab eo desciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in aliũ Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas[1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent,[2] & Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendã nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atq; confinium: alterã autem, Peloponnensiũ atq; Cretensium: tertiam

CLX

CLXI

1 Impulerunt ad defic. 2 Et inuadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam [1] huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit.

CLXII Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. [2] dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari feminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominũ ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens.

CLXIII

CLXIV Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam caussam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὦ, νησιωτέων πρώτων. τοῦτο δὲ, τῷ Βασιλέϊ Βάττῳ τελμήεα ἐξελών, καὶ ἱρωστώας, τὰ ἄλλα πρήγματα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅτι δὲ ὑπὸ τούτου τοῦ παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμέων ἐγίνετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐκπίπτει, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότε τὸν περ χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς δὴ ἐς Δελφοὺς θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, ὃ ἐστὶ τῶν Κορινθίων θησαυρῷ κείμενον. ἀπικομένῃ δὲ τῇ τοῦτο ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἥ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πολλῷ μᾶλλον ἤθελε στρατιὴν οἱ ἐνδοῦναι. ἡ δὲ, λαμβάνουσα ὃ δίδοτο μνῖον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, ὃ δοιῶσι οἱ δεομένῃ στρατιήν. τοῦτο γὰρ ὅτι ποτὲ τῷ δίδομένῳ ἔλεγε. τελευτῶν οἱ ἐξέπεμψε λέγον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· πρόσωπον δὲ οἱ καὶ εἶρεον. ἐπειπάσης δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιήν. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τότε μὲν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πρήγματα ἀνδρὶ ἰδιώτῃ· συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἡλικίας, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μέντοι οὐ τοῦτον θέσπιος πειρᾶσθαι προμνέει. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἣν δὲ τὴν κάμινον εὕρῃς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἐκπέμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσῃς τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μή, ἀπολέαι καὶ αὐτός, καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δέ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ὑπερκρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀνασταντας ἐποιέετο τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν αὐτόθεν ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

174

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cetera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, nõ autem exercitu feminas donare respondit.

πρὸς ἀπέστειλε ὅτι Ἀλφόρῃ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὸ σφετέρου, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἔτεροι δέ τινες τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντες ἰδιωτικὸν, ὕλην περιστάντες, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη ἔφη ἓξ ἔτεα δυόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπῆσαι, ἔρχετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δειμήνας τε τὸν κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὸν Κυρώνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε δύσεροι καὶ τῶν ἐκ Κυρώνης φυγάδων υἱέες καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ὀξέπλητε μοίρην τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἐξήιτατο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὴν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τὰ γέρεα ἐν Κυρώνῃ, καὶ πάλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω ἐργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· οὗτος γὰρ δὴ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρώνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξε. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, πομφήσασα ἑωυτῇ κελεύουσα· πρηϊσχομένῳ τοιῇδε φάσιν, ὡς δι' ἐμὲ τὸν μυδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης δὴ τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατέστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεισυμμυδος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλέϊ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπέλησας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ ἦρχε Αἰγύπτου, ἀργύριον τοῦτο ἐπίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεύντα, αἰτίην οἱ οὐδεμίην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπαναισχέτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὴ οὖν ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἀπ' Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἅμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα

prum ad necē mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, exceſſit vltro ex vrbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam,[1] & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam.[2] Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſiue volens ſiue inuitus oracuło non obſequutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe vlciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe cōſtitutus, qui aliquanto poſt tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi eſſe memoriā ſui relinquere opere quod à nullo alio regū factū eſſet, id ſibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

CLXV CLXVI CLXVII

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitū vna cum Pheretima mittit. Atq; hic quidem [1]titulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [2] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum vsque nomine [3] Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorū moribus maxima ex parte imitandis. Horū sunt occasum versus confines AVschisæ, qui supra Barcā incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AVschisarū plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt, moribus vtētes. AVschisarū quod ad occasū vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis

CLXVIII

CLXIX

CLXX

CLXXI

CLXXII

ἄνδρα Μαράφιον· τὸν δὲ ναυπηγὸν Βάδρην, ἐόντα Παρ-
γαδάδην γένος. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸν στρατιὴν ὁ
Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βαρκὴν κήρυκα, ἐπυν-
θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρ-
καῖοι αὐτὸν ὑπεδέκοντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ
κακὰ παθεῖν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀ-
ρυάνδης, ὅτῳ δὴ τὸν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φε-
ρετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ σχήματος τοῦ λόγου ἐγέ-
νετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει,
ὅτι Λιβύων καταστρέψῃ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολ-
λὰ καὶ πανοικίαι ἔασι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος
οὐ κατήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δα-
ρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ κατὰ δὴ τάδε Λίβυες ἀπὸ Αἰγύπτου
ἀρξάμενοι· πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων καλ- πρῶτοι ἀρξάμε-
οίκηται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέ- νοι
ωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ
γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῇ κνημέ-
ων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη αἱ μὲν δά-
κνᾳ, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
ζονται. καὶ τῷ βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μέλλου-
σας συνοικέειν ὑπεδεικνύουσι· καὶ ἢν δὴ τῷ βασιλεῖ ἀρε-
σκὴ γένηται, οὕτω τούτου ἀφαπαρθενεύει. παρ-
οἰκήσιος δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέ- οἰκήσιος
χρι λιμνός, τῷ οὔνομα Γλαυκός ἐστι. Τού- πλυνός
των δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἑσπέρην
χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ με-
ταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, τὴν
ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λι-
μήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ
Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ
Γλαυκίης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ
Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται πρὸς
ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ μὲν πρὸς Κυρήνης οἰκέ-
ουσι. ὅτι θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὸ
μὲν γὰρ πρὸς θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθει-
ποδάται δὲ οὐκ ἧκιστα δὴ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νό-
μοισι δὲ τοῖσι Γλαυκίνας μιμέεσθαι ὑπερτιθεῖσι τοῖς
Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται πρὸς ἑσπέ-
ρης Αὐσχίσται· οὗτοι μὲν πρὸς Βαρκῆς οἰκέουσι, κατ-
ήκοντες ὅτι θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχι-
στέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, μέσαι
ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ὅτι θάλασσαν κατὰ Ταύ-
χειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖ-
σι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ πρὸς Κυρήνης. Αὐσχι-
στέων δὲ τουτέων πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασάμωνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ δὲ θέρεος καταλείποντες

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὸς *legitur, non* πλυτῖνος.

ὅτι τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χώρην ὀπωρίζοντες τοὺς φοίνικας· οἱ δέ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπελέους ἐπεὰν ἐκδύσωσι, αὐήναντες πρὸς ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἐπειτα γάλακτι ὀπὶ πάσσοντες, σίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὀπίσιγνοι αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ τῷδε χρεώμενοι τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμπτωνα πρῆξωνται, μίσγονται. πρῶτοι δὲ γαμέουσι Νασάμωνος δὲ ἐὼν ἔθος, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀλλὰ πρώτων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην. τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον ὅ οἱ ἔχει φερόμενος ἐξ οἴκου. ὅρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς ἀνδρηιστὰς καὶ δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους ἤμεν τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ὅτι τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ
176 κατευξάμενοι, ὅτι κε τὰ κνώμενα. ὃ δ' ἂν ἴδηται τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τοῦτο χρῶνται. πίστιν δ' τοίνυν χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμόθεν ἀναδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασάμωνες δὲ πρόσουροί εἰσι Ψύλλοι. ἔθνος ἀπολώλασι τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων δι' ἔτεος πάντα τὰ ἐλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνεικε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐστὶ ἔρημος τῆς Σύρτιος, ἐν δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐξεστρατεύοντο ὅτι δὴ νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες.

Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἱ πάντα ἀνθρωπον φεύγουσι, καὶ πάντος ὁμιλίης· καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται θρηΐον οὐδέν, οὔτε ἀμυνέεσθαι ἐπιστέαται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ἐπὶ δὲ τὰ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἱ λόφους κείρονται· ὁ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐν χερί· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα. Διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ· ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδηται ἐστί, ἐὼν τῆς ἄλλης τῆς περικαταλελειμμένης Λιβύης ψιλῆς. Ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὰ σταδίοι διηκόσιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδάνες εἰσί·

ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt; ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodē pæne quo Massagetæ modo, prius scipione prętento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant, ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunq; per quietē insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterq; sumpto inuicem poculo bibit. quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerē lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hūc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas venissent, auster spirās illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terrā Nasamones obtinēt. Super hos CLXXIV austrum versus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumq; refugiunt, nihil bellicę armaturę habentes, ac ne defendere quidē sese audentes. Hi supra Nasamones incolunt. CLXXV Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quum cetera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes: CLXXVI

quorum

quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriã nodat, & vt quæque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris adamata. CLXXVII Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu CLXXVIII Lotophagi vinũ conficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem vſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. [1] Hanc inſulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari CLXXIX debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificauit, impoſitis in ea [2] cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in [3] aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eiq; hęſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonẽ, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet [4] ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratiarũ CLXXX colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitant AVſes: & circũ paludem Tritonidem vtriq; habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes vero ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe [5] morem patrium ſeruare ei quam Mineruã no-

τῶν αἰγιαλίτεων περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἑκάστη φορέει καὶ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' αὐδρεα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον περιδέεται· ἢν δέ τις αὐτέων πλέξασα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν δὲ παρέχουσαν ἐς ὃν Γόλτον τὸν τῶν Γινδανέων ἐμβάλλουσι Λωτοφάγοι· οἱ δὲ τὸν καρπὸν μοῦνον τὸν λωτὸν βόσκονται ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆσα χίνου· γλυκύτητα δέ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ παρεμφερέα. ποιεῦνται δὲ καὶ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τοῖσι πρόσχωρα ἔχουσι Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἧσσόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ οὗτοι παρὰ μέγαν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων· ὅστις ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσός ἐστι τῇ οὔνομα Φλά. Ταύτην δὴ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι.

Ἔστι δὲ καὶ ὧδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑπὸ τῶν Πηλίου ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περὶ πλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν ὡς πλέοντα γλαυκέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν αἴθριον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ καταδέσθαι γλῶ, ἐν τοῖσι βαθέσι γλαυκέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὸν ἐξαγωγὴν λόγος ἔστι φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν ὁν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φαμένου δὲ οἱ τὸν πρόμον δείξειν, καὶ ἀτημόνους ἀποτελέειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βαθέων δεῖξαι ὁν Τριτωνίδα, καὶ ὁν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὑποθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημῆναι τὸν πρώτιον λόγον, ὡς ἐπεὰν ὁν τρίποδα κομίσωνται τῶν ἑκατόν τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἐκεῖνον πόλιας οἰκήσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πάσας ἀναγκαίας. Ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι ὁν τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὔσεῖς. οὖτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. ὁ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὔσεῖς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ σφι καὶ οἷσι Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐτόθι γῇ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην καὶ

177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum &c. 3 *Statim poſt eandem vocem vertit* breuia. *Lego autem* βεήχεα *&* βεηχίων *cum vet. cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere

κ' πρὶν παρθένων λέοισι. Ταῖς δὲ ἀποθνησκούσας παρθένους ἐν τῷ τρωϋμάτων, ψευδοπαρθένους καλέοισι. πρὶν δ' ἀπείναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. χοινὴν παρθένον τὴν καλλίστην εὐοῦσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κατὰ τε Κορινθίην καὶ πρωοπλίην Ἑλληνικὴν, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τοπάλαι ἐκόσμεον ταῖς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας προικαθίζαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κεκοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπικέσθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν οἱ τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτὸν μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτησάμενοι τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδὲν ἡβήσῃ, συμφοιτέουσι ἐς τὠυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ αἰεὶ ἥκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φάμμου κατήκει, ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδῷ, ἅλες ἐστὶ τρύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναβλύζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ δὴ ἔθνεα οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) κριοπρόσωπον τοῦ Διός τὤγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηναῖον ἐόν· τὸ δὲ μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίην τε ἐστὶ, καὶ τὸ κρῆνα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἀρδόσι τοὺς κήπους. ἀποκλιομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύνῃ τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα ἤδη ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠώ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτῇ ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

κ' παρθένων minauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceteræ virgines exornant cum cetera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferũt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamq; [1] nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non vna habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est, ferisabundans.* Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectũ à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiẽ. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoq; aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autẽ fons iste, Solis.

CLXXII

Μετὰ

1 Nescio quid de patre conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis crumpit.

Post

CLXXXII Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum. Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius [1] collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimũ iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. [2] nam sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autẽ eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neq; æstate: quem esse columnã cæli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicunturq; nec vlla animante vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsq; Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

CLXXXIII

CLXXXIV

CLXXXV

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, ἀπὸ δ' ὀφρύης τ' ψάμμου δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, κάλωνός τε ἄλὸς ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τῷ δ' χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αἴγιλα ἐστί. ἐς δὲ τὸν τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες ὀπωρεύοντες τὰς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, ἄλλα δέκα ἡμερέων ἄλλεων ὁδὸν, ἕτερος ἄλὸς κάλωνος, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ· οἷσι οὔνομα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵτινες ἐπὶ γῆν ἄλα χώσαντες φυτεύουσι. σιτοφορέονται δὴ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐν τεσσεράκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀπάγεσθαι χωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κεράων. μετὰ δὲ τούτους διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τῷ ὀ, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμάντες δὲ ὅτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας διώκουσι τέθρηισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους ἐπιφερόμενοι ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ φωνῇ παραπλησίην νενομίκασι, ἀλλὰ τρίζουσι, κατάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος ἄλὸς τε κάλωνος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφι ἔστι Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ τοῖς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατείθει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ὄρος κάλωνος ἄλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλὸς τούτου ὄρεος τὸ οὔνομα Ἄτλας. ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἀπὸ τούτου τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπώνυμοι ἐληΐοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὰ δὲ ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει

1 Agger. *Paulo post ipse* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem omni terræ genti nomen est Atl.*

δὴ ὧν ἡ ὀφρὺη μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ ὅ ἔξω ζυτέων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀφὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χοίδρων οἰκοδομέαται. τοῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἀπομβρέουσι. οὐ γὰρ ἠδυνατό κω μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ὃ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύης τῆς πρὸς νότου ἐς μεσόγαιαν τούτης, ὃ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ ἡ χώρη· καὶ ἰκμαδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὔτοι γεύονται, ὥσπερ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ οὐ τρέφοντες. Βοῶν μὲν νυν θηλέων οὐδὲ αἱ Κυρηναίων γυναῖκες διαιτῶσι πατέεσθαι, ἀφὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἶσιν, ἀλλὰ καὶ ἱητείας αὐτῇ καὶ ὀργὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν θηλέων τῇσι βοσὶ γεύονται. Τοῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἐκέλη νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷον τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιοῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τέρετέα γένηται, οἱσύτῃ πρηβάτων κριοῖσι τοῖς ἐν τῇσι χοιρυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τοῖς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τὸν δὲ εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς ὄν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐνιλῆται. καὶ ἀφὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιηρωτάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες αὐτῶν πάντων ὑγιηρόταται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν ἀφὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρόταται δὲ ὧν εἰσὶ) ἰοὺ δὲ χρέωνται τοῖσι παιδίοισι ἀποσμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφι ἄκος· τρέχουσι γὰρ οὖρον ἀπείσαντες ῥύονται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίας δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τοῦ ὠοῦ ἀπάρξωνται τοῦ κτηνέος, ῥίπτουσι γὰρ τοῦτο πρῶτον τοῦ δόμου. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποτρέφουσι τὰ αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id ſupercilium ad columnas vſque Herculeas, atque vlterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*,[1] *effoſsio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex [2] micis ſalis. iſti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes [3] ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta iam plaga eſt, & ſine aqua feriſque, ſine pluuia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tri- CLXXXVI
tonidem paludem, [4] paſtoritii Libyes ſunt carne victitãtes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptii guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ feminæ [5] ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam ieiunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ nõ modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritoni- CLXXXVII
dis paludis iam non ſunt [6] paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus vtentes, neq; idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Vbi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſſam ne vllo vnquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt reuera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inuẽta eſt ab eis medicina. vrina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrãt. Porro ſacrifi- CLXXXVIII
cia apud [7] paſtoritios Libyes talia ſunt: Vbi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidẽ vniuerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidẽ paludẽ incolunt, etiã Mineruæ Tritoniq; ac Neptuno: ſed Mineruæ præcipue.

---

1 Fodina, 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autẽ & albus & purpureus ſal effoditur. 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſuesque non aluãt. 5 *Suſpecta eſt hæc vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Mineruæ mutuati ſunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cetera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [1] Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica deliburis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur ciulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac belle. Et à Libybus quadriiugos equos iungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret: Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia: Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab [2] orientali parte Tritonis fluminis Ii Auſes qui ſunt aratores: [3] qui vero Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior eſt feris ſyluiſque quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, feriſq; frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodũ grandes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus prediti. Et [4] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnon viri feminæque agreſtes, & aliæ permultæ fetæ haud CXCII mentitæ. Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τῶν δὲ αὖτε ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυστέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι, οὐκ ὄφιες εἰσὶ, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τωὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ πιθανὸν κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἱ γὰρ Λιβυσσαὶ γυναῖκες ἀμφιβάλλονται φίλας περὶ τὴν αἰγίδα εἰρινεὰς, οὐ πολλῷ τινὶ ἐλάσσονας ἢ αἱ Λίβυσσαι, κεχειμένας ἐρυθρῇ λαίῃ. ἐκ δὲ τούτων τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἔμοι γε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱρῇσι ἐνθαῦτα πρῶτοι γενέσθαι. καρτερὰ γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλὰς αἱ Λίβυσσαι. καὶ τέσσερας ἵππους ζευγνύουσι πρῶτοι Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὴν ψυχὴν, ὅκως μὴ καταπρήσει, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἔξ αὐλείκων ἐστεμμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῇ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες οἰκέεσθαι, τοῖσι οὐνόματα κέεται Μάξυες· οἵ τε τὰ δεξιὰ τῆς κεφαλέων κομόωσι, τὰ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομάδες νέμονται, ἔξαντες ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε καὶ δενδρέη καὶ ἁλσέη καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ ἐπιμεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι ἰοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεται γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ θῆρα πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ὄντα τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τὰ δὲ, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (οὐ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Mineruæ. dicit enim Herodotus* τὰ ἀγάλματα τῆς Ἀθηναίης *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 Occidentali
3 *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo,* καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι ἐόντες.

γὰρ δὴ πίνοισι). καὶ ὄρυες, (τῶν κατὰ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ ὁ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστί) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὗς ἀγρίους, καὶ κροκόδειλοι ἀγχίστροφοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κερκόδειλοι ὅσον τε τετράπηχέες χέρσῳ νεμόμενοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· ᾠὰ δὲ τρωγλοδύται κατάγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρεα ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄλλα τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος μὲν καὶ ὗς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τρία ἀνὰ αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ ζεγέριες· (τοῦτο δὲ ὄνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, δεδώκασι δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλέαι ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες λιοὶ ἕλκουσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅτι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι νῆσόν τινα εἶναι Κύρανιν. μῆκος μὲν, δισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ, σεμνὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δέ τινα ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερύγεσι ὀρνίθων κεκερασμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γεγράφω. εἴη δὲ καὶ πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακυνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεύνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δὲ ὦν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, ὀργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν καταπείσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνῃ περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δὲ ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀρθρώσωσι συχνὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δὲ ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐκ τῆς θαλάσσης. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τεσσεράκοντα σταδίους ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω δὴ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

Λιβυσιῶν,

enim bibunt. & oryes,[1] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiunt. (huius feræ magnitudo est ad æquiparationem bouis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad sūmum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cū singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item ceteræ quæ alibi, præter ceruū & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoq; tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod βουνοὶ, *id est*, *colles*) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur,[2] murænis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt[3] Zabeces, vbi feminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygantes, vbi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quā transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum vndo virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. [4]Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedū est, altitudinis duūm passuū. in hunc *virgines* contū, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorē quidem asphalti habentem, sed cetera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam iuxta lacū foderunt, effundunt, & vbi multū illius aggesserunt, ita è scrobe in amphoras trāsfundūt. Quicquid autem in lacū decidit, id sub terrā meāns[5] redditur in mari, quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quę de insula

CXCIII CXCIV CXCV

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras* faciunt. *Id est, Phœnices suas mensuras dictas Cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & alius sit sensus.* 2 Tartessiacis similes. 3 Zauices, 4 Fieri autē possit vt id omnino ita se habeat, quum ipse viderim &c. 5 Conspicitur. *Vel, apparet.*

adia-

adiacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è nauibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus deposito,[1] rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus[2] videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum nauibus considere. illos verò accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec[3] persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre:[4] neque aut se contingere merces priusquam ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt
CXCVII Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neq; nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eã nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atq; Æthiopes: quorũ alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: aduenæ verò, Phœnices & Græci.
CXCVIII Neq; verò videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est prouentu fructus cerealis[5] omnino ceterę Libyæ. Est enim pulla & vda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circiter trecenta.
CXCIX Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se[6] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea iam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra mari-

τ' ὅτι Λιβύη καὶ μύης εἰκότα ἐστὶ ἀληθίη. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χώρην τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τὰς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς τοῦ κύματος, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δὲ Αἰγυπτίους, ἰδόντας καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα αὐτοὺς τῶν φορτίων χρυσὸν πδέναι, καὶ ἐξανακωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτεσθαι. καὶ ἢν μὲν φανῇ σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, αἰρέεσθαι· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καὶ ἑσσᾶσθαι· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον προσέκ ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὺς τὸ χρυσοῦ ἅπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τὴ ἀξίη τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσι τῶν ἡμεῖς ἐχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε πάνυ οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερσι ἔθνεσι νέμεται αὐτάων, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθιοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες. Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδὲ χρεὼν εἶναι τὴν Λιβύην τοσοῦδε, ὥστε ἢ Ἀσίην ἢ Εὐρώπην παραβληθεῖσαν, πλὴν Κίνυπος μοίνης. Ὁ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀρίστῃ γαίῃ, δήμητρος καρπὸν ἀναφέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδακι. καὶ οὔτε ἀχμοῦ φερούσῃ οὐδὲν, οὔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ καὶ τούτοισι τοῖσι Λίβυσι. τῶν δὲ ἀναφορίων τὸν καρπὸν τοῦτον μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσασι. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτας νέμονται. ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀρίστη φανῇ, ἀναφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη τούτων τῶν Λιβύης τῶν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρώτη μὲν γὰρ τὰ παράλια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τουτέων τε δὴ συγκεχομισμένων, τὰ ὑπὲρ τὴν θαλασσαν

[1] Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem* καὶ ἐξανακωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων *sequentia confirmant.* [2] Videatur aurum, [3] Faciant illos acquiescere. *Gall. Iusques à ce qu'ils les rendent contens.* [4] Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquauerint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat*; neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam *&c.* [5] Nec quicquã omnino simile est reliquæ Libyæ. [6] *Sunt qui in Græco contextu pro* χώρας *legendũ censeant* ὥρας, *quã lectionẽ sequendo, aliter fuerit interpretandum hic locus.*

ἐστὶ ἀληθίη. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χώρην τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τὰς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς τοῦ κύματος, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δὲ Αἰγυπτίους, ἰδόντας καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα αὐτοὺς τῶν φορτίων χρυσὸν πδέναι, καὶ ἐξανακωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτεσθαι. καὶ ἢν μὲν φανῇ σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, αἰρέεσθαι· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καὶ ἑσσᾶσθαι· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον προσέκ ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὺς τὸ χρυσοῦ ἅπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τὴ ἀξίη τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσι τῶν ἡμεῖς ἐχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε πάνυ οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερσι ἔθνεσι νέμεται αὐτάων, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθιοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες. Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδὲ χρεὼν εἶναι τὴν Λιβύην τοσοῦδε, ὥστε ἢ Ἀσίην ἢ Εὐρώπην παραβληθεῖσαν, πλὴν Κίνυπος μοίνης. Ὁ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀρίστῃ γαίῃ, δήμητρος καρπὸν ἀναφέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδακι. καὶ οὔτε ἀχμοῦ φερούσῃ οὐδὲν, οὔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ καὶ τούτοισι τοῖσι Λίβυσι. τῶν δὲ ἀναφορίων τὸν καρπὸν τοῦτον μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσασι. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτας νέμονται. ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀρίστη φανῇ, ἀναφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη τούτων τῶν Λιβύης τῶν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρώτη μὲν γὰρ τὰ παράλια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τουτέων τε δὴ συγκεχομισμένων, τὰ ὑπὲρ τὴν θαλασσαν

Βαβυλωνίων γῆ

καὶ ἡ ὑπὲρ θαλασσαν

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγκεκόμισαί τε δὴ ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατωφερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης πεμφθέντες Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐκαλέοντο ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δ', (πολὺ γὰρ ἦν ὁ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ὀκτὼ δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὀκτὼ μῆνας ὑπόγαια, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς ὃ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα δι' ἠπίρ χαλκέης ἀσπὶς εὗρε, ὑπὸ χαλκοῦ ἀσπίδι, ὡς δὲ ὑπέφωσε· περιφέρων αὐτὴν ἔνδοθεν τοῦ τείχεος, προσίσχε πρὸς ὃ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. αὐτορύσσοντες δὴ αὐτῇ τῇ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. 181 τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τελεσθέντων, καὶ πίπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, ποιέει τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὅτι πολὺς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους ἐκάλεε τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσμένως ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔασι ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δ' ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινα. ὅτι τῆς κρυπτῆς τάφρου πάμπροντες ὅρκια, ἔστ' ἂν ἡ γῆ αὐτὴ οὕτω ἔχῃ, μένειν ὃ ὅρκιον κατὰ χώρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φόρου ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων. μετὰ δὲ ὃ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πίστ᾽ ἐδόσαντες ταῦτα ἐποίεον, αὐτοί τε ἐξήεσαν ἐκ τῶν ἀστέων, καὶ τῶν πολεμίων ἐῶν παρεῖναι ἐς ὃ τεῖχος ὃν βουλόμενον, τάς τε πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι κατερρήξαντες τὴν κρυπτὴν τάφρον, ἔκτοι ἔσω ἐς ὃ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν τάφρον, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, τεμόντες σφίσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ ὃ ὅρκιον ὅσον αὐτὴ ἡ γῆ μένῃ

τὴν δὲ προσκαλέεσθαι

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atq; matureſcunt. Itaq; dum primi fructus bibuntur atq; eduntur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex Ægypto Barcen peruenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. [1] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essent, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcen quũ obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animaduertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latam fossam per noctem depressit, eiq; fragilia superstrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cetero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquiũ euocat. Illi libenter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pactionem deuenire. Pactionẽ autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultã fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratũ foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum nouarum aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunq; libebat intrandi vrbẽ faciebant potestatẽ, patefactis omnibus portis. At Persæ resciſſo ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant resciderunt, vt fœdus soluerent quod cũ Barcæis percusserant, tamdiu ratũ fore fœdus quãdiu maneret terra

[1] Eorum oppidani, vt qui ὀκ. orationem non admiserunt. *id est, eorum petitioni non acquieuerunt, vel, assensi non sunt.*

vt tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, nō manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos sibi a Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerāt, sudibus suffixit per ambitum murorū. Feminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcæos Persis vt diriperent imperauit, prēter Battiadas, & qui cædis affines non exti-
CCIII terant. His vrbem permisit: reliquis in seruitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad vrbē Cyrenen rediissent, Cyrenęi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcā ciuitatē esse missos. Verum postquam transierūt, & ad ripam Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamq; iterū adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamē incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque victus ilium gratia, vt quisq; relinquebatur trahebaturq;, interficiebant, donec in Æ-
CCIV gyptum peruentum est. Hic Persarū exercitus in Libyā longissime ad EVesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, [1] quosq; ex Ægypto ciecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam vsque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima [2] probe vita excessit. nā posteaquam vlta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. [3] vt enim existunt acres admodū & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus cōputruit. Talis ac tanta Pheretimę Batti filię in Barcęos vindicta extitit.

κὴ τὰ τότε εἶχε· καταῤῥήξασι ᾗ, οὐκέτι ἔμιμνε ὁ ὅρκιον κὴ χώρῳ. Τὰς μὲν ἀπωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος· τὰς δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, προσέσχε κὴ τοῖσι ὄρθιος τοῦ τείχεος. τοὺς ᾗ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε κὴ τοῦ φόνου μεταίτιοι· τούτοισι ᾗ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. Τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· κὴ ἐπεί τε ἐπὶ τὴν Κυρηναίων πόλι ἐπέσχησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποστιβόμενοι διέξηκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιόντος ᾗ τοῦ στρατοῦ, Βάρκης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις ᾗ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθόντι, κὴ ἐξελθοῦσι ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ἔχθην, μετεμέλησέ σφι ἐπὶ σχοῦσι τὴν Κυρήνην, κὴ ἐπεφώνεον τοῖσι ὀπίσω ἐοῦσι ἐς αὐτήν. οἱ ᾗ Κυρηναῖοι ὑπεχώρεον. τοῖσι ᾗ Πέρσῃσι, οὐδενὸς μαχομένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες ᾗ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι ᾗ τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ ἦλθε τοῦδε Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ ᾗ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντων ἐπὶ σφι δοῦναι, ἔτυχον· λαβόντες ᾗ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες ᾗ τοιενθεῦτεν αὐτοὺς Λίβυες, τὰ τε ἤθεα εἵνεκα κὴ τὰ σκεύεα, τοὺς ὑστολόφους πολεμίους αὐτέων κὴ ἐπελαυνομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τὴν Λιβύης ἐκάτω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς ᾗ ὑποδραμόντας τῶν Βαρκαίων, τούτους ᾗ οὐκ τὴν Αἰγύπτιοι ἀνδρας ἐποίησαν τοῦδε βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τὴν Βακτρίης χώρης κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ ᾗ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥτις ἔτι κὴ ἐς ἐμὲ ἐν οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη ἐν τῷ ζόῃ κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης ὑγιαμένη τοὺς Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζώουσα γὰρ κνίλεσι ἔξέζεσε. ὡς ἄρα καὶ θεοῖσι αἰ ἐπιχθόνιοι λίην ἰχυραὶ τιμωρίαι γεγόνασι θεῶν ὁπίσω φθονοῦσι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τοῦ Βάττεω τοιαύτη τε κὴ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo ἀναπάστους pro ἀνασταστους.* 2 Feliciter vitam finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Vt enim diis odiosæ sunt nimium acres hominū vltiones. *Perinde ac si dicat, deos illi tam miserabilē vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam quæ vsa fuerat in vltione sumenda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλιφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῷ ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, τοὺς μὲν Πέρινθίους Ἑλλησποντίους, ἀβουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψατο, προεφέρετο δὲ πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων βηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θείου τοῦ κατὰ Πέρινθίους, καὶ ἐκείνοις μὲν αὐτοκατὰ ἑωυτοὺς ἐπικαλέσωνται σφέας οἱ Πέρινθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχωρέειν· ἐκείνοις δὲ μὴ ἐπικώσωνται, μὴ ἐπιχωρέειν· ἐποίεον οἱ Παίονες τάδε. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τοῖσι προαστείοισι, ἐνθαῦτα μουνομαχίη τελεσθεῖσα ἐκ προκλήσιος σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κυνὶ κύων. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες ὧδε χρηστήριον εἶναι τοῦτο τὸ ἔπος· καὶ εἰπεῖν τῷδε σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν „ μὲν εἶπε ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον „ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἐλίπον σφέων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον ἠνώθη, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ αὐδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλασε διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐπετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι. Θρηίκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπὸ ἑνὸς ἀρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τοὺς αὐτούς, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

ΑΤ PERSAE qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Helleſpontiis Perinthios, Dario ſubeſſe recuſantes, ſubegerũt; antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui ſunt à Strymone, admoniti diuino reſponſo vt bellum Perinthiis inferrent: & ſi quidem à Perinthiis ex aduerſo conſidentibus prouocarentur, nominatim cõpellantibus, eos inuaderent: ſinminus, ab inuadendo abſtinerent: ita fecerunt. Enimuero conſidentibus Perinthiis eregione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex prouocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pęones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixere, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret. ¶ Gens Thracum, ſecundum Indos, omnium maxima eſt: quæ ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 Vel, Megabazo, ſi noſtra exempl. ſequaris: itidemque in ſequentibus, Megabazo, & Megabazus. Verum & apud alios iſtud nomen non hoc ſed illo ſcriptum modo inuenitur. 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant Perinthiis, ita ſe habuerant. Vel, Talem quidem olim cladem Perinthii à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate ſtren.

omnium

omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduũ illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos,[1] & qui ſupra Creſtonæos incolunt. IV Ex quibus quæ à Getis fiant qui[2] ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauſi vero in ceteris quidẽ omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autẽ fato functum, per luſum atq; lætitiam terræ demandant, referentes quòd malis liberatus in omni ſit felicitate. V At qui ſupra Creſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures vxores habent: quorum vbi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quę talis iudicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulũ à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnaq; cum viro humatur, ceteris vxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſeruant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at vxores aſſeruant vehemẽter, eaſq; magno ære à parentibus coemunt. Punctas[3] notis eſſe frontes, nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorũ inſigniſſimi mores. VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum iurant, à quo progenitos quoq; ſe aiunt. VIII Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, conuiuantur. illudq; defletum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoq; deſuper tumulo,

πολλῷ κρατίστους πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμας τὰς ἐμάς. ἀλλὰ γὰρ τὸ μὲν ἀπορρὸν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται. εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. σεωϋτοῖσι δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι τοῖσι πλησιοίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τουτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιέουσι, εἰρηται μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρῃξὶ ὅσοι τελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον, ποιέουσι τάδε· Τὸν μὲν γινόμενον τοὺς ἐόντας περισκοποῦντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπείτε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· αὐτοὺς δὲ κατιόντας τὰ αἰδοῖα πάντα πάθεα· τὸν δὲ ἀποθανόντα, παίζοντές τε καὶ ἁδόμενοι, γῆν καταλύσουσι, ὡς ἐκφυγόντα ὅσων κακῶν εἰς ἀγαθὸν ἀπαλλαχθεὶς, ἔστι ὅτε πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιέουσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων ἀκριβὴς ἰσχυρὰ περὶ τοῦδε, ἥντινα αὐτέων μάλιστα φίλεετο ἀνὴρ τῶν ἀνδρῶν. ἡ δὲ αὖ κεισθῇ καὶ πενθῇ, 183 ἐγκωμιαζομένη ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐάσι οἵσι αὐτὰς βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δὲ ἄστικτον, ἀγενές. ἀργὸν εἶδος, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. Τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστύος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρὲξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μούνων τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγενέαι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι βασιλήοισι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ πάμπολλα σφάξαντες ἱρήια, διωχεύσαντες, προκλαύσαντες προῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα ὑποχέαντες,

1 *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide lib. præcedente locum Herodoti ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* στίχους *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα πλεῖσι πάντοιον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται καὶ λόγον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηκῶν εἰσι αὗται. Τὸ δὲ πρὸς βορέω ἔπι τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φέρσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες· ἀλλὰ τὰ πρόσω ἤδη τῆδε Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπορος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου ἀνθρώπους, τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἄπαν τὸ σῶμα, ὅσον τε πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἅρματα, εἶναι ὠκυπόδεας. ἁρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ὄπισθε οἰκέοντας. κατήκειν δὲ τουτέων τοὺς ὅρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐπὶ τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γενέσθαι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅπι φέρσας λέξαι· γνώμῃσι δὲ αἰνέω πάντῃ ἐς τὸ μακρὸν χεόντα. Σιγύνας δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τοῦτο τὸ πρόσω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δασέα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι, διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ δὲ παραθαλάσσια δὴ ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς τὰ χίσα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ὀξὺ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου διεργασίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κόωνος. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννίδων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέετο· αὐτὴν δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐκ αὐτῆς πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ὑὸς τύραννος, δημότης τε ἐὼν, αὐτῆς Μιτυλήνης τυραννεύσας. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέρῳσι, θέλοντι μὲν τὰ εἵλετο ἑτέρῳ ἐπῆν. Δαρεῖον δὲ συνιδόντα ποιῆσαι τοιόνδε· δόλῳ ἐθυμήνας ἐνεῖλε τῷ Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα δυνατωτάτους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἔστι Πίγρης καὶ Μασσύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα παρθένον· καὶ ἐπιστάμενοι τὴν ἀγορὴν ἐν τοῖσι Σάρδισι ἐν τῷ μάλιστα πλήθει πάντοιον, ἐστᾶσι ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχοντες τὴν παρθένον. ἐπεὶ δὲ ἐθεήσαντο πολλοὶ, ἐστᾶσι καὶ Πέρσαι πάντες ἐπὶ τῶν καμήλων καὶ ἵπποι ὑπὸ τὰ ἅρματα ἐζευγμένοι. ἐπεὶ δὲ ἐφάνη σφι πάντα ἐπιτήδεα, ἐκήρυσσον κήρυκες Περσέων τε καὶ τῶν συστρατευομένων, ἵνα ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἅρματα ἴοι. οἱ δὲ ἐποιεύντο ταῦτα· ἐπεὶ δὲ ἐφάνη

ſpecioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorũ Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam prætereuntẽ Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarũ ex Aſia feminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſſos obſeruare in quã rem vteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, femina vbi peruenit ad flumẽ, [1] equo ſatisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. XIII Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram feminam iubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniſſẽt Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere vt ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebãt. Interrogantiq; Dario nunquid omnes illic feminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. huius enim rei gratia illud fiebat. XIV Ibi Darius litteras ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo litteras Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoniam XV exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas conueniſſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora conuertũt, hoſtemq; latentes

λιάδια. Φυλάξαντες ὁ Δαρδανὸν τὸν καπῆλον ἐς τὸ πεδίον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπὶ ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγχος ὅτι τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἅμα τὸν βοῦχρανον ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ὅτι μελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγίνετο. ὅτε γὰρ Περσικὰ ἰδοῦσα οὔτε Λύδια τὰ ποιεύμενα ἀπὸ τῆς γυναικὸς, οὔτε τὰ ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν· ὅτι μελὲς δὴ ὡς οἱ ἐγίνετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὄπισθεν εἵποντο· ἡ δὲ, ἐπεί τε ἀπίκετο ὅτι ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἧρσε τὸν ἵππον. ἄρσασα δὲ, καὶ ὁ ἄγχος τὸ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ὅτι τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἅμα τὸν βοῦχρανον ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωϋμάζων δὲ ὁ Δαρδανὸς πάντα ἤκουσε καὶ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤφθη, ἄγχι αὐτῆς ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄγχι, θαρῆσαι καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ὄντα πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τουτέων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου πόδαπή εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑκείνων εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δὲ ἀμείβετο τίνες δὴ οἱ Παίονες αὐθεφποί εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί δὴ κσφοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἑκείνῳ δώροντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ὅτι τοῦ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν πρόσω τῆς Ἑλλησπόντου· εἶπαν δὲ Τεῦκρων τῶν ἀπὸ Τροίης ἀποικοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ ἐπώρα εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάπιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν. αὐτὸς γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

Ἐνθαῦτα Δαρδανὸς γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, ὃν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἑδέων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔδραμε φέρων τὴν ἀγγελίην ὅτι τὸν Ἑλλήσποντον. διαβὰς δὲ, δίδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὅπλεξάμενος, καὶ λεσβοῦν ἡγεμόνα σὺν τῇ Θρηίκης, ἐς ἐστρατεύετο ὅτι τὸν Παιονέων. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὸν Πέρσας ὅτι σφέας ἴοιεν, ἀλισθέντες ὄξεες ἐστρατώσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ὅτι χειρήσειν τὸν Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖμοι ὃν Μεγαβάζου ἐς ἐσβολὰς ὅτι ὁκοίτα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι στρωτὸν ἀλισθέντας τὸν Παίονας, καὶ τὸν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὰς φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὸν αὖθις ὁδὸν τρέποντο. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας,

1 Equum aquauit. *vel*, adaquauit.

ἐπὶ σφίσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἔρημους. οἷα δὲ κεινὴν ἑκάστοτε, ὑπτεύοντες κατέχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐκλελοιπυίας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἁλισκεδαδέατες, κατ' ἑωυτὸς ἕκαστοι ἐτράποντο, ἐς παραδιδοσάν σφεας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Γερσιάδος λίμνης, ἐξανέστησαν ἐκ τῆς χώρης. οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Γερσιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπῆλθε δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἐκπλώσασι μέσην τὴν λίμνην, ἔστι ἐν τῆς ἠπείρου ξεινὴ ἔχουσα μὴ γεφύρη. τοὺς μὲν δὴ κοινοὺς τοὺς ὑπερτεθέντας τοῖσι ἐκπλώσασι ὅσοι μάλιστα ἀρχαῖοι ἦσαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦδε ἐκέλευον γαμέειν τρεῖς γυναῖκας ἕκαστον, ἐπείτε συχναὶ ἐγένοντο αἱ γυναῖκες ἐκ τοῦ ἀνδρός· νόμῳ δὲ χρεώμενοι ἐκάστοτε τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τοῦ οὐνόμα ἐστὶ Ὄρβηλος, καὶ γυναῖκα ἕκαστος ἐπαμείσας τρεῖς σταυροὺς ὑπαίθρους ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κατειλέων ἕκαστος ἐπὶ τοῖσι ἐπιρρίοισι καλύβης τε ἐστὶ ἡ ἁλιπάτη, καὶ θύρης κατὰ πάκτης ἁλὸς τοῖσι ἐπιρρίοισι κάτω φερούσης ἐς τὸν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς ἀπάρτου, μὴ κατακυλισθῇ δεδιότες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὸν θύρην τὸν καταπακτὸν ἀνακλίνῃ, κατιεῖ σχοίνῳ σπυρίδα κενὴν ἐς τὸν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ὑπισχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχρώσατο τοὺς Παίονας, πέμψας ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἀνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπέμποντο δὲ ὅτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Γρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχει τὸ λίμνης τὸ μέτωπον, ἔξω δὲ ὑπερβάντι τὰ τείχεα τὰ λεγόντων ἀργυρίου Ἀλεξάνδρου ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον ὄρος, ὑπέρκειται ἤδη Μακεδονίης. οἱ δὲ ἀπικόμενοι τοῦτο τὸ ὄρος ἐς Ἀμύντην, ὡς ἀπίκοντο, αἰτέουσι, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ἐπὶ ξείνια ἐκάλεε· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο ἁβρωσίη-

in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facile occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem vsque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modũ: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hũc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam vacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Ceterum è Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, [1] *fossa aeris*: vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ vbi peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terrã & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructaq; splendide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

185

xvi

xvii

xviii

1 *Fodina*, vnde &c.

peruc-

peruenere, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [1] & adoleſcentulas vxores ad aſſidendum introducere: Proinde tu nunc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regique Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinem noſtrã. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo non eſt, ſed viros à feminis ſemouendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loquutus Amyntas, feminas accerſit. Illæ, vt iuſſæ, præſto fuerunt, & eregione Perſarum deinde conſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurum fuiſſe, ab initio nõ venire feminas, quam, poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas aſſidere iuſſit. Quæ quum obtemperaſſent; illico Perſæ mamillas illarum tractare, vtpote pluſculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare ſuauiari. Hæc Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verum eius filius Alexander quum adeſſet, atque hæc aſpiceret, vtpote adoleſcens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare poſſe. itaque grauiter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [2] cede ætati, abiq; hinc ad requieſcendum, [3] neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum animaduertens, ad hęc reſpondit, Fili, inquiẽs, [4] verba tua hinc me ſummouentis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurũ in perniciem noſtram: ſed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad diſceſſum meum pertinet, parebo.

XIX

XX

His reſponſis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Perſas, [5] Vobis, inquit, hoſpites, cum his feminis vel omnibus, ſi libet, facillime licet concumbatis: ſed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi

νοντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ὅδε τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον παρεχώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπεί περ προθύμως μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέϊ δίδοις γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ὅδε οὐκ ἔστι, ἀλλὰ καὶ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται πρόσχρῄζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἰπὼν τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δὲ ἑπεί τε κεκλεόμεναι ἦλθον, ἑστεξῆς αὐτίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς θαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, Φάρμακόν τοι πρόποδες τοῦτο, ὦδε ἔχοντι σοφόν. χρέων γὰρ ἦν ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλέονες οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, εἶα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἄπειρος, οὐδαμῶς ἔφη κατέχειν οἷός τ' εἴη· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ ἶκνεο τῇ ἡλικίῃ, ἀπιόντε αἰα ταῦτα, μηδὲ λιπαρέε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παρὼν τούτοισι τοῖσδε, πάντα τὰ ὀπίσθια παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σιωπὴ Ἀμύντης ὅπῃ νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, σχεδὸν γάρ σεο αἰσχομένου σιωπῶ τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σεο χρῄζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ ἀποδύσιος τῇ ἐμῇ πείσεαι τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρῄζοντος ἀστέων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τὰς Πέρσας, Γυναικῶν τουτέων ἄξεινοι πολλαί εἰσι· ἢν ὑμῖν δοκέῃ, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀχήσησι ὦν αὐτέων. τοῦτο μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημαίνεσθε. νῦν δὲ (σχεδὸν γὰρ ἥδη τῆς κλίτης ὥρη

---

1 Et legitimo virginitatis iure nuptas 2 Morem gere ætati, 3 Neq; per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam σχεδὸν cum σιωπὴ iungi.* 5 Vobis, hoſpites, his feminis potiri, *vel, frui*, facile eſt, ſiue cũ omnibus, ſiue cũ aliquot earum, *vel, cum quantacunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *poſtea* nobis ſignificabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti———

» τοῦσδε ἔρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω
» μέθης) γυναῖκας τοιάσδε, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἄφετε
» λούσασθαι· λουσαμένας δ', ὁπίσω τοῦσδε δέχεσθε. εἰ-
» πὰς ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖ-
» κας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸ γυναικήιον·
αὐτὸς δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν
» ἄνδρας λοχαγικοὺς, τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευά-
» σας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε εἴσω. τοῖσι δὲ
» τότε, ὡς εἶδε, τοῖσι Περσῇσι πάσι, Ὦ Πέρσαι οἵους
» πόσιος ἀγαθῆς τελέης εἰστιήθητε. πάντα τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἰ- 10
» χόμεθα, καὶ τοῦτο, τὰ οἷά τε ἦν ἔξοχα παρέχειν,
186 » πρῶτα ὑμῖν παρέσται. καὶ δὴ καὶ τόδε ὄ πάντων μέγι-
» στον, ἅς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ ἅς ἀδελφεὰς ὑπο-
» δεκνύμεθα ὑμῖν· ὡς πάντα τελέως μάθητε πα-
» ρεόντων ἡμέων τῶν περ ἐστὲ ἄξιοι. τοῦσδε δή, καὶ
» βασιλέι τῷ πέμψαντι ἀπαγείλητε, ὡς δοὺς Ἕλλη-
» νας ὑπάρχους δῶν ὑμέας ἐδέξατο καὶ δαπέδῃ καὶ
» κλίνῃ. ταῦτα εἰπὰς Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ
ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῶν λόγῳ οἱ ἦν, 20
ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργά-
ζοντο αὐτούς. Καὶ ἤδη μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διε-
φθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵπετο γὰρ
δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολ-
λὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοι-
σι ἀφανίζε- σι ἀφανίσθη. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις
τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγέ-
νετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρή-
ματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔ- 30
νομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὴ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ-
λέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν ὀζηκμένων
τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μὲν νυν τῶν
Περσέων τουτέων θάνατος οὕτω κατελαμφθεὶς ἐσι-
γήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκ-
κεω γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕ-
τω τυγχάνω ὑπισάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσω
λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τοῦς δὲ,
καὶ οἱ ὃν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα ἑλλησ- 40
δίκῃ ὕστερον ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλέξανδρος γὰρ ἀεθλεύειν ἐλαυνόμενος, καὶ καταβαίνοντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθέσθαι μοι Ἑλλήνων ἐξηγόν μιν, Φάσκοντες βαρβάρων ἀγωνίζεσθαι εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δέ, ὡς ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀέθλου ἐλαύνοντος στάδιον, συνεξέπιπτε δὲ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐξένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ὅθι δὴ Ἑλλήσποντον

aduentat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has feminas, si vobis cordi est, finite ire ad se lauandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas feminas in muliebre remittit conclaue: ac totidem [1] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorũ matres & sorores liberaliter exhibemus: [2] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonũ principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hęc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquã à Persis attrectari cœpere, illos obtruncauere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore, quũ magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [3] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes [4] deprehẽsa, sed silentio suppressa est. Esse autã Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorũ præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at vbi palam fecit sese Argiuũ, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

XXI

XXII

XXIII

βουλομένου γὰρ Ἀλεξάνδρου ἀεθλεύειν, &c. καταβ.

ἀγωνίσεσθαι

——— instet, & vos, vt video, egregie poti sitis, has (si graue non est) lotum ite finite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes iuuenes, *queis lania fulgent ora, vt loquitur Tibul.* 2 Vt nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumuenit. 4 Inquisitoribus astu circumuentis, sil. supr. est. *Ad verbum, Ita circumuenta est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

& illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimũ venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad vrbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multumque remigum atq; pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hęc loquutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset euenturũ. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te inuenio neminẽ: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliariũ regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de caussa te accersiui, quod[1] posteaquam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit breui, quam vt tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quę tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui feceris probe quod veneris,[2] hoc gratificandũ putaui, vt omissa Mileto, & recens condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusq; conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otanes oræ maritimę: cuius patrem Sisamnem,

XXIV

XXV

καὶ σὺ θῶυξ ἐὼν Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τὸν Μιλήσιον τὸν τοῦδε Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακὴς τῆς σχεδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμόν, τὸν οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος ὃ ποιεύμενον ἐκ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλοὺς δὲ βαρβάρους· οἳ ἐπεστάτεων ὅπιλα βόλμοι, ποιήσουσι τοῦτο ὃ ἂν σὲ κεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον ὃν ἂν δρᾷς ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ σὺ πολέμῳ συνέχηαι. τρόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὖτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξηται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, πιστεύων ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς δι' ἐπόψιος ὃ μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέων εἰσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἶ σὲ αὐδρεα εὑρεσιεργον. τοῦτο δὲ οὐ λόγῳσι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι) ἀπίκεό μοι πρὸς τῶν θεῶν, ἵνα σε αὐτὰ ὑποδεξωμαι. σοὶ τοῖσι ἔπεσι πιστὰ ποιησάμενος ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐσόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σὺ μοι ἐλθεῖν ὀξὺ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐπιγνοὺς ὅτι κτημάτων πρώτων ὀρθὸν ἡμιώπιον αἰνὴρ φίλος, σεσωσμένος τε καὶ ὠφελέων. τά νυν ἐγὼ καὶ ἀμφότερα σεσωσμένα, ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὸν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ παρ' ἐμοὶ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύνδειπνος ἐών καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ κατασκήπτρου Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος τὸν Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ὑποδεξάμενος στρατηγὸν ἐς τὴν θαλασσίων ἀνδρῶν, τὸν τε πατέρα Σισάμνην

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, vel, offero.

187

βασιλεὺς Καμβύσης, ἁλόντων τῶν βασιλητέων δικαστέων, ὑπὸ τοῦτο χρήματα δίκῃ ἀδίκῳ ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πάσαν τὴν ἀνθρωπηίην. ἀποδείξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐνταῦθα δὴ ὁ Καμβύσης, ἀποδεξάμενος δικαιοσύνῃ εἰ) αὐτὶ τοῦ Σισάμνεω, ὃν ἀπέκτεινας ἀπέδειρε, ὃν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐκέλευε μνήμης οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ καπίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκαπίζομενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε Μεγάβυζος γνώμης Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους. εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ἐούσας Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο οἱ, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πολλῶν ἰδιοπραγίζεσθαι καὶ καλεσρέφετο· τοὺς μὲν, λάθρῃ ἐκτίνης ὑπὸ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ὃν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο κακὰ ἐκτήνησας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνέως κακῶν ἦν. Καὶ ἤρχετο τοιοῦτος ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος ἀνδραποδίη τῶν νήσων προεφέρετο τὸ δὲ, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτὴν μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τὴν Ἰωνίης ἦν τὸ πρόσχημα. κατυφθεῖσα δὲ τριτέων, ὑπὸ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς καμάλιξι χάσκ, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τούτους γὰρ καταρτισῆρας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὄρεον γὰρ δὴ σφέας διαφανέως οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅκως τινὰ ἴδοιεν αἰεργομένην τῇ χώρῃ ἀγρὸν καὶ εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεατο τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σπανίους εὑρόντες ἐόντας, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδοσαν τοῦτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τὸν ἄριστον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τὰ δημόσια οὕτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τὰ σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους

vnum è regiis iudicibus, quod iniuste ob pecuniam iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum coriũ in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intendit: ibidemque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tũc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque vtranq; habitatam. Sed Lemnii quoniam prœlio contenderant, & aliquamdiu repugnauerant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectũ Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quũ Lemno præesset, hac de caussa mortem oppetiit, quod omnes in captiuitatẽ redigebat, atque euertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [1] in malis faciendis delituit. ¶ Et cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. [2] è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii [3] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Huncautem in modum eos Parii correxere: Quum Miletũ veniissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque [4] domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium. lustrantes, vt quemque fundum animaduertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos comperissent, quamnaturrime ad vrbem descenderunt: coactoque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos inueniissent. videri enim illos ita curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Ceteros Milesios,

καταρτισαι.

1 *Sunt qui ἄνευς hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter insf felic. præstabat. Miletus vero eodem tempore magis quam vnquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborass. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii reuocarunt.* 4 Eos plane fortunẽ euersos.

qui prius

qui prius seditionem mouissent, iusserunt horum dicto audientes esse. Ita
xxx [1]Milesios Parii correxerunt. Ex his tunc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat quum Naxii venere iampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii aduenere, obsecrarunt Aristagoram vt aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Histiæi [2]hospitium, ita eos est alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarū præbendum non suppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere: quum audiam octo millia scutatorum Naxiis ac multum longarum nauium esse: tamen omne studiū ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versans: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii [3]instare Aristagoræ vt rem quamoptime posset conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, vt ipsi paciscerentur. magnam videlicet spē habentes, quū ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi iuberent esse facturos, atque adeo ceteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insu-
xxxi larum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, ait Artapherni esse insulam Naxum, non spatiosam illā quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinā, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertā. Proinde tu aduersus hanc regionē ducito exercitū, exules illuc reducens. [4]Quod facienti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum est nos

τοὺς ὡρὴν στασιάζοντας, τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. Γάξιοι μὲν νυν ὕστερον Μιλησίους κατήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν μαχέων τῶν τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, ὃν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατέσχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἐὼν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τότε τὸν ὀνειρον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι ὡρὴν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παρέχοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δέ, βουλευσάμενος ὡς ἂν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς « μὲν ὑμῖν οὐ φερέσβιος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην πα- « 188
ρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐ- «
χόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκταχιλίην «
ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· «
μηχανήσομαι δέ, πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος, ὅπω- «
νοέων δὲ τῆδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φί- « Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος ὁ Δαρείου τοῦ βασιλέος ἀδελφεός.
λος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ἐστὶ παῖς, Δα- «
ρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δὲ ὑπὸ θαλάσ- «
σιόν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχει πάντων, ἔχων στρατὸν «
πολλὸν τε καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω ὃν αὐ- «
τὸν ἐμοὶ ποιήσειν τῶν αὐτὸς χρήζω μάλιστα. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήγματι ἢ δυνατὸν εἴη σφέας καὶ ἔσωθεν ὑποδέκεσθαι δῶρα ἐς ἔλασιν, καὶ δαπάνην τὴν στρατιῆς, ὡς αὐτοὶ σφι ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ὑπαφίκωνται ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὴ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίη κω ὑπὸ τοῦ Δαρείου. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει τοῦτον τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει μὲν οὐ μεγάλη, ἀνὴρ δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἔχοι πολλὰ, καὶ ἀνδραπόδα. Σὺ δὲ ὑπὸ ταύτην τὴν χώρην « στρατηλάτεε, καταγαγὼν ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ « αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ὅδε ἔτοι- « μα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα παρέξει ταῦτα, τοῦτο δὲ τὰ σιτία· « μισθοφόρους τε γὰρ δεῖ ἄγειν ἡμέας « πρὸς

1 Res Milesiorum Parii composuerunt. At tunc ex his vrbib. 2 *Ideſt, Hoſpitii conſuetudinem: Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illis cum Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu huius amicitiæ voluiſſe Naxiis operam nauare, quum potius id eo ſpe quam declarat faceret.* 3 Rem Aristagoræ commendarunt vt eam quam posset optime administraret. *Vel Negocium Aristagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & sumptus in exercitum, vt qui eos redditurī essent. quod magna spe tenerentur fore vt, quū in Naxiorum conspectū veniſſent, illi omnia quæ ab ipsis iuberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non solum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, consequeris, præter sumptus exercitus: (hos enim à nobis——

» τοὺς ἄγοντας παρέχειν· τῶτο δὲ, νήσους προσκτή-
» σεαι βασιλεῖ, αὐτῶ τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης
» ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυ-
» κλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,
» ὑπετείως ἔπι Εὐβοίην νῆσον μεγάλην τε καὶ
» ὀλβιήν, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κατὰ μὲν
τῆ αἰρε- » πετὶ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύ-
θιῶαι. » τας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖς-
» δε, Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἔξηγητὴς γίνεαι τρη-
» γμάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα ἐξηγέεις πάν-
» τα, πλὴν τοῦ νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. αὐτὶ γὰρ τοῦ ἑ-
» κατὸν νεῶν, διηκοσίας τοι ἑτοίμους ἔσεσθαι ἅμα τῷ ἔαρ-
» ι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ τὸν βασιλῆα συνέπαινον γί-
νεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, προσχαρὴς ἐὼν, ἀπῆι ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρ-
ταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντες ἐς Σοῦσα, καὶ ὑποθέ-
μενοι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος
καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν
διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κατέλεγε ὁμίλου Περ-
σέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ
τούτεων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν
Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν·
τοῦ Γαυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, εἰ
τὴν θυγατέρα. μὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τυραννίδα ἠμέ-
σατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραν-
νος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατη-
γὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε ἔχοντα στρατὸν τὸν Ἀ-
ρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ
τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν Ἰάδα
στρατὸν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε προφάσιν ἔχων
Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε
τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς
τὸν Νάξον πλώοιεν. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ
τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) τοιῆνδε συνωνείχθη γενέσθαι· παρήισαν Μεγαβάτεω
τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νέος Μυνδίης ἔτυ-
χε ὁρμέουσα φυλάσσων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος,
ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὴν ἀρχὸν τα
ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, δῆσαι
διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς καὶ τὸ τόρυ· ἔξω μὲν κε-
φαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεδεμένου δὲ τοῦ Σκύ-
λακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ
τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ ἐλ-
θὼν δεήσετο τὸν Πέρσην. τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν
ἐδέετο, αὖτος ἐλθὼν ἔλυσε· πυθομένου δὲ, καὶ τὰ δίκαια
ἐποίησε ὁ Μεγαβάτης, ἐς ἔσπερχε τῷ Ἀρισταγόρῃ.

prębere, qui aduentus vestri autores sumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, ceteraſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiscens, haud difficile inuades Eubœam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem sane ad capiendum, centum omnino nauibus ad has omnes occupandas suffecturis. Huic respondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ sunt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probe ista suades omnia, præterquam de numero nauium. nam pro centum nauibus, ducentæ tibi ineunte statim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoq; regis accedere. His auditis xxxii Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tum Persarum tum aliorum sociorum magna sane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmenidarum, suo ac Darii cōsanguineo: qui (si vera sunt quę post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto atq; Ionum exercitu cū Naxiis, xxxiii profectus est per simulationem eundi in Hellespontum. Atq; vbi Chium peruenit, classem continuit apud Caucasū, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rem indigne ferens, jussit satellites inuentū eius nauis principem, nomine Scylacē, vincire traiectum per thalamiam, *id est*, *foramen per quod remus extat*: ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospitem suum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [2] grauiter admodum ferens, Aristagoram inuasit.

——— qui ducimus, suppeditari par est) verumetiam ditioni regis adiicies insulas, & ipsam Nax. 1 Cuius filiam postea (si vera fama est) sibi desponsatam habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus cuadere cupiens. 2 Id magnæ iniuriæ loco ducens, Aristagoræ succensuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eo nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum naui, ad rem Naxiis quæ
xxxiv impenderet exponendam. Naxii, vt qui nihil minus quam hanc aduersus se classem venturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbem comportare: & se, vt qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptisq; quatuor in obsidione mensibus, assumptaq; à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiã ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerũt, in continen-
xxxv tem reuerterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de caussis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendã compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, litterasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabãt (vt à me superius dictum est) defectionẽ. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atq; etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi
xxxvi intelligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc cõsiderans mittebat. Aristagoras autẽ, quum ei hæc omnia consentanea per idẽ tempus cõtigissent, retulit[1] ad seditiosos tam de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δὲ κῆ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι πόθεν ἦλθε ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ φρήσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δ', ὑμφθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φεράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πρώτοισι τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ δὴ Νάξιοι οὐδὲν πρώτοισι παρεστέκεσαν ὅτι σφέας ὅν τρόπον τοῦτον ὁρμήσεσθαι, ἐπεὶ μηδὲ ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς ὅ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δ', ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου· οἱ δὲ ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, παρεῖχον μὲν πεφευγμένους παρεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μέρας τεσσερεσκαίδεκα. ὡς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτοὶ τῶν Ἀρισταγόρης παρεσπανίσμετο πολλά, τῶν πλοῦνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθεῦτεν τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς φρήσαντες. Ἀρισταγόρης δὲ ὁκ εἶχε τῷ χρήσεται τῷ Ἀρταφέρνεϊ ὁκπλήσει ρωσαι. ἅμα δὲ ὑπιεζέμενον ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τὸ στρατὸ φρήζας τος κακῶς· καὶ Μεγαβάτη ἐμβεβλημένος, ἐδόκεέ τε τὴν βασιληίδα τὴν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέων τε τούτων ἕνεκα, ἐβούλευετο ἀπίστασιν. σημήνασθαι δὲ κῆ ἐγίνετο τὸν κεφαλῆ ἀπορῖχθαι ὁκ Σουσίων παρ' Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασιν Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, δι' ὡς μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων ὃν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλῆ, ἔστιξε, καὶ αὖτις ἔμεινε διαφῦσαι τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τὰς τρίχας ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ δι' ὃ μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας, καὶ ἰδέσθαι ἐς τὴν κεφαλήν, τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀποστᾶσιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὰ ὑπὸ Σούσοισι. ἀποστάσιος δὲ γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ὅτι θαλάσσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμῶς ἐς αὐτὴν ἦξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρης δὲ συνεπιστὰς τὸ αὐτὸ χρέον πρώτοισι ταῦτα συνελάμβανε. ἐβουλεύετο δὲ μετὰ τῶν στασιωτέων, ὁκοτέρῃσι τῷ τε ἑωυτοῦ γνώμῃ

1 Ad sux factionis homines

καὶ τὰ ποιεῦντα τῶν Ἱστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην καὶ τοῦτο ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέι τῶν Περσέων αἴρεεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεὶ τοῦ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ἔχοντας ναυκρατίην τῆς θαλάσσης ἔσεσθαι. ἄλλως μὲν ὦν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ὁρᾶν ἐσόμενον τοῦτο, βιήσασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ὑπερκρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ὅπως αὐτοῖσί τε ἔξεστι χρήμασι χρέεσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν θωῦμα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόντα, ἐόν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν νεῶν ὑπαπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰατραγόρεω κατὰ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μιλησέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω Τερμηέα, καὶ Κόην Ἐξάνδρου, τῷ Δᾶρδος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ οὐκ ἔτι ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πρῶτα μὲν ὑπὲρ Δαρείου μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετιὼν τὸν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίσταντο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλωσάντων ὑπὸ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅταν εἴη ἕκαστος. Κόην μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ ὃν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες αὐτῶν ἀπέστησαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὖτις ἐς Λακεδαίμονα τεμπρεὶ ἀπίστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληίην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum ceteri omnes aſſenſiſſent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecũdo loco ſuadere vt claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet euenturum. ſcire enim ſe Milesiorũ vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atq; ita pecuniã & ipſos habituros ad vtendũ, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodũ à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidẽ ſententia obtinuit, ſed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorum Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuerſus illic agebat, vt conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Exandri filium, quẽ Darius Mitylene donauerat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, compluresque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Dariũm cõminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem[1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, vt ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorũ alios eiiciens, ex aliis autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduerſus Naxum vna ierant, vt ciuitatibus gratificaretur, alium in alia vrbe diuendens, ex qua quiſq; illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, ſine mora productũ lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolũ vertêre, paſſim per ciuitates tyrannorũ abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco iuſſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartę regnũ iam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed eius obitu filius Cleomenes regnabat:

xxxvii xxxviii xxxix

1 Aut aliud legit quam nos, aut male vertit. 2 Alium alii vrbi tradens.

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamẽ ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, [1] ephori his eum verbis incuſauerunt: Si tu tibi nõ proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendũ, Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem vxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earũ rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte cõſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat vxore innoxia, alteram ducere: eoque ſe non eſſe parturum. XL Cui ephori atq; optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius conſulant. Coniugem quã habes vt repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ ſit fecunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam XLI Spartiatice faciens. Non longo interiecto tempore, vxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, [2] quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato vſa: quæ quum reuera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris vxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo ſubiiciendi ſibi partum. Itaq; his indigne ferẽtibus, exacto tẽpore pariendi, ephori increduli feminæ parturienti [3] cuſtodes appoſuerunt: quę Dorieũ peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, aliXLII um filiũ amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatẽ regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

οὐ κατὰ αἰδοῖα γαλῆϊ σχών, ἀλλὰ κατὰ ἦθος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ ζεύξου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπόν, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωυτῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ὀκί οὐ προιοπλέον, ἦθος ὁ Εὐρυσθένεος γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ τίκτει οὐκ σέο, ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δὲ ἀμείβετο, φὰς τουτέων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, προτρεπομένους, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπεῖπα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι προσεχόμενόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τοῦτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον προσδῶμεν οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξεις ὀφείλεις. σὺ δὲ ταύτῃ τε πρώτα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην προσέτι ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κοι λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἰδίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῇ Σπαρτιητικά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐσελθοῦσα γυνὴ τίκτει ὃν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· καὶ ἡ πρότερον γυνὴ ὃν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαι δὲ αὐτὴν ἀληθείῃ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπιπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βουλομένην ὑποβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τῷ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα παρεζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἴθεως ἴσχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἴθεως ἴσχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ ὑστάτην ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Περιηνητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τοσοῦτον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε μανίης, καὶ μανικὸς τὰ πολλά· ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πρώτων πρῶτος. διό τε ἐπίστευε καὶ αὐτὸς ἀναγαθὴν αὐτὸς ἔσεσθαι τὴν βασιληίην. ὥστε δὲ τοιοῦτον φρονέων, ὅτε ὁ πατὴρ Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. Ita Camerar. 3 Dicitur tamen φύλαξαν, perinde acſi ipſimet fuerint cuſtodes.

δαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐς ἡσαντο βασιλῆα
191 ὃν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε
ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασι-
λεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποι-
κίην· ὅτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος,
ἐς ὅππου γῆν κτίσων ἴοι, ἔνθα ποιήσας ὡδέν τῶν νο-
μιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίκετο ἐς τὴν Λιβύην
τὰ πλοῖα· καὶ τὴν ἡγέοντο δὲ οἱ αὐτόθεν Θηβαῖοι. ἀπικό-
μενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χωρέων καλλίστην τῆς Λι-
βύων τῆσδε ποταμόν. ἐξελασθεὶς δ' ἐνθεῦτεν τρίτῳ
ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντι-
χάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συμβουλεύσαντι αὐτῷ ἐκ τῶν Λα-
ΐου χρησμῶν, Ἡράκλειάν τε οἰκίζειν τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς
τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸς
Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς
Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱ-
ρέσει ἐστὶ οἱ τέλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἱρήσειν. τῷδε λαβὼν ὁ Δωριεὺς ὃν στόλον ὃν καὶ ἐς
Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο τῷδε τῷ Ἰταλίην. Τὸν
χρόνον τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε
αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν ὃν ἐωυτῶν βασιλῆα ὅτι Κρότω-
να μέλλοι στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας τῶνδε
δεήσεας γνωμένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι ἀμυνῆ-
σαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὅτι
Σύβαριν Δωριεύς, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. Ταῦτα
μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ τοῦδενα σφίσι φασὶ
ξεῖνον τοῦτον πεπολεμῆσθαι τοῖσι περὶ Συβαρίτας πο-
λέμου, εἰ μὴ Καλλίην τὸν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον
μοῦνον· καὶ τοῦτον ὀπῶπα τοιῶνδε· τῷδε Τήλυος τοῦ Συ-
βαριτέων τυράννου ἀποδρήσαντα ἀπικέσθαι τῷδε σφέ-
ας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱρὰ ἐν τοῖσι ἐχώρεε χρηστὰ θυομένῳ
ὅτι Κρότωνα. ταῦτα δὲ οὐκ ἔθελον λέγειν. Μαρ-
τύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συ-
βαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ ἱρὸν ἐόντα τῷδε τὸν ξηρὸν
Κράγιν, ὃν ἱδρύσασθαι σὺν ἑλόντα τὴν πόλιν Δωρι-
έα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραγίῃ. τοῦτο δὲ,
αὐτοῦ Δωριέος θεσπέσιον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦν-
ται, ὅτι τῷδε τὰ μεμαντευμένα ποιέοντι διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέτρηξε μηδέν, ἐπ' ᾧ ἐστάλη
ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ'
ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δὲ αὖ Κροτωνι-
ῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα
ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ
δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ
συνεπολέμησε τῷ Συβαριτικῷ πολέμου Δωριεὺς,

dæmonii Cleomenẽ ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oracuło, in quam terram ad vrbem condendam tenderet, neq; quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem nauigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. V- XLIII
bi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiã præteruehebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ XLIV
cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatę Dorieũ vt sibi opem ferret orauere. Hic precibus inductus, vna cum illis aduersus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiã se peregrinũ in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Telỳ Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo aduersus Crotonẽ, non litaret. Hæc isti aiunt, XLV
quarum rerum vtrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieũ capta vrbe aiunt extruxisse Mineruæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necẽ, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinã regionẽ obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ ipse eum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam vsque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autẽ & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hæc pro se vtrique eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere
XLVI quisq; mauult, his accedat licet. Nauigarunt autē cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socii, Thessalus, & Parætbates & Celees & EVryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus atq; Ægestanis, in prœlio occubuerunt, vno tantum ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupauit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulissel, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eā obtinuit. nam Selinusii impetu in eum facto, quum ad Iouis forensis aram con-
XLVII fugisset, obtruncarunt. Dorieo & vic & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ,[1] Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremē, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est*, *victor certaminis ad Olympia*, & [2] omnium illinc Græcorū speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulturæ eius heroico monumento extructo, Ægestani hostias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac sine liberis decessit, vna duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terrę ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquiū vbi venit, ita ad eum inquit,[3] Studium meū Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorq; maximus est, tum vero vobis, & eo maior quo magis ceteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθείῃ δῶ οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. Τοῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ παρ' ἑκατέροισι τῆς πείλεται αὐτέων, τάδε σι προσχωρέειν. Συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσαι Σταρτηπτέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπείτε ἀπίκοντο ὀπωπτρόλφες τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἑσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μοῦνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων ἀπέφυγε τὸ τοῦ τε πάλος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς ἑσπερίης τοὺς ἀπεληλυθότας, ἔσχε Μινῴην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίους τῶν μουναρχέων Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουντίων, καὶ ἐμουναρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπιστάμενοι ἀνδρα ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγορείου βωμόν. Συνέπεσε δὲ Δωριεῖ τῷ συναπεθάνε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τῆ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φθονηθεὶς δὲ τὸν γάμου εἵνεκα πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος συνέπεσε οἰκίην τε τελέσαι καὶ οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· τοῦτο δὲ ἑωυτῷ κάλλος ἐνείκατο παρὰ Αἰγεσταίων τὰ σοβεὶς ἄλλος. ὅτι γὰρ τοῦ ἡρῴου ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τούτῳ τρόπῳ τελεύτησε. εἰ δὲ ἐμείνατο Βασιλεύοντος ἔτι Κλεομένεος, καὶ κατέμεινε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμονίων. οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέβαλε ἅπαντας, θυγατέρα μοῦνην λιπὼν τὴν οὔνομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δὴ ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος ὦν ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ σύ γε ἐμεῦ μὴ θωυμάσῃς τῆς σπουδῆς ἀπίξιος· τὰ κατέχοντα γάρ ἐστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι αἰσχρὸν, καὶ αὐτὸν ἐλευθέρων, ὄνειδος ἐν ἄλλῃσι μέγιστον ἡμῖν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔπι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ἐσόῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νεῦ ὦν

1 Crotone exulauit: frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes. de eo enim nunc agitur, vt Iones ex liberis serui fiant. quod cū nobis ipsis dol. max. est, tum inter ceteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præestis. *vel, præsides estis.*

» τοὺς θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς
» δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. Ὑπετέως δὲ ὑμῖν
» ταῦτα χωρέειν οἷά τε ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβα-
» ροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ
» μέγιστα αἰνέετε ἀρετῆς πέρι. ἥντε μάχη αὐτέ-
» ων, ἔστι τοιάδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. αἰανξυ-
» δέας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρ-
» βασίας ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι. οὕτω ὑπετέες χειρω-
» θῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τοῦτοι ἤπειρον ἐ-
» κείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι σύμπασι ἄλλοι-
» σι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλ-
» κός, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδρά-
» ποδα. τὰ θυμῷ βουλόμενοι, αὐτοῦ δὴ ἔχοιτε. καὶ-
» οἰκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴω-
» νων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοί, οἰκεόντες τε χώρην ἀγα-
» θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλε-
» γε ταῦτα ἐς τοῦτο τῆς γῆς τοῦ εἶδον, τοῦτο ἐφέρετο ὁ
» πίναξ ἐκτετμημένος. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων
» ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ ποὸς τοῦτο
» ἠῶ, πολυποιμενώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐ-
» γὼ οἶδα καὶ πολυκαρποτάτοι. Φρυγῶν δὲ ἔχον-
» ται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τού-
» τοισι δὲ προσουροι Κίλικες, κατήκοιτες ἐπὶ θά-
» λασσαν τήνδε, ὅθι ἥδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ
» πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ ὃν ἐπέτειον φόρον
» ὑποτελοῦσι. Κιλίκων δὲ τοῦδε ἔχονται Ἀρμένιοι,
» οἱ οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμέ-
» νων δὲ, Ματιηνοί, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
» τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ καὶ τοῦδε ποταμοῦ τὸν
» δὲ Χοάσπεα κεκριμένα ἐστὶ τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα
» βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρη-
» μάτων οἱ θησαυροὶ σύνθυρα εἰσι. ἑλόντες ὦν ταύ-
» την τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλού-
» του πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ τοῦδε μὲν χώρης ἄρα οὐ
» πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔρων σμικρῶν,
» χρεὼν ἐστὶ ὑμέας μάχας αἰνὰ βάλλεσθαι πρὸς τε
» Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ
» Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν,
» οὔτε ἀργύρου, τῷ πέρι καί τινα σπάνει προθυ-
» μίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. θαρσέοντες δὲ τῆς Ἀ-
» σίης πάσης ἄρξειν ὑπετέως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε;
Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ
» ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί
» τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν
ἐς τοσοῦτον ἤλασαν· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγέ-
νετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

pet deos Græcos eripite Iones à ſeruitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem euaſiſtis, [1] & genus pugnandi eorum huiuſcemodi eſt: breues arcus ac breuia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (vnde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt ceteris vniuerſis, tum auri, (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tũ æris, tum variæ veſtis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, vt ego diſſeram. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, aurorã verſus, pecorum copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines ſũt Cilices, huius maris accolæ, vbi hęc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributũ annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terrę Ciſſia hæc confinis eſt: in qua iuxta fluuium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. [2] Hanc vos vrbem ſi animoſe ceperitis, iam cum Ioue de diuitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduerſus Meſſenios [3] veſtros conſortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil eſt neque auri neq; argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortẽ periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundę, aliud quippiã prœoptabitis? Hęc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduũ tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. vbi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locũ de quo conuenerant, ventũ eſt,

χοάσπεα

Σοῦσα

χρήματα θησαυροί

πόλεμος ἐστὶ

1 Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breue ſpiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt, adeo eos ſuperare facile eſt. *Alii κυρβασίας aliter exponunt.* 2 Hanc vos vrb. ſi ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis. 3 Viribus vobis pares,

inter-

interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto [1] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [2] eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eũ dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [3] vndecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciendo eo peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanq; itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiã & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminẽt portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuiũ transmittere. est & [4] præsidium magnum supra illũ. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum [5] montibus posita duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

εἴρετο ὁ Κλεομένης ὅν Ἀ εἰσταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης ἡ Ἰώνων ὁδὸς εἴη πρὸς βασιλῆα. ὁ δ' Ἀ εἰσταγόρης, πάλαι ἐὼν σοφὸς, καὶ βαβάλλων ἐπεῖνον δὴ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει οἱ ὡς, τριῶν μηνῶν φαίη εἶναι τὴν ὁδόν. ὁ δ', ὑπαρπάσας ὃν ὑπόλογον, ὃν ὁ Ἀ εἰσταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλαξεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυσμέων ἡλίου. πολλὴ γὰρ λόγον ἀποφαίνεαι λέγων Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀπάγειν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, οἶε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δ' Ἀ εἰσταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, οἶε ἐς τὴν Κλεομένεος· ἐσελθὼν δ' εἴσω, αἴτε ἱκετεύων, ἐπακούσας, ἐκέλευε ἐκ Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεζόμενον γὰρ δὴ τῷ Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὐνόμα ἦν Γοργὼ τυγχάνει τὸ δὲ οἱ ἦν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τὸ παιδίον εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀ εἰσταγόρης ἀρξάμενος ἐκ δέκα τάλαντων ὑπεσχνέετο, ἢν οἱ ἐπιτελέσῃ τὸν ἐδέετο. αἰεὶ δὲ οἱ ἐπὶ τοῖσι Κλεομένεος, παρεβάλλων ὁ Ἀ εἰσταγόρης· ἐς ἃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ ὁ παιδίον ἐνδαξάτο, Πάτερ, ἀπαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀπὸς ἀΐῃς. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίῳ τῇ παραινέσῃ, οἶε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀ εἰσταγόρης ἀπαλλάσσετο τοπαράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐδεήθη ἔτι πλέον ἐπισπεῖν περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς βασιλῆα. Ἔστι δὲ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανσυχῆ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· διὰ μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τοιοίδε εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ὀγδωήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσασι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διαβῆναι δι' ποταμοῦ· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐστὶ αὐτοῦ. διαβαίνει δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δεόντες εἰσὶ τεσσεράκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅπῃ δ' ἐς τοῖσι τούτων οὔρεσι διξαί τε πύλαι διεξελᾶσι, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψαι. ταῦτα μὲν διεξελάσασι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσι σταθμοὶ,

193

χρ' ἐπακοῦσαι οἱ ἔλεγε τὸν Κλεομένεα, ἐπιπέμψαντα

1 *Olea ramo lana obuoluto, quo supplicantes vtebantur. vnde deducta est vox Graca quasi* supplicatoria *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiã amitteret, quippe qui ab eo vt aurem sibi accõmodaret, supplicter peteret. Assistebat enim &c. *vel, adstabat. legendo potius* παρεστηκει *quam* παρεστηκει, Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ικετεύων *i* παρεζόμενον, *ex ver. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex* ὃν δέκα *fecit* ἐνδέκα, *quã ex regnatur ab* ἔχειν.
4 *Vel, arx. aut castellum. vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus

παρασάγγαι ἡ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ὅρος ἡ Κιλικίης καὶ ἡ Ἀρμενίης ἔστι ποταμὸς νηυσὶ διαπλωτός, τῷ
ιβ Εὐφρά- τας. οὔνομα Εὐφράτης. ἐν δὴ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δ', ἑξὴκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι.
ποταμοὶ δὲ νηυσὶ διαπλωτοὶ τέσσερες ἐκ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη ἐκπορθμεύσαντα εἶναι· πρῶτος
ιγ Πίχης. μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὠυτὸς ὀνομαζόμενος· οὐκ ὠυτὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερος, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τοῦ πρώτου, οὔνομα ἔχει Γυνδης, ὃν Κῦρος διέλαβε ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσὶ τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ὅσα ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ διαπλωτόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μέν νυν σταθμῶν τοσαῦται εἰσὶ ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα διαβαίνοντι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλείη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα) τεσσεράκοντα στάδιά ἐστι, (ὡς περ οὐτός γε δυώδεκα) ταῦτα ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τετρακισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, διαισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. Οὕτω τοι Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἰπόντι πρὸς Κλεομένεα
ιδ Λακεδαιμόνιον, εἰ τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἴρητο. εἰ δέ τις ὃ ἀκριβέστερον τουτέων ἐπιζητεῖ, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν γὰρ ὁδὸν Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πρὸς ἁλὸς ἀπὸ θαλάσσης τὴν Ἑλληνικὴς μέχρι Σούσων (ἔστι γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλέεται) τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. οἱ γὰρ δὴ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ ἔστι τριηκοντάκις ἡμερήσιοι μηκυνόμενοι ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐλευθερώσας ὧδε τυραννευομένας ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυραννεύοντος ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν σαφεστάτην ἐν τοῦ ἐωυτοῦ παιδὸς σπαργήσαντα, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia diſtermi-
* nat flumen quod nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſunt diuerſoriorũ quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluuii qui nauibus tranſeuntur quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſarium eſt: primus, Tigris: ſecundus dehinc ac tertius eiuſdem nominis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumerauí primus Tigris ex Armenis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terrã Mantienam tendenti ſtathmi ſunt quatuor: vnde in regionem Ciſſiam tranſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ vero quadraginta duo & dimidiatus, ad fluuium Choaſpem, qui & ipſe nauibus tranſmittitur. ſupra quẽ vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſunt centum vndecim. Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quod ſi iter regium recte metiamur paraſangis, & paraſanga valet triginta ſtadia, (vt valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia ſtadiorũ & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, conſumuntur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente trium menſium iter eſſe, recte dicebatur. Quod ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoq; ego indicabo. nam iter ab Epheſo ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico eſſe [3] tredecim millia ſtadiorum & quadraginta. Ex Epheſo enim ad Sardis, quingẽta & quadraginta ſtadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimeſtre.

¶ [4] DIGRESSVS è Sparta Ariſtagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Poſtquam Hipparchum Piſiſtrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in ſomnis viſionem cladis ſuæ euidentiſſimam vidiſſet, interfecere Ariſtogiton & Harmodius, priſco genere Gephyræi, poſt hæc nihilominus Athenienſes, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

1 Maticnis. & paulo poſt Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim 4 Exactus autem Sparta

Viſio

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hęc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atq; speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

[1] *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

[2] Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verum, vt ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quę nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. vnde Cadmeis primũ per Argiuos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Athenien sibus autem recepti sub conditionibus sunt vt ciues inter eos essent, multis [3] nec memoratu dignis

LVIII quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero litteras, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices vtuntur: progressu vero temporis, vna cum sono mutauerunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisq; circa locis eorum accolæ Iones essent, [4] qui litteras à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cũ suis pauculis collocantes, in vsu habuerunt: & in vtendo confessi sunt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaq; consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* [5] *sirporum*, pellibus caprinis ouillisq; vtebantur: adhuc quoque ad meam vsq; memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scri-

LIX bunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν νυ ὄψις τῷ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ὧδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὰ οἱ ἐπιστὰς μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικέων δίκας οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγίνετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑπερπεθέμενος ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τῷ ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐπὶ τὴν ἡμέρην τελευτᾷ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγένηντο ἐξ Ἐρετρίης τὸ ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὑρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων ἐκπεσόντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας δεξάμενοι ἐδίδαξαν, σφέων αὐτῶν ἐς πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων, ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τῶν τὸν δὴ τότε Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἔφαμεν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐπ' ἀπαν βίβλοισι ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Εἶδον δὴ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁμοίως δὴ εἰς τῶν τρίποδων ἐπιγραμμα ἔχει,

1 Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primũ autem dies illuxit, hæc ad somniorũ coniectores aperte retulit. *Vel, Hæc somn. coniectoribus palam communicauit.* sed postea repudiata visione, *vel, quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebrauit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus litteras didicissent, forma paucarũ quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam sparserunt, (vt æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

Ἀμφιτρύων μ' ἀπέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Ταῦτα ἡλικίῃ δὴ εἴη κ' Λάϊον ὃν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δ' τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τοιῷδε λέγει,

Hæc fuere circa ætatẽ Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν εὐκλεὲς ἄγαλμα.

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacrauit speciosum munus, Apollo.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱππακόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷὐτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱππακόωντος, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου. Τέτατος δ' τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicauit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatẽ OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & LXI is hexametro carmine, ait,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι
Μοναρχέων ἀνέθηκε τεὸν εὐκλεὲς ἄγαλμα.

Laodamas ipsum tripodem sua in vrbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μοναρχέοντος ἐξαναστάται Καδμεῖοι ὑπὸ Ἀργείων, καὶ τράπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, αἰσχρέονται ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἵδρυται ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν ὧδε μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τὰ ἀναλαβεῖν ὃν κατ' ἀρχὰς ἄλλον λόγον, ὡς τυραννέων ἐλεύθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραμένου Ἀθηναίοισι, μάλιστα ὃν Ἱππάρχου θυγατέρα, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοί τε καὶ ἐλεύθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίζαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτον δὴ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων ὃν νηὸν μισθοῦνται ὃν ἐν Δελφοῖσι, ὃν νῦν ἑόντα, τότε δὲ οὔκω, τὸν τὸν ἑξοικοδόμησαν. οἷα δὲ χρημάτων ὄντων ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἀνδρες δόκιμοι ἀνεκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τῷ προσεδείγματος κάλλιον, πάντα τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, eiecti sunt Cadmei ab Argiuis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea [1] in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: vbi sunt ab eis templa extructa seorsum à ceteris, cũ alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum LXII Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera m, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, [2] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vna cũ ceteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimuero quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde à suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, [3] ac cetera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt.

1 *Legit* ὑποκλευθέντες *pro* ὑπολειφθέντες. 2 Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cetera, quum ex lapide Por.

Vt igi-

LXIII Vt igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, ſiue priuato ſiue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quũ ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia euocauerunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios vbi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitauere: planitiẽ Phalereorum detergunt, eumq; locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cũ alios multos, tum vero Anchimolium interemit: ceteros qui ſuperfuere, ad naues repulit. [1] Huncin modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, iuxta Herculis
LXIV templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congrẽſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis. qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad vrbem pergens, vna cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos.
LXV [2] Neque tamen omnino Piſiſtratidas eiecere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaq; quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀπέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι· ὁκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῃ σφόλῳ εἴτε δημοσίῃ χρησόμενοι, πρῶτα φέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τὠυτὸ πρῆγμα ἐξεφαίνετο, πέμπουσι Ἀγχίμολιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἀνδρα δόκιμον, στρατῷ, ὃν ἐξελαύνοντα Πεισιστρατίδας ὡς Ἀθηναίων, ὅμορά τε καὶ ξείνιους σφι ἐόντας πολλὰ μᾶλλον τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τῷ στρατῷ ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἵππου ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοῖς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοις οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κειράντων τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἐπισιμον ποιήσαντες τὸν τόπον χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὸν ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχίμολιον· τοῖς δὲ περιλοιπομένοις αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαι. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅπως τὰς Ἀθήνας, στρατηλὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιλειπόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅπῃ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πρῶτος δὴ ἔσχε τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ὅτε γὰρ ἐπέστρωτο ἐπιτήδεον ποιήσασθαι, οὔτε Πεισιστρατίδαι σιτίοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αὐτοὺς ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συνετυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος. 196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas vlla ratione eieciſſent, *vel præſtigaſſent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoq; vbi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reuerſi fuiſſent. Sed res contigit quæ vt illis perniciosa, ita his adiumento fuit.

ἐπωνεκπεπτώκεσαν γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἁλόντες. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πρώτην αὐτέων τὰ πρήγματα συνετετάρακτο. παρέμεινε δὲ ὅμως καὶ μετὰ τοῦτο τοῖσι τέκνοισι, ἐς οἷα ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ περ ἔτεσι ἐπὶ πλείοσι ἐόντες ἐπήλυδες ἐόντες, ἐβασίλευσαν Ἀθηναίων βασιλῆες. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὸν οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι, ὃν Πεισίστρατον, ἐπὶ τῷ Νέστορος Πεισιστράτου ποιήσιμος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλεύθερωθέντες ἔρξαι ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρόσθε φράσω. Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, εἰχὼς μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀταρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτῷ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν πρὸς δυνάμιος· ἐνδυόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλῆτος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξεύρων, πρὸς Αἰάντος. τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτ' ὃν ἐωυτῷ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τὰ Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος πολλὰ πρώτων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἥρωον γὰρ ἐὼν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἄδρηστος ὁ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ μιν Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λευοῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου,

[1] nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [2] ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius aduentitii, tamen Athenienſium reges euasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edisseram. ¶ Athenæ, LXVI quum magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere maiores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [3] Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quã vetusta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [4] Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Aiacis: quem etsi hospitem, tamen adiecit, vtpote finitimum ac sociũ. Qua in re videtur mihi Clisthenes LXVII hic auum suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tantopere celebrantur. Neq; hæc modo summouit, sed etiam optauit monumentũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum eiicerer. Cui Pythia respondẽs, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c. 3 *Pythiæ persuaserat vt id faceret quod paulo ante narratũ est.* 4 Geleontis

reuersus

reuersus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle ſe [1] afferre Sicyonem Melanippum Aſtaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in vrbem intulit: atque ei fanum in ipſa curia deſignatum exædificauit munitiſſimo in loco, in quem intulit Melanippum. [2] Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quod & Meciſtem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet. Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus proſequebantur, tum vero [3] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtum venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, ceteras vero ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum

LXVIII egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [4] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio*, nomen indidit. itaq; hi tribules Archelai vocabantur: ceterorũ autẽ alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt, aſinales*: alii, Chœreatę. *id eſt, porcales*. Histribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperante, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quę poſtea [5] inter ſe reputantes, in alia tranſtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine Ægiales, ab Ægialo Adraſti filio.

LXIX Hæc Sicyonius Cliſthenes: [6] & ipſe (vt mihi videtur) præ contemptu Ionũ, ne forent eædẽ ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenem ſibi cognominem imitatus eſt. Quum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidẽ phylarchos, *id eſt, tribuũ præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atq; cõpoſito, erat

ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβουλεύετο μηχανὴν τὴν αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δέ οἱ ὀξυρηχὴς ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη ἑλεῖν ἐπαγωγὴν Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μνήμην ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (ἦν γὰρ τοῦτο δεσποσύνης) ὡς ἐχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπέκτεινε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δέ οἱ ὁ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ καρτερὴν τιμὴν τὸν Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρη ἐὼν αὐτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτᾷ δοὺς Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ χοροῖς, τὰ πάθεα αὐτοῦ μᾶλλον χηίοισι χορηίοισι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χορὸς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα θυσίαι τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὀνοὺς γὰρ καὶ ὗς τε καὶ ὄνους τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ἕτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δέ, Ὑᾶται· ἄλλοι δέ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δέ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι ὀνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείου τεθνεῶτος, ἔπι ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπεσε μέντοι λόγῳ σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τὰς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτης δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τὸν Ἄδρηστου παῖδος Αἰγιαλέος, τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τὸν Σικυωνίου τοῦ θυγατριδέος, καὶ τὸ οὔνομα ὅτι τούτου ἔχων, δοκέω ἐμοὶ, καὶ ὅτι ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον προεστεῶτα ἀπωσμένον, τότε πρώτων ποιέεται τὸν ἑωυτοῦ μοίρῃ προσηγήσατο. τὰς Φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείους ἐξ ἑλαττόνων. δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένειμε ἐς τὰς Φυλάς. ἦν τε δὴ δῆμον προσθέμενος

1 Reducere. *Sic inſeq.* 2 Reduxit autem Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) vt Adraſto inimiciſſimum, quod & Meciſt. 3 Eius infortunia choris tragicis decorabant. 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus ὗς & ὄνου, *id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſent, vltimas ſyllabas addebat. 5 Quum apud ſe expendiſſent. 6 *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autem Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, &c.

πολλῷ κατύπερθε τῶν αἰτησασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑκατέρῳ ὁ Ἰσαγόρης αἰτητὸν ἐποιήσατο τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα ὃν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνον ἑωυτῷ ἐκ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. ὃν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμψας ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπίλεγον. ταῦτα δὲ πέμψας, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τῆς Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συγγασιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε· πρόσφορον δὲ ἑταιρηίην τῶν ἡλικιωτέων, καὶ παραλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀναστήσασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας ἐπεξελθόντες, πλὴν θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔσχε Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν τῆς Πεισιστρατείου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμψας ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ἐπεξέρχε· μετὰ δὲ, σχεδὸν ἥκοντι παρὰ τὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέει ἑπτακόσια ἐπίσια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ἐπέστελλε ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιφερομένης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιῶται αὐτὴν καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπιόντες ἐκποδὼν ἐξέρχοντας ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τὰ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἐσέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων ἥδη αὐτὴν καταστρέφεσθαι, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτοῦ ἀνεῳχθῆναι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσιθ' ἐς τόδε ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτόν Δωριεῦσι παρίεναι ἐνθαῦτα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρεε

multo superior iis qui erant contrarię factionis. [1] Superatus in partibus Isagoras, LXX hoc inuicē excogitauit, vt Cleomenem Lacedæmoniū aduocaret, iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitē factum: qui quidē culpabatur quod ad vxorem Isagoræ ventitaret. is missō primum Athenas caduceatore, Clisthenē eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicens. nam Isagoras atque amici eius nō erant affines cædis cuius insimulabantur [2] Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, LXXI *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatę tyrannidis cōpertus est. Simulato nanque æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere non potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorū, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per LXXII nuncium eiecit Clisthenem atque piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, nō magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Athenienſium, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mandare: verum reluctante senatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Isagorasque cum suæ factionis hominibus arcem occuparūt. quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [3] rato effecto quod Cleomeni dictū est. nam ei ad occupandam arcem ascendenti, & ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non sum, sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens,

1 Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebant, at ipse *Isagoras* nequaquam, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.
3 Omine Cleomeni raro effecto. *Id est, Raro effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel, Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, statim post, κληδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Ceteros autem ad necem vinxere Athenienses,& in iis Timesitheum fratrē eius, cuius manualia opera atq; strenuitatē maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti
LXXIII mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatē. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiū prætor, quinam homines essent Athenienses,& vbi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nunciis audiuit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatē: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, vehe-
LXXIV menter accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenien sibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenien sem vlcisci, tum Isagorā constituere tyrannum, qui vna cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit,& ex composito Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, vltimos Atticę populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorū & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferūt.
LXXV Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes iniuste à se agi, [1] auerterunt se, atq; abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tēpore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitū ambo comitabātur. Porro tūc

ἐπιχειρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἀξέπιτος ἐγένετο μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναίους κατεδίωσαν τῇ ὀπισθοφυλακίῃ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον ὄντα ἀδελφεόν, τῶν ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. ὅτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. 198
Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ὀπίσια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μετεπεμψάμενοι, πέμποισι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι τοῖσι Πέρσῃσι. πυθόμενοι δὲ ταῦτα σφι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπηρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκεόμενοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ τοῖσι τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρύψατο σφι τάδε· εἰ μὲν δίδοσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ δίδοσι, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι βουλευσάμενοι περὶ σφέων αὐτέων ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. ὅτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὰ ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ὀπισάμενος θείῃ εὐβουλίῃ ἔπεσι καὶ ἔργοισι τοῖσι Ἀθηναίων, συνέλεγε πάσης Πελοποννήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς ὃ συλλέγει· πᾶσαν δὲ τήν τε ἐπέλασιν ὃν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον κατάσησαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος σὺν τῷ ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην μὲν τὴν αἱρέουσι, καὶ Ὑσίας, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὀπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὀπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ πρὸ ἀμφιβολίης ἐόντες, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἔδοσι τὸ Ἐλευσῖνι αἰτίην ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνάπτειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβαλόν τε καὶ ἀπῆλασσαν τὸ μή, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγών τε τὸ στρατὸν οὐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν ὀλίγῳ τι τῷ πρόσθεν χείνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαφορῆς, ἐτέθη νόμος ὑπὸ Σπαρτιητέων, μὴ ἄξεινα ἕπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἄξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως μὲν ἀμφότεροι εἵποντο. τὸν δὲ ἕτερον τούτων τὸν ἑτέρου, καταλείποντας καὶ τὸν Τυνδαρείδεων τὸ ἕτερον. τότε δὲ δὴ καὶ ὅτοι ἀμφότεροι, ὀπίσω ἐόντες σφι, εἵποντο. τότε δὴ

1 Sententiam mutauerunt.

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τάς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὸν Ἀττικὸν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, τοῦτο ὃ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς μὲν καλέοιτο· δεύτερον δὲ ἐν τείτου, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι πίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα μὲν ἐπετίμων ποιεῦνται ὅτι Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ὅτι ὄν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδόντι τὰς Βοιωτὰς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ὅτι χειρέφν. συμβάλλοισί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κρατέοντες δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῇ δὲ αὐτῇ ταύτῃ ἡμέρῃ οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ὅτι τῶν ἱπποβατέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἱπποβάται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσάν σφεας δημοτελέσι ἀποτιμησάμενοι. 199
Τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδίατο, αἰεχρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἷπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν πρὸς ἐσβολὴν ἐσιούσῃσι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλυσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου. αἴτιον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην αἱ ἔθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χαλκεον· ὃς δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἔσηκε πρόσω ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὅτι γέγραπται δέ οἱ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Γαῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν νύζηντο. δηλοῖ δὲ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πολλαχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἐστὶ χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,

ceteri socii qui erant in Eleusine, cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quarto tunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandũ ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerũt, hæc expeditio recte vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventũ est: quarto, quũ Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quarto tũc Dores aduersus Athenas expeditionẽ sumpserunt. Dilapso igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripũ iere suppetias. His conspectis Athenienſes putarunt sibi cum eis prius quam cum Chalcidensibus pugnam conserendã. itaque congressi cum illis egregie superant, permultisque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vna cũ Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto post binis mulctatos minis soluerunt: eorumq; vincula quibus aligati fuerant, in arce suspenderunt: quę ad meam vsque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasũ spectantis. Decimam quoque [1] redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotúm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæc de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augescebant. Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tantum, sed vndiq; datur intelligi: si Athenienſes etiã quamdiu tyrannis subiecti fuerũt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant:

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

1 Pecuniarum à singulis in pretium redemptionis persolutarum

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant, [1] de industria peccasse, tanquã domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisq; rem gerere properabat.[2] Athenienses ita agebant.

LXXIX ¶ Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebatq; vt[3] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. [4] Reuersis qui missi ad oracu-lum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atq; concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet?[5] nũquid potius hoc non habendum pro oraculo?

LXXX Hæc illis ratiocinãtibus, quidã re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt Æginetas rogemus vicem nostram vlciscí. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis orauerunt. Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenien-sibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses [6] Bœotiis incumberẽt, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cum alios multos populos in cetera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem

LXXXII Athenienses afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quũ sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μαχρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν τοῦτο ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προθύμως ἐπειρᾶτο κατεργάζεσθαι. οὕτω μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι πρασθαι Αἰακίδας. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι πίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ἐξενείκασα, ἐκέλευε τοῦ ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίλω ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεχθέντων αὐτέων τὸ ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὦν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανάγραιοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν ἀεὶ μαχόμενοι, προθύμως σὺν ἁμαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἴ τε δὴ κοτε μαθών τις, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον· Ἀσώπου λέγονται θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι πμφρητήρων γενέσθαι. καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη τούτης ἀμείνων ἐδόκεε φανέεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ὅτι καλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων. οἱ δὲ σφι αἰτέοισι ὅπως συνέπεμπον τὸς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρωμένων δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως προσπεφευγότων ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τὸς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δυσδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐούσης πρὸς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπτιωμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ὑπτιώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὸν Ἀττικὸν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίοις ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προσοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐλύετο ὧδε ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι, ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remisse agere voluisse. *Vel*, *Opgram sedulo non nauasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel*, *Hic igitur erat rerum Athenienſium ſtatus.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reuersi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent.

προμαντέων

ἔχθρης ἐς

σαλ. καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἄμεινον σφι οἰσεσθαι. ἐπηρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιεύντας τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἔφη κότερα τούτων ἔα, μηδὲ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι τεμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι. (λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαίαι ἔσαν ποτὲ γῆς ἁπάσης κατὰ σκότον τὸ χεῖνον, ἢ Ἀθήνησι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσι δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ τε ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθέι. καταινέσαντες δὲ ὅτι τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῆς τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα σφι τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἡ μὲν γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, καὶ ὅτε τοῦτο, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρείων ἤκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀμφισβητοῦντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. ὅθεν δὲ τοῦτο, νέας τε πεζὰς ἔχοντες, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέσχοντο ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὲ ἐόντες ἀμφοτεροι, ἐδῃλέοντο αὐτοῖς. ὅθεν δὴ ἁλασοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἁρπάσαντες ἀπῆραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἰὴ μὲν νῦν ἔστι οὔνομα, κατὰ δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφέας καὶ χορηγοῖσι γυναικηίοισι κερτομίοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαμόνων δέκα ἀνδρῶν. καλέουσι δὲ οὐδένα μιν οἱ χορηγοὶ ἄνδρα, ἀλλὰ τὰς ἐούσας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱρουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱρουργίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμιλλῶντο τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικηθεῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὅπερ ἐτελέομεν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐστερήθησαν αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, μηδὲ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας τοιαῦτα ἀκέλλειν. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέειν τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μέν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποστέλλειν τριήρεϊ μίῃ τῶν ἀστῶν τινὰς, οἳ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τῆς νεὸς, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τοῦ βάθρου ἕλκειν ἅπασαν, ἵνα σφέα ἀναχωρίσωνται.

rent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respondit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarent. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se vero dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: tertaque sua fructum eis ferente, quod conuenerat Athenienſibus persoluebant. Eo tempore atq; superiori Æginetæ Epidauriis parebant τῦ in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter se vel actores, vel rei, illuc se conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factiq; hostes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eaque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti ferme procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, sed indigenas feminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non soluebant: cuius rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quamdiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienses misere. Æginetæ negare quicquam negocii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publice cum ciuibus quibusdam: qui Æginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent:

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

1 Probris inlectabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum
LXXXVI se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos vna cum naui veniisse, (facile enim se vnam nauim, atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se vero cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenien sibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræ-
LXXXVII motumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

οὐ δυναμένους δὲ πύτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἕλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελευτῶντας τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ πυτέων ἀλλοφρονῆσαι· τοὺς δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ὀκτὼ πρὸ τῶν ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὖθι ἐς Φάληρον. Ἀ. Θεσπρωτοὶ μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηῒ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίαν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλείους μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέσθαι ἂν δοκέουσι) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ὕστερον πλέειν σφι ὑπὲρ τὴν χώρην· αὐτοὶ δὲ σφι εἴξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. Οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀμφισημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔασαν συλλιωσχόμενοι εἰ τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαι, οὔτε εἰ βουλόμενοι πεῖσαι οἵους τε καὶ ἐποίησαν. Ἀ. Θεσπρωτοὶ μὲν νυν, ἐπεί τε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τετράφθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ ἀπαρτῆσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτά, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρα τοῦτο ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ ὅτι ἀπὸ τούτου χρόνου ἀρτελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀ. Θεσπρωτοὺς μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους 101
ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινήν, καὶ παρεῖναι βοηθέοντας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου ἀρμώσαντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προσμίσχουσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ὑπιπτεῖν ἐσπαμωμένους ὑπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντήν τε γενέσθαι καὶ ὑπ' σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον ὑπολειφθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων ὑπὸ Ἀττικὴν στρατόπεδον ἀρχαῖον τῶν, ὑπ' ἕνα πυτέων προελθεῖν· Ἀθηναῖοι δ', τὸν δαιμόνιον. προελθεῖν μὲν γὰρ οἱ ὑπὸ τοῦ ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήλασε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἐπ' Αἰγιναι στρατευσαμένων αἱρῶν, δῆόν τι ποιησαμένας, κρέων μέτριον ἐξ ἀπόντων σωθῆναι, περιστᾶσαι τὸν ἄνθρωπον ἔχοντα τὸν λαβέσθαι, καὶ κελεύσασαι τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τὴν μὲν ὅτου ἀρα-

φθαρῶσι. Ἀθηναίοισι δὲ ἐπὶ τῷ πάθεϊ δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον· δηλῶσαι μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μεταβαλεῖν αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ γυναῖκες τὴν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῇ ἐγγὺς πλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόῃσι μὴ χρέωνται. Ἔστι δὲ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς τοπαλαιόν, ἀλλὰ Κάφεα. ἐπεὶ ἦγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἐών, τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ ταῦτα ἐπὶ τόδε ποιῆσαι. νόμον ἔθεσάν σφι ἑκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς ὃ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων φόρους μάλιστα ἀναπέμπειν τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς ὃ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτείδων ὀπταχαίων νόμον ἔλοιπον αὐτόθι οἰνεῖν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἕκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μείζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γνωμικὴ ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὀπτικαλεομένων πρόθυμος τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γνωμένων, διαμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὴ ἐδῄουν τῆς Ἀττικῆς τὰ πρόσθαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν, ὑπερβάντας ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰκίην τεινήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τεινηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἔρχεσθαι τῶν πρὸς Αἰγινήτας πολέμων· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἐπὶ δὲ αὐτίκα ὑπεστρατεύοντο, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο τοῦτο τὸ νῦν ὑπὸ τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τεινήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέμενον, ἀκούσαντες ὅκως χρεὸν εἴη ὑπερβῆναι πεπονθότας ὑπὸ Αἰγινητέων αἰάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ τοῦδε ἀζομένοισι αὐτοῖσι, ὁκ Λακεδαιμονίων παρῆμα ἐξεγείροντος, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ὑπὸ τῶν Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

confectum. Idque factum mulierũ visum esse Athenienſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridẽ veſtem gerebant Atticæ feminæ, ſimillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. [1] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, LXXXVIII non Ias olim veſtis fuit, ſed Caira. quoniam omnis priſca veſtis feminarum Græcarũ eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ feminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſere Argiuæ atque Æginææ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatem fibulas geſtauerint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum in LXXXIX Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratum eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque aduerſus Æginam expeditionẽ inirent, aduenit è Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent, tricesimo anno, quum fanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore vt interea multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremum illos [2] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audierc, eatenus ei obtemperandum cenſuerunt vt Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: [3] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quod videlicet audiſſẽt eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab Æginetis, ſi bello abſtinerent. His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, XC Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmenii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egiſſet Pythia

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argiuis & Æginetis hac de cauſſa conſuetudinem iſtam intaluiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue conſecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo vt ibi ex vrceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionem quæ eſt poſt ποιῆσαι, inde tranſlatam ponendam eſſe poſt εἶναι, vt ſit,* "τὴν τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι. 2 *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur. 3 Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel, ſuperſederunt*, quum audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamen ad vlc.

in ipſos

in ipſos atque Piſiſtratidas, duplicem ſe iacturam feciſſe animaduertebant: quod & ſuos hoſpites è patria eieciſſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denunciantibus multa ipſis & [1] indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, XCI [2] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum vllo modo eſſe animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendū promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, [3] Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, [4] quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbem tradidimus: qui poſteaquā per nos [5] liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque eiecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atq; Chalcidēſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis vt alius quis, ſi peccauerit, idem diſcat. Quare, quoniam in illis agendis peccauimus, nunc demus operam vt illuc vna vobiſcū euntes, ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſſa Hippiam & vos è ſua quoſq; vrbe accerſiuimus, vt publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei XCII quæ abſtulimus. Hęc Spartiatæ. Quę quum alii ſocii non probarent, quumq;

ὅτι σφέας τε καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξελήλακεσαν ἐκ τῆς ἑωυτῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάεις οὐδεμίη ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔπι τε τοῖσι τούτοισι ἐπῆγον σφέας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνόσια ἔσεσθαι αὐτῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος ἐκμήσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων 20α ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἐκτῶντο πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελασθέντες δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῇ ἐπιμίους ἐόντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ ἄστυ τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τε ἑωυτῷ τὸν δυνήσοιτο, καταχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες τοιαῦτα ἔπεμπον, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τὸ ἐς Ἑλλήσποντον, ἐς ὃν καταφύγεσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγκινώσκομεν ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐσπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τιμαλίσια, καὶ ἀναδεκτέους ὑποχειρίους παρέξειν τῇ Ἀθηναίῃ, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς αὐξήσε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, ἐς δὲ Φύσας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ πλησιόχωροι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, πάλαι δὲ καὶ ὑμῖν ὀκνήσαντες ἂν μαθεῖν ἁμαρτόντων. ἐπεὶ ὦν ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, ἰοῦσι πρὸς σφέας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι πειρησόμεθα αὐτῶν. ἦλθον δὴ δι' ἃ εἵνεκα τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ χρησώμεθα καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὖτ' ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νυν ἄλλοι

1 Hoſtilia, *vel, atrocia*, ab Athen. fut. quorū *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ *&c. vt τῶν πρότερον referat χρησμῶν.*

2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quū hæc oracula in eorū manus peruen ſſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſiderat ſent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui iuris eſſet*, viribus parem ſuæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendū fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quū animaduertiſſent, acciſiuerunt Hipp. 3 Conſcii nobis ſumus nos haud rect. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam eiecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: vt & iam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non caute ſe ergo illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi ſicut & illud δίξαι φύσας.*

τῷ Σωκλείης ἡσυχίην ἦγε· Κορίνθιος δ' Σωσικλείης ἔλεξε τάδε,
„ Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετ-
„ έωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θα-
„ λάσσῃ ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες οὐκ ἐπιστήσουσι ἀνθρώ-
„ ποισι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσονομίας κατα-
„ λύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγειν πρήσ-
„ σειν ἐπιβάλεσθε. τοῦτο οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ὑπ' ἥλιόν ἐστι κατ'
„ ἀνθρώπους, οὔτε μιαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό
„ γε δοκέοι ὑμῖν εἶναι χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
„ πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι πα-
„ ρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καλ-
„ ῶς δοῦναι· νῦν δὲ, ἀνδρὶ ἄπειροι ἐόντες τυραννίων, καὶ
„ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ
„ γενέσθαι, πρήσσετε ἐς πᾶν συμμάχους. εἰ δὲ
„ αὖτε ἔμπειροι ἔατε, κατά περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν καὶ
„ αὖτε γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ νῦν. 2
„ Κορινθίοισι γὰρ ὧδε πόλιος κατάστασις τοιήδε. ὧδε
„ ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνε-
„ μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων.
„ Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τούτεων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυ-
„ γάτηρ χωλή· οὔνομα δέ οἱ ὧδε Λάβδα. Ταύτην
„ (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἴσχει Ἠ-
„ ετίων ὁ Ἐχεκράτεος· δήμου μὲν ἐὼν Γέτρης ἐών,
„ ἀταρὰ τὰ αἰκάλλεται Λαπίθης τε καὶ Καινείδης ἐών.
„ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδεμίαν ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐ-
„ γίνοντο· ἐσάλη ὧν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
„ δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσεφώνεε τοῖσιδε τοῖ-
„ σι ἔπεσι,
„ Ἠετίων, οὔτίς σε τίῃ πολύπιτνον ἐόντα.
„ Λάβδα κύει, τέξει δὲ ὀλοίτροχον· ἐν δὲ πε-
„ σεῖται
„ Ἀνδράσι μουναρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.
„ ταῦτα χρηισθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαπέλλεται κως
„ τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι ὄμμι τότε ἐόντεσσι ἡγεμόνεσσι
„ χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἰὼν ἄσημον, φέρων τε ἐς τὠυ-
„ τὸ καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγων ὧδε,
„ Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δ' λέοντα
„ Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δὲ γόνατα λύσει.
„ Ταῦτά νυν ὑμῖν φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ
„ καλλιρρόην οἰκέετε καὶ ὀφρυόεσσαν Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Sosicles ita loquutus est, [1] Eo tempore cœlũ sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque iniustius, neque magis mortiferum. Quod si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constitutis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissime cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, vt nos sumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re [2] sententiam diceretis. Nam ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidẽ tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neq; ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntẽ statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[3] *Qui cadet in ciues, emendabitque Corinthum.*

[4] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sæuum, genua & qui multa resoluet.
Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram [5] *Pallenem, altamque Corinthum.*

1 Nunc profecto cælũ sub terra erit, terraq; cælo supereminebit, homines mare incolent, pisces domicilium prius hominũ accipient, quum vos Laced. reb. pub. euersis in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniustũ est, nec magis sanguinatiũ. *Perinde acsi diceret cũ poeta, Omnia natura prepostera legibus ibunt, Parsq; suũ mundi nulla tenebit iter. Omnia iam fient fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati sitis vt &c. Sed legendum ὦ δὴ ὅ, τι οὐρανὸς &c.* 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroq; matrimonia inter se contraherent, cõtigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarũ ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *neq; enim videtur posse alio referri πεσεῖται quam ad ὀλοίτροχον.* 4 Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pireneum,

[1] Id ora-

Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem vtrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurũ Eetionis filium extinguendi. Et vt primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara,[2] paternæq; beneuolentiæ caussa venisse eos rata, affert filium, & in vnius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi omnes fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi nõ apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est*, *mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

τῶδε μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι ὡς ὕστερον ἐφάνη γενόμενον, ὦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίωνι γενόμενον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα καὶ τοσοῦτον συνῆκαν, ἐὸν σωφρόνων τῷ Ἠετίωνος. συνέντες ὦν τὸ πᾶν, εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες ὅτι μέλλοντα Ἠετίωνι γενέσθαι γόνον ἀμαφθῆραι. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνή, τάχιστα πέμψαντες σφέων αὐτέων δέκα ἐς ὅτι δῆμον ἦν τῷ κατοίκητο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον ἀπικόμενοι ὦν οὗτοι ἐς τὠυτὸ Πέτρῃ, καὶ παρελθόντες ἐς τὠυτὸ αὐλεὼ τὸ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον· ἦν ὦν Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρονεύμενα τοῦ παιδὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδόν, ὃν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον προσπελάσαι. ἐπεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, ὃν λαβόντα τῶν ἀνθρωπηίη τύχη προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ ὃν, φρασθέντα τόδε, οἰκτὸς πις ἴσχει ἀποκτεῖναι· καὶ τοῖσι τρίτοισι δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ὑπὸ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄρχοντο, καταιτιώμενοι· καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐπιγενομένου, ἔδοξε αὖτις παρελθόντας τοῦ φόνου μετέχειν. ἔδει δὲ οὐκ τῷ Ἠετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πρώτη ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῆσι θύρῃσι· δείσασα ὦν μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τοὐπίσω λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα καταχρύπτει ἐς τὸ ἀφεστὸς τῶν οἱ ἐφαίνετο εἶδος, ἐς κυψέλην· ὀπισθομένων ὡς εἰ ἐπιστρέψαιντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πρώτῳ ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ καὶ ἐγίνετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πρῆγμα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐπετείλαντο. οἱ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖςηὔξετο· καὶ οἱ Λάβδα φυγόντι τὸν ὄνδρωνα, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἔθετο. ἀνδρωθέντι δὲ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐλήλυθε ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

1 Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetionj prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

» Κύψελος Ἠετίωνος, βασιλεὺς ἀγαθοῦ Κορίνθου.
» Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὴν οὐκέτι παῖδες.
» Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ
» Κύψελος, τοιοῦτος δή τις αἰνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν
» Κορινθίων ἐξέωσε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρη-
» σε, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος
» δὲ τούτου ἐπὶ τελευτᾷ ἔτεα, καὶ Περίανδρος Κυ-
» ψέλου ἐτύγχανε ὢν βίον ἀγαθὸς, διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς
» Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ'
» ἀρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ
» ὡμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
» τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτε-
» ρος. πέμψας γὰρ κήρυκα ἐς Θρασύβουλον,
» ἐπυνθάνετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον καθεστη-
» κὼς τὰ πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν οἰκη-
» τεύοι. Θρασύβουλος δὲ ὢν ἐλθόντα τὸν
» τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος. ἐσβὰς δὲ ἐς
» ἀρόσιμον ἔασαι, διὰ μέσου τε διεξιὼν τοῦ λήϊου, ἐπει-
» ρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων ὁν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ
204 » Κορίνθου ἄπιξιν· καὶ ἐκόλουε αἰεί ὅκως τινὰς ὄψιν
» τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολού-
» ων δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βα-
» θύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ
» χωρίον, καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει
» τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κό-
» ρινθον, ἦν προθυμος σωθήσεσθαι τὴν ὑποθήκην
» ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον
» ὑποθέσθαι. θωϋμάζειν τε αὐτὸ, παρ' οἱ ὄν μιν ἀπ-
» έπεμψε, ὡς τὰ πλησιόχωρά τε καὶ τῶν ἑωυ-
» τοῦ σφι ἀμείνονα ἀπαγορεύοντος τὰ πρὸς Θρασυ-
» βούλου ἐπιτρέπει. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ πρα-
» χθὲν, καὶ ἐξοίστρου ὡς οἱ ὑποτιθέντος Θρασύβουλος
» τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ
» πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα
» γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Πε-
» ρίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ γὰρ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
» πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑωυτοῦ
» γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρω-
» τοὺς ἐπ' Ἀχερουσίην ποταμὸν ἀγγέλους ὑπὸ νεκυο-
» μαντήιον τοῦ ἀνδρὸς παραθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημα-
» νέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὑπὸ φειδοῦς, οὔτε κατερέειν ὅ
» τι κέοιτο χώρου ἡ παρακαταθήκη. ῥιγοῦν τε γὰρ,
» καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέφλεξε ἱματί-
» ων ὄφελος εἶναι οὐδὲν, οὐκ κεκαυμένων. μαρτύ-
» ριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὑπὸ φυ-
» χὴν ὁ ἄρτος ἐπέβαλε.

Cypſelus Eetides, claræ rex eſto Corinthi,
Ipſe, & eo nati, ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypſelus vero tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos inſequutus ſit, multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander, 6
qui inter initia mitius agebat quam pater: ſed vbi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim præcone, Thraſybulum interrogauit qua ratione ipſe rebus tutius conſtitutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus, eo qui à Periandro miſſus erat, extra oppidum educto, ingreſſus eſt rus quoddam ſatum, & vna cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur hominem de ſuo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat ſpicam inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque denſiſſimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remiſit. Reuerſus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem: exponitq; quæ ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quod à 7
Thraſybulo actum erat intelligens, atq; interpretans ſibi ab illo præceptum vt eminentiſſimos quoſq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues ſæuitiam exercuit, interficiendo ac perſequēdo conſummās id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atq; adeo die vno vniuerſas mulieres Corinthias exuit, propter Meliſſam vxorem ſuam. nam quum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumē Acherontem, miſiſſet nuncios ſciſcitatum necyomanteon, *id eſt mortuorum oraculum*, de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negauit ſe indicaturam aut dicturam vbinam depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet. nihil enim ſibi prodeſſe veſtes cum quibus ſepulta fuiſſet, vtpote non concrematas. Cuius rei, quod vera loqueretur, teſtimonio foret quod Periāder in frigidū furnū panes ingeſſiſſet.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidē fecere, quod ipse cum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuncium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum essent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinā
8 depositum hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes[1] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus cōstituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatē, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. Hæc Soficles Corinthiorū legatus. Quē excipiens Hippias, eosdē quos ille deos inuocando dixit, cum ceteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas,[2] quum venissent dies quibus expiare se ab Athenien sibus nequirent. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ ceteris nota haberet. Ceteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratum, filiū nothum ex muliere Argiua, qui tamē, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Atheniēses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetētes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis iuris esse Æolibus

Ταῦτα ὦ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πι- "
στὸν γὰρ οἱ ἦν ὃ συμβόλαιον, ὃς νεκρᾷ ἐούσῃ Με- "
λίσσῃ ἐμίγη, ἐπεὶ σφι μετὰ τοῦτο ἀγγελίην, κήρυγμα "
ἐποιήσατο, ἐς ὃ Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορι- "
θίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἥκουσαι κόσμῳ "
τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δὲ ἐπορώρησε τοὺς δο- "
ρυφόρους, ἀπεδύσετο σφέας, πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐ- "
λευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄ- "
ρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. Ταῦτα "
δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τοδὲ τέρας πέμψαντι, ἔφραζε ὃ "
εἴδωλον ὃ Μελίσσης ἐς ὃν κατέθηκε χῶρον τὸν ξεί- "
νου τοῦδε κατατιθέμενον. τοιοῦτο μὲν δὴ ὑ- "
μῖν ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον. ἡ- "
μέας δὲ αὐδοῖς τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θωῦμα "
μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμην μεταπεμπομένους Ἱπ- "
πίην· νῦν τε δὴ καὶ μείζονως θωῦμάζομεν λέγοντας "
ταῦτα. διαμαρτυρόμεθά τε θεοὺς καλεόμενοι ὑμῖν "
θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς "
τὰς πόλιας. εἰ δὲ μὴ παύσεσθε, ἀλλὰ πειρήσε- "
σθε τοῦδε ὃ δίκαιον κατέχοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν "
Κορινθίους γε οὐ συναγωνεόντας. Σωσικλέης μὲν
ἀπὸ Κορίνθου τοιάδε ἔλεξε τάδε· Ἱππίης ὃ
XCIII ἀνὴρ ἀμείβετο, τοὺς αὐδοῖς διακελεύσας θεοὺς κεί-
νους, ἢ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πι-
σιστρατίδας, ἐπεὰν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀμύνα-
σθαι τῶν Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείβε-
ψατο, οἷα τὰς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα αἰεὶ ἐξεπι-
στάμενος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶ-
χον σὺν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέ-
ος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἤδη τις αὐτέων
φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τὴν Κορινθίου τὴν γνώμην.
Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτύροντο, μὴ ποιέειν
μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλληνίδα. οὕτω μὲν
ταῦτα ἐπαύθη. Ἱππίης δὲ ὀθνείην ἀπελαυ-
XCIV νομένος, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασι-
λεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν,
ὁ δὲ τούτεων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ αὖτι-
ς ἐς Σίγειον, ὃ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ τοῦδε
Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατίζησε τύ-
ραννον τῶν παῖδα ὃν ἐωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὃν-
τα δὲ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ
παρέλαβε τοῦδε Πεισίστρατος. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε
Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον δή
τινα, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέ-
οντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, ἅτε συγγινωσκόμενοι, ἀπο-
δεικνῦτές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖον

1 Obtestamur vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam contra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factum Corinthios. 2 Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed ἀπάδω suspectum reddit vel ipsa Vallæ interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἣ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τίσιος Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρηκτῆια ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ὡς δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλυκυμάχης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνεκρέμασαν τοῖσι δὲ Ἀθηναίοισι ὁ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ὡς μέλεϊ ποιήσας, ὑπαπτεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἄξασθαι μὲν ὁμῶς ὁ ἐωυτῷ τὴν πάθος Μελανίππῳ αἰδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Πεισίστρατος ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· ἐμάθετο ἀμφοτέρους τὼ ἔχουσι. Σίγειον μὲν νῦν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πάντα χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τοὺς τε Ἀθηναίους τοῖσι Ἀρταφέρνεα, καὶ πολέων ἄπορα ἔχων αἰ Ἀθῆναι ἐγίνοντο ὑπ' ἐωυτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἐθέλοντας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ἐωυτῷ Ἱππίην. οὐκ ὦν δὴ ἐδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐθελησάντων δὲ σφι, ἐδεδόκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζοισι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ δὴ ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε πρὸς τὸν ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἰσὶ. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ ὡς ἐστὶ τοῖσι, πάντα, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφέας ἐν ῥύεσθαι δυνατοὺς μέγα. καὶ ὃς ἐν ὅ, τι οὐκ ἐπαίσχετο, εἶχε κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἷός τε ἦν ἐν ἑνὸς ἀνδρὸς ἐξαπατᾶν ἐν ἑνός, εἰ Κλεομένεα μὲν ὃν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεφαλιημένοι ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδείξαντες αὐτέων Μηλάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πρόσω δοκιμον·

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac cetꝛis Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauaſſent. His aſſidue bel- xcv
lantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea ꝯolerent quæ haberent. Atq; hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lace- xcvi
dæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atq; omnem operam dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quũ accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienſes (ſi ſalui eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam cõdicionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimu- xcvii
lantur, atq; ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter ceteras præpollebat.[1] Ad quam ciuitatem vbi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ eſſent in Aſia, deq; Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in vſu haberent,[2] facileſq; eſſent ad capiendũ. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tãtopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius[3] enim ei viſum eſt multos decipere quam vnũ: qui ſi Cleomenẽ ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaq; Athenienſes perſuaſi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato-

χρ' διαβαλλειν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. vn. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

Hæc classis initium malorum extitit
xcviii Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletũ, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem haç ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendã in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atq; vicum per se incolentes: ad quos vt peruenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus [1] ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, [2] eademque vobis præstat facultatem salutis parandę ad patriam vestram: per vos quidem, vsque ad mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [3] illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarũ: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eodem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, vnde terrestri
xcix itinere se in Pæoniã receperunt. Post hæc ad Aristagorã Athenienses viginti cũ nauibus venere, ducentes vna quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiã reddebant. Nam Milesii aliquãdo [4] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opẽ tulissent. Aristagoras, vbi isti atq; alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorũ, fratre suo Charopino, & ceterorũ
c ciuiũ Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὖται ᾖ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ πεφευγὼς, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἄξυλον βούλευμα ἀπ' οὗ Γ' ὡσι μὴ ἔμελλε οἱ δεδεμένῳ ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδὲ γὰρ ἂν οὐδὲ τότου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσειε) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἀνδρα ὡς τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χωρίου τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἢν ὑμῖν βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Γαυλη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ὅτι τάχιστα ὑμετέρην αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτῶν ὑμῖν· ὅ δ' ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ Παίονες, καρπά τε ἀσσα σφι ἐνῆν ἐσωισάντο, καὶ δυῶν λαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θάλασσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτό. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπίκεατο ὅτι θάλασσαν, διαβάντες ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δ' ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε Γέρσεων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπεκηρύσσοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐδέχοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ χωρίζομενοι, ἀπίκεατο ἐς Γαργηνίην. Ἀρισταγόρης δὲ, ὡς οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκεατο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τεσσέρας, οἳ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι παρεῖχον τοῖσι Ἐρετριεῦσι ὅτε πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνῆψαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτὰ Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὗτοι μὲν ἐπεὶ τέ σφι ἀπίκατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔλιπε ἐν Μιλήτῳ στρατηγοὺς ἄλλους ἀποδέξας Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Γαυλη ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐλῷ δὲ ἀνέβαινον χρεὼ πολλή, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ τῇδε πολλαμοῦ Καύστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβαίνουσι τὸν Τμῶλον

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. Q. d. *Vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit.* 3 Illiç remanentibus. 4 Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος. ἑλόντες δὲ πάντες ἄνδρες Πέρσαι τὰς ἄλλας Σάρδις κατέσχον, καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πάντας καὶ τοὺς Λυδῶν τοὺς λοιποὺς ἐόντας· τῶν δὲ ἐπιχωρίων ἐόντων ἐλόντες τὰς ἀκροπόλιος πάλλα πρώτα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐπύθετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε· ἔσαν οἱ τῆσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἔσαν, καλάμους εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐσέφλεσε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὰς ἄλλας ἅπασαν. κατακαιόμενός τε τὰ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἦσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πανταχόθεν, ὥστε τῶν περιεχομένων πεμπομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἐχόντων ἐξήλασιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψήγματα χρυσοῦ κατὰ φορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, ἔχων μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον προσχώσας ἐκδιδοῖ, ὁ δ' ἐς θάλασσαν· ὥστε τοὺς μὴ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζομένους οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἀναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους, τοὺς δέ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἐξαναχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τμώλου καλεόμενον· ἔνθεν δὴ τότε νύκτα ἀπαλλάσσοντο ὡς τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· ὃ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντεποιήσαντο τὰ ἐν Ἕλλησι ἱερά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσπυθόμενοι ταῦτα, συνελέγοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι εὗρον τοὺς Ἴωνας διεξιόντες, ἐπόμενοι δὲ κατ' ἴχνος, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ αὐτεπάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δέ, πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύσαντες, ὀνομαστούς τε ἄλλους καὶ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναῤῥαγηκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσπεδάσθησαν κατὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας βοηθέοντας σφέας πολλὰ δὴ ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν πιμπρήσιν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (ἦν γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ὅμως ἦσαν τοῖσι τὰ βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis aduenium, easque [1] occurrente nemine, capiunt, omniaque eius vrbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: [2] Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant vrbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum vnam quidã è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam vrbem absumpsit. Ardente vrbe, & vastante iam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in vrbe erant, vndique circumuenti, ex vrbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolũ, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit cũ vna templum Cybeles indigenæ deæ: cuius prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremauerunt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciuerunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressiq; cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum EVALCIDEM Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere, per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum cum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ maghopere rogabantur, negauerunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniã ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontumque inuecti, Byzantium ac ceteras circa vrbes in suam potestatem redegerunt. Inde euecti,

[1] Repugnante nemine, [2] Ne attrem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet as Valla immisit præcedentibus hæc, τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ὧδε.*

magnam

magnam Cariæ partem in belli societatem asciuerunt. nam Caunus, quæ prius societatem facere recusauerat, vbi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus acc
cIV cessit. Cyprii quoque omnes vltro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cherſis filius, Siromi nepos, EVelthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius vrgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat, obseruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vna cum suis [1] militibus, eũ portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis vt rebellarent suadebat: persuasis ceteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione
cV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, vt ei nunciatũ est Sardis captas incensasq; ab Athenienſibus atque Ionibus, & huius comparandæ classis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, [2] quumprimum hæc audiuit, dixisse Iones nihil feciſſe: probe sciens non fuisse illos præ contẽptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcũ poposcisse, eoq; sumpto, sagittam quam imposuerat, in cælum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Iupiter, contingat mihi vt Athenienses vlciscar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepisse vt sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memẽto Athe-
cVI nienſium. Et quum hoc præcepisset, accito ad suũ conspectũ Histiæo Milesio, [3] quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse alloquutus, Audio Histiæ procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, nouas aduersum me res esse molitum. viris enim ex altera continente persuasit vt Iones sequerentur, (qui mihi commissorum pœnas dabunt) eosque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam sine tuis consiliis actũ est? Proinde vide ne rursus teipsũ in culpã induas. Ad hęc Histiæus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mene consulere rem quæ

Καρίης τ' πολλὼ πρόσθεν κτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι. ἡ μὲν δὴ Κάυνον προτέρη οὐ βουλομένη συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν αἱ Σάρδις, τότε σφι ἡ αὐτὴ προσέμισγετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι πάντες προσηλύοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν δὲ ἤδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἦρ πολλάκις μὲν ἡ πρότερον τὸν Γόργον παρῃρέατο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὴ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστεῶτας, πάγχυ ὑπεκείμενος ἐπῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτα μὲν φυλάξας ἐξελθόντα ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τὰς πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ αἰεὶ πρόθυμος ἦν πρὸς Κυπρίους συναπίσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πειθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ, ὡς ὑπαγγέλθη Σάρδις ἁλούσας ἐμπρησθεῖσάν τε ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, ὄντος δὲ ἡγεμόνος γνώμης τοῦ συλλογῆς, ὥστε τοῦτο συνυφανθῆναι, ὃν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο τοῦτο, Ἴωνας οὐδένα λόγον ποιησάμενον, δὺ εἰδότα ὡς οὐδέ γε οὐ καταπρήξοντας ἐπὸς αὐτὸν, εἰρέσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μαθὼν δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ὑποθέντα οἰστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀφεῖναι· καί μιν ἐς τὸν πέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδοῦναί μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἰπόντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, ἐπείτεω τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλὸν, Πυθαίνομαί σε Ἱστιαῖε βίπτερον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. αἴθρας γὰρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σοὶ αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεμψας, Σαρδίων με ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δὴ αὖτε τῶν βουλευμάτων τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ ἐν αἰτίῃ γένῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ χρεὸν ἐφθέγξατο ἔπος, ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ

207

τοῦ τοιούτου

1 *Legit* προπύλης *pro* στασιώτης. 2 Vbi hæc audiuit, Iones contempsisse, *vel, nihili feciſſe*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem sciret. deinde interr. 3 Quem a longo iam tempore detinebat. *vel, retinebat.*

» σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀπάξεσθαι;
» τί δ' ἂν ἐπιδεόμενος, ποιεόμενος τοῦτα; τοῦ δὲ σὺ-
» δεὴς ἐών; τῷ πάρεσι μὲν πάντα ὅσα σοὶ, πάντων
» δὲ τῶν σέο βουλευμάτων ἐπαΐειν ἀξιοῦμαι;
» ἀλλ' εἴ τοι τι τοιοῦτον οἷον σὺ εἴρηκας τυγχάνει ὁ ἐμὸς
» ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτῷ βαλλόμενον τοῦ-
» τοιηκέναι. Ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν
» λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώ-
» τερον τυγχάνουσι τοῦ τοιήσαντες τοῦ τοιήματα τὰ σά. εἰ δ' ἄ-
» ρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας ὦ βασι-
» λεῦ, μάθε οἷον τοῦτο ἐργάζῃ, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσ-
» σης ἀναστάντα ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμοῦ
» ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι τὸν πάλαι ἵ-
» μερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη
» πόλις ἂν ἐτρεπέτισε. νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πο-
» ρευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρ-
» τήσω ἐς τὠυτό, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν
» ταῦτα μηχανησάμενον, ἐχειρίδητον τοι δώσω.
» ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμί
» τοὺς βασιληίους, μὴ μὲν τοῦτο ἐν ἐκδύσασθαι τὸν
» ἔχω χιτῶνα, καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, τοῦτον αὖ τοι
» Σαρδὼ νῆσον τῷ μεγίστην, διασμοφόρον ποιή-
σω. Ἰστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δα-
ρεῖος δὲ, ἐπείθετο· καὶ μιν ἀπῆκε, ἐπιτελάμενος, ἐπ-
εὰν τὰ ὑπέσχετο οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, ἀπαλλί-
νεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἀγγε-
λίη τε τοῦ Σαρδίων τοῦτο βασιλέα ἀπῖκε,
καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τεῖχος ποιήσας, Ἰστιαίῳ ἐς
λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμεμψιμοίρου ὑπὸ Δα-
ρείου, ἐκομίζετο ὅτι θαλάσσαν· ἐν τούτῳ πάντι
208 τῷ χρόνῳ ἐγένετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίοισι ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ
στρατιῇ πολλῇ ἄγγελα Περσικὴν Ἀρτύβιον,
ἄνδρα Πέρσην, τοῦ δοκιμον ἐς τὸν Κύπρον εἶ-
ναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνησίλος, κήρυκας δι-
έπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμενος στρεας. Ἴ-
ωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολ-
λῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύ-
προν, καὶ οἱ Γέρσαι νηυσὶ Φοινίκῃσι ἐκ τῆς
Κιλικίης, ἧσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα στρατῷ. τῇ-
σι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες παρέπλωον τὴν ἄκρην,
τὴν καλέουσι κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ
τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου,
» συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγοὺς, Ἄν-
» δρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,
ἐκστέ-

tibi sit quippiam siue multum siue parũ molestiæ allaturæ? Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt quę tibi? quem tu omniũ consilliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio.[1] Principio rationem istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam rerum nouarum fecisse aduersus statum tuum: siquid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari ablegandum putasti. nam Iones id agere aggressi sunt postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem libidine tenebantur: quod si ego in Ionia fuissem, nulla profecto se ciuitas commouisset. Proinde nunc propere dimitte me vt in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrũ restituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc Histiæus fallendi CVII gratia dicebat. quibus persuasus, Darius hominẽ dimisit, præcipiẽs vt postea quam ea quæ spoponderat præstitisset, ad se Susa reuerteretur. Dum nũcius CIIX de Sardibus ad regem venit, Dariusque illam rem arcu fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæusq; ab eo dimissus ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur,[2] Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cũ magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerunt, terrestrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea CIX facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Milesi. 2 Artybium Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id est, Eius in Cyprum aduentum expectari. Valla autem his* προσδόκιμον cum δόκιμον *confudit.*

cum v-

cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cum Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie stando, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hęc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos misit ad mare tutandum, non ad naues tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confligeremus. [1] Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscẽtes, viros egregios vos ostendere. Hæc
cx Iones responderunt. Post hæc Persis in campum Salaminiũ tendentibus, Cyprii reges aduersus alios hostes constituerunt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenq; Salaminiorum ac Solienſiũ. aduersus Artybiũ Persarum
cxi ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se docto. Quod audiens Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sane quam peritus rei bellicæ, & alioqui [2] solertiæ plenus) Audio, inquit, Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore [3] eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito vtrum malis obseruare, equumne ne tibi feriendũ, an ipsum Artybium. Ad quem seruus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. siue enim talẽ occidas, decori tibi fore: siue (quod secundum est) à tali occidaris, (quod
cxii abſit) dimidium mali esse. nos vero famulos cum famulis hostiũ debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causſa cur eius artificiũ extimescas. recipio enim tibi eum posthac aduersus neminem se erecturũ. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terrestres naualesque: & classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superauere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem,

ὁκοτέρῳσι βούλεσθε τοῖς Πέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ἅμα ἡμῖν ἰθύοντες Περσέων ἀμφιπειρᾶσθαι, ὥρη καὶ εἶναι ὑμῖν ἐκβαίνειν ἐκ τῶν νεῶν, πάσεσθαι πεζῇ, ἡμέας ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι αὐτὰ ἀγωνιουμένους. εἰ δὲ Φοίνιξι μᾶλλον βούλεσθε ἀμφιπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεών ἐστι ὑμέας. ὁκοτέρῃ δὲ ἢ δὴ τουτέων ἕλοισθε, ἴκωσι δὲ κατ' ἡμέας ἔς τε Ἰωνίην καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. εἶπον οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε ὁ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδιδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ πρὸς Φερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ὅκου ἐπάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα χρῆσθαι ἡμέας. ὑμέας δὲ χρεών ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάθετε δουλεύοντες τοῖσι τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν ταῦτα τοῖσι ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ, ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέπασσαν οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους πρὸς τοὺς ἄλλους Κυπρίους ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελόντης ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος ἐδιδάξατο δὲ πρὸς ὁπλίτην ἀντιτάσσεσθαι ὀρθόν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς θυμούμενος μὲν καὶ τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ δηΐως λήμμαχος πλέος, εἶπε πρὸς αὐτόν, Πυθοίμην τ' Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαίρουσαν ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὰ ἂν προσενέχθῃ· σὺ δὲ βουλευσάμενος, αὐτίκα εἶπε ὁκότερον βουλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὑπασπιστής αὐτοῦ, Ὦ βασιλεῦ, ἐπίμοιρος μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ δ' ἕτερον αὐτέων, ὅ πρώτως δ' ἂν ὑπαντιάσῃς σύ. ὡς μὲν δοκέει εἰ τοῖσι σοῖσι στρήμασι πρὸς Φέρεσθαι, Φράσω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ πρὸς Φέρεσθαι. ἢν τε γὰρ καλὸν ἄνδρα στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεται. καὶ δεύτερα, ἢν σε σκῆψις (ὃ μὴ γένοιτο) ὑπ' ἀξιοχρέων καὶ ἀποθανεῖν, ἥμισυ συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέοισι τε ὑπηρετέειν πρὸς Φέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον, τῇ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβεῦ. ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέξομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στῆσεσθαι σαυτίον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ ταῦτα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ ἵπποισι. ἱππεῦσι μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι, ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερέβαλον τοὺς Φοίνικας, καὶ τουτέων Σάμιοι κεῖνοι ἄριστοι· πεζῇ δὲ,

ἰσ- βαίνειν

πεζῇ

ἵππαις

πρὸς Φέρεσθαι

1 Nos itaque vbi collocati sumus, vt oper. *vel, In munere quod nobis iniunctum est.* 2 Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λιμπος *quam* λίμματος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάζεσθαι.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. καὶ ἄλλως στρατηίης ἀμφοτέρης τὰ δὲ ἐγένετο, ὡς τοῦτο ἐφέρετο τοῦ Ὀνησίλεω ὁ Ἀρτύβιος, ἐπὶ ἵππου καταίβοος ὁ Ὀνήσιλος, καὶ ξεινωθέντος τοῦ ὑπασπιστέω, παίει τοῦτον φερόμενον αὐτὸν Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τὰς πόδας ἐπὶ τὸ Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐθαύμασε ὁ Καρδρεπανοφόρος πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τὰς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κυρείης, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ἐὼν ὀλίγην μικρῷ. οἱ δὲ Κυρειέες ἔτοι λέγουσι εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κυρειέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιώτατα ἄρματα τοῦτο πᾶσι Κυπρίοισι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, καὶ τῶν στρατοπέδων, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὃς περὶ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἐπῆρξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀρισόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλωνος ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ὃν ἔπεσι αἰνέσει τυράννων μάλιστα. Ὀνήσιλον μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποτάμοντες τὴν κεφαλὴν, ἀνόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καί μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. χρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ὕσης ἤδη χοίλης, ἔσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τοῦτο δὲ γνόμενον τοιοῦτο, ἔχρεώντο δὲ περὶ αὐτοῦ οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ αὐτοὺς δὲ πρὸ ἔτεος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεται. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίεον ταῦτα καὶ ὅ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ χρήματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς μὲν, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τῆς Σαλαμινίης παραδιδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτίκα χρόνον ὀπτιπλάσιον πολιορκευμένη Σόλοι, τὸν περιξύ πορευσάμενοι ἦλθε, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ἐκ νέης καὶ ἐδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Υμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατεύσαμένους Ἴωνας, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἶλε μὲν Δαρδανον, εἶλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν τε.

vbi concurſum eſt, dū acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilū inuectus eſt, Oneſilus (vti conuenerat cum ſatellite) ipſe inuadentem Artybium ferit, eius ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos iactantis, *falce percuticns* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarum imperator illic vna cum equo corruit. Ceteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argiuorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionē, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſę Cypriis ſuperiores extitere. Horū acie in fugam verſa, cū alii multi occubuere, tum vero Oneſilus Cherſis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorū rex Ariſtocyprus Philocypri filius, eius, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis Cyprū profectus inter tyrannos maxime verſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſii, quoniā ipſos obſederat, exciſum in oppidū retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quū iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fauo referſit. ea de re oraculū Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt vt depoſitum caput humarent, Oneſiloq; quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam vſq; memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerāt, vbi didicere res Oneſili perditas, & ceteras Cypriorum vrbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniā redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſæ quā obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſeruitutē ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeeſq; & Otanes, atque alii Perſarū duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui aduerſus Sardis expeditionē fecerant, poſtquam in naues repulerunt prœlio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidem conuerſus ad vrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum & Pæſon,

209

CXIII

CXIV

CXV

CXVI

CXVII

Πιτσόν τε.

Pæson, singulas diebus singulis. ¶ Cui à Pæso ad vrbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defeciſſe. igitur conuerſo itinere ex Helleſponto aduerſus
CXVIII Cariam copias duxit. Sed antequam peruenireт, de eius aduentu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conueniunt, atq; ad amnē Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Męandrum. Ibi coactis Cariis, multę ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo iudicio, à [1] Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur vt tranſmiſſo Mæandro Cates flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, vt ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur [2] meliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen inci-
CXIX dentes, abire non poſſent. Poſt hæc quū adeſſent Perſæ, ac Mæandrū tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prœliū conſeruere cum Perſis acre atq; diuturnum: ad poſtremū præ multitudine hoſtiū terga vertunt. Quo in prœlio, Perſarū cecidere duo millia, Carum decem millia: ex quibus qui effugerūt, ad Labranda in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atq; ſacrum lucum platanorum. Soli autē ex iis quos nouimus, Cares ſunt qui Ioui militari hoſtias offerāt. Huc Cares quū ſe recepiſſēt, de ſalute cōſultabant, vtrū ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus re-
CXX linquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cū ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandū animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrunt: & quum diutius quā prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cęſis,
CXXI Mileſiorum præcipue. Poſt acceptā calamitatē hanc Cares copiis reparatis [3] repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſū iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cū ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in mo-
CXXII dum interiere hi Perſæ. Hymees autē

Γαμσόν. ἰαύζας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης ἄῤῥεε. ἀπὸ δὲ Γαμσοῦ ἐλαύνοντι οἱ ὅτι Γάρσιον πόλιν, ἦλθε ἄγγελίη, τὰς Κάρας πᾶσι Ἴωσι φρονήσαι ἐθέλειν, ἀπεστάναι δὲ ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὦν ἐκ τῆς Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὴν στρατιὴν ὅτι τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρὶ ὀξέως ἐλθόντα πρότερον πρὶν ἢ τὴν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κάρες συνελέγοντο ὅτι Λύκας τε σφέας καλεομένους, καὶ ποταμὸν Μαρσύην, ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ὑδρυάδος χώρης, ἐς τὴν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν σφέων αὐτῶν, ἐγένοντο ἐν λόγοισι πολλοῖσι, καὶ δὴ καί μοι δοκέουσι εἶναι ἐμοί, Πιξόδαρος ὁ Μαυσώλου, ἀνὴρ Κίλιξ, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε γυναῖκα. τοῦτο δὲ ἀνὴρ ἐγνώμην ἔφερε, ἀμείνους τὴν Μαιάνδρου τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμόν, ὕπως ξυμβάλλωσι. ἵνα μὴ ἔχοντες ὅπισω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένοντες ἀναγκαζόμενοι, χρηίσιμοι τὸ ἔτι ἀμείνονες τὴν φύσιος. αὕτη μὲν ἐκείνου ἐγένετο γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δῆλα δὴ ἵνα ἦν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς μὴ ἀποτρέψωσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ διαβαινόντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐθέλουσι ὅτι τοῦ Μαρσύη ποταμῷ συνέβαλλόντό τε ἰσοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ὅτι χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐσωθήσαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους: ἐφεύγοντες δὲ οἱ διὰ φυγόντες αὐτέων κατέφυγον ἐς Λάβραυδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱερόν, μέγα τε καὶ ἄγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατιζομένους δὲ ὧν ὅτι σφᾶς, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδιδῶσι σφέας ἐωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες Ἰωνίδα πᾶσαν τὴν Ἀσίην, ἄμφιοι πρὸς ἔχωσι. Βουλομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραινέουν βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐθαύμαζε δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετὰ δὲ, οἱ αὖλις πολεμίην ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ὅτι δὴ τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι ὅτι πλέον ἢ πρότερον, ἐσώθησαν. πισόν. των δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τὸ βρῶμα, αὖτις ἐβούλευε καὶ αἰεὶ μαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι δὲ ὡς στρατεύεται ἐρημίην οἱ Πέρσαι ὅτι τὰς πόλιας σφέων, ἐλεηλάτεον τὸν ὅτι Δάσκυλον. ἐς τὸν ὅτι Δάσκυλον ἐσπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐλοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Σισαμάκης Μύρσος ὁ Γύγεω. τὸν δὲ λόχου τούτου ἡγεμόνα ὧν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ὅτι μέν νυν τῶν Περσέων ὕπω διεφθάρησαν. Υἱέες δὲ

Πιξόδαρος Μύρσος

1 Pixodaro 2 Fortiores, vel, magis ſtrenui 3 Pro, Pugnam inſtauraruнt. vel, Denuo pugnarunt.

χὴ αὐτὸς ἐὼν τ' ὑπὸ Δαρείου ἀνδραποδισθέντων τὰς ἐς Σάρδις στρατιὰς Ἰώνων, βὰς πόρθμιος ἐς τὴν Προποντίδα, εἶλε Κίον τὴν Μιλησίων. ταύτην δ' ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὴν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαρείου, χὴ στρατεύεσθαι Καρίης, καὶ λιπὼν τὴν Προποντίδα, ὁδὸν τὴν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· χὴ εἶλε μὲν Αἰολέας πόλιας, ὅσας τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ἀπολιφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νόσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τροάδι. οὕτω μὲν δὴ ὕστατος ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, χὴ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάχθησαν ὑπὸ τῶν Ἰώνων, χὴ τὸν ἐφεξῆς Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐν τῷδε δὴ (ὡς δίδοξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχρὸς οὐκ ἄκρος, ὃς τὰ μὲν ἐξέχεε τὴν Ἰωνίην, χὴ ἔλπετο σὰλπιγξ μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα. τοῖς δὲ οἱ χὴ ἐδόκεε ἐφάνη ἐ- φαίνετο Βασιλῆα Δαρεῖον οὐ βουλεύεσθαι πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβούλευετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν τι ὑπάρχειν εἶναι, ἐν δέοντι ἐξωθέειν) οὐκ τὴν Μίλητον. εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὼ οὐκ τὸν τόπον τοῦτον ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἰσταῖος ἐτείχεε τῶνδε Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταῖος μὲν νυν τῷ Ἡγησάνδρου, δήμου λογοποιοῦ, τυπτῶν μὲν ἐς οὐδέτερον γνώμην ἔφερε, τὸ Λέρον δὲ τὴν νῆσον τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἠνείκαι ἄγειν, ἐν δέοντι οὐκ τὴν Μίλητον ἔπεφνε δὲ οὐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντα ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτὸς δὲ Ἀρισταγόρης ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὸν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τὸν λαὸν πολλὸν τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· χὴ ἔσχε τὴν χώρην ἐφ' ἐν ἐφάλη. οὐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, χὴ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιορκήσαντες, χὴ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἀζιέναι.

(qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militauerant) ad Propontidē conuersus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisem relicto Hellesponto tendere aduersus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas[1] qui à priscis Teucris relicti fuerant. Et ipse quidem Hymees, quū has gentes cepisset, morbo decessit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem CXXIII Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis, CXXIV Aristagoras Milesius, vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vt qui perturbasset Ioniam, & magna negocia cōfudisset. Itaque cernens hæc, vbi constitit ei rem effici non posse, nec Dariū regē superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisq; suæ factionis hominibus, [2]consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniā vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus struxerat. Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecatæus CXXV Hegesandri filius, [3]vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: sed, si Mileto eiicerentur, mœnia in Lero insula ædificanda, atque illic quiescendū: deinde illinc Miletum esse remeandum. Hoc consulebat Hecatæus. Sed Aristagoras, cuius sententia præci- CXXVI pue erat abeundi in Myrcinū, demandata[4] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipse sumptis secum omnibus voluntariis in Thraciā nauigauit, regionemque obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum vrbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

1 Qui ex priscis T. rel. fuerant, *vel, remanserant.* 2 *Cum eis* deliberabat, satius esse dicens perfugium aliquod se habere, si forte Mileto expellerentur. anne igitur se coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hist. *Vbi autem Valla sua illa* septentrionalia loca *inuenerit non video, nisi ex* ὑπαίχνιον *fecerit* ὑπάρχειν. 3 Historicus. 4 *Mirum si Valla ita scriptum reliquit, vt Miletus viri illius sit nomen, quum in nostris exempl. sit duntaxat Pythagoræ.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER sextus, qui inscribitur ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΕΡΑΤΩ.

211

1 ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus,[1] à Dario cõmeatum adeptus, Sardis venit. eo quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimo mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus,[2] Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæe, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autẽ sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit,[3] regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in Chium transmisisset, à Chiis in vincula coniectus est,[4] exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas: sed vbi omnem cognouere rationem, quod regi hostis esset, hominem soluerunt. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita prompte Aristagoræ vt à rege deficeret [5] delegasset, & tanta clade Iones affecisset, [6] non dixit caussam penes illos merito fuisse, sed regem Darium constituisse, Phœnices è sedibus suis amotos in Ioniã transferre, & Iones in Phœnicẽ, & hac caussa litteras ea de re se misisse. *Quibus verbis*, [7] quũ nihil omnino rex cõstituisset, ipse Iones terrefaciebat.

XV Post hæc ad Persas qui Sardibus erant,

Ἀ ΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, ὕστερον τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμεμψιμοίρεε τοῦ Δαρείου, παρεὼν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένου δὲ αὐτοῦ ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, εἴ τι οἱ δοκέοι Ἴωνας ἀποστῆναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωύμαζέ τε ὁ γεγονώς, ὡς σαθρὴν δὴ τὴν παρεόντων πρηγμάτων ὀπτεύοντι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐρέων αὐδὴν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀποστάσιος, Οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τῦτο δὲ ὑποδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δέ, δείσας ὡς συνειδὼς Ἀρταφερνέα, τὸν τε ὄρθρον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὡς θαλάσσαν, βασιλέα Δαρεῖον δεξιπατήσων· ὃς Σαρδοῦ μὲν ἦσσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδεικνυε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τὸν πρὸς Δαρεῖον πόλεμον. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεωτέρα τε ἅσσα πρήγματα ἐς ἑωυτὸν ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι δι' πρώτα λόγον, ὡς πόλεμος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατὰ τὸν θυμὸν οὕτω ὑπέθηκε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀποστῆσαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ κακὸν τοῦτον εἶπε Ἴωνας ὀξεργάσασθαι· τὸν μὲν γὰρ ἀληθέα οὐδενὶ αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἐλέγετο, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτεων εἵνεκα ὑπεθήκατο. Ὡς δὲ τὰ πρῶτα ταῦτα βασιλέος βεβουλευμένου, ἐδεήματο τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου πιθόμενος Ἑρμίππου, αὐδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων

1 A Dario dimissus, 2 Artaphernes illum astute respondere videns, dixit, vt qui veram defectionis caussam compertam haberet, 3 Rege Dario decepto, in cuius potest. quum Sard. ins. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr. 4 Iudicantibus. *vel, Existimantibus.* 5 Per litteras, *vel per nuncios* suasisset, *aut imperasse.* 6 Veram caussam illis minime exposuit, 7 Quũ rex hæc *facere* minime deliberasset,

ἔπεμπε βιβλία, ὡς προλελεχημένων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος τοῖσι μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐπεχείρεε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δέ, μαθὼν ἅπαντα τὸ γινόμενον, ἐκέλευε δὴ Ἕρμιππον τὰ μὲν πρὸς τὸν Ἱστιαίου, δοῦναι φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γνωμενέων φανερῶν, ἀπέκτεινε σὺν αὐτῷ πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο τοσαύτη. Ἱστιαῖον δέ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἱστιαίου δεηθέντος· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες τὴν Ἀρισταγόρεω, ὑδαμῶς προθύμως ἔσαν ἄλλον τύραννον δεκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. τὴν δὴ νυκτὸς γε ἐούσης βίῃ ἐσειρύσθη κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) πληγὴν ἔσχε παρὰ τοῦ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωσθεὶς οὐκ τὸ ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπῆλθε γὰρ τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δέ, πληρώσαντες οκτὼ τεσσερεσκαιδεκήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσαντας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἑωυτοὺς εἶναι εὖνοι πείσεσθαι. Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐπὶ τούτῳ ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὖτ' ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἐπύθοντο προσδόκιμος. συγγραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιησάμενοι στρατόπεδον, ἦλασαν ὅπως τὴν Μίλητον, πάλαι πολίσματα τοῦτο ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τὸ δὲ ναυτικὸν Φοίνικες μὲν ἔσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπως τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δέ, συνθαιρέμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρέσβεις σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐτίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' οὐ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλῆσαι, καὶ ὑπολειπομένους μηδεμίην τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν παχίστην ἐς Λάδην, πρὸς ναυμαχήσοντας Μιλησίοις. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπου τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα νέμονται.

litteras dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas litteras fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animũ inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote guſtata libertate. [1] Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [2] Lesbiiſque vt ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique ſubſidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agentibus, aduerſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris [3] in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in vnum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos aduerſus Miletum & ceterã Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerũt ſuos quiq; primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias aduerſus Perſas contrahi, [4] ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, ceteros claſſem inſtruere nulla naui prætermiſſa: inſtructaq; claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autẽ, parua quædã eſt inſula, vrbi Mileſiorũ obiacens. Poſt hæc impletis nauibus Iones præſto fuerunt, comitantibus Æolibus [5] qui incolunt Lesbũ:

v

vi

vii

viii

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Lesbios vt ſibi naues darent perſuaſiſſet, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique ſubſidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus: Miusii cum tribus nauibus. His contigui Teii, decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenses: Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocenses vero cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cum nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cum sexaginta nauibus, tenentes cornu occasũ versus. In summa, omniũ numerus, trecentæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ vero, numero sexcentæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarũ, audita multitudine nauium, iamdudum extimuerunt ne illos superare, neve Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, horum quicunq; aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [1]qui vestrûm de domo regia bene meritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri, nihil violentius quam antea passuros: sinminus ista facere sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite euẽtura, quæ certe euenient: ipsos prœlio victos in seruitutẽ rapiendos, liberos eorũ à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatũ miserunt. Iones ad quos ii nuncii peruenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionẽ faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimãtes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, gestũ est. ¶ Mox quum ad Ladã Iones coacti essent, conciliaq; haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐπάοντο ὧδε· Ὃ μὲν πρὸς τὸ ἕω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τουτέων Πριηνέες δυώδεκα νησί, καὶ Μυήσιοι τρισὶ νησί· Μυησίων δὲ Τήιοι εἴχοντο ἑπτακαίδεκα νησί· Τηίων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νησί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νησὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νησί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγίνετο, τρεῖς καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι ὅ πλῆθος τῶν Ἰώνων νεῶν, καταρρώδησαν μή σφεας οὐδαμοὶ ἡμέωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ ὕτω ὅτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑξελεῖν, μὴ ὀκνέοντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. Ταῦτα ὑπολεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ τότε Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φαινέτω τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πρόφασιν ἀποσχίζων ἀπὸ τῶν λοιπῶν συμμαχικῶν· προσέτι δὲ ἐπαπειλήσατε τάδε, ὡς εἰ σοι ταῦτά τε ἄχαρι γενήσεται καὶ ἄλλα ὅσα ἂν ἐκεῖνοι ἀπεργάσωνται, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπορήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως δεῖ μάχης ἐλθεῖν, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάδε σφέας κατέξει, ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, ἑξαμισθεὶ ἔσεσθε πολεμεῦντες, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας εὐνουμίας ποιήσεσθε, τὰς δὲ παρθένους ἀναστάσας ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὸν χῶρον ἄλλοισι παραδώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἀξαγγέλλοντες. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς μὲν ἀπίκοντο αὐτοὺς αἰ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὰ προδοσίην· ἑωυτοῖσι δὲ ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα λέγειν Πέρσας ἀξαγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἐπ' ἡμέρης ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὸν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καί κως σφι καὶ δὴ οἱ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

Μυήσιοι

Μυησίων

1 Nunc exteat alicuius vestrûm in regiam domum beneficia.

„ Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τὰ ἀκμῆ, ἔχει ἡμῖν τὰ πρήγματα,
„ Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλευθεροισι ἢ δούλοισι, καὶ τύτοι-
„ σι ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμέες, ἢν μὲν βούλησθε πα-
„ λαιπωρείας ὑποδέκεσθαι, τὸ παρεὸν πρῆγμα μὲν πόνος ὑ-
„ μῖν ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τὺς ἐναν-
„ τίους, εἰ ἐλευθεροι· εἰ δὲ μαλακίη τε καὶ ἀπαξίη
„ διαχρήσεσθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ
„ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέϊ τὸν ἀποστάτιος. ἀλλ' ἐ-
„ μοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε. καὶ
„ ὑμῖν ἐγὼ, δοκέω τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμ-
„ μίξειν τὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγω. Ταῦτα, πολλὸν ἐλασ-
σώπας. Ταῦτα ἀκύσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι
σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δέ, δύο ἀγῶνα ἑκάστοτε ἐ-
πὶ κέρας τῆς νέως, ὅκως τοῖσι ἐρετῆσι χρήσαιτο, διέκ-
πλοον ποιεύμενος τῆσι νηυσὶ δι' ἀλλήλεων, καὶ τοῖς
ἐπιβάτῃσι ὁπλίσειε, ὃ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τῆς νέως ἔχε-
σχε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡ-
μέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπειθοντό τε καὶ
ἐποίεον ὃ κελεύοιμον. τῇ δὲ ὀγδόῃ τούτῃσι, οἱ Ἴωνες,
οἷα ἀπαθέες εὐόντες πόνων τοιούτων, τετυρωμένοι τε πα-
λαιπωρίῃσί τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτὺς τάδε,
„ Τίνα δαιμόνων παροξύναντες, τάδε αἰπὰ πλαμῶμεν;
„ οἵτινες προδεφρονήσαντες, καὶ σκ πλώσαντες σκ τῷ
„ νότῳ, αὐδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχόμενοι νέας τρεῖς,
„ ὑπερφέροντες ἡμέας ἑωυτὺς ἔχομεν ὁ δέ, προδιαφθεί-
„ ρων ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι αἰπηκεσίοισι· καὶ δὴ πολ-
„ λοί μὲν ἡμέων ἐς νόσους πεπλώκασι, πολλοὶ δὲ ὑπο-
„ δοξοι τοῦδε τοῦ πείσεσθαι. πρό τε τούτων τῶν κακῶν, ἢ-
„ μῖν γε χρεὸν ἦν ὅτεῳ δούλῳ παθεῖν ὅτι, καὶ τὸ μέλλουσαν
„ δουλοσύνην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσαι, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
„ συνέχεσθαι. φέρετε, δὴ λοιπὸν μὴ πιθώμεθα αὐτῷ.
Ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὲν ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι ἐδόκεε
ἤνελε, ἀλλ' οἷα στρατιὴ, σκηνάς τε σπεύδοντες ἐν τῇ
νήσῳ, ἐσκιηγράφεοντο, καὶ ἐσβαίνειν σκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς
νέας, ὑδὶ αἰπιφοβέοντος. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γι-
νόμενα σκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐθαύμα-
ζον δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κελεύοντος τοὺς πρώ-
τους ἔπεμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέ-
ων, δεόμενός σφεων σκλιῶσαι τὸν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι δὲ, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐόντα ἀπαξίην
πολλὸν σκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ
ἀδυώατα καταφαίνετο σφι εἶναι ἀδυώατον τὰ βασιλέος πρήγ-
ματα ὑπερβαλέσθαι, δὴ τε ἐπισταμένοισι ὡς εἰ καὶ
τὸ πρῶτον ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο ὅτι Δαρείου,
ἄλλο σφι παρέσται πολλαπλήσιον. τοιῷδε δὲ ὦν
ὅτεῳ κεχρημένοι, ἐπί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἐθε-
λοκακέοντας ἐς χρηστὰ, ἐν χερσὶ ἐποιεῦντο τοιάδε ποιῆσαι
πάλαι δὲ καὶ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Iones, vt aut liberi ſimus aut ſerui, & quidem tanquã fugitiui, ſi vultis deuitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impręſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, vt remiges exerceret, ſubinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naues in ancoris ſtare: quotidie laborẽ Ionibus exhibens, ad ſeptimum vſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Iones, vtpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mẽte capti viro Phocenſi ſuperbo tres naues habenti, omnino nos permiſimus, eumq; toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbũ inciderũt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quiduis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſeruitutem, ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animaduertentes Samiorũ duces, & magnam Ionum confuſionem, putauerunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans vt à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur vt regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, vbi primũ viderunt Iones negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt ſuorum ſacrorum atque priuatorũ conſeruationem. Æaces autem, cuius orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

[1] ἀδυώατα
[2] ἐδέκωντο οἱ Σάμιοι, παῖς

[1] Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quēadmodum alii Ioniæ tyranni. Itaque
XIV posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naues in cornua digeſtas producere, ac propius ventum eſt, prœliumque conſertum, tunc quinā Iones ignaui, quive egregii fuerint, haud queo pro compertо ſcribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace compoſuerant, ſublatis velis ex acie exceſſiſſe, Samumque abiiſſe, præter decem naues, quarū trierarchi permanſerunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus. Quo ex facto cōmune Samiorum concilium eis donauit vt ipſorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorū in lapide ſcriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Leſbii videntes Samios qui iuxta erant fugam capeſſere, idem fecere quod Samii.[1] Quum id pleriq; Ionum facerent,
XV eorum qui pugnando perſtitere, Chii præcipue circumuenti ſunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppreſſi. Qui (vt ſuperius dictum eſt) centum naues quum præberent, ſingulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores, tamē inique ſe facturos cenſuerunt ſi illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis ſociis diſcurſando dimicauerunt, donec compluribus captis hoſtium nauibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum ceteris in
XVI terram ſuam perfugerunt. Quorum vero naues inualidæ erāt, quia laceratæ, iis Chii inſequente hoſte ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedeſtre iter fecerunt. Et quum in agrum Epheſiū ingreſſi eſſent, ſub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus ſacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Epheſii ingreſſos agrū ſuum videntes, quū de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe & ad mulieres tēdere, vniuerſi ad vim arcendam procurrerunt, Chioſq; interemerūt: & hi quidem hoc caſu
XVII occiderunt. Dionyſius autē Phocenſis, poſteaquam res Ionū acciſas intellexit, captis tribus hoſtium nauibus, abiit non iam in agrū Phocenſem, (probe ſciēs eum cum cetera Ionia direptū iri)

τῦ Αἰάκεος, τύραννος ἦεν Σάμυ, ὑπὸ τ Μιλησίυ Ἀ ειςαγόρεω ἀπεςέρητο τ ἀρχὴν, καπάπερ οἱ ἄλλοι τ Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὧν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες αὐτανῆγον καὶ αὐλοὶ ἔχας νέας ὀπὶ κέρας. ὡς δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, καὶ ςωτέμισγον ἀλλήλοισι, τοιῦτον μὲν ἔχω ἀδρεκέως συγγράψαι οἵτινες τ Ἰώνων ἐγένοντο ἀνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. φημὶ γὰρ καὶ τούτων). λέγονται δὲ Σάμιοι σφᾶσι, κ τὰ συγκείμενα πρὸς τ Αἰάκεα, ἀειρόμενοι τὰ ἱςία, ἀποπλῶσαι ἐκ τ τάξιος ἐς τ Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων δ' οἱ τριήραρχοι ἔμειναν καὶ ναυμάχεον, ἀπικομένους τοῖσι ςρατηγοῖσι. καί σφι ὁ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τόδε ὄνομα, ἐπὶ ςήλης ἀναγραφὴν θεῖναι πάντα, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι χρησμένοισι· καὶ ἔςι αὕτη ἡ ςήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τὸν πρόσχεα φεύγοντας, τὠυτὸ ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τ Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ ὑπολειπομένων ἐν τῇ ναυμαχίῃ ἐξέφθησαν τριήκοντα Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες)· οἱ παρείχοντο μὲν, ὥς περ καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάςης αὐτέων, ἄνδρας τεσσερακοντα τῶν ἀςῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γνώμην ποιῆσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμαωμένοι, διεκπλώοντες ναυμάχεον, ἐς ὃ τ πολεμίων ἑλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν πλεύνας. Χῖοι μὲν δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀποφυγοῦσι ἐς τὠυτὸ ἐγένοντο. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τραυμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὸ Μυκάλην· νέας μὲν δὴ αὐτὰ ταύτῃ ἐπορείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ὁρμέζοντο διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὸ Ἐφεσίην χωρίον ἐόντες νυκτός, καὶ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προσδοκήσαντες ὅπως εἶχε πρὸς τῶν Χίων, ἰδόντες τε ςρατὸν ἐς τὸ χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἰέναι ὀπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. ὅτε μὲν νυν τοιαύτῃσι προσέπιπτον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπείτε ἔμαθε τ Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν ἐκ τ πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδίσεται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ,

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perſtiterunt, Chii aſperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (vt ſup.

ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλοὺς δὲ
σίτου πολλὸν καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολ-
λὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ σίτου ἔτεν,
λῃσὴς κατεῖχε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχη-
δονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε
τῇ ναυμαχίῃ σφίκεσαν τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πο-
λιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσον-
τες τὰ τείχεα, καὶ πύργους μηχανὰς προσφέρον-
τες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστά-
σιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ οὐδετεροδόσιστο τὴν
πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν ὃ πάθος τὴν χρησηΐῳ τοῦ
ἐς Μίλητον ἡνεμώθη. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι
οἰ Δελφοῖσι περὶ σωτηΐης τῆς πόλιος τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ὁπότερον χρηστήριον· ὃ μὲν ἐς
αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὸ δὲ παρενθήκην ἔ-
χρησε ἐς Μιλησίους. Ὃ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔ-
χον, ἐπεὰν καὶ κατὰ τοῦτο ἡμῖν τοῦ λόγου, τότε μνη-
σθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔ-
χρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ὀπυιήσαιο ἔργων,
Πολλοῖσι δόσπουν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γυναιξὶ
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας·
Νηῷ δὴ ἡμέτερῳ διδύμοις ἐπὶ μέλεσι.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁ-
πότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖστοι ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν
Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐκ
ἀδελφεοπόδων λόγῳ ἠγίνοντο. ἱερὸν δὲ ὃ ἐν διδύμοι-
σι, ὁ νηός τε καὶ ὁ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμ-
πρατο. τῶν δὲ ἐν τοῦτῳ τούτῳ χρημάτων πολ-
λάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.
Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς
Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐ-
δὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
μένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ἣν Τίγρης
ποταμὸς παραῤῥέων, ἐς θάλασσαν ὄζει. τῆς δὲ
Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ
τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δ' ὑπερφάκεια ἔδοσαν
Καρσὶ Πηδασεῦσι οἰκῆσαι. Παθοῦσι δ' ταῦ-
τα Μιλησίοισι περὶ Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν
ὁμοίην Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον,
τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλοί-
σης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἠνδρὸς
ἀπεξύραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προσέθη-
καντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
ἀλλήλῃσι ξεινώθησαν, ὧδέν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed vt erat, recta contendit in Phœniciam: vbi nauibus onerariis spoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorũ admoto, eam [1]ab arce ceperunt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Miletemalorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi; vxores ac liberi in prædam cesserunt, templumq; quod erat in geminis, & delubrũ, iuxta oraculũ deflagrarũt. Pecuniarum autẽ quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atq; planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidẽda dederũt. [2] Hęc Milesiis à gente Persarũ passis non reddiderunt vicẽ Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipue mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

1 Funditus euerterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maxime inter se hospitio coniunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ: ———

sed Mi-

sed Mileti expugnationem se permoleste tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulã quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posteà ea fabula vteretur. XXII Et Miletus quidẽ Milesiis desolata est. Samiis autẽ iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerãt, probabatur, vt inito secundum pugnam nauale consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniã proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Etenim per hoc idẽ tempus Zãclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniã nunciis, solicitabãt Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic vrbem Ionũ condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserũt. XXIII Quibus in Siciliam tendentibus, iamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, vt interea Zanclæi vna cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrum litus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclã occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferũt, aduocato Hippocrate Gelę tyranno. erat enim is eorũ socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cũ exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit: at ceteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt [1] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam plerosq; Zanclæorũ titulo captiuorũ in vinculis habebat: [2] quorũ summos quosq; trecẽtos Samiis occidẽdos tradidit: quod tamẽ illi facere noluerũt.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑφ' ἁλόντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μίλητον ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσον ὅ θέατρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμιμησάμενοι τὰ οἰκήια κακά, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δ' τοῖσί τι ἔχουσι, ὃ μὲν ἐς τοὺς Μήδους οὐκ τῶν στρατηγῶν τὸ σφετέρων ποιηθέν, ἄσμενος ἤρεσκε· ἐδόκεε δ' μὴ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὸ χώρου ἀπικέσθαι τὸ τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην οὐκ πλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτήν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἔστι δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἐοῦσα μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τὴν Σικελίης. τούτων δὴ ὑπερκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐσάλπιγξαν, σοὶ δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν τῷ τοιόνδε δή τι ξυνέπεσε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἔτι Λοκροῖσι τοῖσι ὑπιζεφυρίοισι, καὶ τῷ ὑπὸ Ζαγκλαίων, αὐλός τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τὸν οὔνομα ἦν Σκύθης, ὡρμέατο, πόλιν τῶν Σικελῶν ἑλεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίνου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅτε ἐὼν ἐχθρὸς τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἔτι ἰέναι ἔπλεον, ἐὰν χαίρῃ, τὴν δὲ Ζάγκλην ἐᾶν, εὖσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πυθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχοίτων τὴν Ζάγκλην, σφέας αὖτις οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἐωυτῶν γὰρ δὴ σφι ἔτι σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐλῶσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθῃ μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυχον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκον δούς, καὶ δεξάμενος, τοιῷδε ἐμισθώσατο· ἐφ' ᾧ ὅρκῳ ἐπὶ τῷ Σαμίων, πάντων τῶν ὅσα πλοῖα καὶ δύο ἐφ' ἑκάστου πόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τῶν μεταλαγχανόντων τῇ πόλι· τὰ δὲ ὅσα τῶν ἀγρῶν, πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλείους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς σὺν αἰδεσίμοισι λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ χρυσοφόρους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ἃ μὲν τοι οἵδε Σάμιοι ἐποίησαν ἐν τῷ

1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in vrbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant

——— qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob caussam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente, quum theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis auctorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοῦναρχος, ἐκ τῆς Ἰνικοῦ ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης παρὰ τὸν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐσήμηνε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀπίκοντο. κατὰ δὴ τοῦτο μάλιστα βασιλέα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὁτέῳ τρόπῳ παρὰ βασιλέα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ὑπὸ Γέρωνος. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀποπειρῶσι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἑλεῖν· ἐπιστάντες δὲ τῷ λιμένι τῷ ὑπὸ Μιλήτου ἐμπολίῳ, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Ἀϊάκεα τὸν Σύλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον ἐμπόλιον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μοῦνοισι τῶν ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Δαρείου χάριν τὴν ἐκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱρὰ ἐπορθήθη. Μιλήτου δ' ἁλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελούσας τῶν πολίων ἐπωκτίσαντο, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι παρὰ Βυζαντίους, καὶ συλλαμβάνοντι τοῖσι Ἴωσι ὁλκάδας ἐκ πλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὅπως ἐξαπίνης Βισάλτης Ἀπολλοφάνεος παῖς Ἀβυδηνὸς αὐτὸς ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴν μὲν προσιεμένην μιν, συνέβαλε τοῖσι Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔσχε τοὺς Λεσβίους ἐπικρατήσας· ἐκ πολίχνης δ' Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τῶν τὸ μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν τεσσερηκοντούτεα ἐκ τῶν, δύο μοῦνοι τούτεων ἀπενόστησαν, τοὺς δ' ὀκτὼ τε καὶ ἑβδομήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπώλεσε· τοῦτο μὲν, ἐν τῇ πόλι ἐὼν αὐτὸς τοῦτον τὸν χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, σείεται ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μοῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδεξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐν ναυμαχίῃ γενομένου, ἐς χεῖρας τῇ πόλι ἦλθε. ὅτε δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὴ τῶν Χίων, καταστρεφθῆναι οὐ περιεῖδε αὐτέων ἐπιόντα. Ἐνθεῦτεν δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐπεβάλετο ὅτι Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. προσκατημένῳ δὲ οἱ Θάσου

Ceterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himerã, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditq; ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam vrbem pulchertimã nullo negocio adepti sunt. Ceterũ post nauale prœlium pro Miletõ gestum; Phœnices iubẽtibus Persis Æacẽ Syloſontis filiũ tanquã de ipsis bene meritũ, & qui egregiam operam nauasset, Samũ reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neq; templa incendẽrẽtur, quod in pugna nauali à sociis defecissẽt. Statim expugnata Mileto Persæ Cariã cepere, ciuitatibus partim se vltro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quod ab eius præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, vtpote ex pugna nauali male affectos, subegit, quodã ex eorum oppidulo cũ Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euenturæ calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænunciari: etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnũ, quod ex choro centum iuuenũ quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod subidẽ tempus, paulo ante naualem pugnã, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita vt ex centum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem nauali pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionũ & Æolũ copia aduersus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quũ

1 Prædines 2 Chios iam malis confectos facile subegit.

esset

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες αἴρα πλώουσι ἐπὶ τὴν Μιλήτου ὅτι τὸ δεύτερον Ἰωνίην. πυθόμενος ὦν ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει· αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ ἁλισμένους οἱ τὴν στρατιὴν, ἦλθε διαβὰς ἐς τὴν Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων ὃν σῖτον τόν τε ἐν Θήβῃσι καὶ ὃν ἐν Καΐκου πεδίῳ τῷ Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ἐς τὸν ἐπεβάτευε συμβαλών, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ ὃν στρατὸν αὐτοῦ ὃν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν στρατεύεσθαι χρεὸν ἐπὶ πολλὸν, καὶ ἵππος οὐδεμιῇ ὁρμηθῆσα ἔτι ἐπέπιπτε τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέος, ἅτε τὸν παρεόντα ἀμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ αἱρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος, ὑπ' αὐτῷ ἔμελλε συγκεκεντήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμανὴς ἐγένετο, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν ὦν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθηται ἀρχὸς τῷδε Βασιλῆι Δαρείου, ὁ δ' ὅτι αὐτὸν ἐπαίρει κακὸν γόον, δοκέω ἐμοὶ, ἀφικνέεσθαι τὸν αὐτῷ τὴν ὀπίσω· νῦν δὲ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ ἐκφυγὼν, αὖτις μέγας τῷδε βασιλεῖ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ οἱ λαβόντες Ἅρπαγον, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, ὃ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ τοῦτο αἰσχύνωσι, τὴν δὲ κεφαλὴν καταχρίσαντες, αἰτίῃ κάρτα τῷδε βασιλέϊ Δαρείῳ ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαινήσας τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν ἐβούλοντο αἰνίζασθαι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἱστιαίου λύσαντας καὶ θάψαντας ἐκέλευε, ὡς δορυξόου ἐόντος τοῦ Περσέος. Οὕτω μὲν ἐγένετο τὰ περὶ Ἱστιαῖον. Ὁ δὲ ναυπηγησάμενος τὰς τριήρεας ὁ Περσέων, χειμερίσας τῇδε Μιλήτου τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἐπέπλωσε, αἱρέει διεξεπεὼν τὰς νήσους τὰς τῇδε τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ἔχω δὲ λέγοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες οἱ Βάρβαροι ἐπαγίνεον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῶνδε τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀπάμενος τῆς χειρὸς, ἐκτείνας τὸν βορείην ὅτι τείνει νοτίην διήκουσι, καὶ ἔστειπε δὴ πᾶσαν τὴν νῆσον διέρχονται, ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους αἱρέουσι δὲ καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολλὰς καὶ Ἀδραμυττίας καὶ τὰς αὐτοῦ πόλιας οὐκ ἐπαγίνεον τοὺς ἀνθρώπους· τοὺς δὲ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα οὐκ ἐφαίνοντο ἐπαγινεύοντες τοὺς ἀνθρώπους οἱ Πέρσαι. ἐπὶ γὰρ τὴν Λῆμνον καὶ τὴν Ἴμβρον καὶ τὴν Σκύρον οὐδὲν ἐπλωίζοντο Πελασγῶν ἐόντων τῶν Τυρσηνῶν τῶν καὶ Ἀθηναίους ποτὲ ἐξαναστήσαντας ἔχειν τὴν νῦν Τυρσηνίην καλεομένην. ἐπὶ δὲ τὴν Λῆμνον καὶ τὴν Ἴμβρον καὶ τὴν Σκύρον οὐδὲν ἐπλωίζοντο Πελασγῶν ἐόντων τῶν Τυρσηνῶν τῶν καὶ Ἀθηναίους ποτὲ ἐξαναστήσαντας ἔχειν τὴν νῦν Τυρσηνίην καλεομένην.

1 Quod eius copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebat,
4 Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atq; in Lesbum traiecit cũ omnibus copiis: & illinc,[1] quod copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. Hunc autem in modũ captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodã Persa, vtq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesiũ Histiæum esse, lingua Persica vtens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurũ, [2] remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret; Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucẽ sustulerũt, *tamen truncum. nam* caput sale conditũ Susa ad regẽ Dariũ detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quod hominem viuum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eoselotum atq; obuolutũ sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se habuerunt. ¶ PERSARVM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbũ, Tenedũ: quarum insularum vt quamque capiebant, [3] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [4] Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente vrbes Iades eadẽ ratione, præterquam quod non euerriculabant homines. neque enim poterant. Hîc autẽ non falso cesserunt ea quę duces Persarũ minati sunt

1 Quod eius copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebãt,
4 Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

τοῖσι Ἴωσι ἐξεπεδδομώκοσι ναυτικὰ σφίσι. ὡς δὲ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι εὐνούχους ἐποίεον αὐτῶν, καὶ παρθένους τὰς καλλίστας βύσας, ἀπαγινέεσκον τῷ βασιλέϊ. τοῦτό τε δὴ ἐποίεον. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτῶν καὶ τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπῳκημένος ὅμιλος ναυτικὸς ἐξ ἑβδομήκοντα νεῶν, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐς πλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, ἄιρεε πάντα. τὰ γὰρ δὴ δεξιὰ αὐτῶν τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ καὶ τῇ Εὐρώπῃ αἵδε τῶν Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλαὶ εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ πρὸς Θρῄκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζαντίων μὲν νυν καὶ τῶν κατύπερθεν Χαλκηδονίων, ὀλίγῳ ὑπέμεινε πρότερον πλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες πάντας τοὺς χώρους τοὺς κατὰ λεχθείσας, τρέπονται πρός τε Περίνθιον, καὶ Ἀράκην. πυθόμενοι δὲ καὶ τούτους νείμαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἀξαιρησόντες τοὺς πρὸς λοίπους τῶν πολίων, ὅσας παρῆλθον καὶ κατέσυραν· πρὸς δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὸ ἀρχιὸ. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἐπὶ πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου τούτου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπάρχῳ. τὴν δὲ Χερσόνησον, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχεῖρωσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησάμενος τὴν ἀρχιὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, ὧδε κου τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρῄκες τὴν ἀρχιὴν τὴν Χερσονήσου ταύτην· θέοντι δὲ τούτοισι οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀπσινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀπέλεξε οἰκίζειν ἐπάγουσα, δόντι τὴν χώρην τὴν, ὃς αὐτοὺς ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος δόντι ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤισαν. καὶ σφέας ὡς ἐδείκνυε ἐκάλεε, ἐκβαίνοντας ἐπ' Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ δυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν αἰεὶ καθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, milia [1] Tethrippotrophi, [2] ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi,

Ionibus, quum ex aduerſo caſtra haberent. nam poſteaquam potiti ſunt vrbibus, formoſiſſimos quoſque puerorum ſeligentes caſtrauerunt, exectis teſtibus facientes eunuchos: virgineſque forma præſtantiſſimas ad regem tranſportarunt: & ſuper hæc, vrbes cum ipſis templis cremauerunt. Ita tertio Iones ſunt in ſeruitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Perſis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam ſunt in Helleſpontum nauigantibus, ſubegit. nam quæ ſunt ad dexteram, iam ſubacta erant à Perſis per continentem. Helleſponti autem hæc in Europa ſunt, Cherſoneſus, in qua frequentes ſunt vrbes, & Perinthus, & muri ſuper Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quotũ Byzantii, & qui vlteriori in litore ſunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidem aduentũ Phœniciæ claſſis: ſed relictis ſuis vrbibus, in interiora Euxini ponti receſſerunt, ibiq; vrbem Meſambriam condiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incenſis, ad Præconneſum & Artacen ſe conuertunt. Quibus & ipſis igni traditis, rurſus in Cherſoneſum reuehuntur, euerſuri ceteras vrbes quas ſuperiore acceſſu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne acceſſerant quidem, quod ipſi Cyziceni, iam ante aduentum hunc claſſis Phœnicum ſub rege erant, quum ſe OEbari filio Megabyzi qui Daſcylii præſes erat, dediſſent. Cereras Cherſoneſi vrbes (præter Cardiã) Phœnices ſubegerunt: Quarum vſque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Steſagorę: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypſeli filius, ad hunc modũ: Dolonci Thraces qui Cherſoneſum hanc tenebant, quum ab Abſinthiis bello vexarentur, reges ſuos, vt de bello cõſulerent, Delphos miſerunt. quibus Pythia reſpondit vt coloniæ in ſuam terrã deducendæ eum autorem aſciſcerent qui primus eos templo abeuntes hoſpitio inuitaſſet. Dolonci ſacram viam ingreſſi, per Phocenſes atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempeſtate Athenis omne quidem imperium tenebat Piſiſtratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypſeli filius è fa-

θ' Θηλυμβρίην

ι' ὅτι

ια' Χειρώσαντο ταύτην. οὗτοι

1 *Vide quod paulo poſt dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat. ibi enim eſt* ὀλύμπια ἀνηρτῶτο θελίππῳ, *vt hic οἰκίης τεθριπποτρόφου. quod (vt verba ſonant) ſignificat. Ex familia quadriiuges equos alente. vel, Equos ad quadrigariũ curſum. Ex quo videtur voluiſſe lectores ſplendorem opulentiamque domus colligere.* 2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis,

cuius

Φιλαίου τῦ Αἴακος παιδὸς γνομένου τοῦτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐόντας οὐκ ἐγχωρίους ἔχοντας, ἀλλὰ σκηπτοὺς καὶ αἰχμάς, προσιθώσατο· καί σφι προσελθοῦσι, ἐπηγείλατο καταγωγὴν καὶ ξεινίην. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτῦ, ἐξέφαινον πρῶτα μὲν τὸ μαντήϊον. οὐκ φήσαντες δὲ, ἐδέοντο αὐτῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δ' ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δ' ἐσαλπίσαντες Δελφοὶς, ἐπειρώτεον ὁ χρηστήριον εἰ ποιοίη πάσῃ αὐτῇ οἱ Δόλογκοι προσιζάνοντο. Κελεύουσης δὲ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπιὰς ἁρματικὰς προτερον τουτέων τεθριππασας, τότε πρῶτα Ἑλλήνων Ἀθηναίων πρώτῳ ὧν βουλόμενον μετέχειν τῦ γόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καί μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἀπὸ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι ἐπιλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι γάρ τοι ἓξ καὶ τριήκοντα τῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι γαδίων εἰκοσι καὶ τετρακοσίων ὁ μῆκος. Ἀποτειχίσας δὲ τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὡσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρήσαντες. ἐπὶ δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ὀργὴν γνωμὴν γεγονώς. πυθόμενος δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προσηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας φάτνης τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, φάτνην πρότερον ἐκτρίψειν, εἷς τις ἐμβαλὼν τῶν τις προσθυτέρων, εἶπε ὅτι φάτνη μοῦνον δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίησι, ἀλλὰ πρωϊαλέθεος ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ἀπὸ Κροίσου ἐκφεύγει· μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Σπησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεῷ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτή-

Stirpis author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitum congiarium. Illi in domum excepti & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, precesq; addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vna cum Doloncis nauigauit, assumptis Athenienſium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum, *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit; ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorū viginti stadiorum est longitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis ceterorū Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autē Crœso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extiturum comminatus est. Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morē pini extiturū, vix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, inquiens pinū ex omnibus arboribus solā esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsū Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriēs, imperiū atq; opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defun-

LXXVI

LXXVII

LXXVIII

218

— quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset. 1 *Hæc Valla non è suo addidit. nam in vulgatis quidem edit. desunt, in vet. autē codic. leguntur hæc verba, πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτνος πρότερον ἐκτρίψειν, qui error ex repetitione eiusdem verbi ἐκτρίψειν contigit, librarii oculis alterum transilientibus.*

σαντι Χερσονησίτας θύσαι, ὡς ὁ νόμος, εἰκις ἦ, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν θῆσαι, ἐν ᾧ Λαμψακηνοῖσι οὐδενὶ ἐξῆν ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δ' ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμφόμενοι τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τεσσαρεσκαίδεκα νέας οἱ Πεισιστρατίδαι· εἰ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον δίκας, ὡς δὲ συνῳδοὶ τῷ λόγῳ σημαίνω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὑβριμέων· οἱ δὲ Χερσονησίται πυθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατώτατοι πρὸς τοῦτο· καὶ ὡς ὅλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους δορυφόρους, καὶ γάμῳ Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα δεύτερα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ ἦν τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, στρατὸν ἀθροίσαντες ἦλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους βασιλεύς ἐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς δὲ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ὀπίσω ἐκάμψαντες Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τοῦ τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ πυθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας ἑπτὰ τριήρεας πέντε τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡς παρ' ὁρμηθεὶς ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμειψάμενός τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ἐπισπόμενοι ἦσαν νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι πρώτῃσι τῶν νεῶν κατέφευγε ἐς Ἴμβρον· τὰς δὲ οἱ πέμπτην τῶν
219 νεῶν καλλίστη διώκοντες οἱ Φοίνικες· τὴν δὲ νέα ταύτην εἶχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκος ἐοῦσα θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τῶν ἄμα ἑπομένων εἵλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

cto Chersonitæ, vt mos est, conditori vrbis, sacrificant, certamenq; equestre ac gymnicũ statuto tempore celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durãte autem cum Lampsacenis bello, contigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugam verbis simulabat, sed re ipsa[1] quã hostis erat atrocior. Ste- XXXIX
sagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquã non sane conscii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Chersonesum, [2]domi sese continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris. Quod quũ audissent Chersonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati sunt ad lugendã cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerũt illuc, in vincula coniecti sunt, & Miltiades Chersonesum obtinuit,[3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegesipylam duxit vxorẽ. [4]Quẽ XL
etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria sed grauia sane negotia exceperunt. nam tertio quam hæc gesta sunt anno è Chersoneso profugit, non ausus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc vsq; Chersonesum processerant. Illis digressis eum rursus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœ- XLI
nices apud Tenedum esse quum audisset, qũinq; cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, soluens ex vrbe Cardia. Qui dum per sinum Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumuentus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

καὶ πελάσσοντων

1 Hostis erat, & temerarius. *vel, & ira præcipitis. Ad verbum, Subfurnidus.* 2 *Suspectus est hic locus in vulg. edit. Gr. & ἐπιπρεμέων est potius Vlciscens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Chersonesum venisset, molestiæ maiores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc gesta sunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Chersonesum vsque progressi essent, illis inuadentibus obsistere non ausus, è Chersoneso ausugit, donec post Scytharum discessum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam ista ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν καταλαβόντων *pro* τῶν τυχόντων *in priore loco, vt sit* καὶ τὰ πλείω ἀνιεὶ ἄλλα τῶν καταλαβόντων πρ. χαλ. *i.* κατέχειν ἄλλα, *consensu quo postea dicit* τῶν τότε μιν κατεχόντων. *Illud autem,* ἔφυγε Χερσόνησον, *fortasse interpr. Chersoneso exulabat, quod videlicet cum illis congredi ausus non esset. Cui interpretationi quadrat* κατέχων.

Miltia-

Miltiadis filium esse cognouissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Ionas sententia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persida: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur.

XLII Miltiadis autē ex Imbro Athenas peruenit.[1] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostiū nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas,[2] de tradēdis mutuo iis qui iniurias intulissēt: neve quid inuicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricenā stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutū, ad meā vsque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant.

XLIII ¶ Ceterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditū classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse consensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquā autem præteruectus Asiam in Ioniam peruenit Mardonius, miram hic rem ego referā iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, [3] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias traiecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriā

XLIV versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [4] prætextus à Dario erāt belli inferendi: sed in animo habebat

πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, κίνδυνον τοῦδε βασιλῆα, δικέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσε-σθαι. ὅπως δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο σὺν τοῖσι Ἴωσι, πείθας κελεύων τοῖσι Σκυθῆσι, ὅτε οἱ Σκύθαι παρῆσαν δέοντο, λύσαντας τὴν γέφυραν, ἀποπλέειν ἐς τὰ ἑωυτῶν. Δαρεῖος ὦν, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω παῖδα, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδέν, Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· τῷ γὰρ οἴκῳ τῷ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, σὺν τῇ οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέατο. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐν ᾧ δὲ ἔτεϊ τοῦτο σὺν τῇ Περσέων στρατιῇ ἐπὶ πλέοι ἐγένετο πρότερον, ἐς ἰθέως φέρων Ἴωσι. ἀλλὰ πάλιν μοι χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τότε τῇ ἔτεος Ἀρτα- φέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀπέλας σὺν τῇ πε- λεμίων, στυμφήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγ- κασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσιδίκαι εἶεν, καὶ μὴ ἁρπάλους φέ- ρεσί τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε δὴ ἀναγκασθέντα ἐποίεε, καὶ χώρας σφέων μετρήσας παρασάγγας, ἃς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τεσσερεσκαίδεκα ἀνδρί· καὶ δὴ τοῦτον μετρή- σας, φόρους ἐπέταξε ἑκάστοισι, οἳ καὶ χαίρουσι ἀμφι- τελέσι ἔχοντες σὺν τούτῳ τῷ χρόνῳ αἰεί, καὶ ἐπὶ ἐμεῦ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφερνέος· ἐτάχθησαν δὲ φερόμενοι τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ πρὶν ταῦτα μὲν εἰρήνη ἦν. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῇ δὴ καὶ καλα- λελευκόπων στρατηγῶν σὺν βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐών, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο σὺν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεός, σὺν πολλῇ ἐκομίζετο ἅμα ἄλλοισι ἄλλοι, στρατιὸν δὲ τὸν πεζὸν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπί- κετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεχομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τὸν γὰρ τύραν- νον τῶν Ἰώνων καταπαύσας πολίων ὁ Μαρδόνιος, δη- μοκρατίας κατίσα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλῶν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρα- τὸς πολλός, διαβαίνει τῆσι νηυσὶ ἐς Ἑλλήσποντον, ἐστρατεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐστρατεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι προφάσιος ἔσαν πρόσχημα, ἄλλα δὲ ἐπὶ πολλὰ ἐχίλιες

1 Neque hoc anno vlla Persis aduersus Iones contentio exstitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.* 2 Vt rationi iniuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel, Vt iniurias mutuo persequi ex iure possent.* 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel, abrogato tyrannis imperio,* statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ὅσας δὴ πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, ἔστω μὲν δὴ, τῆσι μὲν σφι Θασίους δεδε χθαι δουλοσύνην, καταστρέψαντο. τοῦτο μὲν, τῷ πεζῷ στρατῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους ποιησάμενοι. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πρώτα σφι ἦν ὑποχείρια γενόμενα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ἀφανισθέντες πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δέ σφι περιπλέουσι βορέης αὐτέμως, μέγας τε καὶ ἄπορος, καὶ κατὰ λόγον ἐκείνου πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβαλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ τεσσερακοσίας μὲν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ἄνδρας δὲ δύο μυριάδας ἀποθανεῖν. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τὰ περὶ Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας βραισόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέφεϊ οὐκ ὑπιστέατο, ὑπὸ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρηξε.

Μαρδόνιος δὲ ὑπὸ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευόμενος ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσασι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον παρὰ Περσέων. πρὶν γὰρ δὴ παρέσχε τῶν χωρέων τούτων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τότε μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε παρεστρατευμένος παρὰ τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως τετιμηκὼς τὸν Ἄθων. οὗτοι μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπῆλλαχθη ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀφανισθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἐπύθετο μηχανᾶσθαι, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας δοτεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ περιόδων ἐουσέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγούμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἦν δὲ περιοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μέντοι γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τὰ χρυσέια μετάλλων, τοσοῦτόν ὀγδώκοντα τάλαντα περιῆν· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε ἐπὶ τριήκοντα Θασίοισι ἐοῦσι καρπὸν ἀτελέσι, περιῆν ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἕκαστον ἔτεος τάλαντα· ὅτε δὲ ὁ πλῆστον περιῆλθε, τεσσερακόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα·

quam plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iam seruiebant, in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthũ vsq; processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, ventus aquilo vehemens atq; admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiumq; plerasq; [1] in Athon propulsas, ad trecentas affixisse, vt supra viginti millia hominum interierint: partim quod à feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarũ deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quã in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [2] pecunia multa vtebantur, cum in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, [3] septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quę metalla ipse quoque inspexi, Eîdon dè kai autòs tà métalla taûta·

κατὰ πόσον.

ἐν δὲ Σκαπτῇ ὕλῃ

1 In Athon propulisse, & ex nauibus quidam trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, *id est, hæc maris pars quæ est circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex. 2 Pecuniam *quam ex illis magnis prouentibus habebant*, impendebant in comping. 3 Octoginta

[1] & ta-

[1] & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, inuenere: quę inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hęc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur AEnyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando cuerſus eſt. Et hoc quidem
XLVIII huiuſcemodi eſt. Thaſii autem iubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naues omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandũ ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere iuſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippagogas, *id eſt, naues quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terrã multi in continente populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati acceſſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, vt vna cum Perſa aduerſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimulauerunt quod ex eo quod fecerãt Græ-
L ciã prodidiſſent. Ad hanc delationẽ Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarũ rex, Æginam tranſmiſit, animo præcipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti autẽ illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tũ præcipue Crius Polycriti filius, [2] negans cum gauiſurum ſiquem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex [3] epiſtola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogauit quod ei nomen eſſet. Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo. ¶ Spartæ autem per
LI id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

ἐν μακρῷ ἐὼν αὐτέων θωμαστώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
αὐδρες οἱ μὴ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην,
ἣ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τοὔνο-
μα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς Φοινικὰ
Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ
Κοινύρων. κεῖται δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα αἰσ-
χεσμμένον· ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦ- ἐν τῇ ζ.
τον. Οἱ δὲ Θάσιοι τοῦ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ
τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας
ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ
Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα
πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ δουλοσύνην σφέας αὐτοῖς. διέ-
πεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλη τάξας, καὶ τὴν Ἑλ-
λάδα, καὶ θαλάσσιον αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
τοὺς μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ
κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πό-
λιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μα-
κρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε
δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν
Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ
προεῖτο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς
τοὺς ἀπικόμενος αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται
δεδοσαν γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγι-
νῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπε-
κέατο, δοκέοντες ὅτι σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας
δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύ-
σωνται· τῷ ἀσμένῳ προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτέ-
οντές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων
τὰ πεποιήκοιεν, προσδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς
ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξαν-
δρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴ-
γιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιω-
τάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ
αὐτῷ ἐγίνοντο αἰτίζοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ
Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν
ὁσίην ἄγειν χαίροντα Αἰγινητέων. αὐδὲ γὰρ μὲν
Σπαρτιητέων τὸ κοινὸν ποιέειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀ-
θηναίων δὲ ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ αὐ
μὲν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἐ-
λεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλε-
ομένης δὲ ἀπαλλασσόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν
Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη ὄνομα· ὁ δὲ οἱ ἐφρασέ οἱ. ὁ δὲ
Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νυν κατάχαλ-
κον ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κα-
κῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον τὸν
ἐόντα Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν
Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων,

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abductuvum.* 3 Mandato

οἰκίης ἦν τὸ ὑποδεέστερης· κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδὲν ὑποδεέστερης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) τῷ πρεσβυγλυείνην δὲ κως τετίμηντο μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες τοῖσι ποιηταῖς, λέγουσι οὐδὲν Ἀριστόδημον τὸ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιληΐδα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἔχονται, ἀλλ' αὐτὸς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην. διακρίνεσθαι δὲ αὐτὰ λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· βαρέως δὲ φέρειν τὸ Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, ἰσόψηφα τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλομένους νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· ἐόντων δὴ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων· οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ τοῦ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ, οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, ἐοῦσαν μὲν καὶ οὐκ ἀτρεκέα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶναι κως ἀμφοτέροισι ὑγιέα τὸν βασιλέα. τοὺς μὲν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ χρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρους τὰ πατρία νέμεσθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτα σφι αἰνέλειν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέοισι οὐδὲν ἦσαν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ἐσοδέας αὖθις Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην. ἐσοδέασθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παίδων πρεσβύτερον λούῃ καὶ σιτίζει. καὶ ὦν μὲν καὶ ταῦτα φαίνηται ἀεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πάντα ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλοισι ἐξεύρειν· ὦν δὲ πλανᾶται καὶ σκέπτεται, ἀλλὰ ἄλλα ποιεῦσα, δῆλα σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ σκέπτεται πλέον οὐδὲν εἰδέ· ἐπ' ἄλλην τε σφέας τρέψεσθαι ὁδόν. οὕτω δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰ τοῦ Μεσσηνίου ἐσοδήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταῦτα πυθέσθαι τὸν πρεσβύτερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδότας τὴν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ ὁ παιδίσκον ὁ πυθόμενος πρὸς τὴν γειναμένην, ὡς ἐὸν πρότερον, ἔφερόν σφι τὰ δημόσια· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τὸν δὲ νεώτερον, Προκλέα. τούτους αὐδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφορὴν ἐς τὸν πάντα χρόνον τὸν ζόης αὐτέων πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodē enim oriundi) quam quod familia EVrysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi vxorem nomine[1] Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AVtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thorsandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (vt credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibaretq; quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignaram cur obseruaretur, animaduertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendum curasse, impositò ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidē eorū posteros perseueraſſe. Hęc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt.

LII

LIII

1 Argiuam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges vſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. iam tũ enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autẽ dixi, vſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullũ Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon: Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt vſque ad Perſeum. A Danae vero Acri- 10
ſii filia retrorſum patres eorum recenſendo, conſtabit principes Dorienſium
[1] ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorũ
LIV facta eſt. Vt autẽ à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii [2] recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægy-
LV ptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum 20
Ægyptii eſſent, ſibi traditũ acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictũ eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eo-
LVI rum faciemus mentionem. [3] Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerũt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunq; libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum 30
delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. [4] In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hęc.
LVII Alia ſunt quę pacis tempore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica euiſceratio fit, primi in cœna reges diſcũbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm ceteris conuiuis: [5] libaminaque immolatorum & coria, eorũ ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è pu- 40
blico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt*, *ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

τάδε δὲ καταλεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν τοῦ Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καλεομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἦδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ αὖ ἐπὶ πλέον ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσεῖ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. ἦδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καλεομένη τοὺς αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαμιόατο δὴ ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ τὰ Ἑλλήνων λέγουσι γεγενεηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος προγόνοι. τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκιότητα Περσεῖ εἶναι, τούτους δὲ εἰ, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω. ὅπη δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅπῃ ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι. Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπὶ ὅκου βούλωνται χώρην. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀπειρκωλυτήν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ὑπαίτιον εἶναι. στρατευομένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγέοντας ὑπὸ σφετέρῃ φυλάσσειν αὐτούς. πρεσβύτισι δὲ χρᾶσθαι ἐν οἴκοισι ὁκόσοισι ἐθέλουσι· τῶν δὲ θυομένων ἀποδύτων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπόλεμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται· ἐὼν θυσίην τινὰ δημοτελέα ποιέηται, πρώτους ὑπὸ τοῦ δείπνου ἵζειν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ ἴσου πρώτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδὰς ἐς Ἰθώτεων, καὶ τὰ Ἰυδίντων προβάτων τὰ δέρματα. ιε μηνὸς ἕκαστον καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἰνου τετάρτην Λακωνικὴν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem. 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores.
4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, vtant. 5 Et vt primum in libationibus locum obtineant, coriaq; immolatorum pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἱρήιον τέλεον, (id eſt, ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

ὀξυβρέπτες, ἢ προξείνους ἀποδεικνύναι τὸισι προσκεῖσθαι τὰ αἱ ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, ἢ Γυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ πυθοὶ, εἰσὶ δὲ οὗτοι πρόξενοι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὅτι δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, ἢ οἰνου κοτύλας· παρεῖσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τῶν δὲ τοῦτο μὲν ἐς ἰδιωτέων κληθέντας ὅτι δεῖπνον τιμᾶσθαι. ἐς δὲ μαντηΐας ἐς γινομένας, τύπους φυλάσσειν· ἐσιζάνειν δὲ 10 καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς ὃν ἀνήκειν ἔχειν, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίων πέρι· καὶ ἐὰν τις θεὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἀναιτίων ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυώδεκα δίχα τεταγμένα. ἐὰν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πρὸς μιέης, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· 20 ἀποθανοῦσι δὲ, πάσδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι κατὰ τὸν ἀγρὸν καὶ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· καὶ δὲ τε πόλιν γυναῖκες περιοῦσαι, λέβητας χροτέουσι. ἐπεὰν δὲ τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ὀδυκεαί. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι βασιλεῦσι τοὺς θεράποντας ἐᾶν ὠυτοὺς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τὸ γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῶυτῳ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θεράποντας τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς 30 Λακεδαιμονίοισι, ἐκ πάσης δὴ Λακεδαίμονος, χωρὶς

χρὴ ἀναγκαίους Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τε ὡρισμένων καὶ ὁμοίων· ἀναμαθοῦσι ἐς ὃ κῆδος ἰέναι. ἰθυτέων δὲ καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τοῦτο πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ δεινοτάτῃ ἀπλέτῳ φάσθαι τὸν αἰεὶ ἀποθνῄσκοντα τῶν βασιλέων, ὅτι δὴ ἀγαθὸν ἄρχοντα. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδώλων σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα 40 ἡμερέων οὐκ ἵσταται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρουσι δὲ καὶ

223 τοῦτο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ὁ μὲν ἵππος ἐνίκησε, βασιλεὺς, ἔστ' ἂν ὁ ἐσιὼν ἐλθὼν ἕτερος ὅστις

cis præsideant.[1] Liceatque quibuscunque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam nõ euntibus mittantur bini farinę chœnices, *id est, semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est, sextarii*: præsentibus dupla dentur omnia. eadē ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur. [2] Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptiuum filium[3] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enunciant: feminæ per vrbem circumeuntes ollas pulsitant. quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem[4] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquã multa millia in vnum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, eius simulacrum quum expressêrunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusque magistratuũ consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt LIX quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque

1 Liceatque illis quos velint ex ciuibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius vrbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis ciuitatibus adueniebant, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel*, asseruentur. Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hereditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si parer eam non desponderit. *Ad verbum.* Cui obueniat illam habere. *i. in quem cadat. Sic Gall. A qui il vient. pro, à qui il touche.* 3 Facere velit, vt coram regibus faciat. *vel, in conspectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpretatur.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum quod debebant remittit. Cum
LX Ægyptiis etiã Lacedæmonii in hoc cõgruunt, quod eorũ præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neq; vlli propter vocalitatẽ aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atq; hæc quidem ita
LXI fiunt. ¶ Cleomenẽ autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maxime vtebatur: cui viro erat vxor speciosissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditã esse cernens nutrix sua, idq; parentes eius, vtpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrũ, deam precabatur vt aluminã deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [1] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurã eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem, duxit vxorem Agetus
LXII Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

τὴ Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ὁ δὲ αὖ Πέρσησι ὁ κατιςάμενος βασιλεὺς ὃν προοφειλόμενον φόρον μετίει πάσησι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέχονται τὰς πατρωίας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κῶς λαμπροφωνίην ὑπερπεφευγότι ἄλλοι σφέας παρεκκλήσιοι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ὑπερτελέουσι. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται. Τότε δὲ ὃν Κλεομενέα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε ὃν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, ἀμφὶ πρῆγμα τοιόνδε ὑπίδασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, ἐὼν συνοικητὴς αὐτός, τούτου εἵνεκα αἴτιος, γαμέει τρίτῳ γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, ᾧ τοιαῦτα ἐπέκειτο τῶν ἂς ἂν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ τοῦτο μάλιστα καλλίστη δοκέουσα εἶναι ἠλομύων. ἐοῦσαν γὰρ μιν ὁ εἶδος φλαύρου, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, τοῦτο ἐπεὶ καὶ ὀρέουσα τὰς γυναῖκας συμφορέων ὁ εἶδος αὐτοῖσι ποιεύμενος, ταῦτα ἔπρησσε μαθοῦσα, ὑπὸ φέρουσα τοιάδε· ἐφόρεε αὐτέων αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν, τὸ ἵδρυται ἐν τῇ Θεραπνῇ καλεομένῃ, ὕπερθε τοῦ Φοιβαίου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, καὶ τὸ παράπαν ἐστὼς τε παρ' ἄλλα ἵζοι, καὶ ἐλίσσοιτο τὸν θεὸν ἀπαλλάξαι τὸ δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσης ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ὑπομῆναι, ὑπομάσσαι δ', ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φάσαι, ὡς παιδίον φορέοι. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὸν δὲ οὐ φάναι ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ὑπιδεικνύναι. τὸν δὲ πολλῷ τεῳ κελεύειν, ὑπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὴ τὴν γυναῖκα ὡς εἰ πολλοῦ ποιεύμενον ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὸν τροφὸν ἀνῆκαι τὸ παιδίον. τὸν δὲ, καταψάσαντα τὸ παιδίου τὸν κεφαλὸν, εἶπαι ὡς καλλίς βύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπιχομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, ἑωυτοῦ δὴ ὁ τὸν Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τὴ γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε·

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c.

αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωυτοῦ ἤγαγε γυναῖκα αὐτῇ, καὶ ἐδέκετο δωτίνῃσι δώσειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἓν τι ὃ ἂν αὐτὸς ἐκείνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἐκέλευε ὡσαύτως τὸ ὁμοῖον δίδοναι. ὁ δέ, ὡδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνος γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ὅτε δὲ τούτοισι ὤμοσαν ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, τὸ δὴ ἑωυτοῦ ἕκαστος εἴλετο τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὸν ὁμοῖον ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τὸν ἑταῖρον τὴν γυναῖκα ἐπιεζέετο ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλὴν τούτου μοῦνον, πάντα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μέντοι γε τῷ τε ὅρκῳ. καὶ τὴν ἀπάτην τὴν ὡδὶ ἀγαγόντι, ἀπῆγε ἀπαγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὸ τρίτον ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ὡς δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ ἢ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τὸν δὴ Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἀζαχθέντι ὡς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δέ, ὅτε σὺν μηνὸς τε ὄντι χρόνον τὰ ἠγάγετο τὸν γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ αὐτὸς ἐμὸς εἶη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. ὡρτήσαντο μέντοι ὡδὲν ἐποιήσαντο τοιοῦτο· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τὸν Ἀρίστωνα ὁ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ ὄντα Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐόμισε εἶναι· Δημάρητον δὲ αὐτὸν οὐνόμασε ἐόντα, ἀπὸ τοῦδε· ὡς ἐπὶ τούτων, πᾶν δημεὶ Σπαρτιήτων Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ βδελυγμένοισι ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γνωμένων, ἀρξὰν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. ἀπὸ τοῦτο μὲν οἱ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνῳ δὲ ὡς ὕστερον Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδοξε δὲ (ὡς ἔοικε) καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸ γνώμωμα τοῦτο, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τοῦ Κλεομένεϊ διενεχθῆναι μεγάλως, ὡς τε γὰρ τὸν Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτας τοὺς μηδίσαντας ἀπαβώτος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεσθαι οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, ἀπὸ τοιῶνδε πρήγματος· ἀρνωσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὸν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημαρήτος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερῆ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φήσας αὐτὸς Πέρκαλον ἁρπάσας ἢ σχὼν γυναῖκα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἦν ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cuius illa erat vxor, recepit ſe dono daturũ vnam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iuſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re vxoria ſuſpicatus, quum videret Ariſtoni quoque vxorẽ eſſe, accepit condicionem, & in eam rem iuſiurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus pretioſis donauit quã ille elegit. Ipſe viciſſim, quum eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, [1] ibi optauit vxorẽ eius adferri. Agetus dicere, ſe præter hoc vnũ cetera annuiſſe: iureiurando tamen adactus ac dolo ſeductus, [2] ad eam ducendã abiit. Ita LXIII tertiam hanc Ariſton, repudiata ſecunda, duxit vxorem: [3] quæ circa legitimũ pariendi tempus, nondum exactis decẽ menſibus, hunc ei genuit Demaratũ. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilica cũ ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet vxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum iureiurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræſentiarũ: ſed poſteaquam puer adoleuit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinantem vtique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *id eſt*, *à populo votis petitus*: quod ante eum natum omnis populus vota fecit vt Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. ea de re id nomẽ impoſitum eſt. Interiecto LXIV deinde tempore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehementer inſimulabatur, cũ antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore quum aduerſus Æginetas cum Medo ſentientes traiecit Cleomenes. Ergo LXV ingreſſus eum [4] vrgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati cõſtituiſſet, ſe aduerſus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſſam, quod quũ Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominẽ cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc cauſſam Leutychidi inimicitiæ

1 Illius vxorem abducere ſtudebat. 2 Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra breuius temporis ſpatium, & non [illegible] *Id eſt, Intra breuius quam decem menſium ſpatium.* 4 Vlciſci

cum De-

eum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene solicitante, contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum esse regem, quod Aristonis filius non esset, deinde quod iurauerat institit cõfirmare: quod Ariston aliquando dixisset, quum ei nunciasset famulus suus filium ei natum, & menses conferens, iureiurando negasset illũ esse filium suum. Huic verbo insistens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Aristonis filium esse, neque rite Spartæ regnare: eisdem ephoris adhibitis testibus qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum quod Delphis est consulendum an foret Demaratus Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes,[1] quum ex ipsius erga Pythiam prouidentia nihil suspicionis esset, subornat Cobonem quendam Aristophanti filiũ maxima apud Delphos autoritate, vt persuadeat Perialle mulierum vaticinantium antistiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, sciscitantibus iis qui ad oraculum erant missi, negauit Aristonis filium esse Demaratum. quæ tamen res sequenti tempore palam facta est, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata est. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum eiectus regno gereret magistratum, adesseturque spectaculo gymnopædiarum, *id est palæstræ nudorum puerorum*, misit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi insultandique caussa, ministrum, qui interrogaret [2]qualis esset præfectura post regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, respondit se vtrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futurã initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confestimque præparatum Ioui bouem immolauit: quo im- LXVIII molato, matrem accersiit. Quę quum aduenisset, positis in eius manus extis, mulierem his verbis obsecrauit, Per ego te mater cum alios deos; tum Iouem hunc domesticum, quem tango, precor, promas mihi veritatem: quisnam reuera meus est pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit,

ἢ ἐς ὃν Δημάρητον ἐγεγένεε· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος παρεσκευάσθη ὁ Λευτυχίδης κατώμνυε Δημάρητον, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὸ κατωμόσιον, ἐδίωκε αἰτιώμενος ἐκεῖνο ὃ ἔπος ὃ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμενος τὰς μηνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτῷ μιν εἶναι. τούτου δὴ ὑπακουόντων τῷ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε ὃν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ὅτε ἰκνεομένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τὰς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον παρεδρεύοντες καὶ ἀκηκοότες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. αἰωθέντος δὲ τοῦ μαντίου ὑπὸ τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσαναπείθεται Κλεομένης Κίβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατὸν μέγιστον, ὁ δὲ Κίβων Περιάλλαν τὴν προμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἔβουλετο λέγεσθαι, λέγειν. ὅτε δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔφη μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνακτυσθέντα ἐμάνη ταῦτα, καὶ Κίβωνα τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ προμαντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὸν Δημάρητον καταπαυσιν τῆς βασιληίης ὅτε ἐλάμβανε, ἔφυγε ὑπ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ πολλῆς ὀνείδεος· μετὰ δὲ βασιληίης τιμῆς καταπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τὸν Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ὕστερος αὐτὸς βασιλεὺς αὐτ' ἐκείνου, πέμψας δι' ἀγγέλου τινὰ ὑπ' ἐγέλωτά τε καὶ λάσθη, ἤρώτα δὲ Δημάρητον εἰ οἱ εἴη ἀρχεῖν μετὰ ὁ βασιλεύων. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φάς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, ὅ. τ μέν οἱ ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καταλυφάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένῃ δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὰ σπλάγχνα, παρεκέλευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τὸν τε ἄλλων καὶ ἀπολομένου ἱκετεύω, καὶ τοῦ ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μευ ὀνθ' ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶς λέγων. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη σε ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων,

1 *In Græco exempl. pro ἀνωίστου legendum videtur* ἀνοσίου, *cuius lectionis alibi ratio reddetur.* 2 Quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnauissent.

„ κυέουσαί σε ἐκ τῦ πρεσβυτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν
„ πρῶτα Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ ὃν μεταιότερον λόγον
χρ. ἐλθεῖν „ λέγοντες, Φασί σε ἐπελθεῖν πρῶτα τῶν οἰκετέων ὄν-
„ οιοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν
„ μετέρχομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὰληθές. οὔτε γὰρ,
„ εἴ τι πεποίηκας τῶν λεγομένων, μοῦνη δὴ πεποίη-
„ κας, μετὰ πολλέων δὲ ὅ, τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρ-
„ τῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν.
„ τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς πρεσβυτέρας γυναῖκας. ὁ
μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, 10 ras. Hæc Demaratus. Cui mater ita LXIX
„ Ὦ παῖ, ἐπεί τέ με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὸν ἀ-
„ ληθέα, πρῶ εἰς σὲ καταιρήσεται τὰληθές· ὡς μὲ
„ ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς
„ πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι σταθὲν
„ δὲ, πὰς στεφάνους εἶχε, ἐμοὶ προσέπτη. καὶ
„ ὃ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ τοῦτο Ἀρίστων. ὡς
„ δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, ἤρετο τίς εἴη ὁ, μοι
„ δοὺς. ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέ-
„ κετο. ἐγὼ δὲ καταμυόμην, φαμένη οὐδὲν οὐ κα-
„ λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρό- 20 te è priore viro grauidam, ita ad Aristo-
„ τερον ἐλθόντα καὶ στεφανηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε- nem veniſſe. Alii etiam dementius re-
„ φάνους. ὁρέων δέ με καταμυομένην ὁ Ἀρίστων, ἔ- ferentes, aiunt te ad domeſticũ aſinari-
„ μαθε ὡς θεῖον εἴη ὃ πρῆγμα. καὶ τῦτο μὲν, οἱ στέ- um ventitaſſe, illiuſque me filium eſſe.
„ φανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τῦ ἡρῴου τῦ πρὸ τῆσι qua de re ego te adiens obſecro vt ve-
„ θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, ὃ καλέουσι Ἀ- rum dicas. Siquid enim eorum quæ di-
„ στροβάκου· τῦτο δὲ, οἱ μάντιες ὃν αὐὸν τῦτον ἥρωα cuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod
χρ. ἔχεις „ δυσαίρεον εἶναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχει πρῶ ὅσον τι multæ. Et multus de hac re Spartæ ſer-
„ καὶ βουλέαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τῦ ἥρωος τούτου mo eſt, negantium [1] Ariſtoni fuiſſe ge-
„ γέγονας, καὶ τοι πατὴρ ὅστι Ἀστροβάκος ὁ ἥρως, ἢ nituram ad filios procreandos. nam ſi
„ Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἱαρέομαι. 30 fuiſſet, priores vxores fuiſſe conceptu-
„ τῇ δέ σε μάλιστα καταπτύουσι οἱ ἐχθροὶ, λέγον- genitus es, paterque tibi eſt Aſtroba-
„ τες ὡς αὐὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γεγό- cus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te
„ μενος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτῦ εἶναι· noctè concepi. Verum quod tibi præ-
„ ὃν χρόνον γὰρ δεῖ δέκα μῆνας τὸν δέκατον ἐξέχειν· ἀ- cipue exprobrant inimici, quod Ari-
„ ἰδρηκὼς τῶν τοιούτων κεῖνος τῦτο ἀπέρριψε ὃ ἔπος. ſton, quum ei te natum eſſe nunciatum
„ πίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα· eſt, multis audientibus negauit te ſuum
„ καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ eſſe, quia tempus decem menſium non
„ δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐὸς exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi
„ Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς δυσὶ ὃ ἔπος ἐκ- hoc verbum excidit. nam mulieres no-
„ βάλλοι τῦτο. λόγῳ δ᾽ ἄλλους τε καὶ ἡμέσιος τῆς σε- uem etiam menſium ac ſeptem menſiũ
„ ωῦτῦ μὴ δέκεο. τὰ δὲ ἀληθέα πάντα ἀκήκοας. partum edunt, non omnes decimum
„ ἐκ δ᾽ ὀνοφορβῶν αὐτά τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦ- menſem explentes. ego autem fili ſepti-
„ τα λέγουσι τίκτουσι αἱ γυναῖκες παῖδας. ἡ μὲν δὴ meſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton
Ταῦτα ἔλεγε· Ὁ δ᾽, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, 40 non diu poſt agnouit [4] ſe per impru-
dentiam id verbum extuliſſe. Itaque a-
lias orationes de tua genitura noli ad-
miſi. Nam quod ad aſinarios attinet, i-
pſi Leutychidi & iis qui talia loquun-
tur, ſuæ vxores de aſinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Ariſtoni fuiſſe prolificum ſemen. nam ſi fuiſſ. 2 Precibus inſtas mihi vt dic. ver. 3 Coronas quas geſtabat mihi circumpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit. 4 Se per ſtultitiam id verbum emiſiſſe. Cetera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

ſumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oracul̃ consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, eiusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regẽ Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna vsus est, vir cum aliis in multis factis dictisq; apud Lacedæmonios illustris, tũ quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat, rem eius solius, ad ea tempora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quẽ nonnulli Spartiatarum Cynisc̃on, *id est, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimoniũ accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quũ omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessissẽt, assumpto protinus Leutychide, contendit aduersus Æginetas, maiorem in modum illis propter ignominiã infensus. Ita Æginetæ vtriusque regis contra se aduentu non repugnandum iam sibi esse putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtissimos, cũ alios, tum Criũ Polycriti, & Casambũ Aristocratis filium, qui plurimũ habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

LXXI

LXXII

LXXIII

LXXIV

ἐκ δὲ τούτου λακεδαιμόνιοι, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν τῷ λόγῳ φάσκοντες ὡς ἐς Δελφοὺς χρησομένους τῷ χρηστηρίῳ πορεύεσθαι. λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐδόκεον διώκειν τὸν Δημάρητον ἀδικέοντα μέγιστα, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ἐπιδιαβαίνοντες δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τε ἔπαυσαν, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ἀπῃτέοντο. μὴ διδόντων δὲ (οὐδὲ γὰρ ἔδεε δίδοσθαι αὐτοὺς οἱ Ζακυνθίοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· δή τε λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθείς, ὡς δὲ καὶ ὀλυμπιάδι σφι αὐτοκέλευστος τεθρίππῳ νικήσας, μοῦνος τοῦτο πρώτων δὴ τῶν ἡμεῖς μνώμεθα βασιλέων ἐς Σπάρτην ποιήσας. Λεωτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεύξιππος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. τοῦτον ὁ Ζεύξιππος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. πρὸ Λεωτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λεωτυχίδης δὲ γαμέει Ζευξιδήμου γαμέτῃ δευτέρῃ γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ δὲ οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λεωτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λεωτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, δίκην τίσας δέ τινα Δημαρήτῳ ὤιχετο· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὼν δέ οἱ ὑποχείρια πολλὰ ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς αὐτὸς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, δι' ἐπικατήμενος χειρὶ διπλῇ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστηρίου ἐόντα αὐτὸν χαλεπὸν καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς ὁ Κλεομένης ἐνόησε τὸ ἐς τὸν Δημάρητον ἁμάρτημα, αὐτίκα τοῦ λακεδαίμονος Λεωτυχίδεα, ὅτι δὴ τὸν Αἰγινήτην, δι' ἰδίην τινὰ σφι ἔχθρην τὸν ἐκ τοῦ προπλακισμοῦ ἔχων. ὅτε δὴ ὅτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδίεσαν ἐπὶ αἰτηθησόμενοι, ἐκέλευόν τε ὁπίλεξαμένους αὐτῶν δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ ἡλικίῃ, ἥκειν ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην κατέθεντο ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα

10 20 30 40

ἰλύμπια ἅδα

226

ἐπαΐοντα γλώσσων κακὸν τεχνήσαιτο ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δ' ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, στασιάσας τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢν μιν ἕπεσθαι σφέας αὐτῷ τῇ αὐ δέηται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προέρχεται ἐπὶ τὴν Ἀρκάδων τοὺς προσεστεῶτας ἀγυιέων, ὄρκῳ ὃ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ τούτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων ὃ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαίνεται, ἐκ πέτρης ῥάζει ἐς ἄγγος, ὃ δ' ἄγγος αἱμασιῆς τις περιβέβληται κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει οὖσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, καὶ τῷ ὄντι ἐξεστεῶτα ἀνδρῶν [a] δείσαντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. καταλλάσσονται δὲ αὐτόν, αὐτίκα τε ὑπ' ἐλάβετο μανίης ἰοῦσα, ἔτι καὶ πρότερον ἐνομαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέρχετο ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δέ, δεδεκὼς, ὃν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν δεσμῶν, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ τοῦ φύλακου δοῦναι, ἀπείλεε τά μιν αὐτὸς ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν πῆς εἱλωτέων) δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν ὃν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διατάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰξύα, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὸν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτῃ κατὰ χορδῶν, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὸν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημαρήτου γλώσσημα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, δίκτι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δ' Ἀργεῖοι, ὅτι ὀξίῃ αὐτέων τῷ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγιέων, κατέκαιε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ὅπι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τὸν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, iam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, solicitans Arcadas aduersus Spartã, adigensque eos iureiurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iusiurandum per aquam Stygis. In hac autem vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarum obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrũ. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [1] Eo accepto, Cleomenes à suris incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quę circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerant Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucũ quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculũ poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturũ. qui posteaquam ad flumen Erasinũ copias Spartiatarũ duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque

[a] δεισαντες

LXXV

LXXVI

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, eque femoribus ad coxas & latera atque ventrem peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἄγει *pro* ἐν ἀλογίῃ.

iam cam-

iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum lætæ non essent exta de flumine transmittēdo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamē ideo Argiuos gauisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nau-
LXXVII pliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt e regione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed nē dolo exciperentur. nam ad hāc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verum quando marem præuertet femina victrix,
Inter & Argiuos referet præclaris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
** Telo sæuius obit sinuoso corpore serpens.*

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lace-
LXXVIII dæmoniis denunciaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciasset, præcepit suis vt quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos[1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucū Argi fuga elapsos circumse-
LXXIX derunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendū putauit: Scisciatus quosdā quos secum habebat perfugas, misit præconē ad euocandū nominatim eos Argiuos qui in luco præclusi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quisque euo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο νῦν Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὴ ὧν ὁ Κλεομένης ὅπι θύσαιμι τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς σκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγαθαι μὲν ἔφη τὸν Ἐρασῖνον οὐ προδιδόντος τοὺς πολήτας, Ἀργείους μέντοι οὐδὲ ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τῶν στρατιῶν κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταύρῳ, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθεον, πυθαιόμενοι ταῦτα, ὅπι θαλάσσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια τοὔνομα, μεταξὺ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο· αὐτόθι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὸν μὲν οὐκ τὸν φανερὸν μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ χρηστήριον, τὸ ὑπέκειτο ἔχρησε ἡ Πυθίη τάδε σφι τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεα ὄρσεν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσσομένων αἰῶνας ἀνήρ,
Δῆϊος ὄφις, τελέκτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πρόσθε συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δὴ σφι τότε ταῦτα ἔδοξε τὸν κήρυκα τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, προδιαγέλλει σφι ὅτεο σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε δὲ ἁλισκόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο ὑπερτελέα ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ὑπὸ τοῦ κηρύγματος, ἐπέκεατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους ἐς τὸ ἄλσος τὸ Ἄργου καταφυγόντας περιέζομενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πυθαιόμενος τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ὑπὸ τῷ ἱρῷ ἀφηγεομένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἕκαστος ἐκαλέ-

1 *Id est, Prout præco denunciauerat.*

ὁμιλυος ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐκ τῶν γυ-
νόμενα. ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅ-
τε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὁρῶν οἱ ἔ-
σω τοὺς ἐκτός, ὅ, τι ἔφερνον· πρίν γε δὴ αὐτέων τὰς
αἰγείρους ὅτι δένδρου. κατεῖδε ὁ ποιῶν μόνον. οὕτω
δὴ ἔπι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλε-
ομένης ἐκέλευε πρώτα τινα τῶν εἱλωτέων περιέ-
ειν ὕλην ὁ ἄλλος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέφρηπε ὁ
ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αἰχμαλώτων,
τίνος εἴη θεῶν ὁ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶ). ὁ δ', 10
» ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἴτε, Ὦ Ἄπολλον
» χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἐπάτησας, φάμενος Ἄρ-
» γος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὴ ἐξήκειν μοι ὁ
χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν
μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην·
χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἦιε ἐς τὸ Ἡ-
ραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὅτι τοῦ βω-
μοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεῖρβε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶ) ξείνῳ
αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς
εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, 20
καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν
Σπάρτην. Νοσήσαντα δέ μιν ὑστέρησαν οἱ ἐ-
χθροὶ ὑπὸ τοῖς ἐφόροισι, φάμενοί μιν δωροδοκή-
σαντα, οὐκ ἐλεῖν ὁ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν
ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δὴ
ὧν Φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δο-
κέειν οἱ ἐξελπλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. τοὺς
ὧν ταῦτα οὐ διαμέλλειν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε
δὴ ἱεροῖσι χρήσηται, εἰ καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παρα- 30
228 δώσει, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσηκε. καλλιερημένῳ δὲ
οἱ τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων
φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω
τὴν ἀτρεκείην, ὡς οὐκ αἱρέει ὁ Ἄργος. εἰ μὲν
γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
αἱρέειν αὐτὸν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν στη-
θέων δὲ ἐκλάμψαντος, πρῶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐ-
βούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰ-
κότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολ-
λὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δ' αὖ ἀνδρῶν ἐχειρώθη τό- 40
τεω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πρώτα τὰ χρήματα,
ἄρξαντές τε καὶ διέποντες. ἐς οὗ ἐπέβησαν οἱ τῶν ἀ-
πολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας ὕστοι αἰσχυνόμε-
νοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς ὁ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθευμέ-
νοι δ' οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. λέως μὲν δὴ σφι
ἦν ἀρθμὸς ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat. quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, vtpote denso luco interiecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiere. Ibi Cleomenes iussit vnum- LXXX
quenque seruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque iam ardente, percontatus est quendam perfugarum cuiusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. coniicio iam exitum habuisse oraculum. Post hæc maiore LXXXI
copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quũ à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abductum verberare: ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuer- LXXXII
sum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi vere an falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atq; ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, [1] fore vt vrbem ab arce caperet: quum vero è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hęc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoq; maiore parte sententiarũ absolutus. Ce- LXXXIII
terũ Argos ita viris desolatum est vt seruui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberẽ adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecere. Serui eiecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, [2] eatenus quidem dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit

σαφωνίσας

1 Futurum fuisse vt vrbem funditus euerteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia. is perſuaſit ſeruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægre euaſere victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autē Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed conuerſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum. Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi à Dario bellum, ad illum vlciſcendū perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipſi quidem Scythæ iuxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt*, *age Scytham*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum vbi audiere Æginetæ, Spartam nuncios miſere, vociferatū contra Leutychidē de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, conſilio inito, multum iniuriæ à Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum à ſuis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen condicione vt ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui illic depoſiti eſſēt. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repoposcit, Athenienſes (vt qui reddere nollent) tergiuerſari, quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

XXXIV

XXXV

XXXVI

ἀνὴρ μαίτις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγασεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀπέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπόταισι. ἐκ τούτου δὴ πόλεμος σφι ἐγένετο ἐπὶ χρόνον συχνόν. ἐς ὃ δὴ μάλιστα οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ ταύτης Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖος ἐπῆλθε, ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμουσωμένους μιν πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοῖσι μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τωὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνεομένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον πίνωσι, εἰώθασι λέγειν, Ἐπίσκυθίσον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει πίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταλωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιιδεῖσθαι Αἰγινήτας τοῦτο Λευτυχίδεω· καί μιν κατέχειναι, ἐκδόντα ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν αὐτὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων δὴ Λευτυχίδεα, εἷς τις σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, δεσπόταν Σπαρτιητέων ἐκδοτον ἡμιόλιοι τοῦτο τῶν πελοποννησίων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα ποιήσητε, πρωώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ἐπὶ τοσούτῳ Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας ἀποδώσειν Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὰ ὡυτοῦ κατέθηκε, οἱ Ἀθηναῖοι τοιάδε φάσιας εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάμενοι δύο σφέας εἶναι βασιλῆας ἀπὸ ἑνὸς γεγενῆσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποστερέεσθαι.

γρ. ἐμβαλεῖν

γρ. πόντου, ὡς

γρ. ἐμβάλωσι.

οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ
» σφι Λεωτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν
» ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποι-
» έετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τουτέων.
» ἐκεῖνο μέντοι περὶ τῆς Σπάρτης συμβαίνει γενέ-
» σθαι τοιόνδε τριηκοστῇ γενεῇ μετὰ τὴν Ἑλλάδα
» κεδασθῆναι καὶ τὸ τρίτον ἡγεμὼν τῶν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦ-
229 » κος Ἐπικυδείδεος παῖδα· τοῦτον δὲ ἄνδρα φαμένων
» τε ἄλλα πρήγματα ἀξιόλογα ἐργάσασθαι, καὶ δὴ καὶ
» ἀκοῦσαι ἄριστα δικαιοσύνης πάρα, πρώτων ὅσοι τῶν
» Λακεδαιμονίων τοῦτον δὲ χρόνον οἰκέον. συμβαίνει-
» χθῆναι δέ οἱ ἐς χρηστήριον ἐλθόντι τάδε λέγομεν·
» ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βού-
» λεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, περιϊσχόμενον τοιάδε·
» Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαῦκε δικαιο-
» συνῆς βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ αὐτὰ
» πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ τῷ Ἰω-
» νίῃ τῆς σῆς δικαιοσύνης ὦ λόγος πολλὸς, ἐμεωϋ-
» τῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ὀπτικίνδυνός ἐστι αἰεί κοτε
» ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη·
» καὶ διότι χρήματα οὐδαμοῦ τῆς αὐτῆς ἐστὶ ὁρᾶν ἔ-
» χοντας. Ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγόμενός, καὶ βουλευο-
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαρ-
» γυρώσαντα, θέσθαι τῷδέ σοι· σὺ δ' ἐξεπίσταμένῳ ὡς
» μοι κείμενα ἔσται τῷδε ἔχοντα. σὺ δή μοι καὶ τὰ
» χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λα-
» βών. ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀπο-
» δοῦναι. ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοιαῦ-
» τα εἶπε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τῷδε κατὰ πά-
» ντα τρόπον τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ
» διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ τεθα-
» μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες. ἐλθόντες δὲ ἐς λό-
» γους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα,
» ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, δύτυποκεί-
» νόμενος τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτέ με
» τοιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς λέγετε.
» βούλομαί τε, δυναμνηθείς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον. νῦ
» γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἴγε ἤρχομεν
» μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς τὰ-
» μέας. Ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι χωρώσειν ἐς τε-
» ταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
χ ποιη- » φορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημέ-
σάμενοι » νοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς
» Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ
» αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

negantibus se reddituros, Leutychides; Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris eum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, [1] & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositæ mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam vna custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [2] reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [3] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandũ. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est, iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondit his versibus,

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar. 3 Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent.

Glauce Epicydides equidē expedit ad breue tempus
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Dciera, & euorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide aduenit, vsque adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, ὃ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω, "
Ὄρκῳ νικῆσαι, ἢ χρήματα λιπέσθαι· "
Ὄμνυ· ἐπεὶ θανάτος γε καὶ ὕστερον μένει αἶσα. "
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστιν ἀώνυμος, οὐδ' ἔτι χεῖρες, "
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν "
Συμμάρψας ὀλέσῃ γλυκερὴν, καὶ οἶκον ἄπαντα· "
Ἀνδρὸς δ' ὕστερον γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων. "

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συνίωμεν ὅτι θεὸν παραιτέετο αὐτῷ σχεῖν τὼ ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, "
Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ὃ ποιῆσαι, ἴσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δὴ, μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νεὼ οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἐστὶν οὐδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐξετέτμηταί τε παρρίζος ὑπὸ Σωκράτεος. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲν χρηματέεσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ ἀποδώσειν ἀπαιτέοντι.

Λακεδαιμόνιοι μὲν εἴασαν ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσοντο.

LXXXVII Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δώσειν δίκας, τοῖς Ἀθηναίοις ὕβριζον, θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς πομφρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ὧν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἔπλεε Σουνιήτη· λοχήσαντες ὧν, τὰ θεωρίδα πᾶσα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ πρῶτα μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Καὶ ὧν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἐπὶ οὐδενὶ ἐξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ ποτε τοὺς Ἀθηναίους ἀπαρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συνετίθετο Ἀθηναίοισι πρῆξιν Αἰγίνης, φράσας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς ὧν ἥξειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ἐς δέος· ἦσαν γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν ᾧ δὲ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

LXXXVIII Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quum transegisset*, cognito Athenienses esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infensus esset, composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex composito vrbem quæ vetus vocabatur occupat. Sed Athenienses ad diē non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondū erat comparata. Qui dum à Corinthiis cōmodari sibi naues rogant,

LXXXIX

οὐ τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γὰρ σφι τότον ὃν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, δι-
δοῦσι δὲ πεντακόσιμοι ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ
οὐ τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λα-
βόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαν-
τες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὅπι τὴν
Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.
Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς ὃν χρεὸν οὐ
παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκ διδρήσκει ἐκ τῆς
Αἰγίνης. συὺ δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵ-
ποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σουνίου οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐν-
θεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς
ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένε-
το. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπόμενας αὐτοὺς τῷ
δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ
ἐπεὶ τὰ σφέας χειρωσάμενοι, ἔζηγον ἀπολέοντες.
ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγρη σφι ἐγένετο, ὃ ἐκ δύνασθαι
οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθη-
σαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἱλέ-
ων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑξακοσίους γὰρ τῶν δήμου
ζωγρήσαντες, ἔζηγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις
τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς
πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ἐπιλαβόμε-
νος δὲ τοῦ ἐπιστροφέος, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν
ἀπαιρέειν οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκό-
ψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες ἦ κρε-
μαμένη ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπιστροφέος ἦρσι. Τα-
ῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθη-
ναίοισι δὲ ἥκουσι ἐναυμαχήσαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα·
ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους
αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗ-
τοι μὲν οὐκέτι βοηθέοισι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινῆται
νέας αἰτάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον
τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λα-
κεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνί-
ων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὸ
Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτί-
σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν
συγνόντες ἀδικήσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα
ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δ' ὅτι συγγι-
νώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεο-
μένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐ-
βοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δ' αὐτοὺς στρατη-
γὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τουτέων
οἱ πλεῦ-

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naues viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, peruenerunt que poſtridiæ eius diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad xc
diem non adeſſent, conſcenſo nauigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æ- xci
ginetarum, ſuperata plebe quæ vna cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt deiecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperant, ad necem educerent, vnus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quem illi quum auellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis fe- xcii
ciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta nauium eum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prœlio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naues Æginæ neceſſario ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem cõtra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſque mulcta ab Argiuis iniuncta eſt mille talentorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centũ talentis cũ Argiuis decidiſſent, Æginetæ neque agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [1] quinque palmarum viro. quorum

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

pleriq;

plerique non remeauere, sed in Ægina sub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verum Æginetę ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauere, eorumque naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Æginetis contraxerant. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem naualem geſſerat, præfectura amouit, alioſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuoſque in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hic non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (vt ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circumnauigantes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primum copiæ ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitauerunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſeruitutem rapuiſſent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naues præcedens Datis nõ ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

XCIII

XCIV

XCV

XCVI

οἱ πλεῶνες οὐκ ἀπενόσησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων οἱ Αἰγινῆ. αὐδὸς μὲν ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίῃσι ἐπασχέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τούτῳ τοιούτῳ ἀπέκτεινε, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέως ἀπεθνήσκε. Αἰγινῆται μὲν, ἐοῦσι ἀπάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτῶν αἰδρείσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πισιστρατιδέων παρεσκευημένων καὶ βλασφημεόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δᾶρις, τούτου ἐκόμενος τοῦ προφάσιος, καταστρέφεσθαι τοὺς Ἕλλαδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παραξάμενος τῷ στόλῳ, τοῦ ἀπῄρεε στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀνεψιὸν ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἐωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδραπόδους. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο ἐς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν τε ἐσκευασμένον, ἐς δὲ αὐτοὺς στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς στρατὸς πᾶς στρατὸς ὁ ὁπόσα χείρης ἐκάστοισι παρεγίνοντο ἔτι καὶ ἱππαγωγοὶ νέες, ἐς τῶν πρότερον ἔτεϊ τοῖσι ἐωυτοῦ δασμοφόροισι Ἄργος ἑτοιμάζετο. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι πλοίοισι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ παρὰ τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τε Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Θρηϊκίης, διὰ δὲ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων ὃν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τὸν Ἄθω, ὅτι ὦν πρότερον ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτην τὴν κομιδὴν, μεγάλως προσέπταιον πρὸς ἄνεμον, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάστασε, πρότερον οὐκ ἁλοῦσα. Ἐπὶ δὲ καὶ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅπερ ταύτην γε δὴ πρώτην ἐπέσχον· γράβδην γὰρ οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς καλέεσκον αὐτέων, ἐνέπρησάν τε τὰ ἱερὰ καὶ τὸ ἄστυ. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὥρμηντο ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους διάγοντο. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τὸν δὲ στρατηγὸν καταπλεύσαντα, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πρὸ-

ἐν τῇ Ῥηναίῃ· ἐπεὶ δὲ ὁ πυθόμενος ἦν ἔφη ἔσεσθαι, οἱ Δήλιοι,
» πέμψαντες κήρυκα, ἐκέλευόν σφι τάδε, Ἄνδρες ἱροί, τί
» φεύγοντες οἴχεσθε, καὶ ἐπιπλοΐην καὶ ἀγνώτες κατ'
» ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς δοκέω τοσοῦτό γε Φοιβέῳ, καὶ μοι
» ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἦ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ
» ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην,
» μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑ-
μέτερα αὐτέων, καὶ τὴν ἴησον νέμεσθε. Ταῦτα μὲν ἐπέστειλε κηρυκεύσατο πρὸς Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τε
πολλὸν ἐπιθέντος πάλαι καταιθόντας ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐθυμίησε. Δᾶρις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς Ἐρετριέας πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐπιτυχὸν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ πρώτη καὶ ὑστάτη, τὰ μέχρι ἐμεῦ γε ἐσείσθη. καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τὰ μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ μὲν γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τρισὶ τουτέοισι ἐπεξῆς γενεῇσι, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἀνδρῶν γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων. ὥστε οὐδὲν ἦν ἀτρεκὲς κινηθῆναι Δῆλον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐργείης· Ξέρξης, ἀρήιος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε αὖ ὀρθῶς καὶ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες καλέοιεν. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆρε ἐκ τῆς Δήλου, περιόρων τοὺς ἐκ νήσους. ἐπιτυχὸν δὲ στρατιῷ τε παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, περιόρων καὶ ἐς Κάρυστον, οἱ δὲ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀστυγείτονας στρατεύσαιτο, λέγοντες Ἐρετριέας τε καὶ Ἀθηναίους, εἰθαὐτὰ τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν χώρην σφέων ἐκάρρεον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέδοσαν ἑωυτοὺς τῷ Περσέων τῷ μετεόντι. Ἐρετριέες δὲ, πυθόμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν ὅτι σφέας ὅτι πλέουσαι, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείποντο τῷ ἐπικουρείην, ἀλλὰ τοῖς τετρακισχιλίους κληρούχους τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τῷ χώρῃ, τούτοις σφι διδοῦσι ἡμφεσμένους. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἰῶν ἄρα σφίσι ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης·

apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hęc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super arã aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primum nauigauit, simul omnem classem, simul Iones pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digressu Delos tremuit (vt Delii aiunt) ad meam vsque ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum passa est Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐργείης, *id est coercitor*: Xerxes, idem quod ἀρήιος, *id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήιος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorũ obsides. Vt vero insulas præternauigantes, Carystum appulerunt, Carystiique negarunt se vel obsides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significãtes) Carystii tamdiu obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt. Eretrienses autem audito Persarũ exercitum aduersum se venire, auxilia ab Atheniensibus imploravere. Quibus nõ denegãda auxilia rati Athenienses, miserũt subsidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriensiũ haud quaquam syncerum erat consilium, quã tametsi accersebant Athenienses, tamẽ ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorũ censentibus vrbem deserendam, & in cacumina Euboeæ eundum:

quibus-

quibusdã, qui propria lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnẽ præsentiũ rerum statum, orauitq; vt domum abirent, ne vna cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem sibi pepererunt. At Persæ eo aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquã cum hostibus conflicturi se instruxere. Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de vrbe non deserenda euicerat, merito dabant operam vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quã ingressi Persæ, postquam templa spoliauere, incenderunt, in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis. ¶ Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato: Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equę illæ quę tres Olympiacas victorias

LI

LII

LIII

δήμοι ὦ αὐτέων, ἴδοξε κέρδεα προσδεκόμενοι πρὸς τῶν Περσέων εἶσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν ὦ τυτέων ἕκαστα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι Ἀθηναίοισι πρῆγματα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσδέεσθαί τε ἀπαλλάσσεσθαί σφεας ἐς τὠυτὸ σφετέρησι, ἵνα μὴ πρόσω πόλων. οἱ ὦ Ἀθηναῖοι τοῦτα Αἰσχίνεω συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ ὅσοι μὲν διαβαίνουσι ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ ὦ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τὸ Ἐρετρικὸν χῶρος κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταφοιτέοντες ὦ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσδισόμενοι τοῖσι ἐχθρῇσι. οἱ ὦ Ἐρετριέες ἐπεξῆλθόν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλόμενοι, εἴκως ὦν δοκέω φυλάξασθαι τὰ τείχεα, τούτου σφι ἐμέλε πέρι, ἐπεί τε οἰκὰ μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς ὦ γενομένης καρτερῆς πρὸς ὀλίγους, ἔπιπτον μὲν ὀπτὼ ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων τῇ ὦ ἑβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ ὦ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀνθ' ὧν ὑπὸ τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν τοῦτο ὦ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χιλιοστάλμοι ὦ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ὀπτὼ ἡμέρας ἐπιβαλόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικήν, κατέρροντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταὐτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ὡς γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατος χωρίων τῆς Ἀττικῆς ἐνίππευσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρείης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι ὦ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγον δὲ σφέας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, ὃς τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατίλαβε φυγόντα ἐκ Ἀθηναίων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ οὗτος φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη. καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενον μιν, τῶυτὸ ὄνειδος καὶ ὦ ἐμαμηνίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ ὦ, τῇ τρίτῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, τὠυτὸ δὴ τοῦτο ἔρεξε αἰτήσας παρὰ τοῦ νίκην παρεῖς τοῦτο, καλλῆλθε ὅτι τὰ ἐωυτοῦ ὑπόκωφα ἦν. καί μιν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκ ἐπιτρεπόντων αὐτῷ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαπται ὦ Κίμων πρὸς τοῦ ἄστεος, πρὸς τῆς Ἁλκμεωνίδος καλεομένης ὁδοῦ. καταντίον δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὐτῶν αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233 ἀπελθόμενοι· ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλα ἱππικοὶ ἄνδρες τῶν τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τούτεων, οὐδὲ μία. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τὴν αὐτὴν τροφὴν τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀθηναίοισι, τὄνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν πότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼν διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπεδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, τοῦ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι σὺν σωτηρίῃ, ἤδη δὲ καθυστέρημένον οἱ ἐχθροὶ ὑπόδικον ἐκάμοντο, ὑπό τε δίκης φεύγειν αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξάν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀπεπέμποντο ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν τὸν ἀνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ τοιαῦτα τὰ μετὰ ταῦτα λεγόμενα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) τῷ Πᾶνι ἐν τῷ Παρθενίῳ οὔρεϊ τῷ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν προσεφάνη. βοᾶσθαι δὲ τὸν Φειδιππίδεα τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι δηπεθυτέ σε δεδεμένην ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος δὲ σφι ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχοῦ χρομένου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι ἤδη τῶν πραγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε δὴ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δεύτερος ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἄστεος ἰὼν ἐς Σπάρτην. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλωσομένην ὑπὸ ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νῦν ὑπὸ ἐξεπόλισται, καὶ πόλι λογίμῳ Ἑλλάς ἐλάσσονι ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέοντες δὲ σφι ὡς τὸ παρεστηκὸς ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἐπὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτην δὲ

reportarant. Idem quod istæ, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades CIV
è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus: semel, quum eum Phœnices vsque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapsum, domum suam reuersum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces autem quum adhuc in vrbe es- CV
sent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam facitantem. Huic Phidippidi, vt ipse refert, & Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obuius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, iussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique iam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quod eorum iam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phi- CVI
dippides autem hic qui sibi Panа dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est,[1] iterum Athenis egressus, Spartam peruenit, adienſque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses vt sibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetustissimam contemnatis, in discrimen adductã, ne barbaris viris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidē Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

1 Postridie quam Athenis egressus est. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. Ad Valla δευτεραῖος accepit pro ὑστεραῖος. Sic infra in hoc eodem libro,* τεταρταῖοι ἐν Σπάρτῃσι ἐξήϊσαν σὺν τῇ Ἀττικῇ.

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. CVII Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concubere. Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terrã egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisq; dentibus, vnus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subiectã efficere, [1] sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem CVIII interpretabatur euasisse. Athenien-sibus autem apud Herculis fanũ instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenien-sibus dediderant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquã nostrũm quisquã audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenien-sibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenien-sibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

οὐκ ἐξελθεῖσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὸν πανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς δὴ Μαραθῶνα, τῆς παρεσχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδών· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι. συνεβάλλετο ὦν οὐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀναστησάμενος τὸν δεύτερον, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. οὐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ αἰθρηχθέντα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο ὦν, Αἰγιλίων καταγομένας ἐς δὴ Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε ἐπὶ γῆς. οὐκ ἐνεχθεῖσι δὲ ἐς τὴν χθὼ τοὺς βαρβάρους διέφθασε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. συνέων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων οὐκ ἐβάλλει ἔτι ἐν βίνῃ βήξας. οὐκ πεσόντος δὲ ἐς τὸν ψάμμον αὐτὸν, ἐποιέετο πολλὴν ἀπορδὴν ὀξυρείην. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο οἱ ὁ ὀδούς, αἰσχυνάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. ὀκόσον δέ τι μοι μέρος μετέῃ, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ἀξελήλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐπὶ τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθοῦντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα μὲν τυχοῦσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκάτερωθέν τοι οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιάδε τις γίνοιτ' ἂν ἀπὸ τηλοῦ εἰὴ ψυχρή. φθαίνοντες γὰρ ἄν τινα πολλάκις ἀξανδραποδισθέντες ἢ πύθοισθε ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε αἰδέσασι, καὶ πυμφρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ δίκην οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μέν νυν Πλαταιῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἐπῄεσαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱερὰ ποιευντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἵζοντο ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσάν σφεας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

1 Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐς ϛρατιὴν ὅτι τὰς Πλαταιέας. Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθησαν. μελλόντων δὲ σφέων συνάψειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ προσεῖδον· προσκατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ὅπῃ τρόπῳ δύνων ἀμφοτέρων, οὕρισαν τὴν χώρην ὅτι τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ὑπαθέμενοι δὲ, ἐσπίπτησαν τῇ μάχῃ. ὑποδραμόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρεος, πύπτει ὑποδραμόντες, ὃν Ἄσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Τάναγραν. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τεύξῳ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων ϛρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, μὴ ἰέναι τῶν συμβάλλειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι ϛρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ οὕτω ἧσσον τῶν γνωμέων, ἐθέλουσι, ἐὼν γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τὰν κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (τοπάλαι γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι ϛρατηγοῖσι) ἐὼν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε,

» Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα αἰῶνα οἷον οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριϛογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐλήλυθε Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιϛον· καὶ ἐὰν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται προδεδομένοι Ἱππίῃ· ἐὰν δ' ἀνεκρύπτωσι, οἵη τε ἔϛι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γλυέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἵά τε ἔϛι γλυέσθαι, καὶ κως ἐς ἔτι τουτέων αἰτίη τῶν πρηγμάτων ὅκως ἔρχεται φερόμενον. ἡμέων τὰ ϛρατηγῶν ἑξόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τὰ μὲν, κελευόντων, τῶν δὲ, μὴ συμβάλλειν. ἐὰν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σήψιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διαφθεῖραι τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥϛε μηδίσαι· ἐὰν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι κακὸν ἐγγενέσθαι Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγλυέσθαι, θεῶν τὰ ἴϛα ἐνεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν ἀριϛεύσασθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, καὶ σὺ σέο ἤρτηται.

τὸ μνημόσυνα λιπ. ἐς τ. ἅπ. αἰθ. βοᾶν δοκ.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellēt. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. vnde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam vt cū Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt*, *belli principem*: qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt*, *in declaranda ſententia*, vndecimus eſt. nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atq; Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quę paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbiū Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam. Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententię de prœlio committendo: aliis id ſuadētibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendū cum Medis: ſin pugnamus antequā aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

1 Aſopum & Hyſias Thebanis aduerſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod vndecimū ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis faba ſortibus polem. Athen. eſſet.* (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. due polemarchum faciebant) adit Callimachū Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchū, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patriá libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorũ tibi contraria exi-
cx stent. Hęc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est vt confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, vt cuiusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit quam sua dies imperii aduenit.
cxi Itaq; vbi vices eius fuere, tunc Atheniẽses hunc in modũ instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat vt polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps ceteræ tribus, vt quæq; ordine erat. Nouissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est vt ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est, publicos conuentus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Atheniensis præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæensibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem instructa idcirco sic erat quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: vtroque
cxii autẽ in cornu confertior. Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tũc cursu in barbaros tendunt. erat autẽ inter vtranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quũ pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. at vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cũ barbaris, pugnã memoratu dignã edebant. Quippe primi omniũ Græcorũ (quos ipsi nouimus) cursu in hostem vsi sunt: [1] primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen Me-
cxiii dorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatũ esset, barbari circa mediã aciem vincebant, vbi Persæ stabãt & Sacæ, eamq; perrumpentes,

ἦν γὰρ σὺ γνώμην τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τῶν ἀποστρεφόντων τὴν συμβουλὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν ταὐτά.

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκατῆστο τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τῇ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὔκω τι συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυτανηίη ἐγίνετο. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον προῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐπάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τὸ μὲν δεξιοῦ κέρως ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, ἔν τῶν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἔξεδέκοντο ὡς ἐρίθμεόντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων αἱ ἀγόμενοι ἐς πανηγύρεις ἅς οἱ τῆσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ παρασεμήνατο τῶν Ἀθηναίων οἱ τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρεβλοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ὀλίγῃσι παξίῃσι· καὶ ταύτην ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρεα ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπέθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ· οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες δρόμῳ ὄπιόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους. ὥστε ἵππου μὲν οὐδὲ ἀρχήσης σφι ὑπαρχούσης, ὥστε τοξεύμασι. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν δὴ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶκον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάγατο. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ εἶκον οἱ βάρβαροι, καὶ διώξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea &c.

ἐδίωκον ἐς τ' μεσόγαια. ὃ δ' κέρας ἑκάτερον εἰκῶν
Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δ', ὃ μὲν τε-
τραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δ'
μέσοισι ῥῆξαι αὐτέων, συναγαλέοντες τὰ κέρεα, ἐμά-
χοντο, καὶ εἰκῶν Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
σῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀ-
πιγμένοι, πῦρ τε αἴτιον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νε-
ῶν. Καὶ τὸ μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέ-
μαρχος Καλλίμαχος ἀμφιθείρεται, ἀνὴρ γενόμε-
νος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλε-
ως ὁ Θρασύλεω τοῦ τύραννος, καὶ Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίω-
νος, ἀνθ' οὗ ἐπιλαβόμενος τῆς ἀφλαστωνικοῦ, τὴν
χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δ', ἄλλοι
Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν
δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιῷδε Ἀθη-
ναῖοι. τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξαπαρευ-
σάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον,
τὰ δὲ Ἐρετρίης δυώδεκα πόδα, περιέπλωον Σούνιον,
βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμε-
νοι ἐς ὃ ἄστυ. αἰτίη δ' ἦν Ἀθηναίοισι δὲ Ἀλκμαι-
ωνιδέων μηχανῆς ἀνδρὶ τούτῳ ἐπιτηδείων. τού-
τους γὰρ πρωθυμουμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδῆσαι ἀσπίδα,
ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ
περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δ' ὡς ποδῶν εἶ-
χοντο, πάχιστα ἐβοήθεον ἐς ὃ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε
ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐς στα-
τοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι δὲ Ἡρακλείου τοῦ ἐν
Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάρ-
γεϊ· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑφορμισθέντες Φα-
λήρου, (τοῦτο γὰρ τὸ τότε ἦν τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ
τοῦτο αὖτις ἀναχωρήσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω
ἐς τ' Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ
ἀπέθανον τῶν βαρβάρων χίλιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρα-
κόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ
δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνέβη δὲ
αὐτόθι θεώμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἀνδρὸς
Ἐπιζήλου ἐν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συρῇσι μαχο-
μένου τε, καὶ ἀνδρὸς γενομένου ἀγαθοῦ, τῶν ὀμμάτων
στερηθῆναι, οὔτε πληγὴν σχόντα τοῦ σώματος, οὔτε
βληθέντα· καὶ ὃ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ
τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκου-
σα τοῦτο τὸ πάθεος τοιόνδε τινα λέγων· δοκέειν
οἱ ὁπλίτην ἀντίηνα μέγαν, καὶ ὃ γένυος τὴν ἀσπίδα
πᾶσαν σκιάζειν. ὃ μὲν δὴ φάσμα οὐ τὸν ἐωυτοῦ μὲν παρεξ-
ελθεῖν, τὸν δ' ἐωυτοῦ φονεύσαντα ἀποκτεῖναι. ταῦτα
μὲν δὴ Ἐπιζήλου ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ
πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὸν Ἀσίην, ἐπεί τε

hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienſes Plataeenſeſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas vrgebant cædebantque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine CXIV
Callimachus polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum ſummam puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienſes multi & clari. Ac ſeptem CXV
quidē naues obtinuerunt Athenienſes hoc modo: ceteris barbari retracti, receptaque præda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circumuecti ſunt Sunium, animo prꝙuertendi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Ceterum Alcmęonidę ab Athenienſibus [1] inſimulati ſunt, quod videlicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulā agentibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Suniū circūuehuntur, CXVI
Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrime ad ferendam vrbi opem properarunt, barbaroſq; eodem tendentes prævertertunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quum claſſe Phalerū ſuperaſſent (hic enim Athenienſium nauale tunc erat) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiā abierunt. Quo- CXVII
rum in hac pugna apud Marathonem geſta occubuere circiter ſex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonagintaduo. tot ex vtriſque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neque faucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanſerit. Quem audiui dicere ſolitū de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatū, procero corpore, cuius [2] mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc laruam ipſum prætergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitum commemorare audiui. Porro CXVIII
Datis in Aſiam cum claſſe rediens, vbi

1 Inſimulati ſunt, illis id molientibus Perſis hoc conſilium cepiſſe, quod videl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in somnis visum. id tamen quod fuerit, non traditur: sed vbi primum dies illuxit, naues rimatus est: compertoque in naui Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, scisciatus est quo è templo sublatum esset: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans sua naui in Delum (iam enim Delii in insulam redierant) ibi simulacrum in templo deposuit, præcepitque Delis vt illud in Delium Thebanorũ referrent, quod est ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportauerunt, sed vicesimo post anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam nauigauere, captiuos Eretrienses Susa perduxere. quos Darius rex, etsi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod se priores iniuria lacessissent, tamen vt in conspectum suũ adductos vidit ac sibi subiectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocauit, cui nomen est Anderica: ducentis ac decem stadiis procul à Susis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum species. nam ex eo asphaltum, *id est*, *bitumen*, & salem & oleum hauriunt, ad hunc modũ. Hauritur quidem celoneo, *id est*, *instrumento dicto ciconia*, pro situla autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteum decusso, quicquid hauritur, mox in cisternam diffunditur, atque hinc alio effusum, triplici varietate concrescit: in asphaltum quidem & salem, protinus: oleum autem (quod Persæ rhadinacen appellant) in vasa colligunt. est autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienses, quem ad meam vsq; memoriam tenuere, seruantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet. ¶ Ceterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, vt triduo quam ex Sparta discessere, in Atticam peruenerint: & licet serius ad pugnam veniissent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus visis, laudatisque Athenien sibus ob præclarum facinus, rursus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire possum, Alcmæonidas vnquam Persis ex composito ostentasse

cxix

cxx

ἐγίνετο ὁ Μυκόνιος, εἶδε ὄψιν ὁ παῖς ὑπνῳ. καὶ ἅπτις μὲν ὡς ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τοῦ νεοῦ. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐστωθάζετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὲ ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος κατύπερθε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκόμισαν ἐπὶ Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων δουλοσυνοδιμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα δὴ ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδέ σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδέρικα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τρισσὰς ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· αἰτλέεται μὲν κηλωνίῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ προσδέδεται. τούτῳ δὲ τούτῳ αἰτλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέας ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχέόμενον, τρέπεται τρισσὰς ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τὸν Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμεῦ εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν ἔτι ὥστε τεταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστερον δ' ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θηήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δ' ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δ' αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ ὃ τι αἰνέσαντες ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο οἴκαδε. θώϊμα δέ μοι, καὶ οὐκ ὀλίγα δοκέει λόγον, Ἀλκμαιωνίδας αἴ κοτε δὴ δόξαι Πέρσῃσι ἐκ στεμφήματος

ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶ-
Ἀθηναίοις καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵ περ μᾶλλον ἢ
ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαίνιππου, Ἱππονίκου δὲ πα-
τρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε
γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπῳκισμένων ἐτόλμα, ὅκως
Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρή-
ματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέε-
σθαι, καὶ πάλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πρήγματα ἐμηχα-
νᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνή-
μην ἐστὶ ποιήσασθαι ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ πρό-
λελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄριστος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νι-
κήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος ἡμιόλιος. πύθια
237 δὲ πρότερον αὐλήσας, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλ-
λήνας πρήγματος μεγίστην δαπάνην. τοῦτο δὲ, κα-
τὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵης τις ἀ-
νὴρ ἐχρήζετο. ἐστεισμένοι γὰρ ἐχρήζοντο γάμου ὠφελίης,
ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνῃσί τε
ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων ὃν
ἑκάστη ἐθέλοι αὐτέων ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε
τούτῳ τῷ αἰεί. Καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοί-
ως, ἢ οὐδὲν ἧσσον τούτου ἦσαν μισότυραννοι. θωύ-
μα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τού-
τους γε ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, οἵ περ ἔφυγόν τε
τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε
τῆς πάντων ὀξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραν-
νίδα. καὶ οὕτω τοὺς Ἀθηναίους οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθε-
ρώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀ-
ριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ὀξυγείω-
σαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατίδεων Ἵππαρ-
χον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς
λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφα-
νέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ
τὴν Πυθίην λυσαπείσαντες προσημαίνειν Λακε-
δαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρό-
τερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὀπιμεμφόμε-
νοι τῷ Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὸ πα-
τρίδα· εἰ μὲν ὦν ἦσάν σφεων ἄνδρες δοκιμώτεροι ἔν γε
Ἀθηναίοισι αὐδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω
οὐδὲ λόγος αἱρεῖ δυάδεχθαι ἔκ γε αὖ τούτων ἀ-
σπίδα ὑπὸ πιθανῷ λόγῳ. αἰεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπὶς

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe.[1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis eiecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentio- CXXII
nem crebro plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt; vt viri ſummopere patriam liberantis; tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. nam poſteaquam nubiles extitere,[2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, vt quem ſibi vnaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde CXXIII
aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberauerunt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt.[3] Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati.[4] Neque vero ſermo obtinuit, clypeum ab his eſſe oſtentatum, ſed tantummodo fuiſſe oſtentatum.

CXXIV

1 Quippe qui vel maiori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt, ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον.* 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc preterea gratificatus eſt, *vel, indulſit*, vt quem ſibi &c. 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) egre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus maiore autoritate praditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt vt ſua ſorte contenti non eſſent. & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo fit vt ratione conſentaneum nullo modo eſſe poſſit, clypeum ab illis hac de cauſſa fuiſſe oſtenſum. oſtenſus enim clypeus fuit.

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV [1] Quamquam Alcmæonidæ iampridem extiterãt Athenis clari sane vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oracultum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cuius beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in aceruum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quam homini similis: cuius os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadriiugos equos alens, vicit Olympia. CXXVI Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, vt multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nunciari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

κὴ τῦτο οὐκ ἔχει ὅπως εἰπὼν ἐλλύετο γλῶ) ὃς μὲν τοι ἐῶν ὁ αἰαδέξας, οὐκ ἔχω τοῦ σωτέρω εἰπεῖν τουτέων. οἱ δ' Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ αἰεὶ καθ' ἑωυτοὺς λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δ' Ἀλκμαίωνος, καὶ αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κατὰ λαμπροί. τῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι τοῦ δὲ Κροίσου ἀπικομένοισι ἐπὶ θεσπήσιον δ' ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ σωτὴρ ἐλάμβανε τοῦ θύμιος· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τ' Λυδῶν τ' ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωϋτ' δὲ ποιέῃ, μετα πέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δ' δωρέεται χρυσῷ, τ' δὲ δώῃται τῷ ἑωϋτῦ σώματι ἐξαίφνης εἰσάπαξ. ὁ δ' Ἀλκμαίων τοῦς τ' δωρεὰ ἑῦσαν τοιαύτην διάδε ἐπιτηδεύσας, τοῦ σέφερε· εἰς δὲ κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τ' κιθῶνος, κοτόρυς τ' ἐλαφροτάτους εὑρὼν ἐοῦσας ὑπὸ πασάλωμος, ἤιε ἐς τ' θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσελθὼν δ' ἐς σωρὸν ῥήγματος, πρῶτον μὲν παρέσαξε τοῦδε τοῖς κνήμας τῦ χρυσῦ ὅσον ἐχύρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δ' τ' κόλπον πρόσθα πλησάμενος χρυσῦ, καὶ ἐς τοὺς τείχας τ' κεφαλῆς ἐγεπάσας τῦ ῥήματος, καὶ ἀμφὶ λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήιε ἐκ τ' θησαυρῦ, ἕλκων μὲν μόγις τὺς κοτόρνους, πολλὰ δὲ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τῦ τό, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πρόσθα ἐξώικατο. ἰδόντα δ' τ' Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καὶ οἱ πρόσθα οὐδ' ἀ δίδοῖ, ἀλλ' ὅρος ἑτεροῖσί μιν δωρέεται, οὐκ ἐλάσσονα ἐκείνων. ὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος ὕτω τεθεὶς ποτε Φήσας, ὀλυμπιάδα ἀνεμάξατο. Μετὰ δ', ἦλθε δευτέρη ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ Σικυώνιος τύραννος ἐζήτεε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τῇσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πρώτων ἀξιωσάμενος τ' ἄριστον, τούτῳ συναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων δὲ ἐόντων, καὶ νικήσας τὸ αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωϋτ' ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τ' γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ δ' ἑξηκοστῆς ἀρξαμένῳ ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔφερὴ καὶ πατρίδι ἐξωικωμένοι,

——— neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est, Hæc de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum. sed nihil vltra, vt sit* οὐκ ἔχω εἰπεῖν τοῦ σωτέρω τουτέων, *pro* οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἄπο οὐδὲν ἐόντος τοῦ σωτέρω τουτέων. *Illud autem* οὐκ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, *respondet Gallica phrasi, On ne peut dire autrement, pro. Non potest negari.* 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi aceruo ramentorũ *auri* incumbens, primũ quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro impleuisset, & capillos ramentis illis conspersisset, *vel, & ramenta illa per capillos sparsisset*, & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuiuis rei magis quam homini similis, vtpote cuius os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donauit. 3 Græci qui & de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo

ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης ἐν δρόμου ἐν παλαίστρῃ ποιησάμενος, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅπου πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦν δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σ. εἵτης Δάμασις ὁ Σαμύριος τὸν σοφὸν λεγόμενον παῖς. ὅτοι μὲν δὴ ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτορμου τοῦ ὑπερφιάλου τε Ἕλλωπας ἰσχύι, καὶ φυγόντος αὐθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιησαμένου Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἀζωνοθέτας, αὐτὸς ἐὼν ὁ Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παῶν πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐστὶ Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαίου· ὅτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀστιχωρέων Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμέωνος τοῦ τῶν δὲ Κροίσου ἀστιχωρέοντος, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ τοῦ φέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρείης, αὐθαδίσης τοῦτον τὸν χρόνον, Λυσανίης. οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θετταλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐλήλυθοι οἱ μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ πρὸς τέων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύστετο, καὶ γλῶς ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε δὴ εὐεργαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ εἰ ἐκάστῳ ἰὸν ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἀξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ μέγιστον ἐν τῇ συνεσίῃ διετείρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἄμα ἐξεπίζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, ἕνεκα τε ἀνδραγαθίην ἐνείνετο, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς ἦν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἐὼν προσήκων.

proci contenderunt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autē maxime Sybaris ea tēpestate) qui vnus vir in plurimum deliciarum processerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui sapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat supergressus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneso autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui spatia Peloponnensibus statuit, longe omnium Græcorum insolentissimus: qui summotis Eliensium agonothetis, *id est, munerariis*, ipse agonotheta extitit in Olympia, *id est, certamen præmiumque proposuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum suam excepit Castorem & Pollucem, [1] & ob id in omnes homines hospitalis: [2] & Eleus Agæi filius vir præclarus. Isti ex ipsa Peloponneso venerunt. Ex Athenien sibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœsum se contulerat: & alter, Hippoclides, Tisandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienses præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lysanias, solus hic ab Eubœa. E Thessalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Molossis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præstitutam adfuissent, Clisthenes ante omnia patriam singulorum familiamque percontatur. deinde eos annū apud se detinens, explorauit vniuscuiusque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum singulis, nunc cum vniuersis congrediens, & iuniores in gymnasia educens: præcipue tamē in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud se tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienses: [3] & illorū magis Hippoclidē Tisandri ĭsti entium esse iudicabat, quū præsertim eius maiores Cypseli Corinthii propinqui fuissent.

cxxvii

cxxviii

1 Et ab eo tempore in quoslibet hospitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomastus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipsa Pel. &c. *Valla autem putauit ὀνομαστὸς hic, vt vulgo, appellatiuum esse nomen, ἠλεῖος autem proprium: quum contra ὀνομαστὸς sit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tisandri filius, qui & strenuitate ceteris præstare iudicabatur, & eo quod eius maiores à Cypselidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipsos procos, tũ omnes Sicyonios accepit. Postea vero quam cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, [1] pariter & de oratione habenda in medium, procedente autẽ potatione, Hippoclides, [2] quum longe alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens [3] dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens [4] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [5] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum

CXXX est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: [6] verum fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrũm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ

CXXXI sunt. [7] Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐλήλυθε τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλισίος τῷ γάμου, καὶ ἀποφαίνειν αὐτὸν Κλεισθένεα, ὃν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, δαίνυσε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς ὃ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πότιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππόκλειδης, ἐκέλευσε ὃν αὐλητρὶδ αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καὶ κως ἐὼν τῷ μὲν ἀρεσκῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ἐπωρώθη. μετὰ δέ, ὑπισχνέοντος τοῦ Ἱππόκλειδεω χεῖρον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῇ ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας ὀπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἔτι ὑγιέως χαμβρὸν δι' οἶκον ἔτι ἡγέετο τὸν Ἱππόκλειδην δι' αὐτά τε ὄρχησιν καὶ τὴν αἰσχρολογίην, κατεῖχε ἑωυτὸν, οὐ βουλόμενος ἐκπαγλῶσαι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, ἐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορρχήσαο γε μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππόκλειδης ἀναλαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλειδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνόμαζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες γαμβροὶ τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἀξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τέ ἐστι, μιῆς θυγατρὸς παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τῆσδε τῆς γάμου, πάλαντον ἀργυρέου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμοῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκυρώθη ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

239

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2 *Videtur aliud legisse quam κατέχων, aut id perperam accepisse pro περιέχων.* 3 Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat. perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te priuasti. vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidẽ vestrũm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filia nuptias ambieritis,* tum etiam quod domo peregre abfueritis *a Megacli Alcmæonis f. &c.* 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis iudicio gesta sunt:

τουτέων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα οὔνομα. ἡ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ ὁ Μαραθῶνι τρῶμα γνόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον δοκιμέων ἤδη Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ὅτῳ στρατεύεται χώρῳ, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατα πλουτιεῖν ἢν οἱ ἕπωνται· ὅτι γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν δι' εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὸν στρατὸν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, προφασιν ἔχων ὡς οἱ Παριοὶ ὑπῆρξαν πρότεροι στρατεύσαντες πεντήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λέγων ἦν, ἀτὰρ πάντα ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντά μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐξαπατήσας μιν ἐς τεῖχος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μή οἱ δώσουσι, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιὴν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ἔχοντες μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξωσι τὴν πόλιν, τῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρτο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τῷ λόγῳ οἱ πολῖται Ἕλληνες λέγουσι· ὅθεν δὲ αὖτις Πάριοι γνώσεσθε ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδης ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Πάριην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. εἶναι δὲ ταύτην ἐν τοῖσι χθονίοισι θεῶν. Ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεύσαι οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ αὐτὴ ὑποθήσεται, ταῦτα ποιέειν· μὴ ἓν, τὸ μὲν ὑποθέσθαι, ὃν δὲ, ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα τὸν κολωνὸν τὸν περὶ τῆς πόλεος ἐόντα, ἔρχος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ,

Porro ex horũ coniugio, cum Clisthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomẽ habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem cxxxiii
cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantũmodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naues vt petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parũ nauigat, per ſpeciẽ vlciſcendę iniuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem vna cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ Perſam accuſauerat. Eo poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe nõ prius illinc abducturũ copias quam eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tũ maxime vnde ea oppugnari poterat: adeo vt noctu laborãtes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re cxxxiv
commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modũ: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra: hanc, quum in conſpectũ veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quę à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante vrbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum,

ſolarium

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, deque macerie desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt.

CXXXV Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid ministram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia

CXXXVI respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respõdit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [2] allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatã, quam vltus Pelasgos, Athenienſibus tradidisset, tum vero pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades [3] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

CXXXVII Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatęus Hegesandri filius [4] in sermonibus ait, iniuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymesso, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset, [5] & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse &

ἱερὰ ὅτι ὁ μέγαρον, ὁπόθ' ἡ ποιήσοιτο ἐς ὃ, εἴτε κινήσοι τί τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόθ' ποτε ὀρήξοντα πρὸς τῆσι θύρῃσί τε ἡμέαθαι, καὶ πρόκα τε φείκης αὐτὸν ἐσελθόσης, ὀπίσω τ' αὐτ' ὁδὸν ἴεσθαι. καὶ ἀθρώσκοι κατὰ τ' αἰμασιήν, ὃν μηδὲν ἀσαθέως· οἱ δ', αὐτὸν ὀ γόνυ πρὸς πλάσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ὅτε Πάρου προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν αὐτίκα τοὺτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφέας ἤσυχίην ἄγοντας πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσουσι τὸν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἁλῶναι, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ οὐ φανεῦσαι τοῖσι τῶν κακῶν καὶ ηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀποπεμψάμενα ἔχοντα ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θρασύ που ἐποιήσατο τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἰῶ γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σὺν πομφύῳ τῷ μηρῷ) προκειμένου δὲ αὐτοῦ σὺν κλίνῃ, ὑπερασπολογέοντο οἱ φίλοι, τῇ μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς νῆσον ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ πειράμενος τοὺς Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγνωσθέντος δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσας τὸν μηρὸν, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὅτῳ ἔσχε Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάσθησαν, εἴτε ὡς δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, ὅτῳ γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅπη Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἴδον τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν, ἐοῦσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἴδον τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην δή, τὸν προτερεύειν εἶναι κακῷ τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίνῃ, λαβόν φθόνον τε καὶ

1 *Id est, misera morte perundum esset.* 2 Marathonii prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vltus, expugnatam eam Athenienſibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut*, *putridum*, & emortuum factum esset. *Vel*, *Quum ad sideration em deuenisset, vt quidam interpret. ex Celso.* 4 In *suis* narrationibus. *Vel*, *In suis historicis scriptis. vnde alibi vocat* λογοποιόν. 5 Et nullo *pretio* digna. *vel*, *nullius pretii.*

240 ✠ ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τὰ πατρ.

✠ Μαραθῶνι ἠμυνάμεθα.

✠ σφακελίσαντος τὸν μηρὸν & σαπέντος, πλ.

✠ ἐξελάσθησαν,

ἵμεεγν τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαυνέειν αὐδεὶς, οὐδεμίλιν ἄλλιν προφάσιν προσχόμενος τὸς Ἀθηναίους. ὡς δ' αὖτε Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. καπικηλμένους γὰρ τὸς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Υμηττῷ, ὁθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτᾶν γὰρ ἀεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ὅτι τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶ) τῦτον ὃν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δ' ἔλθοιεν αὖται, τὸς Πελασγοὺς ὑβρὶ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρείης βιᾶσθαι σφέας· καὶ ταῦτα μὲν τοῦτοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρησειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανέντας. ἐωυτὸς δὲ φάναι πρῶτα σφείνων ἀνδρας ἀμείνονας, ὅσον τε ἄρρεν αὐδρὶ ἀποκτεῖναι τὸς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προεῖπειν οὐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ οὐκ χωρήσαντας, ἄλλά τε δὴ σχεῖν χωρία καὶ Λῆμνον. οὐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, ὧν τε ἐξεπίσαμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δ' τέκνων αὖται αἱ γυναῖκες ἐπλήθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τὸς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίγνυσθαι σφίσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν ἤθελον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐπήμυνον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτῶν σφίσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐσεδόκεον εἰ δὲ δὴ ἀναγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες τοῖς τῶν ἐγγενίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῷατο· τί δὴ αἰσχρὸν ἔτι δῆλον ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· πρόσθε πολλοὺς δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ πρότερου τούτου ὃ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἄνδρα Θόαντι αὐδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſiũ ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de inuadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, vt quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecataeus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenienſium iniuriã vlciscendi auidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur, [1]biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenienſiũ diem festũ Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerũt. Hæ feminæ posteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscũt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarũ, quę viros suos [2]vna cũ Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quũ eis post necem

CXXXVIII

CXXXIX

1 Nauibus quinquaginta remorum 2 Auxilio Thoantis. *Erasm.*

liberorum

liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentũ præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quam poterãt splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionẽ sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in nostrã prouehet, ita demũ quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad
CXL austrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellesponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis eteſiis perflantibus, ex Eleunte quæ est in Chersoneso, soluens, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri speraſſent. Quorum Hephæstienses quidẽ obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tandiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

τὰ σφετέρας παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε μὲν καρπὸν οὐκ ἔφερε, ὅτε γυναῖκές τε καὶ ποίμνια οὐκ ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερον. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δοῦναι ταύτας τὰς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δοῦναι πᾶσαν τὴν ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ὦν τῷ παρατάκτῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον καλλίστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι ὅτων ἔχοιεν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Εἰ πνεύσειε μὲν ἀνέμῳ αὐτημερὸν τοιῷδε ἀπὸ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. ὅτου εἶπαν, ἐπισάμενοι ὅτου τοῦ ἀδυνάτου. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πολλῷ νότου κέεται, πολλοὶ δὲ Λήμνου. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἔτεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερρόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπὸ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων αὐτοῖσι πνεόντων, ἐκ Ἐλεοῦντος ἀνάγων ἔπλεε ἐς Λῆμνον, πρόφασιν ποιεύμενος δίκην Ἐλεύσιος τοῦ ὑπὸ Χερσονήσου ἐς Λῆμνον, προσηγόρευε δίκην ἐκ τῆς νήσου ἐκλιπεῖν Πελασγοῖσι, μιμνησκων σφέας ἔπος χρησθὲν ὑπὸ Ἀθαμαντίδῃ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὁκοτε λέοιεν. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, ἅτε συγκατοικέοντες τῇ τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέδοσαν. ὅτου δὲ Λήμνιοι ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

242 ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΗΕRODOTI

ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε ΒΑΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER septimus, qui inscribitur POLYMNIA.

Ἐπεὶ δὲ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ βασιλέϊ Δαρείῳ τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι ἔτι πρὸς Σάρδις ἐσβεβληκόσι, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐπιέζετο, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μετὰ ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλείω ἢ πρότερον ἐπετάσσετο ἑκάστοισι παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτεων δὲ θεραπευομένων, ἡ Ἀσία ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδεξαμένῳ βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ τῷ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γενόμενοι τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρώτερης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρώτερον ἐγένοντο Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ὑπερφυομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, καὶ ὅτι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γένεος, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρός εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

Posteaquam vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quũ antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis inuasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariã compararent. [1]His nunciis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erant autem Dario iam antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptí, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

qui per

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario iam rege & Persarum imperiũ obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neque iustum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit. Quanquam etiam citra [1] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege iv quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremũ diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti vt Ægyptios & Athenienses vlciscereturv. Eius morte regnum ad Xerxem filium deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cæterũ Mardonius consobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male iam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt, tu vero quod in manibus habes perficetamen vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europã esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignã quæ à solo inter mortales rege possideatur. vi Hęc Mardonius dicebat vt iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induceretur adiumento fuere. primum è Thessalia nuncii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde

ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐξεπιλμός τε δὴ ὁ Σπάρτης βασιληίης, καὶ φυγὴν ὑπεδεδαλὼν ἐωυτοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων. τοῦτ' ὦν ἥκων Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγων πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείου ἤδη βασιλεύοντος, καὶ ἔχοντα τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης ἰών, ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐείη Δαρείῳ· ἄχαρι εἶναι οὐ εἰκὸς εἶναί τε δίκαιον, παῖδα τὸν γεραίτερον ἔχειν πρὸ ἐωυτοῦ. ἐπείγετο καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποπτεύσας, οὕτω νομίζεσθαι, ἢν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ἐπιγένηται (ἐπιγένηται δὲ), ὃν ὑπεγδέξωνται τὴν ἐκδοχὴν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένῳ δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν ὑποθήκης βασιλεῦσαι αὖ Ξέρξης. ἦν γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.) Ἀποδέξας δὲ βασιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὥρμητο στρατεύεσθαι. μετὰ γὰρ τοῦτό τε καὶ Αἰγύπτιόν σφι δουλοσύνην συνεώικεε αὐτὸς Δαρεῖος, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα, ἀποθανὼν δὲ οἱ ἐξεγρύεσθαι τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους ὅτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιλητὶν αἰεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείου Ξέρξεα. ὁ δὴ οὖν Ξέρξης ὅτι μὲν τὴν Ἑλλάδα ὑδαμῶς πρόθυμος ἦν καὶ ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ὅτι δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατῆς ἔγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δωσάμενος παρ' ἐωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ἐς ἦν Ξέρξῃ μὲν αἰτίως, Δαρεῖον δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιάδε λόγια εἶχε, λέγων, Δέσποτα οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ μὲν καὶ Πέρσας, μὴ δὲ δεδεγμένους δίκην τὴν ἐποίησε. σὺ δὲ μὴ νῦν τὰ τοιαῦτα τρηχέως φέρων ἐν χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὸν δεδυβρίσασαν, στρατηλάτεε ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα λόγος σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάξεται ἐπὶ σὴν στρατεύεσθαι. οὕτω μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός. τότε δὲ ὃν λέγω παρεθήκην ἐποιέετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη καλὴ πολλὰ καὶ πάντα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρην, βασιλέι τε μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ὑπομνητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ μάλα οἱ σύμμαχα γνώμῃ πρὸς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι ἦσαν οἵπερ ἐόντες Θεσσαλίης βασιλῆες) τοῦτο δὲ,

243

[1] Admonitionem

Πισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῷ τε αὐτέων λόγῳ ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔπι πλέον προσωρέγοντο οἱ ἔχοντες Ονομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου ἀναβεβηκέναι γὰρ τοῦτον ἐχθρῶν προσκαταλυσόμενοι. ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Γαστρὸς τοῦ Ἱππάρχου τοῦ Πισιστράτου Ονομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτῷ φόρῳ ἁλόντα ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντα ἐς τὰ Μουσαίου χρησμοὺς, ὡς οἱ ὑπὸ Λήμνου ὑπεκείμεναι νῆσοι ἀφανίζοιατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξηλάσθη μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ Βασιλέος, λεγόντων τῶν Πισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σημνὰ λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μέν τι κακὸν σφάλμα φέροι τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχήσαντα συνέλεγε πάντα, ἔλεγέ τε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζυχθείη χρεὼν εἶναι ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγέετο. ὅστις τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεκνύμενοι. Ὡς δὲ ἐγεγώθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, σθαδίῳ δευτέρῳ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀποστεῶντας. τούτους μὲν νυν κατεστρέψατο, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ὅτι Δαρείου ἦν, ὅτῳ μὲν ἀδελφεῷ μιῇ ἐούσῃ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ὅτι ἐστρατεύσατο Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἴγυπτον ἄλλοσε, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ὑπὸ τῶν Ἀθηνέων, σύλλογον ὑπεκλῆτον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς σὺν πᾶσι εἴποι τὰ θέλοι. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς καινὴν σημανέω νόμον τόνδε ἐς ὑμᾶς θεὶς, οὔτε δεξάμενος παρ' ἄλλου· ἀλλ' ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν προτέρων μεμαθηκὼς λέγω τάδε. ἐν γὰρ τῷ ἐμὲ παραλαβεῖν τὰ τῶν Μήδων κράτεα, ἐπὶ τε τοῖσι ἔχουσι ἐστρατεύσατο Κῦρος καὶ κατεστρέψατο Ἀστυάγεα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔσχον ἡμῖν τὰ ἐκεῖνοι εἶχον, καὶ ἐπὶ τοῖσι προσεκτήσατο ἔθνεα, ἐπίστασθε μὲν δήπου καὶ ὑμεῖς οὐκ αἰτιῶ λέγων· ἐγὼ δὲ ἐπείτε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐθώπτιζον, ὅκως μὴ

ii Piſiſtratidæ qui Suſa aſcenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quẽ ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem cum eo [1] reuerſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat eiectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore vt inſulæ Lemno adiacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominẽ eiecerat, quum familiariſſime illo antea vteretur. [3] Et tunc cum eodem, vt in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſiquæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitauit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Aleuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad infe- VII
rendum Græciæ bellum inductus eſt. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduerſus Ægyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſeruitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius, vir Libys. Xerxes re- VIII
cepta Ægypto, producturus aduerſus Athenas exercitũ, præſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocauit, vt & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, equi- 1
dem ego non ero huius inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquieuimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidẽ quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, nõ attinet referre apud probe ſciẽtes: ego autẽ poſteaquã hanc ſedẽ accepi, dedi operã ne

[1] *Diuerſam à noſtra lectionem ſequutus eſt. noſtram tamen habent & vet. cod ſed quidam pro* προσκαταλυσόμενοι, *habent* προσκαταλυσόμενοι. [2] *Vel potius Hermionenſi, id eſt, ex Hermione.* [3] Tunc autem quum vna cum illis *Suſa* aſcendiſſet, quoties in cõſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in fatis eſſe vt Helleſpontus à viro Perſa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Aleuadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. ſuſcepit aduerſus Ægypt. &c. *Illud autem* χρεὸν εἶναι ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω *perinde eſt ac ſi diceret, ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat vt oracula dum axat illi allegaret quibus induceretur.* [4] Se ſequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, inuenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, sed feraciorem, vna cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideo que nunc ego vos contraxi, vt id quod age-
2 re constitui vobis exponerem: Constituo, iuncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciſcar iniurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos viros bellum mouere destinasse: verum ei morte præuento non contigit vt illos vlciſceretur. Ego vero eius vicem aliorumque Persarum vlciſcens, non prius desinam quam expugnauero incendero que Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primum quum Sardis vna cum Aristagora Mileſio ſeruo noſtro veniẽtes cremauerunt locoſque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã ſuam ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces
3 fuere, omnes ſcitis. Harũ gratia rerum irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Iouis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnẽ permenſus Europam, vna vobiſcum cunctas regiones in vnam redigã. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiſcum dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſierunt, iugum ſeruile ſuſtinebunt:
4 In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præſto eſſe oportet, tunc vnuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi finem
XI fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiã venturis es præſtantior: qui cũ alia & optima & veriſſima commemoras,

λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν πάσῃ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσων πρήσσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. φρονέοντί μοι εἰσκω, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε τὴν νῦν οἰκτίμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρην, παμφορωτέρην δέ· ἅμα δὲ τίμασθαί τε καὶ πίσυνον γινόμενον. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα δὴ νόον πρήσσειν, ὅ τι ὑποθήσομαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας μὲν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν διὰ δὲ Εὐρώπης διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοις τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡς ἔτε μὲν νῦν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα σφε τεύξεσθαι δοκέω τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπό τε τοῦ ἐμοῦ καὶ τῶν ἄλλων Περσέων ὑπὸ πάντων παυσάμενος πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπήρξαν ἀδίκα ποιεῦντες. πρῶτα μέν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱερά· δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρδοντας ἐς τὸ σφέτερον ἀποδύσας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐς Φάληρον, τὰ δὲ πρῶτα καὶ πρότερα λέγοντες. τούτων μὲν εἵνεκα δίκαιά μοι ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ καὶ ἄλλοισι πολλὰ δοκέει εἶναι ἀναλογιζομένοισι, εἰ τούτοις τε καὶ τοῖσι πλησιοχώροις καταστρεψόμεθα, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, καὶ τὸν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμορέουσαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ μίαν χώρην γε ὀφθαλμὸς κατόψεται ἥλιος ἔμοιγε ἐοῦσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην θήσω, διὰ πάσης διεξελθών. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· ὅτε πίνα πόλιν ἀνδρῶν ὀφθαλμῶν, ὅτε ἔθνος ὀφθὲν αἰθρηπτον ὑπολείπεται, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἐς μάχην ἐλθὸν ἐς μάχην, τουτέων τὰ κατέλεξα, ὑπεξαιρημένων. ὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξοισι δουλιοζυγέειν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι πάντα ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν χρεών, προθύμως πρήσσετε πάντα ὑμέων χρήσει παρεσκευασμένου στρατοῦ, ὃς ἂν δ' ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένος στρατοῦ, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶ τι καὶ ἡμετέρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτα ὅστις ὕστατος. ἵνα δὲ μὴ ἰδίῃ βουλεύωμαι ὑμῖν δοκέω, πρόθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἰπὰς ἐπαύετο. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἄριστος, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ἔμπροσθεν· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ὀρθὸν ἔρεξας καὶ ἀληθέστατα,

ὑποθήσομαι

ἅμα δὲ καὶ χώρην

ἡμετέρῳ

1 *Alii*, Animatus sum ad infer. e Dimicare posſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa ſunt & qui culpa vacant, ſeruile iugum ſuſtineant. *vel*, *& qui male de nobis meriti ſunt*, *& qui non.*

ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλισθένης ἐν ὁρμοῖσι ἐν παλαίστρῃ ποιησάμενος, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅπως πλεῦνον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦ γὰρ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) ἐν Σ. εἵτης Δάμασος ὁ Σαμύριος ὁ σοφὸς λεγόμενος παῖς. ὅτοι μὲν δὴ ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτορμοῦ τοῦ ὑπερφιάλου τε Ἑλλήνων ἰσχύι, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἐξελάσας ἅπαντας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐπὶ τῇ Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Γαὶου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐστὶ Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκείοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαίου· ὅτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀστοίχησε Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμέωνος τοῦτον τὸν δὴ Κροῖσον ἀστοιχήσαντος, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθούσης τότε τὸν χρόνον, Λυσανίης. οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες.

Ἀπικομένων δὲ τούτεων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γλῶς ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδρηγαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίός τε καὶ τρόπου, καὶ εἰ ἐκάστῳ ἰὸν ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἀξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ μέγιστον ἐν τῇ συνουσίῃ διετρίβετο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεπίτηδε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, ἔκ τε ἀνδραγαθίην ἐκτείνετο, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς ἦν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἐπιτηδεότατα.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc ſe contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autē maxime Sybaris ea tēpeſtate) qui vnus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eus qui ſapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt, certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem,[1] & ob id in omnes homines hoſpitalis:[2] & Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias, ſolus hic ab Eubœa. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtitutam adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percontatur. deinde eos annū apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipue tamē in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes:[3] & illorū magis Hippoclidē Tiſandri iſti entium eſſe iudicabat, quū præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

CXXVII

CXXVIII

1 Et ab eo tempore in quoslibet hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. &c. *Valla autem putauit ὀνομαστὸς hic, vt vulgo, appellatiuum eſſe nomen, ἠλεῖος autem proprium: quum contra ὀνομαστὸς ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate ceteris præſtare iudicabatur, & eo quod eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipsos procos, tũ omnes Sicyonios accepit. Postea vero quam cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, [1] pariter & de oratione habenda in medium, procedente autẽ potatione, Hippoclides, [2] quum longe alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens [3] dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens [4] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [5] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum

CXXX est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: [6] verum fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrũm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ

CXXXI sunt. [7] Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγίνετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλισίος τῷ γάμου, καὶ ἐξεφάνεε αὐτὸς Κλεισθένεος, ὃν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, δαῖτα εὐωχέε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς ὃ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πότιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππόκλείδης, ἐκέλευσε ὃν αὐλητρὶδ αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τῷ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωϋτῷ μὲν ἤρεσκε ὡρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ σῶμα ἐτετάρβεε. μετὰ δέ, ὑπισχνεῖτο ὁ Ἱππόκλείδης χεῦσον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῇ ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας ὑπὸ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων χαμεζῆν δῶ οἱ ἔτι γήμεσθαι Ἱππόκλείδεα διὰ τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωϋτόν, οὐ βουλόμενος ἐκβαλεῖν ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπώμοσο μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππόκλείδης ἐπιλαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὠνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μαῆλοι τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἀξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τε ἐστί, μιῆς θυγατρὸς βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τῆσδε τῆς γάμου, πάλαιστον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμοῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκυρώθη ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόθησαν αὖτις Ἑλλάδα.

---

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2 *Videtur aliud legisse quam κατίχων, aut id perperam accepisse pro προίχων.* 3 Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat. perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te priuasti. vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omnium voto satisfacere non possim, singulis quidẽ vestrũm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filia nuptias ambieritis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis iudicio gesta sunt:

πουτέων δὲ σωοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ὁ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἡ σωοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸ Μαραθῶνι τρῶμα γνόμενον, Μιλτιάδης, καὶ τοῦτο ἐὼν δεδοκιμέων τοῖσι Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξεο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τὸν Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ὅτῳ ἐστρατεύετο χώρῳ, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατα πλουτιεῖν ἢν οἱ ἕπωνται· ὅτι γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσοῦ ἀφθόνου εὐπετέως ἄφορον οἴσονται· λέγων ταῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παρηλαιέων δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ὡς τὰ Πάρεα, τοῦ φασιν ἔχειν ὡς οἱ Πάριοι ἐπῆρξαι τοῦτο πρῶτοι στρατεύσαντες τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ τοῦ σχήματος λόγων εἵνεκα, ἀτάρ τινα ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, ὃς μάλιστά μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐπεμπων κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μή οἱ δώσουσι, οὐκ ἀπανοστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ἔχοντες μέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διειρεωντο· οἱ δὲ ὅκως ἅμα φυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλά τε ὑπεφρόντιζον, καὶ τῇ μάλιστα ἔσχε ἑκάστοτε ὑπομαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πολῖται Ἕλληνες λέγουσι· ὅσα δὲ αὖτε Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμαλωτοποιὴν, ἐοῦσαν μὲν Πάριην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. τὴν δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ αὐτὰ ὑποθῆναι, ταῦτα ποιέειν· μὴ ὀΐσαντα μὲν ὑποθέσθαι, ὀνῆναι, ἀπικόμενον δὲ ὅτι ὄνηλωνὸν ὂν περὶ τῆς πόλεος εἶπαι, ἕρκος ἱεροφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ, Porro ex horũ coniugio, cum Clisthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomẽ habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem cxxxii cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantũmodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naues vt petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parũ nacxxxiii uigat, per ſpeciẽ vlciſcendę iniuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem vna cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ Perſam accuſauerat. Eo poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe nõ prius illinc abducturũ copias quam eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tũ maxime vnde ea oppugnari poterat: adeo vt nocte laborãtes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re cxxxiv commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modũ: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra: hanc, quum in conſpectũ veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quę à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante vrbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum, ſolarium

κήρυκας] κήρυκα, Ald.

δώσουσι Μιλτ. ἀργύριον] δώσουσι, Ald.

διερχόμενον] διερχόμενον, Ald.

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunq; sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, deque maceria desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt.

CXXXV Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid ministram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra, quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia

CXXXVI respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respõdit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [2] allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatã, quam vltus Pelasgos, Athenienſibus tradidisset, tum vero pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades [3] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

CXXXVII Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatęus Hegesandri filius [4] in sermonibus ait, iniuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymesso, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset, [5] & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse &

ἱέναι ὅτι ὁ μέγαρον, ὁπόθ' ποιήσοιντα ἐσόδος, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόθ' ποτε φρίξοντα τοὺς τῆσι θυρῆσι τε ἡμέεσθαι, καὶ τοῦτο τε φέρειν αὐτὸν ὑπεκελθόντα, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι. καὶ ἀποθρώσκοντα τὴν αἴμασιν, ὃν μηδὲν ἀσφαλέως ἔχειν· οἱ δέ, αὐτὸν τὸ γόνυ τοῦτο παθεῖν λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ὅτε Πάρου τοῦτον κτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδην κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν αὐτοὶ τοὺτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφέας ἰσυχίην ἄγοντας πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσουσι τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τὴν πατρίδος ἅλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἕρσενα γόνον ἄρρητα ἱρὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δηλοῦν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ δεῖν φανερῶναι τῶν κακῶν καὶ ἡμιόλια. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε.

Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπικόμενον εἶχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξανθίππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἀπαγαγὼν τοῦτο τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἰὼ γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σὺν πομφύῳ τῷ μηρῷ) παρεκείμενου δὲ αὐτοῦ τὸ κλίνη, ὑπερησπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ πᾶσαν τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. παρεγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετῆλλαξε, σφακελίσας τὸν μηρόν, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔσχε Πελασγοὺς, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάσθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, ὅτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν λόγου ἐστὶ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἴδον τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν, ἔδοξαν οἰκῆσαι, μισθοῦ τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἴδον τοὺς Ἀθηναίους ἀξεργασμένην δή, τὸν τοῖχον εἶναι κακοῦ τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβόν φθόνον τε καὶ

1 *Id est, misera morte perundum esset.* 2 Marathonii prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vltus, expugnatam eam Athenienſibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut*, *putridum*, & emortuum factum esset. *Vel*, *Quum ad sideration em deuenisset, vt quidam interpret. ex Celso.* 4 In *suis* narrationibus. *Vel*, *In suis historicis scriptis. vnde alibi vocat* λογοποιόν. 5 Et nullo *pretio* digna. *vel*, *nullius pretii.*

240 ἔχθρ. ἐξηγ. πατρ. Μακεδόνι ἡμιολ. σφακελίσαντος τὸν μηρὸν & σαπέντος, πελ. ἐξελάσθησαν,

ἴμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαυνέειν αὐτούς, σφετεμίλεον ἄλλῳ τεφάσιν τεοφερομένους τὸν Ἀθηναίους. ὡς δ' αὖτε Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. καταικισμένους γὰρ τὸν Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, ὑβρίσαι ὁρμεωμένους, ἀδικέειν τε δὲ φοιτέοντας ἐπὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπὶ ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶχον τότον τὸν χρόνον σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὖται, τὸν Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριος τε καὶ ὀλιγωρείης βιᾶσθαι σφέας· καὶ ταῦτα μὲν οὐτι σφίσι ἐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ὑπιχείρησαν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανέντας. ἐωυτοὺς δὲ φάσθαι πρῶτα ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ τε ἄρρενες αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τὸν Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, ἐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προεῖπαν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ χωρήσαντας, ἄλλα τε δὴ σχεῖν χωρία καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, ὦν τε ἐξεπίσαμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέροις κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνωσαν αὗται αἱ γυναῖκες ἐωυτῶν πλήθησαν, γλώσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίγνυσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν τῶν σφὸν ἤθελον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πρῶτοι, καὶ ἐτιμωρέοντο ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν τῶν ἄλλων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτῶν σφίσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ ἀλεξινώσκοιεν σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες 241 τοῖς τῶν κυρίδιων γυναικῶν τοὺς παῖδας, ἢ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῷατο, τί δὴ αἰσθομένοισι δῆλον ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτου ὃ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἄμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται αἰὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πρῆγματα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſiũ ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc feciſſe contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de inuadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, vt quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- cxxxviii
sium iniuriã vlciscendi auidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur, [1]biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenienſiũ diem festũ Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerũt. Hæ feminæ posteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscũt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarũ, quę viros suos [2]vna cũ Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quũ eis post necem cxxxix

1 Nauibus quinquaginta remorum 2 Auxilio Thoantis. *Erasm.*

liberorum

liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentũ præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quam poterãt splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionẽ sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in nostrã prouehet, ita demũ quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellesponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis eteſiis perflantibus, ex Eleunte quæ est in Chersoneso, soluens, in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri speraſſent. Quorum Hephæstienses quidẽ obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tandiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

exl

τὰ σφετέρας παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε γῆ καρπὸν οὐκ ἔφερε, ὅτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρόσθεν. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δοῦναι ταύτας τὰς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δοῦναι πᾶσαν τὴν ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι ὅτην ἔχουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἀντιβολέοντες εἶπαν, Εἰ πέσοι βορέης αὐτέμῳ αὐτημερὸν νηῒ ὁρμηθεῖσα ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἰκῇ ἀδυνατέειν. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν δὲ Λῆμνος. Τότε μὲν δὴ ταῦτα· ἔτεσι δὲ καρπὸν πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων αὐτέων κατεχόντων, νηῒ κατάρσας ἐξ Ἐλεοῦντος τῆς ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, παρῄνεε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας ἔχρησεν ὃ χρηστήριον ἥλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὁκοτελέεσθαι. Ἡ φαγίτιες μὲν τῶν ἐπείθοντο. Μυρινᾶοι δὲ, ἅτε συγγινωσκόμενοι ἐς τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέδοσαν. ὅτε δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

242 ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΗΕRODOTI

ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΗΑLICARNASSEI

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη

HISTORIARVM LIBER septimus, qui inscribitur

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

POLYMNIA.

ΕΠΕΙ ὦν ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ βασιλέϊ Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένου τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὸ ἐς Σάρδις ἐσβαλεῖν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπεπέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλείονα ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ τὸ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτεων δὲ παρεσκευασμένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τεσσερεσκαιδεκάτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δεδουλωμένοι, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμηδε ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ στάσις ἐνέπεσε μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδεξάμενον βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ τῷ πρότερον βασιλεύσαντι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρώτερης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ὀλ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρότερον ἐγεγόνεε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ὑπερθύμων, Ξέρξης. ἐόντες ὦν μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, καὶ ὅτι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γένεος, καὶ ὅτι νομίζοιτο εἶναι τοῦ πρώτου ἀνδρὸς τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρός εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου τὸν γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

a ἢ πολλῷ πλέω ἐπιτ.

POSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quũ antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis inuasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariã compararent. [1]His nunciis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erant autem Dario iam antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptι, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

qui per

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario iam rege & Persarum imperiũ obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neque iustum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit. Quanquam etiam citra [1] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremũ diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti vt Ægyptios & Athenienses vlciscereturꝰ. ¶ Eius morte regnum ad Xerxem filium deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cæterũ Mardonius consobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male iam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt, tu vero quod in manibus habes perficere: tamen vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europã esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignã quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hęc Mardonius dicebat vt iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induceretur adiumento fuere. primum è Thessalia nuncii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde

ἀναβεβηκὼς ἐς Σῦσα, ἐξεπεπτωκὼς τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὴν ὑπεδεδεγμένος ἐκ Λακεδαίμονος. τοῦτο ὦν ὁ Μαρδόνιος τὸν Δαρείου παῖδα τὸν ἄλλον Φερωνύμως, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, ἔρξῃ συιεβούλευε λέγων τοιάδε τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν ἤμυστο Δαρείου μὲν ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνεα δὲ, ἐπ' ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ· ἔχων δὲ τοιόνδε εἰκὸς εἶναι οὔτε δίκαιον, ἀμῦναι τινα τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἐωυτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποθέμενος, οὕτω νομίζεται, ἢν οἱ μὲν προγεγονότες ἐωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ἐπιγένηται ὑπογενόμενος), τοῦτον ὑπερημένου τὴν ἐκδοχὴν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέξῃ δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτῷ τούτῳ τῷ ὑποθήκῃ βασιλεῦσαι αὐτὸν Ξέρξην. ἦν γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πρῶτα κράτος.) Ἀποδέξας δὲ βασιλέα 243
Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὥρμητο στρατεύεσθαι. ἅμα γὰρ μὲν ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπέστασιν, τῷ ἐστρατεύετο προσαποστελλόμενον συνέμιξε αὐτῷ Δαρεῖος, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανὼν δὲ οἱ ἐξεγένετο ὥστε τὸν ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους ὕστερον Ἀθηναίοις τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληίη ἀπεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ δὲ οἷός τε ἦν Ξέρξης ὁπλίσασθαι μὲν τὸν Ἑλλάδα ὑδαμῶς πρόθυμος ἦν καὶ ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ὁπλίσασθαι δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὸν στρατηγὸν ἔλεγχον. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' ἐωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν αἰδοῖος, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιάδε λόγον εἶχε, λέγων, Δέσποτα οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ μὲν καὶ κακὰ Πέρσας, μισθὸν δὲ δικαίην τοῦ ἐποίησε. ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τοῦτο ποίησον

Πισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῷ τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι τοῖσι τότοισι ἐπὶ πλέον προσαωρέατο οἱ ἔχοντες Ονομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν Μουσαῖον ἀναβεβηκέσαι δὲ τὸν ἔχθρῳ προσκατηλυσόμενοι. ἐξηλάθη δὲ ὑπὸ Ἵππαρχος Πισιστρατίδεω τοῦ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτῷ φόρῳ ἄλλως ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμπιεσθέντα ἐς τὰ Μουσαῖου χρησμόν, ὡς ἁλώσεται Λήμνος ὑπακουσάσα ὕσοι ἀφανιζοίατο οὐκ τῆς θαλάσσης. δὴ ἐξηλάσθη μὲν ὁ Ἵππαρχος, προτέρην χρεώμενος παμφιλίσια. τότε δὲ συναναβὰς ἔχων ἀπίκετο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, λεγόντων τῶν Πισιστρατιδέων τε αὐτοῦ σεμνῶς λόγους, καὶ τέλεα τῶν χρησμῶν. εἰ μὲν τι σφέας σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τοῦτο μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα συλλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζεύχθηται χρεὼν εἶναι ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. ὅτος τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ στρατεύεσθαι τὴν Ἑλλάδα, σταθεὶς δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θανάτον Δαρείου, πρώτα στρατιὴν ποιέεται τὴν ἐπὶ τοὺς ἀποστεωθέντας. τούτους μὲν νυν κατεστρέψατο, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ τὴν Δαρείου, τὴν διεδέξατο Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν τὸν στρατεύσαντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμητίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἐμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στρατεύμα τὸ τοῦ Ἀθηναίου, συλλογον ποιεῖται πάντων Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ὁκοῖα πᾶσι εἴποι τὰ θελήματα. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεγε Ξέρξης τάδε, „ Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτε αὐτὸς καινοποιήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν πρότερον ἐστεώς, δεξάμενός τε, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἠρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ τῶν Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα. δικὴ θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέποιε συμφερέως ἔχοντα. ὅσα μὲν νυν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπιστάμενοι πολλοὶ ἐστὲ οὐκ ἄν με λέγοι· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐνεθυμήθην, ὅκως μὴ

ii Piſiſtratidæ qui Suſa aſcenderant: qui cum eadem verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quẽ ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. Aſcenderant autem cum eo [1] reuerſi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati filio Athenis fuerat eiectus, quod à Laſo [2] Hermionis filio manifeſto deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiam inſeruiſſe, fore vt inſulæ Lemno adiacentes mari ſubmergerentur. Ob id Hipparchus hominẽ eiecerat, quum familiariſſime illo antea vteretur. [3] Et tunc cum eodem, vt in conſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorifice cum aliis Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſiquæ ſortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitauit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Aleuadarum ſuaſionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus eſt. VII Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduerſus Ægyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, & in arctiorem quam ſub Dario fuerant ſeruitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri ſuo, Darii filio: quem præſidem Ægypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Pſammetichi filius, vir Libys. VIII Xerxes recepta Ægypto, productus aduerſus Athenas exercitũ, prẽſtantiſſimos quoſque Perſarum in concilium vocauit, vt & illorum ſententias audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus eſt, ¶ VIRI Perſæ, equidem ego non ero huius inſtituti author, ſed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquam conquieuimus, ſed ita deus *nos* agit, & multa nobis [4] ſibi obſequentibus in melius confert. Atque ea quidẽ quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, nõ attinet referre apud probe ſciẽtes: ego autẽ poſteaquã hanc ſedẽ accepi, dedi operã ne

1 *Diuerſam à noſtra lectionem ſequuntur eſt. noſtram tamen habent & vet. cod ſed quidam pro* προσεφερέατο, *habent* προσεφερόμενοι. 2 *Vel potius Hermionenſi, id eſt, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum vna cum illis *Suſa* aſcendiſſet, quoties in cõſpectum regis veniebat, Piſiſtratidis honorifice de ipſo loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra fauſtiſſima quæque excerpebat: nimirum in fatis eſſe vt Helleſpontus à viro Perſa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recenſens. Hic igitur oracula commemorando cum rege agebat: Piſiſtratidæ autem & Aleuadæ ſuas ſententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre perſuaſiſſent, tunc quum ſecundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. ſuſcepit aduerſus Ægypt. *&c. Illud autem* χρεσμῳδέων προσεφερέατο *perinde eſt ac ſi diceret, Ita ſe apud regem in hoc negocio gerebat vt oracula dum ea ex illis allegaret quibus indueretur.* 4 Se ſequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore ſunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Perſis acquirerem. Quod animo verſans, inuenio nobis acceſſuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, ſed feraciorem, vna cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, vt id quod agere conſtitui vobis exponerem: Conſtituo, iuncto Helleſponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciſcar iniurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduerſus hos viros bellum mouere deſtinaſſe: verum ei morte præuento non contigit vt illos vlciſceretur. Ego vero eius vicem aliorumque Perſarum vlciſcens, non prius deſinam quam expugnauero incenderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primum quum Sardis vna cum Ariſtagora Mileſio ſeruo noſtro veniẽtes cremauerunt locoſque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã ſuam ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes ſcitis. Harũ gratia rerum irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Iouis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnẽ permenſus Europam, vna vobiſcum cunctas regiones in vnam redigã. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiſcum dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſierunt, iugum ſeruile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præſto eſſe oportet, tunc vnuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiã venturis es præſtantior: qui cũ alia & optima & veriſſima commemoras,

λείψομαι τῶν πρότερον ἡγεμόνων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσων πρήσσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. Φρονπίζων ὦν δείσκω, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε τὴν ἡμῶν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρην, πολυφορωτέρην δὲ ἅμα ἢ πρὶν εἶναί τε καὶ πόσιν γινομένην. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νόεον πρήσσωμι, ὑποφαινόμενος ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοις τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρέων τε μὲν νῶν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα διὰ τυράννεα τοῦτο ἐπιβουλεύσαντα, ὅτι τοὺς ἄνδρας τούτους ἀπώλεσε, καὶ ὁ μὲν τελεύτησε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι ἐγὼ δὲ ὑπό τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων τῶν πρότερον παυσόμενος πρὶν ἢ ἑλών τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ἀδίκως ἔπαθον ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ ἢ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱερά· δεύτερον δέ, ὑμέας οὐκ ἐόντας ἐς τὴν ἑτέρην ἀποδούλους, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐς ταύτην ἔστρατεύσαντο, τὰ δίκαια δέ κου πρήσσοντες. πυθίων μέν τοι εἵνεκα δι' ἀρτημοσύνην ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθαὶ δὲ αὐτοῖσι ποσάδε ἐφάνησαν; ἐγὼ δείσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τύχοι τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γλῶσσάν τε τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τοῦ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν. ἡ γὰρ δὴ χώρην γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν ἑωυτῷ τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην ποιήσω, διὰ πάσης διεξελθών τὴν Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ οὐδὲ ἕν ἔτι ὅτι πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν αὐθέντων ὑπολείπεσθαι, ὃ τι μὴν οἷόν τε ἔσται ἐλθὸν ἐς μάχην, τουτέων τὸν κατέλεξα, ὑπεξαιρημένων. οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἰτιοι ἔξονται δούλιον ζυγὸν, οἵ τε αἴτιοι. ὑμεῖς δὲ δῶρά μοι πάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, τοῦτον θύμῳ πόνου τινὸς ὑμέων χρήσει παρεῖναι. ὃς δ' ἂν ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐμοί τε καὶ ἡμετέρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτα ἐστί· ὅτω δ' ἂν ἐμοὶ δοκέῃ, τὴν ἡμετέρην γνώμην ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἰπὰς ἐπαύετο. Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, οὐ μούνον εἰς τὸν ἡμετέρων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ὑπίκοα ἔρεξα καὶ ἀληθέστατα,

1 *Alii*, Animatus ſum ad infer. e Dimicare poſſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa ſunt & qui culpa vacant, ſeruile iugum ſuſtineant. *vel*, *& qui male de nobis meriti ſunt, & qui non.*

» καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ὁκο-
» ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἐόντας αἰαξίους. καὶ γὰρ
» δεινὸν αὖ εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ
» Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ
» καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύ-
» ναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, καταχρεώμενοι
» δούλοις ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ, τοσῷδε ἄλλων ἀδι-
» κίης, ὑπομφησόμεθα. τί δείσαντες; κοίῳ πλήθε-
» ος συνεσφέρω; κοίῳ δὲ χρημάτων δυνάμιος τοῦ
» ἐπιστάμεθα μὲν τὸν μάχιμον, ἐπιστάμεθα δὲ τὸν
» ἀνωάμιν ἐοῦσαν ἀθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖ-
» δας καταχρεωμένους, τούτους οἳ ἐν τῇ ἠμετέρῃ κα-
» οικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες κα-
» λέονται. ἐπειρήθην δὲ κάρτος ἦλθον ἐπελαύνων ἐ-
» πὶ τοὺς ἀνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελ-
» θείς· καί μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀ-
» λίγου ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
» οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλλη-
» νες (ὡς σοφιζόμεθα) ἀβουλότατα πολέμους ἴσα-
» σθαι, ἀπό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἔστε-
» αὐ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρέν-
» τες τὸ καλλίστου χωρίου καὶ λειοτάτου, ἐς τοῦτο κατ-
» ιόντες μάχονται· ὥστε νικῶ μὲν κακῷ μεγάλῳ οἱ νι-
» κῶντες ἀπαλλάσσονται. νικᾶ δὲ τὸν ἐσσωμένων
» οὐδὲ λέγω δεχρύω. ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται.
» τοὺς χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρε-
» ωμένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλλαμβάνειν τὰς διαφο-
» ρὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πάντως
» ἔδεε πολεμέειν σφέας ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν
» τὴν ἑκατέροισι εἴησι δυσχειρωτάτην, καὶ ταύτῃ σφε-
» ρὰν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρησῷ Ἕλλησι διαχρε-
» ωμένοισι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης
» γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ
» δὲ δὴ μέλλει τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι στόλε-
» μον τοσόνδε φέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος ὃ οὐκ τῆς Ἀσί-
» ης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς
» τοῦτο θρασέος αἰνέει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ
» δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείην γνώμην, καὶ ἐκεῖνοι ἐσαρθέν-
» τες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰ-
» μὶ αἰθεόπων ἄειρσι τὰ πολέμια. ἔστω δὴ ὧν μη-
» δὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀνὴρ ἀπὸ πείρης
πόντα αἰθεόποισι φιλέει γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν
τοσαῦτα ἀπολείπας τὸν Ξέρξεα γνώμην, ἐπέπαυτο.
Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, ἁ δ' ὑπολαμβάντων
γνώμην ἀποδείκνυσθαι αἰτίην τῇ παρεούσῃ,
Ἀρτά-

tum vero [1] quod Iones qui Europam incolunt, nō sines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere iniuria inceperunt, non vlciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Iones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam vsque processissem, & pæne vsque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque inuenere descendentes, ibi prœlia faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde discedant: deuicti (ne longius repetam) ad internecionē deueniunt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controuersias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem inuenire vtrisque expugnatu difficillimū, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouissem. Tibi autem, rex, quis obuiam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silentibus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 *Ita vertit quasi legeretur* ἢ οὐκ ἰάσῃς. *Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit.* 2 Sed & eorum liberos *iam* habemus, *subiungatis iis qui nostram ditionem incolentes*, Iones & Æoles ὦν.

Artaba-

Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit,
1 ¶ REX, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, nō potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me
2 tibi iustum est promere. Iuncto pontibus Hellespontō ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticā regionem ingressas soli Athenienses profligauerunt, ergo non vtraque in parte successit. Quod si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem
3 soluant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positum fuisse.
4 Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumq; dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τοῦ
δὴ καὶ σοφίσματος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ,
μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων αἰτιέων ἀλλήλῃσι,
οὐκ ἔστι τῷ ἀμείνονι αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ
τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ
ὃν χρυσὸν ὃν ἀκήρατον, οὕτω μὲν ἐγὼ ἐωυτῷ οὐ
δοκιμώσομαι, ἐπεὰν δὲ τοῦδε τεύξωμαι ἄλλῳ
χρυσῷ, δοκιμώσομαι· ὃν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ σα-
τεὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἠγόρευον
μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς
ἀστυ ἐμοιχέας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομά-
δας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρα-
τωσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατι-
ῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μέλ-
λεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ
Σκύθας· οἵ κατὰ θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ κατὰ
γῆν λέγονται εἶναι. ὃ δὲ αὐτοῖσί ἐστι δεινόν, ἐμέ σοι
δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φησὶ ὃν Ἑλλήσποντον,
ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλ-
λάδα. καὶ δὴ συμβαίνοι ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ
θάλασσαν ἐπιστώσασθαι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ
γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. παρεστὶ δὲ καὶ
σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σοὶ Δά-
τις καὶ Ἀρταφρένης ἐλθοῦσαι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώ-
ρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὔκων ἀμφοτέ-
ρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἢν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ
νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς Ἑλλήσποντον,
καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ
γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς
συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλί-
γου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύ-
ξας Βόσπορον Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ τὸν Ἴστρον,
ἤλαυνε, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε πομποῖοι ἐγίνοντο
Σκύθαι, δόμενοι Ἴωνας λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπε-
τέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ
τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσχετο τῶν
ἄλλων τυραννίων τὴν γνώμην, μὴ δὲ ἐπῄνεε, διέφθα-
ρτο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκού-
σαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρί γε ἑνὶ πεσεῖν τὰ βασιλέος πρή-
γματα φημί. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον
μηδένα τοιοῦτον ἀπικέεσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐού-
σης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν ὃν σύλλογον τόνδε διά-
λυσον· αὐτός τε ὅταν τοι δοκέῃ, παρασκεψάμενος
ὡς σεωυτῷ, παραγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα.

1. Affricatum alteri. *vel, Cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit. *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit

» Ὃ γὰρ δὴ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον ἐξεύρισκω
» εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἀναπυθέσθαι τοι θέλει, βεβούλευ-
» ται μὲν οὐδὲν ἧσσον, ἔσεται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης
» τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος ἀσφαλέως, εἰ οἱ
» ἡ τύχη ὀπίσσοιτο, εὕρηκε, πᾶσαν δὲ οὐδὲν
» οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα
» ζῴα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ
» σμικρὰ, οὐδέ μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ
» μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτ' ὀπισκιάζει βέ-
» λεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κο-
» λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου
» διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεάν σφι ὁ θεὸς φθο-
» νήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐσφάλη-
» σαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέ-
» γα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπεὶ χρήματα μὲν ἰσχυρὴ πρῆ-
» γμα, πίπτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίην μεγάλην
» φιλέουσι γίνεσθαι· ὀλίγα δὲ τοῦ ὀπισχεῖν ἔνεστι ἀγα-
» θὰ, εἰ μὴ τῷ αὐτίκα δοκέοντα εἶ), ἀλλ' αἰεὶ χρό-
» νον διέρχεται πλέω. Σὲ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμ-
» βουλεύω. σὺ δ' ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παύ-
» σας λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐ-
» όντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι.
» αὐτὸ δὲ τοῦτο εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμέ-
» εσθαι κινέειν. μή νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γὰρ
» ἐστὶ δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς
» δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων, ἀδικέ-
παρ- ἐων, οὐ παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει αἰα-
» πειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμαθεῖν. ὁ δὲ δὴ ἀπ-
» εὼν τῷ λόγου πάρεστι ἀδικέεται, διαβληθείς
» τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου
» κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ὑπὸ τοὺς αὐ-
» τοὺς τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐ-
» τὸς ἐν ἥσθω τοῖσι Πέρσῃσι μένων· ἡμέων δὲ ἀμφο-
» τέρων προβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε
» αὐτὸς σὺ ὅτι λεξάμενός τε αὐτὸς τοὺς ἐθέλεις, καὶ
» λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βούλεαι. καὶ ὦν μὲν
» τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίη βασιλέι τὰ πρήγματα,
» κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
» ὦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων,
» σὺν δὲ σοὶ καὶ σύ, ὦν ἀπονοστήσῃς. εἰ δὲ ταῦτα
» μὴ ὑποδύεσθαι ὀκνήσεις, σὺ δὲ πάντως τράπε-
» τυμα αἰάζεις ὅτι τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τι-
» να φημὶ τῶν αὐτὸ τῆδε ὑπολιπομένων, Μαρδόνιον

Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna consilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecundauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec finit insolescere: parua vero [1] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnaque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum finit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi rex suadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni auiditate contendis: [2] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod non præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quod prius credit quam rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quod ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent vt ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est detestrima.

post al-

post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam: tunc agniturum aduerſus quales viros ſuades regi vt moueat bel-
XI lum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſubleuat ne dignã ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic vna cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes vltus fuero: probe intelligens, ſi nos quieuerimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu inuaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere,[1] ſed vtriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, vt aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere vltionem, vt quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus aduerſus eos viros quos etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit vt ad hoc vſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellen-
XII tur. Hæc hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, cõperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſententia, quũ obdormiſſet, viſus eſt in ſõmnis (vt fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitũ? Neq; ſi reuocaueris eam, bene facis, neq;

μέγά τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας τὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων ἁρπαγὴν γενέσθαι, ἢ καὶ ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἵους ἄνδρας αἰσχύνοισθε στρατεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ ἀμειβόμενος τοῖσδε, Ἀρτάβανε, πατρὸς εἰς τὸ ἐμοῦ ἀδελφεός. τῶν δέ σε ῥύσεται μηδὲν ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτῃ τῇ ἀπημίσω σε πέμπω, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τὴν Ἑλλάδα, αὐτόθι τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ταῦτα ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην ἐγὼ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονὼς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· δοκέω δὲ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι τοξεύμασι τοῖσι ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἐλάσαντες ἐς τὴν Ἀσίην. οὔκων ἔξεστι χωρέειν ὀπίσω ἑτέροισι διὰ τὰ ἐπιτήδεα ὡς ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθεῖν περὶ ἀγῶνος. ἵνα ἢ τάδε πρήγματα τὸ Ἑλληνικὸν ἢ ἐκεῖνα πρήγματα τὸ Περσικὸν γένηται· ὁμέων γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. καλὸν ὦν, πρὶν περ ἐπὶ γῆν τὴν ἡμετέρην στρατεύεσθαι ἡμέας, προφρέειν ἐπὶ γένεται, ἵνα καὶ ὃ δόκεον, ὃ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους· τοὺς γὰρ καὶ Πέλοψ ὁ Φρὺξ, ἐὼν ἐμὸς πατέρων δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω ὥστε καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται. ταῦτα μὲν ὅτι τοσαῦτα ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, ὑφέρπει τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρξεα ἔσχιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ δοκέοι οὐ προσῆκόν οἱ εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ οἱ αὖτις τούτεων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται τὸ Περσέων ἐδόκεε ὁ Ξέρξης αὐδρὶ ἐπιστὰς μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύμα ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρηξείπας ἁλίξειν Πέρσησι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλόμενος ποιήσεις δόξαν, οὔτε

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine vt aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis &c. *Illud ἔσχιζε verti etiam poteſt* Scrupulum iniiciebat. *Eodem autem fere modo vſus eſſe videtur Ouidius verbo* mordere. *Illud vero αὐχμεῖ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι, videtur ad verbum reſpondere phraſi noſtrati & ea melius exprimi, Que ce n'eſtoit pas ſon cas.* 3 Quum iam Perſis vt copias cogerent denunciaueris? Atqui nec quod ſententiam reuoces bene facis, nec ——

ΧΗ Ἀριαεάμεω καὶ Ἀρμένεω, ΧΗ ἄξομεν,

247

» ὁ συμφωσόμενός τοι πάρεα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης
ἐβούλευσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν,
ταῦτα εἰπόμενος, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποστᾶσθαι.
Ἡ μέρης δὲ ὑπολαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λό-
γον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς
αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε;
» Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχί-
» φρονα βουλεύομαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυ-
» τοῦ πρόσω οὔκω αἰήκω, καὶ οἱ παρηγορέοντες κε-
» νὰ ποιέειν, οὐδένα χρόνον μοι ἀπέχουσι. ἀκού-
» σαντι μὲν τοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, θαυ-
» μάσιον μὲν ἡ νεότης ἐπέσχε, ὥστε ἀειρέσθαι ἀπορρί-
» ψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέν-
» τοι συνέντι, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν με-
» ταδεδογμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἔστι τοῦτο Ἕλ-
» λησι. σὺ δὲ ἡσυχοίης ἔχε. Πέρσῃσι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦ-
τα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ γε-
νομένης, ἥτις τοῦτο ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ, κατυ-
πνωμένῳ ἔτι αὐτῷ, Ὦ παῖ Δαρείου, οὐ δὴ φαίνεαι
» ὁ Πέρσησί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην, καὶ
» τὰ ἐμὰ ἔπεα ὡς οὐδενὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς πάρ
» οὐδενὸς ἀκούσας. Σὺ νῦν τοῦτο ἴσθι, ὡς τάχα μὴ ἀπί-
» κηαι στρατηλατέων, ταχὺ πὶ ὀξέ' αὐτέων προσδό-
» κα ἀπασχήσειν· ὡς μέγας καὶ πολλὸς ἐγίνεο ὀλί-
» γῳ χρόνῳ, οὕτω καταπείνος ὀπίσω κε πάλιν ἔσει
» αι. Ξέρξης μὲν τοιούτοισι ἠνιόμενος τῇ ὄψει, ἀνά
τε ἔδραμε ἐκ τῆς κλίνης, καὶ πέμπει ἄγγελον, Ἀρτά-
βανον καλέοντα. ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε,
» Ἀρτάβανε, ἐγὼ τοῦτο μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον,
» εἰπὰς ἐς σὲ μάταια ἔπεα. χρῆς γὰρ εἶναι συμβουλῆς·
» μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
» ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ παρεθήκω. οὐκων
» δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τέθαμ-
» μένῳ γὰρ ἤδη καὶ μετεγνωκότι ὅτι φοιτῶν ὄνειρον φαν-
» τάζεταί μοι, οὐδαμῶς σπουδαιέον ποιέειν με ταῦ-
» τα· νῦν δὲ καὶ ἀπειλήσαν οἴχεται. εἰ δὲ θεός ἐστι ὁ
» ὄνειρον πέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἐπιθυμίῃ ἐστὶ γενέ-
» σθαι στρατηλασίην ὅτι τάχιστα ἐπὶ Ἕλλάδα, ὅτι σοὶ
» τοῦτο τὸ ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ δοκέει μέλλομε-
» νον. δοκέω δὲ ὦδε μοι γινόμενα ταῦτα, εἰ λαβοῖς τὴν
» ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ οὕτω, μὴ τοῦτο ἱζόμενος ἐς ὃν
» ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ καταπνώσῃ-
» ας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ
οὐ πρώτῳ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιῶν
» μενος ἐς ὃν βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς
ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίεε τὰ κελευόμενος,

qui tibi assentiatur adest. quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaueras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes huius insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perueniendum est mihi prudentiæ perueni: & qui vt illud faciam suadent, nullo vnquã à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim iuuẽtus efferbuit vt verba in virum grandẽ natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, vtar illius sententia: & quoniam reuocaui expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc vbi audiere Persæ, lætitia affecti regem adorauere. Insequenti nocte idem rursus insomniũ quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas reuocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nunciũ misit ad accersendum Artabanum. qui vbi aduenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quũ in te bene consulentẽ mihi stultis verbis inuectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognoui id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi iam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem vt mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

χρὴ αὐτῶν ἀναχάσσ.

——— adest quisquam qui tibi *huius rei, id est, reuocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel*, Nec adest qui tibi *hoc delictum reuocatæ sententiæ* condonaturus sit. *q. d. Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.* 1 In solio meo

Apud

1 Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium vtilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini naturam sua vti. Ego vero[1] quum ex te male audiui, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, vna quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens pernicioſum esse imbui animum vsu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. 2 Nunc autem quum ad te mutato in melius consilio de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicuius dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res diuina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrantur, quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitauit. nos autem nudiustertius[2] expeditionem hanc inter manus & quidē vehemēter habuimus. 3 Quod si hoc nō est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim vt tibi, ita & mihi eadem iubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ peruenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te adibit: quod iam animaduertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor diuinum esse. Ceterum si ita tibi agendum videtur, neque id reuocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum

Γ'σον ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ παρ' ἐμοὶ κέκειται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· πάντε καὶ ἀμφότερα ταῦτα ἐπίκηται, ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίη σφάλλουσι. καταπερ τῶν πνεόντων χρημάτων ἀνθρώποισι θάλασσαν, πνεύματα φαῖεν ἂν ἐμπίπτοντα, οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἑωυτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκηκόοντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτον ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων ἀμείνω παρεκτιμώων Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὸν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τοιουτέων παρεκτιμώων γνωμέων, ὅπῃ τὸν σφαλερωτέρην σώουσί τε καὶ Πέρσῃσι καὶ ἀρεσκόμενος. νῦν ὦν, ἐπείτε δὴ τέτραφαι ὀρθὴ τὸν ἀμείνω, φῆς τοι μεπέντε ὄν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐπιστρέφοντα ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, οὐκ ἐῶντός σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ παῖ. σύντροφα γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλασμένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σοῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλάσθαι αὐτὰ μάλιστα εἰώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνείρων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει. ἡμεῖς δὲ περὶ τῆς πρηγμάτων ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ λέγω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πρῶτα αὖ τὸ συλλαβὼν εἰπέ μοι. φανήσεται γὰρ δὴ κἀμοὶ ὡς καὶ σοὶ δοκέει μεγαλωστί. φαίνῃ δὲ οὐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλων ἔχοντι τὸν σὸν ἐσθῆτα, ἢ ὁκοῖ τὸν ἐμόν· οὐδέπω μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ αἰσχυνόμενος, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴπερ γε μὴ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε δηλήμης ἀπήκει τοῦτο ὄ, τι δὴ κοτέ ἐστι τὸ ὀπτοφανόμενόν τοι ἐν τοῖσι ὕπνοισι, ὥστε δίζεσθαι, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τετιμημένον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ὀπτοφανῆναι, οὔτε τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε τὴν σὴν, οὐδὲ ὀπτοφοιτήσει· τοῦτο μανθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ μὴ ὀπτοφοιτήσει συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά τε αὐτῷ παρεῖναι, ἀλλ' ἤδη ἐπὶ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσας, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμοῦ ὀπιτελεσθέντων, φαίνου καὶ ἐμοί. μέχρι δ' τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοιαῦτα εἰπὼν

247 χ' σφαλερωτέρην

χ' ἐών-τα

χ' φαίνου

xvii ista fecero, appareat. hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam prouehente, altera eam compescente, & pernicioſum esse dicente docere animū plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractauimus.*

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα ἀνδρὶ, ἐποίεε ὃ κελεύομενον. ἐσελθὼν δὲ τῷ Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἐξόμενος ἐς ὃν βασήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα χρῆτον ἐποιέετο, ἠλθέ οἱ καταπνωμένῳ τὼυτὸ ὄνειρον ὃ καὶ τῷδε Ξέρξεα ἐφοίτα. ὑποφὰς δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε, Ἄρα σὺ ἦσθα ὁ ἀποτρέπων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς μὴ κνηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρεὸν καλῶς τεθέωκας, ἀποτρέπων ὃ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ πάσχειν αὐτὸν ἐπιστέλλεται. Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος ὃν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι ἐπιχειρέειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα δεινὰ θέσκει· καὶ παρεξόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὸ πρῶτον οἱ τοῦ ὑπνίου διεξῆλθε ἀπαγορεύμενος, δεύτερα οἱ λέγει τάδε, Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἀνθρώπους ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ἐπὶ πολλῶν, οὐκ ἔων σε τὰ πρῶτα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· ὅπισθε μὲν ὡς κακὸν εἶναι ὃ πολλοὶ ἐπιθυμέουσι· μεμνημένος ὡς ἐγὼ μὲν ὅτι Μασσαγέτας Κύρου ἐπῆλθε, ὡς ἔσχε· μεμνημένος δὲ καὶ ὅτι ἐπὶ Αἰθίοπας τοῦ μεμνησκόμενος Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ὅτι Σκύθας. ὅτι σάμενος ὧν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαρίζων εἰ πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλληνας (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνει θείη τος, ἐγὼ μὲν καὶ αὖθις ἐπέρομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι σὺ σέο πρόσθε τεταγμένοισι ἐς τὴν στρατιήν. πρέπει δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ στρατιδίδοντος, τῶν σῶν ἐνδεήσῃ μηδέν. τοιούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο πάχιστα, Ξέρξης τε ἐπετίθετο ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποπειρώμενος ἐφαίνετο, τότε ἀποπειρώμενος φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκείνας ἀκούσαντες, φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλοῦσθαί τε οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, [1]quod ſperaret ea à Xerxe ſine vllis verbis admiſſum iri, iuſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſediſſet, moxque recubuiſſet, idem inſomnium dormientẽ adiit quod Xerxem adierat, eique ſuperaſſiſtens, ita inquit, [2]Tune ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tanquã eius curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fuerit, ei ipſi demonſtratum eſt. His verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibuſque ferramentis conari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obſeruatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundoque loco hæc inquit: [3]Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa iam viderã, & magna negocia ſub Heſſonibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomodo cum exercitu Cambyſis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduerſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum. Sed quoniam diuinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos cladesquædam (vt videtur) miſſa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu vero quæ diuinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, iubetoque vt iis quę ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, vbi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus, quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Poſt hæc ineunti expeditionem Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatum eſt: quod magi auditum, coniectarunt ad vniuerſam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi ſeruituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cuius o-

XVIII

XIX

1 Quum ſperaret fore vt quæ à Xerxe dicerentur, vana eſſe probaret, iuſſa exeq. 2 Tune ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortatis, tanquam eius curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quod ea diſſuades quæ fata fieri volunt. 3 Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Meſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

lcæ ra-

leæ ramis vniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, euaneſcere. Hæc magis interpretatis, ſine mora Perſæ qui in concilio fuerant, ad ſuam quiſque præfecturam digreſſi, omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa, cupidi dona quæ propoſita fu-
xx erant obtinendi. Xerxes autem ita copias ſuas contraxit vt omnem continentis locum ſcrutaretur. ſiquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatum, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuiſſe videatur aut ille Darianus, qui aduerſus Scythas ductus eſt, aut ille Scythicus, qui Cimmerios inſequens Medicam regionem inuaſit, ac pæne omnia ſuperiora Aſiæ ſubegit ac tenuit: (quo nomine Darius poſtea Scythas iuit vltũ) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduerſus Ilium, aut ille ante Troicũ bellum, Myſorũ, Teucrorumq;, qui per Boſphorum in Europam tranſgreſſus, omnes Thraces in deditionem ſuam redegit, ad Ioniumque Pontum deſcendens, ad Peneum vſq; amnem qui ad meridiem vergit, proceſſit. Neq; illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Aſia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præſtabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vna militabant, aliis vt naues longas in vſum pontium præſtarent, iniunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio ſuperiore præparata erant, præcipue propter Athon, vt in quo ſuperior claſſis dum circumuehitur afflictata fuiſſet. Ad Eleuntem enim Cherſoneſi claſſis habebat ſtationem, illincque omnes copiæ ſub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis ſuccederent, adiuuantibus etiam in effodiendo accolis: præpoſitis operi, Bubare Megabyzi, [2] & Artæo Artachæi filio, viris
xxii Perſis. Eſt autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem deſinens in ſpeciem Cherſoneſi, *id eſt*, *peninſulæ*, cum iſthmo duo-

λαίης τοὺς κλήδους γῆν πᾶσαν ὑπισχεῖν. μετὰ δὲ, ἀφανισθείσας τῇ κεφαλῇ κείμενον ὃν στέφανον. κινδύνων δὲ τούτῳ τῷ μάγων, Γερσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυτῷ ἀπαλάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ὅτι τοῖσι αἱρεθεῖσι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τῷ στρατῷ οὕτω ἐπαίρεσιν ποιεόμενος, χώρην πολλὴν ἐρεύνα τῆς ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ὅτε μιν τέσσερα ἔτεα πλήρεα ὡπλίζετο στρατιήν τε καὶ τὰ προσφορέα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀναμίξας ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε ὃν Δαρείου ὃν ὅτι Σκύθας ὡδὲ τοῦτον μηδίζειν φαίνεσθαι, μήτε ὃν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρέψαντο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐλυπήθη. μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε ὃν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, ὃν περὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἱ γὰρ Θρηϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ὅτι ὃν Ἰώνιον πόντον κατέδησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὴν πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι αἱ στρατηλασίαι, μιῇ τῇσδε οὐκ ἀξίαι. τί γὰρ οὐκ ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; τί ὃν δὲ πίνόμενον ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππους πρόσεστε ἄγειν, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς γέφυρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἀπ' ἀλλήλων πρήσσοντες ἐπλεόνεκτεον πρὸς ὃν Ἄθων, προετοιμάζετο πρὸ τριῶν ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς ὃν Ἄθων. ὑπὸ γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μαστίγων πολυπληθέες τὸ γραπτὸν, ἀλλόδοχοι δὲ ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρτάου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὄρος γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρεος μέγα τε καὶ ὀνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δισ-

1 Quam enim ex Aſia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio.

δεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ὅπῃ θαλάσσουσι τὴν ἀντίον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας αὐτῇ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλοφυξός, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ ὑπ' Ἄθων νέμονται. Ὧρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι ὃν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνιον πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπὶ δὲ ἐγίνετο βαθέα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν ἐν αἰεὶ ὀρυσσόμενον χῶν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ὅπῃ βάθος· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς αἰωρατῶ· οὗτοι δὲ ὀξεφόρεόν τε καὶ ὀξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνυμένοι οἱ χρημνοὶ τῆ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τῷ τε ἄνω τόματος καὶ τῷ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν τούτῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μοῖραν ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω τόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γίνεσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, στενοῦν αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ὀξυσυβόλῳ τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ὀνθαῦτα δὴ λειμὼν ὅδε, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ταρπήσιον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλπλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλεόμενον δοκέειν, μεγαλοφροσυνῆς εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δεῖξαι μίν ἀποδεικνύσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, διὰ ἰσθμοῦ τὰς νέας ἑλκύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, δι' ἧς ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, παρητέτακτο καὶ τὸν Σιμόεντα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκοῖνου· ἐπιτάξας Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήτειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. διατυθέντος δὲ τοὺς χώρους,

Θύσσον,

διώρυχα

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finitur, ſita eſt vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt vrbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [1] nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebant. Qua in re [2] tumuli effoſſi duplicē laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declarauerunt: qui partem quæ ſibi cōtigerat, ita excauauerunt vt os foſſæ duplū eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: vt quum ad imum deuentum eſſet, foſſa ceterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratū quoddam, vbi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hāc foſſam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iuſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naues per iſthmum tranſportare, iuſſit iſthmū intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt vt foſſam facerent, quibus fuerat vt flumen Strymonē pontibus iungerent. Iſta Xerxes hunc in modū fecit. Cōparauit item ad pontem [3] armaturā, [4] ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio vt commeatū exercitui comportarent: ne homines neve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [5] abſumerentur. Sed admonitus

XXIII

XXIV

XXV

1 Nationatim diſtributum effoderunt 2 Præruptæ præcipitia foſſę dupl. 3 Ὅπλα hic vocantur funes nautici. Gall. Le cordage. 4 Bybli 5 Fame laborarent. λιμήτειε, non λιμήνειε.

iuſſit

iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat vt cunctæ copiæ cogerētur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrē formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse. ¶ In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantū possidēs, qui hoc polliceretur. Illi Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrē tuū aurea platano ac vite donauit: quique nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythiū quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim [1] posteaquā accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

XXVI

XXVII

XXVIII

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅτι τηδεωτατον εἴη, ἄλλος ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πολυπαχόθεν. Ὧν δὲ τῶν πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ὑπὲρ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι ὧν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλων ὁρμηθείς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πᾶσι τοῖσι κατ' ἤπειρον μέλλουσι ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ στρατεύεσθαι στρατόν. ὡς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα τοῖσι βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κείνην τοῦτον πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεί τε Ἅλυν διέβαινον τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, διὰ τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρράκτης· ὃς δὲ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς ὃν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀναρτέεται· ὃν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἀτύος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείλισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἶη ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι « ὃς τοι ὃν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλαταιστῷ τῇ χρυσείῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σε. « Θωυμάσας ὧν τῶν ἐπέων ὁ τελευταῖον Ξέρξης, αὖτος δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δ' μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ὅτι « σταλμός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ πάντα σε ἐπυθόμην ὅτι θαλάσσαν καταβαίνοντα « τὴν Ἑλλησπόντου, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ ὕστερον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὔουσας μοι «

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidē talenta duo——

» παλαιτῶν, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας στα-
» τήρων Δαρεικῶν, ὑπὸ δεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων. τὰ
» τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ ἀνδρα-
» πόδων τε καὶ γεωπόδων ὁ βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔ-
» λεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε,
» Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώ-
» ρην, σὸ δεύτερος ἀνδρὶ συμμίξας ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε
» ξεινίων τε τυχεῖν στρατῷ τῷ ἐμῷ, σὸ δὲ ὅστις ἐς ὄ-
» ψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς ὃν τρό-
» πον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω
» σοῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν ὅλον ἐ-
» μόν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐ-
» γὼ αὐτὶ αὐτέων γέρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνόν τέ σε
» ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι
» τῶν σατήρων ἀποπλήσω τὰρ ἐμεωυτῦ, δοὺς τὰς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ τοι ὑπὸ δεέες ἔωσι αἱ τετρα-
» κόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδεων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρ-
» πλήσω τὰν ἐμέο πεπληρωμένην. κέκτησό τε αὐ-
» τὸς τὰ περ ἔκτησαο, ὑπίσασό τε εἰ αἰεὶ τοιοῦτος. εὖ
» γὰρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ παρεὸν, οὔτε ἐς τὸ
μέλλον μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ὑπε-
τέλεα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοπρόσω. Ἀπικνέε-
ται δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν τὴν Δαμειτόμμος, καὶ
λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς,
πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα ἀπὸ
σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδι-
δοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων
ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὔρεας τῶν Φρυγῶν
καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα
στήλη κατάπεπηγε, σημαίνουσα δὲ τὸν Κρῖσον,
καταμηνύει ἀπὸ γραμμάτων τοῖς οὔρεσι. Ὡς
δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζο-
μένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὅτι Κα-
ρίην φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὰ, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ
ποταμὸν ἀπαμείβεσθαι ὃν Μαίανδρον ποταμὸν
πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἱέναι παρὰ Καλλάτηβον
πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες σημοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ
πυροῦ μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗ-
ρε πλάτανον, τὸ κάλλεος εἵνεκα, δωρησάμενος κό-
σμῳ χρυσέῳ, καὶ μιζεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
δεύτερῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπι-
κόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipſi victus è mancipiis atque ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris.[1] ob quæ viciſſim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida. quæq; poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neq; in præſens neque in poſterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, peruenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Mouens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Crœſo eſt, indicans litteris eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, ad diuortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, vrbemque Callatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro [2] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit. ¶ Poſtquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimiſit

xxix

xxx

xxxi

xxxii

—— millia, auri vero myriadas quadringentas ſtaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quę tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Vt tecum paria faciam, pro hac liberalitate hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, vt quadragies centenis millibus Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſediſti, poſſideto: mementoque talem te ſemper præſtare. hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiuſdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam: edictumque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem. [1] Eorum autem causſa mittebat petitũ terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos ai bitrabatur. Id igitur volens ex-
XXXIII plorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam coniungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum vrbes, ora ſalebroſa, quę in mare procurrit eregione Abydi. Vbi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere viuum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Eleunte adductis feminis nefanda perpe-
XXXIV trabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii [2] ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad vlteriorem continentem ſeptem ſtadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempeſtas ea omnia dirupit atque diſſol-
XXXV uit. Quod quum audiſſet Xerxes, indigne ferens, iuſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam vero audiui miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandauit vt colaphos Helleſponto incuterent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnã quod eum leſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, vt doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iuſſit, atque eis qui præpoſiti operi erant, caput præ-
XXXVI cidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum,

ἐς Ἰλιὸν Ἑλλάδα, αἰτήσοι τᾶς γᾶς τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖι παρασκευάζειν. πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε διὰ γῆς αἴτησιν, τῇ ἄλλῃ πάντῃ. τῶν εἵνεκα τοῦδε μᾶλλον ἀπέπεμπε διὰ γᾶς τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι γὰρ πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, καὶ ἴδοσαν τότε δείσαντας, δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο σκοπεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ δὲ ἐν τούτῳ τῷ Ἑλλησπόντου ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παρὰ ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀπὸ Ἀβύδου κατωτέρω· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χειμῶνος ὑστέρου οὐ πολλοῦ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα τοῖς σανίσι προσδεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τὸ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινέοντας γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐκ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγέφυρουν τοῦσι προσέκειτο· τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δὲ ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐνθαῦτα στάδια ἑπτὰ ἐκ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ὑπὸ μεγάλου χειμῶνος μέγας συνέκοψέ τε σκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιήσας, τὸν Ἑλλήσποντον σκέλῃσι τρηχέσι ὑπεκέαθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδίων ζεύγεος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ μαγήϊας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὴ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀπάδαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἄλμυρον, δεσπότης τοι δίκην ὑπερτίθεται τῇδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν προσκείμενου ἄδικον πάθον. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, διαβήσεται σε, καὶ τῷ τε σὺ γε βουλῇ, καὶ τῷ μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἁρὰ ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἰόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ. τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεζευγότων τὴν ζεῦξιν τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὐτῇ ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὸν πρὸς τὸν Εὔξεινου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τὸν δὲ πόντου, διὰ καρσίας· τὸν δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον,

252

1 *Desunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Gracis, quæ Valla addit, vt etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo.

ἵνα διακωχεύῃ ὃν τόνον τῷ ὅπλων. συνθέντες δέ, ἀγκύρας κατῆκαν εὐμηκέας, τὰς μὲν πρὸς τὸ πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, Εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ἐποίησαν καὶ τὰ λιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τοῖχον, ἵνα καὶ ἐς ὃν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, πρεβλωσῶντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου διπλόα ἐς ἑκάτερον, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ὦν αὐτῆς, καὶ κάλλος· τῷ δὲ λόγῳ δὲ ὦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ πάλαντον ὁ σῆκος εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, χέρμασι ξύλων καταρρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρει, χώσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπὶ ξῆς, οὕτω αὖτις ἐπέζευγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλῃ ἐπεφόρησαν· χώσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν. καταπάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ἐμφορεόμενα, καὶ οἱ ἵπποι.

Ὡς δὲ πάντα τὰ γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ πρὸς τὸν Ἄθων, οἵ τε χοῦν πρὸς τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πρωτελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, σθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμα τὸ ἐλάων ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὸν ἐν τῷ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων, αἰθερίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὀπτιμένες ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους ὅ θέλει τοῦτο φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι τοῦτο δείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων τοῦτο κτέανον, σελήνην δέ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, εὐεχαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ὁδὸν ἐξέλασιν. Ὡς δὲ ἐξήλασε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν τοῦτο Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας δύνῃ τοῦ βουλεύματος τυχεῖν, δοῦναί μοι ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ἐπουρῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἀμόρμιον; Ξέρξης δὲ πολλῷ μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ἐπουρήσειν,

vt stabiliret funes armamentorũ. Quibus compositis, prægrandes ancoras demiserunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum causſa qui [1] extrinsecus spirant: partim ab altero contra vesperum & Ægeum, Eurì & Austri causſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes transitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare posſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam separatim vtraque, sed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum crassitudo hæc erat & species: sed proportione linea, robustiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum discisſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte instrauerunt super armamenta intenta. Hos vbi gradatim disposuerunt, tum vero rursus desuper innexuerunt. Quod posteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque imposuerunt, deinde super materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, sepem hinc atque hinc, ne maris aspectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces fossæ propter æstuaria maris, ne ipsæ fauces aluei obstruerentur: Xerxes nunciato sibi prorsus alueo absoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere instructo cum exercitu profectus est Abydum versus. cui mouenti sol suam in cælo sedẽ relinquens apparere desiit, quum nullæ nubes, verũ serenissimus aer esſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura incessisſet percontandi magos quid ostentum id vellet portendere, illi responderunt, deum significare Græcis ciuitatum defectũ: quod dicerent, solem, Græcorum: lunam, ipsorum esſe præsidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quẽ procedentem adiens Pythius Lydus cælesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est, Domine, indulgebisne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, se indulturum respondit,

XXXVII

XXXVIII

ἥλασεν

[1] Intrinsecus

&c

& vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vna ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, eius corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feciſti, & alia eiusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiusq; discisſi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti sunt, illac exercitus pertransiuit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Post has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miscebātur. Præcedebāt enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicūtur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

XXXIX

XL

καὶ δὴ ἀγεμόνευε ἐκέλευε ὅτῳ δοίατο. ὁ δὲ, ἐπεί τε τοῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας παῖδε, Ω᾽ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμβάνει πόλεμος ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤγαγε οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα χρῆζε τῆς στρατιῆς ὃν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμοὶ καὶ τῶν χρημάτων ᾖ μελεδωνός· σὺ δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσειας οἴκαδε. Καρπὸν τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ω᾽ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοὶ στρατευομένῳ αὐτὸς ὅτι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, ὃν χρῆν σὺν πάσῃ οἰκίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; ἐμοὶ νῦν τόδε ὄξεσίσασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων εἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεῖ τὸ σῶμα· ἐπεὰν αἰτίη δὲ ξύντυχῃ, ἀνοιδέει. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, ὑπερεσήιη βασιλῆα οὐ καυχήσεσθαι ὑπερβαλέεσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς ὃ σιαγόνος ἔτεο, τῷ μὲν ἀξίῳ οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τῷ δὲ ἑνὸς τῷ περιέχεαι μάλιστα, τὸν ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεκέαστο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξελόντας ὃν πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅτι πὰρ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δέ, ἐπ᾽ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων δὲ τοῦτο τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξήιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πάντοιων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσιες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ. προηγεῦντο μὲν γὰρ ἵππου χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἐπιλελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἐπιλελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέποντες· μετὰ δέ, ἱεροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῶνδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

253

τῷ τῆ ψυχῆ

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ita Eraſ.* 2 *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἐπιλελεγμένοι. *Hæc autē è lectionum varietate omissa fuisse, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore ἐπιλελεγμένοι usque ad posteriores) ex sequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὔνομα ἐστὶ Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρῃ ὁ πεδίον τοῦτο. ὀπισθεν ὦ πυτέων τ δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, ὃ ἵππων οἱ μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὀπισθε ὦ τῶν ἵππων εἵπετο παῖς ἰθὺς ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. ὀδοὺς δὲ δὴ οὐδεὶς ἔτι ὀπιζαίνει. ὅτι τοῦτον ὃν θεὸν οὐ νομίζουσι ἀνθρώπων ἀναβαίνειν. τοῦτο ὦ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων παρεβεβήκεε δὲ οἱ ἰθὺς χος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξίλαστο μὲν δὴ ἔτι τῷ ὑπὸ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε ὦ, ὅκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὸς ὦ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γνησιώτατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὸν λόγχας ἔχοντες. μετὰ ὦ, ἵππος ἀνὴρ χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ ὦ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἐών. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ὅτι τοῖσι δόρασι εἰ αἰτὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ στρέκλην τοὺς ἀνδρας· οἱ ὦ εἰναχιλίοι σὺν τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον ὦ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν ἐρείδοντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι ὦ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ ὦ τὸν ἵππον διέλιπε καὶ δύο στάδιοι, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦτε ἀτάκτως. Ἐποιέετο ὦ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς διὰ τε πεδίου Κάϊκον καὶ τὴν γῆν Μυσίην· ἀπὸ ὦ Καΐκου ὁρμεώμενος, Καΐκης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἦλθε τὰ Ἀπαρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ ὦ ταύτης, ἦλθε Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην ὦ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα, ἦιε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ ὡρώπα μέν οἱ ἐπὶ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ ὠρῆς ἦρες ἐπιπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπιγμένῳ ὦ τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ Σκαμάνδρου, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε ὁ ῥέεθρον, ἐπὶ ἀπεχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πιόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς ὄρος Πειάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμείρων ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος ὦ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· κοσὶ ὦ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα ὦ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς ὅ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ ὦ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δορύσσον, ἦτορ δὴ Ἀβύδῳ ὁμουρέοντα·

nomine Niſęus qui grandes fert equos. Hos decẽ equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hãc enim ſellam nemo mortaliũ inſcendit. Poſt quẽ ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum XLI
Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedũ tranſcendebat. Eum ſequebãtur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è ceteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiſcua. Ita XLII
exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læua habens montem Canen, per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xer- XLIII
xes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuaſit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua ſtringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quę Abydo contermina eſt:

1 *Fortaſſe Vlla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi has debent*, Et ceteros intercludebant: nouem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* στρέκλην *verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

à dextra

XLIV à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi nauale certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xer- 10 xes cepit, cum certaminis tum copia-

XLV rum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacry-

XLVI mas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primo libere diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti. qui te beatum eſſe dixeras, nunc 20 lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam breuis ſit omnis humana vita, ſubiit horum miſeratio: quorum, quum tot ſint, nemo ad centeſimum annũ ſupererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam iſtud eſt, viuendo miſerabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominũ adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorũ, cui non crebro, nedũ ſemel, ſubitura ſit animo moriendi voluntas potius quã viuendi. Incidentes enim calamitates 30 & morbi vitam perturbant: efficiuntque vt quum breuis ſit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatiſſimum eſt perfugium ærumnoſæ vitæ, quam deus dulci guſtu aſpergens ob id inui-

XLVII dius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis eſt qualem tu exponis, eam commemorare ſuperſedeamus: neque triſtium faciamus mentionẽ, quum iucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediſſere: niſi tibi ita euidens inſomnii viſio fuiſſet oblata, 40 perſtareſne adhuc in priore ſententia, diſſuadens mihi aduerſus Græciã bellũ? an in ea perſiſteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei reſpondens Artabanus, Viſio, inquit, rex, quæ in ſomnis obiecta eſt, ad votũ ſuccedat amborũ: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculſus ſũ

ὁ δὲ ξὺν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶσάν σφεας ὁκοίη τις εἴη, καὶ προεπεποίητο γάρ οἱ ὑπὸ Ἀβυδηνῶν ὑπαίθρους αὐτῷ τούτῳ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, σπουδὴν μεγάλην 254 προτέρων βασιλέος. καθαῦτα, ὡς ἵζετο κατόπιν ὑπὸ τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ ὁμοῦ πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ, ἐμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γενομένην ἐθελῆσαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἅδετό τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πολλὴ ἦν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ὑπῆν πλέα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλεύθερος, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ὑπὲρ τῶν Ἑλλάδα· οὗτος ὡς ἦρ᾽ ἐφράσθη Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐ- « γάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας « γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ Ἐπῆλθε « με λογισάμενον καὶ οἰκτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς « ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, « ὀλίγοι ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρήσσεται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸ τοῦ ζόλῳ πεπόνθαμεν εἰκότερα. ὡς γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ ὀλίγοι « οὔτω δύσθροος ἐὼν δύναμαι πεφυκε, οὔτε γὰρ « τεων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ πρόσεστι πολλάκις, καὶ ὀκνὶ ἄπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σπουδαζόμεναι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιέουσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺ γεύσας τὸν βίον, φθονερὸς ἐν αὐτῷ φαίνεται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρεσον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τῆς ἐνυπνίης μὴ σαφὴς ἔτι ἐφαίνετο, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἐᾶν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἢ μετέσσηαι; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δ᾽ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελεωτάτη γέγονε· ἐγὼ δ᾽ ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ πλεός,

1 De humana vita quæ talis eſt qualem tu eſſe diſſeris, verba facere deſinamus:

» οὐδὲ ἐμεωυτῷ· ἄλλά τε πολλὰ ὑπολεγόμε-
» νος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πρήγματα ἐόντα
τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης ὦ πρὸς ταῦτα ἀμεί-
» βετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι
» εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τι ὁ πεζὸς μεμ-
» ετρίως κατὰ τὸ πλῆθος ἐστί, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρά-
» τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τῷ ἡμετέ-
» ρῳ; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψεσθαι τῷ σφετέ-
» ρων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ
» ὑποδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, 10
» στρατῷ ἂν ἄλλου τινὸς πλέω ταχίστην ἄγερσιν ποιοίμην.
Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦ-
» τον, ὅστις γε σώφρονας ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τοσῶν
» νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλεώνας συλλέξῃς, τὰ δύο
» τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γενέσθαι. τὰ δὲ
» δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς
» θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμοῦ (ὡς ἐγὼ
» εἰκάζω) ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σε
» τοῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέσπους ἔσεσθαι σωσαι τὰς νέ-
» ας. καὶ τοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι λιμένα, ἀλλὰ 20
» τοῦδε πᾶσαν τὴν ἠπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίζεαι.
» οὕκων δὲ ἐόντων τοῦτων λιμένων τοιοῦδε οἷοι, μάλα ὀ-
» πι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῖσι, καὶ οὐκὶ
» ὧν, ἀνθρώποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τὸ δύο τοι τοῦ
» ἑτέρου εἰρημένου, ὃ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ
» πολεμίη τῇδε ἔσται ἡμῖν. εἰ θέλει τοι μηδὲν αἰ-
» τίξοον καταστῆσαι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέ-
» ρη, ὅσῳ ἂν προβαίνοις ἐκαστέω, ὃ πρόσω αἰεὶ κλε-
» ψύδρυος. ἀνθρωπίνης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
» εὐθυμίη πλησθῆναι. καὶ δὴ τοι ὡς εὐθυμέοντι σοι παρ- 30
» μένου, λέγω τοῦ χώρην πλεῦνα ἐς πλέονι χρό-
255 » νῳ γινομένην, λιμὸν τεθεῆναι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
» ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι, πρὸ τοῦ βου-
» λευόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θερ-
σὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβα-
» νε, εἰκότως μὲν σύ γε τουτέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀ-
» ταρ μήτε πρὸ τοῦ φοβέο, μήτε πρὸ ὁμοίως ὑποτρέ-
» χεο. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ὑπὲρ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ
» πρήγματι πρὸ ὁμοίως ὑποτρέχεσθαι, τοιήσεις
» οὐ οὐδαμά εὖ ἔδν. χρέωνος γὰρ, πρὸ τοῦ θαρσέοντα μή- 40
» μιν τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πρὸ τοῦ χρῆμα προδε-
» μαίνοντα, μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δ' ἐρίζων πρὸς
» πρὸ τοῦ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
» λεσθαι ὀφείλεις ἐν ἀνδράσι. ὁμοίως καὶ ὁ μὴ σὺν-

vt non sim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hęc Xerxes,[1] Dæmonie virorum, inquit, quænam ista ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum? terrestrisne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tanquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nam si ob hoc imbecilliores tibi videntur nostræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Respondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit mentis compos, neque hanc nauium multitudinem,[2] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea vero hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquam maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusque ad eam tutandam: neque vero vnum tibi portum esse oportet,[3] sed vniuersam continentem esse portum, quo se recipiant naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quo longius processeris, assidue vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerendæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tempore regionem, famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum singula commemorasti: tamen non est vt omnia reformides, omniaque peræq; consideres. Nam si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur,

XLVIII

XLIX

L

LI

[4] non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

1 O miserrime hominum. *Sic Bud. in simili loco interpret.* 2 Quod si maiorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.
4 Non ostendas quid firmum sit, *vel, tutum.*

traria

traria istis dicat.[1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consueuit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent:[2] aut vtentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnīs cum periculis suscipi volūt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam vsquam neque famem neque rem tristem passi. nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Posthęc
LI Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis vllam rem formidari,[3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambysę genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum.
LII Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur:[4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt, quum in eorum esset potestate situm vniuersas Persarū copias & perdere & seruare,

αὐτίκα τούτοισι λέξας, τῦτο μὲν ἰωνικὸν ἔπος ἐστὶ εἰ- "
δέναι ὃ ἀνθρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, σχολέω "
μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι τοιέειν, "
ὡς τοὐναντίον φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ "
ὀκνηροῖσί τε πρήγμασι καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέ- "
λει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος "
τοσοῦτον προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ τοὺς ἐμοὺς γνώ- "
μιμοι βασιλῆες γνώμησι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ "
χρεώμενοι γνώμῃσι τοιαύτῃσι, ἄλλους συμβούλους "
εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προ- "
ελθόντα· ἐμὲ δὲ κινδυνεύοντες ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦ- "
το σφέα προήγαγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα "
μεγάλοισι κινδυνεύοισι ἐθέλει καταρρέεσθαι. ἡμεῖς "
τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλί- "
στην προορώμεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν "
Εὐρώπην, ἰοῦσι νόστου οὔτε λιμῷ συντυχόν- "
τες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν παθόντες. "
τῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμεθα πο- "
ρευόμενοι· τῦτο δὲ, τὴν ἂν κου ἐπιβαίνωμεν γῆν "
καὶ ἔθνος, τοῦτον ὃν σῖτον ἐξοίσει. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ "
καὶ οὐ νομάδας στρατεύομεθα ἄνδρας. Λέ- "
γει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε "
ἀρρωδέειν οὐδὲν ἐᾷ τὸ πρῆγμα, σὺ δὲ μὴ συμβου- "
λίην εἶδέναι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει τοι πολλῶν "
πρημάτων πλεόνων λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ "
Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατε- "
δούλωσε Πέρσῃσι. τούτους ὦν "
τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμίῃ μηχανῇ ἄ- "
γειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ δίχα τούτεων οἵοί "
τε εἰμὲν τῷ ἐχθρῶν κατυπερτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ "
σφέας, ἢν ἕπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδ- "
δουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, "
συνελευθερωτάς. ἀδικωτάτοι μὲν νυν γινόμε- "
νοι, οὐδεὶς κέρδος μέγα ἡμῖν προσβαλλοισι· δικαι- "
ότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσεσθαι μεγά- "
λως τὴν σὴν στρατιήν φασι. ἐς θυμὸν ὦν βα- "
λοῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ εἴρηται, τὸ μὴ ἄ- "
μα ἀρχὴ πολλοῦ τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀ- "
μείβεται τοῖσι ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν "
ἀποφηναο γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην "
δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλ- "
λωσι· τὴν ἔχομεν γνώμα μέγιστον, τὴν σύ τε "
μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ "
ἄλλοι ὅτι Σκύθαι, ὅτι δὴ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσι- "
κὴ στρατιὴ ἐγένετο ἀμφοτέρας καὶ εὐεργοίησαν· "

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si haec non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur.* Valla autem negatiua particula locum mutauit, & Sententia vti *more Graeco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem admitte consil.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei,* iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximam nobis suae fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

„ οἱ δικαιοσύνην τε πίστιν τε παρέδωκαν, ἄχαρι οὐδὲν
„ ποιήσαντες. παρεξ δὲ τούτου, ἐς τὴν ἡμετέρην καταλι-
„ πόντας τέκνα, γυναῖκας τε καὶ χρήματα, οὐδ' ὅπη λέ-
„ γεται χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ μηδὲ οὗτος φο-
„ βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἰκήν τε τὴν ἐμὸν,
„ καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων
„ σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ὅπιτρέπω. Ταῦτα εἶπας, τὸν
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμ-
ψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ
„ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῶν μὲν ἐγὼ ὑ-
„ μέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας τε γενέσθαι ἀ-
„ γαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ τοῦδεν ἐργασμένα
„ Πέρσῃσι, εὑρίσκω τε μεγάλα τε καὶ πολλὰ ἄξια· ἀλλ' εἷς
„ τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες τοιοῦτοι ἔχωμεν.
256 „ ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν εὐδέτερα. τῶν εἵνεκα
„ προαγορεύω αὐτέχεσθαι τοῦ πολέμου σὺν τὰ μάλιστα·
„ ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας γραπτοὺς ἰόντες
„ ἀγαθούς· τοῦ μὲν κρατήσομεν, ἢ μή τις ἡμῖν ἀνὴρ γρα-
„ τὸς ἀντίος γένηται αἰεί περ πρότερον. νῦν δὲ ἁμαξαιπομπήσομεν
οἱ Πέρσας λεγ. „ ἐπὶ ξάνθιοι τοῖσι θεοῖσι τοῖσι Περσίδα γῆν λεηλα-
σασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς
τὸν διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ αἰείραντον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες
ἰδέσθαι αὐτὸν ἀνέχοντα, θυμιήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν
γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν
ὁδὸν. ὡς δὲ ἐπεμέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης
φιάλης Ξέρξης ἐς τὸν θάλασσαν, εὔχετο τοῖς ἐπὶ
ἡλίου μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ
μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρὸς τε-
ρον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. δείσαντος
δέ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον
κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι.
Ταῦτα δὸκ ἔχω ἀτρεκέως διαζεῶαι οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀναπλήσας κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετε-
μέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ αὐτίκα
τέων τῇ θαλάσσῃ ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ
ἐπετελέετο, διέβαινον καὶ μιν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων
τὸν πρὸς τὸν Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα·
καὶ δὴ τὸν πρὸς τὸν Ἀίγαιον, τὰ ὑποζύγια, καὶ ἡ θερα-
πηίη. ἡγέοντο δὲ τοῦτο μὲν οἱ μυρίοι Πέρσαι,
ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμ-
μικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. Τούτην μὲν τὴν
ἡμέρην οὖτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, τοῦτοι μὲν οἵ τε ἱππόται,
καὶ οἱ τοῦ

fidem tamen iustitiamque præstitisse, nec quicquam nos læsisse. Præterea quum liberos suos atque vxores in nostra terra reliquerint, non est causſa cur eos aliquid rerum nouarum moliri suspicemur. Quare ne hoc quidem extimescas, sed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem. tibi enim soli ego sceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Susa dimisit, iterumque illustrissimos quosque Persarum accersiit. Qui posteaquam præsto fuere, his eos verbis alloquutus est,[1] Persæ, ego vos, quorum opera mihi opus est, contraxi, vt viri præstantes existatis, neve res hactenus gestas à Persis magnas præclarasque dedecoretis: sed cum singuli, tum vniuersi[2] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum est, strenuos esse. Eaque de re vos censui præmonendos, ad bellum constanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduersus viros egregios tendimus, quos si superauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obstabit. Nunc igitur deos præsides terræ Persidis precati, transeamus. ¶ Ac eodem quidem die sese ad transeundum parauerunt. Postero autem tantisper morati sunt, dum solem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter consternentes. Vbi sol exortus est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud solem vota cōcepit, nequid sibi aduersi contingeret, quo prius desisteret Europam subigere quam ad illius terminos peruenisset. Hæc precatus, phialam in Hellespontum abiecit, aureumque craterem, ac gladium Persicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non possum, vtrum soli dedicans gladium dimiserit in pelagus: an Hellespontum, quod eum flagellasse pœniteret, in compensationē gladio donauerit. His actis, per alterū pontium, qui vergebat in Pontū, peditatus omnis equitatusque transiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, iumenta atque seruitia: prædecentib.[3] decē millibus Persarū, coronatis omnibus, quos promiscuus omniū nationū sequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inequēti autē primi transiere equites,

LIII

LIV

LV

1 Ego vos Persæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel* strenue, vos geratis. 2 Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis præmoneo, quod viros aduersus quos tendimus, bellicosos esse audiam. Quos si superauer. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in sequent. Illi equites, & Illi equi sacri, & Ille sacer currus, & Illi hastati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati, & mille equites, [1] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora litora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium per-
LVI tranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc
LVII tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [2] coniectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitum aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ, ſed
LVIII maris ſuperiora. Quorum prodigiorum vtrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontũ nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperũ verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenìſſent, iuſſi erant permanere: illi vero ad autoram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediũ oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt, nigrum*, fluuius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alueum ſuum deſeruit. Hoc fluuio trãſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐξεφαίνοντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὅ ἅρμα ὁ ἱερόν. ὄπισθε δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππου οἱ χίλιοι. ὄπισθε δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἐφοίτων ἐς τὠυτὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἥκουσα καὶ ὕστατον Ἀμφικτιόνων βασιλέα πόντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπωυ, ἐθηεῖτο ὃν στρατὸν ὑπὸ μάστιγων ἐλαυνόμενον. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτὸ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ διφορήσι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ὧδε δὴ λέγεται, Ξέρξεα ἥδη Ἀμφικτυόνος τοῦ Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλήσποντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ σὺ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα ἔχων, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πρὸς ἀνθρώπους; καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτων ἄνευ οἷός τε ἦσθα ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πρῶτοι, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας ὄφι ἐφάνη μέγα, ὃ Ξέρξης οὐ σφέων λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ δυσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. δυσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγίνετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλάσσω στρατιὴν ὄπισθε τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαγέσθαι καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὁσίσου δὲ πρὸς ἑωυτῷ τρέχων ἥξειν ἐς ὃν αὐτὸν χῶρον. ἐγίνετο δὲ καὶ ἕτερον αἰτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σαρδίσι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τῆς ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοπρόσω ἐπορεύετο, στρατὸς δὲ οἱ πεζὸς ἔπετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω ἦν Ἑλλήσποντον πλέων, τῇ δὲ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν τρέποντων τῶν πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προεῖρητο ἀπικνεόμενος πρόσμενειν· οἱ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν ἀπὸ τῆς χερσονήσου. ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων ἦν Ἑλλης πάφον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δ', Καρδίην πόλιν. ἀπὸ μέσης δὲ τρωχοειδὴς πόλις, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, διέβαινε δὲ κάμπτων, ὃν κόλπον ὃν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ αἰσχόμενα τότε τῇ στρατιῇ ὀνήσθηναι· ἀλλ' ὑπερβαίνοντα. τὸν τ' ποταμὸν ἀπαμείψας, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὸ οὔνομα τυγχάνει ἔχων, ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter ille exercitus naueſque ſimul ad vlter. 2 *Eandem vocem, videlicet ἐυνάλλαξιν, quam hic male interpretatur,* Coniectura diſcutiendũ. *ſtatim poſt bene vertit,* Facile ad coniectandum, *id eſt, Cuius ſignificationem coniicere facile erat. vel, coniectura aſſequi.*

» παλαίτων, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας στα-
» τήρων Δαρεικῶν, ὁπιδεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων. κῆ
» τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ δύνα-
» πόδων τε καὶ γεωπόδων ὁ βίος. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἔ-
» λεγε. Ξέρξης δὲ ἡδέως τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε,
» Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ὀξήλθον τὴν Περσίδα χώ-
» ρην, οὐδένα αἰσθόμενος ἐς τόδε, ὅστις ἡθέλησε
» ξείνια τοιῆσθαι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄ-
» ψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς ὃν τό-
» λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι· χρήματα, ἔξω
» σοῦ. σὺ δὲ καὶ ξείνισας μεγάλως στρατὸν ὅν ἐ-
» μόν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐ-
» γὼ αὐτὶ αὐτέων χάρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνόν τέ σε
251 » ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι
» τῶν πατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ, δοὺς τὰς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μήτοι ὁπιδεέες ἔωσι αἱ τεσσα-
» κοντάκις μυριάδες ἑπτὰ χιλιαδέων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρ-
» τιλογίη ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη. χέκτησο τε αὐ-
» τὸς τὰ περ ἐκτήσαο, ὁπίσασό τε εἰ αἰεὶ τοιοῦτος. εὖ
» γὰρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς ὃ παρεὸν, οὔτε ἐς ὃ
μέλλον μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ὁπιτε-
λέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοπρὸ σέω. Ἀνὰ δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν Κελαινὰς, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα ἀπὸ σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὑπὸ τοὺς οὔρεας τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατεπεπηγυῖα, σαφέως δὲ ἐπὶ τοῦ Κροίσου, καταμηνύει ἀπὸ γραμμάτων τοὺς οὔρεας. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὁκοτέρη Καρίην φέρουσα, τῆς δὲ ἐς δεξιὰ, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευόμενοι ἀναγκαίως διαβαίνουσι τοὺς Ἅλυος ποταμοὺς, ἐνθαῦτα ἀπίκετο ἐς Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες ἐμπορεύονται μυρίκης τε καὶ πυροῦ μέλι ποιεύμενοι. Ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὸ κάλλεος εἵνεκα, δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μηδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono donam mihi ipſi victus è mancipiis atque ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris.[1] ob quæ viciſſim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida. quæq; poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neq; in præſens neque in poſterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, peruenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Mouens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Cræſo eſt, indicans litteris eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, ad diuortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, vrbemque Callatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro[2] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit. ¶ Poſtquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimiſit

xxix

xxx

xxxi

xxxii

---

millia, auri vero myriadas quadringentas ſtaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quę tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Vt tecum paria faciam, pro hac liberalitate hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, vt quadragies centenis millibus Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſediſti, poſſideto: mementoq; talem te ſemper præſtare. hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiuſdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græciam petitum terram & aquam: edictumque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem. [1] Eorum autem causſa mittebat petitũ terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos ai bitrabatur. Id igitur volens ex-
XXXIII plorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam coniungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum vrbes, ora ſalebroſa, quę in mare procurrit eregione Abydi. Vbi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere viuum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Eleunte adductis feminis nefanda perpe-
XXXIV trabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii [2] ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad vlteriorem continentem ſeptem ſtadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempeſtas ea omnia dirupit atque diſſol-
XXXV uit. Quod quum audiſſet Xerxes, indigne ferens, iuſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam vero audiui miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandauit vt colaphos Helleſponto inculerent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnã quod eum leſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, vt doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iuſſit, atque eis qui præpoſiti operi erant, caput præ-
XXXVI cidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum,

ἐς γῆν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν. πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε διὰ γῆς αἴτησιν, τῇ δ' ἄλλῃ πάντῃ. τῶν δ' εἵνεκα τοσόνδε τεοὶ ἀπέπεμπε διὰ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι μὲν γὰρ τέοισι οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, [illegible] ἔδοσαν τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας, δώσειν· βουλόμενος δὲ αὐτὸ τοῦτο σκοπεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παρὲκ ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον. ἔνθα μετὰ ταῦτα, χειρὶ ὑστερηθεὶς οὐ πολλῷ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, ἀνδρὸς Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα τοῖς σανίσι τοῖσι διεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τὸν Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλεοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην δὴ τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρωσαν τοῖσι τοιοῖδε τινὶ μὲν λευκῷ λίνου, Φοίνικες· τῷ δὲ ἑτέρῳ τῷ βυσσίνῃ, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, διατρῳβόμενος χειμὼν μέγας συνέκοψέ τε σκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον σκέλῃσι τεσσεράκοντα διακέαθαι μάστιγι πλῆγάς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ μαγήιους ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε σίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. συνετέλεσε δὴ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἄλμυρὸν, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτίθει τόνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν τοῖς σοῖσι ἀδικήσαντα πάθος. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, διαβήσεταί σε, ἢν τε σύ γε βούλῃ, ἢν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἰόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τὴν τε δὴ θάλασσαν συνετέλεσε τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεζευγνυόντων τὴν ζεῦξιν τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι τοιοῖδε τοῖσι τοιοῖδε· αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνάγοντες, τὰς μὲν τῶν Φοινίκων, ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον, ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν πόντου, διὰ καροΐας· τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατ' ῥόον, 252

1 *Desunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Gracis, quæ Valla addit, vt etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo.

ἵνα διακωχλύῃ ὁ τόνος τῶν ὁπλων. σωθέντες δ', ἀγκύρας κατῆκαν πρεμνήκεας, καὶ μὲν τοὺς τῆ πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς τοὺς ἑσπερίης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, δύσεώς τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑποφαίνοντι κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τειχοῦς, ἵνα καὶ ἐς ὃν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, προβλωθοῦντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· ἐσκέπτο χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἑκατέρῳ, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὐτῆ, καὶ καλλονή. τῷ λόγῳ δὲ ἦν ἐμβεβλῆσθαι τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ ὧπηχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, χέρμασι ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρει, χώσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπέξης, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλῃσι ἐπεφόρησαν· χώσμῳ δὲ θέντες καὶ τῇ ὕλῃ, γῆν ἐπεφόρησαν. καταπάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὸ θάλασσαν ὁρῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χυτροὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἵ τ' ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπλῃτο τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πάντα τελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμᾶτο ἐλᾶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ὀπὶ νεφέων ἐόντων, αἰθερίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὀπτμελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους ὅ θέλει τοῦτο φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων πρόδικον, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ἄξέλασιν. Ὡς δὲ ἐξήλασε τὸν στρατὸν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρησάμενος ὅ τε τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐσαρθείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν πρὸς Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας αὖτε τοῦ βουλεύματος τυχεῖν, ὅ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ἐπιτουρῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἀνόνητον; Ξέρξης δὲ πρὸς μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ ὅ ἐδεήθη, ἔφη τε ἐπιτουρήσειν,

vt ſtabiliret funes armamentorũ. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Eurı & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtrauerunt ſuper armamenta intenta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſuam in cælo ſedē relinquens apparere deſiit, quum nullæ nubes, verũ ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectũ: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quē procedentem adiens Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

ἔλασιν

XXXVII

XXXVIII

1 Intrinſecus

&c

& vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vna ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1]Qui bene audit, eius corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feciſti, & alia eiusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiusq; discisſi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti sunt, illac exercitus pertransiuit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Post has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miscebãtur. Præcedebãt enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2]secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3]equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicũtur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

XXXIX

XL

καὶ μὴ ἀγαθὰ εἶναι ἐκέλευε ὅτῳ δίοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε τῶν ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμβάνει πόλεμος ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤγαγες οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα χρῆζον τῆς στρατιῆς ὄντα πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμοὶ καὶ τῶν χρημάτων ᾖ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσειας οἴκοι. Καρπὸν τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἀνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου αὐτὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι τοιοῦτο πρήγματος, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, ὃν χρῆν σὺν πάσῃ οἰκίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; ἐμοὶ νῦν τόδε ὀξέως ἐσίασον, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ἐπεὰν αἰτίη δὲ ξύμπεσῃ, ἀνοιδέει. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγέλλεο, ἐργασίην παρὰ οὐκ ἀνεχήσεσθαι ὑπερβαλέεσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τῷ μὲν ἀξίῳ οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς τοῦ πρὸς ἐχεμαλίσω, τῷ ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ τοῦτα ἐπεκείνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προεστεῶσι ταῦτα ποιῆσαι, τῶν Πυθίου παίδων ἐξελόντας τὸν μεσαίτατον, μέσον διαξαμεῖν· διαξαμόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, τὸ δὲ, ἐς ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων δὲ τοῦτο τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῄει ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν τοῦτο οἱ σκηνοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πάντοιων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλέϊ. προηγεῦντο μὲν γὰρ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἐπιλελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἐπιλελεγμένοι. τοὺς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέποντες· μετὰ δὲ, ἱερὸν Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι, ὅτι τῦδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

253 τῷ τῆ ψυχῆ

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ita Eraſ.* 2 *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hos modo, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἐπιλελεγμένοι. Hæc autẽ librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore ἐπιλελεγμένοι vsque ad posteriùs) ex sequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον· τὸς ὧν δὴ ἵππους τὸς μεγάλους φέρε ὁ πεδίον τοῦτο. ὄπισθεν δὲ τούτεων τὸ δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, ὁ ἵππων οἱ μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζὴ ἰλὶς ἀνδρῶν, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. ὀπίσω δὲ δὴ τούτου ὁ Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων παρεβεβήκεε· δὲ οἱ ἰλὶς ἀνδρῶν, τῷ οὔνομα ἦν Παριράμφης, Ὀτάεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτι ὁ Ξέρξης ἐκ Σαρδίων, μετεκβαίνεσκε δέ, ὁκως μὴ ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαξαν. αὐτὸν δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὸν λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἀνὴρ χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἦσαν. καὶ τούτεων χίλιοι μὲν ὅτι τοῖσι δόρασι οἱ αἰχμὴ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ σφέας κληθρον τοὺς ἀνδρας· οἱ δὲ εἰναχισχίλιοι ἐκ τῶν τούτεων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν βέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον διέλιπε καὶ δύο στάδιοι, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦν ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς διά τε πεδίου Καΐκου καὶ τὴν χώρην Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Καΐκης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, ἦλθε τὴν Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, ἦλθε Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα, ἦιε ἐς τὴν Ἰλιάδα χώρην. καὶ ὡρώσταμέν οἱ ἐπὶ τῇ Ἴδῃ νύκτα· καὶ μεταίσιαι βρονταί τε καὶ ὥρης ἦρες ἐπέκειντο πᾶσι, καὶ πολλὸν αὐτοῦ ταύτῃ στρατὸν ὄμιλον διέφθειραν. ἀπιχόμενος δὲ τὸ στρατὸν ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε ὁ ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέρχεσθαι τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμέρῳ ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κατὰ ἔκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπολιπὼν Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δαρδάνιον, ἦλθε δὴ Ἀβύδῳ ὁμουρέοντα·

nomine Niſęus qui grandes fert equos. Hos decẽ equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hãc enim ſellam nemo mortaliũ inſcendit. Poſt quẽ ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum XLI Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedũ tranſcendebat. Eum ſequebãtur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è ceteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum interçapedine, mox ibat cetera multitudo promiſcua. Ita XLII exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læua habens montem Canen, per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Lirienſem peruenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xer- XLIII xes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuaſit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua ſtringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quę Abydo contermina eſt:

1 *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi has debent*, Et ceteros intercludebant: nouem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* σωικλῆσι *verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

à dextra

XLIV à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi nauale certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xer-
XLV xes cepit, cum certaminis tum copiarum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacry-
XLVI mas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primo libere diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti. qui te beatum eſſe dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam breuis ſit omnis humana vita, ſubiit horum miſeratio: quorum, quum tot ſint, nemo ad centeſimum annũ ſupererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam iſtud eſt, viuendo miſerabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominũ adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorũ, cui non crebro, nedũ ſemel, ſubitura ſit animo moriendi voluntas potius quã viuendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque vt quum breuis ſit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatiſſimum eſt perfugium ærumnoſæ vitæ, quam deus dulci guſtu aſpergens ob id inui-
XLVII dius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis eſt qualem tu exponis, eam commemorare ſupерſedeamus: neque triſtium faciamus mentionẽ, quum iucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediſſere: niſi tibi ita euidens inſomnii viſio fuiſſet oblata, perſtareſne adhuc in priore ſententia, diſſuadens mihi aduerſus Græciã bellũ? an in ea perſiſteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei reſpondens Artabanus, Viſio, inquit, rex, quæ in ſomnis obiecta eſt, ad votũ ſuccedat amborũ: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculſus ſũ

ὁ δὲ ξὴ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δὲ ἐλθόντο ἐς Ἄβυδον μέσην, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέαθαι πᾶν τὸ στρατὸν, καὶ παρεπεποίητο γὰρ ὑπὸ λευκοῦ ὑπτήνδες αὐτῷ τούτῳ παρεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ὁτεἰλαμένου 254
πρότερον βασιλῆος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορέων ὑπὸ τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηλύμενος δὲ, ἰμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν θωυμάσαι ἰδέαθαι. ἐπεὶ δὲ ἐθηήθη τε καὶ ἐτέρπετο Φοίνικες Σιδώνιοι, ἤνθη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ εἶδε πᾶσαν μὲν τὴν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ὑπὸ πλεθώρης ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡνὴρ φρενωθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, ὀλίγοι ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρήσσουσι. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸς τὸν ζόλον πεπόνθαμεν εἰκότερα. ὡς γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ ὀλίγοι οὔτω ἀνθρώπων ἐὼν ἐδαμόθι πέφυκε, οὔτε τούτων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῶν οὐ πρὸς ἡσυχίην τρόπαι πολλάκις, καὶ οὐκ ἅπαξ, τεθναίης βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ πρήσσουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σεσταφίσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιοῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ δείκνυται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἷόν σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρε δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τῆς ἐνυπνίης μὴ σαφὴς ἔτι ἐφαίνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἐᾶν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελευτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι ἐς τόδε δείματος εἰμὶ πλέος,

1 De humana vita quæ talis eſt qualem tu eſſe diſſeris, verba facere deſinamus:

» οὐδὲ ἐμεωυτῷ· ἀλλά τε πολλὰ ὀπτιλεγόμε-
» νος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πρώτων ἐόντα
τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης ὦ πρὸς ταῦτα ἀμεί-
» βετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι
» εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τι ὁ πεζὸς μεμε-
» τρῆσθαι κατὰ τὸ πλῆθος ὄντι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρά-
» τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέ-
» ρου; ἢ τὸ ναυτικὸν ἐκ ἡμέτερον λήψεσθαι τοῦ σεί-
» νων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ
» ὑποδέεστερα φαίνεται ἐόντα τὰ ἡμέτερα πρήγματα, 10
» στρατοῦ αὖ ἄλλου τις τοι ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο.
Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὅτε στρατὸν τοῦ-
» τον, ὅστις γε σεῦ ἔσεσθαι ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν
» νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο
» τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γένῃ. τὰ δὲ
» δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς
» θαλάσσης ἔστι λιμήν τοσοῦτος οὐδαμοῦ (ὡς ἐγὼ
» εἰκάζω) ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σε
» τοῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέσβιος ἔσται σῴζουσά τε νέ-
» ας. καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι λιμένα, ἀλλὰ 20
» πρὸς πᾶσαν τὴν ἤπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίζεαι.
» οὕκων δὲ ἐόντων τῶν λιμένων εὐπροσδόκιμα, μάλα ὀ-
» πῖ αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ
» ὧν ἄνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τοι τοῦτο
» ἑτέρου εἰρημένου, ὃ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ
» πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται. εἰ θέλεις τοι μηδὲν αἰ-
» τίξοον καταστῆσαι, ποσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέ-
» ρη, ὅσῳ ἂν προβαίνοις ἐκαστέω, ὃ προσω αἰεὶ κλε-
» ψύδρυος. οὐ γὰρ ἔστι ἀνθρώποισι
» σιτέμπορος πληθώρη. καὶ δὴ τοι ὡς σιτευτὸς σταπιό- 30
» μενος, λέγω τοῦ χώρην πλεῦνα ἐπὶ πλέονι χορ-
255 » τῳ γινομένην, λιμὸν τίξεσθαι. αὐτὰρ δὲ οὕτω ἀνὴρ
» ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι, πρὸ τοῦ ὀπτι-
» λεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θερ-
σὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβα-
» νε, εἰκότως μὲν σύ γε τουτέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀ-
» ταρ μήτε πρώτα φοβέο, μήτε πρὸ ὁμοίως ὀπτιλέ-
» γεο. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ὀπτὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ
» πρήγματι πρὸ ὁμοίως ὀπτιλέγεσθαι, τοιήσιας
» αὖ οὐδαμᾷ οὐδέν. χρέωνό γε, πρώτα θαρσέοντα ἐπὶ- 40
» μυτον δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πρὸ χρῆμα προδε-
» μαίνοντα, μηδαμᾷ μηδὲν παθεῖν. εἰ δ' ἐρίζων τυγχά-
» πρὸ τοῦ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
» λεσθαι ὀφείλεις ἐν ἀνδράσι. ὁμοίως καὶ ὁ μὴ πει-

vt non sim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hęc Xerxes,[1] Dæmonie virorum, inquit, quænam ista ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum? terrestrisne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tanquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nam si ob hoc imbecilliores tibi videntur nostræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Respondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit mentis compos, neque hanc nauium multitudinem,[2] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea vero hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquam maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusque ad eam tutandam: neque vero vnum tibi portum esse oportet,[3] sed vniuersam continentem esse portum, quo se recipiant naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quo longius processeris, assidue vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerendæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tempore regionem, famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum singula commemorasti: tamen non est vt omnia reformides, omniaque perærq; consideres. Nam si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur,

XLVIII

XLIX

L

LI

[4] non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

1 O miserrime hominum. *Sic Bud. in simili loco interpret.* 2 Quod si maiorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.
4 Non ostendas quid firmum sit, *vel, tuum.*

traria

traria istis dicat.[1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent:[2] aut vtentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnīs cum periculis suscipi volūt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam vsquam neque famem neque rem tristem passi. nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Posthęc
LI Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis vllam rem formidari, [3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum.
LII Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur: [4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt, quum in eorum esset potestate situm vniuersas Persarū copias & perdere & seruare,

αὐτίκα τούτοισι λέξας, τῶν μὲν ἰωνικῶν ὑπίσης ἔχει· εἰ δέναι δ' ἂν ἄξιον εἰ τὰ κατὰ χρὴ ὃ βέλτιον, σχολῇ μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τοιαῦτα φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ὑπολαμβάνουσί τε πρήγματα καὶ οἰκέοισι, οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμοῦ γεγονότες βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σύ, οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· ἐμοὶ δὲ κινδύνους ἀναρριπτέουσι ἐς τοῦτο σφέα προσῆγαγον. μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταπρήσσεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην προβαλόμενοι, καὶ καταρρίψαντες πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ἐπισκήψομεν οὕτω, οὔτε λιμῷ οὐδαμοῦ συντυχόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν παθόντες. τά τε γὰρ αὐτοὶ πολλὰ φορβὰ φερόμενοι προβαλόμεθα· τοῦτο δὲ, τὴν ἂν κου ἐπιβαίνωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τοῦτον ὃν σῖτον ἔξομεν. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατεύσεσθαι ἄνδρας. Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μοὶ συμβουλίην εἰδέναι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεόνα λόγον ἐκτείνασθαι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφόρην ἐοῦσαν Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμίην μηχανὴν ἄγειν ὅκως τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ δὴ χωρὶς τούτων οἵοί τε εἰμὲν τὴν ἐχθρῶν κατυπερτερῆσαι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν ἔτι ὦσι, δεῖ ἀδικωτάτους γενέσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μὲν ἰωνικὸν γενόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλονται· δικαιότατοι δὲ γενόμενοι, οἵοί τε ἐσμὲν ἡγεμονίην μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γενέσθαι. ἐς θυμὸν ὦν βάλλου καὶ τὸ παλαιὸν ἔτος, ὡς σὺ εἶπας, τὸ μὴ ἄμα ἀρχῇ πολλοῦ τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται τοῖσδε ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν ἀποφηνάμενος γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τὴν ἔχομεν γνώμην μέγιστον, τὴν σύ τε μετέτυχες γενέσθαι, καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι τε Σκύθας, ὅτε τοῖσι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐλύετο ἀφανισθεῖσα καὶ ὑποστᾶσα.

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuissent eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Vallæ autem negatiua particula locum mutauit, & Sententia vti more Græco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem admitte consilium.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximam nobis sua fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

„ οἱ ὦ δικαιοσύνην ἢ πίστιν τὴν ἐν ἐδωκαν, ἄχαρι ἂν δὲν
„ ποιήσαιντες. παρεξ ὧν τούτων, ὃ τῇ ἡμετέρῃ καλλι-
„ πόντας τέκνα, ἢ γυναῖκας ἢ χρήματα, μὴ δ' ὁπλέ-
„ σθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσιν. οὕτω ὦν μηδὲ ὑμῖν τὸ φο-
„ βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἰκήν τε τὴν ἐμὸν,
„ ἢ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ὑπιτρέπω. Ταῦτα εἶπας, ἢ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμ-
ψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δέ οἱ
„ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τοῦσδε μὲν ἐγὼ ὑ-
„ μέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα αἰδρας τε γενέσθαι ἀ-
„ γαθοὺς, ἢ μὴ καταισχύνῃ τὰ τοῦδεν ἐργασμένα
„ Πέρσῃσι, εὑρίσκω μεγάλα τε ἢ πολλὰ ἄξια· ἀλλ' εἷς
„ τε ἕκαστος ἢ οἱ σύμπαντες τοῦδυμίην ἔχομεν.
256 „ ξυνὸν γὰρ τὸ πᾶσι ἀγαθὸν ἀπεύδεται. τοῦσδε μὲν ἕνεκα
„ τοιαῦτα ῥώω αὐτέχεσθαι τοῦ πολέμου ὑπὲρ τοῦ παντὸς·
„ ὡς γὰρ ἐγὼ πυθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα
„ ἀγαθούς· τοῦ ἕνεκα κρατήσομεν, ἢ μή τις ἡμῖν ἀνὴρ στρα-
„ τὸς ἀντίος ἔτι ἀπολέπεται. νῦν ὦν ἀφικόμενοι
τοῦ οἱ Πέρσας λεγ. „ ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι τοῖσι Περσίδα γῆν νεμομένοισι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς
τὸν ἀγῶνα· τῇ δ' ὑστεραίῃ αἰεράμενον τὸν ἥλιον, ἐδέοντο
ἱδρύσθαι αἰτέοντα, θυμιήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν
γεφυρέων καταγίζοντες, ἢ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν
ὁδόν. ὡς δὲ ἐπορώρεε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης
φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο τοῦσδε μὲν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ
μιν κωλύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην τοῦ τε-
ρον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. ἐξάμενος
δ', ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἢ χρύσεον
κρητῆρα, ἢ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι.
Οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαχρίνασθαι οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀναθήκης κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετε-
μέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, ἢ αὐτὶ ἱρῶ-
τέων τῷ θαλάσσῃ ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ
ἐπετετέλεστο, διέβαινον τὴν μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων
τὸν τοῦδε τὸν Πόντου, ὁ πεζός τε ἢ ἵππος ἅπασα·
τὴν δὲ τὸν τοῦδε τὸν Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, ἢ ἀνδρα-
ποδίην. ἡγέοντο δὲ τοῦδε μὲν οἱ μυρίοι Πέρσαι,
ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμ-
μικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν
ἡμέρην οὕτω. τῇ δ' ὑστεραίῃ, τοῦδε μὲν οἵ τε ἱππόται,
ἢ οἱ τοῦ

fidem tamen iuſtitiamque præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſſa cur eos aliquid rerum nouarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem. tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt,[1] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas à Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum vniuerſi[2] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota cōcepit, nequid ſibi aduerſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos peruenisſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abiecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non poſſum, vtrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationē gladio donauerit. His actis, per alterū pontium, qui vergebat in Pontū, peditatus omnis equitatuſque tranſiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, iumenta atque ſeruitia: prædecentib.[3] decē millibus Perſarū, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnū nationū ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inequēti autē primi tranſiere equites,

LIII LIV LV

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam dauemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis præmoneo, quod viros aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperauer. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer curſus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati, & mille equites, [1] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora litora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium per-
LVI tranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc
LVII tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [2] coniectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitum aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ, ſed
LVIII maris ſuperiora. Quorum prodigiorum vtrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontũ nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperũ verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenieſſent, iuſſi erant permanere: illi vero ad autoram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediũ oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt, nigrum*, fluuius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alueum ſuum deſeruit. Hoc fluuio trãſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

καὶ εἰ ζεύγλας κάτω τρέποντες. ἐξεφαίνοντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὄ ἅρμα ὄ ἱερόν. ὄπισθε δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ὄπισθε δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα δὴ ἦντο ἐς τὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον Ἀβραδάτην βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὸν Εὐρώπαιον, ἐθηεῖτο ὄν στρατὸν ὑπὸ μάστιγων ἐλαυνόμενον. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτὸ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ νυφέγῃσι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη Ἀβραδάτεω ἐόντος Ἑλλήσποντον, αἶψα εἰπεῖν Ἑλλήσποντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ αἶρε εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ σεωυτὸν ἀμφὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάξατον τὸν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πολλὰς αἰθρώπους; καὶ γὰρ δὴ καὶ τούτων ἄνευ οἷοί τε ἦσαν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὥρμηντο ὑποδεικνύουσι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὄ Ξέρξης οὐ σοφίῃ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ ὑσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. ὑσύμβλητον ὦν τῆδε ἐγίνετο, ὅτι ἔμελε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ὅτι τὸν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαγόμενος καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὁπόσον δὲ πρὸ ἑωυτὸ τρέχων ἥξειν ἐς ὄν αὐτὸν χῶρον. ἐγίνετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τῆς ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοπρόσω ἐπορεύετο, στρατὸς δέ οἱ πεζὸς ἦν τοσοῦτος· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω ὄν Ἑλλήσποντον πλέων, τῇδε ἐλαύνετο, τὰ ἔμπαλιν τρέποντα τοῦ πεζοῦ. ὁμὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης τὸν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὸν αὐτῷ προεῖρητο ἀπικνεόμενος πρόσμενε· οἱ δὲ κατ' ἤπειρον πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὸν ὁδὸν ἀπὸ τῆς χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων ὄν Ἑλλήσποντον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δ', Καρδίην πόλιν. ἀπὸ μέσης δὲ προεύμενος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐβάλετο δὲ κάμπτων, ὄν κόλπον ὄν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὃς οὐκ ἀπέσχε τότε τῇ σφετέρῃ ὄ ῥέειν, ἀλλ' ὑπολιπόντα τὸν ποταμὸν ἀπαλλάσσεσθαι, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὕτως τὸ ἐπωνυμίην ἔχει, πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιόντες. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter ille exercitus naueſque ſimul ad vlter. 2 *Eandem vocem, videlicet ἐυσύμβλητον, quam hic male interpretatur*, Coniectura diſcutiendũ. *ſtatim poſt bene vertit*, Facile ad coniectandum, *id eſt, Cuius ſignificationem coniicere facile erat, vel, coniectura aſſequi.*

257 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δ' αὐτῆς ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ὁ τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήϊον, τοῦτο δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ὁ αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ὁκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὅτι Σκύθας ἐς ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὧν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδειος ἐπισκέψαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. Τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν παρὰ σχεδὸν Δορίσκῳ ὁκόμισαν· ὁ δὲ Σάλη τε Σαμοθρηίκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτέων, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομάζεται. ὁ δὲ χῶρος οὗτος πρότερον ἐὼν Κικόνων. ἐς τοῦτον δὴ τὸν αἰγιαλὸν καταχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον αἰελκύσαντες. ὁ δὲ ὁ τῷ Δορίσκῳ τὸν δὴ χῶρον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶς αἰνέφατον) συμπᾶν τὸ δὲ τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τὰς μυρίους, ἀμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος αἰνήσασαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτῃσι δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσῆγαγον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τοὺτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. Ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διέταξαν. Οἱ δὲ στρατιώται, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπιδίοις σιδηρέοις ὁμοίους ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες κρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐχόμενα τοῦ δεξιοῦ μηροῦ παραιωρέατο ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἀρχοντα παρεῖχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀναφρίστρης, θυγατέρα Ξέρξεω γυναῖκα. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ δὲ σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται οἱ παῖς ᾧ ὄνομα ἦν τὸ Πέρσης. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει.

ad Doriſcon peruentum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciẽdum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eo appuliſſent, omnes naues ad litus Doriſco contiguũ receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serriũ nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laborauerant reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia*. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia*: qua coarctata quammaxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes cõnumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinẽ piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanẽ patrem Ameſtris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autem quondã Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit vxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellauit, eumq; illic reliquit:

à quo

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cetero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat[1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas,[2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quũ sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, ceteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphii

LXXI

LXXII

LXXIII

LXXIV

LXV

LXVI

LXVII

ἐτύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ὅπερ τότε ὦν τὸ ἐπωνυμίην ἔχει. Μῆδοι ὦν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστί, καὶ οὐ Περσική. οἱ ὦν Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· καλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἄριους τούτους, μετέβαλον καὶ αὐτοὶ τὸ ὄνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι μὲν στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκεύασται, ἀντὶ δὲ τιάρων, μιτροφόροι εἰσί. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτανίεω. Ὑρκάνιοι δέ, κατὰ περ Πέρσαι ἐσεσάγατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον γενόμενον. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα, καὶ πεπλεγμένα ξόανα ἰθαγενέα βάρβαρον· καὶ εὐαπόρητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· ἔστι δὲ καὶ ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. ὅτοι μὲν ὦν ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ἐκαλέοντο, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. Σιτέων δὲ μίγα ξυνεστεῶτες Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι αἰγυπτίους τε Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, πέλτας δὲ καλαμίνας ὀπιχωρίους, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐφιέσι ἀπιγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, καὶ ξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν. τόξα δὲ ὀπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἄτοσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ὀπτῆς, σιδήρεος ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν ὅτων Ἰνδοὶ τοιαῦτα· ἐστρατεύοντο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατὰ περ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Παρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. τουτέων δὲ ἦρχον οἵδε· Παρθόων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνεω. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ὀπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάσαντο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

[1] Agaphes [2] Non facili explicatu. *vel, Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

Μήδοις

μιτροφόροι

καλέοντο

258

Δαδίκαι

φίου ἀδελφεόν. Σαραγγαὶ μὲν εἵματα μὲν ποικίλα ἔχοντες, ὑπὲρ τὸ γόνυ ἀναπεινοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἀκμὰς Μηδικὰς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυρηφόρησι τε ἐόντες, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχείρίδια. Πάκτυες δὲ ἀρχοντα παρεῖχοντο Ἀρταϋντην τὸν Ἰτραμίτεω. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου Παρικανίων δὲ, Σιεσμίθρης ὁ Οἰβάζου. Ἀραβίοι δὲ, ζειρὰς ὑποζωσμένοι ἦσαν τόξα δὲ παλίντονα εἶχον μακρὰ, καὶ κάμψαι. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμεμυμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκης ἀπὸ φοίνικος πεποιημένα μακρὰ, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ καλαμίους οἷς μακρούς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, ᾧ καὶ σφρηγῖδας γλύφουσι. περὶ δὲ, ἀκμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξὺ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τὰ δὲ σώματα ὅκως μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, ὅκως δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν κατὰ Αἴγυπτον οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην ἐφύσησε τὸν ἐποιήσατο. τὰ μὲν δὴ κατὰ Αἴγυπτον Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (δίξοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) στρατεύοντο τοῖσι Ἰνδοῖσι, σχεδὸν μὲν οὐδὲν ἀλλάσσοντες εἶδος τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθυτριχές εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. ἔτι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ τὸ στόμα Ἰνδοὶ ἐσεπάλαττο, κατὰ τὸ στόμα τὸ ἐκείνων ἴππων εἶχον ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῆσι λοφιῆσι. καὶ αὐτὰ μὲν λόφον, ἡ λοφιὴ κατέχει· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. προβλήματα δὲ αὐτοῖσι ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκυτίνῳ ἔσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὀπτοῖσι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην τὸν Ἀοσίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ὅτι μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, ἀκόντια δὲ οὐ μεγάλα· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· ὑπὸ δὲ τὰς πόδας, πέλτας ὀπτοῖσι ἐς μέσην κνήμην διατείνουσα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant, ſub his ducibus: Vtii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuccincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recuruos habileſque geſtabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maxime adamans, [1] cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æthiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à ceteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, [2] promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iere, ac iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud lõgas, præterea iacula, pugioneſque, pedibus [3] caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

LXVIII LXIX LXX LXXI LXXII

259

1 Imaginem eius ex auro ſolido compactã habuit. 2 Rectos crines. 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

a Per-

à Perſis Cappadoces vocãtur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidis filius: Mariandynorũ & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII & Artyſtonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerũt, paulũ differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati ſunt Bryges quamdiu EVropęi fuerunt, Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, vna cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtriſque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: priſtinoque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum vtriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabant, tunicis induti, & inſuper circumdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (vt ipſi aiũt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris
LXXVI & Myſis. Thracibus autẽ qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus breuia[1] è corio ſcuta, & bina ſingulis[2] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur) eundem cultum geſtabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutaq; ac haſtilia breuia, ſed lon-
LXXVIII ga in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, &

τοῦ Περσέων Καταδόχαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴ εἶχον, ὀλίγον τι διαλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπηίοι ἐόντες συνοίκεον Μακεδόσι· μεταβαίντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ ὄνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατά περ Φρύγες ἐστρατεύοντο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀσχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι· ὀνομασθέντες δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔλαχον τὸ ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ ὄνομα. Μυσοὶ δὲ, ὑπὸ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὑπηνώια, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὑπηκαύστοισι. ὅτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι ἀπ' Οὐλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρηίκες δὲ, ὑπὸ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας· ὑπὸ δὲ, ζῳὰς περιβεβλημένοι ποικίλας. περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πίλους νεβρίων. τοξεύματα δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά. ὑπὸ δὲ Φρυγαίτης μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· ὃ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὑπὸ Στρυμόνι. ἐξαναστάντες δὲ φασὶ ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τὸν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ τοξεύλυς δύο Λυκιουργέας ἕκαστος εἶχε· ὑπὲρ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· τοξεύματα δὲ τοῖσι κράνεσι, ὠκά τε καὶ κέρεα πρόσηνα βοὸς χάλκεα. ἐπὶ δὲ καὶ λόφοι. ἕως δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατείλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι αἱματίοισι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασώνιοι δὲ καλεύμενοι, τὸν αὐτὸν Κίλιξι εἶχον σκευὴν τὸν ἐγὼ, ἐπεὰν ἔλθω τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα συμπεπορπεύατο. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένους κυνέας. τουτέων πρώτων ἦρχε Βάδρης ὁ Υἱσάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

συνοίκεον

Μήονες

1 E crudo bouis tergore. *vt paulo poſt vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis,

Μάχρωνες, καὶ Μοσσύνοικοι, καὶ παρ' Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέπασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάχρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστὸν εἶχε ἐπὶ Ἑλλησπόντῳ ἐπεστρατευμένος. Μάρες δὲ ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κραναίας ὑπεζώσαντο πλεκτὰς εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως μὲν τῇσι κεφαλῇσι κρανέας ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικρὰς, αἰχμάς τε βραχέας· ὧν ἦρχε Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω. Ἀμαρδοὶ δὲ καὶ Σάσπειρες, καὶ παρ' Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐστόμωτα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς αἰχμαλώτους καλεομένους κατοικίζει Βασιλεύς, ἄρχοντα τούτων Μηδικῶν εἶχον ἐδάτας τε καὶ Φλασθίων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. οὗτος δὲ Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν· τούτων μὲν ὦν ὅ στρατὸς ἦρχε τοιόσδε εἰρέας δὲ καὶ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, τοί τε ἑξηκοντάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν καὶ οὗτοι σημαντῆρες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἱ μὲν εἰρέας, ἄρχοντες. Στρατήγιον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τεισταμάχμης ὁ Ἀρταβάνου, ἀνεψιὼ μὲν ἀμφοτέρω τοῦ Ἑλλάδα, καὶ Σμερδόμενος ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφοτέροισι ὑοῖ ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρεϊάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὑπὸ τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀντ' αἱρητὸς· καὶ ἐγίνοντο ἀδάμαντες τὸ πλεῦνες μυρίων, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐόντες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἤπερ εἰρήκαμεν· χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες διετέλεον. ἅρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, αἱ δὲ, παλλακάς καὶ θεραπηίδα πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον. Ἵππευε δὲ οὐ πολλὰ τὰ ἔθνεα· πλὴν ἵππον παρείχετο οὐδὲν, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν

Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſynœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat. [1] Mares in capitibus ligneas galeas gerebãt, ſcutulaq; è crudo bouis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autẽ Maribus & Colchis Pherendates Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodẽ quo Colchi ornatu militabãt, duce Maſiſtio Siromettris filio. Inſulanæ gẽtes, quæ rubro è mari ſequutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummouet, gerebãt proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecundo poſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quiq; ordinarant milites connumerauerantq;, & chiliarchas, *id eſt, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt, qui decem millibus præſunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanoſque creauerant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati ſunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtrium copiarum, præter illa delecta Perſarũ decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod ſiquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius ſufficiebatur: nec vnquam plures erant paucioreſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omniũ, vt dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes vna carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnõ camelos ac iumenta, præter ceteros milites, quę commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: ſed non omnes habebant equos, verum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem

460 Τεισταμάχμης

Ζερδομένης

βασιλεὺς

LXXIX LXXX LXXXI LXXXII LXXXIII LXXXIV

1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabant, *vel, nexiles*, clypeos autem paruos pelliceos, & iacula. Colchi in capitibus ligã.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, niſi quod quidam geſtabant in capitibus
LXXXV opera ex ære ferroq; ductilia. Sunt autē quidā Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Perſæ, ſed cultu inter Perſicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neq; aheneam neq; ferream aſſueti ferre, prēter pugiones, vtentes reſte è viminibus conſerta, qua freti in prœlium eunt. Eſt autem prœlium eorum virorum huiuſmodi: Cum hoſte congredientes iniiciunt eas reſtes in ſummo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti ſunt, eum ad ſe trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna eſt, ii-
LXXXVI demque inter Perſas cenſentur. Medi eandem equites quam pedites armaturā gerunt: & item Ciſſii. Indi quoq; eandem quam peditatus ſuus geſtant armaturam. ceterum equos deſultorios agebant & currus: quibus curribus ſuberant & equi & aſini agreſtes. Bactrii eodem ornatu inſtructi erant equites quo pedites, & item Caſpii. Libyes & ipſi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autē hi cuncti erant agitatores. Caſpii quoque & Paricanii itidem atque ſuus peditatus inſtructi erant. Necnō Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII feriores equis pernicitate. Hæ ſolæ gentes erant equeſtres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *ideſt*, *octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in vltimo locati, ob id poſtremi ne equitatus conſterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficiſceretur, in calamitatē incidit inſciens. equitante enim eo canis ſub pedes equi intercurrit: quo equus improuiſo deterritus atque erectū ſeſe attollens, Pharnuchem excuſſit. Hic collapſus ſanguinem euomuit, nactuſque eſt morbum qui in phthiſin, *ideſt*, *tabem*, euaſit. Equo autem, à caſu ſtatim domini, fecerunt famuli vt ille iuſſerat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum ſtrauerat, crura cum genibus abſciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura ſummotus eſt.

ἐσκυασμένοι καὶ ὁ πέζος αὐτέων· πλὴν ὅτι τῆσι κεφαλῆσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ὀξέλιπλα μύα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ὀξ ἱμαντων, τῇσι τοίσιοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δὲ αὐ τύχῃ, ἢ τὸ ἵππου, ἢ τὸ ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἀρχῇσι ἐμπαλλαγέντες ἀλίσκονται. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τὰς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὸν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσισάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἵππαιον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπέζωσαν ἵππους ἢ ὄνους ἀγρίους. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἵππαιον δὲ καὶ οὗτοι πρῶτοι ἅρματα. ὡς δὲ αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσισάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἵππαιον δὲ πρῶτοι κάμηλοι, ταχυτῆτι οὐ λειπόμεναι ἵππων. Τοῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππον τρέφει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἱππικός. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὑπὸ συμφορὴν ἐνέπεσε αἰσχρήν. ἐλαυνόντι γάρ οἱ, ὑπὸ τὰς πόδας ὑπ' ἵππου ὑπαλεξάμενος κύων· ὁ δ' ἵππος ὑπερείδων ἐφοβήθη τε, καὶ σὰς ὀρθὸς ἀπεστήσατο ὃν Φαρνούχεα. πεσὼν δέ, αἱμόρρους τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν ἐνέπεσε ἡ νοῦσος. ὃν δὴ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησε οἱ οἰκέτας ὡς ἐκέλευε· ἐς ὃν χῶρον ἐν τῷ πρόσθε κατέβαλε ὃν δεσπότεα, ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γυναιξὶ ἀπέθαψαν τὰ σκέλεα. 261
Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

Τῶν δὲ τεμήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτῶν οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσερηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀζηβατίνῳ παπεπιεσμένας ἔθνεϊ τ' Ἑλληνικόν· σὺν δὲ δυκότες θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυος οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅτι ἔπι Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· διαβάντες δὲ ὑπὲρ Συρίης οἰκέουσι τὸ πρὸς θάλασσαν· τὸ δὲ Συρίης οὗτος τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλωτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, ἀλλ' ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα τε ναύμαχα, καὶ τύκους μεγάλους. ὁ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόρησι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδαλο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τοὺς μὲν κεφαλὰς εἱλίσσετο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεα ἐστί· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κρανέα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον δύο ἀσπίδων, ὡμοβοίης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀλλοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν οἱ παλαιοὶ Τρῶες καὶ παχαιοὶ ἐκαλέοντο, ὅτε δὲ Κίλικες τὸν Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Γάμφυλοι δὲ τεσσεράκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικῇσι ὁπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Γάμφυλοι ὅτε, εἰσὶ τὸ ἀρχαῖον Τρῶες ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόρησι τε ἐόλῃσι καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα καλαΐνα, καὶ οἰστοὺς κάλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ὅτε δὲ, αἶγος δέρματα περὶ ὤμων ἀμφιεμένων· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, πεντήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντες δὲ Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Καρὲς δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, εἴ τινες θέλετε γνῶναι ἐκαλέοντο, λέξω καὶ τοῦτο τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἰρήσω). Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [1] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carentibus, cumque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quondam mare rubrũ accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autẽ scuta magnis vmbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modũ isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebãt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cetera vt Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenien sibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum naues. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus indutis: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia diffiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarũ pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiã pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenien si Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naues, cetera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. [2] quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictũ est. Iones, centũ naues, armati Græ-

LXXXIX XC XCI XCII XCIII XCIV

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *His autem ridicule fecit populos ex vocabulo ἴωνες, vt supra, pag. 392. ex nomine ἴωνες populos* Hellones *fecerat.*

co ritu: qui quandiu in Peloponneſo regionem quę vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt*, *litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones
XCV ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Ceteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni.
XCVI In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacę, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optmas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſario) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vrbes, tot duces extitere: ſed non vt ductores, verum vt ſerui (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, vt ſingularũ gentiũ principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt.
XCVII Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium peruenisſe.
XCVIII Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cyberniſcus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

λωες. Γωνες δὲ, ὅσοι μὲν χθόνιον ἐν Πελοποννήσῳ εἶκεον τῷ νῦν καλεομένῃ Ἀχαίῃ, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὅτι δὲ Γωνος τοῦ Ξούθου, Γωνες. Νησιῶται δὲ, ἐπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ δυ αὐτὸν λόγον. Αἱ δυώδεκα πόλιες Γωνες οἱ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ περιπέπακται ὑπὸ βασιλῆος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας τῆς τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο πρὸς ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Γώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ ὅτι πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, 262
Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς ὄν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ὅπη χωρίοισι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐξείργομαι ἐς ἴσοσιν λόγον) οὐ μνήμην ποιήσομαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἔν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς δοριάλωτοι, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ ὅπλα ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τεσσερηκοντέρους δὲ, καὶ πεντηκοντέρους, καὶ κέρκυρας, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς ὃν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δ' ὅτι πλεόντων μετὰ γε τὰς στρατηγίδας, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλήσιου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνιος, καὶ Ἀρύσιος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Μέρβαλος
Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Γίργος
Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,

τῷ Τ'ωστελδώμου, Ἱστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Καυδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ μνήμην ποιεῦμαι ἐπιστρατηγῶν, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δ', τῆς μάλιστα θώυμα ποιεῦμαι, ὅτι τῷ Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ἔτι ἄρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατέετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· ἦλθε δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ μὲν πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ στρατηγὸς τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίας, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἄριστας βασιλέϊ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτῶν, ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἓν Δωρικήν· Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δ' ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν πόδας δὲ ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἵρηται. Ξέρξης δὲ ἐπείτε ἐθώμησέ τε, καὶ διεπάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐπείτε ταῦτα, καὶ διεξελαυνῶν ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως δὲ ἐσχάτων ἐσχάτα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τὸ πεζόν, ὡς ὃ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν καταλχωθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε πάσας τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτων τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ ὁ πεζὸν, καὶ ἀπεγράφοντο. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τῆς αἰγιαλοῦ, ἀνέκωχλουν τὰς πρώρας ἐς γῆν, τρέψαντες πρύμνας μετωπηδὸν, καὶ ὅπλισάντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁδὶ, ἐντὸς τῶν πρώρεων πλεόντων ἐθηεῖτο καὶ τὸν αἰγιαλόν. Ὡς δὲ ἐν ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον ὁ Ἀρίστωνος συστρατεύμενον αὐτῷ ὅτι τῷ Ἑλλάδα. καλέσας δὲ αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοι σεῦ πολλὸν τι δεῖ ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἷς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀντιεργόμενοι.

τῷ εὐδοξοτάτας

τῷ συνεπάχθη

τῷ εἴρεσθαι

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſuperſedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternũ è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum nauibus venit omni copia inſtructis. atque poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, ceterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, præteruehenſque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique iubebat. Enimuero nauarchi productas à litore quatuor fere iugerũ ſpatio naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis, epibatis quoq; *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem luſtrauit, egreſſus naui accerſit Demaratũ Ariſtonis filium, comitẽ huius aduerſus Græciã expeditionis, eiq; accerſito ita inquit, Demarate, iuuat nũc me quę cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima ciuitate, vt audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquẽdi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me leuare.

1 Qui me alloquuntur. *Vel, Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam (vt

nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci ac ceterimortales qui[1] ad heſperum incolunt, ſi congregarentur, pares eſſent noſtris armis, nec me inuadentem expectarent: quum non ſint inter ſe concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. Demaratus autem excipiens, Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritatene an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim ſibi ob id eum minus iucundum fore quam antea fuiſſet. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui,[2] ea dicam quæ nemo niſi mentiens apud te poſtea carpet. Græcia ſemper quidem alumna fuit paupertatis, hoſpes virtutis, quam à ſapientia acciuit & à ſeuera diſciplina, quam vſurpans Græcia, & paupertatem [3]tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: ſed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis ſolis. Iam primum nego fieri poſſe vt tuam orationẽ admittant, afferentẽ Græciæ ſeruitutem: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandum, etiamſi ceteri Græci omnes ſentiant tecum. Neq; vero de numero eorum quæras, quot illi ſint qui hoc facere poſſint. nam ſi in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item ſiue pauciores ciii ſiue plures. Hæc quum audiſſet Xerxes, ſublato cachinno inquit, Demarate, quodnam extuliſti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congreſſuros? Agedum, dic mihi, nonne teipſum ais iſtorum virorum fuiſſe regem? viſne igitur ſine mora tu cum decem viris dimicare? Quod ſi veſtri populares omnes tales ſunt quales tu prædicas, profecto ſecundum veſtra inſtituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præſtare quàm ſinguli eorum: qui ſi denis è meo exercitu pares ſint, iure abs te poſco vt viginti ſis par: ita verba quæ dixiſti, comprobabuntur. Atqui ſi tales ſunt illi ac[4] tanta ſtatura qualis quantuſque tu, ac ceteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, fruſtra id inſolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt

οὐ γὰρ, ὡς δοκέω ἐγὼ, οὐδὲ εἰ πάντες Ἕλληνες, καὶ « 262
οἱ λοιποὶ οἱ τῶνδε ἑσπέρης οἰκέοντες αὐθαδέες συλ- «
λεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ὀπίσσω ἰόντα μει- «
ναι, μὴ ἐόντες ἀριθμοί. ἐθέλω μέντοι καὶ ὃ ἀ- «
πὸ σεῦ, οἰκήιόν τι λέγεις τῶνδε αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ «
μὲν δὴ ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, Ἀτωσσάμενον ἔφη, Ὦ βα- «
σιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι τοῖσδε σε, ἢ ἡδο- «
νῇ; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρήσεσθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν
οἱ ἀποδέσεσθαι ἔσεσθαι ἢ τοῖσδε μᾶλλον ἰῷ. Ὡς δὲ
ταῦτα ἤκουσε Δημαρήτου, ἔλεγε τάδε, Βασιλεῦ, «
civ ἐπείσθη ἀληθείῃ· Ἀλλὰ χρήσεσθαι πρώτοισι μὲ κε- « χρήσεσθαι
λεύεις, ταῦτα λέξοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε- «
ρον ἔσο σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πεῖρα μὲν αἰ- «
εί κοτε σοφώτερος ὅδε· ἀρετὴ δὲ ἔπακτος ὅδε, ἀ- «
πό τε σοφίης καταργασθεὶς καὶ νόμου ἰσχυροῦ τῇ «
Ἀλκαζομένῃ ἡ Ἑλλὰς, τῷ τε πενίην ἀπαμύνε- «
ται, καὶ τῷ δεσποσύνην. αἰνέω μὲν τοὺς πρώτους «
Ἕλληνας τοὺς τοῖσδε κείνοις τοῖς Δωρικοῖς χώροις οἰ- «
κημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ τοῖσδε πρώτοισι τὸς- «
δε τοῖς λόγοις, ἀλλὰ τοῖσι Λακεδαιμονίων μούνοισι· «
τοῦτα μέν, ὅτι οὐκ ἐς ἀκοὴν ἥξει τοῖσι σοῖσι δέξονται λό- «
γοισι δουλοσύνην φέρουσαν τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, «
ὡς ἀπιόντα τά τοι ἐς μάχην, καὶ εἰ οἱ ἄλλοι Ἕλ- «
ληνες πρώτοισι τοῖσι σοῖσι φρονέουσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, «
μὴ πύθῃ ὁκόσοι τινὲς ἔσονται ταῦτα ποιέειν οἷοί τε εἰσι. «
εἰ γὰρ τύχοιεν ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι «
μαχέσονταί τοι, εἰ δὲ ἐλάσσονες τουτέων, εἰ δὲ καὶ «
πλεῦνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔ- «
φη; Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἀνδρας χιλί- «
ους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ «
φὴς τουτέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; «
σὺ δὲ ἐθελήσας αὐτίκα μάλα τοῖς αἴδρας δέ- « ἐθελήσεις
κα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ ὃ τωλιπτὸν ὑμῖν πρῶ- «
ὑστ τοιοῦτον οἷον σὺ λέγεις, σέ γε δίκαιον βασι- «
λέα πρέπει τοῖς ὅ τι πλήθιον αἰτιᾶσθαι κα- «
τὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα «
ἀνδρῶν τοσουτωνδὶ ἐμοῦ ἀντάξιός ὑστ, σέ γε δίζη- «
μαι εἰκότως εἶναι ἀντάξιον· ἢ ὥστε μὲν ὀρθοῦται ἀν ὁ λόγος «
ὁ τῶνδε σεῦ εἰρημένος. εἰ δ' τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ με- « οἷο λεγόμε-
γάλα ποιεῦντες ὅσα σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἕλ- « νος.
λήνων ἐς λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμ- «
πος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω πρῶ- «
τον εἰκοσὶ κῶς διναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ «
πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, «

mille aut decem millia atque quinquaginta millia hominum, qui præſertim omnes liberi,

1 Ad occidentem 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te poſtea mendacii conuincetur. *vel, arguetur. Relinquitur autem pendens ſententia, vt ſuo iudiatur, Ita res ſe habet, vel, Audi.* 3 Propulſat 4 Tantilla

" καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀν-
" τιξώμεθα· ἐπεί τε πλεῦνες τοῦσι ἕνα ἕκαστον γινό-
" μεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ
" μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτε-
" ρον, ἠνδραποδισμένοι τὸν καὶ τοῦδε τοῦ ἑ-
" ωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴοιεν ἂν ἀναγκαζόμενοι
" μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι
" δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιέοιεν ταῦτα οὐδέτε-
" ρα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθεϊ, χα-
" λεπῶς ἂν Ἕλλησι Πέρσησι μοιωθεῖσι μάχεσθαι.
" ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν μὲν μοιώσεσι τοῦτο ἔστι· ὃ σὺ λέ-
" γεις. ἔστι γε μέντοι οὐ πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ
" γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσου-
" σι Ἑλλήνων δύο ἐπιέναι τεσσι ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν
" σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. Πρὸς ταῦ-
" τα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχὴν ἦν ἡπι-
" στάμην ὅτι ἀληθείην χρεώμενος, οὐ φίλα τοι ἐρέω.
" σὺ δὲ ἐπεὶ μ' ἀναγκάσας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀλη-
" θεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καί-
" τοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν πάρεξ ἐόντα σοὶ εὐ-
" νοίης, κοὐδὲν μάλιστα ὀξέως ἔχεαι· οἵ με πρεσβύτερα τε καὶ
" γέρεα ἀποδόμενοι πατρῴα, ἄπολίν τε καὶ φυγάδα
" πεποιήκασι· πατὴρ δέ σοι ὑποδεξάμενος, βίον
" τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. σοῦκων εἰκὸς ἐστὶ ἀνδρὸς τὸν
" σώφρονα δυνοίλιον φαύλως ἀμοιβὰς ἀποδέεσθαι, ἀλλὰ
" σέβεσθαι μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑποστή-
" σομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε
" εἶναι, οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ
" μεγάς τις ὁ ἐστρατεύων ἀγών, μαχοίμην ἂν πρό-
" τερον ἥδιστα εἰς τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκα-
264 " στος φασὶ τρεῖς ἀξίους εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμό-
" νιοι, κατὰ μὲν ἕνα μαχόμενοι, οὐδαμῶν εἰσὶ κακιό-
" νες ἀνδρῶν· ἁλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
" ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπ-
" εστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδείμαντι ου-
" σι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν
" ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τωὐτὸ ἀεί, οὐκ ἐῶν
" φεύγειν τοὺς ἂν πλῆθος ἀνδρῶν ἐν μάχῃ, ἀλλὰ
" μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν, ἢ ἀπόλλυ-
" σθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυαρέ-
" ειν, τἄλλα σιγᾶν ἐθέλω τοι πρόσθε. νῦν δὲ ἀναγκα-
" σθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι βασιλεῦ.

Ὁ μὲν

nec vnius imperio subiecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam milleni ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. [1] Nam sub vno (quemadmodũ apud nos fit) imperatore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores aduersus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis meis [2] satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, civ Intelligebam, inquit, rex, ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quę erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non est credibile virum prudentem respuere beneuolentiam exploratam, sed maxime obseruare. Ego autem neque cum decem promittam me posse dimicare neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certauerim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum vno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem ceteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt vsquequaque liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quã tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans semper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: sed iubens vt ordinẽ non deserentes, aut vincant aut occumbãt. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in ceteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat, rex.

1 Nam si more nostro vni parerent, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute & libere viuant, horum certe neutrum fecerint. 2 Hastatis. *vt & ipse antea est interpretatus.*

Hæc

CV Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Doriſco pręfecit prętorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius pręfeceràt, ire cum exercitu aduer-
CVI sus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prætorum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item eius poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionẽ in Thracia & vbique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandẽ expeditionẽ à Græcis eiecti ſunt & è Thracia & ex Helleſponto, præterquam è Doriſco. [1] vnde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen eiicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper
CVII dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, eiuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum vſque perſtitit: atq; vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eoſque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonẽ. his actis, etiã ſemetipſum coniecit in rogũ. Ita hic meritò à Perſis ad hoc vſq; tẽpus
CVIII præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam vſq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, pręteriit primum Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidũ Thaſiorũ, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis, ſed de-

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐπὶ τῷ Δοριήσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ἀπὸ Δαρείου ταλέντα καταπαύσας, ἀπήλασε τὸν στρατὸν ἀνὰ τὴν Θρηίκην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ αὐτόθι τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μουνάτῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀρίστευόντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ἀρχῆς· πέμπεσκε δὲ αἰεὶ πολλὸν ἔτος. ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι, κατέσασαν καὶ ἐπὶ τωὐτέῳ τοῦτον τὸν ἐλαχίστου ὕπαρχοι ἐπὶ τῇ Θρηίκῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ πάντα χρόνον. ὅτοι μὲν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τῶν ἐν Δοριήσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον τούτων τῶν στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δοριήσκῳ Μασκάμην καὶ ἐδυνήθης ἐξελθεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. ἀπὸ τοῦδε δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται πάντα καὶ ἐγὼ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἀπαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων ἑκάστου βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἡιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος ἄνὴρ μεγάλων ἐλέγετο Βόγης· ὃς, ὅτε ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπελθόντα καὶ κομισάμενον ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δόξαι δόξαι τε Περσέων βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δὲ οἱ οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἦν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήψας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακάς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσβαλὼν ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ τούτων, τὸν χρυσὸν ἅπαντα ὅσον ἦν τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἐσσείρας ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἐωυτὸν ἐσβαλὼν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν δὴ δικαίως αἰνέεται καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δοριήσκου ἐπορεύετο ὀπίσω ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν, συνεστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἐπὶ βασιλέα διασμοφόρεος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείσετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δοριήσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὰ ἑκάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχει δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· ἀπὰ δὲ σφέων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς ἀπαρρέει· ὃς ἤδη οὐκ ἀνιτέηλο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ,

1 At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων ἐοῦσα αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσον ποταμὸν ὃς ῥέει θεὸν ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας ἔσχε τὰς μὲν παραθαλασσιδίους, Μαρώνειάν τε, Δίκαιαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ τὰς ταύτῃσι, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Σύμης κώμην Ἰσμαείδα· τὴν δὲ Δίκαιαν, Βιστωνίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσοῦσι ὃ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. τὴν δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνόμασε Δημέλεως Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρήιε· τῶν ἡ μὲν λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τεσσερακοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ καρτὰ ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλιν αὐτὴν οὔνομά ἐστι Πίσυρες. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπόρθητον παρεξήιε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τὴν χώρην ὁδὸν ἐποιέετο, ποιάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παραθαλασσίους κατοικημένοι τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διαμένουσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ κεκτημένοι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὑπὸ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, βασσὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τὸ ἱρόν. προφήτης δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὸ εἰρημένον, δεξιὰ τούτεων ἐποιήσατο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ὄνομα ἐστὶ καὶ ἕτερος Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς ἔχων ὄρος ἀπόρθητον, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιέρες τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπεροικέοντας δὲ Παίονας πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν, ἦιε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ὅθι ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὴν ἐπ ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὸν περ ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποι-

Πίσυρες.

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamē optimo iure Ciconū est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, [1] Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interiacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediūtur, Trauus & Compsatus. Iuxta Abdera autē nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluuium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola iumenta quum aquarentur exsiccauere. Huic vrbi nomen est Pisyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thracię prouinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, nauibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, ceteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominū, quantum nos scimus, fuere subiecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriā liberi sęper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obsitos: suntq; viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo tēplo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montē Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum prę-cipue Satræ [2] exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumē Strymonem peruenit, & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

cix cx cxi cxii cxiii

1 *Hæc nomina lacuū, feminina sunt Græcis, quia λίμνη illis femininū est generis. Idem & in seq. obseruandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumiecta nominatur Phillis. Hinc veſperum verſus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem ſubit: hinc meridiem verſus ad ipſum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litauerunt.

CXIV His & aliis compluribus medicamentis in flumẽ factis, per Nouem vias Edonorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audientes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Perſicum enim eſt defodere viuentes. nam & Ameſtrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis ſeptem illuſtrium Perſarum liberos defodiſſe ad referendam pro ſe gratiam

CXV deo qui ſub terra eſſe fertur. Vbi à Strymone progreſſus eſt exercitus, illic ad ſolis occaſum eſt litus, in quo ſitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ ſuper eam eſt regio, vocatur Biſaltria. Illinc autem, ſinum Neptuni templi à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam vrbem, peruenitq; Acanthum, ducens vna ſingulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas ſuperius commemoraui: iis qui maritimi erant, claſſe, qui procul à mari aberant, terreſtri itinere ſequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque ſerunt, ſed ad mea vſque tempo-

CXVI ra magnopere venerantur. Poſtea quam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hoſpitalitatem exhiberent, eoſque Medica veſte donauit: laudauitque quod alacres cerneret eſſe ad bellum, quodque audi-

CXVII ret foſſam eſſe abſolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit vt Artachæes, qui foſſæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi ſpectatus, genere Achæmenides, ſtatura inter Perſas [1] proceriſſima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinq; regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximũ hominẽ fato functũ, apparatiſſime eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiuſq; tumulũ omnis exercitus extruxit: cui tanquã heroi ex oraculo Acãthii ſacrificãt,

βύμλιν. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ ὄρος Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φίλλις, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅκη ποταμὸν Ἄγγιτην, ἐκδιδοῖσα ἐς ὃν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν ὃν Στρυμόνα, ἐς ὃν οἱ μάγοι σκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς ὃν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ὦν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, ὃν Στρυμόνα εὑρίσκοντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς καλεομένους ὃν χώρον τῆσι καλέεσθαι, τοσούτους ὦν αὐτῶν παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Πέρσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμήστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα σωθαίομαι γεγέουσαν δὴ ἐπὶ ἑσπέρῃσι ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας τοῦτο γὰρ ἐωϋτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι χάριν θυσίην ἀντιάζεσθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἠλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλὸς, ὦν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον ὃν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χεῖρας ἔχων, ἤιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ὦν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δὲ ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρῄϊκες, οὔτ' ἐπισεβίζουσι· σέβοντά τε μεγάλως ὁ μέχει ἐμοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ πρὸ τοῦ προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὅ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνέβη νοῦσῳ ὑποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς σιῶρυχος Ἀρταχαίην, σήκιμον ἐόντα τῷ Ξέρξῃ, καὶ ἦλυς Ἀχαιμενίδην· μεγάθεϊ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλητίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορῇ ποιησάμενον μεγάλην, ὀξέως τε καὶ αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμοχόεε δὴ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὴ ᾧ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Proceriſſima (quippe cui quatuor duntaxat digiti &c.) & cui vox erat præ quouis alio altiſſima. adeo vt Xerxes, magno damno &c. funerauerit, exhib.

ἐπονομάζοντες τοιῶδε. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ἀποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε αἰτήσαντοι οὐκ τῶν ἰδίων ἐλίποντο· ὄκου γε Θασίοισι μὲν τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν αἰνὴρ δόκιμος, ὅμοια τοῖσι μάλιστα ἀπέδεξε ἑωυτὸν δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ τοῦτο πλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεξεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. Τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα οὐκ πολλῷ χρόνου προειρημένου, καὶ οὐκ πολλοῦ ποιεύμενον. τῶν μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν προαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλφιτά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον πάντες ὅτι μυρίας συχνούς· τῶν δὲ, κτηνέα ἐσίτευον, ἀξιοῦντες ἐπιλεκτοτάτους τε ἐκ τῶν ἐόντων, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσέά τε κρητῆρες καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ὅτι τραπέζῃ πίνεται πρόσφορα. Ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα παρεσκεύαστο. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔστηκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς καθεζόμενος ποιέεσκε Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔστηκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νυκτὸς αὐτὴν ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν αἰρεσσάμενοι, καὶ τὰ ἐπίπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαυνέσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἔπος δῦ εἰρημένον ἐλθεῖν, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρείτῃσι, πρωὶ πρωΐ αὐτοῖς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱερὰ, ἱζέσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παρακαλεομένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὑπόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεοχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης εὐθὺς ἑκάστης ἡμέρης ἐπίμισε σῖτον αἱρέεσθαι. παρέχειν γὰρ αὖ Ἀβδηρείτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον παρεσκεύαστο ὁμοῖα τοῖσι δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ὀπτόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων αὐθρώπων ἀπολωλέναι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæe iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autē Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerant proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cetera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctē illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitę elegans dictū extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, suppliciterq; diis assidentes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnā se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim vt Abderitę, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines afflige rentur. Et isti quidem quanquam

CXVIII CXIX CXX CXXI

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesques aues habebant, terrestr. 2 Quum autem aduenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, *vel*, *tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc comm.

grauatę

grauate, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omnis, iussu Xerxis: vt vna pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe discessit, fossam enauigauit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus & Singus & Sarga vrbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumuectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium sumpsit) Toronam, Galepson, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare vsque ad promontorium Canastræum, totam fere Pallenam præteruectus est. illinc quoque & naues & commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Noua vrbe, ex Ægа, ex Theramb̃o, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt vrbes sitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præstitutum locum peruenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ vrbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa, Smila, Ænea. quarum regio adhuc Crossæa nominatur. Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus est) iam ad ipsum Thermæum sinum cursus classis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, peruentum est, & ad vrbem Sindum, & ad Chalestrã super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumen Axium & vrbẽ Thermam & alias in medio horũ vrbes

CXXII

CXXIII

CXXIV

πιεζόμενοι, ὁμοίως ὃ ὅπλα ἀναιρέμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης ὦν ἐκ τῆς Ἀκάνθης ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν περιπλώειν ἐς Θέρμην, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τοὺς πεζούς· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος τοῦτο τὸ ἐπώνυμον ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπιωθάζετο στρωτόμφατον εἶναι). μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθης ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρῆς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμενος πρώτην τὴν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἐκέλευε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρην δὲ τεταγμένην ἦγε τὸν στρατὸν τετρημορὶς τὸ μεσόγαιαν, τὸν ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. τὴν δὲ τρίτην τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦγε μὲν ὁ μέσον αὐτέων, στρατηγὸς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Οἱ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὸν διώρυχα τὸν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον τὸν τῶν Ἀσσαίων τε πολις καὶ Πίδωρος καὶ Σιγγος καὶ Σάργη οἰκημένη), ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτεων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὸ Τορωναίην ἄκρην, παρημείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἃ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται). Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ὅτι Κανastραίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερσαμβέω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὸν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ προσφερημένον, τὸν Παλλαμβαίων στρατιὴν καὶ σὺν τῶν προσοικέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμηρευσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τὴν δὲ ὑπόκεινται πάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλη, Αἴνεια. ἃ μὲν τούτεων χώρη, Κροσσαίη ἔπι καὶ ἐς τόδε καλέεται). Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὸ ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτὸν τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο ὁ ναυτικὸς στρατὸς πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὸ προφερημένην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ὅτι τὸν Ἄξιον ποταμὸν, ὃς μέρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίίδα· τῆς ἔχουσι δὲ παρὰ θάλασσαν τεῖνον χωρίον πόλις Ἴχναί τε καὶ Πέλλα. Οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸν παρὰ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις ἐλθόντες,

Τριτανταίχμης

267

ωδεμώνων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο· Ξέρξης ὦν ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο σὺν τῷ Ἀκάνθῳ, τὴν μεσόγαιαν πάντων τῶν ὁδῶν, ἐκ Θελόμνου ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει τοῦδε ἐς τὸν ἐπὶ Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόρῃσι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἀνῇρουν μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο ἔτε ὑποζυγίου, ἔτε αὐθρώπου, εἰ μὴ τὰς καμήλους ἐκεράιζον μόνας. θωϋμάζω δὲ ἔγωγε τοῦτο, ὅ τι κοτὲ ἐστὶ, τὸ θηρίων ὁ ἀναγκαίζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι. ὁ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειράτο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ τὰ χωρία τὰ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. ἔσχατοι δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ, τε διὰ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ διὰ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ ὁ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέστου ὑδαμόθι πάσης τῆς ἠπείρου ἐξεμπεφοίτηκε Εὐρώπης ἰδεῖν τοὺς αὐτοὺς λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὸν Θέρμιον ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύόμενος τὴν παραθαλασσίαν χώρην, τοσόνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τοῦ Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ ὁρίζουσι γῆν τε Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδνίδα, ἐς τὸν δὲ ῥέει θεὸν ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώρεσι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, οὐκ Κρηστωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ 268 αὐτέρκησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐσέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τοῦ Θέρμης ὕρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, ἔφη μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πεφυκέναι, διὰ τοῦ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· ὅπως τε αἰρέω ὁδὸν ἐμελλε ἐλᾶν ἐπὶ Μακεδόνων τοὺς κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς τοὺς ἐπὶ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν τὸτε ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως οἱ ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀπέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀπάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ ὃν τὸν ἑωυτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

statiua habuere, regẽ opperientes. Huc peruenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atq; Crestonicum, super amnem Chidorũ, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV impetũ dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderũt, nulloq; alio neque iumento neq; homine tacto, in camelos grassati sunt. [1] Cuius rei causſam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad aurorã trans Nestum vsquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperũ in reliqua continente: sed in horum fluuiorũ medio leones gignuntur. Post- CXXVII quam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrũ Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis statiua habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospici- CXXVIII ens Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorẽ viam tenenti, erat eundũ per Macedones superne habitantes ad Peræbos, præter Gonnum vrbem. nam hâc tutissimũ iter esse audiebat. ¶ Atque vt cõcupiuit, ita & fecit. itaque conscensa naui Sidonia, (quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signũ ceteris nauibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam peruenit, ostia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret vt leones à ceteris quidem abstinerent, camelos autem inuaderent: quod animal &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumen posset auerti, vt alibi mare in-
CXXIX grederetur. Narratur autem Thessalia quondã lacus fuisse, vtpote conclusa vndiq; præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita deuexa vt cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodũ nunc, & tamẽ non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnẽ Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorãt Neptunũ fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (vt mihi videtur) terræmotus est opus.
CXXX Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, iampridem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionẽ habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solũ enim hoc esse negociũ, flumen, obstructo anfractu, auersoq; aluco per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur.[1] Hęc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniã Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

θωύματι μεγάλῳ ἐπέρετο: καλέσας δὲ τοὺς καὶηγεμόνας τοῦ ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅκως ἀποστρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῶν δὲ Θεσσαλίην λόγος ὅτι ἦν παλαιὸν εἰ λίμνην, ὥστε γε συγκεκλῃσμένην πάντοθεν ὀρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον ἔστι καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείς, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. Τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων ὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὀρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνόματα ἔχοντες ἴδια, ἐπεὰν δὲ συμμίσγωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῶν οὐνόματα καταποντέων, ἀφανίζει τοὺς ἄλλους ποιέει εἶναι). Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκβόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι πλείοσι τοῦσι τῶν Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτὰ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, τὸν οὖ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ἔστι γὰρ ὁμίλει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστῶτα ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ θεοῦ τοῦτο ἔργα εἶναι, καὶ ὀκόταν ἴδῃ, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔστι γὰρ ὅκως σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν ὀρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τὴν Πηνειῶ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατηκουσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. εὖρεσι γὰρ πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνώσιμα ἔχοντες καὶ ἄλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐάρετόν τε καὶ εὐάλωτον. εἰ γὰρ πόταμοι πρῆγμα αἰ ἦν μοῦνον ἐπεῖναι σφέων ὑπὸ τὴν χώρην ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ πᾶσαν κατέφθειρε ἂν νῦν ῥέει ῥέεθρον. ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπὸ βρυχίη γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλεῖ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent, ——

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ πολυτὸς σφέας τὸ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἵπας ὦν ταῦτα, καὶ θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὑπὸ μὲν δὴ τὴν Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. ὃ γὰρ δὴ οὔρεος ὃ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τετημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περαιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν, ἀπιχέατο, οἱ μὲν, κενοί, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγίνοντο οἵδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. διὰ τάδε οἱσι οἱ Ἕλληνες ἔθεντο ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀμυνόμενοι. ὃ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καλῶς αὐτῶν σφι τὰ τρηγμάτων, τάδε δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. ὃ μὲν δὴ ὅρκιος ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης διὰ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῷδε εἰπὼν· τοῖσι μὲν Ἀθηναίοισι διὰ τὸ ἀπαγαγεῖν Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αἰτὸν τὸν, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτήσαντας ἐς βάραθρον, οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τουτέων φέρειν τῷδε τῷ βασιλέϊ. διὰ τέων μὲν εἶπε οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνέλυσε αἰεὶ ἔπαι π, θέλοντον γλυέσθαι οὐκ ἔχω εἰπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο μὲν δι' ἄλλα ταύτην τε αἰτίην δοκέω γλυέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μηνῖς κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρὸν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερησαμένοισι οὐκ ἐδίδοτο· τοῦτο δὲ δὴ χρηστὸν συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ τῇσι μαντηίῃσι χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σωφάνης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βουλὶς ὁ Νικολέω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες καὶ χρήμασι αἰνεσιτελέες ἐς τὰ πολέμια, ἐθέλοντες ὑπεδύσαν ποινὴν πᾶσαν Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. ὕστερον Σπαρτιῆται λόγους ὡς ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus, Thermam renauigauit. Vbi complures dies circa Pieriã est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotę & Thebani, ceterique Bœoti præter Thespienses & Platæenses: [2] cum quibus ii Græci *Peræbi* percussérant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neq; Athenas neque Spartam legatos terram petitũ misérat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorũ alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regẽ. Hac de caussa nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorũ solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea caussa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templũ, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominãtur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, vltro se obtulerũt ad satisfaciẽdum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã mortẽ obituros, miserũt ad Medos. Digna autẽ ad-

269

cxxxi cxxxii cxxxiii cxxxiv cxxxv

existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hac autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Aleuada fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Aduersus quos ii Græci percussérunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad soluendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi διαπεπραγμένων.* 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persã Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, [1] vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græcię obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, vtrûm sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni
CXXXVI responderunt. Dehinc vero vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [2] & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedęmonii ad luendam pœnam pro iis [3] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neq; eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum.
CXXXVII Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [4] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiunt. quod mihi diuinitus maxime videtur esse gestum:

τόλμα τοιέων τῶν ἀνδρῶν θωύματος ἀξίη, καὶ πάσι τοῖσι τόδοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ τὸν Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν τῶν οἰκὸς τὴν Ἀσίην· ὃς σφέας, ξείνια προθέμενος, εἰρώτα. ξείνιζων δέ, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· οὕτω δὴ καὶ ὑμέας εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξαται γὰρ τοῖσι αὐτοῦ ἄνδρες ἐσθλοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἀρχοι γῆς Ἑλλάδος, δοῦλος βασιλῆος. τοῖσι ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ὀξὺ ἰσοῦ γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἀπείρου ἐόντ. ὃ μὲν γὰρ δοῦλος ἐστί, ἐλευθερίης δὲ ὅκως ἐπειρήθης, οὐκ οἶδας εἰ ἥδεται ἐοῦσα, εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρηθείης, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, ποιεῦντα μέν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκέοντα σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα προστιθέντας, οὐκ ἔφασαν, ὑπερόμενοι ὑπ' αὐτέων ὅτι κεφαλῇ, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κω ἦκον ἐπὶ τοῦτο. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερα σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ἐθέλει μεγαλοφρονεύεσθαι, ὃς ἔφη ὁμοίους ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δέ, τὰ ἐκείνοισι ὅτι πλησίον, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδὲ ἀποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὕτω μὲν Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τοῦ παραυτίκα, καίπερ ἀποπεμψάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπεγέρθη καὶ τὸ Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τὸ μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis &c. *Illud* καὶ ἐξ ἰσοῦ &c. *potest & ita verti*, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. *q. d. Quum suades nobis vt condicionem tuam nostra anteponamus, res duas inter se comparas non tibi aequaliter notas. Illud autem* ὁρᾶτε *potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negauerunt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla secutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀναγκέοντα προσφερόντων, καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοὺς αἴρεσθαι. *Sed alteri sensui videtur aptius fore* οὐδὲ ἀπέμαχοντο.

3 Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt. quod mihi diuin. m. contigisse videtur.

ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξήλθε, δίκαιον οὕτω ἔφερε· ὅτι δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἀνδρῶν τούτων τοὺς ἀναβάντων πρὸς βασιλέα ἐξ Μηδίην, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀριστέην τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, πορευθέντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω, ἁλόντες καὶ Βισάνθιον τὸν ἐκ Θρηικοῦτος, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων μὲν οὐκ αὐτέων, καὶ Ἀρίστεος ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου. Ἐπιμνήσθην δὲ ὅτι οὐ πρότερον λόγου. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ἔνορμα μὲν εἶχε ὡς ἐπὶ Ἀθήνας ἐλαυνούσῃ, καὶ πέσον ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ὁμοίως πάντες ἐποιεῦντο οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι παρὰ τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ἐπὶ δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δεκαζ τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν αἰτὰ πίεσθαι τὸν πόλεμον, μηδίζοντων δὲ μᾶλλον. Ἐνθαῦτα αἰσχύνη ἐξέρχομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ὑπίφθονον μὲν τοῖσι πλέοσι αὐδενὶ φωτῶν, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθὴς, οὐκ ὑπεξήσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ὑπόκειμενον κίνδυνον, ἔδεξαντο τὸν στρατὸν, καὶ μὴ ἐκλιπόντες, δηλήσαντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τὴν θάλασσαν, ὁδαμοὶ αὖ ἐπιφρώοντο δυπόκειμένοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἦν πιεῖν Ξέρξῃ, κατά γε αὐτὸν ἦν πᾶσα γῆ καὶ πόλις ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμισωθησαν. μεγάλα, μισωθέντες δὲ αὖ, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα ἀγηναῖα, ἀποθανόντος ἡγεμόνος, ἢ ζωὸς αὖ ἔσωθον, ἢ

quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieuerit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthiei filium, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigantes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisantem quæ est in Hellespontо, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verũ hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio (vt ad superiorem orationem redeam) nomine quidẽ tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere inuadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorũ inclinantibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines inuidiosam, non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduersus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, atque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, insque non voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an,

cxxxvii

cxxxix

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessasse prius quam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: (*Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi*) at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolaum Bulis, *&c. Sed nõ videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξήλθε, *pro quo* ἐξέλθοι *lego. eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 1 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subiicebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non def. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista cõtigissent: Quamuis muri à Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum vrbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prælio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut——

priuſ-

priuſquam viderent alios Græcos cum Medis ſentientes, cum Xerxe depacti eſſent: atque ita vtrinq; ſub Perſis Græcia fuiſſet. Nam murorũ apud Iſthmum loricatorum quænam vtilitas fuiſſet rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem ſiquis Athenienſes Græciæ liberatores extitiſſe dicat, profecto non aberrauerit à vero. nam vtrò ſe illi applicaſſent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præſtare liberam, nimirum ipſi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non ſentiens erexerũt: quique ſecundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quę à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deſerendam fuerunt, ſed perſiſtentes conſtituerunt
CXL excipere hoſtem ſua inuadentem. Siquidem conſultoribus Delphos miſſis, vti oraculo volebant: iiſque factis apud templũ quæ ritus poſtulabat, ædem ingreſſi conſederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Ariſtonice, ita reſpondit,

Quid miſerande ſedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & [1] globidæ deſertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minime ſincera manebunt,
Extremiue pedes poterunt ſupereſſe manuſue,
Aut medium, ſed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis vrgens [2] Aſiægena curru.
Atque alias pleraſque, tuas [3] non ſolius arces:
Permultaſque deũm ſæuis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nunc ſudore [4] madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite ſed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLI His auditis Athenienſium conſultores maximo ſunt mærore affecti. quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli filius,

τοὺς τὸ, ὁρῶντες αὖ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ αὖ ἐχρήσαντο τοῖς Ξέρξεα. καὶ ὅταν δὴ ἐπ' ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τῷ γὰρ ὠφελίῳ τῷ τῶν τειχέων τῶν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλληλαμμένων οὐ δυνάμεναι πυθέσθαι ἦσαν δὴ ὦν, βασιλέως ὑπικεφαλαίοιτος τῆς θαλάσσης· νῦν δὲ Ἀθηναίοις αὖ τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμάρτοι πάλιθες. οὗτοι γὰρ ὅπῃ ὁκότερα τῶν χρημάτων ἑτεροῖσι τοῖσι ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερίην ἐλευθέρην, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν πᾶν ὃ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐξὶ οὗτοι ἔσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς δυωσάμενοι. οὐδὲ σφέας χρὴ νέα φυσέρεα ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀέσχοντο ὅτι ὑπόπτα ὑπὸ τὴν χώρην δέξασθαι. Γέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἔσαν ἕτοιμοι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ ὃ ἐρὸν τὸ νόμιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οἰνόμα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271 Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φυγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε ποδὸς νέατοι, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἀζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνεπηλυὲς ἅρμα θοώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὐ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δὴ ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεύμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι, κατ' δὲ ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προσιδὸν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἔξ ἀδύτοιο, κακῇς δὴ ὑπαίθριοι ἔστε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· περιβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ δὴ κακοῦ κακοῦ κεχρησμένους, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου

——— ceteros Græcos Medorum partes iam antea ſequi videntes, cum Xerxe depacti fuiſſent: atque ita vtroliber modo Græcia in poteſtatem Medorum veniſſet. Neque enim ex quoquam intelligere poſſum quid profuturi fuiſſent muri per Iſthmum ducti, ſi rex mari potitus fuiſſet. Nunc igitur, *i. qua quum ita ſe habeant*, ſiquis Athenienſes Græciæ ſeruatores extitiſſe dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret. neceſſe enim eſt vt initio ante εἰ Ἀθηναῖοι omiſſum eſſe dicamus particulam α, & non procul inde interpunctionem quæ eſt poſt Ξέρξῃ, inde translatam poſt θάλασσαν collocemus. Sed & hæc ſuſpecta ſunt, ἢ ταῦτα οὐ ἔσεσθαι, ἢ ὡς τὸ.* 1 Pro, Globoſæ, *id eſt, rotunda.* 2 *Legit ἀσιγενὴς pro σιγενεῖς, & pro ablatiuo*, curru, *reponendus videtur accuſatiuus*, currum, *vt hæc Græcis reſpondeant. tunc autem fuerit* Aſiægena *dictum pro* Aſiægenem, *vt ſiquis ex* Omnigenis *facit accuſatiuum* Omnigenam *pro* Omnigenam. 3 *Recte legit τὰ σὰ, pro quibus in vulg. edit. habetur τίσον.* 4 Madere.

τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ἐμοὶ τὰ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίῃ λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι,

" Ὦ ναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος,
" αἰδεσθεὶς τάς ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες. ἢ οὐ τοι ἀπιξόμεθα ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. ταῦτα λέγουσι ἡ προμάντις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δυνατά Γαλλὰς Διὶ ὀλυμπίῳ ἐξελάσασθαι,
Λιτῇσιν πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι περιλάσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κευθμῶνά τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τῆχος τειχοπλῆξ ξύλινον διδοῖ Διρύοπα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δ' σύ γ' ἱππόσιόν τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀτ' ἠπείρου σεσθαι, ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον δ' ἐπιστρέψας, ἔπι τοι καὶ κάντιος ἔσται.
Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἐπιὼν τὰ δεύτερα καὶ τοῦτο ἐδόκεε εἶναι) συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνώμας πολλὰς καὶ ἄλλας ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ οἵδε συνεφέροντο μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετιξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις περίπαλα τῶν Ἀθηναίων ῥηχῷ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν, συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δὲ αὖ ἔλεγον τοὺς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ τοῦτους προστέτεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. τοῖς ὦν δὴ τοὺς νέας λέγουσι εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα τοῦ Πυθίης,

Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν

vir apud Delphos illuſtris ſuaſit [1] hæc fere, vt ſumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad conſulendũ ſupplicitur oraculũ. Obtemperantes ei Athenienſes dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum [2] palmitum, quos geſtantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri ſumus, ſed in hoc adyto ad obitum vſque permanſuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo reſpondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus vſa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item reſponſum, adamanti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque ſacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui ſoli inuicti tibi ſint natiſque ſalutit.
Tu vero aduentum peditumque equitumque quietus,
Terreſtreſque acies ne præſtolare: ſed hoſti
Terga dato, vel ſi tibi fors erit obuius vſquam,
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel vſquam.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora, poſtquam conſcripſerunt, Athenas rediere, reuerſique ad populum recitauere: & quũ aliæ multæ ſententiæ eſſent oraculum interpretantiũ, & eæ plurimum perplexæ, quidam è maioribus natu dixere, videri ſibi deum reſpondere ſaluam fore arcem. olim enim Athenienſium [3] arcem præſeptam vallo fuiſſe. & ii quidem interpretabantur vallum eſſe hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum ſignificare naues: eaſq; ceteris omiſſis ædificari iubebant. [4] Verum eos qui aiebant naues eſſe ligneum murum, fallebant, *vel Cerere ſparſa, coeunte vel vſquam.* Circa hos verſus confundebatur eorum ſententia CXLII

1 *Videtur phraſis Græca ἐμοὶ τὰ μάλιστα reſpondere potius Latinæ*, Vt qui maxime. *vt ſit*, Vir illuſtris. *vel potius*, Vir ſpectatus, vt qui maxime. *vt illa verba Græca cum δόκιμος iungantur, non cum συνεβούλευε.* 2 Oliuę palmitum. *Non tamen ſimpliciter ἱκετηρίαι ſunt oliuæ palmites, ſed q.d. ſupplicatorii palmites oliuæ.* 3 Arx circumſepta vallo erat. 4 Sed eorum ſententiam qui dicebant naues illum eſſe murum ligneum, euertebant hæc duo poſtrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis muliebria pignora perdes. Vſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel vſquam Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorũ ſententiæ——

qui claſ-

qui classem volebant esse ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores recens peruenerat, [1] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte coniectare: [2] quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret vllo modo, non ita placide nobis deum fuisse responsurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, O diuina Salamis: si circa eam sui incolæ forent oppetituri. Sed recte coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculum, non contra Athenienses. Itaque suadebat vt sese instruerent tanquam prœlio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potiorem esse censuerunt quam illorũ qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatum pugnæ naualis: sed hãc esse in summa sententiam dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Extitit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quę sunt è Laureo, esset in ærario Athenensium, eaque esset æque diuidunda viritim denis in singulos puberes drachmis, tunc Themistocles hanc dissuasit Atheniensibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium ad Ægineticum bellum comparare suasit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. & quanquam hæc classis in eum vsum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ cessit. Ista igitur iam præparata quũ præsto esset, & alterã exædificari oporteret, placuit Atheniensibus, inito post oraculũ consilio, barbarũ Græciã inuadentem cum nauib. opperiri vniuersos, deo obsequentes, [4] vna cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenien-

CXLIII

CXLIV

Φαλήνου τὰς νέας ὃ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι τοῦτο τοῦτο ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν δέ τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς τὰ πρῶτα νεωστὶ παριών, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν οὐκ ἔφη πάντῃ ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον εὖ κως, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέειν ἠπίως χρηστηριῶσθαι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ μέτλια Σαλαμὶς, αὐτὴ τέ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἰ περ γὰρ ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς πὶς πολεμίους τὸν θεὸν εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας σφεας βουλεύεσθαι, ὡς πύργου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι τῇ ἔδοξαν μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἱ οὐκ ἐῶν ναυμαχίῃ ἀρτέεσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀντιπείρεσθαι, ἀλλὰ σκηπτούσας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἕτερα τε Θεμιστοκλέι γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἐπέσευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσπλεόντων τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκάστοις δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης αἰτέησε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας ξυτεόν τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγω. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. οἱ δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προσεποιήθησαν ἐπάρχουσι, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τὰ σφι μὴ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ὑπόπτως ὅτι τὴν Ἑλλάδα τὸ βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πάμπλημεί, ὡς θεῷ πιθομένοισι, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι.

272

——— qui naues illum esse murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc sensum accipiebant, fatale sibi esse circa Salaminem superari, instructa pugna nauali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite responsum redditurus deus fuisse, sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse At Salamis misera, siquidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui recte coniectaret. *(id est, Illius igitur iudicio qui &c.* deum aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse. 3 Ceterum alia quoque Themistoclis sententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Ceterum opportune cadebat quod antea alii Themistoclis sententiæ primas partes delatæ essent.* 4 Vna cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγεγόνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τωὐτὸ τῶν
τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων,
καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, σφεῖς τὰ ἐδόκεε
βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων
πρήσιας καὶ διαλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τὰς κατ'
ἀλλήλους ἐούσας πολέμους. ἦσαν δὲ τοῖσι πλέας καὶ ἄλ-
λοισι ἐγκεχειρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοι-
σί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δέ, πυθομένοισι Ξέρξεα
στρατῷ ἐπὶ Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο
κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος
πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίην
στησομένους τοῖσι Περσέων, καὶ ἐς Σικελίην
ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς
τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ κως ἔν τε σφίσι
τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τοῦτο πρήσ-
σοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι
Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωος πρήγματα, μεγάλα ἐλέ-
γετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέ-
ζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι
τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς
τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς
Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὸν βασιλέος στρατὸν,
ὡς ἐπαΐοντες ἐφαίνοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν
στρατηγῶν τὸ πεζὸν στρατὸν, ἀπήγοντο ὡς ἀπο-
λούμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκειτο θάνατος· Ξέρ-
ξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν
τὸν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντει-
λάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζών-
τας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔπ' ἐκείνους ἀφίκοντο
κατέλαβον, ἧπερ ἐς ὄψιν τὸν βασιλέος, ὅθεν
273 τὴν πυθόμενος ἐπ' οἵσι ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς
δορυφόρους ἐκείνους ἐπιδεῖξαι πάντα τε
τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὸν ἵππον· ἐπιδεῖξαι δὲ ταῦτα ἐκ-
τελέσαντες ἔασι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐ-
τοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον
τόνδε, ταῦτα ἐπετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπόλοιντο οἱ κα-
τάσκοποι, ὅτ' αὐτὰ τὰ ἑωυτῶν πρήγματα προεπύθοιν-
το οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν ἐπὶ τοὺς πο-
λεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες.
νοσησάντων δὲ πυθέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη
ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτῶν πρήγματα πρὸ
τοῦ στόλου τοῦ γινομένου, ἐλαδώσειν σφέας τὴν ἰδίην
ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δέεσθαι ἐπ' αὐτοὺς στρατη-
λατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἷα δὲ αὐτῷ αὐ-
τὴ γνώμη τῆγε ἄλλη. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

κελεύοντας

ἑλληνικὸν

sibus sunt reddita. ¶ Coactis autem CXLV
in eundem locum Græcis qui per Græciam melius sentiebant, interq; se colloquutis interposita fide, ibi consilio habito visum est ante omnia missas faciendum [1] pecunias debitas, & inimicitias & hostilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienses & Æginetas. Posteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere, Athenienses decreuere cũ aliquos in Asiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad cõtrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnę esse, nec multo minores quam Græcorũ. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se rediere, principio [2] speculatores in Asiam tres viros misere: qui quũ Sardis veniissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestrium copiarũ torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus, iubẽs vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis conspectũ adduxerũt. Sciscitatus rex qua de causa veniissent, præcepit satellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatumq; ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuissent. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quod cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neq; Græci præsciscerent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdem in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiã de exercitu in eos ducendo. Hæc CXLVII
sententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

1 *Fortasse πρῶτα χρημάτων πάντων respondet potius phrasi nostræ, Deuant toutes choses. Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non possunt.* 2 *Rectius interpreteris* exploratores *hoc & in sequ. loco. vt alibi ipse vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Ad res regis explorandas.

xes, vi-

xes, vidit naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostiũ, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos; domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodẽ quo isti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatũ portant?

CXLVIII Ceterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui contra Persam coniurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argiui responderunt [1] res suas ita habere: Audisse se iam inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persę obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset euenturum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedęmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaq; de caussa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis inuise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius respõderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione vt dimidium imperii penes se esset. quanquam enim ius imperandi ipsorũ esset, tamẽ dimidio imperii se esse contentos.

CXLIX Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare vt fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἰδὲ πλοῖα ἐκ τῦ Πόντου διαγωγὰ, διεκπλώοντα ὃν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ τῶ ῥέθρου αὐτὸ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἐόντα τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς ὃν βασιλῆα, ὁκότε τῶν δὴ κελεύοι. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὖτις ὁκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπον, Ἐς τὰς σὰς πολεμίους δέσποτα σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία τῶν δὴ κομίζοντες; Οἱ μὲν ὦν κατάσκοποι οὕτω δεισάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐσέβησαν ἐς τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ὅτε δὴ Πέρση, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτὸς γενέσθαι ὧδε. συνθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. πυθομένους δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες παρήσονται καταλαμβάνοντες ὅτι ὃν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς Δελφοὺς ὃν θεὸν ἐπειρησομένους ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιέουσι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δ' Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι αὐτελεῖν τάδε,

Ἐχθρὲ μὲν ἐκπόνεσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω δ' ἐμβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· καρὴ δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν ὅτι τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τελεκηνται ἔτεα εἰρήνην συνεσάμενοι Λακεδαιμονίοισι, ἢν ἡγεόμενοι τε τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι κατά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὸ βουλευτήριον ὑποκρίνασθαι, καὶ σφι ἀπαγορεύοντος τῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὸν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· ἀσμένους δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τοσάσδε, καὶ τὸ χρηστήριον φοβεομένους· ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum iam inde ab initio audissent quæ barbarus aduersus Græciam moliretur, & fore animaduertissent vt Græci ipsos nihilominus quam ceteros aduersus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent *&c. Sed legendum est* οὐ παρήσονται, *vt sit ad verbũ, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post,* ἔνθα δὲ σφέας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

ναι δὲ ἀποδέων ἐουσέων ὅτι λέγεσθαι, ἰὼν ἀρὰ σφέας καταλάβῃ τοὺς τῷ μεγίστῳ κακῷ, ἄλλο τοιοῦτο τοὺς ὄπισθε Πέρσῃσι, μὴ πλείστου ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ἀνθέξοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τὸν ἀπὸ τῆς Σπάρτης τοῖσι τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, τοῖσι μὲν σπουδέων αὐτοῖσι εἰς τὸν πλεῶνας, τοῖσι δὲ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι ἐπιτάλθαι ὑποχρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκων δίκαιον εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης τοῦδε περὶ παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μὴ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον ἔχειν Ἀργείων εἶναι, κωλύειν τοῦτο. ὥστω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. τοσοῦτόν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, τοῦ δρώμου ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, πολεμίους σφι ἔσεσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος αὖτε τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος τοῦ πρὸν ἢ περ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τὸν λέγεται εἰπεῖν, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπὸ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος δὲ Δαναΐης, γενόμενον ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. ὥστω αἱ ὧν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπογονοι. οὕτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι παρασκευάζοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἐὼ γὰρ ἐμοὶ γενόμενα κατὰ νόον, οὐδαμοὺς μείζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ πρόσχημα μὲν τοῦδε ἀπαγορεύοντας μεταπέμπειν ἐπὶ δὲ σφέας πρόσθεν λαμβάνειν τὸν Ἕλληνας, οὕτω δὴ ὅτι σαλπιστὰς ὅπου οὐ μεταδώσοισι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταπέμπειν, ἵνα ὅτι πρόφασιν ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐὸντας Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τοῦτον ἀναβαίνοντας. Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούσδε ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔμμενε ἔμμενεν τι ἐμμένει τὸν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεχέως ἐγένετο, ἥν νομίζοιατο πρὸς αὐτὸν εἶναι πολέμιοι.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, vt responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutri Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic CL
se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Perſei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argiui quũ audissent, [1] rem confeciſſe dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popoſciſſe Græcos: sed quum ab illis [2] reprehenderentur, tunc partem imperii popoſciſſe, gnari id Lacedæmonios non concessuros, vt hoc prętextu [3] otium agerent. [4] Cui rei CLI
competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negocii gratia essent Athenienſium nuncii, Callias Hipponici filius & collegę qui pariter ascenderant, contigit vt Argiui & ipsi per id tempus Susa mitterẽt nuncios, qui Artaxerxem filiũ Xerxis interrogarent an amicitiã quam cũ Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtib. haberẽtur.

ἔξω. ἐξέλθοι

1 *Fortasse phrasis Græca respondet potius nostræ, En avoir fait cas. Pro ἀπαγορεύοντας autẽ legitur & ὑπαγορεύοντας.* 2 *Vide annot. quæ proximam præcedit.* 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. *vel,* Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi ciuitatem amiciorē putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos[1] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorū intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argiuis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est.
CLIII ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur a Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore,[2] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam[3] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorū sacris. quę vnde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus,[4] eo deduxit illos vbi posteri sui deorū sacrificuli essent. Quę res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunq; viro effici consueuerūt, sed ab eo qui sit[5] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effeminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ἢ Ἀρτοξέρξεα μᾶλιστα ἐμμεῖναι φάναι, καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, ἢ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα τὸν φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδὲ τινα γνώμην αὐτὸς ἐπ' αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι ἢ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πρότερον αὖ ἔφερον τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνειείκαμεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκυψάντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοντο ὀπίσω τὰ ἑωυτῶν εἰκαστο. ὅπως δὴ οὖν Ἀργείοισι αἰσχίστα πεποίηται. ἐγὼ μὲν ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μέντοι οὐ πάντα γε ὀφείλω. καί μοι ἔστω τοῦτο ἔπος εἰρέσθω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ τάδε λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ὑπακηκοότες ἐν Πέρσῃσι ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδή σφι ἐς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐγένετο, πρὸς δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι τοῖσι παρεοῦσι λύπης. τὰ μὲν δὴ Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπικέατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου προγόνων, οἰκήτωρ ὁ μὲν Γέλης οὐκ ἦν ἐκ Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. αὐτὰ μέντοι δὴ οὗτοι οἱ ἀπόγονοι ἐμνήμοντο, ἱρεφάντας τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἐνὸς τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τέμενος τοιῶνδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐσωθέντες φάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τούτων τῶν θεῶν. ὁκόθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δὴ ὦν πίστει κατήγαγε, ἐπὶ ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θωυμάζω μὲν ὦν καὶ τοῦτο γενόμενον τοὺς τὰ σπουδαιότατα κατεργασαμένους Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ τοῦ τυχόντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης δυσρηίης. ὃ δὲ λέγεται τοῦ Σικελίης τοὺς οἰκήτορας τὰ ὑπερφίαλα τῶν ἐόντων πεφυκέναι, δηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argiuorum nuncii ad interrogandū Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.
2 Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel*, *antistites sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cum in aliis peccauit, tum in eo quod ita vertit quasi κτεαμένου legeretur, quū tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.* 3 Reduxit. *sic & paulo post emenda.*
4 Eos hac condicione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*
5 *Sensus huius loci postulare videtur vt ψυχὴ ἀγαθὴ respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demū qui acuto ingenio viriliq; robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his a natura habuisse ferunt, vt qui effeminatus ac molliot fuerit. *Illud quoque τοῦς τὰ videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione* Ad, *quum dicimus*, Obstupuit ad has voces.

ὕτω μὲν νυν ἐκτήσατο τὴν ἀρχήν. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα δὴ ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μοῖρ' ὀλίγων ἀρετῇ ἀπεδείχθη πάσης τῆς ἱππικῆς ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίας τε καὶ Νάξιον, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ ἄλλους, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνούς, αἰνὴρ ἐφάνη ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἵνεκεν πολίων τούτων, πλὴν Συρηκουσίων, ὑδεμίη πέφευγε δουλοσύνην ἄλλος Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐσσωθέντας ὑπὲρ ποταμοῦ Ἐλώρου. ἐρρύσατο δὲ ὥστε ὑπὲρ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἐστὶ Καμαρίνα τοὐρχαῖον. Ὡς δὲ ἐτυράννευσε Ἱπποκράτεα δυωδεκάμηνον ἔτεα καὶ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανόντι πρὸς πόλι Ὑβλῃ, στρατὸν συλλέξας ὑπὲρ τοὺς Σικελούς, ὥστε δὴ ὁ Γέλων ἐν λόγῳ ποιεύμενος τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ἐόντι βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτῶν ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἄρπημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν ἑτέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Οὗτος, ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὀπιπρατίων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὅτι περ ἓξ αὐτὸν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ ὄντα ἀρχὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἐς ἄπαντα αἰ Συρήκουσαι αἱ τότε παραυτίκα αἰεί τε ἔβραμον καὶ αὐέβλαστον. τὸ μὲν γὰρ Καμαριναίους ἀποφῶσαι ἐς τὰς Συρηκούσας ἀστούς, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δέ, Γελώων ἐόντων μητροπόλιας τῶν ἀστῶν τούτων τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην κατέστησαν, τοὺς μὲν αὐτέων πλουσίους, ἀνδραποδίσας τε πολλοὺς αὐτῶν, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autē Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autē viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat Æneſidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauitque cum Syracusanis & permultis barbarorū, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræque liberauerunt: sub hac tamen condicione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidē annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam periit. ita Gelon per caussam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos, in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbem & seipsam dedit. Quam Gelon vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideoque ea ciuitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectū iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit:

CLIV

CLV

CLVI

1 Omittit ἔργῳ quod respondet præcedenti λόγῳ. q. d. Dum verbo illos ad conseruandum suum imperium adiuuat, ipse non iam verbo, sed facto illud inuasit. 2 Post hoc autem insperatum lucrum. Id est, Quum autem ei nihil tale sperāti iam tantum bonum obtigisset. 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at plebem

at plebem Megarenſem quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali ſe paſſuram expectabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandam. Idem hoc fecit Eubœenſibus qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguens. Hoc autem ideo de vtriſque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati Græcorũ, poſteaquam Syracuſas coramque venerunt, ita loquuti ſunt, LACEDAEMONII pariter & Athenienſes eorumque ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum aduerſus barbarum. nam prorſus audiſti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Helleſponto, virũ Perſam, ſecum omnes Eoas ex Aſia copias ducentem: per ſimulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in ſuam poteſtatẽ. Tu igitur, cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, quum ſis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à ſeruitute vindicant, eamq; vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaq; pares inuadẽtibus nos: quod ſi è nobis alii proditores fuerint, alii otioſi ſedeant, id ſyncerum quod ſupererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum eſt ne omnis Græcia peſſum eat. Neque enim ſperaueris Perſam, ſi nos prœlio ſuperauerit, ad te non eſſe venturum: quinimo hoc ante caueris. nobis nanq; opem ferendo, temetipſum tutaris. Rei bono conſilio geſtæ lætus plerunq; eſt exitus. Hęc legati dixere.
CLVIII Quibus reſpondens Gelon, [1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire, hortantes ad incundã aduerſus barbarum ſocietatem: [2] quum ipſi me orantem prius aduerſus exercitum barbaricum recuſaueritis ſocium. nam dum mihi erat cũ Carthaginenſibus certamẽ, [3] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægeſtanis exigendam, offerebamque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque [4] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluiſtis.

Ὃν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταποι τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ τοῦτο προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἀξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τῶν δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε ἀμαχρίας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριστότατον. χῆ ἀχαριστότατον.
Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὲ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκοντο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, προθυμουμένους σε ποιεῦν ὃν βάρβαρον. ὃν γὰρ δὴ ὑπόπτα ἔχομεν τὸν Ἕλλαδα πρήσσοντες καὶ σεσωθαίεσι, ὅτι Πέρσης αἰὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πολλὰ τὸν ἠῶιον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλάσσει, γνόφῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπ' ἑωυτὴν ποιήσασθαι. σὺ δὲ 276
δυνάμιός τε ἔχεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστη μέτα ἀρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἀλλὰ μὲν γὰρ ἡμυθίη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη σεσάγηται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ὑπεροῦσι· ἢν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, ὀλίγην τῆς Ἑλλάδος ἢν ὀλίγην, τοῦτο δὲ ἔσται δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταδρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει καὶ ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεαυτῷ τιμωρήσεις· τῷ δὲ εὖ βουλεύσαι τὰ πρήγματα τελευτὴ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ὑπὲρ ὃν βάρβαρον προθυμεόμενοι ἐλθεῖν· αὐτὸς δέ, ἐμοῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους ἔστης στυγνὸν, ὑποσκήπτοντός τε τὸν Δωριέως τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ἐποτρύνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ εὐπαρμήσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμοὶ εἵνεκα ἦλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι·

1 His verbis, quibus eos vehementer vrgebat, vſus eſt, 2 Quum ipſi petenti mihi aduerſus exerc. barb. ferre opem recuſaueritis. 3 Et obteſtabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægeſtanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates prouenerunt.

» Ὃ δὲ κατ' ὑμέας, πάσε πρήγματα ὑπὸ βαρβάροισι
» νέμεται. ἀλλ' ἔγωγε ἡμῖν καὶ ὧδε τὸ ἄμεινον κατ-
» έστη· νῦν δὲ ὅκως ὑμέας περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
» ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγο-
» νε. ἀτιμίης δὲ παρὰ ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώ-
» σομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος
» δισχιλίας τε τριήρεας, καὶ διςμυρίους ὁπλίτας, καὶ
» διςχιλίους ἵππον, καὶ διςχιλίους τοξότας, καὶ δις-
» χιλίους σφενδονήτας, καὶ διςχιλίους ἱπποδρόμους
» ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι σταπῆ, ἔστ' 10
» ἂν τὸ στρατόπεδον τὸ ἡμέτερον παρέξειν. ἐ-
» πὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπισχόμαι, ἐπ' ᾧ στρα-
» τηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων γενήσομαι
» τοῖσι βαρβάροισι· ἐπὶ ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν
αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. Τοῦ-
τα ἀκούσας οὔτε ἰώμενος ὁ Συάγρης, εἴτε τε
» πάσε, Ἦ κε μέγ' ὀιμῴξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-
» μνων, συδόμενος Σπαρτιήτας τὸν ἡγεμονίην ἀπα-
» ιρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλ-
» λὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὸν 20
» ἡγεμονίην τοι ὑποδεδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι
» βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἔασι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακε-
» δαιμονίων· εἰ δὲ μή, ἔα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ
δὲ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπῃ ὦ-
ρα ἀπειρημένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου, ὃν
» τελευταῖον σφι τόνδε ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατοίκτα ἀνθρώπῳ, φιλέει
» ἐπαναγκάζειν ὀργήν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑ-
» βρίσματα ἐς τὸν λόγον, οὐ με πείσεις ἀσχήμονα
» ἐς τὴν ἀμοιβὴν γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω προέ- 30
» χεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
» προέχεσθαι, στρατιῆς τε εἰκὸς πολλαπλασίης ἡ-
» γεμόνα, καὶ νεῶν πολὺ πλείονων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑ-
» μῖν λόγος οὕτω προσφορὸς κατίσταται, ἡμεῖς τοι
» τάδε εἰζόμεθα τοῦ ἀρχαίου λόγου· εἰ τῷ μὲν πρέζοι
» ἡμεῖς ἡγέοιμεθε, τῷ δὲ ναυτικῷ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἀρέ-
» σκει τὸ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τῷ πρέζοι ἐγὼ
» θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑμέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι,
ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν
δὴ ταῦτα προεθήκατο. Φᾶσας δὲ ὁ Ἀθηναῖ- 40
ος ἀμείβεται τὰ ἀμείβετο μὲν τοῖσδε,
» ὦ ἄγγελος τῶν Λακεδαιμονίων, ἀμείβου τοῖσδε, Ὦ
» βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεόμενοι ἡ Ἑλ-
» λὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δ'
» ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψῃς μὴ ἡγεμόνος τῆς Ἑλλά-
» δος, ἐπαινέομαι· ὡς δὲ στρατηγήσῃς αὐτῆς, γλίχεαι.

[1] Itaq; quantum in vobis est, omnia hęc à barbaris possidentur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. [2] nunc quoniam circumuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque leuis armaturæ, totidem sagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturũ me recipio. Sed ea lege hęc polliceor vt ego sim aduersus barbarũ Græcorum imperator: aliter neq; ipse venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, nõ tulit: sed, O quam eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu vero ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon vbi vidit verba Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationẽ, Hospes Spartiata, cõtumeliæ homini factæ solẽt irritare indignationem. verum tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumelioſe reddendam. Sed quando vos ita imperiũ amplectimini, multo me magis quã vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Ceterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantũ à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis, [3] Lacedæmonios anteuertens, ita respondit, Rex Syracusanorũ, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu vero prę te fers nõ missurũ te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas.

CLIX

CLX

CLXI

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet. *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium *&c. Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium anteuert.

[1]Iraque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus ſilentiũ agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro vtriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis vt vniuerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam vt Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim munus hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præeſſe claſſi volentibus non contradiceremus, alteri vero cõcederemus nemini. nam alioqui fruſtra [2] plus nauium quam ceteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſoliq; Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoq; exercitu aptiſſimum Homerus etiã [3] verſificator ait Ilium veniſſe: vt non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, [4] apud vos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ, ver ex anno illi [5] exaruiſſe. Cuius dicti ſenſus hic eſt, [6] quum conſtet probatiſſimã anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum iunuebat, quo Græcia priuaretur, quaſi quodam vere, quod illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus vt profectus in Peloponneſũ ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam vbi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus [7] biremibus Cadmum Scythis filiũ Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſeruandum quo caſura eſſet pugna: vt ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

CLXII

CLXIII

CLXIV

ὅσον μὲν ἐμὲ πρὸς τὸν Ἑλλήνων στρατὸν ἐδίου ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ὅπισα μὲν ἡμῖν ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς πρὸς ἔμε λέγεσθαι, ἐγὼ γὰρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος. ἐπεὶ τε ὁ ἁπάσης ἀπελαυνόμενος δέεται τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, οὐδὲ ἐγὼ ὁ Λάκων ἐστίν τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπίσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἔστι αὕτη γε μὴ αὐτέων βουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν. ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ αὐτείομεν, ἄλλῳ δ' παρίεμεν ἐπὶ ναυαρχέειν. μάστην γὰρ ἂν ὧδε πάσχοντες Ἑλλήνων στρατὸν πλεῖστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τὴν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δ' ἐόντες ἐμεῖναι ἀστοὶ Ἑλλήνων. τῷ δ' Ὁμήρῳ ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν, ὥστε οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἔστι ὧδε λέγειν τὰ ἐκείνου. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμῖν οἰκάτε τὰς ἀρχοντίας ἔχειν, τὰς δ' ἀρξομένους οὐκ ἐπί. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω ἔστε ὑπερφίαλοι ἔχειν ὅπῃ ἐθέλετε, οὐκ ἂν ἀθρόοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐκ τῶν σφετέρων ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιρῆσθαι; οὗτος δ' ὁ νόος τοῦ ῥήματος, ὃ ἐξελέλεγον. δῆλος γὰρ ὡς ἐν τῷ σφετέρῳ ἔστι ὅ ἔαρ δικαιότατον, καὶ τῶν Ἑλλήνων στρατηίης, τὸ ἐωυτῶν στρατιόν. στρεψαμένων δὲ τῶν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτῶν συμμαχίης, εἴπαζε ὡς εἰ ὅ ἔαρ οὐκ τῶν σφετέρων ἐξαραιρημένον εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ τοσῇδε τοιαῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνώαται ὁν βάρβαρον ὑπερβαλέεσθαι, δεινὸν δ' ἐν οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο ὑπὲρ Πέρσην ζευχθέντα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῷον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ, καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μάχην, ἢ πεσέεται· καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτοῦ δίδοσθαι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Οὗτος δὴ Κάδμος οὗτος, ὁ πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ τοῦ τὴν τυραννίδα Κόων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua vniuerſi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium retinuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro vtriſque ſufficere poſſe ſciebamus: iam vero, quum tu vniuerſo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt vniuerſum imperium*, nauale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem Lacedæmonio, permiſſuros. 2 *Legis* πας' ἄλλον, *non* πάρεξ λον. 3 Poeta 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellere*. ideoque Græciæ, quæ ſua ſocietate priuaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Nauibus quinquagenûm remorum.

οὗ Βεσσικῦδυ, ἐκεῖνό τε εἶ, καὶ δικαιότερος σοφίης, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχήν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τὸν μὲν δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῷδε τρόπῳ ἀπικόμενον, σχὼν δικαιοσύνῃ, τῷ οἱ αὐτὸς δοκέων σοφίῃ σοφὸς εἶναι, ἔπεμπε. ὃς ὅτι τοῖσι δοκιμωτάτοισι τῶν ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τυγχάνων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τὰ οἱ Γέλων ἐπέτρεψε πᾶσα, παρεὸν καταχέαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁκυδρομέειν ἐς Σικελίην, ἀπὸ πόλιος τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τόδε ὑπὸ τῶν Σικελίην οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἀρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε αὐτοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μούναρχος ἐξελαθεὶς ἐκ Ἱμέρης Τήλλος ὁ Κλεινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν ὃν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἐρήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τεσσεράκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. καὶ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγώσας, καὶ μάλιστα δὴ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ θυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγέ μιν ὅτι τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τήλλῳ γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὕστω δὴ οὕτω εἶπον τε θυμούμενον Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν τε ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τὰ αὐτὰ ἡμέρῃ ἑνὶ τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ τοὺς Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τοὺς Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα τὰ πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἑωυτὸν τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι. ὅτε γὰρ ζώοντα, ὅτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς. ὃ πολλῷ δὲ ἐπεξελθόντι διζήμενον Γέλωνα. Ἐγένετο δὲ καὶ αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο δὲ λέγεται ἐλθοῦσαν τὴν σύγασιν. ὁ δὲ

[1] satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vna cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum interuertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. CLXV Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone Æneside filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicũ & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorũ & Sardonũ & Cyrniorũ trecẽta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri caussa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniã. CLXVI Præterea aiunt iidem contigisse vt eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidẽ Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quũ conflixisset, prœlio victũ, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gentium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. CLXVII Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarẽt, (tandiu enim extractum fuisse prœliũ)

278

οὗ Ἐρυκίνων, τοῦ Βυρσίων

1 Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *vel, sed iustitiæ amore, ad verbum, Sed pro iustitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora [1] aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio, vt Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, CLXVIII tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam vt primo quoque die seruirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: ægreque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tœnaron ore Lacedæmoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore vt Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. [2] Itaque curauere vt hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & nauium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam ceteros ablaturos. quod etiã (vt mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem parauere, qua etiam vsi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem nõ attulissent, dixere sexaginta se triremes armauisse, sed per vẽtos etesias superare Maleã nequisse. [3] Atq; ita ad Salaminẽ se non cõtulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et isti quidẽ ita Græcos à se summouerũt. CLXIX ¶ Cretes autem,

ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐπὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ μάλων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ὅτι πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταλίζων· ἰδὼν δὲ τρωτὴν τῷ ἑωυτῷ γινομένην, ὡς ἔτυχε θύων παρίδων τοῖσι ἱεροῖσι, ὥστε ἑωυτὸν ἐς ὁ πῦρ. οὕτω δὴ καταχανθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα ἔς-τε εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν οἱ ἔρξασι, τοῦτο δὲ, μιήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδονίοισι Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δ' τάδε ὑποκεινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτοις παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ πρυτάνεις μὲν ἐπέσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὐ σφι περιοψόμενοι ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλώσονται τῇ στρατῇ τῇ ἡμερέων) ἀλλὰ πομφρητέον εἴη ἐς ὅ δυνατώτατον. ἐπεκρίναντο μὲν οὕτω ἐπιεικέως. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νεώντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ πρὸς Πύλον καὶ Ταίναρον τῆς Λακεδαιμονίων αἰεκώκλουν τὰς νέας, προσδοκέοντες καὶ οὗτοι ὃν πόλεμον, ἢν πεσέεται· ἀβουλιέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ἐπιβοηθέεσθαι, δοκέοντες δὲ ὃν Πέρσην, καταχρήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὧν ὁτιτνδες ἵνα ἔχωσι πρὸς ὃν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προσκαλεσαμένων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς ὃν πόλεμον τόνδε, ἔχοντες δυνάμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες δῶ, ἀλλὰ πλείστας, μετά γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι σφαπιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποδύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάδε γὰρ αὖ καὶ ἐγνώσθη, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰσθομένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρώσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων αἰέμφι ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γνώεσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέεσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

[a] Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρακούσιοι.

CLXIX

1 Adolentem in pyra ingenti: 2 Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, vt possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro, aduocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naues suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, aduersum te ire n. 3 Atque ita factum fuisse vt Salaminem non peruenirent: & quòd à pugna nau ali abfuissent, in eo se minimè malitia vlla vsos fuisse.

ἐπὶ τὰ σφέας παρελήμβανον οἱ ὀπὶ τάπισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐπείπαν τοι δὲ πέμψαντες κοινὴ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἢν θεὸν ἐπειρώτων εἰ σφι ἄμεινον γένεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη
» ἀπεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅπι μέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
» ἐκ τοῦ Μενελάου πυρφορημάτων Μίνως ἔπεμψε,
» μυρίων δακρύων. ὅπι οἱ μὲν οὐ συνεξεπήξαν-
» το αὐτῷ ἐν τῇ Καμίκῳ θανάτου χρόμενον, ὑμῖς δὲ
» κείνοισι τίσιν ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν ἀπ' ἀν-
» δρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπ- 10
ενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς πομπῆς. Λέγεται γὰρ Μίνωα ἐπὶ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀπο-
279 θανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· δὺς δὲ χρόνου Κρῆτας, θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πόλιας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπίκεσθαι μόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν τε ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν νῦν ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο) τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἑλεῖν, οὔτε προσαιρεθέντας, λιμῷ συνεχεῶς, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰήπυγίην γενέσθαι πλόους, ἐκπεσόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (οὐδεμίην γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑέλην τὴν πόλιν κτίσαντας, καταμῆναί τε καὶ μεταβαλέσθαι, αὐτοὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, αὐτοὶ δὲ τοὺς εἰπείρους νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑέλης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ὀξέως αὐτοὶ, προσεπταίσαντες μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος τοῦτο δὴ ἐγένετο πολίτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ἀπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπενεχθέντες πρηγὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τεσσερακόσιοι καὶ χίλιοι οὗτοι. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ὀπίσω ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο τοῦτο. ὅσπερ οὗτος ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίνους, τῷ λόγῳ μοι παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας ἀμφοτέροις Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι

post quam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputare vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illis mulierē è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferēdo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tēpore omnes Cretes, prēter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cū magna classe in Sicaniā traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, [1] quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terrā fuisse eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [2] cōtinenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuiū adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complures; statuas in Olympia consecrauit. [3] Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

CLXX

CLXXI

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii &c.

Troia

Troia reuersos vna cum suis ouibus fame pestilentiaque correptos, iterumq; desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia ani-
CLXXII matos cohibuit. ¶ At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitassent. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuncios ad Isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendũ. Ad quos postquam venere nuncii Thessalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicũ ingressum custoditi expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante ceteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullã potestis iniungere necessitatem.[1] Nulla namq; fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis comparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quę
CLXXIII Græci illuc mittendũ decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendũ. Exercitus, vbi coactus est, per EVripum nauigauit. Qui postquam ad [2] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum qui ab inferiore Macedonia Thessaliã fert, iuxta amnem Peneũ inter Olympũ & Ossam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Thessalorũ equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidẽ, EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquã [3] nõ esset è regio genere: ex Athenien sibus autẽ, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati sunt. aduenerũt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, suasũ eis vt illinc decederẽt, ne in illo ingressu perstãtes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multi-

ἀπὸ νοσήσασι ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν ἡμέαν καὶ αὐδῖσι καὶ τοῖσι πρόβασι. ἐς τε δεύτερον ἐρημωθεῖσα Κρήτης μετὰ τῶν ἀποίκων, τρίτοισι αὐτῆι νῦν νέμεσθαι Κρῆσι. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἀποτρέψασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους πομπὴν ποιέειν Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ἀπὸ μὲν ἀναγκαίης τοιῆσδε ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἐώλπεε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῶν Ἰσθμῶι ἔσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τάχιστα τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὸν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα Ἑλλὰς ὁτὸ σκέπῃ τῶι πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμβουλεύσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἴστε ἅδε ἡμέας ὁμολογήσειν τῶι Πέρσῃ. οὐ γὰρ τοι προδεδομένους τοσοῦτο προδὺ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μοῦνους προ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ εὖ βουλομένοισι, ἀναγκαίην ἡμῖν ἐοῦσαν μὴ οἷοί τε ἐσμὲν προφέρειν. οὐδαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὖτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὸν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀποικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιίης ἐς Ἅλλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς ἰδίας αὐτῶι καταλιπών. καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὸν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε καὶ Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὁπλίτας συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρηνίου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, ἐὼν οὐ τῶν βασιλητέων· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνὴρ Μακεδών, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῆι ἐσβολῆι, καὶ παρὰ πηδῶν ἵππου τοὺς στρατηγοὺς

ὁπλίτας

280

1 Nullo enim modo necessitas impotentiã superare potest. *Vt accipiamus* impotentiam *pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quo id facere non possit.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro iisdem verbis,* Ἄλλου τῆς Ἀχαιίης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addunt negatiuam particulam.*

σημήναντες ὁ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοι σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι φίλους ἐφαίνετο εἶναι ὁ Μακεδών) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσαντας μὴ οὐ πείθοντο, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὸν αὐτὸν Μακεδονίην ἀμφὶ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβαίντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὀπίσω ἐκ τῶν νεῶν, ὁπίσω ἐκπλέουσι ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐσβολὴ, ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατὴ, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἤδη ἐόντος ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν τὸ δεύτερον, οὐδέτι ἀνδροισταλῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφάνησαν τοῖσι βασιλέϊ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπείτε ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥν τε στρατεύωνται ἐν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώρησι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στενοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὸν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἤπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. Ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὸν ἐσβολὸν, μὴ σφαρίσειαν ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ἐπὶ γῆς τῆς Ἰαπυγίδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. Ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυθέσθαι τὰ κατ' ἑκάτερους τὰ κατ' ἑτέρους εἰκός. Οἵτε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τὸ μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ ἀρέος συνάγεται ἐς στεινὸν τέρεν, τὸν μεταξὺ νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ ἀμφὶ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμιπλέθρου· οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν· κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐοῦσα ἁμαξιὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Φοινίκα ποταμοῦ, ἀμφὶ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιὸς μούνη μούνη. τὸ δ' ὄρος τὸ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, αἰατῆνον ἐὸν τῷ Οἴτῃ. τὸ δ' ὄρος τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ὁδοῦ, ἁλαπαδνὸν καὶ ἐπικατάκλυστον καὶ τενάγεα.

multitudinem terreſtrem nauticamq; indicando. Horũ conſilio Græci (nam & bene ſibi conſuli, & bono erga ipſos animo Macedo eſſe videbatur) obtemperauerunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id ſuaſiſſe, quod audierant alium etiam eſſe in Theſſaliam ingreſſum per Peræbos, in ſuperiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quà & tranſiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regreſſi, rurſus ad iſthmum ſe receperunt. Hæc fuit in Theſſaliam CLXXIV ſumpta expeditio, dum rex in Europam ex Aſia tranſiturus erat, & Abydi iam agebat. A ſociis autem deſerti Theſſali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos tranſiere vt in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint vtiliſſimos. ¶ Græci CLXXV autem ad iſthmum reuerſi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, conſultabant & qua ratione bellum gerendum ſtatuerent, & quibus in locis. euicitque hæc ſententia, vt præſidio aditũ Thermopylarum cuſtodirent, quippe qui videbatur & anguſtior quam ille Theſſaliæ, & ſolus ipſorum terræ propinquior. Nam ſemitam qua Græci intercepti poſtea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius[1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hoſtis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus tranſiret in Græciam, vtque claſſis proueheretur in Hiſtiæotidem oram ſuper Artemiſium. Hæc enim loca inter ſe vicina ſunt, vt audiri vtrinque poſſint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita ſe habent: Arte- CLXXVI miſium quidẽ à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui eſt inter inſulã Sciathum & continentem Magneſiæ: ab anguſtiis autem EVbœæ iam Artemiſium excipit litus, in quo eſt Artemidis, *ideſt*, *Dianæ*, templũ. Ingreſſus vero in Græciam per Trachinem, vbi arctiſſimus, dimidii iugeri eſt. quanquã ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante poſtque Thermopylas: iuxtaque Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumen Phœnicem, prope vrbẽ Anthelã ſolùm agendo vehiculo via ſufficit. Thermopylarum autem quod ad heſperum vergit, mons eſt inacceſſus & prærupti præcipitii, protentus vſque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis.

1 Quam peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.

In hoc

In hoc autem ingressu sunt θερμὰ λουτρὰ, *id est, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id est, ollas*, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quem olim πύλαι, *id est, portæ*, erant. Eum autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio imposito se tutabantur: aquamque illam calidam ingressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visū est illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumentari Græci
CLXXVII statuerant. Et hæc quidem loca visa sunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atq; ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neq; equitatu vti possent, ibi illos Græciam inuadentes excipere statuerunt. Postea vero quā Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sunt: peditatus ad Thermopylas insidē-
CLXXVIII das, ceteri mari, ad Artemisiū. Dum autem Græci (vt cuiq; præceptum erat) propere ad succurrendū tendunt, interea Delphi deum consuluere, de seipsis pariter & de Græcia soliciti. His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicauere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.
CLXXIX ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas recta misit in Sciathum, vbi erāt tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum
CLXXX nauibus, in fugā se proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde strenuissimum quenque propugnatorū eius ad proram adductum,

ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· ὑπὸ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐλῶνι. ἐδεδμητο δὲ τεῖχος καὶ ταύτης τῆς ἐσόδου· ὑπὸ μὲν γὰρ παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες δέος τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τιμωρῆσαι ἐκτέατο. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τὸ πρόσθεν φυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ δὴ ὕδωρ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐς τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαράδρωδες ἐὸν ὁ χῶρος· πολλῷ μὲν χαμευνέων ὕλωι ὄχως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώρην. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη κατὰ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτίσεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶδε φαίνοντο ἐπιτήδειοι. ἄπορα γὰρ προσκεφάλαιοι καὶ βαρβαρολαθέες, ὅπου οὔτε πλήθεϊ ἔξουσι χρέεσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Γέρσωι ἐόντα ἐν Γιρεΐῃ, ἀφαλυθέντες ἐκ τῆς Γαβρου, ἐς ἐπυνθάνοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον ὡς ἐπὶ τοῦτο· Δελφοὶ δὲ ἐν τούτῳ ἐν χρόνῳ ἐγένοντο ἐν ἀπορίῃσι, ἐν τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδήσαντες. καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι· μεγάλης γὰρ τύχης ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοῖσι δὲ δεξαμένοισι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶδε ἐλευθερίοισι, ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαπίλαντες, χάριν ἀθανάτου κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπεδέξαντο ἐν Θυίης, (τῆς ἀπὸ ταύτης τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ ἱερὸν ἐστί, ἐπ' ἧς ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίησι σφέας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ τὸν χρησμὸν ἐπὶ τοῦτο τοῖσι ἀνέμοισι ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νησὶ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι δέκα, ἧς Σκιάθος· εἶθα ἔπαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλλωΐδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινέη καὶ Ἀττική. προεῖδόν τε δὲ τοῦτο νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τοῦ ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπιπλώοντες οἱ βάρβαροι· καὶ ἔπεφτα τῶν ὁπλιτέων αὐτοῦ δὴ καλλιστεύοντα ἀγαγόντες, ὅτι τοῦ πρώρης τοῦ νεὸς

281

1 *Videtur totum hunc locum aliter legisse, aut non intellexisse.*

ἔσφαξαν, ἄριστον δίξιον ποιούμενοι ὧν εἶλον τῶν Ἑλλήνων τοῦτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ τοὔνομα ἦν Λέων. τάχα δὴ αὐτῷ καὶ τοῦ ὀνόματος ἐπῆν. ἡ δὲ Αἰγινητέων, τῆς ἐστρατήγεε Ἀστωνίδης, καὶ πολλά σφι πόνον παρέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενόου βοιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ἐν τοῖσι τηνικαῦτα ἡμέρῃσι· ὃς, ἐπείδη ἡ ναῦς ἁλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἄρας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεβάτευον τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐπείπερ ἐποιήσαμεν ἐπλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰῶντο τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καὶ ἐλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπιδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, ἐπείπερ δὴ τοῖς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ἐπείπον ὡς ἀνδραποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐστρατήγεε Φίρμος, αὐτὴ Ἀθηναίη Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἔξω κέλλει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τὴν μὲν σκάφος ἐκόμισαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὐ. ὡς γὰρ δὴ πάντα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποδρώντες, κατὰ Θεσσαλίην πορεύοντο ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύόμενοι πυθόμενοι ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους καὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δεκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν ἐς τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἔόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὡς σφι τὸ ἔρμα ἐπέθηκαν, χρισάμενοι ὅτι τὸ ἔρμα, ὁρμηθέντες αὖτις ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἔμπλεον ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρας, παρέντες μετὰ τὸν βασιλέος ὀξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο ἔον ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πυθόμενοι δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ὀξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ὅτι Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασταναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου ἦν Θερμοπυλέων, ἅπας τε καὶ κῶν ἔην ὁρατός· ἦν πλῆθος ἔην τηνικαῦτα ἔτι (ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Æginetica vero, cuius trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, [1] quod eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [2] dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed CLXXXI spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindoneq; byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [3] ac probe obseruantes: quum alios quos in eadem iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad o- CLXXXII stia Penei, impacta est: qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque nauem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seq; Athenas receperunt. Huius rei per [4] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EVripum tutandũ, relictis per edita EVbœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis CLXXXIII autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, [5] vbi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. [6] Ad CLXXXIV hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum

1 Quod ea veheretur Pyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum ceteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit πυρσῶν vt & vet. cod. habent, non πισσῶν.* 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequutum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem vsq; & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (vt ——

ego

ego ſupputando inuenio) mille ducentarum ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis; & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus conſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſq; ac decem. Adiiciam autem huic & ſuperiori numero[1] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia.* Hæc igitur erat claſſis ex Aſia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuerſum, & præterea ſeptem millium ſexcentorum decem. Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummã redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictũ eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui
CLXXXV in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thracię obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicũ, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perębi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationũ reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia,* fuiſſe: quę myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſũma virorũ pugnantiũ ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcẽti ac
CLXXXVI decem. Hoc autem tanto pugnatorũ

ἐγὼ συμβαλεόμενος δύ ἐίσκω) τόσον· τ̃ μὲν ἐκ τ̃ νεῶν τ̃ ἐκ τ̃ Ἀσίης ἐυσέων, ἑπτὰ καὶ δεκησίων, καὶ χιλιέων· τ̃ μὲν ἀρχαῖον ἑκάστων τ̃ ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τεσσεράς καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ ἑξακισχιλίους, καὶ τρεῖς, καὶ δεκησίους τε καὶ δέκα. προσθήσω δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἐν τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τὰς ἐκ τ̃ πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἢ ἀυτίων ἢ ἔλασσον ἂν οἰδόκεσκε ἄνδρας εἶναι, συνελέχθη δ' ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τεσσίλια. ἦσαν δὴ ὧν ἄνδρες ἀν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τ̃το μὲν νυν ὅ ἐκ τ̃ Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἔπεφσι ὅτι ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατονταπάδες ἑξ, καὶ δεκάς. ὅ δ' πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατ̃ μυριάδες ἐγίνοντο· τ̃ δ' ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ ἔτι τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαυνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό, τε ἐκ τ̃ νεῶν καὶ τὸ πεζὸ πλήθεος συνηθροισμένον, γίνε) δισχίσιαί τε μυριάδες, καὶ τεσσεράκοντα, καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατονταπάδες ἑξ καὶ δεκάδες τ̃ δικάς. δύο. τοῦτο μὲν ὅδε ἀυτ̃ τ̃ Ἀσίης στρατεύματος ἐξαριθμηθὲν εἴρη), αὐτὰ τε τ̃ θεραπηίης τ̃ ἐπομένης, καὶ τ̃ σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δ' δὴ ἐκ τ̃ Εὐρώπης ἀρχόμενον στρατεύμα, ἔτι προσλογιτέα τούτῳ πρωτὶ τῷ δεξιθμημένῳ. δοκησιν δ' ἐφλέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τ̃ νήσων τ̃ ὑπικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τούτεων τ̃ νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζὸν δὲ, ὃν Θρηίκες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἐορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ ὁ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὰ πρὸς θαλάσσῃ νέμονται· τουτέων τ̃ ἐθνέων, τεσσεράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται μὲν αἱ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τ̃ Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δισχίσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεφσι δ' ἑωυτῇσι ἑκατονταπάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. τὸ μαχίμου δ' τοῦτο ἐόντος

[1] ego coniectura aſſequor) ex nauibus quidem ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerant, millia ducenta & quadraginta vnum & quadringenti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naues numerantibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naues eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id eſt, ex nauibus quinquagenûm remorum;* ita rationem ineuntes vt fuerint in ſingulis octogeni viri, maiore numero minorem compenſante. *Id eſt, iis in quibus plures erant compenſantibus eos in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluiſſe ſignificare quod noſtrate lingua in re ſimili dicimus, L'vne portant l'autre. vel, Le fort portant le foible. Adeo vt locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præſertim quum ὅτι ſit pro ὅτι. q. d. In ſingulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud* τοὺς ἐκ τ̃ πεντηκοντέρων *reſpondet phraſi Gallicæ, Ceux des nauires, pro Ceux qui eſtoyent dedans les nauires.*

ἀριθμὸν τοσοῦτον, τῷ Δαρείου τῷ ἐπωμύλιον
τούτοισι, καὶ τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἑπο-
μένοισι, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅ-
μα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀν-
δρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ
δὴ σφέας ποιέω ἴσους εἶναι τούτοισι ἐλθεῖν, καὶ οὔτε πλέ-
νας, οὔτε ἐλάσσονας τούτων. ἑξακοσμύριοι δὲ οὗτοι
τῶν μαχίμων, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας
ἐκείνῃσι. οὕτω πεντηκοντάς τε μυριάδας καὶ εἴ-
κοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δα-
ρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗ-
τος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρ-
ξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλα-
κέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀρι-
θμὸν· οὐδ' ἂν ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτη-
νέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπο-
μένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴ-
ποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θώϋμα παρίσταται
τοῦ δοιῶν τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν σίτων, ἀλλὰ
μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτοῖσι θοὔμά μοι μυρι-
άσι τοσαύτῃσι. βοείσκων γὰρ συμβαλεόμενος, εἰ
χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ
μηδὲν πλέον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεο-
μένας ἐς ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ τρεῖς, τεσσεράκοντα τε
ἄλλους μεδίμνους, καὶ τετρακοσίους κατέφαγον. γυναιξὶ δὲ
καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογί-
ζομαι. ἀνδρέων δὲ ἐουσέων τοσουτέων μυριαδέ-
ων, καλλεός τε εἶνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς ἀντέων
ἀξιονικότερος ἦν αὐτὸ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.
Οἱ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ἐρμηθεὶς
ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν
αἰγιαλὸν, τὸν μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐοῦσα
καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν
ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου,
προσκρεσσαι ὁρμέοντο ἐς πέντον, καὶ ὀκτὼ νέας.
Τούτῳ μὲν τῷ ὕφεϊ ἐχώρεον οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ,
ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ἐούσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς
λῦσμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλήσποντίην καλέ-
ουσι οἱ

numero [1] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſeruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vſque ad Thermopylas. Hic eſt vniuerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque iumentorum ſarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. [2] Quo minus miror proditũ eſſe, fluenta quædam non ſuppeditauiſſe: magis miror vnde tot myriadibus cibaria ſuppetierint. nam ſubducta ratione comperio, ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœnicas, *id eſt, ſemodia*, non amplius accepiſſent, abſumpta fuiſſe ſingulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui ſinguli conſtant è ſenis modiis*: haud annumerando mulieres eunuchoſque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia eſſent, nemo erat qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipſo poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Nauales autem copiæ, poſtquam è ſtatione ſoluerunt, prouectæque oram terræ Magneſiæ tenuerunt, quæ eſt inter vrbem Caſthanæam & oram Sepiadem, primæ quæq; naues ad terram habuere ſtationem, aliæ deinceps in ancoris ſtetere, ad octauum vſque ordinem [3] intra mare procedentes, vtpote anguſtiore litore quam vt claſſem caperet: atque ita per noctem ſtetere. Sub ipſum vero diluculum, ex ſereno cælo & tranquillo quum mare efferbuiſſet, incidit in eam atrox tempeſtas, ac vehemens ventus ſubſolanus, quẽ Helleſpontiũ [1] un-

CLXXXVII

CLXXXIX

1 Non minorem ſed maiorem fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defeciſſe tot hominum millia: ſed quonam modo frumentum ſuppetierit tot hominum millibus; id vero mirum videri poteſt. Siquidem vt chœnicem frumenti quiſque in ſingulos dies acciperet, ac nihil amplius, ſubducta ratione inuenio centena dena millia medimnûm quotidie abſumi potuiſſe, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidiſſe, hoc eſt, deſtituiſſe exercitum tantum. Vide apud eundem De aſſe lib. 5, in quo ſit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.* 3 Πρόσορμοι νῆες vulgo exponitur, *Naues ſibi iunctæ ſcalarum inſtar alia poſt alias.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitãt. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsisque nauibus sese atque illas incolumes prestiterunt: at quas naues ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur *ἁρναὶ*, *id est farni*, quæ sunt in Pelio, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in vrbẽ Casthanæam, alias in Melibœam expulit. erat enim intoleranda
CLXXXIX vis eius. Enimuero feruntur Athenienses Boreã inuocasse ex oracu lo alio, quod eis redditum est, vt generũ suum ad sibi opitulandum inuocarent. Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generũ esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctũ iri tempestatem, inuocauere Boream, cui prius sacrificauerant, & Orithyam, vt sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumperent, quemadmodũ prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationẽ agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac
CXC clade qui paucissimas naues, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam. vt Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, maiorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humũ fodit, multa pocula aurea iecta, multa argentea percepit, thesarosque Persarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus. [4] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris caussa, quod erat filiis orba-
CXCI tus. Nauium autem onerariarum aliorumque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Vnde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

οἱσι οἱ ἀπὸ τούτων τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν ὧν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν αἶεμον, καὶ πίσι ἔτω εἶχε ὅρμου, οἵσι ἐφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀναπασαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσέβησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους, πρὸς ὄρεϊ Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ ἀπὸ αὐτῶν τῶν Σηπιάδα ἐπέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβεβάσσοντο. ὧν τε τὸν χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέω ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπικουρον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀθηναίην τῶν Ἐρεχθῆος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλόμενοί σφι τὸν Βορέω γαμβρὸν εἶ), καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέω καὶ τὴν Ὠρειθυίην, πμφρῆσαί σφι, καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δὲ ὧν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέω πρότερον, καὶ τότε σὺν αὐτῷ πρῆγμα κατεργάσασθαι. καὶ ἱερὸν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο πρὸς ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, πεντηκοσιέων οὐκ ἐλασσονας, ἀνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γεγονότι πρὸς Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρησιμὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαυσμένα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσια ἄφαρα χρήματα πρηϊβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, πάντα οὐκ ἀτυχέων, ἀρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ὧν γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχεος συμφορὴ λυπρὸν παισὶ τοκεῦσι γενος. Σίφνιοι δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθαρεισῶν, οὐκ ἐτῶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τὸ ναυτικὸν στρατοῦ μὴ σφι κακωθεῖσι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

1 Altum tenentes 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque inuocare vt sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & hũc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δ', ἐπομά τε ποιεῦντες, καὶ καταδοῦντες γῆσι τῷ δεύματι οἱ μάγοι, τοῖσί τε τάφοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἔπαυσαν τέλος τῇ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτοῖς ἐθέλων ἐκόπασε. ἵνα δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπαζθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τέταρτη ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν κατα- 10 cxcii
ἡμεροσκόποι δραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔσχετο ἐγίνετο, ἐσήμηναν πάντα τὰ γιγνόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, ἰθὺ τοῦ χοίρου ἔπλεον, ἐλπίσαντες ἔτι τοῦσι ἡπείρωτο δηλαδὴ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες
αἰπήεις ὀλίγας νέας σφι αἰπήεσσι ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοδεύτερον ἐλθόντες ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, σταυλόχεον, Ποσιδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατο τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔσχετο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον τοῦσι ἔπ' ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὸν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἴθεαν ἔπλεον
284 ἐς τὸν κόλπον τὸν ὑπὸ Παγασέων φέρονται. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεπαίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, αὖτε ὑπὸ τῶν ἔπλεον ἐς Αἶαν
ἶμμεν τὴν Κολχίδα. σὺν θυμῷ γὰρ ἔμελλον ὁρμισάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τὸ χάρμα οὔνομα γέγονε Ἄφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμων οἱ 30 cxciii
Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὕστατα πλέουσαι, πολλὸν ἔξω χωρεῖσαι, καὶ χῶρον κατεῖδον ἐν Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας· ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βαρβάροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τὰς πολεμίους, τῶν ἐξεστήκεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος
Θαμασίου Σανδώκης ὁ Θωὔμαντος· ὃν δὴ πρότερον ποτὲ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐν αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνέσταυρωσε, εὑρὼν τῶν βασιλέων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης δὶς χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· εὑρὼν δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς πρότερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλεὺς μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω ἔφυγε μὴ ἀπολέσθαι, θείῳ· τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisiones faciendo, & veneficiis incantando ventū, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificādo, tempestatem compescuerunt: siue aliter tempestas ipsa sua sponte cessauit. Thetidi autem ideo magi sacrificauere, quod ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidū. Et ventus quidem quarto die conquieuit. At Græcis diurni sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerāt. Quæ isti vbi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus conquieuit, & fluctus cōstrati sunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehentesque promontoriū Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est*, *dimisse*. Hoc in loco Xerxianæ naues stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe vltimę appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc caussam captum cruci affixerat, quod quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

cxciv

1 *Ipse alibi* haruspicinam facere *interpret.* 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν. *ad verbum*, *In pelagus erant immissuri.* vnde loco illi nomen extitit ἄφετα. *Potest autem* ἀφήσειν, *& aliter reddi. sunt enim qui* ἐς πέλαγος ἀφίειν *vertant*, In altum vela dare. 3 Quæ multo post alias soluerant, conspectis Græc.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci vbi vidêre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.

CXCV In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciti, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt.

CXCVI Cetera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule feciset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [2] non suffecit. Xerxi

CXCVII [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino cõsilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quã leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oraculo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberauit: eoque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit,

ἐς τὰς Ἕλλωνας καταπλώσας, ἔμελλε δὲ πολλῷ τεσσ- πλείονας
μᾶλλον ἀσφαλέως ἔσεσθαι, ὡς γὰρ σφέας εἶδον ταχέως πλαζομένους οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γνώμην ἁμαρτάδα, ἐπορμαχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον.
Ἑνὶ δὲ τῶν πλεόνων μὴ Ἀϊδώλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβανδέων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφέων τὰς ἕνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γνωμέρῳ κατὰ Σηπιάδα, μιῇ τῇ ταχείνῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τότε μὲν οἱ Ἕλληνες ἐξισωθέντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τοῦ Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς ὃν Κορινθίων Ἰσθμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἵνεκεν Σανδώκεα στρατηγέοντα ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ ἀγαγὼν ὁ πεζὸς στρατὸς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐσβεβληκὼς ἦν ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος ἐν τῇ Θεσσαλίης ἵππου· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλωτίδες ἵπποι ἐλίπουσι πολλόν. τὸν μὲν ὦν ἐν Θεσσαλίῃ πόταμον, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέσχε τῇ στρατιῇ ὁ ῥέεθρον, πίνομενος· τὸν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀπέσχε, εἰ μὴ φλαῦρος. Ἐς Ἄλλον δὲ τὸν Ἀχαιίης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τὸ δὴ βουλόμενοι πρὸς ἥδονὴν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ὅτι χώριον λόγου, τὸ καλέεται Φυλάκη ἐν τῇ Φθιώτιδι Ἀφλυσίῃ Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον σὺν Γῆς βουλεύσας· τὸν ἐπὶ ὃ ἐπιμηνίσαντες Ἀχαιοὶ προεθέσπισαν τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιόνδε· ὃς ἂν ἡ τῶν ἡμέων τούτου πρεσβύτατος, τούτου ὅτε πίσαντες ἔρχεσθαι τῶν πρυτανηίων, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχωσι· ἢν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἐξήσει, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε τι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτεων θύσεσθαι, δείσαντες, οἰχόμενοι ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ὅτε δὴ καταλθόντες, ἢν ἀλίσκωνται, ἐξελκόμενοι ἐς τὸ πρυτανήιον· ὡς θύσεσθαί τε ἐξηγέοντο, σιμώσι πᾶς πυκασθείς, ἀγὼ ὡς συν πομπῇ ἐξαχθείς. ταῦτα δὲ παθόντες οἱ Κυτισώρου τοῦ Φρίξου παῖδος ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τοῦ χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, ἐμελλόν μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο, ποιήσας δὲ ταῦτα, ἔθυσι ἐπιξενωθεῖσι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν θεοῦ ἐκ θεοῦ ἐκβαλὼν. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς τῷ δόξας ἐξενείκε,

1 Facile cepere. 2 Non suffecit. Fluuiorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditauit, sed parce tantum.* 3 Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαιίης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag.* 441. *pro eisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔργετο αὐτῇ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε. τόν τε Ἀθάμαντος ἀποτρόπαιον τοίχῳ ὁμοίως καὶ ὁ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ γὰρ τούτεων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλίδα κατὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχὴ αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, ἀπρὸς, τῇ δὲ, καρτὰ στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα κατεῖκληκε πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν ὧν πόλις ἐστὶ ἐκ θαλάσσης ἰόντι ἀπ' Ἀχαιίης, Ἀντίκυρα· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλη εἰκοσὶ καὶ διηκόσιοι σταδίους ἀνὴρ ποταμὸς ἐστὶ, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθολογέουσι βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέι κατὰ τὸν χῶρον ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλοι εἴκοσι καὶ διηκόσιοι σταδίους ἀνὴρ ποταμός ἐστι, τῷ οὔνομα καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. αὕτη δὲ ἡ χώρη τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν κατατείνει τὸ εὐρύτατον ἐστὶ πάσης τῆς χώρης ταύτης, καὶ

Mantienorum mille, totidem ex vtrisque : ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti : à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem
ccIII Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, ceteros autem socios propediem expectari : tutelam vero maris esse in Athenienſium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem : nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit : & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in
ccIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alii duces suæ quisq; ciuitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui[1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit : adeptus
ccV ex inopinato regnum. Nam quum duo forẽt ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnũ ad Leonidẽ peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiã. Qui dũ se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos[2] è primoribus viros, & quibus filii erãt: assumpseratq; eos Thebanos quorum de numero feci mentionẽ, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causſa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων. ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. πρῶτοι μὲν Ἀρκάδων ἀπὸ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐβοήθεον Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πάνστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, πρόσδοκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ἥν τ' Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γενομένῳ οὐ συμμέμιχθαι· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν, μέγιστα ὀφείλειν ὧν καὶ ὅτι ἐπαγωγότατα, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν αὖ. οἱ δὲ, ταῦτα πυθόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἔσαν μὲν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων· ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πρὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμενέος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυσσάου, τοῦ Λεωβώτεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγησίου, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιλείην οὐ Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Δίξω γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλαθε τὸ φρενοβλαβὲς τοῦ σώματος καὶ τὸ βασιλείης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἐόντος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τοῦτον ὑπὸ Σικελίῃ, ἦτοι δὴ ἐς Λεωνίδην αἰεὶ βασιλείη καὶ ἡλικίῃ πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (τοῦτον γὰρ δὴ νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε. Κλεομένεος θυγατέρα, ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας, ὑπολεξάμενος ἀνδρῶν τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. τοὺς λεχαίων ἄγων ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς ὄν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τοῦ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag. 350. de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Gamer.*

τούτοις ταῦτα δι' ἐπιτηδεύματος ἐποιήσατο Λεωνίδης μοῦνους Ἕλλήνων ἑωυτὸν ἀλογεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγήρατο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτοις μὲν τοῖς ἀμφὶ Λεωνίδεω πρώτοις ἀπέπεμψαν Σπαρτιήτας, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑστερέοντας. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώατο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γάρ κατὰ τοῦτο ὀλυμπιὰς τοῦτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὕτω δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι ὑπὲρ τῆς Θερμοπύλησι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώατο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πέλας ἐγίνετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, ὅτι Ἰσθμὸν ἔχειν τὸ φυλακῆ· Λεωνίδῃ δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πρὸς ἐπιστρατευόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτόθι τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτίων ὀλίγων περὶ ἑωυτῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀθροισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ παρεπέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πολλὰ μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον οἱ φυλακῆ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάθετο τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔχειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. Ταῦτα δὴ θωυμάζων ἐθωύμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάθετο. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ὅτε γὰρ οὐδεὶς ἐδίωκε, ἀλογίης τε οὐκ ὀλίγης ἐπλήσθη πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τὰ περὶ ὁπώπεε πρήγματα. Ἀκούσας δὲ Ξέρξης,

Leonides dedit operam vt Græcos ſumeret ſolos, quod eos maxime inſimulabat quod cum Medis ſentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an vna mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miſerunt Spartiatæ: vt his inſpectis alii ſocii in militiâ proficiſcerentur, neve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præcurſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingreſſum Perſa aduetabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. Ac ceteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum vt reuerſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autē ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrii, Leonides ſuadebat illic perſtandū, & nuncios ad accerſendas ſubſidio ciuitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam vt Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, eiuſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques vbi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur aſpicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animaduertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac ceteris omnibus plane cognitis, per ocium ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quę Xerxes audiens,

CCVI CCVII CCVIII CCIX

non

[1]non poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quē, vt venit, interrogauit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum aduersus Græciam proficiscerемur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ euentura prouidebam, derisui habuisti. sed quanquā mihi summum discrimen est aduersus te rex veritatē tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt. [2]quod scies, si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, [3]Pro vano me ducas, nisi hoc tibi vt ego annuo, vsu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduū Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorū atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans vt illos caperent viuos & in conspectū suum adducerēt. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque superuenientibus nihil tamen promouebant, etsi vehemēter ingruebant: palam facientes cū aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post, vbi Medi se ægre tutabantur, tū vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos [4]immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquā facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, vtpote [5]longioribus hastis quam Græci vtentes, & in locis angustis, vbi nullus

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι τῷ ὄντι ἀποκαλέοιντο ὡς ἀπολούμενοι καὶ ἀπολέσοντες τῇ δυνάμει, ἀπὸ (αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετιεμένου δημαρήτου τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα πυτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ πεπρωμένον τοῦτο τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μοῦνος καὶ πρότερον, “
ἐπεί τε ὁρμώμενον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, σὲ τῶν ἀνδρῶν ἐπιστέων. ἀκούσας δέ, γέλωτά με ἔθου, λέγοντα τὰ περὶ ὧν ἐν ὀφθαλμοῖσι πρήγματα τοιαῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν αἰτίη σοὶ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἥκουσι μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τὴν ἐσοδον, καὶ τοῦτο παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ὕπεστι ἔχουσι τοῦτο· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τοι κεφαλὰς κοσμέονται. ὑπίσχομαί τοι, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος αὐθέωπων τόσε βασιλεῦ ὑπομενέει χεῖρας αὐταδέμενον. νῦν δὲ πρὸς βασιλέων τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι πρὸς φέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. καίτοι τί δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δι᾽ τίνα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τὴν ἑωυτοῦ στρατιὴν μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ κεκάθαται ὡς ἀνδρὶ φύσῃ, ἐὼν μὴ τοῦτό τοι ἐκκεκηρυγμένος λέγω. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεί σφεας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείη τε καὶ ἀβουλίῃ δοκέοντες μούνους, μάλα, πέμπει ἐπ᾽ αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμῷ εἰλημένος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσσύοντο, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίτοι μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δὲ ἐποίευν παντὶ τεῳ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἀντέχοντο, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες ἐγίνετο ὁ συμβολὴ δὲ ἡμέρης. Ἐπεί τε οἱ Μῆδοι τρηχέως προσείποντο, ἐνθαῦτα οἱ μὲν ὑπεξέστησαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῇσαν τοὺς ἀθανάτους καλεόμενους βασιλέϊ, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε ὑπερτέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῶν τρηχέων τῶν Μηδικῶν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ

1 Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere vt reuera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem, si hos ceterosque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliā fore hominum gentem quæ contra te rex &c. 3 In me vt mendacem consule. *Vel, De me vt mendace statue.* 4 *Cur ita vocentur, supra exposuit, pag.* 410. 5 Breuioribus

287

ἐκκεκηρυγμένος λέγω
ταῦτα οὐκῆ
μενα εἶναι, καὶ δόκη.

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ὀπίσω ἀνδράσι μάχεσθαι ὀξέως ἐπισάμενοι, καὶ ὅκως στρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγοντες δῆλον. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπέσσαν. οἱ δὲ ἀπολαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον δυτικοὶ εἰς τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει αἰεὶ θυμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ὀλίγοι αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάτο προσβάλλοντες, ἀπήλασσον ὀπίσω.

Ἐν τούτῳ τῷ προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα ἀναδύμενον, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν οὐκ τὸν ἀγῶνα, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν ὕστερον ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταστρωματήσεσθαί τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνασείεσθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες τάξιν τε καὶ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ τὸ μέρος ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν ἄλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλασσον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος, πρὸς ἐχρήσατο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι δόξας βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφερέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαι ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τὸν τότε ὑποστάντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυλῆται, ἀπὸ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἆρχμόν ἐπεκήρυξαν· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημαίνω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδενὸς ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτεων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Οἰνέτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα τοῦτον τὸν λόγον, καὶ προσηνησάμενοι δῶρα· ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καθυφάσθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὅτι Οἰνέτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἆρχμόν, ἀλλ' ὅτι Ἐπιάλτῃ

προσόδοισι] προσβολῇσι

καθήμενον,

καθήμενον]

multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinẽ prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & cateruatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret.[1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt.[2] nam sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quum conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipitem CCXIII quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam caussam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis prœmio affectus est. Hũc in modũ Epialtes postea interiit. Est & alia quę fertur fama, Onetẽ CCXIV Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montẽ Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorũ pylagoræ non Onetæ & Corydali sed Epialtæ

288

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel. 2 Ita enim pugnabant vt qui existimarent, illos, vtpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia liciati sunt, quod scilicet eum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc caussam scimus se fuga proripuisse: postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum nouisset si in ea regione multũ diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circum-
CCXV duxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se confecturũ spondebat, probans, maiorem in modũ lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt: eoque inuestigato Thessalos deduxere aduersus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muris transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant.[1] Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset vtilis Meliensibus.
CCXVI Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta lapidẽ nomine Melampygum ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc est, malitiosorum sedes*, v-
CCXVII bi angustissimus callis est. Hac via atque ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerũt, à dextra OEtæos montes, ad sinistram terram Trachiniorũ habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terrã, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vl-
CCXVIII tro à Leonide acceptã obsidebãt. Hoc autem modo Phocenses Persas ascendisse animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (vt res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere.

τῆς Τρηχινίης, πολύτως κου ὁ ἀτρεκέστατον τυθόμενοι· τῦτο δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ κὰ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Οἰήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκώς εἴη. Ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ ταῦτα μηχανησάμενος δουῆος· κὰ κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τῦτον αἴτιον σάφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπ' ἐκείνου σχεπόμενα Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ταῦτα χαρὴς γενόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, κὰ τὴν ἐωυτῦ ἐξαπίνης Ὑδαρίνες. ὡρμήατο δὲ ταῦτα λύχνων ἅφας ἐκ τῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξῆδον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξελθόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ὅτι Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φραξάμενοι τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέψει τῦ πολέμου· ἔκ τε τόδε δὴ κατεδέδαπτο ἐοῦσα σόδην χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῦ Ἀσωπῦ ποταμῦ τῦ ῥέοντος ἀπὸ τῆς Ἀσωπαίης ῥεόντος, οὔνομα δὲ τῇ οὔρεϊ πύτῳ κὰ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, οἰκέτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων τοῖς Μηλιέσι, κὰ κατὰ Μελαμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, κὰ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ κὰ ὀ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν κὰ οὕτω ἐχόυσαν οἱ Πέρσαι ὑπερβαίνοντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ὄρεα δεξιὰ ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν δεξιῇ δὲ, τὰ Τρηχίνια. ἀμφὶ τε δὴ διέφαινε, κὰ οἱ ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τῦτο τῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς κὰ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται. ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, κὰ φυλάσσοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἱρητέων· τὴν δὲ διὰ τῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐδόκεον Φωκέες ὑποδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρεος, πᾶν ἦν δρυσὶ ὑπέπλεον) ἐὼν μὲν δὴ ἡσυχίην, ψόφου δὲ γινομένου πολλῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων ὑπὸ τοσῦτο χυμένων ὑπὸ τοῖσι πόσι, αἰεί τε ἔδραμον οἱ Φωκαέες, κὰ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, κὰ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐς θωῦμα ἐγίνοντο.

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέπω σφι φαίνεσθαι αἰτίξοον, ἐκπεπυσμένοι ἑωυτούς. ὑθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπός τις εἴη ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέπασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ θυσκοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὔρεος τὸν κόρυμβον, ὑπισάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν ἐκ χώρου, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὔρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ὑπ' Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ὀξαγγείλαντες τὴν Περσέων τὴν περίοδον, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηνα· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη ἀμφαινούσης ἡμέρης· ὑθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτὸ παρεσκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἐξ ἀρχῆς. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέος εἰμὶ, Λεωνίδῃ, ἐπεί τε ἤθελε τοὺς συμμάχους εὐνοίης ἀπογυμνοῦν, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν αὐτῷ κινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπαρτιήτεω εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ἤδη τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀπάσαν ἢ τὸ τοῦ Βαρβάρων, ἢ ὀν βασιλῆα σφέων ἀπολέεσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτρεσι ἔχοντα χρᾶ, λέγουσα ὧδε,

Ὑμῖν δὴ, ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐκπερθὲν ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθηται· ἢ δ' μὲν, οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος ἔρος.

quippe qui (vt in exercitu assueratū fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidās ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est[2] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquā in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses quū ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari aduersum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illucescente. Hīc inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendā suadebāt, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque vrbē se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio venissent. Ceterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animaduertit socios ignauos & inuitos esse ad periculum subeundū, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem speraſſe. Siquidē iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis oris.

CCXIX

CCXX

289

1 Quum enim nullum aduersarium sibi occursurum speraſſent, in exercitum inciderunt. 2 Cuias

Nam

Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Οὐ γὰρ τὴν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Ἀνηρείλιν. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἑ φημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδε ἕτερον λαχὼν πόντα δάσηται.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideriм solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abCCXXI isse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei vnicus erat, vna militantem CCXXII missum fecerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque vna cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophi- CCXXIII lus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, cõpendiarius magis ac breuioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere: & isti tanquam ad necem iam multo magis quã à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenq; cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. vnde multi eorũ in mare decidẽtes absumebantur, multo plures inuicẽ viui pculcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Ταῦτά τε δὴ ὀπτιλεγόμενον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μουνῶν Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.
Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γένηται. οὐ γὰρ μουνῶν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τῷ οὔνομα ἔκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἀναφαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ἦν Λεωνίδεω ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα τὸν ἑωυτοῦ μόνον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατέχει γάρ σφεας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ πιεζόμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου αἰγὰς τείλλοντος σπονδὴν ἐποιήσατο, ὀπτὴ σχὼν χρόνον, ἐς ἀγορὴν καὶ μάλιστα πληθώρην τῆς ὁδοῦ ἐποιέετο. ἦν γὰρ ἐπέσταλτο οὕτω ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα ἔσπιον, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὸ θνητὸν θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξῆσαν ἐς τὸ εὐρύτατον τοῦ αὐχένος. Τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δ', ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στεινότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πλῆθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπτιζον πάντα ἀνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἐν δὲ λόγος ἦν ἐν τοῖσι ἀπολυμένου.

1 Ac facere volentem vt id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes, ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι ὃν μέλλοντα σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων ὄυρεος, ἀπεδείκνυτο ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Διέφθαρτο μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τοιαῦτα ἐτύγχανε κατεστεῶτα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διέρραζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνόμαστοι, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀτοσσάνης θυγατρὸς Φραταγουνίης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, ὃν οἱ εἶχε πάντα ὃν ἑωυτῷ ἐπέδωκε, ὡς μούνης οἱ οὔσης παιδὸς τοκεύς. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτον τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπερεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ σφέων ἐγίνετο μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τοῦτο ἤκουσαν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθαῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο ὁ νῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν χῶμον πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ χῶμος οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ἔχων νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστηκὼς ὅτι Λεωνίδην. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι ἐσιεοῦσαι· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ὀπίσω ἐπιστάντες, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πρώτοι τὴν περίοδον. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος εἶναι Σπαρτιήτης Διηνέκης· ὃν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμεῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, συνθεμένου τινὸς τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίωσι τὰ τοξεύματα, ὑπὸ ἥλιον ἐὼν τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν ἀποκρύπτωσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἶναι). ὑπὸ δὲ, ὡς ἐξεπλάγησάν τε τούτοισι, εἶναι (ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πρῶτα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο τοῖσι αὐτοῖσι ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Τοῦτο μὲν καὶ ἄλλα πιστότερα ἔπεα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montẽ circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam lanceæ diffractæ essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorũ nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Ataarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisq; Arsamæi filius erat; qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumq; conflictu, vt Græci[1] ter hostibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousq; perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est: nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendã occupantes, addensati insedere cuncti; præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruẽtes, alii vndique circumuenientes & circumstãtes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint; præstãtissimus tamẽ extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodã Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorũ esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachiniũ hospitẽ nũciare, si Medi solẽ obducerẽt: se enim sub vmbra cũ illis, nõ in sole pugnaturos. Hęc & alia huiusmodi dicta

Φραταγουνίης

290

10 CCXXIV

20 CCXXV

CCXXVI

1 Quater

1 memo-

[1] memoratu digna aiunt Dienecem La-
CCXXVII cedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autẽ Dithyrambus Har-
CCXXVIII matidei filius. His eo loci vbi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic peregrine [2] *iacentes,*
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchon ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

[3] Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis
CCXXIX familiaritatẽ, inscripsit. Ex his trecẽtis duo, EVrytus & Aristodemus, feruntur [4] ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vna cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignauia remansisse: EVrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mandauisse: illum dato in agmẽ impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartã neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionẽ, tamen occumbere noluerit, necessario

Φασὶ Διλωέκεα ὃν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δ' ἐδοκίμεε μάλιστα τῶν οὐνόμα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθῆναι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔστασαν, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθεῖσι οἰχέσθαι, ἐπιγεγράφθαι γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγεγράφθαι. Τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦ ξεῖν', ἄγγελον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κ. ὑγιέμενοι
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ ταῦτα. τοῦ δὲ μάντιος τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῦ Μεγιστίη, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχὼν πολλὸν κτείναν ἀμφὶ ῥόον·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγεγράμμασι μὲν νυν καὶ τῇδε, ἔξω ἢ ὅτι τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπιγράψαντες. ὅτι δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ἐστὶ καὶ ξείνιον ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τουτέων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, ὡς μετεπιόντος τε ἦσαν οὐκ ὀλίγα στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς ὁ μέγιστον· ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοσέοντα, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι παρεόν σφι ταὐτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελήσαντε ὁμοφρονέειν. Ἀλλὰ γνώμη διεφέρετο, Εὔρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, καὶ ἐνδῦναι ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι ὃν εἵλωτα ἐς τὰς μαχομένας. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀπαγόντα, οἰχόμενον φεύγοντα τὸν, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, δι' ἀφθαλμιέων. Ἀριστόδημον δ', λιποψυχέοντα λιποθυμέων. εἰ μὲν νυν οἱ μοῦνοι Ἀριστόδημον ἀπολειφθέντα ἀπονοστήσαντα ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τῶν κομιδῆ ἡμέαθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μείζονα ζημίην ἐπιθεῖναι. νῦν δὲ τοῦ μὲν, ἀπολωλυίου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

1 Mnemosyna sui aiunt, *id est, monumenta.* 2 Iacere, 3 *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ἐπιγράμματα δύο νυν καὶ τῇδε, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτύονες εἰσὶ οἱ ἐπιγράψαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίου Σιμωνίδης ὁ &c. 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μιλτῶσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν
νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρ-
την, τὸν δὲ ἀπὸ στρατοπέδου, δόξαν αὐτῷ καταλαβεῖν
τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπο-
μεῖναντα ἐν τῇ ὁδῷ, ἀπιγμένα· ὃν δὲ συναγγε-
λόν αὐτὸ, ἀπιχθήμονα ἐς τὴν μάχην, ἀπιθέμενον.
Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος,
ὀνείδεός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτίμω-
το· οὔτε οἱ σὺν αὐτῷ ξυνεῖς ἔναυε Σπαρτιητέων, ὅτε δι-
ελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ὕστερον ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνε-
λάβετο πᾶσαν τὴν ἐπιεχθείσαν οἱ αἰτίην. Λέγε-
ται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίη-
ν τῶν τριηκοσίων τουτέων, ὠνομασμένον εἶναι Παντίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρ-
την, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι,
τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐξηγέετο, τέως μὲν μετὰ τῶν
Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὡς δὲ ἀναγκαίης ἐχό-
μενοι, τοῖς τοῦ βασιλέος στρατιῶν· ὡς δὲ εἶδον καὶ-
νώτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα,
τῶν ὑπομνημονίων οὕτω δὴ τῶν ἀπὸ Λεωνίδεω Ἑλλήνων ἐπειγομένων
ὀπίσω ὄρεα, ἀπιχθέντες τούτων, χεῖρας τε
προέτεινον, καὶ ἵππον ἔδοσαν τῶν βαρβάρων· λέγοντες
ὄντα ἀληθέα τὸν λόγον, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε
καὶ ὕδωρ σφι προέτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ· ὡς δὲ ἀναγ-
καίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπίκοιατο, καὶ ἀναί-
τιοι εἰσὶ τῶν τρώματος τοῦ γενομένου βασιλέϊ. ὥστε
ταῦτα λέγοντες προεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
λοὶ τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. οὐ μέντοι πά-
γχυ πάντα κατύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔλαβον οἱ βάρ-
βαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν πλέω αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν
προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτέων, κελεύσαντος
Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιληΐα, ἀρξάμενοι ἀ-
πὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ δὲ παῖδα Εὐρύ-
μαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες,
στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων,
καὶ σχόντα δ' ἄστυ τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ πε-
ρὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες ὧδε ἠγωνίσαντο. Ξέρ-
ξης δὲ καλέσας Δημάρητον, πρῶτα ἠρώτα μιν τά-
δε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαίεσθαι δὲ
τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω.
νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμό-
νιοι καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε
καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν
πολλὸν τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ πόλις πολλαί·

debuisse magnopere iratsci. Quidam hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque eius qui vna mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [1] quod eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux erat Leontiades, [2] vi retenti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicauerunt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas veniisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorū tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorū omniū magna est, & ciuitates multæ:

ccxxx

ccxxxi

ccxxxii

ccxxxiii

ccxxxiv

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt vna cum Græcis, necessitate adacti aduersus regis copias dimicarunt: at vbi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim [1] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: ceteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, vt-
CCXXXV pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem præuidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque ceteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium &
CCXXXVI ce- terę ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudent, vt & fortunato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis rèddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

Σὺ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι δὲ τῇ Λακε- «
δαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκταχιλίων «
μάλιστα· καὶ οὗτοι πρώτοισι εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι σφετέροισι «
μαχεσαμένοισι. οἵδε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, «
τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦ- «
τα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητοτάτῳ «
τῶν ἀνδρῶν τουτέων ὑπερβησόμεθα; ἴθι, ἔξηγέο. «
σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῶν βουλευμάτων, «
οἷα βασιλεὺς γενόμενος. Ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ
βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύσαί μοι πρόθυμος, «
δίκαιόν με σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυ- «
κῆς στρατιῆς νέας τεσσερακοσίας ἀποστείλειας ὅπῃ τιμὴ «
Λάκαιναι χώρῃ. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ὑπάκει- «
μένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα· τιμὴ Χίλων, ἀνὴρ « 292
παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη «
εἶ) Σπαρτιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυ- «
κέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεί τι προσδοκῶν ἀπ' «
αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι. οὔτε «
ὄν σφι φόλον προεῖδως, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φο- «
βεόμενος ἀνδρῶν φόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου «
ὁρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. πα- «
ρέσται δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηίου, σοὶ δὲ δεινοὶ ἔ- «
σονται σοί μὴ τῆς [illegible]ης Ἑλλάδος ἁλισκομένης ὑ- «
πὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης «
δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀθενὲς ἤδη ὁ Λακωνικὸν «
μοῦνον λείπεται. ἢν δὲ ταῦτα μὴ ποιῇς, τάδε τοι «
προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς «
στεινός. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πρώτων Πελοποννησί- «
ων σεσωμοσάντων ὅτι σοί, μάχας ἰσχυροτέρας «
ἄλλας τῶν ἐθελόντων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐ- «
κεῖο δὲ ποιήσαντι, ἁμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ αἱ «
πόλιες προσχωρήσουσι. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀ-
χαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτι-
κοῦ στρατοῦ στρατηγός, δείσας τε τὸν λόγον, καὶ
δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα, Ὦ «
βασιλεῦ, ἐρέω σε οὐδενὸς ἐνδεχόμενον λόγους ὃς «
φθονέει τοι τῷ πρήσσοντι, ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγμα- «
τα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρε- «
ώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι τῷ τε δυτυχέϊ φθο- «
νέουσι, καὶ ὃ χρέωσι συγγίνονται. εἰ δ' ὅτι τῆσι πα- «
ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυμάχηκασι τετρακό- «
σιαι, ἄλλας ἐκ θρασυπέδου τεσσερακοσίας ἀποπέμ- «
ψεις πρὸς πλοήιον Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί- «
νονται οἱ αὐτίπαλοι· ἀλλὰ ἢν ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς «
δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν ὁκό- «
σιοι ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ «

1 Lacedæmonio agro

» ὠφελήσει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος.
» εἰ δὲ διαφθερέεις, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος,
» οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτῦ δὲ πρήγματα εὖ, γνώ-
» μῃσι ἔχων τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ὀπιλέγεσθαι
» πρήγματα, τῇ τε στήσονται ὀν πόλεμον, πάντα τοι πρή-
» σσοισι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε
» αὐτοὶ ἑωυτῶν περὶ φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
» ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἢν ἴωσι ἐς πόλεμον, τάχιστα πέρ-
» σῃσι ἐς μάχην, ὧδέ τοι τὸ παρεὸν τρῶμα ἀπιεώ-
σαι. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαίμενες, οὔ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημά-
» ρητος δὲ λέγει μοὶ τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶ) ἐμοὶ, γνώ-
» μη μέντοι ἑωυτοῦ τάδε σοῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό
» γε ὑποδέξομαι, ὡς οὐκ βουλόμενος τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
» γμασι, τοῖσί τε λῳστὰ βουλευομένοισι, ἀμείνω τούτου
» γνώμην ἔχειν· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ οὐ πάντα
» τῇ αὐτῇ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ·
» οὐδὲ αὖ συμβουλεύοντος τὰ ἄριστα, πολίτης ἀ-
» νὴρ τὰ ἄρτια οἱ δοκέοντα εἶ) ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρό-
» σω ἀρετῆς ἀπήκοι (σπάνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξεί-
» νος δὲ ξείνῳ οὐ πρήσσοντι ὀδὶ μάλιστα πάντων,
» συμβουλεύοντός τε αὖ συμβουλεύσιε τὰ ἄριστα.
» οὕτω ὦν κακηγορίης πέρι τῆς Δημαρήτου, ἐοί-
» τος ἐμοὶ ξείνου, παρεκκεῖσθαί τινα τῶν λεγομένων κε-
λεύω. Ταῦτα εἰπὼν Ξέρξης, διεξῆλθε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς
τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε
ἀποταμόντας τὼ κεφαλὼ αἰκίσασθαι. δῆλά
μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ὡς δὲ δὴ
καὶ τάδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρὶ ἐθυμώθη ζώοντι Λεω-
νίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς ὃν νεκρὸν ταῦτα παρῄνεσε.
ἐπεὶ ἡμέας μάλιστα νομίζοισι τῶν ἐγὼ οἶδα
ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἳ
μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέλεστο ποιέειν.
Ἄνειμι δὲ ὀπίσω τὸν λόγον τὴν μοι πρότερον ὁδὸν ἐλι-
πον. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς ἐπέλ-
λοιτο ὅτι τῶν Ἑλλάδα, πρηχθεὶς, καὶ οὕτω δὴ ἐς ὃ
χρηστήριον ὃ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δή σφι
ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο ὦν τέ-
293 πῳ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος,
φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, καὶ ὃ οἰκὼς ἐ-
μοὶ συμμάχεται, οὐκ ἰῷ δύνοος Λακεδαιμονίοισι.

& inuicem terrestris vna iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitaueris. Hîc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibiipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendentem sibi cladem haudquaquã deuitabunt. Ad cc xxxvii hæc subiiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re coniecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet, [1] eumque male odit: cum tamen patrio solo nihil eodem consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eiq; consultanti optime consulit. Quapropter ab infectatione, qua in Demaratum vteris hospitem meum, posthac [2] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes lo- cc xxxiix quutus, inter cæsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundemque ducem esse, iussit [3] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cũ aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium excanduisse in Leonidem viuentem. Nam alioqui nunquã in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maxime soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eam cc xxxix narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regem aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis beneuolus

1 Eumque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimum, nisi summum virtutis gradum attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti &c. Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi. 2 Abstinere quemlibet iubeo. 3 Vel, Capus eius abscissum.

(vt &

(vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamẽ hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quod insultaret: Nam posteaquã Xerxes statuit aduersus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandũ: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod litteris exaratũ, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [1] ipsam rem interpretata, iubens cerã effringi. fore enim vt litteras in ligno reperirẽt. Ita ei auscultantes Lacedæmonii litteras repertas legerunt, easque deinde ad Græcos dimiserunt.

τὰ δὲ περὶ εἰκάζειν εἴτε δι᾽ νοίης ταῦτα ἐποίησε, εἴτε ἐκ καταχαίρων. ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατεῖν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λάθοι φανείς· ὁ δ᾽, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐς τὸ ξύλον τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν φρῆγμα παρέχοι τοῖσι τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέφρασε, ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κατὰ κελεύσαι, καὶ εὑρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. ἐφράσθη δὲ, ὡς ἔοικε, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animaduertisset, *vel, excogitasset.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ο ΚΑΛΕΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER octauus, qui inscribitur VRANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. τοῖσι δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσερήκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῆοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθησαν πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑβδομήκοντα. Ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατηλόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, λέγω, παρέξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. Ὃν δὲ στρατηγὸν ὃν μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, οὐδ' ἂν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἑστάναι στρατόπεδον. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅπως συμμαχήσῃ, ὡς ὁ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὑπερτρέπειν. αἰτησάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι προσεῖναι τῇ Ἑλλάδι· καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλὰς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἐμφύλου πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακίων ἐστὶ,

TQVE hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naues centum viginti septem præbuere, iunctis sibi Platæensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterq; pro se illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armauerunt: Æginetæ, [1] vndeviginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidē, cum totidē penteconteris, *id est, nauigiis quinquagenûm remorũ.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septē penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarũ quot quique præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarum vero præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta vnius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatę præbuerunt EVrybiadem EVryclidæ filium. Nam socii negauerunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: ceterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent: recte sentientes. Nam inteſtina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

294

1 Octodecim:

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnandũ putauerunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, iam de illius terra diiudicabant, superbiam Pausaniæ caussati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum
IV hęc posterius gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, vbi viderunt & multum nauiũ ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio[1] interiorem in Græciam. Quorum consultatione cognita, EVbœenses obsecrabant EVrybiadem vt aliquãtulum temporis præstolaretur, vsquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducem Athenienſiũ Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perstarent donec pugna nauali decerneretur.
V Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est iureiurando interposito: Tu vero haudquaquam nos deseres, quem ego maioribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EVbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum interuertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus
VI ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EVbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperent. Ceterum ex aduerso inua-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑπισχνουμένου ὧν αὐτῷ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶχον μέχρι οὗ κρεῖσσα ἐδόκουν αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Περσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, τοῦ φασιν τὸν Παυσανίεω ὕβριν προφερόμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοῖσι Λακεδαιμονίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐς Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἄπορον πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι τοῦτο δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, ὁρμώμενοι ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γινόντες δὲ σφέων οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω τοῦσμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκκομίσωνται. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβούλευτο, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα δῶρα μισθῷ προτείνοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες, περὶ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης πρὸς Ἕλληνας ὑπισχνεῖται ὧδε ποιέειν· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοὺς πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῷ δῆθεν δώσων. ὡς δὲ οἱ καὶ ἐπείθετο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγός, τῶν λοιπῶν ναυαρχεόντων, Φάμενος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ παραμενέειν· περὶς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύγε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπί τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ Βασιλεὺς δῶρ τι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιποστρατιὴν τοῖς συμμάχοις. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὀπίσω τὸν νέα τοῦ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πλησθέντες δώρεισι, ἀναπεπεισμένοι ἔσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέεσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλαίθετο δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἐπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων, ὅτι τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καλέμενοί τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἀναιμωτὶ χρεώ. ἐλύετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην γενομένην ἀπίκέατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι τὸ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δ' αὐτοὺς ἰδόντες, ὁρμήσαντο ἐς ἐπιχείρησιν εἰ χοῶς ἕλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τοῦ αὐτίκα πρὸς-

1 In Græciæ interiora.

1 Ἀδείμαντος
2 παῖπε δείροισι ἀναπ.

πλώειν ἔχοντα σφι ἐδόκεε, τῶν δὲ εἵνεκα· μὴ κακὸν ἰδόντες οἱ Ἕλληνες τὰς πλοίους, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε διώξειν καταλάβοι. ἦν ἔμελλον δὴ τοῦτο ἐκφεύξεσθαι. ἐδόκεε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τὸν ἐκείνων λέγω, ἐκφυγόντα τὸν ἐκπρὸ γενέσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανήσατο· τῶν νεῶν ἁπασέων ἀποκρίνας δικαίους, τὰς εἶπε μάλιστα ἔξω ἔχειν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθεῖσι τοῖσι τῶν πολεμίων τὰς πλούσας Εὔβοιαν, κατά τε Καφηρέα, καὶ τὰς Γεραιστόν, ἐς ὃν εἶσι τὸν, ἵνα δὴ τὰς ἐλαύνοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ἐπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφῆς δὲ ὑπεκπρούλυσι ἐξ ὀπίσω. Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐνόεον ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπιδήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ ὁ σφέτερος ἐπιμὰς σφι ἔμελλε φανήσεσθαι τῶν τὰς πλεούσας, ὡς ἐπέντων. ταύτας μὲν δὴ ἀπέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν Λήμνῳ Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ τοῦτον ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνδρῶν ἀρίστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γλυμένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ αὐτὸς ἐκερδάλεο. ἔτι δὲ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε πάλαι καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ ὁ ἀθλητὴς ἐπ' ἀνίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενα ὄντα ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐς Ἀφετέων ὁρμὴς ἐς τὸν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅτι ὁ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα μάλιστα ἐξ θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μέντοι καὶ ἄλλα ψευδέσι ὁμοῖα εἰκελα τοῖσι τοῦ αὐδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. τοῖσι μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὅτι ὁ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς ἀπωσαμένας τῶν νεῶν τοῖσι Εὐβοίας. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας, περιέσθαι, καὶ ἀπρυλίῃ τῇσι τοῖσι πλεούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐδείς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωον ὅτι τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν

dendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obuiam tendentibus, fugam capeſſerent, [1] noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem euaderet. Igitur VII ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræſtum ad EVripum, ne circumuehentes EVbœam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obſepientibus, reliqua vero claſſe ex aduerſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naues miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de ſuo aduentu. His circummiſſis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidã VIII Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus vrinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias iampridẽ in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc tranſierit. demiror tamen ſi verum eſt quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare ſubiſſet, non prius emerſiſſe quam ad Artemiſium peruenit, octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenisſe. Is vbi eo peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauium ad circumeundam EVbœam dimiſſarum. Hoc illi IX audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, vbi nemo ſe ex aduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo ipſi feruntur in barbaros, animo expe-

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim euaſiſſent. quum tamen, vt quidem illi conſilium inibant, ne igniferum quidẽ fuga ſuperesſe oporteret. *Q. d. Rationem enim inire volebant qua omnes ad vnum in ſuas manus venirent & ne igniferum quidem elaberetur. Eſt enim τῷ αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faiſoyent leur conte.*

riundæ

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
X in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum nauibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes,& ipsi naues educunt, sperantes facile se illos ire interceptum.merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naues, suas vero multo plures atque velociores.itaque præ contemptu illos in medio concludunt.Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quod viderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent esse rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat , pro se quisque adnitebatur vt ipse primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athe-
XI nienſibus ſermo atque reſpectus. Græci, vbi eis ſignum datum eſt, primùm conuerſis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt:deinde ſecundo ſigno dato,opus capeſſunt,quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi , & à fronte: mox triginta barbarorum naues excipiunt, in quibus & Phila onem Cherſis filium,Gorgis Salaminiorum regis germanum,& in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauem hoſtium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æſchrei filius : idemque palmam rei bene geſtæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi ſuperiores eſſent, interuentu noctis diremptiſunt: & Græci quidem ad Artemiſium reuecti , barbari vero ad Aphetas , multo maius opinione ſua certamē experti. In hoc prœlio,ſolus è Greeis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu ſoli in
XII Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æſtatis) immenſa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu cōſternabantur, credentes ſe eſſe vtique perituros, vt qui in tantum malorum

αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὀρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μᾶλλον ἐπεικαιτες, ὑπῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας ὑπερβάλλεσθαι ῥηϊδίως αἱρήσειν· εἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. Τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμφοτον πλωΐμους, καὶ ἅμα φρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὖ νοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀεκόντες τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ὀπίσαμβοι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἀπονοστήσει· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι) τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἐπὶ τῷ γινομένῳ, ἄμιλλα ἐποιεῦντο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλὼν, δῶρα παρὰ βασιλέος λήμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἐπὶ πλεῖστος ἦν τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, δύπρωρα τοῖσι βαρβαρικοῖσι γινόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήλασαν· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο τὸ ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἀνθεῦτα τεσσερήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ δὴ Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα δὴ Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα· πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε αἀὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ ὁ ἀριστεῖον ἔλαβε τοῦτο. περὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐτεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ὅτι ὁ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος μισθοῦ τῷ σφὼ βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο ὁ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χώρην ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς δὲ ἐφθίνη δὴ ἐγίνετο, ἐν μὲν τῇ ὥρῃ μέσον ἦρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ὑπεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ περί τε τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐπαράσσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατίσταντο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id eſt,Res naufragio demerſa.* 2 Nauium proris aduoluebantur,

ἦκον. ὡς γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας ἐκ τε τῆς
ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γιομένου κατὰ Πήλι-
296 ον, ἐπελάβε ναυμαχίη καρτερή· ὡς δὲ τῆς ναυ-
μαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ
κατὰ θάλασσαν ὠρμημένα, βρονταί τε σκληραί.
καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ τα-
χθεῖσι αὐτέων ὡς περιπλώειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ ὡρ ἐοῦ-
σα νὺξ, πολλὸν ἦν ἐπ' ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν
τοῖσι φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι
ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών
τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ χείλεα τῆς
Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες
τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον τοῖς περὶ πέτρας. ἐποι-
έετό τε πολλῷ ὑπὸ θεοῦ ὄκως αἱ ἐξισωθείη τῷ Ἑλ-
ληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὕτω
μὲν ἐν τοῖσι περὶ τὰ χείλεα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.
Οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι
σι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας·
καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄ-
γειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθε-
ον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ
σφέας ἐπέρρωσαν ἀπιγμέναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην
ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν
Εὔβοιαν πρῆγες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γε-
νομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥ-
ρην, πλώοντες ἐπέπεσον τοῖσι Κιλίκῃσι. Ταύτας
δὲ διαφθείραντες, ὡς ὑφορμίη ἐγένετο, ἀπέπλω-
ον ὀπίσω ὅθι τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ
δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων,
νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρ-
ξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἕλληνας
μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ προθυμηθέντες, κατὰ μέ-
σον ἡμέρης ἀίσσειν τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς
αὐταῖς ἡμέραις τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ
τὰς περὶ τὴν μαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς
ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τὸν Εὐρίπου, ὡς-
περ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν.
οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὄκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν
Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δὲ ὄκως ὁ Ἑλληνικὸν
στράτευμα διαφθερέουσι, τῆς πόρου κρατήσουσι.
Ὡς δὲ τάξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλλη-
νες ἀτρέμας εἶχον περὶ τὸν Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ
βάρβαροι μισυοειδὲς ποιησάντες τὸν νεῶν, ἐκυ-
κλεύοντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες

deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quę ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarum in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox contigit. At iis XIII quibus negocium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quod eos dum in pelago ferrentur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adorta est, quum essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id nauium quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV rant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [1] naues suas stabilierunt, satis habentes, quũ male rem gessissent, quietem agere in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduentu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt, eos barbaros qui EVbœam circumuehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interisse. Itaque Græci eadem qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicum inuasere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die bar- XV barorum duces, tum indigne ferentes [2] à tantula se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerunt vt Græci priores pugnam capesserent, sed instructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eosdem dies & hęc naualia prœlia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. & Græci quidem sese adhortabãtur ne barbaros intrare Græciã sinerent: barbari vero, vt Græcorum copiis profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI xianorũ classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci

1 Naues suas loco non mouebant. *Vel, Naues immotas sinebant.* 2 Se tantulam suam classem profligare. *Id est, In periculum coniicere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

[illegible] ſuorum reuidere. Qua
[illegible] mare propositum eſt nam
[illegible] ſignis ordine & co-
[illegible] peruentis, peruulgatis nau-
[illegible] ſuorum incertis ibus: reſiſtebat
[illegible] neque ſubſidebat. Indigna enim
[illegible] videbantur paucis nauibus in fu-
gam conuerſa, quippe multa Græcorum
[illegible] interirent, multi etiam viri, ſed
[illegible]to plures barbarorum & naues &
[illegible] atque inſtimulantes vtrique ab al-
[illegible] abſcederent. Hoc in prælio Xer-
[illegible]nos inter milittes optimam Ægyptii
[illegible]uanerunt operam, cum aliis magnis
[illegible]is operibus, tum hoc quod quinque
[illegible]cas naues cum ipſis propugnatori-
[illegible] cepere. Græcis autem eo die præ-
[illegible]tiſſimi cuiuſque Athenienſes, & in-
[illegible] Athenienſes Clinias Alcibiadis filius
[illegible]qui domeſtico ſumptu ac propria
[illegible]i cum ducentis viris militabat. V-
[illegible]trique libenter in diuerſum abiere,
[illegible]nas ſtationes ſeſe recepere. Græci
[illegible]m diremptо prælio reuecti, etſi ex-
[illegible]m corporibus ac naufragiis potiti e-
[illegible], tamen quod male affecti eſſent,
[illegible]cipueque Athenienſes (quorum di-
[illegible]ium nauium vulneratum erat) de
[illegible]ando in vlteriora Græciæ delibe-
[illegible]ant. Themiſtocles, reputans, ſi ab
[illegible]otitis barbari Iones & Cares abdu-
[illegible]ſſent, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent,
[illegible]m EVbœenſes pecora ad mare pro-
[illegible]illunt, illuc duces contraxit, eiſque
[illegible] ſe aſtutiam quandam habere, qua
[illegible]aret optimos quoſque ſociorum ab
[illegible] abductum iri. Hactenus rem enu-
[illegible], addiditq; ad eam tranſigendam
[illegible] ab illis agendum eſſe, vt EVbœico-
[illegible] pecorum quantum vellet quiſque
[illegible]aret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis
[illegible] potiri quam hoſtem. Ac monuit vt
[illegible] quiſque populatibus præciperet i-
[illegible]m abeundere: ſibi autem de diſceſſu
[illegible]entibus opportunum caram fore, vt
[illegible] noxa abirent. Hoc illis probatum
[illegible]um eſſet, aſſenſis ignibus ad pecora
[illegible]itum. Nam EVbœenſes, concum-
[illegible] Bacidis oraculo, tanquam nihil di-
[illegible]ere, neq; exportarunt quicquam,
[illegible]que importarunt: & veluti impen-
[illegible]ue eis bello, res ſibi quoque ipſis ob
[illegible]as effecerant. ita enim habebat de
[illegible]raculum Bacidis,

Quando barbaricus canebecca ſulcet in æquor,
Atthidis expugnantes ſac procul abſint.

[illegible]

ἀνθρώπων πλείστων καὶ ναυμαχησάντων. ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τὴν ναυμαχίαν ἐβούλετο πλησίον ἐλθοῦσαν ἐν ὄψει ποιεῖσθαι. ὁ δὲ Ξέρξης ἐπειδὴ ἐν τῷ μεγάλῳ τε τῷ πλήθει, καὶ ὡς ἐν ἑαυτῷ ἐπίστευε, τεθαρσηκὼς εἴη τε τῷ πολλῷ καὶ ἀπερισκέπτως ἐπὶ ἀλλήλας ὁρμᾶν μέλλοι ἀκρίτως, καὶ ὡς εἶκε. διὸ καὶ χρῆμα ἐπεποίητο, ὡς τοὺς πολλοὺς ὀλίγους ἐς φυλακὴν τεταχθαι. πολλαὶ μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων νῆες διεφθείροντο, πολλοὶ δ' ἄνδρες, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους νῆες τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. ὅτῳ δ' ἀγωνιζόμενοι, διέφυσαν χωρὶς ἐκάτεροι. Ἐν τούτῳ τῷ ναυμαχίῳ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἐς ὅσον εἰς ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπέδεξαντο, καὶ νῆας αὐτῶν πέντε εἷλον Ἑλλησίδας πάσας. τῶν δ' Ἑλλήνων ἐν τούτῳ τῷ ἡμέρᾳ νεῖς ἐδύσαντο Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνῃ οἰκηίῃ παρεῖχε ἄνδρας, ἑξήκοντά τε ἅμα καὶ διηκοσίοισι καὶ αὐτὸς νηΐ. Ὡς δὲ διέφυγον ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὁρμεώπεδα. τὸ. οἱ δ' Ἕλληνες, ὡς ἀμφοτέρῃσι τῇσι ναυμαχίῃσι ἀπεμάχησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτησαν, τρηχέως δ' ἔσεσθαι σφι ἔτι ἔκρινε Ἀθηναίους, ἢν ἐπὶ τὸν Πόντον τῶν νεῶν τὰ πρωρήια ἔσοιτο, ἀφορμὴν ἐπὶ σφέας λυσσοδέησιν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς μὴ οἱ ἀπαραίτητον ἀπὸ τῶν βαρβαρικῶν τὸ Ἰωνικὸν καὶ Καρικὸν φῦλον, οἷα εἰποσα τῶν λεπτῶν καὶ τῶν ἐφ' ἡμέρῃ, ἐλαυνόντων τὴν Εὐβοίαν πρόβατα, ἐπιβουλεύσῃ ἀθρόα ναυσὶ, συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε σφι ὡς δοκοίη ἔχειν καλόν τι λόγιον, τῇ ἐλπίζει τῶν βαρβάρων συμμίξειν δικαίῃσι τοῖς ἀρίστοις. ταῦτα μὲν νυν ἐς πολὺν τιμήμιον. ὡς δ' οἱ πᾶσι κατέκυρσε στρήγημα τὸ δοκηθὲν εἶναι σφίσι ἔμελλε. τῶν τε στρατηγῶν τὴν Εὐβοΐδα ἄπρην τις ἐβάλλετο τεκμήρια. χρῆσαι γὰρ οἱ τῷ τριβώνῳ ἔχοντι τοὺς πολεμίους. ἐνθαῦτά τις τεκμαίρετο πᾶσι ἐοῦσι ἑτοίμοις τοῖσι πρώτοισι ἐπιπλέειν, χειμὼν δὲ ἔκλυε τὸν ὅρμον αἰπύς· μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι τὴν Ἑλλάδα. τοιαῦτα ἤρεσε σφι βουλεύσασι. ἐνθαῦτα τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐπιλεξάμενοι, ἐπέστελλον τὰ τοῖσι πρήγμασι. Οἱ δὲ Εὐβοέες ὡς ἐδέξαντο τὸν χρησμὸν ὁ Βακίδης χρησμῳδὸς ὡς τάδε λέγων, τὸ ἔξεχρήσατο τάδε, ὅτε ἐπυνθάνετο, ὡς πρήσσοιτο σφι πόλεμος. ἐκφανέντα τε ἐποίησαν σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βακίδῃ γὰρ ἐδόκεε ἔμμεναι ἐξ ἐτεοῦ τοῦτον ἐπιμήτιος,

Ἦμος δὲ βαρβάρου ὅταν ζυγὸν ἐς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπὸ πάσης πολυμήλου ἔδεσθαι

[illegible]

1 In Græca inciſum

τὸ τοῖσι ἦν δεινὸν τοῖσι ἐπικαὶ χρησομένοισι ἐν τοῖσι πόντε παρεῦσί τε καὶ τοῖσι δεκομένοισι κακοῖσι, παρῆν ὅκως συμφορὴ χρηθείη τοῖς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τραχῖνος κατάσκοπος. ὧν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, ἀνὴρ Ἀγκυρηβόλος, τῷ τοῖσι ἐπέτακτο καὶ εἴ κε πλοῖον καταρρέ ἑτοῖμον, εἰ πάλησιε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημήνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὧν δὲ αὖτος ὧν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ τοῦδε Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐὼν Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τελευταίῳ ὧν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον ὂν περὶ αὐτούς. ἔδοξε ὧν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπιὼν μάλιστα ἐσημῆναι σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ ὄνπερ εἶδε αὐτός. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς διαβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἀλλὰ ἐνόμιζον δὴ ὡς ἕκαστοι ἐπάχθησαν. Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ τέως τὰς ἀρίστας πλεούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο παρὰ τὰ πόσιμα ὕδατα, ἐνταῦθα καὶ τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατῷ ἰόντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλοῦντες. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γένεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν δοκέει τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔστατε καὶ αὐτοὶ, καὶ τοὺς Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερα τουτέων οἷοί τε γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέζυχθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμεῖς γὰρ τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχὴ ἦεν ἡ ἔχθρη τοῖσι βαρβάροισι ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢν λάθῃ τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλέσθαι καὶ ἀπὸ τῶν ἑωυτῶν ἢν, ἐπείτε ἀνὴρ ἔχθη, καὶ ἀπεβλήθη πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν συμμαχιέων αὐτοῖς ἀποσχῇ. Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἐνέγραψε. Οἷοι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἴφιος, ἀγγέλλων ὄν δρημοὶ ὄν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ἐπ' ἀτρίπης ὄν μὲν ἀγγελίην εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχίας ἀπέστειλαν πρὸς κατοψομένους. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ γραπὴ ἔπλωε ἀλήθεα ὄν Ἀρτεμίσιον. διεξιόντες δὲ ἐν τῷ ἐπὶ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His versibus quum nihil illi adderetur, tametsi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat vt in plerisq; aduersa fortuna vterentur. Dum hæc isti agebant, aduenit ex Trachine speculator. nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negocium cum expedito nauigio actuario, vt renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an classis discessisset. At Abronychus Lysiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus eũ lembo ad nunciandum iis qui ad Artemisium agebant, si quid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quę circa Leonidem & eius exercitum gesta erant. Qua isti re audita non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed vt quique locati erant, abscesserunt: primi, Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Athenienſium velocissimis nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus litteras incidebat: quas postero die Iones ad Artemisiũ venientes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iuste facitis, militantes aduersus patres, & Græciam redigentes in seruitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [1] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares vt faciant obsecrate. Quod si horum neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti quã vt possitis desciscere, in regerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenue, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarũ nobis cum barbaro principiũ à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si litteræ regem laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Iones, vt à prœliis naualibus summouerentur. Postquam autem hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aduectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quod fidem non haberent, seruari iusso, naues veloces ad rem explorandam miserunt. qua re per istos nunciata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: vbi ad meridiem vsque immorata,

1 *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria. sed ex coniectura elicitur hic sensus.* Et vos è medio nobis subducite. *Id est, Subducentes vos ne in medium aduersum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum sit &c. Vocantur autem Athenienses Ionum patres vt supra, pag. 403.* 2 Suspectos

mox ad

nitus Histiæam proceſſit. Is populis, vi[illegible] eorum ponti[illegible], de peri-
mia [illegible]ro Histiæi, Martis-
[illegible] vicos [illegible] præcurſarent.
xxiv Quum illi [illegible]-in eo agerent, Xerxes
præparatis quæ ad cæſos pertinebant,
præconem ad claſſiarios misit. Hæc au-
tem præparauerat. Quicunque è ſuo
exercitu apud Thermopylas cæſi (e-
rant autem viginti millia) eorum mil-
le ferme reliquis, ceteros depreſſa foſſa
humauit: & ne à claſſiario exercitu cer-
ni poſſent, eam humum exagitauit, fo-
liisque conſtrauit. Præco vbi ad Hiſtiæ-
am peruenit, facto totius exercitus
ocu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes
dat veniam cuicunque libet relictis or-
dinibus ire viſum quemadmodum pu-
gnatur cum armentibus hominibus, qui
ſe ſuperaturos ſperauerant copias re-
xxv gis. Hæc denunciante præcone, mox
multo infrequentius fuit nauigiis: ita
omnes viſere cupiebant. Profecti eo, hos
quidem Lacedæmonios eſſe ac Theſpi-
enſes credebant qui ſtrati iacebant, quũ
eorum [1] ſeruos cernerent. [2] Itaque res
etiam qui tranſmiſere non latuit. Hoc
ipſum circa ſuorum cadauera fecit,
ridiculo profecto ridiculam, vt mille iacen-
tes extarent, ceteri vero conferti eun-
dem in locum quater milleni compor-
tati ſitique eſſent. Atque hunc quidem
diem in ſpectaculo conſumpſerunt:
poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad
eandem remeauerunt. Reliqui qui cũ
xxvi Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos
pauci quidã ab Arcadia perfugæ venerant, victus inopes, & operam ſuã præ-
ſtare cupientes: qui in conſpectum re-
gis adducti, interrogatique cum ab a-
liis Perſis, tum vero à quodã præcipue,
de Græcis, quidnã illi agerent, reſpon-
derunt eos agere Olympia, & ſpectare
certamen gymnicum atque equeſtre.
Rurſus eodem percontante quodnam
illic præmium eſſet propoſitum pro-
pter quod certarent, oleaginam coro-
nam inquiunt eſſe qua donarentur. I-
dem Tigranes Artabani filius generoſiſ-
ſimum dixit ſententiam, [3] quæ apud
nos pro timida eſt habita. Audiens
enim præmium illis coronam eſſe, non
pecuniam, ſilentium tenere non po-
tuit quin coram omnibus diceret, Papæ

ὁ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ,
τὴν πόλιν ἔχουσι τὴν Ἱστιαιωτιν τῆς Ἑλλοπίης μοί-
ρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιωτίδος πάσης τῆς παραλασσίας
χώρας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τούτεων
ἐόντων, Ξέρξης ἐβούλευσε ἄλλως τε δὴ τοὺς νεκροὺς,
ἐπεμπε ἐς ὃν ναυτικὸν κῆρυκα. τοιάδε τοιμά-
σατο δὲ πάντα· ὅσοι τῶν στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἔσαν νεκροὶ 298
ἐν Θερμοπύλῃσι (ἔσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τοῦτο-
λιπόμενος τούτεων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρῃς
ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ
χῶμα ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβησαν ἐς Ἱστιαίην οἱ κή-
ρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πρώτους τοὺς στρατοπε- καὶ πάντα
δου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, Βασιλεὺς
Ξέρξης τοῖσι βουλομένοισι ὑμέων παρέδωκε, σκλι-
πόντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θηήσασθαι ὅκως μά-
χεται τοῖσι τῶν ἀνθρώπων, οἳ πλῶσαι
τὴν Βασιλέος δύναμιν ἐπειρήσαντο.
Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐλίνε-
το πλοίων ἀπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἦλθον θηήσα-
σθαι. Διαφθαρέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς
νεκρούς. πρώτους δὲ ἔπιξε τοὺς κειμένους εἶδον πρώ-
τοισι Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵ-
λωτας. οὐ μὲν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς Διὸς ἐόντας
Ξέρξης ταῦτα ποιήσας τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ.
καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο
νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες σκέατο ἀλέες συγκεχω-
μισμένοι ἐς τὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. Ταῦ-
τα μὲν τὴν ἡμέρην τοῖσι δεῖνα ἐτεκμήραντο· τῇ δὲ
ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὅτι τάχιστα,
οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὡρμέατο. Ἦσαν δὲ σφι
αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπὸ Ἀρκαδίης ὀλίγοι πάνυ, βίου
τε δεομένοι, καὶ ἐργοῖ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόν-
τες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ
Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιεόμενα· εἰς δὲ τῆς χ' ἡ
τοῦ πρώτων ἦν ὁ ἐρωτῶν ἄλλους τάδε. οἱ δὲ σφι
ἔλεγον, ὡς Ὀλυμπίοισι ἀθλέοιεν, καὶ γυμνοῖσι ἀ- χ' ἄγοιτο
γῶσι γυμνικοῖσί τε καὶ ἱππικοῖσι. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι δὲ ἆε-
θλον εἴη σφι τοῖσι νικέουσι, περὶ ὅτεο ἀγωνίζονται.
οἱ δὲ εἶπον, τὴν ἐλαίης ὄρνιθος στέφανον. ὅθεν δὲ εἶπας γνώμην Δημαρήτου τοῦ Ἀρι-
στῶνος, δεινὸν ὤφλεε τοῖσι βασιλέος. πυθόμε-
νος γὰρ ὁ ἄεθλον εἴη στέφανος, οὐκ ἐχρήματα, οὔτε
ἐς τὸ παχὺ ἔτι σιγᾶν, εἶπέ τε τοῖσι πρώτοισι τάδε, Γαπαῖ

1 Helotes. quod erat ſeruis Lacedæmoniis peculiare nomen. 2 Sed enim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes ſibi ſuorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidem certe iſtud erat, horum, id eſt, barbarorum, cadauera mille dumtaxat in eum locum conſtipata, illorum autem quatuor millia eodem in locum congeſta. Illud autem ridiculum, (id eſt ridiculum) quod de ipſa ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in commiſcenda hac impoſtura fuerit. Quod illi videtur, ita Gallica lingua exprimitur; Et de fait c'eſtoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que ſes. Vtilla autem in eo ridicula ſint, quod alter mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit. 3 Propter quam à rege pro timido eſt habitus. vide Gnomen.

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομέ-
» νους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων ὁν ἀγῶνα ποιεῦν-
» ται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; πύτερα μὲν δὴ ταῦτα εἶ-
πετο. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐπεί τε ὁ ἐν
Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐγένετο, αὐτίκα Θεσσαλοὶ
πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐοῦσι αἰεὶ
κόλοι, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑσταίου τρώματος καὶ ὀκάρτα.
ἐβαλόντες γὰρ πάντες ἐσῆλθόν τε οἱ Θεσσαλοὶ
καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέος στρα-
τηλασίης, ἐσσωθησάν τε ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πρὸς
ἐφθήσαν τροπέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθη-
σαν ἐς ὄν Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην ὄν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης τοῖσι σο-
φίζεται αὐτῶν τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἑξακο-
σίους τῶν Φωκέων τοῖς ἁρμοῖσι, αὐτούς τε τούτους, καὶ
τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκατο τοῖσι Θεσσα-
λοῖσι· προειπὼν αὐτοῖσι, ὅτινα μὴ λευκανθίζον-
τα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τούτοισι δὴ ἁπάν τε φυλά-
κη τῶν Θεσσαλῶν προσῆλθε ἰδοῦσα, ἐφοβήθησάν τε
δόξασα ἄλλό τι εἶδος τέρας· καὶ μετὰ τοῖς φυλα-
κὰς αὐτὴ ἡ στρατιὴ, οὕτω ὥστε πεντακισχιλίων
κεκλῆσθαι νεκρῶν, καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν
ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελ-
φούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐλέγετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύ-
της τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι καὶ ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν
τρίποδα σταθέντες, ἔμπροσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν
Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέα-
ται. Ταῦτα μὲν νυν ὅτι πεζὸν εἰργάσαντο τῶν
Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντες ἑωυτούς. ἐς-
βαλοῦσι δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἵππων αὐτέων, ἐ-
λυμήναντο ἀπορρήξαντες. ἐπὶ γὰρ τὴν ἔκβολὴν ἥ τε κα-
τὰ Ὑάμπολιν, καὶ ταύτῃ πάσῃσι μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν.
χοίῳ δὲ ὑπεστορέσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
λῳ χώρῳ, ἐδελέκηντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβαλλοι-
σέας. οἱ δὲ, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δὴ σφι
ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμ-
» ψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἦ-
» ρά τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ἡμῖν ἡμῖν.

Mardoni, in quos viros induxisti nos
ad pugnandum? qui non pecuniarum
certamen agitant, sed virtutis? Hoc
ille dixit. ¶ Eo interim tempore post xxvii
acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, vtpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post nouissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionē annis, quum ipsi Thessali & eorum socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnassum vsq; processissent Phocenses, secum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorrueruntvt tribus millibus exsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerūt: & ex decima pecuniarum huius pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc xxviii
Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa; amphoras illic inanes deposuerunt, humumque desuper iniecerunt, eamque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incurruros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta sunt. [2] Ob hæc ambo xxix
Phocensibus infensi Thessali, misso caduceatore ita dixere, [2] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares?

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla τῶν τελλήνων ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dici rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit forsan prapositio inter punctio quam in suo exemplari habuit, & nominativus pro genitivo absoluto positus, videlicet οἱ Φωκέες ἔχοντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio ita (& quidem multo breuius) dixisset, τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. Quæ obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adimento esse potest.* 2 Nunc demum Phocensium sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogatiue hæc legit, quam tamen vera verba γνωσιμαχέετε significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro
xxx damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denunciabant, quod soli Phocenses inter eius loci homines cũ Medis non sentiebant: idq; nulla alia caussa, (vt ego coniectura comperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorum fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarũt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore vt sponte essent prodito-
xxxi res Græciæ. His verbis renunciatis adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis [1] podeon angustus illic octoginta non amplius stadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Peloponneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionem ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sen-
xxxii tiebãt. Posteaquã autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, [2] qui vertex est iuxta vrbem Neonem illic sitam, nomine Tithorea: eoque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæũ sita est campum) omnem tamen agrũ Phocensem incursauerunt: (sic enim ducebantur à Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarunt. Vrbes etiam ingressi, ignes in sacras ædes iniecerunt.
xxxiii Nam peragrãtes eam iuxta Cephissum amnẽ, cuncta populati sunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Chara-

παρέδοσαν τε γὰρ οἱ τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χεῖριον ἐκεῖ- "
να ἡμῖν ἐώδασαν, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· "
νῦν τε αὖ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, "
ὥστε ἐκ ἡμῖν ὅσι τῆς γῆς ἐκτρῆσθαι καὶ παρασω- "
δεκαπόδισθαι ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοι ὅ πρῶ ἔχοντες, "
οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν γλυκέως αὖτ' αὐτέων "
πεπήγοντα πάλαντα ἀργυρείου· καὶ ὑμῖν ἐπασ- "
δεκόμεθα τὰ ὑπόκοτα ὅτι τῷ χώρῳ ἀπολρέψῃν. "

Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ αὐθεφτων οὐκ ἐμήδιζον· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος δείσκω) κατὰ δὲ ὄχθος τῶν Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὔξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον δὴ οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκείνης εἵνεκα προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀπωσείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐλήϊνοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης πόδεών τε ἐὼν στεινὸς οὗτος κατατείνει, ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίνοντο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γάρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ οὐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοῖσι μὲν τοῖσι Φωκεῦσι οὐκ αἱρέοισι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ καὶ ὑπερδὰς δέξασθαι ὄμιλον τὸ Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, καλέεται Νέωνα πόλιν, κειμένη ὑπὲρ ἐωυτῆς. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ αἰπησίκαιρον, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκρεοὺς ἀπεχώρησαν, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κειρισσαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον ὅτι ἐφράτο. ἐκόσα δὲ ἐνέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ ὅτι Κηφισσοῦ πόταμον, ἐδήωσαν πάντα· καὶ τὴν μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, καὶ τὴν Χαρά-

1 *Quidam*, Tractus angustus. *Alii*, Prommentia angusta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte angustus est adytus, latitudine patens ad millia passuum circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.* 2 Est autem multitudini etiam capax vertex Parnassi, qua ad vrbem Neonem vergit, eoi situm: vocaturque ille *vertex* Tithorea. *vel, Tithoreum, vt conueniat cum voce Latina Vertex masculin. gen. vt Tithoria cum Græca femin. κορυφὴ.* Sic paulo post κορυφὴς meminit vocata Τιθορέης. *Lego autem* κειμένη ὑπὲρ ἑωυτῆς, *pro* κειμένη ὑπ' ἑωυτῆς, *sed ne illius quidem lectionis sensum satisfacit.*

ρην, καὶ Ἐρωχον, καὶ Τελφούσιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔστι δὲ καὶ ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, ἐνοικεῦσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. καὶ δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἔστι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο δὴ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ πέρην διώκοντες εἵλον τῶν Φωκέων τοὺς τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ τοὺς Δαμιέσι οἰκέοντας οἱ Βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διχῇ ἐμερίζοντο ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστόν τε καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηνέων, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τοῖσι δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διαπεπαγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποστείλαντος φθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῃ ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅτι τάχιστα ἐς Δελφοῦς, ἐς δεξιὴν τὸν Παρνησὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσυλήφρεον. καὶ γὰρ τῶν Παραπεών τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιέων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ τούτῃ ἀποσχιζόμενοι τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέι Ξέρξῃ ἀποδείξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δὴ ἤπιστο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ δὲ Δελφοὶ δείσαντες τοῦτο, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴ τι σφέα χρὴ γῆς κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ περὶ κατῆται. Δελφοὶ δὲ τοῦτο ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τὸν Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀπενείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὁρμῶντες, καὶ ἀπώρεον ἰδεῖν, τὸ τοῦτο ἡ προφήτης,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est*, *fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrum Apollinis erat locupleti & thesauris donariisq; compluribus exornatū, in quo, vt tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrū posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdā per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cū ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi sentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidē barbari hac iter intenderunt. ¶ Ceteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templū quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hāc ab aliis seiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tū præcipue Crœsi Halyattis filii donatia. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerēt: se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandū putauerunt, liberis vxoribusq; in Achaiam traiectis. Pleriq; igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi vrbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est*, *vaticinum*. Postea vero quam barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

xxxiv xxxv xxxvi xxxvii

cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [2] quod eſt ante templũ, tum vero etiam maiora quam ſuperius prodigia repræſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecũdo loco actũ eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignũ. quum enim barbari ad ſacellum Mineruæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos decidерunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt deuoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Mineruæ vociferatio iubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, vt fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (vt ego accipio) alia ſe præterea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes. Hos autem duos Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AVtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Mineruæ: AVtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram vſque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros deuoluta peruenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit. ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienſes, tum vt liberos atque vxores ex Attica ſubducerent, tum vt conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

XXXVIII

XXXIX

XL

τῷ οἰκήματι ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἅπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦλθε Δελφοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπείδὴ ἐγίνοντο ἐπιχώριοι κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγενημένου τέρεος. θωῦμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο καρτὸ ἐστί, ὅπλα ἐνήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιχωρόμενα, καὶ λόγῳ πολλῶν φαυμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπὶ στόμα ἐπιτήδεοι οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐγῆσι σὺν σθένεϊ ἐπέπεσον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀποῤῥαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐλιν, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτοισι πόνων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φθόγγας σφέας, ὑπεκαθέατο, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ ὑπολειπόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφθυγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὁρῴη εἶα. δύο γὰρ ὁπλίτας μείζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἐπιέναι σφι κτείνοντας τοὺς θεράποντας. Τοὺς δὲ δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ὑπερφυέας ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τοῦ τὰ τεμένεα ἔστι πρὸς τὸ ἱερόν· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς προνοίης, Αὐτόνοου δὲ, πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πρόποδες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐκ τοῦ τεμένεος τῆς προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ διέσκηψαν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενοι. τούτεων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὖτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Οἱ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶν δὲ ἕνεκα προσεδέηθησαν αὐτέων σφεῖς ἐς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα σφίσι παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· ἐπὶ τοῦτο δή, καὶ βουλεύσωνται ὅ τι κοτὲ σφίσι ἔσται.

1 *Ex iis quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum eſſe ἔξωθεν.* 2 *Videtur potius* προνοίης *eſſe cognomentum Mineruæ, à prouidendo ita dicta, niſi forte legit Valla* προνοίης, *qui pro eo quod hic habet, ſtatim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cuius interpretationẽ ſequendo quæ paulo poſt habetur, videliset* Fano Mineruæ protemplaris, *hic reponendum fuerit,* Mineruæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, (*quod videlicet modo dictum fuit*) Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: (*vel, à ſeipſis, i. ſine vllius opera*) ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, pro quibuslibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana procetiores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita multati à templo ſe receperunt.*

ὅτι γὰρ πῶν κατ' ὁσιον πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐν φόβῳ ἐόντες γνώμης. δεκόντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πεφραγμένους ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐπὶ τὸν Κιθαιρῶνα καὶ τὴν Δρυὸν, ἐν βαρβάρου, τῶν μὲν ἔρξιν οὐδεμίην ἐόν, οἱ δὲ ἐπευωθέοντο ὃν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τείχεϊ φράξαντας ἐν τῷ Πελοποννήσου, καὶ πλείους τε ποιεῦντας εἶναι καὶ τούτων ἔχοντας ἐν φυλακῇ, πάντα δὲ ἀπεῖναι. ταῦτα δὴ πευθανόμενοι, οὕτω προεδεήθησαν σφέων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. σωθεῦσι οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ὑποκρίνασθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπουργέειν. καὶ δὴ καὶ τούτου εἵνεκα ἐλέχθη· λέγεται οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φυλακὰ τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ὑπὸ τῷ ἱρῷ. λέγοντές τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι θρεπτηρίῳ τελέουσι προσήκοντες. τὰ δὲ θρεπτήρια, μελιτόεντά ἐστι. αὕτη δὲ ἡ μελιτόεντα ὑπὸ τῷ προσθεν αἰεὶ χρόνῳ αἰσιμουμένη, τότε ἦν ἄψαυστος. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀποπλεούσης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὰς νέας.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πανδαμεὶ ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν ἦν ἐπὶ ὃν ὁ αὐτὸς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἑξῆς δὲ τούτοισι ἐτάσσοντο Πελοποννήσιοι Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι. Κορίνθιοι δὲ, ὁ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι ὅπερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρεῖχοντο νῆας. Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἔθνεα οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικά τε καὶ Μακεδνικὰ ἔθνεα, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

301

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquã opinione frustrati: quippe qui quùm putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis ceteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt ingentem angüem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naues quam ad Artemisium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. Quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonii sedecim naues præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt,

XLI XLII XLIII

ab Her-

ab Hercule & Mycenensibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæc copiæ Peloponnensium erant. Eorum autem qui sunt in exteriore continente, Athenienses supra quam cæteri naues præstabant, soli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem gesta Platæenses, ab hanc causam, quod quum Græci ab Artemisio dilapsi sunt, Platæenses, vbi iuxta Chalcidem appulsi fuere, descendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, adrecipiendos domesticos suos se conuerterant, ita dum in suis conseruandis occupantur, relicti fuere. Athenienses autem sub Pelasgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelasgi erant, Cranai nominati: sub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Athenensis exercitus. Megarenses autem tantundem copiarum quantum ad Artemisium, attulerunt: Ampracii, septem cum nauibus auxilio venerunt; Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insulanis autem Æginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed iis oram suam tutabantur: verum cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui insulæ nomen antea fuerat OEnone. Post Æginetas eadem quas ad Artemisium viginti naues præbuere Chalcidenses: & Eretrienses, septem. hi Iones sunt. Deinde autem Chii eadem præbuere, gens ab Athenensibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & ceteri insulani, à popularibus ad Medos missi erant, sed illorum iussa aspernati, transiere ad Græcos, suasu Democriti, viri inter ciues illustris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones sunt ab Athenensibus ducentes originem. Styrenses quoque eadem quas in Artemisio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vnus Dryopes sunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim soli ex insulanis tetrà barbaro & aquâ negauerunt.

XLIV

XLV

XLVI

Ἡρακλέος τε καὶ Μυκηναίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, τοῖς πρώτοις τῶν ἄλλων, παρεχόμενοι νῆας ογδηκοντα καὶ ἐκεῖνοι χιλίων. οἱ Σαλαμῖνι γὰρ οὐ στρατευσαμένοις Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, ὡς ἐγένοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περίοικον τῆς Βοιωτίης χώρης, τοὺς οἰκετέους οὐδὲν ἧσσον ἐξεκόμιζον τῶν οἰκετῶν. οὗτοι μὲν νυν οὕτω σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι μὲν Πελασγῶν ἐόντων τοῦτο τὸ νῦν Ἑλλὰς καλεόμενον, ἔσαν Πελασγοί, οἰόμενος Κραναί· ὅτι δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπὶ δὲ Ἐρεχθέος τοῦ ἄρχειν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν Ἴωνες ὑπὸ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω νομισθέντες Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήθεος παρείχοντο ὅ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἐχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νασιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τετράκοντα παρείχοντο, ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τῶν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τετράκοντα δὲ τῆσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι σὺν Σαλαμῖνι συνεμάχεσθαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσὶ Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴν δὲ νῆσον τὸ πρότερον οἰκέοντο Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτὰ· οὗτοι δὲ, Ἴωνες εἰσί. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, ὑπὸ τότε τεταραχόντος. Νάξιοι δὲ εἰσὶ Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας ἅσπερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Κυνθίοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκοντέρου, ἐόντες συγγαμβρότεροι τοῖσι Δρυόπεσι. καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐς ἐπικούρους ἦσαν. ἔθνεα γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ τὴν καὶ ὕδωρ.

302

Οὗτοι μὲν ἅπαντες εἰσὶ οἰκηλοὶ Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχερουσίου ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσὶ οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένοι, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσι, νηὶ μιῇ, τῇ ἦρχε Φύλλος τρὶς πυθιονίκης, Φύλλος· Κροτωνιῆται δ' ἔθνος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, ἔθνος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, παρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προτίθεις Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι ὃν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὀπτιμότατα ἐπὶ ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὖθι χωρίων ἐγκρατέες εἰσί. ἦν γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ προετίθεε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ὑπετίθεντο δὲ λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκησόμενοι ἐν νήσῳ, ἵνα σφι ἡμφὶ εἴη οὐδεμίη ὑπεξαίσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἔξοισονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑπετίθεντο, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν συμπυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατόπεδος σὺν ἅμα Ξέρξῃ ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτίκα ἐκ λελειμμένων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦλθε τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα οἰκεῖα ἐδῄου. ἐπέπρησε δὲ Θεσπιάς τε καὶ Πλαταιὰς, συνδόμους Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀλιβάσιος τῆς Ἐλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτὸ διατείψαντες μιῇ, ἐπὶ τὰς ἡλίου βαίνον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τεσσεράτεσι μησὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέουσι ἔρημον δὴ ἄστυ, καὶ πινὰς ὀλίγους ἀνείσκοντες τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ, καὶ πέ-

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phyllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et ceteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est*, *biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Atheniensibus Iones. Summa nauiū, præter penteconteros, fuit trecentę [3] quinquagintaocto. Quę posteaquā ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces consultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de ceteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc cōgruebant, vt profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum vero dabatur ad suos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnensium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nunciatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellesponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuere transeundo in Europā, tres alios dum in Atticā peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbemq; desertā cepere, paucis quibusdā Atheniēsibus in tēplo repertis, necnō quæstoribus ærariis,

XLVII

XLVIII

XLIX

L

LI

1 *Idest*, Ter in certamine Pythico victor. 2 *Atqui ipsemet Liuius libri initio penteconteros interpret.* nauigia quinquagenūm remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

...quibus ea pars arcis, quæ ad occasum spectat, & ad Salaminem, haud sane inopia virtus, sed consilium quidam deerat, quod existimarent sibi, & patriæ, munimina ligneæ expugnationem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non mortem. Hos Persæ, castris ex aduersa arcis posita in prominenti colle, quæ nunc pagus Athenienses vocant, huc in modum obsederunt: Sagittas stupea circumdata habentes accendebant, emittebant in istorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malum deducti, etiam insesso vallo, tamen resistebant: ac ne vetha quidem pactæ conditionem deditionis libentiùs admittebant: & cum alia ad expugnandum excogitarunt, tum vero illud, quod in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quidnam de eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem illam quæ in continente est, subigi Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo aurem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo arcebat quempiam hominum ascendentium, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauræ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitarunt, atque extincti sunt, partim etiam refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendebant, eisque patefactis supplices trucidabant: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equum quendam Susa ad Arrabanum misit, nunciaturum res bene gestas, ac præsertim stratum. Postero die quam nuncium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostia suo ritu immolarent: siue, ut alibi in somnis visus, siue Bacchonte facti pœnitens quod templum conflagrasset. Exules Athenienses in eo quod iussi fuerant exequuti sunt. Cuius rei cur mentionem fecerim exponam: Est in arce hac, Erechtheï (qui fertur fuisse terri-

...ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνουσι τὴν ἀκρόπολιν ἀμφί τε καὶ ξύλεσι ἐμπιμπρᾶσι τὰς ἐπάλξεις· ἀμηχανίης βίου γὰρ οὐκ ἐχούσης ἐς Σαλαμῖνα· τοῖσι, οἳ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον ὅτι Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀλώσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κατὰ τὸ μαντήιον, καὶ σφέας τοὺς ἄνδρας, Οἱ δὲ Γέρουσαν λόφον οἱ ὄπισθε τῆς κατάντης τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, ἐν Ἀθήνῃσι καλέουσι Κρόνιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως ξυπτίον ἀφῖεν εἰς τὠυτὸ ἐκ τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀνέμου, ἐξάπτοντες τὰ κεφαλὰ ἀπιγμένοι, ἠ τὰ φρέγματα προεδίδοσκον· οὐδὲ λόγῳ τῷ Πεισιστρατιδέων προσφερόμενοι ὑπὲρ ὁμολογίης οὐδενὸς ἐδέοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλά τε αἰτήματα ἐκαίοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλισθηρὸς ἀπῆν, ὥστε ξέρξεα δὴ χρόνον συχνὸν ἀπορέεσθαι, ὅ τι χρήσαιτο τοῖσι πρήγμασι· ἐξευρίσκειν γὰρ ἐδόκεε τὸν χρησμὸν ἀληθέα εἶναι. Χρόνῳ δὲ ἐκ τῶν ὀπίσω ἐφάνη δή τις ἔξοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὸ δὴ τῇ ἠπείρῳ, γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι· ἐμπεφόδισται ὦν πρὸς τῆς ἀκροπόλιος, ἀπαθὲς ὂν τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀμάξιος ἤδη ὑπερβάντες τὰς ἐφόλκους, οὐκ ὀλίγῳσι μέν τισι τῶν κατὰ ταῦτα αἰσθομένων τῶν Θεμιστοκλέος, ταύτῃ μὲν οὐδὲν ἐμηχανήσαντο· τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἄγλαυρος, καίτοι ὄρεος ἀπορήμου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι τῆς ἀκροπόλιος, οἱ μὲν ἑρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφυγον. τοὺς δὲ Γερσίων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, καὶ τὰς ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸν νεὼν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ πάντων Ἀθηνέων ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν τῶν πρεσβυτέρων σφι ἐκβεβηκυῖαν. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τὸν κήρυκα δεύτερον ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτοῦ ἐόντας νόμους, ἐκέλευε τελέειν τῷ σφετέρῃ γνώμῃ τὰ ἱρὰ ἀναβαίνοντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ἐνύπνιον τοιόνδε τινὰ ἰδὼν ὁ ξέρξης, εἴτε καὶ ὀνείδισμα ἐπέθηκε ἑωυτῷ ἐμπρήσαντι τὸ ἱερόν. οἱ δὲ φυγάδες Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐστρατήλατο ξέρξης, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ ἐρέχθεος τοῦ γηγενέος λεγόμενον

Sinistrè quod oraculum intellexisse sibi viderentur, & deinde fugam fecerunt.

νιος, ὁ τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσῃ ἔπι· τὰ λόγῳ παρ' Ἀθηναίων Ποσειδεῶνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαι τὰς περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. τοῦτον ὦν τὸν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ ἦλθον ὑπὸ βασιλῆος κελεύσαντος, ὡς ἀπέβησαν ἐς Φάληρον, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδεγμένον. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὸν Ἀθηναίων ἀγεώπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβοι ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι. πίσι τε τοῖσι παρεσκευασμένοισι αὐτέων ἐκυρώθη περὶ τῇ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ Ἀθηναλυσίτες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλῆα ἀπικόμενον ὅτεῳ τῶν νεῶν, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ,τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀπάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν, καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐκ ἀρά γε ἐῶ ἀπαίρουσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ θαλάμῃς ἔπι πατρίδος ναυμαχήσειν. κατὰ μὲν γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέφονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις αὐτέων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ Ἀθηναίους τὴν γραπτὴν ἀπολέεσθαί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴπερ ὀρθῶς μηχανᾷ, ἴθι, καὶ περὶ Ἀθηναίων τὰ βεβουλευμένα, εἴ τινα δυνῇ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. Κελεύει δὴ τὸν Θεμιστοκλέα ἥρεσε τε ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦιε ὅτι τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ χρηστόν τι πρῆγμα συμβάλλειν. ὁ δὲ αὖ ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνοντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ κατὰ λέγει κεῖνά τε πρῶτα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτὸν ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προσθείς· ἐς ὃ αἰέγνωσι χρήζων ἐκ τε τῆνος ἐκβῆναι ὅτι Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ ὅτι Εὐρυβιάδεα προθεῖναι ὅτι λόγου, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὰ ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι,

gena) templum, in quo olea est & mare, vt apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam vna cum cetero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. ¶ At Græci qui apud Salaminem erant, vbi nunciatum est vti res circa Atheniensiũ arcem se haberent, eo perturbationis deuenere vt nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi; ceteriq; qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prœlio nauali decernendũ. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naues conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad nauem scisitatur Mnesiphilus vir Atheniensis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EVrybiadem à sententia reuocare, vt hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle se de negocio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis

LVI LVII LVIII LIX

1 Pro Peloponneso, alibi vertit.

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur,
LX non coronantur. Comiter autē Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadem conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed
1 aliunde oratione sumpta, In te nūc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmū confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos vna comitabitur suus pedester exercitus, atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemq; Græciam
2 in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primū si in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profecto[1] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis seruatur, vbi nostri nunc liberi collocati sunt & vxores.[2] Est & alia hîc caussa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis:
3 quo caue (si sapis) ne istos ducas. Quod si id quod spero continget, vt classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque vsquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibūt: vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus, Megara, Æginamque, atq; Salaminē, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores.[3] Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ
LXI indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellans Adimātus, iubebat silere eum, vtpote cui patria non esset: quin etiam EVrybiadem non

οἷα κλέπτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτῷ, ὁ Κορίνθι- 304
ος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θε- "
μιστόκλεες, οἱ τοῖσι ἀγῶσι οἱ πρεσβύτατοι ῥα- "
πίζονται. ὁ δὲ, Ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκα- "
ταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠσύ- "
χως πρὸς ὃν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δ' τὸν Εὐ- "
ρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἕνεκα οὐδὲν τῶν πρότε- "
ρον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσιν ἀπὸ Σαλαμῖ- "
νος, ἀφανισθήσονται· (παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
μάχων, οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν)
ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἐ- "
στι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πειθῇ ναυμαχίην "
αὐτοῦ μούνων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τουτέων "
τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆ- "
ας. ἀμύητος γὰρ ἑκάτερον, ἀκούσας, πρὸς μὲν "
τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμέ- "
νῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἧκιστα ἡμῖν συμφορήν ἐστι, νῆ- "
ας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τὴν "
δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴ- "
γινάν, ἢν περ καὶ τὰ ἄλλα δυτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ "
τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. ἢν "
οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὸν Πελοπόνητον, "
κινδυνεύσεις τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τὰ ἐ- "
γὼ λέγω ποιήσῃς, τοσάδε σὺ αὐτοῖσι χρηστὰ βρή- "
σεις. πρῶτα μέν, σὺ στείνῳ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀ- "
λίγῃσι πρὸς πολλὰς, ἢν τὰ οἰκότα σὺν τῷ πολέμου "
σκοπαίνῃ, πολλὸν κρατήσομεν. ὃ γὰρ σὺ στείνῳ "
ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστί· σὺ δ' εὐρυχωρίῃ δέ, "
πρὸς σκείνων. αὖτις δὲ, Σαλαμὶς σωιζήσεται, ἐς "
τὴν ἡμῖν ὑπάρχει τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ "
μὴν καὶ τόδε γε αὐτοῖσι ἔνεστι, τῷ καὶ σφέας ἔχεσθαι "
μάλιστα χρεών· ὁμοίως αὐτοῦ τε μούνων, πρὸς ναυ- " πρὸς αὐ-
μαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τὸν Ἰσθμόν. " τούς τε
οὐδὲ σφέας, εἴπερ ὦν φρενήρεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πε- "
λοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, "
ἢν νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, ἔτι ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρ- "
έσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἑκάστερον τῆς "
Ἀττικῆς· ἀπαιρέσι τε οὐδεὶ κόσμῳ. Μεγάρεσί "
τε χρησάμενοι ὠφελήσουσι, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, "
σὺ τὴν ἡμῖν καὶ λόγιοί ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατὰ τρόπον γίνε- "
σθαι. οἰκότα μὲν ἐστὶ βουλευομένοισι αἰεὶ σφάλλε- "
σθαι· οἰκότα δ' βουλευομένοισι, ὡς τοῖσι πᾶσι ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ οἰκότα δ' βουλευομέ- "
νοισι, οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς παρέχεσθαι πρὸς τὰς ἀν- "
θρωπίνας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέ- "
ους, αὖτις ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπιφέρεται, σιγᾶν "
τε κελεύων ὃν μὴ ἔστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεω οὐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus. 2 Sed & hoc inter cetera est quod in primis amplecti debes: Hîc manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa vt plurimum: at si qui agerent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὅτι ψηφίζειν ἄπολι ἀνδρί. πόλιν γὰρ τ' Θεμιστοκλῆα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. Ταῦτα δέ οἱ προσέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κείνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσί τε ἐσῆλθε λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἢπερ κείνοισι, ἐς τ' αἰ δικαιοσύναι νῆες σφι ἔασι πεπληρωμέναι. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων αὐτοῖς ὑπεκρούεσθαι. Σημήνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπιστρεμμέως, Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι αἰνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. Ὃ πᾶν γὰρ ἡμῖν τῦ πολέμου φέρεσι αἱ νῆες. Ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἢπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἔκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὡς ἐν ἡμέων αὐτέων δεῖ κτίσθηναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλῆος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας ἀπολίπωσι, ἢν περὶ τὸν Ἰσθμὸν ἀναγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃ δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας ἀμφὶ ναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀμφιδολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι δύξασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὑπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα· δύξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὑπὲρ δὲ Αἰακὸν καὶ πρὸς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγινάν. Ἔφη ὦ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ τοῦδε Μήδοισι λόγιμος ἡνδρωμένος τῦτον τὸν χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τῦ πεζοῦ στρατῦ τῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐόντα ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τεσσυμένων.

σφι προσφέρετο, — μεμνῆσθε

sinere virũ extorrem sententiã dicere, & ita demum id sinere quum vrbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & vrbem multo maiorem quam illis,[1] vnde naues ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes possent propellere. Hæc LXII quum ratione significasset, ad EVrybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiës, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ euersor. totum enim belli momentum nobis naues sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, vbi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim iam nostra est: & quã, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocles EVrybiades[3] edocebatur: & ob id LXIII edocebatur (vt mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenien sibus desereretur: quibus deserentibus, iam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, LXIV ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparerent tanquam prœlium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum vt Æacidas in auxilium inuocarent.[4] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauemque ad Æacum & ad alios Æacidas inuocandos Æginam miserunt. Narrabat autem LXV Dicæus Theocydis filius, vir Atheniensis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenien sibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse vna cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseq; pulucrem triginta ferme millium virorum procedentẽ ab Eleusine: & quum

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. posse propulsare. 2 Ita vt nos habemus. i. *Iam nunc, & nihil innouantes circa rerum nostrarum statum.* 3 In diuersam à priore sententiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diuersum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonemque inuocauerunt, ad Æacum autem ceteroſque Æacidas inuocandos nauem Æg. mis.

demi-

demirarentur quorumnam hominum esset ille puluis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate,[1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenienſibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusque copiis quę sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec alius quispiam hominũ queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat.[2] Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atq; alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copiæ, vbi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regẽ sequuti fuerãt, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespienſibus & Platæenſibus: necnon Caryſtios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insulanos, prẽter quinq; ciuitates, quarũ nomina superius commemoraui.

LXVI

ἀποθωϋμάζειν τί σφέας ὃν κνιφοῦν, ὅτεών κοτε εἴη αὐδεφτων, καὶ παρέκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὸ φωνιὸν ἐξ ὃν μυστικὸν Ἴακχον. ἐξ ἧς ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων ὃν Δημάρητον εἰρεσθαί τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς ἔφη εἶπαι, Δημάρητε, σὺκ ἔστι ὅκως οὐ μεγά τι σῖνος ἔσται τῇ βασιληΐ στρατιῇ. πάσα γὰρ ἀρίσηλος, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγόμενον, ἀπὸ Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίαν Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν γὰρ καταστρέψῃ ἐς τὸν Πελοπόνησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δ' ὅτι τὰς νῆας τράπηται τὰς ἐπὶ Σαλαμῖνι, ὃν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὸν δὲ ὁρτὸν τοῦτον ἄγουσι Ἀθηναῖοι αἰεὶ πρώτια ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὸν φθόγγον τῆς ἀκούεις, ἐς τοῦτον τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. τοῖς δὲ οὖτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὃν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασιληα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλήν· καί σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. τοῦτο μὲν τοῖσι θεοῖσι μελήσει. ὃν μὲν δὴ ταῦτα ὑποθωϋμάσθαι νέφος, καὶ μετάρσιον δέειν, φέρεσθαι δὲ ἐπὶ Σαλαμῖνος, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω μὲν ἀνδρὶ μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταστάμενος. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν παρεγένοντο, ἐπεὶ ἐκ Τρηχῖνος ἀναπαυσάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ σφι ἑτέρῃσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐπὶ Φαλήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νησὶ ἀπικόμενοι, ἥ τε ἐπὶ Σηπιάδα ἀπίκατο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀπιθήσω γὰρ τοῖσί τε ἴσον τὸ χειλίῳλος αὐτέων ἀναπληρωθῆναι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοὺς δὲ ἄλλους τότε οὔκω ἐπομόσας βασιλεῖ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ ἐπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πρόσω· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

ὅσῳ γὰρ μᾶλλον προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Πρίων· Πάριοι γὰρ ὑποληφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκκρεμάδκεον τὸν πόλεμον τὴν ἀποβησόμενον· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς Φάληρον, ἐνθαῦτα κατίζει αὐτὸς Ξέρξης ὅτι τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ὅτι πλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος καθίζετο, παρῆσαν μετὰ μεμαθηκότες οἱ τῶν ἐθνέων τὰ σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν. καὶ ἵζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ πρόμαχον ἐδεδώκεε. τοῦτον μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ὅτε δὲ, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ πᾶσι ἠρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὠυτὸ γνώμην ἔξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς βασιλέα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίστη γνωμέων ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, ἔστε ἐλάχιστα ἀποδέξαμένη, δίκαιος τ' εἰμὶ τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἀρίστα ἐς πρήγματα τὰ σά. νῦν τοι τάδε λέγω, Φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέο. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν ἀνδρῶν χρέωνται τοσοῦτον εἶσι κρείσσονες θαλάσσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ παντὸς δεῖ σε ναυμαχίῃσι αἰσχυνδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὡρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵστατο οὐδείς· οἱ δὲ τοι αὐτῆς ἦσαν, ἀπήλλαξαι δή τοι ὡς ἐκείνοισι ἔπρεπε. ἢν δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράζω· ἢν μὲν μὴ ἐπιχθῇς ναυμαχίῃ ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, οὐ πολέας τοι διατρίψει χώρους τὰ νέων ἐπιλήλυθας. ἅτε γὰρ οἷόν τε πολλὸν χρόνον εἶσι τοι αὐτέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας συλλέγοντα. καὶ ἡ πόλις ἔσεσθαι σοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε ἔστι οἰκὸς, ἢν δὴ ὅτι τὴν Πελοπόννησον ἑλάσῃς δι' πλέον ἔτι σεῦ, ἀτρεμέειν τοὺς ὄπισθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδὲ σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὖτε ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, δι' πλέον τοῦ δηλήσηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλλου,

nam quo magis penetrabat in Græciam Perses, eo plures eum nationes sequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, postquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo cœtum classiariorum adeundi, & eorum audiendi sententias. Eo profectus vbi præsedit, assidentibus qui accitu eius aderant, suæ quoque gentis tyrannis ac nauium præfectis, vt cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alii gradatim: misit ad eos Mardonium tentandi gratia, sciscitatum singulos, prœlium nauale faceret necne. Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, ceteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prœlium: Artemisia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad Eubœam gestis ignauissimam extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquũ esse, ea quæ in rem tuam maxime esse sentio, demonstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt nauibus parcas, nec prœlium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quanto feminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in discrimen pugnæ nauali? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem sumsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita sumnioti sunt vt eos decebat. Quo autem ego recasuras hostium res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali committendæ, sed classem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniam neq; commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hic eos credibile est perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenensibus facienda curaturos. At si pugnam naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte-

306 LXVII

[1] Quum remansissent, [2] Me, quæ nec in naualibus ad Eubœam prœliis me ignauissime gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua esse censeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prœlium nauale cum iis viris &c.

vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorũ censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunq; ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere nauale: at ii qui male consultum illi volebant inuidebantque, vtpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant eius quã dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatę sententię, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus vt [1] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnę nauale interesse. Classiarii, vbi nunciatum est illinc esse soluendum, classem Salaminẽ versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quũ eos dies defecisset quominus prœliũ committerẽt, (nox enim interuenit) in posterũ diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnẽses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienſium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio
LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quę poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex vrbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nã & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momẽto opus intermittentes,
LXXII neq; diurno neq; nocturno. Hi autẽ è Græcis fuerunt qui ad Isthmũ auxilio cũ omni copia venerũt: Lacedæmonii,

ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων καὶ δοῦλοι φιλέοισι γίνεσθαι, οἷσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δ' ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφύλοι, τῶν οὐδὲν ὄφελος ἔστι σοὶ εἶναι. Ταῦτα λέγουσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν ἐπιτήδειοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι περιφανὲς τῇσι βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἳ δ' ἀγαθὸν μὲν τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε δὴ πρὸς τοῖσι τετιμημένῃ μᾶλλον ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ αἰτιήσει, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κατὰ τε πάθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σοφὴν εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον ἄγαν ἐφαίνετο. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τὰ δὲ καταδόξας· πρὸς μὲν Εὐβοίης σφέας ἐθέλοντας κακὸν ποιέειν, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρεσκευάσατο θήσεσθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον διὰ πλώειν, αἴσθονται τάχιστα ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα. καὶ παρεκελεύοντο ἅμα τε χθόνα καὶ ἠῶ ἡσυχίην. τότε μὲν ἐκ ἐξέχρησε σφι ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖσι δὲ Ἕλλησι εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, ὀκὶ ἧκιστα δὴ τοῖσι ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ὅτι τὴν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο πάχισα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ὑπὸ Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς ὃν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐπὶ τοῦτον ἔστρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον ἅμα τὸν Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων, καὶ πᾶς ἀνὴρ ἐργαζόμενος, ἐτελέετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

1 Id est, Sententiis plurium. Qu'on se tint à la plus grande voix.

καὶ Ἀργεάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑποδρηῤῥωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρεστεώκεε ἤδη. οἰκέουσι δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τούτεων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, καὶ τὰ χώρεω ἵδρυται· ἀνὼ τε καὶ τοπάλαι οἰκέον, Ἀργεάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος ὁ Ἀχαϊκὸν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ὀξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὸν ἀλλοτρίῳ. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῶν ἐπήλυδα ἐστί, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρορεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μούνοι εἶναι Ἴωνες. ὑποδεδωρικότες δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῷ χρόνῳ ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι. τούτεων ὦν τῶν ἐπήλυδα ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πρόφασιν τῶν κατελέξα, οὐκ τῷ μέσου ἐκατίατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ τῷ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέχοντο, ἅτε περὶ τοῦ πάντος ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἁλήσεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως τοῦτα πυθόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτῶν δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ αὐδρὶ πρὸς ἄγγελος σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενος τὸν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ὀξὺ ῥάγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὸν Πελοπόννησον χρεὸν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μὴ δὲ περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσεβύετο τὴν γνώμην ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ὀξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὐνόμα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. ὃν δὴ ὕστερον τούτεων τῶν χρημάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχυντο οἱ Θεσπιέες πο-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitanti Græciæ. Ceteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem LXXIII
Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant; Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem aduentitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidē multæ ſunt & inſignes ciuitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quę ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Parorætani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed effecti ſunt Dores; ſub imperio Argiuorū impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium ceteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſtmum quidē LXXIV
in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo vt alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVrybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manētes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, poſt- LXXV
quam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorū nauigium, cū quodā iuſſo dicere quę oporteret: cui nomē erat Sicino, contubernali ſuo; atque eodem pædagogo liberorū ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit,[1] (vbi Theſpienſes in ciuitatē ſunt re-

1 Quo tempore Theſpienſes, ciues recipiebant *id eſt, ius ciuitatis donabant.*

cepti

tepti) atque locupletem: Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hæc te Sicinus indicata, ab illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent præliorũ ad Artemiſiũ geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt commiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ [1] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

LXXVI

LXXVII

Auricomæ poſtquam Dianæ litora iungent
Nauales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs ari, mare ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens:

λίῃς, καὶ χρήσασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε τοῖς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων στρατεύματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες. ἢν νῦν παρέχῃ καλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπόρρητων ἐξεργάζεσθαι, ἐὼν μὴ ἐπιδιώκητε ἀλλὰ δράσητε αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ξυμφρονέουσι, οὔτε αἰπὺς ἥσεται ὑμῖν. τοὺς ἐναντίους τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, ἢν τὸν μὴν. ὁ μὲν, ταῦτα σφι σημήνας, ἐκ ποδὸν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δ', ὡς πίστα ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τὸ μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε καὶ ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαντο· τὸ δὲ, ὅπῃ ἐλίνοντο μέσαι νύκτες, αἶψαν μὲν ὁ ἀνὼ ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι τοὺς τε Σαλαμῖνα, αἶψαν δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέσχον τε μέχρι Μουνυχίης πόλιος ὅλην πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δ' εἵνεκα αἶψαν ταύτας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν πίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἔνθα οἱ μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ πόρῳ ναυμαχίης τὰ μελλήσοντα ἔσεσθαι ἐκείνη ἠπείρου, ἵνα τοὺς μὲν ἑωυτῶν σῴζοιεν, τοὺς δὲ ἀναφθείρωσι. ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθοίατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, ὡδὲ ἀποκοιμηθέντες, ὡδαρτέοντο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀπιστέειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐδὲ βουλομένους ἀναγκέω λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε τρήματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἐς κατὰ κόλπον
Νῆσοι ἐφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἑλπίδι μαινομένῃ λιτομοιρίας ὑπερόπτας Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσῃ κρατερὸν κόρον, ὕβριος υἱόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' αὐτὰ πάντα σοφίσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπᾳ Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

[1] Alios ſeruarent, alios interim.

ες πιαίζα μὴ καὶ οὕτω ἀναργέως λέγοιτο Βάκιδι αἰτιλογίης χρησμῷ πείθει, οὔτε αὐὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἀνέχομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ἀθυμίος λόγῳ πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔκω ὅτι σφέας περικυκλεῖοντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὅσον τῆς ἡμέρης ὥρων αὐδιὰς τε ἀγινέων, ἐδόκεον καὶ κατὰ χώρην εἶναι. Σωφρονεόντων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. ὃν ἐγὼ νενόμικα, πρωθαπόλλωνος αὐτὸν ὄντα τοιοῦτον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. οὗτος ὦν νὺξ ἐς ὄψιν τὸν περιόντα, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἐοῦτῳ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προσακούσας δὲ ὅτι ἀπεύδιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθε οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας καιρὸς ἐστὶ ἀμφὶ χρεών ὅτι ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ἑκάτερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ὅτι πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γάρ σοι αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδὲ ἐὼν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐὸς Εὐρυβιάδης οἵ τε ἔσονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. Ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Κρῆτα τε χρηστὰ Ἀγαμέλεα, καὶ οὐ ἤγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐσπεύδομεν γενέσθαι, αὐὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἔπεις. ἵνα δὲ γάρ σφι ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτε οὐκ ἐθέλοντες ἔθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἑκόντας ἀπεργάσασθαι. σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄγγειλον. ἐὼν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεώντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐὸς παρελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἐὼν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ πάντα κάλλιστα· ἐὼν δὲ αὖθις μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοίων ἡμῖν ἔσεσθαι. οὐ γὰρ ἐπ' ἀσφήσονται, εἰ γε περιεχόμεθα πάντα χόρτον, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν,

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda autim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter LXXVIII duces qui in Salamine erant ingens cōflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, LXXIX applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, vter nostrūm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, péræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadē enauigare posse, quoniam circumdati ab hostibus vndique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondēs Themistocles, LXXX Vtilia sane, inquit, iubes, bonū afferens nuncium. Nam quod ego precabar vt fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum.[1] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu vero, quandoquidem vtilia nunciatum venisti, per teipsum nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius i-

sti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina LXXXI

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

venisse,

ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλώσας λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας. ἐπειέχεσθαι γὰρ πρῶ ὃ στρατόπεδον ὃ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. προσδεδέχθαί τε σφεας βουλόμενος, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, μετεπέμπετο· τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλείονες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἀγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε αὐτὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὃς δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Διὰ δὲ τοῦτο ὃ ἔργον ἀναγράψαντες Τήιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς ὃν τρίποδα, ἐν τοῖσι ὃν βαρβάρων κατέλυσαν. στὺ δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἐς Ἀρτεμίσιον τὴν Λημνίη, ἐξεπλήρου τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ἑβδομήκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς ὃν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς τάχιστα δὴ τὰ λεχθέντα ἐκ τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἥκω τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι· προεκήρυσσε δὲ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐκ πάντα χρέσσω τοῖσι πᾶσι αἱρετώτερα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, προαιρέσας δὴ τούτων τὰ χρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τῇ ῥήσι, ἐσεβίβαζε ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ βοὴν Αἰακίδας ἀπεδιήμησε. ἐνθαῦτα αἴνεον τὰς νῆας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναχθεῖσι δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτε πρύμνην ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξανηχθεὶς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ διαμπερὲς ἀπαλλαχθείσης, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρξασαν. λέγεται γὰρ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανῆσαν δὲ προσελθοῦσαν, ὥστε καὶ ἅπτον ἀκοῦσαι ὃ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ἐνθρήσασαν τοιόνδε τι πάθε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· ὅτοι γὰρ εἶχον ὃ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ὅτοι δὲ εἶχον ὃ πρὸς τὴν τε καὶ ὃν

LXXXII Veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuehtam: ideoque hortari ſe vt ad defenſionem ſui illi ſeſe prępa rarent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta; pleriſque eorum fidem nuncio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quę ad Artemiſium tranſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi perorauit, iuſſit illos ingredi naues. quibus ingreſſis, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naues Græci ſoluerunt. In quos mouentes continuo barbari ſunt inuecti. Ibi ceteri quidem Græci[1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita ceteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: Æginetæ vero, nauem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis conuitiatũ,[2] O dæmonii, quouſq; remos inhibebitis? Ceterum aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentemq; vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

1 Quum in puppim inhiberent vt appulſuri. *Bud.* 2 O miſeri.

καὶ ὃν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μὲν τοῖσι αὐτῶν, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὔ. ἔχω μὲν ἰὼν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νέας Ἑλλωτίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδενί, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τῶνδε εἵνεκα μέμνημαι τουτέων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, Δαρείου βασιλῆος εὐεργέτης ἀνηγορεύθη, καὶ χώρην οἱ ἐδωρήσατο πολλήν. οἱ δὲ Δαρείου τοῦ βασιλῆος, εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, ὀρθοστάγαι καλέονται Περσιστί. τοῖσι μὲν νυν τούτοισι οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκρεμίζετο, αἱ μὲν, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀμαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων καὶ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ πεπεόντων οὐδενί, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι γε καὶ ἐλπίδα εἶχον τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες ἔσεσθαι ἢ τὰς πρόσθε· ἐπιστάμενοι δὲ ἐν τῇ Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θηήσεσθαι βασιλῆα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετιξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐλάμβανε, ἀπ' ὧν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς δόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα ἀμαφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δ' αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, ὃ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐς ἐμβαλὲ νηῒ φιλίῃ, ἀνδράσι τε Καλυνδέων, καὶ αὐτῷ ὑπὸ πλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλῆος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι πρὸς Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ὀργισθεῖσα αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων νηῦς τύχῃ παραπεσοῦσα νηΐ. ὡς δὲ ἐμβαλέ τε καὶ κατέδυσε, βουλομένη, ἁπλῶς ἐοῦσα τύχη ἀγαθὴ ἐργάσατο. ὡς τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τὸν ἄρχοντα, ὡς εἶδε μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ ἀποστρατεύειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐ-

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, plerique minime. Enimuero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam à Persis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenien- LXXXVI sibus corrupta, partim ab Æginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incomposite & inconsulte agentibus: vt non ab re fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe seipsis præstantiores, & quàm ad EVbœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidē LXXXVII vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre. Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Postquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauem suam Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndensium, impegit, quaque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimans hanc Artemisiæ nauem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pu-

cis pugnare, ab hac ad alias se conuer-
LXXXIIX tit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui plane nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cetera quæ mulieri (vt dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi feminæ, feminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse
LXXXIX Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naues in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operam [1] regi nauarent, vndique in suorum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidam
XC Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Ionas tanquam proditores, quod propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [2] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit; & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa naui potiti sunt.

ζῶσι ἀμυνεῖν, ἀποστρέψας, τοὺς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦδε αὐτῇ συμβεβήκει γενέσθαι ἀφ' ὑβρίος τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τῷδε δὲ συνέβη ὥστε καλὰ ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτων αὖτις μάλιστα δόξαι ἀνδρὶ εἶναι Ξέρξῃ. λέγεται γάρ, βασιλῆα ἐνθύμιον, μαθεῖν τὸν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ ὃν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τοὺς φάναι, σαφέως εὖ ἐπίστασθαι τὴν νῆα ἐπιγραμμένους. τὸν δὲ ἀφανρεῖσαι ἠπιστέατο εἶναι πολεμίην. πά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνέβαινε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ ὅτι τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δ' εἶπαι λέγεται τοὺς τὰ θήλεα μὲν ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δ' ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισταμένοισι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισταμένοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς ὄμματα ἔδοξαν ἴδεσθαι νηυσὶ παρείας πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φυγούσῃσι πρὸς ἐπίπλοον. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθάρατο, ἐλθόντες πρὸς βασιλῆα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέβαινε δὴ οὕτω, ὥστε Ἴωνάς τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς ἀμβαλόντας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἔτι τούτεων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκίη νηῦς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατέδυσε, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινήτη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀχθησταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήρξαντο, καὶ ἀπέβησαί τε ἐς ἔσχον αὐτῶν.

Φοινίκων.

1 In regis conspectu nauarent. 2 Talem mercedem acciperent, *id est, quas poenas volebant dare Ionas, ipsi eas darent.*

ταῦτα ἠμύνατο, τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτετράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ἐμπλεπόμενος τε καὶ πάνυ αἰπώμενος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ ἠμύμενοι, τοὺς ἀμείνονας βλαβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ
311 ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τὸ οὖρεϊ τὸ αἰτίον Σαλαμῖνος ὃ καλέεται Αἰγάλεως, ἀπεστωθάστο ὃν ποιησάμενα. καὶ οἱ γραμματισταὶ αἰεὶ γράφοντες πατρόθεν ὃν τεσσεράρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαραμένης ἀνὴρ Πέρσης πρωτεύων τούτου τοῦ Φοινικήου πάθεος.

Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ θορύβῳ ἐκπεφεύγεσι τάς τε αἰχμαλώους καὶ τὰς φυγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τοῖς Ἀθηναίοις ἀμφύρισι, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τὰς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρεοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἥπερ εἶλε τὸν τεσσεραφόρον τὸν Σκιάθῳ τὸν Αἰγιναίῳ, ἐν ᾗ ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου· ὃν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. ὃν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέω οὕτω σωθέντι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐπείδε τὸν νῆα τὸν Ἀτταγίνου ὁ Πολυκρίτου, ἔγνω, τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τοὺς Αἰγινήτεων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτου ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεγίνοντο, φεύγοντες, ἀπίκατο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. οἱ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δ', Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηραρχοισι προεκέλευστο· πρὸς δ', ἢν ἄεθλον ἔκειτο

ἐπιδίωξι.

quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiã cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetę in freto subsistentes, operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [1] Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat nauis, vna cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita sospes rediret in Æginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem quorum naues superarant, fuga se proripuerũt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseſque, EVmenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propositumque præmium

1 *Supra pag.* 444. Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui viuam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naues incolumes in Phalerū euasserunt. Adimantum autē Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia cōcursus nauium expauefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Mineruę Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocē diuina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suę classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium euadent. Et quum his verbis fidē non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, [1] ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re iam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit, quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Athenien-sis, cuius paulo ante vt viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Athenī-ensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationē, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurum. Porro naufragiorum pleraq; ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ, nomine Colīadem: vt impletū sit omne oraculum, cum de ceteris quæ ad pugnā naualē pertinent faciens mentionē, tum vero de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

XCIV

XCV

XCVI

μύεια δραχμαὶ, ὃς αἱ μὲν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ὅτι τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ καταδείσαντα, τὰ ἱστία ἀφελέσθαι, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγὸν φεύγοντα, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἀφικέσθαι φεύγοντας γίνεσθαι τὸ Σαλαμινίοις τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείη πομπῇ· τὸν δὲ πέμψαντα φαίνεσθαι οὐδένα, δόκησαι δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ εἰδόντα περὶ Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλοντες εἰκάσθησαν θεῖον πρῆγμα· ὡς δὲ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν τὸν ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέξαι τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταποροδοκὼς τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ νικῶσι, ὅσῳ αὐτοὶ ἡμῶν τοῦ ὑπερκρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστῆσαι μὲν τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀνδράσι ὁμήρους ἀποθανεῖσθαι, εἰ μὴ νικῶντες φαίνοιντο οἱ Ἕλληνες. ὕστερον δὲ ἀποστρέψαντες τὰ νῆα, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασαμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἰστορέουσι μὲν ταῦτα φάτις ἔχει καὶ Ἀθηναίων. ὑμολογέουσι δὲ καὶ Κορίνθιοι ὁμολογέειν, ἀλλ' οὐ πρώτοισι σφέας αὐτοῖς τὴν ναυμαχίην νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρέει δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τὸν καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος οὗτος καὶ τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε· πρὸς τῶν βαρβάρων πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἳ πολλοὶ πρὸς τὰ τέναγεα τὰ πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυτταλείην νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατερρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐβούλοντο ἐς ἄλλην ναυμαχίην ἐλπίζοντες τῆσι πρεσβυτέρῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ μὲν ἐπελαβεν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε δὲ τῆς Ἀττικῆς ὅτι τὴν νῆσον τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλήσαι θεσπρωτὸν, τοί τε ἄλλον πόνον τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ξενεικθέντα εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ,

ἐπεμνήσθην

312

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, ὃ ἐλελήθεε πρώτους τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες ὦ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξεσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπὶ λάσπαντος βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης ὦν ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ἢ σοφισθεὶς τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσας πλώσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσαντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ δηλῶσαι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὸν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἀφέλκων. ναυλοχίας τε Φοινικηίους συνέδεε, ἵνα αὐτῷ τε γέφυρα ἔωσι καὶ τεῖχος· ἐπετήδευέ τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίῃ δηλήσων τοὺς νικῶντας. ὁρέοντες δὲ μιν πρῆγμα τοιοῦτο ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἐπιστέατο ὡς ἐκ πρόφασιος τοιοῦδε ποιέοι τὰ ποιήσσοντα, ἀλλ' ἐπίστευον ὡς ἐκ πρόθυμός τε εἴη καὶ παρασκευὰς ποιεῖται πολεμήσειν. Μαρδόνιος δὲ οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπροσθεν ἐόντα τῆς ἐπείνου γνώμης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὰ παρεῦσαν συμφορήν. Τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ οὐδὲν ὠκύτερον ἀνθρώπων ἐπιδεξάμενον θῆσιν ἐόν· ὧδε τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεξῆσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸ ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ τοῦτον ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδοὺς, κατάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ὀπίτελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῶν ἱππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔσχον Ἀθηναίους Ξέρξης, ἔτερψε ὧδε δὴ τοὺς ὑπολελειμμένους Περσέων τοὺς ἐπὶ Θρήϊκης, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνης πάσας ἐς ὄρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὖτε ἔσαν σὺν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπιξελθοῦσα συνέχεε ὧδε, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πρῆγος, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ὦν αἰτίην πιθέντες. οὐκ ὧδε δὲ τοῖσι τῶν ἰνδῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίεον, ὡς τοῖσι αὐτῶν Ξέρξῃ δεινά μηνύοντες. καὶ τοῖσι Πέρσῃσι μὲν ἐς ταῦτα δυῶν πρήγματα μεταξὺ χρόνον γινόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ ἐκ τῆς ναυμαχίης περιβαλόμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φρονήσιος ὧδε ἑωυτῷ ὡς δώσει δίκην, αἰσχυνόμενος βασιλέα στρατεύσας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Athenienſi, viro fortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege. ¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontum nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neq; à Græcis neq; à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: naueſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorũ Mardonium latebat, vt probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hęc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorũ curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorũ curſitationem Perſæ angarnion appellant. Primus igitur nuncius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderẽt, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autẽ ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarẽt, vociferationeq; & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſoliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit. At Mardonius quum videret Xerxẽ magnã è pugna naualiacturã feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum:

puta-

putabarque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi; quanquam opinio eius de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut eo ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo cõsternere: neq; enim vlla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint serui. Et hoc quidem præcipue tibi agendũ puta. Quod si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant.[1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque turbinam viri fuerimus ignaui dicere pos- 8.2 tes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in 9.1 tuam redigere seruitutem. His auditis Xerxes,[2] vt ex malis, gauisus est, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, se,[3] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrum eorũ esset facturus. Et quum in conciliũ vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandum accersi, quam solam constabat antea quæ faciẽda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atq; fatellitibus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ οἱ κρέσσων εἶη δυσχυδωνοῦσι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὖθι καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, οὐκ ἀμεγάλων αἰωρηθέντα, πλέω μὲν τοι ἐφερέ οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὧν ταῦτα, ἐσπέμπει τὸν λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυποῦ, μήτε συμφορὴν μεγάλην ποιεῦ, τῶνδε ἕνεκα τοιῆδε τρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τῷ πόλῳ φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τῶν τοῦτο τῷ τρόπῳ σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιοῦσθαι, οὔτ' ἂν τῶν ἠπείρου τήνδε. εἴ τε ἡμῖν ὡς πώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὕπισχεῖν, τρέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ ἀχθύμει. οὐ γάρ ἐστι Ἕλλησι σοὶ μὴ ἐκλυσις, μὴ οὐ δίκας λόγου τῶν ἐποίησαν νεῶν τε καὶ πρότερον, εἰ σοὶ δουλοῖς. μάλιστα μὲν νῦν ταῦτα ποίεε. εἰ δ' ἄρα τοι βεβουλεύσθαι, αὖθι ἀπολαιώσαντα ἀπάγειν τὸν στρατὸν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐγὼ τῶνδε βουλήν. οὐ Πέρσας βασιλεῦ μὴ ποιήσῃς καταγελᾶσθαι Ἕλλησι. οὐδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων· οὐδ' ἐρεῖς ἐκεῖνοι ἐψεύσμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν τοῖς Πέρσῃσι τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ὅκου οὗτοι εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἰ τοι δίδοκται μὴ αὐτὸν μένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπάλαιε, τὸν στρατὸν ἄπαγε τὸν πολλόν· ἐμὲ δὲ σοὶ χρὴ τὴν Ἑλλάδα οὕτω δουλοσχεῖν δεδουλωμένην, τετρηκοντα μυριάδας τῶν στρατῶν ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς οἱ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη· τοῖς Μαρδονίοισι τε βουλευσαμένοισι ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, οἵοισι περ ποιήσει τοῦτεον. ὡς δ' ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπιλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐπὶ συμβουλὴν μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη γνοῦσα τὰ πρηκτέα ἦν. ὡς δ' ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους πάντας τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἐλέξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὐτοῦ ἀποπειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε οἱ πεζοὶ πρὸς οὐδενὸς μεταίτιοι γεγόνασι κακοῦ εἵνεκα,

1 Nihilque adeo rebus damnum attulerunt Persæ. 2 Sic Græcis habetur ad verbum pro eo quod est, Tanquam illo efferens quidquid intra se de re proposita. Vel, Tanquam ille ex rebus aliquot deliberatis aliquem exitum proponens. 3 Vbi deliberasset. Sed Valla in verbis omnibus habetur eorum quæ sequuntur.

» ἀλλὰ βουλομένοισί σφι ἡμῖν ἀπόδοξις. ἐμὲ
» ὧν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐθέλει, τοσήκον-
» τα μυριάδας ἀπολεξάμενος τῶν σεωυτοῦ πολε-
» σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέ με
» κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς Πέ-
» ρσας τὰμά. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ σοὶ τῆς ναυμαχίης
» ἐς δεῦρο συμβούλους τῆς ἡμερησίης οὐκ ἐάσασα ποιέ-
» εσθαι, νεῦ τε συμβούλευσον. οὐκ ἔστι ὅκως οὐ βου-
τύχω τοῦ βουλεύσασθαι. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
» λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν
» μὲν ὅστις συμβουλευομένῳ τυγχάνει τὰ ἄριστα εἰπεῖν
» σαν. ὅτι μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι, δοκέ-
» ει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ἐνθεῦτεν· Μαρδόνι-
» ον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν,
» αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τῶν μὲν γὰρ,
» ἢν κατέρξῃ τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ τῶν χωρη-
» σῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν ἔργον ὦ δεσπόζα γενέ-
» σθαι. (οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο) τῶν δὲ, ἢν τὰ ἐναν-
» τία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, σοὶ δεινὸν συμ-
» φορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε αὐτέοντος, καὶ ὁκοίων
» τῶν πρημάτων αὖτε οἶκε ὄν σον. ἢν γὰρ σύ τε
» αὖτις, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας
» δεῆσει ἀγωνίσασθαι αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρ-
» δονίου δὲ, ἢν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδὲ τι
» νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσα-
» τες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα ὁ στόλος ἐποιήσω) πυρώσας
» τοὺς Ἀθηναίους, ἀπελᾷς. Ἥδη τε δὴ τῇ συμβου-
λῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐ-
τὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἄν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω
κατερρώδησε. ἐσαμιήσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην,
ταύτην μὲν ἀπὸς ἔλεγε ἄγουσαν αὐτῷ τοὺς παῖδας
ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τοι παῖδες οἱ συνεπῆσαν
τό. Συνεπέμπετο δὲ τοῖσι παισὶ Φύλακος Ἑρμό-
τιμος, γένος μὲν ἐὼν Γηδασεύς, φερέμαχον δὲ οὐ τοὺς
δευτέρους τῶν ἐνούχων παρὰ βασιλεῖ. οἱ δὲ Γη-
δασεῖς οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσέων. ἐν τοῖσι Πη-
δασεύσι δασέοισι τοῦτο τοιόνδε φέρει) πρῆγμα γίνεται· ἐπεὰν
τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
ουσι τὴν πόλιος μέλλῃ σῖτος χεῖρον ἔσεσθαι χαλεπὸν,
τότε ἢ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέ-
γαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τουτέων
δὴ τῶν Γηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ πά-
σις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

» sed eis volentibus hoc tentari debere.
Itaque aut hoc me facere hortatur, aut
sibi tradere triginta myriades delecto-
rum militum ad subigendam mihi Grę-
ciam: me vero ad patrias sedes cum re-
liquo exercitu reuerti. Tu igitur, quę de
pugna nauali non gerenda probe con-
suluisti, dicito vtrum mihi suadeas ho-
rum, quod eligendo bene mihi consu-
luero. Hæc Xexi consultanti respon- cii
dens Artemisia, Arduum, inquit, rex,
[2] me dicentem tibi optima, prosperum
consiliū dare: tamen è statu rerum præ-
sentium mihi videtur esse faciendum vt
tu ipse domum remees: Mardoniū vero
hic relinquas cum iis quos vult, si mo-
do velit ille, atque recipiat se ista factu-
rum. Nam siue ea quæ ait se velle, sube-
gerit, & hæc ei ex animi sententia succe-
dant, [3] tua res domine agitur: quia id tui
serui effecerint: siue Mardonio con-
tra opinionem suam contingat, non ma-
gna sane calamitas erit, saluo & te & re-
rum domesticarum statu. Etenim si in- 20
columis es & domus tua, profecto Græ-
ci sæpenumero pro seipsis multa certa-
mina cursitabunt: at si quid contingat
Mardonio cladis, id nullius erit momē-
ti, Græcique vincendo non vicerint,
seruo tuo interempto. Tu vero Athenis
incensis (cuius rei gratia expeditionem
sumsisti) reuerteris. Delectatus eo cm
consilio Xerxes, quod idem illa suasisset
quod ipse haberet in animo: quippe qui
(vt ego opinor) non remansisset si vel
cuncti atque cunctæ id ei suasissent, ad- 30
eo perterritus erat. Artemisiam igitur
laudatam dimisit, ducentem secū libe-
ros regios Ephesum. nam aliquot eum
filii nothi comitabantur. Cum qui- cv
bus ad eorum custodiā misit Hermoti-
mum, genere quidē Pedasensem, sed a- 1
pud regem inter eunuchos nulli secun-
dum. Incolunt autem Pedasenses super
Halicarnassum: apud quos hoc rei fer-
tur contingere, vt quoties Amphictyo-
nensibus qui circa eam vrbem habitant
aliquid aduersi certum intra tempus est
euenturum, tunc Mineruæ antistiti,
quæ illic est, grandis barba nascatur:
quæ res bis apud eos accidit. Ex his
Pedasensibus Hermotimus erat, cui ma- cvi
xima ex omnibus quos quidem ipsi no-
uimus, vltio cōtigit acceptæ iniuriæ. Si-
quidē eum captū ab hostibus ac venalē

1 Sed iubenter se re ipsa id comprobaturos. *Vel*, Huius rei se documentum esse daturos. 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium. 3 Quod geritur, tuum est. *Id est*, Tuum censetur. Eius laus tibi adscribitur.

mercā-

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Ceterum vt alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam tolerare-
ret. Sed non vsquequaque infelix Her- 10
motimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est
CVI habitus. Quum autē rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdā negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentum Panionium atque agnitū alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiā illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omniū post homines natos scelestissimū, qui ex nefandissima negociatione quæstū facis: quid aut ipse ego, aut meorū quispiam vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore vt quę tunc machinabaris laterent deos? qui iusta lege vtentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] vt de pœna à me tibi irroganda queri nō possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectū eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorū recidere: quod quum coactus feciſſet, filii sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium
CVII rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium iussit è copiis quas liberet eligere, vt cōsentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis iussu præfecti classis è Pha-

ὠνέετας Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὼ ζόλω κατεχρήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι πλεώτερόν εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, ὥστε ἴσιος εἶναι τῆς πάσης, τῶν ἐπορχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, (ἄτε ποιεύμενος οὐκ ἐπιτηδείως τὼ ζόλω) ἐς δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμᾶτο μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. Ὡς δὲ ὁ στρατὸς ὁ Περσικὸς ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς χῶρον τὸν Μυσίην, (τὸν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεῖς δὲ καλέεται) εὑρίσκει ὃν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑποσχόμενος αὐτὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειεν, ἢν χρήσας τοῖς παισὶ οἰκέειν ἐκεῖνη. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, χρήσαντα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ πρῶτα πρηϊοκήθη μιν προσελάβετο, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, Ὦ πάντων ἀνθρώπων ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τίς σε προτέρων ἐργάσατο, ἥστις, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με αὐτὸν οὐδενὸς ἐποίησας ὃ μὴ δίκαιον ἦν; ἐδόκεες τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε πεποιήκασι ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ἐπάγαγόν τε ἐς χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μεμφέσθαι τὼ ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὑπεῖδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτῷ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτῷ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω προσῆλθε ἥ τε δίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσε μιν τῆς στρατιῆς ἐξαιρέειν τοὺς αὐτὸς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φα-

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum pro* Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. *i.* Quacunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur. 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec femina. Ouidius, Hæ mihi quod dominam nec vir nec femina seruas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec femina, vt Atys.* 3 Vt de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est. Tam graues mihi des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήεσυ ἀπῆγον ὁπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τα-
χέως εἶχε ἕκαστος, ἀμφὶ φυλακὴν ποιεύμενοι τὰς σχεδίας
τοῦ βασιλέα διαπορθμεύσαι. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζω-
στῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀκτάς τινας γὰρ ἄκρας λευκὰς τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαί τε νῆας εἶ-
ναι, καὶ ἔφυγον ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅ-
τι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντ-
το. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες
κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἤλπιζον
καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμα-
χήσειν σφέας, παρασκευάζοντό τε ὡς ἀλεξησόμενοι.
ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ
ταῦτα ἐδόκεε διωκτέον εἶναι. τὸν μὲν νῦν ναυτικὸν τὸν
Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπῖδον διώξαντες μέχρι Ἄν-
δρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο.
Θεμιστοκλέης μὲν νῦν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ
νήσων θεσπεσίους, καὶ ὑπερδιώξαντας τὰς νῆας, πλώ-
ειν εὐθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύ-
ρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώ-
μην ἐπέλετο, λέγων ὡς εἰ λύσοιεν τὰς σχεδίας, τῦτ'
315 αὖ μέγιστον πρήγματων σφεῖς κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐρ-
γάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολεμφθεὶς ὁ
Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' αὖ ἡσυχίην
μὴ ἄγειν. ὡς ἄρχοντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προ-
χωρέειν οἷόν τε ἔσεσθαι τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις χω-
μιδὴ ὁ ὀπίσω φαίνοιτο, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεται· ὑπαναχωρέοντι δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργου ἐχομέ-
νῳ, πρήγματα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσεσθαι προσ-
χωρήσαντα κατὰ πόλιας τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἤτοι ἀλι-
σκομένων γε, ἢ τοῦ τύχου ὁμολογεόντων. τροφὴν
τε ἕξειν στρατὸν ὃν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρ-
πόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ
μενεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἑωυτῶν ὦν εἶ-
ναι φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτῦ. ὃ δὲ ἐνθῦ-
τεν δὲ τοῦ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα
ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴχοντο τῆς γνώμης καὶ Πε-
λοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔ-
μαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλ-
λήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγό-
των πρεσημέκτεον· ὡρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτίων βαλλόμενοι, εἰ
» οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε, Καὶ αὐ-
» τὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγνώμευν, καὶ πολλῷ πλέω
» ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπ-
» ειλημένους, νενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ

lero soluentes, retro Hellespontum versus abierunt, pro se quisque acceleran-
tes ad custodiēdas rates quibus rex per-
transiret. Qui quum ad Zosterem ad-
uentarent, minuta quædam continentis
protenta promontoria barbari suspica-
ti nauigia esse, perdiu illinc aufugerunt:
tandem deinde edocti non nauigia esse,
sed promontoria, in agmen sese recepe-
runt. ¶ Vt autem dies illuxit, Græci cer- cviii
nentes ibidem pedestres copias hosti-
um perstare, rati classem quoque circa
Phalerum esse, ac pugnā naualem com-
missum iri, se ad resistendum appara-
bant. Sed cognito illam vela fecisse,
confestim insequendam sibi censebant:
itaque eam insequuti Andro tenus, cer-
nere quum nequissent, ad Andrum pro-
fecti consultabant. Quibus Themisto-
cles suadebat vt insulas versus profecti,
classem hostium insequentes, recta ad
Hellespontū nauigarent, soluturi pon-
tes. Huic contrariā EVrybiades oppo-
nebat sententiā, quod diceret fore vt si
dissoluerēt rates, maxima ob id calami-
tate afficerent Græciam. [1] Persa enim,
si deprehensus manere in Græcia co-
geretur, non quieturus, quod sibi oti-
um quidem agenti nec vlla res posset
procedere, nec vllus retro ostenderetur
receptus, & exercitus suus fame cō-
ficeretur procedenti. nec vero & rebus
gerendis operam danti omnia possent
per Europam succedere, tum in vrbi-
bus, tum in nationibus quæ vel captæ
fuissent, vel antea sese dedidissent: quin-
etiam rem frumentariam habiturum ex
annuis semper fructibus Græcorum.
Nunc autem videri, illum vtpote victū
nauali prœlio, non perstiturum in Eu-
ropa: ideoque permittendum fugere,
dum in terram suam fugiendo perueni-
ret. de qua terra deinde certamen fieri
iubebat. Huic sententiæ aliorū Peloponnensium duces assensere. At Themi- cix
stocles, postquam animaduertit se non
posse plerisq; persuadere vt ad Helles-
pontum nauigarent, adiit Athenienses,
qui præcipue indignabantur hostem ef-
fugere, animatique erant ad nauigan-
dum in Hellespontum, etiā per seipsos,
si ceteri recusassent. Eosque ita est allo-
quutus, Et ipse multis iam huiusmodi
casibus interfui, & de multo pluribus
audiui talia contigisse, viros ad necessi-
tatem redactos prœlium instaurasse, &

1 Persam enim, si interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id est, aliquid tentaturum.* quòd quiescentiri neo quicquam successurum foret, nec vllus ad sua receptus futurus esset, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia poss. *Vel, Fore enim vt Persa si intercept. &c. à bello non abstineret.*

superio-

superiorem quam accepissent calamitatem emendasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neq; enim nos ista effecimus; sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque sceleſtus: qui sacra perinde atq; profana habens, vtraq; incendit, deorumq; simulacra subuertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsens tempus agitur. ideoque nunc quidem vt & nostri ipsorum & nostrorū domesticorum curam geramus, & vt spatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque sementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto: quum autē ver appetet, tunc in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi, vt siquid apud Athenienses accideret aduersi sibi, haberet quo se conuerteret: prout & cōtigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamē ab eo deciperentur, assensi sunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuisset, postea vero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit euestigio viros quosdam cum nauigio ad exponenda regi mandata, iussos tacere, etsi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [2] Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquā ad Atticam perrenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eū alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidē Athenienſium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, gratia tibi inseruiendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto soluēdi: itaque nunc [3] magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nunciata, isti abiere. ¶ At Græci, posteaquam decreuerunt neque persequendam sibi vlterius barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum, ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli

cx

cxi

ἀναλεμβάνειν τὸν πρότερον κακότητα· ἡμεῖς δὲ, (κρῆμα γὰρ ἐρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνδρῶν ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεύσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ἅγια ὁμοίως ἐποιέετο, ἐμπιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν τοὺς ἀγάλματα· ὃς καὶ τὸν θάλασσαν ἀπεμάσσησε, τύλους τε κατῆκε. ἀλλ' ἀγαθὸν ἔχει ἐς ὃ τι περ ἐν ἡμῖν· νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων ὑπομεληθῶμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καὶ ὡς οἰκίην τε ἀναπλασάσθω, καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, πρωτέλως ἀπελάσας ὄν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε, νομοθήκην μέλλων ποιήσασθαι ἐς ὃν Πέρσεα· ἵνα ἢν ἄρα τι μιν καταλαμβάνῃ τοῖς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφήν. πάντερ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπεισθέντες γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένους εἶναι σοφοὺς, ἐφάνησαν ἐὸν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὔβουλος, πάντως εὖ βεβιῶσθαι ἔσεσθαι λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοι οἱ δυνατώτατοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπέτελλε σιγᾷν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀτιθέμενοισι, τὰ αὐτὸς ἐπετέλεστο βασιλέϊ φράσαι· τῶν καὶ Σίκινος ὁ οἰκέτης αὐτοῦ ἐγένετο. οἱ ἐπεισθέντες ἀνέβαινον πρὸς τὸν Ἄτθιδα, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκινος δὲ ἀναβὰς ἐς τὸ ἔρκος ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑποῦργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοῖσι πᾶσι βουλομένοισι διώκειν, καὶ τοὺς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν χωρίζεο. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ὀπίσω διώκειν ἔτι τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι νῆας, μήτε πλώειν ἐς ὃν Ἑλλήσποντον, λύοντας ὃν πόρον, ἦν Ἄνδρος τὸ δεύτερον ἀπάλαστον, ὀξέως ἐβούλοντο. τοῦτο γὰρ Ἄνδριοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες ὑπὸ Θεμιστοκλέος,

ἢν καταμείναντας ἡμέων τε αὐτέων ὑπομεληθῶμεν

ὑπίσω

1 Nam quum vt antea prudens habebatur, ita etiam re ipsa prudens & consultus compertus esset. *vel*, *Vt antea sapiens habeb.* 2 Ille Sicinus. *cuius videlicet facta fuit modo mentio.* 3 Sine vlla præcipitatione. *Ad verbum*, *Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aise.*

δὲ ἔδοσαν· ἀλλὰ παρῄνεε μὲν Θεμιστοκλέος λόγῳ τόδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι σὺν ἑωυτοῖσι ἔχοντες δύο θεὼ μεγάλω, πειθώ τε καὶ ἀναγκήν, οὕτω τὸ σφι καρπαδοτέα εἶναι χρήματα· ὡς ἐκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς τοῖσι λόγοισι ἔχοι ἀρὰ αἱ Ἀθῆναι
316 μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίοισι γε εἰ γεωπείνας ἐς παμάλισσα αἰεὶ ἥκοιεν, καὶ θεὼ δύο ἀχρήστω σφέων μὴ οἰκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τούτεων τῶν θεῶν ἐπηβόλοισι ἐοῦσι Ἀνδρίοισι, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδὲ κατὰ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δυνάμιν εἶναι χρεσσω. οὕτω μὲν δὴ ταῦτα ἀποκεκριμένοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητήρια λόγους, ἅτε χρήματα ἀπ' αὐτέων ἀγγέλλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι ταῦτα ἀπ' ὧν αἰτεόμενοι, ἐπάξει τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἑξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἳ σημηνάμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰτίῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δέ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι οὐδὲν τούτου εἵνεκα, τῷ κακῷ ἐπαρβολὴ ἐγίνετο· Πάρῳσι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήμασι τοῦδε νησιωτέων ἠτέετο, λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ὑπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλασιον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν πρόπεμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ αἰωρέειν εἰ τῷ ἔτεος πολεμήσειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πεζοὺς τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηχοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ ὀν πεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegauerant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant[1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiã & Impoſſibilitatem: quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim vnquam acquirendo ceſſabat) ad ceteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adductu rum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atq; à Pariis: qui audito tum Andrũ obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter ducos eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularũ aliqua pecuniam dederit neone, affirmare nequeo: reor tamen alias quoq; dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadem qua venerãt via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtiuũ enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is vbi in Theſſaliã peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites: ad hæc Medorũ, Sacarũ, Indorũ peditatũ equitatumq;. Has nationes

CXII

CXIII

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duæ vtiles deæ ſupperent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deę quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi to-

...implet, ...dis diem fo-
...ens, quorum quintus aut ſpo-
...em expiraverit, aut aliquot a-
...gritudine cruciatus cognoverat. Sed pa-
...mos ex tota gente Perſarum delegit tor-
...quatos & armillatos. Iecundo loco Me-
...dos, qui nonnumero Perſis inferiores
...erant, sed robore: itaque vniuerſi triginta
...millibus vna cum equitibus abierunt.
Hoc interim tempore quo Mardonius
habet delectum copiarum, & Xerxes
circa Theſſaliam agit, oraculum e Del-
phis ad Lacedæmonios venit, vt Xerxes
poenas pro Leonida repoſcerent, & quod
caueretur ex eo reciperent. Mittunt
ergo quamciſſimè Spartiatæ caduce-
atores, qui adhuc in Theſſalia nactus ex-
ercitum, vbi in conſpectum Xerxis ve-
nerat, verba fecit, Rex Medorum, Lace-
daemonii ita & Heraclidæ qui e Sparta
ſunt, poenas cædis repoſcunt, quod rege
eorum interemiſti, dum Græciam pro-
tegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit:
& cum responſo non reddito, Hic, in-
quit, (monſtrato Mardonio, vtille ei af-
ſtebat) poenas tales dabit quales ille
decent. Caduceator hoc responſo acce-
pto diſcedit. Xerxes Mardonio in
Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpon-
tum ire maturabat: intraque quinque
& quadraginta dies ad trajectum perue-
nit, nullam propemodum partem co-
piarum ducens, quæ quocunque veniebant
ad quoſcunque homines, eorum di-
ſcutis fructibus vescebantur: vbi autem
nihil fructuum reperiebant, ipſa herba,
& folio germinante: nonnulli, deliba-
to cerealibus, & ſtrictis frondibus af-
fectum tam agreſtium quam inanluera-
tum, nihil omnino relinquunt. Hoc
autem præ fame faciebant, cum lues
quos deinde peſtilentia exagitauit ad
demerit. *Id eſt turmatim.* Iter viam
ſtipantium. Eorum etiam nonnul-
los Xerxes ægrotantium, ſubſequentes
ſubſtantias, vbicunque vehebat, vi-
uos cremari & ſepeliri; quoldam
...m in Theſſalia, ut audiuimus in Sa-
...ſolæ, & in Macedonia, vbi ſacrum
...eſt eurſum, quem in Edonia vendens
...ſter & reuerſus ad
...Thracibus quum deſcenſu, ſe
...ſerent Xerxi dixiſſe, ſe
...ſtudium fuiſſe
...ſuperbos, ſeruosque ex
...ſtos, liberos.

...ἀπέθανε. ἐκ δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκλε-
...γόντες ἐπίλοιπον, τοὺς ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀριθμοῦ
...ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐκλεγόμενοι ἐς τὸ τελευταῖον ἀπεπλήρουν. οὗτοι
...δὲ ἐγένοντο Πέρσαι ἄριστοι, καὶ μάλιστα ἐπιτήδεια
...ἔργα ἐξεύρισκον Πέρσῃσι. δεύτερα δὲ Μήδους. οὐκ ὀλίγῳ δὲ
...ἐλάσσους ἦσαν τούτων, ἦσαν δὲ Πέρσῃσι, ῥώμῃ
...ἴσοσθενεῖς. ὡς δὲ συνεπλήθη, πολλῷ μυριάσι πλέοσι ἢ
...πρὸ τοῦ ἐπέστησε. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τῷ
...τοῦ Μαρδονίου τε καὶ στρατιὴν ἔχοντος ἐν
...τῷ Θεσσαλίῃ, ἔρχεται ἀγγελίη ἐς Δελφοὺς
...Λακεδαιμονίοισι, ἥτις κελεύει τὰ Λακε-
...δαιμονίων ἔθνεα ἀπαιτέειν τὴν Λεωνίδεω φόνου, ἢ δώσειν σφίσι ἑκάτερα δίκας τῶν
...ἐπιταμόντων ἀπολέσθαι ἐν Σαλαμῖνι ὑπὸ
...τοῦ κεκτημένου τὸν πάντων τε καὶ τῶν ἐν
...Θερμοπύλῃσι ἀπολομένων Ξέρξεω, ἵνα τίσηται
...τὸν βασιλέα Μήδων, Λακεδαιμονίοισι τοῖσι καὶ
...κλεινὸν οἱ δόντες ἀγῶνα φόνου δίκας, ἢ
...πρόφασιν ὅτι βασιλεύσαντα ἐπικτήσαιτο τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τῇ ἀγγελίῃ καὶ πολλὰ χρή-
...σας, ὡς οἱ ἐπὶν χαὶ ἐπαρήμους Μαρδόνιος, δείκνυσι
...τῶν, ἔφη, Τοῦτον τοῦ Μαρδόνιος δίκας
...δώσει τοῖσι ἐμοῖσι ἐπιτηδείοισι πρήγμασι. ὁ μὲν δὴ
...ἄγγελος ἦλθε, καὶ Μαρδόνιος ἐπὶ τὸν
...Θερμοπύλῃσι ἀγῶνα ἐτελέστη. Ξέρξης δὲ
...ἐπείτε ἀπίκετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη
...ἐπὶ τὴν ἠπειρον τὴν ἑτέρην ἐπὶ γεφυρέων
...ἐς Ἄβυδον ἐκ τῆς Ἀσίης. ἐπὶ δὲ τῶν ζευγέων
...ἐπεποίητο ἐπὶ μὲν τῷ Πόντῳ τῷ Εὐξείνῳ
...φοινικήια πλοῖα, τῇσι ἔζευκτο ἡ γέφυρα ἡ
...ἑτέρη, ἐπὶ δὲ τῷ ἑτέρῳ βύβλινα. ἐπὶ τοσοῦτο
...δὲ στρατοῦ ἐπεποίητο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον
...ἐπὶ τὴν Ἀβυδηνὴν ἐλθόντος, ὡς ἐπυνθάνετο
...ἐν τῇσι ἐξόδοισι τῇσι ἐς τὴν Εὐρώπην, τῇ
...ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξέλαυνε ἐπὶ τὴν Εὐρώπην

ἔργον. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως εἰργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄπω ἐς τὸ ὄρος τὸ Ῥοδόπην, οἷσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θησασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Γέρῃ. ἐπεὶ δὲ ἀπεχώρησαν ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων οἱ πατὴρ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀφεῖλε τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τὸν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Γέρρην ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης τοῦ δρόμου ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν Ἕλλησποντον, ἐπειγόμενοι, τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ σχεδίας ἐκ ἔλυον ἔτι ἐκ τῆς τεταμένας, ἀλλ' ἐκεῖ χειμὼν ἐξαναλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὀδύνας τε κόσμου ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τῷ στρατῷ τῷ Περσέων πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπίκοντο ἐς Σάρδις. Ἐλθὼν δὲ καὶ ἄλλος ὁδὸν λέγων λόγος, ὡς, ὅτε Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπὶ Ἡιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οὐκέτι τὸν αὐτὸν ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τὸν μὲν στρατιὴν ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ χειμῶνα· τὸν δὲ, μᾶλλον γὰρ τι χειμάζεσθαι γαμούσης τῆς νηός, ὥστε ὑπὸ τοῦ πλήθεος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ χειμαζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις ὅτι σφι σωτηρίη. τὸν δὲ εἶπαι, Δέσποτα, οὐκ ἔστι σωτηρίη, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἀγαθὸν ἐκφανίζει τὸν ἑωυτοῦ βασιλέος κηδόμενος· ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυσαμένους, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπιεικυῖαν, οὕτω δὴ σωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ σκῆψαι πάχισα ἐς νοῦν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχήν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὗτος δὴ ὧδε λέγων ὁ λόγος κατὰ τοῦ Ξέρξεα νόος, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε ὁ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ τῷδε οὕτω ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ὑπ' ἐμεῦ σημαίνεται μὴ μὴν ὀκνέω δὴ τὶ-

facinus eximium fecit. hic & ſe volentem negauit Xerxi ſeruiturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduerſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſiue alioqui belli libidine inſpiciũdi, militauere cum Xerxe. qui poſtquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſſam oculos eſſodit. Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ autem, vbi citato CXVII itinere ad traiectum peruenere, Helleſpontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: ceteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autẽ & alia hæc res, Xerxem, poſt- CXVIII caquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non amplius terra iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret, ipſum nauem Phœniſſam conſcendiſſe, vt in Aſiam ſe reciperet: & dum curſum tenet, à Strymonia ingenti vento fuiſſe exceptũ: & eo vehementius tempeſtate vexatũ quod nauis referta vectoribus erat, vtpote quum ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem num qua ſalus eis eſſet. Et quum ille reſpondiſſet, Here, nulla admodum eſt, niſi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Perſæ, nunc aliquis veſtrũm declaret ſe curam habere regis. in vobis enim videtur ſita eſſe ſalus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumẽ in Aſiam perueniſſe. Et vbi primum in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe: gubernatorem, quod regis quidem animam ſeruaſſet, aurea corona donaſſe: quod autem multos Perſarum perdidiſſet, decollaſſe. Hic autem alter modus qui narratur reuerſionis CXIX Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Perſarum. [1] nam ſi id regi à gubernatore dictũ eſt, tamẽ ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnã, cui repugna-

1 Nam ſi hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus ſententiam ſuam hac de re proferentibus haud quis facit qui

CXX

non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas iuſſurum è tabulatis in ventrẽ nauis deſcendere, vtpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares, in mare deiecturum. Sed is (vt dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reuerſus
CXX eſt. Cuius rei id quoq; magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quũ rurſus in Aſiã reciperet ſe, Abdera peruenisſe, [1] adhibuiſſeque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & vt ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primũ zonam [3] reſoluiſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autẽ Abdera magis ad Helleſpontũ ſita quàm Strymon, atque litus ex quo nauem illum
CXXI conſcendiſſe ferunt. ¶ Ceterum Græci poſteaquam Andrũ expugnare nequeunt, conuerſi in Caryſtum, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi anteomnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarũ trirecium tres: quarum vna reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam vſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædã inter ſe diſpartiere, ex qua primitias Delphos miſere. Vnde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncam nauis partẽ manu ſuſtinens: eodẽ in loco ſtans vbi
CXXII Alexander Macedo aureus. Miſſis Delphos primitiis, Græci publice deũ pereõtati ſunt nũquid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpondit habere ſe quidẽ à Græcis aliis, verũ nõ ab Æginetis: ſed repoſcere donum optime nauatæ ad Salaminẽ operę in pugna nauali. Id quũ audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicauerunt, quæ ſuper malum nauis æreum ſtant apud angulum, proxime Cræſi craterẽ. Poſt diſpartitam prædam Græci ad Iſthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum mortalium fortiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo vbi peruentum eſt, duces Græci in aram Neptuni ſuam quiſque ſententiam ſcriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem ſecundum iudicarent. In ea autem ſuum quiſque

ἔδοσαν, μὴ ὄκνε δὴ ποιῆσαι βασιλήιον τοιόνδε· τοῖσι μὲν δὴ τῶν κατηρεφέων, καταβάσας ἐς χείλιον νῆα, ἐοῦσαν Πέρσας, καὶ Γερσίους τοὺς πρώτους· τῶν δὲ ἑρετέων, ἐοῦσαν Φοινίκων, ὅκως ὄκνεε αὐτοῖσι πλῆθος ποιῆι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερόν εἴρηται) ὁδῷ χερσαίῃ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπικνέεται ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τῆι οἰκίῃσι κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιάρῃ χρυσοπαστέῳ. καὶ, τὴν ὕστερον ἐόντα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων ἐμοὶ πίστα) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φόβῳ ἔχ Ἀθηναίων οἰκίσω, ὡς οἱ ἀδύνατα εἶναι. πρὸς τῆς Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ἀπελθεῖν, ὅτι τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἀθηναίων, τεραπόμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινικητας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναλῖναι, ὅπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ὅτι Σουνιήσιοι· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ὁ τῇ χερὶ ἀκροστόλιον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἐστήκεε δὲ οὗτος τῆσι ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπυνθάνοντο εἰ τι ἔτι χρῄζοιεν, εἰ ἐλελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὐ· ἀλλ' ἀπαιτέειν ἄνδρες τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀσπίδας χρυσέους, οἱ ἐπὶ ἑξὸν χαλκέου ἑστᾶσι τρεῖς ὀπίσω τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν ἁλωσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμῃ Ἑλλήνων αὐτὰ δὴ πάλεμοι τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ὀπίσω τοῦ Ποσειδέωνος ἐς βωμὸν, ὃν πρῶτον ἢ δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, εὑρέατο πᾶς τις αὐτέων ἑωυτὸν

318

negat regem hoc facturum fuiſſe: Perſas iuſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, vel opinionum, vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus verbis videant lectores meliorem ſenſum elicere poſſe.* 1 Et hoſpitii foedus cum illis iniiſſe. *Vel, hoſpitii neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta, *vel (vt alii)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *improprie hic dicerentur. At Valla* κατὰ λογίαν *pro* τιάρᾳ.

3 Soluiſſe vt liberum omni metu: 4 Duodecim.

ἐπῆλθε τὴν Ἑλλάδα, αὐτὸς ἑκάστοις δοκέων πρῶτος γενέσθαι. δευτερεῖα δὲ μοι πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐς ἀμφισβητήσιος ἐτράποντο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ἐνικᾶτο πολλοῖσι. Οὐ βουλόμενοι δὲ ταῦτα κρίνειν τοῖσι Ἕλλησι φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλώουσι ἐκάστοισι ἐς τὸ ἑωυτῶν ἄκριτοι, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβάδιζε τε καὶ ἐδεδόκητο εἶναι πολλῷ Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐπιμήκης τοῖσι τῶν Σαλαμινομαυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ἐποιήσαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. δρεπτίοισι μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον σοφίης τε καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέϊ δὲ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν καὶ ἅρμα τῶν ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνέσαντες δὲ πολλά, προέπεμψαν αἰσίοντα τεσσερήκοντα Σπαρτιητέων λοχαγοὺς, οἵτοι εἰσὶ ἱππέες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πολιητέων τῶν ἡμείς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. Ὡς δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Λακεδαιμόνιος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐναντίων μὲν τῷ Θεμιστοκλέος ἐών, ἀνὴρ δὲ τὰ ἐς ἀρετὴν οὐδαμῶν ἀφανέων, φθόνῳ καταμαρπτέων, ὠνείδιζε τὸν Θεμιστοκλέα, τὰς ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς δι' ἐκεῖνον τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπείτε εἰρέατο μιν οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, Οὔτω ἔχει· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐπιμήνιος ὧδε παρὰ Σπαρτιητέων, οὔτ' ἂν σὺ ὢν ἄνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος. ταῦτα μὲν νυν ἐς ἰσοῦτον ἐλήλυθε. Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθεν ἐών, οὐκ ἧσσον τῶν Παταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἐπιφανέστερος, ἔχων ἐξ Μυκάλης γρατῆ ὃν Μαρδόνιος ἀπελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς μὲν δὴ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ἐπείτε προεβούλευσε, κατὰ τὠυτὸ Παλλήνην ἐλήλυθε, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος ἐν Θεσσαλίῃσι καὶ Μακεδονίῃ, καὶ οὐδένα κω κατεπείγοντος ἰέναι ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα, οὐκ εὐλαβέατο ἐπιτυχὼν ἀποστᾶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἀξιοδρήστους ποιήσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελαύνει, ἐν ὁπλίτῃσι τοῖσι Περσῇσι οἱ ἔχοντες φυλάκους οὐκ τῆς Σαλαμῖνος, οὐκ τοῦ Φαληρικοῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicādis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciam omnium Græcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonē se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVrybiadæ solertiæ vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrumque oleagina corona donantes: præterea hunc [1] biga quæ apud Spartam erat præstantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi [2] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nō è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionē in Spartam: dicens illū Athenarū respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutū. Et quum non faceret finem talia dicēdi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hęc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quē vbi traiectu tenus comitatus est, quū iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliā Macedoniamq; hybernante, nec alias copias obire curāte. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectū, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

cxxiv

cxxv

cxxvi

1 Currū omnium qui Spartæ erant præstantissimo, *vel* pulcherrimo. 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖος *omisit, aut potius non legit. quod certe suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc verò Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbemque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthũ

CXXVIII obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cũ Timoxeno Scionæorũ magistratu de facienda proditione transegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatisq; desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidęam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba (vt adsolet in bello fieri) quum cõcurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autem & ceterorum Pallenensiũ commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendũ, Scionææ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberẽtur. Atq; hunc quidẽ in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit.

CXXIX Artabazum verò tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorũ qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc caussam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrũ quod situ est in suburbanis, impie se gesserant. Hanc fuisse caussam illi

ἐθαύμαζε δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀποστήσασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ τούτους ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παρέδωκε Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει. καὶ οὕτω Ὄλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ τούτων ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε· προσέκειτο δὲ οἱ προθύμως, σὺν ἧι συνῆκαν πάλαι προδοσίῃ Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅπλα μὲν πρόσθεν ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγένετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων πρὸς Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, πτερύγιόν τι πρὸς τὰς γλυφίδας προειλίξαντες, καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέξυον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσιος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. πτερύσσων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· τὸν δὲ, βληθέντα, περιέδραμε ὅμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ πτερὸν λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ὅτι τάχιστα τοῖσι στρατηγοῖσι· παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ὑπαλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ κατακλῆσαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο ἐκ Σκιωναίοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίσιος ἐγένετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ἐπὶ πολιορκέοντι ἐγγενέσθαι τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χαρίεν ὅτι πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέταγος γινόμενον, παρέβησαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τοὺς δύο μὲν μοίρας διαβάντες παρῆλθον, ἐπὶ δὲ τρεῖς ὑπελείποντο ἔσαν, τοὺς διελθόντας χρὴ ἔσω εἶναι) ἐς τὴν Παλλήνην, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅσην οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένην. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπισταμένοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς ὄψιν κοτὲ ἐλθὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἰδόντας οὗτοι τῶν Περσέων τοῦτο καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες

ὑπὸ τῆς συμβάσης

δὴ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγινομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην πρὸς Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ περιπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἔπραξαν. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιγινόμενος, ὡς περιέσεισε τὴν Ἀσίην, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε δὲ Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὀπίπλεε μέλλοντος, περὶ Σάμον συνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ περὶ ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταΰντεω περιόντος ὁ Ἀμίτρης· ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ περιέσαν δυνατὰ πρὸς ἑωυτοὺς ἐκφέρειν, οὐδὲ ἐπιδιώκειν ἔτι ἔδεε· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἄνοπλοι ἦσαν, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἀσίης τεσσεράκοντα. οὐ ἐλεύσεσθαι μὲν γὰρ οὐδὲ προσεδέχοντο τοὺς Ἕλληνας πρὸς στρατεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάξαντας· καθημένοισι δὲ σφι ἐπεδόκεον οὐκ ἐπιδιώξαι φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάξεσθαι. καὶ μὲν καὶ τὴν θάλασσαν ἐσωμένοισι ἔσεσθαι τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν ὃν Μαρδόνιον· οἱ δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατοὶ εἶεν κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὑπακούειν ὅκη πείσεται τὰ Μαρδονίου χρήματα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι τὸ, τε ἔαρ γιγνόμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγοὶ δὲ καὶ ναύαρχοι ἦσαν Λεωτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησιλέω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λεωτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Πρόκλεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἦσαν δὲ ἕτερης οἰκίης τῶν βασιλέων. ἕποντο πρῶτοι, πλὴν τῶν δυοῖν τῶν μετὰ Λεωτυχίδεα πρότερον καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐξηγέοντο Σπαρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξανθιππος ὁ Ἀριφρέος. Ὡς δὲ παρεγίνοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων· οἱ δὲ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἱ

videntur vere dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. ¶ Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum conuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatę erant ex Persis & Medis, duceſque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi vtpote magnopere percussi, nō audebant occasum versus producere, ne vnus quidē: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellándo prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniam irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent.[1] Atque vt se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonā res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidē exercitus pedestris nondum cogebatur: naues autē in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridę, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, aduenerunt eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi,

cxxii

cxxiii

cxxxi

1 De mente igitur animum abiecerant, sed longe superiorem &c. ad verbum, Circa mare igitur animo victi erant. vel, animis iacebant. id est, de rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.

septem

ſeptem fuerant ab initio, qui coniuratione inter ſe facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, poſtea conſpiratione patefacta per vnum ex ipſis qui rem detulerat, ceteri qui ſex erant, è Chio ſe ſubduxerunt, Spartamque ſe contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægreque exoratos Delon vſque perduxere. Nam vlteriora omnia Græcis formidoloſa erant, cum locorum ignaris, tum plena hoſtium eſſe, & tantundem abeſſe Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei vt neque barbari ſupra Samum occidentem verſus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem verſus, vltra Delon. ita
CXXXIII timor mediũ eorum tuebatur. ¶ Dum Græci nauigauere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Theſſaliam erat, inde mouens miſit ad oraculum quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque ſibi liceret peruaderet ad oraculum conſultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis ſcire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam
CXXXIV de rebus præſentibus fuiſſe. Conſtat hunc Murem in Lebadiam veniſſe, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium deſcendiſſe, & ad Abas Phocenſium, ad oraculum: quinctiam prius Thebas adiiſſe. Ibique tum Apollinem Iſmenium conſuluiſſe, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas eſt in templis ſciſcitari oracula: tum quodam non Thebano, ſed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormiſſe. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum eſſe, quod quum Amphiaraus optionem eis dediſſet vtrum mallent vate vti ſe an auxiliatore: Thebani ſibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas eſt vlli Thebano illic obdormiſcere. Tunc autẽ
CXXXV maximum extitiſſe miraculum, vt à Thebanis mihi natratur: Murem Europeum, perueſtigatis omnibus oraculis, iſſe etiam ad fanum Apollinis Ptoi vocatur autem id fanum ita: ſed ipſorum Thebanorum eſt, ſitum ſupra paludem Copaidem, ante montem, proxime vrbem Acræphiam. Ad hoc templũ poſtquam peruenifſet is qui Mus appellaretur, ſequutos eum tres viros publice delectos ad deſcribenda ea quæ homini reſponderentur. & ſtatim antiſtitẽ

ἐξανισταμένους σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θανάτου Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἑπτά. ὑπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανερὸς ἐγίνοντο, ἐξεπίστου τὸν ὑπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, ὕστω δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἐόντες ὑπεξέρχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ μεγάλην ἀυτοῖς μοῖραν μέχει Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω τερπνὸν, πρὸς δρόμον ἰῶν τοῖσι Ἕλλησι, ὕστε τῶν χώρων ἐόσι ἐμπείροισι, ἀπιστίης τε πρώτα πλέα ἐδόκεε εἶναι. τὸν γὰρ Σάμον ἠπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιούτῳ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώειν καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηιζόντων Χίων τὸ πρὸς τὸν ἥλιον κατιὸν τερπνὸν Δήλου. ὕτω δέος ὁ μέσον ἦν ἐφύλασσε σφέων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ὡρμᾶτο Θεσσαλίην ἐχειμάζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μύς· ἐλθόντα δὲ χρῆσαι μιν χρησάμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποφήσασθαι. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν παρὰ τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλεετο, οὐκ ἔχω φράσαι· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) δοκέω δὲ ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. Οὗτος ὁ Μὺς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ὅτι ὁ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τὸ μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δὲ, καὶ παρ' αὐτὸ Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ, ξεῖνόν τινα καὶ ἀθηναῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ οὐδεὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι ἀφ' τόδε· ἐπεὶ Ἀμφιάρεως ὁ Ἀμφιάραος ἀφ' χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τούτων, ἑωυτῷ ἢ αὐτὸν μαίνῃ χρέεσθαι, ἢ αὐτὸν συμμάχῳ, τῷ ἑτέρῳ ἀπεχόμενος· οἱ δὲ σύμμαχον μιν εἵλοντο εἶναι. ἀφ' τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι κατακοιμηθῆναι. Τότε δὲ θωῦμά μοι μέγιστον ἐγένετο ἀκοῇ λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθὼν γάρ τε Εὐρωπέα Μῦν, πυνθανόμενον πρῶτα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τὸ Πτῷον Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ ἱερὸν, καλέεται μὲν Πτῷον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος· ἐς τοῦτο δὲ ἱερὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ ἂν φθέγξηται ἔμελλε. καὶ πρόσθεν τε τὸ μαντήιον

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρεῶν· ἐν τοῦτο μὲν ἐπορώρυσσε τὸν Θηβαίων σὺν θωύματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρῳ γλώσσῃ αὐδᾶσθαι Ἑλλάδος ὑδὲ ἓν ἔχειν, ὅ, τι χρήσουσι τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῶν ὀξαρπάσαντα παρ' αὐτέων τὰ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν. (Φαίνας δὲ Καρίῃ μὲν γλώσσῃ χρᾶν) στοιχηδὸν δή, οἷα χέας ἀπίοντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὑπιδέξάμενος ὅ, τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μεταῦθις ἔπεμψε ἀγγέλους ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἔσαν. (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τοῦ οἱ ἐγενέτην Ἀμύντης ὁ σὺν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τοῦ Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ὅτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ νέμεσθαι ναυτικοῖσι μᾶλλον ἢ χερσαίοισι τοῖσι ἑωυτοῦ πρήγμασι, καὶ πυθόμενος ἐν τοῖσι χρηστηρίοισι τοῖσι γεγενημένοισι μάλιστα Ἀθηναίους ἠπίστατο. τούτων δὴ προσγενομένων, καὶ ἐλπίζε ὑπὸ τοῦτο τὸ θαλάσσης κρατήσειν· πάντως δὲ οὐκ ἦν. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ ἔτι κρέσσων. ὅτω τε ἐλογίζετο καὶ τυγχάνοντα τὰ πρήγματα ἔπεσθαι τὰ Ἑλληνικῶν. τάχα δὲ αὐτῷ καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτα οἱ προλέγει συμβαλλόμενα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πυθόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦτο ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἐστί, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τὸν τυραννίδα ὧδε κου πιῶδε· ὀξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τὴν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὸν ὑπερ Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλέϊ, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (ἔσαν γὰρ τὸ παλαιὸν καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνδρῶν ἀρχαίων καὶ οὐ μείονος χρήματος, οὐ μοῦνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ὀπτήσῃσι ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ Θεοῦ ὃς Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ τοῦτο ὅτε ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua vſam: & qui eos ſubſequebantur; ſtupuiſſe audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque neſcirent quid in præſenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eaque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligēs quid cxxxvi dicerent, nunciū dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium,[1] tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cuius ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, aui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atq; munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuū eſſe audiens,[2] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant vt Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, cxxxvii Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi ſe ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis.[3] Erant autem priſcorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non ſolum populares facultates: adeo ipſi regi ſua vxor coquebat cibaria. Hæc quū animaduertiſſet panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplū quā erat, idq; ſemper contingere, indicauit marito.[4] Ille re audita, illico ingreſſus eſt vt oſtētū cerneret,

1 Tum quod affinitate cum Perſis iunctus eſſet; 2 Et quem cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitiſſe credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem vxor illis ipſamet farinam ſubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem extreſcebat. Quod quum ſemper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecuniæ mopes. Quod Herodotus ſubiungit necui mirū videatur quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideoque particula* Adeo *vtitur.* 4 At illi, vt audiuit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud, ——

quonam

quonam modo quid maius excresceret: moxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [1] tunc rex mercedē nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelios⁹) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aeropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quę das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento. domus solem: circumscriptumq; quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum CXXVIII ceteri. [2] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquā liberatori immolant posteri illorū qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus trāsiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenūm foliorum, fragrantiori odore quam ceteræ: & in quibus (vt fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, ceteram Macedoniam subegerunt. CXXIX Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Philippi [3] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius. CXL Qui vbi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Atheniēses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Atheniēsibus iniurias quas mihi intule-

ἐς φέρει ἐς μέγα π. καλέσας ὦ τὸς ἡπίας, τοῦ ἡγεμόνος δὲ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δ', ὃν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες, οὕτω ἀπίεναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τὸ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἰὼ γὰρ κατὰ τὸ καταγέλαστον ἐς ὃν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοβλαβὴς ἐὼν, Μισθὸν ὦ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· δείξας ὃν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔσασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶτα πάσῃ, Δεκέμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, θείς τε φέρει τῇ μαχαίρῃ ἐς τοὔδαφος τὸ οἴκου ὃν ἥλιον. θείς τε φέρει ψας ὦ, ἐς ὃν κόλπον τοῖς ἁρυσάμενος ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. οἱ μὲν δὴ ἀπίεσαν. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σμικρὸν νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξωθέις, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. τυγχάνει δὲ ὂν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ ῥοῖσι οἱ τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι σωτηρία. οὗτοι, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε πᾶς ἱππεὺς μὴ οἷός τε γενέσθαι διαβῶναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην χώρην τῆς Μακεδνίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδιέος· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχοι ἑξηκοντάφυλλα, ὀδμήν τε ὑπερφέροντα τῶν 322 ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὖρος κέεται, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης ὦ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω ὦ πατὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ ὦ, Φιλίππου· Φιλίππου ὦ, Ἀργαίου· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς ὦ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἄπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ ἀγγελίην ἧκε τοῦδε βασιλῆος, λέξασα ὧδε, Ἀθηναίοισι ἃς ἁμαρτάδας ἃς ὀξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ

φέρει μέγα π

πατὴρ ἰῶ

ἀπεμφθεὶς

——— magnum aliquid portendere. ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐπῆλθε, prosequutus est in φέρει.* 1 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit, sole tunc forte per fumarium, *siue, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persoluo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magna mercedis loco ducere quod saluos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omniū natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciauit. *Nam σμικρὸν νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q.d. Gallice, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.* 3 Atæus,

» ἡμερώσας πάσας μετήκαμι. νῦν τε ὧδε Μαρδόνιε
» ποίεε. τῦτο μὲν, τὴν γῆν σφι ἀπόδος· τῦτο δ', ἢν ἐθέλω
» τρὸς ταύτην ἐλεύθερων αὖτις ἰῶτινα αὐτὸς ἐθέλωσι, ἐόντες
» αὐτόνομοι. ἱερά τε πάντα σφι (ἢν δὴ βύλωνται γε ἐ-
» μοὶ ὁμολογέειν) ἀπόρθωτον, ὅσα ἐγὼ κατέτρησα. ἱστέ-
» ων δ' ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα,
» ἢν μὴ ὑμέτερον ἄμεινον ἦμαι. λέγω δ' ὑμῖν τάδε,
» Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ φέροντες; ἀντὶ ἀμύνομαι
» ὅτε γὰρ ἂν ὑμᾶς ὑπερβάλωσθε, ὅτε οἷοί τε ἔσεσθε αὖτις ἐχειν τὴν
» πρώτην χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Ξέρξεω στρατηλασί- 10
» ην δ' πλῆθος, ἠδὲ τὰ ἔργα· πυθάνεσθε δ' ἢ τὴν νῦν
» παρεῦσάν μοι δύναμιν· ὥστε ἢν ἡμέας ὑπερβά- ἢν παρ ἐμὲ ἐοῦσ δύναμιν.
» λησθε, ἢ νικήσητε, (τῶν ὑμῖν οὐδεμίη ἐλπὶς, εἰ μὴ
» δὶς φρενέοιτε) ἀλλ' παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν
» βάλησθε παρεισάμενοι βασιλέϊ, χέρεα μὲν τὴν χώ-
» ρην, δεδιὼς δ' αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσε-
» σθε. παρέχω δ' ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλῆ-
» ος ταύτην ὡρμημένου· ἐφ' ἑλεύθεροι, ἡμῖν ὁμηχανίην
» συνθέμενοι αἰεὶ τε δόλῳ καὶ ἀπάτῃ. Μαρδόνιος μὲν
» ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐκελεύσθη μοι εἰπεῖν πρὸς ὑ- 20
» μέας. ἐγὼ δ' αὖτε περὶ μὲν εὐνοίης τῆς ὑμέας ἐούσης
» ἐξ ἐμεῦ, οὐδὲν λέξω. οἶδα γὰρ οὐ νῦν πρῶτον ἐκμαθό-
» ντες. πρὸς χαίρω δ' ὑμέων πειθομένοισι Μαρδονίῳ. ἐνο-
» ρέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἵοισί τε ἐσομένοισι ἐν πόλλῳ χρό-
» νῳ πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τῦτο ἐνόν ὑμῖν,
» οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ
» γὰρ δυνάμεως οὐδὲν ἀσθενέστερον ἢ βασιλῆος ἐστὶ καὶ
» χεὶρ μακροτέρη. ἐὼν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
» μεγάλα τοῦ λοιποῦ τῶν ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,
» δήμαινε γὰρ ὑμέων, ἐν τείῳ τε μάλιστα εἰκη- 30
» μένων τῦ συμμάχων πόνων, αἰεί τε φθειρομένων
» μόνων, ἀξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων·
» ἀλλὰ πείθεσθε. πολλῶ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα-
» σιλεύς γε ὁ μέγας μόνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τῆς ἁ-
μαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλῃ φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δ', πυθό-
μενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην
ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, αὐτίκα μνησθέντες τῶν λο-
γίων, ὡς σφέας χρεὼν εἴη ἅμα πᾶσι Δωρι-
εῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀ- 40
θηναίων, χάρτα τε ἔδοξε μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ
Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τε σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ
δὴ σπεύσαντες ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuntius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquã præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: audistis quoq; nunc de exercitu qui mecum est: [1] quem si superaueritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari solo vestro, [2] & pro vobisipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati vt societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos benevolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro autem vt Mardonio morem geratis; quos animaduerto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animaduerterem esse, nequaquam huc cum his mandatis veniissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. [3] Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus; quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo vestrã vicem, qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuã cladem accipitis; possidentes terram inter diuersas acies positam. [4] Itaque inducite hoc in animũ quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat esse amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, fatale esse vt ipsi cum ceteris Dorienſibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit vt concioni adessent

1 Quo si potentiores extiteritis, eumque viceritis (quod nequaquam speratis, si sapitis) 2 Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote. 3 Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt, 4 Enimuero morem gerite: magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

Laceda-

Lacedæmonii, extraxerant enim Athenienſes rempus, probe ſcientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nunciũ ad ſocietatem contrahendam. quare de induſtria id fecerãt ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt: Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis; quod id neque iuſtum ſit vllo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in vniuerſam Græciam emanauit: cuius totius vos præcipui authores eſtis, & Græcis cauſſa ſeruitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac ceteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum. Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atq; etiam maiores eſſe quã noſtras, vt id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate earenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimur. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem curſu meabit quo nunc meat, eouſque ſe vnquam cum Xerxe ſocietatem initũros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

πάσασιν. ἐπομόσασι γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀφανιεῖσθαι, ἢν βπισάμενοι ὦσι ἕμελλον Λακεδαιμόνιοι τὸν ἥλιον ἥξειν τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὴν καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοι μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνούμενοι, καὶ τῶσι ἥρωσι

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extitertint, primos ex Græcis iugum ſeruitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda, quum præſertim vos conſtet ſemper & tum inde à priſc. τὸν ἀρχὴν ἐκπὸ δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Ἰδίαν. id eſt, exercitum. 4 Nihil opus ſit. 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

» τ ἐκφιος ϛρατεμίην ὅπιν ἔχωι, ϛέφρησι τύς τι οἴ-
» κυς ϗ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τῦ λοιπῦ λόγυς ἔχων
» τοιύσδε μὴ ὄπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων
» χρηςὰ ϛασυργέφν, ἀθέμιςα ἔρδφν φράζεο. ϗ γὰρ
» σι βυλόμεθα ϛρατεν ἄχαρι τοῖς Ἀθηναίων παθφν,
ἐόντα τοιῆξιόν τε ϗ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξαν-
δρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· τοῖς δ' τύς ἀπὸ Σπάρ-
» της ἀπέλυς, τάδε, Τὸ μὲν δέσαι Λακεδαιμονίυς μὴ
» ὁμολογήσαι μιν τῷ βαρβάρῳ, καρτα αἰδεσφόριον
» ἦν. ἀταρ αἰσχρὸς γε εἶναι ἐξεπισάμενοι δ Ἀθη-
» ναίων φρόνημα ἀρρωδῆσαι· ὅπι ὅτε χρυσός ἐϛι γῆς
» ὑδαμόθι τοσῦτος, ὅτε χώρη κάλλει ϗ ἀρετῇ μεγα
» λοφερέουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλομεν αἰ μη-
» δίσαντες, καταδυλῶσαι τὴ Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ
» ϗ μεγάλα ἐϛὶ τὰ ἀναγκάζοντα ταῦτα μὴ ποιέφν,
» μηδ' ἢν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν ϗ μέγιϛα, τὰ θεῶν
» τὰ ἀγάλματα ϗ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε
» ϗ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τι-
» μωρέφν ἐς τὰ μέγιϛα μᾶλλον ἢ πρὸ ὁμολογέειν τῷ
» ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις γε, τὸ Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν
» τε ϗ ὁμόγλωσσον, ϗ θεῶν ἱδρύματά τε κοινὰ ϗ θυσί-
» αι, ἤθεά τε ὁμόδοπα. τῶν ϗ προδόντας χρεὸν Ἀθη-
» ναίυς οὐκ αὖ ἔχοι ὅπιϛα τε ὕτω, εἰ μὴ προθύ-
» τερον ἐτυγχάνετε ὀπιϛάμενοι. ἔϛι αὖ ϗ εἰς τοῦτο
» Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσαντας ἡμέας Ξέρξῃ.
» ὑμέων μὲν τοι ἀγάμεθα τὴ προνοίην, τὴ περὶ ἡμέας
» ἔσχες, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκηφλοφημένων οὕτω,
» ὥϛε βοηθρέψαι ἐθέλφν ἡμέων τύς οἰκέτας. ϗ ὑμῖν μὲν
» ἡ χάρις ἀνταπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν
» ὕτω ὄκως ἂν ἔχωμεν, δόσιν λυπεόντες ὑμέας. νῦν δ'
» ὡς ὕτω ἐχόντων, σπουδὴν ὡς τάχιϛα ἀνάπεμπετε.
» ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἔτας χρόνυ παρέσϛαι ὁ
» βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴ ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπὰν δὲ τά-
» χιϛα πύθηϛαι τὴ ἀπέλλην ὅτι δόσιν ποιήσομεν τῷ
» ἀνδρὶ ἡμέων προσδέξεϛαι. πρὶν δ' παρεῖναι ἐκεῖνον
» ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας χρεὸς ἐϛὶ βοηθέοντας ἐς τὴν
» Βοιωτίην.

quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [1] Tu quoque poſthac cũ iſtiuſmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, neve per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratũ quippiã ab Athenienſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſponderunt. nunciis autem Spartiatarum iſta, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſane humanum eſt: neq; hoc verentes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniam neq; tantum auri vſquam gentium eſt, neq; regio vlla ſpecie & bonitate præſtans, quã nos accipientes, vt cum Medis ſentiremus, ad tradendam ſeruituti Græciã induceremur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorũ ædes effigieſq; incenſæ pariter & obrutæ ſunt, quas nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius quam cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſunt, & mores adſimiles, eorũ proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. [3] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel vnus Athenienſium ſupererit, nunquã nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, [4] quod conſulatis nobis domo carentibus ita vt domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficiũ veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis moleſtię adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatque acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

1 Tu quoque ne poſthac in conſpectum Athenienſium venias orationem huiuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidẽ eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine præditi Athenienſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum ὄφ. *Vt ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamen vllum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perſpectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequuntur, accommodatior, εἰ μὴ προτέρων ἐτυγχάνετε ὀπιϛάμενοι, ſi αἰσχρῶς cum ὀπιϛάμενοι iungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ὀπίσω ἔϛαι & κακῶς οἴδεναι, pro οὐκ ἐπίϛαϛθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mente poſſimus etiam fortaſſe accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciuiſtis. 4 Quod ita nobis proſpiciatis quorũ euerſæ ſunt fortunæ, vt alere domeſt. noſtros velitis. 5 Ac vos quidem beneuolentiæ officio plene iam defuncti eſtis: nos vero quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negocii. *Negant enim ſe velle vti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonii, cuius tamen gratiam illis habeant non minus quam ſi vterentur. Ideoque χάρις ἀνταπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamuis non præſtiterint. q. d. Iam nos vobis abunde obſtrinxiſtis, quum hos beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI HPOΔOTOY

HALICARNASSEI TOY ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

HISTORIARVM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOc ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartã reuerterunt. Mardonius autẽ, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicauit, mouens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens [1] Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, vt etiã multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientẽ deduxerat, & tunc Mardonium propalam
II deducebat in Greciam. [2] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebãt progredi longius, quod negarent vllum loc̃u ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniã ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus: miſſa pecunia Greciam ad factionẽ rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis.
III Hæc Thebani ſuadebãt: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi faſtu, partim aeri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inueniſſet, ſed

Ὁ μὲν, ταῦτα ὑποκειμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσετο ἐς Σωδέτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε πρὸ τοῦ στρατοῦ σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἑκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὐτε τὰ πρότερα πεφρασμένα μετέμελε σφέων, πολλῷ τε μᾶλλον ἐσπῆγε ὁ Γέρσην. καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον μιν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ἁπλοηδεώτερος ἐς στρατοπεδεύσασθαι ἐκείνου. οὐδὲ ἕων ἰέναι ἐκαστέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψηται. κατὰ μὲν γὰρ ὁ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ ἔφη συνίεσθαι καὶ ἄπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσειας τὰ ἡμεῖς σοὶ συμβουλεύομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυνατοὺς ἀνδρας τὸ τῆσι πόλισι· πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἁλώσῃς· σοὶ μὲν τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν στασιωτέων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐπέστασκε ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι ἁλὸς νήσων ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς ἐπεὶ τότε ἀπιχόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τὰς Ἀθήνας, ἀλλ'

ἐν τε

1 At Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlterius progredi eum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* vt Græciam vniuerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἔν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐστρωθαίετο εἶναι, ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον δὴ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὸν ὑστεραίην τοῦ Μαρδονίου ὑπεστρατήην, δεκάμηνος ἐγίνετο. Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐγίνετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυρσίδεα, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. Ταῦτα δὲ τοδεύτερον ἀπέστελλε, τῶν ἐχόντων μὲν τὴν Ἀθηναίων εὐφιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας ποιήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. Ἐστέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυρσίδεα ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ὅτι τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν περὶ Μυρσίδεω περενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἐδόκησε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, 325 οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυρσίδεω, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γυμωθέντος δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυθόμενοι τὴν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον. ἀμαχεὶ δὲ συμβάσῃ γυνὴ γυναικὶ, καὶ περὶ ἀλλοῦσα, ὅτι τὸν Λυκίδεω οἰκίην ἦεσαν λιθοβολέουσι καὶ κατὰ μὲν ἔλθουσαν αὐτὸν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν περιεδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν πυνθανόμενοι σφι, οἱ δὲ ἐμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ βαρβάρων καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ἐξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιείδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἰωνίσαντα ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσκοντάς ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν· περεῖπέ τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν ἀρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια· περὶ πλείστου δὲ ἦγον τὰ τῷ θεῷ πρόσωθεν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι ὃ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄπελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

pleroſque eorum in claſſe ad Salaminẽ eſſe audiret, vrbem cepit deſertam, decimo menſe quàm fuerat ab ipſo rege capta. Eo poſtquam venit, mittit ad IV Salaminem Murichidem quendã Helleſpontium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipſum animo eſſe Athenienſes, ſed ſperans contumaciam depoſituros, tanquam ſubacta omni Attica regione, & ſub ipſius imperio poſita. hac de cauſſa Murichidem miſit in Salaminem. Is vbi in ſenatum V venit, Mardonii mandata expoſuit. è ſenatoribus Lycidas ſententiam dixit, Satius videri ſibi eſſe vt ea quæ Murichides apud ſenatum diceret, ipſi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat ſiue quod pecuniam à Mardonio accepiſſet, ſiue quod id ſibi probaretur. Quod ſimulatque audiere Athenienſes, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumſteterunt, lapidibuſque interemerunt: Helleſpontium vero Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, vltro domũ Lycidæ adiere, hominiſque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem VI in modum Athenienſes in Salaminem tranſierunt: Quandiu ipſi copias è Peloponneſo venturas ſibi auxilio expectabant, tandiu hoſtes in Attica habuere ſtatiua: at vbi & ſocii tardius ſegniuſque agunt, & Mardonius aduentans iam eſſe in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipſi in Salaminem traiecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem miſerunt conqueſtum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarũ eſſe Atticam ingreſſum, neq; cum ipſis ei in Bœotiam occurriſſẽt: tum admonitũ eorum quæ ſibi, ſi ad eum deficere vellent, Mardonius ſpopondiſſet: tũ prædictũ, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet remedium inuenturos. Agebant per id tẽpus Lacedæmonii ſolennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ feſta dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum ſibi in Iſthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos VII poſteaquam nuncii Athenienſiũ Lacedæmonem venerunt, ducentes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos,

ephoris

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostræ sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciscerem cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquã prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullã habetis Athenienſiũ rationẽ: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores exitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quod non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra vbi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. Hæc vbi accepere ephori, responsum in diem posterũ distulerunt, postero die in alterũ: idq; in decem dies fecerũt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. Non ausim dicere hãc fuisse causſam cur isti tantopere solliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorũ partes sequerentur: nunc autẽ nihil aliud curarent quam vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub aduentũ Alexandri in Atticam, muro quẽ extruebãt nondũ perfecto, Persas vehemẽter extimescebant. Tandẽ &

ἔλεγον παρὸν ἐπιλθόντες τοῖς ἐφόροις, Ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδίδοι· τοῦτο δὲ, συμμαχίους ἐθέλει ἐσ' ἴσης τε καὶ ὁμοίης ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέρῃ δίδοναι, τὴν αὐτοὶ αὑτοῖσι ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κατανεύσαμεν, ἀλλὰ πρήσσειν τε ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ καταπροδεδομένοι· ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ πολεμίους εἶναι· οὐ μέντοι ὁμολογήσομέν γε ἑκόντες εἶναι. καὶ ὃ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον ἐὸν νεμέσησι τοῖσι Ἕλλησι· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμέν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ὀξέως ἐπύθεσθε ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμᾶ προδώσομέν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅτι τεῖχος ὑμῖν ἐμέλλομεν τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἀποτελέσειν, καὶ εἵνεκα τούτων ἐβουλεύσαντο οὕτω ἀπολογήσασθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ποιεύμενοι τοιάδε· ἡμῖν τε ἐμέλλετε ἐπιτρέψειν τὸν Πέρσην αἰτιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, καὶ εἰδότες τε ἐσβαλέειν ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν ὑμέας τοὺς Ἀθηναίους ὑμῖν μέλλοισι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐν καιρῷ δέοντος. νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸν βάρβαρον δεκάμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐστρατιὴ γὰρ ἡμαρτημένου τοῦ Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεώτατόν ἐστι μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἀκηκόεσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀπεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην τὸν χρηστήριον· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τοῦ χρόνου τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πανδημεὶ Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν ἱκανὸς τελεῖ. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπεύδων μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο σοφέμιην, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι σφέων. ὅτε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἔτι ἀπετετείχιστο· ἐργάζοντο δή, μεγάλως κατορρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τό τε

1 Ionis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia. 3 Cur autem antea quidem quũ Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re solliciti fuerint, huius rei causſam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque iam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. &c. Valla imposuit vocabulum ἀπό γε quod inuxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον referatur, hoc modo, οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἀπό γε ἢ ὅτι &c.

ἐκκρίσιος ἢ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο
τοῖος τοιόσδε· τῇ πρωτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστά-
326 σιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγε-
ήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πρῶτα λόγον· ὃν δὴ οἱ Ἀ-
» θηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας ταῦτα ὁ Χίλεος, ἔλεγε,
» Ἆρα σφι παρὰ δὲ ἄστυ ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναί-
» ων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ βαρβάρῳ συμ-
» μάχων, καὶ ἦν τείχεος ἀμφὶ τῷ Ἰσθμοῦ ἑλλησμέ-
» νον κρατερῷ, μεγάλαι χλισιάδες ἀναπεπτέαται ἐς
» τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. Ἀλλ' ἐσακούσατε πρὶν
» τι δεινὸν Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέ-
ρειν. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δέ, ὡς φρε-
νὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φᾶσαντες οὐδὲν τοῖσι
ἀπ' ἀγγελιοισι τοῖσι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς
ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ
ἑπτὰ τοὺς ἕκαστοι ταξαντες τῶν εἰλώτεων, Παυσανίῃ
τῷ Κλεομβρότου ὑπαξόμενοι ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν
ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν
ἔτι παῖς, ὁ δέ, τούτου ὢν θεῖος καὶ ἐπίτροπος τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμ-
βροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω
δὲ παῖς, οὐκέτι ἐβίω, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ τεῖχος εἱμάσαν· μετὰ
ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον πρὸς βιοῦ ἀπέθανε. ἀπῆ-
γε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ
ἀμφὶ τόδε· θυομένῳ οἱ ὑπὲρ τοῦ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀ-
μαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. παρεσκευάσατο δὲ ἐωυτῷ
Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωρείος, ἄνδρα οἰκίης
ἐόντα τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σφι Παυσανίῃ ἐξεπλήσ-
θησαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἀπόδου, ἐπῆλθον ὅτι
τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι
καὶ αὐτοὶ ὅτι τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔ-
» λεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῇδε
» μένοντες, ὑμέας αὐτοὺς ἀγάλλετε καὶ παίζετε, κατα-
» πρηθέντες πρὸς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀ-
» δικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτεί τε συμμάχων, κα-
» ταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅκως αὐ δυνώνται. κα-
» ταλυσάμενοι δὲ, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βα-
» σιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ὅτι τάχιστα οἱ ἐκεῖ-
» σε ἡγήσονται· ὑμέας δὲ τὰ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε οἷα εἰκὸς αὖ
» ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγ-
γέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκῳ, ἢ δή δοκέει εἶναι Ὀ-
ρεστείῳ ζείχοντας ὅτι τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ καλέουσι
τοὺς βαρβάρους. οἱ δέ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπυνθάνοντο
λεγόμενον ἕκαστον· ἐπειρώμενοι δὲ, ἐξεμάθοσαν πρῶ-
τον ἐόν. ὥστε δὴ θωύματι ληφθέντες, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην

responsum & ex itus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, qu amuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamē magnæ fores patefactæ sunt barbarō in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladē Græciæ adferat, Hoc Chileus consilium dedit. quod in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à ciuitatibus venerāt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset [1] dimiserunt, præpositō eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non superarat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam caussam quod sibi inter sacrificandum aduersus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elogit autem Pausanias sibi collegam Eryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania profectis, nuncii dē illarum profectione ignari, vbi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, vt à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita vt poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit euenturum. Hæc loquutis nunciis Ephori inreiurādo interposito dixere suas se copias pūtare in Orestio esse, tendentes aduersū peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisciabantur. Sciscitati, & rem omnē edocti atq; stupefacti, quamcelerrime abiere

1 Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquemque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29*

ad illos

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argiui nunciatum tibi iuuentutem è Lacedæmone esse progressam, seq; ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro
XIII abscessit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenien sibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore vt secum illi paciscerentur. Quod vbi desperauit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitũ, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium priuatarum sacrarumq; extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum ciuitatẽ amicam, tum
XIV regionem equitibus opportunã. Profecto illinc Mardonio & iam iter facienti perfertur nuncius properans, aliũ exercitũ mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conuersum exercitum ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridẽ incursaret. Huc vsq; Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius ad Mardo-
XV nium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiotũ accersierant, qui Mardoniũ in Sphendaleas & illinc in Tanagrã duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctẽ moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon trãfuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentiũ, vastauit: nõ illorũ odio, sed ingẽti necessitate

διώκοντες. σιὼ δὲ σφι, τῷ περ οἱ Λακεδαιμονίων λοχαγὸς πεντακισχίλιοι ὁπλῖται πρῶτοι τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δέ, ἐπεί τε πάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῷ ἡμεροδρόμῳ δὲ χρεώμενοι ἀπίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε πάλε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ δυνατοί σφι ἔσονται ἔτι ἔχειν εἶναι Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύχαιρε εὖ βουλεύμενος. ὁ μὲν δὴ, εἴ τι ἄρα ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι εἶχε θυμὸν ἐν τῇ Ἀττικῇ μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν γὰρ πυθέσθαι, ἀνεκώχλευε, ἐλάσας εἰδέναι δ' ἄρα Ἀθηναίων, οἱ ἐν οἰκίοισι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμυνε οὔτε ἐσίνετο ἐκείνῳ τὴν Ἀττικήν, ἐλπίζων ἀφ' ἁπλοῦ τὸ χρέος τοῦ ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος ὅτι πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ἐπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τινα ἢ ὀρθὸν ἐᾶν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ὡς ἐλάσσω τῶν δεινέων· ὅπου γὰρ ἱππάσιμα ἦν ἡ χώρη ἐᾶν ἡ Ἀττική, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπαλλαξις οὐκ ἐᾶν, οὐ μὴ κατὰ ῥηϊδίους· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας αἰθεσπρους ἴσχειν. ἐβεβούλευτο ὧν, ἐπεὶ χωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν 327
πρὸς πόλιν τε Φιλίην, ἐν χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρ- τῷ ἱππασίμῳ.
δόνιος μὲν δὴ οὕτω ἐπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλως σπεύδων ἥκειν ἐς Μεγάρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. τυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, ἤδη, εἴκως ἐὼν ἵπποις πρόσφορον ἔλαι. ἐπορεύετο δὲ τὴν πρώτην ἦγε ὅτι τὰ Μέγαρα· ἡ δ' ἵππος προσελθοῦσα κατὰ πάντα χῶρον τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκ κατόπτου τῆς Εὐρώπης ὁ πρὸς ἡλίου δυόντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶεν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὥστε δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο δι' Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δή, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, ἐν τεταμένῃ τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κάλλοι, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθεῦτεν δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ σφι μηδιζόντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, οὐκ ἐξ ἔχθεος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

ἐχόμενος. Βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἅμα συμβαλέειν οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὀκνέοντι πεδίῳ, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων τῶνδε τῶν Ὑσιέων. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἅμα τῷ Ἀσωπῷ ποταμῷ τείνοντι ἐπὶ μήκεος. ἐν μέσῳ τε τείχεος τοσούτου ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι δέκα σταδίους μάλιστα καὶ μέτωπον ἔσχον. ἐχόντων δὲ τὸν πρῶτον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυνώνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, τὸν δεῖπνον ποιήσας μεγάλως, ἐκάλεε ὅτι ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λοχιμωτάτους καλεσάμενος δοῖ ἑωυτῷ. ἵνα δὲ τὸ δεῖπνον ποιήσηται. Τάδε δὴ λέγεται ἐλθεῖν ἔπεα Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος καλεῦσαι καὶ αὐτὸς ὑπ' Ἀτταγίνου ὅτι δεῖπνον τοῦτο· καλεῦσαι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων ἕκαστέρω χωρὶς ἑκατέρους κλίναι, μετὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ δεῖπνου ἔσαν, σπένδοντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἕλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἴρεσθαι αὐτὸν ὁποδαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ἐκφαίνειν ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τε μοι καὶ ὁμοσπόνδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ πρόσθεν αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὅτι τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτεων πάντων ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιεσομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μιλίνεα πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸν δὲ θωυμάσαντα τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἰνῇ ἔσεσι Πέρσῃσι. ὃν δὲ μὴ ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, ὅ,τι δὴ γνώμεα ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι μὴ οὐ τελέσαι. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Πέρσεων συχνοὶ ἐπιστάμενοι, ἑπόμεθα ἀναγκαίῃ ἀναγκαιότατοι. ἐχθίστη δὲ ὁδυνέων ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν δὴ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ πάλαι πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι παρεῖχοντο ἀπόνητες στρατιὴν, καὶ συνεστέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τὰ αὐτὰ οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie nõ cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autẽ castra sua ab Erythreis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, iuxtà flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorũ; verum per singulas fronteis dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus conuiuio magnificè apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit. fiebat autem cœna Thebis. inuitati illi hominem sunt sequuti. Cetera quæ referam, ex Thersandro accepi, viro quidẽ Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnã ab Attagino inuitatũ cum quinquaginta Thebanis: nec vtrosque seorsum discubuisse, sed in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cuias esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminũ effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentũ, vt ipse quoq; præscius huius rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt: horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumq; se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile est. nam nẽ credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atq; hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum; Eum qui multũ sapit, [2] minime potentẽ esse. Hæc ego ex Orchomenio Thersãdro audiebã, atq; adeo ipsũ hæc statim aliis enarrãsse priusquã prælium ad Platæas factũ est. Porro Mardonio in Bœotia statiua habenti, præbuerunt copias ceteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant, [3] & ad Athenas congregati sunt,

xvi

xvii

1 In sing. lectis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna præditus sit, vel, prudentia, non habere res vllas in potestate, sed cogi ad ea ea à quibus aliquo cum sua prudentia dehortetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et vna cum eo aduersus Athenas mouerunt, &c.

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere, miſſis equitibus iuſſit ſeorſum in campo ſubſidere: quod quũ feciſſent, protinus adfuit vniuerſus equitatus. Vnde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, perſuaſit, Phocenſes ab equitatu iaculis cõfoſſum iri. quinetiam per ipſos Phocenſes idem diuulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (vt opinor) à Theſſalis. Quare vnumquenque veſtrũm oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoq; intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos vbi cõcluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex aduerſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animaduerterunt eos ad defendendũ ſe conuertere, veriti ne ipſi vulnerarẽtur, ita retro abſceſſerint, tanquã à Mardonio iuſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autẽ equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, nõ tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii vbi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. quod quum auditent ceteri Peloponnenſes, vtiq; ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putauerunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem peruenerunt: vbi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt.

μοιῶοι ὄ Φωκέες οὐ στωεσέβαλον: ἐμηδίζον γὰρ μεγάλως ϗ ἔτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι ὄ οὐ πολλῇσι μετ' ταῦτα ἀπίξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε ὄ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ ὄ ἀπίκετο ϗ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσε σφέας ἀπ' ἑωυτοῦ ἐς τὸ πεδίον ἵζεσθαι. ἐπεὶ ὄ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἵππος ἅπασα. μετὰ ὄ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς καταχιτέοι σφέας· διεξῆλθε ὄ δι' αὐτέων Φωκέων τῶνδε τοῦτο. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης τοιάδε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, καταδεδήλωκε γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι στρατοῦσθαι θανάτῳ δώσειν, ἀναβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νυῦν ὦν αἰδέομαι πινὰ πρώτα ὑμέων χρεών ἐστι γίνεσθαι ἀγαθόν. χρεὸν γὰρ, ποιεῦντάς τι ϗ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ παρεχόντας ἀναφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐστὲ Ἕλλησι αἰδεσίμους φόνους ἐρράψατε. Οἱ μὲν ταῦτα κατεῖπε. οἱ ὄ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλασιον ὡς ἀπολέοντες, ϗ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπησόντες· ϗ κου τις ϗ ἀπῆκε. ϗ οἱ μὲν πρῶτοι ἔστασαν, πρώτῃ συστρέψαντες ἑωυτούς, ϗ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. σθαῦτα οἱ ἱππόται ἐπαναστρέφουσι, ϗ ἀπήλασιον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δὲ ἀτρεκέως εἰπαι οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ ὄ ὥρων στρατὸν ἀλέξησιν τεταμένον, δείσαντες μὴ ϗ σφίσι γλῶσσαν τρώσωσι, οὕτω δὴ ἀπήλασιον ὀπίσω· ὡς γὰρ σφι ἐπετείλατο Μαρδόνιος· οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθεῶσι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὡς ὄ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. ϗ νυῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. οὐ γὰρ σίνησι γὰρ ὑμέων νικήσετε οὔτε ἐμέ, οὔτε βασιλέα. τὰ μὲν δὴ Φωκέων μοῦνοι ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Λακεδαιμόνιοι ὄ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι ὄ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐπῆν δέμενοι, οἱ ὄ ὁρέοντες ὀξέως Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ὁδοῦ Λακεδαιμονίων. ὡς δὴ ὧν τὸν Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων σφι ἐπορεύοντο πρῶτοι, ϗ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες δὲ ϗ σθαῦτα ἱρὰ, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, προσω ἐπορεύοντο·

[1] Machinati ſint, *vel*, *moliti*. [2] Affirmare autem non poſſum an &c.

Ἀθηναῖοι ὦν ἅμα αὐτοῖσι, ἀγαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοιτο τὸ Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὅτι τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδεύοιμεύς· φοβηθέντες δὲ τοῦτο, αὐτεπάγγελτοι ὅτι τὴν ὑπωρείην τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὴν ἵππαρχέε Μασίστιος, ἀνδρὶ μέσῳ τῷδε Πέρσῃ- 20
χ Μασίστιον σι· (τὸν Ἕλληνες Μαρδόνιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχαλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππόται τοῖσι Ἕλλησι, προσέδραμον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ δοκιμαχώτατον ἐὼν τοῦ χωρίου πάντος, καὶ προσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλόντος ὦν τοῦ ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Με- 10
„ γαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, ἐόντες δυνατοὶ εἰμὲν τοῦ Περσέων ἵππου δέκεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἔσχατην ἀρχήν· ἢν δὲ καὶ ἐς τόδε λιπαρίῃ τε καὶ ἀρετῇ αὐτέχομεν, καὶ οὐ πιεζόμενοι. νῦν „ τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε ἀγαδόχους τοῦ τάξιος, ἴστε ἡμέας ἀναλείψοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελε. Παυσανίης δὲ ἀπιστέοντος τοῦ Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελοντὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ἀντέχεσθαι Λακεδαιμονίοισι. βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ἐστρατεύσαντο, καὶ Ἀ- 30
329 θηναίων οἱ τεινηκόσιοι λοχαγέες Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἔσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὰς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὅτι χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλόντος τοῦ ἵππου καὶ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλει τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ, ἵστα ὀρθὸς, καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέαζον· τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. σεσκύας γὰρ οὗτος· ἐὼν θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτὸν κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κυθῶνα φοινίκεον ἐσεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτὸν, ἐποίεον οὐδέν. πρίν γε δὴ μαθών τις ὃ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμὸν ὕπτιον δὴ ἐπεσόντα τε καὶ ἀποθανόντα τὸν ἵππον δὲ κως διώκοντα ἐλαφηδὸν τοὺς ἄλλους ἱππέας. ὅτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, regione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in cãpum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites vbi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, feminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati quà nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verbà fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: vbi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renunciauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltrò ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus ceteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præomnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquãdiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminẽs, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidã re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

1 Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animaduerſa &c.*

eum

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desiderauerunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, vt mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non iam turmatim sed vniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœliū de cadauere. at vbi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1]super illū è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultātes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaserit, & seipsos & equos & iumenta totonderint. Et barbari quidē suo more Ma-
XXV sistium defunctū honorabant. Græci autem, postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plaustro impositū per stationes circumtulerunt. erat autē spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendū Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quod sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quā Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrū Platæensem. Eo quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proxime fontē Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per nō editos tumulos & locum planū.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosq; se dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρησίος τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθησαν, ὡς σφέας οὐδεὶς ἔτι ἡγεμὼν ἐπαύετο. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, ἀλαλητὸν ποιησάμενοι, ἤλασαν τοῖς ἵπποις πάντες, ὡς αἱρησόμενοι τὸν νεκρὸν ἀπελόμενοι. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ πανσυδίῃ, τῷ ἄλλῳ στρατιῷ ἐπεβώησαντο. ὡς δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθει, ἐν τούτῳ μάχη ὀξεῖα περὶ τὸν νεκρὸν γίνεται. ἕως μὲν νυν μοῦνοι ἦσαν οἱ τεταχθέοι, ἐλασσοῦτό τε πολλὸν, καὶ ὁ νεκρὸς ἀπέλειπτο· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμενον, οὐδὲ σφι ἐδέχετο ὁ νεκρὸν αἱρέεσθαι, ἀλλὰ περὶ ἐκείνῳ ἄλλοις προσαπώλεσαν τὴν ἵππον. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἔδοξε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν πρὸς Μαρδόνιον.

Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐλῇσι κείρεσθαι, καὶ τοῖσι ἵπποισι καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου τοῦτόν τε Πέρσῃσι καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δοξάμενοι ὧδε σφι ἔσεσθαι, εὐθάρρησάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ τρωθέντα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, τοῦτο τῇ τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἐὼν θηλυς ἄξιος, μεγάθεος εἶνεκα, καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θηησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὀπίσω καταβῆναι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὀπιτηδεώτερος σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ ὕδατος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, ὀπίσω τὸν κρηνίην τὸν Γαργαφίην, τὸν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐούσαν, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς ὑποφορείης τοῦ Κιθαιρῶνος τὴν ὁδὸν τὴν ἐς Πλαταιίδα γῆν· ἀπικόμενοι δὲ, ἐπάσσοντο κατ' ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὀχθων τε καὶ ὑπωρέων, καὶ ἀπέδω χωρίου. Ἐνθαῦτα δὴ τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων περὶ χώρου. πολλῶν δὴ καὶ Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν δ' αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ τοῦτο

ὑποφορείης τοῦ Κιθαιρῶνος

1 Præter illum

καινὰ καὶ παλαιὰ τῶν Δαφεσιντέων ἔργα. τοῦτο μὲν,
„ οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιού-
„ μεθα ταύτης τῆς τάσιος ὑπὸ τῶν συμμάχων ἀ-
„ πάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννη-
„ σίοισι καὶ ὁ παλαιὸν καὶ ὁ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρό-
330 „ νου ἐπεὶ Ἡρακλείδας ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέ-
„ ος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δι-
„ εκόμεθα τοῦτο, ἀριστεῖον τοιόνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀ-
„ χαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ,
„ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἱζόμεθα αὐτοῖσι τοῖ-
„ σι κατοῦσι. τότε ὦν λόγος Ὕλλον ἀγορεύσασθαι,
„ ὡς χρεὼν εἴη τὸν μὴ ἐκόντα τῇ στρατιῇ μὴ διακι-
„ νδυνεύειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τῆς Πελοποννή-
„ σου στρατοπέδου, τὸν ἂν ἀρετέων αὐτέων κρίνωσι εἶ-
„ ναι ἄριστον, τοῦτον οἱ μουνομαχῆσαι πρὸς Ἀχαιμέ-
„ νεον. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶ ποι-
„ ῆται, καὶ ἔπαιον ὅρκιον πρὸς λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν
„ Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατέ-
„ ναι Ἡρακλείδας πρὸς τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ,
„ τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
„ ἀπάγειν τὸν στρατὸν· ἑκάτον τε ἐτέων μὴ ζη-
„ τῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. τοιοῦτος τε
„ δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ
„ Ἀερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασι-
„ λεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμουνομάχησέ τε καὶ ἀπέ-
„ κτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου ἔχομεν τὸ
„ τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα με-
„ γάλα, τὰ Δαφνατέοντο ἔχοντες, καὶ τὸ κέρεος τὸ
„ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ὁδοῦ γινομένης. ὑ-
„ μῖν μέν νυν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἐκ ἀντιβαίνομεν, ἀλ-
„ λὰ δίδοντες αἵρεσιν ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἔ-
„ χειν, τοῦ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἐκπε-
„ σόντας ἡγεμονεύειν, καὶ παρ' ὑμῖν τὸν τρόπον χρέ-
„ ον. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιοῦμε-
„ θοτέρου εἶμεν Ἀθηναίων τούτων τῶν ταξιν ἔχειν.
„ πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἠ-
„ μῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίσαται, πολ-
„ λοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἐ-
„ χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ γὰρ
„ σφι ἔστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὦν
καινὰ, οὔτε παλαιά. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀ-
„ θηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπί-
„ στάμεθα μὲν οὐκ ὀνειδον τοῦδε μάχης εἵνεκα συλλε-
„ γῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ ὅ γε
„ Τεγεήτης πρόσθηκε παλαιὰ τῷ καινὰ λέγειν τὰ ἐ-
„ κατέροισι ἐν τῷ πρώτῳ χείρῳ κατέργασαι χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus; quotiescunq; à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proxime, & quondam, iam inde ex quo Heraclidę post mortē EVrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligendo periclitaretur: sed vt aliis acquiescentibus, secum singulari certamine dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimum. Accepta condicione Peloponnenses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vinceret Hyllus Peloponnensium ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterentur: sin victus esset, retro Heraclidæ cederent, & exercitū abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponnesum agitarent. Ab omnibus sociis ad eam rem voluntarius electus est dux atque idem rex noster Echemus Aeropi filius, Phegei nepos, qui singulari congressus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidē Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem tedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodū vsque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero citra hoc factū quod narrauimus, Athenienſibus sumus digniores qui hāc dignitatē obtineamus: quippe qui prospere & multa vobiscum viri Sparniatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quam Athenienses: à quibus nō tales gestæ res sunt quales nobis, neq; recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerunt,

XXVII

necesse

neceſſe habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium ſit,[1] qui ſemper egregii fuimus, eſſe primos potius quã Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem iſti apud Iſthmum ſe prædicant interfeciſſe, nos ſoli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum ſeruitutem fugientes adibant: & EVryſthei iniuriam vna cum eiſdem pugnando propulſauimus, victoriaque potiti ſumus de iis qui tum Peloponneſum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduerſus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & inſepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in noſtra terra apud Eleuſinem humatos fuiſſe dicimus. Iam vero noſtrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in noſtram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in poſtremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem.[2] etenim ſiue qui tunc egregii fuere, nunc inſtrenui ſunt, ſiue tunc inſtrenui, nunc egregii ſunt, ſatis ſit de rebus priſcis iſta dixiſſe. Vt nullæ autem res aliæ nobis geſtæ ſint, (quæ multæ & præclariſſimę ſunt, pręut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis geſtam digni ſumus qui hoc decus & alia inſuper obtineamus: qui ſoli Græcorum per nos cum Perſa dimicauimus, & rem tantam aggreſſi, victores euaſimus, ſex & quadraginta nationibus ſuperatis. quo ſolo nomine digni ſumus vt hunc loci honorem conſequamur. Verùm non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoſcunque vobis Lacedæmonii videbitur appoſitiſſimum nos ſtare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur ſtrenui exiſtere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro ſua parte dixiſſent Athenienſes, cunctus Lacedæmoniorum exercitus ſuccłamauit digniores qui cornu tenerent Athenienſes quam Arcades. Ita Athenienſes Tegeatis ſuperiores habuere cornu. Mox hunc in modum inſtructi ſunt & qui ſuperuenere Græcorum,[3] & qui à principio venerant:

ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώτοισι εἶ μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν φασι οὗτοι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικνέατο φεύγοντες δουλοσύνην τὴν Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τοῦτο δὲ, Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ Θήβας ἐλάσαντας, πελώσαντας τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους, σφετερωσάμενοι ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον δὲ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀποθήκας τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐξβαλούσας κατὰ ἐς γλῶ τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι πρόσθεν τουτέων ἐπιμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόντες, οὐτοὶ νεῶν αἰὲν εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νεῶν αἰὲν εἶεν ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν ἄλλο ὅτι ἀποδεδειγμένοι, ὥσπερ ὅτι πολλά τε καὶ δὴ ἔχομεν, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο δὴ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ ἅμα μούνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοιούτῳ ἐπιχειρήσαντες, προσεληλύθαμεν, καὶ οἰκήσαμὲν ἔθνεα ἔξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν ταύτην τὴν πάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε πάξιος εἵνεκα χρὴ ἁμιλλᾶσθαι πρέπει. ἔρριπται εἰμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα ὅκοσον ἐπιτηδεώτατον ἡμέας ἔσεσθαι, καὶ κατ' οἷς πίνας. πάντη γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εὖ χρηστοί. δέχεσθε δὲ ὡς πειθομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ αἰέβωσε ἄπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶ ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο τὸν Τεγεήτας. μετὰ ταῦτα, ἐπάσαντο ὧδε οἱ ὕστερον τῶν τε καὶ οἱ ἀρχὼ ἐλθόντες Ἑλλήνων·

Ἀμαζονίδας πρὸς ἀπὸ

1 Bonam operam nauantibus, 2 Qui enim tunc ſtrenui fuere, fieri poſſit vt nunc ſint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri poſſit vt nunc ſint fortiores. De rebus igitur olim geſtis, *vel, de nauata igitur olim opera*, hæc dixiſſe ſit ſatis. 3 *Pro οἱ ἔχον ἐλθόντες hunc legiſſe ſuſpicor οἱ ἀρχὼ ἐλθόντες, quæ lectio, non illa, mihi probatur.*

Τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι τετρακισχίλιοι ὑπὸ τῶν πεντακισχιλίους ἐούσας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον. ψιλοὶ τῶν εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, παρὰ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφι εἵλοντο ἑξήκοντα οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τετέων δὲ ἦσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι αὖτις παρὰ Παυσανίεα ἑξήκοντα Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τετέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι. τετέων δέ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τετέων δὲ εἴχοντο, Ἐπιδαυρείων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἑπτακόσιοι χίλιοι. Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπραγητέων διακόσιοι. Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τετέων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἕσαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. Ἰστιέων δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. Ἰστιέων δέ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ Ἰστιέας, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔσασαν. Ἰστιέων δὲ ἐχόμενοι, Παλλήνεες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἑπτάχηρες. παρὰ δὲ τούτους ἑπτακόσιοι Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἴχοντο δὲ τετέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἑπτάκοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑξακοσιάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πρῶτοι συλλεχθέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τὸ μὲν Σπαρτιητικὴς τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑόντων ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ εἱλωτέων πᾶς τις παρῄρητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοί, ὡς εἷς παρὰ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπρήκτων μαχίμων ἦν ὁ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτακισχίλιαι καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τὸ δὲ σύμπαν τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συλλεχθέντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἔσαν, μοῖρα χιλιάδος, τοῖς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinq; millia seruorũ, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis.[1] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundũ hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inueniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: iuxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. iuxta Trœzenios[3] totidẽ Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. iuxta hos, Chalcidénsium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenenſium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. iuxta hos Megarensium tria millia, quos sequebantur Platæensium sexcenti. Vltimi & iidem primi stabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes grauis armaturæ, aduersus barbarum contracti. Leuiter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum vnuſquiſque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa ceteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare posſet, [5] sexaginta millia quingenti. Totus autẽ Græcus exercitus qui ad Platæas cõuenit pugnæ aptus, tam leuis quã grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti.* Sed numerum vndecim myriadum expleuere Thespienſes,

xxix

xxx

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant trigintaquatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem huius numeri ineundo vt reliquos Lacedæmonios & Græcos vnũ habuisse virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, vt Spartiatas. Dixit autẽ ὡς ἕνα ἐὼν pro ὡς ἑνὸς ἑόντος, vt modo dixerat ὡς ἑπτὰ ἐόντων ἀνδρῶν.* Quod & ipsum Valla potius quã per nominatiuum, vertisse ita debuit, Vtpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis. *vel, Vtpote septenis vnumquemq; Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta nouem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑξακοσιάδες πέντε (id est quingenti) interiectum est καὶ ἑπτακισχίλιαι, quæ Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distri-
xxx buti communierant. ¶ Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Plataeas esse, & ipsi ad Asopum qui illao fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretriedorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienſium Plataensiumq; ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant, [2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebãt apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas,
xxxi Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc [4] esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terrã translati.

ταρῆσαι γὰρ μετὰ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ σφετέρους, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ ὅτοι εἶχον. ὅτοι μὲν νυν παρῆσαν ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι ἐς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῆσι, καὶ αὐτοὶ ὅτι ἐν Ἀσωπῷ ἐν τούτῳ ῥέοντα, ἀπικόμενοι δὲ, αὐτεπάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἐστήσατο Πέρσας. καὶ οὗτοι, πολλοὶ γὰρ ἐόντες πλήθει Πέρσαι, ὅτι τε τάξις πλεύνων ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ ὅπως· ὅ,τι μὲν ἰσχὺν αὐτῶν δυνατώτατον πρὸς ἀπολέξας, ἐστήσατο αἴτιον Λακεδαιμονίοισι· ὃ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δὲ ἐποίεε, φοιτώντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ
20 Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεατέας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ 332
Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλληνέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε αἴτιοι Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ πάντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τὰ Ἑλλήνων πρόσω, τοῦτο μὲν Παρνησὸν κατειλημμένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τῷ τε Μαρδονίῳ στρατιῇ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐοῦσι Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ὑπὸ Μαρδονίῳ τεταγμένων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. εἶπον δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων δῶρες αἰχμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· οἱ δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οὗτοι εἰσὶ Αἰγυπτίων μούνοι μάχιμοι. τότε δ' ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν ἀπεβεβάσατο, ἐόντας ἐπιβάτας.

1 *Illos mille Pa.* 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Mysi & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπάχθησαν ἐς ὃν πεζὸν ὃν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τεσσερεσκαίδεκα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων εἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀπεικάσαι ὀκτώ, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγλῦσι εἰκάζω· οὕτω οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτετάχατο. Ὡς δὲ ἄρα πρώτοισι καὶ ἐθνεσι καὶ κατὰ τέλεα, οὕτω καὶ τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἔλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἰὼν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. ὢν, ἐὼν τὰ Ἠλεῖος, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδεω, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, εἶπε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσετίθετο τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πεντάεθλον, ἦλθε ἐς πάλαισμα ἔδεε μὲν νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἱρηίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφεας πολλῷ ποθεομένους Σπαρτήτας φίλον αὐτὸν προσδέεσθαι, μαθὼν τοῦτο, αὐτέμισε, σημήνων σφι, ὡς ἐὼν μὲν πολίτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πρώτων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δή. Σπαρτῆται δὲ, πρῆγμα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ ἐποίεον τε καὶ μετέσαν τῆς χρησμοσύνης τοὔνεκα τοῦδε· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ὑπικρεμαμένου τῷ Περσικῷ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἐπὶ τοῦτο ἔφη ἐπιχρήσεσθαι τούτοισι μουνωθεῖσι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ τῷ ὁμαίμονα ἀδελφεὸν ἑωυτῷ Ἡγίην γενέσθαι Σπαρτιήτην ὑπὸ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γένεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιλητην τε καὶ πολιτητὴν αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιλητης ἥμισυ. οὐκ ἀναχωρεόντων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπειπόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποσάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, πᾶσαν δώσοντες οἱ τὰ ποτε πρότερον ἐμαίνοντο πλείω

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita XXXII
disposiți nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere vt vna cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiã, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturũ quam si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculũ missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiã etiam fieri Spartiatã eadem cõdicione qua & ipse fieret. Hoc autẽ XXXIII
dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo ad compescendũ morbũ furoris mulierũ Argiuarũ, deposcebat pro mercede dimidiũ regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quũ plures è mulieribus insanirẽt, ita obtemperãtes, quod Melãpus poposcerat daturi reuerterũt.

Ibi ille

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

xxxiv Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipæensibus cũ vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum.

xxxv Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserẽt.

xxxvi Mardonio autẽ capessendæ pugnę auido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis vtebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vtpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetrauit fide maiorẽ. nam vt erat ligneis atque ferratis[1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniũ quę nos nouimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamẽ subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam perueniret: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirãtibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum autem inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φὰς, ἵν' μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι ὃ τεταρτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς φευγόν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τῶν Τισαμένου, πρότερος ἐχώρεον οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευομένους ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἡλείος, ἠνόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταρρέει. μοῦνοι δὲ δὴ πρότερον ἀνθρώπων ἐλήφθησαν οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· δεύτερος δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· τρίτος δὲ, Μεσσηνίοισι ὁ πρὸς τοῦ Ἰθωμάτου ἔστατος δὲ, ὁ ἐν Ταναγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος δὲ ἔστατος καὶ περιμαχήτων τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι μάντις ὁ Τισαμενὸς, ἀρήιτων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν οὖν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι· Μαρδονίῳ δὲ οὐκ ἀπεπήδα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τοῦτο, καλά. καὶ γὰρ οὕτω Ἕλλησι τοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· ὃν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ὡς θανάτῳ, ὡς πεπυσμένοι πολλά τε καὶ ἀνάρσια παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐὼν, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς, πρός τε τὸν θάνατον τὸν προκείμενον πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔρρεξε ἐρεξάμενος μέζονα λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηρέῳ δεδετῶ, ἐπείτε οἱ χρόνος ἐγίνετο σιδηρέου ἐκφορίσαι. αὐτίκα ὁ ἐμηχανᾶτο δύρασθαι τὸν ἔρρεξε πρότερον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καθυπερτάμνων γὰρ ὀκώς ἀξελεύσεται οἱ ὁ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέτεμνε ὃν ταρσὸν ἐωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλακοῦχος ἦν τοῦ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας τρωπεύμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ ὁδοιπορέων οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πρωϊζηλήσαντων, τρίτῃ ὑφείη ἱκέσθαι ἐς Τεγέην. τὰς δὲ ἐν θωύμασι μεγάλῳ ἐσέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὁρέοντας ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο κείμενον, καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν. τότε μὲν οὕτω

1 *Suas qui ea re sensum interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem reliquam educendam dimensus spatium esset.

ἀφ' ἧς φυγὼν Λακεδαιμονίους, κατέφυγε ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τὸν πάντα χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσαποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐν τῇσι ἰθείῃσι Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μὴν τοί γε τέλος οἱ συνήνεικε ἔχθος ἐς Λακεδαιμονίους συγκυκήσαντι. ἥλω γὰρ μαντεύομενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπεθάνη. Ὁ μὲν τοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιικῶν· τότε δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου τοῦ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ἀλίγου, ἔθετό τε ἐν προθυμίῃσι καὶ ἔχθος Λακεδαιμονίων, καὶ κέρδος· ὡς γὰρ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ ἐκ τούτων ἐσ τοὺς μάντιν Ἱππομάχον, Λευκάδιον ἄνδρα) ὑπερρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τῆς Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ὑπερρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ κατὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. Ἡμέραι δὲ σφι αἰχμαλωτισθεῖσι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτὼ, ὅτε ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ προαιρέσιον ἐὸν ἔχουσαν, ὡς διαφθερέων ἐγίνετο, πέμπει τοὺς ἵππους ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὑπὸ Πλαταιέων φέρουσι τὰς Βοιωτὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι καὶ ζεύγεα τὰ πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ αἰχμοφόρους, οἳ ἔπινον τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ τούτους τοὺς ἄγοντας οἱ Πέρσαι, ἀφειδίως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε τοῦ ζυγίου σίτου, οὔτε αἰχμοφόρου. ὡς δὲ ἄλλους εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλασαν πρὸς βάλλόμενοι πρός τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο ἔργον, ἐπέσχον δύο ἡμέρας διέντες, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπίστασαι οἱ βάρβαροι, πρόσκοποι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἢν μὲν τοίνυν πρὸς Μαρδονίου αἰεὶ παρεσκευάστο τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μεγάλως προσκείμενοι, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ ἀεὶ κατημένου μέχρι μάχης. ὅτε δὲ ἐπέσχον τὰς ἡμέρας δεκόμενοι Πέρσαι τὴν μῆνιν τοῦ θεοῦ, μᾶλλον ἐποιεῦντο οἱ ἐπιτήδειοι ἐρέσθαι. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quę per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex profugo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odiũ profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Plataeensibus fuit. Tunc autẽ is a Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendã Leucadium Hippomachum) quumque liberẽtur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret assidue Græcos ad hostẽ quotidie transire, seque plures deprehendisse. Iam autẽ dies octo abierant positis eregione castris, quũ iste Mardonio hoc consiliũ dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Plataeam ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra peruenere. nam ingredientia campum quinge iumenta quæ commeatum è Pelopo neso ad exercitum subuehebant, cepiunt: & eos qui iumenta sequebantur immisericorditer trucidant, neque mentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satiati sunt grassati, cum ceteris quæ ceperant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam duum absumptũ est, neutris pugnam cessare volentibus. nam etsi Asopus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vt pro amorem Medorum vehementer pensi, ferebant alacriter bellum, & assidue prouehebantur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem

1 Quumque sibi ingrederentur Græci, & earum nunciis crescerent, 2 Subigebat quotidie Græcos, & forte vnde se multos interciperet. Iam autem d.

dies

rum. Verbi vndecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures conficerentur, ad Platæas castris ere-
gantur positis, & Mardonius stationem ferretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryę & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter pau-
cos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantium hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expedire esse contra-
ctis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli iumentis com-
pararent: atque ibi confidentes per oci-
um rem conficerent, videlicet quum multũ auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac po-
culorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ci-
vitatibus præsiderent. fore enim vt illi suam traderent libertatem: neque opor-
tere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius senten-
tia erat, tanquam aliquid vltra hoc pro-
ficientis. Mardonii autem sententia fe-
rocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorẽ suum esse quam Græcorum exercitum, & fa-
cios primo quoque tempore confligere, quam committere vt plures quam coa-
cti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contra-
dicebat. qui, vbi sententia sua vicit, ac-
citis cohortium præfectis & qui se-
cum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tan-
quam perituris in Græcia. Silentibus cuocatis, partim quod ignorarent o-
racula, partim quod haud tutum puta-
rent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil no-
stis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vtpote bene cognitã habens. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Grę-
ciam profecti diripiant templum quod Delphis est, vtq; direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc scia-
mus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc caussam interitum deuitaturi. quo nomine qui-
cunque vestrũm bene Persis volunt,

ἡμέρα ἐπὶ δεκάτην ἐγίγνετο ἡμέρη ἔστηκε τὰ στρατόπεδα ἀλλήλοισι
ἐπὶ Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλεῶνες
ἐγίγνοντο, καὶ Μαρδόνιος αἰσθόμενος τὴν ἕδρην,
ἐβούλετο ἐς λόγους ἐλθεῖν. Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω
καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν Βαβυλῶνι Περ-
σέων ἦν δοκιμος μετὰ Ξέρξη. βουλευομέ-
νων δ' αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν Ἀρτάβαζος, ὡς
χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πρὸς
σφετέρησι ἔθνεσι ἐλθεῖν πολλόν, καὶ χρήσασθαι τοῖσι ἐπιτυγχάνουσι·
κατ' ἡσυχίην τε ἐξοικήσεσθαι πάντα τὰ ἐπιτήδεια· ἔχειν γὰρ χρήματα πολλὸν μὲν
ἄπεπτον, πολλοὺς δὲ καὶ ἄσημον· πολλοὺς δὲ καὶ ἀργυρέους τε καὶ σκευάσματα· πάντων φειδομένους μη-
δενός, ἀποπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλίσιον δὲ
μάλιστα ἐς τοὺς τυραννεύοντας σφι τῶν πόλεων· καὶ
τάχεως σφέας ἀναδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ
ἀπαχειδωθλεύειν συμβάλλοντας. τούτων μὲν ἐων ἡ
αὐτὴ ἐλάμβανε καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς τρηχείης τε
πλεῖόν τι καὶ τούτου. Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη
τε καὶ ἀγωνιστικωτέρη, καὶ οὐδαμῶς συγχωρεομέ-
νη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὸν στρατὸν
τὸν τῶν Ἑλληνικῶν, συμβάλλειν τε τῇσι
ταχίστῃσι, μηδὲ τοὺς ὁρῶντας συλλεγομένους ἐπὶ πλέ-
ονας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τότε τε σφαγιάζεσθαι
Ἡγησιστράτου ἐόντων χαρίεντων, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ
νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν.
Τούτου δὲ οὕτω διαιρεθέντος, ἀντέλεγε Θώρηξ. ὡς-
τε ἐκφέρειν τὴν γνώμην· ὁ γὰρ κρατέων εἶχε στρα-
τηίης οὐκ ὁκοίης βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος.
μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων,
καὶ τῶν μετ' ἐωυτὸν ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγέ-
οντας, εἴ τι εἰδείη λόγιον περὶ Γέρσεων, ὡς διαφθα-
ρέονται ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. σιγώντων δὲ τῶν ἐπιλήπτων
τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τὰς χρησμούς, τῶν δ', εἰδότων
μὲν, ὑποδείδιεν δὲ λέγειν, αὖτος Μαρ-
δόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς οὔτε οἴδατε, οὔτε
μὰ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔ-
στι λόγιον ὡς χρεὼν εἴη Γέρσας ἀπικομένους ἐς
τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖ-
σι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγήν, ἀπολέσθαι πάν-
τας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὔτοτε
ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε δὴ χρήσομεν διαρπα-
ζέειν· ἀπόλλυσθαί τε εἵνεκα τοῦ αἰτίου οὐκ ἀπολεόμεθα.
ὥστε θάρσεόντων ὑμέων τὴν χώρην οἰκέειν· δίκαιοι ἐόντες Πέρσησι,

1 Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctum fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam grauate ferret, ibi venere in colloq.

ἡδονὴν τὴν [illegible] ὡς τὸ εἰκὸς ἦν τοῖσι Ἕλλησι· τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῖσι ἔτεσι, δοὺς τε ἐσήμηνε τὸ ἄριστον παρασκευάζεσθαι τε πλέον, ἢ ἐκείνοισι ποιέεσθαι, ὡς ἄμα ἡμέρῃ τῇ ὀπιζούσῃ συμβολὴν ἐσομένην. Τὸν δὲ ἔγωγε τὸ χρηστήριον τὸ Μαρδονίου εἴτε ἐς Πέρσας ἦν ἐπενειχθὲν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τοὺς Ἐγχελέων στρατὸν πεπομφότα οὐκ ἐς Πέρσας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο βάκιδι ὄντι ἐς ταὐτὸν τὸ μάχιμον πεπιστευμένα.

Τῷ δ' ὦν Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχθῆναι

Ἑλλήνων στείχοντες, ἰὼ βαρβαρόφωνοι ἰωγαί,
Τῇ πολλοὶ [illegible] πίπτουσι, νέων δ' ἀχέων τε μόρων τε,
Τοξοφόρου Μήδοισι ὅταν ἄσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πλήσια τοῖσι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὰ ἐπειρώτησαν τὸν χρησμὸν, καὶ τὰ ἐδοκίευσε τοῖσι ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐπάσσοντο. ὡς δὲ παρῆν τῆς νυκτὸς παρελήλακτο, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἐν τοῖσι στρατοπέδοισι, καὶ μάλιστα οἱ ἄριστοι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τοιοῦτον τι παρελάσας ἵππον παρὰ τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐβούλετο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ὅτι τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνδρες ἥκοιεν ἐπ' ἵππου ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν Μήδων· ὃς ἄλλα μὲν πολλὰ ἐδόκεε παραινέειν ἑκάστοισι, στρατηγοῖσι δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπὶ ταῦτα ἦλθοσαν, αὐτίκα ἐσπίπτουσι ἐς τὰς φυλακάς· ἀπικνεομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὴν ἔπεα τάδε πίπτει, ἐπέρρωσε γὰρ μοι ὁ λόγιος ἀνδρὶ λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πασσάνιην, μή με ἀμφὶ εἰρήνῃ τε. οὐδὲ ἦλθον ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐπανδόμην σφέα πάσης τῆς Ἑλλάδος· αὐτός τε γὰρ Ἕλλην εἰμὶ τὸ ἀρχαῖον, καὶ οὐκ ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τῇ σφετέρῃ οὐδαμὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· παλαιγενέα ἐμέ γε δὴ τὰ λόγια δεδόκηται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἐπὶ ἡμέρῃ δὲ ἀλφαιτοκόπον συμβολὴν ποιέεσθαι. τοῦτο μὲν νῦν πολλοὶ ἐστὲ καὶ ἀγαθοὶ ἐμοὶ δοκέειν, ὡς ἐπὶ πολλοὺς ἐπιόντες· ἐμὲ δὲ ἄμεινον ἐπίστασθαι τὰ ἐπιόντα· ἐπὶ ὀλίγους γὰρ ἐπιόντες ἐλάσσονα ἐπίστασθε. ἐγὼ δὲ ἄρα παρῆν ἐς τὸν πρὸ τοῦδε χρόνον Μαρδόνιος, οὐκ ἂν ἐπαύετε

voluptatem capiat [illegible] Græcos superaturus [illegible] cundo loco signum dederit, omnia apparent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio nō Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autē de hoc prælio redditum est a Bacide, id vero bonum fuisse,

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis Barbarica Graiis acies clamorem bibunt.
Hic multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quādo sagittifero is aderit lux vltima Medo.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit. ¶ Insequēti nocte quām Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusq; suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idē rex Macedonum, ad excubias Athoniensiū adequitauit, efflagitauitque suos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerūt, quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Athenienſium duces, velle sibi colloquium illorum venire. Duces hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander vbi venere, his verbis alloquutus est. Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba pro depoſito trado, nec ui efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem nisi de vniuersa Græcia solicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam [2] pro libera seruientem. Itaq; vos certiores facio, Mardonium atq; exercitum litare non posse, alioqui olim iam conflicturum fuisse. is nunc sacrificia valere sinere constituit, & vbi primū illuxerit, vobiscum cōfligere: extimescens admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias vestras accedant. Adeoque vos parate estote. Quod si differetis Mardonius, nec committet certamen, vos persequetur. hic ma-

1 Apparatos, & singula ordine disponentes. 2 Ex libera factam seruam. *vel, in seruitutem redactam.*

hic manere : ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrum reminiſci mei meæq; liberationis, qui Græcorũ cauſſa rem adeo[1] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonii deferrem : ne barbari ex improuiſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamque ſtationem. Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis : nos vero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos : quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrũ cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoque olim iam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis : ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio eſt & parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc vtriſque complacitum eſt, & loca permutauerunt, ſub auroram rem aduertentes Bœoti, ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrũ reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedęmonii, vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemque deſerentes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum :

XLV

XLVI

XLVII

μένοντες. ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἢν " ὦν ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναι " πάντα χρὴ τὰ ἐμοῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵ- " νεκα τοῦτο ἔρδων οὐκ ἀβούλως ἔργασμαι ὑπὸ προ " θυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὰ ἀγόμενοι τὴν Μαρδο- " νίου, ἵνα μὴ ὀπίσω πέσωσι ὑμῖν ἀξαίφνης οἱ βάρβαροι μὴ " προσδεχομένοισι κω. εἰμὶ γὰρ Ἀλέξανδρος ὁ Μακε- " δών. ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς ὃ στρα- τόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀ- θηναίων, ἐλθόντες ὅπῃ ὁ δεξιὸς κέρας, ἔλεγον Παυσα- νίῃ τὰ παρὰ ἥκοιεν Ἀλέξανδρου. ὁ δὲ, ἀίσσων ὡς λόγῳ κατ- αρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπὶ τοίνυν " ἐς ἀγαθὴν συμβολὴν γίνεται), ὑμέας μὲν χρεὼν ἐστὶ τοὺς Ἀ- " θηναίους σῴζειν καὶ τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ πρὸ " Βοιωτούς τε καὶ τοὺς καλεομένους τιταγμένους Ἑλλήνων, " τάδε εἴνεκεν ὑμέας ὀπίσω ἐλθεῖν τοὺς Μήδους καὶ τὸ μάχιμον " αὐτέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμέας δὲ ἄπει- " ροί τε εἰσὶ καὶ ἀδαέες τούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιήτέ- " ων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμέας δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσ " σαλῶν ἔμπειροι εἰμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα " χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς " τὸ εὐώνυμον. τοῖσι δὲ ταῦτα εἰπόντα οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, " Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπείτε εἴδομεν " καὶ ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰ- " πεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμῖς φθάντες προφέρετε· δείσαντες δὲ μὴ " ῥωδέοντα μὴ ὑμῖν ᾖκε ἡδέα γενόμενα οἱ λόγοι. ἐπεὶ δὲ " ὧν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γενό- " νασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέεσθαι ταῦτα. Ὡς δὲ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ὡς τε διέφαινε, καὶ διημάσαντο τὰς τάξις. γενόμενοι δὲ οἱ Βοιωτοὶ δοκεύμενον, ἐξαγ- γεύσι Μαρδονίῳ. ὁ δὲ ἐπείτε ἤκουσε, αὐτίκα μετ- στρατοπεδεύσας καὶ αὐτὸς ἐπέρασε, τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε ταῦτα ποιεῦντα γνόμενον 336
ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι καὶ λαθὼν, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρ τιήτας, ὅπῃ ὁ δεξιὸς κέρας· ὡς δὲ αὖτις καὶ ὁ Μαρδό- νιος ὅτι εὐώνυμον. Ἐπεὶ δὲ κατέστη ἐς τὰς ἀρ- χαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῇδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεομένων ὡς ὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου, ὔτε τάξιν ἐκλείποντες μένοντές γε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναν- τίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δὲ ἀπὸ λόγου ἦν ἀληθέα. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χεῖρων τε νόμον ἀπι- κέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντάς τε κατὰ σφέων ἐκλείποντας ὑμέας εἰδόμεν· ἐν δὲ Ἀθηναίοισί γε τῶν πρόπεμπτον ποιεύμενον, αὐτούς τε αἰτίην δούλων τῶν ἡμετέρων γασσομένους.

1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt, nos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos, idque hac de cauſſa quod Medos eorumque pugnam noueritis, ex prœlio apud Marathonem geſto : nos vero viros hoſce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpti armis.

» τοῦτα δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
» πλείονα δή τι ὑμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμε-
» νοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψαντες ἐς ἡμέας κή-
» ρυκα προκαλεύμενοι, καὶ βουλόμενοι μούνοι Πέρ-
» σῃσι μάχεσθαι, ἄξιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα· οὐδὲν
» τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὕρομεν, ἀλλὰ πολλῷ σφέας
» μᾶλλον. νῦν ὦν ὅπῃ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ
» λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξόμεθα, τί δὴ οὐ προθύμως τῶν
» Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι,
» πρὸς δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀ-
» ριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἐν μὲν δοκέῃ καὶ τὸν ἄλ-
» λους μάχεσθαι, οἵδε ὦν μετὰ ταῦτα μαχέσθων ὕστε-
» ροι. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέῃ, ἀλλ' ἡμέας μούνους ἀπο-
» χρᾶν, ἡμεῖς δὲ καὶ μαχεσόμεθα. οὐκ ἔστι δὴ οὗ
» ἡμέων νικήσωσι, τούτοισι τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νι-
κᾶν. Οἱ μὲν, ταῦτα εἰπόντος τε, καὶ ὑπισχνεομένου μέγα, ὡς οἱ σοφοὶ σοφὸν ἐνόμισαν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμηνε Μαρδονίῳ τὰ κατα-λαβόντα. ὁ δὲ, θωμάσας μάλιστα, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχὴν ἰκμὴ, ἐπῆκε τοῖσι ἵπποισι τοῖσι Ἑλλησι. ὡς δὲ ἐπῆλασαν οἱ ἵπποται, ἐσίνοντο τὸ πᾶν στρατιὴ τῇ Ἑλληνικῇ, ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱππότοξόν τε ἐόντες, καὶ προσφέρεσθαι ἵπποισι. τῇ τε κρήνῃ τῇ Γαργαφίῃ, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνεπάξαι καὶ συνέχωσαν. ἔσθ' ὅτε μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ὅτε τὴν κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ πολέμου γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ἅτε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ ἅτε τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τουτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες τῶνδε ἕνεκα ἐς δόξιον κέρας. ἀλλὰ γὰρ τοῦτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. ὅτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, εἴτε σφέων ὀπώνας, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον· ὡς δὲ ἐπεμνήσθησαν ὑπὸ τοῦ ἵππου, ὡς ἐπεκλείσθησαν ὑπὸ τοῦ ἵππου, ὡς ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑποφαίνωσι κατὰ τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν ἱρὴν ὁδὸν. ἡ δὲ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν ἑτέρην ὁδὸν ἔτεινε τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam eſt factum præſtantiſſimorum virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos prouocatũ; quod cum ſolis Perſis, tanquam huic rei ſufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale inuenimus quale ferebatur, ſed potius eſſe vos metu perterritos: Nunc igitur quoniam ipſi non occupaſtis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præſtantiſſimi eſſe exiſtimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, ſi videatur vt ceteri quoque itidem, & illi poſtmodum pugnent: ſin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum viciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquandiu expectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis ſagittiſque inceſſentes: qui quum eſſent hippotoxotæ, *id eſt, equites ſagittarii*, cominus pugnare [3] inſueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obſtruxeruntque. Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonii ſtationẽ habebant: ceteri Græci, vt quiq; ſtationes habebant, maius minuſve procul illinc aberant. Et erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibuſque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de cauſſis frequentes ad Pauſaniam in dextrũ cornu veniunt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus, tamẽ ob id præcipue angebantur quod iam re frumentaria deficiebantur, quum ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reuerterentur. ¶ De hoc autem deliberantibus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prœlium, eſſe eundum in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio, vbi caſtra habebant, decem ſtadiis aberat, ante

XLVIII

XLIX

L

1 Pro celebritate veſtra. *Id eſt, vt conſentaneum eſt illi famæ quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.* 2 Nihil tale vos dicere compertum, ſed pot. 3 *Sequutus eſt lectionem quæ eſt in quibuſdam vet. cod. habetur, ἀπείροι pro ἰππόται.*

oppi-

oppidum Platæenſe ſita in continente, hunc in modum: Fluuius ſuperne è Citharone delabens in campum, diuortia facit: rurſuſque intercapedine trium ferme ſtadiorum ſua fluenta commiſcet. Huic inſulæ nomen eſt Oeroe: quam Aſopi filiam eſſe indigenæ aiunt. In hunc locum Græci tranſire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vſum haberent, neque ab equitatu, ſicuti quum ex aduerſo erant, infeſtarentur. Et decreuerant tranſire ſecunda noctis vigilia, ne ipſos proficiſcentes conſpicati Perſæ, inſequente equitatu in tumultū venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum eſſet vbi Aſopi filia Oeroe diuortio aquarum è Citharone cingitur, mitterent ſub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipiendaſeruitia quæ frumentatum conceſſerant. erant enim illa in Cithærone in-
11 tercluſa. Hæc vbi ſtatuerunt, totum illum diem inceſſente equitatu immenſum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digreſſis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique ſumptis vtenſilibus abſceſſerunt, [1]non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum eſt, iter Platæenſem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod ſitum eſt ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti ſtadiis diſtans. Quo vbi peruenere, poſitis pro templo armis, circa templum ipſum
12 caſtra poſuere. Hos Pauſanias cernēs ab exercitu digreſſos, præcepit & ipſe Lacedæmoniis vt ſūptis armis irent quâ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum conſtitutum. Ibi ad obtemperandum Pauſaniæ ceteri præfecti parati quum eſſent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitaneorū, negare ſe fugiturum [2]peregrinos, neque vltro dedecoraturū eſſe Spartam: quinetiā mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. Pauſanias autem & EVryanax cum indigne ferentes non parere ſibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis conſtituiſſent: hoc reputantes ſubſtiterunt cum Laconicis copiis,

τῶν Πλαταιέων πόλιος. ἦσος ὦν ὕστω αὐ εἶη ὁ ἠπείρῳ ἀλιζόμενος ὁ ποταμὸς δῦωθεν ἐκ τῦ Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τρία στάδια· ἐς ταὐτὸ δὲ συμμίσγει ἐς τὠὐτό. οὐνομα δὲ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὴ ταύτην λέγουσι εἶ) Ἀσωπῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τῦτο δὴ δὴ χαλεπὸν ἐξελθύσαντο μέλανας λῶας, ἵνα ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἱππέες σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ πρὸ τῦ ἐόντων. μέλλειν δὲ ἐδόκεε τότε, ἐπειδὴ τὰ νυκτὸς ἡ δεύτερη φυλακὴ, ὡς αὖ μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι καταλάβοιεν 337
οἱ ἱππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸ χωρίον τῦτον, τὸ δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη περιέχει, ῥέῦσα ἐκ τῦ Κιθαιρῶνος, ἐπὶ τὸ νύκτα ταύτην ἐδόκεε τὰς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τῦ στρατοπέδυ πρὸς τὸ Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τὰς ὀπίσω τὰς ὑπὸ τὰ σιτία οἰχομένους. ἔσαν γὰρ ἐπὶ τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα βυλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκαμμένην τὸ ἵππυ, ἔχον πόνον ἄξυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔλαγε, καὶ οἱ ἱππέες ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὲ γινομένης, καὶ ἐύσης τὸ ὥρης ἐς τὸ συνέκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἀπαλλάσσοντο. ἐσθαῦτα ἀειρθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸ χωρὸν ἐς τὸ συνέκειτο, οὐκ ἐπὶ νόῳ ἔχοντες οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ἄσμενοι τὸ ἵππον πρὸς τὸν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸς τὸ πόλιος ἐστὶ τὸ Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίοισι ἀπὸ τὸ χρηνίου τὸ Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸς τῷ ἱρῷ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπρηγμοσυνομένους ἐκ τῦ στρατοπέδυ, παραγγέλλει τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, αἰαλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι κατὰ τοὺς ἡγεμόνας τὸν τεταγμένους, νομίσας αὐτὸς ἐς τὸ χωρὸν ἰέναι ἐς τὸ συνεθήκαντο. ἐσθαῦτα οἱ μὲν δὴ οἱ ἄριστοι ἔσαν τὸ τάξιν ἐχόντων πείθονται Παυσανίῃ· Ἀμομφαρέτος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγετέων ἔχων Πιτανητέων λόχυ, οὐκ ἔφη τὸν ξείνυς φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶ) αἰσχυνέσθαι τὴν Σπάρτην. ἐθωύμαζέ τε ὁρέων τὸ πεπυσμένον, ἅτε οὐ παραμυθεύμενος τῷ πρότερα λόγῳ· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι σφίσι, δεύτερον δὲ ἐπὶ, κείνῳ ταῦτ' αἰσχυνομένῳ, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὴν Πιτανήτην, μὴ, ἐὼν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἡγεμόσι Ἕλλησι, ἀπολειφθεὶς αὐτὸς ὁ Ἀμομφαρέτος καὶ οἱ μετ' αὐτὸ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν, καὶ ἐπὶ-

1 Non hab. in animo eum de quo conuenerat locum petere. ſed quum ſe loco mouiſſent, iter Platæam verſus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id eſt, barbaros, vt ipſe Herodotus antea docuit, pag. 516. ſed & paulo poſt rurſum exponit.*

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μὴ ὡς δὲ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρῄνεον Ἀμομφαρέτῳ, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, δείσαντες τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη ὁ στρατὸς πεδόν, ἔπεμπον ὀφέων ἱππέα, ὁ δὲ ὁρμήσας τε εἰ προβήσεται ὁ στρατὸς ἐπιχειρέοιεν οἱ Σπαρτῆται, εἴτε καὶ ὁπόσον μὴ ἀφιστεῶτας ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην ὅ τι χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας καὶ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρῄνεον τῷ Ἀμομφαρέτῳ ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μοῦνον τοὺς μουνωθέντας Λακεδαιμονίους, ἤκουε ἐπιόντων ἐς ὁ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκοντο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίζητο σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφαρέτος, λαβὼν λίθον πέτρης ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ πρὸς τοῦ ποδὸς τοῦ Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δέ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκέλευε, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐπιτηδεύματα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι ῥήγματα· ἔχρηζέ τε τῶν Ἀθηναίων πρέσβους τε πρὸς ἑωυτὸν, καὶ ποιέειν περὶ τὰ ἀποδυτήρια αὐτὸ καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπὶ διακριθμένους πρὸς ἑωυτοὺς ἦως κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, ὑδρηκέων τὸν Ἀμομφαρέτου λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε ἀπὸ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ παραλλάξαντες ἦισαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸ τε ὄχθων αὐτείχοντο καὶ τὴν ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸ ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τετραμμένοι ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν μὲν ἀδαμὰ δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ὥστε εἶχετο αὐτοῦ μοῦνος μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· μετὰ δὲ μετεόντων δὴ τῶν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτὸς ἰδίῃ τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸ ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. ὡς δὲ, ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια, αἰσθόμενος τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιον λεγόμενον, ἔνθα Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἔστι.

conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [1] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciatumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumq; primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amompharetо inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad se venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehēdit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequētibus, per edita abduxit, ratus Amompharetū non deserturum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campū deflexere. Amompharetus autē, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniā, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinē. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templū Cereris Eleusiniæ) substiterat.

LIII LIV LV LVI

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructa, contrariū Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deorsum.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio vt si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus vrgebat.

LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoq; loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevę quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerūt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt.[1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prœlio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedęmonios, & præformidine sententiam dicere ignauissimā, expedire ex his castris nos in vrbem Thebanorū concedere obsidendos,[2] quam sententiā rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ira facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas

LVIII perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmonioſque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; maturantes,[3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

αὐέμενε δὲ τῶδε εἵνεκα, ἵνα ἐὼν μὴ ἀπολίπῃ τ' χωρεῦν ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτῷ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἵ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρελθόντο σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσεκείτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίεον οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί. ἰδόντες δὲ ὃν χῶρον κενὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἤλασαν τὰς ἵππους αἰεὶ τοπροσθέω· καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσεκείατό σφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποχωμένους ὑπὸ νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Λαρισαῖον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδεον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔπι τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἐρήμους ἡμέας; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας ἐν τοῖσι πολεμίοισι προφέρεσθαι. τοὺς τοίνυν τότε μὲν ἰσαμένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν πρωϊαίην νύκτα, καὶ οἱ πρώτοι ὁρέομεν ἀμαδρᾴδας. διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφέας ἔδεε προσιέναι τοῖσι ἀψύδεος ἀρίστοισι αἰνδράσι μάχῃ ἁμιλλᾶσθαι, ὅτι οὐδένες ἄρα εἰσὶ τὸ οὐδαμοῖσι εἶναι Ἕλλησι ὑπαπτοδεικνύμενοι. καὶ ὑμῖν μὲν ἔοὐσι Γέρσεων ἀπείρῳσι, πολλὴ ἔκ γε ἐμοῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτοις, πίσι τι καὶ σκιρτήσατε. Ἀρταβάζου δὲ θώυμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃς καταρρωδήσας Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζυξαμένους τὸ ταχιστα ἰέναι ἐς ὄπισθε Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἐπὶ τοῖσι ἐμοῦ βασιλεὺς θήσεται. καὶ τούτων μὲν ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τοῖσι ποιεῦσι οὐκ ὑπερτρεπέα ἐστὶ, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Γέρσας πρώτων δίκας. Ταῦτα εἰπὼν, ἦγε τοὺς Γέρσας, δρόμῳ χρεώμενος· Ἀσωπὸν κατὰ τάχιστα τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεί τε ὅτι Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τετραμμένους ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατῆρε. Πέρσας δ' ὀρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πρῶτοι ἦραν τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς τάχιστα ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κεκοσμημένοι, οὔτε τάξει. καὶ δὴ καὶ μὴν βοῆς τε καὶ ὁμίλου ἐπήισαν, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

Παυσα-

1 *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel, Inordinate & confuse.*

Παυσανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας
» πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες
» Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευ-
» θερίην εἰ ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδό-
» μεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
» μόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρεσκο-
» μμένην νύκτα ἀλλοδρόων. νῦν ὦν δέδοκται τοεν-
» θεῦτεν ὃ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένοις γὰρ τῇ δυ-
» νάμεθα ἄριστα πρέσσειν ἄλλήλοις. εἰ μὲν νυν
» ἐς ὑμέας ὥρμησε πρῶτα ἵππος, χρῆν μὲν ἡμέας 10
ἡμῶν » τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόν-
» τας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ
» ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὸν στρα-
» τὸν μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ
339 » δὲ ἄρα αὖτις ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατον τι
» βοηθέειν, ὑμεῖς δὲ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες
» χάριν θέσθε. σμικοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ ὄν σαρ-
» δόνια τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοισι,
» ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακηκοέναι. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖ-
οι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπ- 20
αμυνέειν. καὶ σφι ἤδη τειχέοισι ἐπιπίπτουσι οἱ δύ-
ο παχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἠγομέ-
νων, ὥστε μηκέτι δυνάσθαι βοηθῆσαι. ὁ γὰρ
προκείμενον σφέας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέν-
τες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν ψιλοῖ-
σι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ,
ἰσχίλιοι. τεισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμᾶ ἀπεσχίζοντο ἀ-
πὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέ- 30
οντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ σεσαπῇ τῇ παρεούσῃ. ἐν
οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτόν τε
αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοί, ἐν πολλῷ πλέ-
ονες ἐτρωματίζοντο. Φορέξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ
Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως ὅπῃ,
ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν
σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα ὃν Παυσα-
νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ὀπτηκαλέσα-
σθαι τὴν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας ψευδῆ-
ναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δὲ ἔτι τούτου ὀπτηκα- 40
λεομένου, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται
ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. ἐν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι
τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χεῖρον κατὶ ἐγίνετο, ἐχώρεον
ἐν δὴ καὶ οὗτοι τοὺς Πέρσας, ἦν οἱ Πέρσαι αὐτοί, τὰ τόξα
μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη· ὡς
δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ
παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χεῖρον ὅτι πολλοί,

Pausanias autẽ, vbi equitatu premi cœ- LIX
pit, equitem ad Athenienſes mittit, qui
hæc diceret, Viri Athenienſes, propoſi-
ta dimicatione maxima, vt aut libera
Græcia ſit aut ſeruituti obnoxia, prodi-
ti ſumus à ſociis noctu elapſis & nos La-
cedæmonii & vos Athenienſes: quod
reliquum eſt, ita nobis videtur eſſe fa-
ciendum, vt quã ſtrenuiſſime poſſumus
noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus
auxilio. Ac ſi quidẽ in vos priores im-
petũ dediſſet equitatus, è noſtra digni-
tate erat & Tegeatarum qui nobiſcum
Græciam non prodiderunt, ſubſidio
vobis venire: nunc, quoniam totus in
nos equitatus contendit, debetis vos ad
partem maxime laborantem ſupperias
ferre. Quod ſi vobis aliquo diſcrimine
occupatis fas non eſt ſubſidio venire,
ſaltem hoc gratificamini nobis vt ſagit-
tarios mittatis: quos agnoſcimus longe
omnium qui in hoc bello ſunt prom-
ptiſſimos eſſe ad nos exaudiẽdos. Hęc LX
vbi audiere Athenienſes, quum moue-
rent ad ferendam ſtrenue opem, & iam
aduentarent, ibi in eos ii Græci qui par-
tes regias ſequebantur, ex aduerſo in-
ſtructi inuadunt. Quo factum eſt vt [1] A-
thenienſes ab iis vrgentibus auxilium
ferre non poſſent, ægre admodum id fe-
rentes. Ita deſtituti Lacedæmonii, nu-
mero cum leui armatura quinquaginta
millia, & Tegeatæ numero tria mil-
lia (hi enim nuſquam ab Lacedæmo-
niis dirimebantur) ſacrificauerunt tan-
quam conflicturi cum Mardonio præ-
ſentibuſque copiis: & quum litare non
potuiſſent, multi eorum interea cade-
bant, multo plures vulnerabantur. Cõ-
fertis enim gerris Perſæ ingentem vim
ſagittarum emittebant, adeo inſtanter
vt [2] ſatagentibus Spartiatis, & quia li-
tare non poterant, reſpiciens ad templũ
Iunonis Platæenſiũ Pauſanias, implo-
rauerit deam, obſecraueritque ne ſpes
ſua ipſos omnino fruſtraretur. Ad- LXI
huc eo deam his verbis inuocante, Te-
geatæ prius exurgentes in barbaros ten-
dunt: ſtatimque poſt Pauſaniæ preces
ſacrificantibus Lacedæmoniis exta pul-
chra extitere: qui aliquanto poſt & ipſi
in Perſas eunt. Perſæ omiſſis arcubus
ex aduerſo ſtetere. Ad quorũ gerra pri-
mum pugna atrox commiſſa eſt iuxta i-
pſum Ceretis templum, eaq; pertinax,

1 Athenienſes ad ferendas ſuppetias ire non poſſent. quod enim obiectum erat, negotium illis faceſſebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur.

LXII Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat; ea maxime parte hostē vrgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, strauere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis prœlium faciebant.

LXIII Ibi & vltio necis Leonidę de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquam nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorū nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausanię maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere.

LXIV Ad Platæas autem Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendūt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidē Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosq; in profano: sed opinor (siquid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est.

LXV ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putauit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὃ ἀπίκηιτο ἐς ὠδισμόν. τὰ δὲ δόρατα ὑπολαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήμματι μὲν νεω καὶ ῥώμῃ οὐκ ἐόντες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἀσπλοι δὲ ἐόντες, καὶ ὡς ἐς, ἀεπίσημονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἀντίοισι σοφίην. ὡς δὲ ἑξαίσιοι ἐόντες κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῶνές τε καὶ ἐλάσσονες συρρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε ὡς ἐωυτοῦ λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἀντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν ὦν χρόνον Μαρδόνιος ἦν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὼν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐσηλέετο ἡ ἐσθὴς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. ὡς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Εἰθαῦτα ἥ τε σήκη τοῦ φοίου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὴ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὐ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀεμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὴν Μηδικὴν, ἔχων ἀνδρας τριηκοσίους, στρατεύεται ἐς Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ὡδὲ κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θώυμα δέ μοι ὅκως οὐδὲ ἡ Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἰς ἔφθη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἐναποθανὼν περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βοηλάτῃ ἔπεσον. δοκέω δέ, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἀθεώτους αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν ὦν ἡ μάχη ὧδε πόσου τὸν ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιποντὸν Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, ὡδὲ ἔλεγε, συμβάλλειν οὐκ ἐών. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τὸ στράλτης ὁ Ἀρτάβαζος

1 Plurimum enim illis *Persis* offuit.

εἶχε ὑ δυνάμιν ὀκ ὀλίγῳ ἀλλὰ κὴ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων ἐπὶ ἑωυτόν. τούτους ἴκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, ὃ ἔξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, ὡς ἀγγείλας κατ' αὐτὸ ἱέναι πρῶτα τῇ αὐτοῖς ἐξηγέηται, ἴκως δὲ αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα ὡς ἀγγείλας, ὡς ἐς μάχιμον ἦγε ἀνδρῶν ὄχλον. ὡς δὲ περιέρρωσαν τὴν ὁδὸν, ὥρεον φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτράπετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἔτι τὴν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. κὴ δὴ ἔτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο.

Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μὴ βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμάχεσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ἔτι ἔχον τοσοῦτον μίνην ὀκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε κὴ οὐκ ἐθελοκακέοντες ἔτω, ὥστε τελευτήσαντες αὐτέων οἱ τριηκόσιοι καὶ ἄριστοι σφαγὰς ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο κὴ ἔτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἦρχον οἱ Πέρσαι, κὴ τῶν ἀνδρῶν συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ἔτε δορυμαχεσάμενος σὺν ἐνί, ἔτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφευγον.

Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πεύτατα τὰ τρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ὀκ Περσέων, εἰ κὴ τότε ἔτοι, πρὶν ἢ κὴ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅπου κὴ τοὺς Πέρσας ἑώρων. ἔτω τε πεύτατοι ἔφευγον, πλὴν τῶν ἱππέων τε ἀνδρῶν κὴ τῶν Βοιωτίων. αὕτη ὑ τοσαύτη τροσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε τοὺς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἴποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες κὴ φονεύοντες. Ἐν ὑ τούτῳ ὧδε γινομένῳ φόβος ἀπέλλεται τοῖσι ἀνδράσι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι τροὶ τὸ Ἡράιον, κὴ ἀποβωμολοχέομενοι τὴν μάχης, ὅτι μάχη τε γένοιτο, κὴ νικῷεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ ὑ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἑτεράποντο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὰ Δήμητρος· οἱ ὑ ἀμφὶ Μεγαρέας τε κὴ Φλιασίους, ἀπὸ τοῦ πεδίου τὴν λοφοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε ὑ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες κὴ Φλιάσιοι, ἀσπιδοῦντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλασαν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχέε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐμπεσόντες ὑ κατέτοξευσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὴν Κιθαιρῶνα. ἔτοι μὲν δὴ οὐ οὐδενὶ

κατηρτισμένους

τὸν ὄπισθεν περιέρρωσαν

(præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominum) ducebat instructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, iusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnã copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non lignеum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perueniendi ad Hellespontum. & hi quidē horsum iter intenderunt. LXVI Ceteris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo,[1] quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem LXVII rem pependisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit,[2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præter equitatũ tum alium tum Bœotorũ: qui hactenus profuit fugientibus, vt assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumul- LXVIII tum nunciatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prœlio aberãt, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templũ: alii per campũ, quæ planissima viarum erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eosq; adorti sexcentos strauerunt: ceteros ad Citharonem vsque persequuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

1 Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ed derat. 4 Quod quum Persæ fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

hulacum hinde perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quam commodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis; acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, vtpote ignaris murorum oppugnandorum: vt vero Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murũ transcenderunt, subrueruntq; , atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignũ: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in vnum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Prorsito muro barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenienssium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienseque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc nauauere operam Posidonius & Philocyon &

ὁ σὺν δόλῳ λόγῳ ἀπόλωντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ὀπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίτες δὲ, ἐφράξαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα ὁ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀσπὶς οἱ Ἀθηναῖοι, οὐδὲν ἠμείωντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε ὀκτὼ βαθμίδων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσεπέλθοι, οὕτω δὴ ἰσοχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνιον ὀπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιταρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσπλῶσι Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸν σκηνὸν τὸν Μαρδονίου οὗτοι ἔσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὸν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ ἕδος ἄξιον. τὸν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς ἑωυτῶν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγέῃ, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν ὅσα περ ἔλαβον ἐσωϐώσαντο τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι τῖφος ἐποίησαντο περὶ τοῦ τείχεος, οὔτε τῶν αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνηντο· ἀλυπάζοντό τε σφέα ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ἀνδρῶν. σαρῶ τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τεσσερηκοντα μυριάδων ἐξαιρετῶν, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μὴ δὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ὁπλιτέων τῆς ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ εἰκοσηκοντα. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡγήσατο δὲ τῶν βαρβάρων πεζοῦ μὲν, ὁ Πέρσης, ἵππου δὲ, ὁ Σάκης· αἰπὺς δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν τῷδε ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς εἰκότως. ὅτι δὲ κατὰ ὁ ἰσχυρὸν ἐγένετο προσπεσόντες, καὶ τούτων ἐκρατήσαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας. ὃς ὢν Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τεσσεράκοντα σωθείς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, νηῦς ἔδοσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομ-

1 Ex tribus primi Teg. introiere: 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig. 3 Nonaginta 4 *Vide supra*, pag. 459.

ἀ μοιρηφορίαν Σπαρτιήτης τῶν ἐθελοντέων τῶν ἡμετέρων αὐτῶν ἀξιώσει, ὁμοῦσαι τῶν ἐξ Ὑσιῶν Σπαρτιητέων, Ἀριστοδήμου μὲν βουλόμενον φανερὸν ἀποθανεῖν διὰ τὴν παρεοῦσαν οἰκτίην, λυσσῶντα τε καὶ ὀλεθρίως τῇ ἀξίῃ, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδωνίου δὲ, ἐ βουλόμενον ἀποθανεῖν, αὐδὲ ἐωυτὸν ἀγαθὸν τοσούτῳ τῶν ἄλλων εἶναι ἀμείνω. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐγὼ φλόγα αὐ εἰποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πρώτους, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐστὶ στρατοπεδεύειν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὅτε ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρώθη ἐξ ὅπλου πρὸς πλευρήν· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δὲ ἐξενεγμένος ἐκ τοῦ διακονητηρίου τε, καὶ ἐλέγετο πρὸς Ἀριμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλαν οἱ ὅτι νῦν τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἔστι οἱ ἀποδεδειγμένον ἔργον ἐωυτοῦ ἄξιον προθυμεομένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελήθεν. Δεκελέων δὲ τῶν τότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πόλεμα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης ἁρπασθῆναι Τυνδαρείδας ἐσβαλοι ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πλήθει, καὶ ἀνίσασθαι τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ἐστὶ ἐωυτοῖσι ἐξεκέκευθε Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτοὶ Δεκελεῖς, ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντας ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησαμένους φράσαι ὃ τι ἐστὶ χρῆγμα, κατηγήσασθαι ὅπῃ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταφοιδὸς Τυνδαρείδησι. τοῦτο δὲ Δεκελῆσι ἀπὸ παντὸς τοῦ ἔργου τοῦ Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη ἐγένετο ἐς τόδε αἰεὶ ἐπὶ ἐμοῦ γε οὕτω, ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενομένων Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, στασιάσασι δὴν Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέσχετο. Τοῦτο τὸ δήμευμα ἐὼν ὁ Σωφάνης, ἀριστεύσας τοῖσι Ἀθηναίοισι, δικαίως λόγου λεγομένου ἔχει. Τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε ἄγκυραν σιδηρέην τὸν, ἐπεὶ

Amoto plurimos [illegible] quum [illegible] habentibus [illegible] stantissimus extitisset, [illegible] adfuere, & [illegible] præclara facinora edidit, [illegible] endam suam quam [illegible] am, ornandam delerunt, & propa[illegible] mori voluisse. Posidonium vero, [illegible] perita nollet, ob id exitiale [illegible] præstabilem virum: verum id [illegible] tasse simore dixerunt. Qui hac in pu[illegible] mortem oppetiere, omnes honore [illegible] cti sunt, præter Aristodemum: qui [illegible] caruit honore quod ob causam [illegible] dictam sibi occumbendū putauit. [illegible] sunt qui ad Platæas nobilissimi ext[illegible] re. nam Callicrates extra prœlium [illegible] cubuit: quo nemo tunc in castra G[illegible] corum[1] præstantior venerat, non m[illegible] Lacedæmoniorum, sed etiam alio[illegible] Græcorum. Hic, quum Pausanias [illegible] ficasset, sedens in ordine, sagitta per[illegible] tera ictus est: & quum aliis pugnan[illegible] ipse exportaretur, sese morientem m[illegible] rabatur, ad Aimnestum virum Plat[illegible] sem inquiens, non sibi dolere quod [illegible] Græcia periret, sed quod nihil mem[illegible] vius esset, nullamque operam naua[illegible] dignam se & sua cupiditate nauan[illegible] Ex Athenicnsibus eminuisse fertur So[illegible] phanes Eutychidis filius, è tribu De[illegible] censi. Decelenses autem rem aliquan[illegible] gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) [illegible] omne ævum fructuosam. siquidē qu[illegible] olim ad inuestigandam Helenam T[illegible] daridæ cum magnis copiis oram A[illegible] cam inuasissent, & populos è sedibus [illegible] is eiicerent, ignari quonam loci sub[illegible] cta Helena esset, tunc Decelenses fe[illegible] tur, & (vt quidam volunt) ipse Decele[illegible] tum dolore contumeliæ quæ The[illegible] fieret, tum metu totius Athenien[illegible] soli, ne vastaretur, exposuisse illis or[illegible] rem gestam, eosque deduxisse ad A[illegible] dnas, quas Titacus indigena Tyn[illegible] dis proderet. Quo ex facto Decele[illegible] bus permansit ad hanc vsque mem[illegible] am in Sparta immunitas vectigalium [illegible] dignitas præsidendi: adeo quidē vt [illegible] quod multis postea annis inter Ath[illegible] enses atque Peloponnenses gestum [illegible] Lacedæmonii quum ceteram Attic[illegible] populatentur, a Decelea temperav[illegible] rint. Ex hoc populorum Sophanes [illegible] præclarissime inter Athenienses pu[illegible] ta opera, ancipiti sermone celebrat[illegible] vno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, qu[illegible]

1 Εστιαιοτων

agn[illegible]

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienſibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorē ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Edonibus apud Daton occū-
LXXV beret. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharādatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cęde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartę rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiā hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dęmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persēs habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [1]tū quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarū ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse sero ad pugnā, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedę-

πελάσιε ἀπιχνεόμυος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα μὴ μιν οἱ πολέμιοι ἐκπέσωσι ἐκ τῆς τάξιος, μετακινῆσαι μὴ δυνάμενοι. γινομένης δὲ φυ- 342
γῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο, τὴν ἄγκυρην ἐνάλλεβόντα, ὅτω διώκειν. ταῦτα μὲν ὕστερα λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος προσθέουσης καὶ ἁρπαζούσης ἐφόρεε ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένον σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφανέι λάμπρον ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι προκαλεσαμένων Ἀργείων Αἰγινῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάεθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφανέα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γνώμονα ἀγαθὸν, Ἀργείων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτα σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἣ ὅπως ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεω τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κε- κ Φαρανδάπιος
σμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν παρεσσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐοῦσας· ὁρῶσα δὲ πρῶτα ἐκ- νὴ διέποντα Παυσανίην, προτέρην τε δὴ οἰώμενα ἐξεπισταμένη καὶ τὸ πάτριον, ὥστε πολλάκις ἀκηκουῖα, ἔλεγε τὸν Παυσανίην, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λῦ- "
σαί με τῶν ἱκέτην αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ " γὰρ καὶ ἐς τόδε ἵκεσαι, τοιήδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε " δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν, " Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγησιδίεω τοῦ Ἀντανόρεω. βίῃ " δέ με λαβὼν ἐν Κῷ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ τῶν τοῦ- " τῳ τυγχανεῖς ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυγάτηρ Ἡ- " γησιδίεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει " ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους" οἰκεομένων. ἔπ- " ειτα δὲ εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι κ οἰκη- μένων.
παρεῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴν ἧλε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄνοιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀνέκυπτο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστερον ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶ) σφέας ζημιῶσαι. σπουδαιόμενοι δὲ τοῖς Μήδοις τοῖς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγουσι, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum aliquoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. *i. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inuiolabilis.*

μόνιοι ὃ οὐκ ἐῶν φθόνῳ τας διώκειν. οἱ ὃ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς. μετὰ ὃ Μαντινέας, ἦκον Ἤλεοι· καὶ ὡσαύτως οἱ Ἤλεοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὃ καὶ οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαντινέας καὶ Ἤλείους τοσαῦτα. Ἐν ὃ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἔλεγε πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος ὃ σπουδῇ, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασαι τοι σοφυὲς, μεγάθεός τε καὶ κάλλος. καί τοι θεὸς παρέδωκε ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὃ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὀπίσω τοῦτο τοῖσι ποίησον, ὅκως λόγος τε σεῦ ἔσται ἔτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ τολμᾶν ἔργα ἀπάδαλα ποιέειν ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν αἰσχύνουσαν. ταῦτα σὺ τὰ ὁμοίως ἀποδιδοὺς, ἔπαινον ἕξεις τοιοῦτον μὲν παρὰ τῶν Σπαρτιητέων πρώτων, αὖτις ὃ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τεκμήρηαι ἐς πάντων τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων χαρίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δὲ αὐτὰ μείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, ὁρῶ μὲν σεῦ τε καὶ τοιαύτην γνώμης μὴ τοιήτοις ἁμαρτήμασι χρῆσθαι. ἔξαρας γάρ με ὑψοῦ, καὶ τὴν πάτρην καὶ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν καταβαλὼν, ἀνδραποδιστέων γενέσθαι λυμῆνέα· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέω, φῂς ἀμφὶ νόον με ἀκύσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ Ἕλλησι, καὶ τούτοισι ὃ ὅτι φθονέομεν. ἐγὼ δὲ οὐ τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδωρος, μήτε τοῖσι ταῦτα δρέσκει· ἀποχρᾷ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι δρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὃ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ ὃ, ᾧ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῇσι τῇδε καὶ τοῖσι λοιποῖσι τοῖσι τετιμημένοις αὐτός τε καὶ οἱ δῆμοι οἱ ἐκ Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μὲν τοιαῦτα ἔπη ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χάριν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπρηκτος. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης ὃ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὃ, διὰ δὴ τοῦτο περιδρομέοντες σκηνάμενοι, εὕρισκον σκευὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ὁμοίως χρυσέας καὶ ἀργυρέας· κρητῆρας τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβησι φαίνοντο ἐόντες χρυσοῖ τε καὶ ἀργύρεοι. necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus.

monitis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerũt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Plataeas in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudẽ nanciscêris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruũ tuum fueris vltus. Hæc Lampon, gratiã se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, inquit, hospes Ægineta, benevolentiam atque prouidentiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nam & me & patriã quos in altũ extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sæuire in mortuum, aiisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodque in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere vt honeste agam, honesteque dicam. Leonidæ autẽ, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & ceteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit[1] seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria,

1 Helotes, quod erat peculiare seruorum Laced. nomen. quod & paulo post & alius vsurpatur locis obseruandum.

Quinet-

Quinetiam è cæsorum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumq; rerum multum furto subtrahentes seruis Æginetis venundabant, multũ, quo d occultare nõ poterant, repræsentabant. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Æginetis, vtpote aurum à seruis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens supet tricipiti ex ære colubro, proxime arã: tum deo qui est in Olympia, æreus decẽ cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmũ, æreus septem cubitorũ Neptunus. Hac parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes: itemq; pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnẽ apparatum suum ex auro argentoque & [1]peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatũ vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque [2]probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactũ, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicam instruerent cœnam. [3]Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq;, vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusq; cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de caussa conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorũ ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæenses repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

LXXX

LXXXI

LXXXII

ἀπό τε τ̃ κεφαλῶν τ̃ νεκρῶν ἐσκύλλον ψέλλιά τε καὶ σπειρήρεις, καὶ τὰς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐλίνετο οὐδείς. σθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπιπρήσκοντο τοῖς τὰς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δ' καὶ ἀπεδείκνυον, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε ἐὼν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τ̃ χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δηθέν, ὠνεῦντο παρὰ τ̃ εἱλωτέων ὠνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνάκειται, ὁ ἐπὶ τ̃ τριηκοντόργυον ὄφιος τ̃ χαλκέου ἑστεὼς ἄζηται τ̃ βωμ̃· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυς χάλκεος Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἕστηκε. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διῃρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τ̃ ἄξιοι ἦσαν, καὶ ἵππους καὶ τ̃ Περσέων, καὶ τ̃ χρυσὸν, καὶ τ̃ ἄργυρον, καὶ σκηνὰ χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μέντοι ἐξαίρετα δοῖεν ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τόδε τοῖσι δοθῆναι. Παυσανίῃ μὲν πρῶτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δ' αὖτως καὶ σκηνὰ χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ἔτι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τ̃ Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τ̃ κατασκευὴν καταλίποι τ̃ ἑωυτ̃· Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ βαπὶ πασμασι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τούς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς τ̃ αὐτὰ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευσθέντας ποιέειν ταῦτα, ἐνθαῦτα τ̃ Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τ̃ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι παρὰ γέλωτα τοὺς ἑωυτ̃ διακόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τ̃ δοίνης παντελέος γενομένου πολλοῦ μέσου, τ̃ Γαργαφίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τ̃ Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἰπεῖν τ̃ Παυσανίην, δεῖξαι ἐς ἑκατέρην τ̃ δαῖτα τ̃ παρασκευὴν, Ἄνδρες Ἕλληνες, τ̃ὼνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τ̃δε τ̃ Μήδων βασιλέος τ̃ ἀφεσσυνὴν δεῖξαι· ὃς τοιοῦδε διαίτεω ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οἱ ζωρὸν ἔχοντας ἀπαρτιοῦσθαι. Ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τ̃ Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ τ̃ Πλαταιέων εὗρον συχνοὶ θῆκας χρυσᾶ καὶ ἀργύρεα, καὶ τ̃ ἄλλων χρημάτων. 344

ἐσκύλλον] Vallam apparet verbo quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet τὰ ἐνώμια, καὶ τραπέζας χρυσέους καὶ ἀργυρέους, quæ & in nostris vet. edd. habentur.

1. Aulæis, secundum quosdam. 2. Vallam apparet verba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet τὰ ἐνώμια, καὶ τραπέζας χρυσέους καὶ ἀργυρέους, quæ & in nostris vet. edd. habentur. 3. Quum autem hæc cœnæ instructa longo interuallo ab illa superarent, ridicul. cachinn.

φαση ὁ ἢ πάντ' ἐγγὺς τῶν νεκρῶν ἐπιψιλωθῆναι τὰς σάρκας· συμφέρουσι δὲ πάντα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χώρον· ἀνὴρ δὲ ἐν κεφαλὴν οὐκ ἔχουσα ραφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ὀστέον ἐὸν ἐξ ἑνὸς ἐστοιχειωμένον· ὁμοίως δὲ ἢ γνάθος, ἢ ὑπὸ τὸν ἐπάνω τὴν γναθὸν, ἔχουσα ὀδόντας μούνους φυέας, ὀκτὼ ἑνὸς ὀστέου πεποιημένους· τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πλάπαχυς ἀνδρὸς ἕκαστος ἦν. Ἐπί τε τῇ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθαι, οὐκ ὅτεῳ μᾶλλον ἀνθρώπων, ἢ ἀρχέων οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὶ δὲ πάντες ἦσαν οἱ ἐπιμοιρήσαντες τοῦ ἔργου τούτου· ὅσοι τε μισθοῦ ἐπὶ τοῦτο ἐτελώνησαν τε καὶ θάψαντες τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, καὶ διωρύχεα ἐσελθόντες πυθέσθαι. ἔχω δὲ καὶ φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἔστω τοιούτῳ ἐπάφθω. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐκόμισαν Πλαταιῆσι τὴν λείην, ἔθαψαν τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τεῖχος ἐποιήσαντο περὶ σφέας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν ἦν Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν πάντων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὧδε μὲν δὴ οὗτοι ἐτάφησαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμῶς, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ἐν τῇ ἵππου θλασθαρέντας. τούτεων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι, τῶν δὲ ἄλλων ἔσαν καὶ Φρύγιοι οἱ Πλαταιῆσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐπαισχυνόμενοι τὴν ἀπαιρεσίην τῶν σκηνέων, ἐκ τῆς χώμης χώσαντες κατὰ τοὺς βατιηνομιδῶν εἵνεκα ἀνθρώπους. ἐπὶ δὲ Αἰγινητέων ὅστις αὐτοῖσι καλεόμενος τάφος, ὃν ἐγὼ ἀκούω ἐπὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάνδρου τοῦ Αὐτοδίκου, ἀνδρὸς Πλαταιέος, τροφέα ἑωυτῶν. Ὡς δὲ ἀρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς οἱ Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα ἐβουλεύοντο οἷσι τῶν ἐδέοντο στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ δὴ τὴν αἰτίην τῶν μηδισάντων ἐς τοσοῦτον ἐποιεῦντο, ὅτι μιν ἐπὶ

Hoc quoque reliquum fuit modum in his mortuis carne putrefacta, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Platæenses, inuentum sit caput nullam suturam habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod supet maxillam est, habens dentes, ita distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quam cetera. quinetiam ossa viri quinque cubitorum. [1] Postero die quum Mardonii cadauer non esset, incertū à quibus hominibus sit tractum. sudjui tamen iam diuersum illum sepeliſſe: & ob id permultos ei ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepiſſe. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humandi, non comperto non potui audire. habet tamen huius rei nonnihil famæ Dionysophanes vir Ephesius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus est. Græci vero, posteaquā prædam diſpertierunt, separatim quisque suos tumulauerunt. Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, & quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos hunc uerunt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienſes suos vtrique promiſcue condiderunt: necnon Megarenſes atq; Phliasios ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. aliorum sepulcra quæ ad Platæam dicuntur, ea sunt (quantum ego accepi) ab iis excitata qui erubescebant se ignauia abfuiſſe, quum sero superuenissent. Quippe tumulus illic vi dicitur Æginetarum: quem decem post hanc pugnam annis gatu Æginetarum à Cleade Autodici filio viro Platæensi illorum hospite citatum fuiſſe. ¶ Græcis statim rum humatione in agro Platæensi consilio visum est bellum Thebanis rendum, petendumq; eos qui dis ſenſiſſent: & in primis Timegnidem

1 At Mardonii cadauer postridie quam illi occiderant, nec quisquam humauerat, sed à quo, id certo nihil constat. non est. 2 Tegeatæ vero sepelierunt omnes suos cohortes huius veteres, Arcadienſes quoque, in loco, & Megarenſes & Phliasii [illegible] dem locum contulerunt. Reliquorum [illegible] Phliasiis sepulcrum. 3 Plataeenses [illegible] non fuerunt, sed in ea pugna [illegible] cepisse, quod abfuiſſe à pugna [illegible] Quod autem ad reliquorum [illegible] Atque horum quidem [illegible] Plataeenses [illegible] Quippe tumulus [illegible] Ægina [illegible] Cleade [illegible] Autodici filio, illorum hospite, eorum [illegible] Plataeensi [illegible] Græcis statim [illegible] Timegnidem

& Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quam eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebanos, iussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra caussa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per caussam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cũ Medis sensimus: nõ autẽ nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbẽ obsident, nosipsi nos in disceptationẽ exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, euestigio caduceatorẽ ad Pausaniã misere, velle se viros dedere. LXXXVII Ea re inter eos conuẽta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicę esse participes. Ceteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, vt è Platæis fugiens porro se propipuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestę. Iste intelligens, si omnẽ veritatẽ pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cũ suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsũ adorirentur: hęc cõsiderans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidẽ, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrime peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officiũ præstate. hęc enim vos in tempus præstitisse nõ pœnitebit. Hæc fatus,

ὑπ' Ἀθηναίων, οἱ ἀρχηγέται αὐτῶν παρῆσαν ἕως ἂν ὑμῖν μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπαναστῆναι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἀξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ὑβριζομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ, ὑπὸ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ ἄριστα δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστάντας ἡμέας πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἀξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι προδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆν ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ αἰατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρήζοντες, προέχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήμασι σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (συνὼ γὰρ καὶ τοῦτο κοινῷ ἐμηδίσαμεν, ὑπὲρ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμῖν ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀπολογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς χεῖρας αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τάχιστα, Ἀθηναῖος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τῷ μηδισμῷ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ λοιποὺς ἄνδρας τοὺς ἐξεδόθη οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀπολογίης τε χρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὰ γραπτὰ τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενοι δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ ἐρώτεον τοὺς σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον τοῦ ἐν Πλαταιῇσι γενομένου. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὅτι θήσεσθαι γὰρ οἱ πάντα πινὰ οἴετο πυνθανόμενον τὰ γενόμενα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, ἅτε πρὸς τὰς Φωκέας ἐξηγρικὼς οὐδέν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἅπας κατὰ πόδας μου ἐλαύνων, πρόξεινός μοι ἐστί· ἅτε οὖν ξεινίζετε, καὶ δὴ ποιεῦντες φαίνεσθε. ὑπὲρ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἶπας,

ἀπέλαυνε σπουδῇ πρὸς ἑσπέρην διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τὴν Θρηίκην, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τῶν ἑωυτοῦ συχνοὺς ὀπίσω τῶν Θρηίκων τε καὶ ἀκοντιστέων κατ' ὁδόν, καὶ λιμῷ συσχεθέας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. ἀπὸς μὲν οὕτω ἀπαλλάσσετο ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκήρυσσε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπῃ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκάτεατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νήσοισι ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀριστάγορεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λεσχηνεύσοντες τῷ τε Περσέων καὶ τῷ τυράννου Θεομήστορος τῷ Ἀνδροδάμαντος, ὃν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅπῃ τοὺς ἑσπτηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς δὴ μοῦνοι ἴδοιντο αὐτοῖσι οἱ Ἴωνες, ἀποστήσοιντο ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑποστήσονται ἐκείνοισι δηΐην ὑποστήσοντες, οὐκ ἑτέρῳ ἄχρηι τοιαύτην δόξειν αὐτοὺς εἶναι αὐτοῖσι. θεούς τε ἐπικαλεόμενος, τοῖσι Ἕλλησι αἰχμαλέοισι, τοῖσι μὲν ἑτέρωθι αὐτῶν ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. δόκησίς τε αὐτοῖσι ἔφη παρεῖναι ταῦτα γενέσθαι. τάς τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους σφέας εἶναι. αὐτοί τε εἰ τι ὑποθωύσσονται μὴ δόλῳ αὐτοῖσι τοῦτο χρᾶσθαι, ἐπὶ τῇσι νήσοισι ἑτοῖμοι εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμηρέειν εἶναι. Ὡς δὲ πολλὰ καὶ λιπαρέοντος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ τοῦ συμπτυχίην, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δέ, ὑπαρπάσας τὸ ὑπόλοιπον λόγου, εἰ πινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέκομαί σου οἰωνὸν ὃν Ἡγησίστρατου ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δὶς πίσιν ἀπὸ πλεύσεαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἢ μὲν Σαμίοις ἡμῖν προθύμως ἔσεσθαι συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὅ ἔργον προθήμενος παρῆν. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον· (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε ποιέεσθαι τὴν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν ὄνομα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένῳ σφι Δηλφόνῃ τῷ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτου δὲ πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, peruenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ: quum apud Delon Græci considerent, ii qui vna cũ Leutychide Lacedęmonio nauibus venerãt, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidę & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim vt si tantummodo viderent hos Iones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædã talẽ isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se vt in horũ nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset XC hospes Samius, sciscitabatur eum Leutychides, (siue ominis gratia volens audire nomẽ, siue casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter XCI exequi aggressus est. nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci eũ illic diem cõmorati, postridie pulchre litauere, haruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri XCII

EVenio

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro,[1] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatę eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oues circitet sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. At Apolloniatæ vbi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causla mali præsentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarum ouium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quam ei satisfecissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactū putaret. His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habentem pleriq; hominum putarent beatum. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVeniū in statione sedentem adeūt, eiq; assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam multam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius,

καταλαβε Εὐήνιον τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ
Ἀπολλωνίῃ τοῦτο ἱερὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τοῖς μὲν
ἡμέρας βόσκεται πρὸς ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος
οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὠρίκιον λιμένα· τοῖς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἀρετῇ δοκιμώτατοι 346
τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι σταθμοῦ ἕνεκα. πρὶν μὲν οὖν πολλοὺ χρόνον ἦν ποιεῦντες Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα τοῦτα, ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ αὐτῷ αὐλίζονται πρὸ τῆς πόλιος ἐκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν καταχειμήσαντος τὴν φυλακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς ὃ αὐτεῦν, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα τοιαῦτα. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας τοῦτο γενόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ἀναγαγόντες μιν ἐς ὃ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν καταχειμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ ὃν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατα σφι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δὲ σφι ἔν τε Δωδωνῇ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεων τὸς προφήτας ὁ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐδῶσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως ὁν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐξέρησαν. αὐδῶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι πημαίνοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δόσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς αἰ αὐδὸς ἔλητε καὶ δικαιοῖ. τουτέων δὲ τελεομένων, αὐδῶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μὲν μακαρίειν αἰεὶ θεόπτων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόῤῥητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστέων αἰδρεάσι διαφράξαι. οἱ δὲ σφι διέφραξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ μὲν ἐπείζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυσσυμένοι τῷ πάλῃ. ταύτῃ δὲ ἐπαΐοντες, ἠρώτεον τίνα δίκην αἰ ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ἐπαύσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, ὡς ἀκηκοὼς ὁ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἴ τινας, εἴ τις οἱ δοίη ἀγεσιμαχίδας τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἐπίσατο εἶναι) καλλίστους δύο κλήσεις τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἰκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἤδεε καλλίστην οὖσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τουτέων ἔφη ἐπίσκολος θυμὸς, τὰ λοιπὰ ἀμείνους εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν θυμοῦσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

[1] *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

» οἱ δὲ παρεδρεύοντες εἶπαν ὑποληφθέντες, Εὐήνιε, τοῦ-
» τῳ σῴζειν Ἀπολλωνιήτας τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκ-
» τίνοισι τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα. ὁ μὲν
δὴ τοῦτο, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθῦτεν πυθόμε-
νος ὃν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δέ, τριά-
κοντοι τῶνδε τῶν ἐκτημένων, διδοῦσι οἱ τὰ εἴλετο. ἐκ
μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἐμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
καὶ ὀνομαστὸς γενέσθαι. Τούτου δὴ ὁ Δείφο-
νος ἐὼν παῖς τῶν Εὐηνίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαν-
τεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ
Δείφονος ὑπερβαλλόντων τῶν Εὐηνίου ὀνόματος, ἐξ-
ελέμενε ὅτι τῶν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου
παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, αἴτησαν
τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου τοῦς τῶν Σάμιον. ἐπεὶ δὲ
ἐγένοντο τῆς Σαμίης τοῦς Καλαμίσοισι, οἱ μὲν
αὐτῶν ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, παρ-
εσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθό-
μενοί σφεας τοῦς πλέειν, αἴτησαν καὶ αὐτοὶ τοῦς
τῶν Ἠπειρωτέων τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπ-
ῆκαν ἀποπλέειν. βουλομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε
ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὁ-
μοίοι εἶναι, ἐς δὲ τῶν Ἠπειρωτέων ἀπέπλεον ὅκως ἔωσι
ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ
Μυκάλῃ· ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμ-
μένος τῶν ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τὸ
πλῆθος μὲν ἦν ἓξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν
Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περ-
σέων. ὅτι τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο
καταφυγόντες οἱ τῶν ναυτικῶν στρατηγοὶ ἀειρύσαι
347 τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος, ἕρυμα τῶν νεῶν,
καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἐποιήσαν. ἀπικόμενοι δὲ τοῦδε τοῦ
Ποτνιέων ἱεροῦ τῆς Μυκάλης ἐς Γαισωνά τε καὶ
Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱερόν, τὸ
Φίλιος ὁ Πασικλέος ἱδρύσατο Νείλεῳ τοῦ Κό-
δρου, ὑπεξελόμενος ὅτι Μιλήτου κτίσμα· ἐνθαῦ-
τα τάς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ
λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ
σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρε-
σκευάζοντο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσον-
τες ἐκ ἀμφοτέρων. ὑπελαμβάνοντο γὰρ παρε-
σκευάσατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχω-
κότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς
ἐκπεφευγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ, τι ποιέω-
σι, εἴτε ἀναλλάσσοντας ὀπίσω, εἴτε καὶ πλέω-
σι ἐς Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τουτέων μὲν
μηδέτερα ποιέειν, ὅτι πλέειν δὲ ὅτι τὴν ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus XCIV
à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet. ¶ Ceterum postquã XCV
litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quùm Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc XCVI
inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoentem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusq; mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in vtrunq; enim casum ratione inita sese apparabãt. Hos abiisse XCVII
in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retróne se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum, sed porro eundum in continentem.

præpa-

præparatis igitur ad pugnam nauali tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem nauigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiã ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides nauem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Ione s per præconem compellabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Ione s essent: sin delata ad barbaros, redditura eis Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues litori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebãt. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticã Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorũ deuectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ impetant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modũ ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum moliturividebantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipauerant. Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt, quibus euntibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur, etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Plateas accepta, & quæ ad Mycalẽ accipienda erat.

ὡς ἐξεπολεμώθησαν οἱ ἐς ναυμαχίαν ἐλθόντες καὶ ἀπεβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδει, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σαφὲς ἐφαίνετο ὅτι ἐπισταλέντες, ἀλλὰ οὐκ ἰόντες αἰεὶ κωμωδέοντες, ἐθαῦμα τοῦτο μὲν ὅτι ἐν τῇ γῇ τῇ Περσικῇ ἐπλέον, ἐγχείψας τῷ αἰγιαλῷ παρήλιξε Λεωτυχίδης, τοῦτο κήρυκος τρόπον ἐβόησε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πρώτοισι γὰρ σοὶ ἐσομένοισι Πέρσῃσι τοῦ ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαί φημι χρῆναι ἐλευθερίης μὲν πρώτων τρωτον· μετὰ δὲ, τὸ σὸν σήμαντρον Ἡβέης. ὃς δὲ μὴ ἀκούσας ὑμέων τάδε ἀκούσεται. Οὗτος μὲν δὴ ἐὼν τυγχάνει τόδε τὸ ῥῆμα, ὁ δὲ Θεμιστοκλέος ἐστὶ Ἀρτεμισίῳ. ἢν γὰρ δὴ λάθῃ τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἐρέειν τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἐπεὶ ἀπειχθείη ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λεωτυχίδεω μὲν τοῦτο τὸ παραινέσαντος, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· τριήρεας ἀγαγόντες ἐπὶ νέας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. αὐτοὶ μὲν ἐπάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ πίσι Ἴωσι παραινέσαντας, τὸ μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐκ τῆς νήσου τῶν βαρβάρων, τοὺς ἐκ λοχου αὐτὰ τὰ Ἀθηνέων λελεγμένους οἱ Ξέρξεω, τοὺς λυσάμενοι πρώτους, ἀποπέμπουσι ἐπὶ Ἁλίσιαν τῆς ἐς τὰς Ἀθήνας. τῶν εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑπόψιν ἔσχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο μὲν, τὰς ὁδοὺς τὰς ἐς κορυφὰς τὰς Μυκάλης φερούσας ἐφύλασσον τοῖσι Μιλησίοισι φυλάξαι, ὡς ὑποψαμένοισι ἧσσον μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίεον δὲ τοῦτο εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἐῶσι. τούτοισι μὲν Ἴωνας τοῖσι καταδέεσι νεοχμόν τι ποιέειν, δυνάμιος ὑποκαιομένοισι, τρόπῳ τοιούτῳ προεφύλασσον οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ χέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἔργα παρεσκευάδατο πίσι Ἕλλησι, προσῄεσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐσπίπτει ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρύκιον ἐφαίνετο ὑπὸ τῆς κυματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη ἐλέλεκτο σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. ἐλέλεκτο δὲ πολλοῖσι σημείοισι θεσπίοις τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπεσοῦσαι, τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὰ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντα ἔσεσθαι χρήματα,

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι παύτη ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὸ στρατόπεδον πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τελούσεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτειον, τὸ ἐνίζετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένην δὲ νίκην τὴν μὲν Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι περὶ ἔπι τὴν ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅπι δὲ τὴν αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μιοῦς τε τοῦ αὐτοῦ, καὶ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἐμαθήσεσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρχὴ δέος σφι περὶ τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέν τοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπταλο, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον τὸ πρόσθεν ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ θυσίαι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι πρὸς ἑσπέρης τάξισι τεταγμένοισι, μάχεσθαι τὴν ἤμισεων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπέξης τάξισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ ὄρεα. ἐπεὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι προεκίνησαν, ὅτοι οἱ ὀπίσω τῶν ἑτέρων κέρεσι ἔπι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἔως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ σφέων ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσκεχώρεε ὁ στρατός, ἔνθα ἐοῦσι ἤδη ἠμύνοντο δὲ ἔρρων καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, προσκεκλιμένοι, ἔρρον εἶχοντο προθυμότερον, σύνδυο ἤδη ἑτρέποντο δὲ τὸ πρῆγμα. διωσαμένοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τὰς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χεῖρον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπέξης τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἐράμφθη, οὐκέτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὥρμηντο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ὅτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græcorũ. nam pugna ad Platęas diluculo dicigesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulæ eis & Hellespontus propositæ præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dũ Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu prœliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mãsere recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quàm Athenienſiũ & eorum qui cum Atheniẽsibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, nõ Lacedæmoniorum, tum commutari iam res, & deiectis gerris Græci confertim impressionẽ facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiatũ dux Tigranes. Adhuc autẽ dimicãtibus Persis superuenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererãt trucidaue-

cidauerunt. Ipsorum quoque Græcorũ complures illic cecidere, & cum alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barba-
CIII ros. Milesiis autem præceptum erat vt exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutẽ sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei caussa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quam iussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis.
CIV ¶ In hoc prœlio præclarissimam inter Græcos operam nauauerunt Athenienses; & ex Athenienſibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Athenienses & Caryſtios, in pugna apud Cyrnum agri Caryſtii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundũ autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii.
CV Græci vero perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totumq; murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præesſent, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, ejectis incolis danda cũ territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, [3] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum. & quum in hoc conten-

χείζοι. ἔπεσον ὧ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, ἧς στρατηγὸς Περίλεος. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατιώμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀποδαιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, τοῖσι Ἕλλησι σφι ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους ὧν ἰδόντες οἱ λοιποὶ Ἴωνες ἄρξαντας, ὕστω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι ὧν προστεταγμένον μὲν τὸν Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρῆν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς ἰὼν ἄρα σφέας καταλαμβάνῃ οἷά περ καὶ τέλεσε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τοῦ Μυκάλης. ἐπέχθησαν μέν νυν ὑπὸ τοῦ τρῆμα οἱ Μιλήσιοι τούτου γε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. οἱ ὧν πρὸς τοῦναντίον ἢ προστεταγμένον ἐποίεον· ἀγόμενοί τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, καὶ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὕστω δὴ πεδύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν ὧν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευς Ἀθηναῖοι (καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον ὧν τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ἔξεργον τυτεῶν, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κῆδος δὲ Γερηστῷ) μετὰ ὧν Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσαν. Ἐπεί τε ὧν καὶ ἐργάσαντο οἱ Ἕλληνες τὰς πολλὰς, τὰς μὲν μαχομένους, τὰς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ ὁ τεῖχος ἅπαν, τὸ λοιπὸν προεξαλαγόντες ἐς τὸ αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες ὧν ὁ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον· ἀπικόμενοι ὧν ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ διαβάσιος τὴν Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικῆσαι, τὴν αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετο σφι εἶναι ἑωυτοὺς τε Ἴωνων προκατῆσθαι, φερεγγύους ὄντας πρὸς χεῖρον· καὶ ἑωυτῶν μὴ προκατημένων, Ἴωνας δοκέμιον ἐλπίδα ἔχειν χαριεῖσθαι πρὸς τὸν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίοισι μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐοῦσι ἐδόκεε τὸν μηδισάντων ἐθνέων τὸν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξανασησαμένους, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι οἰκῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην γενέσθαι δυνάσιον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι πρὸς τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. αἰπτει-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem esse.* 2 Cuius ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. vt per o. t. Io. tutandis præesſent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censebant.

νόντων ὑπ' τούτεων, πρόθυμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ ὥστε δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς ὅ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστις τε καὶ λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι τούτους ὑπ' καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον ἐπὶ γεφύρας
ΧΙΙ. λύσοντες. ἐπὶ γὰρ ἐδόκεον σφέας τετάμφυας εὑρήσειν. ἔπι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν δ' ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Μυκάλης καταφληθέντων, ἐόντων ἐπὶ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ κατ' ὁδόν, Μασίστης ὁ Δαρείου μὲν παῖς, εὐτυχὴς δὲ ἀνὴρ καὶ γενόμενος στρατηγὸς Ἀρταύντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, καὶ δὴ καὶ γυναικὸς κακίω φάς οἱ εἶναι, ὅτι αὐτὸν ἐπ' ἀνοσίῃσι πρήγμασι καταστᾶσαν στρατηγὸν ἀξίου εἶναι πολλοῦ κακοῦ, τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. ταῦτα δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀνδρὸς εἶναι, δεινὸς μέγιστος ὄνειδος. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, ὀλίγα ποιησάμενος, ἀναστὰς ὑπὲρ τοῦ Μασίστεω τοῦ ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι μέλλων.
ΧΙΙΙ. φεύγουσι λαν. καί μιν ὑποδέοντα φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησεύς, ὑπιδὼν ἐκ τοῦ ὄπισθε αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἁρπάζει μέσον· καὶ ἐξάρας, παίει ἐς τὸ γῆν. καὶ ὁ τούτῳ οἱ δορυφόροι
ΧΙΙΙ. οἱ Μασ. Μασίστεω τοῦ φεύγουσι. ὁ δὲ Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ πρήσσων καὶ Ξέρξῃ, σκοπέων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ δὴ τοῦτο ὃ ἔργον Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τοῦ δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδεὶς ἐπὶ πλέον ἐλάμετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ὡς δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ὁ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὁ Ἀθηναίων στρατὸς πᾶσας τὴν ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο.
Τότε δὴ ὡς τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἦρα τοῦ Μασίστεω γυναικὸς, ἐοῦσης καὶ ταύτης εὐειδέος· ὡς δέ οἱ οὐκ ἐδυνάτο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσεφέρετο, στρατηλατέοντι τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην (τοῦτο δὲ ἔτι καὶ τὴν γυναῖκα οὐ τελέως ἐβιήσατο βίης ἀντεχομένη) εὐθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς, πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τῆς γυναικὸς ἑαυτοῦ καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὸν μάλιστα λήμψεσθαι οὕτω ταῦτα ποιήσῃ. Γήμασας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλασε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκείσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἀμεμφόμενος, ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τοῦ Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταύντη. Χρόνου δὲ προϊόντος, αἰτά-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac ceteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerũt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontum nauigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quũ ad cacumina Mycales peruenisſẽt, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorẽ, [1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumq; humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrẽ ſeruaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tẽpore quo, prœlio nauali male geſto, Athenis illuc profugerat. ¶ Sar- CVII dibus autem tunc agens, adamabat vxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactũ iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euaſit vt filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt. eo poſtquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomẽ erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem vxor, Maſiſtæ autem erat filia,

tefacta

tefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atq; variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eã petituram ratus, cum iureiurando promisit. Qui postquam iurauit, mulier intrepide amiculum popoſcit. Xerxes enim uero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum
cix læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierem habere amiculum sciuit, & rem gestam, nõ in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quã culpam & quam huius rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaq; tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quę cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomẽ Persice Tycta, Græce τέλειον, *id est, perfecta:* in qua rex solùm caput [1] ornatur, Persasque strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id indignũ factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque insontem negocii illius cuius caussa vxor sua eam flagita-
cx ret. Tandem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est regia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admodũ annuit: tradensq; vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (nõ enim mihi videtur habenda)

πυσα γίνεται τοιῶδε· ὀξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιβάλλεταί τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται οἱ γενέσθαι αἰτὶ τῶν αὐτῆς συμφορημάτων. πρὸ- 350
φα γὰρ τύχεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πρηοικίῃ γενέσθαι, τοιάδε εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι ὃ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δ', πρὸ μᾶλλον ἐοικέ- "
ων ἐκείνην αἰτήσαι, ἐπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεὼς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δ', πρὶν ποιῆσαι, ἐβώμοτο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατὰ μὲν γὰρ τὸν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατειπαζούσῃ τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπεμπρήσθη πρήσσων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε τύχειν ἄρξειν· ἀλλ' ἡ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ καλέεται ὁ στρατὸς οὗτος) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, ὡς ἐχαρίσατο τῷ ἀνδρὶ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μὲν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ ὃ ποιεύμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶ) αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν αὐτὸν τὸν ἐνιαυτὸν τῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρατιθέμενον· τοῦτο γὰρ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνόματι δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμήχεται μούνου βασιλεὺς, καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀθέμιστον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδιδόναι, τοῦτο δὲ, αἰτιηθεῖσαν τοῦ πρήγματος τούτου. σιωπῇ γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιτανευούσης, καὶ ἅτε τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, (ὅτι ἀτυχήσασι τῶν χρήζουσι, οὐσφι δυνατόν ἐστι βασιλέϊ δεῖπνα παρεχομένου) καρτερήσας καταπλύει. καὶ παραδιδοῖ, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δ', μετὰ πεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε "
παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι, καὶ εἷς ἀνὴρ "
ἀγαθός· γυναικὶ δ' ταύτῃ ᾗ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· "
δώσω τοι αὐτὴν ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν· "
Ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δ' ἐνθεῦτεν ἔχε (καὶ δοκέει ἐμοὶ) "

1 *Diuersam à nostra lectionem videtur esse sequutus.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωυμάσας τὰ
» λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον
» λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι
» παῖδες ἡβηταί τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τὴν καὶ σὺ
» μίαν τοῦ παιδὸς τοῦ σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὐτὴ
» τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κατεστᾶσα· ταύτην με
» κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ
» δέσποτα, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιεύμενος θυ-
» γατρὸς τῆς σῆς; ποιήσω μέντοι τοῦτο οὐδέτερα.
» σὺ δὲ μηδαμῶς βίου πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος
» ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἀνὴρ Φαίνηται ἐμοῦ
» οὐδὲν ἧσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.
ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
» τάδε, Οὕτω δή τοι Μασίστα πέφρηκται. οὔτε γὰρ αὖ
» τοι δώσω θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε σὺ ἐπι-
» πλεῦσα χρόνιον συνοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ δίδυμα
δέκεσθαι. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας πόνδε, ἐχώ-
» ρεε ἔξω, Δέσποτα, ἦ δή κου με ἀπώλεσας. Ἐν
δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ μέσῳ χρόνῳ ἐς ὃν Ξέρξης τῷ ἀ-
δελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη
τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, λυμαίνεται τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω· τὴν τε μαζοὺς ἀποτάμοῦσα, κυσὶ
ταῦτα ἔβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ οὖλα, καὶ χείλεα, καὶ γλῶσσαν
ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει λελυμασ-
μένην. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τού-
των, ἐλπόμενος δέ τι οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς
τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μὲν ταῦτα συμβουλεύσασθαι τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο
ἐς Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἐωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δή κου τοὺς καὶ
ἄλλους, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τὰ
μέγιστα κακῶν Βασιλῆα. τά τε αὖ ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ
δοκέει, εἰ πρῶτος ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς
351 Σάκας· καὶ γὰρ ἔστρατήγεόν τε μιν, καὶ ἦν ὕπαρχος τῶν
Βακτρίων. ἀτὰρ δὴ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκέ-
κοτο πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁ-
δῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν δὴ ἔρω-
τα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐ-
γένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλλη-
νες ἐπ' Ἑλλησπόντου, τὸν μὲν δὴ Λεκτὸν ὥρ-
μεον, ἔπειτα ἀνέμοισι ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ
ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας ἔτι εἶδον λελυμένας; τὰς ἐδόκεον λύσιος ἔτι ἐπιτεταμένας. καὶ
δὴ τῶν ἕνεκα ἦκον ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο.
Ἔνθα μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωυμάσας τὰ
» λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον
» λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι
» παῖδες ἡβηταί τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τὴν καὶ σὺ
» μίαν τοῦ παιδὸς τοῦ σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὐτὴ
» τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κατεστᾶσα· ταύτην με
» κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ
» δέσποτα, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιεύμενος θυ-
» γατρὸς τῆς σῆς; ποιήσω μέντοι τοῦτο οὐδέτερα.
» σὺ δὲ μηδαμῶς βίου πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος
» ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἀνὴρ Φαίνηται ἐμοῦ
» οὐδὲν ἧσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.
ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
» τάδε, Οὕτω δή τοι Μασίστα πέφρηκται. οὔτε γὰρ αὖ
» τοι δώσω θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε σὺ ἐπι-
» πλεῦσα χρόνιον συνοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ δίδυμα
δέκεσθαι. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας πόνδε, ἐχώ-
» ρεε ἔξω, Δέσποτα, ἦ δή κου με ἀπώλεσας. Ἐν
δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ μέσῳ χρόνῳ ἐς ὃν Ξέρξης τῷ ἀ-
δελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη
τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, λυμαίνεται τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω· τὴν τε μαζοὺς ἀποτάμοῦσα, κυσὶ
ταῦτα ἔβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ οὖλα, καὶ χείλεα, καὶ γλῶσσαν
ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει λελυμασ-
μένην. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τού-
των, ἐλπόμενος δέ τι οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς
τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μὲν ταῦτα συμβουλεύσασθαι τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο
ἐς Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἐωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δή κου τοὺς καὶ
ἄλλους, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τὰ
μέγιστα κακῶν Βασιλῆα. τά τε αὖ ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ
δοκέει, εἰ πρῶτος ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς
351 Σάκας· καὶ γὰρ ἔστρατήγεόν τε μιν, καὶ ἦν ὕπαρχος τῶν
Βακτρίων. ἀτὰρ δὴ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκέ-
κοτο πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁ-
δῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν δὴ ἔρω-
τα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐ-
γένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλλη-
νες ἐπ' Ἑλλησπόντου, τὸν μὲν δὴ Λεκτὸν ὥρ-
μεον, ἔπειτα ἀνέμοισι ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ
ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας ἔτι εἶδον λελυμένας; τὰς ἐδόκεον λύσιος ἔτι ἐπιτεταμένας. καὶ
δὴ τῶν ἕνεκα ἦκον ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο.
Ἔνθα μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1]quam tu mecum orationem habes importunã: qui vxorem, [2]ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorem) iubes me relinquere, (quæ mihi est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. [3]tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuę: sine me meæ vxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respõdisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4]ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondũ me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. vbi vero mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [5]si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6]perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorũ præcipue caussa illuc ierant, credẽtes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

CXI

CXII

CXIII

1 Quæ est ista futilis qua vteris apud me, oratio? *Q. d. Quorsum spectat?* 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. *vel, Ita se res tua habẽt. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum esto.* 5 *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur; certior factus esset.* 6 Molientem, *vel, agitantem.*

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorũ duci Xanthippo, illic manendum, vt Cherſoneſum tentarent. Itaque Peloponnenſes. quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum traiicientes, Seſtũ
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validiſſimo muro præditam, conuenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Perſis pariter & ma-
CXV gna ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1]Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrũ, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & veſtis, aliaque donaria quæ Artayctes rege donante compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domũ dato, vt diſcant alii non militare aduerſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi vt largiretur ſibi domum eius viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtũ ea ſentire. Enimuero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſę omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumque ſeuit & coluit: & quoties Eleuntẽ pergebat, in adyto, *id eſt*, *in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniẽſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam nõ expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus.
CXVI Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaque orare duces ſuos vt ſe illinc reducerent.

ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομείναντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον.

Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν στρατιὴν τοὺς Ἕλληνας ἐς ὄν Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐκθαῦτα ἦν κεκομικώς. ἔχον δὲ ταύτην ὑπήκοοι Αἰολέες, συνῳκισμένοι δὲ Πέρσῃσί τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταΰκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάδαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαφηβόλον ἐὼν Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὠφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος ἐστὶ αὐτοῦ, ἔνθα ἔνι χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταΰκτης ἐσύλησε, βασιλῆος ἐόντος. λέγων δὲ πρὸς Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἔστι οἰκὸς ἀνδρὸς Ἕλληνος οἰκοῦντα, ὃς ἐπὶ γῆν σὴν στρατεύσας, σίκηκε χωρήσας, ἀπεθάνε· τούτου μοι δὸς ὃν οἰκὸν, ἵνα καί τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων, ὑπετίως ἔμελλε ἀνάπεισιν Ξέρξεα δώσειν ἀνδρὸς οἰκὸν, σφέων ὑποπτεύοντα τῶν οἰκείων ἕκαστα. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντα. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἔκειρε, καὶ ἐσέμετο. αὐτός τε ὀκχὼς ἀπίκοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένοις ἐς πολιορκίην, οὔτε τοῦ δεχόμενος τὸν Ἕλληνας. ἀφύκτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπῆλθε, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἑλεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὀκχὼς ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ σφι οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἑλεῖν,

ἰσχυροτάτου πρὸ πάντων

Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

1 Xerxem Ath. tendentem circumuenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

δξέλωσι, ἢ ὁ Ἀθηναίων κράτος σφέας μεγάπεμψηται. ὅτῳ δὴ ἕτερα τὰ παρεόντα. Οἱ δὲ ὡς τείχεϊ ἀμφὶ ὃν Ἀρταύκτεα ἐς πολὺ ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε πὶς τόνους ἕψοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε ὦν οὐδὲ ταῦτα ἔτι ἔχον, οὕτω δὴ κατὰ νύκτα οἴχονται ἀποδρήσαντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβαίτες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι ὅ γε γενόμενος, καὶ τὰς πύλας ἀνοῖξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔχον. Οἰόβαζον μὲν νυν συνέφυγε ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ διὶ χωρίῳ τεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ ὃν Ἀρταύκτην, ὕστερον ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς καὶ ἐλαμβάνοντο ὀλίγον ἔοντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ὅτι συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζῶντες ἐλήφθησαν. καὶ στρωσήσαντες σφέας οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταύκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ ὃν παῖδα αὐτοῦ. Καί τεῳ τῶν Φυλακσσίντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων παίχους ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ παῖχοι ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐπαίροντο, ὅκως μὴ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, δεινὸν ἐνθηήσαντες, ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς παίχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι σέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ δὲ Ἐλεουσῖνι Πρωτεσίλεως, ὅτι κατθνεώς, καὶ παίχος ἐὼν, δυνάμιν παρὰ θεῶν ἔχει δίκην ἐκδικέουσα πινέσθαι. νῦν ὦν ἀποινά οἱ πάντα ἐθέλω δοῦναι· αὐτὶ μὲν χρημάτων τῶν ἐλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· αὐτὶ δὲ ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι ἀπενειγμένος. ταῦτα ὑποσχόμενος, ὃν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπεισε. οἱ γὰρ Ἐλεουσῖνιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδίδοσαν μιν καταχρυσῶναι, καὶ αὐτὸν τοῦ στρατηγοῦ ταύτη ὁ νόος ἔφερε. ἀναγαγόντες δὲ αὖθις ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε ὃν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι ὃν κολωνὸν ὃν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) σανίδα περάσαντες, ἀνεκρέμασαν· ὃν δὲ παῖδα ὑπ' ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλυσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accerſiſſet: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayćte cxvii
intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo vt funibus lectorum elixis veſcerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita ſub noctem capeſſerunt fugam, cum alii Perſæ, tum Artayctes & OEbazus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipue deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portaſq; patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazum in Thraciam fuga elapſum, cxviii
Thraces Apſinthii exceptum, Pleſtoro indigenæ deo, ritu ſuo immolauerunt, ceterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, quum pauci eſſent, ſuper Ægos fluenta circumuenti, quum perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur cxix
à Cherſonitanis, vni eorũ qui iſtos ſeruabant, dum [2] carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitauitq;, quemadmodum piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentũ vt vidit, accito viro qui ſalſuram coquebat, Hoſpes, inquit, Athenienſis, non eſt quod iſtud metuas oſtentum: quod non tua cauſſa extitit, ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem, ſignum dante, qui mortuus ac ſale conditus, habet à diis poteſtatem, [3] eum à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria reſtituere in animo habeo: pro pecuniis quidẽ quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipſius ſalute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Proteſilaum vlciſcerentur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in litus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Acxx
thenienſes in Græciam remeauerunt,

1 Ita tandem illi præſentem rerum ſtatum boni conſulere cœperunt. 2 Piſces ſalitos torret, *vt alii interpret.* 3 Deo à quo iniuriam acceperit, pœnas ſumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annum. Huius autem Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedū demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperā, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ longinquæ: quarum vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosq;. Decet autem hoc eos viros facere[1] qui possunt. nam quādo facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquā admiratus, iussit eos illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se posthac præparent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim cōparatum esse vt è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem tetra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq; exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

CXXI

πά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γυρέων, ὡς ἀναθήσοντες ἐς ἱερά· καὶ τοῦ ἕνεκα ἦν, οὐδὲν ἐπὶ πλέον τοῦτον ἐγίνετο. Τούτου δὲ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀναχρεμασθέντος πρόπατωρ Ἀρτεμβάρης ἦν, ὁ Πέρσῃσι ὀξηγησάμενος λόγον, τὸν ὑστεροι ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσῆκαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα, φέρε, γλῶ γὰρ σκλημεθα ὀλίγῃ, καὶ ταύτην ἱρηχέα, μετανάσται αὖτις ἐκ ταύτης ἀπιῶμεν· ἔχωμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀγυιήτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκαστέρω· τῶν μέλλοντες πλέοσι ἐσόμεθα θωῦμα ὅτευσι. εἰκὸς δὲ ἀρχοντας ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε αὐθέντων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. ὕτω δὲ αὖτοῖσι παρήνεε κελεύων τοῦ δασκυλίου σφεας ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ σκληρὴν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. ὑπὸ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἰῇ καρπόν τε θωῦμα ὀπώρην φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς πρὸς πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κῦρον. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα ἀροῦσαι ἀλλοτρίοισι δουλεύειν.

[1] Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-
ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ
τῆς τοῦ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς.

EIVSDEM HERODOTI
HALICARNASSEI DE GENERE
vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum opera Marnii nostri iam ad hunc libellum peruenissent, poscerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidlebergæ viuebam apud patronum meum V. ampliss. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipso mihi hæc otia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinũ comparasse, cum forte ea aliorum auctorum scriptis vno libro esset iuncta. An quid boni tamen nec quod in fabas se reperisse pueri clamitare solent inde eruissem, mehercle iam oblitus eram, vt qui inter scidas meas iacere excerpta illa neglexissem, nec inspexissem amplius. Iamiam itaque daturus typothetis nostris exemplum, quo operam suam continuare pergerent, viso etiam, H. Stephanum nihil scripta lectionis variantis, sicut fecerat in præcedenti nouenarum sororum choro, istis libello adscripsisse, forte quod hic eum ms. deficeret, parui monẽti animo, & vix inuẽta illa excerpta ms. Palatini, perlustrare cœpi. Quid multis? πάνυ μὲν, ἀλλὰ μάλ' ὀρθῶς. & διαφόρως γεγραφὰς vulgatis, nisi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto versu locum cap. IX egregie supplens, quem cui suboluit defectum? minutiora alia, sed rectiora tamen. Et nulla inuidia, credo, si nos etiam in minutiis istis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, inuenire labor habet, inuenisseque iuuat. Qui aliter sentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, vti Dario Indathyrsus. Cetera in contextu, sicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutauimus: sed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic versari mihi fuit decretissimum. Ista vero excerpta omnia præpositis siglis καὶ in oram contextus Græci suis locis spectanda apposuimus singula. Tu ideo te Bibliotheca Palatina debere scias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς τοῦ Ὁμήρου ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθὼν εἰς ὅ τι ἐκέκτητο. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαιὴ Αἰολὶς Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν τούτῳ πολυτρόπως ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ τολύφορτος, ἀλλὰ βεαχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ γυναικὸς θήλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα θέσθαι Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει αὐτῶν ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεαναξ τῷ Ἀργείῳ.

HERODOTVS Halicarnasseus[1] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quũ vetusta illa Æolum ciuitas Cuma primũ conderetur, eodem cũ aliæ permultæ omnisq; generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magnesia illuc pleriq; commigrarũt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus,[2] homo fortunæ nõ perinde amplæ, at tamẽ expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitque è legitimo toro femineam prolem, cui nomen indidit Critheidẽ. At ipse Melanopus vna cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissime vti consueuerat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissime ad veritatẽ persequi est conatus. 2 Non cum multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgauit, commemorans quę futura esset apud populares infamia. Postremo huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnã Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidẽ Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc
III duxerant, in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Meletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominauitque eum Melesigenẽ, à fluuio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniã Critheis antea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: vnde filium quoq; quantum potuit, honestis disciplinis eruditi-
IV uit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidã nomine Phemius, qui iuuentuti illic litteras musicenque tradebat: hic [2] quum citra vxorem viueret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur
V Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνου δὲ παρεμπίπτοντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ ἔχειν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλέσας μόνος τὴν Κριθηίδα χωρὶς πάντων, ἐν αὐτῇ μεγάλῃ εἶχεν, ὑπολεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν παρὰ τοῖς πολίταις, παρεβούλευεται δὲ περὶ αὐτῆς τάδε· ἔτυχον οἱ πλέονες Κυμαῖοι κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου ὃν μυχόν· κτιζομένοις δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπεῖν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κατὰ δὲ ἔχων τὸν βίον. ἐνταῦθα ἐπαρεκτίθεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα παρὰ Ἰσμηνίων τῶν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λεληγχίαν, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος παμάλιστα. Χρόνου δὲ παρελθόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν παρά τινα ἑορτὴν ἐπὶ τὸν ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγενέα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τῇδε τῇ Ἰσμηνίᾳ· παρελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ὠρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μαθοῦσαν τὴν Κριθηίδα, ὢν μονότροπος, ἐξεργάσατο αὐτῇ ἔρια πένια ἃ τῶν παίδων εἰς μαθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κατὰ ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο πρόξεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ παιδὸς, ὃν ποιούμενος· καὶ ὅτι φανεὶς καὶ παιδοθρὶς παρ' αὐτῷ, ἄξιος λόγου ἔσται· (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κατὰ φύσεα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς 356
ὃς ἦν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret, 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens, quo nomine Phemio tantopere placebat vt eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium eius adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

ὑστερείχε. χρόνου δὲ ὑπερμεμύου αὐδρούμενος, σοφὸς τῷ Φημίου ὑστερέστερος ἐὼν τὴν διδασκαλίαν. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πόλλα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν καθεζόμενος. καθ' ἑωυτὸν δὲ νομόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐσκέπτο. καὶ αὐτοῦ θωϊμαὶ καὶ καθεζόμενοι οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξείνων οἱ ἐσαπιγνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη, καὶ σῖτος ἀγήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπερκειμένης χώρης, δαψιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξείνοι, ὁκότε τοῦ ζεύγεος τῶν ἔργων, ἀπεσχόλαζον τοῦδε τοῦ Μελησιγένεος ἐγκαθίζοντες. Ἦν δέ τις καὶ αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν περὶ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ὅτι σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυΐστωρ. ὃς μιν ἔστησε ἐν Μελησιγένεϊ μετ' ἑωυτὸν πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πόρα πάντα, καὶ ὅπως χώρας καὶ πόλιας θεήσασθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἕως νέος ὑπῆν. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι πεῖσαι χρήματι· ἴσως γὰρ ἐν τῇ ποιήσει τότε ἐπενόεε ὑπερθήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἀνεπτίλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅσου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὑπερχώρια διεξεφοίτα, καὶ ἱστορέων ἐπεπύθετο. εἰκὸς δέ μιν ἐν μνημοσύνῃ πάντων γενέσθαι. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπίκοντο εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγένεϊ σκιήβη, νοήσαντι τοὺς ὀφθαλμούς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεσπεσίης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τοῦδε αὐδρὶ φίλῳ ἑωυτὸν ἐς τὰ μάλιστα Μέντῃ τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ὑπομελέειν ἔχειν· ἐπιπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ὑποσταλυσεν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τὸν βίου ἐρκεόντως εἶχε, καὶ ἤκουεν ὡς ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξεινίην μαχρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σκιήβη τοῦ Μελησιγένεϊ περὶ Ὀδυσσέος καὶ ὀδυσσείης ἐξεπύθοντο. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δ' ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴς ἦλθε, ὕστερον δὲ ὑπ

prævertit: atque non ita multo post eruditionis auctibus erescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus veniuersa ei legasset, paulo post Critheis quoq; fato concedit. Melesigenes itaq; ludo præfectus, suiq; iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, vnde frumenta è vicinis agris abunde conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebat tempora, & eruditus, & multarum rerũ vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [3] adeo vt appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deucherentur, contigit Melesigenem oculis iam ante parum valentem, extreme laborare: ita vt Mentes, negociorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filiũ Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curã haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenẽ sedulo curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter ceteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud

[1] In docendo pueros erat inferior. [2] Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde r. [3] Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

Colo-

Colophonẽ prorsus cęcum factũ fuisse. id quod ipsi quoq; Colophonii mecum
VIII fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacã reuersus, Melesigenem recepit, [1] cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbũ recideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur priuatus fuisse. E Colophone autẽ iam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata conscribenda ani-
IX mum conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumã profici: commodumq; Hermi prata trãsiens, ad eum locũ peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniã. qui locus post Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primũ Melesigenes apud coriarii officinam consistens, huiusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitium præbete viro profugoq; vagoq;
Vrbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Iuppiter ipse.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons est ad Hermum fluuium Nouumque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculis tã misere mulctatum: iussitq; præsentibus secum frui. Melesigenes ingressus sutrinã, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à se scriptos. [2] Et quum inter fabulandum crebras sententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus est ab
X auscultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens è poesi victus subsidia habebat. Ostenditurque ad nostra vsque tempora ibidem locus vbi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata.
XI Porro egestate postea adactus, quũ vix alimẽta haberet, statuit in animo Cumã ad feliciorẽ successum reuerti. Ituruſq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. στωμυλοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος κατέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ αὖθις ἔλαβε τὸν Μελησιγένη· χρόνον τε, ὅτι συχνὸν συμπλεύσαντες αὐτῷ. ἀποικισθεὶς δὲ εἰς Κολοφῶνα σωνέβη πάλιν νοσῆσαι τοῖς ὀφθαλμοῖς, μὴ δυνάσθαι λαθεῖν τὸ νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ οὔτως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ κατελθόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀποικέσθαι ἐς Κύμην· κατελθὼν δὲ λαβὼν τὸ Ἕρμου πεδίον, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ἐνίαθι δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὅτι σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν κατὰ τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξείνων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ τὸν ἀπ' εὐρείης Κύμης Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιόνης κατὰ νείατον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθανάτη τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιόνη, ὄρεός ἐστιν ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δίκαιον εἶναι τὸν ἄνδρα ὁρᾶν. ἐλέησε γὰρ ἀλγεινῶς τυφλόν, καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τοῦ τε ποιήσιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιαράου τε τοῦ ἐξελαθέντος ἐς Θήβας, καὶ ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ἐπεὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς ὃ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θωύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης ἐν τῷ Νέου τείχεος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τοῦ βίου τοῦ μηχανῶ ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐτ' ἐμοῦ ὃν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑπόθεσιν ἐποιέετο. καὶ κρήνη ἐσέβοιτο ὃν τόπον· ἐν ᾧ καὶ ἄγριος ἐπεφύκει, ἣν σκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως εἶχεν, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀποικέσθαι, ὅπως βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, τῷ ἄνδρι

357 τῷ αἰτίονται τυφλὸν, καὶ ἐκέλευσεν ἐσιέναι τὸν αὐτὸν εἰς τὸ ἐργαστήριον. Ἐμοὶ δὲ

1 Eumque diu variæ nauigationis socium habuit, 2 Et quum sententiam suam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

τὰδὲ τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα τώδες με φέρσιεν ἐς αἰολίων πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ ἀγαθὸς τε φρονέω καὶ μῆτις ἀρίστη.

ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορεύομενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἐν γὰρ οὕτως αὐτῷ δοκέοντα. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆι Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πυνθάνεσθαι αὐτόν, ποιεῖ ἀπίσω ἅμμα τόδε, ὃ ἔπι καὶ νῦν ἔστι ἡ ἡλης τοῦ μίτου τοῦ Γορδίεω ἀπηλέγξασθαι,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἕνεκα σήματι κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρή τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἁ ἀκλύζῃ ἠθάλασσα,

Αὐτοῦ τηῆδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἕνεκα τύμβῳ

Ἀγγελέω παρίουσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθαπται.

Κατίζων δὲ ὁ τοῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησίγενης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτρπε τοὺς ἀκροωμένους· καὶ αὐτὸ θωϋμασαι καθεζόμενοι ἤκουσαν. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέχονται αὐτὸ τὸ πεῖσιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἔλκων τοὺς ἀκροωμένους, λόγους τοιούσδε προσεβάλετο, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ἐπικλεεστάτην αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκροωμένοις, βουλομένοις τε ἐν ταῦτα, καὶ αὐτοῖσι προσήνεον ἐλθόντα ἐπὶ τὸν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοῖσι ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ βουλεῖον, ἐδεῖτο τοῦ ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ καθεζομένου, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βουλήν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καθεζομένους δὲ ὁ Μελησίγενης ἔλεξε τοιάδε τῆς τροφῆς τὸν λόγον οὐκ ἐν τοῖς λέσχαις ἔλεγεν. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο, τινὰ χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. τοῦ δὲ θορυβουμένου δὲ ἀπαγόντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τοῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων εἷς ἔλεγε διακωθωνίζων τὴν ξεινίην αὐτοῦ, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ νόμισμα Ὁμήρους ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένεϊ

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in vrbem,

Quorum animus promptus, pollent qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

AEnea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:

Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,

Dum ſol exoriens & ſplendida luna reluceet,

Dum fluuii labuntur, inundant litora fluctus,

Hic conſtanter ago, lacrymaſque in marmore tincto

Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viatore.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi condicionẽ proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoq; adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpõdere, viſumque eſſet cũ ei qui deduxerat, tum aliis omnib. quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionẽ admittendã: vnus tantũ è ſenatorib. refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; cõmemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberẽt. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non a-
XIV lendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter almius iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris.
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equeſtri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa volebat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicunt
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia claudit.
Illi audire ſacræ ſpreuerunt carmina vocis.
Sed quicunqae mihi cladem exitiumque parauit,
Non impune feret læua quod mente volutat.
At mihi quam dederint naſcenti numina ſortem,
AEgro animo quãuis, certum eſt perferre patique.
Sed iam per ſacræ veſtigia ponere Cumæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſque remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſterẽt qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autẽ eodem modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe
XVI deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorũ indigens, recipiendam hanc conditionem putauit: commoratuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadẽ,

ἀπὸ τ συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησιγενέος, τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὁμήρου· καὶ οἱ ξένοι διὰ τοῦτο ἐγκαλοῦσιν, ὅτε μνήμιον αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἐτελεύτα δὲ οὗτος ὁ λόγος τοῦ ἀρχόντος μὲν τρέφοντος τὸν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ δήμῃ βουλῇ. ἐπελθὼν γὰρ ὁ ὀπτικὸς ὁ παρεζόμενος αὐτοῦ διηγήσατο τοὺς ἐλαμπρυνθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφόρητέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἵη μ' ἄμοσε δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γλυκύ, 358
Νήπιον αἰδοίης ὅτε γύναι μαζὸς ἀπάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικωνίς, μαχόμην ὀπιθηγόρες ἵππων·
Ὅ πλότερος μαλερῷ πυρὶ χρίσαντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα ποτιναίεσκον·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἴσιν ὕδωρ ἱερῷο Μέλητος,
Ἔνθεν ἐπορνύμενα κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἠδελέτην κλῆσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνήσαθην ἱερὸν ὄπα, φημὶ ἀοιδήν.
Ἀφραδίῃν τ' ἄλυτε παθών τις φράσεται αὖθις
Ὅς σφιν ὀνοσσήσειν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼν τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ πρῶ,
Τλήσομαι ἀχράαντον φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γοῦνα μολὼν ἱερῆς ὑπ' ἀγυιᾶς
Κύμης ὁρμήσω, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀποπλεύσαντα ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δήμιον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίοις ἐπαγγελεῖ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιώτευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τὸν ὄν χρόνον Θεστορείδης τις ἐν γραμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήσιμος· καταφρονήσας δὲ τοῦ Ὁμήρου τὰ ποιήσιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσβέβληκε, φὰς ἕτοιμος εἶ θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ ἐθέλοι ἄγε τι ποιημα εἰς αὐτὸν τῶν ἐπέων ἀναγράψας, καὶ μὴ ἄλλα ποιῶν, πρὸς ἑωυτὸν ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ ἀναλισκομένων καὶ θεραπείης. ἀναβιβασάμενος οὖν τὸν Θεστορείδην, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω,

ἧς ἡ

ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δάρδανιν εὐπτώλεθρον,

κ πολλὰ παθόν Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

Ἥς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος.

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου σφᾶς ἐν Ἰωνίᾳ ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαΐδα καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἐκ τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγεγράφατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαΐδος ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἐπ' ὁμοίως ἐὺ ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὁμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀμαιμάκων πολέων πέρ,
Οὐδὲν ἀφραδέστερον πέλεται νόου αἰθέρα ναίουσιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαΐδος ἀπαλλάξας ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην καταστησάμενος· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἔπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελείτο· ὁ δ' Ὅμηρος πάλιν ὃν αὐτὸν τρόπον διήτα ἐν τῇ Φωκαΐδι, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιότον ἔχων. Χρόνῳ δ' οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαΐδα· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἀπῆκτο πολλαχοῦ ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὶς ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γεγραμμάτων διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ 359 Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης μὲν εἴη, ἐν πρώτῳ θυμῷ ἐποιήσατο ἐς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταλαβὼν δὲ ὅτι ὃν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατέλαμβανε πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθρὴν πυνθάνεται ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθρέων τὸν πλοῦν ποιήσασθαι. ἐν προσελθὼν ἔλεγε τῶν ἑωυτοῦ ἑταίρων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· ἐν ἐπελθὸν ἐσβαίνει εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δ' Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· ἐν ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός νῦ οὔρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃς, οἵ νηὸς πομποὶ ἠδὲ ἔχοι ἔασι.
Δὸς δὲ ἐς Ἀπαυρείδην ὑψιχρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.

cuius initium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserũt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Vnde factum vt quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructum haudquaquã vulgarẽ. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iã sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cũ magno fructu ostẽtari. Homerus intelligens cõtinuo Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chiũ trãsmittere. Et quum portum adiisset, neque offendisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod posceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quo impetrato Homerus considens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperio regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, nauisque magistri:
Atmihi da misero sacrã contingere terrã,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,

[1] *Legendo* Θεστορίδη, ἀθνητ. *&c.*

Vlci-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefellit,
Læſit & hoſpitii ſacra iura Iouemque benignum.

XVIII Vbi vero ſecundo vento Erythręam appuliſſent, Homerus in naui diuerſatus eſt. poſtero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque vrbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorũ,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos conuerteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et quũ forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit vt ſecum diſpiceret ſicubi nauis appareret
XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu naualibuſq; nullum reperiretur traiectitiũ nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erãt traiecturi. Hos adiens precatus eſt vt Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Inſidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominũ reuerentia cordi,
At ſperate Iouem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduerſo vento rapti, eodem vnde ſoluerãt recurrerent, vbi etiamdũ Homerũ in litoris crepidine conſidentẽ offenderunt. qui cognito nauis recurſu, hunc in modũ eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus aduerſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis nauigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcendere, ſi
XX velit, nauem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in litore ea nocte relinquunt.

Φῶτά τε τισαίμιλα ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠμήλυσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τεκμήρατο.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο διὰ πλόου αὐτὸς εἰς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τῷ αὐλητῇ ὅτι τῶν πλοίων ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πολιν. οἱ δ' συνέπεμψαν εἷς αὐτῶν. παραλόμενος δ' Ὅμηρος ἐπὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς οὔσης, φθέγγεται τάδε ἔπεα, πάδε πεῖ.

Πότνια γῆ, πολύλωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἀρά σ' ἦ τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τραχεῖ' οἷς ἐχολώθης.

ἀναχθέντος δὲ ἐκ τὴν πάλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπυνθάνοντο περὶ τῶν ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καὶ τινος παραγενομένου αὐτῷ τ' ἐωραχότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀπαγγείλαντος, ἔλεγεν αὐτῷ συνεξωρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἀφίκοιτο εἰς τὴν Χίον ἀμφοτέρων. ἐκ μὲν δὴ τῶν λιμένος οὐδὲν ἦν ἀποφορτίον, ἄγκυραι δὲ αὐτόθι ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καὶ πως συντυγχάνει μέλλουσι ποιεῖν ἀμφοτέρους εἰς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο παραγενόμενος ὁ ἄγων αὐτὸν αἰτιᾶται τ' Ὅμηρον. οἱ δ', οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀπήγοντο· ὁ δ' Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι, συγερὴ σφαλίγγιοι ἄτῃ,
Γτωχάσιν αἰθήσι βίον δυσζήλωτον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοασις ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

αἰαχθεῖσι δὲ αὖθις συνέβη, σφετέρου αἰεὶ μου ἡμελλόν, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον αἰασθαμεῖν ὅθεν ἀνήγαγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον αἰαλαβεῖν καθήμενον ὅτι τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις παλινδρομήσαντας, ἔλεξε πάλιν, Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαθεν ὁ δαίμων αἴτιος ἡμόλπους· ἀλλ' ἔπι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ὡς μεταμελὴ ἡμόλπου ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰστόντες ὅπου καταλιμπάνουσιν ἤν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως αἰαλαβόντες αὖθις ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχυσιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ

τὴν δὲ ἡμέραν πορφυρόμενος, καὶ πλανώμενος, ἀφίκετο εἰς ὃ χωρίον ὁ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ὑπεπίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι σφέλιλον, οἱ δὲ κώνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη τίς σευ τοῦτο ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑλήεσσης,
Ἔνθα σίδηρος ἄρειος ὑπερχθονίοισι βεβρῖθεν
Ἔνσιτα τοῦτ' αὖ μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχουσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον ὄρεσι κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο πρὸς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντυχὼν οὖν ἄσας Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπεδραμὼν ὀτραλέως, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὅμήρου. ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ὀθυμαπὶ ἦν, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀφίκοιτο ἐς ἀοίκητους χώρους, καὶ ὅ, τι θάλλων· προσελθών τε μιν ἱστόρεεν ὅστις τε ἦν, καὶ τίνι τεύχῳ ἀφίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀφιβόλα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκον προσηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἐμήγαλλε ὅτι ὀτραθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας, δεῖπνον παρεσκεύαζε, ὡς παρόντες, δειπνήσων ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθιόντων ὑλακτέοντων δειπνεῖν, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀτιὼν ὄτος ὃν φρεσὶ θῆσο·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοιῶν. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρὸς τὸν ἀνέρα
Ἀνδρὸς ἐσερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα ἶφι ἐόντος.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἅτε δὴ παραινέσας, καὶ εἰθισμένα εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, δῆλα λόγων εἰστάλλε. ἀπηξόμενος δὲ Ὅμήρου ἦν τε πλανήτης ἐκ τῆς ἑωυτοῦ καὶ πολλὰς πόλις αὖ ἐστατίκιστο, ἐκ πλείστου δὲ ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκέων.

Vbi diluxit, itineri se accingens oberranſq; ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illicq; quieſcenti noctu pini fructus eſt illapſus, quem aliqui σφέλιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autē hos cecinit verſus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbroſis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis valideque ſecures,
His vbi conſiſtet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tēpore Cumani Cebrenia ad Idam montem ędificare parabant, vnde ferrum effoditur. Ceterū illinc abiens xxi
Homerus, vocem caprarū quæ ibidem forte paſcebantur, ſequutus, in canes incidit paſtorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit feſtinanter, compellatoſque canes, ab Homero excuſſit. Atque vbi diu multumque admiratus fuiſſet, quod nimirum cæcus exiſtens eo locorum peruenisſet, tandem accedens rogabat quiſnam eſſet & cuius rei indigens, quibuſque modis ad inhabitata illa vaſtaque loca diuertiſſet. Homerus, omnem ſuam calamitatem commemorans, ad commiſerationem Glaucum pertraxit. [1] ſiquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad ſuum deduxit tugurium, incenſoque igne cœnam inſtruxit: qua appoſita iuſſit cœnare ſecum hoſpitem. At vero quum canes à cibo abſtinentes xxii
non ceſſarent ſuo more cœnitantē adlatrare, Homerus Glaucum his verſibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus ſtabuli canibus ſua fercula primum
Factradas: nam ſic melius. cuſtodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad ſepta doloſi.

Hæc audiēs Glaucus, lætatus eſt admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis ſermonibus, mutuis quoq; colloquiis oblectabantur. Nam quū Homerus errores ſuos, ciuitateſq; quas adiiſſet, commemoraret, Glaucus hęc audiens, præ admiratione ſtupebat:

1 Nec enim inhumanus (vt conijcere licet) erat Glaucus. *vel*, *Non inhumanum enim fuiſſe Glaucum veriſimile eſt.*

erat-

eratque iam tum cubandi tempus, &
XXIII quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quãfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirũ pro miraculo aduentum hominis duceret: demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosque reciperet aleretq; tamẽ præcepit vt hospitẽ ad se perduceret. Glau-
XXIV cus vero ad Homerum reuersus narrauit, iussitque sequi se in vrbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non grauatim assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquium cum Homero venisset, reperissetque hominem esse[1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorũque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicraque eius extant, apud Chium illum cõdidit in Bolisso, hincq; cœpit per vrbem inclarescere. Iam vero Thestorides, vt primum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capessebat.
XXV Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, vrbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quũ magna[2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit.[3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum vna decessit innupta, alteram viro
XXVI Chio elocauit. Enimuero hic poesi manum admolitus, gratiam habuit bene de se merentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, vt qui laborantem ex oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficii gratia eius nomen poesi suæ inserens, Vlyssis fingit socium: cuius fidei Vlysses, Troiam nauigans,

καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεσθαι, σημαινέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ἐπιτρέψας δὲ τῷ συνδούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον κατελείπετο ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαλαχέων πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου) καὶ συγγενόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο γὰρ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, οἷός τε αὐτὸς τῆς ἀφίξιος, ἐν θωύματι ποιούμενος· ἠρώτεέ τε ὅ, τι χρὴ ποιέειν οἱ περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν πρὸς ἐποιήσατο τοὺς λόγους, κατεγίνωσκε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ πολλὰς ἀναπήρους δεχομένου καὶ τρόφιμος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως ἐπὶ ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τάχιστα· οὕτω γὰρ οἱ φρονέειν ξεῖνον· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγε πρὸς τὸν δεσπότην. Διὰ λόγων δὲ ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, ἐφαίνετο ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἔπειτά τε αὐτὸν μύειν, καὶ τὴν παιδιὴν βατραχομυομαχίαν ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτοις οὖν αὐτὸς ταῦτα ἐδιδάσκησε παιδεύειν. ὁ δὲ ἔφρασε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίαν, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ πάλλα πόππα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ταῦτα ἐποίησε τότε τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει τότε βιβόντος ἤδη ἐγίνετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς πάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χείου δὲ παρόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου πορῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θωῦμασαι 361
αὐτὸν κατῆεσαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημε· ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτοῦ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ συνῴκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν οἷ εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμοντα τὸν ὀφθαλμὸν ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσηλεύσεν ἐκλεινῶς, οὔνομα αὐτοῦ συναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἐπαΐοντα φάς εἶναι· ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι

ἐπιτρέ-

1 Naturali ingenii dexteritate præditum, 2 Dexteritate 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset. *vel, Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-
ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ
τῆς τοῦ Ὁμήρου γενέσιος καὶ βιοτῆς.

EIVSDEM HERODOTI
HALICARNASSEI DE GENERE
vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum opera Marnii noſtri iam ad hunc libellum peruenisſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidlebergæ viuebam apud patronum meum V. ampliſſ. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipſo mihi hac otia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinũ comparaſſe, cum forte ea aliorum auctorum ſcriptis vno libro eſſet iuncta. An quid boni tamen nec quod in fabaſe reperiſſe pueri clamitare ſolent inde eruiſſem, mehercle iam oblitus eram, vt qui inter ſcidas meas iacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Iamiam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, H. Stephanum nihil ſcripta lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti nouenarum ſororum choro, iſtis libello adſcripſiſſe, forte quod hic eum ms. deficeret, parui monẽti animo, & vix inuẽta illa excerpta ms. Palatini, perluſtrare cœpi. Quid multis? παῦε μ', ἀλλὰ μάλ' ὀρθῶς. & διαφόρως γεγραφὰς vulgatis, niſi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto verſu locum cap. IX egregie ſupplens, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla inuidia, credo, ſi nos etiam in minutiis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, inuenire labor habet, inueniſſeque iuuat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen καλὸν λέγομεν, vti Dario Indathyrſus. Ceterũ in contextu, ſicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutauimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis χ' in oram contextus Graci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliotheca Palatina debere ſcias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθὼν εἰς ὅ τι ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαιὴ Αἰολὶς Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐς ταύτην πολυοδαπὰ ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κείθωνος, οὐ τολύφορτος, ἀλλὰ βεαχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτὴ γίνεται ἐκ γυναικὸς ἐπιγαμίης θυγάτηρ, ᾗ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει αὐτοῦ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεαναξ τῷ Ἀργείῳ. Χρόνου

HERODOTVS Halicarnaſſeus[1] de genere, vita atque adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quũ vetuſta illa Æolum ciuitas Cuma primũ conderetur, eodem cũ aliæ permultæ omniſq; generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc pleriq; commigrarũt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus,[2] homo fortunæ nõ perinde amplæ, at tamẽ expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitque è legitimo toro femineam prolem, cui nomen indidit Critheidẽ. At ipſe Melanopus vna cum vxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiariſſime vti conſueuerat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatẽ perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis *illuc ſe conferens*, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgauit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremo huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnæ Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidē Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc III duxerant, in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Meletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominauitque eum Melesigenē, à fluuio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniā Critheis antea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: vnde filium quoq; quantum potuit, honestis disciplinis erudiIV uit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidā nomine Phemius, qui iuuentuti illic litteras musicenque tradebat: hic [2] quum citra vxorem viueret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur V Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνου δὲ μεσιόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ ἔχειν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐλαθάνετο. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλέσας μόνος τὴν Κριθηΐδα χωρὶς πρώτων, ἐν αἰτίᾳ μεγάλῃ εἶχεν, ὑπολεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβουλεύεται δὲ περὶ αὐτῆς τάδε· ἔτυχον οἱ τὴν νῦν περὶ Κυμαίους κτίζοντες τοῦ Ἑρμείου κόλπου ὂν μυχόν· κτίζομένοις δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπεῖν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλοῖς, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κατὰ δὲ ἔχων τοῦ βίου. ἐνταῦθα ἐκπέμπεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηΐδα πρὸς Ἰσμηνίους ὄν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λελογχίζα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος παμάλιστα. Χρόνου δὲ μεσιόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ὑπὲρ τὸν ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ὑπότοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἦν πρὸς τῇ Ἰσμηνίᾳ· μεσιόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπὸ ἐργασίης χειρῶν ὡρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδύνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῶτον τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μαθοῦσαν τὴν Κριθηΐδα, ὢν μονότροπος, ἐργουργήσασαν αὐτῷ ἔριά τινα ἃ τῶν παίδων εἰς μαθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ χάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσλιέγκετο αὐτῇ λόγοις, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ἔφετο πρόσαξεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ παιδὸς, ὃν ποιούμενος· καὶ ὅτι φανεὶς καὶ παιδοθετὴς παρ' αὐτῷ, ἄξιος λόγου ἔσται· (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα εὐφυέα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς 356 ὃ ἦν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελείης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πρώτων

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret, 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens. quo nomine Phemio tantopere placebat vt eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium eius adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

ὑστερῆκε. χρόνου δὲ ὑπιγνομένου αὐξομένως, ὁ δὲ τοῦ Φημίου ὑστεροδεήτερος ὢν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τὰ σφετέρα. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ὑπὸ τῇ διδασκαλίᾳ καθεζόμενος. καθ' ἑωυτὸν δὲ γνώμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐθωμάζετο· καὶ αὐξῶν θωύμασαι καθεζόμενοι οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξείνων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη, καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπερκειμένης χώρης, δασυλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξεῖνοι, ἐπεὰν παύσωνται τῶν ἔργων, ἀπεσχόλαζον τοῦδε τοῦ Μελησιγένεος ἐπακθίζοντες. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν περὶ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ὑπὸ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε αὐτὸς ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυΐστωρ· ὃς μιν ἔπεισε ὃν Μελησιγένη μετ' ἑωυτὸν πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα πάντα, καὶ ὅπη χώρας καὶ πόλιας θηήσασθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἕως νέος ἐστί. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι πείσαι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόεε ὑπιθήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἐσεπλέετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅσου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὑπίχωρια διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐστωθάζετο. εἰκὸς δέ μιν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τοῦ Μελησιγένεος σμύβη, νοσήσαντος τοὺς ὀφθαλμούς, κάρτα δεινοὺς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τοῦδε αὐτοῦ φίλῳ ἑωυτὸν ἐς τὰ μάλιστα Μέντῃ τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ὑπιμελίην ἔχειν· ἐπιπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνισπλῦσεν αὖθις ἐκτενέως. καὶ γὰρ τοῦ βίου ἐπιδεόντως εἶχε, καὶ ἤκουεν ὡς ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξεινίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σμύβη τοῦ Μελησιγένεος περὶ Ὀδυσσέως ἐξιστορήσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δ' ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴν γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν

ὑπ' οὐ τὸ χ.

ὑπ' ὑπιμελείην

ὑπ' ἀναλήψεσθαι

ὑπ' ἐξιστ. καὶ Ὀδυσσέως πυθ.

prævertit: atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus vniuersa ei legasset, paulo post Critheis quoq; fato concedit. Melesigenes itaq; ludo præfectus, suiq; iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, vnde frumenta è vicinis agris abunde conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebāt tempora, & eruditus, & multarum rerū vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [3] adeo vt appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deucherentur, contigit Melesigenem oculis iam ante parum valentem, extreme laborare: ita vt Mentes, negociorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filiū Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curā haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenē sedulo curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter ceteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud

1 In docendo *suos* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror, fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde &c. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confeciſſe. Porro q.

Colo-

Colophonẽ prorſus cęcum factũ fuiſſe. id quod ipſi quoq; Colophonii mecum
VIII fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacã reuerſus, Meleſigenem recepit, [1]cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbũ recideret. quem quum effugere non daretur, viſu putatur priuatus fuiſſe. E Colophone autẽ iam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata conſcribenda ani-
IX mum conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu neceſſariiſque deſtitueretur, conſtituit Cumã proficiſci: commodumq; Hermi prata trãſiens, ad eum locũ peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniã. qui locus poſt Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primũ Meleſigenes apud coriarii officinam conſiſtens, huiuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitium præbete viro profugoq; vagoq;,
Vrbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Iuppiter ipſe.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluuium Nouumque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt quum videret oculis tã miſere mulctatum: iuſſitq; præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinã, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à ſe ſcriptos. [2]Et quum inter fabulandum crebras ſententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab
X auſcultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditurque ad noſtra vſque tempora ibidem locus vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata.
XI Porro egeſtate poſtea adactus, quũ vix alimẽta haberet, ſtatuit in animo Cumã ad feliciorẽ ſucceſſum reuerti. Ituruſq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένεα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπλεύσας αὐτῷ. ἀπιόντι δὲ εἰς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοὺς ὀφθαλμοὺς, μὴ δυνάσθαι ἀφαφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ οὕτως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· προβαλόμενος δὲ ἀφὶ τὸ Ἕρμου πεδίον, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ὠκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὑπεξαστάντα ὅτι σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐρεσωτίδα χώρην
Ναίετε, Σαρδιόωσα τόδε νείατον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείης ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθανάτη τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιόωσα, ὄρος ἐστὶν ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἕρμου πεδίου καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δίκαιον εἶναι τὸν ἄνδρα ἐλεῆσαι. ἐλέησε γὰρ ἀλγεινότατα τυφλόν, καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τήν τε ποίησιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιαράου τε τὴν ἔξοδον τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ὡς ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θωυμαστὸς ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης ἐν τῷ Νέῳ τείχεϊ, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τὸν βίον τὸν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐμεῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑπόδειξιν ἐποιέετο. καὶ κρήνη ἐσέβοιτο ἐν τόπῳ· ἐν ᾧ καὶ ἀγλαὸς ἐπέφυκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως εἶχε μάλιστα τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικέσθαι, ὅπως βέλτιον πρήξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι,

1 Eumque diu variæ nauigationis ſocium habuit, 2 Et quum ſententiam ſuam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

357 Χ' αἰτίωντα τυφλόν, καὶ ἐκέλευσεν ἐοικέναι τὴν αὐτὴ εἰς τὸ ἐργάσηται, ἐμαθέ

πάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα τόδες με φέρσιεν ἐς αἰολίων πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ ἡ θυμὸς τοῖσφρων ἡ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορευόμενος, ἀτρέκετο εἰς τὸν Κύμαιον, ἅμα Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἐν γὰρ οὕτως αὐτῷ ἐπορώρατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆι Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πενθερῶν αὐτοῦ, ἔ ποιεῖ ἡ θυγάτηρ. γράμμα τόδε, ὃ ἔπι ἡ νῦν ὅτι τῆς ἠλης τοῦ μίνηματος τοῦ Γορδίεω ὑπογέγραπται,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπρά τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλα πόντος,

Αὐτοῦ τηῆδε μένουσα ἐπολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ

Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθαπται.

Κατίζων δὲ ἐν τῇσι λέσχῃσι τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτρεπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτὸν θωύμασαι καθεζόμενον. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτὸν τῷ ποιήσιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἔλκων τοὺς ἀκούοντας, λόγους ποιέεται πρὸς αὐτοὺς τοιούσδε προσωλίγεκε, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ὑπισχνέεται αὐτῶν τῷ πόλιν ποιήσει. τοῖς δ' ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἐν ταῦτα, καὶ αὐτοῖσι πρήγεον ἐλθόντα ὅτι τῷ βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοῖσι ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δ' ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ὅτι ὁ βουλεῖον, ἐδεῖτο τοῦ ὅτι τῇ τιμῇ ταύτῃ καθεζόμενος, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ὅτι τὸ βουλήν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καθεζομένους δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε τοιάδε τῆς τροφῆς τὸ λόγον ὃν καὶ ἐν τοῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δ' εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δ' ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὸν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. τοῦ θυμουμένου δὲ καὶ ἀπαγόντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τοῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων εἷς λέγεται ἀναιρεθῆναι τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἄλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοῖς ὁμήροις δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμηρον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ὀνομάσθη δὲ καὶ τοὔνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in vrbem,

Quorum animus promptus, pollent qui mente ſagaci.

Proficiſcens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

AEnea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:

Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,

Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,

Dum fluuii labuntur, inundant litora fluctus,

Hic conſtanter ago, lacrymaſque in marmore tincto

Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi condicionẽ proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoq; adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eò cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpõdere, viſumque eſſet cũ ei qui deduxerat, tum aliis omnib. quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionẽ admittendã: vnus tantũ è ſenatorib. refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; cõmemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberẽt. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non alendum Homerum. Hæc quum illi
XIV nunciaretur, vehementer commotus; his verſibus calamitatem ſuam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter almius iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris.
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equeſtri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa volebat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicunt
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia claudit.
Illi audire ſacræ ſpreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque parauit,
Non impune feret læua quod mente volutat.
At mihi quam dederint naſcenti numina ſortem,
AEgro animo quãuis, certum eſt perferre patique.
Sed iam per ſacræ veſtigia ponere Cumæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſque remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocęam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſterẽt qui Cumanos celebraret. Apud Phocęam autẽ eodem modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe
XVI deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorũ indigens, recipiendam hanc condicionem putauit: commoratuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadẽ,

ἀπὸ δ' συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησιγενέος, τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διέφυγον, ὅτε μηκέτι αὐτοῦ ἐπεμέλοντο. ἐπελθόντα δ' οὖν ὁ λόγος τοῦ ἄρχοντι μηνύει φεύγειν τὸν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ δημοβουλῇ. ἐπελθὼν δ' ὁ ὀπτιστάτης καὶ παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τοὺς εὐδοκιμοῦντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ', ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφόρητέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἵη μ' ἤμοσε δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ἔτι γύναι μηδὲ ἀτάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικωνίδαι, μαχέων ὀπιθοδόρες ἵππων·
Οἳ πλοτῆρι μαλερῷ πυρὸς χρίσαντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα ποτὶ ἄνακτα·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἴσιν ὕδωρ ἱερῆος Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποῤῥύμενα κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡδελέτην κλῄσαι δίαι χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνήσαθην ἱερὼν ὀπὰ, φημὶ ἀοιδεύ.
Ἀφραδίῃν τ' ἄλγος τε παθὼν τις φράσεται αὖθις
Ὅς σφιν ὀφδείησιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τήν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀχράαντον φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γῆρα μεμῆνε ἱεραῖς ἐν ἀγυιαῖς
Κύμης ὁρμᾶσθαι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀποπλεύσεσθαι ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον τὸν χρόνον Θεστορείδης τις ἐν γραμματοδιδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήσιμος· καταφρονήσας δὲ τοῦ Ὁμήρου τὰ ποιήσιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσενείκαι, φὰς ἕτοιμος εἶναι διδάσκειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλωμάτων, εἰ ἐθέλοι ἄγων τὰ ποιήματα εἰς αὐτὸν τῶν ἐπέων ἀναγράψασθαι, καὶ μηδὲ ποιῶν, πρὸς ἑωυτὸν ἀναφέρειν αὐτοῦ. Τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναλισκομένων καὶ θεραπείης. ἀμοιβὴν δὲ τῆς διδασκαλίης τοιήνδε τινὰ ἔμελλε τὸν Θεστορείδην, ποιήσειν Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω,

ἧς ἡ

ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δάρδανιην εὔπωλον,

πόλ' ἔπαθον Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα τὰ δὴ τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐνεφάνισε, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἐπ' ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἕτερα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀφώτιστων πολέων περ,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόου ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατισχυσάσατο· καὶ τὰ ἕτερα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἐωυτῷ τὰ ἑόντα, ἔσαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελείτο. ὁ δ' Ὅμηρος πάλιν δὴ αὖτις τρόπον διητᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιοτὸν ἔχων. Χρόνῳ δ' οὐ πολλῷ μετέπεσε ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἀπίκοντο πολλαχῇ ἐν τῇ Χίῳ τὸν Θεστορίδεα, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὶς ἐπιδεικνύμενος τὰ ἕτερα ταῦτα γεγραμμάτων διδάσκαλος, κέρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ 359 Ὅμηρος κατενόησε ὅτι Θεστορίδης ἀν εἴη, τῷ πρώτῳ θυμῷ ἐσπούδαζε εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταλαβὰς δὲ ὅτι ὀν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελαμβάνει ὁδὸν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθρηίδα πυνθάνεται ἐνθεῦτεν ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθρηίης ὀν πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἔλεγε τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτὸν καὶ ἐσέβαινε εἰς ὃ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός δὴ οὖρον καλὸν καὶ ἀτήμονα νόστον ἱδέσθαι
Ναύτῃσ, οἵ μοι πομποὶ ἠδὲ ἄρχοι ἔασι.
Δός δὲ ἐς Ἰωνίδα ὑψικρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.

cuius initium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserũt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Vnde factum vt quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructum haudquaquã vulgarẽ. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non XVII ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iã sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cũ magno fructu ostẽtari. Homerus intelligens cõtinuo Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chiũ trãsmittere. Et quum portum adiisset, neque offendisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod posceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quõ impetrato Homerus considens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperio regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, nauisque magistri:
Atmihi da misero sacrã contingere terrã,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,

[1] *Legendo* Θεστορίδη, θνητ. &c.

Vici-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefellit,
Læſit & hoſpitii ſacra iura Iouemque benignum.

XVIII Vbi vero ſecundo vento Erythręam appuliſſent, Homerus in naui diuerſatus eſt. poſtero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque vrbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorũ,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos conuerteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et quũ forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit vt ſecum diſpiceret ſicubi nauis appareret

XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu naualibuſq; nullum reperiretur traiectitiũ nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erãt traiecturi. Hos adiens precatus eſt vt Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominũ reuerentia cordi,
At ſperate Iouem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduerſo vento rapti, eodem vnde ſoluerãt recurrerent, vbi etiamdũ Homerũ in litoris crepidine conſidentẽ offenderunt. qui cognito nauis recurſu, hunc in modũ eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus aduerſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis nauigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcendere, ſi

XX velit, nauem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in litore ea nocte relinquunt.

Φῶτά τε τισαίμιλλα ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὣ δώσατο Ζῆνα ξένιον ξεινήν τε τραπέζην.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο ὑπλοπόαι τες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὸν αὐλὸν ὅτι τῶν πλοίων ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἀπενεγκεῖν αὐτὸν ἐς τὸ πολιν. οἱ δ' συνεπέμψαν εἷς αὐτῶν. παραβάλλοντος δ' Ὁμήρου ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς οὔσης, φθέγγεται τάδε ἔπεα, τὸν παῖδα τὸν.

Πότνια γῆ, πολύλωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ σοῖς πολλὸν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲς ἐς τὸ πάλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπυνθάνετο τοὺς ἐς τὸ Χῖον πλοῦν· καί τινος παραγενομένου αὐτῷ τῶν ἐμπορικῶν ἐν τῇ Φωκαΐδι, καὶ ἀσπασαμένου, ἔχρηζεν αὐτὸν συνεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἀπὸ εἰς τὸ Χίο ἀφίκηται. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν ἦν ἀποστολον, ἄγκλι δὲ αὐτοῦ ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως ἐπετυγχάνει μέλλουσι πρὸς ἅλα πλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄναξ αὐτοῦ αἰτᾶται τὸν Ὅμηρον. οἱ δ', ὡς ἔνα λόγον ποιησάμενοι, ἀπήνηντο· ὁ δ' Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροις συναρηρὼς ἁλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχάσιν αἰθήσι βίον δυσζήλωτον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοσσις ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

αἰαχθεῖσι δὲ αὐλοῖς συνέβη, ὁδμήτου αὐτόματου ῥυομένου, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς ὃ χωρίον αὐτὸν ἐξαμεῖν ὅθεν ἀνήγαγοντο, καὶ δὴ Ὅμηρον αἰσθάνεσθαι καθήμενον ὅτι τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὐλοῖς πεπαλινδρομηκέναι, ἔλεξε τάδε, Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ δῶρος αἴτιος ῥυόμενος· ἀλλ' ἐπικαὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ὡς μεταμελήσαν ῥυόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅπου καταλιμπάνουσιν ἂν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως αἰσθόμενοι αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχυσιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμενε, τὴν δὲ

τῷ δὲ ἡμέρας παρῆλθε μὲν, καὶ πλανώμενος, ἀφίκετο εἰς ὃ χωρίον ὁ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ αἰσθανομένῳ τῷ ὑὸς, ὅτι πίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι σφέλιον, οἱ δὲ κώνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη τίς σου τῶλλη ἀμείνονα καρπὸν ἵησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑλεμόσσης,
Ἔνθα σίδηρος ἄρηος ὀπιχθονίοισι βεβρωῖ
Ἔσσεται· οὔτ' ἄν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τῶτον τὸν χῶρον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκεύαζοντο πρὸς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀπαίρας ὁ Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φῶλά τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτουν αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγεν. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τῶτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπεδραμὼν ὀτραλέως, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τῶ Ὁμήρου. ἐπεὶ πολὺν δὲ χρόνον ἐθαύμαζε ὁρῶν, ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀφίκοιτο ἐς τοιαύτας χώρους, καὶ ὅ, τι θέλων· προσελθὼν τέ μιν ἐξείρετο ὅστις τε εἶη, καὶ τίνι τρόπῳ ἀφίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀσιβῆ χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτῶ πάθεα καταλέγων, εἰς οἶκον προσηγάγετο. εἶχε γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀπήγαγε ἐπὶ ὃν σταθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας, δεῖπνον παρεσκεύαζε, ἐν παρῆσαν, δειπνήσων ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθιόντων ἐν ὑλακτεόντων δεῖπνα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀπιθεν δὲ ἕπος δὲ σοὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ κε πρόσθεν ἀνεύοι
Ἀνδρὸς ἐσερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα ἆσσον ἰόντος.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἅτε ἦν παραινέσας, ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, δόξαν λόγων εἰσιδόντες, ἀπηλθόμεν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἦν τε πλανήτης ἑωυτῶ καὶ πολλὰς πόλις ἐσεπύθετο, ἕκαστος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀνήρ.

Vbi diluxit, itineri se accingens oberranscq; ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illicq; quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quem aliqui σφέλιον, alii κώνον appellant. Homerus autē hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validaque secures,
His vbi consistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tēpore Cumani Cebrenia ad Idam montem ędificare parabant, vnde ferrum effoditur. Ceterū illinc abiens xxi Homerus, vocem caprarū quæ ibidem forte pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eo locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quisnam esset & cuius rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vastaque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [1] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua appositā iussit cœnare secum hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes xxii non cessarent suo more cœnitantē adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Pra foribus stabuli canibus sua fercula primum
Facito dabas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiēs Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoq; colloquiis oblectabantur. Nam quū Homerus errores suos, ciuitatesq; quas adiisset, commemoraret, Glaucus hęc audiens, præ admiratione stupebat:

1 Nec enim inhumanus (vt conijcere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuisse Glaucum verisimile est.*

erat-

eratque iam tum cubandi tempus, &
XXIII quieti se dabant. Postero die Glaucus
cogitauit ad herum suum proficisci, a-
nimo hæc de Homero indicandi. Pro-
inde commissis socio capris pascendis,
Homerum intra tecta reliquit, promit-
tens se quãfestinantissime iturum. De-
scendens autem ad Bolissum (id erat
vicino huic loco nomen) herumque su-
um adiens, narrauit de Homero quem-
admodum res se habebat: quod nimirũ
pro miraculo aduentum hominis du-
ceret: demum rogat quid facere conue-
niat. Herus parum delectatus hoc nun-
cio, cœpit cum Glauco expostulare, qui
quoslibet citra delectum errones mu-
tilosque reciperet alereteq; tamẽ præce-
XXIV pit vt hospitẽ ad se perduceret. Glau-
cus vero ad Homerum reuersus narra-
uit, iussitque sequi se in vrbem. fore
enim hæc ei ad felicem fortunæ succes-
sum. Quibus non grauatim assentiens
Homerus, caprarium sequitur. Hic
Chius *Glauci herus* vbi in colloquium
cum Homero venisset, reperisseteque
hominem esse [1] cordatum, multaque re-
rum peritia instructum, cœpit suadere
ei vt apud se commoraretur, liberorũ-
que quos habebat adolescentes, for-
mandorum curam susciperet. Ille ac-
cepta condicione, pueros sibi concre-
ditos erudiuit. Interim Cercopas, Batra-
chomyomachiam, Epicichlidas, & alia
omnia quæcunque iuuenilia ludicra-
que eius extant, apud Chium illum cõ-
didit in Bolisso, hincq; cœpit per vrbem
inclarescere. Iam vero Thestorides, vt-
primum intellexit Homerum adesse,
nauigans è Chio fugam capessebat.
XXV Deinde progressu temporis impetra-
ta ab hero Chium visendi copia, vrbem
adiit, ludumque illic instituens, pueros
carmina docebat. Id quũ magna [2] fel-
icitate Chiis facere videretur, multos si-
bi admiratores conciliauit. [3] Hinc igitur
victum parans tolerabilem, vxorem
duxit, è qua duas suscepit filias, quā-
rum vna decessit innupta, alteram viro
XXVI Chio elocauit. Enimuero hic poesi
manum admolitus, gratiam habuit be-
ne de se merentibus. Et primum qui-
dem Mentori Ithacensi, in Odyssea,
vt qui laborantem ex oculis curauisset
in Ithaca. huius enim beneficii gratia
eius nomen poesi suæ inserens, Vlyssis fingit socium: cuius fidei Vlysses, Troiam nauigans,

καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεσθαι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ἐπιτρέψας δὲ τῷ συνδούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαλεχθέων πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τῷ χωρίου τούτου) καὶ συγγιγνόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο τὰ περὶ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς εἴη τε αὐτὸς τῆς ἀφίξιος, ὃν θαυμάζοντι ποιούμενος. ἠρώτεέ τε ὅ, τι χρὴ ποιέειν περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν πρὸς ἐπέστρεψε τὸν λόγον, κατεγίνωσκε δὲ τῷ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς ὑπηρέτας δεχομένου καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τοῦτον. οὕτω γὰρ οἱ φρονήσειν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγε πρὸς τὸν δεσπότην. Διὰ λόγων δὲ ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, δείσκει ἑόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἔπειθέ τε αὐτὸν μένειν, καὶ τοὺς παιδίων ἐπιμέλεσθαι τοιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτους οὖν αὐτῷ ἐπετίθησι παιδεύειν. ὁ δὲ ἐφρόνησε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίαν, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ πάλλα πόλλα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἃ αὐτὰ ἐποίησε τότε τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει τὸν βίον τοῦτον ἤδη ἐχρῆτο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ὤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τῶν Χίου πορῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον καταστησάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θαυμασταὶ αὐτοῦ καθεζόμενοι ἤκουον. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημεν ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτοῦ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δ' συνῴκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν οἷ εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμοντα τοῖς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσηλεύσεν ἐκλεκτῶς, ἴδιόν μιν αὐτοῦ ὀνόσηλευσάμενος· ἔπειτα δὲ ἐν τῇ ποιήσει, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶ ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ὅπι τρέ-

1 Naturali ingenii dexteritate præditum, 2 Dexteritate 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset. *vel*, *Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ὃπι τρέφας ὃν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως ἡμῶν αὐδᾷ, τιὼ Ἀθηναίῃ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκέμην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῆ διδασκάλῳ τροφεῖα καὶ θρεπτρα ὁ δυσεπίσκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν τανυσικλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις ἀνάγκῃ ἐπήτας ἀείδοι.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀμβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται δ' ἐν τῇ νωκλήρου, μεθ' ἧς ἐκπλεύσας ἐπλάνησεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαίφρονος ἔκγονος εἶναι
Υἱὸς, ἀτὰρ Ταφίοισι φιλήρετμοισιν ἀνάσσω.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐδῶν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα προῒξ ὃ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃν οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλη ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης δόξαν μεῖζον Ὅμηρος πρός τε τῇ Ἰωνίᾳ, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἦλθε περὶ αὐτοῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ δόξαν μέγαν πρὸ τῆς ποίησιν, ἀπικομένων πολλῶν, συνεβούλευον οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον, καὶ καρτερὸν ἐπεθύμει ἀποδημῆσαι. Καταμαθὼν δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλοὶ καὶ μεγάλοι εἶεν ὑμνῳδοὶ πεποιημένοι, ἐς δὲ Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωνύμων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ ἐν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πάντων εἷς ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππόβας,

domum familiamque concredidit, tanquam Ithacensium præstantissimo atque æquissimo. Aliis etiam plerisque locis eundem laudibus vehit, siquidem Mineruam, quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mentori idē tidem tradit assimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hāc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locaque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: non sutor doctior alter.

A poesi vero hac inclarescens Homerus, nō per Ioniam solum celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescētem multi viserēt, inciderunt forte qui suaderent vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vasta creauit.

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimū, idque

XXVII

XXVIII

Idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Aiacem vero Telamonium ipsosq; Salaminios Athenienſibus in nauium nomenclatura annumerauit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
Egit, & adduxit ſtatuens in litore iuxta
Cecropias naues.

Poſtremo in Odyſſea Mineruam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium vrbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubiit.

[1] Hæc vbi hunc in modum meditatus cõpoſuiſſet, animo in Græciam traiiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte vt eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit ciuitas, inuitant te contribules adidem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quum iam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cærotropho ſacra faciebant. Sacrifica occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe quæ Cærotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina protulit,

Diue preces audito meas, mulierque ſacrifica,
Auerſata torum iuuenili ætate vigentum,
Cæterum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt aras effœtaque quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόων ἦρχε Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔτω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀσπιδιώτας ἐρεῦσαι.

Αἴαντα δὲ ὃν Τελαμώνιος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὸν Ὀδυσσέα τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τοῦ Ὀδυσσεῖ ἐς τὸν Ἀθηναίων πόλιν ἀφίκετο, πεμφθεῖσα ταύτην τῶν θεῶν πολλῷ μάλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·

Δῶμα δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμβᾶσα δὲ ἐς τὸν πόντον ταῦτα, καὶ τὰ σκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλεῖσθαι ὃν τῷ πόντῳ πλοῦν, προσέσχε τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε ὄντες τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν ὅτι Ὅμηρον ἀπεγνώκεσαν, πρότερον αὐτὸν ἐπιξάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τὰς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσιν τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες εἰς ἡμέτερα συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἦει μετὰ τῶν καλέσαντος. Γοργυθίωνος δὲ ἐγχειμωμένου γυναιξὶ κυνοτρόφῳ θυούσας ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτόν, διεχερσάμενα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο ὅν ἄρα τινὰ τίς τε εἴη ὁ Φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῷ ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κυνοτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι ὀχθηφὶ κυνοτρόφε, δῶς δὲ γυναῖκα
Τῶνδε νέων μὲν αἰῆναθαι φιλότητα καὶ ἥβην,
Ἠ δ' ὀπιτερωέλθω πολιοκρατέουσι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀτάμβλωπες, θυμὸς δ' ἐμενοινᾷ.

1 Quum igitur hæc poëſi fuit inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.



Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Vt fragor immenſus fiat, ſiguliquetremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant caluces & vaſa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge veneno.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. ſiguli iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penituſque perurat.
Sic ſceleris agnoſcent omnes, atque inde cauebunt.

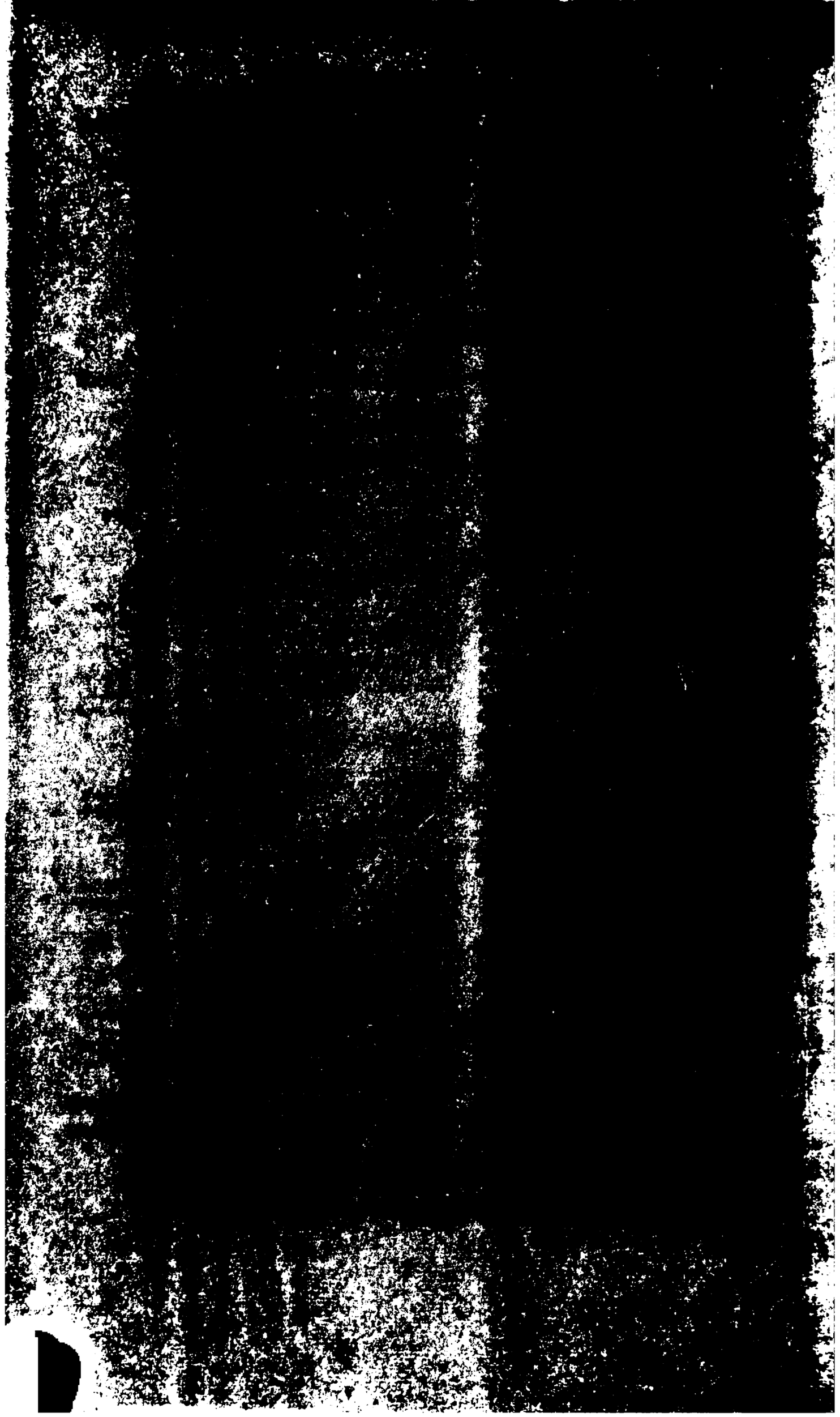
At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione, *hoc eſt, ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteq; aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes ciuemque potentem,
Cuius diuitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laboratæ Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru nurus hîc portetur, & ipſam
Veloci curſu reuehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula hirundo.

Πεῖθε πυρὶ θοῦσαν καὶ δόμματα, σιὼ δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κωκυσθέντων. 361
Ὡς γνάθος ἱππείη βρύχει, βρύχει δ' ὁ κάμινος,
Πρώτη δ' ἔντοσθ' αὐτῆς κεραμῖτις λεπτὰ σοιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγεια φάρμακα βάλλε, κακὸν δ' ἀϋτεῖ τε τὰ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους
Οἵ θ' Ἡρακλείοις χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, αὐτοὶ δὲ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' ἀμφέξοντες ὀρώρατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὀπίσω αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνα.
Ὅς δέ κ' ἐπιστρώψει, τῷ τούτου πρὸ ὃ πεσὼν πὺρ
Φλεχθείη· ὡς πάντες ἐπίστανται ἄσιμα ῥέζειν.

Παρχειμάζων δ' ἐν τῇ Σάμῳ, τὰς νουμηνίας περιπορθούμενος τὰς τῶν οἰκιῶν τῶν δαιμονεστάτων, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλέεται Ἐρεσιώνη, (ὠδήν τινα δ' αὖ καὶ συμπαρῆσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα περιστεφάνωμεν· αὐτὸς μέγα δυναμήσιος,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀναπτύξασθε θύρας· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
Πολλὸς, σιὼ πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ἴσα δ' ἄπεα, μεσὰ μὴν εἴη,
Κυβαίη δ' αἰεὶ χεῖρ κραδόπυρ ἕρπετο μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ σιφεόν δ' ἐπιτηδὲς
Ὑμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κρατιστόστολες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἐξ ὑφαίνοι ἑῶ πλέκτρῳ βεβαυῖα.
Νῦμφαί σοι δύμεν ἐπαύσιος, ὥστε χελιδών.



Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

xxxvii Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Dorienſis, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poetam tantum, qui hominũ peculiares mores in ſuam poeſin trãsferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios cõmemoraſſe. Iam vero carmina eius expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum huiuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitauit, aut quod cum patriis inſtitutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas: tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

In his verſibus de iliis nulla mentio, quibus in ſacrificiis tamen vtebantur ceteri, præter vnam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus vſus ſit,

--- tum ſegmina carnium
Ipſe focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro πέντε, *id eſt, quinque.* xxxviii Atq; hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Ceterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter rectequeratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet ciuitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus.

Ἐνθάδε τὼ ἱερὼ κεφαλὼ κατὰ γᾶφ᾽ καλύ- κὴ φω
ψει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δὲ ὢν Αἰολὶς Ὅμηρος, ἐκ οὔτι Ἴων, ὅτι Δωριεὺς, πῆς τε εἰρημένοις δεδήλωται μοι, καὶ δὴ καὶ τῆσδε τεκμήρεσθαι παρέχει· αὕδεα ποιητὼ τηλικοῦτον εἰκὸς ὄντι τῶν νομίμων τῶν τοῖσδε τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὼ ποιῆσιν, ἢ ὅτι τὰ κάλλιστα ἔξευρόντα ποιέεσθαι, ἢ τὰ ἑωὐτῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν ὃ φθέγδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κείνσ- τε. ἱερηποιέων γὰρ ἢ τὼ κρατίστω ἔξευρὼν ἐ- ποίησεν, ἢ τὼ ἑωὐτῦ πατρίδα προσοίκουσαν. λέ- γει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσάν μὼ πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδλει- σαν,
Μηρούς τ᾽ ἔξέταμον, κατά τε κνίσσῃ ἐκάλυ- ψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ᾽ αὐτῶν δ᾽ ὠμοθέ- τησαν.

ὃ τούτοις γὰρ ὁσφύος θοῦρν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱε- ρὰ χρέονται· μούνατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὃ Αἰο- λικὸν ἔθνος οὐ κρέει ὀσφύι. δηλοῖ δὲ καὶ ὃ τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολὶς ὤν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐ- χρᾶτο,

Καῖε δ᾽ ὅτε σχίζης ὀγέρων, ὅτε δ᾽ αἴθυσσα οἶ- νον
Λείβε· νέοι δὲ παρ᾽ αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ὅτι πέντε ὀβε- λοῦ ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τεσσάρων. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν ἐπ᾽ τῆς ἡμέσιος καὶ τελευτῆς καὶ βίκ δε- δήλωταί μοι. Πρεῖ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ὃν τῶνδ᾽ αἴ τις ὀπίσκεσθόλμος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀ- γαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἐ- κατὸν καὶ τριήκοντα Λέσβος ᾠκίσθη καὶ αἱ πόλεις, πρότερον οὖσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκι- σθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς ἣν καὶ Φρικῶτις καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀ- κτὼ καὶ δέκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυ- μαίων κατῳκίσθη· καὶ ὃ τοῦτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ᾽ οὗ

Condita Cumis Smyrna, quo tempore natus fuit Homerus.

ἀφ' ὃ δὴ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆ Ξέρξεω διαβάσεως, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ὅτι τὰς Ἕλλησας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆ Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι ὃν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῷ δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντα ὀκτώ.

Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis vsq; in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianum bellum annis extitit Homerus.

ΤΕΛΟΣ

τῶν ἐπὶα Μυσῶν Ἡροδότου τῦ Ἁλικαρνασσέως, καὶ ἐξηγήσιος τῆς περὶ Ὁμήρου.

APPEN-

APPENDIX

AD HERODOTVM,

De Legibus & Instítutis tam Persícis quam Ægyptiacis.

Vt ea ex diuersis auctoribus ab H. STEPHANO *fuit adiecta.*

DE PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS, EX DIVERSIS historicis.

EX XENOPHONTE, *Paedia Cyri libro* I.

PRIMA his legibus cura à bono publicó videtur initium sumere Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittentes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitam agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniuste percutiant quenquã, ne adulterium patrent, ne [1] principis imperium detrectent, reliquaque huiusmodi eodem pacto. quod siquid horum transgressus quis fuerit, pœnam in eum statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maxime* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquam vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

Curant autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circumforanei, & horum clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor quarum vna est puerorum, altera puberum, [2] tertia virorum, qui perfectam ætatẽ iam agũt:

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΥΡΟΥ ΒΙΒΛΙΩ Α'.

ΟΙ ΓΕ ΤΟΙ ὃ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἀρχεσθαι τῆς χρηστῆς ἀγωγῆς ἐπιμελόμενοι. οὐ γὰρ ὁμοίως γε ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις, ἀφέσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι ζῆν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπεῖπεῖν ἄρχοντι, καὶ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως. ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπιτίθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προσλαβόντες ὅπως μὴ ἀρχικοὶ μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἐλεύθερα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ δημόσια ἔρχεται πεποίηται· σιτεύεται τε τὰ μὲν ὠνία, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀποθορυβαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν παιδευομένων εὐκοσμίᾳ. διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν τοῖς παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν,

Alias tetr. vide in meis annot.

[1] ὑπεξαιρεῖσθαι

[2] ζημίαν ἐπιτιθέασιν.

[1] Magistratus imp. [2] Tertia eorum qui virilem ætatem attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo post.*

ἄλλο τοῖς ἄνδρ' τὰ ς ατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς ἓξ ἑαυτῶν χώρας ἕκας οι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ὡίκ' αὖ ἑκάστῳ τοῦχωρῇ· πλὴν ὅταν τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται πρὸς τὰ ὅρχεια, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων. οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ὡς μὴ τοσοῦτοι ἀπῇσαν παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ δεδήμευνται) καὶ ὅτι μὲν τοῖς παισὶν ὁμοῦ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν εἰ αὖ δοκοῦσι τοὺς παῖδας βελτίους ποιεῖν, αὖ ἀποδεικνῦσι· ὅτι δὲ τοῖς ἔφηβοις, ὁμοῦ τῶν τελείων ἀνδρῶν εἰ αὖ αὐλοῖς τοὺς ἔφηβους βελτίους δοκοῦσι παρέχειν· ὅτι ὑπὸ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, εἰ αὖ δοκοῦσι τοσοῦτον παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων τεταγμένοι ἡρημένοι οἳ τοσοῦτον ποιοῦσιν ὅπως ἂν αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

Ἃ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ τοσοῦτον τέτακται ποιεῖν, διηγήσομεθα· ὡς μᾶλλον δῆλοι γένωνται ἢ ὅτι μέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, δικαίους, μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ τοσοῦτον ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ τοσοῖς ἀλλήλοις, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα αἰσθηθῶσι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα ἐν τούτῳ, ἐὰν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ δεῖν τοὺς ἀχαρίστους καὶ τοσοῦτον ἥκιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ τοσοῦτον γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἔστε δὲ ὅτι δεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ αἰσχύνη πάρεστιν.

γυμνητικοῖς

Lege ἐδ' ἥκιστα (*vt scribunt mm. ann.*) *vel* ἥκιστα, *neutra partic. praefixa.*

quarta vero eorum qui sunt emeriti. Legeque cautum est vt horum singuli loci suis adsint: pueri, quumprimum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores vero, quum per ocium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At [1] adolescentes cubant etiam in palatiis [2] cum gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requiruntur quidem, nisi antea iussi adesse fuerint. At neque honestum *ducitur* sæpius abesse. Et præsunt cuique harum partium duodecim principes. nam in duodecim tribus Persæ distributi sunt. Ii vero pueris præsunt qui *selecti* ex senioribus eos videantur reddituri quãoptimos: [3] adolescentibus autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ii *sunt præfecti*, quorum illi institutione censeantur quę constituta sunt & à magistratu maximo imperata, maxime præstituri. Electi etiam sunt præsides seniorum: qui præsunt, quo hi quoque suo fungantur officio.

Quæ autem cuiq; ætati imperantur faciunda, enarrabimus, quo dilucidius fiat [4] diligentiamne adhibeant vt ciues sint quamoptimi. Pueri igitur ventitantes ad scholas, iustitiæ discendæ dant operam, aiuntque ita illos huic rei studere quemadmodum apud nos qui *eunt* ad litteras perdiscendas. Eorum autem magistri magnam diei partem consumunt in eorum disceptationibus iudicandis. Habent enim pueri quoque inter sese, quemadmodum viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autẽ norint horum aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animaduertunt quos minus iure accusantes inuenerint. [5] Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod est quidẽ in caussa cur homines mutuo se odio quammaxime insectentur, sed tamen ita vt ne minimum quidem iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quẽcunq; cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſime animaduertunt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos maiorem in modũ negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinẽ vero potissimũ impudentia sequitur.

1 Ephebi *sive*, puberes, *vt paulo ante vertit.* 2 Cum armis quibus exercentur. 3 Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris. 4 *Legit* ἠ ἐπιμ. *at* ἡ ἐπιμέλονται *significat*, Qualem diligentiam adhibeant: 5 *Huius loci sensum inuerterat Philelphus.*

etenim

etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quod vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus. Multum quoque huic rei conducit quod seniores magno studio parere magistratibus intuëtur. Eosdem insuper docent vt & cibi & potus continentiam seruent: ad quos illos admodū adiuuat quòd ante oculos habēt, seniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quam præsides permiserint: quodque non apud matrem vescuntur pueri, sed apud magistrū, quando præsides significarint: feruntque domo pro cibo panem, pro obsonio nasturtium, ad potum vero, siquis sitiat, capedinē, vt ex flumine aquam hauriant. Ad hæc etiam discunt sagittandi & iaculandi artem. Atque ad sextum vsque & septimumdecimum ætatis annum hæc agunt pueri.

καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἀρετὴ τὸ αἰσχρὰ φεύγειν. διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφρονεῖν· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοῖς ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν καθ' ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι * καὶ] τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀποίχεσθαι γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν· σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ᾧ τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἐξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γλυκέως οἱ παῖδες ζῶντα πράττουσιν.

σῖτα μέν, ἄρτους,

Dein vero in [1] puberū numerum exeunt: horum autem puberum talis est vita. Decem enim annos postquam pueritiam egressi fuerint, cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum custodiendæ vrbis gratia, [2] tum ob temperantiæ studium. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus esse. Præstant etiam interdiu præfectis suam operam, sicui eis vsui sint pro republica. Et quum oportuerit, manent omnes ad palatia. Quū vero ad venationem rex exierit (id quod persæpe agit in mense) relinquit custodiæ dimidiū. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxta pharetrā, in vagina [3] mucronem, aut securim, præterea cratem, & [4] pila duo: vt & alterum emittant, & altero, si opus fuerit, cominus vtantur. Ob hanc autem rem publice dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello se ducē eis præstat, & ipse tum venatur, tum vt alii venentur diligentiā adhibet, quod hæc eis verissima videtur meditatio rerum bellicarum. Etenim diluculo assuefacit surgere, frigoraque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & cursus. Necessarium etiam est sagitta bestiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui sæpe necesse est in venatione, vbi ferox aliqua bestia contra sese

Ἐκ παίδων δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δὴ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης. (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα δεῖσθαι τῆς ἐπιμελείας) παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἐάν τι δέωνται, ἐπὶ τὸ κοινόν. καὶ ὅταν μὲν δίῃ, πρόθυμοι μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς θήρᾳ, ἐξάγει τὸν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα μὲν ἐπὶ τῷ φαρέτρᾳ, καὶ σκέλεω κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸν μὲν ἀφιέναι, τῷ δὲ, αἰ δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. ἀφορμὴ δὲ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως αἰεὶ θηρεύωσιν. ὅτι ἀληθῆ δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι). γυμνάζει γὰρ ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεύσαντα θηρίον, καὶ ἀκοντίσαντα ὅπου ἂν προσπίπτῃ, καὶ τὸ ψυχρὸν δὲ πολλάκις διώκειν· θήρεται δὲ τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων

ἐπὶ τοῦ θήραν, τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. ποιεῖ δὲ πόρρω καὶ τόξα καὶ ὅπλα. θηρῶσι. Vers. vlt. quidam libri γυμνάζ. quidā θάλπ. sed θήρασθαι alii multi loci comprobant.

1 *Vel*, epheborum. *Phil. ita*, Dein vero vbi adolescentiam excesserunt, ita rursus degunt. 2 Tum vt temperantiæ studeant. *Vel*, vt temperantiam exerceant. 3 *Vide quod annotatum est in paginam* 579 *de hac voce.* 4 *Vel*, hastas duas: vt & alteram em. & altera, si opus f.

αὐλιζῆται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὄπισθεν φερόμενον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον κύρειν τί σε τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ὅτι τάχιστα τῇ θήρᾳ, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μέν, ὡς ὃ εἰκός, τῶν παίδων, παλλακὴ δὲ ὅμοιον. καὶ θηρεύοντες μέν, οὐκ ἂν ἄριστήσαιεν· ἕως δέ τι δεῖ θηρίου ἕνεκα ὑπομεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι θεραπεύσαι τὴν θήραν, ὃ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τῇ ὑστεραίᾳ αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω ταύτας] τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα· ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δέηται, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ, τι ἂν θηρεύσωσιν· εἰ δὲ μή, ὃ κράμβαμον. εἰ δέ τις αὐτοῖς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κράμβαμον μόνον ἔχωσιν ὀψὸν τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω πῶς μὴ ἡδὺ μάζα καὶ ἅρπες πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. αἱ δὲ αὖ μὴ σὺν ταῖς φυλαῖς ἀσκεῖσθαι μελετῶσαι πάντα ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ ἀσκοῦσι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀσκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται. ὃς ἂν δὲ αἱ τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ αὖ εἰκόταται καὶ δίκαιόταται,] ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον ὃν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσους αὖθις παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς μάλιστα τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἵν' τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ἐποδιώκειν, ἢ ἄλλο δή τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη ἀκμάσωσιν, ὀξέως ἔρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δὲ αἱ ὀξέως ἔλθωσι χρόνου ἐν τῶν ἐφήβων, οὗτοι ἂν πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀκμάζουσιν ὧδε. πρῶτον μέν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ· περὶ δὲ κοινοῦ ὅσα φρονίμων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. ἐὰν δέ που δέησῃ στρατεύεσθαι, πρῶτα

obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere. Quare haud facile in venatione eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationem, prandium habẽt, & id quidem largius, vt par est, quam pueri, sed alioqui simile. Et donec quidem venantur, non prandent: sed siquid opus fuerit aut ferę ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tempus terere in venando, hoc prandio pro cœna vsi, rursũ postridie venãtur ad cœnam vsq; & duos hos dies pro vno supputant, quod vnius diei cibum consumunt. Hoc autẽ faciunt consuescendi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiam in bello, id facere possint. Ac illi quidem qui huius sunt ætatis, obsonium hoc habent quodcunque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quod siquis eos existimat aut vesci iniucunde, quum aliud nihil præter[1] nasturtium addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cum voluptate maza paneque[2] vescuntur in fame, quamque suaue est bibere aquam in siti. At reliquæ tribus quæ *domo* manentes *in venationem non exeunt*, tum alia exercẽt quæ pueri didicerunt, tum vero sagittãdi & iaculandi artem, & de his inter se assidue certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiaq; proposita. in qua autẽ tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimiq; ac maxime fideles, horũ laudatur à ciuibus & honoratur non præsens rector duntaxat, verumetiã illi qui eos in pueritia erudierunt. Et his adolescentibus vtuntur magistratus,[3] sicubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequendos latrones, vel ad alia agenda quæcunque aut virium aut velocitatis sunt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc geruntur.

Sed vbi annos decem absoluerint, euadunt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autem ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam viresque requirunt. Quod si militiæ danda sit opera,

---

1 *Cicero interpretatur rectius*, Nasturtium adhibent ad panem. 2 Vescitur quis inf. 3 Siquid custodia opus habeat,

qui ita

qui ita ſunt inſtituti, arcubus & pilis amplius non vtuntur, ſed enſibus & armis quibus cominus pugnant, ferunt{q} thoraca circa pectora, & in manu ſiniſtra cratem, qualem habentes pinguntur Perſæ: in manu autem dextera [1] gladium aut mucronem. Et ex huiuſmodi viris magiſtratus omnes conſtituuntur, exceptis puerorum magiſtris.

At poſteaquam annos quinque vigintique complerint, agentes hi ætatis annum aliquanto amplius quam quinquageſimum (illorum iam ætatem ingreſſi qui & ſunt & vocantur ſeniores) non etiam in militiam eunt extra ſolum patrium, ſed manentes domi iudicant omnes cauſſas & publicas & priuatas. Iudicant etiam hi [2] cauſſam mortis, iidemque legunt omnes magiſtratus. Quod ſiquis aut in [3] adoleſcentibus aut in viris deliquerit quippiam contra leges, deferunt eum ſinguli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem ſeniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

Verum vt omnis Perſarum reſpub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nũc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Perſæ dicuntur eſſe circiter centum viginti millia hominum. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magiſtratibus: ſed licet omnibus Perſis mittere filios ad publicas iuſtitiæ ſcholas. Verum qui poſſunt [4] filios per ocium alere, eos mittũt ad ſcholas: quibus vero *alendi* non eſt facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magiſtros inſtituti, licentiis inter [5] adoleſcentes eius ætatis opera exercere, aliis vero non licet. Qui rurſus legitima inter adoleſcentes abſoluerint, poſſunt hi inter viros verſari, magiſtratuumque participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adoleſcentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rurſus qui inter perfectæ ætatis viros ſine reprehenſione ſe geſſerint, fiunt ex ordine ſeniorum. Et ita ſeniores hi conſtituuntur qui per omne honeſtatis genus vitam egerint. Et hæc eſt viuendi inſtitutio, qua vtentes, optimos viros ſe fore exiſtimant. Quin hoc etiam tempore teſtimonium durat tum moderati eorum victus, tum etiã

τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ πάλαι, ςρατεύονται, τὰ δὲ ἀγχέμαχα ὅπλα καλοῦσιν, θωρηκά τε περὶ τοῖς ςέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀρ. τερᾷ, οἷόνπερ γεφύροντας οἱ Πέρσας ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίςανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπεισὶ δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀφ' ἡλικίας γενόμενοι, εἴησαν μὲν οὖν οὗτοι πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενέσεως· ἔρχονται δὲ τὸ λοιπὸν εἰς τοὺς γερουσίους ὄντας τε καὶ καλουμένους. οἱ δὲ αὖ γερούσιοι οὔπω ςρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πολίτικα καὶ τὰ ἰδιωτικά. καὶ θανάτου δὲ ὅτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται. καὶ ἐὰν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαςον, καὶ τῶν ἀγόντων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἀκρίνουσιν. ὁ δὲ ἀκριθείς, ἄτιμος ὢν λοιπὸν βίον ἄγει τελῶν.

Ἵνα δὲ σαφέςερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπανήκειν μοι δοκῶ. νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ αὖ δηλωθείη ἂν τὰ περὶ παιδεύσεως. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπολέλαυκε νόμῳ ἀμφὶ καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεςι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοὺς ἄγειν, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδεύθῶσι τοῦδε τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεςιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ δεδιδαγμένοις οὕτως οὐκ ἔξεςιν. οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις ἀφανισθέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεςι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας στρατεύεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῆς μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ ἀφανισθέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις ἀφανισθῶσι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γερούσιοι ἀπὸ πρώτων τῶν καλῶν ἐλήλυθότες καθίςανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρώμενοι βέλτιςοι αὐτοὶ εἶναι. καὶ νῦν ἔτι ἐμμένει μαρτυρεῖα καὶ τῆς μετρίας ἀφελείας αὐτῶν, καὶ τῆ

1 Vertit μάχαιραν *gladium*, & κοπίδα *mucronem*. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcibus ſimiles, queis appetebant belluarum manus. 2 De cauſſis capitalibus. 3 Puberibus. Gr. ephebis. 4 Filios ociantes alere *vel*, in ocio. 5 Puberes. Gr. ephebos. *Sic in ſequent.*

ἐκπονεῖσθαι τὰ δίκαια. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ σίελον ἀποπτύειν καὶ ἀπομύττεσθαι, καὶ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δ' ἔτι καὶ ἰόντα που φανερὸν γίγνεσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἡδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ δίαιτη μετρία ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀπήλισκον, ὥστε ἄλλη τοι ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ καθ' ὅλων Περσῶν ἔχω μοι λέγειν.

laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe item ducitur si quis conspiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborem consumerēt, ita vt ea alio quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ Παιδείας η'.

ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ὅτι ταῖς θύραις πολλῷ μᾶλλον τῶν χειρόνων ἡσυχίαν, ἐπιεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλῷ δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν οὐδὲν οὔτε ὀργῇ θυμῶν κραυγῇ, οὔτε χαίρων ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδίων δὴ αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἶναι καλλὸς ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θήραν ἐξηγεῖτο οἷς ταῦτ' ἀσκεῖν ἔδοξε χρῆναι. ἑαυτῷ ἡγεμὼν καὶ ὅλως ἀρχὴν ἀσκησιν πολεμικῶν εἶ), καὶ ἱππικῆς δ' ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπ' ὄχους τὸ πηδᾶν ταῖς χερσὶν αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, καὶ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἐφίστασθαι ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, καὶ τὸ τοῦ λαμβάνειν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὸ ἐγκράτειαν δ', καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δοκεῖν ἄθλα φέρειν, ὅταν ταῦτα μάλιστα προσπίπτῃ τοῖς κυνηγέταις. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅθεν μοι δοκεῖ οὐκ ἄν ποτε προσῆκειν ἄνδρὶ ἄρχειν ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προσειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι θήρας μὲν ἄγειν οἷς καὶ ἀνάγκη ἦν ἐξηγεῖτο, ὁπότε μὴ μένειν αἰ ἀνάγκαι εἶεν· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία διαφορβόμενα.

Apud eundem, Pædia VIII.

ERGO Cyrus quum talis esset, fecit vt[1] in foribus multa esset deteriorū modestia cedentium melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Insuper etiam animaduertisses illic neminem neq; iracundum cum clamore, neq; gaudentem risu[2] contumelioso: sed si eos vidisses, vere eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntesq; degebant[3] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hanc exercitationem rerum bellicarum esse omnino ratus optimā, equestris autem verissimam. Hæc enim maxime reddit ad equitandum in quibuslibet locis aptos, quod insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maxime habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiundi, & inde etiam honorem affectant. Et hîc etiā maxime familiares[4] affluefaciebat ad cōtinentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assidue faciunt. Quod igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quod ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationesque elaborabat. Etenim ad venationem alios educebat, quando aliqua manendi necessitas non esset: quod si etiam necessitas talis accideret, ipse domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec vero ipse vnquam

1 In aula sua. *vel*, in regia. 2 *Videtur legisse* ὁ γελῶν. *Potest etiam vertī*, Neque gaudentem cum risu contumelioso. *vel*, insolente. 3 In aula. *vel*, in regia. 4 Eos qui è sodalitate erant. *vel*, è sodalitio.

ante-

antequam ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longe ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longe etiam præſtabant qui circa illum verſabãtur, ob exercitationem aſſiduam. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea vero alios quoque & muneribus & magiſtratibus & [1] conſeſſibus & omnibus donabat honoribus, quos maxime intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quo quiſq; Cyro optimus videretur.

Inſuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertiſſe quod non hac re ſolum decere exiſtimabat principes ſubditis præſtare quod iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe vt eos *veluti* præſtigiis quibuſdam deciperent. Itaque [2] elegit ſtolam Medicam & ipſe ferre, [3] & vt familiares ea induerentur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectũ aliquẽ haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clam aliquid ſubiicere poſſint, quo maiores eſſe videantur quam ſunt. Sinebatque vt oculos ſuppingerent coloribus, quo pulchrioribus quam eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quam natura eſſent. Exercuit eos inſuper vt neq; ſpuerent palam, neq; mucũ emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum conuerterentur, perinde quaſi mirarentur nihil. Omnia vero hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent ſubditis contẽptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſẽt, per ſeipſũ tales reddidit exercitatione, & imperiũ in illos gerendo cũ maieſtate: quos vero [4] deſtinabat ad ſeruiendũ, horum neminem incitabat ad exercendos ingenuos labores, neq; vt haberẽt arma permittebat: verũ curabat vt neq; ſine cibo vnquã eſſent, neq; ſine potu, ingenuarũ exercitationũ gratia. Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autem nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comediſſent, ne eſurirent. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quod ſui ipſorum haberet curam, vt indubitato ſemper mancipia forent.

πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταὐτὸ τὸ θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δ' οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὸ ἀεὶ μελέτην. παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώρεαις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φαίνοιτο Κύρῳ.

Καταμανθάνειν δὲ τῶν Κύρου δοκοῦμεν, ὡς ὁ τούτῳ μόνῳ νομίζων χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγητεύειν ᾤετο χρῆναι αὐτούς. στολήν τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινωνοὺς ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ αὕτη συγκρύπτειν ἐδόκει εἴ τις τι ἐν τῷ σώματι ἀσχὲς ἔχοι, καὶ καλλίους καὶ μείζους ὑποδείκνυσθαι τοῖς φορεῖν ταύτην. καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι καὶ ὑποπεπληκότες τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. καὶ ὑποχεῖσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ᾤετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ ἀντείδεσθαι, ὡς βλεπικώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀποπυτόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅλοι θέαν μηδενός, ὡς δοκεῖ, θαυμάζοντες. πολλὰ δὲ τοιαῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δι' ἐσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο χρῆναι δι' ἑαυτῶν, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνοὺς ποιεῖσθαι αὐτούς· οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων οὐδένα παρώρμα, οὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι * ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δ' ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς ποτὲ μὲν πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δ' ὥρα εἴη ἀρίστου, διέμενεν αὐτοὺς ἕως αὖ φαίνοιέν τι, ὡς μὴ βουλιμιῶεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὖ ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ δι' ὑγιαινόντων ἄρξουσιν.

1 Sedibus. *Erant enim alia aliis honoratiores ſedes. vnde alibi* πρωτοκάθεδρον ἔδρων *dicit.* 2 In animum induxit Itoi. 3 Et vt ſodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos ſodalitium erat. 4 Præparabat, *aut* comparabat. *vel*, aptos reddebat.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς βιβλίου.

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

ΟΤΙ μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη μὲν γὰρ πρὸς ἕω τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ οὖσα μία γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτὸν παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἄρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, αὐθὶς μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, αὖθις δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίστατο, πρῶτα δ' ὅπου ὁ χείριστος ἐτρέπετο.

Ὡς δὲ ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεῖς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ἄρχοις ὀμόσαντες, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτῳ δόξαν εἶχον, οὐδεὶ αὖ εἰς ἀπιστίᾳ ὅτῳ ἄν ὦσπερ οὐδὲ νῦν πίστις ἔνι οὐδὲ εἰς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαι ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ὅτῳ ἄν ὦσαν δῶ οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβαίντων στρατηγοί· νῦν δὲ διὰ τὴν πρόσθεν αὐτῶν δόξαν πίστις ἔνι, συνελείσαντες ἑαυτούς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. καὶ νῦν δὲ καὶ ὧν τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴτις ἢ ἐθελοντὴς ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἐξεργάσειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· νῦν δὲ καὶ ὧν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὸν γυναῖκα καὶ καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους τῷδε τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τις μεγίστους ὅρκους ὀμόσας, βασιλεῖ δόξῃ τι συμφορὸν ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεγεραιόμενοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἄδικος τετραμμένοι εἰσίν. οἱ ποῖοί τινες γὰρ αὖ οἱ περὶ τάττωσι, ὡς ὅτι πλεῖστα τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ὅτι τὸ πολὺ γίγνονται.

Qvod pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omnium Asiæ, Cyri fuerit regnum, ipsum de se testimoniū præbet. Terminos enim habuit ad orientem mare rubrū, ad septētriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & Ægyptum, ad meridiem Æthiopiam. Id autem imperium quū tanta esset magnitudine, [1] vna Cyri sententia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æque ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrem venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuo ipsi filii inter se dissedere, eōtinuoque vrbes ac gentes defecere, sicque in deterius omnia versa sunt.

Quod autem vera à me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurandum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissent, constantissime [2] obseruare solitos. Quod si tales nō fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidē credidisset eis: quēadmodum nunc nemo amplius credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui vna cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorum tradiderunt, & ad regē ducti obtruncati fuerunt. [3] Multi etiam eorū barbarorū qui vna militarant, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiam his in rebus nunc sunt deteriores. Antea enim siquis aut periculum subiisset pro rege, aut vrbem gentemve [4] in seruitutem redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egisset, hi erant qui in honore habebantur: at nunc, etiam siquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorumque filiis obsidibus apud Ægyptium relictis, maximumque iusiurandum transgressus, videatur aliquid emolumenti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorātur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustitiā versi sunt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiā qui sub ipsis sunt, vtplurimum euadūt.

1 *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub. 2 Obseruare *quod polliciti essent* sol. 3 *Sequitur ex parte lectionem marginis adscriptam. Aliter sonat*, Multo etiam quam hi nunc sunt deteriores. 4 In potestatem *eius* redeg. *Vel*, *eius* imperio adiunxisset.

Hinc

Hinc igitur factum est vt omne fas magis contemnant quam antea. Iam vero circa pecunias hoc modo sunt iniquiores. non enim eos solum qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniuste, comprehensos cogunt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui videntur esse ditissimi, quam qui multa iniuste admiserunt, in metu sint: adeo vt neque [1] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeant se adiungere exercitui regio. Igitur quicunq; bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunq; velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniustitiam erga homines. Mentes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quam antiquitus.

Quod autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consuerant, nunc item hoc exponam. Lex enim erat apud eos neque spuere, neq; emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, nõ quia parcerent corporis humori, sed quod vellẽt per labores ac sudorẽ reddere corpora solidiora.) hoc vero tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutũ se laboribus exercendi [2] desiit. Quinetiam antea erat Persis lege cautum comedere semel, quò toto die vterentur & circa res gerẽdas & circa labores: hac vero tẽpestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipientes ab eo tempore quo illi qui summo mane prandent, ad illorum vsque tempus comedere potareque pergunt qui lectum tardissime petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [3] vrcei importarentur in sympo sia: quippe qui putabant, si non nimis potarent, minus corpora mentesque labefactari: hac vero tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tantum bibunt vt non importent, sed ipsi exportentur, quũ nequeant amplius [4] erecti egredi. Iam vero & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palam facerent: nunc autem ab iis abstinere, adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minime sit mirandum quod à rebus necessariis abstineant.

ἀθεμιτότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγόνασι. εἰς γεμιὼ χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον τοὺς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τὰς σφῶν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς σφῶν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε σφῶν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, σφῶν γε ἀθεμίτως εἰς βασιλικὰς στρατείας θορύβου. τοιγαροῦν, ὅσπερ καὶ πολεμῇ αὐλῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως δὴ βούλονται, ἀφ' ὧν σφεῖς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, σφεῖς δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῇ πόλει χείρους νῦν ἢ ὃ πάλαι ἦσαν.

Ὡς δὲ σφῶν τὰ σώματα ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν ἀποδείξω. νόμιμον γὰρ ἦν ἐν αὐλῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ σώματος ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι ἀφ' πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ ὃ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι ἀφανίζει, ὃ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὲν πρόσθεν μὲν ἐν αὐλῖς μιοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῶντο καὶ ἐς ταῖς πράξεις καὶ εἰς ὃ ἀφανίζεσθαι· νῦν γεμιὼ ὃ μὲν μιοσιτεῖν ἔτι ἀφανίζει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἐώθασι περὶ τὰ ἀλφιτα ἀρίστου ὄντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες ἀφίκνουσιν ἔς τε περὶ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι. ἐν δὲ αὐλῖς νόμιμον μηδὲ πρόχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δῆλον ὅτι νομίζοντες ὃ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον αἰ καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ ὃ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι αἰ ἀφανίζει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπεισελαὶ μηκέτι δυνάμενοι ὀρθοῦσθαι ὀξέως. ἀλλὰ μὲν κἀκεῖνο ἐν αὐλῖς ἐπιχώριον, ὃ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν ἀφ' ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανερούς εἶ· νῦν δὴ αἰ ὃ μὲν πύτων ἀπέχεσθαι ἔτι ἀφανίζει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδὲ αἰ ἔλῃ θαυμάσαι ὃ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

1 *Vel*, in potestatem venire. 2 Nusquam in vsu est. 3 *Vel*, amphoræ. *quia vrcei vasa sunt aquaria potius quam vinaria.*
4 Erecto corpore. *vel*, recto corpore.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι θήρας τοσάδε μὲν τοσαυτάκις ἐξήεσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥπτοντο τοῦ οἴνου ἐγίγνοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξήεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ὅτι τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵπερ Φιλόπονοι ἐνομίζοντο καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ περὶ παίδων τὸ μὲν παιδεύεσθαι ὅτι τοῖς δικαίοις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἴέναι ὅπου αἰδοφανόμενοι δίδοκιμοῖεν.

Καὶ ὅπου γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ τοτὲ μὲν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πρωτάπασιν ἀνέφερεσθαι. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι αἰ πλεῖον διαδιῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυναμένας οἱ παῖδες τοτὲ μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νυνὶ δὲ ἔοικασι τοῦτα διδασκόμενοι, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακὰ ποιῶσιν. ἐν ἁπάσῃ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ ἅττε ἀποθνήσκουσιν, ἅττε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νυνὶ ἢ ἐπὶ Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐκ Περσῶν καρτερείαν προσορῶσιν ἀποβεβλημένην, τὰ δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζοντας. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ τοῖσδε μὲν τὰς κλίνας οὐ μόνον ἐκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐνίοτε ταπήτων πλέασιν, ὅπως μὴ αὐτερείδῃ ὁ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπητες. καὶ μὴν τὰ σκεύη ὅτι τραπέζαι, ὅσα τε πρόσθεν ἦν, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἐν γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὐδ' αἱ τῶν δένδρων οὐδ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς αἰθέριοι μηχανώμενοι αὐτοῖς παρέχονται.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erāt familiares, redditi sunt [1] vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipsi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius siqui laboris studiosi atque industrii vna cum suis equitibus venarentur, aperte iis inuidebant, & vt seipsis meliores oderant. Præterea puerorum institutio [2] pro foribus adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinent, extincta est, quoniam eo non eunt vbi specimen edendo gloriam consequantur.

Et cū pueri quum illic antea lites audirent secundū ius & æquū diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrariū versum est: quoniā certo vidēt eos vincere *causſam* vtri plus dederint. Præterea eorū vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quo vtilibus vterentur, & à pernicioſis abstinerent: nunc vero videntur hæc discere quo mala quamplurima perpetrent. Nusquam igitur plures quam illic, neq; moriuntur, neq; interficiūtur venenis.

Quinetiam multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quā Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorum vero stola atq; mollitie: sed hoc tempore Persicam constantiam æquo animo vident extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruant. Declarare autem volo eorum quoque mollem & delicatam vitam. Illis enim primum nō satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedāt. Insuper opere pistorio quę conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidem: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme non satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manibus chirothecas villosas habent, & digitalia. At vero æstate contenti non sunt neque arborum neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur.

1 *Sonant Gr. verba*, Ita vino dediti vt ei succumberent. 2 In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Iam

Iam vero & pocula si quãplurima habeant, hoc ornamento gloriantur: verum si iniustis artibus cõparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atque antea patrius eis mos erat [1]ne conspicerentur proficisci pedites, non alius cuiusquam rei gratia, quam vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quam super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt moliter sedendi.

In iis vero quæ ad bellum pertinent, annon merito nũc [2] sunt omnino deteriores quam antea? Quibus superiore tempore patrium erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militandum esset, pro regione stipendiarios esse: nunc vero qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorumq; artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensã apponũt, & qui è mensa tollunt, & qui dormitum agunt, & qui à somno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniũt infricantque, aliaque decenter componunt: hosce omnes ii qui proceres sunt, equites faciunt, quo sub se stipendium mereant. Multitudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellum vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vsuuenirunt. nam in eorum regione hostes facilius commorantur quam amici. Cyrus enim quum ferentarios amouisset, thoracibus autem & eos & equos armasset, & pilum vnum cuiq; dedisset in manum, cominus pugnam gerebat: sed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque congredientes cominus prœliantur. Atque pedites habent quidem ipsi crates & copides & secures (quemadmodum Cyri temporibus) quum sunt pugnaturi, sed cominus congredi nehi quidem volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtũtur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificasset honoribus strenuosque reddidisset, habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autem huius temporis quum ne norint quidem eos qui præsunt curribus, censent fore vt inexercitatos similes exercitatis habeant. Et hi prosiliunt quidem, sed priusquam fuerint inter hostes, alii è curribus vltro excidunt, alii exiliunt: quo fit vt

καὶ μὲν ὁπλίσεις ἐν μὲν ὡς πλείστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἐν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ἡ μεμηχανημένα, ὀδὲν τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ νῦξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ τοῦδε μὲν ἐν ὑπῆρχεν αὐτοῖς μὴ οὐχ ἁθροίζεσθαι πεζῇ πορευομένους, ὁκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικώτατοι γίγνεσθαι· νῦν δ' ἁρμάτων πλείω ἔχουσιν ὑπὲρ τῶν ἵππων ἢ ὑπὲρ τῶν οἰνῶν. οὐ γὰρ δ' ἱππείας ἔχουσιν ὡς τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ἐπιμελοῦνται. ἐπιμέλ.

Τὰ δὲ πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τοῦ πάντων χείρους ἢ τοῦδέν εἰσιν; εἰς ὃ μὲν τοῦ παρελθόντος χρόνου ὑπῆρχεν, ὅτε ἐμίσθουν,] ὑπῆρχε τοῖς μὲν τὴν γῆν ἔχουσι, ἀπὸ ταύτης ἱππάζεσθαι παρέχεσθαι, εἰ δέοι καὶ ἐστρατεύοντο· τοῖς δὲ φερνοφόροις, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, τοῦτο τῆς χώρας μισθοφόρους εἶναι. νῦν δὲ τοῖς τε θυρωροῖς καὶ τοῖς σιτοποιοῖς, καὶ τοῖς ὀψοποιοῖς, καὶ οἰνοχόοις, καὶ λουτροχόοις, καὶ στεφανηπλόκοις καὶ ἀναμερυνῶσι, καὶ καταχυτὰς καὶ ἀνιστᾶσι, καὶ τοῖς κοσμοῦσι οἵ τε ἱππουργοῦσι καὶ συντείνουσιν αὐτοὺς, καὶ τἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάμενοι πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. πλῆθος μὲν δὴ καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε ὀδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· ἐν τῇ χώρᾳ γὰρ αὐτῶν μᾶλλον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι διατρέφονται. ἐν φίλοις ἐν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποστήσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόσε τῷ μάχῃ ἐπορεύετο. νῦν δ' οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας σφισὶν ἰόντες μάχονται. καὶ οἱ πέζοι ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τῇ μάχῃ δὲ πολὺ μᾶλλον εἰς χεῖρας δ' ἰέναι οὐδὲ οὐ πω ἐθέλουσιν. ὀδὲ γε τοῖς ἁρματοφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποίησατο. ὁ μὲν γὰρ, πομπεύσας αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δ' νῦν, ὀδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, οἵονται σοφίσιν ὁμοίους τοὺς δυνασκήτους τοῖς γυμνικοῖς ἔσεσθαι. οἱ δ' ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δὲ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, ἐκόντες ἐκ πίπτουσιν, οἱ δὲ ἐξάλλονται· ὥστε

1 Non conspici pedibus iter facientes; non al. à *Interl.* dicendi sunt. *vel*, dici possunt.

αὖθ' ἱππάχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοῖς φίλοις ἢ τοῖς πολεμίοις ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμικὰ ἐπιτήδεια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὖθ' τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, ὥστε ὅτου ἀλλήλοις πολεμοῦσιν, ὥστε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς αἴτιοι ἐφιᾶσιν· ἀλλὰ καὶ τοῖς τούτοις ἐγνώκασι μετ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

ἔτι αὖ ποτε

ἀπεργάσασθαι. φημὶ

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεδέμην ἀπειργάσθαί μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ αἰσχιστέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ τοτὲ πρόσθεν ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταῦτα ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

αἰσχιστέρους

iugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quam hostes afficiant. Quoniam vero ipsi quoque cognoscũt qualia ad bellum adminicula habeant, animo ad id remisso sunt: nemoq; amplius sine Græcis ad bellum se accingit, neque quum inuicem belligerant, neq; quum Græci agunt contra eos exercitum, sed etiam aduersus hosce statuerunt cum Græcis bellum gerere.

Et ego quidem quæ pollicitus sum, ea me præstitisse arbitror. Dico enim, Persas atque Persarum socios, & magis impios aduersus deos, & magis nefarios erga necessarios, & iniustiores erga alios, & ignauiores ad bellum, hoc tempore quam antea redditos fuisse. Quod si quis secus atque ego sentiat, is eorum opera considerãs, ea testimonio suo verba mea comprobare comperiet.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Apud eundem Xenophontem, in eiusdem Pædiæ libro V.

Pag. 72, mea edit.

Ἐπὶ δεῖπνον γὰρ βρώματι δεῖ πόματι Πέρσης αἰὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν αἰσχρεπλεγμένος καταφαὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ τοιοῦτον ἄφρ αὐτὸν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὄν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, ἅμα δὲ μὴ ταράττεσθαι ὅτι τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν ὃ δέον, οὕτω καὶ ἐμφρονοῦντα τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. ὃ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐλοῖς κωμικοῖς καὶ θηλυδρίας δοκεῖ εἶναι.

ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐλοῖς κωμικοῖς καὶ θηλυδρίας δοκεῖ εἶναι.

IN nullo enim neq; esculento neque potulento vir Perses, ex iis qui bene instituti sunt, neque oculis commotus appareat,[1] neq; rapina, neq; mente, quo minus eadem prospiciat quæ si in cibo non esset: sed quemadmodum equestres, quoniam in equis non turbantur, possint simul dum equitant & videre & audire & dicere quod sit opus: sic item illi inter epulas existimant oportere & prudentes apparere & moderatos. At moueri esculentis & potulentis, videtur iis esse[2] porcinum admodum & immane.

Vide & quæ hunc locum proxime sequuntur, nec non quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda sunt quæ supra, pag. videlicet 177, *legisti* de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obsonium vero, nasturtium: ad potum autem, siquis eorum sitiret, vas fictile quod cothona vocabant, vt in id è flumine posset haurire. *Atque his addenda sunt & quæ de puberibus, siue adolescentibus (Græce ephebis) paulo post dicuntur*, quidquid venando ceperint, id eorum obsonium esse: sin nihil ceperint, non aliud obsonium habere quam nasturtium. *Ideo autem conferendi sunt hi loci cum illo libri V, vt consideremus quantum profit à teneris assuescere. Nam temperanter in ipsa etiam senectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis sumentibus scribat. Tenuis autem victus vestitusque vilis Persarum mentionem facit Xenophon non in iis solum quæ ex collata iam fuerunt, sed in hoc etiam libri primi eiusdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuisti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum vestitu antitheſin*, Apud Persas autem qui in patria manent, hoc etiam sæculo & vestimenta sunt viliora, & victus magis est tenuis. *Necnon aliquanto post Cyrus auo suo Astyagi dicit*, Sed longe simplicior apud nos ac rectior est ad se explendum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eodem studeatis peruenire quo nos, per multos circuitus ac ambages sursum deorsum errantes, vix tandem eo peruenitis quo nos iamdudum veneramus. *Sed hanc Persarum laudem multum minuit iste libri septimi eiusdem operis locus, vbi de Cyro dicitur*, Quum igitur sciret, Persas, qui domi manerent, vitam agere durissimam propter inopiam, & laboriosissimam, tum propter regionis suæ asperitatem, tum quod opus faciendo victum sibi quærunt: hos potissimum existimauit libenter apud se victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quod regionis*

1 *Id est*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam commotionem præ se ferat, quominus eadem prosp. 2 *Legit* σύικὸν (*vt habes in marg.*) *quod & suillum reddi potest: at* κωμικὸν *est* caninum. *Vox autem* θηριώδης *quam vertit* immane, *sonat potius hic* ferinum, *vel*, belluinum.

natura

natura ad tenuem illum victum eos adigere dici posſit. Sed ex iis quæ alibi ſcribuntur, coniicere eſt, inſtitutionem bonam non ſolum hoc addidiſſe vt boni conſulerent hanc victus tenuitatem, aut ſaltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν διαιταν dicit) ſed etiam effeciſſe vt vellent & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas manſiſſe, in eo illo primi libri loco teſtatur. Videndum tamen quomodo cum hoc conuenire loco poſsit ille libri octaui, vbi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis maioribus degenerasſent) Nam quum antea ſancitum eſſet, (vel lege cautum, niſi & more receptum reddi poteſt) vt neque ſpuerent, neque emungerent. (manifeſtum eſt autem ipſos non ideo ſanxiſſe vt humori corporis parcerent, ſed quod vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidem adhuc manet, vt non ſpuant, nec ſeſe emungant, at ſe laboribus exercere, nuſquam in vſu eſt. Quomodo enim Xenophontis etiam ſæculo permanebant hæc duo, non ſpuere, neque ſe emungere, id vero per quod hæc vitabant (quæ alioqui vix poſſe vitari videntur) vt ipſe in illo altero loco ſcribit, iam abolenerat?

Sed, hanc quæſtionem aliis ſoluendam relinquens, ad eos tranſeo locos qui contra Perſicum luxum, & quidem in regibus nominatim, deſcribunt. Meminiſſe autem hic oportet horum circa finem libri VIII *verborum,* ὁποῖοι πνὲς γὰρ αὖ οἱ πρεσβύται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ὅλη τὴ πολιτείᾳ. *id eſt,* QVALES *enim fuerint qui aliis præſunt, tales ſunt plerunq; & illi qui eorum ſubiecti ſunt imperio. Idem vero & ante Xenophontem dictum fuerat, & poſt Xenophontem etiam dictum fuit: & quidem a nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna eſt autem conuenientia inter illum locum, & iſtum qui eodem in libro legitur, pagina a principio tertia,* QVVM *enim vident homines, eum cui maxime licet inſolenter agere, modeſte ſe gerere, tanto magis ii qui ſunt inferiores vllam ſuam inſolentiam minime exſtare volunt. Adiungendum etiam quod aliquanto poſt ſequitur, de ipſo Cyro,*

Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiuſdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὲν ὁ θηρεύτης βελτ. *&c.*

Ex oratione de Ageſilao.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

HABET enim rex Perſarum qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui ſuauis illi ſit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus ſuauiter veſcatur: at vero Ageſilaus, quod labori deditus eſſet, quidquid aderat iucunde bibebat, & quidquid nactus erat, iucunde edebat. ad ſomnum autem ſuauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non ſolum dum hæc faceret lætabatur, ſed etiam exultabat quoties conſideraret ſe quidem mediis in voluptatibus verſari: at barbarum illum *regem* videret, ſi quidem abſque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea ſecum trahere quæ delectationem ſint allatura.

Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαι γῆ προσέρχονται, μὰς δύοντες τί αὖ ἡδέως πίοι, μυείοι δὲ τεχνῶνται τί αὖ ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδαρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅτε ὢν φιλόπονος εἰς, πρῶ μὲν ὃ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πρῶ δ' ὃ συνετυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δ' ὃ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον πράττων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς ἡδοναῖς ἀναστρέφοιτο· ὃν δ' ἐβάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ πάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. *Pag. 390, mea edit.*

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Ageſilaus & rex Perſarum inter ſe comparantur: atque hoc inter cetera, quod ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretioſiſſima, apud ſe congeſta habere niteretur: exiſtimans, ſi maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in poteſtatem ſuam redigeret: at vero Ageſilaus domum ſuam contra inſtituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argenti que coacernationem quod attinet, eſſe & hoc veriſimile ad fouendum etiam ſuum luxum illam congerere conatum eſſe: quamuis aliam cauſſam afferat. Ceterum cum illis verbis,* μυείοι δ' τυχόντες τί αὖ ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuiſti pag. 584, ex alio loco* Ἐμοὶ τὰ παρόμενα δὴ περίεσται, ὅσα τις προσθεν εὗρηκε, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῆκται, ἀλλά τι καὶ καινὸν δύναμαι αὐτῶν. Ἐγὼ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτημαι. *Verum hoc in loco (qui non procul abeſt à fine libri octaui & vltimi Paed.) non tantum de Perſarum regibus, ſed de vniuerſa Perſarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà ſtudiũ rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidẽ hanc præponens) in Perſarum rege cõmendat: quum alibi rei militaris ſtudiũ in certo quopiã rege, videlicet Cyro, cõmendaſſet: & quidẽ venationis exercitio ad res bellicas, & maxime ad artẽ equeſtrẽ, eos præparari dixiſſet, vt videre eſt inter illa quæ è lib. Paed. 8. deprompta dedi, p. 580. Verum ibi poſtquã hæc & alia quedã

eodem pertinentia ſcripſit, & tandem locum illum his verbis clauſit, καὶ τὼ ἐγκράτειαν ᾖ, καὶ πόνως & ψύχη καὶ θάλπη & λιμοῦ & δίψος δωιάζας φέρειν, ὁπόταν δὲ μάλιστα προσήκῃ τὰς κοινωνίας. *id eſt,* Atque hîc maxime aſſuefaciebat ſodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æſtus, quinetiam famem & ſitim tolerare poſſent. *Vbi (inquam) ita locum illum clauſit, adiicit,* & νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς & οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδευόντων ἐξαπίνης. *id eſt,* Atque hoc etiam ſæculo tum rex, tum qui circa regem ſunt, hęc aſſidue faciunt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα, *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at* κοινώνων *appellatio eam minime admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hic etiam maxime familiares aſſuefaciebat ad continentiam. *Exiſtimo autem reddi debere hic, ſicut & alibi,* ſodalitia, *vel,* eos qui è ſodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* & ἡ ἐγκράτειαν ᾖ, *&c. aſſerri & hanc lectionem,* & περὶς ἐγκράτειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* & ἡ ἐγκράτειαν ᾖ, & περὶς πόνες, & ψύχη & θάλπη, & περὶ τὸ λιμὸν & δίψος δωιάζας φέρειν. *Verum ex duabus vnam faciens, libenter ita ſcriberem,* & περὶς ἐγκράτειαν ᾖ, & πόνως, & ψύχη & θάλπη, & περὶς τὸ λιμὸν & δ. *Alioqui, noſtram retinendo ſcripturam, ſaltem ſcribendum eſſet,* & τὸ ψύχη & θάλπη & λ. & δ. δωιάζας φέρειν. *Ad illum (inquam) locum tranſeo vbi ſtudium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Œconomico, pag. 482. meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter ſe colloquuntur:*

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις * τέχναις] συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; σκέψιν γάρ φασιν, ὃν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίᾳ τε καὶ τῷ πολεμικῷ τέχνῃ, τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, τοῖς βλέπουσι δῆλον ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας τὴν σπουδὴν ἐπιμελεῖσθαι; Ὧδ' αὖ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σπουδὴν ἐπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ὃς ὁπόσων πυρ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέτταχε τῶν ἀρχόντων ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γεροφόρους, οἵπερ τῶν τε ἄνω αὐτὸν ἐρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ, ἢν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀμύνουσι τὴν χώραν. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τῷ μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πόλεις ἅμα συνάγων, πλὴν τοῖς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τισὶ μὲν ἀμφὶ τῷ αὐτῷ εἶκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοῖς δ' ἔτι πόρρω ἀποικοῦσιν, ὅτι οἷς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ εἰ μὲν αὖ φαίνονται τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtendum cenſes? Num (inquit Socrates) regem Perſarum imitari verebimur? Illum quidẽ ferunt inter pulcherrima maximeq; neceſſaria ſtudia agriculturam artemque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque ſtudioſe [1] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ? Cui Socrates, [2] Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſiquid ſit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas ſtrenue curare, & diligenter adminiſtrare: quod ex quot-quot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, funditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [3] regere poſſint quibus præſunt, quique ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [4] cuſtodes in arcibus alere conſueuit: & cuſtodibus quidem alimentum ſuggerit huic ab eo muneri præfectus. rex autem per ſingulos annos omnes præter eos qui cuſtodiunt arces, eo cogens quo vocatur conciliũ, recenſet qui ſtipendia merent, atque alios quos in armis eſſe iuſſit. [5] Qui non ita procul à regia diſtant, ad eos ipſe inſpectionis cauſſa proficiſcitur: qui longius incolunt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res ſociorum inſpiciant. Cuſtodum præfectos, & chiliarchos, (*id eſt, qui mille viros ducunt,*) & ſatrapas, ſi

1 Gr. συνεπιμελεῖσθαι. *id eſt,* Vna *vel* ſimul curare. *q. d. Vna cum rei militaris ſtudio agriculturæ quoque ſtudioſum eſſe.* 2 Hunc in modũ diſpicientes, ô Cr. fort. animaduertere poſſimus an aliquam eius quoque curam gerat. 3 *Verbum* κρατεῖν *cum genitiuo ſign.* vincere. *Ac videtur hoc velle,* Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioqui ſi huius cum genit. conſtructionis habenda non eſſet ratio,* κρατεῖν *vel terere.* In officio continere, *vt iam olim admonui.* 4 *vel,* præſidiarios. 5 Et eos quidem qui ſunt circa ea loca in quibus habitat, ipſemet inſpicit: at procul diſſitos fidis hominibus inſpiciendos mandat.

imperatum

imperatum sibi militum numerum expleant, atque lectos egregioſque viros equis & armis pulcre inſtructos exhibeant,& honoribus auget, & donis ingentibus ditat:[1] quos autem magiſtratus duceſque reperit aut ſegnes aut auaros, & quæſtus auidos, acerbe caſtigat, & abire magiſtratu iubet: alios qui res gerant,conſtituens. Hæc quum faciat, illum ſine vlla dubitatione rerum bellicarũ ſtudioſum eſſe arbitramur. Præterea quantam poteſt regni ſui partem percurrens inſpicit ipſe, ac veluti cenſor in iudicium morum vocat: quod reliquum eſt, inſpiciunt viri fideles ab eo miſſi. Porro quos præſides regionem populo frequentem, terram excultam, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præſtare cognoſcit, his aliam regionem addit, donis ornat, ſedibus honorificis præmii cauſſa donat: quibus autem videt ocioſam incultamq; terram, & hominibus infrequentem,ſiue iſtud[2] crudelitate,ſiue inſolentia, ſiue negligentia factũ ſit, illos caſtigat,imperio priuat,& aliis magiſtratibus conſtitutis abiicit. Hæc quũ gerit, cenſen' curare eum minus quî terra à cultoribus exercebitur, quam quî tuto à præſidiis cuſtodietur?

ὃν ἀριθμὸν ὃν τεταγμένον ἐκπλεῖν ἔχοντες, καὶ τούτοις δοκίμοις ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν εἰς ἀρχὰς καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δωρεαῖς μεγάλοις κατακλυτίζει· οὓς δ' ἂν ὄψηται τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φορολογιῶν, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπιμελησομένους καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀμαφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι. ἐπὶ ὁπόσον μὲν τὴν χώραν διελαύνων ἐφορᾷ αὐτός, καὶ δοκιμάζει, ὁπόσον ὃ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάηται τῶν ἀρχόντων σωματικωμένους τε τὴν χώραν παρεχομένους, καὶ ἐργαζομένην οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἄλλην τοῖς πᾶσι, καὶ δωρεαῖς κοσμῶν, καὶ ἔδραις ἐντίμοις γεραίρει· εἰς δὲ ὃν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγανθρωπον, ἢ διὰ χαλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους ὃ κολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἀρχοντας ἄλλους καθίστησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἡ γῆ ὡς ἐργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ ὅπως ὡς φυλαχθήσεται ὑπὸ τῶν φορυρόντων;

Legoin annot. δοκίμοις

Phil. legisse videtur τῶν ἀρχόντων ἢ τὴν φορυρὰν κατα μελοῦντας ἢ κατακερδ. καὶ αἰαμφιβόλως

καὶ ἐπιμελεῖσθαι

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ITAQVE[3] etiam de moribus Perſarum etſi permulti dixerunt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Perſæ nec ſtatuas, nec aras erigũt: ſacrificant in loco excelſo. cœlum eſſe Iouem putant: colunt & Solem, quẽ Mithram vocant: item Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hoſtiam ſtatuunt. Vbi magus,[4] qui ſacrificium enarrat, carnes in portiones diſtribuit, ſua quiſq; accepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deum nihil velle, præter hoſtiæ animam: quidã tamen (vt fertur) omenti partem igni imponunt. Præcipue igni & aquæ ſacrificant, igni arida ligna imponentes adẽpto cortice, & aruina ſuperiniecta: deinde

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε' βιβλίῳ.

ΔΙΑ τοῦτο οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, καὶ ἄλλοις πλείοσι· περὶ ὧν εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ καιρία καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· φασὶ δὲ τὸν ὑψηλῷ τόπῳ, ὃν οὐρανὸν καλοῦμεν Δία· πρῶτοι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν· καὶ Σελήνην, καὶ Ἀφροδίτην, καὶ πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ἀνέμους, καὶ ὕδωρ. θύουσι δὲ καθαρῷ τόπῳ, κατευξάμενοι καὶ ᾠδὰς ησάμενοι ὃ ἱερεῖον ἐξεμεμύον. μελίσαντος γὰρ τὰ κρέα, καὶ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπομεμαντες μέρος· τὴν ψυχὴν φασὶ τὴν ἱερείαν δίκαζε τὸν θεὸν, μόνα γὰρ ὠφελεῖν· ὅλως δὲ τὸ θυσιάζειν μικρὸν πρόσθεν, ὡς λέγουσί τινες, ἐπὶ τὸ πῦρ. ἐπιφερόντων δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ προσπήγνυντες ξηρὰ ξύλα, τὰ λέπους χωρὶς, παμέλει ἐπιπήγνυντες αὐαθέν· εἶθ'

Male in Ald. & πυξαμένοι π.

1 *Illam lect. ſequitur quam ex aduerſo notaui: at noſtram ſequendo, ita hunc locum reddo*, At quos præfectos vel negligere eos qui cuſtodibus [*vel* præſidiariis] præſunt, vel quæſtum ſuum facere compererit, de iis graues pœnas ſumit, & illis magiſtratu ſubmotis, alios curatores ſubſtituit. 2 Aſperitate *vel*, acerbitate. 3 Ideo inſtituta Perſica his & Medis eadem, necnon aliis compluribus. De quibus dixerunt quidẽ multi, ſed tamen dicenda & nobis quæ in rem ſunt. *Vel*, quæ præcipua ſunt. 4 *Malim*, Qui ſacrificio faciendo præeſt.

καὶ ὀπίσω· ὑφάπτουσι, ἔλαιον καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τὸν δὲ φυσήσαντα, ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντα, ἢ βόλβιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι πότιμόν τι ὅπου λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ποιοῦσι, καὶ σφάττοντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἵματι χθεῖν, ὡς τοῦτο μιαίνοντες· εἶτ' ὅπου μυρρίνην ἢ δάφνην λαβόντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ μάγοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἀποσπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τοὔδαφος· ἂς δ' ἐπῳδὰς ποιοῦνται πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμιον κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (τὸ γὰρ μέγιστον τῶν μάγων φῦλον, οἱ τὴν Πύραθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινι, ὡς αὖ ὑπέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραθεῖα, σηκοί τινες ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμὸς, ἐφ' ᾧ πολλὴ τέφρα καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπᾴδουσιν ὥραν σχεδόν τι, πρὸ τοῦ πυρὸς τοῦ διὰ μέσου τῶν ῥάβδων ἔχοντες, πίλοις λευκοῖς περικείμενοι πίλους, καὶ δησίμας ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς παρειαγωγίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὀμανοῦ ἱεροῖς νενόμισται· τούτων ἢ σηκοί εἰσι, καὶ ξόανον τῆς Ὀμανοῦ πομπεύει.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἑφεξῆς. εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐροῦσιν, οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσι, οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι μυσαρῶν· ὅτῳ δ' ἂν θύσωσι θεῷ, τοιούτῳ τῷ σπουδὴ ἔχονται. βασιλεύονται δ' ἐκ τοῦ τῶν ἀπὸ γένους· ὁ δ' ἀπειθῶν, ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γαμοῦσι δὲ πολλάς, ἐπὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλείους πολυτεκνίας χάριν. πᾶσι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ γὰρ τρεφόμενα μέχρι τῶν τεττάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. οἱ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐαρινοῦ ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· παρέρχεται δ' ὅπου τὸ θάλαμον προφαγὼν μῆλον, ἢ καμήλου μυελὸν, ἄλλο δ' οὐδέν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἀπὸ γὰρ πέντε ἐτῶν ἕως τεσσάρων καὶ εἴκοσι, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππάζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται, οἱ καὶ τοὺς μυθώδεις περὶ θεῶν συμ-

de infuso oleo, succendunt,[1] non inspirantes, sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnumve in ignem iniicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobem faciunt: ibiq; hostiam iugulant, cauentes ne quid proximæ aquæ sanguine contingatur: sic enim omnia pollutum in: postea carnibus myrto laurove impositis, eas magi gracilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte ac melle mixtum inspergunt, nõ in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciunt, fasciculum virgarum myricinarum tenuium tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Persicorum deorum templa:) non cultro sed stipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyrathela septa quædam ingentia, in quorum medio ara est. In ea magi & cinerem multum & ignem perennem seruant: & eo quotidie ingressi, imprecationes faciunt, per horam ante ignem virgarum fasciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraque parte dependẽtibus, adeo vt vittæ labia contegant ac malas.[2] Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiunt. Nam & horum ibi delubra sunt, & Omani statua in pompa ducitur.

Ista nos vidimus: quę sequuntur, historici memoriæ mandauerunt. In fluuium Persæ non immeiunt, nec lauant, nec abluuntur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda esse videantur. Cuicunque deo sacrificent, primum igni imprecationes faciunt. Reges habent ex eadẽ stirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur. [3] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conspectum non veniunt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrantur: sponsus in thalamum venit, comesto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vsque ad vigesimũ quartum annum discunt sagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Disciplinarum magistris continentissimis vtuntur, qui & fabulas ad

1 Non sufflantes, sed ventil. si quis sufflat, aut mort. 2 *Malim*, Eadem autem. *vt pro ταῦτα reponatur ταυτὰ.* 3 Ducunt vxores multas, simulque pallacas alunt plures *quam vxores*, multipl. *Male autem* pellices *pro pallacis dicit.*

vtilita-

vilitatem accommodatas inuexerunt, cū cantu & tinnitu, deorum & clarorum virorum facta celebrantes. Conueniunt eo in vnum locum, suis sortitus quæ lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut satrapæ, quem correntem sequi iubent, loco triginta quadraginta ve stadiorum determinato. Postulant hi etiam orationem de singulis quę illi didicerint: simul & vocem & latus & spiritum exercentes. Quin & aduersus æstum, frigus, imbres, & ad torrentium transitus eos condocefaciunt, vt arma & vestes immadidas seruent. Pascere etiam, & in agro pernoctare docent, & rusticari, & fructibus syluestribus vesci: vt terminthо, glandibus, pyris agrestibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nam carda virile ac bellicosum signat. Quotidianus eorum cibus post exercitationē est panis durissimus, & nasturtiū, & salis grana, & carnes assæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autē pilas & sagittas ab equis mittentes, & fundantes. Vespertina eorum sunt exercitia, arbores serere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & rebus studium impendere artificiose faciendis. Pueri venationem nō attingunt, sed mos est eam domum referre. Cursus & ceterorum quę in quinquertio exercentur, prędia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorem venerantur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigesimo anno vsque ad quinquagesimum & pedites & equites. Forum nō attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhombi figuram facta: præter pharetram, sagaris & secures habent, capiti impositum pileum turritum, pectus thorace squamoso muniunt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genus tenue. interula candida est, exterior vero vestis florida. Amiculum æstate purpureum vel floridum, hyeme autem floridum: tiaras magorum infulis similes, calceamentum album ac duplum. Vulgo tunicam duplam gerunt, ad medium vsque crus delabentem: circum caput sindonis cenus voluitur. Quisque arcu & funda vtitur. Persæ laute cœnant, integra & mul-

ὀτρυνόμενοι ἐπιφέρηται πλέκεται, καὶ μὲ- Τὰ αἰόλια τὰς ἐσθῆτας.
ρους χρῆς, καὶ μετ' αὐτὰ ἁρμαλιάν, καὶ αὖ-
θις ἄλλην, ἕως ἂν ἀπαλλάττῃς. συνάπτουσι δ' εἰς Hæc vox
ἕνα τόπον, φόβῃ χαλκοῦ περὶ θεοῦ διαγινομέ- abest in Ald.
νης ἐπὶ ὁπλίσιν, ἢ θήραν· πέμπουσι δ' ἀπὸ
πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως παίδων
αὐτῶν, ἢ σατράπου, τρέχοντι καλοῦσιν ἕως σταθῇ,
χωρίον ἀφορίσαντες πεντήκοντα, ἢ τετταράκοντα
σταδίων. ἀπομανθάνουσι δὲ καὶ λόγον ἑκάστου μα-
θήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ
πλευρὰν ἀσκοῦντες· καὶ πρὸς καῦμα δὲ, καὶ Χειμῶνα καὶ καύματα.
πρὸς ψῦχος, καὶ ὄμβρου, καὶ χειμάρρου διαβάσεις, ὡς ἂν ἄβλαβα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ στοιμᾶσθαι δὲ, καὶ ἀγρευλεῖν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. καλοῦνται δ' οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωστείας τροφοῦντες· κάρδα γὰρ ὁ ἀνδρώδης, καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ ὀψωνάσιον, καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος, καὶ κρέα ὠπτά, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δ' ὕδωρ. ἐμβύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονῶντες. ἄλλῃ δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ ἄλλας φιλοτεχνεῖν. οὐκ ἄπτονται δὲ τῶν ἐμβυ- Ἰσταὶ κὰθ. coharent cum illis, ἐνοῦνται δὲ &c. at hæc aliam ἢ eam dicuntur velim per parembolen.
μάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. πλέ-
ται δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἆθλα δρόμου, καὶ τοῦ
ἐς τοὺς πεντάθλους. κοσμοῦνται οἱ παῖδες χρυσῷ,
καὶ πυρὶ πάντων σέβονται τὸ σέμνον· διὸ θεοῦ νεκρῷ
οὐ προσφέρουσι, καθάπερ οὐδὲ πῦρ, κατὰ τιμήν.
στρατεύουσι δὲ, καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἰκοσιέτους,
ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγορᾶς δὲ
οὐκ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται.
ὁπλίζονται δὲ γέρρα ῥομβοειδῆ, πέλτας δὲ καὶ φα- Γέρρα πέλτας.
ρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ πέλεκεις· περὶ δὲ
τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτὸν φορεῖ δ' ἐς ὤμους Κίδαρις.
τοῖς φολιδωτὸς. ἐσθὴς δ', ἧς ἡγεμονεύει κύρ-
τασις πλῆν, χιτὼν δ' ἁμασιδωτὸς ἁπλοῦς, ἕως γόνατος.
ὁ δ' ὑπενδύτης μὲν λευκὸς, ἱμάτιον δ' ὁ ἑπόμενος ἁμα- Quidam ex coniectura scrib. ἁ ἁμασιν.
τοῖς ἅρμασι πορφυροῦν, ἢ ἁλουργὲς, χειμῶνος δὲ μᾶλ-
λον ἁμαρὰ τὰ ἁπλόϊσιν ταῖς τῶν μάγων, ὑπόπτη-
μα κιλλον διπλοῦν. ταῖς δὲ κεφαλαῖς χιτὼν ἕως μεσο-
κνημίου, ἡ διπλοῦς· ῥάχος δ' ὑπενδέδυκε περὶ τὴν κεφα-
λὴν· ἔχει δ' ἕκαστος πέζαν ἐπορφυρέαν. δειπνοῦ-
σι πολυτελῶς Πέρσαι, πλείστας καὶ ὁλομέλη, καὶ

1. Ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τοῖς ἵπποις ἢ πεζοῖς, καθάπερ ἐλέχθη, πῶς ἡγεμὼν ἦν.

[illegible] τῶν ἄλλων, ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου [illegible] ἐστιν. ἐν οἷς τὰ μὲν ἐσθῆτος, ἀπὸ τῶν ἐρίων τῶν τε ἀβρῶν καὶ τῶν ἀδρῶν ἐστιν·

Primo quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi vero non toti Asię, sed parti solùm cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat[1] Crœsi & Alyattis. & siquid gloriæ parauerant amiserunt à Persis subacti. Persę Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. postmodum in Græciã traiicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hystaspis F. imperium tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCC. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges[2] aliis subditos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

Πρῶτοι μὲν Πέρσαι τῶν Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δ' ἐπῆρξαν μὲν, οὐχ' ὅτι τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπάρξαντες, ἀλλὰ μέρους τινὸς μικροῦ, τοῦ ὅρους Ἅλυος μόνον καὶ τοῦτ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον τῶν τε Κροίσου καὶ Ἀλυάττεω. κρατηθέντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἰ καί τι δόξης ἐπὶ αὐτοῖς, ἀφῃρέθησαν τοῦθ' ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δ' ἀφ' οὗ κατέλυσαν τοὺς Μήδων, λύθεις καὶ Λυδῶν ἐκράτησε, καὶ τοὺς τῆς Ἀσίας Ἕλληνας ὑπηκόους ἔσχον· ὑστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῆς ὅτε Ἀλεξάνδρου τὸ πρῶτον κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστὰς αὖθις Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ τοῦ Καμβύσου υἱὸς, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. τούτους δ' ἀπελθόντες οἱ ἐπὶ Πέρσας, Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἶθ' οἱ ἀπὸ τούτου διαδεξάμενοι κατέλυσε εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τῆς βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς διαδεξαμένους καὶ τοὺς ὀπισθίους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· συνέμενε δ' ἔσον πεντήκοντα ἔτη τοῖς Ἀρσακίοις ἔτη. νῦν δὲ ἤδη καθ' αὑτοὺς σμικροὶ ὄντες οἱ Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι· πρότερον μὲν Μακεδόσι, νυνὶ δὲ Παρθυαίοις.

EX DINONIS Persicis.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΝΩΝΟΣ Περσικῶν.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII, postquam scripsit, διαβόητοι δ' ὅτι τρυφῇ ἐγένοντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις, &c. *id est,* Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstiuabant) *subiungit,*

INSIGNE vero quod suis capitibus reges Persarum imponebant, ne ipsũ quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (vt scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quam myrrha est pretiosior. Quũ autem & è curru descenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille desiliebat, quamuis exigua esset à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipsum* circumstabãt fulciebatur: sed ei semper aurea sella admouebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator huius rei gratia sequebatur.

Καὶ ὃ τὸ θύσιμον ὂν ὁ ἐπιτίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδὲ αὐτὸ ἠνείετο τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. διώδης δ' ἐστὶν ὁ λάβυζος, καὶ πολυτιμότερος τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος καταίοι (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε κατήλετο, ὀλίγον ὄντος τοῦ χάμαθεν ὑψους, οὔτε ὑφ' χειρῶν ἐρείδοντος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπῆν, καὶ τούτῳ ἐπεβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλεὺς διφροφόρος εἷς τοῦτο εἶπεν.

1 Or. & Alyattis tempore. *Vel,* sub Crœso & Alyatte. 2 Aliis regibus subd.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

ΔΙΝΩΝ γοῦν ὁ τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρατίθεντο δ' ὅτι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχήν. ξενικῷ γὰρ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ἔφετο εἶναι ὁ δὲ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσιέναι γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποῖα καὶ εἶεν. ἐπεὶ δ' ἐπύθετο δὲ Ἀθηναίων, τοῖς ἀγοραστῆς ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐτῷ ἐξουσία γένοιτο αὐτῶν λαμβάνειν ὅταν ἐθέλῃ, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ ὅτι εὐνοῦχοι ὑπέτηξες τοῦτο ποιῆσαι; ἵνα αὐτὸν ὑπομιμνήσκῃ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατείας.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, libro XIIII.

ATQVE adeo Dinon in Persicis scribit mensæ regiæ apponi solita, quæcunque barbaria quæcunque regiones tenuit eius ditioni subditæ, ex vnoquoque quantum satis esset ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendū esse is qui ab initio rex fuit. Vnde & lex quędam postea exstitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi apposuisset, sciscitatum vnde essent. Vbi autem intellexisset Atticas esse, iussisse emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius potestate esset accipere quoties vellet, & non emere. Fama est autem eunuchum de industria hoc fecisse vt ipsi expeditionem aduersus Athenas in memoriam reuocaret.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΔΙΝΩΝΟΣ, ΩΝΗΣ ΤΩ ΑΥΤΩ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ'.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, libro XIII.

ΠΑΡΑ δὲ Πέρσαις αὐχεῖται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, ἀλλ' ὅ ὡς δεσπότην ἄρχειν τῆς γαμετῆς ὁ βασιλέα. ἐπεὶ ὃ καὶ ὁ τὴν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) σέβεσθαι τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

APVD Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tanquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quā aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

ΕΚ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ ΤΟΥ Κυμαίου

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ'.

EX HERACLIDE Cumano

Apud Athenæum, libro IV.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπογραφομένων Παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ παρατιθέντες (φησὶ) τὰς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοῦσας, ἄπονοι λελουμένοι ἀριστῶσιν, εὐθὺς καλὰς ἐσθῆτας ἐνδεδυκότες· καὶ ἀριστείβουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, ἕως ὁ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδειπνεῖν οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οἷς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι τὸν τοῦ βασιλέως· οἱ δ' εἴσω, μετὰ βασιλέως. ἐν ὅτῳ δ' ἂν συνδειπνῇ αὐτῷ, δύο ἐστὶν οἰκήματα δύο καὶ αἰτήρια ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς ἀριστοποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ συνδειπνοῦντες. ἐν ὁ βασιλεὺς ἐπέσης ὁρᾷ ἀμφοτέρων τὰ συμπαλυμμένα τὸ ὅτι τὴν ἡμέραν σκηνοῖ δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. οἱστισι μόνοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ, ὁ

HERACLIDES Cumanus, qui Persica composuit, libro secundo eius operis quod Parasceuasticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrant, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac dimidia fere parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarum regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem ne vera cibum cum eo non simul capiunt, verum cœnacula duo sunt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per ostium, tamquam velum, regem autē conuiuæ videre non possunt: aliquando tamen certis diebus in

* Ex Dalechi interpretatione.

epulas

eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiuscule, conuiuæ illi sunt maxime duodecim. Vbi vero cœnauerunt, solus quidem rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati conueniunt, & cum rege bibunt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi vero humi sedent, ac discedunt, quum immodice temulenti fuerint. Vt plurimum rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdum cum eo, & liberorum quidã, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus nonnullis pellicibus, quarum vna cantum exorditur, reliquæ confertim confusisq; vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificam esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres, gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harum victimarum & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuique distribuunt. Nã vt in Græcia stipendiarii æs metent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarũ optimates, ciuitatumque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi vero conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autẽ plurima, nempe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransum it è conuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendũ sit, tum vt ipse conuiuas in cœnam accipiat.

εἰν οἰκήματι ἀπόντες δειπνοῦσιν, ὁ δ' ὢν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δ' ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δ' πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· ἡνίκα δ' ἂν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἡ οἱ σὺν δείπνοι, καλοῦσι τοὺς συμπότας τούτους τοὺς τοῦ δείνος. ἡνίκα δ' ἂν σὺν ἔλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐκεῖνοι. ἡ οἱ μὲν, χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· ἡ ἐπὰν μεθυσθέντες ἀπέρχονται. τὰ δ' πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος δεῖται καὶ δειπνεῖ. σπάνιον δ' ἡ γυνὴ αὐτῷ σὺν δειπνεῖ, ἡ τῶν ἑαυτοῦ ἐνίοι. ἡ παρὰ δὲ δεῖπνον ᾄδουσί τε ἡ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ. ἡ μία μὲν ἄρχεται, αἱ δ' ἄλλαι ἀθρόως ἅδουσι. τὸ δ' δεῖπνον (φησὶ) τὸ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξει μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δ' φανεῖται οἰκονομικῶς ἡ ἀκριβῶς σεσυνταγμένον, ἡ τοῖς δεῖσι Πέρσαις τοῖς ἐν δυνατείαις ἔστι δ' ἐν αὐτῷ τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα ἡμέρας καθ' ἑκάστην θυόμενα. τούτων δ' εἰσὶν ἵπποι, ἡ κάμηλοι, ἡ βόες, ἡ ὄνοι, ἡ ἔλαφοι, καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα. πολλοὶ δ' ἡ ὄρνιθες ἁλίσκονται, οἵ τε τρουθοὶ οἱ Ἀραβικοὶ (ἔστι δ' ὄρνεον μέγα) ἡ χῆνες, ἡ ἀλεκτρυόνες. ἡ μύριοι μὲν αὐτῶν τοῦ δείπνου ἕκαστον τῶν σὺν δείπνων τοῦ βασιλέως, ἡ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ὅλον τοῦ ἀρίστου. τὰ δ' πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, ἡ τῶν αἰτήσεων, ὃς τρέφει βασιλεὺς τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἐκφέρεται εἰς τὴν αὐλήν. ἔστι δ' ἀπόρρητα, μερίδας ποιησαμένοις τῶν χρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιροῦνται. ὥσπερ δ' οἱ μαθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, ὅτοι τὰ σιτία τοῦ τοῦ βασιλέως εἰς ἀπόλογον λαμβάνουσιν. ὅτω δ' καὶ τοῦ τοῖς δεῖσι Πέρσαις, τοῖς ἐν δυνατείᾳ ἔσιν ἀθρόα πολλὰ τὰ σιτία ὅτι τὰ τραπέζια τοῦ δαίνυται. ἐπειδὰν δ' οἱ σὺν δείπνοι δειπνήσωσι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ δαλφαπαλύων (καταλείπεται δ' πολλὰ κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ τοῦτο λαβὼν, τὸ καθ' ἡμέραν ἔχει τροφήν. τοῦ δὲ γὰρ ὃν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ σιτιούμενοι τῶν συνδείπνων ὅτι τὸ ἄριστον μόνον μετὰ τὸ παρητῆσθαι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται. ἀλλὰ καὶ αὖθις τοὺς σὺν δείπνους ἀποδέχονται.

Eadem Heraclide, *apud eundem Athenæum, lib.* XII.

Ipsi vero autẽ *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerũ

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, τοῦ τὰ αὐτὰ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

Φυλάττουσι δὲ αὐτὸν τὸν βασιλέα ἡ διακόσιαι μαχαῖραι, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης

[illegible] ἐν τῇ Ἀσίᾳ [illegible]
[illegible] ἐν τῇ Ἀσίᾳ [illegible]
[illegible] Ἀγαθοκλῆς λέγει [illegible]
[illegible] ὃ αὐτὸς ἐν πολλαχοῦ βασιλέως Ἀρβήλοις τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δ' οὗτοι τῶν ἀμφοτέρων, καὶ τοῦ μὲν πολίτης Γέρραι, ὅπου τὰς ἀγομένας μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι σὺν ἵπποις θαρσίνδαι καλούμενοι ἐκ τῶν μυρίων Γέρρων τῶν ἀθανάτων καλουμένων. ἐν δὲ μέσῃ τῇ τούτων αὐλῆς πεζὸς, τετρακισχίλιοι μηλοφόροι Σαρδιανοὶ, ἐφ' οἷς οὐδεὶς ἄλλος ἐπεβαίνειν ἢ βασιλεύς. ὅτε δ' εἰς τὴν ἑκάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀπέβαινεν ὅπου ἅρμα, εἰ δὲ μή ποτε καὶ ἐφ' ἵππου πεζὸς οὐδέποτε ἐπορεύθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ὅτε θύραζε ἐξίοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτοῦ συνεξήεσαν. ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ᾧ ἐκαθημένῳ καὶ θήλυς, χρυσοῦς ἦν, ὃν ὑποφέρουσι τέσσαρες χίλιοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' οἷς διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Hic quidem, vt noſtri [illegible] ſeruatum ſcripſit. Cæterum per decem annos citharœdi poſſint, ſi nobis lucernis. Cum illi per ſtatores clauatorum excubiarum perdiſcipe eorum non habet. E claſſe ſatis torum clauatores ſi fuerint, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergo ſelectos ex decem Perſarum millibus, quos μυριοφόρους Immortales. In horum ſummis haſtilibus aureæ mala extabant, vnde & nomen. Peditum ſtationem pedibus ex tranſuerſis tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos ingredere alii nemini quam regi conceſſum erat. Ad equitum ſtationem quum rex peruenisſet, in currum aſcendebat, aut quando in equum. Nunquam ceterum ædes è regia progrediebatur. Ad hanc quoque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſaque dabat legationibus, aureum, quatuor auteis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureamque veſtem extendebant.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῆ Σολέως.

EX CLEARCHO Solenſi.

Non ſolum autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proxime ſequentia illius Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων fit mentio, ſicut hic μηλοφορίας.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Apud eundem, eodem in libro.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ὁ Σολεὺς, ἐν τετάρτῳ βίβλων, διαλεγόμενος περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ἐνεχείρισαν τῶν εὐνούχων, ὅτι φέρει, καὶ τὴν παρὰ Μήδων ἐλθοῦσαν Γέρρων μηλοφορίαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον πιμφείδην, ἀλλὰ καὶ τῶν δρυφοσυνῶν τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀκολασίας, ὑπόμνημα.

CLEARCHVS Solenſis quarto Vetarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hunc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiam quæ à Medis ad Perſas tranſiit [3] melophoriam, non ſolum parcius Perſis exegiſſe iniuriatum quæ abalijs acceperant, ſed etiam fuiſſe fatellitium luxus documentum, ad quam effeminatos mores deuenissent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ β.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ ὁ ὸ ἱστορῶν ἐν Κυζίκῳ, ὁ Γέρρας φησὶν εἶναι ὕδωρ χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. ὃ δ' ὁ Ἡλιόδωρος ἐδόκιμασεν, ἡμιδέκα στατῆρας

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quã auream appellant, nimirum ſtatuas ſeptuaginta: eoque ſibi bibebant

[1] Sic Dalechamp. Senarius autem μηλοφόρους ſtola geſtantes, ſive melorum geſtatores. Cuius [illegible] paulo poſt [illegible] μηλοφόρων meminerit, ſupradictum videtur. Hinc illi greges aureis malis purpurati. [2] Immo ſi [illegible] qui dixerat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [3] Vide in præfatione libri quæ in hoc loco quæ margini aſſcripta ſunt de hoc melophoria.

...ses maximus natu filius: aliorum ...perit, morte pœnas luit.

EX CHARETE Mitylenæo.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

CHARES autem Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarum reges, vt supra verticem regii cubilis superne esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atq; hoc *cœnaculũ* ceruical regiũ appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterum cœnaculum tres lectos habens, vbi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque *hoc cœnaculum* scabellum regis, *siue subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea[1] gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hanc vero vitem Amyntas, in libro quem σταθμοὺς inscripsit, racemos etiam habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac non procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

ἀπ' αὐτοῦ πρώτου βασιλέως καὶ τ̀ πρωτοτόκων υἱῶν τῶν παίδων. τῶν δ' ἄλλων ἐκ τῆς σπίνης, θαλάμου τινὸς ζημία.

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗΤΟΣ τοῦ Μιτυληναίου.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΧΑΡΗΣ δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦκον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια τάλαντα ἔκειτο ἀφωρυγμένα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο προσκεφάλαιον βασιλικόν. καὶ πρὸς ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ προσηρμόζετο βασιλικὸν ὑπο-πόδιον. ἦν δ' ἐν τῷ αὐτῷ καὶ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τὴν κλίνης. τὴν δ' ἄμπελον ταύτην Ἀμυντᾶς φησὶν, ἐν τοῖς σταθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων ψήφων συντεθειλημένους. τὸν μαχαιρᾶ τε ταύτης ἀνακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

1 *Q. d.* Cui gemmæ agglutinatæ erant. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

ΑΙΓΥΠΤΙΑ

ΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΣΣΟΔΩΡΟΥ.

ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶν βιβλίων.

ΕΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἄνδρασιν, τὰ δὲ γυναιξὶν ἐπιτηδεύματα τοῖς Ἕλλησι. Ὃ μὲν γὰρ ἀγορεύεσθαι τοῖς ὠνουμένοις καὶ πωλοῦσιν ἐν ἀγορᾷ, τοῦτο ἐκείνοις ἐν οἰκίαις διαπράττεσθαι, τὰ δ' ἄλλων ἀνάπαλιν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, πλαδιουργοῦσιν· ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ τοῖς πατράσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστις, ἐκθηλῦναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγυμνασμένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅσους μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις προσέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῷ σώματι ἀναγκαίως σεσηθότες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αἰσθάνωνται, πόλεμος ὅτι τοῖς ἔνδον ἔχουσι καταπλήσσοιεν. ὅθεν οἱ μὲν, ψιλοὶ εἰσὶ, ταῖς δὲ ἀσπίσι ταῖς τείχεσι προσάπτειν· τοῖς μὲν ὅτι τῷ κεφαλῇ φέρειν τὰ φορτία, ταῖς δ' ὅτι τοῖς ὤμοις, ἰσάγκασεν· ἔπειτα δ', τοὺς μὲν καθημένους, ταῖς δ', ὀρθὰς ἐς ὥσας οὐρεῖν· τοῖς μὲν δύο ἱμάτια προσέβαλε, τοῖς δ', ἓν· ἵππους μὲν βαίνων ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς τῷ ἐκθηλύνεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

iam effeminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea accidisse ferunt.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΠΑΡΑΠΛΕΥΣΑΝΤΙ δ' ἐστὶν ἐφ' ἑκατὸν σταδίους πόλις, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δ' πόλις

EX STRABONE

libro

PRAETERNAVIGANTI autem est ad centum stadia urbs, urbs est Arsinoe. Crocodilorum vrbs

sur-

tur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & est sacer apud eos, in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus mansuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculum venientibus. Hospes itaq; noster, vnus[1] ex honoratis viris, qui nobis sacra commonstrabat, ad lacum vna accedens, placentulam, & carnem assam, & quoddam mulsi vasculum è cœna attulit. Bestiam in ripa lacus inuenimus: ex sacerdotibus alii eius os aperuerunt, alius placentam ingessit, postea carnē: deinde mulsum infudit. Ille in lacum desiliens, in vlteriorem partem traiecit: quumque alius hospes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cursu lacum circumeuntes itidem inuento Crocodilo obtulerunt.

Post Arsinoiticam Heracleoticamque præfecturam est Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morē Arsinoitarum. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea fossam habent Crocodilis plenam, & Mœridis lacum, nam venerantur, & ab eis abstinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aspidibus perniciosissimi sunt. nam & earum oua delent, & ipsas bestias interficiunt, luto armati, &c.

Sequitur Cynopolitana prefectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor &[2] sacer quidam cibus canibus est constitutus.

In vlteriore regione est Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hic Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templum est: quamuis etiam ceteri Ægyptii omnes Oxyrynchum piscem colant. Sunt etiam quædam animalia quæ Ægyptii vniuersi colūt, vt de terrestribus tria, bouem, canem, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id est squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum vero, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalū Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui sunt iuxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cetera inter canem atque vrsum: in Æthiopia nascitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mendesii,

καλεῖται περὶ τούτου. σφόδρα γὰρ ἐστὶ τῷ νομῷ τούτῳ τιμώσι δὲ κροκόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς παρ' αὐτοῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὐτὸν τρεφόμενος, χειροήθης τοῖς ἱερεῦσι καλεῖται δὲ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τῶν ξένων τῶν ἐπὶ τὴν θέαν ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, ἀνὴρ τῶν ἐντίμων, αὐτόθι μυσταγωγῶν ἡμᾶς, συνῆλθεν ἐπὶ τὴν λίμνην, καμίζων ἀπὸ τοῦ δείπνου πλακουντάριόν τι καὶ κρέας ὀπτὸν, καὶ προχοίδιόν τι μελικράτου. ἔγνωμεν δὲ ἐπὶ τῆς χείλεσι κείμενον τὸ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, οἱ μὲν διέστασαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατέχεσε. καθαλόμενος δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ καὶ ἄλλου τῶν ξένων, καμίζοντος ὁμοίως ἀπαρχήν, λαβόντες προσῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Μετὰ δὲ Ἀρσινοΐτην, ἡ Ἡρακλεωτικὴ νομὸς, Ἡράκλεους πόλις, ἐν ᾗ ὁ ἰχνεύμων τιμᾶται ὑπεναντίως τοῖς Ἀρσινοίταις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ἤτε διώρυξ αὐτῶν μεστή ἐστι τῶν κροκοδείλων, καὶ ἡ τῆς Μοίριδος λίμνη σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν) οἱ δὲ τοὺς ἰχνεύμονας, τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ ταῖς ἀσπίσι· καὶ γὰρ τὰ ὠὰ διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, ὅπλῳ θωρακισθέντα, &c.

Ἑξῆς δέ ἐστιν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καὶ σίτησις τέτακται τῆς ἱερᾶς.

Ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, καὶ νομὸς ὁμώνυμος· τιμῶσι δὲ τὸν ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἱερὸν ὀξυρύγχου· καὶ τοι καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων οἱ μὲν τιμώντων τὸν ὀξύρυγχον. τινὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ τῶν μὲν τετραπόδων βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν δὲ πτηνῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν· τῶν δὲ ὑδρῶν δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν καὶ ὀξύρυγχον. ἄλλα δέ ἐστιν ἃ τιμῶσι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται πρόβατον, καὶ Θηβαῖται λάτον δὲ ὃν ἐν τῷ Νείλῳ τινὰ ἰχθύν, Λατοπολῖται· λύκον τε Λυκοπολῖται· κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ πρὸς Μέμφιν (ἔστι δὲ ὁ κῆπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, πάλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γινέται δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ) ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, αἶγα δὲ καὶ τράγον Μενδήσιοι,

1 Ex honoratis ibi viris, 2 Sacra quædam cibatio. *Vel potius*, sacer quidam cibatus. *Magis enim est in vsu hoc quam illud.*

Malim αὐτόθι *cum* ἐντίμων *cohærere.*

Malim τῷ

χῆπον

χῆπος ἐκ κῆπων

μυγάλην ὑ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλο π. Τὰς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Καὶ μετὰ πινά,

Ἐν ὑ τῇ Ἀβύδῳ τιμῶσι τ Ὄσιριν. ἐν ὑ τῷ ἱερῷ τ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, ὅτε ᾠδόν, ὅτε αὐλητ, ὅτε ψάλτην ἀπάρξασθαι τῷ θεῷ, καπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Μετὰ ὑ τ Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα ὑ Δημοφεάντους παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ κροκόδειλος ἠτίμωται, καὶ ἔχθιστος τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πανώλεθρον αὐτὸ διώκουσι, καὶ διαφθείρουσιν ἀμοίρως. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους πρὸς τοὺς τῇ Κυρηναίᾳ, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαπορᾶν, μηδενὸς ἄλλου θαρροῦντος.

Ὑπὲρ ὑ τῶ Μεμνονείου, σπήλαι βασιλέων ἐν ἀπορρῴοις λατομηταί, περὶ τετταράκοντα, θαυμασίως κατεσκευασμένοι, θέας ἄξιαι. ἐν ὑ ταύτοις σπήλαις ἐστὶ πινῶν ὀβελίσκων ἀναγεγραμμέναι δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τ ὑπηκοΐαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας διατεινάσαν· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται ὑ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς. τούτων δ' ὅσοι καὶ ὁ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατ' ἥλιον, τοῖς τριακονθημέροις δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς ὑ τ ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὑπερτρέχοντος μερίου τινὸς τῆς ἡμέρας, προσιόδου τινὰ
τοσαύτην συμπίπτουσιν ὀξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων ὅσα μέρη τὰ ὑπερτρέχοντα συνελθόντα ποιεῖ ἡμέραν. ἀναπίπτουσι δὲ τῷ Ἑρμῇ πᾶσαν
τοσαύτην τὴν τοιαύτην σοφίαν· τῷ δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, διειλεγμένην καὶ γλῶτταν λαμπρεστάτου παρθένου ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη ὑ καὶ παλλακεύει καὶ συνέρχεται οἷς βούλεται, μέχρις ἂν ἡ φυσικὴ γλὼττα τοῦ σώματος κάθαρσις· μετὰ ὑ τ κάθαρσιν δίδοται πρὸς ἄνδρας.

murem araneũ (si quidem hoc est mygale Græcorum) Athribitæ, alii aliud. Causſas vero afferunt inter se non consentientes.

Et quibusdam interiectis,

Abydi Osiris colitur. in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo sacrificium auspicari: quemadmodum mos est aliis deis.

Post Abydum est parua Diospolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter ceteros Ægyptios excellenter Crocodilum detestantur, & ex omnibus beluis inimicissimum habent. Nam ceteri quanquam eius animalis malitiam norunt, & humano generi [1] perniciosum existiment, Tentyritæ omnibus modis eos persequntur, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodum Psylli apud Cyrenaicam regionẽ naturalem quandam vim habent aduersus serpentes: sic & Tentyritis esse contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiant, sed intrepide vrinentur, & aquam tranent, alio nemine audente. *&c.*

Supra Memnonium autem sunt regum loculi in speluncis quibusdam in lapidem incisi, circiter XL, mirum in modum structi, spectatuque sane digni. Iuxta hos in obeliscis quibusdam inscriptiones sunt, quæ regum illorum diuitias ac potentiam declarant, atque imperium vsque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter mille millia. Thebani maxime sacerdotes astronomiam philosophiamque exercere dicuntur. hi non lunæ sed solis cursu annos numerant, triginta dierum duodecim mensibus, quorum quisque XXX constet diebus: quinque dies quotannis adiicientes. Ad totius vero anni complementum quum quædam diei particulę excurrant, circuitionem quandam componunt è totis diebus, totisq; annis: quot particulæ excurrentes & coeuntes diem conficiunt. Huiusmodi sapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Ioui, quem præcipue colunt, virgo quædam genere clarissima & specie pulcerrima sacratur: quales Græci pallacas (hoc est pellices) vocant. Ea pellicis more, cum quibus vult coit, vsque ad naturalem corporis purgationem. Post purgationem viro datur:

1 *Sic implendus hic locus*, pernic. existiment, venerantur tamen, & ab eo manus abstineant: at Tent. 2 *Male* παλλακὰς *legit pro* παλλάδας.

sed prius

sed prius quam aubat, post pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Post Thebas est Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hic etiam bos alitur. Deinde est Crocodilorum vrbs quę eam beluã colit. Hinc Veneris vrbs, & postea Latopolis quæ Palladem & Latum colit. Postea Lucinæ ciuitas, & eius templum. In vlteriore regione est Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis est inimica.

DE ÆTHIOPIBVS.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium causſa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & regios, pro diis habent. reges suos, communes omnium seruatores & custodes esse putant, ceteros vero, priuatim eorum quibus benefecerunt. Ex iis qui ad torridam habitant, nonnulli sunt qui deos non credunt, qui quidem Solem oderint, & detestentur quum eum exoriri vident, propterea quod eos vrat & infestet: atque ob id in paludes fugiunt. Meroes cultores etiam Herculem, Panem & Isidem venerantur: ac præterea quendã deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuso vitro domi seruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iusiurandũ per eos exigunt, & sanctimoniam adhibent. Regẽ constituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroen summa potestas fuit penes sacerdotes, tantaque autoritas, vt nonnunquam misso nuncio mortem regi imperarent, & ei alium sufficerent. Postmodo rex quidam consuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanũ irruens, vbi aureũ sacellum erat, & sacerdotes omnes iugulãs.

Is etiam Æthiopibus mos est, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi custodia adest. &c.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟΝ δὲ νομίζουσι, τὸ μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δὲ εἶναι τὸν οὐρανὸν τὸν πάντων) τὸν δὲ, θνητὸν, ἀνώνυμον τινά, καὶ ἀσαφῆ. ὡς δὲ ὅτι ὁ πολὺ τὰς εὐεργεσίας, καὶ βασιλικὰς, θεὰς νομίζουσι. καὶ τούτων τὰς μὲν βασιλέας, κοινὰς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τὰς δὲ ἰδιώτας, ἰδίους τοῖς εὖ παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τοὺς δὲ τῇ ὀξυκεκαυμένῃ πιεῖς, καὶ ἀθέους νομίζουσι· οἵ γε καὶ τὸν ἥλιον ἐχθαίρουσι, καὶ κακῶς λέγουσιν ἐπειδὰν προσίδωσιν ἀύσαντα, ὡς καίοντα καὶ πολεμοῦντα αὐτοῖς, καὶ καταφεύγουσιν εἰς τὰ ἕλη. οἱ δὲ ἐν Μερόῃ καὶ Ἡρακλέα καὶ Πᾶνα καὶ Ἶσιν σέβονται, καὶ θεὸν δήπου τινὰ βαρβαρικῶν.

Τοὺς δὲ νεκροὺς οἱ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκβάλλουσιν, οἱ δὲ οἴκοι κατέχουσι, περιχέαντες ὕαλον. πιεῖς δὲ ἐν κεραμίοις σοροῖς καταρύτοις, κύκλῳ τὸ ἱερὸν ὀρύττουσι τὸν χῶρον αὐτῶν ἁπάντοθεν, καὶ πάντων ἀγχιστεύουσι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τοὺς κάλλει διαφέροντας ἢ ῥώμῃ, καὶ δεξιότητι ἢ ἀνδρείᾳ, ἢ πλούτῳ.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ κυριωτάτην τάξιν ἐσχον οἱ ἱερεῖς ὁ παλαιόν· οἵ γε καὶ τὸν βασιλέα τοσοῦτον ἐφ' ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἄγγελον, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐπὶ θρόνου ὕστερον δὲ κατέλυσε τὸ τῶν βασιλέων ἔθος, θύειν μὲν ὅπλων ὅτι ὁ ἱερεὺς ὅπου ὀργυιᾶς νεώς ἐστι, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀποσφάζας πρώτους.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὅς γε αὖ τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, ὁ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ συνόντες αὐτῷ μάλιστα, οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ συναποθνήσκουσιν· ὅτι δὲ τοῦτο φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη παρ' αὐτοῖς. &c.

Lege potius ut in vet. exẽpl. ἐκ θ ανόντων

1 Per ambages, aliquid regale præ se ferentes.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΑΣ ΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

EX PLVTARCHO, in libro de Iside & Osiride.

Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ πρὸς ἕτερα τούτοις ἱερὰ χρώμενοι, οὐ γέλωτος μόνον οὐδὲ χλευασμοῦ καταπεπλήκασι τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοὺς μὲν ἀθεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄθεσιν· ὠφελοῦσα τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θερμοτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς.

SED Ægyptiorum plerique ibidem ipsa animalia, atque ergà ea gerentes tanquam erga deos χρῶνται ritibus & sanctis totam sacrificiendi rationem impleuerunt: (horum minimum est malorum quæ ex ea superstitione illi proficiscuntur) sed vehementer innascitur animis opinio, quæ infirmos & simplices in meram superstitionem impingit, at illis qui aliquantum sunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur esse deos, & quæ bellu inæ sunt.

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Paulo post,

Μόνοι γὰρ ἐξ ἁπάντων Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται πρόβατον ἐσθίουσιν· ἐπεὶ καὶ λύκος, οὐ θεὸν νομίζουσιν. οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν ὃν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κυνὰς συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολασθέντες διετέθησαν.

Soli enim ex Ægyptiis Lycopolitæ nunc quoque vescuntur oue: quia λύκος (*i. lupus*) idem facit: quem pro deo habent. Atque adeo ætate nostra quidam Cynopolitæ piscem oxyrynchum ederent, Oxyrynchitæ canes cõprehensos & mactatos tanquam victimam comederunt. Acquum inde ad bellum deuenissent, cum grauia sibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, sunt allata.

Μετ' ὀλίγα,

Paulo post,

Βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· οἱ μὲν Λήμνιοι κυρήδους, τὰ τῶν ἀπελαύνων διεισκορτίζοντας ὠὰ καὶ κατεσθίοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ὑπεφαίνετο ἐξώλεσαν ἅπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔλαβον, φεύγειν ὅστις αὖ ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δ' ἡγαλέῳ καὶ καθαρόν, εἰκόνας τινὰς ὁρῶντες ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σκότῳ, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καὶ ἰδόντες.

Boui quidẽ certe & oui & ichneumoni, vsus gratia quem præstant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuisse patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum ouaria uenta confringunt: ac Thessali ciconiis, quoniam quum terra multos serpentes produceret, ciconiæ superuenientes perdiderunt vniuersos. Ideoque legem tulerunt, vt in exilium abiret quicunque ciconiam occideret. Aspidem autem & felem & cantharum *Ægyptii honore prosequuti sunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quasdam obscuras, quales sunt solis in stillis, animaduertissent.

Ac postquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, adscribit.

Οὐ μὴν οὐδὲ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιρῶσαι ἔοικε τιμῆς· ἀλλὰ μιμήματα θεῶν λέγεται γενέσθαι, μόνος μὲν ἄγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidem honorem probabili ratione carentem habuisse videtur: sed exemplar dei fuisse dicitur, quod solus inter animalia sit eſſinguis. &c.

Panes

Paucissimis verbis interiectis, subiungit,

Iam vero inter illa quæ vtraque de caussa coluntur, de cane quidem dictum est antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vsum docuit, quum illam hac ratione se abluentem & purgantem animaduertissent.

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα τιμωμένων, περὶ μὲν τῆς κυνὸς εἴρηται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἰατρικοῦ χρείαν, κατιδόντας οὕτω κλυζομένην καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: sicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc translata sunt.

Tandem vero ita locum hunc claudit, περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δικαιότατα μάλιστα τῶν λεγομένων. *id est,* Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maxime sunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibusdam animalibus ab AEgyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur.) Ex iis est hic, Sympos. IIII, quæstione V,

Nam muri araneo, qui cæcus est, diuinos honores tributos ab Ægyptiis fuisse aiunt, quoniam tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eumque è muribus nasci, quinto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

Τὸν μὲν γὰρ μυγαλῆν ἐκπεπιέσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὸν οὖσαν, ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πέπτεσθαι δὲ αὐτὴν ἐκ μυὸς πέμπτῃ γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης. ἐπὶ δὲ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quam ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autẽ alibi huius honoris mentionem faciat, tanquã ab omnibus Ægyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locũ hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quam sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: subiungit, οἷς ὡς ἀγιωτάτοις ἱερεῖς Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλα προσφέρονται. *id est,* erga quæ, tanquam sanctissima, Ægyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamuis autem, quum scribit illos ita se erga ea vt sanctissima gerere, tacite innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit a Xylandro ita reddi,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam male* ἀγιωτάτοις, *quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Estque insuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus,* ἁγιωτάτοις, *sed* ὡς ἁγιωτάτοις. *Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, eius locos inter se, lectorem doceã: dico, genus illud loquendi,* προσφέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, *respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride,* θεραπεύειν ὡς θεούς.

Ceteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud Ægyptios peculiariter in more posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus enim in eo eius opusculo quod Conuiuium septem sapientum inscripsit, pag. 256 meæ editionis,

At Ægyptius sceletus (id est *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantũ supersunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo post tales futuros, is quamuis ingratus & intempestiuus comessator adueniat, tamen non omnino nullum ibi locum habet: siquidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorem ac dilectionem exhortatur, monetque vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸν, ὃν ὁπτεικῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια περιάγουσι, καὶ φθεγγόμενοι λέγουσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καίπερ ἀχαρεῖς καὶ ἄωρος ὑπέκκωμος ἥκων, ὅμως ἔνεχει τινὰ καιρόν· εἰ μὴ τοῦ πίνειν καὶ πολυτελεῖν, ἀλλὰ τοῦ φιλίας καὶ ἀγάπην ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακελεύει μὴ δυσβίοτον, τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Suspectum esse potest hoc loco istud vocabulum.

Morem Ægyptiorũ in cõuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ [illegible] uiuiis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum [illegible] scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primum, in more positum illis fuisse cõuiuiorum luxum, & quidem maiorem quam Persis, ex hoc Lyncei in Ægyptiacis loco, vbi Ægyptiorum epulas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Αἰγυπτίων ὑπὸ στρατευσάντων ἐπὶ Ὦχον τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλοφρόνως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ἐπὶ δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς λαμπρᾶς γενομένης ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς ἀτελοῦς τῆς Πέρσου θαλαττομένης. Εἰ γὰρ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ μαγείροις παρασκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκεύασθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, Κακῶν κακῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοί, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης ἀτελεστέρας.

Quum Ægyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex Ægyptiorum captiuus esset, comiter ac benigne illum tractans Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Qui igitur splendidus apparatus foret, irridebat Ægyptius, tanquam vilescente Persæ epulæ essent. Quod si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regum victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquando coqui fuerunt Ægyptiam cœnam tibi struere. Quod quum fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malum te male dii perdant (inquit) Ægyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἐστὶ τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ὁ τῶν Δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκων ἡμᾶς, λέγων ὅτι, Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακὴ, τραπέζαις μὲν οὐ κατακειμένων, στιβάσιν δ' ἐξεφοδιῶν.

Quænam autem Ægyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est Ægyptiaca: quum mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Male autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est Ægyptiarum, in quibus non admouentur mensæ, &c. *Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quam esse Ægyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumento Ægyptios fuisse vinolentos, quod apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandam ebrietatẽ hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularum dari solitam. *Postquam enim dixit,* Φιλέξενος δ' ὁ Διονυσοκωμικὸς ἐν τῷ ὑπογραφομένῳ δείπνῳ ἀρχὴν ποιεῖται τὴ σίφωνος καὶ ὠοχοΐας, *non longo interuallo subiungit,* πῶς γὰρ ὠοχόης ἐπὰρ Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ὁ τοκιστῆ.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces Ægyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerentur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat Ægyptios Hecatæus, apud eundẽ lib.* X: *id est,* panis edaces: *mentionem simul addens illius ordaceæ potus: id est, ex ordeo cõfecti.* Ac propterea (*addit Athenæus*) Alexis in libro περὶ ἀκρασίας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mentione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo solitos non minus quam vini potu inebriari, modo legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (τὸ opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud Ægyptios rara & notabilis esset, mentionem facit. *Caterum voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis μετρίαν προφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquam fortasse conatus eum reuocare. Legimus enim libro V; ex quodam Apollonio,* Ἐπὰρ Αἰγυπτίοις ἡ τοιαύτη σωφροσύνη διέμεινε τὸ ἀρχαῖον ἦθος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ εὐπορωτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοιούτῳ ὅσης ἱκανὸς γίνεσθαι πρὸς εὐθυμίαν. *id est,* Quintiam apud Ægyptios antiquitus conuiuia temperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, vilissimo quidem sed salubrissimo cibo contenti: ac vino quidem ad exhilarandum animum satis esset.

HENR. STEPHANVS LE-
ctionis Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de Ægyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minime viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non hiſtoricorum tantum ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſenũtitur his Herodoti pag. 103, verbis, ὁ τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγο- ρεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἑόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283 meæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πόλι' ἐκεῖνα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατοικαθέντε καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες χὠ θῆλυς
Θακοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δὲ στυγνόμοι
Τἀνδρὸς βίου τροφεῖα προσκυροῦσ' ἀεί.

At vero Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus Ægyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentientes: diſſidemus plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifico deis eum.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe contra verbero,
Obſonium voratur illi quum meum.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſient
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris male,
Ploras: ego libens perimo, poſt pellem au-
fero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hic.

Οὐκ ἀμῦ δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμονοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῖν, ἀπ' ἀλλήλων δ' διέχουσιν πολύ.
Βοῦν προσκυνεῖς, ἐγὼ δ' θύω σοῖς θεοῖς.
Τιμᾷ ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δ' ὀψῶν μέγιστον τοῦτο πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὗν, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τοῦτο κἀν ὀφθείς, τύπτω σ' ἐγώ,
Τὸ ὄψον κατεσθίουσαν ἐμὸν κἀπολέσω.
Τοὺς ἱερέας σοι ταῦτα μὲν ὁ νεκλήρυς νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους.
Σὺ μὲν τ' αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἰδὼν ὀδῇς,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δυσάλωτος παρ' ὑμῖν μυγάλη, παρ' ἐμοὶ δέ γ' ἕν.



stro nostro fuisse patet, licet pie moneat nimiam curiositatem in eiusmodi abstrusis nobis abstinendam esse. Hæc sunt, amice lector quæ cum ista προθήκη tibi damus. Interpretes singulorum ἀποσπασμάτων ad oram paginarum exteriorem indicauimus. Vnico isti τῶ αἰωνύμω, quod secundum numerò est, nullus exstabat quod quidem nossem: inueni tamē qui tumultuaria opera in Latinam linguam conuerteret, rogatque si cubi aberrauerit ab humano lectore veniam. Græcus textus vt in quibusdam etiam emendatior, quam antea accidit, ederetur, operam pro virili dedimus: idque adparebit spero si cui forte comparare libebit. Alia quædam quæ in mentem veniebant, vel admonenda videbantur, vt & quædam ab aliis adnotata, ea ad inferiores paginarum oras adposuimus. Vale, lector amice & candide, operamque nostram qualem qualem boni consule.

DE NILI INCREMENTO, EX DIVERSIS SCRIptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓγραφέων.

EX PLVTARCHO, *De placitis philosophorum libro* IV, *cap.* I.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις βιβλ. δ'. κεφ. ά.

Iulianus Gr. Xylandro.

THALES censet Etesiarū, qui venti Ægypto aduersi spirāt, flatu Nili aquas attolli, quod ostia ipsius quibus se exonerat, maris obtrusi influxu obthurentur. EVTHYMENES Massilienſis, ex Oceano marique externo suapte natura dulci fluuium impleri. ANAXAGORAS, niue Æthiopica, quæ hyeme frigens, æstate liquetur. DEMOCRITVS, niue in partibus ad septētriones sitis sub solstitium æstiuū resoluta atq; diffusa, densari ex vaporibus nubes, quæ compulsæ versus meridiem & ad Ægyptū ab etesiis ventis, in magnos ac vehementes dissoluātur imbres, quibus cum paludes, tū Nilus impleantur. HERODOTVS historiæ scriptor æqualem à fontibus fluere Nilum hyeme æstateq; perhibet: minorē autē hyeme videri, quia tum sol Ægypto viciniior in vaporem aquas redigat. EPHORVS, historicus is quoq;, æstate ait relaxari totam Ægyptū, ac quasi exsudare copiosam aquā. ac conferre ad hoc etiam Arabiā & Africam ob raritatem & fabulosum solum. EVDOXVS ait, sacerdotes imbribus & oppositis temporū anni rationibus rē imputare. quando enim apud nos æstas est, qui sub æstiuo habitamus Tropico, tū iis qui e regione sub brumæ circulo degūt hyemem esse, à quibus tum exundans aqua prorumpat.

ΘΑΛΗΣ τὸς ἐτησίας ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, ἐμφράττοντος αὐτοῦ τὰς στόμα τῆς παρεκδύσεως τοῖς πελάγεσιν ἀναστομώσεως. παρεκδύσεως ms. Reginæ

ΕΥΘΥΜΕΝΗΣ ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ἔξω θαλάσσης γλυκείας [1] κατ' αὐτὸ σημειοῦται πληροῦσθαι τὸν ποταμόν. ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ, ἐκ τοῦ χιόνος τοῦ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ὑπὸ θέρους, πυκνουμένης δὲ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, τοῦ χιόνος τοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μερέσιν ὑπὸ ψυχρᾶς ἀπαλυομένης τε καὶ ἀναχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τῶν ἀτμῶν πλεῖσθαι, τούτων δὲ ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν αἰεὶ πίμπλασθαί τε τὰς λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν. ΗΡΟΔΟΤΟΣ, ὁ συγγραφεὺς [2] ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρους, φαίνεσθαι δὲ ἐλάττονα τὸν χειμῶνος, ἐκεῖ δὲ οὐ τοσούτῳ χωρὶς πλησίον οἰκοῦντα τοῦ ἡλίου τὸν Αἰθιοπῶν, ὀλίγα ἐπομβρεῖν τὰ νάματα. ΕΦΟΡΟΣ ὁ ἱστοριογράφος καὶ θέρος φησὶν αἰεὶ καταλαμβάνειν τὴν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ [4] ἐξιδρῶν ὁ πολὺς ἰδρώς. συνιδόντας δ' αὐτὴν καὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Λιβύην ὡσαύτως θερμὰς καὶ ὑποψάμμους. ΕὐΔΟΞΟΣ [3] τοὺς ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τοῦ ὑδάτων, καὶ τὴν αἰτίασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν εἶν θέρος πῖς ὑπὸ ἐνθείοις ζώσιν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ δύσιν μεσῶν τροπικὸν αὐτοῖς χειμών ἐστιν, ἐξ ὧν ὁ πλημμυρῶν ὕδωρ καταῤῥήγνυται. [3] ἔθερος ms. Pet.

1 legebatur αὐτ. q. d. Euthymenem sensisse, mare extremum esse dulce. ms. habet αὐτὴν, suapte natura. pro κατ' αὐτὸν. nā adspirationem negligi non est prorsus inusitatum. αὐτὴν etiam Budæus legit. G. Xyl. 2 li. 1. c. 25. 3 ἐξιδρῶ reponendum existimo ex Xylandri sententia, quum & in libro scripto dein ita se reperisse dicat. Patet id ex opinione Ephori etiam vti eam Diod. Siculus,

Plutarchi ipsius vero sententia quanam [illegible] auctorem illum [illegible] sint [illegible] saltem succurrunt quæ lib. [illegible] quibus forte conciliari [illegible] quisquis Etesias auctus Nyliaci caussam referebat, [illegible] hæc ex libello, quem [illegible] (Τυφῶνος) [illegible] φοὺς δὲ πνέοντας, [illegible] ἰσθμὸν καθειρξεις [illegible] ὀστέα δὲ [illegible] ἀφανισθῆναι [illegible] ὃ ἐν χώρᾳ. &c. Dixit autem superius eod. lib. quod de myſtice per [illegible] intelligere Nilum, [illegible] phonem. Nunc Plutarchi illa Latine, vt interpretatus fuit Xylander, adicio: Regina vero [illegible] quæ Typhonem adiuuerit, flatus auſtrinos ex Æthiopia notat. qui ſi vincant etesias [illegible] ſurſus Æthiopiam nubes pelluntur, prohibeantque imbres decidere quibus Nilus augetur. Nam prævalens Typhon æſtu vrit, ac plane obtinens, Nilum in diuerſam partem ob imbecillitatem fluentem, cauo alueo & humili in mare expellit. Quod enim incluſus in arcâ dicitur Oſiris, eo nihil aliud ſignificatur quam aquæ occultatio & defectus. Itaque menſe Athyr periiſſe Oſiridem dicitur, quando etesiis omnino deficientibus Nilus recedit & ſolum nudatur.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΟΞΑΙ.

DE NILI INCREMENTO DIVERSÆ SENTENTIÆ.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

INCERTO AVCTORE.

ΘΑΛΗΣ ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ δι' τοὺς ἐτησίους γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. πνέοντες γὰρ αὐτοῖς ἐναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα κωλύουσι τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐκπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ δὴ κῦμα ποιοῦσιν αἴτιον τοῖς στόμασι καὶ ἕλειον ὄν, ἀναχωρεῖν τὸν ποταμόν, καὶ ἀναπληροῦσιν ὥστε φησὶ γίνεσθαι τὸν ποταμόν. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικὸς φησι τὸ χιόνος τηκομένης τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου γίνεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ Εὐριπίδης καὶ ἕτεροι τινὲς τραγῳδιῶν ποιηταί. ἀλλ' Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὴν τὴν γένεσιν, ποίησιν λέγει τὴν ἀναπληρώσεως, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν· Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων ὧδε ἐν δράματι Ἀρχελάῳ,

Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ,
Νείλου λιποὺν καλλίστου ἐκ γάλας ὕδωρ,
Ὃς ἐκ μελαμβεθέος πληροῖ ῥοὰς
Αἰθιοπίδος γῆς, ὑψίκ' αἰθαχῆ χιών,
Τεθεὶς πυρὸς ὄντος ἠλίου κατ' αἴθερα.

καὶ ἐν Ἑλένῃ,

Νείλου μὲν ἄδε καλλίπαρθενοι ῥοαὶ,
Ὃς αἰὲν ἀργὸν φακέλλος Αἰγύπτου πέδον
Λευκῆς ἀκείσης χιόνος ὑγρᾷ γύᾳ.

THALES Mileſius, vnus è ſeptem ſapientibus, ait quod ab eteſiis fiat illud incrementum. hos enim ferri flatuio aduerſos, oſtiaque eius oppoſita eſſe illorum flatibus. flantem itaque ex aduerſo ventum prohibere effluxum fluminis, ne in mare delabi poſſit: fluctus vero reiectos in oſtia, cumque vento ferente, repellere ipſum fluuium. ſicque incrementū illius fieri adfirmat. Phyſicus vero ANAXAGORAS aſſerit niue liqueſcente effici iſtum auctum Nili. Nec aliter etiam EVRIPIDES, & alii quidam Tragœdiarum auctores. nisi quod Anaxagoras quidem ipſam generationem, effectionem vocat huius augmenti, vti ipſe dixit: Euripides vero loco cum præterea definit, ita dicens in fabula Archelao:

Danaus ſororum quinquies denūm pater
Pulcherrimi Nili relinquens flumina,
Qui augmenta ſumit extumeſcens fluctibus
Nigrāte ab Aethiopide, quū niues liquant
Per æthera aurigante ſole limpidum.

Et in Helena:

Nili fluenta conſpicis amœniſſima
Pro rore dio qui per Aegyptum ruens
Humectat arua, nix liquet cum candida

1 Diod. Sicul. l. 1. bibl. ita: Ἀναξαγόρας δ' ὁ φυσικὸς ἀκριβώσατο τὴν αἰτίαν εἶναι τὴν τοιαύτην χώνην τοῦ Νείλου τὴν ἐκ τοῦ χιόνος τηκομένης. ὁ γοῦν Εὐριπίδης μαρτυρεῖ τοῖς ἀρχαίοις λέγων γοῦν, Νείλου &c. eosdem versus adferens, præter primum & vltimum, qui hic legebatur plenius. Medios tres ita ibi vertit Rhodomanus: *Nili relinquens undam humo pulcherrimam, Ex Aethiopia qua fluit nigra, sinu Plenā tumeſcit, quum niues liqueſactæ sunt.* 2 Huius fabulæ mentio & apud Stobæum, Iuſtin. Martyrem, [illegible] Stephanum in Αἰθιοπία, & Strabonem lib. 5. quod didicimus ex catalogo Euripidis tragœdiarum, quem confecit [illegible] Aldus Schottus, nondum edito. 3 Primus versus exſtat etiam apud Strab. l. 5. vbi tamen alii ſubiiciuntur quam hic [illegible] Diod. &c. 5 Quartū hunc versum adfert & Stephanus in Αἰθιοψ. 6 Emenda ex ipso Euripide: [illegible] in editione Euripidis. Versus ſunt in ipso initio dramatis hic nominati. Vnde & apud Ariſtidem in [illegible] hanc lectionem refutat, monetque hos versus concinnandos & emendandos eſſe, certe duos posteriores. [illegible] Νείλου μὲν ἄδε καλλίπαρθενοι ῥοαὶ, Αἰγύπτου πέδον λευκῆς ἀκείσης χιόνος, δεδιὼς Νείλου Αἰγύπτου [illegible] enim mendosus confuſis ibi legunturi Quis enim non videatur illa Νείλου Αἰγύπτου ineptum esse gloſſema ſentire. [illegible] fuit adiectum [illegible] volebat exponere per verbum ſimile. Emenda itaque, ac locum hunc Euripidem tuere & tragœdos taxare [illegible] parce. Ex his quæ inferius ſubiiciuntur, [illegible] Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, [illegible] Αἰθιοπίδος γῆς, ὑψίκ' αἰθαχῆ χιών, [illegible] rum lectionem. Sed & obtinuntur. Causari versionem [illegible] quæ passe & illum non ignorasse veram lectionem: *Nili fluenta conſpicis amœniſſima Pro rore dio qui per Aegyptum ruens Humectat arua, nix liquet cum candida Aethiopide, qui niues liquunt æquo igni.*

Et ÆSCHYLVS:

Aethiopiæ haud incognitum terræ genus
Laudare noui, Nilus vnde defluit
Humũ volutãs quũ flabra imbres cõcitant,
Vbi ignea diei micans vis splendida
Flamma resoluit ningidas rupes. viget
Aegyptus omnis tum beata, flumine
Sacro tumens, segetesq; letas nunciat.

καὶ Αἰσχύλος,

Γένος μὲν αἰσθνὴς μαθὼν ὑπίσαμαι
Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νῖλος ἐπάρδει
Γᾶμφ κυλίνδων πυθμάτων ἐπομβείαις·
Ἐν ᾗ πυρωθὲν μιλὸς σκληρὸν φλόγα,
Αἰγυπτος ἀγνὴ ναμάτος πλησθυμίᾳ,
Τήκει πετρώδη χιόνα. πᾶσα δ' ὐδαλὴς
Φερέσβιον δήμητρος ἀγγέλλει τάχυ.

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ ὁ ἱστοριογράφος πρὸς τὰ μικρῷ πρότερον εἰρημένα ὑπὸ Ἀναξαγόρα τε καὶ Εὐριπίδου αὐτὸς ἔφερεν. αὐτὸς δὲ τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος, φησὶν, ὑδάτων γινομένων κατ' Αἰθιοπίαν, κατὰ τὸν κυνὸς ἀνατολὴν ἕως ἀρκτούρου δύσεως, καθ' ὃς χρόνους καὶ οἱ ἐτησίαι πνέουσι· τούτους γὰρ φησὶ τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη πνέοντας πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἄγειν· ὧν δὴ καὶ πρὸς ἀπόντων πρὸς τὰ ὄρη, καταῤῥήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος· ἀφ' οὗ τὸν Νῖλον πληθύεσθαι ἀναβαίνειν συμβαίνει. Δημόκριτος δὲ λέγει, περὶ μὲν χειμερινὰς ὥρας τὰς περὶ τὰς ἄρκτους χιονίζεσθαι τόπους, πρὸς δὲ θερινὰς μεταξὺ τοῦ ἡλίου, τηκομένης δὲ χιόνος καὶ ἀτμιζομένης, ἀπὸ τῆς τήξεως νέφη γίνεσθαι, ἃ δὲ τοὺς ἐτησίους ὑπολαμβάνοντας φέρειν πρὸς μεσημβρίαν συνωθουμένων δὲ τῶν νεφῶν ὑπὸ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν Λιβύην, ὄμβρων γίνεσθαι πολλῶν, οἳ καταῤῥέοντες πληροῦσι τὸν Νῖλον. Εὐημερίδης δὲ ὁ Μασσαλιώτης, αὐτὸς πεπλευκὼς, φησὶν εἰς τὸν ἔξω θάλασσαν ὑπερῥεῖν ἕως ἐς τὴν Λιβύην, ἐκτραμμένου τε εἰς πρὸς βορέαν τε καὶ ἄρκτους. καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κενοῦσθαι εἰς τὴν θάλασσαν, τοῖς δὲ ἐτησίοις ἀνωθουμένην ὑπὸ τῶν πνευμάτων πληροῦσθαι, καὶ ῥεῖν ἕως τὰς ἡμέρας ταύτας· παυσαμένων δὲ τῶν ἐτησίων, ἀναχωρεῖν εἰς δὲ αὐτὸν καὶ γλυκαίνεσθαι, καὶ κήτη τε ἄλλα πλησιάζειν τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ χροκοδείλοις καὶ ἱπποποτάμοις ἔχειν. Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος λέγει, δεῖν χώμβους τοὺς πλησίον αὐλακίζεσθαι τὰς πηγὰς, ἐν δὲ τῷ θέρει θερμαινομένας ῥεῖν· τὸν μὲν δι' ἀμφιπληροῦσθαι, τὸν γινομένην ξηραίνειν δ' αὖ τὸν ὑετίων ὑδάτων ὑπογινομένων τοῖς χώμβοις συμβαίνειν. τὸν δὲ Νῖλον οὐκ ὑόμενον τότε, οὐδὲν γινόμενον μὴ συναναπληροῦν· καὶ ἔχειν δ' τοῦτο, τὸν χώμβιον πάντα αὐτὸν γίνεσθαι, δεῖν δὲ θέρους πλήρη. Ἡρόδοτος δὲ τοῖς μὲν λοιποῖς ὑπεναντία λέγει, πλησίους δὲ Οἰνοπίδην. τὸν μὲν γὰρ ῥύσιν τοῦ Νείλου φησὶ τοιαύτην εἶναι ἀεὶ πληροῦν τὸν ποταμὸν τὸν ἥλιον καὶ χώμβους καὶ τὴν Λιβύην ποιοῦντα πορείαν, αὐαίνειν τὸν Νῖλον· ὅτι δὲ τὰς θερινὰς δύσεις μεθιστάμενον, πρὸς τὴν ἄρκτον ἰέναι.

---

1 Hanc opinionem refutat etiã Aristides prolixe in Ægyptiaca, licet eius auctores non nominet, sed se ἐπὶ πλεῖστον λέγειν, ἢ τοῖς μακροτάτοις ἀπαντᾶν τῶν λόγων ἴσως ait. 2 Ita edidit H. Steph. Sed nullus dubito quin reponendũ sit ὑπερβορέων. V. Democriti sententia a Plutarcho & Theophylacto, vel Diod. Siculo potius relatam. 3 Et hinc non dubito emendare Εὐημερίδης, vt antea è Plutarcho habuisti. Eius philosophi sententiam refutat & Aristides in Ægypt. cũ hac itri siuncula orsus: ὅλως δὲ ἀλλοίᾳ γλυκείᾳ Λιβύης [illegible] &c. 4 Ad distinguendum & [illegible]

ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΤΟΥ ΣΙΜΟΚΑΤΤΟΥ.

ἱστοριῶν λόγ. ζ. κεφαλ. τὸ ιζ.

EX THEOPHYLACTO SIMOCATTA.

Lib. VII. histor. cap. XVII.

Οὗτος ὁ Νεῖλος μέγιστος ἁπάντων τῶν περὶ τὴν οἰκουμένην καλουμένων ποταμῶν, καὶ πολλὴν τῆς Λιβύης, καὶ τῆς Αἰθιοπίας, τῆς τε Ἰνδικῆς αὐτῆς γῆν διαμείβων, τῆ τε Γαλλίᾳ, καὶ Γερμανίᾳ προσπερῴων κατὰ τὸ μέγεθος, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὰς πηγὰς ἀποκρύπτει. θέρους τοίνυν ἀκμάζοντος, τὰς αὐξήσεις λαμβάνει, ἐναντίον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἁπάντων ποταμῶν. τὰς δὲ αἰτίας τὰς τοῦδε τοῖς πολλοῖς εἰρημένας τοῖς ἀρχαίοις, προτεθεμένας ὅτι λέξεως, τῇ παρούσῃ ἱστορίᾳ παραλλόμενοι ἐάσομεν. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἑλλάνικον καὶ Κάδμον, ἔτι δὲ Ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις κατέφυγον. Ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἴ τίς φησι πολλῆς γεγονὼς ἐμπειρίας ἱστορίας, ὅπως ἐχείρησε περὶ τούτων ἀποδοῦναι τὸν λόγον, οὐκ ἐπήνεγκεν ἢ ἁπλεγεμένας ὑπονοίας ἐξέθετο. ὁ δὲ Ξενοφῶν, καὶ Θουκυδίδης ἐσπουδακότες καὶ τὰ ἀληθέστερα μᾶλλον τῶν ἱστορικῶν, τούτων ἀπέσχοντο. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἔφορον, καὶ Θεόπομπον μάλιστα πάντων ὕστερον ἐλθόντες εἰς αὐτά, ὑδαμῶς τὰ ἀληθείας ἐγένοντο γνώριμοι· ὑδὲ ἀμέλειαν, φημὶ δὴ τὴν χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠγνόησαν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἑκάστοτε χρόνων ἄχρι Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου προσαγορευθέντος, ξένα ὡς ὕστερον τὰ περὶ τοὺς τόπους τούτους πάντα λῶν, καὶ τοῖς ὕστερον ὑποκίνδυνα. τοῦ δὲ προρηθέντος βασιλέως, μετὰ Ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς Αἰθιοπίαν ἐξελθόντος, ἐγνώσθη τὰ κατὰ ταύτην τὴν χώραν λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκριβέστερον. Οἱ μὲν οὖν καθ' Αἴγυπτον ἱερεῖς, ἀπὸ τοῦ περιῤῥέοντος τὴν οἰκουμένην Ὠκεανοῦ φασι τὸν Νεῖλον λαμβάνειν τὰς σύσεις, λέγοντες μὲν οὐδὲν ἀληθές, ἀπορίαν δὲ λύοντες τὴν ἀπορίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλῆς προσδεόμενον πίστεως, ὀρφανὸν τὴν δίηγησιν καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως. Τῶν δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μεταναστάντες ἐκ τῶν ἄνωθεν τόπων, οἱ καὶ Βόλγοι προσαγορευόμενοι, λέγουσιν

NILVS omnium fluuiorũ orbis terrę latissimus, multorumque per Libyam, Æthiopiam, Indiam regiones lecans, ipsumque Gangem, & Indum magnitudine superãs, oculis humanis fontes suos, siue primam originem, vnde erumpit, negauit. Æstate igitur feruente (secus quam cetera orbis flumina solent) excrescit. Causſas à multis & priscis scriptoribus allatas, huic historiæ libenter inseremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecatæus ad fabulas confugiunt. Herodotus, vt est curiosus, & si quisquam alius, historiarum gnarus, huius rei rationem afferre conatus est. Sed eum suspiciones potius interserere contrarias secutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui à rerũ explicatarũ veritate magis commendantur, nihil huiusce modi habent. Ephorus, & Theopompus, quanquam omnium maxime in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidã adipisci. Ignorationis eorum causſa nõ negligentia, sed regionis condicio fuit. Iam inde enim ab antiquis sæculis, vsque ad Ptolemæũ cognomento Philadelphũ, pleraq; locorum istorum ignota omnino, & inexplorata, atque aduenis etiam periculosa fuerunt. Postquam vero rex de quo diximus, cum Græcis copiis Æthiopiã est ingressus, regio hæc, vt paucis dicam, multo exploratius, atque perfectius cognosci cœpta est. SACERDOTES igitur ÆGYPTII ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubiũ quod est, per dubium dissoluunt: rationemque ad fidem conciliandam adducentes, quæ ipsa vehementer fide indigent, quod narrant, confirmatione destitutum relinquunt. TROGLODYTAE, qui è superioribus locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dicitant,

Ægyptium sonat Theophylactum è Siculi Diodori Bibliotheca ista Niliaca (eiusdem suo ne nominato quidem) transcripsisse ram dictum fuit. Quædam vbi variare φησὶν voluit iste ἀπὸ τοῦ χρόνου (qua dignitate fuisse Photius ait) notare libet, non omnia, nec vacat enim & cui bonos Ait vero cap. præcedentis fine Theophylactus, quoniam genus inde traxit, mentis [illegible] Νείλου διηγήσεως εἰκὸς ἦναι τὸν Φώτιον φιλοτιμήσασθαι. Sicque finit caput XVI, & digressionem sibi parat ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν [illegible] ἀλλ' αὐτὰ, σχεδὸν τῶν ἀνωθεν ἀναγκαίων ὁ Νεῖλος δείκνυμι· τὰ δὲ ἱστορούμενα περὶ τῶν ἱστορικῶν διηγημάτων ἀξιολόγως μνήμης πεῖται [illegible] φέρει. 1 Diodorus Siculus lib. 1. bibl. de eodem: μέγιστος δὲ ὢν τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ποταμῶν καὶ πολλὴν μὲν χώραν διαβαίνων, &c. 2 [illegible] Diod. 3 ἐπωκεῖται Diod. & sine dubio sic exscripserat Simocata. 4 ῥοῦ σφᾶς ex Diod. rectius. 5 [illegible] Diod. 6 [illegible] ἐπίπαν &c. Diod. 7 ἄχρι καὶ τοῦ Diod. 8 ὑγιὲς Diod. 9 γάλλων Diod. & variant eius lectionis [illegible] etiam, & alia [illegible]. Errorem inde natum non dubito, quia in membranis vetustis [illegible] scribitur [illegible], demptis medio duabus lineolis, vel potius vt Latinum u.

in loco

locis illis cautiores esse. Vnde quispiam ratiocinetur: multis fontibus in vnum confluentibus, Nili fluentum intumescere. Sane omnium quoque mundi fecundissimum hunc esse aiunt. Qvi vero insulam Nili, Meroe dictam, incolunt, fluuium Astapum nominant, quam vocem Græce transferas ἐκ σκότους ὕδωρ, è tenebris aqua profluens. Naturam enim huius fluminis incomprehensam esse isti statuunt. THALES vnus de sapientibus docet, discedenti Nilo Etesias resistere, & cursus eius eorum flatibus acto contra ostia mari sustineri: atque hinc illum exuberantem per totam Ægyptum, quæ depressa, & campestris sit, late exspatiari. Sed huius rationis, quamuis probabilis videatur, non difficile est falsitatem ostendere. Nam si quid veritatis haberet quod ait, omnes fluuii, qui contra flantibus Etesiis à mari repercutiuntur, similiter magnis auctibus excrescerent. ANAXAGORAS cognomento physicus, solitis in Æthiopia niuibus Nilum attolli opinatus: cui assentiens tragicus poeta Euripides, id ipsum in poematis suis posuit. Hanc igitur oppositionem non multa oppositione opus habere dicimus, quandoquidem vanam esse claret. Nã propter feruores incredibiles in Æthiopia, aquã in niuem densari nõ est vt possit fieri. Prorsus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec vlla hyems, & solstitio æstiuo potissimũ, cernitur. Quod si etiam concedamus, in Æthiopia niuem altam cadere, tamen quod ante de ea liquata asserebatur, rursum vt vanum ac friuolũ probabilissime refellitur. Omnis quippe fluuius aquis niuium solutarum accrescens, conuenienter aduras quoq; frigidas expirat, quin & cælum crassum reddit. Atqui circum Nilũ neque nebulæ alicuius concretionem, neque auras gelidas, neque aerem crassum reperias. HERODOTVS porrò Nilum tantum esse scribit, quantus cum plenus est apparet. Hyeme autem solem supra Libyam voluentem, ex vndis Niloticis humentis substantiæ

ἐμφάσεις εἶναί τινας περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἄν τις συλλογίσοιτο διότι πολλοὶ πηγῶν εἰς ἕνα τόπον ἀθροιζόμενοι, ῥεῦμα τὸν Νείλον συνίστασι. ἀμέλει καὶ πολυγονώτατον αὐτὸν ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν οἰκουμένην ποταμοὺς πεφυκέναι φασίν. Οἱ δὲ καὶ κύνες τὴν ἰσοσύλλαβον τούτοις ὀνομαζόμενον Μερόην (αὕτη δέ ἐστι νῆσος ὁ Νείλου ἱδρυθεὶς ῥεῖθρον) τὸν ποταμὸν καλλύνασιν, ἀστα ποιῶ. ὅπερ ἔστι μεθερμηνευόμενον εἰς τὴν Ἑλλήνων ἀφάλεκτον, ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ. ἀκαταληψίαν δὲ ὅτοι αἰσθάνεσθαι τῆς ποταμοῦ ἴστε τὴν φύσιν. Θαλῆς μὲν οὖν εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς ἐτησίας ἀντιπνέοντας ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ, κωλύειν εἰς τὴν θάλασσαν προχεῖσθαι. ὃ ῥεῖθρον· ἀφ' οὗ τοῦτο αὖθις πλεονάζον ὀπίσω κλύζειν, καὶ πελαγίζειν οὖσαν καὶ πεδιάδα τὴν Αἴγυπτον. τοῦτο μὲν λόγου τύπου, καὶ ὡς εἰ δοκεῖ τοῖς πιθανοῖς, ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τὸ ψεῦδος. εἰ γὰρ ἦν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἄπορροι οἱ ποταμοὶ, οἱ τοῖς ἐτησίαις ἀντιπνέουσι κεκτημένοι τὰς ἐκβολὰς, ἂν ἐποιοῦντο τὴν ὁμοίαν διάβασιν. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ περιφερόμενος φυσικὸς, τὴν τηκομένην κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν χιόνα, τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως ἔφη ἀρχὴν αἰτίαν ἐδόξασεν. ὡς καὶ ὁ τραγῳδοποιὸς Εὐριπίδης τραγῳδούμενος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασι τοῦτο συνέτεκε. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ πολλῆς αἰτιάσεως δεῖσθαι φαμὲν, φανερᾶς καθεστῶσης τοῦ ψεύδους. Ἀφ' ἧς τὴν ἀφορμὴν τῶν καυμάτων ἀδύνατον χιόνα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν συνίστασθαι. καθόλου γὰρ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους ὁ ἀὴρ, οὐ ψύχος, οὔτε ὅλως χειμῶνος ἔμφασις πέφυκε καὶ μάλιστα τροπαῖς θερινῆς. εἰ δέ καί τις εἴποι τῷ τῆς συγχωρήσεως τρόπῳ εἰ πλήθη χιόνων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ αὖθις ἐλέγχεται τοῦ προλεχθέντος ὁρισμοῦ τὸ ἀξιόπιστον. ἅπας γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος τὴν πρόσοισιαν λαχὼν, ὁμολογουμένως ἀῶρας ψυχρὰς ἀναδίδωσιν. ἀλλὰ καὶ ὅτι ἄῤῥεκα πάχυνειν πέφυκε. πρὸς δὲ τοῖς Νείλου, ὅτι ποταμοὶ ἅπαντες νέφους κατέχουσιν ὑγρὸν, οὔτε αὔρας ψυχρὰς, οὔτε παχυνομένην τὴν ἀέρος φύσιν. Ἡρόδοτος δὲ ὁ Νάλως εἰς μὲν τηλικοῦτόν φησιν, ὁποῖός τις καὶ φαίνεται κατὰ τὴν πλήρωσιν· χειμῶνος δὲ ὥρᾳ ἥλιον καὶ τὴν Λιβύην θερμαίνοντα ἀπιέναι πρὸς ἑαυτὸν ὑγρὰς οὐσίας συνάγοντα ἐκ τοῦ Νειλώου

---

1 Interp. *cautiores* nõ recte, ni fallor: nec enim constat an cautiores fuerint ista quæ indicia præbebant ortus Nili ex illis locis. Rhodomanus nostet ἐνδείγματα apud Diodorum: *indicia quædam esse aiunt, vnde quis ratiocinetur.* ait enim illos signa quædam de apparete posse ibi fontes Nili esse. sic paulo infra σημεῖα ἐμφάσεως apud Theophyl. & Diod. 2 συμφόρητον Diod. 3 ἀστα Theophylacto rescribendum puto. 4 ὅτι ἂν Diod. 5 ἀπόῤῥοιαι Diod. 6 Reponas Νείλου, male enim vulgata κλύδων & interpres omisit illa: *Sita vero est ista super ipso Nili fluento.* Diodorus hæc verba nõ habet, sed alias planius & plenius hoc locum quã vide. 7 Ἀνάπαλιν Diod. 8 εἰς τὴν Ἑλλ. Diod. quæ verba fere superfluere võ. Scribe vt Graeca tamen inde deserta esse credo. 9 male vulgata ἀναπλεύσεια. 10 τὸ ῥεῖθρον Diod. 11 Sic restituimus ex Diod. vulgo ἔστι αὖθις, cæterum πλεονάζον quoq; Diodorus, qui minus id notare videntur vt superfluum. 12 Diod. ἐπὶ τοὺς ἐτησίους. 13 ἐκβολὰς ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Αἰγυπτίαν ἐκρέοντος. Diod. qui & versus tragici refert quos supra habes in Ἀνακρίσει exemplione. 14 ἀπόφασιν ταύτην ἀπὸ πολλῆς αἰτιάσεως ἐπιδεῖσθαι συμβαίνειν. Diod. 15 ὑπερβολὴν Diod. 16 κάματον Diod. 17 ἐκ τῶν ἄνω τόπων τοῦ Νείλου Diod. 18 Herodoteæ sententiæ confutationem è Diodoro simul edimus, cum qua hæc conferas lites

ὑδάτων, καὶ τοῦθ' ἡλίου χάριν ὥρᾳ ἥκιστα γίνεσθαι τὴν πλημμύρην τοῦ ποταμοῦ· τοῦ δ' ἥλιον ὅπως αὐτὸς, καὶ ὅσῳ τοῦ ἄρκτου πορρωτέρω τοῦ βαθμοῦ, αἴρειν μᾶλλον, καὶ πλείω ἀνάγειν τὰς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ποταμοὺς πορφυρούσας. ἀλλ' ἔστω μὴ τοῖς δόξοις καλῶς αἴρειν τὴν ἀπὸ τῶν χιόνων θερινὰς ὑγρασίας ἐς Αἴγυπτον πληροῦσι ποταμούς. ἀλλ' αἰδοῦς τῆς φιλομαθείας ἕνεκεν ἀνδρὸς, καὶ διεξοδικῶς κατηγορήσομεν τοῦ σφάλματος. εἰ γὰρ ταῦτα σύμφωνα τοῖς ἀληθέσι καθίστατο, πολὺ τῶν ἀπὸ τῶν χιόνων καὶ τοῦ Λιβύων ποταμῶν ὁ Νεῖλος ἀνελαμβάνοι καὶ ἀδελφὰ τοῦ πατρὸς ὕδατα. ἀλλὰ μὴν τοιοῦτον οὐδὲν παρὰ τοῖς Λίβυσι ποταμοῖς ἐστι θαῦμα. οὐκοῦν ὁ συγγραφεὺς ἀποχρώντως τὸν λόγον. Δημόκριτος ὁ τοῦ φύσεως ἀδελφὸς, περὶ τὰς ἄρκτους ὥρᾳ χειμῶνος καταφέρεσθαι πολλὴν ἀχλυοειδῆ χιόνα, δρόσους ὑπόντος ὑπὸ τοῦ αἰθάλης ἀχλύεσθαι ταύτην. εἶθεν φησὶ γίνεσθαι νεφέλας πολλάς. καὶ ἀεὶ τὸ πίπτεσθαι πολλὰ νέφη παχύτερα περὶ τοὺς μετεωρολέσχας τοῦ τόπου, ἀραιοτέρους καὶ αἰθυμιάσεως αἰρομένης ὑψηλοτέρους. ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν πρὸς πέσῃ τοῖς μεγίστοις ὄρεσι τὰ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν. ἔπειτα πως τοιούτοις οὖσιν ὑψηλοῖς, διαιωνίως θραυόμενα, πάμμεγέθεις ὄγκους χιόνων. ἐξ ὧν πληροῦσθαι τοὺς ποταμοὺς καταχωρίζεται, περὶ τὰ ἐτησίων ἀνέμων πνοάς. ἀλλ' οὐ πιστευτέον αὐτῷ. ὁ γὰρ Νεῖλος ἀρχὴν μὲν πληροῦσθαι τὰς ἔξω, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς θερινὰς, ὅπως τῶν ἐτησίων πνεόντων· λήγοντος δὲ ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλιν τροπὴν παύμενον τῶν εἰρημένων ἀνέμων. τὸν μὲν συνεπίσεσθαι τῷ Δημοκρίτῳ ἀποδεκτέον, τοῖς δὲ λόγοις αὐτοῦ οὐδαμῶς πιστευτέον. Ἔφορος δὲ ξένην αἰτίαν τινὰ προσείρηκεν. φησὶ γὰρ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν ποταμόχωστον εἶναι, μᾶλλον μὲν καὶ ψυχρὰν. ἔτι δὲ καὶ σηπεδόνη τῇ φύσιν, ῥαγάδας τε μεγάλας καὶ διωρυχὰς ἔχειν. καὶ δέχεσθαι τούτων εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος. καὶ τὸ μὲν τῆς χειμερίου ὥρας ὅσον συνέχειν εἰς ἑαυτὴν, θερινοῦ δὲ ἐπερχομένου ἑψοῦσθαι, ὥσπερ ἱδρῶτας τινας ἐξ αὐτῆς πολλὰ χεῖσθαι ὑπόνοιαν, καὶ δέχεσθαι τὸ πλῆθος τοῦ ποταμοῦ. ὁ μὲν δὴ Ἔφορος δῆλός ἐστι μὴ μόνον τὸν Νεῖλον τοῦ Αἰγύπτου, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἰδίων τὰ καθ' ἑαυτὸν τῆς χώρας ταύτης ἐπιμελῶς πεπυσμένος. πρῶτον μὲν γὰρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὔξησιν ἀπελαμβάνομεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπλήρου, δέχεσθαι πρῶτος καὶ στερεὰς χώραν

copiam attrahere, atque inde per hyberna humen parcius ire. Æstate reclusa, & ad Arctos solem reuerso, Græciæ fluuios secare, & imminui. Quapropter Ægypti fluminis accretionem æstiuo solstitio admirabilem videri non debere. Verum nos amorem studiumque perquirendi in hoc viro reuerenti, errorem eius vberius non castigabimus. Hoc tantum dicemus, Si ista cum veritate consentirent, omnino soli idem cæteris Libyæ fluminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obseruatum. Non igitur historicus ille satis considerate locutus est. DEMOCRITVS alioqui naturæ secretorum peritissimus, in Septemtrione per hyemem imbres niuales decidere asseuerat: per æstatem æstu niuem illam vbertim colligi, rarefieri ac dissipari. Idcirco in locis sublimibus & montibus multas nubes densiores generari, larga exspirationum vi eo sublatas. Hasce licet. Hasce nubes ab Etesiis impelli, nec montibus omnium altissimis sisti: eos autem esse in Æthiopia. Post, eorum excelsitate violenter diruptas, largissimos imbres effundere, quibus Nilus (Etesiarum puta diebus) repleatur. Sed huic habenda fides non est. Nilus enim (vt vno verbo dicam) crescere circa solstitium æstiuum incipit, Etesiis nondum spirantibus: desinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem posuerunt. Laudanda, nullo autem modo credenda est hæc Democriti commentatio. EPHORVS inaudibile plane rationem adducit. Ægyptum totam fluminibus subtetraneis rescissam, ac frigidam, naturaque pumicosam, & fistulosam esse: rimas item magnas ac perpetuas habere, per quas in se copiam humoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æstiuo autem solstitio incumbat, veluti sudores quosdam ex omni parte emittat: atque ita Nilum flumen excrescere. Cæterum non modo Ægyptum nunquam oculis obiisse Ephorum, sed neque ab iis qui eam vidissent, res eius probe cognouisse certum est. Primum enim, si ex ipsa Ægypto incrementum suum Nilus acciperet, non vtiq; in locis superioribus aquas amplioris voluere, vbi per petrosam ac solidam

1 Sic edimus: nec aliter putamus interpretationi esse, vulgo tamen est διεξοδικῶς. 2 Mendose. scribendum autumno vel licet ὁρίου. Apud Diodorum est. τοῦ περὶ τὸν ὀπωρινὸν ἰσημερίαν. Itaque & forte aliquis malit τοῦ περὶ τὸ ἐαρινὸν ἰσημερίαν hic scribendum. 3 Diodorus, τὰ ἐκ τῶν νιφετῶν. & sic emendarem Simocatam quoque. vt & post statim ὁμοῦ ex Diodoro, pro ἐγγυᾶν & μᾶλλον καὶ τὴν τοῦ ὕδατος Diod. 5 ἐπίσασιν Diod qui pluribus etiam refutationi Democriteæ opinionis inhæret. 6 πάμμεγεθεῖς Diod. 7 ἐκ τῶν χιόνων. Diod. mine congestam reddere cum Rhodomano velim. Ægyptum enim ποταμοῦ δόσιν & Herodotus inquiat δῶρον. 8 ψυχρὰν, Diodorus, pro illo ψυχεράν. 9 χαμαιευκὴ Diod. 10 αὐτὴ ἐκ τῶν ἀνωτάτω. ὑπόνοιαν, ἢ ἀφ' ὑπονοίας. Diod. 11 ἰδίων Diod. 12 ἀναλαμβάνομεν Idem. 13. ἀφ' ὧν πληροῦσθαι Idem.

gionem fertur. Nunc plus sex millibus stadiorũ per Æthiopiam labẽs, augmina sumit, priusquam Ægyptum attingat. Ad hæc, si quidem fluenta Nili, terræ fluminibus peruiæ raritatibus siue rimis humiliora forent, contingeret rimas illãs superficiarias esse, per quas tãtam vim aquarum transire est impossibile. Sin autẽ rimis ipsis altiora, rursum ex inferioribus cauitatibus in summum flumẽ aquæ confluere minime possent. Ad summam, quis fieri posse credat, vt prorumpentes ex terrę hiatibus sudores tanta flumini incrementa suppeditent, vt vniuersæ pęne Ægypto innatet? vt nihil dicã de mẽdacio, subterlabi scilicet Ægypto flumina, & in cauis terræ liquentes aquas existere, cum ipsa harum assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluuius per multa spatia sub terra manat, nec tamẽ in suscipiẽdis auctibus quidquã omnino ei tale, quale Nilo, euenire cernitur. Quin etiam Acarnaniæ fluuius Achelous, & Bœotię Cephisus, è Phocide oriundus, nõ modicum terrarum subterlabuntur. Qui ambo Ephorum apertæ vanitatis conuincunt. Et hæc quidẽ aduersus Ephorum. MEMPHITICI quidam philosophi ineremẽti huius istam caussam afferre ausi sunt: Tellurem in tres partes diuidi. Vnam, esse nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram, quæ his locis tempestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quare si Nilus hyeme augesceret, certum esset eum in nostra Zona confluxum aquarum recipere, cum per hoc tempus maxime apud nos pluuiæ cadant. Quoniam autem contra fit, & æstate ascendit, probabile apparere, in locis nobis è regione oppositis hyemes nasci, & redundantiam illic aquarum in orbem nostrum deferri.

ερας φερόμενος. νῦν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων ἀφ' ἧς Αἰθιοπίας ἀφερρέων, [1] ἔχει τὴν αὔξησιν περὶ ἦψαυσθαι τῆς Αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὲν ὁ ῥοῦμα τοῦ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν κατὰ τὴν [2] πολυμόχωσιν γῆν ἀναιωμάτων, ὅπερ πολλαχοῦ αὐτῶν ἐστί) τὰς ῥαγάδας συμβαίνει, καθ' ἃς ἀδύνατον ἦν [3] ἀφαβαίνειν τοσοῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψηλότερον τόπον ἐσχήκει ὁ ποταμὸς τῶν ἀναιωμάτων, ἀδύνατον ἦν οὐκ τῶν ταπεινοτέρων χειλωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἐπιφανείαν τὴν τῶν [4] ὑδάτων σύῤῥυσιν γίνεσθαι. καθόλου δὲ, πῶς ἂν δυνατὸν [5] ἠγήσαιτο τὰς [6] οὐκ τῶν κατὰ τὴν γῆν ἀναιωμάτων ἰσορρόπους τοσαύτην αὔξησιν [7] τῷ ποταμῷ εἰσπνεῖν, ὥστε ὑπ' αὐτῆς σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἐπικλύζεσθαι; ἀφίημι γὰρ καὶ ὁ ψεῦδος τῆς τε [8] ποταμοχώσεως γῆς, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀναιώμασι [9] τηκομένων ὑδάτων, [10] ἐπιφανῶν ὄντων [11] τῶν ἐν τύποις ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν χώραν [12] πεποίηκε ποταμόχωστον· ἐν δὲ τῶν συμβαινόντων ἐπὶ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου ἐστὶν οὐδὲν θεωρεῖν γινόμενον. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῶος ποταμὸς, ὡσὶ τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν Φωκέων, [13] οὐκ ὀλίγην χώραν ὑποστέγουσαν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερῶς τὸ Ἐφόρου ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ἔφορον. Τῶν δὲ ἐν [14] Μέμφει φιλοσόφων τινὲς ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ταύτην· φασὶ δεδιρεῖσθαι εἰς τρία τὴν γῆν. καὶ ἓν μὲν [15] ὑπάρχειν δὲ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην (δεῖ γὰρ οὕτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τούτοις τοῖς τόποις ἀντιπεπονθὸς τῇ ὥρᾳ· τὸ δὲ τρίτον [16] μεταξὺ κεῖσθαι τούτων, ἀοίκητον δὲ [17] ἀφ' καῦμα λίαν ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἐποιεῖτο τὰς ἀναβάσεις κατὰ τὸν χειμῶνος καιρὸν, ἦν ὑπάρχειν, ὡς [18] ὅπου τὸ καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύῤῥυσιν, ἀφ' ὃ καὶ τούτοις τοῖς καιροῖς μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας. [19] ἐπεὶ τοιγαροῦν καὶ ὁ λόγος πληροῦται, πιθανὸν εἶ), κατὰ τὸν ἀντικειμένους τόπους ἡνιᾶσθαι τὸν χειμῶνας, καὶ [20] ὁ πλεονάζων τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς [20] γίνεσθαι οἰκουμένην.

---

1 τὴν πλέονσιν ἔχειν πρὸς ψαῦσιν τῆς. Diod. 2 *aggesta terra* Rhodom. 3 Diodorus ἀφαβρύειν ποσοῦτον κτλ. vbi bene Rhodom. illud ποσοῦτο minime eiiciendum censet. 4 ὑγρῶν σύῤῥυσιν Diod. 5 ἡγήσαιτο ex Diodoro praeplaceat. 6 Sic ex Diodoro restitimus. vulgo mendosissime ἐκ τῶν. 7 Diodorus τῷ ποταμῷ. 8 *de aggerationo soli* Rhodom. 9 πηγνύμων Diodorus, quod conuenit cum superiore ἀφαμβύων. 10 ἐμφανῶν Diodorus. 11 sic & Diodorus; vbi tamen hunc articulum viri docti ociosum putant. 12 *limo opplouit* Rhodom. apud Diod. 13 *terra non exiguum accumulauit*, idem Rhodom. ib. 14 Μέμφι Diodorus. 15 ὑπάρχειν Diodorus. 16 μεταξὺ μὲν κ. Diodorus. nec Simocatæ eam particulam omissam credo. statim reposui ex Diodoro ἀφ' καῦμα. vulgo male vna voce ἀφαυμα. 17 ὅπου τῆς &c. τὸν ἐνιαύσιον. Diodorus. 18 ἐπεὶ δὲ τ. Diodorus. & sic supple. 19 recta haec visa Rhodomano lectio Diodori, quam & Simocatam agnouisse constat. 20 φέρειν Diodorus.

δὲ ἐν τοῖς ἀντιγαῖς τοῦ Νείλου μηδένα δύνασθαι παρελθεῖν, ὡς αὐτὸν τῆς οἰκουμένης ζώνης ἀφ' ἧς τὴν ἀοίκητον φερομένου τὸν ποταμόν. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις ἐν τῇ χαρβολείᾳ τῆς γλυκύτητος ὅτι ὁ Νεῖλος ὕδατος. ἀφ' ἧς γὰρ τῆς κεκαυμένης αὐτὸν ῥέοντα φασὶ λίαν καθέψεσθαι· ἐν ἀφ' τοῦτο γλυκύτατον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ἅτε δὴ φύσει τὸ πυρώδους ἄπαν ὂν ὑγρόν· καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ ἐν τοῖς οὐ τοῦτο λέξομεν. ἀδύνατον γὰρ εἶναί φαμεν, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὸ ἡμέτερον ἀναφέρεσθαι ὑγρόν, ἐν μάλιστα, εἴ τις ὑποθοῖτο σφαῖραν εἶναι τὸν ὑγρόν· πεφυκέναι. πῶς γὰρ μόνος ὁ Νεῖλος ἐκ ἐκείνης φέρεται τῆς οἰκουμένης πρὸς τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς γὰρ εἶ ἐν ἑτέραις ἐκροαῖς ποταμοὺς, καθάπερ ἐν παρ' ἡμῖν. ἀλλὰ ἐν τῇ περὶ τῆς τοῦ ποταμοῦ τούτου γλυκύτητος αἰτίᾳ, πάνυ ἐλαφρῶς ἄλογος, ἐν ἀποδείκτως πάντη καθέστηκεν. εἰ γὰρ καθεψόμενος ὑπὸ τῶν καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνετο, πολύγονος ἂν οὐκ ἂν ὑπῆρχέ ποτε, ἐν οἷ ποικίλας ἰχθύων καὶ θηρίων ἰδίας ἐκέκτητο. πάντῃ γὰρ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πυρώδους οὐσίας ἀλλοιωθὲν, ἀλλότριον ἔστι ζωογονίας. ἀφ' ὧν τῇ παρφαινομένῃ καθέψησι τῆς φύσεως τοῦ Νείλου πάντα πᾶσιν ἐναντιουμένης, ψευδεῖς ἂν εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγητέον. Οἰνοπίδης δὲ ἂν φησι· τὰ μὲν τὰ θερινὰ ὥραν, τὰ ὕδατα πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ ἔτι ψυχρά, τὰ δὲ χειμῶνος ἐναντίως, θερμά. ἐν τὸ δὴ Νεῖλον ἐκ τῶν βαθέων φρεάτων καταντήσεως. ἐν γὰρ τὰ δὲ χειμῶνος ἀναμένει, θερμὰ τὰ ἐν τοῖς βαθυτάτοις φρέασιν ἀνείσκεται ὕδατα· θέρους δὲ τοὐναντίον, τοὐναντίον. διὸ καὶ ὅτι Νεῖλον ἀλόγως ἐν μὲν ὅτι χειμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ συστέλλεσθαι, ἀφ' ὧν τὰ μὲν ἐν γῇ θερμασίαν τὸ πολὺ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν· ὀμβρους δὲ ἐν τὴν Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι. ἐν δὲ θέρους, μηκέτι τῆς ἐν τῇ γῇ ἀπαναλώσεως γινομένης, ἐν τοῖς ἐν βάθος τόποις πληροῦσθαι τὸν κατὰ φύσιν αὐτῶν ῥύμην ἀνεμποδίστως. ἀλλὰ ἐν τοῖς τοῦτο ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ τὸν ἐν Λιβύην ὁμοίως μὲν χειμῶνοι τοῖς θέρεσι, παραπλησίως δὲ ταῖς ῥύσεσι πολὺ ὑμῶν, οὐκ ἔχουσι τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νείλου ἀναλόγων. τοὐναντίον γὰρ, ὅταν μὲν τοῦ χειμῶνι πληρούμενοι, ὅταν δὲ τῷ θέρει λήγοντες, ἐλέγχουσι τὸν Οἰνοπίδην ψεῦδος.

Atque ideo ad Nilum contra nemine posse peruenire: quia à Zona reliqua nostris contraria, per inhabitatum seu torridum ambulat. Hoc ipsum testari mirificam illius aquæ dulcedinem. Cum enim per loca solibus vsta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de causa omnium fluuiorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea totam vim humoris dulcè reddat. Sed nos hanc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumen liquod ab Antipodibus in nostrũ hemisphærium orbem ascendere ac sursum ferri: quemadmodum si quis ponat, terram globosam esse. Cedo, quo pacto Nilus tantum ex illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alios idem, sicut apud nos, extare fluuios. Sed vero causa quoque dulcedinis in fluuii omnimodis ratione caret, nec qua probatione firmari potest. Si enim ardoribus illis decoctus dulcescere, quam adeo fecundus esset, neque varia piscium & belluarum genera haberet. Omnis enim aqua per naturam ignis immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum natura ignis introductę decoctioni penitus aduersetur, assertas incrementi causas vanas abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstate aquas terræ frigidas, hyeme tepidas esse; id quod ex profundis puteis animaduertitur. Nã hyeme ipsa ex puteis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum hyeme decrescere, & contra quod calor terræ humoris copiam consumat: imbribus autem Ægyptum non irrigari: æstate cum ista absumptio terræ viscerib nulla sit, ab imis naturalem eius fluxum crescentibus nullo impedimento augeri. Verum istuc non refellendum est. Communes Libyæ flumina similiter currentia, vndas suas per ostia in mare æque celeritate, non habent incrementa eiusmodi: quinimo, cum hyeme tenuissimis sint alueis, æstate plurimũ fluere dant, Oenopidem mentiri demonstrant.

1 Sic ex Diodoro correximus. mendose antea ἐμοὶ τῷ, errore ex compendiosa scriptura nato. 2 [illegible] dorus. 3 Idem ἄνηλον. 4 ὑποθοῖτο ex Diodoro scripsimus. vulgo, ὑποθεῖτο. 5 Diodorus ὑπάρχειν. 6 [illegible] Diodorus. 7 ἀλλοτριώτατον Diodorus. 8 τοιοῦτον Diodorus. 9 κατὰ μὲν γὰρ Idem. 10 sic & Diodorus. [illegible] lectio confirmari potest. Placet enim viris eruditis magis alia ibi simplicior, nempe ὑγροῦσθαι. 11 ἡμῶν Diodorus. [illegible] ὑμῶν Diodorus. 13 φησὶν ὁ inepta ὑγρὰ μένοι. nos ex Diodoro reponere non dubitauimus μὲν πλήθουσι. 14 [illegible] γης Diodorus.

ANA

ANARCHIDES Cnidius præ omnib. veritatis quaſi laciniam apprehendit. Docet enim, in annos ſingulos cõtinuos imbres à ſolſtitio æſtiuo vſque ad æquinoctium autumnale in Æthiopia cælo copioſe demitti. Non ſine ratione igitur Nilum per hyemem natura contractius, & à fontibus ſuis duntaxat, per æſtatem vero propter præcipitatos in ipſum imbres abundantius fluere. Eius dictis fidem aſtruit, quod in Aſiæ locis quibuſdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucaſum anniuerſarie, cum id tempus poſtulat, denſiſſime, idque diebus plurimis ningere: & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & copia ingentem ruere. Sed & quod ad fluuiorum incrementa attinet, ineunte æſtate continenter pluere (in Æthiopia autem interuallo dierum id cõtingit) & hanc humidam tempeſtatem ſemper in orbem actam, cohærentia loca hyeme infeſtare. Non itaque nouum quiddam, & inopinatum eſſe, etiam in Æthiopia ſupra Ægyptum aſſiduo præcipitantes æſtiuo tempore imbres, fluuium Nilum complere; præſertim cum & barbari circum loca illa habitantes, id euidenter experiantur, teſtenturque. Quod ſi apud nos aliter eueniat, non idcirco dictis detrahendam fidem. Nã Auſtrum apud nos eſſe hybernum, apud Æthiopas ſerenum. Et ſpiramina borealia in Europa eſſe valida ac robuſta; in illa regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et ſole ad polum borealem recedente, contingit imbres noſtra æſtate in Æthiopia cadere, indeque Nilum excreſcere. Rurſus eodem ad auſtrinum remeante, eundem decreſcere. De incremento igitur fluuii huius hactenus, ne à propoſito hiſtoriæ ſcopo nimium deflectamus.

[1] Ἀναρχίδης ὁ Κνίδιος μόνος τῆς ἀληθείας κεκρατήκει. [2] ἔφησι γάρ, ἀπ' ἔπους ἕκαστον εἰς τοὺς χ τὰ Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν μετοπώρῳ γινομένης καθ' ἑκάστην βλέπων οὖν ὁ Νεῖλον εἰς μὲν τὸν χειμῶνα [3] συστέλλεσθαι χ φύσιν, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν τῶν ἑαυτοῦ· χ ὁ θέρος, διὰ τοὺς ἐπὶ χειμάρρους ὄμβρους λαμβάνειν τ αὔξησιν. μαρτύριον δ τοὺς ὑπ' αὐτὸν λεγομένους καὶ ὁ νομάδων τινὰς τόπους τῆς Ἀσίας προφέρεται. φησὶ μὲν γὰρ τοὺς [4] τόπους τῆς Σκυθίας, τῆς πρὸς ὄρη Καύκασον, διαλαμβάνοντος χάσματος, καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ὀλιγοδιεῖς, καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπὶ πλείστας ἡμέρας· εἶναι δ τοὺς πρὸς βορρᾶν ἄνω ἐσχατιὰν μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ὠκεισμένους χαράδρας καὶ χάλαζαν [5] καταφέρεσθαι τῷ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει μεγάλην. ἀλλὰ καὶ πρὸς [6] ποταμὸν δ Γάγγαν, ἀρχομένου θέρους ὄμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (χ ὁ τ Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς τοῦτο συμβαίνει) καὶ ταύτην τὴν ὑπόστασιν κυκλουμένην ἀεί, τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. ὁρᾶν οὖν ἔστι καὶ δόξαν καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν [7] οἰκουμένην ὑπ' Αἰγύπτου, συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσι κατὰ χαράδρας ὄμβρους· ἐν τῷ θέρει πληροῦν δ ποταμόν· ἄλλως τε καὶ τῆς ὀπώρας αὐτῆς [8] μαρτυρούσης ὑπὸ τ πρὸς τοὺς τόπους οἰκούντων βαρβάρων. εἰ δ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις σφοδρὰ ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτο [9] ἀπιστητέον. καὶ γὰρ ὂν νότον παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χειμέριον, πρὸς δ τ Αἰθιοπίαν ἄθερον ὑπάρχειν. καὶ τὰς βορείους πνοὰς περὶ μὲν τ Εὐρώπην [10] τόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δ τ χώραν βλαχείας, καὶ ἀτόνους, [11] καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. καὶ ἅλιν πρὸς τὸν βόρειον ἀποκλίνοντος πόλου, συμβαίνει τοὺς ὄμβρους περὶ παρ' ἡμῖν θέρει τὴν Αἰθιοπίαν προσγίνεσθαι, καὶ ὀπίσω λαμβάνειν τὸν Νεῖλον τ αὔξησιν· καὶ ἔμπαλιν πρὸς τὸν νότιον διαζεύξαντος πόλου, πρὸς συστολὴν τὸν Νείλου ὁρᾶν. περὶ μὲν οὖν τῆς πληρώσεως τοῦ ποταμοῦ, ὅτι τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸν ἀκρότητα τῆς ἱστορίας νοθεύσωμεν.

1 Agatharchidæ nomen (cuius excerpta ſi per operas & tempus licebit, infra adiungemus) reſtitui libens: & miror interpretem non id vidiſſe, tam clari hiſtorici nomen. Anarchides vero πολλὰ χαίρειν in poſtetum. Diodorus ſimpliciter ita: ἤρξατο δὲ τῆς ἀληθείας παραπλήσιον Ἀναξιμένης ὁ Κνίδιος. Simocata locutioni fimbrias adpoſuit: quam ob cauſſam ψυχρολογίας nomen nullæ magno illi librorum cenſori Photio notatur. 2 Diod. φησὶ γὰρ καὶ οὗτος ἐν τοῖς περὶ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι. & illud ὄρεσι ſine dubio apud Simocatam ſupplendum eſt, vitio librarii omiſſum. 3 τὸ μετοπωρινὸς ἰσημερίας Diod. 4 συνάπτοντος τὴν χ φύσιν χάσμα. Diod. & ita in Theophylacto diſtinguendum videtur. 5 ὄρους τ Σκυθίας τῆς πρὸς τὸ Καυκάσιον ὄρος· συνάπτοντος, παραπλησίου δὲ ἦλθε χάσματος· Diodorus. 6 ἄπωθεν τὸ μέγα· καὶ τὸ πλῆθος· πεπτωκυῖαν Idem. 7 Ita audacter reposui, quum vulgo, τ ποταμὸν τ γῆν· nimiendoſiſſime eſſet audacter, quod ita Diodorus hæc, καὶ πρὸς μὲν τ Γάγγαν ποταμὸν ἀρχομένου. *Et circa Hydaſpin fluuium.* Idem Diodorus mox πάντα συμβαίνειν, nec iſta parentheſi includuntur in eius editione. quæ etiam rectiora videntur, & apud Theophylactum ab exſcriptore facile potuere corrumpi. 8 κεκριμένης Diodorus. 9 Ex Diodoro eſſet diſtinguendum ἀπιστητέον, εἰ τοῦ ἡμετέρου. 10 κατατεμόντος Diodorus. 11 Et hoc ex Diodoro emendauimus, vulgo enim eſt ἀπιστον. 12 Hæc itaque καὶ π. τ. ſortem non ſunt aſſecuta ſartinatoris nouus cento in Diodoro, vti viri docti ibi cenſent: cum & Theophyl. ea habeat. Poſt ea Diodorus ſuam de Nilo diſſertationem claudit.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ τῦ Σικελιώτου.

ἐν ά. βιβλ. ἱστορ. παρὰ τῷ τέλει τ πρώτης μερίδος.

Ἡρόδοτος δέ φησι τὸν Νεῖλον εἰ μὲν φύσει τηλικοῦτον ἡλίκος γίνεται κατὰ τ πλήρωσιν, οὐ δι' τῶν χειμῶνι, τὸν ἥλιον κ τὰ Λιβύην φερόμενον, ὑπαναθᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν πολλὴν ὑγρασίαν ἐκ τ Νείλου· ἡ δὲ τοῦτο τὰς χώρας τούτους πρὸς φύσιν ἐλαττοῦσθαι τὸν ποταμόν. εἰ δ' ἥλιος ὑπὸ βορέου πνεύματος ἀποχωρούμενος τῇ φορᾷ τὸν ἥλιον πρὸς τὰς δύσεις, αὐξανομένην ἡ ταπεινοῦσθαι τὰς τε πρὸς τ Ἑλλάδα πορείας καὶ τὰς κ τ ἄλλην χώραν τ ὁμοίους ἔχειν χειμῶνας. ὅτι δὲ οὐκ εἰκὸς τὴν αὐξησιν τοῦ ποταμοῦ τ Νῖλον. ὁ γὰρ ἐν τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, κ τὸν χειμῶνα ἡ ταπεινοῦσθαι; λαμβάνειν τ πρόφασιν αἰτίαν. ῥητέον οὖν καὶ πρὸς τοῦτον, ὅτι καθήκειν ἴσως ὥσπερ ἀπὸ τ Νείλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτ ὑπαναθᾶται κ τὰς τοῦ χειμῶνος χώρας, ὅτω καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων τ κ τ Λιβύην ὄντων ποταμῶν ὀλιγοστήν τινὰ τῶν ὑγρῶν, καὶ ταπεινοῦν τὰ φερόμενα ῥεύματα. ἐπεὶ δὲ ὕδατος οὐ Λιβύης οὐδὲν τοιοῦτον γινόμενον θεωρεῖται, πρόδηλον ὡς ὁ συγγραφεὺς οὐκ ἐξ ἀφορμῆς λέγειν δοκεῖ. καὶ γὰρ οἱ πρὸς τ Ἑλλάδα πορεῖαι τ αὔξησιν οὐ τῷ χειμῶνι λαμβάνουσιν, ἀ ἀφ' ὁ μακρότερον ἀφίστασθαι τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἀφ' ὁ πλῆθος τ ὑομένων ὄμβρων.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ, ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ.

Ἵνα δὲ καὶ τ Ἡροδότου γνώμην ἀπάσῃ παραπαύσωμεν, ὡς δὴ τοῦτο ἐπιδεῖξαι προσῆκεν, εἰπεῖν ἄξιον, φέρε σκεψώμεθα. ἀπολαμβάνομεν τὸν ἥλιον ὑπὸ τῶν ἐτησίων χειμώνων, ἐρχόμενον τ Λιβύης τὰ αὖα, καὶ τηκειν ὕδωρ· τηκόντα δὲ, ἐλάττω ποιεῖν τὸν Νῖλον τ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρους. ἐστι δὲ ταῦτα, οὐκ εἰπεῖν πῶς ὁ Νεῖλος αὔξεται, ἀλλὰ πῶς μειοῦται συμπλάσαι. ὅτι μὲν γὰρ ὁ χειμὼν καθαρώτατός ἐστιν, ὁμολογεῖται καὶ παρὰ πάντων. πρὸ τοῦ δὲ οὕτως ἔχοντος, αὔξεται δὲ ὁ θέρους, ὅτ' ἐστὶ μείζων ἀχλὺς καὶ θολερότερος. ἔτι οὖν λοιπὸν ζητούμενον, ἕως ἂν τις μὴ δείξῃ τοῦτο, πῶς ἐκεῖνο

EX DIODORO Siculo.

lib. 1. biblioth. histor. extrema sectione primâ.

HERODOTVS naturâ tantum esse dicit Nilum, quantus per implementum excrescit. Per hyemem vero à Sole, qui supra Africę tum verticem circumfertur, multũ humoris attrahi è Nilo, qui ob id cõtra naturã decrescat; per æstatem contra, Solé versus Arctos digresso, amnes Græciæ, aliarumq; regionum versus eundem cardinem sitarum, desiccari & imminui. Ob causſam igitur iam expositam, non adeo insolitum esse, quòd Nilo contingit, vt subducatur æstiuum augescat, sub hyemem contra depressior fluat. At respondendum etiam huic est, si Sol è Nilo humiditatem ad se hyberno tempore allicere, ex aliis quoque Libyæ fluuiis quippiam humoris accipere, amnisque cursum deminuere, illum oporteret. Quod cum nullibi per Africam fieri obseruetur, futilem auctoris rationem esse liquet. Græciæ enim fluuii per hyemem incrementa capiunt, non ob longiorem Solis recessum; sed decidentium tunc pluuiarũ crebritatem.

EX ARISTIDE, *in oratione Ægyptiacâ.*

AGE vero, Herodoti quoque sententiam, ne videamur eam prorsus, quasi refutatione indignam, contemnere, consideremus. Solem is ait à Nilo hyemis abactum, supra Libyam superiorem decurrere, & aquam consumere, atque ita Nilum hyeme minorem, quàm est æstate, reddere. At hoc non esse, quomodo crescat Nilus, exponere, verum quomodo deficiat, comminisci. Etenim cum hyeme purissimum esse fateantur omnes, prorsus æstate, cum maior ac magis limosus, crescit. Quapropter adhuc manet quæstio, donec incrementi causſam nullus allegabit.

1 Rectè hæc genuina Diodori censet Rhodomanus doctiss. Patet id ex Theophylacto etiam, qui ex his ita, ita hæc iuuandos ὑγρὰ ἀναλαμβάνειν ἐκ τ Νειλοπυλίνων. 2 ὁ δὲ πῶς reponit Steph. adprobante Rhodomano. ita: Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἀφορᾶν, ἀπὸ τοῦ ἥλιον, ὃν ἐστὶ ἀπὸ τοῦ ἥλιον, ἀπὸ τοῦ ἥλιον, ἀπὸ τοῦ ἥλιον,

quandoquidē hæc eius esse prima propriaque fluxio, quam hyeme cernimus, videtur. Iam si tantum faceret Solis hyemalis meatus discrimen, vt illic æstas esset, cū heic est hyems, & rursus hyems, cum heic æstas: aliquid fortasse dicerēt. nunc autem vt illa loca nostris esse non paulo per hyemem calidiora, negat nemo, ita nihil etiam secundum ipsos vetat, minus habere Solem hyeme, quam æstate, virium. Non enim si æstate circa Boreā & huic subiecta loca vehemens est, ab Ægypto atque Africa recedit: verum illic est etiam calidior, ac maxime quidem in supremis locis, deinde proportione in ceteris. Nam & in Scythia atque Ponto nihil prohibet esse frigidiorem nostra æstatem, ac multo quidem: quamuis Boream versus Sol iter instituat suum. Quod si his in locis anni tempora illis ex opposita parte respon-derent, similiter & ad Meridiem discedente Sole, atque hyemem heic faciente, Nilus atque Ægyptus æstatem haberent, & ad Boream redeunte, calidior esset huic suppositā regio: quod quidem secus contingit: nec iniuria. Quanquā enim versus Boream tendit, non tamen ad eum peruenit. Quocirca quādoquidem æstate Nilum apparet augeri, manifestum fit, hyeme consumi non posse. Etenim si esset eius rei Sol autor, æstate magis etiam, cum est vehementior, atq; illic multo quidem, incrementum prohiberet. Hoc igitur per se dissoluitur. Nam si tum exiccaret, minus etiā nunc permitteret crescere. sin hyeme non exiccat, non propterea crescit æstate. Ac mihi fere similiter dici videtur, Solem à brumis abigi, & Nilum à Sole consumi. Quinimo nec brumæ Solem abigunt, scriptor præclarissime, quandoquidem ad Solis regionem non pertingunt, verum Sol pro ratione motus discedens, ventos permittit frigidiores atque asperiores fieri. nec Nilus à Sole, velut à Vulcano Xanthus, exiccatus, flumen contrahit. Quid quod in aliis etiam videtur, quæ de Ægypto atque Nilo dixit præclarissime, pauca vere tradidisse, non quasi omnia maiora faciat, ὁ γὰρ ὑγιεινὸν καὶ σωφρονικὸν αὐτοῦ ῥεῦμα, ὃ χειμερινὸν φαίνεται. ἀλλὰ δὲ τούτων, εἰ μὴ τοσοῦτον ἰῶ ὃ διαφέρει τοῦδε τοῦ χειμερινοῦ τοῦ ἡλίου πορείαν, ὥστε ποιεῖν θέρος τοῦ τοῦ ἐκεῖ χλῶ, ὅταν ἐνθάδε χειμὼν ἵστηται, καὶ πάλιν αὖ χειμῶνα, ὁπόταν θέρος ἵστηται παρ' ἡμῖν, ἴσως ἂν ἰῶ τοῦδε λέγεσθαι· νῦν δὲ ὅτι μὴ οὐκ ὀλίγον θέρμη διαφέρει τὰ ἐκεῖ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦ χειμῶνος, οὐδεὶς ἀμφιλέγει οὐδὲν μᾶλλον κωλύειν καὶ κατ' ἐκείνους ἐκείνους, ἐλάττω δὲ ἥλιον τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρους ἔχειν τοῦ ἰσχνόν. οὐδὲ γὰρ τοῦ θέρους δήπου τοῦ μὲν τοῦ ἄρκτου καὶ τοῦ αὐτὴν χλῶν ἰσχύειν αὐτὴν φήσομεν, Αἰγύπτου δὲ καὶ Λιβύης ἀποχωρεῖν. ἀλλ' ἐκεῖ καὶ μᾶλλον καίει, μάλιστα μὲν ἐν τοῖς ἀνωτάτω, ἔπειτα ἑξῆς κατὰ λόγον. ἐπεὶ καὶ τοῦδε τοῦ Σκυθικοῦ χλῶ καὶ τοῦ Πόντου, οὐδὲν κωλύει θέρος ψυχρότερον τοῦ θέρους τοῦ παρ' ἡμῖν εἶναι πολλῷ γε· καίτοι τοῦ ἡλίου τὰ βόρεια ἐλαυνόντος τοῦ πόντος οὐσκίου. καίτοι εἰ ἀντεστρέφοντο αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἐν τοῖς τόποις τούτοις, ὁμοίως μὲν αὖ πρὸς μεσημβρίαν ἀπιόντας τοῦ ἡλίου τὸ χειμῶνα ποιοῦντος τοιοῦτος, θέρος ἰῶ κατ' Αἴγυπτον καὶ τοῦ τοῦ Νείλου ταῦτ· ὁμοίως δὲ αὖ πρὸς ἄρκτον ἐπανιόντος, ἐπλεονέκτει τὴ θέρμη πρὸς βορᾶν. ὁ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν φαίνεται εἰκότως. κινεῖται μὲν γὰρ οἶμαι τὰ πρὸς ἄρκτον· οὐ μὲν πλησίον γε εἰς αὐτό. σκοπῶ ὅτι τοῦ θέρους αὐξανόμενος φανερός ἐστι ὁ Νεῖλος, δῆλον ὅτι τοῦτο χειμῶνος ἀδυνάτως ἔχει τηκεσθαι. εἰ γὰρ ἦν ὁ ἥλιος αἴτιος, εἴρηκε αὖ τοῦ θέρους ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἀνάβασιν, ἰσχυρότερος γ' ὢν αὐτὸς αὐτοῦ· τότε καὶ εἶ πολλῷ. ὥστ' αὐτὸ ἐν αὐτῷ λύεται. εἰ μή γε τινὰ καῦλα ἐξέρηκεν, ἐθ' ἧττον ἂν εἶα πληρεῦσθαι νῦν· εἰ δὲ μὴ τηκεῖ τοῦ χειμῶνος, οὐ διὰ τοῦτο ὁ Νεῖλος μείζων τοῦ θέρους. ὅμοιον δ' εἶναί μοι δοκεῖ, τό, τε ἀπελαυνέσθαι φάσκειν ὑπὸ ἥλιον τοῦ τοῦ χειμῶνος, καὶ τὸ ὑπὸ Νεῖλον τῷ ἡλίῳ τηκεσθαι. ἀλλ' οὔθ' οἱ χειμῶνες ὑπ' ἥλιον ἀπελαυνόμενοι, ὡ καλλίστε λογοποιῶν· οὐδὲ γὰρ ἐφικνοῦνται τῆς τοῦ ἡλίου χώρας· ἀλλ' ὁ ἥλιος ἀποχωρῶν καὶ τὴν αὐτοῦ πορείαν καὶ φύσιν, ποῖς αἰθέριοις παρέχει ψυχροῖς καὶ βιαίοις ἐπὶ μᾶλλον γίνεσθαι· αὖτε ὁ Νεῖλος τηκόμενος, ὥσπερ ὁ Ξάνθος ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ ἡλίου, αὐξάνεται ῥεῦμα. ἄλλως γὰρ ὑφηρμόσατο καὶ καλλίστα εἰρηκὼς Ἡρόδοτος περὶ Αἰγύπτου καὶ Νείλου, ὀλίγα τοῦ ἀληθοῦς εἰρηκέναι κινδυνεύει· οὐχ οὕτω δὲ μείζονα αἴτιον αὐτὸν λέγω πούτα

[a] sic distinxit Ioseph. Pauli Stephanū, quam secuti sumus: ἐστὶ τὸν. κἀμοὶ πάντα δοκεῖ, distinctionem nostram firmat doctiss. interpres.

ἐστί τοι ἄλλα ἢ ἐνθάδ' ἀκήκοα μείζω παρελιπεν. ὧν εἰπεῖν αὖ νῦν σοὶ ἔπειγε λέγειν· ἀλλ' ἄγε τῶν ὄντων εἴρηκεν ἕτερος, οἷον ἢ ὡς ἀπὸ Ἡλιούπολιν τεσσάρων ἡμερῶν πορείαν κῶλις ἐρεῖα Αἰγύπτου, ἥνπερ οὕτως εἰς στενὸν αἰεὶ κλείεται, καὶ τοσοῦτον γωνίαν, ὥστε ὁ Νεῖλος εἰς αὐτὴν ἐμβάλλει δι' ἀμφοῖν τῶν ὀρῶν ἤδη συμπεσόντων· καὶ τοῦτ' εἰσὶν οἱ καταράκται ἢ ἀπὸ τῶν ὀρῶν τοῦ ποταμοῦ καταβασις, Αἰγύπτου πάσης ὥσπερεὶ κορυφή. ὥστ' ἐπὶ τοσοῦτον πλέοντι τὴν κατ' Ἐλεφαντίνην ὁρμῶντα, εἰκάσεις κεκλεῖσθαι τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου. στενὸν ἤδη φαίνῃ αὐτὸν ἐκρεῖν ὑπὸ τῆς πέτρας αὐτῶν. ἴδοις δ' ἂν καὶ πρὶν εἰς Ἐλεφαντίνην τελέσαι, ὅσον οὐκ οἶδ' ὁπόσων σταδίων ἐχόντων στενοῦται οὕτω τὰ ὄρη, ὡς μέσον εἶναι μηδὲν, πλὴν τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἑκατὸν ὅσον Αἰγύπτου ὅπερ τοῦ ποταμοῦ. ἢ πάλαι ἂν τις ἐλέγχει τῶν ἐκείνου πόσον ἔργον ἐστὶ ἐξελθεῖν; ὅσα γε φησὶ, καὶ σοὶ τῶν τηγῶν δηλῶσαι τῆς Νείλου πηγῆς ἐνδὸς τοῦ γραμματοφύλακος τοῦ Σαΐτου· ὡς ἄρ' εἴη ὄρη δύο, μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· τούτων δὲ τῶν ὀρῶν ἐκ τοῦ μέσου, ῥέοιεν αἱ πηγαί· καὶ ὁ μὲν ἥμισυ τοῦ ῥεύματος, ἐπ' Αἰθιοπίας καὶ νότου ἀνέμου ῥέοι· τὸ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰγύπτου τὰ βόρεια. καίτοι γ' Ἐλεφαντίνην μέχρις ἐλθεῖν φησὶν, ἐπ' αὐτοῖς σχεδὸν τοῦ Νείλου τοῖς καταράκταις ὄντα· ἀπὸ ἔχουσα μάλιστα ἑπτὰ σταδίους. ἀνέπλευσε γὰρ οὗτος ἔγωγε καὶ αὐτὸς, καὶ εἶδον ἀκριβῶς, ἃ ἔοικεν φασίν. εἰ δὲ δεῖ καὶ κατ' αὐτὸν Ἡρόδοτον καὶ παρελθεῖν ψυχαγωγίας ἕνεκα, καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ προκειμένου τὸν λόγον ἐξάγοντα, οὕτω σπουδῇ. ὡς ἀνήκειν ὅτι τοῖς βωμοῖς οὗ τοῖς Αἰθιοψίν ὅστις ἡ Φερουσὰ, πολὺ τῆς ὄχθης ἀποστᾶσα τοῦ ποταμοῦ, ὑπερβαίνει ὅτι τὸ ὄρμενος ὅστις ἐστὶν ἀπὸ καταβάσεως, εἰς Φίλας διέβαλον. ἔστι δ' αὕτη νῆσος μεγέθειον Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας· τοσοῦτον τὸ μέγεθος, ὅσονπερ ἡ ἐν αὐτῇ πόλις. περιῤῥεῖ δ' αὐτὴν ὁ Νεῖλος, ἀκριβῶς μέσην ἑαυτοῦ ποιῶν. ἐστὶ δ' ἐπαινεῖν, ἐχωρήσαμεν μὲν πάλιν πλοίῳ αὐτὴν ἀπὸ τῶν Φίλων, καὶ προσεδόκων τὸν γόμον τοὺς καταράκτας ὄψεσθαι. καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἀπηώρουν· εἶδ' ἠγνόουν. οὕτω δὴ ῥᾳθύμως πάλιν ἐκ τῆς Συήνης ἐπὶ τῆς Ἐλεφαντίνης ὁ Νεῖλος

quandoquidem etiam maiora quæ dam reliquit, de quibus nunc non dicam. verum quæ aliter, quam se habebat, tradidit, velut cum ait, quarto die supra Heliopolim itinere rursum dilatari Ægyptũ, quæ sane adeo desinceps in angustũ angulũ desinit, vt in eam Nilus perruens vtrumque iam coeuntem incidat, quod quidem Nili inter montes desilium cataractas facit, Ægypti potius quasi verticem. Quocirca etiam inter nauigandum præter Elephantinem, Nili flumen concluſum dixeris, ac propemodum eum ſubter rupem credideris delabi. Quinetiam neſcio quanto ante Elephantinem ſpatio ſic videbis coire montes, vt nihil, præter flumen, interiectum cernas, atque eadem ſit Ægypti quæ Nili, latitudo. An vero ſit difficile ipſius ſermones refutare difficile, cum de fontibus etiam Nili ſe à quodam ſcriba Saita dicit accepiſſe, duos eſſe montes Syenem & Elephantinem montes, quorum medio fons erumpat, quarum altera pars in Æthiopiam & Auſtrum, altera in Ægyptum atque Boream defluat. Atqui Elephantine, ad quam ipſe dicit nauigio peruenisſe, ſub ipſis fere cataractis iacet, nec ab iis vltra ſeptingentos ſtadia. Etenim ego quoque eo nauigaui, & rem perſpexi diligentius, vt aiunt, quã fuit neceſſe. Atq; ſi cum Herodoto quadam licet vti digreſſione, delectandi cauſſa, neque ſermonem ab argumento deducendo: ſic fere mihi ſuadet. Cum ad aras aſcendiſſem, quibus eſt Æthiopum præſidium, delatus, conſcenſo portu, quem mus eſt vltra cataractas, in Philarum ci, quæ eſt inter Ægyptum & Æthiopiam inſula, tantæ magnitudinis, quantæ eſt eius oppidum: circum eam fluit Nilus, atque illam ſui prorſus diam facit. In reditu autem via ſum à Philis reuerſus, ac tũm cataractas me viſurum putaui. cum de vectoribus quærerem, ignorabant. Quare Syenem quam ab Elephantine ſeparat

1 lib. II. cap. 7. 2 Scrib. Νεῖλος. Herodotea alias ſunt lib. II. cap. 28. 3 Συήνης eſt apud Herodotum, ſemper per η in penult. Apud Ariſtidem per ι, vti infra ſcriptus. Sic etiam ſcribitur. Interpres tamen *Syenis* quoq; nunquam non reddit. 4 Herodoti verba ſunt ἐπ' Αἰγύπτου μέν, ἡ δὲ βασιλέως ἐπὶ τὰ ἑσπέρια, ἐπ' Αἰθιοπίης. 5 cap. 29. 6 *Καταράκτας cataractas* vertit, ſcilicet & *catadupa* vocari illos cataractas, vt & Somnio Scipionis Cicero, & in Macrobium ad illud Somnium commentario lib. II. cap. 4. Alias potius *Catadupi* populi ad cataractas Nili, vt & apud Plinium lib. 5. Æthiopiæ, ἔθνος Αἰθιοπικὸν πλησίον Αἰγύπτου, ἡ Κατάδουπος ἐπίκλησις, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ποταμίων ῥευμάτων οἰκοῦσα. quo pacto & Artemidorus accepiſſe potuit. Parem tamen hic refert. 7 Seneca lib. 4 naturalium quæſtionum, cap. 2. *Nilus magnus insula Meroen facit, quæ ingentis spatii est, & circa quam tam magnus amnis impingitur, ut ipsa Meroe Nilo maior videatur. Ubi primum* [illegible] *an potius* [illegible]

præsidii præfectum obsecro, quanquam inualetudine premebar, vt me cum actuariolo quopiam remittat ad inspiciendos cataractas, & simul hominibus aliquot, qui cogerẽt eos, qui sunt in insula cataractarum (ii sunt nautæ, fluminis periti) tũ cataractas ipsos, tum si quid esset aliud visu dignum, nobis ostendere. At ille quamuis rem esse operosam diceret, atque consilium admiraretur, quandoquidem ipse nunquã hoc ausus tentare fuerat, negare tamen non potuit, quin postquam à sententia me non valuit abducere, sic remitteret, alioqui nobis familiaris ac beneuolus. Quapropter ascendi, & cum illos super scopulos, vt solebant, deferri à summa vidi insula (nam hæc è medio eminens flumine, cataractas vndique conspicuos præbet) tum ipse volui lembo conscenso nauigationem instituere, nec per ea tantum loca ferri, per quæ illos delabi videram (atque hæc, insulæ sunt ad orientem) verum indidem exorsus, circum cuncta, quæ forent in conspectu, nauigare, & secundum alterum insulæ latus amne secundo ad vrbes deuehi. Hoc igitur dico, quod non audiui, sed manifeste vidi, Elephantinem sub ipsis iacere cataractis, nec inter Syenem atq; Elephantinem quicquam, præter flumen, esse interiectum, vtraque vrbe ripæ adiacente. Iam si Herodotus vnquam Elephantinen, vt ait, venisset, num & ex auditu narraret ea, quæ viderat, & falsa: sicut & de antiquis Nili fontibus inquirens, ac nondum se veritatem cognouisse confessus, hoc de scriba se audiuisse scriberet, idque in Saitide præfectura de rebus ad Elephantinem conspicuis: nec, si nihil, quod audiuerat, poterat tacere, iisdem, quibus nos, argumentis eum sermonem refutaret? nunc autem vt ridiculum sibi videri scribam testatur, ita quibus eum debebat refellere, prætermittit. Primum enim aliquam duntaxat fontium partem explicabat: si quidem multorum etiam mensium supra hunc locum tũdere, notus est Nilus. Deinde fieri non potest, vt, vbi fluuius semel suo more delabi (nam de rupibus violenter descendit) ibi fluminis pars altera sursũ feratur, sicut volãt aues,

δέομαι τῦ φέρχου, καί τοι φαύλως ὑπ' ἀρρωστίας διακείμενος, πέμψαι με σὺν τῷ πλοίῳ τε κῦφον δόντα, τῆς θέας εἵνεκα τῶν καταρακτῶν· συμπέμψαι δὲ καὶ ἄνδρας ἀναγκαίους τοὺς ἐπὶ τῇ νήσῳ τῶν καταρακτῶν· εἰσὶ δ' οὗτοι ναῦται συνήθεις τῷ ῥεύματος· δηλῶσαί τε ἡμῖν αὐτούς τε καὶ εἴ τι θέαμα ἄλλο ἐν τῷ ποταμῷ, ὅ, τι εἴη. ἐπωθαζόμενον γὰρ τῶν αὐτόθι. ὁ δὲ, μάλα μὲν ἐργώδες ἔφη εἶναι καὶ θαυμάζειν τὴν γνώμην. οὐκοῦν αὐτὸς γε μέχει τούτου θαρρῆσαι πρὶν ἤδη, οὐπω πάντελές. ἀλλ' ὅπῃ πειρώμενος ἀποτρέπειν οὐκ ἔπειθεν, οὕτω πέμπει· καὶ πάλλα ἔχων οἰκείως, καὶ βουλόμενος χαρίζεσθαι. ἀνέπλευσα δὴ, καὶ κίονας τε ἑστῶτας ὑπὲρ τῶν σκοπέλων ὥσπερ εἰώθασιν, εἶδον ἄνωθεν ἄκρας τῆς νήσου· ἣ ἀνέχουσα ὀλίγον μέσου ῥεύματος πάντα χῆ τοὺς καταράκτας. καὶ τοῦτο μέν αὐτός ἐπεθύμησα εἰς ὃν λέμβον ἐμβὰς, πειρᾶσθαι τοῦ πλοῦ· σὺν μόνον ἀφ' ἑαυτῶν, δι' ὧνπερ ἐκεῖνοι, εἶδον κατενηνεγμένους. ταῦτα δὴ ἰὼν τὰ μὲν ἐς ἕω τῆς νήσου· ἀλλ' ἀρξάμενος αὐτόθεν, ὧδε πλεῦσαι κύκλῳ πᾶν ὃ ὁρώμενον, καὶ κατὰ τὰ ἑτέραν τῆς νήσου πλαγίαν, ἀφεῖναι κατὰ ῥοῦν ὅπῃ ἄγοι πόλεις. ὅπερ οὖν λέγω οὐκ ἀκούσας ἀλλ' ἰδὼν ἀκριβῶς οἶδα· ὅτι ἦτ' Ἐλεφαντίνη τῶν αὐτοῖς ὅσοι τοῖς καταράκτας, μεταξύ τε Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ ὄρει θεῖν τὸν ποταμόν· καὶ πρόσοικεῖ τὰ ὄχθαι ἑκάτερα τῶν πόλεων τούτων. εἰ τοίνυν Ἡρόδοτος εἰς Ἐλεφαντίνην ποθ' ἧκεν, ὥσπερ εἴρηκεν, ἆρ' ὅπως πρῶτον μὲν ἀκοὴ διηγεῖτο πρὸς ἃ εἶδεν· ἔπειθ' οὕτω ψευδῆ, ὥστε πρῶτον μὲν πρὸς τῶν ἀρχαίων πηγῶν τοῦ Νείλου ζητῶν, καὶ φήσας οὐδένος πω ἀληθῶς ἀκοῦσαι, ἀλλὰ τόδε μὲν ἤκουσα τοῦ γραμματέως τοῦ γεγράφαι, καὶ ταῦτα δ' ἐν τῷ Σαϊτικῷ νόμῳ, ὡς τῶν ἐν Ἐλεφαντίνῃ, ἢ μυθεῖς, εἰ μηδὲν ὧν ἤκουσεν, εἶχε σιωπῆσαι, ἄλλοις αὖ, ἢ τούτοις οἷς ἐγὼ νῦν εἶπον ἐλέγχοις ὅτι ὃν λόγον χρήσασθαι; νῦν δὲ φησὶ μὲν ὡς παίζειν αὐτῷ δοκοίη ὁ γραμματιστής· δι' ὧν δ' εἰκὸς ἦν ἐλέγχειν, ταῦτα παρεῖπεν. ὅτι πρῶτον μὲν, ἀπὸ πόλεως οὗ μέσης ἤρξατο φέρειν αὐτῷ τὰς πηγάς. πολλῶν γὰρ μειόνων ἀναπλεῖν ὥσπερ ἐς τόπον τοῦτον ὁ Νεῖλος μυρίοις ἔτεσι θᾶττον ἂν μὴ ἀμήχανον, ἢ μὴ ἔστι ῥᾳδίως τῷ ποταμῷ τὴν συνήθειαν, μηδ' ὑπὸ τῶν πέτρων καταρρήγνυσθαι βιαζόμενον

ἄλλος δ' ἄλλα πάσαν, ὅλαθα αἰεὶ φέρεσθαι ὕδατος, ὥσπερ οἱ τοὺς πυθμένας ὀρύττοντες

---

a Contextus vocem hanc non expressit. nec ipsi mendosum locum esse arbitror. omisit mox & ista τὰ ἐν τῷ ποταμῷ. Interpretatio itaque sic forte supplenda: τὰ θέαμα ἄλλο ἐν τῷ ποταμῷ, quidquam illud esset. Audiebam enim de hoc re aliquid. Spectaculum autem nauicum intelligit, ni fallor, de quo mox sequitur: κἀκεῖνοι ναῦται ἐκ τῶν ἀνω τόπων ἐρχόμενοι &c. b Lib. I. c. 28. c Scribe ναῦται.

ὃ γὰρ δὴ λεγόμενον, οὐχὶ οὕτω ποταμῶν τὰς πηγὰς εἶναι χωρεῖν, ἀλλ' ὁρᾶν οὕτω χωρεῖν τὰς τῶν ποταμῶν ἀρχὰς εἰναι πηγάς. ἀλλ' οὔτ' ἐλθὼν εἰς Ἐλεφαντίνην, οὔτε παρὰ τούτων εἰδὼς ὧδε, κέχρηται τῷ λόγῳ· πεῖσθαι μὲν κεχαρισμένῳ, ἀπιστοῦσι δ' ἔχοντι ἀναφορήν. ἔπειτα ὅτι τούτοις τοῖς προειρημένοις φησὶν, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, δοκεῖν αὐτῷ δίνας εἶναι τοιαύτας καὶ παλιρροίας τοῦ ποταμοῦ. καὶ τί δεῖ παλιρροίας καὶ δίνας λέγειν, ἀμελήσαντα ὅτι οὔτ' αὐτόθεν ὁ Νεῖλος ὁρμᾶται, ἀλλὰ πολὺ πλείων ὁ οὕτω τόσος αὐτόθεν ἢπερ ὁ πρὸς θάλατταν; οὔθ' ὑπὸ τοὺς καταράκτας δυνατὸν ὕδωρ ὑπερβαλεῖν, εἰ μὴ κατ' Αἰσχύλον ὡς ἀληθῶς ἐξ αἰθέρος τις αὐτὸ καταπαλὸν φέρεσθαι φήσῃ. οὔτ' ὄρος ἐστὶν ὅτι μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὁρῶν ἥτε Συήνη καὶ ἡ Ἐλεφαντίνη. οὐ μὴν ἄπαν ψεῦδός γε εἰρημένον. ἀλλ' εἰσὶ μὲν αἱ πηγαὶ ἐν τῷ μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης ὡς ἀληθῶς· πέτραι μεγάλαι δύο ἐν μέσῳ τῷ τόπῳ ἀνέχουσι· καὶ τὸ μέσον αὐτῶν Αἰγύπτιοι φασὶν εἶναι πηγάς. εἰσὶ δ' οὐ πολὺς αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ· ἀλλὰ τῶν πρὸς Αἰγύπτου κάτω στενοτέρας, οὐκ ἐλαττοῦσθαι. καὶ μὴν καὶ τὸ βάθος γε, οὐκ ἐφικνεῖσθαι φασκον εἶναι πειρωμένοις. πειρᾶσθαι δὲ οὐ συμφέρειν. τοῦτό με καὶ ἀπέτρεψεν εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ δή. οὐ γὰρ ἦν τοσοῦτον τὸ διάφορον. οὕτω δὴ αἱ πηγαὶ κατὰ φύσιν τοῦ ῥέοντος. καὶ οὐ μόνον τῷ λόγῳ πείθομαι ὅτι εἰσὶν αὐτόθι πηγαὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ πράγματι. πολὺ πλείων ἀπὸ τούτων ὁ ποταμὸς ὅδε καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἅπας ὡς ἔπος εἰπεῖν· καὶ πλοῖα μείζω δέχεται πολλῷ. καίτοι τοὐναντίον οἱ ποταμοὶ πάσχουσι· πρὸ τοῦ ἐλάττους γίγνονται, ὅταν μὴ ἄλλο ὕδωρ ἐπιβοηθῇ. εἰ δ' δεῖ καὶ σφαιρίσαι λέγειν, ἐρῶσι δ' ὀλίγων ἃ ἤκουσα αὐτὸς Αἰθιόπων τῶν ἐκεῖ δυνατῶν. ὁ μὲν γὰρ ὕπαρχος, ἅπαν ἐτύγχανεν ἡμῖν ἐπιβημῶν τοῦ χωρίου. ἐπιτροπὴν δὲ τὸν ἔχειν ἦν, ὃς ἐμοὶ δι' ἑρμηνέων εἰς λόγους ἦλθε. καὶ ὅσα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος ἐστὶ λόγου, παραλείψω. ἔφη δ' εἰς Μερόην ἢπερ ἐστὶ πόλις μεγίστη τῶν ἐν Αἰθιοπίᾳ, καὶ οὗ τὰ βασίλεια τῶν Αἰθιόπων, τετράρων, οἶμαι δ' ἐγὼ ἐξ εἴπερ μηνῶν, αὐτόθεν εἰ πλεύσαντι κατὰ ῥεῦμα ἐπὶ πολὺ ἐλθεῖν ἐπὶ ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἀχεδὸν εἰς ἓξ καὶ τριάκοντα σχεδὸν μυριάδας σταδίων μάλιστα μέχρι Μερόης. καὶ τοῦτο πολὺ εἶναι τὸ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ

Non enim hoc esset, quod dicitur, aduerso flumine procedere, verum aduerso monte fluminum fontes audire procedere. Sed nec Elephantinen profectus, nec certi quicquã explscatus, hæc retulit, vt credulis grata, ita apud alios ad autoritatem referenda. Post hæc ait, si illa vera sint, vortices quosdam & refluas fluxiones heic sibi esse videri. Quid autem hæc opus est dicere, cum nec inde Nilus oriatur, verum hinc magis locus superior, quam mare, distet, nec vltra cataractas aqua possit ascendere, nisi cum Æschylo feratur ex æthere deturbata, nec inter Syenẽ & Elephãtinen mons sit vllus, verum inter montes portius & Syene iaceat & Elephantine. Veruntamẽ haud omnino falsum dixit. sunt enim reuera fontes inter Syenen atque Elephantinen, cautes videlicet magnæ duæ, quæ ex medio eminent tado, quarumque medium dicunt Ægyptii fontes cõtinere. At hi non sunt antiqui, nec ad fluuium totum pertinent, verũ ad inferiores Ægypti partes. Quinetiam altitudinem illorum aiebant sub mensuram non cadere, neque eam dimetiri expedire. quod quidem me, cum id iam agerem, deterruit, quandoquidẽ tantum discrimen non erat. Atque hi fontes secundum naturam fluunt: eosq; ibi esse, non verbis modo persuadeor, sed etiam re ipsa: maior hinc fit, & latior fluuius, ac multo sane maiores porro fert naues. Contrarium autẽ fluuiis accidit qui progressu minores fiunt, nisi alia succurrat aqua. Quod si etiam vberius digrediendum est, paucis tibi, quæ ex Æthiope quodam, qui illic habebat imperium, cognouerim, recensebo. Nam cum Præfectus abesset eo tempore, quo nos locum conscendebamus, huic homini rei curam commiserat, qui quidem per interpretem mecum locutus est. Et vt ea quæ ad rem nihil faciunt omittam: dicebat, inde Meroen vsque, quæ est Æthiopiæ vrbs maxima, atque etiam Regia, quatuor autẽ & sex mensium iter esse nauale, quod cataractas plurimi deinceps interciperent, esse & triginta Meroem vsque supra Pselchim. atque hoc totum esse quod de Nili flumine cognitum esset.

1 cod. lib. II. c. 28.

uitra Meroen post tantū quantum spacium alebat non esse fluxionem vllam, verum duas, alteram terræ, alteram aeris colore, quæ cum consisterent, hunc Nilum efficerent. superiora vero nec sese iam, nec alium Æthiopum quenquam cognoscere, nisi quod in iis essent homines nigri, & inter se, prout altius habitarent, nigriores. denique se, vnde primum oriatur fluuius, affirmare non posse. Quomodo vero fieri potest, vt non sit absurdum & arrogans, cum Æthiopes negent se Nili fontes indicare posse, nos, cum ea res nondum sit reperta, causſam incrementi quærere, & primo, quod aiunt, ignorato, secundum inuestigare? Atque hæc ego non ad Herodotum increpandum retuli (nam nec ego sic soleo, neque alios, qui faciunt, laudo: & Herodotus cum propter Ægypti amorem, quem nobis primus iniecit, gratiam meretur, tum in ceteris, vt libere loquar, est amicus) sed quia nihil adhuc de his rebus habemus compertū. Nunc autē ad reliquas me confero rationes, vt quasi præcipuo concluſa confirmetur oratio. Etenim cum circa solstitium æstiuum incipiat Nilus crescere: tum profecto supra Ægypti partem, quæ est ad Æthiopiam, & Africæ, quę est ad Ægyptum, Sol mouetur. Atq; id ē duobus patet signis maximis, quorū neutrū in nulla orbis terrarum parte, quam nos incolimus, reperias. Nam de duabus Ægypti superioris vrbibus, quarū modo memini (Philas enim, quæ sunt vltra cataractas, inter Ægyptum & Æthiopiam pono) Elephantinæ quidem colluſtrantur omnia, templa, homines, columnæ: nec vlla conſpicitur in meridie vmbra, cum Sol diem facit longiſſimam: Syene autem eadem die atque hora medius in medio sacro puteo Solis orbis apparet, instar operculi, quod vndique labrum æque colluſtret. Hoc vero vtriusque est rei testimonium: nam nec hyeme propius ad Africam Sol, quam æstate, accedit, quando quidem de duabus Ægypti partibus Africæ Elephantine occupat: si quidē heic omnia cōcurrunt, Ægyptus, Arabia, Africa, Æthiopia: partim hinc partim illinc eodē tendentes. deinde vt maxime Solē demus Africę propinquū,

Μερόης δὲ ἐπέκεινα, οὐ μάλιστα μὲν ὁποσονπί ἐφη σὰν εἶ ὀρθῶς καθ' ἓν, ἀλλὰ δύο εἶ ῥεύματα· ὧν ὁ μὲν ἕτερον, χρῖναι τῷ χρόᾳ· ὁ δὲ ἕτερον, ἀέρος ἐγγύς· ταῦτα δὲ συνιόντα καὶ μιγνύμενα, γίγνεσθαι ὃν Νεῖλον τοῦτον. τὰ δὲ ἄνω, οὔτ' αὐτὸς ἔφη ἐπὶ γιγνώσκειν, οὔτ' ἄλλον Αἰθιόπων σοφὸν εἶναι· ὁ μὲν δὴ θερμοὺς μέλανας, μελανοτέρους ἑαυτῶν τοὺς ὁμόρους τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν αἰεί· εἰς ἄκρον δέ, σὰν ἔχειν αἰνιγμὸν, ὅλον καὶ δι' ὧν φέρεται τὰ ῥεῖθρα σπηγὴν ὁ ποταμός. καί τι τοῦτ' σὰκ ἄτοπον, καὶ ὑπερφυὲς, Αἰθίοπας μὲν ὁμολογεῖν μὴ ἔχειν εἰπεῖν τὰς Νείλου τοῦ σπηγὰς· ἡμᾶς δὲ αἰεὶ τοῦτο μὲν ζητουμένου, ἀρημένου δὲ σοφίᾳ καὶ νῷ, τὴν τῆς ἀναβάσεως αἰτίαν φερωνύμως εἰπεῖν, καὶ τὸ πρῶτον φασὶν σὰκ εἰδότας, τὸ δεύτερον ζητεῖν; καὶ ταῦτ' οὐκ ἐν Ἡροδότῳ τοῖς ἀνοσιωτάτοις ἐπιτιμήσω διεξελθών· οὔτε γὰρ ἄλλως τῶν ἠσυχιαστῶν ἔγωγε τοιοῦτον, ἀλλ' σὰδὲ τοῖς ποιοῦσι συγχαίρω. Ἡροδότῳ τε ἐν αὐτῷ ἔρωτος, χάριν, ὃν ἡμῖν πρῶτος ἐνέβαλεν Αἰγύπτου· καὶ τἆλλα φασὶν οἱ πρῶτα ζηλωταὶ, φίλος ἀνήρ. ἀλλ' οὔπω τοῖς τούτων παλαιοῖς εἴρηται. πρόκειμαι δὲ πρῶτον τῶν ἐλέγχων, ἵνα ὥσπερ κεφαλαίῳ καταχλεισθεὶς ὁ λόγος, βεβαιωθῇ. ἄρχεται μὲν γὰρ ἡ ἀνάβασις τρεπαῖς θερειαῖς ἢ ὀλίγῳ βραδύτερον. τότε δὲ Αἰγύπτου τῶν πρὸς Αἰθιοπίαν, καὶ Λιβύης τῶν πρὸς Αἴγυπτον, ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ ἥλιος ἵσταται. ὁ δῆλον σὰκ ἄλλοιν τῶν μεγίστων σημείων, ὧν σοφώτερον τοῖς τῶν ἄλλων συμβαίνει νῷ, ὅσῳ ἡμεῖς οἰκοῦμεν. δυοῖν γὰρ ὄντοιν πολισμάτοιν ὧν ἄρτιος ἐμνήσθην ἐπ' ἄκροις τῆς Αἰγύπτου, (Φίλας γὰρ ταῖς ὑπὲρ τῶν καταρακτῶν, μεθόριον Αἰγύπτου λέγω καὶ Αἰθιοπίας) ὧν μὲν Ἐλεφαντίνῃ, λαμπραὶ πᾶσαι πόλεις, καὶ νεὼ, καὶ ἀνδρῶνοι, καὶ στῆλαι, καὶ σοφὸν ἔχει σκιὰν τῆς μεσημβρίας, ἐστισοῦν τῶν μεγίστην ὁ ἥλιος πλησιόν· ἡ δὲ Συήνη, τῆς αὐτῆς ἡμέρας τε καὶ ὥρας, μέσῃ σὺν μέσῳ τῷ ἱερῷ φρέατι ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου φαίνεται, ὥσπερ ὀπήθημα, ἴδιον πάντα χόλον πρὸς ὃ χεῖλος ἐλλάμπων. καί τι τοῦτ' ἀμφοτέραν δεῖ σημεῖον· τοῦ τε μὴ τοῦ χειμῶνος ἐγγυτέρω τῆς Λιβύης γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἢ τοῦ θέρους· εἶτα ἐν δυοῖν ὄντοιν τὸν Αἰγύπτῳ μεταξὺ, ὅτι ἡ Λιβύης ἢ Ἐλεφαντίνη πανόλισθος. πάντα γὰρ, ὁπόσα ἐνθάδε πάντα συμπεπλωκότα, Αἴγυπτος, Ἀραβία, Λιβύη, Αἰθιοπία· τὰ μὲν, ἔνθεν, τὰ δ', ἔνθεν· ἐς ταὐτὸ ἥκοντα. ἔπειτα εἰ παμάλης ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ φαίη ὁ τὸν ἥλιον τὴν Λιβύην πλησιάζοντα

Aliorum sententias vt ordine refutet Aristides ista oratione, supra lectori breuitatem [illegible] mus. quid verò statuit ipse? quæris. Sapientiæ ac prouidentiæ diuinæ rem totam pie attribuit paullo antequam orationem finiat, inquiens: [illegible]

Ἀλλ' ἐπὶ τὸν Νεῖλον ἐπανέλθωμεν. ἐπὶ γὰρ τοῦτον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν ὁ λόγος ἐτράπη. ἔστι δὲ ἐν τοῖς μάλιστα θαυμαζομένοις ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων καὶ ἐν τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν ἐν τῇ γῇ. ἐπεὶ καὶ τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἐν τοῖς ὕδασι χρείαν ἅπασαν ἐκ τοῦ θείου τὴν ἀρχὴν ἔχειν ἔοικε καὶ θεοῦ τινος εἶναι δῶρον ἀνθρώποις καὶ ζώοις καὶ φυτοῖς καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τοῖς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. τὸ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς ἐκ τοῦ ὑετοῦ γίγνεσθαι καὶ τοῦτο ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις καιροῖς, ἐν τούτῳ δὲ ἐκ τοῦ ὑετοῦ μὲν οὐδὲν ἢ μικρὸν ἢ οὐδὲν ἐπιγίγνεσθαι, ἐν δὲ τοῖς θέρεσι καὶ ἐν τοῖς μάλιστα καύμασι τὴν ἀρχὴν ἔχειν τῆς αὐξήσεως, ἐν δὲ τοῖς ἐπιτηδείοις καιροῖς ἐπιδιδόναι καὶ ἐπαύξεσθαι, ἐν δὲ τοῖς ἀκαίροις ἐλαττοῦσθαι καὶ ἐπιλείπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐπιτηδείοις ἐπιστῆναι καὶ ἐπιμεῖναι, ἐν δὲ τοῖς ἀκαίροις ἐπιστῆναι καὶ ἐπιμεῖναι

EX STRABONE,

libro XVII *rerum geographicarum.*

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ,

τῶν γεωγραφικῶν ἐν τῷ ιζ.

ENIMVERO antiqui coniectura, recentiores etiam visu ipso cognouerunt, Nilum augeri quando superne adsita Æthiopia imbribus æstiuis poluitur: maxime in extremis montibus. Imbribus autem finientibus, paulatim inundationem desinere. Quam rem ii potissimum deprehenderunt, qui in Arabicum sinum nauigarunt vsq; ad cinnamomiferam regionem, & ii qui ad elephantorũ venationem missi fuerũt, aut si qui alii vsus Ptolemæos Ægypti reges impulerũt, vt homines aliquos eo amãdarent. Nam hi talia curabant: is præcipue qui cognomẽto fuit Philadelphus, cognitionis rerum apprime studiosus: cum propter corporis imbecillitatem semper noue alicuius oblectationis materiam expeteret. Antiqui autem reges perexiguam harum rerum curam habuerunt: tametsi cum ipsi sapientiæ studio dediti essent, tum sacerdotes, cum quibus plurimum viuebant. Idque eo magis est admiratione dignũ, quod Sesostris totam Æthiopiam permeauit, vsque ad cinnamomiferam regionem, & adhuc quædam eius monumenta extant, & columnę & inscriptiones. Cambyses quoq; Ægypto potitus, cũ Ægyptiis vsque ad Meroen progressus est, & nomẽ vrbi, insulæq; ab illo factũ aiunt, Meroe siue sorore, siue vxore eius (nam & hoc traditur) ibi mortua, vtique honorãdæ caussa feminæ loco id nominis imposuit. Mirum itaque est, cur tantis oblatis inuestigandi occasionibus, non prorsus innotuerit imbrium historia eius ætatis hominibus: præsertim cum sacerdotes curiosius in sacros libros referrent & confirmarent quæ subtilioris aliquid haberent cognitionis.

Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι στοχασμῷ τὸ πλέον, οἱ δ' ὕστερον αὐτοψίᾳ γνωθέντες, ἠδύνατο τοῦτο ὄμβρων ἀειτῶν πληρούμενον τὸν Νεῖλον, τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἄνω κλυζομένης, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄρεσι· παυσαμένων δ' τῶν ὄμβρων, παυομένου κατ' ὀλίγον τὴν πλημμυρίδα. τοῦτο δὲ ὑπῆρξε μάλιστα δῆλον τοῖς πλέουσιν ὃν Ἀράβιον κόλπον μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ τοῖς ἐκπεμπομένοις ὅπῃ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ εἴ τινες ἄλλαι χρεῖαι παρώξυνον ἐκεῖσε ἄνδρας προχειρίζεσθαι τοὺς τῆς Αἰγύπτου βασιλέας τοὺς Πτολεμαϊκούς. οὗτοι γὰρ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων. Δι' ἃ φερόντως δ' ὁ φιλάδελφος ὀπτικὴν εἰς, φιλίστορος, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, διαγωγὰς ἀεί τινας καὶ τέρψεις ζητῶν καινοτέρας. οἱ πάλαι δὲ βασιλεῖς οὐ πάνυ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· καίπερ οἰκεῖοι σοφίας γεγονότες καὶ αὐλοί, καὶ οἱ ἱερεῖς, μεθ' ὧν ἦν αὐλοῖς ὁ πλείων βίος. ὥστε καὶ θαυμάζειν ἄξιον, καὶ διὰ τοῦτο, ᾗ διότι Σέσωστρις τὴν Αἰθιοπίαν ἐπῆλθεν ἅπασαν μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, ᾗ ἀναθήματα τὰ τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ νῦν ἔτι δείκνυνται στῆλαι καὶ ἐπιγραφαί. Καμβύσης τε τὴν Αἴγυπτον κατασχών, προῆλθε καὶ μέχρι τῆς Μερόης μετὰ τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δὴ καὶ τοὔνομα τῇ τε νήσῳ, καὶ τῇ πόλει τοῦ ταρ' ἐκείνου τεθῆναι φασὶν, ἐκεῖ τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης αὐτῷ Μερόης· οἱ δὲ, γυναῖκα φασὶ· τὴν ἐπωνυμίαν οὖν ἐχαρίσατο αὐτῇ πλεῖον τῆς δικαίας. θαυμαστὸν δὴ πῶς οὐκ ἔτι τοιούτων ἀφορμῶν ἀτελέως σπουδῆς ἠνῄχθη περὶ ὄμβρων ἱστορία τοῖς τότε· ᾗ τῶν ἱερέων φιλοπραγμονέστερον ἀναφερόντων εἰς τὰ ἱερὰ γράμματα, ᾗ ἀποπεμπόντων ὅσα μάθησιν εἶχεν ὅπῃ φαίνεται· εἰ γὰρ ἀποπεμπόντων.

Malim δείκνυται *mutato distinctionis loco.*

Ita ἀποπεμπόντων *Casaubonus, vulgo* ἀποπεμπόντων.

1 Primus videtur Agatharchides Cnidius hanc caussam Nili αἰνιγματώδη commentus. Diodorus Siculus: ἔγνωσται δὲ τῇ &c. [*quæ iam apposuimus*]* Sane constat, sub æquinoctiali, & vbicunque etiam intra tropicos Sol sit perpendicularis, tantos imbres solitos contingere, vt hoc sit illis loco hyemis, & molestissimæ quidem: quum omnia veluti diluuio quodam natent. hanc tamen esse caussam cur Nilus intumescat nescio an concedere debeamus. Cur enim Nilo proprium esset hoc πάθος; itaque doctis nostræ ætatis viris placet, à subterraneis potius caussis Nilum intumescere: idque eo argumento maxime probatur, quod & in Delo fons est Inopus nomine qui Nilo ὁμοιοπαθῆ, ideoque Nili ἀπόῤῥοια à quibusdam dictus. Atqui dici non potest vllos imbres qui tunc nulli sunt, aut non certe magni in Delo, in caussa esse cur infletur Inopus. *Hæc Is. Casaub. Comm. & Castig. in Strab. l.* 17.

2 Ptolemæus secundus. vide Plin. & Diodor. *Idem Casaub. ibid.*

εἰ γὰρ ἄξια τοῦτ' ἐγὼ ζητεῖν ὅπως καὶ νῦν ἔτι ζητεῖται, τί δὴ ποτε θέρους, χειμῶνος δὲ οὔ; καὶ ὅτι τοῖς νοτιωτάτοις, τὸ δὲ τῇ Θηβαΐδι, καὶ τῇ περὶ Συήνην οὐ συμπίπτουσιν ὄμβροι, ὃ δὴ ὅτι ἐξ ὄμβρων αἱ ἀναβάσεις, μὴ ζητεῖν, μηδὲ τοιούτων δεῖσθαι μαρτύρων, οἵοις Ποσειδώνιος εἴρηκε. φησὶ γὰρ Καλλισθένη λέγειν τὰ μὲν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῷ θέρει, τῷδὲ Ἀριστοτέλους λαβόντα· ἐκεῖνον δὲ τῷδὲ Θρασυάλκου τοῦ Θασίου· (τῶν δ' ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἷς οὗτος·) ἐκεῖνον δὲ παρ' ἄλλου· ὃν ὑπ', παρ' Ὁμήρου διϊπετέα φάσκοντος τὸν Νεῖλον.

Etenim, si dignum disputatione visum fuit, quod adhuc quæritur, cur æstate, & no hyeme partibus australissimis imbres cadant, in Thebaide vero & circa Syenen non item: cur non de hoc etiam disputaretur, quomodo ex imbribus Nilus augeatur? ne talibus testibus nos cogeremur, quales producit Posidonius. Ait enim Eratosthenem tradere æstivos imbres causam esse. Id q; hinc ab Aristotele sumpsisse, Aristotelem vero à Thrasyalce. Thrasyalcem autem ab alio, atque illum ab Homero qui Nilum cælitus delapsum autor sit.

Ἀλλ' εἰς Αἰγύπτιον διϊπετέος ποταμοῦ. ἀλλ' ἐῶ ταῦτα πολλῶν εἰρηκότων, ὧν ἔχεσι δύο μιμήσασθαι τοὺς ποιήσαντας καθ' ἡμᾶς ὁ περὶ τοῦ Νείλου βιβλίον, Εὔδωρός τε καὶ Ἀρίστων ὃν ἐκ τῶν περιπάτων. πλὴν γὰρ τῆς τάξεως τά τε ἄλλα καὶ τῇ φράσει, καὶ τῇ ὑπιχειρήσει ταῦτα ὅσῃ κεῖμαι παρ' ἀμφοτέροις. &c.

Rursus ad Ægypti cælo delapsa fluenta.

Verum isthæc mitto, quum à multis sint tractata: de quibus satis sit ducere referre, qui ætate nostra de Nilo scripserunt, Eudorum & Aristonem peripateticos. Hi demto saltem ordine, cetera omnia & stylo & argumentis iisdem vterque posuerunt. &c.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΩΝΟΣ.

ἐκ τῆς ἐπιτομῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἣν συνέταξεν Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος.

EX DIONE.

Ex epitome historiæ Rom. quam confecit Io. Xiphilinus.

ΕΓΩ δὲ τὰ μὲν ἄλλα τῆς Αἰγύπτου οὐδὲν δέομαι γράφειν· ὧν ἔχω δὲ τὰ μὲν περὶ τοῦ Νείλου πολλαχόθεν ἀκριβώσας ἔχω, δικαιότατος εἰμὶ εἰπεῖν. ἐκ μὲν τοῦ Ἄτλαντος τοῦ ὄρους σαφῶς ἀναδίδοται· τοῦτο δέ ἐστιν ἐν τῇ Μακεννίτιδι παρ' αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ πρὸς ἑσπέραν, καὶ ὑψηλότατον πολὺ πλήθους ἀπάντων ὀρῶν· ὥστε οἱ ποιηταὶ κίονα αὐτὸν τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ἔφησαν. ὅτε μὲν οὖν ἀνέβη ποτέ τις ἐπ' ἄκρον αὐτοῦ, ὅτε τὰς κορυφὰς αὐτοῦ εἶδε. χιόνος τε οὖν ἀεὶ ἀφθόνου ταῦτα πεπλήρωται, καὶ ὕδωρ ἐξ αὐτοῦ παμπληθὲς ἀνίησιν ὅθεν ἀφίησιν. ἔστι μὲν καὶ ἄλλως ἐλώδη πολλὰ τὰ περὶ τὰς πρόποδας αὐτοῦ, τότε δὲ ὅτι μᾶλλον πληθύεται, καὶ ἐκ τούτου ὁ Νεῖλος τὴν ὠφελίαν ἐπαύξει. πηγὴ γάρ ἐστιν αὐτοῦ, ὥσπερ που καὶ τοῖς κροκοδείλοις καὶ ἄλλοις ἑκατέρωθι ὁμοίως γινομένοις τεκμηριοῦται. καὶ θαυμάσῃ μηδείς, εἰ τὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἄγνωστα ὀξυρήκαμεν. πλησίον γὰρ οἱ Μακεννῖται τῇ Μαυρουσίᾳ τῇ κάτω οἰκοῦσι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκεῖ στρατευομένων καὶ πρὸς ὄρος Ἄτλαντα ἀφικνοῦνται. τοῦτο μὲν οὕτως ἔχει.

MIHI [vero] non est necesse scribere cetera quæ ad Ægyptum pertinent: quanquam ea quæ de Nilo multis habeo rationibus perspecta atque cognita, iure possum referre. Is ex monte Atlante certo fluit, qui mons est in Macennitide, non lõge ab Oceano, ad occasum parte spectat ad occasum Solis. mons est longe omnium altissimus, quem poetæ ob eam causam columnam cæli esse dixerunt. nam ad summum eius verticem nemo ascendit vnquam, neque cælum ea videre potuit. quãobrem plenus est perpetuis niuibus, ex quibus æstate effundit magnam copiam aquæ emittit, cum alioqui ad radices vndique paludes habeat, quæ tunc muko fiunt maiores, augetque[1] Nilus propterea, quod fons eius est; vt ex crocodilis, ceteriſq; quæ vtrobiq; nascuntur, cõiicitur. Neq; vero mirari quisquã debet, si nos ea diximus quæ sunt à veteribus Græcis ignorata. Nam Macennitæ propter Mauritaniam inferiorem habitant, multique ex iis ad illic[2] bella gerunt, ad Atlantem perueniunt. sed de his hactenus.

Gul. Blanco interp.

1 Nilus æstino tempore præterea. *Leunel.* 2 militant *Leunel.*

Ald. cod. ὧν ὃ in vnu. lib. τῶν περιπατητικῶν. Is. C.

Rodol. 581.

DE AVGMENTO NILI.

EX HELIODORO.

libro II. Aethiopicorum.

ERant, qui quomodo nos Ægyptii deos coleremus, quærerent: alius, quamobrem alia apud alios animalia sacra & diuina haberentur, & quę esset de quolibet narratio, percontabatur. Quidam pyramidum formã & constructionem, nonnulli fistularum ductus & anfractus scisscitabantur. Quid multa? Ægyptiarum rerum nihil non inquisitum relinquebant. Etenim omnis Ægyptiaca narratio, mirum in modum Græcas delectat aures. Ad extremum tandem & de Nilo, qui essent eius fontes, & quæ præter alios fluuios peculiaris natura, & vnde æstiuo tempore solus inter omnes crescat aquis, quæstionẽ mihi quidã ex vrbanioribus proponebat. Me dicente ea quæ sciebam, & quæ de hoc fluuio sacris libris perscripta, solis antistitibus cognoscere ac legere licet: & narrante, quod in supremis Æthiopię, vltimis autẽ Libyæ partibus oriatur, qua parte orientale clima desinens, initiũ meridiei præbet: crescit vero æstiuo tempore, non (vt quidam putarunt) Etesiarum aduerso flatu reiectus, sed iis ipsis ventis circa solstitium æstiuum, à septentrionalibus partibus versus meridiem; omnes nubes pellentibus ac trudentibus, donec in zona quæ torretur ardore solis colligantur, in qua illorum impetus retunditur propter incredibilem circumstantis æstus vehementiam, toto qui antea fuerat paululum congregatus & condensatus, humore liquescente, & inde copiosis imbribus cadentibus. Superbitque Nilus, nec se fluuium esse patitur, sed effunditur extra ripas, & eluuione tanquam mari quodam Ægyptum operiens, aduentu suo fecundat agros. Quare ad bibendũ dulcissimas præbet aquas, vt quæ illi ex cælestibus imbribus suppeditent: & est tactu placidus ac lenis, non amplius calidus, sicut vbi incipit: veruntamen adhuc tepidus, vt in eiusmodi locis ortus. Quam ob causam solus ex fluuiis, vapores non exhalat: omnino enim consentaneum esset, si exhalaret, eum ex niue liquefacta, quod quidam docti apud Græcos voluerunt, incrementum capere.

ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ.

ἐν τῷ β' Αἰθιοπικῶν.

Καὶ ὁ μὲν ἦν ὅπως τὰς ἐγχωρίους οἱ Αἰγύπτιοι σεβόμενοι θεὰς αἰτιῶτο· ὃ δὲ διὰ τί παρ' ἄλλοις τῶν ζώων σεβάζεται, καὶ τίς ὁ περὶ ἑκάστου λόγος ἐπυνθάνετο· ἄλλος πυραμίδων κατασκευὴν, ἕτερος συριγγῶν πλάσιν· οἱ σχεδὸν τι καὶ Αἰγύπτιοι ἐν ὑδὶν ἀπελίμπανον ἱστορούντες. Αἰγύπτιον γὰρ ἄκεστον καὶ διήγημα πρῶ, Ἑλληνικῆς ἀκοῆς ἐπαγωγώτατον. τέλος δέ ποτε καὶ περὶ τοῦ Νείλου, καὶ τίνες μὲν αὐτοῦ πηγαί· πῆς δὴ καὶ διὰ τί τοὺς ἄλλους ποταμοὺς ἰσοζύγιος φύσις· καὶ ὁπόθεν τὸ θερινὸν ὥραν μόνος τῶν πάντων πλημμυρεῖ, πεύσει τις ἐμοὶ προσπαίζων τὰς φοτέρων. ἐμοῦ δ' ἂν ἐπίστασθαι εἰ πάντως, καὶ ὅσα περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου βίβλοις ἱεραῖς ἀναγεγραμμένα, μόνοις τοῖς τοῦ φυλακῆς καὶ γινώσκειν, καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεστι. καὶ διελθόντος ὡς τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Αἰθιοπίας, ἑκάτερον δὲ τὸ Λιβύης μέρος ἀναλαμβάνει, καθ' ὃ μέρος τὸ κλίμα τὸ αἰθαλικὸν ἀπολῆγον, ἀρχὴν τῇ μεσημβρίᾳ δίδωσιν· αὔξεται δὲ κατὰ τὸ θερινὸν ὥραν, οὐχ ὡς τινες ὑπέθεντο τοῖς ἐτησίαις ἀντικρὺ πνεόντων ἀπωκοπόμενος· ἀλλ' αὐτῇ σὺν τούτων τῶν ἀνέμων κατὰ σποδὸν τὸ θερινὸν ἐπὶ τὰ ἄρκτων ὑπὸ τὸ μεσημβρίαν πρῶ νέφος ἐλαυνόντων τὸ ὑγρὸν ὠθούντων, ἕως ὑπὸ τὸ ἀρκτικὸν ψυχρὸν ζωνίῳ συναχθῶσι, καθ' ὃν τὸ τοῦ φορᾶς ἀνακόπτοντα δὲ ὑπερβολὴν τοῦ πάντα μέρη πυρώδους πάσης τὸ φέρεσθαι καὶ μικρὸν ἀθεμιτίσης καὶ παχυτητος νοτίδος ἐξατμιζούσης, καὶ τοῦτο λάβρων ὑετῶν ῥηγνυμένων, ὀργᾶται ὁ Νῖλος, καὶ ποταμὸς εἶ οὐκ εὐέχεται, ἀλλὰ καταξαίρεται τὰς ὄχθης, καὶ θαλασσοῖ τὴν Αἴγυπτον, τῇ παρεδρεύων γεωργῷ καὶ ἀρούρας. δι' ἡδὺ τε ὕδωρ γλυκύτατον, ἅτε δὴ ὄμβρων ὑραίων χορηγούμενος, καὶ δι' ὀλίγου πεπαινόμενος, οὐκ ἐπιμόνως θερμὸς ὡς ὄλεν ἤρξατο, ἔτι δὲ χλιαρὸς ὡς ἐκ χθονὸς ἀρξάμενος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ μόνος ποταμῶν ἀτμοὺς οὐκ ἀναδίδωσι· πάντας αὖ, ὡς δ' εἰκός, ἀναδοὺς, εἰ καθ' ὡς τινες ἐθελήσαιεν, ὡς πιθανόμενοι, τῶν παρ' Ἕλλησιν ὑδατίμων, χιόνος τηκομένης δὲ πλήρωμα ἐλάμβανε.

Quos & refutat Herodotus lib. II, cap. 20. Eorum fuit Thales. 2 Sic & Clitopho apud Achill. Tatium l. 4. de Leucip. & Clitoph. Nili pota aqua, γλυκύ, ait, ὃ πιόμενον δὲ ἡδὺ καὶ ψυχρὸν ὡς μέτριον τῆς ἡδονῆς. vbi vltimæ quatuor voculæ desunt in vulgatis, nos supplemus ex ms. I. A. Thuani. Eodem loci, si liber, & alia nõ iniucunda certe de iucundo isto aquæ istius potu, modoq; potandi mirabili videas. 3 Vt Anaxagoras & tragici refutat eandem opinionem noster; Herodotus lib. II. cap. 22.

ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ Θεσπόπου Κύρου.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικῆς λόγῳ τῷ δ', ὑπεγραφέντι περὶ ὕλης καὶ κόσμου.

Καὶ ὅπη λέγω, πόθεν δὴ ἅπασι τοῖς ποταμοῖς τὰ ῥεύματα φέρεται· ἄῤῥητος γὰρ δή μοι παντάπασιν καὶ κρυπτὸς ὁ λόγος· ὅπως ὁ ἥλιος τὴν ὑγρὰν οὐσίαν τοσαύτην ἀναλίσκει, δύπεπτός μάλα τοῖς ἀνθρωπίνοις καταμαθεῖν. καὶ γὰρ δὴ ξηραίνει τὰ τέλματα, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀναλίσκει ξυστήματα, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα· θεωμεν γοῦν· καὶ γὰρ τοὺς ποταμοὺς σμικρυνομένους ἔστιν ἰδεῖν, ὅταν δὴ τοῦ ἀφεὶς τὰ νότια μέρη, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέπῃ, καὶ θέρος ἐργάζηται. Διά τοι τοῦτο καὶ τὸν Νεῖλον φασὶν, οὐκ ἐν ὧρᾳ τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς πλημμυρεῖν χειμῶν, ἀλλὰ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον· ὡς τῷ γε ἡλίῳ τὸν βορειότερον διαθέοντος ζῶνιν, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν ποταμοῖς ἐπιχλιαίνοντος, τοῦτον δέ γε πλέον ἀπέχοντος. εἰ δὲ καὶ ἄλλας αἰτίας τῆς τοῦτου γε πλημμυρείας εἰσφέρουσί τινες, ἀλλ' οὐκ [ἔμοιγε] πρέπειν ἡγοῦμαι τόνδε νῦν τὸν λόγον ἐπεισφέρειν. καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις παρεγχωρῶ τῆς μὲν θείας οἰκονομίας μὴ πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας, θαυμάζειν δὲ τὰ γινόμενα, καὶ ὑμνεῖν ἅπαντι σθένει.

EX THEODORETO Episcopo Cyri.

In Græcorum affectionum curationis sermone IV, qui inscribitur de Materia & Mundo.

NEque vero nunc differendum puto, vnde iugis fluuiorum copia deuoluatur: ineffabilis enim mihi penitusque abstrusa hæc quoque ratio, quo autem pacto sol aptus natus sit humidam aquæ vim comminuere, promptum est cunctis volentibus edocere. Aestuaria enim paludesque exsiccat aquarum præterea collectiones atque magna consumit: corpora quoque humana sicciora efficit. Quinetiam fluuios videmus decrescendo subduci, cum ad relictis australibus locis ad boream se recipit concedit, æstatemque nobis efficit. Eamque ob rem, Nilum aiunt non eodem tempore quo ceteri solent fluuij extra alueum inundare, sed media æstate aquis exuberantibus Ægyptum perfundere, sole tunc ad Borealem circulum accedente, ac ceteris quidem fluuiis radiis ardentioribus incubante, ab ipso autem Nilo magnis sane spatijs abscedente. Si vero & alias Niliaci incrementi causas quidam esse contendunt, ego tamen hoc tempore materiam hanc conuenire mihi non arbitror: quippe qui alios cohorter, ne causas diuinæ gubernationis curiosius indagent, sed admirentur potius ea quæ facta sunt, ipsumque opificem hymnis laudando concelebrent.

FRID. SYLBVRGII
SPICILEGIVM.

In quo loca Herodoti aliquot aliter interpretata, partim & illustrata.

Ad Librvm I.

PAG. 5, v. 27. Aut enim) Aut enim Candaule interfecto, me tibi cum regno Lydorum habe: aut t.

13, 12 Quod si velis) Quod si volet alterum annum esse quam alterum vno mense maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menses quidem intercalarii triginta quinque fiunt per annos septuaginta: dies vero ex his mensibus mille & quingenti: *vt Perellus vertit apud Theodor. Gaz. in lib. de mensibus: teste Paulo Leopardo Emend. lib. 6. c. 21.*

21, 33 Crestonem) *Dionysius Halicar. lib. 1. pag. 19.* Crotonem *vocat.*

23, *v. vlt. in extrema ora*, cum seditiosis.) *vel, vt alii*, in gratiam rediit cum diuersæ factionis hominibus.

24, *v. vlt. in extr. ora*, thynni cl.) *Camer. vertit*, Iacta rudens. *alii*, Iactus est iactus.

25, *v. antep. in extr. pag.* conglobarentur) *vel, vt alii*, conuenirent.

26, *v. pen. in extr. pag. post* prospere rē gessi.) *vel*, Sed statim, vt in bona & populosa regione, succreuerunt iterum & prospera fortuna vsi sunt: *vt Suid. quoque* ἀνάτ ἔδραμον *exponit* ηὐξήθησαν.

ead. p. 26, v. 21. fune) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 7.* manuli schœno.

28. *v. antep. in extr. pag. ante illa* Vbi vero tandem *&c. hæc tantum Sylb.*) conducit ab eo nolente locare: *Paul. Leop. lib. 7. c. 7.*

30, 8 benigne alloq.) benigne tractabat.

33, *v. pen. in extr. pag. post* infunditur mari *ita Sylb.*) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 9. legit* Hyllus, *ex Homero & Strabone, atque adeo sic habent etiam Graci codices nonnulli.*

37, 36 absumit) *alii*, differt, dissipat.

46, 33 Neque alias vnquam) Neque alias vnquam notasti (*seu* deprehendisti) in hoc viro illepidum quidquam. *est enim hic* παῤῥησίας *idem quod* ἀκαιρίας: *vt ex Thoma Magistro docet Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 11.*

49, 19 multis verberibus affecit) *alii*, verberibus eum admodum aspere tractarunt.

ib. *v. 35* tam indignis) *alii*, tam indigne tractare.

62, 3 ante Sicyonem) *Pausan. 211, 16. & 234, 37 habet* πρὸς Σικυῶνος: *quod significat*, ex ea parte qua Sicyonem attingit *Achaia.*

73, *v. antep. extr. pag. post* Hi soli *&c.*) *Infra 496, 40 hoc ipsum repetitur, & a Strabone lib. 13. ab Aristotele quoque hister. animal. lib. 3. ca. 1. vt annotauit Paul. Leop. Emend. lib. 7. cap. 11.*

80, 25 scrobibus) *celoniis, siue* tolenonibus.

84, 9 In pilam coniiciunt) In pilam coniectos, & pistillis comminutos incernunt per linteum, *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 11. est enim* τὸ cribrare, per cribrum *seu* incerniculum transmittere.

Ad Librvm II.

Pag. 98, 13 dum exæquat) *Videtur* ἐκταῦν *legisse pro* ἐκτανύειν. *Græca sonant*, dum transitum ei perurit. *id est*, dum eum permeantem vrit.

100, 45 alii ad vrbem Elephantinam) *Franc. Iun. in Esaiã p. 68. Græca sic distinguit,* ὧν τε Ἐλεφαντίνην πόλιν πρὸς Αἰθιόπων τῶν Δάφνας τὰς Περσικὰς πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. *id est*, alii ad vrbem Elephantinam, Æthiopibus oppositi: alii ad Daphnas Persicas, oppositi Arabibus & Assyriis.

107, *v. vlt. extr. pag. post* conuertisse) *Alii sic totum locum vertunt*, atque interim quietum mansisse: atque ei ad aram admoto molam inspergerent (*vel, vt Budæus sentit*, capillum vellerent) ad vires *exercendas* versum omnes illos interemisse.

113, *v. antep. post* ellychnium) *alii*, superne autem inest ipsum ellychnium.

116, 17 veluti hostes exag.) *alii*, tractans vt hostes.

120, 7 alii morborum occultorum) *Hier. Mercurialis Var. lect. lib. 2. c. 8. putat pro* alii *legi posse* siue: *vt hæc sequentia exponant præcedentia.*

135, *v. vlt. extr. pag. post* vinculis) *Leopard. Emend. lib. 7. c. 12. vertit*, duos aut tres vtrium petiolos pendulos resoluisse. *Infra sane in oraculo* προέχων αἰεὶ πόδιον dicitur penis, *qui è ventre velut ex vtre petiolus prominet.*

153, *v. vlt. extr. pag. post* attentior) *Plutarch. pro eodem* ἀπεψόφησε, *id est*, crepitum *ventris* emisit.

Ad Librvm III.

P. 167, v. 26 Nec ipsis Inaro) tametsi quã Inarus & Amyrtæus nullus dum Persis plus damni dedit: *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 14.*

170 *v. vlt. pag. post* breuiuage) *Eam lectionem secutus Paulus Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14. sic vertit*: neque enim tot eos victuros fuisse *annos*, nisi potu conspergerent atque miscerent: de vino hoc dicens Ichthyophagis. hac enim re se Persis esse inferiores.

213, 2 & lenia post acria) *alii in Græco legunt* ἰητάματα ἰχῶρα προσάγων. *id est*, fomẽta efficacia & vehemẽtia admouens. *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14.*

Ad Librvm IV.

P. 229, 37. nam anima) *Sincerior videtur hæc Græci contextus lectio apud Eustath. Comment. in Dionysii Periegesin, pag. 16.* ἀρι μὲν γὰρ τὸν Σκυθικὸν, μασπὼ γὰρ τοῦτο τὸν ὀφθαλμὸν λέγουσι. *id est*, nam ARI Scythice VNVM dicitur, MASPVS vero OCVLVS. *vt Hartung. annotauit decuria 1. c. 2.*

236, *v. pen. extr. pag. post* Est autem sep.) *Pausanias hanc* Argin *vocat.* Hecaergen, 41, 22 & 154, 15

241, 37 Amaxampeus) *Infra* 251, Exampæus *scribitur, etiam in Graco: itidemque apud Solinum c. 24. & apud Pomp. Melam lib. 2. ca. 1.*

245, *v. pen. extr. pag. post* οἱ ἀνδρ.) *Pro* ἀνὴρ *supra fuit* ἀνὴρ. *p. 45. quod sonat* execrationi obnoxios. *Corinthus, qui de dialectis scripsit,* ἀνὴρ *interpretatur* ἀποτρόπαιος. *nonnulli tradunt* ἀνδρίας *Scythas esse vates eorum quos Hippocrates alicubi* ἀναδρίας *appellauerit: vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 10.*

274, 6 sono vocis exili) *Budæus ex antiquo exemplari legit* ἰοχόρους, *id est*, hæsitans lingua, *vt annotauit Paul. Leopard. Emend. l. 3. ca. 11. Ex terrore id vocis vitium emendatum refert Pausan. 331, 16.*

286, 22 Zygantes) Ζύγαντες *pro gente Libyæ ex Ho-*

adiungitur a Stephano: vt annotauit Turneb. Aduers. lib. 19. c. 24. Sed idem tamen Steph. & Suidas pro Libya populo citat ex Hecataeo & Eudoxo.

Ad Librvm VII.

392, *v. vlt. extr. pag. post* somniasse) *ad verbum sonat*, multa & magna euersa esse ab inferioribus.

417,21 Bogem) *Paus.* Boen *vocat. 242,44.*

418,38 Niphragæ) Phagrę *legendum esse docet Paul. Leop. Emend. l. 8. c. 1. ex Thucyd. l. 2. & Strabonis Epitome.*

424,10 Enienes) Ænianes *hi dicuntur a ceteris scriptoribus, de quibus vide Stephanum.*

434,31 Cyllirii) *Suidas* Καλλικυλεῖς *vocat. itidemque Aldus in Prouerbiorum Collectaneis habet* Καλλικυλεῖον πλοῦς. *Qui vero hic (itidemq; apud Hesychium) more Siculo seu Dorico vocantur* γάυδροι, *in iisdem Prouerbiis & apud Suidam nominantur* γύμδροι, *quasi dicas* Agrorum possessores, Agricolæ.

443,2 χύτρους) *Eustathius feminino genere* χύτρας *habet, Comment. in Dionysii Periegesin. pag. 73.*

455,28 lapidem nomine Melampygum) *Paul. Leop. Emend. lib. 8. ca. 1. manult*, lapidem Melampygi, *id est, Herculis nigro podice praditi.*

459,11 bis modo) *Forsan* bis duo: *cum in Graco sit* χιλιάδες πύρριαι, *id est*, quatuor millia. *In praecedenti versu Diodorus Siculus pag. 259 pro* τετρακοσίαις, *habet* δισμυρίαις *id est*, Bis decies centum millibus.

Ad Librvm VIII.

471,2 & optimam portionem agri Hist.) Ellopiique agri & Histiææ regionis maritimos vicos omn. p.

472,12 [illegible] dictati [illegible]

473,45 Dryton) *Paus.* [illegible] *demq; Plin. l. 4. c. 3. Stephanus vero* [illegible]

475,37 Minervæ protemplaris) *vox* Προνάϊς, *quod secutus est interpres, legitur apud Paus. lib. 5, 40.* Προνοίας, *quod sonat* Minervæ Prouidentiæ. *Ipsum tamen Pausaniæ* & Προνάϊ Ἀθηνᾶς *(id est* Protemplaris Minervæ*) mentionem facit, 489, 25. Suidas quoque vtramque agnoscit; sed ita vt* Πρόναον *hic legerit.* Πρόναον *ex Æschylo, Callimacho & Demosthene citat. Paul. Leopard. Emend lib. 8. cap. 1.*

476,20 obseruatum. Et) *vertatur.* nec solum hæc dicunt, sed etiã perinde ac si esset, ministrua ei *libamina* apponunt, libum *scilicet* mellitum; *seu* placentam mellitam.

481,40 credibile est) λόϊον ἐσι *significat potius* oraculo prædictum est, *Leop. Emend. lib. 8. c. vertit* fatale.

507,27 Murem in Lebadiam) Murem Lebadeam (*Bœotiæ oppidum*) venisse, & mercede pellecto quodã indigena, ad Trophonium (*id est, in antrum Trophonii*) descendisse.

ibid. v. 35. vaticinium esse) μαντεύεσθαι *significat hic verius* Oraculum consulere: *vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 8. c. 1.*

Ad Librvm IX.

547,23 pecora & in Dod.) *Interpres legit* πρόβατα, *sed verior scriptura est* πρόφαντα, *id est*, oracula: *vt monuit Paul. Leop. Emend. lib. 8. c. 1.*

556,26 resiliit) vibrauit: *seu*, concussa est: *a verbo* σάλευω.

FINIS.

EX

ΕΚ ΤΩΝ

ΚΤΗΣΙΟΥ

ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ

Περσικῶν καὶ Ἰνδικῶν

ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX

CTESIÆ

CNIDII

Perſicis & Indicis

EXCERPTA

à PHOTIO.

cum interpretatione H. STEPHANI; & Indicorum quidem duplici, quarum altera L. RHODOMANI.

IN HÆC

Notæ, variæ lectiones, & diuerſa interpretationes H. STEPHANI, D. HOESCHELII, A. SCHOTTI.

AD HÆC

alia eiuſdem CTESIÆ ex iiſdem & aliis ipſius libris Fragmenta aucta iam & locupletata.

HENR. STEPHANI

DE CTESIA HISTORICO ANTIQVIS-simo diſquiſitio.

QVi melius, qui certius de rebus Perſicis ſcribere potuerit quam Cte-as, arbitror fuiſſe neminem. Quod quo magis mihi perſuadeo ſemper perſuaſi, eo certe magis (vt homo Perſicæ hiſtoriæ ſtudioſiſſimus) aliqu eius ſcriptorum partem in quopiam bibliothecæ angulo reperire po deſidero ac ſemper deſideraui. Nam iſtæ ex eius ſcriptis ἐκλογαὶ tantu abeſt vt deſiderio meo ſatisfaciant, vt illud, nõ aliter quam ex longo tractam ſitim pauculæ aquæ guttæ, multo vehementius accendant. autem Cteſiæ tantum tribuam cum alia multa faciunt, tum vero quod illum à Xenopho laudatiſſimo authore laudari videam. Eum enim cuius vnius ex omnibus ab illo citetur ſtimonium, vt locupletiſſimum, laudari certe, & magnificentiſſime quidem, interpre Vnde fit etiam, vt Plutarcho, modeſtiſſimo alioqui & prudentiſſimo ſcriptori, ſuccenſe qui ita huius hiſtorici mores exagitat, vt omnibus modis ſuſpectam nobis eius reddere ve le videatur fidem. Sed quum duo in hiſtorico requirantur, & poſſe & velle de rebus ve ſcribere: primum, an id præſtare potuerit, videamus: deinde de eo, an voluiſſe veriſimile diſputabimus. At illud vel ipſe Plutarchus nobis teſtabitur: & teſtatus erat ante eum laud tiſſimus, vti dixi, ſcriptor Xenophon. Reſpondeant igitur pro me ambo: Xenophon quide in libro Κύρου ἀναβάσεως primo, his verbis, vbi narrat vulneratum à Cyro Artaxerxem rege eius fratrem, Ἐπαίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πεζώσαντι Δαρεικῷ, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός. Ἐκ ἰᾶσθαι αὐτὸ τραῦμά φησι. & pauciſſimis interiectis verbis, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγ παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. Plutarchus autem initio Ἀρταξέρξου (ita enim illic nominatur, conſentiente etiam veteribus exemplaribus) hæc ſcribens, ἀλλὰ τὸν Κτησίαν οὐκ εἰκὸς ἐστιν ἀγνοεῖν τοὐνόμα καὶ λέως παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸ Ἑ γυναῖκα καὶ μητέρα Ἑ παῖδας. Et pagina illius libri ſecunda, Κτησ ας γ', ὃν ἔτι ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκὸς ἐστι, πρόφασιν τῆς παρόδου, ἔτι ἐκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταιτήσας τὸ ἔ ὡς ἐπεχθῆ διηγούμενον. Ex his igitur quũ res omnes compertas exploratasq; Cteſiam habe potuiſſe, (præſertim quum medicorum apud reges multo maior tunc temporis quam nu authoritas eſſet) & vt de compertis atq; exploratis vere ſcribere potuiſſe intelligamus: nũ an eum (vt φιλαλήθη, id eſt, veritatis amatorem) id etiam voluiſſe probabile ſit, conſideret Nimirum & de hoc ἀπλῶς ὁ λόγος. Nam ſi mentiri volebat Cteſias, nempe aſſentationis dium in cauſſa fuiſſe dicamus neceſſe eſt. Si aſſentator erat, certe mentiendo, eius auri quo plurimum commodi expectabat, aliquid dare, eiuſque ambitioni ſubſeruire ſibi p poſitum habebat. A quo autem plura quam à rege ſuo aut à regis matre ſperare eum p rat? Supereſt igitur vt Cteſiam, dum Artaxerxi & Paryſatidi ſtatuit adulari, falſam illis lau in hiſtoria ſua plerunq; affinxiſſe exiſtimemus. Atqui tantum abeſt vt iis, ac Paryſatidi ſertim, falſam laudem affinxerit, vt veram potius detraxiſſe, ex iis paſſim quæ de ea com morat, omnibus videri poſſit. Et de his quidem ita loquor, quaſi ante illorum obitum hi riam ſuam edidiſſe Cteſiam conſtet. Nam ſi poſt eorum obitum in lucem ab eo prof fuiſſe credamus, quomodo eum huius culpæ, imo vel huius ſuſpicionis dicere affinem fu audebimus? Quod autem ad res Indicas attinet, profecto mendacii illum multis in l nemo non facile ſuſpectum habuerit: ſed quotuſquiſque eſt qui cõuincere queat & co guere? Neſcio (reſpondebit quiſpiam) quis eo tempore potuerit: at nunc poſſunt merca noſtri qui illuc & ipſi nauigant. Ain' tu? at vnde illis, vt, quum ſint ἀναλφάβητοι, ide eo cio eo quod litteris & doctrina quæritur, omnino careant: obſeruare & obſeruata aliis p commemorare eadem quę viri docti, poſſint? Ne longe abeamus, vnde hominis omnium terarum rudi, vt ligni πεῤῥέζα dicti naturam ita animaduertiſſe, & animaduerſam ita q deſcribere vt hoc in libello à Cteſia deſcriptam habemus? vt omittam illud quod pro ſuę (quum medicus eſſet) ſolertia, vt obſeruauit, ita & obſeruaſſe debuit: nimirum illud ἐκδοσις τῆς χολικῆς ἐκθήματα. vel tale quid quale alio quodam loco narratur? nempe aut cuiuſdam radicis ad corrigendum nimium lactis vſum virtutem: aut, quod de aſinorum noſtris comm refert? qui è poculis ex eorum cornu confectis biberint, neq; ſpaſmo poſſint comitiali morbo corripi: ſed neq; quomodo aut vbi aut aquam ex pocul

ex huiusmodi poculis bibãt, illos hausto aut ante aut post minime interire veneno? Nequaquã profecto ab imperitis istis mercatoribus expectanda hæc narratio fuerit. quid igitur illi narrabunt? nimirum se vidisse syluestres asinos cornu in fronte gestantes, quod cuius coloris esset discernere non potuerint, sed nec satis eius magnitudinem considerauerint. Hanc autem vim huic cornu esse insitam, tam sunt nescii, quam ii qui nunquam ne Indorum quidem nomen audiuerunt. Hæc autem à me idcirco hic dicuntur, lector, vt quoties in quosdam homines incides, qui plus fidei de illis rebus, mercatoribus etiam litterarũ impetitis, quã vel doctissimis antiquis scriptoribus adhibendũ esse credũt, in promptu tibi quod illis nugatoribus respondeas, esse possit. Quod si quis me roget, an nec Ctesiæ, nec aliis vetustis authoribus rerum huiusmodi historiã describentibus derogandam arbitrer esse fidem, ille à me hoc responsum feret: me domi & in patria mea tot tantaq; rerũ videre passim miracula, vt quum illos qui de peregrinarum regionum miraculis scripserunt lego: tum demum velim, Scepticam vsurpans ἐποχὴν, dicere ὃ μᾶλλον, id est ὃ μᾶλλον πιστεύω, ἢ ὃ πιστεύω. si tantum illa excipias quæ ita à ratione abhorrent, vt ne ipse quidem sensus communis ea quenquam patiatur admittere. Quid si vero, quo magis tales sunt res aliquæ, eo etiam magis inter miracula, sed non inter incredibilia tamen referendæ sint? Nam vel istud quale sit considera. Fuerunt nonnulli prisco sæculo homines, qui quod de quadam Indica aue narrabatur, eam videlicet in India, Indicum, illinc in Græciam transportatam, Græcum sermonem discere, & hominum more articulatas distinctasque voces tandem proferre: hoc vt plane absurdum & ineptum commentum, exsibilandum explodendumq; esse dixerint. Quinam? nempe non alii quam quibus huiusmodi auem ex Indicis oris aduectam videre nunquam contigisset. Nam Ouidius & Statius, fortasse & ipsi, hominem id commemorantem, vt aperte mendacem, aliquando risu exceperant: at postquam ipsam illis datum fuit auem cernere & audire, quam ea de re famæ & aliorum sermoni adhibere fidem noluerant, eam suis ipsorum oculis adhibere coacti fuerunt. Et, vt illos taceamus, hodieque vulgaris est adeo illa auis, vt extare aliquem qui dicat incredibile esse quod de illa narratur, id demum nobis plane sit incredibile. Quem enim, psittacum (quem βίττακον Ctesias hic appellat) præter illum Veronensem Claudiani senem, aut aliquem illi similem, nunquam vidisse putabimus? Finge tamen reperiri senem aliquem (& reperiuntur forsitan aliquot ex illis etiam qui in vrbibus degunt) qui nunquam eam volucrem viderit, aut, si viderit, loquentem certe nunquam audierit: an eum qui hanc illi aui inditam esse naturam affirmabit, fidem apud huiusmodi hominem impetraturum reris? Hoc certe si credis, longe falleris. His igitur tandem hunc sermonem claudamus verbis. Quemadmodum si psittacus nunquam ex India aduectus ad nos fuisset, auem apud Indos esse humanas voces sonantem nemo crederet: nunc vero, quoniam vulgaris est illa, vix quisquam hoc miraculi loco habet: itidem etiam multa de aliis Indicis animalibus referri, & de plantis atque arboribus, nominatim etiã de quibusdam radicibus, item de aquis, de metallis, de aliis denique multis illi regioni peculiaribus rebus commemorari, quę multorum fidem superant: at si tam facilis illarum rerum, quam psittaci, asportatio esset, tam facile firma ab omnibus persuasione reciperentur, quam ea quæ de psittaco scripta sunt, recipiuntur. Ergo quod Plutarchus Ctesiæ Persicis tribuit μυθῶδες (apud eum corrupte legitur θυμῶδες) ego id in eum, ne in Indicis quidem, nedum in Persicis, cadere existimo. At erat φιλολάκων. Fuerit vero φιλαθηναῖος, fuerit φιλόφιλος. quid tum? Hoc certe vt aliquo in loco Lacedæmoniorum auribus aut Atheniensium aut Thebanorum potius quam veritati seruiret, facere potuisse dixerim: at ex vna historiæ particula totam illam mendacii arguere, hoc ego iniquissimi iudicis esse censuerim. Sed Plutarchum, aliquo præiudicio fortasse præoccupatum, quicquid libuerit, impune scribere sinamus, & de Ctesiæ Persicis, penes ipsos Persas: de Indicis, penes Indos esto fides. Hic certe libellus, qualis qualis est, si aliud quo commendaretur, non haberet, vel hoc vnum abunde ad eius commendationem valere posset, quod aliquot cum ab aliis, tum vero à Plinio citati in eo reperiantur loci. Sunt vero & maxime memorabiles in eo & minime tamen vulgares historiæ. quarum vnam, lector, Latino sermone interpretatam, proferam: ἄστεμφα certe huiusmodi quod rhetori cuipiam χρείας pulcherrimæ argumentum, poetæ, facoso quidem facetorum epigrammatum: seuero autem, grauissimæ tragœdiæ ampliſſimã suppeditare possit materiam. Mortuo, inquit, Megabyzo, vxor eius Amytis, libidinosa mature filia libidinosior, summe virorum erat appetens, & suam vndiq; explebat libidinem. Forte accidit vt ægrotaret, non graui morbo illa quidem: sed qui tamen medici desideraret opem. Eam igitur inuisens Apollonides medicus Cous, quum iampridem eius esset amore correptus, consulturam illam (vtpote quæ hysterica esset) si cum viro congrederetur, affirmauit. Hac arte ille voti compos Apollonides, & amata potitur Amytide. Verum tabescen-

tem eius paulatim quum cerneret, à congressu abstinere cœpit. Illa [illegible] matri suæ rem totam aperuisset, eam, ne hanc quam ab Apollonide acceperat iniuriam punitamq; dimitteret iniuriam, rogauit. Mater, quæ audiuerat, ad Artaxerxem refert, ratque vt congressu eius vsus esset, nec, nisi ea indignis pœnis abusus modis, [illegible] Rex matri de his agendi vt vellet, potestatem permittit. Illa igitur comprehensam in vestibulo coniectum Apollonidem duos menses in tormentis & cruciatibus habuit, deinde ita viuum etiam defodit. Hic iam mihi lector (quod in legendis historicorum libris [illegible] ge & iucundissimum & vtilissimum est) historiam cum historia confer, Persicam cum Romana. Amytin cum Messalina, regis Persarum filiam cum imperatrice Romana coniuge mihi compara: & muliebre vtrobique, quasi in speculo quodam, considerare genium.

Claudius audi
Quæ tulerit dormire virum quum senserat vxor,
Ausa Palatino &c.

satis enim tibi notos esse puto versus. Aptissime autem, meo quidem iudicio, hoc mulierum copulauerimus: vt quas personas & longa temporum intercapedo & longum eorum interuallum & linguæ magna discrepantia dissociauerunt, generis nobilitas (in altera maior) & morum fœditas ac turpitudo minime nobili vinculo nobis consociatæ atque coniungant. Et de Messalinæ quidem vt audias libidine, tibi longe abeundum fuerit. Amytin autem præterquam Ctesiæ, etiam Dinonis grauissimi authoris hoc infamem reperi elogio. Ἀμυτις, πολλῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν ἀκολαστοτάτη. id est, *Amytis omnium Asiæ fœminarum vt pulcherrima, ita libidinosissima.* Historiam cum historia contulisti, lector: nunc autem poetæ quomodo cum historicis conferri debeant, & vt cum illorum sententiis horum pulchre testimonia consonent, considera. Nimirum quod à poeta Latinorum omnium ingeniosissimo pronunciatum est, Litem magnam pudicitiæ cum forma esse, non minus vere quam eleganter esse dictum, iam antea tibi, vt opinor, persuaseras: sed ita vere tamen hoc esse, vt non in omnes hanc cadere suspicionem existimare deberemus. At nos hæc te docent historiæ, non obscuras tantum, non priuatas tantum affines huic culpæ personas, verum etiam imperatrices, eorum etiam qui reges regum vocabantur (& merito quidem vocabantur) filias. Sed cur ego tam memorabilem vndique hanc tibi reddere conor narrationem? nimirum quod illa vel certissimum Ctesiæ φιλαληθείας datura sit testimonium. Quem enim missum me facere velle simulaueram, nunc quasi ex insidiis repetere libet sermonem. Ecquis vnicuique erga suam artem & erga eiusdem artis societatem iunctos (quod eiusdem velut sacri sint cultores) naturaliter quosdam amoris excitari nescit igniculos? Nisi igitur Ctesiæ amica quidem ars sua, amicus vero Apollonides, sed amica magis historiæ veritas fuisset, hæccine cũ tanto vtriusq; narrasset dedecore? At ego (dicet fortasse Plutarchus) istud factum longe aliter interpretor. Nam vt κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, sic iam ἰατρὸς ἰατρῷ. hinc illa diffamatio. Itane tandem hæc eius diffamandi studio commoueret, quẽ aliquot in locis non multo ante sponte laudauerit? Quo te iã vertes Plutarche? deo video quo euadere velis. Passim ab Herodoto dissentit. Patrem fabularum mihi narras. tandem te tuo confodisti gladio. Nimirum verax Ctesias mendaci Herodoto repugnat. Quid tu autẽ ad hæc, lector? nonne iam tibi teneri Plutarchus videtur? Hoc si tibi persuaseris, Ctesiæ τὸ φιλάληθες admirare mecum potius, quam cum Plutarcho τὸ φιλοψευδὲς reprehende. Aut, si tibi paria in vtramque partem rationum videntur esse momenta, saltem te neutri [illegible] seruа, & vti dixi, de Ctesię Persicis, penes Persas, de Indicis, penes Indos fides esto. Vale.

DE ΔΙΤΤΟΓΡΑΦΙΑ QVORVNDAM NOMINVM, IN CTESIA PRÆSERTIM: ET DE EXCERPTIS ipsis ac voce Ἐκλογῶν.

Ex eiusd. H. STEPHANI *Castigationibus ad Appiani Iberica & Annibalica, Ctesiæ, Agatarchidis, & Memnonis excerpta, in fine.*

DVo sunt præterea, lector, de quibus te admonitum volo: vnum, quod ad nomina multa, in Ctesiæ præsertim exemplaribus, διπλογραφίαν· alterũ autem, quod ad vocem ἐκλογὰς attinet. Exemplum huius διπλογραφίας ponam ex multis vnum, Πετίσας cap. 38. in vno codice cum ι scriptũ, quum in altero scribatur cum η. Certe huius nominis & aliorum huiusmodi quærere scripturam, nescio cuius laboris, imo vero nescio cuius curiositatis esset. Nam si tandem repetiretur (quod tamen nullo fieri modo posse credo) quid tale repertum commodi nobis afferre posset, non video. Vnum tamen optabile foret, vt quo modo apud vnum historicum nomen aliquod proprium scribitur, eodem apud alios quoq; scriptum esset: ne erroris (vt sæpe accidere videmus) diuersa scriptura nobis occasionẽ præberet: dum quod de vna eademq; persona dicitur, de diuersis dici existimamus. Sed illud quî fieri possit? Si tamen & hic coniectura locum habere debet, credo, quo longiora sunt, eo magis Persicæ linguæ characterem seruare nomina. scimus enim Persas, in suis denominandis, nequaquam id quod quidã dixit, curasse, παύτε δοῦλον εἶναι τῷ δεσπότῃ μονοσύλλαβον, imo potius ἢ δοῦλον ἢ δεσπότῃ εἶναι πολυσύλλαβον ἢ μακροσύλλαβον. Quam rem videmus vt facete Plautus etiam notet. Hæc igitur ratio videtur idonea ad probandum magis veram esse scripturam (duplex enim in hoc nomine reperitur) Σφενδαδάτης quã Σφενδάτης, vtpote longiorem: eandemque in id genus aliis esse debere rationem. Itidem in nonnullis nominibus, in quibus diuersa scriptura, nimirũ & per ζ & per ξ, quæ est per ξ meis auribus nescio quid Persicum magis sonat, ideoq; magis mihi probatur. Vt Ἰζαδάτης quam Ἰξαδάτης, sic Ἀρτιζαρξαύης quam Ἀρτιξαρξαύης. nam etiam Ἀρζαύης non Ἀρξαύης dicitur. In nonnullis melioris exemplaris fidem vbique secutus sum. vt Σκυθάρκης vbique non Σκυθάρχης. Item Ἄμυτις non Ἄμυντις. quam Ἄνστιν a Dinone appellatam reperio, si quidem non mendosum est exemplar. De duplici autem scriptura Ἀρτοζέρξης & Ἀρταξέρξης non habeo quod dicam. Quin & ἐθνικῶν in dubium vocari scriptura possit. Nam quos Δέρβικας consensu vtriusque exemplaris appellatos hic habes, Stephanus ait ipsum Ctesiam appellasse Δερβίκας, ἢ Τερβισανούς. Sed & male illic Δελβίκκαι legitur pro Δερβίκαι per ρ & vnum κ, prius. Alicubi certe exemplari alteri fidem audacter derogaui. vt in iis locis qui sunt cap. 17. & 21. habebat enim Καρχηδονίων & Καρχηδονίοις pro Χαλκηδονίων & Χαλκηδονίοις, (cuiusmodi mendum in hoc ipso nomine in aliorum authorum antigraphis, vt Strabonis, mihi occurrit) quod exemplar etiam male & graui cum errore permutatas nonnunquam habebat nominum quorundam sedes, vt cap. 29. [ibi, Ἐς παρεγένεται Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνυ εἰς τὴν ὁπλίαν Ἀρτοξέρξυ] in eo scriptũ est Ἀρβοξέρξης vbi habes Δαρειαῖῳ, & Δαρειαίυ vbi habes Ἀρβοξέρξου. Nec in propriis nominibus tantũm, sed vbiq; à partibus melioris (vt mihi quidẽ videbatur) exemplaris stare volui: in incertis, alterutrũ sine delectu, sequutus sum: sed ita vt alterius quoq; lectionem tibi adnotatã in fine libri dederim, nõ in Ctesia solum, sed & in Agatharchide, & Memnone. Nam quod ad Appianum attinet, eius vnicũ exemplar nanciscí potui. Sed hoc addere oblitus eram, non esse quod in nonnullis & propriis & appellatiuis nominibus, Ionici idiomatis terminationes in his ex Ctesiæ libris ἐκλογαῖς reperire mireris, quum Ionica dialecto illos conscripsisse dicatur. quanquam, vt harum ἐκλογῶν testatur author, ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς μᾶλλον ἰωνίζει ἢ ἐν τοῖς Περσικοῖς.

ALTERVM autẽ quod te scire tua interesse existimo, hoc est. Ex Ctesię scriptis hęc ita fuerũt excerpta, vt is qui excerpsit, aliquãdo verba ipsius sola posuerit: interdũ autem, & sane plurimũ, sua illis admixta nobis dederit, simul etiam in pauca & velut in arctum ea quæ ille latius ac fusius exposuerat, contrahens. Vtro igitur potius an ἐκλογῶν an ἐπιτομῆς appellanda sint eanomine, videamus. Ἐπιτομῆς appellationem dare solitos Græcos existimo iis quæ ex scriptore aliquo ita describuntur, vt primum ordo idem qui apud eum est, seruetur: deinde vero ipsa etiam verba (quantum fieri potest) sed ex multis pauca, aut ex paucis paucissima, retinentur. Eos autem locos qui ex aliquo authoris libro hinc inde, prout visum est, sed αὐτολεξεὶ describuntur, ἐκλογὰς ab iis vocitari solitos fuisse arbitror. Nec vero Athenæum cum alibi, tum vero vbi ἐκλογὰς ἀξιωμάτων ποιησάμενος dicit, aliud hoc nomine

significare voluisse crediderim. Quó fit etiam vt iis quæ postissimè in Getarum [illegible] rùm posteriorum Polybii librorum particulis, nequaquam ἔπτυμος, sed ἐκλογὰς [illegible] dum fuisse nomen putem, & ita putem, vt affirmare audeam. Nam quin illic [illegible] ipsa Polybii verba, mihi, qui locos aliquot ex iis à quodam Græco authore (ἀνωνύμῳ bene memini) quales illic sunt, ex Polybio citatos reperierim minime dubium esse [illegible] possit. Sed quod ad hæc ex Ctesiæ libris excerpta attinet, quum, vti dixi, non numquam ipsa authoris verba & eum ipsum velut loquentẽ à nobis audiri faciat (vt Indic. cap. 25. τὴν ἀμφαλον καλλιστον ὧν ἐγὼ εἶδον καὶ οἶον περ βοὸς ὦτα τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος.) interdũ vero, & multo frequentius id quidem, non μιμητικῶς, vt ita dicam, id est, non ipsum scriptorẽ loquentem introducendo, & verba quasi ex eius ore excipienda nobis relinquendo, sed διηγηματικῶς, id est ipse nobis quid apud Ctesiã legerit, narrans (vt Indic. cap. 4, quum dicit, ἐξ ὧν [ὁ διδάσκαλος] ἀκούσας ἔφη Κτησίου φησιν ἐσχηκέναι, ἐν τῷδε βασιλέως, καὶ ἐν τῷδε τῶν βασιλέως μητρὸς παρυσάτιδος. Φησὶ δὲ αὐτὸν τὸν Indic. item cap. 28, καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ [τὸ δένδρον] ὁ Κτησίας, καὶ θαυμάζειν ὅσον μῆκος, οἷας δὲ καὶ ὅσας ἐπιφυὰς κάτω.) Quum, inquam, hæc ita sint, nomẽ ἐκλογὰς admittere nos hic ita oportet, vt quæ [illegible] proprie hac in re significet, non ignoremus, ad receptum tamen apud authores [illegible] gnificationem eius hîc non esse restringendam, sed paulo latius extendendam [illegible] Quod autem de ἐκλογαῖς ἐκ τῆς Κτησίου dixi, idem & de ἐκλογαῖς ἐκ τῆς Ἀγαθαρχίδου dictum [illegible] puta. At in Memnone paulo alia ratio est. quia is qui ex eius scriptis hæc ἐξελέξατο, hic [illegible] fateor, modo μιμητικῶς, modò διηγηματικῶς eius nobis orationem proponit, sed ita vt [illegible] ita vt in epitome, multa verba in pauca contrahat: sed potius eius narrationes, vt opinor, integras nobis, si non vbique, plurimis certe in locis proferat. Hoc autem vt credam, [illegible] ducor, quod minutissima quæque plerumque in his narrationibus persequi eum video, certum quendam sermonis characterem vno eodemque quasi tenore continuare [illegible] animaduertam.

ELOGIVM
CTESIÆ CNIDII.

Ex Barnaba Brissonio, *lib. I. de regio Persarum principatu.*

IN Persicorum Archiatrorum ordine, & numero, non infimum locum Ctesias Gnidius te-
net, quem Persicarum rerum bonum auctorem, in primis, indictum tacitus præterire non
possum. à me ergo is hoc μνημόσυνον feret, quod ei lubens, merito, do dicoque. Hunc Ar-
xerxis Mnemonis archiatrum fuisse, prælioque quod inter ipsum & Cyrum fratrem
commissum est, interfuisse, atq; adeo curasse vulnus regi à fratre inflictũ, constat ex Xe-
phonte, lib. I. Ἀναβάσ. & Plutarcho in Artaxerxe. Xenophontis verba quæ & Plutarchus stricti-
tigit, sunt, πατάξει (videlicet Cyrus minor Artaxerxem fratrem) κατὰ τὸ στέρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος
ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός. ἔβαλε αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. Et mox, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον
σίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. A quibus Diod. Siculus dissentiens, in Cyri minoris partibus, Ctesiam
eoque prælio captum, in Artaxerxis potestatem venisse, & propter artis præstantiam à rege ad eius
poris adsumptum, lib. II. ita scribit, Κτησίας μὲν ὁ Κνίδιος, &c. [quæ statim habes inter elogia e-
teribus prompta] Strabo de Cnido loquens, lib. XIV. ἐντεῦθεν δὲ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην
συγγεγράψας δὲ τὰ Συριακὰ, καὶ τὰ Περσικά. Extat & apud Suidã, de Ctesia, elogium huiusmodi, Κτησίας
σιάρχου, &c. [& hæc statim habes] *Præterea περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Φόρων, libros scripsisse eum, Athe-*
lib. X. docet: quorum tertium, lib. II. laudat. Apud Stobæum quoque, serm. XCVIII. *eiusdem de Monti-*
ber X. citatur. Atque Ctesiam hunc potissimum ducem & auctorem in Assyriorum historia conscri-
sese secutum esse, Diodorus Siculus profitetur. Meminit & huius Cnidii Ctesiæ Plin. lib. II. cap. CVI.
in huius Ctesiæ historia, fidem desiderat Plutarchus, qui in Artoxerxe fama eius non parcit his ver-
Κτησίας, ὡς ἔοικε, Φιλότιμος ὢν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων ἢ φιλολέαρχος, εἴκει τισὶν, ἐν τῇ διηγήσει, χαρι-
τῷ δόξαντι, ἢ αὐτῷ δοκοῦντι, πολλὰ καὶ καλὰ μεμυθολογηκὼς Κλεάρχῳ καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις. Nec vero
esse Plutarchum, hæc initio vitæ Artaxerxis ab eo posita declarant, ἀλλὰ τὰ Κτησίου, *& cetera.*

VETERVM QVORVNDAM TESTIMONIA

DE CTESIA, *eiusque scriptis, & dicendi genere.*

Diodorus Siculus
bibliotheca histor. libro II.

At Ctesias Cnidius, Herodoto recentior, sub expeditionem Cyri aduersus Artaxerxem fratrem vixit. Captus enim tunc, & ob artis medicæ scientiam à rege in gratiam receptus, XVI annos cum honore apud illum exegit. Hic è regiis membranis (in quibus res antiquas Persæ, iussu legis cuiusdã, ordine descriptas habebant) studiose indagauit singula, inque historicum ordinem redacta ad Græcos transtulit.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ.

Κτησίας ὁ Κνίδιος τοῖς καθ' Ἡρόδοτον μὲν χρόνοις ὑπῆρξε καὶ τῶν Κύρου στρατείαν ἐπὶ Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφὸν γενομένων ὁ ἀκμάσαντος, ἐν Περσαῖς τῶν ἰατρικῶν ἐπιστήμην ἀναληφθεὶς ἐπὶ βασιλέως, ἐπ' ἔτη δεκαεπτὰ διετέλεσε τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ. ἔστι δ' ἐν οἷς φησὶν ἐκ τῶν βασιλικῶν [1] διφθερῶν (ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις καὶ τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας) πολυπραγμονήσαι τὰ καθ' ἑκάστους ἐν συντάξαμενον τῇ ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν.

Strabo
rerum geographicarum lib. XIV.

Cnidii viri memoria digni fuerunt *&c.* Cnidius fuit etiam Ctesias Artoxerxis medicorum princeps, qui Syriaca scripsit & Persica.

Σφάδων
γεωγραφικῶν βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι Κνίδιοι &c. Ἐντεῦθεν ἦν καὶ Κτησίας ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δ' [2] τὰ Ἀσσυριακὰ καὶ τὰ Περσικά.

Suidas.

Ctesias, Ctesiarchi siue Ctesiochi filius, Cnidius, in Persia medicus fuit Artaxerxis, cognomento Mnemonis. Scripsit Persica libris XXIII.

Σούδας.

Κτησίας, Κτησάρχου, ἢ Κτησιόχου, Κνίδιος ἰατρός· ὃς ἰάτρευσεν ἐν Πέρσαις Ἀρταξέρξην τὸν Μνήμονα κληθέντα, καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις κγ' καὶ τρισί.

Ioannes Tzetzes
lib. histor. Alpha dicto, chil. I, *vers.* 82

Ctesias autem medicus, filius Ctesiochi,
Profectus ex vrbe Cnido Cypriæ,
Quicũ Artaxerxa victus, velut socius Cyro,
In Persis commoratus est annis septem & decem,
Libris tribus & viginti Persicas res describẽs.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης
βιβλ. ἱστορ. τῆς Ἄλφα, χιλ. α'. στίχ. πβ'.

Ὁ δὲ Κτησίας ἰατρὸς, υἱὸς δὲ Κτησιόχου,
[3] Ἐξωρμημένος πόλεως ἐκ Κνίδου τῆς Κυπρίας,
Ὃς Ἀρταξέρξῃ κρατηθείς, ὡς συμμαχῶν τῷ Κύρῳ,
Ἐν Πέρσαις διετέλεσε χρόνους ἑπτὰ καὶ δέκα,
Βίβλοις τρισὶ καὶ εἴκοσι τὰ Περσικὰ συγγράψας.

Dionysius Halicarnassæus
de structura vel collocatione apta verborum.

Dictio vero Thucydidis, Rhamnusiiq; Antiphontis, quod ad compositionem attinet, proba mehercle, si vllæ aliæ: non vsquequaque tamen suauis. At Cnidii illius historici Ctesiæ & Xenophontis suauis est quammaxime, non tamen quantum oportebat proba. Dico autem hoc in commune, non quòd prorsus ita habeat. nam & apud illos quædã disposita sunt suauiter, & contra apud hos nonnulla probe dicuntur.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς
ἐν τῷ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων.

Ἡ δὲ τοῦ Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν συγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινες καὶ ἄλλαι, ἀμέμπτου γε παντὸς· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἐπὶ μάλιστα, ἀμέμπτως γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθέκαστα· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἁρμοστεί τινα ἡδέως, καὶ παρὰ τούτοις καλῶς.

Demetrius Phalereus
de elocutione, cap. de perspicuitate orationis.

Quod vero Ctesiæ obiiciunt, loquaciorem scilicet esse ob verborum repetitiones, id quidẽ forte recte faciunt saepius: saepius tamen haud animaduertunt viri in dicendo perspicuitatem. reponit enim idem, vim de significatio efficiatur expressior. *&c.* In summa, poeta iste, ita enim quos non inepte adpellarunt, perspicuitatis in hac scriptione est artifex.

Δημήτριος ὁ Φαληρεύς,
περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ σαφηνείας.

Ὅπερ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς ἐπαναλήψεις, πολλαχῇ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς πολλαχῇ δ' οὐκ ἀληθεύοντες τὴν ἐνάργειαν δ' αὐτοῦ. πλεονασμὸν ταυτό, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν τελείου. *&c.* καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς τοιοῦτος, πιστὸν δὲ αὐτὸ καλοῦσι τοῖς εἰκότως, σαφηνείας δημιουργὸς ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ.

Exempla huius vrbanitatis quæ Demetrius ait fieri, infra subiicientur cum Ctesianis fragmentis, vbi & alia inspergentur quibus partim laudatur Ctesias, partim notatur: & eadem sæpius.

---

[1] Διφθερῶν. Persas papyrum nouere & chartarum vsum ignorasse & hinc colligit Brissonius l. 2. de reg. Pers. [2] Ita legendum ex Aldina. Vulg. ἃ γράφων. vt est in vet. lib. nec recte itaque Xylandrum Συνθεμένου malisse & deleuisse. Vide ex iisdem Excerptorum è lib. Ctesiæ fragm. quæ sequuntur. Nec Eusebium ad Strabonis locum tam ad eram quam in Comm. & Brissonius itaque non recte eandem lectionem [Συνθεμένου] tuetur quæ videtur l. 2. de reg. Pers. prius quæ ante ait Valesius. [3] Vertepartiis, Prof. ex vrbe Cnido Cypria qui ab Artaxerxe captus ut Cyri in pugna socius, in Persia *&c.* manifestum id è præcedentibus Diodori, quibus sine dubio ista carmina Tzetzes quæ vidit ipsum ut videtur, inter Diodorum & alios videntur discrepans, sicut & Brissonius dicto loco animaduertit.

AD LECTOREM.

Διάφοροι γραφαὶ in Græci contextus Cteſiæ orationis ſunt ex editione Photii, quam cl. vir DAVID HOESCHELIVS *ante aliquot annos publicauit, quibus nimirum illa eximia editio à Stephaniana, quam noſtra hac ſequimur, variat: quod ſemper indicatum additis litteris* D.H. *Cætera quibus hæ litteræ non ſunt additæ, ſunt & iſtæ tamen ex eiuſdem doctiſſimi & amiciſſimi viri editione eadem, ab ipſo ibi in oram paginarum collocatæ, vti hic pariter repræſentamus. Quæ vero auctiora in ipſius quibuſdam mſs. fuere, vt præſertim in Indicis contigit, ea contextui noſtro fere inſeruimus, vncinulis tamen eiuſmodi [ ] incluſa: id quod & in interpretatione fecimus, quam tum à clariſſ. A. Schotto viro pariter amico & benevolo ſumus mutuati, quem diuerſam interpretationem in hiſce Cteſiæ Perſicis & Indicis adhibuiſſe & illuſtraſſe ab ea (vt ipſe ſuis προλεγομένοις in Photium indicat) quæ typographorum κακόζηλα opera circumfertur, id inquam ex ipſius Latino Photio non te poteſt fugere.*

Quæ itaque extrema quoque pagina ſunt adiecta, priora continent interpretationes diuerſas in Perſicis & Indicis excerptis eiusd. A. SCHOTTI, *(de cuius opera in hoc auctore collocata tam diximus) quas ex eius Latina Photii editione excerpſimus, raptim (ne quis nos adpendiſſe putet) ipſius verſione Cteſiana cum H. Stephani collata.*

Poſteriora vero quæ à tali hoc ſigno ¶ incipiunt, ea exhibent Notas in Perſicorum & Indicorum excerpta tam H. STEPHANI, *quam* D. HOESCHELII. *Iſtas vt ab his diſcerneres, litteris principibus* H. S. *adpoſitis notauimus: interdũ tamen & alteras his* D H. *ne vlla vllibi facile occaſio dubitandi foret. Numeri ſitis in cõtexiu ſingulis ſingulis indices. Quod autem H. Stephanus aliam ms. lectionem in Notis quoque proponit, noſſe debes eum nimirum & altero ms. vſum, vt ipſe indicat in diſſertatiuncula ſuper διττογραφίαι quorundam nominum in Cteſiæ præſertim eclogis, quam ante paullo poſitam habuiſti. En vero tibi pro ſummario Cteſia Perſicorum & hanc ab* A. SCHOTTO *ſeriem regiam.*

REGVM PERSICORVM SERIES EX CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*mortuus*
I. CYRVS	Amytis	Cambyſes, & Tanyoxarces	annos xxx	ex vulnere in prœlio accepto.
II. CAMBYSES	Roxane		annos xviii	caſu ictus ſuomet cultello.
III. SPHENDADATES *magus, aliis* SMERDES			menſes vii	à vii coniuratis interfectus.
IV. DARIVS *Hyſtaſpæ* F.		Xerxes	annos xxxi	poſt xxx dierũ morbum.
V. XERXES	Amiſtris	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes, Achæmenides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos xxii *aliis auctoribus.*	ab Artapano & Spamitre peremtus.
Artapanus *Xerxæ percuſſor ab aliis hic inſeritur, & dicitur regnum tenuiſſe*			menſes vii	eadem morte, qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.
VI. ARTAXERXES, Longimanus *appellatus.*	Damaſpia	Xerxes *ſolus legiti mus: ſpurii* xviii *inter quos* SECYNDIANVS & OCHVS *poſtea in regnũ ſucceſſerunt.*	annos xli	morte naturali.
VII. XERXES *alter*			dies xlv	Secyndiani & Pharnaciæ manu.
VIII. SECYNDIANVS, *aliis* SOGDIANVS.			menſ. vi. dies xxv.	in cinerem coniectus.
IX. OCHVS, *qui &* DARIÆVS, DARIVS Nothus *aliis.*	Paryſatis	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, *& alii* xiii, *qui cito vita abierunt.* Amiſtris *filia.*	annos xxxv	ex morbo, Babylone.
X. ARSACES, *idemq; mutato nomine* ARTAXERXES, *aliis*	Statera			

Mnemon *cognominatus. aduerſus hunc Cyrus frater conſurgens in prœlio occubuit. Reliqua huius dabit Plutarch. in Artoxerxe.*

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ἐκλογαί.

EX CTESIÆ SCRIPTIS QVÆ PERSICA NOMINATA SVNT, excerptæ à PHOTIO historiæ.

Latinitate donatæ ab HENR. STEPHANO.

CTESIÆ [1] *Cnidii Persica libris viginti tribus continentur: sed in sex prioribus res Assyriorum & quæcunque res Persicas præcessere, tractat: à septimo autem libro de Persicis rebus agit: at in septimo, octauo, nono, decimo, undecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambysem, & [2] magum illum, Dariumque & Xerxem spectant, commemorat: fere in omnibus repugnantia [3] Herodoto narrans, illumq; in multis mendacem & [4] scriptorem fabularum appellans. illo enim posterior est. Se autem eorum quæ narrat, magna ex parte oculatum testem fuisse, aut certe, quæ videre non licuit, de iis à Persis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidisse dicit. Nec vero tantummodo ab Herodoti, sed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii historia dissentit. Floruit temporibus Cyri [5] Dario & Paryſatide geniti: qui frater fuit [6] Artoxerxis ad quem regnum Persicum deuenit.*

1 Scribit itaque ſtatim de [7] Aſtyage, [8] eum genere Cyro iunctum non fuiſſe: illumque etiam Aſtyigan vocat. Fugiſſe autem Aſtyigan à conſpectu Cyri in Ecbatana, & in criſcranis regiarum ædiũ ab [9] Amyti filia ſua & eius viro Spitama occultatum fuiſſe dicit. at ſuperuenientem Cyrum, non ſolum Spitaman & Amytin, ſed eorũ etiam liberos Spitacẽ ac Megabernẽ de Aſtyiga [10] per cruciatus interrogari voluiſſe: Aſty-

ΚΤΗΣΙΟΥ τῦ Κνιδίυ τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ὄντι κγ'. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τὰ τε Ἀσσύρια λαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μέντοι τῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. ἔστι δὲ μὲν τὰ ζ' ἢ ἐν ἑπτὰ καὶ ιβ' καὶ γ' διέξοδος τὰ πρὸς Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τὸ μάγου, Δαρείύ τε καὶ τὸ Ξέρξυ· σχεδὸν δὲ ἅπασι αὐτοῖς μάλα Ἡροδότῳ ἐναντία ἱστορῶν, ἀλλαχοῦ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποκαλῶν· ἐν πολλοῖς, καὶ λυπρότατον ἀποκαλῶν. ἔστι δὲ νεώτερος μὲν ὄντι αὐτῦ φησὶ δ' αὐτόν, τῶν πλείόνων ἀνίστορα, αὐτόπτην μὴ γεγονότα, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα δὲ ὁρᾷ μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, ὅπως τὰ ἱστορούμενα συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ μόνῳ ταὐτὰ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλυ ἐπ' ἐνίων διαφωνῶν. ἤκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους Κύρυ τῦ ἐκ Δαρείυ καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξυ (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία καλῶς ἦλθεν) ἐτύγχανεν.

Φησὶν οὖν αὐτίκα πρὸ τῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κύρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν· οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυῖγαν καλῶν. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρυ Ἀστυῖγαν μὲν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι δὲ ἐν τοῖς χρισχραίοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυφθῆναι αὐτὸν τε θυγατρός Ἀμύτιος καὶ ἄνδρὸς αὐτῆς Σπίταμα. ἀνακρίναντα δὲ Κύρον, ἀνακρίναι καὶ βασανίσαι Σπίταμά τε καὶ Ἀμυτιν, σὺν δὲ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, πρὸς Ἀστυῖγα. τὸν

Ἀπὸ τῦ βιβλίου Κτησίου τῦ Κνιδίου τῶν Περσικῶν ἐκλογαὶ κγ'. D.H.

ἔστιν D.H.

al. ἐλέγχων.

Ἀμύτιος D.H.

Ἀμυτιν D.H.

1 Lecta Ctesiæ Cnidii Persica, in libros distributa tres supra viginti. &c. 2 Sphendadaten *inf. nominat c.* 10. & 11. & 15. *Herodot.* Smerden. 3 *Qui de quatuor hisce duntaxat scripsit: Ctesias vero his alios quinque adiecit.* 4 fabularum confictorem 5 Dariæum *hunc, non* Datium, *in ijs quæ sequentur vocat c.* 48. &c. 6 *De quo infra c.* 50. &c. 7 *De Astyage, Oebare, & Petesaca (vt ibi scribitur) vide ex Ctesia qua breuiter excerpsit Ioan. Tzetzes in Chiliad. ib. hist.* 1. *in fine.* 8 nulla Cyrum ipsi generis propinquitate iunctum fuisse. *Cyrus hic Maior.* 9 al. Amynti. 10 per tormenta

¶ 1 *Videtur prius hoc participium esse expungendum.* H.S. 2 *Max. Marg. codex* Ἀστυίαν.

δὲ, ἑαυτὸν παρασκευάσαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν τρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δ', πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰβάρᾳ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι. τὴν τοῦ θυγατέρα Ἀμυτιν πρῶτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιταμᾶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς αἰτησαμένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυιγᾶν. Ταῦτα λέγει Κτησίας τοῦτον Κύρου, ἃ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι τοὺς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυιγᾶν μὲν, πατέρα Κύρου γεγενημένον, Ἀμυτιν D.H. Ἀμυτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοῖς ἐκόντες Ἀμυτι D.H. Ἀμυτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. Καὶ ὅτι τοὺς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργην τὸν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἧπερ καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐστρατήλατησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας ἐσαγαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. καὶ νικᾷ Κύρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων. Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφέθη, ἐπεὶ καὶκεῖνοι ἀφέθησαν. Καὶ ὅτι στρατεύει Κύρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ Περσῶν εἴδωλα ξύλινα αἱ τοῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἅλω δὲ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε τῷ τῆς ἁλώσεως εἴδωλα ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δεδορκότος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς αἱμαρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ ὁ παῖδος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποχρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς ὃ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς τοῦ Κροῖσος, κ.τ.λ. D.H. τις ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται πρότερον ἀορίστως· καὶ ὅτι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ἐπικειμένων, ὑπὸ τούτων τὸ φυλακεῖον Οἰβαρᾶ ἐμπεπιεσμένον. ὅπως τε οἱ συνδούλωσοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖσον.

igan vero seipsum patefecisse, ne propter se pueri [1] cruciarentur, captumque [2] & compedibus crassis ab OEbara vinctum: nec multo post ab ipso Cyro liberatum, & non secus ac patrem honoratum obseruatumque fuisse: filiamque Amytin primum quidem tanquam matrem in honore habitã, postea vero Cyro nupsisse, quũ Spitamas eius vir esset interfectus [3] propterea quod mentitus esset, ignorari à se dicens Astyigan de que interrogabatur. *Hæc dicit Ctesias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur dissimilia.* Itemque illum aduersus Bactrios pugnauisse, & eam pugnam æquo Marte gestam fuisse. sed Bactrianos, postquam Astyigan Cyri patrem factum esse, Amytin autem matrem & vxorem, intellexerunt, sponte seipsos Amyti & Cyro dedidisse. Tradit etiam, Cyrum cum [4] Sacis bellum gessisse, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepisse: eam autem, capto marito, exercitum coegisse, bellumque Cyro intulisse, & virorum quidem trecenta millia, mulierum vero ducenta in aciem eduxisse: & Cyrum superauisse, viuumque eum cum multis aliis cepisse: itemque Parmisem Amytis fratrẽ & tres eius filios. propter quos postea Amorgem liberatũ fuisse, quod & ipsi liberati fuissent. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutum, Crœso & Sardibus bellum intulisse. Narrat etiam quomodo OEbaræ consilio [5] lignea Persarum simulacra in muro conspecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc causſam ipsa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœsi filius pro obside datus fuerit, quum Crœsus diuino quodã spectro deceptus fuisset. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœso, filius in eius conspectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita seipsam ex muro præcipitarit, nec tamẽ mortua sit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, [6] confugerit, ac mortua sit: & quomodo [7] ter in templo vinctus à Cyro Crœsus, [8] tertium arte oculos fallente solutus sit, quamuis templo sigilla circumposita essent, eorumque custodia OEbaræ commissa esset: quomodo item illis qui vna cum Crœso vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione solutus

1 torquerentur, 2 grauibus comp. ab Oe. oneratum fuisse: 3 p.q. dum quæreretur Ast. ignorare se illum m. es.
4 *De Sacis & hoc Cyri bello varia scripsit Strabo l. 11.* 5 Ξύλινα λέγει εἴδωλα Σάρδιν ἁλοῦσαν, Ἐντεῦθεν ἡ κατὰ Νυκτὸς ἐνέδρα. *Ioan. Tzetz. hist. 1.* 6 Crœsus confugerit, perierit huc. *Negantẽ hinc particulam in præcedentem paullo anteversum perperã translatam (ibi οὐ θνήσκει) plane mihi persuadeo. Alii omissa voce Crœsi hæc ad eius vxorem referunt.* 7 tertium 8 tertium etiam fallente oculos fascino sol. sq pluribus templum esset sigillis obsignatum,

¶ 1 *Scholion m. s. ἐφ' ᾧ τῶν Τ εἰδώλων ἐμφάνισις.*

Crœsus

Crœsus[1] fuisset. Narrat etiam, Crœsum in regias ædes adductum vinctumque firmius fuisse: sed quum tonitrua fulminaque irruissent, rursum fuisse solutum: tumque Cyrum vix tandem eum missum fecisse. à quo tempore Cyrus cum aliis humanitatis officiis eum prosequutus sit, tum vero vrbem magnam nomine [2] Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorumque & sagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petisacan eunuchum, qui apud ipsum plurimum authoritate valebat, in Persas miserit vt Astyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipse & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras consilium dederit Petisacæ vt in deserto loco Astyigam relinqueret, & fame sitique conficeret. id quod factū est. At in somnis scelere patefacto, Petisacas puniendus traditur Amyti,[3] quæ eum expoposcerat. Illa vero oculos eius effodit, pellemque detraxit, & cruci deinde affixit. OEbaras autem, timens ne eadem quæ ille pateretur, quamuis Cyrus nihil tale se permissurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipse sibi mortem consciuit. Astyigas vero magnifice splēdideque sepultus est, [4] atque in deserto loco cadauer eius intactum permansit, neq; fuit à feris comesum. leones enim cadauer eius, donec Petisacas reuersus

VI acciperet, seruabant. Cyrus autem aduersus [5] Derbices expeditionem suscipit, quorū rex erat Amoræus: at Derbices ex insidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugant. vbi ipse Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus, (nam Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant.) hic igitur Indus, quū Cyrus iam cecidisset, eū iaculo vulnerauit sub coxa in femore: ex quo vulnere postea mortuus est. tum vero ipsum adhuc viuum, quū familiares sui erexissent, ad castra profecti sunt. Occubuerunt autē in pugna illa multi Persæ, & æquales numero Derbices. nam illorū quoq; x. millia [6] erant. Amorges vero quū audiuisset quod Cyro contigerat, festinanter

VII venit, Sacarū equitū viginti millia ducens. & quū Persæ ac Derbices inter se conflixissent,

Κροῖσον. καὶ ὅτι ἁλοὺς εἰς τοὺς βασιλείους, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ τιμᾶται, καὶ ἔδωκε Κύρος Κερίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων· ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πέλτας δὲ καὶ ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, μύριοι. Ἔτι δὲ διαλαμβάνει ὡς ἀποστέλλει Κύρος ὁ Περσίδι [1] Πετισάκαν ὃν [2] ἡμιάρρενα, μεγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐπέγνω ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυίγαν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἄμυτις ὃν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβαρᾶς βουλεύει [3] Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυίγαν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γενόμ. δι' ὑπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος, Πετισάκας, πολλάκις αἰτηταμένης Ἀμύτιος, εἰς ὄψεις παρὰ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, αἴρει ἀνω. Οἰβαρᾶς δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου ἀπαγορεῦσαι, αὐτὸς ἕμερας ἀποκαρτερήσας δι' ἡμερῶν δέκα, ἑαυτὸν ἐξήγαγε. Ἀστυίγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτοῦ (φασὶ) μέχρι [4] Πετισάκα πάλιν ἐλθὼν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας, Ἀμοργαίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐναντίας οἱ Δέρβικες ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κύρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνήρ· (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) οὗτος οὖν ὁ Ἰνδὸς πεσόντα Κύρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς ὃν μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα ἀειρόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ὅπερ ἦν τὸ στρατόπεδον ἦσαν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ ἦσαν οἱ αὐτοί. Ἀμόργης δ' ὡς περὶ Κύρου ἀκούσας, σπουδῇ ἐχρήσατο, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. ἦν πόλεμος συρραγὴς Περσῶν καὶ Δερβίκων,

νικᾷ.

Ἀμόργης δὲ ὡς ἐπύθετο τὸν Κύρου θάνατον, σπουδῇ ἐχρήσατο, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. ἦν πόλεμος συρραγὴς Περσῶν καὶ Δερβίκων,

1 esse putaretur. 2 *Hinc forsitan Steph. Byzant.* Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. *qui & de huius vocis scriptura:* Κτησίας πανταχῇ τῶν Περσικῶν τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α γράφει· παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ε. *Vide ibi plura.* 3 identidē illud exposcenti. 4 quippe 5 *Derbicca (inquit Steph. Byzant.) populus est Hyrcaniæ vicinus. Apollonius duplex ea scribit. Ctesias vero Derbios vocat, aut Tarbissos.* 6 cecidere. ¶ 1 *Max. Marg.* Πετισακαῦ 2 χ. ἡνίοχον, *sic & in aliis omnibus locis in quibus ἡμιάρρενα habes.* H. S. 3 Πετσάκᾳ *Max. Margunii codex.* 4 *Puto legendum* Πετισάκαν, *vt sit accusativus.* H. S.

νικᾶ κατακρατῶς ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμόργιος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τετρύμενοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ παρεσπεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσῃ μὲν τῷ πρεσβυτάτῳ υἱῷ, βασιλέα καθίστη. Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθυαίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας ὑφειστήκει. τῶν δὲ Σπιταμᾶ παίδων, Σπιτάδην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ, Βαρκαίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι παρῄνεσε. καὶ Ἀμόργιον φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι τὰς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας ἀγαθὰ εὔχετο, ἐπαρᾶτο δὲ τοῖς χεῖρον ἄρξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ὧν οἷς ὁ ἱστορικὸς Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς ἀδελφὸν Βαγαπάτου τὸν ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφῆναι νεκρόν· καὶ πάντα ὡς ὁ πατὴρ ὡρίσατο, διῴκησατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδυνάτο Ἀρτασύρας Υρκάνιος· τῶν δὲ ἡμιαρρένων Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος. καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τὰς τε γεφύρας καὶ πάντα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ ἡγεμὼν ὕπαρχος Αἰγύπτου. καὶ γέγονε. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης ἐμνήσθη Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀνεψιοῦ σπουδήν, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὑπέσχετο. ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, ἔπεμψεν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάπαρον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ᾑρετίσατο, ἐποιήσατο. καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Σοῦσα σὺν ἓξ χιλιάσι Αἰγυπτίων οὓς αὐτὸς ἐπελέξατο, ἔπεμψεν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάπαρον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ᾑρετίσατο, ἐποιήσατο. καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε,

tam strenue Persæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cum duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Persarum nouem millia: & regio in ditionem Cyri concessit. Cyrus vero sub mortis tempus Cambysem primum filium regem creauit: iuniorem vero nomine [1] Tanyoxarcem, dominum [2] Bactriorum & ipsius regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumq; & Carmaniorum: & vt suas regiones a tributo soluendo liberas haberet, statuit. Ex Spitamæ autē liberis, [3] Spitadem quidem Derbicibus præfecit, Megabernē autem Barcaniis: eosq; matri in omnibus obtemperare iussit. Quinetiam illos & mutuo & cum Amorge dexteras in amicitiæ testimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fausta precabatur: at illos qui priores iniuriam illaturi essent, deuouebat. His dictis diem suum obiit, tertio a vulnere accepto die, quum annos triginta regnauisset. *Atque hic finem habet vndecimus Ctesiæ Cnidii liber.*

Duodecimus vero a regno Cambysis incipit. Hic [4] regnans iussit patris corpus per Bagapatem eunuchū apud Persas sepeliri, & alia quemadmodum a patre constituta erant, administrauit. Plurimum vero apud ipsum authoritate valebat Artasyras Hyrcanius: ex eunuchis autem [5] Ixabates & Aspadates & Bagapates, qui etiam apud patrem maximus fuerat. Post Petisacæ [6] autem mortem, hic aduersus Ægyptum & Amyrtæum Ægyptiorum regem exercitū [7] ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud Ægyptiorum regem poterat, pontes & alias Ægyptiorum res prodidisset, vt ipse Ægypti præfecturam consequeretur. id quod factum est. ita enim cum eo Cambyses pactus fuerat, primum per [8] Ixabatem Combaphei patruelem, & suis ipse verbis postea. Quum autem Amyrtæum viuum cepisset, nullo alio ipsum detrimento affecit, nisi quod illum in Susa cum sex millibus Ægyptiorum quos ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam Ægyptum subegit: obieruntque in ea pugna Ægyptiorum quinquaginta millia,

---

1 Smerden Cyri *perpetuo Herodotus nominat.* 2 *Videndus de his Stephan. & Strabo.* 3 Spitacen *supra.* 4 regnum adeptus, patris mox corpus per B. e. in Persiam sepeliendum misit: 5 Izabates 6 enim 7 ducebat, quem & superauit cum ei Comb. 8 Izabaten

¶ 1 *Max. Marg.* Ἰξαλβατης: 2 *id est* ζωὸν. *Num.* 21. *v.* 35. *Deuter.* 2. *v.* 34. *Hesych. sed* ζωγρίᾳ ἐλεῖν *Zosim.* D.H. ad pag. 41. Phot. in illa Theoph. Simocati verba ζωγρίαν ἔλαβον.

& [1] Per-

& [1] Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat [2] Sphendadati, quum fuisset ob delictum verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cambysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumentum etiam rebellionis addens, quod, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille vero aliquo negocio detentus, profectionē distulit. Tunc vero magus eum audacius criminari. At mater Amytis [3] verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertium à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsumque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hanc cogitationem ad exitum insceia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus consilium cum rege communicans, hunc dolum machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tanquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clam autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiunt. [4] nam hausto sanguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magus illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diuque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & [5] Ixabatem. his enim solis rem Cambyses aperire ausus est. Cambyses autem Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixitque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus vero miratus, Quem alium, dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinem magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos vero quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberauerat, petitque Sphendadatem à Cambyse: qui dare noluit: quamobrem [6] illa eū execratur & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificāte Cambyse, quū victimę

Περσῶν ἑπτὰ δύο. [1] Μάγος δέ τις [2] Σφενδαδάτης ὄνομα, ἁμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, διαβάλλων Τανυοξάρκην τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκου ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐδίδου τὴν ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθεὶς ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δέ, χρείας δήπου ἀπαντώσης μόνῳ, ἀπεβάλετο. παῤῥησιάζεται δὲ ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. [3] Ἄμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἰὼ ἐνοσοῦσα, συνῆγε τὸν Καμβύσην τοῦ μὴ πιθέσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πιθέσθαι, ἐπίθετο δὲ μᾶλλον. διαπεμψαμένου δὲ τρίτον Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἀφίκετο καὶ ἀσπάζεται μόνον αὐτὸν ὁ ἀδελφός, [4] ἡδὺ δὲ ἦν τὸν ἀδελφὸν ἀπολαβεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἄμυτις εἰς πρᾶξιν ἀναγαγεῖν τὴν μελέτην ἔσπευδε. καὶ λαμβάνει πρᾶσις ἡ πρᾶξις. ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῷ βασιλεῖ κοινωνεῖ, βουλεύει τοιοῦτον· ὅμοιος ὢν αὐτὸς ὁ μάγος κατὰ τὸν Τανυοξάρκην. βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ὁ τοῦ φωτὸς, ὡς δῆθεν ἀδελφὸν βασιλέως κατὰ πάντα, τὴν κεφαλὴν πρόσταξαι ἀποτμηθῆναι, ὁ δὲ τὸν κρυπτὸν ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τὸ σκεῖος κολεῷ ἀμφιαθῆναι τὸ μάγου· ὥστε καὶ ᾧ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται τοῦτο. αἷμα γὰρ ταύρου, ὃ δὴ ἔδει πιεῖν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιέζεται ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης. καὶ λαθεῖν πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρᾳ καὶ [5] Βαγαπάτῃ καὶ Ἰξαβάτῃ. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὸ πρᾶξαι. Λάβυζον δὲ [1] ἡμιάρρενων τὸ πρῶτον εἶναι Τανυοξάρκου, πρόσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ τὸν μάγον, ὑποδείξας τὸν μάγον ὡς ἐκπεμπόμενον, Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Τανυοξάρκην; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον, ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται δὴ εἰς Βακτρίους, καὶ πρᾶττε πάντα ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἄμυτις τὸ δρᾶμα διὰ Τιβέθεως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τὸν Σφενδαδάτην τὸν Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ διδοῦναι. ἠξίου δὲ πάντα, καὶ πιοῦσα φάρμακον, τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων

1 Perſ. ſeptem, cum duobus viris. 2 Smerden magum *conſtanter Herodot. vocat.* 3 id quod erat de mago ſuſpicata. 4 *Venenoſum enim eſſe docent medici: & non alio veneno exſtincti Midas, Themiſtocles, alii. vide Ptolem. Hephaſtionis excerpta apud Photium.* 5 Izabaten. 6 diras illi imprecata

¶ 1 Μαγίας. 2 *Max. Marg.* ἐπὶ τοῦδε αἰτιῶν ἐμελέτα. 3 *l. Bav.* κ. Ἰξαβάτου. *at C. Vatic.* Ἰζαβάτου. D.H.

σφαζόμενον αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ· καὶ σῶμα τὸ πεπηγὸς αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παραλύει καὶ πλέον ἀδυμεῖ. καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὸν τῶν τεράτων ἀπλωσιν, ὅτι οὐ καταλύει τὰς ἀρχὰς Δαρείδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ὀνυκτί, ἀπειλοῦσα τὴν μαγφονίας· καὶ πλέον ἀδυμεῖ. ἀφικόμενος εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, ἀγατελῶς χαλεπῶς, παρὰ τὸν μηρὸν εἰς τὸν μηρὸν, καὶ ἐνδικαίως τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτῆσαι, ἐβουλεύσαντο βασιλεύσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ ὁ Καμβύσου σῶμα Ἴξαβάτης ἦλθεν εἰς Πέρσας. τὸν μάγον δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι Τανυοξάρκου, ἦλθεν Ἴξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῆς ἐξαπάτης, καὶ θεὶς μεβύσας τὸν μάγον, κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερόν· ἐκ ἦλθέν τε συλλήψεις ἀπετρέπη. [2] Ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ὑπέστησαν σφίσιν ἑλέσθαι ἀλλήλους κατὰ τὸν μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, [3] Νοροδαβάτης, Μαρδόνιος, [4] Βαρίσσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεως. τούτων ἀλλήλοις τοῖσιν ὅρκοις, τοιοῦδε γενομένου καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε καὶ εἰσελθόντες ἀπὸ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι τὸν μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδον, ἀνεστήλησι· καὶ μηδὲν ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πόθεν γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρᾳ ἐξήνεγκε) ἁρπάσαντες χρύσεον σιωπέλυας, καὶ λαβόντες τὸ πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, καταχειτηλεῖς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μηνὸς ἑπτά.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, [5] τὸ ἵππου, καθὰ συνέκειντο ἀλλήλοις, [6] πρώτου, μηχανῇ τινὶ καὶ τύχῃ, [7] ὅπως ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐλθὼν ἀνατελεῖ, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τὰ μαγοφονίας, καθ' ἣν [8] Σφενδαδάτης ὁ μάγος αἰρηται. Δαρεῖος πρεσβεύει πάφον ἑαυτῷ κατασκευαδίωαν ὑπὸ τῶν διωρύχων· καὶ καταβοηθεῖται. ὑπὸ δὲ

Ἴξαβάτης hic D.H. & alterum ad oram. 4

Μαρδ. D. H. Βαρίσσης D. H.

πρῶτ. μ. D.H. ἐπὶ ἀ. ἀ. D.H.

H.K.

singulare tenus sanguis [illegible] ipse extra magis [illegible] rat. Sed & Roxane [illegible] rentem peperit: magique [illegible] hanc prodigiorum significationem [illegible] se, nullum regni successorum [illegible] lictum iri. Mater etiam nocte illi [illegible] mnis apparens, ob eædem perpetra [illegible] minabatur: ideoque magis etiam [illegible] batur. Quum autem Babylonem [illegible] fisset, & ibi paruum lignum cultro [illegible] ens, tempus vt falleret, femoris [illegible] lum percussisset: undecimo die [illegible] obiit, quum duodeuiginti annis [illegible] uisset.

Bagapates autem & Artasyras [illegible] requam Cambyses moreretur, [illegible] um inierunt regni mago tradendi [illegible] quidem illo mortuo regnum ad [illegible] est. At [3] Ixabates sumptū Cambys [illegible] pus in Persidem portauit. vnde [illegible] ens, dum magus sub Tanyoxarc [illegible] mine regno potiretur, de eo apud [illegible] uersum exercitum indicium pro [illegible] est, eumque infamauit. Quod quu [illegible] cisset, in templum confugit: ind [illegible] cōprehensus est, & ei caput abscid [illegible] Vnde septem inter Persas [4] princ [illegible] viri vna aduersus magum cōspira [illegible] Onophas, Idernes, [5] Norondab [illegible] Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum in [illegible] se fidem dedissent, assumitur etiam [illegible] taspras, prætereaque Bagapates, qui [illegible] ues omnes regiarum ædiū habeb [illegible] igitur septem viri Bagapatis operā [illegible] gias ædes ingressi, magum inuen [illegible] pellice Babylonia dormientem [illegible] quum illos vidisset, profilit, & no [illegible] strumento bellico reperto, (quo [illegible] mnia Bagapates clam subtraxe [illegible] dile aureum confregit, eiusque pe [illegible] repto, quum pugnaret, tandem a [illegible] illis viris vulneratus, morte obiit [illegible] septem menses regnauisset.

Regnat vero ex septem illis [illegible] Darius, quum eius equus (ut ei [illegible] inter eos conuenerat) ante quam [illegible] hibita primus post solis ortum h [illegible] set. Ceterum quo die Sphen [illegible] tes magus interfectus est, festum, [6] magophonia dictum, apud Persas [illegible] tur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in [7] duplici monte iubet, atque id [illegible]

1 qui [illegible] ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Rox. char. cap. pu. per & mag [illegible] 2 & vero post filius mortem dedulere. (regnum fe.) 3 Izabates 4 illustres 5 Norodabates, Mar [illegible] dorus L. 3. & Agathias l. 2. 7 bicipiti. Lege Persepolei circa descriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Bibliogr. [illegible] locum vocat. Patentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multis veterum scriptorum testimoniis [illegible] ¶ 1 Melius πολλὰ δεῖν & v. sequ. ἀναβοᾶσαι legendum puto ἐπαιλάσαι. nimirum ἐφ' ἵππου illi [illegible] comperiatur. H.S. 2 Aut addendum τῷ ἵππῳ, aut subaudiri dicendum est. H.S. 3 Herodot. Thalia. & Thomas [illegible] ἐκείνης ἐπιτηρεῖ τὴν ἀρχὴν χρεμετίσαντος, ὅτου Δαρεῖος ἐπὶ ἵππου [illegible] sit legendum in edito, id est, ὅτου ἐφ' ἵππου [illegible] ὑπὸ ἵππου. D.H.

quum illi videre cuperet, à Chaldæis parentibus prohibetur. Quum autem parentes eius ascendere voluissent, occiderunt atque interierunt: quum sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mærorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea [2] Ariaramnem Cappadociæ satrapam aduersus Scythas proficisci, & viros feminasque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenûm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharum [3] Marsagetem, quum eum à suo fratre [4] ob male administratum munus in vincula coniectum inuenisset. At [5] Scytharces Scytharum rex, iratus, litteras Dario scripsit contumeliosas: & similiter ipsi responsum est. Darius tandem octingentorum millium exercitu coacto, & [6] Bosphoro Istroque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierû itinere progressus est: sibique [7] mutuo arcus miserût. Sed quum [8] Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atq; festinanter dissoluit antequam totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominû millia in Europa relicta, interfecit. Darius vero, quum pontẽ pertransisset, domus templaq; Chalcedonensiũ combussit: quoniam pontes qui [9] versus regionẽ suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens, in honorem Iouis [10] diabaterii statuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens [11] & Medicum exercitum ducens, insulas Græciamque populabatur: cui apud [12] Marathonem Miltiades occurrit, victique barbaros: & ipse quoque Datis occubuit, eiusque cadauer petentibus Persis denegatum est. Darius autem ad Persas reuersus est, vbi celebratis sacrificiis, quum triginta dies morbo laborasset, mortuus est: [13] qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiã diem suum Artasyras. Bagapates autem, quum [14] sex annos sepulcro Darii assedisset, mortuus est.

βουλομένους δὲ ἰδεῖν αὐτὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς, αἰσθόμενοι βουληθέντες, ὅπῃ οἱ ἱερεῖς εἶδον οἱ ἀνέλκοντες αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυσπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαρακοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων. Ὅπι δὲ ἐπὶ τάσσει Δαρεῖος Ἀριαράμην τὸν σατράπην Καππαδοκίας, ἐπὶ Σκύθας στρατεύειν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, στρατὸν ἐκπέμψας τετρηκοντόρους λ', ᾐχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Μαρσαγέτην, ὅτι κακώσει ἐκ τῶν ἰδίων τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν δεδεκότα. Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείῳ· καὶ ἀντεγράψατο αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅτι Σκύθας, ὁδὸν ἑλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα. Ὅπι κρατέστερος δὲ ἦν τὰ τῶν Σκυθῶν. δεῖ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τοὺς γεφυρώσας· καὶ ἔλυσε τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ μυριάδας ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν Ἀβαβᾶς, Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ διέφθειρεν, ἐπεὶ τοὺς πρὸς αὐτοὺς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι ὃν βωμὸν, ὃν πρὸ ἦν Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Ἀβαβατηλοῦ Διός, ἀνέθεσαν. Δᾶτις δὲ ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τὸν Μηδικὸν στόλον ἠγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ἐναντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ τίπτει καὶ αὐτὸς Δᾶτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ ζήσας μὲν ἔτη ιβ' τοὺς τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. ἀπέθανε δ' ὁ Ἀρτασύρας. καὶ ὁ Βαγαπάτης δ' τὸ σῶμα Δαρείου τὸν ἑξακαιδέκατον ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

1 ad serpentum aspectum funes vertiti remisissent. 2 Ariammen 3 Masageten, 4 ob illata mala 5 Iancyrum nominat Iustin. lib. 2. 6 Bosporo 7 De arcu ab Aethiopum rege sic ad Cambysen misso lege Herodot. lib. 3 post init. 8 Scythicus validior esse deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, fecit, eos 9 apud ipsos erant 10 Solenne quippe gentibus fuit, τῶν ἐπιτυχόντων ἑκάστοτε θεῶν ἱερεύειν. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum sacrificat. 11 vt Ponticæ præerat classi, inf. 12 Marathonis pugnæ nihil vnquam celebratũ magis, ccc. ad eam describendam occupatis doctorum ingeniis. Plut. testẽ. 13 cum annos vixisset ante regnũ XII, post regnum aditum trig. & vn. 14 Septem ¶ 1 In veteri libro inter ὁδὸν & οἱ insertum erat superne ἔφυε. sed locus hic nec emendari, nec intelligi nisi ex aliorum historia potest. H.S. 2 Σκυθάρκας, & in marg. Σκυθάρκης. Max. Marg. 3 In altero exemplari non sine magno errore, scriptum est insusitato modo numerus αι. pro quo hic ιβ', vbi etiam mendum esse quis suspicari possit. H.S.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτῦ, καὶ Ἀρταπάνους ὁ Ἀρταξέρξου παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ πρὸ τοῦ πατρὸς, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιὸς. ἠμαρτέρουν δὲ μέγιστον ἠδύναντο Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμιστρίν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρεῖος· καὶ ἔτερος μὲν δύο ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔπ' Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν, Ἀμυτις, καὶ τὸ ὄνομα ἴδιον τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. Ὁ δὲ Ξέρξης στρατεύει ὅτι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε Χαλκηδόνιοι λύσαι τὸ γέφυραι (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπιεζέθησαν· καὶ ὅτι ὃν βωμὸν οὐ ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον· καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀπέκτειναν, καὶ τὸν υἱὸν ἔδησαν. πορεύεται εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὴν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε. Μετὰ Μαρδονίου καὶ τὴν σύνελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πλησθῆναι. Ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν σοφοῦ ἀναίρεσις. ὅτως καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ὁ δὲ περὶ Ζωπύρου Κνίδιος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον φησὶ λέγει μεταπράξασθαι, ὃς ἐμνήσθη ὅτι τὴν θυγατέρα Ἀμυτιν, τοῦ Ξέρξου. ὅτως μὲν ἦλω μετὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἐξ ἑλκύσαν τάλαντα· ὁ μισθὸς τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ὅδε. Ξέρξης δὲ στρατηλατεῖ ἐπὶ Περσικὴν, αὖθις τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τετρεῖς χιλιάδας, ἔλαβεν ὅτι τὴν Ἑλλάδα, ζεύγνυσι τὸν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρεγένετο ἦδη πρῶτον, καὶ συνῆν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει, καὶ ἀπέργει εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου Ξέρξης δὲ πρεσβεύεται ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, διὰ Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατέκοπη ὁ Περσικὸς πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μὴ δισμυρίους· καὶ ἦλθε γίνεται κακείνων. εἶτα μαστιγοῦσθαι ὅτι τοῦ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἐ-

Regnat Xerxes filius eius. Artapanus Artaxerxæ filius [illegible] obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrem tenuerat, itemque Mardonius antiquus: eunuchis autem plurimum apud eum poterat Natacas. Xerxes [2] vxorem duxit Onophæ filiam Amistrin, ex qua filium suscipit Dariæum: & post biennium alterum, Hystaspem nomine: & præterea [3] Artoxerxem: duasque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur; altera, [4] Rhodogune. Xerxes adversus Græcos expeditionem suscepit, quod Chalcedonenses pontem soluerent, cum is esset, (quemadmodum iam dictum est) & aram à Dario erectam diruissent: quodq; Datin Athenienses interfecissent, neque cadauer eius dare voluissent. Primum igitur Babylonem profectus est: & [5] Belitanæ videre sepulchrum exoptauit: viditq; opera Mardonij iussu: & vrnam olei non potuit, quemadmodum scriptum erat, implere. Defecisse de Ecbatana profecto, defecisse Babylonios, & Zopyrum suum ducem interfecisse, nunciatur. *In hunc modum Ctesias loquitur, non quemadmodam Herodotus. nam quæcunque hic de Zopyro, (præter quod mula ipsi peperit) ille à Megabyzo dicta scribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxisset.* Ita Babylon capta est per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa, molam auream [6] sex talenta pendentem donauit, quod apud Persas omnium regiorum munerum est pretiosissimum. Xerxes autem Persico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis constabat, præter currus instructis etiam mille triremibus, Græciam profectus est: Abydumq; ponte iunxit. Adeum Demaratus Lacedæmonius tum primum accessit, cum illo traiecit, [8] eumque ab inuadenda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanũ [9] quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce prælium iniit, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tantummodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipsi fugerantur. Quum autem verberibus etiam cæsi vt acriores ad pugnam redderentur, nihil [illegible]

---

1 ille priscus. ὁ παλαιὸς, quem Maiorem etiam dixeris. 2 Xerxem & Amistrin Scaliger Assurum & Esthera interpretatur, quod Nic. Serarius confutat. 3 Artaxerx. 4 Rhodogunes cuiusd. Persicæ imaginem habes apud Philostratum lib. 2. icon. 5. 5 Aelian. lib. 13. ποικίλης cap. 3. legend. 6 sex talentorum pondo 7 cum Abydũ ponte iunxisset, in Græcorũ copias duxit. 8 ne Lacedæmona rex inuaderet, impediuit. 9 decem mil.

minus victi fuissent, [1] quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. [2] Sed Thoracem Thessalus, & apud Trachinienses potentissimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocasset, vnaque Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedæmonios nulla ratione vinci posse, nisi [3] circumdarentur, intellexit. Persarum itaque quadraginta millia, [4] quum duo illi Trachinienses per inuia eos duxissent, Lacedæmonios à tergo adoriuntur: qui circũdati, omnes ad vnũ fortiter pugnantes occubuerunt. Rursus Xerxes aduersus Platæenses exercitum centum & viginti milliũ mittit, & Mardonium eius ducem constituit. Qui autem Xerxem in Platæenses concitabant, erant Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliisque vrbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressus moritur: quæ res Xerxi maximum mærorem attulit. [5] Is cum suis copiis Athenas proficiscitur: sed quum Athenienses armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugissent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandemque quum & illi noctu fugissent, [6] illam etiam noctu combusserunt. Xerxes autem quum inde ad angustissimum Atticæ locum, Heracleum appellatum, venisset, aggerem Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eam [7] traiicere cogitans. Sed consilio Themistoclis Athenien sis & Aristidis, sagittarii ex Creta accersuntur, ac veniunt: deinde bellum nauale Persarum & Græcorum geritur. Persæ naues habebant plusquã mille, ducemque Onophan: Græci vero septingentas. Græci tamen victores euadunt: [8] & quingentæ naues Persarum profligantur: & fugit Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis. In [9] reliquis vero omnibus præliis ceciderunt Persarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Asiam traiecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet:

πλὴν ὅσον τὴν ὑστεραίαν καλύψαι μάχεσθαι, μετὰ πεζικοῦ μυρίου· καὶ ἐπὶ Θάσον ἰοῦσιν, ἔλυσι τότε τὸν πόλεμον. [1] Θώρηξ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν γραπτὸν ἔχοντες. καλέσας ὁ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν [2] Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἠπίστησεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ἠγεμόνων ὁ τῶν δύο Τραχινίων ἀμφὶ δυσβάτοις γραῦς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ ἐξ ἰότου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης ὁ πάλιν γράπτωμα πέμπει ἐς Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγεμόνων αὖ τοῖς Μαρδόνιον θέντος ὅσα. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ ἐς Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κεκτῆσθαι. ἀντιστρατοῦ ὁ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, σὺν δὲ τῶν ἄλλων πολέων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται καρτερὸς ὁ Περσικὸν γραπτὸν, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. ἔστι ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλήσων τὸν Ἀπόλλωνος ἱερὸν· τοῦτο Ξέρξῃ κακὸν φησὶ, θυσίαις, καλαίζης ὅτι πεσούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης ὁ ἐς τοῦτο Ἀθήνας ἐλαύνει καὶ Ἀθηναίους, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσι εἰς Σαλαμῖνα, καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν· αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. αὐτὴν γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκείνην σὺν ἔφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτίκα ἐλθὼν ὅτι [4] γεγόασιν τῆς Ἀττικῆς, ὁ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐς αὐτὴν διαβιβᾶσαι διανοούμενος. βουλὴ δὲ Θεμιστοκλέος Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, πέμπεται μὲν ἀπὸ Κρήτης τοξοκαλεόμενοι καὶ τοξεύσαι γίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, τριηκοντήρεις τὰς αὐτοῖς Ὀνόφα Ἑλλήνων δὲ ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες. καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. οἱ δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ πεζεύσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον ὃ ὡς Δελφοὺς ἱερὸν συλήσων,

1 quinquaginta postridie mil. 2 Thessalus & Trachenienſium principes Call. [ſic A.S. ſed typographi vitio omiſſum credo Thorax.] 3 ſuis ciuibus in orbem pugnare cogantur. 4 ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia tranſgreſſi, 5 Xerxes 6 quidam illam exuſſit. 7 tranſire 8 & quingentas naues Perſæ amittunt: 9 omnibus hiſce pr.

1 Max. Marg. Θώρηξ. 2 Max. Marg. Ὄνιον. 3 Max. Marg. ἐφιλίσησι. 4 Codex Bonarianus & Max. Marginii editio quinta.

ἐπὶ δὲ τοῦτος παρῆτειτο, ὅπως ἀλλεπάλληλοι
κῆς ὁ Διὸς ὄχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι
πόλλα συλήσων. καὶ δὴ οὕτως ποιήσας, ἀπεσ
Ξέρξην ἐπ' οἴκου ἐστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶ
νος εἰς Γέρρας ἀφικνεῖται, καὶ Μεγάβυζος κα-
τὰ τὴς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἣ θυγάτηρ, ὡς
προειρηται, Ξέρξου ἐτύγχανε) ὡς μεμοιχευμέ-
νης, λόγους ἐκίνει. καὶ ὅπως μὲν Ἀμυτις λό-
γοις ἀπὸ τῦ πατρὸς, καὶ ὡς ἰσχνεῖται σωφρο-
νεῖν. [1] Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυ-
νάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τῦ ἡμιάρρεως, καὶ αὐ-
τῦ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρ-
ξην· καὶ αἱροῦσι. καὶ πείθουσιν Ἀρτοξέρξην ὃν
υἱὸν ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ἕτερος παῖς ἀπέκτεινε. καὶ
γίνεται Δαρειαῖος ἀγνώμως ὑπὸ Ἀρτα-
πάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ
ἀναρνούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τῦ παιδὸς· καὶ
ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, ἀπαυδήσας Ἀρτα-
πάνου· καὶ ὅπως βουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτῦ, καὶ
λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Με-
γάβυζον, ἤδη ἐλευθερωθέντα ὅτι τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ
Ἀμυτι, διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν· καὶ ὅρ-
κοις ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μεταύθις πάν-
τα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ὑπ' ἐκεί-
νου ἔμελλεν ἀναιρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται πάν-
τα δῆλα τὰ εἰργασμένα ὅτι Ξέρξῃ καὶ [3] Δαρει-
αίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ
Ἀσπαμίτρης, ὃς μόνος κοινωνὸς ὢν τοῖς φόνοις Ξέρ-
ξου καὶ Δαρειαίου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως
ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ ὃν θάνατον Ἀρ-
τάπανου, τῶν τε σωματοφυλάκων αὐτῦ καὶ τῶν ἄλλων
Γερρῶν. καὶ τίτωσουσι ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τῦ
Ἀρτάπανου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγά-
βυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἄ-
μυτις καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν [4] Ἀ-
μισγεις. καὶ μόλις πολλῇ βπιμελείᾳ σωίζε-
ται [5] Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τῦ Κῴου. Ἀφί-
σταται Ἀρτοξέρξου Βακτρων, καὶ ὁ σατράπης ἄλ-
λος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοστα-
λὴς· καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ αἴρουσι
κτ' τρισὶν τοῦ Βακτρίων πλήσασιν, νικᾷ Ἀρτο-
ξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία.

Ἀφί-

[1] Artax. [σφίσι semper] [2] Longimanus cognomento. [3] Paulo ante Spamitres dictus. [4] Amytis. [5] acerbo in primis ac duro. Habes id à Plut. descriptum in vita Artoxerxe, mox à principio. [6] tandem capere, etsi aegre reperiebatur, infigni diligentia Apollonidæ Coi medici seruatus est.

[1] Max. Marg. Ἀρτάπανος [2] Δαρειαῖος Max. Marg. [3] Max. Marg. Δαρειαῖος [4] Idem Ἀμύτεις [5] In vtroq; exemplari legitur hic Ἀπολλωνίου, at postea in iis locis qui sunt apud Diodorum vtrumque Ἀπολλωνίδου, & Ἀπολλωνίδου scriptum habet. H.S.

Defecit etiam Ægyptus, Inaro Lydio & altero Ægyptio defectionis autoribus: omniaque ad bellum pertinentia parantur. Athenienſes quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipſemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: ſed, non ita conſulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cum quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, Ægyptiique vincunt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepiſſet, moritur, eiuſque cadauer ad Artoxerxem mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen conſequuto, qui quadraginta nauium Athenis miſſarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Perſarum nauibus, viginti cum ipſis hominibus captæ, triginta profligatæ fuerunt. Deinde aduerſus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitū qui reliquus fuerat, alium ducens, qui ex ducentis hominum millibus conſtabat, nauibus autem trecentis, quibus Oriſcus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominū millium eſſet. nam quum cecidit Achæmenides, centum hominum millia ex quadringentis quę duxerat millibus, vna cæſa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, ſed plures ex Ægyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugatque: & fortiter pugnantes Perſæ victores euadunt. Inarus vero fugiens Byblum proficiſcitur, (hæc eſt munita vrbs in Ægypto) & cum eo Græci quicunque in prœlio & cum Charitimide cæſi non fuerant. Ægyptus præter Byblum partes Megabyzi ſequitur: & quoniam Byblus expugnari non poſſe videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant ſex millia & amplius, fide data paciſcitur, nullam eos a rege iniuriam accepturos, & Græcos domū quū liberet reuerſuros. Quum igitur Sarſamen Ægypti præfectū conſtituiſſet, vna cū Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiſcitur: eumq; inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ geſta fuerant narrat, & quomodo fide Inaro Græciſque data Byblum ceperit: atq; pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tandemque

Ἀφίστατο Αἴγυπτος, Ἴναρος Λυδὸς ἀνὴρ καὶ ἕτερος Αἰγύπτιος τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντες. καὶ διατρέπεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, τεσσαράκοντα νῆας. καὶ μελετᾷ [καὶ] D.H. αὐτὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στρατεύματος πεζικοῦ, νῆας δὲ π. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἴναρος, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. νικήσας Ἴναρος καὶ τῇ θαλάσσῃ, Χαριτιμίδου ἐδοκιμήσαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαράκοντα νεῶν ἐξηγεμόνευε ναύαρχος· καὶ αἱ Περσῶν νῆες, ἐχομένας D.H. αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτῶν αὐτοῖς ἐφέποντο ἑλόμεναι, αἱ δὲ λ διεφθάρησαν. Εἶτα πέμπεται ὑπὸ Ἴναρος Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τοῖς ὑπολειφθεῖσι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ· καὶ ἐκράτησαν αὐτῶν. Ὀ εἶσκον. ὡς εἰ χωρὶς τῶν νεῶν, ὃ ἄλλο πλῆθος, ἦν μυριάδες. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, τὰ μυριάδες αὐτῶν, ἐξ ὧν ἦγε μέν, συνδιεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερή, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοί, πλείους δ' Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ νικῶσι Πέρσαι κατακράτος. φεύγει δ' πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες δ' μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. Παραχωρεῖ δὲ Αἰγύπτιος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δ' ἐκείνη ἀάλωτος ἐδόκει, ἀπιστεῖται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔπι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος. ἐφ' ᾧ μηδενὶ κακὸν τῶν βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπιμελεῖσθαι. καθίστησι δ' τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλ- Σαρσάμαν D.H. ληνας, τῶν γίνεται πρὸς Ξέρξην· καὶ ἐξικνεῖται λίαν κατὰ Ἴναρου τεθυμωμένου, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγενημένα πάντα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλητο. καὶ ἐξαρτᾶται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ D.H. εὑρίσκει τὸν Ξέρξην ὀργιζόμενον ἐπὶ τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φόνῳ· καὶ ἐξηγεῖται τὰ γεγενημένα πάντα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλητο. καὶ ἐξαρτᾶται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ

---

1 Abydeno quodam 2 periere. 3 viribus Perſæ fortiores facti vincunt. 4 ſe recepit, 5 Sartaman

1 Χαριτιμίδου Max. Marg.

Ἐκάλεσε δὲ καὶ τὴν στρατιὰν ὁ Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες ὡσαύτως καὶ ἐπείσθησαν. Ἀμυτὶς δὲ ἡ τοῦ Ἀχαιμενίδου θυγάτηρ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ πεμφθήσοιτο Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες· καὶ αἰτεῖται τοῦτο βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ ἐδίδου· ἔπεμπε Μεγάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα, ἐπεὶ διὰ χρόνου ἐγένετο, κατεργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει ὁ Ἴναρος παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ αἱρεῖ αὐτοὺς μὲν ὅτι πειθοῖ στρατηγεῖ· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἕτερμε ταῖς κεφαλαῖς. Καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ἠτήσατο ὅπως Συρίαν πρὸς ἑαυτῷ χώραν ἀπέναι. ἐποίησε ταῦτα λάθρᾳ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμψε, καὶ ἀπῆρε· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρεῖ τῷ κάπρῳ καὶ τῷ πεζῷ. καὶ πέμπεται Οὔσιρις κατ' αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ Οὔσιρις· ὁ μὲν, ἀκοντίῳ, καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς ὄνμηρον, καὶ πτρώσει ἄχρι δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ ὄν τῷ Οὐσίριος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς ὄν ὦμον· καὶ κἀκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ μετὰ ἰσχὺν Μεγάβυζος παρεστάσι διαλαβεῖν καὶ περισῶσαι. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κρατησάντων. μετὰ ταῦτα Οὔσιριν ὑπεμελῶς, καὶ ἀποπέμπει τὸν αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην.

Πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ ὁ Μενοστάνου τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάρριος, σατράπης μὲν τῶν Βαβυλῶνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ ὁ Μενοστάνης βάλλεται εἰς ὄν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὸν κεφαλὸν ἔξωθεν οὐ κακείαν. φεύγει δὲ ὄμφε αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ κατὰ κράτος γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάρριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ δέεται αὐτίκα σπείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ ἤθελεν αὐτίκα σπείσασθαι μὲν βούλεσθαι δὲ αὐτὸν, ὑμῖν δὲ προσήκειν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μὲν ἐν τῇ ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ. καὶ συμβου-

ad exercitum defertur, [illegible] cos nihil detrimenti passuros. [illegible] enimuero Amytis vicem [illegible] lii Achæmenidis doleus[illegible] querebatur quod Inarus & Grae[illegible] nas sibi non darent. atque [illegible] rege expoſcit: ſed is tradere [illegible] Deinde Megabyzum ab eo expo[illegible] repulſam itidem patitur. Tandem illa quum inſtando moleſta men impetrauit: & quinque poſt annis rum pariter & Græcos à rege ac Atque hunc quidem tribus cr[illegible] ſuffixit, Græcis autē quinquagin[illegible] plures capere nō potuerat) capita a[illegible] tauit. At Megabyzus magno dol[illegible] luctu affectus eſt, petiitq; vt ſibi i[illegible] am regionem ſuam proficiſci li[illegible] Huc etiam clam præmiſit Græcos & profectus eſt, atque à rege de[illegible] maximaſque copias coegit, quę, equites, ex centū & quinquagint[illegible] libus conſtabant. Aduerſus eū mittitur cum ducentis millibus [illegible] conſeritur, ſeque mutuo vulnera[illegible] gabyzus & Vſiris. hic quidem lo Megabyzum in femore percuſſ[illegible] vulnus duos digitos altum infligit vero ſimiliter iaculo Vſirin in f[illegible] re, deinde & in humero vulnerauit de Vſirin ex equo cadere contigit. ſed eum circumſiſtens Megabyzus [illegible] & ſeruari iubet. Multi autem Per[illegible] eiderunt, Zopyro Artyphioq; Me[illegible] byzi filiis fortiter pugnantibus. i[illegible] tandem viribus longe ſuperior Megabyzus, & victoria potitus, [illegible] Vſiris curam gerit, eumque ad [illegible] xerxem mittit id petentem. R[illegible] autem exercitus aduerſus eum m[illegible] & Menoſtanes Artarii filius. (Ar[illegible] autem erat ſatrapa Babyloniæ, & [illegible] xerxis frater) cōfligunt inter ſe: ſed ſarum fugatur exercitus, & Men[illegible] nes in humero à Megabyzo percu[illegible] præterea in capite ſagitta, ſed nō [illegible] li vulnere, feritur, vna tamē cum [illegible] bus ſuis fugam capit, & Mega[illegible] ſplendida potitur victoria. Ar[illegible] Megabyzum per legatos monet vt rege paciſcatur. Ille ſe paciſci dem cum rege, non tamen ad eum ficiſci, ſed in ſua regione manere le indicat. Hæc regi nunciantur.

1 F. Amiſtris, illa Onophæ filia, Artaxerxe mater. 2 indignam rem fore arbitrabatur, niſi cum Græcis Inarus quo[illegible] pœnas daret. 3 Ita Plutarchus in Artoxerxe refert Meſabata corpus tranſuerſum tribus fuiſſe ſuffixum cruribus. 4 ſuffixit de[illegible] vero L (tot enim capere potuit) capita curauit amputari. 5 ad cent. & qu. millia, ſeorſum equitum peditumque. 6 [illegible] 8 Oſir. 9 complexus Megabyzus, ſublatū ſeruati iuſſit. 10 Artiphyo. 11 Oſir. 12 Ipſum repetentem. 13 [illegible] noſtates. ¶ 1 Pro δεδιδυῖαν reponendū puto τεθνεῶσαν. H.S. 2 [illegible] 3 [illegible] 4 Lege Μενοστάνου, aut, vt hoc, ita & alibi [illegible]

Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiose consilium dant vt pacificetur. Itaque ipse Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & [1] Petisas Vtiris filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur sermonibus & iuramentis ad fidem faciendã adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reuerso rex per nuncios veniam sese illi eorum quæ admisisset, dare significauit. Sed quum egresso ad venationem rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hanc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfecisset, succensens ei rex quod eam percussisset antequam ipse eam vllo ictu attigisset, caput abscindi imperauit. Sed Amistris & Amytis aliorumque precibus remissa ei mortis pœna, ad vrbem quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quod sæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus esset. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulando: (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domumque proficiscitur, & vix agnitus, per Amistrin & Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum antea, suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos, mortuus est: propter quod magno rex est mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cum multis consuetudinẽ habebat, [2] & ante hanc similiter mater Amistris: Apollonides vero Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipse eius amore captus esset, foredixit vt ea in pristinam valetudinẽ restitueretur si cũ viris rem haberet. vuluæ enim esse morbũ. Sed quum hac arte voti compos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpisset, à concubitu abstinuit. Tandẽ igitur illa morti vicina, matri in mãdatis dedit vt Apollonidẽ vlciscereturn. Hęc ipsi regi Artoxerxi rem totam exposuit, & quomodo cum illa concumbere solitus, non prius desisset quã ei illius mali autor fuisset: & quomodo supplicium de Apollonide sumi illa sibi mãdasset. Ille matri quicquid ipsi visum fuerit agendi potestatẽ facit. Hæc, quum vinctum Apollonidem bimestri spatio cruciatibus affecisset, viuum postea defodit, quo nimirum tempore

συμβουλεύουσιν. Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν, ἀδελφὸς ὢν, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀμυτις, σπουδὴν ποιούμενος. πέμπεται δὲ Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἀμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἔτι ἡδὴ ὢν εἴκοσι, καὶ Γετίσας ὁ Οὐτίσιος καὶ Σπιτάμα πατὴρ. πολλοῖς δὲ λόγοις καὶ ὅρκοις πλεοφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὕστερον πείθουσι πρὸς βασιλέα παραγενέσθαι. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παραγενομένῳ συγγώμην ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς θηρᾶσαι, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ· μετεώρῳ δὲ τῷ Μεγαβύζῳ παίει, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ διαιρεῖ καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ πεσόντα τὴν κεφαλὴν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτεως καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραιτησαμένων, τὸν μὲν θανάτου ῥύεται, διὰ πάσης δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθρὰν, ἔνθα νῆσός ἐστι πολὺ ὀνόματι Κύρτα. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης ὁ ἀδελφὸς εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ παρρησιάσατο. Ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διατρίψας ἐν τῇ ὀρεινῇ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκρινάμενος τὴν πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἐς πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ μόλις ὑπογινώσκεται· καὶ δὶς Ἀμίστριος καταλλάσσει ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖται αὖθις, ὡς δὲ πρόσθεν, ὁμοδαίτιον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κήδεται ἡ βασιλεύς. Τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κήδεται ὡς Ἀμυτις αὐθράσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρόφασις τούτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀμιστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἀμυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγείαν αὐτῇ ἐπιμελήσεσθαι ἐὰν αὐθράσιν ὁμιλήσῃ. τὴν δὲ ὑστέρῃ εἶναι νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ὀξυχόλου τὸ βιαιότατον, καὶ ὁμιλεῖ αὐτῇ, καὶ δὲ ἀθεμίτως ἐμαραίνετο, ἀπέσχετο τῆς συνουσίας. τελευτώσης δὲ οὕτω ἐπέστειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρῶτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὁμιλεῖ, καὶ ὅπως ἀπέσχετο· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ δίδωσι παραδοῦναι αὐτῇ πρὸς τὸν βιαιότατον τρέπει. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδησε δὴ Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἀμυτις

[1] Ostiris filius Petisas, qui & Sp. p. 2. vt an.

[2] Amin. etiam Max. Marg. vt & mox v. 14.

Ἀμύτιδος ἀπέθανε. Ζώπυρος ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπὶ αὐτῷ ὅ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπελθύτησεν, ἀπὸ τῆς βασιλέως καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, καὶ τὴν μητέρα εἰς αὐξητὸν ἐργασίαν. εἰς Καύνιον ὃν ἅμα τοῖς ἐπιμίκτοις εἰσὶ πλοῦτοι, καὶ ἐκέλευσι παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ πῖς σπενδομένοις, ἐκέπ. εἰ μὴ ὁ Ζώπυρος εἰς ὄλεθρον λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ οὗτος Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἀμιστρις δὲ ἡ μάμμη τοῦ Καύνιον αἰσχύνην. Ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἀμιστρις, κάρφος χρυσοῦν ἐνσπασθεῖσα. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μὲ καὶ βʹ ἔτεα βασιλεύσας. [τέλος τῆς ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ ἐπί.]

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπέβιω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ παιδὸς καὶ τὰ μιήλεος ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας. ἐπαγγέλλεται δὲ νόθους υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ὅς ὧν ἔστι καὶ Σεκυνδιανὸς, ὁ ἐξ Ἀλογύνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδώνης, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον καὶ Βασιλεύει· ἐπὶ δὲ παῖδες αὐτοῦ, τρεῖς τῆς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἧς Ἀρτίας, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. οὗτοι ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. ὃν δὲ ὁ Ὦχος ζῶν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δὲς αὐτοῦ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἧτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσ[τῶν.] ποιησάμενος Φαρναχύαν τὸν Δινύχου, ὃς ἦν μὲν Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντος δὲ ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ὀν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, παρασκευῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας ἀφ᾽ ἧς τοῦ παιδὸς τελευτᾷ. συνέβη δὲ ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. οἱ γὰρ ἅρπυιαι τὰ ἁρμάματα ἡμίονοι, ὥσπερ εἰώθεσαν καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον πορεύεσθαι. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν τῷ θυμῷ ἀπῆσαν.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, ὃς γίνεται ἀζαβαρείτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ἀποστρέψας τὸν Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτῷ

Amytis diem sum[mum] rus, Megabyzi & Amytis patrē & matrem cubit atque Athenas profect quod Athenienses mate affecterat. [1] Caunum vt illi gauit, & Caunios ciuitate at illi vrbem ipsi quidē trad spondebant, Athenien eum sequebantur, neq pyri igitur murum subeun xum iecit Alcides Cauni ctu Zopyrus mortem obit. Amis ro auia Cauniū illum cruci affixit ea autē & ipsa moritur, iam ætate confecta. Artoxerxes item obit duos & quadraginta regnasset [*Atque hic finis septimi decimi histo libri, inchoatur que octauus decimus.*]

Artoxerxe mortuo regnat eius filius, qui solus erat legiti Damaspia susceptus, quæ eode die quo [2] Xerxes mortuus est, è cessit: Bagorazus vero cadaue & matris in Persiam tulit. Fuer tem Artoxerxi septemdecim filii in quibus fuit [3] Secundianus ex A ne Babylonia susceptus, & Och Arsites, [4] ex Cosmartidene, qua erat Babylonia. [5] Ochus autem regnat, & præter hos liberi eius, runt ex his, & Bagapæus & Parysat Andia, quæ etiam erat Babylonia Parysatis, Artoxerxis & Cyri ma it. & Ochum pater viuens Hyrca præfectum constituerat, eique rem dederat mulierem quæ P appellabatur, Xerxis filiam, [6] & rorem. [7] Secundianus autem, quam sibi Pharnacyam eunuch ciliauit, ([8] qui secundum à Bag & [9] Menostane, & quibusdam cum tenebat) quum Xerxes in dam festo ebrius esset atque in re dormiret, ingressi eum interficiu à patris morte quinto & quadrage Euenit ergo vt amborum simul sas corpora ferrentur. [10] nam mul currum trahebant, tanquam filii uer expectantes, iter facere nol sed posteaquam aduenit, magna c lacritate iter fecerunt.

[11] Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menostanem pud se habuit. At Bagorazo ad Secundianum reuerso, Secundianus iampridem

1 C. ergo ipse, nauibus cum asseclis delatus &c. 2 X. [postea] vita decessit. 3 Secyndianus, 4 filius ex mulie
Iam Martidene nomine, 5 Ochus autem hic post etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipsius æque liberi fu
Cap. 6 ipsiusque Ochi f. 7 Secynd. 8 [qui Bag. & Men. & q.a. auctoritate inferior erat). 9 Supra Menostates.
10 quæ enim antea mulæ currū [cum Artaxerxa cadauere] protractæ, tanquam filii quoque cadauer exspectarent,
soluerunt, eadem, postquam ista contigerunt, magnā cum alacritate iter ingressæ. 11 Ita regno potitus Secynd.
nem sibi creat azabaritem [&
§ 1 Max. Mag. Stupendo

eo simultatem exercens, cum criminatus quod absque eius consilio cadauer patris ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrime exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio prosequebatur. Postea autem Ochus a Secundiano accersitus, venturum se promittit: sed minime venit: & hoc ab eo sæpius fit. tandem Ochus multo se munit exercitu, & regnũ occupaturus sperabatur. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes Ægypti satrapa: quinetiã Artoxares ex Armenia venit ad Ochũ: & ipsi [1] citarin inuito imposuerunt.

Regnat Ochus, & nomine mutato [2] Dariæus appellatur, qui dolis iuramẽtisque, monitu Paryſatidis, Secundianum tentat. at Menostanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus pacisceretur: sed nihilominus Secundianus persuadetur & capitur, & in [3] cineres coniectus moritur, [4] quum vi menses & dies xx regnauisset. Regnat igitur solus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, [5] primum quidẽ locum Artoxare, secundum Artibarxane, tertium Athoo tenente. Vxorem autem potissimum in consilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipisceretur, duos susceperat liberos, Amistrin feminam, & Arsacan marem, qui postea mutato nomine dictus est [6] Artoxerxes. Ex eadem autẽ etiam regnante alterũ suscepit marem, & ei nomen [7] Cyri à sole est impositum: deinde Artosten: alioſque deinceps vsque ad tredecim. *atque ista historicus ex illa ipsa Paryſatide se audisse tradit.* Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerunt: superfuerunt̃q; illi quorum fecimus mentionem, & quartus filius, qui Oxendras est appellatus. Desciscunt à rege, Arsites frater eius germanus, ex eadem matre eodemque patre genitus: & Artyphius Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erant Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantummodo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurandum fidemque ab Artasyra accepisset, quoniam Arsites non comparebat, regi se dedidit.

ἔχθρα ἐπ' αὐτὸν ἐφέρετο, ὡς δηθεν αὐθις τὴν ἑαυτοῦ γνώμης, τὸν πατέρος λιπὼν ἄταφον νεκρὸν αὐτοῦ, παρεσκεύαζεν βασιλέως λιθόλευστος ἐγενήθη. ἐφ' ᾧ ἡ στρατιὰ ἐπὶ D.H.
εἰς λύσσαν κατεμάνη. ὁ δ' ὅμως αὐτῇ ἐδίδου. οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ξέρξεω ἀπεκτόνει, καὶ ὅτι Βαγόραζον. Διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς παρασκευάζων πόλεμον Ὦχον. ὁ δὲ ἐπισχήσειν μὲν, οὐ ποιήσειν δὲ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος ἐπιβάλλεται Ὦχος ἀπολλύειν σφᾶς, καὶ ὑπόδοξος ἦν βασιλεύειν. ἀφίστανται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ὁ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὦχον. οἳ ἐπέθηντο αὐτῷ τὴν κίταριν, ὅπερ ἐκόντι.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυνδιανόν· πολλὰ Μενοσάνους παρεμυθοῦντος Σεκυνδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ συναλλάσσειν τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' ὅμως, καὶ ἀλίσκεται, καὶ εἰς τὸ σποδὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, Βασιλεύσας μῆνας ἓξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. Βασιλεύει μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· δύνηχοι δ' ἦσαν παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δ' Ἀρτιβαρξάνης, καὶ τρίτος, Ἄθωος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμιστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκαν υἱόν· ὃς ὕστερον μετονομάσθη Ἀρτοξέρξης. πέμπτῳ δ' αὐτῷ ἔτει υἱὸν βασιλεύσαντι, καὶ τίθεται ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατεσσάρων. καὶ φησιν ὁ συγγραφεὺς, αὐτὸς παρ' αὐτοῦ ἐκείνης τὰ Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπέβιω· οἱ δὲ παρεγενόμενοι, οἵτε παρρηδέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔστι τέταρτος υἱὸς, Ὀξένδρας ὀνομαζόμενος. Ἀφίστανται βασιλέως, Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαβύζου. πέμπει Ἀρτασύρας καὶ αὐτὸν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον· καὶ δὶς μὲν μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Ἀρτύφιον· καὶ ὑπάγεται σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνουσιν αὐτὸν Μιλήσιοι μόνον. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Ἀρτασύρα, ἐπὶ ὃ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. D.H.

1 *Dessinus siue citarin lege doctiss. Brissonium in Persicis lib. 1.* 2 *Alius* Darius Nothus *dictus.* 3 cinerem 4 *Eadem versio M. S. aliquas adcrauit: Sequor versionem edit. eam, quæ locum hunc ex historiæ ratione restituit.* 5 maxime quidem Artoxares, *post hunc* Artibarzanes *&c.* 6 *cognomento Mnemon.* 7 *Cyrus hic minor est.*

Παρύσατις δὲ ἡ μήτηρ βασιλέως ὁρμᾶται πρὸς τὸν
Ἀρτοξέρξου θάνατον, μὴ αἰσθομένου, (ἔσπευδε γὰρ
αὐτὸν, καὶ εἰς τὸ πρὸς χώρησιν τοῦ Ἀρσίτου) ἐπιδοὺς
ὁ κάκιστος ἀπατηθεὶς ἀλῷ, δείσας τὸ πεμφθὲν ἀφεῖσα
ἀλλ. καὶ λέγουσιν ὅτως, διὸ δὴ τὸν σύμβουλον. καὶ
ἐμβάλλεται εἰς τὴν ἀποδυτὴν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης.
καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι,
ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πεισθεῖσα, τὰ δ' βιαζομέ-
νη, ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνάκυας, ὁ συν-
αιρεθεὶς Σεκυνδιανῷ Ξέρξην. αἰτηρέθη δὲ καὶ Μενοσά-
νης ὑφ' ἑαυτοῦ, πρὸ ἡμέρας θάνατον συλλαμβανόμενος.
Φαρν. D. H. Ἀφίστανται δὲ Πισούθνης καὶ Λυκάων τοῦ
Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. ὑστε-
ρεῖ δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον
ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἡγεμόνα ἦρχε. λαμβάνει δὲ οἱ τοῦ
βασιλέως στρατηγοὶ χρήματα Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλ-
ληνας, καὶ ἀφίστασι Πισούθνην. εἶτα δόντες αὐτῷ πί-
στεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι πρὸς βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν
Τισσαφέρνει ἀποδυτὴν ἐνέβαλεν, Τισσαφέρνη δὲ τοῦ Πισούθνου
δίδωσι τὴν Π. D. H. σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ
τῆς προδοσίας. Ἀρτοξέρξης δὲ, ὃς μέγα ἠδυνάτο
πρὸς βασιλέα, ἐπεβούλευε βασιλεῖ, θέλων αὐτὸς
βασιλεῦσαι, ἐκ τομίας ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑ-
πόρρινα προσέταξεν αὐτῷ γυναικὶ κατασκευάσαι,
ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. διὸ δὴ καὶ καταμηνύεται, καὶ συλ-
λαμβάνει καὶ τὸν ἀδελφὸν Παρυσάτιδι, καὶ ἀναι-
ρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστε-
ρον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Δαρείου
θυγατέρα Στάτειραν τὴν δὲ βασιλέως θυγατέρα, ὁ
τοῦ Δαρείου υἱός. Ἄμιστρις δὲ ἡ θυγάτηρ, τὸν δὲ Τεύ-
[ὄνομα] Τερ. D. H. & ad oram: al. Πιτύχμης. τους νυμφίον ὄνομα Τεριτύχμης· ὃς καὶ τὸν πατέρα
τελευτήσαντος, αὐτὸν αὐτοσατράπην κατέστη. ἐρᾷ δὲ
ὁμοπατρίου αὐτῷ ἀδελφῆς Ῥωξάνης, καλὴν τὸ εἶδος,
καὶ πεδύλῃ καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτην. ἐρᾷ δὲ Τεύ-
τους ὁ Τεριτύχμης καὶ συνίησιν, ἐμίσει Ἄμιστριν
καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον καὶ κατακεν-
τῆσαι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ
μελήσεται D. H. τὴν ἀποδοσιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἄλ-
λως τε τὴς Οὐσάφρης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων τοῦ Τε-
Οὐσάφρης D. H. ριτύχμου, καὶ γενόμενος τοῦ βασιλέως, πολ-
λὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ σώσειεν αὐτῷ τὴν θυγάτηρ,
δεξάμενος ἐπείθετο καὶ αἱρεῖ Τεριτύχμην,

Paryſatis vero regis [illegible] terficiendum anim[illegible] vt ne tunc temporis [illegible] (hoc enim modo Arſiten [illegible] ſe deditum) ſed poſtea[illegible] ptus captuſque eſſet, tunc [illegible] necaret. id quod ita factum eſt, [illegible] exitum conſequuto. Amyſtris [illegible] Arſites in cineres coniiciuntur. [illegible] tem tamen rex morte [illegible] bat, ſed Paryſatis partim precibus, [illegible] tim vi id effecit. Pharnacyas item, [illegible] na cum Secundiano [illegible] lapidibus eſt obrutus: & Menoſt[illegible] ſibi ipſi mortem conſciuit, quũ ia[illegible] pœnam ſubeundam comprehend[illegible] tur. Deſciſcit Piſuthnes, & in [illegible] Tiſſaphernes mittitur, atque Spi[illegible] dates, & Parmiſes. Piſuthnes vero [illegible] uerſus eos tendit, ſecum habens L[illegible] nem Athenienſem, cum Græcis [illegible] rum ille dux erat. Sed regis duces [illegible] niis Lyconem Græcoſque captant, [illegible] à Piſuthne deſciſcant perſuadent, [illegible] de Piſuthni fide data, & ab eo acce[illegible] eum ad regem ducunt, qui eum in [illegible] neres coniicit, eiuſque ſatrapiam Tiſ[illegible] pherni tradit. Lycõ vero & vrbes & [illegible] giones mercedem proditionis acc[illegible] Artoxares autem, qui plurimum [illegible] regem poterat, ei moliturinſidias, de re[illegible] gno inuadendo cogitans. nam, quum [illegible] eſſet eunuchus, imperauit vxori ſuæ [illegible] ſibi barbam conficeret, idque vt vir [illegible] exiſtimaretur. Sed per eã patefactõ [illegible] dolo, comprehenditur, & Paryſatidi [illegible] poteſtatem traditur, à qua interfi[illegible] Arſaces autem regis filius, qui poſt[illegible] nominatus Artoxerxes, vxorem [illegible] Idernis filiam Statiram: atque reg[illegible] am ſimiliter vxorẽ ducit filius Ide[illegible] Amiſtris autem erat filia, cuius [illegible] ſo nomen erat Terituchmes: qui [illegible] ſuo mortuo, pro ipſo ſatrapa con[illegible] tus eſt. Habebat autem ſororem [illegible] dem patre natam, quæ Roxane vo[illegible] tur: quæ cum formoſa erat, tum [illegible] ſagittandi iaculandiq; peritiſſima. [illegible] ius amore captus Terituchmes, & [illegible] ea rem habens, oderat Amiſtrin[illegible] demq; eam in ſaccum conicere [illegible] it, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus eſt, confoderetur. Sed qui[illegible] nomen erat Vdiaſtes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & litteras a rege [illegible] quib. multa ei pollicebatur ſi ſua filia ea ab illo periculo liberaretur, Terituchmẽ aggr[illegible]

1 cinerem. *Clariſſimè deſcripſit Valer. Maximus lib. 9. cap. 2. Exsectorum hiſtoria ſexta quæ ſ[illegible] ἐπὶ τοὺς τύμβους dicuntur, quod etiam Ouid. in Ibin. his verſiculis indicat.* Vtque execratorum Deum [illegible] cenſus deuotet oſſa cinis. *Dixerim & B. Hieronymum eius hunc ipſum plorare ſin, alterius Machabæorum Mirl cap. 13. num. 6. [illegible] de ſacrilego illo Menelao eodem hoc ſupplicii genere necato, vulgata eius verſio refert.* Inde in cinerem [illegible] ſacrilegum.

2 cineres 3 barbam ſibi myſtacaſque vt conf.

¶ 1 *Max. Marg. Orpinalis.*

interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenue pugnando, multos interfecisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis [1] Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquam rem didicit, patri diras imprecatus est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conseruauit. At Parysatis matrem Terituchmis, fratresque Metrostem & Helicum, & sorores, quæ præter Statiram duæ erant, [2] viuas terra obrui, Roxanem autem [3] viuam secari iussit. Id quod factum est. Rex vero vxori suæ, vt simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius vxorem, imperauit. Sed quum matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Parysatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Parysatidi dixit fore vt valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro [4] decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæus mortuus sit quum Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnauisset.

Regno igitur Arsaces potitur, qui & [5] Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnum adepto, [6] Vdiasti lingua abscinditur, eique pone auellitur: atque ita tandem ille moritur; & filius eius [7] Mitradates pro patre satrapa constituitur. Facta autem hæc fuere impulsu Statirę: vnde Parysatis dolore afficiebatur. Criminatur Tissaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrẽ Parysatin confugit, & à crimine obiecto absoluitur. Reuertitur Cyrus ad suam satrapiam, ignominia à fratre affectus, ideoque de defectione cogitat. Satibarzanes [8] Orontem criminatur, cum Parysatide consuetudinem eum habere dicens, quum alioqui caste illa viueret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater [9] irascitur ipsi regi quod Parysatis veneno Terituchmis filium necauerit. Et de eo qui patrem [10] igne contra legem sepeliuit, *ſi mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mendacii arguuntur. *Refertur etiam* Cyri à [11] fratre defectio: & quomodo Græcũ pariter & barbaricũ exercitũ coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syennesis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxem, in bello gerendo adiuuerit,

ἠνιώχου· ὁ δὲ τὴν ἐπιμαχίαν αἰδεσάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μέχρι μὲν δὴ τούτων ἅπαντες συμφωνοῦσιν· ὅτι δὲ ἀποκτείνας. Ὁ μὲν γὰρ τοῦ Ὀνόφα φησὶν εἶναι Μιτραδάτης, ὑπαρχος ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τὸν πατέρα κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαξε τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ἕλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο ὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχωσθῆναι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζῶσαν κατατμηθῆναι. καὶ ἐγένετο. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσατίδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στατείρᾳ τῇ Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. ἀλλ' ὅ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς ἐξιλεώσατο, ἐπεὶ δὲ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε καὶ Ὦχος ὁ Δαρείου, εἰπὼν Παρυσατίδι, πολλὰ μεταμελήσει αὐτῷ. [τέλος τοῦ ιη' ἱστορίας.] Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ διαλαμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρείου ἀπέθανεν, ἀθετήσας τὰ Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λέ'.

Βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, καὶ ἐκτέμνεται ὁ Οὐδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξελκύεται· τοῦτον διάδεται, καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιθραδάτης ἀντὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. ἐπεβάλετο δὲ τοῦτο σπουδῇ Στατείρας. καὶ λοιδορεῖται Παρύσατις. διαβάλλει Κῦρος ὑπὸ Τισσαφέρνους τοῦ Ἀρταξέρξου τὸν ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσατίδι τῇ μητρί, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀποστελλεῖ Κῦρος ἐπιμελητὰς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς τῆς οἰκείας σατραπείας, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης Ὀρόντην, ὡς Παρυσατίδι μίγνυται, κἀκεῖνον λίθῳ αὐτὸν ἀποφονεύσης· καὶ αἰσθάνεται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμου υἱόν. καὶ ἀντὶ τοῦ φονεύσαντος τὸν πατέρα ἀποκτείνει τοὺς συνειδότας, καὶ τοὺς νόμους. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγὸν Κλέαρχος Ἕλληνα. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφω συνεμάχησε Κύρῳ τε καὶ Ἀρταξέρξῃ.

---

1 Mithridates 2 *Vsitato apud Persas supplicio, vt ex Herod. alio etiam loco discimus.* 3 *Quod genus supplicii multis etiam locis memoratur, quod dein genti vsurpatum, vt quando Regina, Hormisdæ regis vxor τὴν μαχαίρᾳ diuitur in excerpt. Photii ex Theophylacti Simocattæ historiarum libro IV.* 4 decimonono 5 Mnemon *cognominatus, cuius vitam auctore descriptam habemus apud Plut.* 6 *excinditur, siue per cruce lingua Vdiastæ exsecatur: atque ita moritur.* 7 Mithrid. 8 Oronden 9 regi indignatur, venenoque Terituchmę filium necat. 10 perigaem. *Herodot. Thalia, & Strabo lib. xv.* 11 *Cyri hanc aduersus fratrem rebellionem persecutus est diligentissime Xenophon, lib. I. & II. anabaseos.*

¶ 1. *Sic in vtroque exemplari, & in vtroque versus statim post* Τεριτούχμου. *Illud lingua communis, hoc Ionica terminationem habet.* S. 2 Μάν. Μητρ. τοὺς τε ἀδελφὰς καὶ τὰς ἀδελφὰς H. S. 4 ἀποκτείνει τὸν Ἀρσάκην D.H. 10 Not. 5 Σατιβαρζάνης *Cum C. Persicus Mss. Margunii.*

ὅπως τὴν Κύρου ἡγεμονίαν γράψαι ἐς Ἀρτοξέρξην πάλιν τὴν οἰκείαν παρῆσαν. Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θεσσαλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διαφορὰ ἀλλήλοις ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἀπώλετο ὁ Κύρος σωιεβάλλετο, τῷ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. πυνθανόμενοι δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδεὶς. διὸ δὴ ὁ βάρβαρος πρὸς χώρησαν Κύρῳ μελετήσας, διαβληθεὶς, εἰς τὸ κονδὺ ἐσεβλήθη. πρὸς δὲ τὸν Κύρου πρὸς τὸν βασιλέως γράψαι, καὶ νίκην Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπέφηνε τοῖς Κλεάρχου καὶ αἰκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξ. τῶν τε γὰρ κεφαλῶν καὶ τὰ χεῖρε, μεθ' ἧς ἐν Ἀρτοξέρξῃ ἔβαλεν, ἀπὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθεάμβωσεν. ἀπεχώρησε Κλεάρχου δὲ Λακεδαιμόνιος, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τὴν νυκτὸς, καὶ τῶν τὰ Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς καταλῆψις. εἶτα ἐπὶ δὴ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πεισθεῖσα Κύρου, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὰ χεῖρε, καὶ ἔθαψεν, ἃ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. τὰ δὲ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, πρὸς τὴν βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μὴ βασιλέως κύβοις ὅτι σὺν θήκης παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ οὗ ἕνεκα ὁ δίρμα πρὸς αἱρεθεὶς ἀπεσαυρώθη ἐπὶ Παρυσάτιδος· ὅτε ὁ πολὺ ὅτι Κύρου πένθος ἀὐτὴ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τὴν Ἀρτοξέρξου δέησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε δὲ ἐσέγκαιτι τὸν Κύρου πίλον, καὶ ὡς τὴν Κᾶρα δοκέοντα Κύρου ἔλαβε Ἀρτοξέρξης ἐπίμνησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὴν μνηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένην, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αὐτῇ σαμένην Μιθραδάτην Παρυσάτιδι, ὅτι βασιλέως μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι Κύρου. καὶ εἰπὼν λαβοῦσα, πικρῶς αὐτὸν ἔλαυε. ἑαυτὴν δὲ ἀπέθανε ἡ ἱστορία.

Ἐν δὲ τῇ καὶ ἐβ' καὶ γ', ἅπις καὶ τὸ ὅλης φράσαι ὅτι ἰδεάς, τάδε· πρεσείληπται ὡς Τισσαφέρνης ὅπως συλεύσῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσπαιεισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, οἱ αὐτὸν Κλεάρχου καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, ὃ Κλεάρχου καὶ πρεσβυτέρου καὶ ἀποφυσομένου τὴν Θετταλοῦ.

& quomodo Cyrus [illegible] & Artoxerxes, vicissim [illegible] tus fuerit. Sed Clearchus [illegible] nius Græcorum dux, & Menon, [illegible] Cyrum sequentes, semper inter se [illegible] debant, quod Cyrus Clearchi [illegible] in omnibus vteretur, Menon nihil [illegible] pullo apud eum loco esset. Et ad Cyrum quidem ab Artoxerxe multi transfugiebant, sed nullus à Cyro ad Artoxerxem. [2] quam ob causam barbarus quum Cyrum desciscere tentasset, & accusatus ea de re fuisset, in [3] cineres est [illegible] iectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in[illegible] exercitum impressionem fecerit, & victoria poritus sit: deinde vt occubuerit dum Clearcho morem non geri[illegible] Artoxerxes contumeliosis modis in tris cadauer sæuierit: quippe qui non solum caput sed & manum quapetenus ab eo fuerat, absciderit, & velut de triumphans, circumtulerit. *Scribitur* vt Clearchus Lacedæmonius cum Græcis noctu recesserit, & vnã ex satidis vrbibus occupauerit: & vt cum Græcis fœdus inierit. Vt Paryvt Babylonem profecta sit Cyrum lugens & vix tandem caput eius manum recuperauerit, [4] quæ Susa miserit sepeliuerit. De Bagapate qui iussu caput à cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorũ lusu vicit, ex pacto [5] Bagapatem obtinuit & quomodo ipsi [6] pellis detracta fuerit à Paryſatide, & cruci deinde fuerit xus ab eadem. quo tẽpore ipsa pro multam Artoxerxis obsecrationem re Cyrũ cessauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyram attulit, & Carem qui Cyrũ a neratum arbitrabatur, honorifice perit: Paryſatis autem illum qui hoc fice exceptus fuerat, cruciatibus ad tis interfecerit. Vt Artoxerxes Paryſatidi [7] Mitradatẽ tradiderit, pe qui in mensa se Cyrum interfecisse gloriatus esset: & vt sibi traditum ba morte mulctauerit. *Hæc in libris* & xx *continentur.*

In libris autem xxi & xxii, xxiii, (*quo tota hæc finitur historia*) *continentur.* Quo pacto Tissaphernes Græcis insidias molitus sit, quum socium junxisset Menonem Thessalum, & per eum dolo iuramentisq; Clearchum ducesque eorum in potestatem suam redegerit, quamuis Clearchus præuideret, insidias [illegible] amolitus

1 Men. Thessalus. 2 quam etiam ob causam Artabarius q. 3 cinerem 4 quæ illa [illegible] curauit [illegible] nisit. 5 *Plut. in Artoxer. vocat Mesabaten.* 6 *Pari supplicio affectus sup. Petisactes.* 7 Mithridatem

¶ 1 αἰσχυνόμενον *etiam Marc. Marg. & Cod. Bauarica.* 2 ταὐτὴ *Cod. Vaticanus.* 3 [illegible] *Marg.* 4 *Idem etiam Marc.*

Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitũ ad Tissaphernem egit accedere, tum etiam Proxenus Bœotius ante dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & ceteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciendum Clearchum omnes confluxerint: & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho, dũ in carcere esset, multa humanitatis officia per eam præstiterit. Et vt illum Parysatis à vinculis liberasset,[1] nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostentũ hoc extitit, quod flante vento vehementissimo, [2] sepulcralis agger magnæ altitudinis sponte sua id contexerit. Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, præter Menonem. *Narrantur deinceps* Parysatidis in Statiram conuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hunc in modũ paratum erat: (cauebat enim sibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.)[3] Vna pars cultelli veneno superillinitur, cuius reliqua intacta remãsit: hoc secatur auicula parua, oui habẽs magnitudinem, (auiculam hanc Persæ ryndacen appellant) diuiditurque in duas partes. & ipsa Parysatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comeditq; : at partem veneno tinctam porrexit Statiræ. Illa quũ eam quæ porrexerat edere dimidiã partẽ vidisset, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuisset, ipsa quoque vna mortiferũ comedit venenum. Hinc matri rex irascitur, [4] & eius eunuchi comprehẽsi [5] cruciantur & morte mulctantur. Præterea que Gingc comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, atque de ipsa iudicium exercetur: à iudicibus quidem absoluitur, à rege autem condemnatur. Tandem vero cruciatibus afficitur & necatur, eoq; nomine Parysatis filio, hic vicissim matri succẽset. De Clearchi tumulo qui octo post annis palmarum plenus apparuit: [6] quas Parysatis clam per eunuchos, quo tẽpore ille mortuus est, aggesta terra obruerat. Caussæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter se dissiderent. & EVagoræ nuncii ad Ctesiam [7] vt acciperent epistolas ab Abulite:

ἀλλὰ τὸ, τε πλῆθος ἀφ' Μένωνος ἀπατηθὲν, κατ-
ἠνάγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον τοὺς Τισσα- Tiss. D. H.
φέρνει προσελθεῖν, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐ-
τὸς ἤδη πρόσθεν ἀπάτῃ, συμπαρῆκε. ὡς εἰς Βαβυ-
λῶνα τοὺς Ἀρτοξέρξῃ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους
ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ὅτι τάχιστα Κλεάρχου
ἅπαντες συνερρύησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν
Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτη-
ρίῳ ὤπη, τοὺς ἡδυλιῶ καὶ θεραπείαι δι' αὐτ' ἔθερα-
πεύσε· καὶ τ δεσμῶ αἰ Παρύσατις [1] ἔλυσεν καὶ ἀφῆ- ἀλύσεως
κεν, εἰ μὴ Στάτειρα τ' αὐτὸν Ἀρτοξέρξην ἀείπιστον
τῶν ἀναρεθῆναι καὶ αἱρεθῆναι Κλέαρχος καὶ τέ-
ρας ὅτι τῷ σώματι σπουδαῖος. αὐτόματος γὰρ ἐπ' αὐ- ἀνεφάνη D.H.
τῷ πάθος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ὅτι μέγα ἠρ-
μένος, ὅτι σπουδαῖος. διηρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
ἀναπεμφθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. Λοι-
δορεῖα Παρυσάτιδος τοὺς Στάτειραν, καὶ ἀναίρε-
σις ἀφ' Φαρμάκου, τοῦ ἀφασκυλαθέντος ὃν
τρόπον (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν μὴ παθεῖν
ὃ πέπονθε) μαχαιρίου δ' ἓν μέρος ἐπαλείφεται τοῦ ἐφάπτεται
Φαρμάκου· ὃ δὴ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τοῦτο τέμνεται
ὀρτύγιον μικρὸν, μέγεθος [2] ὅσον ὠοῦ· (ῥιμδάκην Πέρ- ἄλλοι
σαι δ' ὀρτύγιον καλοῦσι) τέμνεται δ' ἴσα, καὶ ὃ μὲν καθαρὸν D.H.
καθαρὸν τοῦ ἰοῦ ἥμισυ· [3] αὐτὴ λαβοῦσα Παρυ-
σατις ἐσθίει, ὃ δὴ προσομιλήσασα τῷ Φαρμάκῳ, ὁ-
ρέγει Στατείρᾳ. ἡ δ', ἐπεὶ ἐσθίουσα τὸν ὑπόδοῦσαν
ἑώρα ὃ ἥμισυ μηδὲν σινιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐ-
τὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου δ' Φαρμάκου. ὀργὴ ἀφ'
οὗτος δ' βασιλέως τοὺς τῆς μητέρος, καὶ σύλλη- τὸν παῖδα
ψις τῶν [4] δι' οὗ χωρὶς αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρε- τῆ D.H.
σις. καὶ ἐπὶ σύλληψις Γίγης ἡ ἀκείου Παρυσάτιδι, πρίσεις D.
καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀθῴωσις μὲν ἀφ' τ κρι- H.
τῶν, καταδίκη δὲ ἀφὰ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς
Γίγης, καὶ διαίρεσις καὶ ὀργὴ ἀφ' τοῦ Παρυσάτι-
δος πρὸς δν γόν, κἀκείνε πρὸς τ μητέρα. Καὶ
ὃ χῶμα δι' ὃ Κλεάρχε δι' ἐτῶν ὀκτὼ μετ' οἰ ἐφάνη
φοινίκων, ὃς ἐν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν χρόνον
κῆνος ἐτελεύτησε, ἀφ' τ ὑπερέχων καὶ παχώσασα·
Αἰτίαι δι' αἳ Εὐαγόρα βασιλῆ Σαλαμίνος βασιλεύοντος
Ἀρτοξέρξης διηνέχθη. ἀγγέλοι Εὐαγόρα πρὸς Κτη- D.H.
σίαν ὕστερ' ἔλαβεν παρὰ Ἀβουλίτε βασιλέως. D.H.

1 diuelleretque 2 magnæ altitudinis tumulus sponte sua supra illud coierit. 3 Cultelli altera ex parte veneno illinitur. *Hoc ipso tempore cum eo fuisse dolo à consanguineo suo L. Verum imp. finxerunt quidam vt refert Aurel. Victor in histor. Augusta, in Antonin. Philosopho.* 4 ministrantesque ipsi e. 5 totquentur 6 q. ibi clam Par. quo t. i. m. e. per inseruientes sibi eunuchos defoderat. 7 vrab Abuleta epistolas acciperent.

¶ 1 *Conf. Plut. & Max. Marg. laudat.*

ἐν Κτησίου τοῦ Κνιδίου, περὶ τῶν Ἀλλαγῆς αὐτῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Μνημονίου βασιλέως. Τοῦ δὲ Εὐαγόρα ἀπιέναι εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος τοῦ εἰς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ τοὺς βασιλέα αἰτεῖσθαι, καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη παρ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος τοῦ εἰς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλέως πρὸς Εὐαγόραν φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίου ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος τοῦ εἰς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ τοῦ εἰς αὐτον. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ τοῦ εἰς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες τοῦ βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐν ᾗ Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, τὸ Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς παρασαγγῶν, ἡμερῶν, παραδυναστειῶν. κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ ὁ τέλος.

[Ἔστι δ' οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφὴς τε καὶ ἀφελὴς λίαν, διὸ καὶ ἡδονὴν αὐτῷ συγκρατοῦσι ὅτι ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλά κατ' ἐνίας τινὰς λέξεις. ἔστι δὲ παρὸ ἐκτεταμένας διηγήσεις, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπαγγέλλων τὸν λόγον. τῶν μὲν τοιούτων μύθων, ἐν οἷς ἐκεῖνος λοιδορεῖται, ἥδ' ἔστιν ἀφίσασθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ὑπερφυέσιν αὐτῷ Ἰνδικοῖς. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ὅ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται ἀγωγῇ, ὃ παθητικόν καὶ ἀποδοκιμαστὸν ἔχουσι πολύ, καὶ ὃ ἔγγυς τῶν μυθωδῶν αὐτὸ ἀναπείθει. καὶ ἀλλελουϊσμὸς δὲ ὅτι πλέον τι τοῦ δέοντος ἔστιν ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τῶν Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ τῶν ἔτους ἀπέχει καὶ τέχνῃ, καθ' ὃν ἔστιν Ἰωνικῆς ἀναλέκτου.]

ad ipsum [illegible] Iliatone enim Amyntae [illegible] rege Aegyptiorum aduectus, & à Cteſia [illegible] ad Euagoram litteras, vt ei fuerint reddita. Cononis ad Euagoram oratio, ſuadens vt ad regem aſcenderet. Et Euagoræ epiſtola de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiam epiſtola. Et, tributum regi darum ab Euagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſiæ ad regē oratio de Cononе, & epiſtola ad ipſum. Munera ab Euagora miſſa Satibarzani traduntur, & nuncii in Cyprum perueniunt. Et Cononis epiſtola ad regem & Cteſiam. Quomodo adhibita cuſtodia retenti ſint nuncii Lacedæmoniis ad regem miſſi. Epiſtola regis ad Cononem & ad Lacedæmonios, quam ipſe Cteſias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon conſtitutus ſit nauarchus. Cteſiæq; in Cnidum patriam ſuam aduentus & Lacedæmoniorum & diſceptatio aduerſus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum:[1] & emiſſio ab Epheſo vſque ad Bactra. & Indicæ[2] regionis, dierum, paraſangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vſque ad Artoxerxem:[3] quibus ille librum ſuum claudit.

[Scriptoris *huius* Cteſiæ *candidus eſt ac valde ſimplex ſermo, quo etiam fit vt non iniucundus accidat. Vſus vero dialecti eſt Ionica, etſi non per omnia, vt Herodoteæ, ſed in quibuſdam tantummodo vocibus. Atque etiam in diuerticula quædam, vt ille, ſæpe fortune ſermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probroſe obiicere audet, ne ipſe quidem abſtinet, in eo præſertim libro, qui* Indica *inſcripſit. Iucunditas vero huius hiſtoriæ magnam illi partem in narrationum poſitarum eſt apparatu, qui multum habet & ſubtilimentiæ, & inexſpectati. quanquā illarum rerum rebus pæne fabuloſis magnacum varietate ornatur. Oratio illi plus æquo diſſoluta, vt quæ in idiotiſmū triuialemque ſermonem incidat. Herodoti autem ſtylus hac ipſa & ſimili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma eſt ac regula.*]

1 & vt Epheſo dimiſſus fuerit Bactra. 2 regionis manſionum, & atque par. enumeratio. Ca. 3 & hoc opus abſcr. A Nino ad [illegible] ad magiſtratum vſque Ibylis ad eſt, Olymp. xcv. an. 3 deduxiſſe Cteſiam, auctor eſt [illegible] pag. 421. edit. Genev.

ΤΕΛΟΣ Μ.Μ. (τέλος τοῦτο (βάκτρ.) C.B.2.& H.St.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥ-
ΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΙΝΔΙΚΩΝ
ἐκλογαὶ, ἐκ τῆς τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

EX EIVSDEM CTESIÆ
SCRIPTIS QVÆ INDICA NOMINA-
ta sunt, excerptæ ab eodem PHOTIO
historiæ.

INDICA Cteſiæ vno libro continentur, in quibus magis Ionice loquitur. Scribit [2] Indum fluuium, qua angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: qua latissimus, ducentorum. Indos multitudine ceteros fere vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est*, *quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione nõ pluere, sed eam à flumine rigari. De [3] pantarba [4] gemma: & quomodo septuaginta septem [5] gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erant cuiusdam Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærentes. De elephantibus [6] murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De [7] maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, [8] corui magnitudine, & [9] rostro purpureo, barbamque gestare nigram, [11] collum habere cęruleum, quemadmodum cinnabari: loquiq; ipsam Indice, vt hominem: necnon Græce, si Græcum sermonẽ docta fuerit.

ΚΤΗΣΙΟΥ τὰ Ἰνδικά ἐστι ἐν βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὃ μὲν στενὸν αὐτοῦ ἀνέχει τεσσαράκοντα σταδίων εἰς· ὃ δὲ [3] πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους ἁπάντων ἀνθρώπων συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃς καὶ μόνος τῶν ἄλλων ζῴων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἑπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ [4] πανταρβάτης τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς ὀλίγου σφραγῖδας ἐκβριφείσας καὶ πολλοὺς λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅπαντα ἀπὸ [5] τοῦ Βακτρίου κατάπλου, αὐτὴ ἀπέλιπεν ἐχομένας ἀλλήλων. περὶ τῶν [6] τειχοκατάλυτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. Περὶ τοῦ ὄρνεου τοῦ [7] βιττάκου, ὃ πλάσαται ἀνθρωπίνῃ ἔχειν φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέρακος, [7] πορφύρεον δὲ τὸ πρόσωπον· ἐκ πώγωνα φέρειν μέλανα. αὐτὸ δὲ κυανοῦν ἐστιν ὡς τὸν [8] χιννάβαρι. λαλεῖσθαι δὲ αὐτὸ ὡς ἄνθρωπον, [9] Ἰνδιστὶ μὲν δὴ Ἑλληνιστὶ μάθῃ, καὶ Ἑλληνιστί.

---

1 Legi & Indica Cteſiæ, magis etiam Ionice libro ſingulari deſcripta. 2 *Hic ipſe locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri.* Ac Cteſias quidem aſſerit Indi, qua angustiſſimus is eſt, XL. ſtadiorum latitudine ripas inter ſe diſtare; qua vero latiſſimus, etiam centum ſummum ſtadiorum ſpatium intermedium eſſe. 3 *Ignem etiam exſtinxiſſe refert Heliodorus in Aethiop. vide & Philoſtrat. de vita Apollonii, lib. 3.* 4 ſigillari gem. 5 ſigillares gem. 6 qui muros diſſoluunt atque euertunt. *Scaliger ſuo cum vex Indorum inſit, in incumbendo, lege cap. 29. Aeliani de animal. lib. 17. vbi plura de his.* 7 *Hinc ſumpſiſſe videtur, quæ de iiſdem refert Aelian. de animalib. lib. 16. cap. 2.* 8 De bittaco aue. *Pſittacum vocant alii. Meminit quoque Olympiodorus in excerptis apud Photium & Aelianus non ſemel.* 9 accipitris 10 fronte purpurea, 11 alioqui ad collum cęrulei coloris eſt.

1 *ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ τῆς Βακτρικῆς Κτησίου Κνιδίου περὶ τοῦ ὀνομαζομένου θαυμασίων.* 2 C. *Vat. αὐτὸ βιβλίῳ.* 3 hic & C. V. 4 *vide Philoſt. lib. 3. de Apollonio.* ὁ Ἡλιόδωρος οὗτος φησὶ περὶ τῆς ἀνατόλης παρέδοξα. *Max. Marg.* 5 *Malim τοῦ ſine accentu, ut infra.* H. S. . . 6 *Has ψυλλάνη eſſe Plinio, qui lib. 10. cap. 42. docet quæ aues imitari poſſint ſermonem humanum, vt & Suid. in vocabulo Pſittacus. Nat. præcepta ad Virg. v. 824. Καὶ λέγεται πλείστων ὁμῶς ἀνθρώπων ἐπιτυχὼν ἀγνυλίκου Φιλοπάτωρ παιδίον ἐκ τοῦ Λεόντιον φόνου, ὃ δὴ καὶ αὐτὸν ἐκφωνεῖ. vide Olympiodori excerpta apud Phot. p. 112. D. H.* 7 *B. lib. ἐπιπροφερόμενον καμψαν ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν ἄλλων ἐκεῖ ἐν ψιττακοῖς, quam aliis nonnullis auibus, adfert Diod. Sic. lib. 2. D. H.* 8 C. B. A. S. etiam per duplicem ν. 9 *Barbaricus liber, ex eadem Cteſiæ excerpta, Ἀνὴρ γλαφυρὸς ἀνδρῶν. D. H.*

Γεγράφασι δὲ τῆς πληθυομένης αὐτὰ ἔπος ὑγροῦ χρυσοῦ ἕξης ἑκάδην τὸ χοᾶι ὅσ ἐξαίνοι ἀνδρὸς ἄγουσι δρύοπτοι. ὅς ἐκείνοις δὲ δεῖ εἶ), ἐπεὶ πληθυται ὁ χρυσὸς ἀπὸ ῥυόμενος· καὶ ἀνάγκη δ' ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ ὅπως δέξαιτο αὐτό. ἡ δὲ κρήνη, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν τὸ εἰμέτρος, δὲ βάθος, ὀργυιὰ ἑκάστη δὲ τὸ τοῦ χοὴ πάλαιστον ἔλαττον, καὶ τὸ τῷ ὑπὸ τῷ πυθμένι τῆς κρήνης σιδήρῳ, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι· ἓν μὲν δὴ βασιλέως, καὶ ἓν μὲν δὴ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ καὶ αὐτός, ὅτι πληθύμενος ὁ τῇ γῇ, ἱέφοις καὶ χαλάζῃς καὶ ὄρνις ἠρεμεῖ ὀπόσα παρὰ τοῦτο. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δίς ποιήσαντος. Γεγράφασι τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσὶν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. τὰ δὲ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλὴ, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων ὁ μέγεθος ἢ ὡς τὰ ἄλλας χώρας αὐτὸς ἑαυτῷ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πύρῳ φλέγονται. καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι εὐδὲν ἐλάττονα τὴν Ἐλλαδικῆς. ὁ δὲ αὖ αὐτὸ ἕως πταρῶν δακτύλων, θερμὸν εἶ)· ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν τὸ σαπελάσαι τὰ τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαπτᾶσθαι. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων ἀπὸ πεδίων, καὶ δ' ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύε), πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὲ τὸ ἐπιωρουμένοι [μόλις] περιλαβοίεν· ὃ δ' ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ καὶ ἐπὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶ) δ' τε καὶ ἀπὸ μὲν καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν δὴ ἄρρην ἐλεφαντίνην ἐκ ἔχει, καὶ ἔστι κάρτα ἰσχυρὸς· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ δὲ μαρτιχόρα δὲ αὖ ζῴου ὄντος θηρίου· ὡς δὲ πρόσωπον ἐοικὸς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ὅσον τε λέοντος, καὶ χρόαν ἐρυθρὸν ὡς κινναβάρει· τρίχες δὲ ὀδόντες· οὐρὰ δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὁμοίους ἀνθρώπῳ· τὸ δὲ κέντρον ἔχει οἷον σκορπίου ὁ ἠπειρώτης, καὶ ἡ δὲ ἔχει, μείζω τοῦ ἀρχοῦ πήχεως. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα.

De fonte qui quotannis auro [illegible] impletur, ex quo [illegible] ciles singulis annis [illegible] que fictiles esse oportet [illegible] rum dum hauritur concrescit, vt ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo vnius vlnæ:[3] singuli autem vrceï *quibus* ropleni hauriuntur, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnum à [4] rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinesq; auertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De [5] canibus Indicis, qui maximi sunt, atque vt etiam cũ leone pugnent. De montibus ex quibus sardo & onyche aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol [6] duplo maior quam in aliis regionibus esse videatur, multique æstu ibi suffocentur. [7] Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, [8] calidum esse: adeo vt piscis iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat. Indum fluuium [9] campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui [10] calamus Indicus appellatur: cuius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est malo nauis oneratiæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem & feminam: [11] & feminam quidem nucleum habere, marem vero nequaquam: & esse validissimum. De animali Indico [12] Mantichora dicto, quod facie hominem refert, leonis magnitudine, cinnabaris colorem habens. Triplex est illi dentium ordo: aures humanis similes, [13] oculi itẽ cæsii, velut sunt hominum. Caudam autem quale scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per transuersum aculeis munita est cauda. Aculeũ itẽ in [14] summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit:

1 *Falsa hæc esse ait Philostratus lib. 3. de vita Apollonii.* 2 quod hausum mox aurum concrescat 3 singulis potius quibus singula talenta auri extrahi. 4 *Artaxerxe, τῷ Mnemone.* 5 *Aelianum lege lib. 4. animal. cap. 19. qui suo hunc pertinere videtur.* 6 decuplo 7 Mare ibi nihilo minus quam Græcum feruere: *φυσᾶν lego, pro φυτεύειν.* 8 feruidum 9 [illegible] delatum ipsos quoque, &c. 10 Harundini Indicæ arboreæ amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. c. 36. quo ita [illegible]* 11 & illum quidem adultum esse validum ac firmum, sine medulla, quam tamen habeat femina: *ea [illegible] esse memorant [illegible] Philostr. Aelian. lib. 4. de animal. 7. cap. 21. Plinius quam multis de Mantichora agit, penes Ctesiam fidem [illegible] esse vult. Memorant & Pausan. Ctesiæ narrationem secutus Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21. apud quos* Mantichora *legitur.* 12 oculos quæ nostris ferè glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem scorpius terrestris, in qua & aculeus: [illegible] per transuersum illa pertunsa: etiam [illegible] sit. 14 vertice.

§ 1 φιλόσοφ ὁ τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀπόφασις *Max. Marg.* 2 C. B. A. S. M. M. *add.* 4 ψυχῇ ὁ φιλόσοφ ὁ *quæ addit Max. Marg.* 4 μείζων ἐπάχυνε A. S. C. B. M. M. & H. 3. [illegible]

nec mortem quicunque punctus fuerit, effugere potest. Quod siquis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudam prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eam [1] recta intentans. Ad [2] plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephantem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudinem habent. Martichora autem Græcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est, hominivorus*, quod multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cetera vorat. Pugnatq; & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatū fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt. De summa Indorum iustitia, & de moribus ac ritibus eorū. De [3] loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerātur: ad quē [4] à monte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt sol ibi singulis annis per dies triginta quinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dum ipsum celebrant & dum reuerentur, [5] torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non sunt in India, sed frequentes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiūt. Sol autē oriens in maiori Indiæ parte, [6] alteri diei parti frigus, alteri vehementē calorem affert. Indi non à sole sed à natura sunt nigri. in quibusdam enim viris & mulieribus inter eos summum candorem conspici tradit in paucioribus tamen. & se tales Indas duas & Indos quinque vidisse addit. Confirmare volens quod de sole dixerat, eum Indiæ triginta quinq; dierū refrigerationem concedere, scribit & flammā quæ ex Ætna erumpit, [7] mediū regionis tractū, vtpote qui à iustis hominibus incolatur, non labefactare, quum cetera labefactet. & apud Zacynthum fontes esse piscium fertiles, è quibus pix educatur. & apud Naxum fontem esse è quo vinum, & quidem suauissimū, non nunquam profluat. [8] [Ita Phasidis fluuii aquā, si iustum ipsa diem in vase aliquo conseruetur, in suauissimum vinum commutari.]

ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν ἐὰν τοξεύσῃ τις, κατὰ τοῦ κέντρου, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πρόσω προσμάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐμπροσθεν ἰὼν ἀφῇ τὴν οὐράν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ἐπὶ πλεθρον ἐπ' εὐθείας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρον εἰς μῆκος· καὶ πάντας οὓς ἂν βάλῃ, πάντας ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτῆς ἐστὶ τὸ μὲν μῆκος, ὅσον τὸ βασιλικὸν, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοινὸς λεπτότατος. Μαρτιχόρας δὲ Ἕλληνες ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείστους ἐσθίει ἀνθρώπους ἀνθρωποφάγος. ἐσθίει δὲ καὶ τἆλλα ζῷα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκπέσῃ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δίκαιοί εἰσι καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. ὅτι τὸ ἱερὸν χωρίον τὸ ἐν τῇ οἰκουμένῃ, ὃ ἐστὶ διάμετρον πυρώσει ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφὶξ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὄψεως τῆς Σαρδόνιος τὸν ἀφορισμόν. καὶ ὅτι λέ ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἑαυτὸν τοῦ ἑαυτοῦ, ἀφ' ὧν ἑορτῶν, ἵνα μὴ ἔφλεβοι αὐτὰς πλέσωσι, καταστρέψωσιν. ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὑετοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἀνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ θρῆνες πολλοὶ καὶ δρέπαζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων ἐν ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, ὁ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἶδε γάρ φησιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ καὶ ἐν ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιούτους Ἰνδοὺς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. Ὅτι πάντα τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν μὲ ἡμέρᾳ ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ ὁ ποταμὸς ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέων διὰ μέσου χώρου, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν οἰκία, οὐ φθείρει, φθείρει τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρήνας ἰχθυοφόρους εἶδε, ἐξ ὧν πίσσα πίνεται. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐκπότε ῥεῖ καὶ μάλα ἡδύς. [ἄλλα καὶ τὸ Φασιδος ποταμοῦ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ ἐξαμεῖσαι νυχθήμερον, οἶνος ἥδιστος γίνεται.]

---

1 ἀπὸ τοῦ protend. 2 iugera. 3 *Simile quid habet Nonnosius excerpt. Phot.* 4 à Sardus monte 5 adurantur 6 *Nonnullus præterea apud Photium idem fere narrat.* 7 *Illum forte quem Διὸς κῆπον appellatum fuisse, describit Conon narrat. XLIX. apud Photium.*

8 *Plin. lib. xxxi. cap.*

ὑ ὅτι πῦρ ἔστ. ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθαίατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ὅπου πέτρας ἡ νὺξ καὶ ἡμέρα· ὃ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ αἴματι φλέγει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. [ὁμοίως δὲ καὶ Αἴτνη καὶ Γεργύη δι- νεκὲς ἀπάγεται πῦρ.] Ὅλη μέση τῇ Ἰνδικῇ αὐ- θρωποί εἰσι μέλανες, καὶ καλοῦνται Γυμνῆτες, τοῖς ἄλλοις ὁμογλώσσοις Ἰνδοῖς. μικροὶ δέ εἰσι λίαν· οἱ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς δεῖσης πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέ- χρι καὶ τῶν γονάτων, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν οὖν ὅτι πώ- γωνα μέγαν φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται οὐδέν ἱμάτιον, ἀλλὰ ταῖς τρίχας, ταῖς μὲν ἀπὸ τῆς κεφα- λῆς, ὅπισθεν καταδεῖται πολὺ κάτω τῶν γονάτων· ταῖς δὲ ἀπὸ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκο- μένας. ἔπειτα περιπεπλασμένοι ταῖς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱ- ματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τοῦ σφυ- ροῦ αὐτῶν, καὶ παχύ. αὐλοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ περὶ σκέλη αὐτῶν, ὡς ἄρνες· καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον χριοὶ καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα, σχεδὸν μείζω κατὰ πολλῶν. ἔστιν δὲ τῶν βασιλέως τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Γυμνητῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι. σφόδρα γὰρ εἰσὶ τοξόται. δικαιό- ταται δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὥσπερ καὶ οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κέρκοις καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅπου λίμνη ἐστὶν ἐν αὐλῶνι, σταδίων ὀκταχοσίων ἢ τρισμυρίων, ἐν ᾗ ἀνέμου μὴ πνέοντος ἐπάνω τῆς λίμνης, ἔλαιον [ὡς ὅ ἡμέτερον] ἐφίσταται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις τὸ ἔλαιον ἀπαρύ- ονται καὶ χέονται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη ἰχθύας. καὶ τῷ καρύνῳ δὲ χρῶνται. κρεῖσσον δὲ τὸ λιμνῆσιον. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολύς, καὶ χρυ- σὸς μέτριος, καὶ βαθέα, ἀλλὰ βαθύτερα ἢ φησὶ τὰ ἐν Βάκτροις. Ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὑρισκόμενος καὶ πλυνόμε- νος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολ- λὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς φιλοῦσι γρύπες, ὄρνεα ἱερακόποδα,

Et ignem iuxta [illegible] Lycia esse perpetuum, quippe [illegible] semper noctes & quæ aqua non extinguatur, sed rediuiuescat; at fimo extingui possit. Hoc ne modo assidue in Æthna atque Prosa ignem succendere.] Media India nigros habet viros qui Pygmæi appellantur, eadem qua Indi ceteri lingua vtentes. Sunt autem valde parui: [4] adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinē, qui autem eorum maximus, duorum cubitorū magnitudinem non superet. Capillum autē vsque ad genua & infra etiam demissum, & barbam quoque quibusuis aliis hominibus promissiorem gestant. Atque vbi eo postquam illis promissa barba excrevit, nullo iam vestitu vtuntur, sed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem ante pedes vsq; protrahunt: [5] deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, seipsos cingunt, illis vestimenti loco vtentes. Sed & verettum illis est valde crassum, adeoque magnum vt ad pedum vsque malleolos pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oues autem eorum sunt [6] agnis *nostris* pares: boues & asini ad *nostrorum* arietum magnitudinē accedunt. equi item eorum & muli cæteraque [7] veterina animalia arietes magnitudine nō superant. Horū Pygmæorū tria millia rex Indorū in suo comitatu habet. sunt enim sagittarii peritissimi. Iustissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus, sed coruis, miluis, cornicibus & aquilis [8] venantur. Lacus est apud eos octingentorum stadiorum ambitum habens, [9] cui, quoties [10] nullo vento agitatur, oleum [nostro simile] supernatat: quod quidem ex eius medio scaphiis hauriunt, nauigiolis per illum nauigantes: atque eo vtuntur. Vtuntur item & oleo & sesamo, & ex nucibus: sed præstantius est quod è lacu illo hauritur. Habet vero etiam pisces hic lacus. [11] Abundat præterea argento hæc regio, in qua sunt & argenti fodinæ, non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactros. Aurum quoque habet India, sed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in flumine Pactolo; sed multi & spatiosi mōtes id suggerūt: quos incolunt [12] grypes, aues quadrupedes,

1 Flagrat in Phaselide finibus Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Ctesiæ locū adfert l. 2. c. 106.* 2 *E Bauarica eadem fere Plinius ille clasis insert hic, atque alibi, non ingratum fore putauimus.* 3 *Similia Nonnosus in excerptis Phot. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus, ac Iuuenalis.* 4 vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius dumtaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Cæterum alere longissimam, ad ipsa vsque &c. sed capillos &c. barbamque &c. 5 per totum corpus in orbem circumparare & cingere &c. 6 *Aelian. l. 16. c. 37. hist. animal. Psyllis Indicis totum illud pumili pecoris genus ait esse familiare.* 7 *Iumenta.* 8 *Eorum item mōdo hiasse ferē venari doceant Indi, ex Ctesia tradit Aelianus l. 4. c. 26. de nat. animal.* 9 *Meminit huius lacus & Antigonus, vt narrat i. 165.* 10 nullus adspirat ventus 11 Abundare quoque scribit hanc regionem argento, pene profundas eius esse fibras; sed Bactrianis ipsis venas altiores haberi. 12 gryphes. *De gryphibus hac & aliis colligendi mōdo, lege c. 27. l. 4. Aeliani & animal.*

¶ 1 *B. lib.* καὶ ἄλλα πολύτιμα ἔστι ἐν παρόντι, καὶ χρυσίον. 2 *C. Vatic.* ἀφειμένον. 3 *Valentius hæc verba* ἔχει δὲ ἡ λίμνη ἰχθύας *non eo loco esse posita censet, & pro* σησάμῳ *non dubito quin legendum sit* σησαμίνῳ. H. S. 4 *B. lib.* αὐτοὶ δὲ ἔχουσιν πολὺ μέγεθος καὶ πάχος. 5 *B. lib.* ἐν μεγάλοις ὄρεσιν, καὶ τραχέσιν. ἐκεῖ εἰσὶ καὶ οἱ γρύπες.

Iuxta

lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in montibus est copiosum aurum non facile obtinetur. Oues Indorum & capræ maiores sunt asinis, & vt plurimum quaternos atque adeo senos pariunt. Caudæ autem illis adeo sunt [1] magnæ vt amputandæ sint [2] illis quæ enixæ fuerint vt à mare possint iniri. At [3] porcũ India nec mansuetum nec syluestrem vllum habet. Palmæ Indicæ earumque fructus triplo Babyloniis sunt maiores. Est ibi & quidam fluuius (vt ille scribit) è petra mel fundens. Sed multa de illorum iustitia & de beneuolentia qua regem suum prosequuntur, & de illorum contemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiusdam, cuius aquam, simulatque hausta fuerit, in morem casei coagulari dicit: [4] cuius coagulatæ siquis tres obolos cum aqua biberit, quæcunque admiserit patefacit. eo enim die mente [5] alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus sint affines, certo vult cognoscere. nam siquis *id de quo accusatur* effutiuerit, [6] mortem sibi cogitur consciscere: sin *indicio suo* nullius criminis conuincatur, absoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dentiũ dolore laborare tradit, nullique circa os pustulas oriri: [7] eorumque vitæ spatium esse centum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorũ sit longissima. Est apud eos serpens [8] dodrantali magnitudine, aspectu similis pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimũ habens, dentibus omnino carens. quẽ venatores in feruentissimis montibus nanciscuntur, ex quibus sardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, sed quemcunque locum vomitu suo conspersserit, in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspendatur, venenum duplex emittit, [9] vnum dum viuit, quod nigrum est, electri speciem referens: alterum, vbi mortuus est, nigrum & ipsum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, si tantum detur quantum est [10] sesamum, confestim enecat, cerebro eius quiipsum biberit, per nares effluente: alterum autem si detur, [11] tabem inuehit, & vix intra anni spatium perimit. Meminit & [12] auis δικαίρου cognominatæ, (esse autem δικαίρου

μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη δ' ὄνυχες, οἷα λέων. τὰ δὲ τοῦ ἀνδρὸς σώματι πάντα ἐοικέναι, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλήν. δι' αὐλοῦ δὲ ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὤν, χαλεπὴν ἔχει τὴν ἀνόρυξιν. Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσὶ, καὶ πίκτουσιν ἀνὰ τέσσαρας καὶ ἕξ, ὡς ὅτι ὁ πολύ. ἔχουσι δὲ μεγάλας· διὸ καὶ τὰς οὐρὰς ἀποτέμνουσιν, ἵνα δύνωνται ὀχεύεσθαι. ἰὸς δὲ ἔστι πάμπολυς ὅτε ἄμπελος ὅτε ἄγχιος ἐστὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. οἱ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, περιπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι [ὡς ὅ καθ' ἡμᾶς.] Πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ περὶ τῆς σοφῆς βασιλέα δυνάμεως, καὶ περὶ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπιδαίπτεις ἀρύσῃ ὕδωρ αὐτῆς, πάγυπαν ὡς τὸν τυφόν. τούτου οὖν τὸ πικρὸν ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς καὶ τείψας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγελᾷ πάμπαν ὅσα ἐπιθάλλει. ταῦτα φερνὶς δὲ καὶ μανίης ταύτην τὴν ἡμέραν. χρᾷ δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορημένων πάλαι δίκης ἐτέλεσε· καὶ μὲν ἐξείπῃ, προστάσσει ἀποκαρτερῆσαι· αἰ δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίει. Ὅτι φασὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγής, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδοντάλγης, οὐδὲ ἕλκεσι τὸ σῶμα, οὐδὲ σπιδία ἐπιδέμιαι ἴσχει. ἢ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ῥ' καὶ λ' καὶ ν', καὶ σ', οἱ τὰ πλήσια βιῶντες. Ἔστιν ὄφις σπιλαμαῖος ἐν αὐτοῖς, ὃ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδὲ ὅλως ἔχει. Θηρεύεται δὲ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. δάκνει μὲν οὔ, ὅτου δ' ἂν κατεμέσῃ, τοῦτο δὲ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φαρμακὸν διττὸν, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς χρεμάμενος, ἠλεκτροειδὲς καὶ μέλαν. καὶ ὃ μὲν, ζῶντος ἀπορρεῖ· ὃ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ ὃ μὲν, ὅσον σήσαμον διῃρημένον, ὁ ζῶντος ἐρρύη, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ποιητοῦ, διὰ τῶν ῥινῶν ἀπορρυέντος· ὃ δὲ ἄλλο διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ὀκταετοῦς μόλις διέλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὑπὲρ καλούμενον δικαιογ,

1 *Cubitum totum laxa, vt hîc ex fine. Aelian. lib. 3. de anim. lib. cap. 3.* 2 fœtis 3 *Addit Aelian lib. 16. cap. 37. ex hoc Ctesia loco: Suilli generis vsum Indos detestari, tum quòd ab eo vescendo, quam ab humanis carnibus abhorrere.* 4 huius autem coagulati si cui ad tres obolos contriueris, atque in vulgari aqua bibendos dederis, 5 alienatum insanire. *An hûc forte facit Antigonus Norrus mirab. 160. Ctesiam scribere, in Aethiopia fontem aquam habere instar cinnabaris rubentem, quæ pota vsuendes reddat:* 6 impetrare vt inedia mortem accersant. 7 aut penitus vllum putrescens vlcus pati. [De Seris ferri ait, *et cætera.* * *quæ è codice Bauarico hîc A. S. interseruit: nos mox referemus inter fragmenta a Graecum incipit, λέγονται οἱ Σῆρες* 8 spithamæ 9 electri speciem prius, & alterum nigrum: illud viuo effluere, hoc mortuo. 10 sesami granum. 11 lentam tab. 12 *Plura excerpsit de hac auicula Aelian. l. 4. c. 41. de animal.*

¶ 1 *B. lib. πηγή ἐστι τοῦ ὕδατος οὗ ἐὰν βαλὼν τὶς, πίηται ὡς.* 2 *B. lib. τρεῖς τετράδια.* 3 *In B. libro, initium harum narrationum hîc inuertendarum est hoc: λέγονται οἱ Σῆρες &c.* * nos id inter fragmenta collocauimus inferius mox, quoniam hîc non ita commode inserendi locus fuit.

ὅσον Ἕλληνες ἰσχνὸν σημαίνει. ὁ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ὠόν. τοῦτο τὸ ἀπόπατον καταρύσει, ἵνα μὴ λύσ-
σιμον D. θῃ. λείσκομον ὃ, ἂν πεθῇ αὐτῷ ὅσον σησάμου, ἑώθεν ὕπνος ὑπολαμβάνει καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δύνοντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἐστὶ πάρηξον καλούμενον, ὁ μέγεθος ὅσον ἐλαίας· ὃ τοῖς βασιλείοις μόνον φύεσθαι κέπους. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε ἢ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας καὶ γῆς. ἔστι δὲ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίονος, ὁ λευκότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσοι ἂν
ἐπάνω D. θαμὰ μὴ, λαμβάνουσιν, ἢ αὖ τρέσασι χθῆ, ἅπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὸν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους, καὶ τἆλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἀρνας καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν
[καὶ] D.H. βουλῇ καὶ ὕδωρ σπεῖσαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, σπείσεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. καὶ
αὐτὴ, D.H. ἔχεις τῇ χειρὶ αὐτὸν, ὥσπερ κηρόν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀφανίζεται. δίδοται δὲ χιλιαχοῦ βοηθήματα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἀφ' ἑρρέων ἀφὰ τῆς Ἰνδικῆς, καὶ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ὀλίγου δύο σταδίους ὁ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδὸς ἐπὶ μὲν Ὑπαρχος, Ἑλλησι δέ,
[τε] D.H. Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. οὗτος τὸ σταυτὸν λ' ἡμέρας ἠλέκτρου καταῤῥεῖ. φασὶ δὲ τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι) ἐπέχοντα τοῦ ὕδατος. (ὕδατι δὲ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥσπερ δάκρυα φέρει ὥσπερ
πίτυν ἀμυγδαλῆν, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλο πι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τὸ σταυτό. εἶτα ἀποστάσει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῶν δεν-
συμπέχουσι D.H. al. συμπέχουσι δρέων δὲ τούτων ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιττάλα χόρα. Ἑλλησι δὲ σημαίνει, γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρει δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχει δὲ ῥάγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φασὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φορεῦσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴ δὲ ἀγγέλονται οὐδεμία, ἀλλ' ὠρύονται ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως συνιᾶσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ
προσυλοτ. D.H. σκολιωτέρους. οἰκοῦσι

idem quod Græci ἰσχνὸν, id est, quæ sui perdicis testiculum non excedat: hanc sterens statim deponit, tradit, ne inueniatur. Quod si quis sesami mensura biberit, mane somnum eum qui biberit corripit, & [illegible] vt nihil sentiat: vergente autem [illegible] casum sole, expirat. Est ibi & [illegible] [2] πάρηξον dictum, olex magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur, [illegible] tis: nec florem nec fructum produ[illegible] sed quindecim duntaxat sub terra [illegible] ei [3] crassæ radices, quarum vnaquæque brachii crassitudinem habet. hu[illegible] [4] dodrantē quis sumpserit, omni[illegible] bus illa admouetur ad se trahit, au[illegible] argentum, æs, lapides, & alia quæ[illegible] præter electrum: sin quis tantum quanta est cubiti mensura, acce[illegible] [5] & agnos & aues ad se trahit. [illegible] hac maiorem auium partem ven[illegible] Quinetiam, si [6] aquam concre[illegible] velis, in aquæ congium radicis [illegible] obolum iniiciens, concrescere [illegible] Idemque in vino efficere poteris: [illegible] nuque, velut ceram, tenebis: sed po[illegible] die soluitur. Auxiliatur & cœ[illegible] [7] Est præterea fluuius Indiam in[illegible] bens, duorum stadiorum latitudi[illegible] non excedens: qui ab Indis [8] ὑπαρχος appellatur, quod Græce sonat, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά, id est, ferens omnia bona. [9] ex [illegible] per triginta cuiusque anni dies electrum emanare dicit. Esse enim in monte[illegible] arbores aqua extantes, (montes [illegible] alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: quæque hoc per triginta potissimū annos contingere) has autē lacrymas in humum cadentes concrescere, vocari hāc arborē Indica lingua, [10] sittalchora, quod Græcis significet [11] γλυκὺ, ἡδύ. *dulce, suaue.* atque Indos [12] electrum colligere. Sed & fructum qui à quodam illarum arborum, velut à vite producatur, esse racemos, quorum cini nuces Ponticas magnitudine quent. His [13] in montibus degere bit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuuiis amiciantur: & sermone nullo vtantur, sed latratu [illegible] taxat more canum edant, [14] cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. Dentes quā canib. esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quod longiores sint & curuiores.

1 de inpetus, quantum sesami granum est 2 *Apud Apollonium, cum huius loci mentionem facit (legi non ab.17.) hodie legitur.* 3 ita cr. vt tenuissimā brachii crassitudinem exæquet. 4 partem aliquam vel [illegible] longum. *Cod.* [illegible] 5 iam agnos etiam [& boues, ac cetera animalia ipsaſque adeo au[illegible] *Scilicet ex Ctesia. Bau. infra 2.* [illegible] congium integrum coagulare velis, oboluni vnum *&c.* 7 Interlui quoque Indiam flumen ita magno, lato vide[illegible] stadia 8 Hypobarus *legitur apud Plin. l. 37. c. 2. extr. vbi &* vniuersi fere bona *ex hoc Ctesiæ loco tribuuntur.* 9 trig[illegible] per annos singulos succinum in vndis vehere 10 Sipachoron. *l.* Σιπαχόρων. & Συπαχόρων. *Plin. l. 37. c. 2.* Aphrochoron [illegible] 11 γλυκὺ est 12 succinum 13 *Exscripsit (vt Indicorū Ctesiæ aliorū plerosq;) Aelianus [illegible] de animal. lib.* mutuo esse intelligere.

¶ 1 μία [illegible] ῥίζαι πάντα, ὅσον δάκτυλος λαμβανομένη, μέγιστος [illegible] B. lib. 2 ἢ [illegible] τὰ λοιπὰ, B. lib.

Incolere autem montes vsque ad fluuium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & ceteros Indos cum quibus commerciū habent, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui non possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. [1] Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, *id est* [2] *capita canum habentes.* [carnibus eosdem vesci crudis.] Addit, hanc nationem non pauciorum esse quam centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florem nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & [3] animalia scarabei magnitudine nascuntur, [4] minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ [5] electrum ferunt, earumque fructum depascuntur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, [6] puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volūt, inficiunt: suntque hæ tincturæ Persicis præstantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent, sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrent. [7] Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouium & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autem & fructu [8] sipachoræ *arboris supra memoratæ*, è qua prouenit [9] electrum. est enim dulcis. [10] Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se contextas implent, quas deinde ratibus impositas, vna etiam cum flore purgato ex quo purpureus color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius [11] pharmaci quo ad punicei coloris tincturam vtuntur, [12] & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. [13] Sed & ceteris Indis merces huiusmodi aduehentes vendunt, ab illis vicissim panes & farinā & [14] ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcusq; & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quod montes altos & inaccessos habitent. Munera autem illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculo-

οἰκοῦσι δ' οὗτοι τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκροοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἀγροὶ Ἰνδοί· οἷς ἐπιμίγνυνται. καὶ σημαίνουσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, ἀΐουσι δ' οὐ διὰ ταῦτα ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ Κυνοκέφαλοι. [ἔθνησις αὐτῶν χρέα ὠμά.] ὅ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Γράφει δὲ ταῖς πηγαῖς τούτου τοῦ ποταμοῦ εἶναι πόαν φυομένην ἄνθος πορφυροῦν· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται· οὐδὲν ἧττον τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ διαφερούσης. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία ὅ μέγεθος ὅσον κανθάρου, ἐρυθρὰ ὡς σφὸν κινναβάρει. πόδας δ' ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὰ δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληκες. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν ὅ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ ὃν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς Ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τείνοντες οἱ Ἰνδοί, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βάλωνται· καὶ εἰσι βελτίω τῶν παρὰ Γέρραις βαμμάτων. Ὅτι οἱ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφονται δὲ καὶ προβάτοις πολλοῖς, καὶ αἰγάσι, καὶ ὄνοις. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τὰ προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν δ' ὃν συλλαχίρυα, ἀφ' οὗ ὁ ἤλεκτρον· γλυκὺς γάρ. καὶ ξηράναντες ἀμύγδαλα, σπυρίδας συρράπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὰ ἀσπάλαθα. οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίας ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τοῦτον καὶ τὴν πορφύραν ὃ ἄνθος· καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τὸν ἤλεκτρον ξηρὸν καὶ σὺν τῷ πάλαιπα τῷ ἑαυτῶν· καὶ ὅτῳ ὃ φοινίκιον βάπτεται τὴν φαρμάκῃ, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἤλεκτρου χίλια πάλαιπα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ καταγόντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὸ τῶν θηρίων ἄγειν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. πολέμιοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τε-

1 *Pronunciatio hæc habet Philostratum. Refert eā tamen ex Ctesia Plin. l. 7. c. 2.* 2 Canicipites, 3 *Legi hæc apud Aelianum quoq; l. 4. c. 20. De rerum.* 4 instar cinnabaris rubentia 5 succinum 6 puniceā suā saga tunicasque, &c. 7 magnō nihilominus pecoris copiam alere, capramumque & ouium. 8 Sipachoræ 9 succinum. 10 Hunc item illos fructum arefactum in corbes consti pare, ad eum modum quō vuas passas Græci. Eosdem illos Cynocephalos ratem quoque eam temporariam construere, qua impositum huius fructus onus, vt & purpuræ (sed purgato prius eius flore) itemque el. 11 pigmenti 12 electri 13 Ipsos & alia plura deuehere ad Indos venalia, 14 xylinas vestes ¶ 1 *C. Vetus* κ' μύριοι

σαόρας, πλὴ ὀ, δώδεκα· καὶ ξίφη ὀ πεπαχισμένα.
Τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν
σπηλαίοις διαιτῶνται. Θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύ-
οντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι
ταχὺ γὰρ θέουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ
μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἀλλοτε δὲ οὐ. οἱ
δὲ ἄνδρες οὐ λούονται πολὺ, ἀλλὰ χεῖρας ἀποῤῥίπτουσι. ἐ-
λαίῳ δὲ χρίονται τρεῖς μῆνας, τῷ ἀπὸ τῶν γαλάκτων
γινομένῳ, καὶ σκυτείνοις δέρμασι. τὸ δὲ ἔνδυμα ἔχουσιν
οὐ θαυσᾶνα, ἀλλὰ φιλονεικοῦσι μαθλημάτων, ὡς λεπτο-
τάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι
αὐτῶν λινᾶ φορέσιν· ὅτοι δὲ εἰσὶν ὀλίγοι. κλῖναι δὲ αὐτοῖς
οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σκιάδας ποιοῦνται. ἔστι δὲ αὐτῶν πλουσι-
ώτατος νομίζεται, ᾧ αἱ πλῆκται πρόβατα ἢ ὁ ἄλλη
οὐσία, πλεῖστα πλησία. ὑφαὶ δὲ ἔχουσι πολῦτες, καὶ ἄν-
δρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τὰ ἰσχία, οἷαι περὶ κύνων· μείζονα
δὲ καὶ θαυσανέστερα. καὶ μίσγεται τὰ γυναῖξὶ τετραποδιστί,
ὥσπερ οἱ κύνες· ἄλλως δὲ μιγνῦνται, αὐτοῖς ἔστιν αἰσχρόν.
δίκαιοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πολλῶν ἀνθρώπων.
ζῶσι γὰρ ἕτερα καὶ ὁ, ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. Ὑπὲρ δὲ
τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τοῦ πηγοῦ τοῦ πο-
ταμοῦ· οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μάλ' εἰσὶν, ὡς περ
καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον,
οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. πρόβατα δὲ πολλὰ θέρουσι, καὶ βοῦς
καὶ αἶγας καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ
γένηται παιδίον, οὐ τίθησι τὴν πυγὴν, οὐδὲ ἀποπα-
τεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, τὸ δὲ τρῆμα συμπέ-
φυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὐ, οὐρεῖ δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐ-
τὴν φασὶν οὐ πόνου παχύν, ἀλλὰ θολερόν. ἐπὰν δὲ
πρῶτον πίωσι τὸ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις
πίοντες, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ
ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν τρώ-
γοντες, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ὄξεμοῦσιν ἅπαν-
τα εὐκόλως. Ὄνοι εἰσὶν ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι
ἵπποις, καὶ μείζους. λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφα-
λὴν πορφυρεῖ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας
δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἐνὸς πήχεως τὸ μέγεθος.
[τοιούτου κέρατος τὸ ῥίνισμα πίνουσιν ἐν ποτῷ
καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων.]
καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον σπιθαμὴ μία
παλαιστὰς ἔχουσα τὸ μέτωπον, πυρρὸν λευκόν·

rum millia, peltastarum tantum viginti millia, gladiorum qui quaginta millia. Hi Cynocephali nullas habent aedes, sed in speluncis habitant. Quum autem feras inter venandum sagittis iaculo petierint, eas persequentes comprehendunt, veloces enim sunt ad cursum. Eorum vxores semel duntaxat in mense se lauant, quū menstrua aduenerint, alias nunquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Semel in mense oleo se vngunt quod e caprino lacte conficitur, & se pellibus abstentis. Vestem autem villosam non gerunt, sed villis carentia masthlemata quae tenuissima ipsi pariter & eorum vxores induunt. At qui sunt inter eos diuitissimi lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorum nullus est apud eos, sed toris extemporaneis vtuntur. Is vero inter eos ditissimus habetur, cui maxima fuerit ouiū copia. Caudam habent omnes viri & mulieres, pranates, canum more: sed maiorem magisq; pilosam. Coeunt cum feminis quadrupedes, canum ritu, alioquin concubitum turpe censent. Sunt autem longissimi, & vitae, præ quibusuis hominibus, longissimae. centum enim & septuaginta, nonnulli & ducentos viuunt annos. Vltra hos autem alios habitare dicunt prope fluuii fontes: qui nigri sint, sicuti ceteri Indi: ociosique degant, neq; agros colant, neq; frumentum edant, neq; aquam bibant, sed magnam boum, caprarum, ouium copiam alant, eorumque lac potent, nihil aliud. Apud illos quum infantes prodeunt infantes, sedem perforatam non habent, neque cacant: sed vesicam quidem habent, at foramen ipsum perforatum non est. quo fit vt non cacent, sed caseosum quiddam meiant, non pus, sed crassum tamen, sed fæculentum. Vesperi autem mane lac biberunt, & mane eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem esse aiunt, quae lac in eorum ventre coagulari non sinat. Huius igitur esu vomitum sibi prouocant, omniaque facile euomunt.

9 Asinos syluestres habet India eosdem, quosdam & maiores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquū corpus est candidum. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, [cuius scobs in potu datur, tuetur quippe contiferis venenis] cuius inferior versus frontem pars duorū palmorū spatio fu-

1 In venatione iaculis potissimum feras, vel sagittis petere, easdemque persequendo, quod cursus velocitate plurimum assequi. 2 Veste adhęc vti, non villosa, sed è glabris maceratisque pellibus quam tenuissimis, ipsos æquanimi; vxores. 3 apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris; ac reliquas opes his propemodum inutiles. 4 *Caudatos minimum meminit quoque Plin. l. 7. c. 2. in fine.* 5 fluuii illius f. 6 quin nec cibo eos vesci vllo, nisi quem biberint. 7 tamen ipse cauit; 8 Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint. 9 *Totam hanc partem Aelianus, qui aliquot verbulis, retulit Aelian in c. 52. quarti sui libri de animal.*

¶ 1 *Malim interpunctionem ponere post ἀνθρώπων quamvis πρόσω τοῦ ποταμοῦ.* ἐκεῖνοι δὲ *Emp.* LXX *interpretibus, Ptolemæo, Latinisq; vt videtur omnibus* πρόσω τοῦ ποταμοῦ *ἐλέγοντο.* H. S.

at ſuperior quæ in acutum tendit, puniceæ ſit, ſummum ruborem adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modo vel antequam illa hauriant, vel, poſtquam hauſerint, aquam aut vinum aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac ceteri quidem aſini & manſueti & ſyluestres ceteraque [1] ſolidipeda animantia & talis, & felle in iecore carent: at hi & talum, & fel in iecore habent: & quidem talū omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilem, perinde grauem ac plumbum, [2] minii colorem nō in ſuperficie tantum; ſed & interius habentē. Eſt autem & velociſſimus & [3] ſtrenuiſſimus: eumque nec equus nec aliud animal perſequens aſſequi poteſt. Et initio quidem remiſſus currit: quo autem diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiuſque magis & magis velox eſt curſus. [4] Hac autem arte ſola poteſt à venatoribus capi: Quum illi ſuos catulos ad paſcua eduxerint, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornibus calcibuſque & morſibus pugnant, multoſq; & equos & viros interficiunt: ſed tandem & ipſi ſagittis & iaculis confoſſi ab illis capiuntur. viuos enim capere nullo modo queas. Eorum vero carnes propter amaritiem eſculentæ non ſunt. atque adeo non propter aliud quam propter cornua & talos hoc animal venantur. In flumine Indico [5] vermis naſcitur ſpecie quidem eum qui innaſci ficui ſolet referens, ſeptem autem cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habens: craſſitudinem vero talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus ſupra, alter infra. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egreſſus autem, quemcunque obnium bouem aut camelum momorderit, ad fluuium trahit, totumque, præter ventrem, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, [6] per triginta dies ſuſpenſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo diſtillant quæ decem cotylas Atticas implere

ὃ δὲ ἐπὶ πλέον ὀξὺ ὄζει τὸ κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πολύ· ὃ δὲ ἄλλο ὃ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ πίοντες (καθαρσίοις γὰρ ἐκπώμασι) σπασμῷ, φασὶν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμακοῖς ἁλίσκονται, οὔτ' αἰ πρόσθιοι σιν, οὔτ' αἰ τῷ φαρμάκῳ ὀπισθίοισιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμιονοι καὶ ἄγελαι, καὶ τὰ ἄλλα μονόκωλα θηρία πόδα ἀστράγαλον οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ὀπὶ τῷ ἥπατος· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὀπὶ τῷ ἥπατος ἔχουσι. ὧν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστ' ἂν ἐγὼ ἑώρακα, οἷον περ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τῷ δὲ χρόᾳ, ὥσπερ κινναβάρει, καὶ ἐς μίλτου βάθος. ταχὺ πάντων δὲ ὅτι τὸ ζῷον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον. οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο πω διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται μὲν γὰρ βραδύτερον· ὅσον δ' αἰεὶ πλέονα χρόνον τρέχει, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον θᾶσσον τρέχει. Ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῷον τοῦτο· ὅταν γὰρ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα ἐκβιάζωσιν ὀπὶ τὸ βοτάνην, καὶ ἐκὼν εἰς πολλὴν πελήθωσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοί, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντες γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, ἅτε τῶν πικροτάτων, ἄβρωτά ἐστιν· ἕνεκεν δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι δὲ τοῦ πολεμοῦ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, ὃ μὲν εἶδος, οἷον περ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, ὃ δὲ μῆκος, πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. ὃ δὲ πάχος δεκαετὲς παῖδα μόλις φασὶ τοῖς χεροὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὸν μὲν ἡμέρην ἐν τῇ ἰλύι τοῦ ποταμοῦ διαιτῶνται, τὴν δὲ νύκτα ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν ἐντύχῃ πρόβατα τῇ γῇ βοῦν ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς χειλίας. ἀγκύλῃ δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔρειφον ἢ ἀρνίδα ἐνδήσαντες τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμόσαντες· ἀγκύσαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας κρεμῶσιν αὐτὸν, καὶ ἄγγεα ὑποτιθέασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα χοτύλας Ἀττικὰς ὃ

1 quibus ſolida vngula eſt 2 minii colore ad intima vſque rubentem 3 robuſtiſſ. 4 Quod igitur alias nunquam per venationem capi poſſit, vbi ſuos pullos adhuc paruulos ad paſcua circumducere cœpit &c. 5 Hæc ipſa atque alia de hoc vermi plura, exterpſit ex Ctesia Aelian. lib. 5. cap. 3. de animal. 6 Idem de eo & Philoſtratus refert.

§ 1 καὶ ἔστι δὲ τοῦτο ἡ Φιλόστρατος, Max. Margun.

πλήθος. ὥστε ὁ παρέλθωσι τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἀποῤῥωγότος τὸ σκώληκος, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλῶς ἁλίσκεται, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄνευ δὲ ἐκείνου οὐκ ἔξεστιν οὐδὲ αὐτὸ ἔχειν. ὑπὸ δὲ τὸ ἔλαιον [ὡς πῦρ] ἐφ' ᾧ αὐ ὑπεχύθη, αὐαίνεται, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως δὲ σβεννύει μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ. Ὑπὸ δὲ δίνδρα τὰ Ἰνδικὰ ὑψηλὰ ὡσεὶ κέδρος ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὡσεὶ φοίνικος, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μαλακίδας οὐκ ἔχει. αἵθριά δὲ ὥσπερ ἡ ἀρσην δάφνη, καρπὸν δὲ οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὲν, καρπίον, Ἑλληνιστὶ δὲ μυροβόδα. ἔστι δὲ καὶ ἄμυλα. ῥέουσι δὲ αὐτῶν ἐλαίου σταγόνες, οἷς ἔοικε ἀναψυχόντες ἀπὸ τοῦ δίνδρου, ἀποπίζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ καὶ μῆλα, ἀτρέμας ὑπέρυθρα καὶ ὑπόπαχυ, ὅσα δὲ πόντων ἥδιστον. ὅσα δὲ φασὶν αὐτὸ καὶ ὀπὸ πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητὸν ὄντι τοῦτο καὶ τοῖς συσσιτοῦσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰνδῶν τῶν Περσῶν βασιλεὺς. καὶ φησὶν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφραίνεσθαι ὀσμῆς οἵας οὔτε εἰπεῖν οἷός τε εἴη, οὔτε εἰκάσαι. Ὑπὸ δὲ τυρὸν καὶ τὸ οἶνον πόντων φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγὼν, ἐκ πείρας ἔμαθεν. Ὑπὸ χρώμα δὲ Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέλεκυς ὀργυιῶν δύο τὸ μέγεθος, τετράγωνος δέ ἐστιν ὁ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ ἔχει μέχρι τοῦ ὕδατος, τριῶν ὠπηχῶν· ὁ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούουσι δὲ [πρὸς καθάρσιν, καὶ πόντοιόν νοσημάτων ἀποτροπὴν] οἱ ἐν αὐτῷ οἱ βασιλεύοντες τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. καλυμβῶσι δέ, ὅταν πόδας ῥίψαντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, οὐκ ἀλλὰ αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀναδεφθεῖσα δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ, τι δύ' ἢ ζῶον, ἐκεῖσε εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πόντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ. ταῦτα δὲ δίεισι καὶ κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πόντου ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ σφόδρα· φόρους δὲ παρέχει μέγαν, ὡσεὶ ὕδωρ ζέον ἐκλείποντος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλληνιστὶ δὲ ὠφελίμη. Εἶναι δὲ ταῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, δένδρεσι. τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄγει καὶ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσι διὰ τὸν βίον

[illegible] probe ac tuto recondit. 2 neque aliter ext. pot. quam multi crassique luti iniectu. 4 [illegible] latioribus, & absque sinu siue axilla. 4 de trunco abstersas in lapid. deinde alab. exprimunt. 5 [illegible] 6 huius aqua ita intra saxum continetur, vt à labro ad ipsam trium cubitorum spatium inter[illegible] aliter vnarum alutudinem teneat. 7 & natant in pedes se coniicientes. nam quando mittuntur, [illegible] 8 in sublime iacit. 9 *Antigonus hist. mirab. 165. hanc narrationem attingit, additque ad* [illegible] *autem ibi legi, ἐκ εἰς πόντον ὠφέλιμα καταβάλλειν, omissa negatione pro μὴ καταβάλλειν, ex hoc puto Ctesiae testimonio.* [illegible] *s. 6. & Plin. l. 31. c. 2.* ¶ 1 ὅτι φησὶ καὶ Ἐπίκτητος τοῦτο καὶ ὁ Φιλόσοφος [illegible] *sic legendum esse ὠφέλιμα, non, ut antea in legebatur fuisse.* H. S.

scabiei medetur. Hæc Indico sermone *βαλλάδη*, Græco *ὠφελίμη*, *id est*, *vtilis*, vocantur. [illegible] iis Indiæ montibus[10] ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam [illegible] nus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat [illegible]

habentque earum fetus dentes superne pariter & inferne valde pulchros: necnon vniuersis tam feminis quam maribus & capitis & superciliorum pili iam inde à natiuitate sunt cani. Vnusquisque certe eorum vsque ad trigesimum ætatis annum albos per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerunt, nulli illis pili nisi nigri conspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sunt autem bellicosissimi, & Indorum regem sequuntur ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tantæ magnitudinis esse dicit vt [1] eorum brachia ad cubitos vsque & pone totos humeros operiant. esse autem illas contiguas. [2] [Est autē in Æthiopia stupendi prorsus roboris animal quoddā [3] Crocottas appellatū, vulgo Cynolycus. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idē leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, neque ferro expugnari. In Eubœa quoq; Chalcidica felle carere illius loci oues, carnesq; harum admodum esse amaras, vt ne canes quidem iis vesci queant. Aiūt & vltra Maurusias fauces æstate complui regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem esse quendam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtātur. In regione adhæc, cui Metadridę nomen, non ita prope mare, esse fontem, qui media nocte vehementissime exundās, magnam eiiciat piscium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fœtere sinant.]

Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel [4] ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent [5].

καὶ τὰ ὀκτώλιθα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. καὶ αἱ τρίχες αἱ τε ἐπὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πάντας ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριακοστοῦ ἔτους λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας ἐπὶ ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δ' ὀπόθεν μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δ' ἐτῶν γηρωμένων, ἐς μίαν ἰδεῖν αὐτοὺς πάντας ἔχοντας μελαίνας. ἔχουσι δ' οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' ἑκατέρᾳ χειρί, ὡσαύτως καὶ ὀκτὼ καὶ ἐπὶ τοῖς ποσί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δ' σφόδρα πολεμικαί, καὶ βασιλέα τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δ' ὦτα φησὶν ἐλεφαντοῦτα ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτὰ καλύπτειν μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τῶν ὤμων ἀπωθεῖσθαι συγκαλύπτειν. ὅ δ' ὡς ὅ ἕτερον τὸ ἑτέρῳ διηγεῖται.

[Ἔστι δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῷον λεγόμενον Κροκόττας, κινοῦν δὲ κυνόλυκος, ἔστι δὲ τὴν δύναμιν θαυμαστόν. ὃ τὸ δέ φασιν αὐτὸ ἀνθρωπίνῳ μιμεῖσθαι φωνῇ, καὶ ἀπὸ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς αὐθέντας, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ τὸ θηρίον ἀλκὴν λέοντος, ταχύτητα ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δ' οὐκ ἁλῶναι. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τῆς ἀκρίδος τόπου οὐκ ἔχειν χολήν· ἀλλὰ καὶ κρέα αὐτῶν πάνυ εἶναι πικρά, ὡς μηδὲ κύνας ἐσθίειν αὐτά. φασὶ δέ, ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν ὕεσθαι μὲν τὸ θέρος ὁπόσον τόπον, χειμῶνος δέ, φλέγεσθαι. ἐν τῇ Κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, ἀφ' οὗ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν καὶ ἀπὸ τούτου οἰκεῖν τοὺς ἐπιχωρίους καὶ χρείαν ἅπασαν πληροῦσιν εἰς ἔδεσμα πάντοια. ἐν τῇ λεγομένῃ Μετάδριδα ἐστὶ κρήνη, οὐκ ὀλίγον διέχουσα τῆς θαλάττης, καὶ ποτὲ ἀμπαύειν ἀπὸ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδρᾶς, καὶ ἀπορρίπτειν ἰχθύας πολλοὺς ἐπὶ τὴν χέρσον, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ἐκεῖσε οἰκοῦντας συλλέγειν ἅπαντας, ἀλλ' ἐᾶν πολλοὺς καὶ ὀζειν ὅτι ξηρούς.]

Ταῦτα [δ]ὲ φέρων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει πάλιν ἃ ἐθεάσατο γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

1 ad cubitum vsque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros 2 *Assutum hoc è Cod. Bauarico, si forte huc pertineat.* 3 *Huius etiam Diodorus Siculus meminit lib. 3. Bibliothec. c. 2. Legendum Aeliani caput 21 lib. 2. de natura animal.* 4 *Contra refert Lucian. lib. 1. vera histor. Ctesiam de Indis scripsisse, ἃ μήτι πώποτε εἶδε, μήτε ἄλλος εὗρεν* 5 Hîc igitur illa desinunt.

CTESIÆ

Historici antiquiss. & optimi narrationes abbreuiatæ de rebus & animantibus in India raris & admirandis è Græco in Latinum conuersæ

A LAVRENTIO RHODOMANO.

CTESIÆ narrationes Indicæ vno continentur libro: in quibus magis Ionica Dialecto vtitur. De Indo fluuio commemorat, qua arctissimus ei alueus, XL stadiorum latitudinem habere: qua maxime diffusus, ducentorū. Indos perhibet plures fere esse, quā vniuersi sint mortales. De vermi etiam in hoc fluuio agit, quæ sola bestiarum in eo nascatur. Quod vltra Indos nulli habitēt mortaliū. Quod Indi non pluuiis, sed fluuio humectentur. De Pantarbi lapide sigillari: & quod LXXVII sigilla & lapillos pretiosos in fluuiū deiectos, (qui Bactriorū negociatoris fuere) inter se cōsertos ille extraxerit. De elephantis, quibus muri destruuntur. De paruis simiis, quibus IV cubitorum sunt caudæ. De gallis longe maximis. De aui Psittaco, lingua & voce hominis prædita: cui magnitudo accipitris, purpurea facies & nigra barba. Ipsa autem cærulea est, ad collum vsq;, & tūc cinnabari assimilis. sermocinatur vt homo: sed Indice. Græce etiam, si Græce loqui didicerit. De fonte, qui quotannis liquido auro repletur: vnde c situlæ quotānis testaceæ hauriūtur. ex testa esse oportet: quia inter hauriendum cōgelatur aurum, & vasculum frangi nec esse est, vt aurum educatur. Fons autem quadrangularis est, ambitu XVI cubitorum, & orgyiam profundus: & vnaquæq; vrna talenti habet pondo. Adhæc de ferro in fontis imo: vnde duos se gladios habuisse Ctesias refert, alterum à rege, alterum à matre regis Parysatide. de cuius generis gladio confirmat, quod in terra defixus[1] nubes & grandines & ventos vrentes auerruncet: seq; hoc ipsum vidisse ait, bis à rege facitatū. De canibus Indicis, quod magnitudine excellant, & cum leone etiam congrediātur. De magnis montib. vnde sarda effoditur & onyx, & alii signatorii lapides. Quod ingens ibi siccitas: & sol decuplo maior videatur, quā aliis in terris, multique æstu ibi suffocentur. Et mare ibidem nihilo minus esse Græco: superficie eius vsque ad IV digitos feruida. Ideoq; piscē illum qui ad feruorē propius accedit, vix posse: sed inferius agere. Quod Indus fluuius per campos decurrens, montes et permeet, in quib. calamus nascitur qu Indicum vocant: crassitie, quantam bini ri, extensis vtrinque brachiis, cōplectantur altitudine etiā mali in naui quæ decies i le homines vehat. Sunt tamē etiam qui magnitudine superent & deficiant; vt probabile est in spacioso monte. Sexu quoque distinctos esse, ita vt mas non habeat medullā; validissimus, sed femina habeat. De Martichora quadam inter ipsos bestia, quæ facie hominem refert, & magnitudine leonem æquat, & colore[2] rutilo cinnabari imitatur.[3] Duplex ei dentium ordo, aures & oculi hominis, colore cæsio: caudam habet, qualem scorpius in Epiro, cubito prolixiorem, in qua etiam aculeus inest. transuersis etiā in cauda stimulos habet hinc & illinc adhęc in summo fert spiculum non secus ac scorpio. Cui si quis appropinquarit stimulā pūgit, citoq; præsentissima mors est. Quod si quis eminus contra pugnat, & ante cauda erigens, vt ex arcu, & retro directe iaciens tela iacit. Iactus ad plethri longitudinem pertingit: & quoscunque ferit, lris tam infert necem, excepto elephanto. Spicula pedis longitudinē habent & latitudinem iunci tenuissimi. Martichora Græce sonat Anthropophagū, quod vt [4] plurimos homines necat & cibum facit. Aliis tamen bestiis quoq; vescitur. pugnatq; tam vnguibus quā aculeis, qui iaculando effusi denuo renascuntur. Frequens id genus bestiæ est India. Interficiunt eas homines si elephantib. vectati inde sagittis impetunt. De gallis narrat, quod sint iustissimi & multa habet de moribus ipsorum & statutis. Et de sacro quodam territorio in regione Indiæ, tabili, q, nomine Solis & Lunæ venerentur.

Psittacus.

Fons auriferus.

Martichora.

1 Misit hanc L. Rhodomani versionem ad nos vir nob. & doctus Mel. Haiminsfeldius Goldastus, quam si cum studiis utriusque linguæ publice communicaremus, factum nostrum iis facile adprobatum iri confidimus. Fuisset enim interpretationem inter se conferre doctorum virorum, e quibus iam tripliceṁ ita horum Indicorum translationem habemus. nec earum fructus esset, quū vnus raro videat omnia, vel semper ocioſe hoc agat. Alias ad H. Stephanum fuisse transmissam hanc conuersionem dicio nobis eiusdem magnus primus duabus pagellis aliquoties in ora adposita. Numeros quoque & quasi breuiaria vt in exemplis transmissis inuenimus, ita reliquimus.

1 nebulas *ad oram adposuit H. Steph.* 2 rubro *Gothic. adscripserat H. Steph.* 3 Triplex *viri eruditi, monebat hic Stephanus noster.* 4 *In exemplo hic adpositi deprehendimus in gloss. hæc verba quæ ad finem plurimum.*

Ad quos

Ad quod xv dierum ſpacio à Sardo monte alicui iter patet, vbi per xxxv dies quolibet anno ſol refrigerat, idq; propter feſtum, vt citra aduſtionẽ illud peragant & reuertantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non ſunt in India, ſed vẽti & preſteres multi: qui quicquid corripuerunt, tollunt. Sol etiam poſt exortum dimidium diei frigus efficit: reliquum ſupra modum eſt torridũ in plurimis Indiæ locis. Indorũ nigredo nõ à ſole eſt, ſed natura. Sunt enim inter ipſos & viri & mulieres candidiſſimi, licet numero pauciores. Et vidiſſe ſe tales ex India feminas duas & v viros auctor teſtatur. Fidẽ narrationi de ſole adſtruere volens quod xxxv dies in India frigore aerem temperet, addit, igni ex Ætna promanante cum alia euaſtẽtur, locum quendam in medio, vbi iuſti degant homines, non euaſtari. Etiã in Zacyntho ſcaturigines eſſe piſciferas, vnde pix hauriatur: inq; Naxo fontem, vnde merum admodũ dulce quandoq; profluat. Et quod ignis ſit iuxta Phaſelidem immortalis, ſemper ardens in petra dies atq; noctes nec vnda exſtinguatur, ſed magis inflammetur: ſed ſtorea tandẽ dometur. In media India homines agunt nigri, & nominantur Pygmæi, lingua à ceteris Indis non diſcrepantes: ſed ſtatura perquã puſilla. Nam longiſſimi eorum binos cubitos: plerique ſeſquicubitum attingunt. Capillus eis prolixiſſimus demittitur etiam ad genua vſq; & inferius. Barbas inter mortales habent maximas. Quare vbi ad iuſtam excreuere magnitudinem, veſtes amplius non induunt, ſed capillos pone demittunt ab occipitio infra poplites & barbæ crines pedibus tenus ante protendũt. Hinc denſo pilorum amictu totum circumſepti corpus zona eos conſtringunt, & pro veſtitu habent. Inguen præferũt craſſum & prolixum, vt & ad talos ipſos pertingat. Compreſſis ſunt naribus & deformes. Pecora horum, oues, boues, aſini, magnitudine arietes non multum excedunt: equi etiam & muli & cetera iumenta arietes nihil ſuperant. Sectantur Indorum regem pygmæorũ circiter III millia. Sagittarii enim ſunt egregii. iuſtiſſimi interim, & ad Indorum leges ſe conformãt. Lepores & vulpes non canibus, ſed coruis & miluiis & cornicibus aquiliſq; venantur. Stagnũ eſt apud illos 10ccc [1] ſtadia in circuitu complexum, in quo, ſi vẽtus ſuperficiem non commouet, oleum ſupernatat: per quod lembis vecti, ex medio in vſum ſuum ſcaphiis hauriunt. Seſamo tamẽ interim quoque vtuntur & è iuglandib. expreſſo: ſed lacuſtre eſt prẽſtantius. Piſces etiam lacus hic alit. Magna ibidem argẽti copia, & argentifodinæ non profundæ. Profundiores enim eſſe perhibent in Bactris. Producit ſimul aurũ India, quod tamẽ non in fluuiis reperiunt, eluuntque, vt fit in [2] Pactolo fluuio. Sed crebri & vaſti ſunt mõtes, quos Gryphes frequentant, aues quadrupedes, quæ magnitudine lupum, crurib. & vnguibus leonem repreſentant. Nigrę ceteroquin in corpore pennæ, ſed in præcordiis rubræ. Per has fit, vt aurum illud in montib. copioſum difficulter acquiri poſſit. Oues Indorum & capellæ maiores aſinis: & quaternos pariunt, ſenoſq; vt plurimum. Caudæ his prolixæ, quas matribus amputant, vt admiſſioni ſint aptiores. Sus autẽ nec cicur nec agreſtis habetur in India. Palmæ apud Indos, harumq; glandes triplo grandiores Babyloniis. Amnis quidam ex petra mel profundit. Multa dehinc cõmemorat de iuſtitia incolarum, & ſtudio erga regem, mortiſque contemptu. Fons ibi eſt, cuius quamprimum hauſeris aquam, in caſei morem coagulatur. De coagulato hoc contritũ ſi ad trium obolũm pondus dederis alicui cũ aqua bibendũ, quæcunq; peregerit enunciat. Vtitur eo rex ſi quęſtione de reis habenda verum explorare ſatagit. confeſſus, mortem ſibi conſciſcere iubetur, nõ conuictus ſuo ipſius teſtimonio, dimittitur. Indorum nemo dolore capitis, aut oculorũ ęgritudine, aut cruciatu dentiũ laborat: nec os exhulceratur, nec putredini obnoxius eſt. Ætas illorũ ſupra centum ad xx & xxx & L & cc qui diutiſſime viuũt, annos ſe extẽdit. Serpens apud eos ſpithamæ longitudine, cuius ſpecies purpuram refert pulcerrimã: caput ei candidiſſimum & nulli plane dentes. Capitur è montib. æſtuoſiſſimis, vnde ſarda eruitur. Non mordet quidem: ſed quemcunq; peruomuerit, ei membrum illud omnino computreſcit. Cauda ſuſpẽſus duplex edit venenum, electri forma & nigrũ: illud è viuo adhuc deſtillat, hoc è mortuo. Quod è viuo effluxit, ſi ſeſami menſura propinetur, cõfeſtim enecat. Cerebrũ enim his qui bibunt per nares deliqueſcit. Alterũ vero ingeſtum ad phthiſin perducit, & per annũ vix interitum maturat. De auicula etiam ſcribit, quam Dicæron (quod iuſtum ſignificat) vocant: non maiori quam perdicis ouũ eſt. Hæc excrementa alui defodit, vt nõ inueniantur. Inuenta autem ſi ad ſeſami portionẽ bibãtur, mane ſopor hominẽ corripit, & abſq; ſenſu inde dormit: tandem ſub occaſum ſolis vitæ exitum ſortitur. Lignum ibi eſt quod Parebum dicũt, oliuę magnitudine reſpondens: ſed in regiis tantum inuenitur hortis: nec florem fert, nec fructum:

27 Aurum à Gryphibus cuſtoditum.

28 Pecudes in India maiores.

29

30

31

32

33

34

35 Serpentis oleũ mirabile.

36 Animalculum pernoctans cacauia.

37 India omnia gignit ſola.

1 ſtadia *ſupplenti omiſſum à ſcriba.* 2 *Et hic emaculandus ſaltem ſcripſerat Pacto.* Sed cr-

xv autem ſolas habet radices, eaſque craſſas ſubter terra. Craſſities eius vbi ſubtiliſſima eſt quanta brachii. Hæc radix ad ſpithamæ modum ſumpta, vbicunque applicita fuerit, omnia ad ſe pertrahit, aurum, argentum, æs, lapides, & nihil non præter electrum. Si ad cubiti modũ [1] ſumpta fuerit, attrahit etiam oues & aues. Hac enim maximam volucrum partem venantur. Quod ſi efficere velis, vt etiam aqua concreſcat, de radice quantum obolus appẽdit, in choam iniicito; & congelaſcet. Idem & vino continget; manuque ipſum tractabis vt ceram: ſed altero die liqueſcit denuo. cæliacis vtile datur remedium. Fluuius etiã eſt per Indiam labens non magnus, II ſtadia latus, cui Indorum lingua Hyparcho nomen, quod interpreteris, qui omnia bona adfert. Hic quotannis per xxx dies electrum defert. In montibus enim arbores eſſe aiunt aquis imminentes: (nam paſſim in montibus aquæ demanant) & certum anni tempus eſt, quo lacrymas illæ egerunt, vt amygdalæ aut pinus, aut id genus aliæ, ad plurimum xxx dies in anno: quæ cum in fluuium decidunt indurantur. Arborem vocant Siptachoram, quod dulce eſt & ſuaue. inde ſuccinum Indi colligunt. & fructum arbores ferunt racemos, vt vitis; & acini inſunt, vt nucibus Ponticis. In montibus illis homines vitam agunt, quibus caninum eſt caput: & amictus geſtant è ferarum pellibus, nec vllam articulatam vocem proferunt, ſed ritu canum latrant, & vlulant. Atque ita vocem eorum intelligunt. Dentes illis ſunt maiores quam cani: vngues vero ſimiles, licet prolixiores, & plus turbinati. Monteſque incolunt ad Indum vſque fluuium. Sunt & hi nigri, & perquam iuſti, vt & Indorum ceteri, cum quibus eis conſuetudo intercedit. Intelligunt quidem quæ ab illis dicuntur: verum ipſi differere non poſſunt, ſed latratu & manibus & digitis ſignificant vt ſurdi & muti. Indi Calyſtrios nominant, quod Græcis eſt Cynocephali. Gentis numerus ad xII myriades ſe extendit. Ad fontes huius fluuii naſcitur flos purpureus quo purpura tingitur non deterius, quam Græca, imo [2] multo floridior eſt. Creantur ibi beſtiolæ, quãtus eſt ſcarabæus, ruborе cinnabaris: quibus prælongi ſunt pedes, molleſque ſunt vt vermis. Harum ortus eſt in arboribus electriferis, quarum fructus arrodunt & corrumpunt, vt apud Græcos phthires (volucre) vitium peſtis. His inſectis Indi contuſis puniceas veſtes & tunicas, & quicquid libet, intingunt, & tinctura hæc melior eſt Perſica. Cynocephali montan[a] incolentes non opus exercent, ſed ex ven[a]tione victitant: quę occiderunt, ad ſolis fe[r]uorem aſſant. Et multis pecoribus alend[is] dant operã, & inter hæc capris & aſinis; b[i]buntq; lac merum & aceto temperatum, [&] ouibus. Fructibus etiam Siptachoræ vn[a] ſuccinũ exſiſtit, veſcuntur, cum ſit prædul[cis]. His torrefactis ſportas conſarcinant, v[t] apud Græcos fit vuis paſſis. Nam rates C[y]nocephali texunt, quibus impoſitas illorum ſarcinas auehunt: deq; fructu eius arboris purpuræ flore ab ipſis expurgato [&] de e[l]ectro CCLX[X] lenta ſingulis annis afportan[t] & totidẽ de pharmaco, quod puniceo p[ur]nos colore inficit. Mille etiam electri tale[n]ta anniuerſarie ad Indorũ regem perferun[t]. Cetera Indis tranſportata vendunt, ad p[a]nes, farinas & xylinas veſtes comparandi[s]. Vendunt etiam enſes, quibus ad feras ca[p]endas vtuntur, & arcus & iacula. iacular[i] enim & arcu feriendi ſolertia excellũt: [i]bellorum imperiti, quod montes inuios, [&] excelſos incolũt. Munera eis quinto quo[q]anno rex erogat xxx myriades arcuum, [&] tragularum totidẽ, peltarumq; duodecim[i] & gladios quinquagies mille. Nec ædes h[a]bent, ſed in ſpeluncis verſantur. Feras nõ tantum ſagittis & tragulis in venatu domã[t] ſed etiam inſectando aſſequuntur & prehendunt. Nam pernicitate curſus valen[t]. Vxores illorum in ſingulos menſes lauan[t]ſemel, cum menſtrua eis profluunt, cetere[ę] qui neutiquam. Viri à lauacris abſtinen[t] manus tamen abluũt, & ter per menſis ſp[a]cium oliuo vnguntur. Veſtes non habe[nt] denſas, ſed quam tenuiſſimas, è ſimplicib[us] coriis, tum viri tum mulieres. Ditiſſimi qu[i]dem lineas geſtant, ſed horum ſunt perpa[u]ci. Lecti ipſis non ſunt, ſed tori & ſtragu[la] ruſtica. Opulentiſſimus inter eos cenſet[ur] cui plurimum eſt pecoris. cetera bonoru[m] perinde ac vulgaris æſtimatur. Caudam [a] mnes geſtant ſupra clunes iuxta mulier[es] ac viri, non aliter quam canes, ſed prolixi[o]rem & magis hirſutam. Cum feminis m[i]ſcentur in quaternos porrecti pedes, ca[n]more. Nam aliter ipſos coire turpe. Vtq; i[n]ſti ſunt, ita longiſſimæ inter omnes mort[a]les vitæ. viuunt enim annos LXX &c. ne[c] nulli etiam CC. Vltra hos vitam prod[u]cere alios perhibent ad fluuii fontes. Hos genu[s] hominũ nigro eſt colore, vt & ceteri Ind[i] nihilq; operis tractant: nec ſuillo victitan[t] nec aquis ſitim reſtinguunt; ſed numero[ſa] pecorum gregibus alendis ſtudent, vt ſup[ra] boues, capellæ, oues. Lacte eo bibũt, & pra[e]

39 *Homines caninio capite.* vide Agathatch. cap. 38.

40 *Purpura Indorum.*

1 *Omiſſa vox* ſumpta *à ſcriba negligentiâ, à nobis itaque immiſſa: quod ideo indicandum putauimus, ne* [illegible] *ſale vſurpaſſe putent.* 2 [illegible] *ſit ſatis in exemplo, quod ſæpe ſuppleuimus, vt editum vidit.*

ter hoc nihil. Infans in lucẽ editus nates nõ habet perforatas, nec feces corporis è posterioribus excernit: sed coxas quidẽ habet, foramen vero [1] coaluit. Ideo non cacare sed mingere eos perhibent quiddã caseo adsimile, non omnino spissum, sed turbidum. Postquam igitur mane de lacte biberint, & diei medio iterum hauserint, radicẽ apud eos dulcem esse tradunt, quæ lac in ventriculo cõsolidari non sinit. Hac comesta circa vesperam sibi vomitum conciliant, & sine molestia per vomitum cuncta reiiciunt. Sunt præterea Indis asini sylvestres equis pares & quandoq; maiores, corpus albi, caput purpurei, cæruleis præditi oculis: quib. vnum est cornu in fronte cubitale. Quod inferius in eo est, ad frontem vergens binos longum palmos, omnino album: quod sursum tendit, acutum est, idq; puniceo rubore excellit. Reliquum in medio nigrũ est. Ex eo pocula conficiũt, vnde qui biberint, spasmo (vt narrant) non corripiũtur, nec morbo sacro: adde, quod nec veneno succumbunt, siue ante, siue post ex id genus poculis vel vinum, vel aquam, aut aliud quiduis biberint. Alii quidẽ asini tum cicures tum sylvestres, & quicquid est solidungulorũ animantium, nec talos, nec fel habẽt: sed hi soli & taxillos & bilem in epate habent. Talus certe pulcherrimus est omniũ quos mihi videre contigit, similis & compar bouino: sed grauis instar plumbi, colore penitus cinnaberino. Velocitate hoc animal & robore pollet: & nec equus, nec aliud quippiã persequendo illud assequi valet. Principio tardius currit, sed quo diutius cursum prosequitur, eo mirabilius ardorem & velocitatem eius intendit. Alia sane ratione capi hæc belua non potest: sed quando teneram adhuc sobolem ad pascua secum circumducunt, à numeroso equitatu circumuẽti, fugere desertis pullis nolunt, sed cornuum ictu & calcium impetu & dentium morsu pugnant, multosq; equos & viros interimunt. Capiũtur tamen & ipsi sagittis & iaculis confecti: nam salua eos vita non ceperis. At carnes propter amaritudinem nimium ab esu sunt alienę: propter astragalos & cornua tantum expetuntur. In fluuio Indorum vermis nascitur forma, quali in ficubus assolet, vix cubitorum, interdum plus minus, prolixitate, crassitudine, quanta vix à [2] XVII annorũ adolescentis manibus comprehendi queat. Binos habent dentes, alterum supra, alterũ infra, & quicquid contigerint dentibus, deuorant. Interdiu in fluuii cœno commorãtur, noctu exspatiantur. Et quicunque illorum forte offenderit quenquam in terra, vel bouem, vel camelum, morsumq; intulerit, correptum trahit in amnem, & totũ vorat, præter aluum. Capitur autẽ hamo prægrandi, cui hœdus aut agnus sit alligatus, & catenæ ex ferro accommodatæ. Captum dies XXX suspendunt vasis subiectis. Tunc pinguis ex eo liquor destillat ad heminas decem Atticas. Elapsis XXX diebus, abiecto verni, oleum bene conditum soli Indorum regi transportant. Alteri enim aliquid inde vendicari non licet: Hoc oleum cuicunque rei affunditur eam incendit, comburitq; ligna & animalia, nec alia materia exstinguitur quam largo & spisso luto. Sunt arbores in India excelsæ, vt cedrus & cupressus: folia palmarum, sed paulo latiora, axilliscq; carent: florem autem emittunt vt laurus masculam, sed absq; fructu. Indi Carpium, Græci Myrorhodam nuncupant. Magna eius raritas. Profluunt inde olei guttæ, quas lana arboribus appensa excipiunt, & in alabastra lapidea exprimunt. Color ei est placide subrubescens, & leuiter spissus: odor autem omnium suauissimus, vt ad vstadia olere affirment. Soli hoc regi possidere licet eiusq; propinquis. Inde Persarum regi Indus trãsmisit. vidisse testatur Ctesias, & odoratum esse incredibile dictu & opinione maius: vt caseum etiam & vinum omnium dulcissimum experientia magistra se cognouisse ait. Fons est apud Indos v vlnis in orbem ductus, figura quadrata, cuius aqua intra rupem: triumque cubitorum profunditas vsque ad superficiem aquæ: inde ad fundum tres vlnæ. Lauantur inibi nobilissimi Indorum, viri, pueri, & mulieres. Eo in pedes se proiiciunt & vrinantur. Quando igitur insiliunt aqua sursum eos extrudit. Nec vero homines tantum retro iactat, sed etiam quiduis aliud excutit in siccum, viuum sit aut exanime. & quid multa? cuncta quæ iniiciuntur repellit, præter ferrum, argentum, aurum & æs, quæ fundo recipit. Limpha gelida est & potu suauis: magnum vero sonitum edit, ac si aqua in aheno feruens bulliat. Sanat autem hæc aqua vitiligines & scabiem. Indica lingua dicitur Ballada: quod salubrem verras. Sunt in montanis Indorum, vbi calamus crescit, homines ad XXX M, quorum vxores semel per vitã pariunt, & qui nascuntur dentes secum afferunt supra & infra eximie pulcros.

45 Arbores in India excelsæ.

Myrorhodon in India.

46 Fons prodigiosæ naturæ, Indis præter metalla pretiosior.

47 Homines in montanis Indorum, atque eorum fœminæ nigri, coitus frequens, mortui.

---

1 Supplenimus interim ex aliorum versione coalnit, in exemplo huius interpretationis omissum. Vtinam optimo & eruditissimo amico diuinus vinor elicuisset, & sua hæc recensere ipsi. Sed deo aliter visum. 2 Græca scholia de puero discrimen habent. Augustin. quidem nec aliter Aelian. l. V. de animal. c. 1.

pili autem tum in capite tum ſuperciliis à primo eis ortu ſunt cani, femellis pariter ac maſculis. Et ad tricesimum ætatis annum quiſque hominum illorum albos retinet crines toto corpore: dehinc nigreſcere incipiunt. Vbi LX annos attigerint, omnes eorum pilos in nigrum conuerſos eſt videre. Octonos etiam in vtraque manu digitos habent, & totidem in ſingulis pedibus, communiter viri & feminæ. Suntque inſigniter bellicoſi. Ideo Indorum regem quinquies mille ſagittarii & funditores comitantur. Tantulis (ſi credere fas eſt) præditi, vt brachia ad flexum cubiti vſque contegant, & totum retro tergum cooperiant, & altera alteram contingat. Hæc dum ſcribit & fabulatur Cteſias, ſe veriſſima litteris commendare affirmat, partim à ſe viſa memoriæ prodi, partim ab oculatis teſtibus accepta tradi aſſeuerans. plurima vero his magis admiranda ſe prætermittere, ne aliena à fide his qui talia non viderunt referre videatur.

EX IIS

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ,

καὶ Ἰνδικῶν, καὶ ἄλλων συγγεγραμμάτων.

EX IISDEM EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS, INDICIS, & aliis scriptis,

Fragmenta,

sub nomine eius laudata, si non ipsius semper & verba continent,

collecta & congesta è variis auctoribus.

EX EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

EX LIBRO PRIMO.

Ε'Κ ΤΟΥ ΠΡΩ'ΤΟΥ ΛΟ'ΓΟΥ.

Apud auctorem de nominibus gentilibus, vel Stephanum Byzantium, si modo is auctor.

Παρὰ τῷ περὶ ἐθνικῶν συγγράψαντι, ἤγουν Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, εἰ γε οὗτος ὁ γράψας.

HAVON, regio in Media. CTESIAS libro primo Persicorũ: Inde vero proceditur Semiramis ipsa & exercitus, peruenitque in Chauonem regionem Mediæ.

ΧΑΥ'ΩΝ, χώρα τῆς Μηδίας. Κτησίας δὲ πρώτῳ Περσικῶν· Ἡ δὲ Σεμίραμις ἐντεῦθεν ἐξελαύνει, αὐτή τε, καὶ ἡ στρατιὰ, καὶ ἀφικνεῖται εἰς Χαώνα τῆς Μηδίας.

Laudatum hunc librum inuenio & apud Arnobiũ lib. 1. aduers. gent. Verba eruditiss. auctoris sunt: Age nunc veniat, qui super igneam zonam, magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo vt assentiamur authori. Bactrianus & ille conueniat. cuius Ctesias res gestas historiarum exponit in primo. Armenius Hosthanis nepos & familiaris Pamphylus Cyri, Apollonius *&c. vbi Critici tamen hodie ita interpungendum aiunt:* Zoroastres (Hermippo vt assentiamur auctori) Bactrianus. Et ille conueniat, cuius *&c. Sed quisnam ille? cuius nomen omissum Arnobium vero simile non est. de quo liquido constaret, si Ctesiana exstarent. Libet interim saltem coniectare lauster, si forte ita distinguendum:* Et ille conu. *&c.* primo, Armenius Hosthanis nepos, *&c.*

EX LIBRO SECVNdo Persicorum.

Ε'Κ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕ'ΡΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

Apud eundem Stephanum.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Στεφάνῳ.

Tiriza, Paphlagoniæ vrbs. gentile nomẽ, Tirizi. CTESIAS Tiriziphanos eos vocat, libro II. Ex Odrysis vero ad

Τίριζα, πόλις Παφλαγονίας. Τὸ ἐθνικὸν, Τίριζοι. Κτησίας Τιριζιφανοὺς αὐτοὺς φησιν, ἐν τῷ δευτέρῳ. Ἐκ δὲ τῶν Ὀδρυσῶν εἰς Τιριζ-

βασιλεῖς οἰκειώσας ἐν τοῖς ἔργοις *

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ, ἐν τῷ β'. βιβλ. ἱστορ.

Ἐπὶ τούτου [Σαρδαναπάλου] μὲν ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη διαμείνασα πλείω τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ἔπι δὲ ἑξήκοντα, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

Παρὰ τῷ Ἀγαθίᾳ ἐν τῷ β' τόμ. περὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλ.

Ἕως ἐς Σαρδανάπαλον, ὡς ἐκεῖνοι φασί, τὴν ἀρχὴν ἀπομαραινόμενος, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀφῃρεῖτο αὐτὸν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τὴν βασιλέα καὶ ἐς τὸ Μηδικὸν μετέστησαν ἔθνος, ἐξ τε καὶ τριακοσίων ἤδη πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ ὀλίγῳ πλείοσιν ἔτεσι παρὰ μικρόν, ἀφ' οὗ τὰ πρῶτα ὁ Νῖνος τὴν ἐκείνη κατέσχε μεγαλοπραγμοσύνην. ὅτῳ καὶ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγραφομένῳ, καὶ Διοδώρῳ ξυμφωνεῖ ὁ Σικελιώτης.

Ἐκ τῶν Ἀθηναίου, ἐν τῷ ιδ' Δειπνοσοφ.

Βηρωσσὸς δὲ ὁ περὶ τῶν Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λῴῳ φησὶ μηνὶ ἐκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας προσαγορευομένην, ἐν Βαβυλῶνι δὲ πέντε ἡμέρας· ἐν αἷς ἔθος δεσπόζειν τοὺς δεκάτους τῶν οἰκετῶν· ἀφηνιάσθαί τε τῶν οἰκείων ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καλεῖσθαι Ζωγάνην. μνημονεύει δὲ ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

ἘΚ ΤΟΥ̃ ΤΡΊΤΟΥ ΤΩ̃Ν Περσικῶν.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Κτησίας ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας περὶ τρυφὴν ἀσυνδότους, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν· καὶ οὕτως οὗτος ἐνδον μὲν καὶ τρυφᾶν, τοσοῦτος ἐνομίζετο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δὲ ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀναχινδαράξεω λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρεω. ὅτε δὴ ὁ Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατηγῶν Μῆδος

Tirizibanos incolentes in Pa.*

Apud Diodorum Siculum lib. II. *bibioth. hister.*

Cuius (*Sardanapali*) tempore Assyriorum imperium, cum annos CIↃ CCCLX (vt CTESIAS Gnidius libro secundo tradit) durauisset, ad Medos deuolutum est. *interpr. Lat. Rhod.*

Apud Agathiam de imperio & reb. gest. Iustiniani l. II.

Donec Sardanapalo regnante, vt illi (*Bion & Alexander Polyhistor*) scribunt, quũ iam emarcuisset imperiũ, Arbaces Medus & Belesis Babylonius illud Assyriis eripuerunt, interfecto ipsorum rege, & ad Medos transtulerũt, sex & trecentis iam supra mille & paulo amplius annis elapsis, ex quo primum Ninus ibi summam rerum obtinuerat. Ita enim CTESIÆ Cnidio tempora describenti Diodorus etiam Siculus assentitur. *interpr. H. Vulc.*

Ex Athenæo lib. XIV. *Dipnosophist.*

Berosus autẽ Babyloniacorum lib. I. decimasexta die mensis Loi festum Babylone quinque dierum spatio celebrari ait, Sacæas dictum: per quod tempus solere dominos famulis parere: vnumq; ex his domui præesse, veste quæ regiæ similitudinem referat, indutum. quem & Zoganem appellari. Meminit huius festi CTESIAS quoque libro Persicorum secundo. *interpr. H. Steph.*

EX LIBRO TERTIO PERsicorum.

Apud Athenæum Dipnosoph. l. XII.

CTESIAS libro Persicorum tertio scribit, omnes quidem quotquot in Asia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ ceteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certe hic quoq; voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõspiceretur, præterquã ab eunuchis & suis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quẽ alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filiũ fuisse memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducib. *Ex Steph.*

1 *Supplendum arbitror* Παφλαγονίᾳ. in Paphlagonia. *Verum vere in prioribus verius* Τιαζιφωνὶς, *an* Τιαζιτώνις, *quod in ipsis Ctesiæ verbis adfert; iudicare alios sinam.* 2 *Non dubitaui eundem locum Agathiam respexisse, quem & Diodorus, itaq; fidenter ad librum II. Persicorum, vnde Diodorus sua laudat, retuli. Vide vero an non ex Diodoro sit ἐξήκοντά τε quoque pro hoc ἑξ τε apud Agathiam legendum.* 3 *De Sacea vel Sacaorum festo isto, eiusque origine Casaubonus ὁ πάνυ 14. Athenæicorum 10. vide & Strabonem l.* XI.

4 *Falsus itaque Dalechampius qui de veste capit, ita vertens:* vestem indutus regiæ similem, *quam Zoganam vocant. & inde adnotat forte tractum* Sotanæ *Italorum nomen. Clariss. Casaubonus obseruat eodem loco quos. mss. Zoγαίλω per o scribere parum.*

5 *Editio Commelin.* καὶ ὅπως οὕτω ἦν, *&c. non tam recte. Monuit & clariss. Casaub. 12. Athen. 7. his verbis:* Melius, καὶ οὕτω. *non enim solus Ninyas: sed & alii pleriq; omnes reges Assyrii cæsarii fuerunt, & domi latuerunt. Malim ergo vertere* Hic itaque, *vel similiter.* 6 Ἀναπαναξάρεω. *edit. Comel.*

qui

qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, * qui inter Eunuchos principis erat, regis videndi poteſtas vt ſibi fieret: hoc rex cum vix annuiſſet, ac permiſiſſet, admiſſus Medus vt eum aſpexit ceruſſa oblitum, muliebriter veſtitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac cũ illis ſedentem pedibus porrectis in altumque ſublatis, tinctis fuco ſupercíliis, muliebri ſtola indutũ, raſa barba, leuigata pumicis attritu facie, colore quã lactis cãdidiore, picturatis oculis, multi, & inter eos Duris, ſcribunt, indignatum illum quod regi tam effeminato parerent, ſuo ſe gladio confodiſſe, ac occidiſſe. * CTESIAS autem narrat, ipſum ad bellum deuenìſſe, & quum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet, mortem obiiſſe, quũ ſeipsũ cremaſſet, extructo rogo ad quatuor iugerum altitudinẽ: cui impoſuerat lectos aureos CL, ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum ſuarum [ſtatum] videret, antea miſerat in vrbẽ Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis: quinetiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circumpoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiã talentorum auri impoſuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon veſtes & purpuras, & omne genus eorũ quæ ad cultũ corporis pertinent. Quæ quũ feciſſet, accendere pyrã iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumũ videbant, mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatib. deditus fuerat, quã potuit generoſiſſime vitam finiit.

* interpr. Ioc. Dalech.

* interpr. H. Steph.

ἦλθος, διεπραξατο ἀφ' ἑνὸς τῶν δυνούχων Παραμείζου θαυμαζειν Σαρδαναπαλον, καὶ μόλις αὐτὸ ἐπετρέψατο ἐκείνου ἐθελήσαντος· ὡς οὖν εἰσελθὼν εἶδεν αὐτὸν ὁ Μηδος, ἐψιμυθιωμένον καὶ κεκοσμημένον γυναικεῖα, καὶ μετὰ τῶν παλλακίδων ξαίνοντα πορφύραν, διαβάδην τε μετ' αὐτῶν καθήμενον [1] τὰς ὀφρῦς, γυναικείαν δὲ στολὴν ἔχοντα, καὶ κατειρυθμένον ὄν πώγωνα, καὶ κατακεκισσεισμένον· ὧν δὲ καὶ γάλακτος λευκότερος, καὶ ὑπεγέγραπτο τοῖς ὀφθαλμοῖς. (ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο ἴδε Ἀρβάκης, τὰ λευκὰ [2] ἐπιμελαβὼν τοῖς ὀφθαλμοῖς) οἱ μὲν πολλοὶ, ὧν ὅτι καὶ Δοῦρις, ἱστοροῦσιν ὑπὸ τούτου ἀγανακτήσαντος εἰ τοιοῦτος αὐτῶν βασιλεύει, συγκεντηθέντα ἀποθανεῖν. Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆσαι· καὶ ἀθροίσαντα πολλὴν στρατιὰν, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβάκου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα σὺν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν ἡψαντα ὕψος τεσσάρων [3] πλέθρων, ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα [4] ἑκατομπεδιαῖον ἐκ ξύλων, καὶ ταῦτα κλίνας ὑπεστόρεσε· καὶ κατεκλίθη ἐπὶ ταῦτα αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. τοὺς γὰρ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ πρόγματα κακούμενα, προπέμψει εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τρισχίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπεστόμωσε δὲ τὸ οἴκημα δικτυοις μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐπὶ κύκλῳ προσέθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶδ) ἔξοδον. ἐπὶ ταῦτα προσέθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυριάδας μυριάδας ταλάντων, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς πάντοδαπάς. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὴν πυρὰν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες ὅτι καινὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν [5] θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἤδεσαν οἱ δυνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδαναπαλος, ἐκ τοῦ πως ἡδυπαθήσας, ὡς ἐκεῖνοι, γυναικῶς ἐτελεύτησε.

---

1 *Caſaubon. dicto loco ita:* non eſt obſcurum deeſſe participium cum illis iungendum τὰς ὀφρῦς. niſi malumus in altum locum eas voces transferre, & ſcribere mox, καὶ ὑπεγέγραπτο τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ὀφρῦς. *vbi vide & de hoc more mollium veterum, pingendi ſupercilia & vnguentis illinendi. Continuo autem hæc Athenæi iunxi, vt & in Latinis ſupplementum è Dalechampii verſione mutuando, quod in iis Cteſianum quiddam ſubodoratus ſum, vt ſtatim indico.* 2 *Gratia ſcilicet magno Caſaubono qui è membranis hac notis parentheſeos incluſa deſcripſit, vt expreſſit Commelinus. Sunt enim tantum non Cteſia verba ipſa: modo emendentur. quod non infeliciter forte nos docebit Pollux noſter, cuius fragmentum ſtatim adiecimus p. ſeq. inde ſcribe hic ὑπαναβαλών.*

3 Ἡλίθεων· aliis ſtadia centum, aliis mille pedes. *Dalechamp. ad Athenæum.* 4 vel, longitudinis, quod arbitror, vel latitudinis. *Dalechamp. ibid.* 5 Θυσίαν edit. *Comelin. ſed Stephanus edidiſſe videtur rectius. Alias de veterum exemplis qui ſibi conſcium mortis genus prætulerunt, accurate anquirit Caſaub. 12. Athen. 7.*

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ [illegible] νομάς.

Κτησίας δέ φησιν[1] ἀναβάλλειν τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὄν Σαρδιναπάλον.

Ἐν τῷ Ἁρποκρατίωνος λεξικῷ.

Ὑποκύδης ἐστὶν ὁ ὑδρηγός, ὡς καὶ Κτησίας φανερόν.[2]

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Κυρταῖα, πόλις ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ εἰς ἣν ἀνεῴκισεν Ἀρταξέρξης Μεγάβαζον. Κτησίας τρίτῳ Περσικῶν.[3]

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΞ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΩΝ Περσικῶν, ἐν οἷς τὰ Ἀσσύρια διέλαβε ὁ Κτησίας, ἄλλα πινα, ἃ σαφῶς οἴδαμεν ἐκ πόσου βιβλίου.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ α' στρωμάτ.

Εἰ δὲ τὰ Ἀσσυρίων πολλοῖς ἔτεσι[4] πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει, &c.

Παρ' Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ', στίχ. ϛγ'.

Ὁ Ἀσσυρίων βασιλεὺς ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Καπὰ δὲ τὴν Διόδωρον[5] Σεσόωσις τὴν κλῆσιν,
Τῶν Ἀσσυρίων μοναρχῶν, ἦρχε τῆς γῆς ἁπάσης,
Ζεύγνυον ἐν τῷ ἅρματι τούτῳ τοὺς βασιλέας,
Καὶ ἦν αὐτῶν συνέμβιος, ὥσπερ ὑφ' ἵππων ἄλλοι,
Καὶ κοσμοκράτωρ θεὸς ἐκέκλητο τοῖς τότε.
Τούτῳ ποτέ τις βασιλεὺς κατέσχεν τὸ τύφον,
Τῆς τύχης δὲ ἀσύστατον δι' αἰνιγμῶν προεῖδεν.
Ἕλκων δὲ ἅρμα γὰρ αὐτὸς, ἐξ ὑποζυγίας ἐφέρετο.
Βραδύνειν δὲ τοῖς βάδισιν, ἔστως ὁρᾷ, ἐποίει.
Ὡς δὲ πρὸς τοῦτον ἐλέξεν ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Τί καταργὴς πρὸς τὴν ὁδὸν ἄνθρωπε; τάχυ λέγε.

C T E S I A S vero dicit Sardanapalum [illegible] album oculorum. [illegible] I. Cam.

In lexico Harpocrationis.

Hypocydes significat aquæductum, vt ex libro tertio C T E S I A S manifestum est.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Cyrtæa, vrbs circa mare rubrum, quam relegauit Artaxerxes Megabyzũ. C T E S I A S libro tertio Persicorum.

ALIA QVÆDAM E PRIMIS libris Persicorum, quæ Assyria continebant, vbi non certo scimus quæ ex quoto libro depromantur.

Clemens Alexandrinus lib. I. Strom.

Si verò res Assyriorum multis antiquiora sunt Græcorum rebus, ait C T E S I A S, &c.

Apud Ioannem Tzetzem chil. III. v.

Assyriorum rex Sesostris ille,
Iuxta Diodorum verò Sesoosis nomine,
Assyriorum monarchia, dominatus ea[illegible]
rum omni,
Iungens in curru huius reges,
Et ab ipsis tractus, quemadmodum [illegible]
quis alii:
Et mundi imperator, & deus [illegible]
suæ ætatis hominibus.
Huius aliquando quidam rex eo[illegible]
superbiam,
Fortunæ inconstantiam per ænigma[illegible]
ostendisset,
Trahens enim currum ipse, rotas [illegible]
plabatur:
Tardam autem vectionẽ sic contem[illegible]
faciebat.
Vt autem ad hunc dixit Sesostris [illegible]
Cur ociaris ad viam homo? acce[illegible]

1 *Ad lib. III. Ctesiæ hæc pertinere, patet ex præcedenti fragmento apud Athen. vbi hunc emendandum dixi in voce* [illegible]. *autem Pollux ista statim his quæ protulit de variis patrantibus & distortis quales effeminatorum sunt & cinædorum,* [illegible] ἠλυκτικὸς, γυναικεῖον, ἔχθεον, ἀναπεπταμένον, καὶ τὰ ὅμοια. Κτησίας &c. 2 *Sequitur in Harpocr.* ὑφηνίον, οἷον ἐπὶ [illegible] ἄκρες. *vbi forte non tam corruptum auctoris alicuius nomen latet, quam Ctesiæ verba mendosa. Apud Hesychium vero vid.* Φρύδιον, *forte legendum* ὑποβρύχιον. 3 *Exstant hæc apud nostrum Ctesiam excerptum supra in Persicis cap.* [illegible] *nomen* Κύρτη. *& viri semper* Μεγάβυζος. *Inde etiam facilius colligas ex libro decimo tertio Persicorum hæc* [illegible] *tio. Sed ex quoto libro, ego non conieci hercle: ex tertio tamen, qui Assyriaca inter alios sex priores continet.* [illegible]

4 Euseb. lib. x. præpar. Euang. contractius: πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν Κτησίας λέγει. mox idem [illegible] def[illegible] *suppleri,* φανέντα τὰ Ἀσσύρια πολὺ πρεσβύτερα τῶν Ἀσσυρίων ἐστὶ τῶν ὑπὸ Βηλεώχου (Belochum vocat Eusebius Chronicon) [illegible] *Hæc ex Fr. Syb. Annotat. ad Cl. Alex. mihi Eusebius non ad manum, fragm[illegible] possideo.* 5 Lib. I.

[illegible], Barbarum versiones videns, aliquis, non curro.
Cognoscens igitur Sesostris id quod ipse declarabat,
Contraxit fastum, disiunxitque hos,
Et deinceps vniuersis erat mitis, & modeste sapiens.
CTESIAS, *& Herodotus, Diodorus, atque Dion,*
Et Callisthenes cum ipsis, Simocatus, & alii
Historiæ meminerunt paucis: illi autem late.

Ὅτι δὲ, [illegible] τὰς συγγραφὰς ἐλεγχθῆναι, φησὶν, ἁπλῶς τρέχω.
Γνοὺς τοιγαροῦν ὁ Σέσωστρις, ὅπερ αὐτὸς ἐδήλου,
Συγέλκει δ' ἀγέρωχον, ἀποζυγούς τ' ἔτυς.
Καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς σύμπασιν ἦν πρᾶός τε καὶ σώφρων.
Κτησίας, καὶ Ἡρόδοτος, Διόδωρος, καὶ Δίων,
Καὶ Καλλισθένης σὺν αὐτοῖς, Σιμόκατος, καὶ ἄλλοι,
Τῆς ἱστορίας μεμνηνται σπανίως, οἱ δὲ πλατέως.

Apud Diodorum lib. II.

Singulas autem pugnas, omniumq; ab ipso deuictorum numerũ nullus scriptorum recensuit. Ideo nobilissimas tantum gentes, CTESIAM Cnidium secuti, breuiter percurremus. De terris maritimis & reliqua deinceps continente, Ægyptum & Phœniciam, cauamque Syriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Mysiam & Lydiam, subegit. Troiadẽm quoque & Phrygiam ad Hellespontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia, & barbaris ad Pontum gentibus vsque ad Tanaim adiunxit. Caddusiorum etiam terra & Tapyrorum; nec nõ Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcanis & Parthis, est potitus. Adhęc Persiã & Susianam; & quæ Caspiana nominatur: in quam faucibus peranguſtis, quas Caspias hinc portas vocant, iter patet.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Καὶ τὰς μὲν καθ' ἕκαστα μάχας, ἥ τ' ἀριθμὸν ἀπάντων τῶν κατὰ πολεμηθέντων [τῷ Νίνῳ] οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ἀνέγραψε· τὰ δὲ βαπτισμότατα τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ παρεξόμεθα συντόμως διὰ βραχέων. κατεστρέψατο μὲν γὰρ τὴν παραθαλαττίαν καὶ τὴν συνεχῆ χώραν τήν τε Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην, ἔτι δὲ καὶ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν· πρὸς δὲ τούτοις, τήν τε Καρίαν καὶ Φρυγίαν καὶ Μυσίαν καὶ Λυδίαν. προσηγάγετο δὲ τήν τε Τρωάδα καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίαν, καὶ Προποντίδα καὶ Βιθυνίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ τοὺς πρὸς τῷ Πόντῳ ἔθνη βάρβαρα κατοικοῦντα μέχρι Τανάϊδος. ἐκυρίευσε δὲ καὶ τῆς Καδδουσίων χώρας καὶ Ταπύρων, ἔτι δὲ Γραικίων καὶ Δερβίκων, καὶ Καρμανίων, καὶ Χωρασμίων καὶ Βορκανίων καὶ Παρθυαίων. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Γεδρωσίαν, καὶ Σουσιανὴν, καὶ τὴν καλουμένην Κασπιανήν· εἰσὶ δὲ εἴσοδοι στεναὶ πάντελῶς, δι' ἃς παρεγγυῶσι Κάσπιαι πύλαι, πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα τῶν ἐθνῶν ἐθνῶν προσηγάγετο, ὥστε μακροὶ ἂν εἴη λέγειν.

Eutropius lib. I.

Ninus Assyriorum rex, qui primus ad imperium gentium finitimarum animum intendit, Assyriam, Mediam, Armeniam, Cappadociam, Syriam, Phœniciam, Cilicium, Lydiam, Phrygiam, Cariam, Parthos, Hyrcanos, Bactrianos, Arabas, Persas, Susianos, Chaldæos, Mesopotamiam, Adiabenos, Medos, Sacas, Indos, Scythas, Bactrianos, Hyrcanos, Parth

τῆς [illegible] τῶν Εὐφ[illegible] χει-
μάῤῥης, πλὴν [illegible] ἐλῶν καλίων ἐφ[illegible] χωρία κα-
θυφεστήκασι πόλις.

Παρὰ τῷαὐτῷ ἐν τῇ α΄.

Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι περὶ τῶν εἰρημένων πόλε-
ων [Βαβυλῶνος, καὶ Τειγίης τῶν ὑπὸ Νεῖλον]
Κτησίας ὁ Κνίδιος ἀλλοφόρως ἱστόρησε, φήσας τὸν
μετὰ Σεμιράμιδος τῶν Βαβυλωνίων εἰς Αἴγυπτον
πινὰς σκηψάντας τοὺς, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων
ἠναγκάσθαι τὰς ἐπωνυμίας.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Διοδώρῳ ἐν
τῷ β΄.

Ἀπολαβοῦσα [Σεμίραμις] δὲ τὸν Εὐφράτην
ποταμὸν εἰς μέσον, περιέβαλετο τεῖχος τῇ πόλει
[Βαβυλῶνι] σταδίων τριακοσίων ἑξήκοντα, διήλημ-
μένον πυργοῖς πυκνοῖς καὶ μεγάλοις. τηλικοῦτον
δὲ ὢν ὁ βαρὸς τῶν ἔργων, ὥστε ὁ μὲν πλάτος εἶ-
τῶν τειχῶν ἐξ ἁρμασιν ἱππάσιμον, ὁ δὲ ὕψος
ἄπιστον τοῖς ἀκούουσιν, ὡς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος·
ὡς δὲ Κλείταρχος ὁ τὕστερον μετ' Ἀλεξάνδρου
βαίνων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς αἰνίγματα, τρι-
ακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε, καὶ τοσούτοις ὑπ
τῶν ἴσων ἡμερῶν εἰς ὃν ἐνιαυτὸν οὐσῶν, ἐφιλοτιμή-
θη ὃν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ὑποστήσασθαι.
τὰς δὲ πλίνθους εἰς ἀσφαλτον ἐνθησαμένη, τεῖχος
κατεσκεύασε, ὃ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φησὶ,
πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὡς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἐ-
γεγράφασι, πηχῶν πεντήκοντα· ὃ δὲ πλάτος, πλέθρου
ἢ δυοῖν ἁρμασιν ἱππάσιμον.

Ἐν τῷ αὐτῷ δευτέρῳ βιβλ.

Οὗτος δὲ ὁ περίβολος [ὁ ἕτερος Βαβυλῶνος ὁ
ἐνδὸς περάτου] ὡς μὲν μήκος, σταδίων τεσσαράκοντα· ὃ δὲ πλάτος, ὀκτὼ πλεθρῶν· τὸ
δὲ ὕψος, ὡς Κτησίας φησὶν, ὀργυιῶν πεντήκοντα. τῶν δὲ πύργων ὑπῆρχε ὃ ὕψος ὀργυιῶν ἑ-
βδομήκοντα.

Et sequentia forte quoq; è Ctesia bonam partem, vt & in prioribus fragmentis apud Diodorum, quibus Ctesiam in historia Assyriorum sequutum ex ipsius indicio constat, quem tamen totum exscribere à nostro proposito alienum fuit.

Ἐκ τῆς Τζέτζου χιλ. θ'. στιχ. φξή'.

Ἡ πᾶσα δὲ περίμετρος ὑπῆρχε Βαβυλῶ-
νος,
Σταδίοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, Κτησία.

Ex Tzetzæ chil. IX. v. 368.

Omnis autem circuitus fuit Babylonis
Stadiorũ trecentorum sexaginta, Ctesiæ

SIAE

---

1 De isto dissensu auctorum in muris Babyloniis dimetiendis v. doctiss. Brissonium l. 1. de reg. Pers. p. 61. et doctiss. I. Capellum ad Justin. exercitationem de mensura lib. 1. non longe ab initio ubi de pede Babylonio examinat etiam ibi præsertim Diodori vel Ctesiæ hæc, vt indicio. 2 ἐκ τριῶν supervacua est, ait Capellus: quem vide hac plane explicantem, præeuntibus, vt videtur, Diodoro et Ctesia. 3 Persicas intellige. Capellus. 4 lege τὸ δ' αὐτὸ, ἐπειδὴ τὸ τετράγωνον ἐστὶ χωρίον, ἑκατὸν σταδίων ἑκάστη πλευρά, &c. Mensuram Babylonicæ latitudinis erat Babyloniorum cubitorum 45, Persicorum 30. Accipiebant eo Herodotum stadium

Sacæ

... vero Clitarchum ipsum, & eos qui post Alexandrum,
Et secundum Diodorum ipsum Siculum,
Trecentorum sexaginta & quinque stadiorum.
Cornelius autem Cassius Dion, scripturis Latinis
Quadringentorum scripsit hanc stadiorum esse:
Herodotus ante historicus in Musis nouem,
Et Philostratus ipse in vita Tyanei,
Stadiorum octingenta, cum quadringentis.
Altitudo quinquaginta † passuum murorum, iuxta CTESIAM,
Aliis quinquaginta cubitorum. videtur autem CTESIAS
Tzetza veriora describere, quam alii:
Saltem in iis quæ scripsit de Babylone.
Trecentorum enim ipse sexaginta stadiorum
Omnem illius perimetrum esse describit.
Alii autem augent plus & amplius hanc.
Qui igitur circuitum minuit longitudine,
Non longe ab eo quod decent, auxit altitudinem.
Sed quando hæc æque quidem conspexit CTESIAS,
Erant sexaginta ulnarum altitudines turrium,
Et sane quinquaginta ulnarum murorum altitudines.
A bellis atque commotionibus autem forte delectas,
Posteri videlicet Clitarchus, atque omnis post Alexandrum
Conspexerunt sic humiles ulnarum altitudines,
Valde ad cubitorum diminutionem vix quantitatem accipientes.
Latitudine autem Babylonis erat, iuxta aliquos, murus
Sex curribus equitabilis: tribus autem, secundum alios.

Καὶ ἦν ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καθάπερ μετ' Ἀλεξάνδρου
Καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης,
Τριακοσιεξήκοντα καὶ πέντε σταδίων.
Κορνήλιος δὲ Κάσσιος Δίων, γεγραφὼς Λατίνως
Τετρακοσίων ἔγραψε τοῦτον σταδίων εἶναι.
Ἡρόδοτος δὲ ὁ συγγραφεὺς ὁ Μούσαις ταῖς ἐννέα,
Καὶ ὁ Φιλόστρατος αὐτὸς ὁ βίῳ Τυανέως,
Σταδίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς τετρακοσίοις.
Ὕψος πεντήκοντα ὀργυιῶν τείχους, κατὰ Κτησίαν,
Ἄλλοις πεντήκοντα πήχεων. Φαίνεται δὲ Κτησίας
Τῷ τὰ ζητὰ ἀληθέστερα συγγράφειν τῶν ἑτέρων,
Ἕως εἰς ἃ ἦν ἔγραψε περὶ Βαβυλῶνος.
Τριακοσίων γὰρ αὐτὸς ἑξήκοντα σταδίων,
Πᾶσαν αὐτοῦ περίμετρον ὑπῆρχεν ἀναγράφων·
Οἱ δ' ἄλλοι προαυξάνουσι πλέον καὶ πλέον ἀεὶ
τῶν.
Ὃ δὲ περὶ τὴν περίμετρον μικρὸν ἐλαττῶν τὸ μῆκος,
Οὐκ ἀν μακρὰν τοῦ δέοντος παρήνεγκε τὸ ὕψος.
Ἀλλ' ὅτε τοῦτα ἴσως μὲν καὶ τοιαῦτα ὁ Κτησίας,
Ἦσαν ἑξήκοντα ὀργυιῶν τὰ ὕψη τῶν πύργων,
Καὶ δὴ πεντήκοντα ὀργυιῶν τότε τοὺς τείχους ὕψη·
Ὑπὸ πολέμων καὶ σεισμῶν δὲ ἴσως καὶ τοιούτων
θέντα,
Ὕστερον αὖ ὁ Κλείταρχος, καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Κατεῖδον, ὅτε τὰ πεδία τῶν ὀργυιῶν τὰ ὕψη,
Ὡς πρὸς πήχων ἐλαχίστων μόλις ποσὸν λαβόντα.
Πλάτει τῆς Βαβυλῶνος δὲ ἐν κατά τινας ὁ τεῖχος,
Ἐξ ἁρμάσιν ἵπποις ἐπάλληλον ἦν ὁδὸν παρέχειν.

Apud Diodorum lib. II. bibl. hist.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ, βιβλ. ιϛ. λόγου πρώτου βιβ.

Sepulturas mortuorum peculiari Æthiopes ritu instituunt. Cadauer enim salitum, & multo vitro circumfusum in cippo statuunt, vt per vitrum defuncti corpus videri queat, sicut Herodotus scriptorum reliquit. At CTESIAS Cnidius dubitari eum cõfirmat, offendens, sanè quidem cadauer, sed nudis corporibus vitrum nequaquam circumfundi. Nam ne scripturæ, vt ambusta & prorsus fœdata simultudine retinere nequeant.

Ταφὰς δὲ τῶν τελευτησάντων ἰδίους οἱ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ποιοῦνται. παρασκευάσαντες γὰρ τὰ σώματα, καὶ περιχύσαντες αὐτὰ πολλὴν ὕαλον ἰσάσιν ὀπὴ σήλης, ὥστε τοῖς παριοῦσι φαίνεσθαι τοῦ νεκροῦ τὸ τετελευτηκὸς σῶμα, καθάπερ Ἡρόδοτος εἴρηκε. Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος ἀπιστῶν τούτοις ἐναντίος τοῦτον ἐξελέγχειν, οὐδὲ φησὶ δεῖν σῶμα περιχεῖσθαι ὕαλον, καὶ μάλιστα γυμνοῖς τοῖς σώμασι· καὶ γὰρ οὐδὲ ταῦτα ἀλύμενα ἐστὶ τελείως τὸ σωματοειδὲς διὰ παντὸς

[illegible] εἰκόνα καλῶσι [illegible]
εἰς ἓξ [illegible] τῷ ὕεχεῳ, καὶ τὸν εἰκόνα χρυσᾶν τ' ὕελον. τῷ δ' κατασκευάσματος λέγουσι ὅτι ὁ τόπον, ἀφ' ἧς τῆς ὕελου φασὶν ὅτι χαλκὸς ἀφομοιωμένον τῷ πεπελωτικότι τὸς ἀνθρώπους πλουσίους αὐτῷ οὕτω θαυμάσαι φησί· τὸς δ' ἐν λάπιθας καταλιπόντας τὰς οὐσίας, ἀφ' ἧς ἐπιγράφειν εἰκόνας· τὸς δ' πενήτας, χαλκᾶς. τὸν δ' σελον πᾶσιν ἐξαρκεῖν, ἀφ' ὃ πλείστη ἡλικία χ' τ' Αἰθιοπίαι, ἡ τελέως τὰ τοῖς ἐγχωρίοις ὑπερπολάζει.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸ δ' πλῆθος τῆς ἀθροισθείσης στρατιᾶς λῶ, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος συνεγράψατο, πεζῶν μὲν τετρακόσιαι μυριάδες, ἱππέων δ' ἑπτακόσιαι μυριάδες, ἁρμάτων δ' δέκα μυριάδες. ἦν δ' ἡ ἀρχὴ καὶ ἄνδρες ὑπὲρ καμήλων ὀχούμενοι, μαχαίρας τετραπήχεις ἔχοντες, ὅτι ἀριθμὸν ἴσον τοῖς ἅρμασι. καὶ δὲ τοσαμύας κατεσκεύασε ἀφ' ἑκάστης δισχιλίας, αἷς παρεσκεύασατο καμήλους τὰς μέσῃ ἁρμοζούσας τὰ σκάφη.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετὰ δέ τινα χρόνον τοῦ Νινύου τὸν υἱὸν δὲ μόνου ὄντος τινὸς ἐπιβουλεύσασα [Σεμίραμις.] καὶ ὅτι μὲν Ἀμμωνίτας λόγος αἰσθομένην, ὅτι ἐπιβουλεύσαντα κακὸν οὐδὲν εἰργάσατο· τοιοῦτον δ' τ' βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦσα, καὶ τοῖς ἄρχοις ἀκούειν ἐκείνου προστάξασα, ταχέως ἠφάνισεν ἑαυτ', ὡς εἰς θεὸς χ' ὅτι χρησμὸν μεταπεσούσης. ἔνιοι δ' μυθολογοῦντες φασιν αὐτ' ἠφανίσθαι εἰς τὰ ὄρη, καὶ πολλῶν ὀρέων εἰς τ' οἰκίαν καταφυγόντων, μετ' ἐκείνων ὑπεκπεφθῆναι. ὅθεν καὶ πᾶς Ἀσσυρίοις τ' περιστερὰν ὡς θεὸν, ἀπαθανατίζοντας Σεμίραμιν. αὐτὴ μὲν δὴ βασιλεύσασης Ἀσίας ἁπάσης πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησε δὲ τετρηκοντούτης γενομένη, βιώσασα μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δύο, βασιλεύσασα δ' δυοκαίδεκα ἔτη καὶ μῆνα.

Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος φησὶ Σεμίραμιν τοιαῦτ' ἱστορῆσαι.

Memnonius & Athenagoras Athenienſis legatione pro Chriſtianis, horum & Cteſia traditorum.

Et propter eandem Dercetum [illegible] lumbas & Semiramin honorant [illegible] (in columbam enim mutata eſſe [illegible] vt nugatur CTESIAS.)

Ἰδεῖν δὲ ἔστιν ἐν Ἱεραπόλει τῇ Συρίᾳ ἱερὸν μέγα τῆς Σεμίραμιδος, ἐν ᾧ τὸ ἀδυτον, ἐς ὃ ἔστιν ἰέναι μετὰ ἁγνείης μούνοισι τοῖσι ἐκ Κτησίου

Circea [illegible] vandi [illegible] legu[illegible] rum [illegible] rum [illegible] tem [illegible] ntiatum [illegible] de [illegible] eius gignatos in Babylonia, [illegible] colis ſit obſcurum.

Apud eundem ibidem.

Peditum numerus, vt CTESIAS recenſet, tricies centena millia, e[illegible] tum, millia quingenta; curtis, ad [illegible] lia centum. Totidem quoque vir[illegible] melis vehebantur, gladios quatuo[illegible] bitorum ſtringentes. Nauium reſo[illegible] lium numerus erat duo millia [illegible] *Semiramidis copiis contra Indiam*]

Ibidem.

Tempore aliquanto poſt, inſidi[illegible] per quendam eunuchũ appetira [Se[illegible] ramis,] priſtinũ Hammonis reſponſ[illegible] in memoriam reuocat. Ideo nihil ac[illegible] in inſidiatorem ſtatuit. Sed regno [illegible] tradito, omnibuſque, vt legitimo, re[illegible] parere iuſſis, confeſtim ex hominu[illegible] conſpectu, vt ad Deos iuxta oraculi[illegible] dem migratura, ſe ſubduxit. Sunt qui[illegible] columbã conuerſam fabulantur. Co[illegible] pluribus enim auibus in palatium e[illegible] delapſis, vna cum illis auolaſſe credit[illegible] Et hinc factum, vt Aſſyrii dum Sem[illegible] midẽ Diis immortalibus accenſent, [illegible] lumbam pro Dea honorent. Huiu[illegible] di, prout iam dictum eſt, Semiramis [illegible] tius Aſiæ, præter Indiam, regina, [illegible] xitum habuit; cum vixiſſet annos LX[illegible] regnaſſetq; XLII. Et hæc quidem CT[illegible] SIAS ille Cnidius de Semiramide [illegible] ris tradidit.

Et propter eandem Dercetum [illegible] lumbas & Semiramin honorant. [illegible] (in columbam enim mutata eſſe [illegible] vt nugatur CTESIAS.)

Ἰδεῖν δὲ ἔστιν ἐν Ἱεραπόλει τῇ Συρίᾳ ἱερὸν μέγα τῆς Σεμίραμιδος, ἐν ᾧ τὸ ἀδυτον, ἐς ὃ ἔστιν ἰέναι μετὰ ἁγνείης μούνοισι τοῖσι ἐκ Κτησίου

5 legendum Rhod. 6 Deeſt Bondarius eadem libro paullo ante. 3 Plutarchus in Alexandro ſcribit Semiramidem Babylonem condidiſſe, quæ ſimilis eſt ei quam Cteſias commemorat, nempe Babylonem.

Apud Diodorum libro II.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Is[CTESIAS]poſt deiectos impetio Aſſyrios, Medos Aſiæ præfuiſſe tradit, imperatore Arbace, qui Sardanapalū armis ſuperauit, vt dictū eſt ſupra. Et poſtquā duodeuiginti regnauit annos, filiū eius Mandaucem ſucceſſiſſe, L annos Aſiæ imperitantē. Poſt hunc annos XXX regnaſſe Soſarmum; L, Artiam; XXII, Arbianen; XL, Arſęum. Huius tempore ingens bellum Medis cum Caduſiis conflatum memoratur; idq; has ob cauſſas. Parſodes quidam Perſa in admiratione erat, ob fortitudinem & prudentiam aliaſque virtutes, & regi percarus ac præ aliis in regio ſenatu maxime pollebat. Is in iudicio quodam à rege offenſus, cū IIIM peditum & CIↃ equitibus, ad Caduſios profugit: apud quos ſororē cuidam nuptū collocarat, cuius magna illis in locis poteſtas. Nec ipſe tantū defecit, ſed aliis etiam, vt in libertatem ſe vindicent, perſuadet, & ſtatim dux belli ob fortitudinem creatur. Audiens vero ingentem aduerſus ſe exercitum cogi, ſuas & ipſe ex tota gente Caduſiorū copias non minus ducentis millibus armat; & ad exitus prouincię caſtra ponit. Etſi autem rex Artæus IↃCCC hominum millia in eum duceret, vicit tamē Parſodes, & ſupra LM CCCIDIT, ac reliquias hoſtilis exercitus è finibus exegit. Hoctātum admirationis ei cōſciuit, vt ab incolis rex crearetur. Exinde perpetuis Mediam incurſionibus vexare, & omnia paſſim loca vaſtare. Magnam igitur aſſecutus gloriā, cum vitę iam finis inſtaret, per diras imprecationes obteſtatur ſucceſſorem, ne vnquā inimicitias aduerſus Medos deponant: & ſi pacis conditiones receperint, tota ipſorū progenies cum vniuerſis Caduſiis radicitus male pereat. Eā ob cauſſam hoſtili in Medos animo Caduſii fuerunt perpetuo, nec vnquam regibus illorū paruere, donec Cyrus imperiū ad Perſas traduxit. Medis autem poſt Artæū præfuit Artynes ad XXII annos: poſt Artibarnas quadraginta, quo regnante, Parthi Medis parere recuſantes, & prouinciā & vrbē Sacis in poteſtatē tradunt. Hinc orto inter Sacas Medoſq; bello, ad cōplures annos prœliis nō paucis diſceptatur, & magnis vtrinq; ſtragib. editis, pax tandē his pactis initur, vt Parthis ad officiū reductis, vtriq; quę tenuiſſent antea, tenerēt; ἐπὶ τούτοις δὲ συνθῆσθαι· Πάρθους μὲν ὑπὸ Μήδους εἶναι, τὸν δὲ πρωτεῦοντα ἑκάτερους κυριεύειν

Φησὶν δὲ [Κτησίας] μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἀσσυρίων ἡγεμονίας Μήδους προστῆναι τῆς Ἀσίας, Ἀρβάκου βασιλεύοντος, τοῦ Σαρδανάπαλον καταπολεμήσαντος, καθάπερ προείρηται. τούτου δὲ ἄρξαντος ἔτη δύο καὶ λείποντα τὰ τεσσαράκοντα, διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν Μανδαύκην, ὃν ἄρξαι τῆς Ἀσίας ἔτη πεντήκοντα. μετὰ δὲ τοῦτον τὰ τριάκοντα μὲν ἔτη βασιλεῦσαι Σώσαρμον, πεντήκοντα δὲ Ἀρτίαν, δύο δὲ πρὸς τοῖς εἴκοσι τὸν προσαγορευόμενον Ἀρβιαίνην, τεσσαράκοντα δὲ Ἀρσάκην. ὅτι δὲ τότε συστῆναι μέγαν πόλεμον τοῖς Μήδοις πρὸς Καδουσίους, διά τοιαύτας αἰτίας. Παρσώδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ, φίλον τε ὑπάρξαι τοῦ βασιλέως, καὶ μέγιστον ἰσχύσαι τῶν μετεχόντων τῆς βασιλικῆς συνεδρίου· τοῦτον δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἔν τινι κρίσει λυπηθέντα, φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τετρακισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων εἰς Καδουσίους· παρ' οἷς ἦν ἐκδεδομένος τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν τῷ μάλιστα δυναστεύοντι κατὰ τούτους τοὺς τόπους. ἡγούμενον δὲ ἀποστάτην, καὶ πείσαντα τὸ σύμπαν ἔθνος αὐτὸν ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας, αἱρεθῆναι στρατηγὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν. ἐπιφανῆ πιθανόμενον ἀθροίζοντα ἐπ' αὐτὸν μεγάλην δύναμιν, καθοπλίσαι τοὺς Καδουσίους παραυτίκα, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι πρὸς ταῖς εἰς τὴν χώραν ἐκβολαῖς, ἔχοντα τοὺς συμπολεμοῦντας οὐκ ἐλάττους εἴκοσι μυριάδων. τοῦ δὲ βασιλέως Ἀρταίου συστρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν μυριάσιν ὀλοσυχίοις, καὶ πλείοσι μὲν τῶν πεντακισμυρίων ἀπελθεῖν, τὴν δὲ ἄλλην δύναμιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Καδουσίων χώρας. διὸ καὶ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις θαυμαζόμενον, αἱρεθῆναι βασιλέα, καὶ τὴν Μηδίαν συνεχῶς λεηλατεῖν, καὶ πόλιν τόπον καταφθείρειν. μεγάλης δὲ ἐξούσης τυχόντα, καὶ γήρᾳ μέλλοντα καταστρέφειν τὸν βίον, ἀράσασθαι διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν, ὅπως μηδέποτε διαλύσωσιν τὴν ἔχθραν Καδούσιοι πρὸς Μήδους· εἰ δὲ συνθοῖντο ὁμολογίας, ἐξωλεῖς γενέσθαι τούς τε ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ Καδουσίους ἁπάντας. διὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίας ἀεὶ πολεμικῶς ἐχειν Καδουσίους πρὸς Μήδους, καὶ μηδέποτε ταῖς τῶν βασιλευόντων ὑπακούειν γνώμαις, μάχεσθαι ὅτε Κῦρος εἰς Πέρσας μεθίστησι τὴν ἡγεμονίαν. τὸν δὲ Μήδων βασιλεύσαντα μετὰ τὸν Ἀρβάκην τελευτᾶν Ἀρύηνα μὲν ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι, Ἀρτικαμάραν δὲ μ'. ὅτι δὲ τότε Πάρθους ἀποστάντας Μήδων, Σάκας τήν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐγχείρισαι. διὸ πρὸς συσσίτιον πολέμου ταῖς Σάκαις πρὸς Μήδους ἐπ' ἔτη πλείω, διαφέρεσθαι τὰ μάχας καὶ ὁλίγας, καὶ συχνὰς παρ' ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων, ὅτε λεηλατοῦντες εἰρήνην ἀπὸ

1 *Sequuntur hæc ſtatim poſt honorificum illud teſtimonium Diodori de Ctesia, quod habuiſti ſupra pag. 635.* 2 *Hanc lectionem ſuppeditauit codex L. Rhodomanus, alias vulgati codices* [illegible] *vbi* [illegible]

φίλοις εἶχε καὶ συμμάχους ἀνυπέρβλητος εἰς ὃν ἀπόνοια χρόνον. Βασιλεύσαντος ποτὲ τῶν Σακῶν γυναῖκα τὴν πόλεμον ἐξηλωκυῖαν, καὶ τόλμῃ τε καὶ φρονήσει πολὺ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων γυναικῶν τῶν ὑπὸ Σάκας, ὄνομα Ζαρίναν. κατέλυσε μὲν οὖν ὁ ἔθνος τὸ γυναῖκας ἀλκίμους ἔχει, καὶ κοινωνούσας τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων. ταύτην δὲ λέγεται τῷ τε κάλλει διενεγκεῖν πασῶν εὐπρεπεστάτην, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν ἐγχειρήμασι θαυμασθῆναι. τῶν μὲν γὰρ πλησιοχώρων βαρβάρων τοὺς ἐπηρμένους τῷ θράσει καὶ καταδυναστεύοντας ὃ ἔθνος τῶν Σακῶν κατεπολέμησεν, τὴν χώρας πολλὰς ἐξημερώσασα, καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας κτίσασα, καὶ βουλομένοις διδαμοῦ ἔστεργον τὸν βίον τῶν ὁμοεθνῶν ποιήσασα. διὸ καὶ τὰς ἐγχωρίους μετὰ τελευτὴν αὐτῆς χάριν ἀποδιδόντας τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὴν ἀρετῆς μνημονεύοντας, σοφοὶ οἰκοδομήσασα πολυτελῆ ὄντων παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. ἦσαν γὰρ πυραμίδα τετράγωνον, τετραπλῆν μὲν κατὰ ἑκάστην πλευρὰν αὐτῆς κατασκευάσασα τὸ μῆκος, τὸ δὲ ὕψος κατὰ λόγον, εἰς ὀξὺ συνηγμένης τῆς κορυφῆς. ὑπῆρχον δὲ τῷ τάφῳ καὶ ἀγάλματα χαλκᾶ εἰκόνα κολοσσικήν, καὶ τιμὰς ἡρωϊκὰς ἀπονέμειν, καὶ πάλλα πάντα μεγαλοπρεπέστερα ποιεῖν τῶν τοῖς προγεγονόσιν αὐτῆς συγχωρηθέντων. Ἀστιβάρα δὲ τὸν Μήδων γήρᾳ τελευτήσαντος ἐν Ἐκβατάνοις, τὴν ἀρχὴν Ἀ-
κ. Ἀπάνδων ναπάδην τὸν υἱὸν διαδέξασθαι, ὃν ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην καλοῦσιν. τούτου δὲ ὑπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καταπολεμηθέντος, μεταπεσεῖν τὴν βασιλείαν εἰς Πέρσας.

& perpetuo inter se dissidentes, vicissim bellum gerebant. Sacarum quidam regnum administrabat Zarina, rerum bellicarum studiosa; & omnes Sacarum feminas audacia & ad res gerendas industria longe superans. Gens enim hæc in primis mulieres habet fortes, & societatem viris operam in bellorum discrimine nequantes. Illam pulchritudine etiam præ omnibus eminuisse, consiliorumque solertia & actionum quarundam strenuitate fuisse admirabilem, prædicant. Reges enim finitimos, qui arrogantia elati seruitutis iugo Sacas premebant, bello subegit; & magnam regionis partem ad mitiorem traduxit cultum, vrbesque non paucas exstruxit; gentique denique suæ vitam multo beatiorem effecit. Ideoque ciues post obitum eius, vt gratiam pro beneficiis referrent, virtutumque memoriam conseruarent, sepulcrum ei cetera longe supereminens construxere. Pyramidem enim triquetram ex fundamento eduxerunt: cuius latera ad ternûm stadiûm lõgitudinem protẽderentur, vertex in acutũ mucronem desinens ad stadii sublimitatem assurgeret. Colossea quoque effigie super bustum erecta, heroicos illi honores consecrarunt, reliqua omnia longe magnificentius, quam maioribus eius impendentes. Hinc Astibara Medorum rege per senii infirmitatem exstincto in Ecbatanis, filius eius Aspadan [*vel* Apandan] (quem Astyagem Græci vocant) regnum accepit. Eo Cyri Persæ armis oppresso, ad Persas imperium deuolutum est.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ σαφηνείας, εἰ γε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

Apud Demetrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur, cap. de perspicuitate: si modo eius est hic liber.

Ὅπερ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς ἐπιλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ οὐκ ἀθετέονται τὰς ἐπαναλήψεις τοῦ αὐτοῦ. πίπτει γὰρ ἐνίοτε, διὰ ὃ πολλάκις ποιεῖν ἔφασαν πλείονα· οἷα τὰ περὶ τὸν Σπαργαπίθην, καὶ τὴν Μήδου, γυναῖκα Σακίδα καλὰ καὶ ἀγαθὴν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ καὶ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) ἁρπάσαντος δὲ τὴν Σακίδα ὑπερεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθεῖναι ἀπρόσζεαζ-

Qua de re vero Ctesiam accusant, quasi propter inculcata denuo verba sit loquacior, in eo forte sæpius ipsi nullam faciunt iniuriam, sæpius tamen quoque viri perspicuitatem in dicendo non attendunt. Idem namque ponit, denuo, quod ita sæpius expressior fiat significatio. Qualia & ista hæc: * Stryagrus quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamque & formosam & ætate florentem vidisset, eam dimisit.

* *ex interpr. Ctesiæ Steph.*

1 *An* Ἀστιβάρα, *vti supra hunc regem appellat.*

Atpes,

At percussa postea fœdere quum illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidem per me seruata es, ego autem per te perii.* Hic virgula censoria arrepta aliquis qui se breuem in dicendo putat, reprehendat, bis nimirum posita nulli rei esse istud Seruaui, & istud Per me seruata es. idem enim hæc significare ambo. Verum si alterutrum sustuleris, simul & perspicuitatem sustuleris, & ex illa virtute qui nascitur, affectum. Quin & quod ad illa redditur Peribam scilicet, pro Pereo, euidentius est propter clausulam. Quod enim accidit, id maiorem vim & efficaciam habet eo quod futurum est, vel adhuc fit. Et omnino &c. [*Ait eum singularem perspicuitatis artificem esse: quæ infra cum alia narratione ponemus*]

Ex Tzetze chil. XII. versu 894.

Sacas gentem scito, quorum inuentum scutum:
Et mulieres horum autem pugnant cum viris,
vt CTESIAS *inquit, atque alii complures:*
Sacarum autem mulieres pugnant sane ex equis.
Et rursus vero: Stryalius, vir quidam Medus,
Mulierem Sacam quidem deturbans ab equo.

EX LIBRO NONO PERSICORUM.

Apud Theonem in præexercitamentis rhetoricis, siue Libanius sit auctor, vt alii volunt, cap. de descriptione.

In nono autem CTESIAS, quemadmodum simulacra Persarum super longis perticis, cum viderent mane diluculo iuxta arcem Lydi è longinquo, rati plenam Persarum, ac iam occupatam esse arcem, in fugam conuersi fuerint.

μετὰ δὲ τοῦτο, φασὶν οἱ βαρβαρικοὶ, ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς, ἀπετύγχανεν. ἐδίδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γεγράφε δὲ πρὸς τὴν βασίλισσαν, τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, τοιάδε, Ἐγὼ μέν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ δι' σὲ ἀπόλλυμαι. ὅταν δὲ τοῦτο ἐπιτιμήσειέ τις βαρυχόλῳ οἰόμενος εἶναι, ὅτι δὶς ἐπέθηκε πρὸς τὸ Ἔσωσα τὸ Δι' ἐμὲ ἐσώθης· ταυτὸν γὰρ σημαίνει ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ ἀφέλοις θάτερον, σεσωφαιρήσεις καὶ τὸ σαφὲς, καὶ ὃ ἐκ τῆς σαφείας πάθος. ἐν δὲ τῷ ἐπιφερομένῳ δὲ τὸ Ἀπόλλυμαι, αὐτὶ τοῦ Ἀπόλλυμαι, σαφέστερον αὐτὴ τῇ σωτελείᾳ ἐστί. τὸ δὲ δὴ γεγονὸς, δεινότερον τοῦ μέλλοντος ἢ γιγνομένου ἐπὶ ὅλως &c.

Ἐκ τοῦ Τζέτζου χιλ. ιβ', στίχ. ωιδ'.

Τοὺς Σάκας ἔθνος γίνωσκε, ὧν εὕρεμα ὁ σάκος,
Καὶ αἱ γυναῖκες τούτων δὲ συμμάχονται ἀνδράσιν,
Ὡς καὶ Κτησίας εἴρηκε, καὶ ἕτεροι μύριοι·
Αἱ τῶν Σακῶν γυναῖκες δὲ, μάχονται δὴ ἀφ' ἵππων,
Καὶ πάλιν φησὶ Στρυάλιος αὖθις τις ὢν τῶν Μήδων,
Γυναῖκα τῶν Σακίδων μὲν κρημνοβαλὼν ἀφ' ἵππου.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

Παρὰ τῷ Θέωνι ἐν προγυμνάσμασι, ἢ τῷ Λιβανίῳ κατ' ἄλλους, περὶ διηγήσεως.

Ἐν δὲ τῇ ἑαυτῆ Κτησίας. οἷον, Τὰ εἰδώλια τῶν Περσῶν ὑπὸ τοῖς μακροῖς ξύλοις ἑωρῶντες ἅμα ὄρθρου τοὺς τὰς ἀκροπόλεις φυλάττοντας οἱ Λυδοὶ, εἰς φυγὴν ἐτράποντο, νομίσαντες τὴν ἀκρόπολιν πλήρη εἶναι Περσῶν, καὶ ἤδη ἁλισκομένην.

---

1 *Sic Ald. editio. sed scribendum puto:* πρωΐαν. *Ceterum non inepte posse hic locum obtinere ista de Stryalio inter fœminas pugnante. Videntur enim in isto eodem bello, de quo præcedentia quæ ex Ctesia retulit Diodorus, accidisse. Certe vtrobique eadem de Sacidarum virilitate eadem narrari, quod ista & in Martia alia virili fida & assidua socia.*

2 Στρυάγλιος *è prioribus Phalaridi apud Tzetzem reponendum videtur potius.*

3 Ita *ego cum* ἐμὸν εἶναι *animo ad veram restituit, & in versione sua expressit, quum alioqui mendose legeretur* κτῆνος. *Est vero elegans hoc fragmentum, cujus mentio etiam historia in Excerptis Photii supra Persicor. 4.*

Apud Ioan.

Τοῦ δὲ στρατηγοῦ ἀρχομένου ἐκ τοῦ
πεδίου
Τοῦ δὲ Κροίσου ἀρχομένου ἐκ τοῦ ὄρους.
Οἱ δὲ ἐπὶ τὰ πρόσω ἐμηχανῶντο τὰ κοῖλα.
Ξύλινα δίκτυα ἐπὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐποίησαν.
Ἐν ᾧ δὴ μέσοις κοπίοις καὶ ὃς ὁ διώκων ἦν.
Οὕτω Λυδὸς ἁλοὺς ἐξήχθη κατὰ χαῖνα τὴν πόλιν.
Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, φασὶ, τὴν τοῦ Κροίσου,
Πρὸς Ἀστυάγην πέμπει ὁ Κῦρος Πετησάκαν,
Ὅπως ἐλθὼν τὴν Ἄμυτιν ἴδῃ σὺν Ἀστυάγει.
Ἡ Ἄμυτις γὰρ ἀφίκετο παῖς τοῦ Ἀστυάγους,
Τὸν πρῶτον εὐνοῦχον, ἄθλιον Πετησάκαν,
Ἐπίβουλον νοήσαντα τόπου τοῦ Ἀστυάγους,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν, ἐκδείραντά τε
ζῶντα,
Ἀνεσκολόπισε γωρῷ, θεῖσα βορὰν ὀρνέοις.

Asty agen
Barcam
Oebarem
illum Cyr
Ligneas
Super lon
Sicque Ly
bem.
Post captiuitatem, dicit
si,
Ad Astyagem misit Cyrus
Vt profectus Amytin vide
ge.
Amytis autem existens filia
Hunc primum eunuchum,
sacam,
Insidiatorem cum intellexisset
Oculos effodit, excoriatumque
Suspendit cruci, ponens esca

ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

EX PERSICORVM DE

Παρὰ τῷ Ἐθνικογράφῳ.

Apud Stephan

Δυρβαῖοι, ἔθνος κατῆκον εἰς Βάκτρους καὶ Ἰνδικήν. Κτησίας δὲ Περσικῶν δεκάτῃ· Χώρα δὲ ταύτης αὐτὴν κατέχεται Δυρβαῖοι, δίδαιμονες ἄνδρες, καὶ πλούσιοι, καὶ δίκαιοι, οὔτ' ἀδικοῦντες, οὔτε ἀποκτεινύοντες ὧν θέμις ἐστὶ θύρασιν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἢ ζεύγεσιν, ἢ ἄλλο τι *

Dyrbæi, populus pertingens ad Bactros & Indicam regionem. CTESIAS Persicorum decimo: Adeo vero sita est regio, Dyrbæi, viri beati & diuites, lenti, iidemque iusti, qui nec iniuriam inferant, nec mortem homini, siquidem ueniant in via aurum, vel aliud quippiam *

Παρὰ τῷ αὐτῷ.

Ibidem.

Χωραμναῖοι, ἔθνος Περσικὸν ἀγρίων ἀνθρώπων. Κτησίας δὲ Περσικῶν δεκάτῳ· Οὕτω δὲ ταχεῖς εἰσὶν οἱ ἄγγελοι ἄνθρωποι, καὶ διώκων τοὺς ἐλάφους καταλαμβάνειν. καὶ ἄλλα πλείστα περὶ αὐτῶν φησι.

Choramnæi, gens Persica hominum agrestium. CTESIAS Persicorum decimo: Adeo veloces sunt nuntii agrestes homines, vt cursu cervos comprehendant. Et multa refert de iis alia.

Ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου περὶ θαυμασίων ἀκροάσεων, ἱστορ. κα'.

Ex Apollonii historiis mirabilium auscultationum, historia XXI.

Κτησίας ὁ ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν, καμήλους εἶναί φησιν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, ἃς ἔχειν τρίχας ἁπαλὰς μηδὲν ἧττον τῶν ἐρίων τῶν μαλακωτάτων· ἐκ δὲ τούτων τὰς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας τὰς ἐσθῆτας φορεῖν.

CTESIAS libro rerum Persicarum decimo, camelos esse eam in regione, dicit, quarum pili mollicie lanas æquant: sacerdotesque & alios principes, vestes ex iis confectas gestare.

1 Sunt hæc excerpta Photiana ex Ctesia. 2 Suspicor hanc non inuriam amico meo Guilielmo Cantero excidisse. 3 Cl. Salmasius sic quæ facile possunt ex utriusque præcedentibus intelligi, ait, si haberentur. 4 Cl. Salmasius sic ἀλλὰ ταῦτα ἀλλὰ ταῦτα πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους ποιοῦσιν. ἐκεῖνοι γὰρ ἀλλόφυλοι ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι ἀλλόφυλοι. quod nisi ἀλλόφυλοι ποιοῦσιν. ἐκεῖνοι γὰρ ἀλλόφυλοι ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι ἀλλόφυλοι

EX EIVSDEM CTESIÆ PERSICO, numero librorum non addito ab auctoribus.

Apud Tzetzem chil. III. *verſu* 641.

Lex communis quædam Perſica eſt contra ingratos,
Omnes eos qui poſſunt gratias exhibere,
Nec exhibent, valde caſtigans, atque puniens.
Ingratos arbitrantur enim in patriam,
Et in parentes, & in Deum, impiiſſimos eſſe.
Hanc quidem Cyri, Xenophon: hanc autem Perſicæ legis,
CTESIAS *atq; Herodotus ſcribunt hiſtoriam.*

Apud Athenæum Dipnoſoph. IV.

. Rex autem Perſarum (vt ſcribunt CTESIAS & Dinon in Perſicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadraginta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At CTESIAS Cnidius narrat etiam quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. addirque, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Libro XI.

Verum repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur CTESIAS, quemcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, βιβλίων ἑνδεκάτου οὐ σωζομένης ἐκεῖ τῆς συγγραφέων.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ'. στίχ. χμά.

Νόμος κοινός τις Περσικὸς ἔστι κατ' ἀχαρίστων,
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἰσχυρῶς δύθωσι, καὶ κολάζειν.
Τοὺς ἀχαρίστους οἴονται καὶ γὰρ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς, καὶ πρὸς θεὸν, ἀσεβεστάτους εἶναι.
Τὴν μὲν τοῦ Κύρου, Ξενοφῶν· τὴν δ' ἔτι Περσῶν νόμου
Κτησίας τε Ἡρόδοτος γεγράφασιν ἱστορίαν.

Παρὰ τῷ Α' Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. δ'.

Ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δείνων ἐν ταῖς Περσικαῖς) ἐδείπνει μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀναλίσκεται εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια.[2]

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ βιβλίῳ.

Ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὡς φησὶν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ[3] ἀπὸ τοῦ Χοάσπεως πίνει ἄγεται τ' πρὸς Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνου πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ πιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρρα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόναις ἑπτὰ ζευγνύουσαι ἀγγείοις ἀργυρέοισιν ἕπονται οἱ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος ἐν ἱστορίαι ὅπως ἕψεται ὁ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἀναποτιθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται πρὸς βασιλέα λέγων αὐτοῦ καὶ ἐλαφρότατον καὶ ἡδύτατον εἶναι.

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεραμεία ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, παρὰ Πέρσαις, φησὶν, οὐκ ἂν βασιλεῖ ἀτιμάσαι, κεραμείοις χρῆσθαι.

---

1 Ante hæc nimirum Tzetzes multa de Cyro ex primo Xenophontis deſumpta.

2 Hæc efficere ait Athenæus Γ μυριάδες ἀργυρίου πεντακόσιαι, ducentas & quadraginta myriadas denariorum Italicorum, id eſt, aureorum ſexaginta millia, vt ad eum locum Daleschampius, qui Budæum lib. 3. de Aſſe ipſum locum diligentiſſimè expoſuiſſe ait.

3 De aqua huius potu, quæ vtebantur ſoli reges Perſarum, v. copioſe Briſſon. l. 2. de reg. Perſ.

τῶν Ἀλυάττου υἱὸν εἶναι. Βαλ.

Ζωπυρία.

Πεπυσμένη ὃ ἡ βασιλεὺς τὰς βουλὰς τῶν μοίρᾳ εἰς τὰς Σούσας. ἡ δὲ ἐς τὰ μάλιστα χαίρουσα ὃ εἰρηκόσιν, μαρτύρομαι ὁ θεὸς ὁ λέγων, ὡς Σούσας τὴν βασιλέως βύσις ἐς τὰς ἀφθονίσεις πολλὰς, ἐς ἅπαν ὑπάρχοντα αὐτάρκειαν ἐκ τῆς χώρας ἑκάστης. ὧν ἡ δὲ ὑπόθεσις αὐτῆς, ἡ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρεται ὡς πολλῷ μᾶλλον τὰς ἀφθονίας ἐκπλήττουσι καὶ ὁρᾶν αὐλακεύουσαν πίνα πάσαν. εἰ δὲ πέρα τῆς ἀφθονίας ἑκατοντάδος, ἕνα χωῦ τὰς λιπαρήσας κάδον ἀπομπάσθαι, ἢ πίσους, ὃν δὲ αὐλακίσους, ὅτι παίων ὃν δὲ χαλκεύων, λέγει Κτησίας.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Κτησίας δ' ἱστορεῖ Ἄναρον ὃν βασιλέως ὕπαρχον, ὃς τὴν Βαβυλωνίας ἀρχὰς ἔσχηκε, στολὴν γυναικείαν καὶ κόσμον καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ, εἰς ὃ δεῖπνον εἰσιόντα μετὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσας καὶ ᾄδουσας γυναῖκας. ἔψαλλον δὲ αὐτὰς καὶ ᾖδον ἐπιτήδειον δειπνοῦντος.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ.

Βαρλόη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν Ἀγβατάνοις.

Κτησίας δ' πάντα χῆ τῶν Περσικῶν, τὰ δὲ Μήδων Ἀγβάτανα ἀφ' τοῦ α γράφει.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δερβίκαι, ἔθνος πλησίον τῶν Υρκανῶν. Ἀπολλώνιος δ' δὶς διὰ γράφει. Κτησίας δ' Δερβίους καλοῦς φησιν, ἢ Τερβισσούς.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιγ'.

Καὶ πρὸ Αἰγύπτου ὁ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, ἀφ' γυναικὸς ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης σπουδάσας τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν τοῖς συνουσίαις ἀφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, ὃν Αἰγύπτιον βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ μὴ ἐθέλων αὐτὸν ἐκδοῦναι,

Apud Athenæum Dipnos. lib. XII.

CTESIAS vero Annarum præfectum, & qui Babyloniæ imperium obtinuerat, veste & muliebri vsum esse tradit: & cœnantem, quum regis seruus cedere solitas centum quinq psallentes & canentes mulieres bant autem hæ & canebant nante.

Apud Stephanum.

Barene, vrbs Mediæ, vicina tanis.

Apud eundem, voce Agbatana.

CTESIAS vero vbique in Medorum Agbatana per A scri

Ibidem.

Derbicæ, gens vicina Hyrca pollonius vero cum duplici kk CTESIAS autem Derbios eos ue Terbissos.

Apud Athenæum Dipnosoph. X

Quinetiam Cambysi susciptæ Ægyptum expeditionis (vt tradit SIAS) causa fuit mulier. Nam gyptias mulieres in congressu ceteris intellexisset, ad Amas regē misit, vnā ex eius filiab scēs. At hic è suis quidem

1 Ita scripsi, vulgo μάλιστα. 2 v. Th. Marcil. interp. ad Suetonii Titum in cap. 5. ad illa verba quæ [illegible] dubia (quorum vsus mulieribus debes. Brissonium lib. 1. de reg. Pers. 3 Non facit Stephanus [illegible] Extat tamen vsus Agbatanorum apud Ctesiam. & apte inter quidem nomen Ctesia omiserit. v. Excerpta [illegible] 4 [illegible] 5 Ita scripsi, vulgo Δερβίκαι. quod notauit [illegible] id & series nominum in Stephano. Et sic Apollonium pro duplici kk scribere, quod alii [illegible] videatur Stephanus.

fuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ: verum Apriæ filiam, Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in pugna* aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neuteridis conſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & quum oraſſet eum vt eædem Apriæ patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum Ægyptiis inferat.

(ὑποπτεύσας μὴ γυναικὸς ἕξειν αὐτὴ τιμὴν, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε τὸν Ἀπρίου θυγατέρα Νειτῆτιν. ὃν Ἀπρίης ἐκπεπολέμωκε τὴν Αἰγυπτίων βασιλείας, ἀφ' ἧς ἠμύνατο ἥτταν τοὺς Κυρηναίους, καὶ αἱρηθεὶς ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἡδεῖς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νειτήτιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ἐκμαθοῦσα παρ' αὐτὴ τὰ πάντα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἀπρίου τὸν φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud Aelianum lib. XVI *de nat. animal. cap.* 42.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζῴ. ἰδιοτ. κεφ. μβ'.

Porro CTESIAS Cnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Perſicam Sittacen eſt, ſerpentes abundegigni, capite albas, reliquo corpore nigras, quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percuſſerint interimere. interdiu eas haudquaquam videri ſolere, ſub aqua natantes: noctu vero vel lintea lauantibus (quod non pauci faciunt vel propter aquæ deficientis neceſſitatem, vel quod impediti negociis interdiu veſtes non abluerunt) perniciem inferre.

Κτησίας μὲν ὁ Κνίδιος [1] φησὶ τὸν Περσικὸν Σιττάκιον ποταμὸν εἶναι Ἀργάδην ὄνομα· ὄφεις δ' ἔνεισθαι αὐτοῦ γίνεσθαι πολλοὺς, μέλανας δὲ σῶμα, πλὴν τῆς κεφαλῆς. εἶναι δ' αὐτῶν λευκὴν ταύτην. τὸ δὲ μέγεθος εἰς ὀργυιὰν δὲ μῆκος τοὺς ὄφεις τούτους. τοὺς οὖν ὑπὸ τούτων δηχθέντας ἀποθνήσκειν μὲν ἡμέρας μὲν μὴ ὁρᾶσθαι, ὑφύδρους δ' ὑπάρχειν· νύκτωρ δὲ ἢ τοὺς ὑδρευομένους, ἢ τοὺς τὰ ἔνδυτα φαυλρωνοῦντας ἀφανίζειν. πολλοὺς δ' ἀρα πάσχειν τοῦτο, ἢ χρείᾳ ὕδατος ὑπολείποντος, ἢ μὲν ἡμέραν ἀσχοληθέντας, καὶ ἀποπλύναι τὰ ἔνδυτα μὴ δεδυνημένους.

Quæ ſubiiciuntur iam de Artoxerxe & Cyro, Cyrique aduerſus fratrem expeditione &c. patet ex ſuperioribus quæ Photius excerpſit, cap. 58. 59. Perſic. fuiſſe e libro Perſicarum CTESIÆ XIX, *& potiſſimum, ni fallor, ex* XX, *& poſterioribus etiam aliqua.*

Apud Plutarchum, in Artoxerxis vita.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίου.

Ac Cyrus à Cyro priſco nomen mutuatus eſt: illi à ſole aiunt inditum. Cyrum enim vocare Perſas ſolem. Artoxerxes ante Arſicas dictus fuit, quamuis Oarſem ferat nuncupatum Dinon. Verum CTESIAM, etſi alioquin abſurdarum & inſulſarum in libros ſuos variam fabularum colluuiem infarſerit, haud probabile ſit tamen appellationem fugiſſe, in cuius contubernio agebat regis medicus eius, vxoris, matris & liberorum.

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τὸ ὄνομα ἔσχεν, ἐκείνῳ δ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου φασὶν ἡμᾶσθαι. Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. ὁ δ' Ἀρτοξέρξης, Ἀρσίκας πρότερον ἐκαλεῖτο, καίτοι Δεινων Φησὶν ὅτι Ὄαρσης· ἀλλὰ Κτησίας, εἰ καὶ τἄλλα μύθων ἀπιθάνων καὶ τερατωδῶν ἐμπέπληκεν εἰς τὰ βιβλία πολυτρόπως, οὐκ εἰκὸς ἦν ἀγνοῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, παρ' ᾧ διέτριβε, καὶ θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας.

[1] Δ. Φλάβιος ὁ Λέσβιος ex Vaticano.

Apud Xenophontem libro I *de expeditione Cyri.*

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ α' τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Quum *Cyrus* vna cum his eſſet, regem & globum qui illum circumſtabat

Σὺν τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ ὃ ἀμφ' ἐκεῖνον εἶδος· καὶ ἄνδρες σὺν

1 Potuit hoc & ex Indicis Cteſiæ excerpſiſſe Ælianus, e quibus fere quæ ex hoc auctore apud eum legas. Vtinam hoc non negotii ſit ſiquidem hoc amicum noſtrum, clariſſ. A. Schottum, qui ad Perſica hæc quoq; retuliſſe videtur.

2 Supra in excerpt. Perſ. c. 48. v. doctiſſ. Briſſon. l. 2. de reg. Perſ. non longe à fine, vbi errorem Suidæ notat in huius nominis etymo.

3 A prioribus ſupra excerpt. Perſ. c. 48. & 56.

4 in quibus deeſſe Plut. hoc adnotatur, vt puto, ſcholion: πυλωμένους, τοὺς ψιλοὺς ἐκείνους, τοὺς μηδὲ ὅπλα λαβόντας, μήτε κράνη τοντας.

λάτης ἐγένετο, καὶ ἔπιπτον ὀρθοὶ ἐπ' αὐτόν. ἡ παλτὸν ὄρθιον, ἡ πτερύσσει ἀφ' ἑαυτοῦ θάνατος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· ἡ ἰέναι δοκεῖ αὐτὸ τὸ τραῦμα φησί. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀντιγράφει τῷ παλτῷ τοῦ ὄφθαλμοῦ βιαίως ἡ ἐκπεσόντος μαχόμενος Βασιλεὺς ἡ Κῦρος, ἡ ἐπὶ ἄμφω ἔδοξεν, ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ Βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δ', αὐτός τε ἀπέθανε, ἡ ἐκ τοῦ ἁρματος ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπεσε.

Πάλιν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ἐν τῷ Ἀρταξέρξου βίῳ.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ἐπιτεμόντι πολλὰ, στωμύλως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τις ἐστί. Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἔπαυσεν εἰς αὐτὸν βασιλέα δρόμου, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σὺν ὠκυτῆτι. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸν ἵππον, Κύρου μὲν οὐκ ἐτύγχανε, Τιριβάζου δὲ πιστοῦ αὐτῷ καὶ γηραιοῦ, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξαναπηδήσας ἀφ' ἁρματος θώρακος, ἔτρωσε δι' ἥπατος ὄσον σπιθαμῆς δύο δακτύλους δέουσαν, πεσεῖν δ' αὐτὸν ἐκ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, αἰσθόμενος μετ' ὀλίγων (ἦν δὲ καὶ Κτησίας ἐκεῖ) λόφον τινὰ πλησίον καταλαβών, ἡσύχαζε· Κῦρος δὲ τοῖς πολεμίοις ἐπεξελαύνων ὑπὸ θυμοῦ μαχρὰν, ἦλθε σπάνιος ὢν, διωκόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενος ὑπὸ τῶν φίλων. ἐταραχθεὶς δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεθ' ὧν ὥρμησε καὶ θεάσασθαι, διεξῆλθεν βοῶν, Ἐξίστασθε πανταχοῦ. τοῦτο δὲ Πέρσαις πολλάκις αὐτὸ βοῶσιν, οἱ μὲν ἐξίστανται, σεμνοποιούμενοι· ἀποστήσει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ πλάξ τοῦ Κύρου, καὶ παρέτρεχον νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει ὑπὲρ κεφαλῆς ἐμπρόσθεν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀγνοῶν ὅστις ἦν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἱλιγγιάσας καὶ καρηβαρὴς ὁ Κῦρος ἔπεσεν. καὶ ὁ μὲν ἵππος ἀπέφυγε καὶ ἐπλάνητο· οἱ δ' ἐφιστάμενοι φίλοι ἀπορούσης ἐγένοντο τῆς δόξης Κύρου βαλόντος ἀκόλουθος, ἄλλος οὐδεὶς παρῆν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέρων χαλεπῶς καὶ μόλις, δίνους τε πολλοὺς ἐνίστε ἐσχηκὼς ὀλίγον ἐπιχείρησεν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναβῆναι, καὶ φεύγειν· ἀδυνάτως δὲ ἔχοντα,

[illegible] cum stabant, Ctesias commemorat (apud illum enim erat) Cyrus [illegible] & ipse occubuit, & ceteri, fortissimum qui latus eius stringebant, superincumbentes iacebant.

Iterum ex Plutarcho in Artaxerxis vita.

Ctesiae narratio, vt breuiter multa perstringam, huiusmodi est. Cyrus, trucidato Artagerse, equum regem permisit, & hic in illum, [illegible] vterque. Occupat Cyri amicus Ariaeus ferire regem, nec sauciauit, quia missa lancea à Cyro aberrauit. Tiribazum autem fidum Cyro & fortem virum percussit atque interemit. Cyrus autem per loricam regis iaculo, vulnerat pectori illius ingessit duos digitos alte, vnde ille ictus vi defluxit ex equo, [illegible] terram. Fuga & tumultu cohortis [illegible] edito, rex assurgens cum paucis ([illegible] quos fuit Ctesias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit se quietum. Cyrum inter hostes volitantem equus [illegible] rox longe abstulit: nec tenebris iam [illegible] gnoscebatur ab hostibus, & ab [illegible] quærebatur. Erectus autem victoria, [illegible] doriisque & fiducia plenus per me[illegible] vehebatur hostes, clamans, Cedite [illegible] feri. Dum hoc idem lingua [illegible] ca clamat, pars venerabundi de[illegible] ei via. Ibi quum tiara capiti eius [illegible] nisset, præter currens adolescens [illegible] (Mithridati nomen erat) temere [illegible] iaculo secundum oculum fert, [illegible] qui sit. Eructante vim sanguinis [illegible] re, captus Cyrus vertigine, de [illegible] labitur. Equus fugiens aberrabat, [illegible] tum equi prolapsum cepit [illegible] qui Cyrum percussit, [illegible] dans. Cyrum ex [illegible] tum colligentem se [illegible] ci alteri equo [illegible] eum. Quum [illegible]

pedibusque connitentem ire, sustinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorũ aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit. Hæc CTESIAE verba sunt, quibus quasi plumbeo gladio vixtandem interficiens hominem eum sustulit.

ἐν δὲ αὐτῇ τοῦ θυμοῦ μένου βαδίζειν, ὑποληφθέντες ἦγον· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων αἰτιᾶσθαι λευκῶν Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοί τινες ἄνθρωποι κακοῖοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τῶν βασιλέως στρατιᾷ παρηκολουθηκότες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὰ πρόσωπα ἀλλ. φοινικᾶ, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπόρων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ὄξοπίσθεν βαλεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τὸ δὲ περὶ τὸ ἰγνύαν φλεβὸς αἱμορραγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίει πρὸς πέτραν λίθῳ τὸν τετρωμένον κεφαφον, καὶ ἀποθνήσκει. τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις αἴροντα τὸν ἄνθρωπον, αἰωρήσας. μιχθ. Vulc.

Apud eundem Plutarchum, paulo post.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Eduxerat autẽ *Artoxerxes* (vt CTESIAS autor est) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Inito cæsorum numero CTESIAS nouem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus xx millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controuersia fuere. Illud vero iam CTESIAE nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phaÿllo & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio CTESIAM. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuncium eum & tantæ legationis interpretem nõ præterisset tacitum: at Phaylli Zacynthii mentionem fecisset. Sed mire scilicet ambitiosus CTESIAS, nec secius Laconũ & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui à Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam CTESIAM ceteroſque honorauit.

Ἐξελαύνει οὖν [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὅτι τὼ μάχῳ, τεσσαράκοντα μυριάσιν· οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείοσιν ἡγεῖσθαι λέγουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἐνακισχιλίους ἀνενεγκεῖν φησὶ περὶ τὸν Ἀρτοξέρξεω· αὐτὸς δὲ δισμυρίους οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς πεσόντας. ταῦτα μὲν οὖν ἔσχε διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, ὃ πέμψαι φάναι περὶ τοὺς Ἕλληνας αὐτόν, μετὰ Φαύλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν οὐκ ἠπίστατο αὐτὸν διατρίβοντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀώνυμον, Φαύλλον δὲ τὸν Ζακυνθίον ὠνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί πῃ ἁρπάζει τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δῆλα δώσων, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνήσεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τοῦ Ἀρταγέρσου παιδί, τῷ πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐτίμησεν. μεμνήσεται Vulc.

1 Xylander. Ipsi cadauera visa haud pauciora xx millibus esse ait. *& annotat αὐτῷ.* Locus est ambiguus & obscurus. Nam neque satis liquet de Cyri ne an regis exercitu perierint qui hîc numerantur: & quo illud *αὐτῷ* pertineat, non constat. ego ad Cyrum potius retulerim. Minime quidem Lapo assentior, qui alterum numerum ad Cyrianos, alterum ad regios retulit. Diod. Siculus de regis exercitu plures xv millibus, de Cyri autem circiter tria millia cecidisse refert. 2 *In Variis lectionibus ad Plut. adnotatur Φαύλιον, Φαύλιλλα è Vulcobii codice. Apud Diodor. Siculum sane lib. 14. Φάυλος nuncupatur.*

Ἰδρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ; ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ.

Ἐπὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξαπατήσας καὶ παρελθὼν μετὰ πολλῶν ἡγεμόνων, ἐπειδὴ συλλαβὼν ἀπέπεμψεν εἰς Σάρδεις δεδεμένους, δεηθεὶς αὐτοῦ ὁ Κλέαρχος ὁ Κτησίας ὅπως κτείνοις διεπορήσατο. τυχόντα δέ, ἐπιμελησάμενος τοῦ κεφαλοῦ, καθιέναι τε τῇ χειρὶ, καὶ ὃν βλακτύλιον αὐτοῦ δοῦναι, σύμβολον φιλίας τοῖς ἐν Λακεδαίμονι συγγενέσι καὶ οἰκείοις. εἶδε δὲ γλυφὴν ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σῖτα τοῦ Κλεάρχου τοὺς συνδεδεμένους στρατιώτας ἁρπάζειν καὶ καταλίσκειν, ὀλίγα τοῦ Κλεάρχου διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τοῦ Κλεάρχου πέμπεσθαι δεδιττοξαλμένος, ἰσχία δὲ ἔπεμπε τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ παθεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεπυθόμενον δὲ καθ' ἡμέραν τοῦ Κλεάρχου κωλύειν ὅτι τοῖς σώμασι, παθεῖν καὶ ποιεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μιχθέντα εἰς ὃ χρέως ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ φείδεσθαι τῆς βασιλέως ὠμότητος. τέλος αὐτὸν ἡμύνειν. αὐτὸν δὲ φοβούμενον, μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παθεῖν πολλὰ μὴ κτεῖναι δὲ Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πρώτους πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου πλὴν Παρυσάτιν ὑποβουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὸν φαρμακείαν κατ' αὐτῆς. οὐκ εἰκῇ λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλγηδόνα ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδεσται καὶ τὸ φρενοβλαβὲς ὅσον ἡ Παρύσατις, ἣ τὸν Κλέαρχον αἰσχρῶς ἀπολεῖν τολμήσασα τὸν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὑπὸ βασιλέως τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἀδήλων ὡς ὑπὲρ ἐγγὺς εἴπαμεν τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ αἱρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ μὲν ἄλλους ὑπὸ κώμων ἀναπεσεῖν καὶ πρῶτον τοῦ Κλεάρχου μεταλαβεῖν αἰτήσαντος ἵππου πολλὴν φέρουσαν ὑπηχῶσαι, καὶ ἐκπηδῆσαι τὸ σῶμα. φεύγοντας δὲ πάντας ἀναστρέφειν, ὀλίγα χρόνῳ βαλόντας· ὑπὸ ἄλσος αἰσθόμενον καὶ ἐκπηδήσαντα τὸν ἵππον, ἐπὶ τὴν βασιλέως σφόδρα μετὰ τῶν ἄλλων, ὡς ἂν ἥρα ἵππος φίλου αἰσθανόμενος τοῦ Κλεάρχου. καὶ διὰ τοῦτο ἀριστεῖα, πίστεις τε παρὰ τοῦ

[illegible] Clearchum [illegible] quos duces [illegible] cum [illegible] cumuenit Tissaphernes, cum [illegible] sosque & vinctos ad [illegible] misit: rogauerit [illegible] se à Clearcho CTESIAS vt potulentiæ copia sibi fieret. Quo accepto, [illegible] calicem cum obiectarumque pocula vsui, & [illegible] lum suum amicitiæ [illegible] ad [illegible] rios & familiares. Accedere [illegible] signe sibi dedisse, [illegible] in pal[illegible] isse Caryatidas saltantes. Cibaria [illegible] Clearcho mittebantur, à concan[illegible] militibus interuerti & consumpta [illegible] ca vero ex illis relicta Clearcho. Ce[illegible] etiam refert se remedium CTESIAS adhibuisse, effecisseque vt copiæ [illegible] mitterentur Clearcho, ac militibus [illegible] paratim præberentur alia: atque [illegible] submini straſſe & suppeditasse ex [illegible] ficio & sententia Parysatidis. Quæ [illegible] mitteretur quotidie Clearcho [illegible] baria perna, oraſſe ipſum Clearch[illegible] ac subiecisse, modicum pugionem [illegible] carnem conditum clam sibi [illegible] neque sineret vt regis [illegible] sua pate[illegible] atrocitati: ceterum abnuisse metu [illegible] Regem deprecanti natui pro Cle[illegible] incolumitate iureiurando annuisse [illegible] rum impulsu inde Statira cunct[illegible] se ab eo præter Menonem trucida[illegible] Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem [illegible] sidias, virusque ei concinnasse, [illegible] parum probabilia affert, & eiusmodi [illegible] cum absurda cauſſa, facinus [illegible] adeo nefarium, atque in periculi[illegible] præcipitauisse Parysatidem. Cle[illegible] gratia, sustinentem iustum regi[illegible] gem liberorumq; conditorem ad [illegible] educatorum necare? Ceterum [illegible] scure exaggerat hæc ad Clearchi [illegible] mēdandā memoriā. Etenim [illegible] quoq; duces obtruncatos [illegible] canibus & alitib. laniatos. Clearchi [illegible] daueri venti procellā cum [illegible] citasse atq; iniecisse [illegible] xisse: quo loco ea [illegible] mium nemus [illegible] inumbrasse. itaque [illegible] nitentur regem, [illegible] rum præmisset [illegible] ergo, quum [illegible]

1 deinde seqq. exscripsit Phot. Bibl. cod. 72. & ea.

itque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam à rege se reuerente & honorante proficisci, illius vero amore & fide stabilem firmamque, instruxit ei insidias, de summa, vti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam. quam administram veneni Dinon tradit fuisse, consciam modo inuitam CTESIAS. Illũ qui venenũ dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autẽ ex superioribus suspicionibus ac simultate cõgredi denuo & vna cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habetque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno, partem synceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statirę vero dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis laceravit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi: verum post orante illa vt domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis cõprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnauit. &c.

Στάτειραν δὲ ἀρχῆς ὑποπτεύοντος καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὸ μὲν αὐτῆς δυνάμενον, ἀβούλητον βασιλέως καὶ πρόφρονος οὖσαν, τὸ δὲ σφέτερον, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὸν, ἐπεβούλευσεν, ὥσπερ τῶν μεγίστων, ὡς ἔφετο, παραβαλλομένη. ἦν δὲ παιδίσκη εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα Γίγιν. ἣν ὁ μὲν Δείνων ὑπουργεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησὶ, συγκρύπτουσαν ὃ μόνον οὐκ ἤσθετο ὁ Κτησίας. ὃν δ' ἔδοτο τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάντας. ἐκ δὲ τῆς παρόδου ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενοι πάλιν εἰς ὁμοῦ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλοις, ὅμοιά τε διαίτῃ καὶ φυλακῇ χρώμενοι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐσθίοντο. γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὄρνιθιον, ᾧ περίττωμα τοῦ σώματος οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον ἀφάτου πιμελῆς τὸ σῶμα· ἣν καὶ νομίζουσιν αὔρᾳ μόνῃ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δὲ ῥωπάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ τοῦ φαρμάκου τὴν ἑτέραν τὴν Παρύσατιν ἀφιερεῦσαι, ἐκμάξαι τοῦ ἑτέρου μέρους τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄκρατον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ στόμα βαλοῦσαν αὐτὴ ἐσθίειν, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, τὴν μὲν Παρύσατιν, φησὶ, τὴν Μελάντα, τέμνοντα τῷ μαχαιρίῳ τὰ φαρμακώδη τοῦ κρεῶν, πλέναι καὶ τὴν Στάτειραν. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ σπαραγμῶν, αὐτή τε συνῃσθάνετο τοῦ κακοῦ, καὶ βασιλεῖ παρέσχεν ὑποψίαν τῆς μητρὸς, εἰδότι δὲ θηριώδη αὐτῆς καὶ μνησίκακον. ὅθεν ἀθρόως ὑπὸ τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, ἐκείνου μὲν ὑπηρέτας καὶ τραπεζοκόμους τοὺς μηδὲν συνειδότας ἔλαβε καὶ κατεσκέβλωσε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις τοσοῦτον χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐξαιτοῦντος, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτὴ δειπνίσασα ἐν οἴκοις ἀφειδῶς γυναῖκας, ἀφροδόμους καὶ λόχοις ὑφεὶς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θανάτου.

De eadem re, quod Statira insidiis Parysatidis perierit, Plutarchus idem supra in eadem vita.

Περὶ δὲ αὐτοῦ, ὡς ἡ Στάτειρα ἐξ ἐπιβουλῆς τῆς Παρυσάτιδος ἀπώλετο, ὁ αὐτὸς Πλούταρχος ὡσαύτως τούτων ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ.

Quia vero per bellum Dinon hoc scelus prodidit patratum, CTESIAS post: (quem neque prætorire tempus, quum rebus agendis interfuerit, confecisse eum est: neque causam habebat cur eam rem vltro in narrando vt

Ἐπεὶ δὲ Δείνων μὲν ἐν τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὸν ἐπιβουλὴν εἴρηκε, Κτησίας δὲ ὕστερον, (ὃν οὔτε ἀγνοεῖν ὃν χρόνοι εἰκὸς ἦν, παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἐκὼν αἰτίαν εἶχεν ἂν τῶν χρόνων μεταστῆσαι τὸ ἔργον, ὡς ἐπρά-

1 Exstat supra in excerpt. c. 60. 2 inuidiam habes ibidem. 3 Addit Plut. supplicium Gingis, quali nimirum vsos fuisse apud Persas offendimus supra. Λύει δὲ καὶ τὴν παροινίαν ἐν ᾗ τὸν παῖδα ἀπέκτεινε, καὶ ἐπιβουλὴν πάλιν καὶ πίστιν, ἔχουσι ἐπιδηλότατα τὰ περὶ τὸν παῖδα.

ἐπωχλήθη δημούμενος· οἷα πέχει πολλάκις ὁ λόγος αὐτὸν, πρὸς δὲ μυθώδες καὶ δημαγωγικὸν βλέπων πόθος τῆς ἀληθείας) τοῦτο μὲν ὧν ἐκεῖνος ἀπέδωκε χώραι ἔξω.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Καὶ ὅλως ὁ ποιητὴς οὗτος, [Κτησίας,] ποιητὴς γὰρ οὐδὲν ἧττον ἢ ἱστορικὸς εἰκότως, ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ· οἷον καὶ ἐν τοῖς δὲ δεῖ τὰ γινόμενα εὐθὺς λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, κρεμῶντα τὸν ἀκροατὴν, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ὁ ἄγγελος οὐκ εὐθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος τῇ γυναικὶ τῇ Παρυσατιδι, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἥδη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πρᾶττει; ὁ δὲ, Πέφυγε, φησί. καὶ ἥ, ὑποπτεύουσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. ἂν πάλιν ἐπανερωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νιῶ; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι. κατὰ μικρὸν καὶ κατὰ βραχὺ πρῶτον μόλις ὃ δεῖ λεγόμενον ἀπέρρηξεν αὐτὸ μάλα ἡδέως καὶ ἐναργῶς· τόν τε ἄγγελον ἐμφήνας ἀκουσίως ἀγελοιότατα τῷ συμφορᾷ, καὶ τὴν μητέρα εἰς ἀγωνίαν ἐμβαλὼν καὶ τὸ ἀκόλουθα.

Ἐν τῷ Ἡσυχίου λεξικῷ.

Σάραπις, Περσικὸς χιτὼν μεσόλευκος· ὡς Κτησίας, Καὶ ἐξαρπάξασθαι τὸν σάραπιν, καὶ τὰς πλοκὰς καθιέμενον, ἐτέλετό τε καὶ βοᾶν ἐποίει.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξης βίῳ.

Ἐξέβαλε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης Λακεδαιμονίους, Κόνωνι τῷ Ἀθηναίῳ μὲν φαρναβάζου στρατηγῷ χρησάμενος. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τῶν ἐκ Αἰγὸς ποταμοῦ ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, ὥσπερ ἐν πελάγει βαθεῖ πρεμνῶν.

fuerunt [illegible] creberrimi [illegible] tacere [illegible] quemadmodum [illegible]

Apud Dionysium Halicarnassum in libro, qui περὶ συνθέσεως ἐπιγράφεται, περὶ ἁρμονίας.

Et omnino historicus [CTESIAS] poetam etiam non immerito illum quis vocet, cuidentiæ est artifex in omni [illegible] ptione: sicut & in his. Oportet [illegible] facta sint, non statim fateri facta [illegible] sed paulatim, suspensum tenendo [illegible] ditorem, & nobiscum angi cogen[illegible] Quod CTESIAS in allato de [illegible] morte nuncio facit. nec enim nunci[illegible] simulatque ad Parysatin venit, ei [illegible] rum mortuum esse dicit: (hæc enim [illegible] quæ Scythica oratio appellatur) [illegible] primum quidem, victoria potitum [illegible] nunciauit (quæ verba illi gaudium [illegible] xietati mixtum attulerunt) postea [illegible] interrogat, At rex quomodo se [illegible] gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit: hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursumque interrogat, Cyrus vero ubi nũc est? Respondet nuncius, Vbi fortes viros diuersari decet. * Paullatim & breuiter progrediendo ægre erumpit in illud ipsum quod dicendum erat, idque perquam facit morate & illustre tum nuncium repræsentando inuitum annunciare hunc casum, tum matrem timorem & angorem coniiciendo in & auditorem.

In lexico Hesychii.

Sarapis, tunicæ Persicæ genus albo [illegible] stinctum. vt CTESIAS: Et discin[illegible] sarapin, comamque demittens, [illegible] bat crines & clamabat.

Apud Plutarchum in vita Artoxerxis.

Lacedæmonios etiã mari sum[illegible] Cononis Athenienſis ẽ Pharn[illegible] ductu. Siquidem Conon in Cypr[illegible] prœlium nauale ad Ægos [illegible] non securitatẽ sectans, sed rerum conuersionem sicut in mari æstus opperiens, [illegible] vocatio

* Artoxerx.

1 v. eruditiss. Brissonium lib. 2. de reg. Pers. de hac veste, vbi non sine causſa suspicatur apud Pollucem [illegible] cuius vulgati libri [illegible] habent. doctiss. viri suspicionem confirmat egregie per ut ustus ms. Palatinus, [illegible] (lib. 7. Onomastic. cap. 13. sub fin.) ita scribit: ὁ σάραπις, Μήδων τὸ φόρημα περιφερὲς, μεσόλευκον, κροκωτὸν ἐστιν. [illegible] cetis moneo. 2 Coniecturam sequor quam manu diligentiss. Sylburgii adscriptam inueni Hesychio, scilicet legendum videri [illegible] posui autem hoc loci istud fragmentum, quod alicui non ita vero absimile videri queat, ista de Parysatide Inlinisse interfectum [illegible] Ctesia scripta fuisse, de quo Excerpt. Pers. c. 58.

ncti-

nem. Qui quod videret sua consilia viribus, & regis vires viro prudente egere, ad regem misit de rationibus suis epistolam, quam tabellario iussit potissimum Zenone interprete Cretensi vel Polycrito Mendæo reddere: (horum fuit Zeno salvator, medicus Polycritus) qui si abessent, CTESIA medico. Fama est hunc accepta epistola Cononis, scriptis eius adiecisse vt CTESIAM quoque ad se mitteret, ad res maritimas conducibilem. CTESIAS vero regem ait sua sponte hoc sibi muneris iniunxisse.

νων. ὁρῶν ὃ κὰ τὰς ἑαυτῦ διανοίας, δυνάμεως, καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν, αὐτὸς ἐμφερῆς διομόνην, πέμψειν ὅπῃ σολλῶ βασιλῆς ὧρί ὧν δεήσοτο· καὶ ταύτην ἐκέλευσεν ὃν κομίζοντα, μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι αὖθις Ζωΐωνος τῦ Κρητὸς, ἢ Πολυκρίτου τῦ Μενδαίου· (τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζωΐων ὀρχηστὴς, ὁ δ' Πολύκριτος, ἰατρός) εἰ δὲ μὴ τοῦτοι παροῖεν, αὖθις Κτησίου τῦ ἰατροῦ. λέγεται δ' ὁ Κτησίας, τὴν ὑπὲρ σολλῶ λόγων, παρεγγράψαι τοῖς γράμμασι τῦ Κόνωνος ἐπιστολοῖς, ὅπως ὁ Κτησίας ἀποσταλῇ σρὸς αὐτὸν, ὡς ὠφέλιμον ὄντα τοῖς ὑπὲρ θαλάσσης σράξεσιν. ὁ δ' Κτησίας αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῦ βασιλέα φησὶ σροσδοκᾶν τ' λειτουργίαν αὐτῷ ταύτην.

Apud Diodorum Siculum lib. XIV.

Cum hoc anno [olymp. xcv, 3. archonte Ithycle] CTESIAS historiam suam Persicam concludit, à Nino & Semiramide vsque deductam.

Πρὸ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ἐν τῷ ιδ'.

Κτησίας δ' ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν χρόνον [ἄρχοντος Ἀθηναίοις Ἰθυκλοῦς] κατέτριψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως.

Persicam vero historiam Ctesiæ non obscure notare videtur Lucianus lib. πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *his verbis:* Τὸ δὴ συγγραφικὸν ἔργον ἐν, ὡς ἐπεράνθη, εἰπεῖν· ἔτι δ' ἴσως καὶ δυνάμενος, ἄχρις οὗ ἡ φοβερὰ Ἀρταξέρξην, ἰατρὸς αὐτὸν ὤν, ἢ ἐλπὶς ἐπὶ καιρὸν παρῇ, χρυσῦν τρίχωμα, καὶ ἵππον τ' Νισαίων λήψεσθαι, μισθὸν τ' ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. *id est*, Officium historici vnum est, rem narrare, vt acta fuit. Ille vero hoc præstare neutiquam possit, quamdiu reformidet Artaxerxem, cuius est medicus scilicet, aut dum sperat sibi purpureum candyn, & torquem aureum, Nisæumque equum, mercedem nimirum pro laudibus quas historiæ inseruerit. *Qui itaque adulationem notauerit, historiæ labem sane fœdam. Fabulositatem tamen maxime in illo archiatro accusarunt, id quod de Indicis pernegatum est. Non nemo tamen idem quoque in Persicis, quibus & Assyria comprehendo, quod ad antiquas gentis origines præsertim attinet, notauit; & integer ò si Diodorus exstaret, cognosceremus abunde de hac re. Non tacuit tamen & Strabo qui lib.* XI. ἱστορῶν· ἀλλ' ὅτι μὲν τοῖνυν (de Massagetis & Saciis) οὐδεὶς ἠκρίβωκεν ἀκριβῶς ἀλήθειαν, ὅτι τὰ παλαιὰ τ Περσικῶν, ὅτι τ Μηδικῶν, ἢ Συριακῶν, ἐς πίστιν ἀφικνεῖτο μεγάλην, δῆλον ἐκ τῶν τ συγγραφέων ἀλλοτρίως τῶν φιλομυθίαν ὁρώντες ἁπλῶς τὰ φανερῶς μυθογράφους εἰσαγομένους, ὡμίλησαν δ' αὐτοὶ παρέχεσθαι τὴν γραφικὴν ἡδονὴν, ἐκ ἐν ἱστορίας σχήματι λέγωσιν, ἃ μηδέποτε εἶδον μηδὲ ἤκουσαν, ἐκ ἀφ' ἑτέρων εἰδότων σκοπουμένους· δι' αὐτὸ γοῦν ἕν, ὅτι ἀκρόασιν ἡδεῖαν ἔχει, καὶ θαυμασίου ῥάδιον δ' αὖ τις Ἡσίοδον, ἐ Ὅμηρον πιστεύσειεν ἡρωολογοῦσι, ἐ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς, ἢ Κτησίαν τι, ἐ Ἡρόδοτον, ἐ Ἑλλάνικον, καὶ ἄλλους τοιούτους. *id est*, Xylandro interprete: Sed neque de his quisquam veritatem exacte perhibuit, neque de priscis Persarum, Medorum, Syrorum rebus, fidem admodum magnam inuenerunt scriptores: idque ob ipsorum simplicitatem, & fabulas edendi studium. Cum enim viderent in honore esse eos qui è professo fabulas scriberent: existimauerunt suam quoq; scriptionem lectoribus iucundam fore, si sub narrationis veræ specie ea dicerent, quæ neq; vidissent neq; audiuissent, saltem ex iis quibus cognita ista essent. id vnum spectantes, vt auditio amœna fieret atq; admirabilis. Equidem facilius Hesiodo & Homero aliquis fidem adhibuerit cum de heroibus verba faciunt, itemque tragicis poetis; quam Ctesiæ, Herodoto, Hellanico, & eorum similibus. *Ob ψευδογραφίαν itaque hosce historicos & Lucianus ἐν τῷ ἱστορ. β', in ordine collocat:* ἐ μεγίστας, ait, ἐπαίνων τιμωμένους καὶ θαυμάζοντι οἱ ψευσάμενοί τι περὶ τῶν, ἐ οἱ μὴ τὰληθῆ συγγραφόντες· ἐν οἷς ἐ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐνέστ. *Sed mittamus illum Atticum μυκτῆρα, & aliquot ex Indicis quos ἀποφορήματα, vel quæ inde se hausisse auctores testantur etiam optimi, adiiciamus.*

ΕΚ ΤΩΝ

ΙΝΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ.

Παρὰ τῷ Στράβωνι ἐν τῷ ιε΄ γεωγρ.

Κτησίας μὲν οὖν ἐλάττω τὴν ἄλλην Ἀσίαν τῆς Ἰνδικῆς λέγων.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ ἐν Ἰνδικοῖς.

Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδικὴν χώραν ἴσην τῇ ἄλλῃ Ἀσίᾳ λέγει, οὐδὲν λέγων.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. η, στιχ. ἀπ. 10

Ἡρόδοτος, Διόδωρος, Κτησίας, πολῖται ἄλλοι,
Λέγουσι τὴν δαίμονα τυγχάνειν Ἀραβίαν,
Ὥσπερ καὶ χώραν τὴν Ἰνδικὴν, διὰ σεσάτην ἄγαν,
Ἀρώμασιν ἐκπνέουσαν, ὡς καὶ τὴν χώραν ἐκείνης,
Καὶ λίθους κατόπιν μύρους ὄντας τοῖς ἀρώμασι ζῆν.
Τοὺς δὲ αὐθρώπους τοὺς ἐκεῖ λυθέντας βοῶν ὀσφύας,
Ὀστᾶ τινὰ καὶ κέρατα, καὶ φύσεις τὰς ὀζώδεις,
Τότε καπνίζεσθαι λοιπὸν, καὶ αὖθις πάλιν. 20

Παρὰ Ἀθηναίῳ ἐν τῷ ι΄ βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ παρ' Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶναι τοῖς βασιλεῖ μεθυσθῆναι. τοῦτο δὲ Πέρσαις τοῖς βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ γίνονται τὰ Μίθρα.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ, ἱστορ. ἀναβάσ. Ἀλεξ. ε΄.

Καὶ Κτησίας (εἰ δή τῳ ἀκριβὲς καὶ Κτησίας ἐς τεκμήριον) ἵνα μὴ τὰ ἐναντιώματα αὐτοῖς, αὐτὸς ὁ Ἰνδὸς ἦν, πεντακοσίους ἀπέχειν ἀπ' αὐτῶν ἀλλήλους τοὺς ἀστέρας ἐν τῷ μεσουρανήματι· ἵνα δὲ πλατυτάτη ἡ ἐκ δύο πολὺ ἀπ' αὐτοῦ μέρος ἔχειν.

IN INDICIS QVÆ EXTANT CTESIÆ FRAGMENTA.

Apud Athenæum lib. XV geogr.

CTESIAS dicit Indiam non esse minorem reliqua Asia.

Apud Arrianum in Indicis.

CTESIAS Cnidius Indicam quæ Asiæ æqualem esse magnitudine affirmat: sed errat.

Apud Tzetzem chil. VIII, vers. 987

Herodotus, Diodorus, CTESIAS, cæteri omnes alii,
Dicunt felicem esse Arabiam,
Quemadmodum & terram Indicam, quæ nimium riferam valde,
Aromatibus spirantem: ut & terram illius,
Et lapides concisos huius, aromata spirarent.
Homines autem illic solutos bonis odoribus,
Ossa quædam, & cornua, & naturas odoriferas,
Tunc fumigari deinceps, atque resolvi rursus.

Apud Athenæum libro X.

CTESIAS autem apud Indos non licere inebriari tradit. At vero apud Persas regi cõceditur inebriari vno, in quo sacrificant Mithræ.

Apud Arrianum historiar. de expedit. Alexandri lib. V

AC CTESIAS quidem (si cui autoritas ad probandum sufficit) ait Indi, qua angustissimus is est, quinque diorum iacere interspatia inter se distare, qua verò latissimus, etiam centum stadiorum horum spatium intermedium esse.

---

1 *Ita explicium sententiæ, vt Onesicriti, Nearchi, Megasthenis, & Deimachi sententias maximè discrepantes, quæ nullam probat. &c. & Arrianum refutavit.*

2 *Ac scribebam locum descripturus, cum Aelii videbam: mihi, credo, labore suscipiendum eum existimanti, quem ipse cum deserere, & ex Indis à Photio editum, quidem de lassitudine & cupiditate, sed de eo vbi latissimus sit, nihil omnino dicere ait. quamobrem Fabiolum ex Aeliano libris numeri ducenarii notam, non reponi debent. Sic quidam habet Plinius, & Eratosthenes sententiam suam ibi explicans, Indorum Diogenes angustissimum esse stadiorum CC. vbi latissimus, CCC. vbi plurimum, c stadiorum esse. Sic & Isidorus: alii duodecim.*

Apud Aelianum lib. XVII de nat. animal. c. 29

Indorum regem hostibus bellum inferentem, bellatorum centena millia elephantorum antecedunt: cum vero aliorum maximorum & fortissimorum tria millia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incursu euertendos institutorum: cum enim rex iubet, euertunt, idque pectorum suorum vi & impetu. Hoc se audiuisse CTESIAS scribit: idemque Babylone se vidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum violentissimo impetu extirpatas.

Apud Aristotelem de generat. animal. lib. II, cap. 2.

Quæ enim CTESIAS Cnidius de semine elephantorum narrauit, illum mentitum fuisse claret. Ait enim istud desiccatum adeo indurari, vt fiat electro simile. Non vero ita fit.

Apud eundem libro tertio extremo de histor. animal.

Falsum vero est etiam quod CTESIAS scripsit de elephantorum genitura.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ ιζ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κθ'.

Τῶν Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαυνόντος ὅτι τὰς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προσηγωνίσαντο μαχίμων. ἑπόμενοι δ' αὐτοῖς τρισχίλιοι τοὺς μεγίστους τε καὶ ἰσχυροτάτους ἔπεσθαι, οἱ φορῶν εἰσι τεταγμένοι τὰ τείχη τῶν πολεμίων ἀνατρέπειν, ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεὺς ἀνατρέπειν ὁ τοῖς σήμασι. καὶ λέγει μὲν ταῦτα καὶ Κτησίας, ἀκηκοὼς γε φησίν, ἰδὼν δὲ ὁ Βαβυλῶνι ὁ αὐτὸς λέξῃ τὰς φοίνικας ἀνασπωμένους ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων ὅτι αὐτοῖς ἔδοξαν, ἐμπεσόντων αὐτοῖς θηρίων βιαιότατα. δρᾶσαι δέ, αὐ ἄρα ὁ Ἰνδὸς ὁ πολλῶν αὐτοῖς, κελεύσῃ δρᾶσαι τῶν αὐτοῖς.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ β' περὶ ζώων γενέσ. κεφ. β'.

Κτησίας γὰρ ὁ Κνίδιος ἃ περὶ τὸ σπέρματος τῶν ἐλεφάντων εἴρηκε, ψευδῆ ὄντα ἐψεύσμενος. φησὶ γὰρ ὕπω σκληρυνόμενα ξηραινόμενον, ὥστε γίνεσθαι ἠλέκτρῳ ὅμοιον. τοῦτο δὲ οὐ γίνεται.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ ἀνωτέρω βιβ. γ'. περὶ ζώων ἱστορ.

Ψεύδεται δ' ὅτι καὶ ὅσα Κτησίας γέγραφε περὶ γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

Non habebam in animo quidquam infercire vbi Ctesia non fieret nominatim mentio. Quam enim multa talia ex Aeliano alias describenda, vt ille certe è Ctesia plerosque istos Indicos logos descripserit? Hoc tamen de gallis gallinaceis, & aliud infra de auicula dicere vel ideo inserere visum fuit, quod vtrumque A. Schottus in suis Notis ad Ctesia Indica laudet, & è Ctesia exceptum moneat plenius ac latius, quam Photius scilicet fecit. De gallis sane ex Photio supra cap. 3. Indic. saltem habes, vnde mirifici fuisse scias. Audi itaque Aelianum lib. XVI de animal. c. 2. ita scribentem:

Nascuntur & Gallinacei maximi [apud Indos]: nec rubrum habent cristam vt nostri, sed ita variam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, vt pauones trahunt: eorum pennæ partim auri, partim cæruleï vel smaragdi colorem gerunt.

Apud eundem Aelianum lib. XVI. de animal. nat. c. 31.

In his libris, quos Cnidius CTESIAS de rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gentem ait canes permultos, magnitudine Hyrcanis canibus pares alere. Quamobrem vero

Ἀλεκτρυόνες δὲ γίνονται μεγέθει μέγιστοι [ἐν Ἰνδοῖς,] καὶ ἔχουσι λόφον οὐκ ἐρυθρὸν, καθάπερ τοὺς ἡμεδαπούς, ἀλλὰ ποικίλον καὶ τοὺς αὐχένας στεφανοῦς. τὰ δὲ πτερὰ τὰ πυγαῖα ἔχουσιν οὐ κυρτὰ, οὐδὲ εἰς ἕλικα ὀπίσω μεμφθέντα, οὐδὲ πλατέα, καὶ ὑπὸ σύρουσιν αὐτὰ, ὥσπερ οἱ ταὼς, ὅταν μὴ ὀρθώσωσί τε καὶ ἀναπτήσωσιν αὐτά. χρόαν δὲ ἔχει τὰ πτερὰ τῶν Ἰνδῶν ἀλεκτρυόνων χρυσοπρᾶσός τε καὶ κυανανγὴς καὶ σμαραγδοειδὴς λίθου.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ γ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. ις'. κεφ. λα'.

Λέγει δὲ ἄρα Κτησίας ὁ τὰ λόγοις Ἰνδικοῖς, τοὺς καλουμένους Κυναμολγοὺς τρέφειν κύνας πολλοὺς, καὶ τοὺς Ὑρκανοὺς δὲ μεγέθος καὶ εἶναί γε ἰσχυροὺς κυνοτρόφους, καὶ τοὺς

* This sentence follows immediately upon the preceding one in Aelian, but is here transposed, as it seems, by Hasfholin, or his printer. [illegible]

αὐτὰς ὁ Κνίδιος ἐκείνας λέγει· ἀπὸ τῶν θηλειῶν ζώων εἰς μεσημβρινὰ χειμάρρια ἐπιφοιτῶσιν αὐλῖς ἀγέλαις βοῶν, οἱονεὶ μελιττῶν σμήνους ἢ σφηκιὰ κεκινημένη, πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττους οἱ βόες. εἰσὶ γὰρ ἀγρίαι καὶ ὑβρισταὶ, καὶ εἰς κέρας θυμοῦνται δεινῶς. ἔχουσι ἔχοντες αὐτὰς διαξέλλειν ἑτέρως οἵδε, τὰς τροφίμους αὐτῶν κύνας ἐπ' αὐτὰς ἀφιᾶσιν, ἐς τοῦτο ἀεὶ τρεφομένους· οἱ ῥᾳδίως καταγωνίζονταί τε καὶ διαφθείρουσιν αὐλῖς ῥᾷστα. εἶτα τῶν μὲν κρεῶν τὰ δοκοῦντα σφίσιν εἰς ἐδωδὴν ἐπιτήδεια, ἀξαιροῦσι· τὰ δ' λοιπὰ τοῖς κυσὶν ἀποκρίνουσι, καὶ μάλα γε ἀσμένως χαριζόμενοι αὐλῖς, ὡσπερεὶ ἐργέτας ἀφορώμενοι. καὶ τὴν ὥραν δ' καθ' ἣν οὐκ ἔτι φοιτῶσιν οἱ βόες, στενοχωρεῖται αὐλῖς ὑπὸ τοῖς ζώοις τοῖς ἄλλοις ἔχουσιν· καὶ τῶν θηλειῶν ἀμέλγουσι δὲ γάλα, καὶ οὐκ ἄπορον κέκλιται. πίνουσι γὰρ αὐτό, ὡσπερεῖ ἡμεῖς τὸ τῶν οἰῶν τε καὶ τῶν αἰγῶν.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ ὀνομαστικῷ ε', κεφ. ε'.

Οἱ δὲ κυναμολγοὶ, κύνες εἰσὶ περὶ τὰ ἕλη τὰ μεσημβρινὰ, γάλα δὲ βοῶν ποιοῦνται τὸν τροφόν. καὶ τοὺς ἐπιόντας τῇ ἐθνῇ τὸ θέρος βοῦς Ἰνδικοὺς καταγωνίζονται, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ'. στίχ. ψλθ'.

Εἰ θαῦμα δὲ νομίζοι τις, Ἀρράβων τοὺς καλάμους,
Ὁ Τζέτζης λέγει, τοὺς Ἰνδῶν καλάμους τῷ Κτησίᾳ
Ὡς διργυίους γράφοντι τὸ πλάτος, τίς πιστεύσοι;
Καὶ τοῖς δ' ἓν γονάτιον δύο ποιοῦν ὁλκάδας.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ἱστορ. ζώ. ἐν τῷ β', κεφ. α'.

Διστοίχους δὲ ὀδόντας ἔνδον ἔχει τούτων τῶν ἡμιόνων. ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ πιστὰ εἶναι Κτησίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ἐν Ἰνδοῖς θηρίον, ᾧ ὄνομα εἶναι μαντιχώρας, τοῦτ' ἔχειν ἐπὶ ἀμφοτέρᾳ φησὶ τῇ σιαγόνι τοὺς ὀδόντας. εἶναι δὲ μέγεθος μὲν ἡλίκον λέοντα, καὶ θάσον

sir[illegible] canem studiosa cau[illegible] sam [illegible] Cum [illegible] æstivo solstitio ad [illegible] exanima, aut [illegible] armenta numero [illegible] rum eos cornibus vehementer in[illegible] appetant & neccant: hi non aliter [illegible] retundere valentes, canes quos mag[illegible] cura aluerunt, in ipsos immittunt, q[illegible] facile boues debellant, & interimun[illegible] Deinde ante commemorati homine[illegible] quas esculentas carnes existimant, [illegible] auferunt, reliquas canibus impertiu[illegible] libenterque communicant, tanqu[illegible] pro accepto beneficio grati. Reli[illegible] anni tempore cum non amplius co[illegible] ues accedunt, ad venandas alias f[illegible] secum ducunt. Iccircoque Cynamo[illegible] appellantur, quod à canibus lac exp[illegible] munt mulctra, tum vero sic idipsu[illegible] quemadmodum nos vel ouillum, [illegible] caprinum, bibunt.

Apud Pollucem Onomastic. lib. v. c. 5.

Cynamolgi vero, canes sunt cir[illegible] meridionales paludes [Indiæ,] qui la[illegible] boum victitant, & incursantes gen[illegible] in æstate boues Indicos debellant, v[illegible] scribit CTESIAS.

Apud Tzetzem chiliad. VII, *vers.* 739.

Si vero miraculum putet quispiam Ar[illegible] bum calamos,
Tzetzes recenset Indorũ calamos ex CT[illegible] SIA,
Instar duorum passuum scribente in la[illegible] tudine: quis credat?
Et illis vnum internodiolum duas facie[illegible] onerarias.

Apud Aristotelem de hist. anim[illegible] lib. II. *c.* I.

Duplicem vero dentium seriem [illegible] his generibus animal nullum habet. [illegible] mo est quoddam, si CTESIAE credo[illegible] par est. Ille enim animal apud Indos cu[illegible] nomen sit Mantichora, habere vtrin[illegible] secus dentiũ triplicẽ ordinẽ ait: magnitudine vero æquare leonem, & similiter

1 *De Pollace nostro quid dicam, mehercle nescio. Aelianum certe rectius inspexisse Ctesiam credam. Et illi etiam libro auctore hos Cynamolgos populos tradunt, eosq; canum feminarum lacte victitasse, vnde iis nimirum nomen: in illis enim Cynidion Agatarchides apud quem paria habes cum Ctesiæ excerptis. Cur itaque Pollux canes cum gente sua, canina licet & ipsa, confundat, caussam non dixerit. 2 narrauit vero ex Vranii lib. III. Ἀραβικῶν Tzetzes de calamis ibi, in quibus mortuos regum & eorum vxores fratres ac filios sepeliant ἐν γόνυ τι καλαίσκοις illorum calamorum, & calamum μὴ πολλῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν φύσει quales Ctesiana subiicit: talia scilicet illa ψεύδη πάνυ, quibus delectati scriptores vani. 3 vide Excerpt. Ind. supra c. 6. 4 Notandum varietas scripturæ in hoc falso vocabulo. Excerpta Ind. supra c. 7. habent μαντιχόρα, vel cum Ban. libro μαντιχόρας, vt etiam Aelianus & Philostratus habent. Alii mantichoras vocant, & Plinius etiam mantichoram, sicut & Aelianus in loc. laud. Brodæus V. Miscell. 24. Ctesiam [illegible] graviter vanitatis arguens.*

pilis

lum esse, nec pedes abſimiles habere: facie autem & auribus humanis ſimilem: oculisque glaucis, colore rubente vt cinnabari. caudam vero, ſcorpii terreſtris caudæ parem esse, in qua aculeum gerat, & agnata eiaculetur ſpicula. vocem illi talem esse qualis fiſtula & tuba edatur. celeriter vero currere non minus ac ceruos, & ferum esse, deuorareque homines.

ὁμοίους, καὶ πόδας ἔχειν ὁμοίους. τὸ δὲ σῶμα αὐτῷ θηριῶδες. ὁ δὲ ὄμμα γλαυκὸν, ὁ δὲ χρῶμα κιναβαρίου. τὴν δὲ κέρκον, ὁμοίαν τῇ τῶν σκορπίων τῇ χερσαίᾳ, ἐν ᾗ καὶ κέντρον ἔχειν, καὶ τοὺς ἀποφυάδας ἀπακοντίζειν. φθέγγεσθαι δὲ ὅμοιον φωνῇ σύριγγος καὶ σάλπιγγος. τὸ δὲ τάχος οὐχ ἧττον τῶν ἐλάφων, καὶ εἶναι ἄγριον καὶ ἀνθρωποφάγον.

De eadem bellua & Pauſaniâ in Bœoticis ex Cteſia:

Περὶ δὲ αὐτοῦ θηρίου ἐν τῷ Κτησίου καὶ ὁ Παυσανίας ἐν Βοιωτικοῖς.

Iam vero eam belluam quam CTESIAS in hiſtoria de Indis Mantichorã ab illis ſcribit appellari, à Græcis (*ob præcipuam in homines ſæuitiam*) Androphagũ, non aliam à Tigride esse crediderim. Dentium illi in maxilla altera triplex ordo: & in extrema cauda aculeos habet, quibus & ſe cominus tueatur, & venatores eminus tanquam ſagittis petat.

Θηρίον δὲ ὑπὸ τοῦ Κτησίου λόγῳ τοῦ ἐς Ἰνδοὺς, Μαρτιόρα ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων σφίσιν αὐθεφάγον λελέχθαι οἱ πεῖσομαι δὲ Τίγρεως. ὀδόντας δὲ αὐτοῦ τρεῖς μὲν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ γνάθῳ καὶ κέντρον ἐπὶ τῆς οὐρᾶς. τούτοις δὲ οἷς κέντροις ἐγχρίπτειν ἑαυτὸ καὶ ἀποπέμπειν ἐς τοὺς πορρωτέρω ἔξωθεν αὐθεφάγους ἴσον.

Plinius l. VIII. *c.* XXI. Apud eoſdem [Indos] naſci CTESIAS ſcribit, quam mantichoram appellat, triplici dentium ordine pectinatim coeuntium, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore ſanguineo, corpore leonis, cauda ſcorpionis modo ſpicula infigentem: vocis, vt ſi miſceatur fiſtulæ & tubæ concentus: velocitatis magnæ, humani corporis vel præcipue apperentem.

De eodem apud Aelianum lib. IV *de anim. c.* 21.

Περὶ δὲ αὐτοῦ πάλιν τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῇ δ΄ περὶ ζῴ. κεφ. κα΄.

Apud Indos naſcitur violento robore præditum animal, cui Indorum lingua Mantichoras nomen eſt, magnitudine maximi leonis, colore rubrum adeo vt cinnabarim referat: canis modo villoſum: facie eadem prope quæ hominis: dentium triplici vtrinque ordine mucrone acutiſſimorum, caninis maiorum: auribus hominis ſimilibus, niſi quod hæ & grãdiores, & villoſiores ſunt: oculis cæſiis, & his nõ diſſimilibus hominis: pedibus & vnguibus eiſdem qui leonis. ſumma cauda illi ſcorpionis modo, aculeo pluſquã cubitali armata, vo quo letaliter pungit, ſi quem attigerit. reliquum etiam caudæ, vtrinq; aculeis cuſpidatum eſt, quos tanquam tela, ſi quis inſequatur, eminus iaculatur, letaliter pungit. Cum in anteriorem partem verſus aculeos iaculatur, caudam intorquet: ſin retrouerſus Sacarum more aculeos emittit, tum extentiſſime

Θηρίον Ἰνδικὸν, βίαιον τὴν ἀλκὴν, μέγεθος κατὰ τὸν λέοντα τὸν μέγιστον, τὴν δὲ χρόαν ἐρυθρὸν, ὡς κιννάβαρι εἰκάσαι δοκεῖν, δασὺ ὡς κύων, φωνὴν τὴν Ἰνδῶν μαρτιχόρας ὀνόμασαν. ὃ πρόσωπον ἔχει τοιοῦτον. ὡς δοκεῖν οὐ θηρίου τοῦτο, ἀλλ' ἀνθρώπου ὁρᾶν. ὀδόντες τρεῖς οἱ μὲν ἐμπεπήγασιν οἱ δὲ ἄνω αὐτῷ, τρεῖς οἱ κάτω, τὰ ἀκμὴν ὀξύτατοι, τῶν κυνείων ὀδόντων μείζους. τὰ δὲ ὦτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ καὶ τὰ μὲν ἑαυτῶν πλάσιν, μείζω δὲ καὶ δασέα. τοῖς δὲ ὀφθαλμοῖς γλαυκὸς ἐστι, καὶ ἔοικασιν ἀνθρωπίνοις καὶ οὗτοι. πόδας δὲ μυῶν καὶ ὄνυχας οἵους εἰκὸς λέοντος. τὴν δὲ οὐρὰν ἄκρα σκορπίου κέντρον, καὶ εἰ μὴ τοῦτο ἔσχε τὸ κακὸν ἐκάτερα ἂν τὰ οὐρὰ κέντροις διείληπται. ὃ δὲ οὐρᾶσιν ὅταν εἰθισμένον ἐκέντησε τὸν συντυχόντα καὶ διέφθειρε θανάσιμον. ἐὰν δέ τις αὐτὸ διώκῃ, τὰ ἀφίησι τὰ κέντρα πλάγια ὡς βέλη. καὶ ἔστι δὲ ζῶον ἐκβολὴν καὶ εἰς τέσσαρας ἐκτείνειν τὴν οὐρὰν, καὶ τὰς Σάκας, ὅταν ἀποπέμπωσι

1 Ἀνθρωποφάγον habent Excerpta.
2 Excerpta manuſ. Fr. Sylburgius, vt & interpretatur, τετραδίπυλα τριπλ.
3 Ἐκβολὴν ἔχειν Ζ. vel ἀφιέντα manuſcripti alteri Sylb.

αὐτ' ἐλαφρὰ εἶναι· ἢ διὰ βληθὲν τύχῃ ἀπὸ τινὸς ἐλέφαντος ὃ ὀστᾶ αἱμάξαι μόνον. παῦ ἀκμὴ ζῴου μείζονα κέντρα ποιεῖται ὃ μικρὸς οὗτος, χοίνου ὃ ὁ τάχος. λέγει ὃ ἄρα Κτησίας, καὶ φησιν ὁμολογεῖν αὐτὰ τοὺς Ἰνδοὺς, ὡς ταῖς χώραις τῶν ἀπολυομένων ἐκείνων κέντρων ἀναφύεσθαι ἄλλα, ὡς εἰ τῷ καιρῷ τοῦτο ἐπιγινώσκω. φιλεῖ ὃ, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, μάλιστα ἀνθρώπους ἐσθίειν. καὶ αἱρεῖ δὲ ἀνθρώπους πολλοὺς, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἑλοχᾷ, καὶ ὁμοῦ δὲ αὐτοὺς βιβιθέντο καὶ τεῖσι, ἢ κρατεῖ τῶν ποσὶ τὰ μόνος. καθαγωνίζεται ὃ ἢ τῶν ζώων τὰ λοιπὰ, λέοντα ὃ οὐκ αὐ καθεῖλε ποτέ. ὅτι ὃ κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῷον χαίρειν, καὶ τηρεῖ ἢ τὸ ὄνομα. ἰσχναὶ γὰρ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ ἡ Ἰνδῶν, ἀνθρωποφάγον αὐτὸ εἶναι· οὐκ ὃ τὸ ἔργου ἢ κέκληκεν. πέφυκε ὃ κατὰ τὸ ἔλαφον ὠκὺς εἶναι. τὰ βρέφη ὃ τῶνδε τῶν ζώων οἱ Ἰνδοὶ ἠρῶσιν ἀκέρσεις ἔχειν τὰς ὁρᾶς ἔχοντα, καὶ λίθῳ γε ἐπὶ ἄκανθα ὠσὶν αὐτοῖς, ἵνα ἀδύνατοι ὦσι τὰ κέντρα ἀναφύειν. φωνὴν ὃ σάλπιγγος ὡς ὅτι ἐγγυτάτω προΐεται. λέγει ὃ καὶ ἐσαγαγεῖν τόδε τὸ ζῷον ἐς Πέρσας Κτησίας, ὡς Ἰνδῶν κομισθὲν δῶρον τῷ βασιλεῖ Περσῶν. εἰ δή τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι ἐστὶ τῶν τοιούτων Κτησίας. ἀκηκόας γε μήν τις παῖ Ἄμμωνος τόδε τὸ ζῷου, εἶτα μὴ τοῖσι τῷ συγγραφῇ τῷ Κνιδίῳ πιστεύοις ἄν.

Πρὸς Ἀντιγόνῳ ἐν τῇ ἱστορικῶν παραδόξων συναγωγῇ, ἱστορ. ρπά.

Τὸ δὲ ἐκ τῆς πέτρας Ἀρμενίοις ἐκπίπτον [ὕδωρ] Κτησίαι ἱστορεῖ· ὅτι συμβάλλει ἰχθῦς μέλανας, ὥστε ὄν ἀπογευσάμενον τελευτᾶν.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορ. ρπβ'.

Περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαι φησὶν ἱστορεῖν, ὅτι περὶ τὴν τῶν Φασηλιτῶν χώραν ὄρει τῷ τῆς Χιμαίρας ὄρος ἐστὶ τὸ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ· τοῦτο δὲ ἐάν τις εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς, κρύεσθαι βέλτιον· ἐὰν δὲ φορτίον ἐπιβαλὼν τις, σβέννυσθαι.

cum ingenti horrore, [illegible] rum [illegible] dali magnitudine [illegible] ci [illegible] crassitudine sunt, [illegible] omnia præter solum Elephantum. Hæc um Ctesias Indo[illegible] locis emissorum aculeorum [illegible] crescere, vt sit huius pestis perp[illegible] cessio. Humanis, vt idem affirmat, bus maxime delectatur, quod [illegible] plureis homines interficit: [illegible] xat in singulos homines in[illegible] plureis collectos, vel ipse [illegible] mit. Reliqua item animalia vincere teſt, excepto leone. Quod autem manis carnibus sese complere ei sit, eius nomen ostendit. Indice ideo Mantichoras appellatur, qu stia hominum voracissima sit, ex quas agit nomen trahens. Eadem qua pernicissimi cerui corporis v tate. Eius pullos aculeatis nondum dis armatos venantur, caudasq; ad saxum elidunt, atque crebris i confringunt, vt aculeos ne poste ducere queant. Vocem edunt max accedentem ad sonum tubæ. Ctesias apud Persas hoc animal se vidisse tur, ex India regi Persarum munera sum. Hæc Ctesias scriptor C dius, penes quem horum omnium fi esto.

Apud Antigonum mirab. narrat. com. hist. CLXXXI.

Ctesiam tradere, ex Armen petris aquam excidere, quæ simul pis nigros eiiciat, gustataque interficiat.

Ibidem, CLXXXII.

Deigne Ctesiam ait narra pud Phaselitas in Chimæra mon gnem esse qui perennis nominetur ignis in aquam coniectus, melius at: sin onus aliquis iniiciat, extingui

Plinius lib. XXXI. *c.* 2. Ctesias in Armenia scribit esse fontem, ex quo nigros pisces illico mortē afferre in cibis, quod & circa Danubii exortum audiui, donec veniatur ad fontem aluco appositum, vbi finitur id genus piscium. Ideoque ibi caput eius amnis intelligitur fama.

Idem lib. II, *cap.* 106. Flagrat in Phaselide mons Chimæra, & quidem immortali diebus & noctibus flamma. Ignem eius accendi aqua, extingui vero terra aut fœno, Cnidius Ctesias tradit.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ιε' περὶ ζῴ. κεφ. λζ'.

Apud Aelianum lib. XVI de animal. c. 37.

Γαμφαγοῦσι Ψύλλοις καλουμένοις ὑπ' Ἰνδῶν, εἴσι

Apud Indos Psyllos (nam sunt etiā

1 Hæc ni fallor è Callimachi Cyrenæi ἰάμβῳ ὑπὲρ παραδόξων affert Antigonus, vt & quæ sequitur. 2 τὸ ἀπόπατον φυλλίδων quisquilias, quas alias naturalis potius alimentum & fimus parcis ex nostri Ctesiæ egregiis Ind. fragm. 10. 3 Pygmæi homines exiguæ staturæ.

tori Africi) arietibus non maiores equi gignuntur. Itemque oues non magnitudine agnos noſtros ſuperant. Aſini quoque pares naſcuntur, & ſimiliter muli, boues, & quod illic cunque beſtiarum, perparuulũ eſt. Porro apud Indos nullum ſuem neq; ferum neq; cicurem naſci CTESIAS Cnidius ait, & ſuilli generis vſum Indos à ſe deteſtari, & tantopere ab eo veſcendo, quam ab humanis carnibus, abhorrere.

Apud eundem lib. IV. *cap.* 26.

Lepores & vulpes Indi hoc modo venantur. Canibus ad venationẽ non egent, ſed captos aquilarum, coruorum, & inſuper miluorum pullos alunt, & ad venatum inſtituunt: Nempe leporem manſuetum & vulpem cicurem carne appenſa ad curſum dimittunt: & mox immittunt aues carnem eis quam appetunt adempturas. Illę igitur quanta poſſunt celeritate & impetu vel hanc vel illum conſequutæ, carnẽ ſui laboris præmium & eſcam deſideratam ſibi auferunt. Sic inſtituras ad prædã aues, deinceps in montanos lepores & vulpes feras emittunt: quos illæ itidem ſpe ſolitæ eſcæ perſequuntur, & mox captos dominis adferunt, vt prodit CTESIAS. loco autem carnis prius appenſæ, viſcera captorum eis in cibum permittuntur.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Teos. eſt & alia (hoc nomine) ciuitas apud Dirbas in Scythia, in qua narrant ſtagnum plenum eſſe piſcibus. à quibus, quum tranquillum eſt, oleum ſupernatat tanta copia, vt manibus illud hauriant in ſcapham, eoque vtantur.

Apud Aelianum lib. IV *de nat. anim. c.* 27.

Gryphem Indicum animal audio ſimiliter quadrupedem vt leonem eſſe: robuſtiſſimis item exiſtere vnguibus leonum ſimilibus: tum dorſum eius pennis indui nigris, anteriorem corporis partem rubris, alas vero candidis. CTESIAS eos ait ceruicis pennas caeruleas & floridas habere: aquilino ore eſſe, & capite cuiuſmodi pictores fingunt: oculis autem igneis. nidoſque in

γὸ ἡ Λιβύων ἕτεροι, ἢ πολὺ γίνονται τῶν κριῶν ἡ μείζους. ἡ τὰ πρόβατα ἰδίων μικρὰ κ᾽ τὰς ἄρνας. ἡ οἱ ὄνοι ὁ τοσοῦτοι γίνονται ὅ μέγεθος· ἡ οἱ ἡμίονοι, καὶ οἱ βόες, ἡ πᾶν κτῆνος ἕτερον ὁποῖον. Γίνε᾽ ὸ᾽ ἐν Ἰνδοῖς αὖ φασι γίνεσθαι, ὅτε ἥμερον, ὅτε ἄγριον. μυσάττονται ὁ᾽ ἡ ἐσθίειν τὸν τῶν ζώων Ἰνδοὶ, ἡ οὐκ ἂν γεύσαιντό ποτε ὑείων, ὡσπερῶν οὐδὲ ἀνθρωπείων οἱ αὐτοί.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ δ᾽, κεφ. κς᾽.

Τοὺς λαγὼς ἡ τὰς ἀλώπεκας θηρῶσιν οἱ Ἰνδοὶ ὧν τρόπον τοῦτον. κυνῶν εἰς μὲν ἄγρας οὐ δέονται, ἀλλὰ νεοττοὺς συλλαβόντες ἀετῶν ἡ τῶν κορακίνων ἡ ἰκτίνων τρέφουσι, τρέφουσι, ἡ ἐκπαιδεύουσι τὴν θήραν. ἡ ἔστι δὲ μάθημα· παρὰ μὲν λαγῶ καὶ ἀλώπεκι πίονα κρέας προσαρτῶσι, ἡ μεθιᾶσι θεῖν· ἡ τοὺς ὄρνιθας αὐτοῖς κ᾽ πόδας ὑπερπέμψαντες, ὃ κρέας ἀφελέσθαι συγχωροῦσιν. οἱ ὁ᾽ αὖ κρέατος διώκουσι, ἡ λαβόντες ἢ ὂν ἢ πῖον, ἔχουσιν ἀντὶ τοῦ κρέως λαβεῖν ἆθλον ὃ κρέας. ἡ τοῦτο μὲν αὐτοῖς δίκαιόν ἐστι ἡ μάλα ἐφολκόν. ὁκόσων ὅταν ἀκριβώσωσι τὴν σοφίαν τὴν θηρευτικὴν, ὑπὲρ τοὺς ὀρείους λαγὼς μεθιᾶσιν αὐτοῖς, ἡ ὑπὲρ τὰς ἀλώπεκας τὰς ἀγρίας. οἱ ὁ᾽, ἐλπίδι τῇ δείπνου τοῦ συνήθους, ὅταν τὴν τάχιστον φανῇ, μεταθέουσι ἡ αἱροῦσιν ὠκύτατα, καὶ τοῖς δεσπόταις ἀποφέρουσιν, ὡς λέγει Κτησίας. ἡ ὅτι γὰρ τοῦτο ὡς σπουδῇ μάλιστα κρέως, αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα τῶν ἡρημένων ὅδ᾽ ἐσθίουσιν. ὀκνεῖν ἡ τοῦτο ἴσμεν.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Τέως. ἔστι ἡ ἑτέρα πόλις ἐν Δίρβαις τῆς Σκυθίας, ἐν ᾗ λέγουσι λίμνην ἰχθύων ἔχουσαν πλῆθος· ἀφ᾽ ὧν ἐλαίου θηρεύεσθαι πολλάζει τοσοῦτον, ὅσον ἀρύεσθαι αὐτὸ ταῖς χερσὶν εἰς σκάφος, ἡ χρῆσθαι αὐτῷ.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ δ᾽ περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κζ᾽.

Τὸν γρύπα ἀκούω ὃ ζῷον ὃ Ἰνδικὸν πεζὰποδον εἶ κ᾽ τὰς λέοντας, ἡ ἔχειν ὄνυχας κρατερὰς ὡς ὅπ μάλιστα, ἡ τούτους μόνοις τῶν λεόντων ὁμοιοπλοκίας· καταπέφρικε δὲ τὰ νῶτα, ἡ τούτων τῶν πτερῶν τὰ χρώματα μέλαινα εἶ ἄδηλα· τὰ δὲ πρόσθια ἐρυθρὰ φασί· τὰς μὲν πτέρυγας αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ τοιούτοις, οὐκ ἀλεκτρυονικάς. τὸ δέρμα δὲ αὐτῶν κυανοῖς διαφθείρεσθαι τοῖς πτεροῖς Κτησίας ἱστορεῖ· ὄμματα δ᾽ ἔχειν αἰετώδη· καὶ τὴν κεφαλὴν, ὁποίαν οἱ χαρακτῆρες γράφουσί τε ἡ πλάττουσι. φλογοειδὲς δ᾽ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς φασιν αὐτὸ. νεοττιὰς δ᾽

1 Ἰνδικοῖ in Excerpt. 11. 2 Vbi hic Ctesiam mentio, ais? fateor. Sed lege supra excerpt. Indic. fines n. XI. & dices hæc Latinos eum fecisse. 3 vide Excerpt. Ind. n. 12.

βάκτεια πάντα. ἡ τελευτὴ μὲν λευκὴ ὑπάρχει, ἡ δὲ κόμη μέλαινα. Βάκτρια μὲν γὰρ πάντα ἀνδρὶ, λέγουσιν αὐτοὺς φύλακας εἶναι τῦ χρυσοῦ τῶν μυρμήκων. καὶ ὀρύττειν τε αὐτὸν φασιν αὐτοὺς, καὶ ὅτι τὸ πλῆθος τῶν καμήλων ἀναπλέκειν, ὃ δὴ ἀπόῤῥητον Ἰνδοῖς λαμβάνειν. Ἰνδοὶ δὲ φασιν αὐτοὺς φεύγοντας εἶναι τῦ χρυσοῦ τὸ πλῆθος· μηδὲ γὰρ δεῖσθαι χρείας χρυσᾶς· καὶ ταῦτα εἰ λέγουσι, πιστὰ ἔμοιγε δοκοῦσι λέγειν) ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ὅτι τῦ χρυσίου ἀθεσίαν ἐφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ ὑπὲρ τῶν σφετέρων βρεφῶν δεδιέναι, καὶ τοῖς ὀπτοῦσι μάχεσθαι. καὶ ἁρπαγὴν ἵζεσθαι μὲν τὰ ἄλλα ζῶα καὶ κρατεῖν ῥᾴδια, λέοντι δὲ μὴ αἴθιζασθαι, μηδὲ ἐλέφαντι. δεδιότες δὴ ἄρα τὴν τῶν ζώων ἀλκὴν οἱ ὀπτῆρες, μεθ' ἡμέραν ὀπτῶσι χρυσὸν οὐ γέλλονται, νύκτωρ δὲ ἔρχονται. ἐοίκασι γὰρ τιμιώτερα τῦ κρυοῦ λαμβάνειν μᾶλλον. ὁ δὲ χῶρος ὅπου ἔνθα οἵ τε γρῦπες ἁρπάζουσι, καὶ τὰ χωρία τὰ χρυσοῦ ἐστὶν, ἔρημος πέφυκε δεινῶς. ἀφικνοῦνται δὲ οἱ τὴν ὕλην τὴν τετραμμένην θηρεύσοντες, καὶ τὰ χίλιοι τε καὶ δισχίλιοι τὸν ἀριθμόν. καὶ ἅμαξαν ἁρμίζουσι σάκκους τε, καὶ ὀρύττουσιν, ἀσέληνον νύκτα ἐπιτηρεῖν. ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσι τοὺς γρῦπας, ὠνήσατο διπλῆν τὴν ὄνησιν. καὶ γὰρ σώζονται, καὶ μόνοι καὶ οἴκαδε τὸν φόρτον κομίζουσι. καὶ ἐκκαθαίροντες οἱ μαθόντες χρυσωρυχεῖν σοφίᾳ τινὶ σφετέρᾳ, πάμπολυν πλοῦτον ἐκ τῶν κινδύνων ἔχουσι τῶν τετραμμένων. ἐὰν δὲ καταφωρασθῶσιν, ἀπολώλασιν· ἐπὰν δ' ἔλθωσιν εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς τετραθλήκασι, δι' ἔτους τρίτου καὶ τετάρτου.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ζῴ. ἱστορ. τῷ θ', κεφ. κη'.

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ, ὥς φησι Κτησίας, ὄνος οὐκ ἀξιόπιστος, ὅτι μέγεθος ὅσον ἄγριος ταῦς.[1]

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ ζῴ. ἰδιότ. γ'. κεφ. γ'.

Ὗν οὔτε ἄγριον οὔτε ἥμερον ὁ Ἰνδὸς ἡγεῖσθαι λέγει Κτησίας. τετράπουν[2] δὲ τὰ σκέλεα ὑὸς ἄγριος ἔχει· ὃ δὴ πλάττειν φησίν.

Apud Aristotelem de hist. anim. l. VIII, cap. 28.

In Indica autē regione, vt ait CTESIAS, parum ille fide dignus, nec asinus nec ferus sus inuenitur.

Apud Aelianum lib. III de nat. animal. cap. 3

Suem apud Indos neque ferum neque mansuetum nasci CTESIAS tradidit: & oues eorum alicubi caudas cubitum latas habere.

Hic subiicienda illa quæ inter excerpta à Photio in Cod. Bauarico legantur, pag. supra citata vltima pag. v. penult. ad Notas D. Hæschelii monui. Sunt autem hæc:

1 Excerpt. Indic. c. 13 addit & fragmentum paulo ante ex Aeliani lib. XVI. cap. 39. aliunde vulgatum.
2 Excerpt. Indic. supra c. 13.

Dicitur ferri ait, itemque de vlterioribus Indis, immania prorsus illos habere corpora, vt tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æque vita ducentesimum excedat annum. Visos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami fere cute, quam ne tela quidem ipsa perfoderent. In illa ipsa India (vt ferunt) ad intimas marinæ insulæ partes, prælongas gestare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi solerent.

Apud Aelianum lib. IV. de nat. animal. c. 41.

Parvularum quarundam auium Indicarum natio in excelsis & inaccessis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Persicum, sandaracino colore: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum. eius stercus si quis milii magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad vesperam morietur: mors suaui somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. *&c.*

Apud Apollonium histor. mirabil. histor. XVII.

Ctesias scriptum reliquit, lignum apud Indos nasci, quod appelletur Parybum. id omnia oblata ad se trahere, aurum, argentum, cuprum, æs, & omnia alia metalla: quinetiam passerculos in propinquo locatos. Quod si maius incrementum fecerit, trahere etiam ad se capras, oues & æqualia animalia.

Apud Tzetzem chil. VII, vers. 714.

Et Ctesias *in Indis esse talia dicit, Electriferas arbores, atque Cynocephalos, Iustos valde autem dicit, viuere vero ex venationibus.*

Apud Aelianum de nat. animal. lib. IV, cap. 46.

In eodem Indiæ tractu vbi canthari iam dicti *, Cynocephali etiam reperiuntur: quibus à facie & corporis specie nomen inditum, [nam caput canium] cetera fere humana ha-

Λέγονται οἱ Σῆρες, ὧν οἱ αὐτοὶ Ἰνδοὶ μέγιστα σφόδρα εἰς τὰ σώματα, ὡς δυσὶ πήχεσι μείζονας ἄνδρας ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὁρᾶσθαι, καὶ διὰ χρόνου ὁ μήκιστος βιοῦντες ἔτη τριακόσια. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μέρει τινὶ ποταμοῦ, λεγομένου Γάιτου, ἄνθρωποι θηριώδεις, καὶ ὁ δέρμα τοῦ ἱπποπόταμος ἀκριβέστατον ὥστε μὴ δύνασθαι βέλεσιν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Ἰνδικῇ, εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ τοὺς ἀποικοῦντας κἀκεῖ ἄρας ἔχειν μείζονας, ὁποίας δύνασθαι γενέσθαι τῶν σατύρων.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ δ' περὶ ζῴων, ἰδ. κεφ. μά,

Ἔθνος ὀρνίθων Ἰνδικῶν βραχυτάτων καὶ τοῦτο εἶναι αὐτοῖς ἐν τοῖς πάνυ τοῖς ὑψηλοῖς νεοττεύειν, καὶ ταῖς πέτραις ταῖς καλουμέναις Λιτραῖς. καὶ ἔστι τὸ μέγεθος τὰ ὀρνίθια, ὅσον περ ὠὸν στρουθίκης. σανδαράκινον δέ μοι νοεῖν τὸ χρῶμα αὐτῶν. καὶ Ἰνδοὶ μὲν αὐτὸ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ δίκαιον φιλοῦσιν ὀνομάζειν. Ἕλληνες δέ, ὡς ἀκούω, δίκαιον. τούτου δὲ ἀποπάτημα εἴ τις λάβοι ὅσον κέγχρου μέγεθος, λυθεὶς ἐν τῷ πόματι, εἶτα εἰς ἑσπέραν ἀπέθανεν. ἔοικε δὲ ὁ θάνατος ὕπνῳ, καὶ μάλιστα ἡδεῖ καὶ ἀνωδύνῳ *&c.*

Παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ ἐν ἱστορίαις θαυμασίαις, ἱστ. ιζ'.

Κτησίας παρ' Ἰνδοῖς ξύλον γίνεσθαί φησιν, ὃ καλοῦσι πάρυβον. τοῦτο ἐφ' ἑαυτὸ ἕλκει πᾶν ὃ προσκομισθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσόν, ἄργυρον, κασσίτερον, χαλκόν, καὶ τἄλλα μεταλλικὰ πάντα. ἕλκει δὲ καὶ τὰ στρουθία ἱστάμενα τροχιᾶ. ἐὰν δὲ μεῖζον ἡ ὁ ξύλον, καὶ αἶγας, καὶ προβάτια, καὶ τὰ ὁμήλικα ζῷα.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ'. στίχ. ψιθ'.

Καὶ ὁ Κτησίας ὁ Ἰνδοῖς εἶναί φησι ταῦτα λέγει.
Ἠλεκτροφόρα δένδρα τε, καὶ τοὺς κυνοκεφάλους.
Δικαίους παῦρά φησι, ζῶσι δ' ἐκ τῶν ἀγρευμάτων.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, περὶ ζῴ. ἰδ. βιβλ. δ', κεφ. μς'.

Γίνονται δὲ κἀκεῖθεν τῆς Ἰνδικῆς ἔνθα οἱ καρίδαροι, καὶ οἱ καλούμενοι Κυνοκέφαλοι, οἷς ἔδωκε τὸ ὄνομα ἡ τῶν σωμάτων ὄψις τε καὶ φύσις· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀνθρώπων ἐ-

1 Notat D. Haschel. ex Lucian. Σῆρες μὲν ἔστιν μῆκος πηχέων ἑπτὰ καὶ δέκα. Et A. Schottus: De Seris Lucian. quoque proditum refert, ad trecentesimum eos vitæ annum pertingere. 2 De his puto esse è Ctesia excerpta quæ Ælianus lib. XVI. de nat. animal. c. 21. quæ adscribere non vacat. Et Pliniana lib. VI. c. 2. Sunt & Satyri subsolanis Indorum montibus *&c.* quæ videntur cum aliis è Ctesia deprompta. 3 v. Excerpt. c. 17. 4 παρὰ Ctesia supra in Excerpt. Indic. c. 18. 5 v. Excerpt. c. 19. 6 v. Excerpt. c. 20.

[illegible] τῶν λυκαβάντων [illegible]
[illegible] γίνονται δὲ τῇ μὲν Ἰνδῶν [illegible]
αὐτοῖς τροφὴ ὠμοῖς τοῖς ζώοις τὰ ἄγελα. [illegible]
αὐτὰ ῥᾴδια· οὐ γὰρ εἰσιν ὠκέες· οἱ δὲ ἀποκτείνοντες
ταλαίπωροι· οὐ φωλεύουσιν οὐ σπεύδουσι, ἀλλὰ πρὸς τὸ εἰ-
λεῖν τὸ πλῆθος εἰς μοίρας ἀφορίζονται. τρέφουσι δὲ
καὶ ἄγρας καὶ θῆρες. καὶ σῖτον μὲν ποιοῦνται τὰ ἄγελα· οἶ-
νουσι δὲ οὐδὲ τῶν θρεμμάτων γάλακτι τρέφουσι.

10

Eiusdem capitis prima pars.

Nascuntur Indis animalia magn[itu]-
dine qua canthari, colore rubro, cu[m]
bari proximo, pedibus longissimis, c[au]
molli. Ea in arboribus quæ succine[o]
nant gignuntur, & earundem co[r]-
bus aluntur. Indi his captis exp[ur]
que, puniceas vestes exteriores in[de]
resque tingunt, & quicquid aliud
dem colore inficere libuerit. Huiu[s]
di vestis etiam Persarum regi mit[tun]
Mirantur enim eam Persæ, & su[m]
naculis pulchritudine pretioque
ponunt, authore CTESIA. nam
celebribus illis Sardianis floridior
splendidior est.

Τῶν αὐτῶν κεφαλαίων τὸ πρῶτον μέρος.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται θηρία τὸ μέγεθος ὅσον δύο γέ-
νοιντο οἱ κάνθαροι· καὶ ἔστιν ἐρυθρά, κινναβαρεῖ ἢ εἰ-
κάσαις ἂν εἰ πρῶτον θαάσαιο αὐτά. πόδας ἔχει ταῦ-
τα μηκίστους, καὶ προσάψασθαι μαλακά ἐστι. φύεται
δὲ ἐπὶ δένδρων τῶν φερόντων τὸ ἤλεκτρον.
καὶ σιτεῦται τὸ τῶν φυτῶν καρπὸν τῶνδε. θηρῶσι δὲ
αὐτὰ οἱ Ἰνδοί, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν βάπτουσι
ταύτῃ φοινικίδας, καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτὰς χιτῶνας, καὶ πρῶ-
τον μέν, εἰ αὐτὸ ἐθέλωσι δηλῶσαι ἐς τόνδε τὸν χρόνον ἐκτείνασί
τε καὶ χρῶσαι. καὶ μίζεται ἐπὶ ἐπὶ τὴν τῶν
Περσῶν βασιλέως. καὶ τόγε δύεσθαι τὸ ἐσθῆτος δοκεῖ θαυ-
μαστὸν, καὶ αὐτοκρινομένοις γε τοῖς Περσῶν ὅτι χωρίοις,
καλεῖσθαι πολὺ καὶ ἐκπληκτικῶς, ὡς φησι Κτησίας· ἐπὶ
καὶ τὰ ἀδουλώτων τῶν Σαρδιανικῶν ὀξυτέρα τέ ἐστι καὶ λα-
μπροτέρα.

Apud eundem eod. libro, c. 52.

Syluestres asinos equis magnitudi
non inferiores apud Indos nasci ac
eosque reliquo corpore albos, c[a]
vero purpureo, oculisque cyaneis
cornuque in fronte gerere sesquio
longitudine: cuius superius puni
inferius autem album, medium
plane nigrum sit: atque non omnes
dem Indos, sed potentiores, cum
quam armillis quibusdam brachi
cornua auro ornarunt, ex his ipsis
re solere. Ex hoc cornu bibentem
sanabilibus morbis tutum fieri, n
eum ipsum conuulsionibus corri
que sacro morbo tentari, neq[ue] ve
vllis ferunt. Quinetiam si quis p
stilens biberit, tum id cuomet, tum
ad sanitatem redire. Cum autem c
asini, quibuscunque in terris fi
domestici, quam syluestres, [illegible]

Πρὸς τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. κεφ. νβ'.

Ὄνους ἀγρίους οὐκ ἐλάττονας ἵππων τὸ μέγεθος ἐν
Ἰνδοῖς γίνεσθαι πέπυσμαι. καὶ λευκοὺς μὲν τὸ σῶμα ἅπαν τὸν
σῶμα, τὴν γε μὴν κεφαλὴν ἔχειν πορφύρα· τοὺς δὲ
πλησίον ἢ ὀφθαλμοὺς ἀποστέλλειν κυάνου χροιάν·
κέρας δὲ ἔχειν ὅτι τὸ μετώπιον, ὅσον πήχεως τὸ μέγε-
θος καὶ ἡμίσεως προσέπι. καὶ τὸ μὲν κάτω μέρος τοῦ
κέρατος εἶναι λευκόν· τὸ δὲ αὖ τέρας, φοινικοῦν· τὸ δὲ μέσον
μέλαν, μέλαν δήπουθεν. οὐκ ἔστιν τῶν δὲ τὰ ποικίλων κερά-
των πίνειν Ἰνδοὺς ἀκόν, καὶ ταύτῃ ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ τοὺς
τῶν Ἰνδῶν κρατίστους οὐκ ἀλγεσμάτων αὐτοῖς χρυσοῦν
περιέχοντας, οἱονεὶ φιάλοις τισὶ κοσμήσαντας βερ-
χίονα ὡραῖον ἀγάλματος. καὶ φασι νόσων ἀφύ-
κτων ἅμα δὴ καὶ ἄπειρον εἶναι πίνειν δι' ἀποτυχόν-
μενον οὐκ τοῦδε τοῦ κέρατος· μήτε γὰρ σπασμῷ λυθῆναι αὐτὸν, μήτε τῇ κεφαλῇ [illegible]
μήτε μὴν ἄλλο φθαρῆναι φαρμάκοις· ἐὰν δέ τι καὶ πρότερον ἢ πεπωκὼς κακὸν, αὐτίκα
φθορὰ αὐτοῦ. πεπίστευται δὲ τοὺς ὄνους τοὺς ἀπὸ πάσης τῆς γῆς οὗς καὶ ἡμέρους καὶ ἀγρίους

1. Ἔστιν. ἀπὸ

ſolipedū animalia, talos non habeant, neque fel in iecore, vt fertur: aſinos Indicos cornigeros CTESIAS inquit, talis primum, iiſq; nigris, præditos eſſe: eoſdemque ſi quis confregerit, interiora quoque nigra deprehenſurum eſſe: neq; felle eos carere: neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros aſinos ſuperare, ſed & velocitate eadem multo equis & elephantis præſtare. Cum autem in viam ſe dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem vt aſſequi nemo poſſit. Poſtea autem quàm feminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes ſumma cuſtodia verſantur, eorumque commorationes locis Indiæ deſertiſſimis ſunt. Cum à venatoribus Indis inuaduntur, pullos ſuos adhuc ætate infirmos à tergo ſuo paſcentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent venire, eoſque cornibus ferire. Tanto ſane hi robore exiſtunt, nihil eis vt obſiſtere queat, quin ſtatim vel concedat: vel, ſi non ceſſerit, frangatur, aut aliter atteratur & euadat inutile, & perdatur. equorum etiam incurſu latera diſcerpunt, ac lacerant, vt viſcera effundantur: ex quo fit, vt ad eos equites appropinquare valde metuant. appropinquatio enim capitalem ipſis pariter & equis mulctam miſerabiliter infert. Pergrauiter calcibus pugnāt. Eorum morſus eatenus acerbiores exiſtunt, vt quicquid comprehenderint, funditus diripiant. Ex his qui ſunt confirmata ætate viuos non ceperis, iaculis & ſagittis perimuntur. Carnes eorum quod amariſſimæ ſint, haud quaquam eſculentæ.

μόνυχα θηρία ἀγραύλους οὐκ ἔχειν, οὐδὲ μὴν πτήνεσι χολήν. ὄνους δὲ τοὺς ἐνδικοὺς λέγει Κτησίας τοὺς ἐκφυσᾶς κέρας ἀγαθοὺς φύειν, καὶ ἀχόλους μὲν εἶναι. λέγονται δὲ μέλαινες εἶναι αἱ κεφαλαί, καὶ εἴ τις αὐτοὺς συντείψει, εἶναι τοιαῦτα τὰ ἔνδον. εἰσὶ δὲ οὐκ ὀκνηροὶ οὐδὲ ἀμύητον τὸν ὄκνον, ἀλλὰ καὶ ἵππων, καὶ ἐλεφάντων. καὶ ἐπεὰν ἐξέλθωσι μὲν ἡσυχῇ τοῦ δεσμοῦ, κατὰ μικρὸν δὲ ἐπιῤῥώννυνται. καὶ διώκειν ἐκεῖνον, τοῦτο δὴ τὸ προκείμενον, μανθάνειν τὰ ἀκίνητα τὰ ὄντα. ὅταν γε μὴν ἡ θῆλυς τέκῃ, καὶ περιάγηται τὰ ἀρτιγνῆ, σωμοφύλακες αὐτοῖς οἱ πατέρες αὐτῶν γίνονται, φυλάττοντες τὰ βρέφη. διαιτῶνται δὲ τοῖς ὄνοις τῶν Ἰνδικῶν πεδίων τὰ ἐρημότατα. ὑπὸ ὄντων δὲ τῶν Ἰνδῶν ἐπὶ τὸν ἄγρον αὐτῶν, τὰ μὲν ἀπαλὰ καὶ ἔτι νεαρὰ, ἑαυτῶν νέμεσθαι κατόπιν ἐῶσιν, αὐτοὶ δὲ ἐκφέρονται χάσι, καὶ ὑπὲρ τούτων τοῖς ἱππεῦσιν ὁμόσε, καὶ τοῖς κέρασι παίουσι. τοσαύτη δὲ ἐστὶν ἡ ἰσχὺς ἡ τῶν δὲ ὄντων. ὥστε οὐ τυχὸν αὐτοῖς σαίνομενον, ἀλλ' εἴκειν καὶ διαχωρεῖν, καὶ ἐὰν τύχῃ κατέθλασαν, καὶ ἀχρεῖον ὄντα. ἤδη δὲ καὶ ἵππων πλευραῖς ἐμπεσόντες διέσχισαν, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐξέχεαν. ἔνθεν τοι καὶ ὀρρωδοῦσιν αὐτοῖς πλησιάζειν οἱ ἱππεῖς. ὃ γὰρ ὀλίγοι πήμασι τὸ ἡμέτερον πλῆθος, θανάτου ἐστὶν οἰκτίστου αὐτοῖς, καὶ ἀπολλῦσι καὶ αὐτοὶ καὶ ἵπποι. δεινοὶ δὲ εἰσὶ καὶ λακτίσαι. δήγματα δὲ ἆρα εἰς τοσοῦτον καθικνεῖται αὐτῶν; ὡς ἀποσπᾶν ὃ τι λάβοι πόῤῥω. ζῶντα μὲν οὖν τέλειον οὐκ ἂν λάβοις, βάλλονται δὲ ἀκοντίοις καὶ οἰστοῖς. καὶ τὰ κρέα ὧν οὕτως τὰ ὀστᾶ αὐτῶν Ἰνδοὶ νεκρῶν σκυλεύσαντες, ὡς εἶπον, θάπτουσιν. ὄνων δὲ Ἰνδῶν ἄβρωτόν ἐστι κρέας· ὃ δὲ ἄπιον, σέφυκεν ἐς πικρότατον.

Indus fluuius beſtiarum ferarum expers eſt. ſolum in eo naſci vermem aiunt, ſpeciemque eorum qui ex ligno gignuntur & aluntur, gerere, ad ſeptem cubitorū longitudinem & eo amplius procedere. eius craſſitudinem decem annos natus puer, manibus vix cōplecti queat. Iis in ſuperiori oris ſede vnus dēs ineſt, in inferiori alter, ambo quadrāguli cubiti fere lōgitudinē habēt: tā validi,

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ ζώων ἰδιότ. ἐν τῷ ε, κεφ. γ.

Ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς ἄθηρός ἐστι. μόνος δὲ αὐτῷ πίπτειν σκώληξ φασὶ, καὶ ὃ μὲν εἶδος αὐτῷ, ὁποῖον δήπου καὶ τοῖς ἐκ τῶν ξύλων γλυφομένοις τε καὶ τρεφομένοις. ἑπτὰ δὲ πήχεων ὃ μῆκος περιήκουσιν οἱ ἐκεῖθι, ἐξευρεθείη δ' ἂν καὶ μείζους ἔτι καὶ ἐλάττους. ὃ πάχος δὲ αὐτῷ, δεκαέτης παῖς γεγονὼς μόλις ταῖς χερσὶ περιβάλλειν ἰσχύσειε. τούτοις δὲ ἄνω ἐν, εἰς ὀδοὺς περφύκασι, κατὰ δὲ ἄλλος, πεπήχεις δὲ ἄμφω, πυγὼν δὲ μῆκος. τοσοῦτον δὴ ἄρα τῶν ὀδόντων ἐστὶν ὃ μέγιστος.

1 *Ibi pauca quæ in excerpt. ſupra c. 25.* 2 *Excerpt. Ind. c. 2. & deſcriptio vermis cap. 27.*

Apud Aelianum lib. V de natura animal. c. 3.

[illegible] ve [illegible]que
[illegible] siue [illegible] fe[illegible]
[illegible] ra[illegible] [illegible] in[illegible]
[illegible] fame [illegible] gaudens [illegible]
vere [illegible] terram [illegible] ecedit, [illegible]
cu[illegible] incideri[illegible] el equum, [illegible]
uci[illegible], vel asinum conficit, atque [illegible]
sede trahit, & in [illegible] abstrusus, [illegible]
bra omnia, excepto ventre, exedit. Eo
die etiam si fame premimus, siue ca[illegible]
lus siue bos in ripa bibit, violen[illegible]
impetu summa labra mordicus [illegible]
prehendit, & robusto tractu in [illegible]
abreptum edit. Eius pellis duorum [illegible]
gitorum crassitudine est. Eiusmodi [illegible]
tem machinatione capitur. Hamum [illegible]
bustum ad ferream catenam alli[illegible]
adiuncto etiam fune ex albo lato [illegible]
no. Lanis autem & hamum & fu[illegible]
inuoluunt, ne à verme præmorde[illegible]
Tum agnũ aut hœdum ad illecebra[illegible]
in hamum implicant: deinde in [illegible]
demittunt. Triginta viri, singuli cum [illegible]
culo, loro inserto, & ense accinct[illegible]
nem adstant. Adsunt & è corno [illegible]
bene robustæ, si percutere sit nece[illegible]
deinde hamo captum trahunt, & a[illegible]
stractum interficiunt. Triginta dies ap-
pensum ad solem sinunt, atque ex co[illegible]
fictilia vasa crassum oleum stillat. Sin-
guli vermes quinque olei sextarios red-
dunt; quod quidem ipsum regi Indo-
rum apportant, vasis obsignatis. nequ[illegible]
enim alii cuiquam vel guttam illius pos-
sidere licet. Corpus reliquum imm[illegible]
Huius ea est vis olei, vt sine vllo ign[illegible]
ius infusa hemina quemcunque lign[illegible]
rum aceruum comburat. Ac si vel ho[illegible]
minem velis vel aliud animal exure[illegible]
primum vt hoc infuderis, fundit[illegible]
tim deflagrauerit. Eodem ipso Per[illegible]
rum regem aiũt capere hostium vrb[illegible]
neque arietes, neque testudines, [illegible]
que bellica tormenta ad eas capien[illegible]
opus esse. nam cum fictilia vasa [illegible]
heminæ capacia eo impleta & ob[illegible]
cta in portas iaculatur, vasa quidem [illegible]
portas alliſa rumpuntur, at oleum [illegible]
lapsum ignem circũfundit, vere[illegible]
nõ possit: & flamma insatiabilis [illegible]
rit homines pugnãtes pariter cũ [illegible]

[illegible] ἐμπλήσας αὐτὰ καὶ ἀποφράξας, ἀφῆκεν εἰς τὰς τύλας σφενδονᾶν· ὅταν δὲ τύχῃ ἐμβαλὼν τὰ μὲν ἀγγεῖα διασαράττεται καὶ διαῤῥαγῇ, καὶ τὸ ἔλαιον κατακλύσαν τὸ πῦρ θυμὸν κατέχυθη, ἐν ᾧ ἂν βίος οἱ ἐπόλεμοι ᾖ καὶ αἰθρώποις μαχομένοις, ἐπὶ πλεῖστον οἷόν τ' ἦ[illegible]

extinguitur. Item multa inutili cæno esse, qualis per terram & vicos conuehitur, in eum iniecta. Hæc CTESIAS Cnidius.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hist. CLXV.

De paludibus Cretiam narrare, esse in India paludes, vnam quæ iniecta omnia demittat: sicut & quæ in Sicilia & Media, demto auro, ære & ferro. & si quid obliquum incidat, rectum eiici: mederi autem vitiligini albæ. aliam, in qua statis diebus oleum supernatet.

E Sotione ex iis quæ passim de fluuiis, fontibus & lacubus mirabilia referuntur.

Fons est apud Indos, qui natantes in terram eiaculatur quasi ab instrumento: vt narrat CTESIAS.

Apud Strabonem lib. XVI *rerum geograph.*

CTESIAM vero Cnidium obseruasse, fontem quendam esse, qui aquam rubicundam, ac minio plenam in mare emittat.

Apud Antigonum mirab. narrat. CLX.

CTESIAM scribere, in Aethiopia fontem aquâ habere instar cinnabaris rubentem; quæ pota vecordes reddat.

Ex eiusdem Sotionis.

CTESIAS narrat in Aethiopia fontem esse, colore cinnabari similem. bibentes vero ex eo mente alienari, adeo vt & quæ clam perpetrarint eloquantur.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ, ἱστορ. θαυμασ. συναγ. ἱστορ. ρξε'.

Περὶ δὲ λιμνῶν Κτησίας μὲν ἱστορεῖν λέγεται, τῶν δὲ Ἰνδικῶν λιμνῶν, τὴν μὲν τὰ εἰς αὐτὴν ἀφιέμενα καταδέχεσθαι, καθάπερ τὴν ἐν Σικελίᾳ καὶ Μηδίᾳ, πλὴν χρυσοῦ καὶ σιδήρου καὶ χαλκοῦ· καὶ αὖ τὴν ἐμπίπτοντα πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν· ἰᾶσθαι δὲ τὴν καλουμένην λεύκην. τῇ δ' ἑτέρᾳ χρῆσθαι ἐπὶ ἡμέρας ὡρισμένας ἐπιπολάζοντι ἐλαίῳ.

Ἐκ τῶν Σωτίωνος τῶν παραδόξων περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν θαυμαζομένων.

Κρήνη δέ ἐστιν Ἰνδική, ἣ τοὺς κολυμβῶντας ὠθεῖ τὴν χεῖρα ἐκβάλλει ὡς ἀπ' ὀργάνου, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Παρὰ τῷ Στεφάνου ἐν τῷ ιε' γεωγραφ.

Κτησίας δέ φησιν Κνίδιος πηγὴν ἱστορεῖν ἐκβλύζουσαν εἰς τὴν θάλατταν ἐρυθρὸν καὶ μιλτώδες ὕδωρ.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ ἱστορ. παραδ. ξζ'.

Κτησίαν δέ (λέγειν) τὸν Αἰθιοπίᾳ εἶναι μὲν ὕδωρ ἐρυθρὸν ὡς κιννάβαρι· τοὺς δὲ ἀπ' αὐτῆς πίνοντας, παραφρονεῖν γίνεσθαι.

Πάλιν ἐκ τῶν Σωτίωνος.

Κτησίας δέ φησιν Αἰθιοπίᾳ κρήνην ἱστορεῖ τῷ χρώματι κιννάβαρι παραπλησίαν· τοὺς δὲ πίνοντας ἐξ αὐτῆς, παραλλάττειν τὰ φρόνιμα, ὥστε καὶ τὰ κρυφίως πεπραγμένα ὁμολογεῖν.

Plinius lib. XXXI, *c.* 2.

Sed ibi in potando necessarius modus, ne lymphatos agat, quod in Æthiopia accidere his qui fonte rubro biberint CTESIAS scribit.

Idem ibidem:

CTESIAS tradit Siden vocari stagnum in Indis, in quo nihil innatet, omnia mergantur.

Idem lib. VII, *cap.* 2.

In multis autem montibus (*Indiæ*) genus hominũ capitibus caninis, ferarũ pellibus vela-

1 *Excerpt. Indic. c.* 11. 2 *Isti rei tradidit idem Callimachus Cyrenæus, nisi fallor, è cuius commentariis omnia & maxime quæ ex Antigoni mirabilibus decerpsit.* 3 *A. Schott. Notis ad Excerpt. Ind. c.* 30. *vbi hunc quoque habes, emendat inde hic per mendum.* 4 *supra, puto, Excerpt. Indic.* 35. 5 *Eundem mirabilem salsum mari rubro tradit hoc Strabo.* 6 *Ista pertinere ad c.* 14. *Indic. excerpt. coniecit ibi A. Schottus.*

ri, prouocare latratum edere, uinguibus armatum venatu & [illegible] certum uigenti millia[1] fuisse prodente se, CTESIAS scribit[illegible] semel in uita parere, genitosq; confestim excalescere[2]. Ita [illegible] uocarentur, singulis cruribus, mirae pernicitatis ad saltum; [illegible] quod in maiori æstu humi iacentes resupini, umbra se pedum protegunt: non longe ea a Troglodytis abesse. Rursusque ab his occidentem versus quosdam, singulos cruribus, oculos in humeris habentes.

Ibidem:

CTESIAS gentem ex his quæ appellatur Pandoræ, in conuallibus [illegible] annos ducentos uiuere, in iuuenta candido capillo, qui in senectute nigrescat[4]. Contra eos quadragenos non excedere annos, iunctos Macrobiis, quorum semine semel pariant mares & Agathyrsides tradit. Præterea locustis eos ali, & esse pernices.

Idem lib. XXXVII, *cap.* 2.

CTESIAS Indis flumen esse Hypobarum, quo uocabulo significetur omnia uasa ferre bona: fluere à septentrione in exortiuum Oceanũ iuxta montem syluestrem arboribus electrum ferentibus. Arbores eas aphytacoras uocari, qua appellatione significetur præduleis suauitas.

Λουκιανὸς ἐν τῷ ἀ ἀληθῶς ἱστορίας λόγῳ.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου, ὁ Κνίδιος, συνέγραψε περὶ τῶν Ἰνδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν.

Lucianus lib. I. *vera historia.*

CTESIAS, Ctesiochi filius, Cnidius, conscripsit de Indorum regione, deque iis quæ apud illos sunt, ea quæ neque ipse vidit, nec ex vllius sermone audiuit.

Στράβων ἐν τῷ ἀ γεωγρ.

Θεόπομπος μὲν οὖν ὁμολογεῖται φήσας, ὅτι καὶ μύθους ἐρεῖ τοὺς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐροῦντας πρεῖττον, ἢ ὡς Ἡρόδοτος, καὶ Κτησίας, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

Strabo lib. I. *geograph.*

Theopompus quidem diserte profitetur se in historia fabulas narraturum rectius quã fecerint Herodotus, CTESIAS, Hellanicus, & Indicarum rerum scriptores.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης χιλ. ζ, στίχ. χλή.

Ὁ Σκύλαξ οὗτος γεγράφηκε, καὶ ἕτερα μυρία,
Περί γε μονοφθάλμων τε, καὶ τῶν ἑνοπτικτόντων.
Καὶ ἑτεροπέλων ἄλλων δὲ μυρίων θαυμάτων.
Ταῦτά φησι δ' ὡς ἀληθῆ, μηδὲ τῶν ἐψευσμένων.
Ἐγὼ τῇ ἀπειρίᾳ δὲ, ταῦτα ψευδῆ νομίζω.
Ὅτι δ' εἰσὶ τῶν ἀληθῶν, ἄλλοι φασὶ μυρίοι.
Τοιαῦτα, καὶ καθόπερ, θεάσασθαι ἐν βίῳ.
Κτησίας, καὶ Ἰάμβουλος, Ἡσίοδος, Ῥήγινος &c.

Ioannes Tzetzes Chil. VII, *vers.* 638.

Scylax iste (Caryandeus) scribit & alia innumera,
De Monophthalmis, atque Henotictonibus,
Et facetis aliis quoque complurimis portentis.
Hæc refert autem vt vera neque vt ficta.
Ego autem per inexperientiam hæc ficta opinor.
Quod autem sint vera, alii dicunt innumeri,
Talia, atque absurdiora spectari in vita.
CTESIAS, & *Iambulus, Hesiodus, Rheginus &c.*

Aeneas Platonicus in Theophrasto, interprete Ambrosio Camaldulensi.

Huius vanitatis imitator Apollonius ille Cappadox postea fuit, dũ de his, qui ab [illegible] erant sapientes, fabellas huiusmodi texeret, Græcisque referret, quod illi [illegible] nostrorum quinam aliquando fuissent. Bene sane nauiter ad eos testes confugit, qui [illegible] orbem suum. Sic tamen & ipse mendax commincitur. Nam neque CTESIAS, qui de Indis plurima

1 Excerpt. Indic. supra c. 29. 2 Excerpt. Indic. c. 31. 3 *Ctesiæ fragmentum unicum apud Photium in excerptis ex eius libro quod mox addemus* 4 Excerpt. c. 31. 5 *monstra hominum monstrose in mendo cubant; quæ in vetustis codicibus habebant. emenda ita ex* [illegible] *nisi cui magis placet* [illegible] & Leoto coactis in versione. Strabo l. XII [illegible] ubi statim & Μονοφθάλμων mentio fit.

fabulas

fabulosa conscripsit, vsquam has fabulas intexit, neque Arrianus, qui Alexandri historiam verius quam fabulosius scribit, vllam huius dogmatis mentionem facit, cum Brachmanum & Alexandri congressionem diligenter exequatur[1].

Gellius lib. IX. Noct. Attic. cap. 4.

Cum è Græcia in Italiam reditemus, & Brundisium iremus; egressique è naui in terrã in portu illo incluto spatiaremur, quem Q. Ennius remotiore paulum sed admodum scito vocabulo *prapetem* appellauit: fasces librorum venalium expositos vidimus. atque ego auide statim pergo ad libros. erant autem isti omnes libri Græci miraculorum fabularumq; pleni; res inauditæ, incredulæ; scriptores veteres non paruæ auctoritatis, Aristeas Proconnesius & Isigonus Nicæensis & Ctesias & Onesicritus & Polystephanus & Hegesias. ipsa autem volumina ex diutino situ squallebant, & habitu adspectuque tætro erant. accessi tamen percunctatusq; pretium sum: &, adductus mira atque insperata vilitate, libros plurimos ære pauco emo; eosq; omnis duabus proximis noctibus cursim transeo: atq; in legendo carpsi exinde quędam & notaui mirabilia & scriptoribus fere nostris intentata; *&c. quæ ibidem qui volet, legat: nos pauca quæ ad Indica spectant, subiiciemus inde, ista scilicet:*

Item esse in montibus terræ Indiæ homines caninis capitibus & latrantibus; eosq; vesci auium & ferarum venatibus: atque esse item alia apud vltimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes viuacissimæ pernicitatis: quosdam etiam esse nullis ceruicibus, oculos in humeris habentes. iam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod idem illi scriptores gentem esse aiunt, apud extrema Indiæ, corporibus hirtis & auium ritu plumantibus nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmæos quoque haud longe ab his nasci; quorum qui longissimi sint, non longiores esse, quam pedes duo & quadrantem. Hæc atque alia istiusmodi plura legimus. sed cum ea scriberemus, tenuit nos non idoneæ scripturę tædium nihil ad ornandam iuuandumque vsum vitæ pertinentis. *&c.*

EIVSDEM TOY AYTOY

CTESIÆ ALIA QVÆDAM scripta, quorum fit mentio.

ΚΤΗΣΙΟΥ ΑΛΛΑ ΤΙΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΩΝ ΜΝΗΜΗΝ ΠΟΙΟΥΝΤΑΙ.

PERIODI.

Apud Scholiastem Apollonii in lib. II. Argonaut.

Meminit eius mõris [Sacri] & CTESIAS libro primo periodon.

Item in antecedentibus.

Quod vero Amaranta montes sint Colchorum, exponit CTESIAS libro secundo.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ.

Παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Ἀπολλωνίου εἰς τὸ β τῶν Ἀργοναυτ.

Μέμνηται αὐτοῦ [Ἱεροῦ ὄρους] καὶ Κτησίας ἐν τῇ α περιόδῳ.

Καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ αὐτός.

Οὗ δὲ Ἀμάραντα ὄρη ἐστὶ Κόλχων, ἱστορεῖ Κτησίας ἐν β.

PERIPLI, VEL PERIPLVS Asiæ.

Apud Stephanum in Ethnicis:

Sigynus, vrbs Ægyptiorum, vt CTESIAS primo periplon libro.

Apud Harpocrationem in lexico, voce Sciapodes.

CTESIAS in periplo Asiæ ait: Super

ΠΕΡΙΠΛΟΙ, Η ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ Ἀσίας.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Σίγυνος, πόλις Αἰγυπτίων, ὡς Κτησίας ἐν πρώτῳ περίπλου.

Παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι ἐν λεξικῷ ἐν Σκιάποδες.

Κτησίας ἐν περίπλῳ Ἀσίας φησίν, ὑπὲρ δὲ

---

1 Has descripta ex Aemyla accepimus, a quo nob. ea ed. J. Goldastus.

2 Non additur ex quibus esse in illis scholiis; inde tamen vnde & alterum, depromptum suspicor.

φῆ τῶν σκιαποδες ὄνομα. τὰς τε πόδας, ὥσπερ οἱ χῆνες ἔχουσι κέρατα πλατέα. ὑ ὅταν θέρμη ἦ, ὕπτιοι κατακείμενοι, αἴροντες τὰ σκέλη, σκιάζουσι τοῖς ποσίν.

hos populus nomine [illegible] habent pedes non aliter [illegible] modum latos quandoque [illegible] pini proiiciunt, & sublatis crur[illegible] vmbram sibi pedibus efficiunt.

ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ, ΕΙ ΜΗ ΣΦΑΛΗ λόμενα.

Πρὸς τῷ Σπεσίῳ, λόγῳ περὶ νόσ.

DE MONTIBVS [illegible] TVR[illegible] lus non [illegible]

Apud Stobæum, [illegible] Sermone.

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τύμβρας καλούμενον, ἐν ᾧ γίνεται ἡ τοῦ αὐτοῦ λίθος ἀντίπατρος, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκεῖ ποταμοῦ, ὃς καλλίστους ποιεῖ τοὺς ἀλφοὺς καὶ λέπρας, ἢν οἶνῳ τριβόμενος, καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιπλάττηται.

Est in Mysia mons [illegible] thras, in quo nascitur [illegible] cognominatus, qui [illegible] aduersus vitiligines & lepras, si vi[illegible] conteratur, & ægrotis ita imponatur.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ ΦΟΡΩΝ.

Πρὸς τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. β'.

DE ASIATICIS TRIBVTIS.

Apud Athenæum lib. II. Deipnosoph.

Κτησίας δὲ ὁ Καρμανίαν φησὶ λινέαις ἐλάαις ἀκανθίνοις, ὠχρὰς βασιλέας. ὃς καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς κατ' Ἀσίαν φόρων τετάρτῳ βιβλίῳ πάντα τὰ τοῦ βασιλέως δαπανήματα ὅπως ἕκαστον, οὔτε πότεως μεμνῆται, ὅτε ἔξυς, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν ὅδε Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ πραγματείᾳ ὅσγε φησὶν ἄλλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Ctesias autem Carmaniam [illegible] um acanthinum producere, & eo[illegible] vti; ait. Qui etiã in libro quem de [illegible] cis tributis scripsit, cœnæ regiæ ap[illegible] tum dissertans, neque piperis ne[illegible] trimentum, quod vnũ inter condim[illegible] est optimũ. Ac ne Dinon quidem, in [illegible] sicis scriptis qui memorat, alioqui [illegible] lem Ammoniacum & aquam Nili [illegible] regem mitti.

Πρὸς τῷ αὐτῷ Δειπνοσ. ι'.

Apud eundem lib. X.

Ἀμυρίας δὲ τοὺς καθημένους, ὧν Ταπύρων ἔθνος φησὶν ὕπτιον φίλοινον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. ταὐτὰ δὲ καὶ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατ' Ἀσίαν φόρων. οὗτος γὰρ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι.

Amyrias quoque, in libro qui [illegible] inscribitur, Tapyrorũ gentem ita [illegible] deditam esse tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quam vino vtantur. Eademautem & Ctesias commemorat in libro quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos ait.

Sed fere oblitus fui loci adhuc apud Antigonum ἐν ἱερῶν καὶ ἀδόξων συναγωγῇ vbi tamen liquido quid scripserit Ctesias indicare tibi non possum. Postquam enim narrauit Cranone, vrbe Thessaliæ, esse saltem duos coruos, nec vmquã plures ibi visos; quibus inueniri cit de incolarũ ære o curru sacro, quo pulsato & deum precibus impetrãt pluuiam: tũ ex Theopompo addit, eos coruos tamdiu Cranone morari dum pulos educauerint, quibus tum relictis ipsi abeant statim. Post quæ ita uit, historia, vt signant, XVI.

Καὶ ἐν Ἐκβατάνοις δὲ καὶ ἐν Πέρσαις Κτησίας ἱστορεῖ παραπλήσιόν τι τούτοις. ἀφ' ὧν ὅ αὐτὸς πολλὰ ψεύδεσθαι παρελείπομεν τὸν λόγον. καὶ δὲ φαίνεται τερατώδης.

Narrat Ctesias aliquid [illegible] storiæ adsimile, quod Ecbatanis & [illegible] Persia fiat. Sed quia multa is mentitus [illegible] ros decerpere eam narrationem, [illegible] monstrosa videatur, omisimus.

---

1 *Opto sæpe Græce illos indices sanctorum in Stobæo ad oram exstare: si non nemo, credo, mecum alibi. Latinus saltem* [illegible] Ctesiæ Cnidii lib. 2. de Montibus, *quem interim cum Brissonio sequuti sumus.* 2 *v. clariss. Casaubon. 2. Athen.* [illegible] leum, *ait, acanthinum ex quo spinę genere conficerent Carmani, tam incertum mihi, quam illud est certũ. Illi* [illegible] Ctesiæ locum hunc, & scribunt. *οἰνάνθινον. ostenditque eodem modo hæc Athenæi ab Eustathio adferri.* 3 *Tapyros Ctesiæ* [illegible] *lianus commemorat, vt indicat Casaub. 10. Athen. 12.*

INDEX EORVM QVÆ APVD HERODOTVM SVNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quam interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquammulta legantur, quam in Indicem adscripsimus.

A

Æ, vrbs Phocensium, I, 46 (*vbi antea male* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & VIII, 114. vbi erat Apollinis delubrum locuples VIII, 33 ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem*

Abantes, EVbœæ non minima portio I, 146

Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV, 36

de eo & eius sagitta fabula *ibid.*

Abdera, orum, vrbs à Teiis condita, in Thracia. I, 168

eam Xerxes præterit VII, 109

cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iunit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit VIII 120

Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadauer Leonidæ occumbunt VII, 224

Abronychus, Atheniensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII, 21

Abydus, vna vrbium in Hellespontō V, 117. VII, 33

ponte à Xerxe iungitur VII, 34

Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII, 44

Acanthus vrbs VI, 44

Acanthios Medica veste donat Xerxes VII, 116

Acanthiorum mare VII, 22

Accensio lucernarum, festi nomen II, 62

accipitur inter animantes Ægyptiis sacras II, 65

cum qui necauerit apud Ægyptios, siue volens, siue nolens, morte mulctatur *ibid.*

eas aues in vrbem Butum asportant sepeliendos II, 67

earum patria septem, omen sunt septem Pelis III, 76

Acephali populi IV, 191

in pectoribus oculos habent *ibid.*

Acerates, propheta in templo Delphico VIII, 37

Aces amnis III, 117

vnde oriatur *ibid.*

Achæorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I, 145

exilia terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII, 185

eorum in Athamantis posteros actio VII, 197

Achaiæ Cereris templum & orgia V, 61

Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex vtroque parente germanus III, 12. VII, 7, 97

Ægypti præses VII, 7

Ægyptiacæ classis præfectus VII, 97

bonum consilium Demarati inuertit VII, 236

à Psammetico interfectus III, 12. VII, 7

Achæmenes *alius*, Cambysis pater VII, 11

Achæmenidæ compellantur à Cambyse III, 65

eorum tribus apud Pasargadas I, 125

ab iis reges Persidæ sunt ortundi *ib.*

Achelous fluuius II, 10. VII, 126

Acheron fluuius VIII, 47

Achilleum oppidum V, 94

Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55, 76

Acræphia vrbs VIII, 135

acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV, 62

acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV, 70

acinaces Persicus in Hellespontum abiectus à Xerxe VII, 54

Acrisius Danaes pater VI, 53

Acrothoon vrbs VII, 22

ex aculeis iaculorum ahenum factum IV, 81

Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ se dedit IV, 159

Adimantus Aristeæ pater VII, 137

Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII, 5

eius dictum in Themistoclem VIII, 59

insolentia erga Themistoclem VIII, 61

eius turpis fuga VIII, 94

Admetus humeli pater H, 2

Adrastus Phryx Midæ filius I, 35, 45

fratris interemptor I, 35, 45

à Crœso expiatus I, 35

ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Crœsus I, 41

Crœsi filium transfodit, aprum volens transfigere I, 43

sese super bustum Atyis transfodit I, 45

Adrastus, Talai filius, Sicyoniorum rex V, 67

in Adrastum Clisthenis Sicyonii odiū V, 67

ei honores & dies festi erepti, & Melanippo traditi V, 67

Adria à Phocensibus occupata I, 163

Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum versus IV, 168

eorum mores, & vxorum *ibid.*

Æaces Sylosontis & Polycratis pater III, 139. VI, 13

Æaces, Sylosontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI, 13

Samios ad defectionem à sociis solicitat VI, 13

Samum reductus VI, 25

Æacus & Æacidæ à classe Græcorum inuocantur VIII, 64

Æaci fanum V, 89

AEacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V, 80

AEacides Samius IV, 138

ædes Veneris in Cypro vnde extructa I, 105

ædes Mineruæ VIII, 39

ædes Vulcani II, 110

ædes Protei, dicta Veneris hospitæ II, 112

ædes deorum & hominum ligneæ IV, 108

ædes fulmine absumptæ IV, 79

ædificii structura, in quo repositæ erant regiæ pecuniæ II, 121

ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium consumptum II, 175 & eius ex solido saxo, descriptio *ib. & seq.*

ædificium Zamolxis subterraneum IV, 95

ædificia humanis operibus maiora II, 148

Æga vrbs VII, 122

Ægæ vna ex partibus Achæorum I, 145

Ægeæ ciuitas AEolum I, 149

Ægaleus mons, vnde Xerxes naualem pugnam spectabat VIII, 90

Ægestanorum pugna cum Spartanis ducibus V, 46

Ægeum mare IV, 85

Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I, 173

Ægeus, Iolyci fil. vnde Ægidæ IV, 149

Ægialees, tribus, ab Ægialo Adrasti filio dicti V, 68

Ægialees Pelasgi VII, 93

Ægialus Adrasti filius V, 68

Ægicores Jonis filius V, 66

Ægidæ in Sparta ingens tribus à quo dicta IV, 149

Ægila, siue Ægile, locus ad quem Nasamones veniunt vt palmulas decerpant IV, 172, 182

Ægilea, Styreorum insula VI, 107

Ægina, (*aliàs* Argiua) Aristodemi vxor VI, 52

Ægina & Thebe, sorores, filiæ Asopi V, 80

Æginetæ cur Samiis infensi III, 59

Samios vt mulctarint *ib.*

Epidauriis quondam subditi V, 83

eorum in Athenienses odii principium V, 89

terram & aquam Dario dant VI, 49

vnde infensos habent Athenienses, & apud Spartam insimulantur *ib.*

contraq; eius rei autores mittitur Cleomenes VI, 50

primores ipsorum dantur obsides Athenienſibus VI, 73

eorum cum Athenienſibus simultates V, 81

vndeque ortæ V, 82, 83 *&c.*

ab iis illatæ Athenienſibus iniuriæ VI, 87

auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienses V, 80, 81

ab iis statuæ repetitæ per Athenienses V, 84

circa AEginetas & Athenienses acta *ib. & seq.*

eorum legati contra Leutychidem, Spartam missi VI, 85

eorum piaculum, maximum eis malorum causa VI, 91

ab Athenienſibus nauali prœlio victi VI, 92

præstantissimi in pugna nauali contra Persam VIII, 93

aureas stellas tres quæ super malum nauis æreum sunt Delphis dedicarunt VIII, 122

vnde iis diuitiarum principium IX, 79

iis tumulus ipsorum rogatu structus, à quo, & cur, & quando IX, 85

AEgineticum bellum cum Athenienſibus VII, 144

AEgion vrbs Achæorum I, 145

AEgira vrbs Achaiæ I,145
AEgiroessa, Æolum ciuitas I,149
AEgis Minervæ vnde IV,180
Ægli pop. III,92
Ægos potamos IX,118
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197
ægroti apud quosdam Indos deserti in deserto cubant III,100
apud quosdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99
super ægrotos qui ad aram sunt cinis sparsus in Delo. IV,35
Ægyptus fluminis donum II,5
Ægypti seu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
eius longitudo *ib.*
tota est palustris: vel, (*vt Græcum verbum sonat*) est palus II,4
AEgyptus est quam Nilus irrigat II,18
Asiæ & Africæ terminus II,17
Africæ finitima II,65. III,91
vnde incipiat, & quà pateat in eam ingressus III,5
in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuisa II, 164
vrbes habitari in ea mille & viginti II, 17
montanæ Ciliciæ oppositæ est II 34
qualis sit qua parte Africam spectat II,8
fossas vnde tam multas habeat II,108
propter quas inequitabilis & plaustris inhabilis effecta *ibid.*
de AEgypti magnitudine Ionum sententiæ II,15 & Herodoti II,17
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35
sub Amasi rege maxime beata II,177
Ægypto minatur interitum Cambyses circiter decè annos natus III,3
eâ potiuntur Persæ III,7
Persis tributaria III,91
Ægyptia sacra II,81
Ægyptii cum Cyri familia cognationem sibi fingunt III,2
pleraque omnia diuersa à ceteris hominibus constituerunt institûta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuersa est natura II,35
eorum instituta & iura II,35,36 *&c.*
omnium hominum primos se arbitrati II,2 Phrygas tamen esse priores concedunt *ibi.*
in septem hominum genera distributi II,164
hominum sapientissimi II,160
multarum rerum cognitione cæteris antecessunt II,121,
eorum inuenta II,4,82
primi immortalitatem animarum asseuerarunt II,123
primi annum excogitarunt, & in menses duodecim distribuerunt II,4
prodigiorum obseruantissimi II,82
diuinationè certis diis vendicant II 83
ignem animal esse asserunt III,16
suis moribus & institutis contenti II, 78 nec vllis aliis vti volunt II,91
nihil à Græcis mutuati. II,49
eo um in Græcos dicterium II,13
quibus potissimum inter eos fine agricultura fruges proueniant, vtque iacto semine in sua rura sues immittant II,14
vitibus carent II,77
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abstinent II,37
eorum victus *ibidem*
eorum præcipui conuentus II,59
eorum cantilena II,79
medici apud eos singulis morbis singuli III,84
eorum sacra II,39,40
eorum sacerdotes II,37. quorũ vnus est pontifex *ib.* funusque nisi II,38,39
eorum superstitiones II,37 & nominatim circa bestias quadam *ibidem*
illis sacrificia sub Cheope interdicta II,124
à Mycerino restituta II,129
eorum circa Cererem & Rhampsinitũ ceremoniæ II,122
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos peruenerunt II,58
duodecim deorum cognomina primi in vsu habuerunt II,4
primi diis aras & simulacra & delubra statuerunt *ibid.*
quorũ deorum nomina nesciant II,50
quorum deorũ oracula habeant II,83
dii aliquando eorum principatum obtinebant II,144
pudenda circumcidunt II,36,104
cum feris vescuntur II,36
eorum victimæ II,41, *&c.*
suem non alunt IV,186
quo tempore sues immolent & earum carne vescantur II. 47,48
eorum ablutiones post contactum suem II,47
qui Thebanæ prouinciæ, ab ouib. abstinent & capras immolant II,42 contra faciunt Ægyptii Mendesiæ prouinciæ *ibid. &* 46
descriptio eorum qui sunt circa partem Ægypti frumentariam II.77
eorum qui in paludibus sunt mores & instituta II,92,93
Ægyptiorum luctus & sepulturæ II, 85,86 *&c.*
mos triplex in condiendis cadaueribus II,86,87,88
eorum scripturæ & litterarum duplex vsus II,36
eorum interpretes à quibus oriundi II, 154
eorum pueri linguam Græcam edocti II,154
Ægyptii maximè salubri corpore ob aërem qui est immutabilis II,77
purgant se singulis mensibus *ibid.*
eorum capita quàm firma, & cur III, 12
Ægyptii medici ceteris præstantiores III,119
apud Ægyptios viri binas vestes habent, feminæ singulas II,36
vestes eorum lineæ quales II,81
vnguenta II,94
naues II,96
eorum mysteria II,107,171
eorum reges II,99,100,101,102 111 112 121, 124, 127, 129, 136, 137, 141, 147, 151, 158, 160, 161, 172. III, 10
eorum sub duobus regibus calamitas II,128
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi suo II,141
Ægyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt II,147
Ægyptii à rege Aprie cur desciuerint IV, 159
eorũ clades à Cyrenæis accepta IV,159
in fugam vertuntur à Persis III,11
morte mulctati à Cambyse quũ Apin celebrarent III,29
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII,1
à Xerxe subacti denuò VII,7
ipsi & Phœnices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII,25
Ægyptius quidam vocalissimus IV,141
Ægyptio thorace in pugna vtuntur Persæ I,135
Ægyptiacum linum II,105
Ænea vrbs VII,123
Æneas dicendi Priami filius, satelles Hippocratis VII,154
Æneidemus Theronis pater VII,165
ænigma Hippocratis [illegible] dictum V,56
ænigma piscatorum V,
Ænyetorum regio V
Æsanis [illegible] IV,100. V
Æoles [illegible] Cretensis [illegible] eosque egit I
Cyro se dedere volunt
Æoles & Ionas heredipetæ Cam[illegible] tributarii Dario
olim Pelasgi vocati V
eorum sacra & pempobola
Æoles circa oram Iliadè capti ab [illegible] mee V
Æolũ in Xerxis classe arma VII
Æoles Sestum tenentes IX
Æolicæ vndecim ciuitates
Æolicæ ciuitates insulares quinq
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio
Æolidensiũ oppidum incensum VII
Æolus Athamantis pater VII
æor apud Scythas virum significat I
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones lingua Scythica IV
æquitati iniquitas inuisa
aër Ægyptiorũ nunquã immutatur
aëris mutatione existunt præ morbi
ærarium Athenienſium VI
Aëropus Temeno natus VIII
Aëropus Philippi filius, Alcetæ VIII. 139
Aëropus Echemi pater
æs apud Æthiopas bonitium pretios rarissimum
apud Scythas non est in vsu IV
eius copia apud Massagetas
pro ære aurum mercantur Ægi IX, 79
æris alieni debitor mendacio obt I,138
æs alienum debere, apud Persas est
æris alieni debitor cadauer patri ponit apud AEgyptios
ære alieno liberatur apud Spartan regis obitu, qui aut regi aut r blicæ sit obstrictus VI, 59 pud Persas
æris fodinæ prope Prasiadem
ære viri Psammitticho auxiliantur
æreus Iuppiter & Neptunus
æreum totum Mardonii præsepe
AEsanius, Grini pater IV,
AEschines, Nothonis filius
Eretrienſium primarius
non finit Athenienſium auxiliat quatuor millia focum petire
AEschreus, Lycomedis pater VI
AEschrionia tribus
AEschylus à Vphorionis filius
AEsopus fabularum scriptor
æstas vbi sempiper nubila est
æstatis & hiemis simulacra
AEthiopiæ regno solus Sesostris AE rex, potitus
AEthiopiæ situs extremus
eius descriptio & quarum rerum fit
AEthiopes quomodo reddis nsu res
pudenda circumcidunt
AEthiopes macrobii, vndè lon III, 23 quales homines eorum regis cum Cambysis legati
2, 22 *&c.* eos in Cambysis bellum III, 17, 25
AEthiopes ab Ægypto contermi Cambysi subacti III,97 eorũ mendacium
AEthiopes nomades
AEthiopia varia genera cum elephantũ VII,69
[illegible] exercitus, arma,

AEthiopum genitura nigra III,101
AEthiopicus lapis II,134
AEtolus Mates Agaristæ procus VI,127
germanus Titormi *ibid.*
affines Medi & Persæ similiter colunt *ibid.*
Africæ termini II,17
deserta II,32
Africæ superiora æstas semper obtinet II, 26 *vide* & Libya
Africus ventus pluuiosissimus II,25
Agæus, Elei pater VI,127
Agamemnon Pelopides VII,159
Orestis pater I,67
Agarista, Clisthenis filia, Græcorum præstantissimo destinata VI,126
eius proci totius Græciæ præstantissimi iuuenes VI,127
nubit Megacli VI,130
eius liberi VI,131
Agarista, Hippocratis ex Agarista nati filia VI,131
Xanthippo nupta VI,131
eius visum in somnis *ibid.*
Periclis mater *ibid.*
Agasicles, vir Halicarnassæus I,144
legē Apollinis Triopii ausus violare *ib.*
Agathyrsi IV, 102. 125
eorum mores & instituta IV,103
Agathyrsus, Herculis filius IV, 10
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91
ager Caicus VI 28
Crestonicus, & Pæonius VII,124
Plataensis IX,15
Carystius IX,104
agricolatores contemptissimi apud Thraces V,6
agricultura AEgyptiorum quibusd. nulla II, 14
Agesilaus Doriagi filius VII,204
Agesilaus Hippocratidę fil. VIII, 131
Agetus, Alcidis filius VI, 61
vxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus VI 62
agger visu mirabilis à Nitocri aggestus II,185
agger Samiorum III, 60
Agis Menaris pater VI, 65
Aglauriæ Cecropis filiæ templū VIII,53
Aglomachi turris IV, 164
Agora oppidi nomen VII 58
Agranes fluius IV,90
Agranes pop. V, 16
Agyllenses vel Agyllæi I, 167
mala illis immissa propter Phocenses *ib.*
ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia, eiusque descriptio IV, 81
ahenum à Samus factum ad exemplū crateris Argolici IV,152
Aiax Telamonis fil. pro heroe habitus V, 65
ab Homero celebratus H,28
à Græcorum classe inuocatur VIII, 64
ab iis victoribus nauis ad Salaminem è repositu VII, 121
Aimnestus Spartiata, Mardonii interfector IX, 63
eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*
Aimnestus Plataensis IX,71
Alabanda vrbs VIII, 136
Alabandenses in Caria VII, 195
Alalia à Phocensibus condita I,165
Alarodii III. 94
cum Xerxe militantes VII,79
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeiis Barcæorum rex IV, 164
eius interitus *ibid.*
Albarelusiæ, sic dictus locus V, 118
Albus murus Memphiticus III, 91
Album litus, vnde sic dicta VII, 25
Alcæus, Herculis filius I,7
Alcæi poetæ fuga V, 95
eius arma suspenderunt in Sigeo Athenienses *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII,204
Alcates pater Amyntæ VIII,139
Alcibiades Clinix pater VI, 121
Alcides Agesilai pater VI, 65
Alcimachus Euphorbi pater VI,101
Alcimus Mentoris pater H,7
Alcinor & Chromius Argiui I,82
Alcmæon Megaclis filius VI,125
eius officium erga Lydos, & Crœsi in eum ob id munificentia *ibid.*
quomodo se auro ridicule onerarit *ib.*
eius domus inde diuitiæ *ibid.*
alia Crœsi in illum beneficia *ibid.*
victor in Olympicis *ibid.*
idem Megaclis pater VII,127
Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61
profugi Athenis propter Pisistratum I. 64 & Pisistratidas V,62
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI. 121
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ibid.* 123
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI,115,124
eorum laus VI. 123
per Græciam quomodo celebres facti VI,125,126
Alcmæonides VI,115
Alcmena mater Herculis II,43,145
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127
aleæ ludus à Lydis inuentus I,94
aleæ lusus Ceteris & Rhampsinito II, 122
Aleæ Mineruæ templum I, 66. IX. 69
Aleuæ filii VII,130. IX,57
Aleuadæ Thessaliæ reges VII,6
eorum nuncii ad Xerxem missi vt succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis inuitis VII,172
Alexander, Priami filius I,3
Helenæ raptor I,3. II, 113
eius cum Helena in AEgyptum aduentus &c. II, 113, 114 &c.
ex Sparta triduo Ilium peruenit II,117
Alexander Macedo Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII. 139
eius genus VIII,139
vetusta origine Græcus V, 22. IX,44
Persarum insolentem libidinem in conuiuio vlciscitur V,20
eius prudentia V,21
in Olympia cursor primo proximus. V,22
Macedonum tyrannis quomodo ad eum peruenit VIII,137
Athenienses hortatur ad pacisciendū cum Mardonio VIII,140
Athenienses Mardonii causam predit IX,43,44
aurea eius apud Delphos statua VIII, 121
Alcarchus fratricida IV,160
ab vxore fratris necatur *ibid.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Vrania III, 8
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I,131
Alizones pop. IV,52
Allesus Sidonii Tettanesti pater VII, 98
alluuione fluminis agros decurtatos, cōpensat AEgypti rex II,109
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229
Alpenus oppidum VII,216
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluuius IV,49
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16
eius acta memoratu digna I,16,17, &c.
qua ratione Miletum obsidebat I,17
eius morbus I,19
cum Thrasybulo pactiones init I,21
donaria ab eo Delphos missa I,25
eius obitus *ib.*
eius sepulchrum quale, & à quibus cōstructum I,93
eius filius Pantaleon I,92
filia Arieni I,74
Alysonii pop. III,90
Amasis AEgypti rex I,30
ad eum se confert Solon I,30
eius cum Crœso fœdus I,77
eius res gestæ cum Apria, quem regno pepulit II,162,163,169
eius cum Cyrenæis amicitia II,181
eius res gestæ aliæ, solertia, contēptus, mores & ingenium II,172,173,174
eius opera magnifica II,175,176
eius picturati thoraces III,47
eius litteræ ad Polycratem III,40
cum Polycrate ius hospitii soluit propter eius nimiam felicitatē III,43
Græcorum amator II, 178
donaria in Græciam ab eo missa II,182
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II,182
contra eum Cambysis expeditio III, 1
vxorem Cyrenęam ducit & quid ipsi acciderit II,181
Cambysen deludit, missa Apriæ filia pro sua III, 1
Cambysis contra eum expeditio III, 1
eius obitus III. 10
sepulcrum *ibid.*
in eius cadauer Cambysæ contumelia III,16
Amasis, vir Maraphius, dux Persæ contra Barcæos IV,167
eius contra Barcæos commentum dolosum IV, 201
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV, 203
Amathuntis obsidio V, 104, 105, 108 &c.
Amathusii V,104
Amaxampeus fons IV, 52 locus etiam vnde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, AEorpata à Scythis appellatæ IV,110
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quo modoque agnitę sunt esse fęminæ IV, 110, 111
quomodo cū Scythis mixtę IV,113,114
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115,116
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV, 114
in Amazonidas præclarum facinus Athenienſium IX, 27
Amestris, Otanis filia VII,61
Xerxis vxor VII, 61, 114
eius amiculum IX, 108
crudelitas in vxorem Masistæ IX,111
Amiantus Agaristæ procus VI, 127
amicus fœlix possessio pretiosissima V,25
amici casum flet Psammenitus, non liberorum, causamque reddit II, 14
amiculum Syloſontis III, 139, 140
amiculum Amestris IX, 108
Amilcar Hannonis filius VII, 165
Carthaginiensium rex & eius res gestæ & interitus VII, 165, 166, 167
ipsi sacrificia instituta VII, 167
Aminias Palleneus, vir Atheniēsis VII,84
Artemisiā fugientē insequitur VIII, 93
eius virtus & præstantia in pugna nauali *ibid.*
Aminoclēs Cretinei fil. VII, 190
è naufragio classis Persicæ diues efficitur *ibid.*
Amittes dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII. 130
Ammonis oraculum in Africa I, 46. II,32
eius origo II,55
Ammon Iouem appellant AEgyptii II,42
Ammonii populus IV,181
AEgyptiorū & AEthiopū coloni II, 42
aduersus eos Cambysis expeditio infelix III,25,26
Ammoniorum rex Etearchus II,32
Amompharetus Spartiata IX, 52, 53 &c.
eius virtus IX,70
Amompharetī sacerdotis sepulcrum apud Lacedæmonios IX,84

amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I,135
amores quomodo tractent Caunii I,172
Amorgis Persarum ducis interitus V,121
Ampa vrbs VI,20
Ampelos promontorium Toronæum VII,122
Amphiarai oraculum I,46. VIII,134
verax à Crœso repertum I,49
eique donaria à Crœso missa I,52
Amphiaraus, Amphilochi pater III,91
Amphiarai delubrum VIII,134
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H,9
Amphicæa vrbs VIII,33
Amphicrates Samiorum rex III,59
Amphictyones II,180
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII,228
eorum sedilia VII,200
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II,180. V,62
Amphictyonis delubrum VII,200
Amphyctionidis Cereris templum VII, 200
Amphilochus, Amphiarai filius III,91
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia diiecti VII,91
Amphilytus Acarnan ariolus I,62
Amphimnestus procus Agaristæ VI,127
Amphionis filia clauda V,92
Amphissa vrbs VIII,32
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,43
Amphitryonis tripus V,59
Amyrgii Scythæ VII,64
Amyrtæus rex AEgypt. II,140
pluribus malis Persas affecit III,15
Amyntas rex Maced. à Megabyzo posciturâquam & terram V,17
eius prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19
Alexandri pater VII,173. VIII,136, 139 vt & Gygæa VIII,136
Alcetæ filius VIII,139
Amyntas Bubaris fil. VIII,136
Amytheon, Melampodis pater II,49
Anacharsis sapiens IV,46
eius genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76
perugilium matri deorũ agit IV,76
eius de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77
eius cædes, & causæ huius IV,76
eum nouisse se negant Scythæ *ib.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III, 121
Anaphes, Otanis filius, dux Cissiorum, in Xerxis exercitu VII,62
Anaphlysta tribus IV,99
Anaxander Eurycratis fil. VII,204
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67. V,39. VII,204
eius duæ vxores, altera iussu ephororum ducta, & liberi ex iis V,39, 40,41,42
Anaxandrides Theopõpi filius VIII,131
Anaua Phrygiæ vrbs VII,30
Anaxilaus Archidami filius VIII, 131
Anaxilaus Cretinei fil. VII, 165
in matrimonũ duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegii tyrannus VI,23. VII,167
Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus V,63
eius interitus *ib.*
eius sepulcrum V,63
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum I,193
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio IX,73
Anderica, pagus Assyriæ I,185
Anderica regionis Cissiæ stathmus VI, 119
Andreus Myronis pater VI,126
Andrũ pecunias Themistocli dare negant VIII,111
Androbulus Timonis pater VII,141
Androcratis herois fanum IX,25
Andromeda Persei vxor, Persem ex Perseo peperit VII,61
Cephei filia *ib.* VII,150
Androdamas Theomestoris pater VIII, 85. IX,89
Androphagi IV,18,102.106
eorum mores & descriptio IV,106
eorum fuga IV,125
androsphinges II,175
Andrus V,31
à Græcis obsessa, cur VIII,111
Aneristus Sperthiei pater IV,134
Aneristus alius, Sperthiei filius IV,137
angarẽon Persæ quid appellent VIII,98
Angites flumen VII,113
Angrus fluuius IV,49
anguis ingens arcis custos in templo ab Athenienſibus obseruatus VIII,41
anguilla sacra AEgyptiis II,72
animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fetuosa: quæ noxia sunt, parum fetuosa III,107
animalia in saxis primi sculpserunt AEgyptii II,4
animalia quomodo in suis vestibº pingant qui Caucasum incolunt I,203
animal nullum interimunt Indi quidam III,100
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India maiora quàm aliis in locis III,104 præter equos *ibid.*
animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt AEgyptii II,123
quod sibi quidam Græcorum vindicarunt *ibid.*
annum primi Ægyptii comperierunt & distinxerunt in menses II,4
anni humanæ vitæ LXX. I,32
anni vitæ Æthiopum, & Persarum III,22,23
annorum XV millia à Dionyso ad Amasin regem numerant Ægyptii II,145
annulum signatorium gestant Babylonii singuli I,195
annulus Polycratis signatorius III,41
Anopæa, via & mons VII,216
antacæi, cete ingentia sic dicta IV,35
Antagoras Hegetoridæ pater IX,75
Antandrus ab Otane capta V,26
Antandrus Pelasgis VII,42
Anthela oppidum VII,176,200
Anthemus Hippiæ oblata V,94
Antylla vrbs II,98
in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat *ibid.*
Antichares Eleonius V,43
Anticyra vrbs VII,198
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11
Antiochus, Tisameni pater IX,32
Antiophemus & Rhodus VII,153
Antipater, Otgis filius, VII,118
Xerxianas vt excepit copias *ib.*
Anysis rex Ægypti, successor Asychis, cæcus II,147
fugatur à Sabaco II,137
vbi interim latuerit & vt imperium suum recuperarit II,140
Anysis vrbs II,137
Anytia plaga II,166
Aorizus, Masangis pater VII,71
Aparytæ pop. II,91
Apaturia festa I,147. II,29
aper immanis Mysorum deuastat operâ I,36
apri in Libya nulli IV,192
apes loca trans Istrũ an obtineant V,10
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Aphetæ, loci nomen VII,193
Aphlystius Juppiter VII,197
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72
Aphrodisias insula IV,169
Aphthitana plaga II,168
Aphytis vrbs VII,122
Apios vrbs II,18
Apia, Tellus dea Scythis IV,59
Apidanus fluuius VII,129,196
Apis AEgypt. Deus, Græcis Epaphus II, 133. III,27,28
eius descriptio, signa III,28
quũ apparet, AEgyptiorũ festũ III,28
aula eius II,153
illusus à Cambyse & vulneratus II,29
moritur eo vulnere *ib.*
Apollo, Græcorum Deus I,90
precipue à Crœso cultus I,90
inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit I,87
enumerat sua in Crœsũ beneficia I,91
Apollo Ismenius I,92. VIII,134
eius templum V,59. VIII,134
Apollo Triopius I,144
Apollinis oraculũ apud AEgypt. II,83
Apollo, Osiris apud AEgypt. seu Dionysi, & Isidis filius II,156
à Latona nutrice occultatus II,156
Apollo ad Metapontinos solos Italorum venit IV,155
Apollinis templum Buti II,155, *156*
Apollinis tẽplũ à Milesiis structũ II,78
Apollinis delubrũ apud Abas VIII,33
Apollinis Ptoi fanum VIII,135
Apollinis fons IV,158
Apollo, AEgyptiacè Orus II,156
Scythice, Oetosyrus IV,59
Apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace I,69
Apollinis arma sponte apparentia Delphis VIII,37
Apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit VII,26
Apollonia in Ponto Euxino IV,90
Apollonia quæ est in sinu Ionico IX,91
vbi sacræ solis oues IX,92
Apolloniates ager IX,92
Apollophanes Bisaltis pater VI,26
apologus Cyri ad Iones I,141
Apries AEgypti rex, Psammis filius, regum longo tempore fortunatissimus II,161
res ab eo gestæ *ibid.*
ab ea AEgyptii desciscunt, rege electo Amasi II,161,162
ab Amasi prœlio victus, & viuus captus II,169
eius interitus & sepultura *ibid.*
Apsinthii Thraces VII,34
Piesthoro indigenæ deo, OEobazum immolant IX,118
aquæ sacrificant Persæ I,31
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III,6
aquam in aridâ loca quomodo deportarit per canalem Arabũ rex III,9
aqua quædam adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant III,23
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV,181 alia similis IV,182
aqua Stygis IV,74 perque eam iusiurandum *ibid.*
aquiminaria Delphos à Crœso missa I,51
ara Delphis à Chiis donata II,135
ara Apollinis ab Anstea extrui iussa IV,155
ara Dianæ Orthosiæ IV,87
Ionis forensis V,46
ara ventis statuta in Thya VII,178
ra Herculis VII,176
aras non extruunt Persæ I,131
aras primi statuere AEgyptii II,4

aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59
Arabiæ ſitus & qualis ea regio III,107
eius iucundiſſimus odor III,112
Arabiæ mons II,8
Arabiæ humus II,12
Arabes cum mulieribus ſuis vt miſceantur I,198
maximè fidem ſeruant inter homines III,8
fœderis apud eos ineundi mos III,8
Dario immorigeri III,88
tributorum immunes III,91
Cambyſi aditum permiſere in AEgyptum III,9,88
millena talenta thuris Dario pendunt III,99
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69
camelis vehuntur in bello VII,86
Arabicus ſinus II,11.IV,39
Arçus Philippi pater VIII,139
Ararus fluuius IV,49
aratrum in Scythicam regionem cælitus demiſſum IV,5
Araxes fluuius I,202
eius accolæ *ibid.*
contra ſolem orientem fluit IV,40
ponte iunctus a Cyro I,205
Arbalus Nerbali pater VII,98
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ IV,151
Arcades I,146. II,171. V,49
Arcadas inuaſuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66
Arcades glandiuori I,66
eos cõtra Spartam ſollicitat Cleomenes VI,74
Arceſilaus Batti filius rex Cyren. VI,159
Arceſilaus alius Batti felicis fil. IV,160
eius clades a Libybus accepta IV,160
interitus à fratre ſtrangulati *ibid.*
Arceſilaus alius Batti claudi fil. IV,162
in Samum profugit IV,162
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, eiusque crudelia facinora IV,164
Cambyſi Cyrenem tradidit tributariã IV,165
eius interitus IV,164
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius II,98
Archandri vrbs II,97
Archelai, tribules V,68
Archelaus Ageſilai filius VII 204
Archeſtratidas Athenagoræ pater IX,89
architecti. Eupalinus III,60 Rhœcus *ib.* Mandrocles Samius IV,87
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samũ III,55
Archias alius Archiæ Samii filius III,55
Archidamus, Zeuxidami filius VI,71
Archidamus Anaxãdridæ filius VIII,131
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II,135
Archilochus Parius I,12
eius iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium I,73
arcus ab AEthiope Perſarum regi miſſus III,21,30
arcus Herculis IV,10
arcus ſemper intentus rumpitur II,173
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & eius geſta I,15
Areius pagus Athenienſium VIII,52
arena auroſa III,102
arenæ cumuli Cambyſis exercitum obruunt III,26
Argadeus, Ionis filius V,66
Argæus Philippi pater VIII,139
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tarteſſi rex I,163
eius longæuitas *ibid.*
eius cum Phocenſibus amicitia I,163
argentum apud Scythas non in vſu IV,71
nec apud Maſſagetas I,215
argentum Atyandicum IV,166
argenti ferax Lydia V,49
Argilus vrbs VII,115
Argiopius, loci nomen IX,56
Argippæi pop. qui eorum mores, victus &c. IV,23
Argis & Opis virgines Hyperboreæ IV,35
earum hymni, ſepulcrum *ibid.*
Argiua. *vide* Ægina
Argo nauis ædificata IV,179
Argõ, primus Heraclidarũ, Sardiũ rex I,7
Argos olim Græciæ ciuitates omnes antecellens I,1
Argos viris deſolatum à ſeruis tenetur VI,83
Argos Perſis quàm amica VII,150
ab Homero celebratũ maximè H,28
Argi lucus à Cleomene incenſus VI,80
Argiuorum regio I,82
Argiui mercede à Piſiſtrato conducti contra Athenienſes I,61
eorũ totidem cũ CCC Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I,82
Argiuorum clades I,82
& eorum lex ideo tonſis capitibus eſſe velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum I,82
Argiui mutica præſtantes inter Græcos III,131
Argiui contra Athenienſes ab Æginetis accerſuntur V,66
multã indicunt AEginetis, & recuſantibus, auxilia negant VI,92
Argiuorũ clades à Cleomene VI,87,79
Argiuorum ſeruitus & magiſtratus, vrbe cã clade afflictã ſuſcipiunt VI,83, & à filiis earum pòſt electi, Tirynthem obtinent *ibid.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ibid.*
Argiuorum ſex millia à Lacedæmoniis interempta VII,148
cum Lacedæmoniis paciſci volunt, VII,148 ſed partem imperii à Lacedæmonijs poſcunt in bello Perſico *ibid.*
oraculum conſulunt an auxilium cõtra Medos ferre debeant *ibid.*
nuncii ab iis Suſa miſſi VII,151
Perſam in Græciam accerſiſſe feruntur VII,152
eorum cum Perſis affinitas VII,150
mittunt nuncium ad Mardoniũ IX,12
Argiui contra Thebas cum Polynice militantes IX,27
Argiuæ feminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argiuarum mulierum furor & inſania IX,33
Argonautarum poſteri Minyæ, à Lemno electi, à Lacedæmoniis recepti, & circa vtroſque acta IV,145 &c.
Ariantes rex Scytharum IV,81
Ariazus Gergis pater VII,82
Ariabignes, Darii filius, præfectus claſſi Xerxis VII,97. VIII,89 Xerxis frater VIII,89 eius interitus *ibid.*
Ariaramnis Perſæ interitus VIII,90
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III,9
Aridius Nerbalus dux in claſſe Xerxis VII,98
Aridolis Alabandenſiũ tyrannus VII,195
Ariena Alyattis filia I,74
Aſtyagi nubit fœderis cauſſa ſeruandi *ibid.*
arietes Thebanis AEgyptiis ſacri II,42
Arii pop. III,93
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII,65
Arii olim dicti Medi VII,62
arimã Scythę vnum vocant IV,27
Arimaſpi III,116
viri vnoculi III,116. IV,27
qui & vbi III,116. IV,13
Arimaſpei verſus IV,14
Ariomardus, Artyphii germanus, Caſpiorum dux VII,67
Ariomardę, Darii & Parmyis filię VII,78
dux Moſchorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnęus, citharœdus I,23
primus docuit dithyrambum *ib.*
de delphino inſidente Arione I,24
eius donarium apud Tænarum I,24
Ariphron Xanthippi pater VI,131,136 VIII,131
Aripithes rex Scytharum IV,78
eius interitus *ibid.*
Arisba Methymnęis ſubiecta I,151
Ariſtagoras Cumæus IV,138
Ariſtagoras Cyzicenus IV,138
Ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, ac conſobrinus V,30
Mileti procurator *ibid.*
a Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V,36,37
circa eum & Naxios acta V,33,34
manifeſto à Dario deficit V,37
iſonomiam inſtituit, & tyrannos euertit, quaſi ipſe alienus à tyrannide V,37,38
Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam V,38 & eius cum Cleomene acta V,49,50,51
Sparta fruſtra excedit V,51
Athenas venit, eoſque ad belli ſocietatem inducit V,97
Pęones ad defectionẽ ſollicitat V,98
expeditio eius contra Sardis V,99, 100. VII,8
turbis tantis commotis, conſilii inopia laborat V,124
eius interitus V,126
Ariſtagoras Heraclidis filius Cumęus captus V,37 dimiſſus *ib.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater IX,89
Ariſteas Adimanti filius VII,137
Ariſteas Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius IV,13,15 *vbi* de eius præſtigiis.
eius ſtatua IV,15
Ariſtides Lyſimachi filius, VIII,79,95
Athenienſis, in exilium à populo electus VIII,79
Themiſtocli haud amicus VIII,79
ſimultatem miſſam facit pro bono cõmuni patrię *ibid.*
vir optimus Athenienſium atque iuſtiſſimus *ibid.*
nunc um affert Græcis, eos vndiq; ad Salaminẽ circũuentos VIII,79,81
Perſas multos interficit VIII,95
dux Athenienſiũ ad Platęas IX,28
Ariſtocrates, Caſambi pater VI,73
Ariſtocyprus, Soliorum rex VI,113
eius interitus *ibid.*
Ariſtodemus rex Laced. IV,147. VIII,131
eius interitus VI,52
Ariſtodemus Spartiata à Leonida remiſſus emanet è prœlio VII,229,230
fugax dictę, & probro notatus VII,231
infamiam in pugna ad Platæas delet VII,231. IX,70. in qua occumbẽs honore defunctorum caret ob detractores IX,70
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius VII,204
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumęus I,158
oraculum vt tentarit I,159
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V,55
Ariſtolaidis filius Lycurgus I,59
Ariſtomachus Cleodæi filius VI,52. VII,204. VIII,131
Ariſton Byzantius IV,138
Ariſton rex Spartæ I,67. VI,6
circa eius vxores duas & tertiam acta VI,61,62,63
quo commento ab amico Ageto vxorem abduxit VI,62

eius dictum super filio nato Demarato VI,63
eius vxor ex heroe Astrobaco grauida VI,69
Aristonice Pythia VII,140
Aristonymus Clisthenis pater VI,126
Aristophantus, Cobonis pater VI,65
Aristophilides Tarētinorum rex III,136
Arizanti Medorum gens I.101
arma sacra sponte extra templū Delphicum apparent VIII,37
Armenii cum Xerxe militantes VII,73
eorum armatura & dux *ibid.*
Armenii pecuarii I,194.V.49
Armenus mons I 72
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Arsames, (vel potius Arsaces) pater Hystaspis I,209.VII,11
Arsames Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ dux Arabū & Æthiopū VII,69
Arsamenes Darii filius, Vtiorum & Mycorum dux VII,68
artaba, mensura Persica I,1 2
Artabanus Hystaspis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV,83
bellum contra Scythas Dario dissuadet IV,83
eius oratio qua Xerxi dissuadet bellū Græcis inferre VII,10, 11
eius mirū in soho regio somnium VII 17,18
eius de Xerxis expeditione, & copiis cumq; Xerxe colloquium VII,46 47,48 *&c.*
Susa à Xerxe remissus, cōmisso regno VII,52,53
Artabanus Artyphii pater VII,66
Artabanus Bagasacis pater VII.76
Artabates Pharnazatris pater VII, 65
Artabazus Pharnacis fil. Chorasmiorum & Parthorū dux VII.66. VIII,125
cū Mardonio remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obsidet VIII 127
Olynthum capit VIII,12
ad Potidæam maris æstu & restagnatione male afflictus VIII,129
dissuasor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio suscipiendæ IX, 60.65
eius fuga, defuncto Mardonio IX,65 *& seqq.*
fuga quomodo per Thessaliam sit elapsus IX,88
Artace vrbs IV, 14. incensa VI,33
Artachæus Artæi fil. VII,21
Artachæus, Hotaspis pater VII,63
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artachæes fosse apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117
eius statura *ibid.*
interitus & funus *ibid.*
ei sacrificant Acāthii ex oraculo *ib.*
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artæus Artachæi pater VII,21
Artæus Azanis pater VII,66
Artæi olim, qui Persæ VII,62
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V,25,30,73
solicitatur ab Aristagora ad reducendos Naxiorum exules V,132
vna contra Ionas delectus imperator, resque gestæ V,23
eius ad Aristagoram dictum VI,1
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriā missus VI, 94
idem Datis ad Marathonem collega, VII,74
dux Lydorum & Mysorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis VII, 106 VII,151
quid nomen significet VI,98
Artayctes, Cherasmis fil. dux Maeandrū & Mosynœcorum VII,79
Sesti præses *ibid.* & IX,115
eius facinora nefaria VII,33,IX 115
obsidetur Sesti IX,115
capitur à Græcis IX,118
suspenditur ab Atheniensibus VII,33 IX,119
Artayctæ filius cora patre saxis obrutus
Artayntes Artachæi fil. dux classis à Xerxe relictæ VIII,130 ei⁹ fuga IX,101
probris impetitus à Masiste, contra eū stringit acinacem IX, 106
Artaynta, Masistæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX,107
eadē tamē amasia Xerxis IX,107,108
Arteatæ, Persarum genus I,125
Artēbates vir inter Medos clarus I, 114, 115,116
Artembates auus paternus Artayctæ IX,121 instruit Persas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem sibi eligere liceat *ibid.*
Artemisia contra Græcos expeditionem sequuta VII,99
eius genus & animi præstantia, virilitas *ibid.*
eius imperium *ibid.*
eius naues post Sidonias illustriss. *ibi.*
sententię inter socios optimæ *ibi.*
consilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68
eius facin⁹ in pugna nauali VIII,87,88
eam insequitur Amynias Palleneus, & vt seruata VIII,93
præmium propositum ei qui viuā cepisset, & quantum *ibid.*
in consilium a Xerxe adhibita separatim VIII, 101, 102
deducit liberos regios VIII, 103
Artemisium IV,35,VII,175
Artumpasa, Venus Scythice IV,59
Artiscus amnis IV,92
Artobazanes, Darii fil⁹, cū Xerxe fratre de regno cōtendit frustra VII 2,3
Artochmes Darii gener VII.73
Artontes, Bagæi pater III,128
Artontes, Mardonii filius IX,83
Artoxeares quid signif. VI,98
Artybius vir inter Persas eximius V,106
equus ipsius bellicosus V,111
Artyphius filius Artabani VII,66
Artyphius Artiomardi germanus VII, 67
Artystona Cyri filia III,88, VII,69
asura quid apud Ægypt. II,168
Aryandes Ægypti prætor eiusque interitus IV,166
Aryandicum argentum IV,166
Asbytæ Libyes IV,170
Ascalon Palæstinæ vrbs I.105
aschy, liquoris genus IV,23
Asia, Promethei vxor IV,45
Asiæ magnitudo descripta qualis & quāta IV 37,38,39,40
vnde nomen accepit IV, 45
peruestigata à Dario IV,44
Lybiæ par, præter eam quæ ad solem orientem *ibid.*
India tenus habitatur IV,40
Asiæ termini II,17
Asiam Persæ putant sibi necessitudine coniunctam I,4
Asiæ superioris imperio quamdiu potiti Assyrii I.95
Asia subacta à Phraorte I,102
Asię imperiū amittūt Medi, eoq; Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I,106
Asiæ quædam planities III,117
Asias tribus, Sardibus sic vocata IV,45
Asina ciuitas VIII,73
asini Armeniorum in nauigiis Babylonē commeantium I,194
asini in Scythia nulli IV,28, 29
asinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV,129, asini cornibus præditi vbi IV,191. asini nūquam bibentes vbi IV,192
asinarii cum matre Demarati concubitus falso sparsus VI,68,69
Asius Coryis filius IV. 45
Asmach, quid II,30
Asonides nauarchus VII, 181
Asopii pop. IX,15.
Asop⁹ amnis VI,108, VII,200. IX,15,26
Asopodorus Timandri filius IX, 68
Aspathines è Persarū primoribus III,70
in femore percussus à mago III,78
asphaltus Babylonica I, 179
asphalo⁹ vbi è puteo hauritur VI,120
Assa vrbs VII, 122
Assesus, & Assesia Minerua I,19
Assyria II,17 IV,39, eius ficcitas I.193
oppida habet magna & celeberr. I,178
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII,63 quandiu Asiæ superioris imperio potiti I,95, ab iis Medi deficiunt *ibi.* eosq; subigunt I, 106 eorū bellū cū Phraorte I, 102 cum Cyaxare I. 103 eorū arma in exercitu Xerxis VII,62 eos aggreditur Cyrus I.177 *&c.*
Astacus Melanippi pater V,67
Aster, Anchimolii pater, V, 63
Astrobaci herois conditorium VI.69
Astyages, Medorum rex I,46,73,107
auus maternus Cyri I,34 acerbe imperat Medis I,123 magos cruci figit I,128 à Cyro bello victus & captus I, 75, 128 *&c.* Arienam vxorem ducit I, 74. eius somnia I, 107, 108 gesta cum filia Mādane *ibi.* Harpago filiū comedendū proponit I,119
Astyagis & Crœsi affinitas vnde I,73
Asychis rex Ægyptiorum II,136
res ab eo gestæ & pyramis eius *ibid.*
asylum Herculis II,113
Atarbechis vrbs II,158
Atarnes vrbs VII,42
Atarnitis regio VI,28,29
Atarneus ager I,160, VIII,106
Atarnes fluuius IV,39.
Atarnē, Hystaspis filius VII,224
Athamas Æoli filius luito cū Inone cōsilio, necē Phrixo machinatur VI,197
Athenades Trachinius VI,221
Athenagoras, legatus Samius IX,89
Athenæ, Ionicarum vrbium sola quondam insignis I,143 laudatæ ab Homero H,128
oppressæ tyrānide à Pisistrato I.59,60
tyranni deliberatæ V,55, *&c.* 61,65
captæ à Xerxe VIII, 52
iterum à Mardonio & incensæ IX,313
Athenarū arx occupata à Cleomene V,72 incensa a Persis VIII,53
Athenienſium origo vetustiss. VII,161
eorum diuersis temporib. diuersæ appellationes VIII.94
in Ionico genere præcellūt I,56 & Iones appellitari nolebant I.143
Ionib. auxiliātur aduers⁹ Persas V,97
Iones ab illis deseruntur V,105
inter Græcos sapientia primi I.60
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 3.IX,27
eorum virtus in prœlio IX,70,101
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112, 13, IX,27
Athenienſ. trecentorum virtus IX,21
Athen. Græciæ liberatores, & regis repulsores VII,139
nautici necessitate facti VII,144
eorum vires è nauibus quantæ VIII,61
Athenienſib. leges à Solone cond. I,29
eorum vxores vxorem & liberos Lycidę lapidib. obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX,5
earum vestis mutatio V,87
Athe. vxores à Pelasgis captæ VII,138
Athenienſium prytaneum I,146
quando tribuū apud eos nomina fuerint immutata V.69
Athenienſium panegyries VI,111
nunquam sōlū mutarunt I,56, VII,161
eorum cum Mitylenæis pugna V,94
reditus metallici ex Laureo VII, 144
sub tyrannis infirmi V,68,91
Græcorum præstantiss. I,56
periti in oppugnand. muris IX,58
Tegeatis præstantiores VIII, 27.28
cum Æginetis gesta V, 48 *&c.* VI, 49 *&c.* 87. VII,145
in Atheniens. & Æginetarū præsidio

mare contra Xerxem VII,103
Athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas VIII,93
Græcorum præſtantiſſ. pugna nauali ad Eubœam VIII.17
eorum prœlium cum finitimis apud Eleuſinem I,30,
contra Peloponnenſes egrediuntur V, 74 &c.
eorum cõtra Caryſtios bellum IX,104
Seſtum obſident IX,113
vrbem ſuã deſerunt bello contra Xerxem VIII,41
Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem, 3 & Dario terrã & aquam promittunt legati V,73
Sardis inuadunt VII,18
apud Darium inſimulati VI,94 & contra eos expeditio ſumptã VI,94
in Salaminẽ quomodo trãſierint IX, 6
Athenienſiũ legatio Spartã miſſa IX,7
Attica oppreſſa à Piſiſtrato I,59
Atticam quater ingreſſi Dores V,76
Atticæ magnam partem vaſtant Perſæ VI,102.
Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus VI.139
Attica regio nõ equitabilis IX,13
Attica gens. Pelaſgica, in Hellenes trãſiens, linguã Pelaſgorũ perdidit I,57
Atticus medimnus I,192 medimnus farinæ, *non addito vocab.* Atticus VI, 57
Atticarum mulierum cædes VI,138
Athos mons VI,44 VII,21
eius deſcriptio VII,22
circa Athon iactura claſſis Perſicæ VI, 44,95 VII,11
effoſſus à Perſarũ copiis VII 21,&c.122
Athres fluuius IV 49
Athribitana plaga II 166
Atlas fluuius IV,149
Atlas mons IV,184
eius deſcriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque deſcriptio IV,184 vnde dicti *ibi.*
Atlant. cum mare I,203
Atoſſa, Cambyſis ſoror & Smerdis, eadẽ Cambyſis vxor & magi, poſt Darii III.68,88
eius vlcus in mamilla à Democede ſanatum III,133,134
potentia eius apud Darium VII, 3
Atramytium vrbs VII,42
Atrayntes, Itramitis filius, VII,67
Attaginus Mardonium conuiuio excipit Thebis IX,15
eum ſibi dedi volunt Græci victores IX,85 ipſe profugit IX, 87
Attica, *vide poſt* Athenæ & Athenienſes.
Atys Crœſi filius, adoleſcens eximius I, 34,35
eius interitus I,43
Atys, Lydorum rex; Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I,7,94. VII,74
AVcatæ Scytharum genus IV,6
AVzas & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes IV,49
auri maiorem partẽ quomodo Indi ſibi comparent à formicis III,102,103, 104,105
auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis III,116
auri ramenta è Tmolo I,93
auri ramenta è quodam lacu vt virgines è lino extrahant IV,195
auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I,14
ex auro & argento vbi primum percuſſi nummi I,94
auri creber vſus, in armis & ornatu equorum apud Maſſagetas I,215
auro & argento conſtrati lecti, tentoriaq; referta in exercitu Perſ. Mardonii. IX,82
auro oneratus Alcmæon VI,125
aurum ſacrum Scytharum IV,7
auro merces vt commutant Carthaginenſes cum Libybus IV,196
aurũ vili mercantur Æginetæ à ſeruis Laced. IX,79
auri theſauriſmus regum Perſ. III 96
aureus tripes apud Delphos IX,80
aurea phiala in balteo Herculis IV,10
aurei crateres & phialæ, & alia vaſa potoria &c. Perſarũ in exercitu Mardonii X, 9
aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere III,148
aureum aratrum, iugũ, ſecuris, & phiala, cælo delapſa in Scythiam IV,5
aureæ compedes Democedi donatæ III,130
aureæ compedes apud Æthiopes III,23
aurea metalla IX,74
aurea platanus ac vitis VII.27
auroſa arena, quæ à formicis egeritur III. 102
aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8
aures ignominiæ cauſſæ præciſæ II,162 III, 69,118
aures ſibi præcidit Zopyrus III,154
in auribus animum habitare VII,39
AVſchiſæ Libyes IV,171
AVſes IV,180
aratores IV.191
auſter pluuioſiſſimus ventus II,25
Pſyllos contra ſe bellãtes arena obruit IV, 173
Auteſion Tiſameni fil. IV.147, VI,52
Autodicus Cleadis pater IX,84
AVtomoli qui II.30
Autonous & Phylæus heroes, eorumque fana VIII,39
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V,82,83
Axius fluuius VII,123
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII,66
Aziris, à Cyrenæis habitata IV,161
Aziriſtus inſula IV,155
Azotos, Syriæ vrbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II,157

B

Babylon vrbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I,178
eius ſitus & magnitudo *ibid.*
eius centum portæ I,179
vt extructa I,179,180,181,&c. vbi eius deſcriptio.
primo capta à Cyro I,191
eius potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I,192
eius principatus ſiue ſatrapia lõge maxima I,192
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III,158
eius muri & portæ delectæ III,159
Babyloniorum leges I, 196 198 199
eorum amictus & cultus I,195
eorum nauigia I,194
ſepulchra & luctus funebres I,198
cũ mulierib. fœdus miſcendi mos I,199
eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant I,200
à Babyloniis Græci q̃ acceperint II, 109
eorum cura erga ægrotos I.197
eorum ablutio poſt coitum I,198
eorum fœdus cum Crœſo initũ I, 77
eorũ cũ Cyro conflictus & fuga I,190
eorum rebellio ſub Dario adq; bellum apparatus II.150 obſidentur diu, III.151,&c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rẽ frumentariam obſeſſorum abſumant III,151
eorũ tria millia paũbulis affixa III,159
Babylonis reginæ duæ inſignes I,184 185
Babylonicarum virginum auctio I,196
Babylonicæ regionis feracitas I,193
Babylonicum talentum quid valeat III 89
Bacchius, Ægypt. Oſiris II,42
eius feſtũ, ſacra, phalli I,150, II,48,49
Bacchanalia Scythæ cur improbẽt IV,79
bacchantium vox VIII,65
Bacchica & Orphica II, 81, IV,79
Bacchiadæ apud Corinthios V,92
Batidis oraculum VIII.20,77,96
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII,64
eorum equites *ibid.* 86
Bactriana natio I,153, III,92
Badres Paſargades nauticis copiis dux cõtra Barcæos IV,167
Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Milyarum dux VII,77
Bagæus, Artontis filius, ad Oretẽ interimendum delectus III,128
Bagæus Mardontis pater VII,80
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII,76
balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV,10
barba prolixa naſcẽs ſacrificæ ſeu antiſtitæ Mineruæ, res ominoſa I,175, VIII,104.
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I,60
barbaros potius quam Græcos in mortuum ſæuire decere IX,78
barbarorum vociferatio in pugna IX, 58
Barce oppid. III,91
eius origo & conditores IV,160
obſeſſa à Perſis IV,200
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III,13
interficiunt Arceſilaum IV, 164,167
circa eos & Perſas acta IV,201,&c.
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV,201,203
ad Darium trãſportati, vicum Bactrianæ regionis incolũt cui quoq; Barce nomen IV,204
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenen vult diripi, cui obſtat Amaſis IV,203
baris nauigii nomen II,96
Baſilides Herodoti cuiuſdam pater VIII, 132
baſſaria, feræ quædam IV,192
batrachomyomachia Homeri, II,24
battus Libyca lingua rex IV, 155
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV, 150,155
eius vitium linguæ, IV,155
vnde dictus ſit Battus IV,155 quot annos regnauit IV,159
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV,162
Battus tertius felix appellatus IV,159
Battiadæ inter ceteros Barceos cur non direpti IV,203
beatus ante obitũ nemo appellandus I,32
beatus ex viuentibus nemo I,86
Beatorum inſula, regio ſit dicta III.26
beccos, panem Phryges vocant, eaq; prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II,2
bellatrix multis vtuntur Perſæ I,133
è bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces V,6
Belus Nini pater I,7
Belus Cephei pater VII,61
Belides portæ Babylonis III,155,158
benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII, 85 honoresq; conſequuntur III,154
benemeriti ſeu benefici Spartiatarũ I,76
Bermius mons VIII,138
Beſſi vaticinantes VII,111
beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II. 65. &c.
Bias Prienæus, I,27
eius ſaluberrimum conſilium Ionibus datum I,170
Bias Melampodis frater IX,13
bibli olim de pellibus V,58
Biſaltes, Apollophanis filius, Abydenus VI.26
Biſaltia regio VII,115

Biſaltorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII, 116
Biſanthe vrbs in Helleſponto VII, 137
Biſtones pop. Thraciæ VII, 110
Biſtonis lacus VII, 109
Bitonis & Cleobis hiſtoria I, 31
Bithyni à Crœſo ſubacti I, 28
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII, 75
Bœbeis lacus (*vel portius* palus) VII, 129
Bœotia II, 49. V, 57
Bœoti ad Thermopylas VII, 202
OEnoen & Hyſias occupant V, 74
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V, 77
ſed infeliciter *ib.*
cum Medis vniuerſi ſentientes VIII, 34
eorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes IX, 67
Boges præfect. Eionis VII, 113
Xerxi fidelisſimus VII, 107
in rogum ſe coniecit VII, 107
Bolbitinum oſtium II, 17
Boliſſus, loci nomen H, 23, 24
bonis hominibus vtuenit vt malos habeant ſeruos VIII, 68
Boreas Athenienſium genet VII, 189
ab iis contra Xerxem inuocatus VII, 189
eius vxor Orithyia *ibid.*
eius delubrum *ibidem*
Boryſthenes fluuius IV. 45, 47
eius deſcriptio IV, 53
Boryſthenitæ IV, 18, 53
eorum emporium IV, 17
boryes feræ vbi gignantur IV, 192
boues mares AEgyptii immolant; feminæ ſacræ ſunt II, 38, 41
boues immolandos vt explorent AEgyptii II, 38
boum ſepulturæ apud AEgyptios II, 41
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II, 129
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV, 186
bobus vbi cornua non ſuccreſcant IV, 29
boues præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182
boues agreſtes prægrandibus cornibus VII, 126
Boſporus Cimmerius IV, 12, 100
Boſporus Thracius à Dario pōte iunctus IV, 85, 85, 86. *vbi &* eius dimenſio.
Bottiæi, populus VII, 185. VIII. 127
Bottiæa terra ſiue Bottiæicus ager VII, 123, 127
Branchidæ, populus, vbi oraculum Apollinis I, 46, 42, 157
Brauron Athenienſium IV, 145. VI, 138
Briantica regio, ante Galaica VII, 108
Brongus fl. IV, 49
Brunduſium vrbs IV, 99
Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII, 73
Brygi, populus VII, 85
bubali IV, 192
Bubares Perſa, Megabyzi filius V, 21. VII, 21. VIII, 136
Bubaſtis vrbs II, 59, 137, 156
Bubaſtis AEgyptiace, Diana II, 137, 156
Bubaſtiana plaga II, 166
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II, 17
Budii, Medorum gens I, 101
Budini populus IV, 21. 108
eorum mores &c. IV. 108
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 234
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, vna cum Sperthie: & eorum acta VII, 134, 135, 136, 137
Bura Achæorum opp. I, 145
Buſe Medorum gens I, 91
Buſiris vrbs II, 59, 61
Buſiritana plaga II, 165
Butus (*vel portius* Buto) vrbs AEgypti, vbi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155
Byblesia I, 174
byblus AEgyptiorum eiusque deſcriptio II, 92
Byzantium ab Ionibus ſubactum V, 103
Byzantii ab Otane capti V, 26

C

CAbales gens Libyæ IV, 171
Cabalii, populus III, 90
Cabelees Mœones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII, 77
Cabirorum ſacra II, 51
eorum templum Cambyſes profanat III, 37
Cadmus Agenoris fil. IV, 147. V, 59
Semeles pater II, 45
Theram appellit IV, 47
venit in Bœotiam II, 49
Cadmei I, 146
Pelaſgos eiiciunt I, 56
Cadmei ab Argiuis eiecti V, 57, 61
in eos expeditio Athenienſium IX, 27
Cadmeæ litteræ V, 59
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I, 166
Cadmus Cous, Scythis filius, homo iuſtitiæ amantiſſ. VII, 163, 164
Cadytis, magna Syriæ vel Palæſtinæ vrbs II, 159. III, 5
à Neco rege occupata *ib.*
vrbs non minor quàm Sardis III, 5
Caicus ager qui erat Myſorum VI, 28
Caicus fluuius VII, 42
Caira veſtis V, 88
Calantiæ Indi III, 97 *vide* Callatiæ.
calaſiris veſtis nomen II, 81
Calaſiries AEgyptii pugnatores II, 164, IX, 31
ſoli arti militari operam dant, II, 166, 168 *vbi & alia*
Calaſirium plagæ II, 166
Calchas VII, 91
calculorum ludus inuentus à Lydis I, 94
Callatebus vrbs VII, 31
Callatiæ, Indi parentibus veſcuntur. III, 98 *at cap. 97. vocantur* Calantiæ
Calliæ Philippi filii odium in tyrannos VI, 121
ſolus bona Piſiſtrati Athenis eiecti auſus emere *ib. vbi alia de eodē*
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quęque deligat VI, 122
Callias Eleus Iamidarum vaticinus V, 44, 45
Callias Hipponici filius VII, 151
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit VIII, 51
Callicrates eiuſque virtus & mortui dictum IX, 71
eius ſepulcrum apud Lacedæmonios IX, 84
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI, 109
eius virtus & interitus VI, 114
Callipidæ populus Scythiæ iidem & Græcolcythæ IV, 17
Callipolitani pop. VII, 154
Calliſta inſula IV, 147
calui populi ab ipſo natali, itidemque feminæ caluæ IV, 23
calui pauciſſimi apud AEgyptios, & cur III, 11
caluitiem quid impediat III, 12
Calydnii pop. VII, 99
Calydnenſium nauis demerſa VIII, 87
Calydnici montes I, 172
Camarina quondam Syracuſanorum VII, 154
euerſa à Gelone VII, 156
Cambyſes Cyri pater I, 46, 107, 122, 207 VII, 11
[illegible] III, 1
[illegible] III, 2
[illegible] III, 3
[illegible] III, 4
[illegible] III, 5
[illegible] III, 6
[illegible] III, 7
[illegible] III, 8
[illegible] III, 9
[illegible] III, 10
[illegible] III, 11
[illegible] III, 12
[illegible] III, 13
[illegible] III,

IV,61 & apud Tauros IV,103
Cal Indicus habitat Adyrmachidem & Mysum I, 171
Caria, pars Ionię I,142
à Persis capitur VI,25
Cares, olim Leleges dicti, eorumque status antiquus I,171
eorum ritus inuenta I,171
ainus & aborigines I,171
à Croeso subacti I,28
subacti & ab Harpago I,174
quidam Ægyptum incolentes II,61, 152,154. III,11
eorum à Persis defectio & pugnæ V, 117,118,119,120
naues & armatura in Xerxis exercitu VII,93
Caricarum mulierum factum contra maritos I,146
Carius Iuppiter I,171. V,66
Carcinitis vrbs IV,55,99
Cardamyla Laconica VIII,73
Cardia vrbs VI,33. VII,58. IX,114
Carina vrbs VII,42
Carinus Euæneti pater VII,173
Carnia festa VIII,206
Carpathium mare III,45
Carpis fluuius IV,49
Carthaginiensium bellum cum Phocensibus I,166
iis vult bellum inferre Cambyses, sed omittit III,17,19
colunt imaginem Amilcaris VII,167
Carystus opp. IV, 33 obsessa VI, 99
Carystii se dedunt Persis VI,99
pecuniam dant Themistocli exigenti VIII,112
contra Athen. bellum gerunt IX,104
eorum ager vastatur VIII. 121
Casambus, Aristocratis filius, Atheniensibus traditus ab Æginetis VI,73
casia vbi & quomodo nascatur & metatur III,110
Casius mons II,6,158. III,5
Cassiuena oppidum VII,155
Caspatyrus vrbs III,102. IV,44
Caspii III,92,93
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67
eorum equites VII,86
Caspium mare I,202,203
Cassandane Cyri vxor, mater Cambysis II,1. III,2
Cassiteros, *id est, stannum* III,115
Cassiterides insulæ III,115
Castalia loci nomen VIII,39
Casthanæa vrbs VII,183,188
Castor & Pollux Tyndaridæ II,43
excepti ab Euphorione domo VI,127
castores in quo lacu capiantur IV,109
eorum testiculi morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Castra Tyriorum, locus sic dictus II,112
Castra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II,154
Castrobius, Aristeæ pater IV,13
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupa II,17
Cataractes amnis Mæandro par VII,26
Catiari & Traspies, Scytharum genus IV,6
Caucasus mons I,203,204. III,97
Caucones pop. I,149. IV,148
Caunus ab Harpago capta I,176
ad Ionas deficit V,103
Caunii eorumque genus & mores I, 172
Caystrius fl. V,100
Cebrenioruni origo II,20
Cecrops rex VIII,44
vnde Cecropidæ dicti Athenienses *ib.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV,35
Celænæ, vbi Mæandri fontes VII,26
Celeres socius Dorici V,46
Celtæ populus II,33
omnium extremi in Europa ad solis occasum IV,49
Centum appellatæ insulæ I,151
Ceos VIII,76
Cephenes olim, qui Persæ VII,61
Cepheus Andromedæ pater VII, 61, 150
Cepheus Beli fil. VII,61
Cephisus Thyæ pater VII,178
Cephisus amnis VIII,33
Ceraunius sinus I,174
Cercasorum vrbs II,15,17,97
Cercopes Homeri II,24
Cercopum hedræ VII,216
Ceres, Ægyptiace Isis II,156
cum Cerere alea ludit Rhampsinitus rex II,122
Ceres & Bacchus inferorum principes II,123
Cereris templum in Scythia IV,53
Cereris Eleusiniæ templum IX,61,96, 100. & lucus IX,64
Amphictyonidis templum VII,200
Achæiæ templum & orgia VI,62
Cereris legiferæ sacra VI,16
Cereris & Proserpinæ solennia VIII, 65
cerui in Libya nulli IV,192
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV,142 ab Otane capti V,26
Chalcidenses oram Atticæ populantur V, 74 Olynthum obtinent VIII,127 illis opem ferunt Milesii V,99
Chalcidicum genus VII,185
Chaldæi VII,63
Chaldæi inter Assyrios VII,63
Chaldæi sacerdotes I,181,183
Chalestra vrbs VII,123
Chalybes à Croeso subacti I,28
champsæ crocodili dicti II,69
Charadra oppidum VIII,33
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II,35. IV,135
Charilus Eunomi filius VIII,131
Charopinus Aristagoræ frater V,99
Chemmis insula, II,156
Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ II,91
Chemmitæ II,91
Chemmitana plaga II,165
Cheopes *vel potius* Cheops rex Ægypti, Rhampsiniti successor II,124
eius gesta, pyramides II, 124, 125, 126
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II,127,128
Cherasmis Persa VIII,78
Chersis Gortii pater VII,98
Chersis Onesili pater V,104
Chersonesi vrbes subactæ & euersæ à Phœnicibus VI,33
Chersonesi tyrannus Miltiades VI, 34
Chersonesus quæ est in Hellespontο, Athenienst ditionis fuit VI,140
Chersonesus trachea, id est, aspera IV, 99
Chersonitæ portas Sesti Athenienfibus aperiunt IX,117
Chersonitarum primores in vincula cōiecti à Miltiade, & quo astu capti VI, 39
Chidori fluuii aquæ copiis Xerxis deficit VII,127 eius origo VII,24
Chilei viri Tegeatæ consilium IX,9
Chilo vir Spartæ sapientiss. VII,235
eius consilium Hippocrati datum I, 59
Chilo Demarmeni filius VI,65
Chius Ionum ciuitas I,142. II,178
à Persis capta VI,31
Chii soli Milesiis contra Lydos opem ferunt I,18
Chiorum tyrannus Seranis VIII,133
eorum lingua I,142
vt Atheniensium obsequium I,160
eorum clades VI,15,16,26 & prodigia quæ præcesserunt VI,27
Choaspes fluuius I,188,I,49,52
eius aquam solam rex potat I,188
choenix mensura VI,57
Chœreatæ (*q.d. porcales*) tribus Sicyonia V,68
Chœreatæ nomen loci VI,101
Chœrus Micythi pater VII,170
Choralsinii populus III,93
eorū in Xerxis exercitu armatura VII, 66
Chromius Argiuus I,82
Cicones geos Thraciæ VII,59,108,119
Cilices II,28,72. V,49,52
eorum armatura VII,93
eorum tributum III,90
Cilicia II,17,34
Ciliciæ præfectura IX,106
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII 91
Cilla, Æolum ciuitas I,149
Cimmerii I,6,15,16,103. IV,1,11,12
Cimmerius Bosphorus IV,12.28, 99
Cimmeria portoria IV,12,45
Cimmerii muri IV,12
Cimo Miltiadis pater VI,34,39
Cimon Stesagoræ pater VI,38
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctā patri impositam exoluit VI,136
Cineas rex Thessal. V,63
cinnamomum vbi gignatur, & quomodo colligatur III,111
Cinyps fluuius IV,175
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluuio cognominis IV,198
circumcisio Ægyptiorum II,36 & aliorū quorundam populorum II,104
Cissii in exercitu Xerxis militantes VII, 62
eorum dux & eorum armatura *ibidem*
eorum equitatus VII,86
eorum tributum III,91
Cissia terra V,49,52
Cissiæ portæ Babylonis III. 155, 158
coitus in templis II,64
Cithæronis radices IX,19,25
Cius Mysiæ capitur V,122
Cius fluuius IV,49
Claues Cypri, promontorium dictum V, 108
Clazomenæ Ionum ciuitas I,142. II,178 hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I,16
capitur ab Artapherne & Graue V, 123
eorum thesaurus I,51
Cleades Aucodici filius IX,84
Cleanax Argiuus I,82
Cleander vates, genere Phigaeus VI,83
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII,235
Cleander Parareus Gelæ tyrannus VII, 154
Cleobis & Bitonis historia I,31
Cleodæus Hylli filius VI, 52. VII. 204. VIII, 131
Cleombrotus & Leonides gemini V,41, 1. VIII, 71 Anaxandridæ filius *ib.* & IX,10
Cleomenes Anaxandridæ filius V,41,64. VII,148
inops mentis V,42
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, *sed* propter genus V, 39
auro fon corrumpi potest à Mæandrio, ideoque virorum iustiss. audit III, 148
discordia inter illum & Demaratum VI,51, 61,73,74
Clisthenem Athenis eiicit V,70,72
eius cum Aristagora acta V,49,50, 51

inter Cleomenem & Argiuos acta VI, 76,77,78,79,80
proficiscitur contra Pisistratidas V, 64
Achæum se esse ait, non Dorem V, 72
profugit Sparta & Arcadas solicitat contra Spartanos VI,74
aduersus Athenienses bellum gerit V, 74,75
ad insaniam redactus V,75,84
eius interitus V,48
Cleonæ vrbs VII,22
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præstantissimus in classe contra Xerxem VIII,17
Clisthenes, Sicyonis tyrannus VI,126
eius odium in Adrastum V,67
circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta VI,126,127, &c.
Clisthenes Alcmæonides Athenienſis Sicyonii Clisthenis nepos V,66,67. VI,131
eius & Isagoræ factiones V, 66, 69, 70
Clytiades Tisamenus IX,22
Cnidus ciuitas I,144.II,178
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I,178
eorum cum Tarentinis amicitia III, 138
suam ditionem in insulæ formam perfodiendo tentant redigere I,174 & isthmũ perfodere volẽtes quomodo impediti *ibid.*
Harpago se dedunt I,174
Cyrenæorum quosd. seruant IV,164
Cobo, Aristophanti filius VI,66
Codrus Athenienſium rex V,65,76
Codrus Nelei pater IX,96
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thasia VI.47
Coes Erxandri filius IV,97
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11
captus ab Iatragora V,37
à Mitylenæis lapidibus interfectus V, 38
Colæus, Samiæ nauis gubernator IV, 152
Colaxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
trifarium filiis constituit regnum IV, 7
Colchi I,104.II,104.III,97.IV,40
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79
Colchicum linum Sardonicum dictũ II,105
Colias ora Atticæ VIII,96
colleſtes, panis Ægypt. I,77
Colophon Smyrnæ conditor I,164
Colophon Ionum ciuitas I,142.II,8
vi capta à Gyge I,14
Colophonii soli cur ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur I,147
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I,150
Colossæ, oppidum Phrygiæ VII,30
colossi II,130,143.153,175,176
colossi apud Ægyptios cuiusque põtificis II,143
columbæ Dodonææ nigræ II,55
columbas albas cur expellant Persæ I, 138
comam Lacedæmonii ex quo alant & Argiui non I,82
comam vt Babylonii gerant I, 95
comam vt alant & tondeãt Macæ IV, 175
comam quomodo gestent Maxyes IV,191
Combrea vrbs VII,113
comedunt in viis Ægyptii, ventrem dolore exonerant II,35
Compsatus fluuius VII,109
conchylia in montibus Ægypti II,12
conos pini fructus II,20
consultant Persæ inter pocula, & quidẽ de rebus etiam maxime seriis, sed ab iisdem sobriis confirmari oportet consilia quę tum capta fuerint I,133
consultare bene maximum est lucrum VII.10.§.4
Contadesdus fluuius IV,90
Copais palus VIII,135
Corcyra à Corinthiis condita III,49
ei imperitat Periander III,52
Corcyræi III,48,49
eorum cum Corinthiis perpetua discordia III,49
interficiunt Periandri filium III,53
in bello Xerxiano astute neutrarum partium VII,168
Corelus in agro Ephesio V,100
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92
Corinthii cccc aduersus Persam missi VII,200
Corinthii minime contemptui habẽt opifices II,167
Corinthiorum thesaurus I,50
eorum & Samiorum simultates III, 48
eorum cum Corcyræis discordia III, 49
Corinthii Peloponnenses cõtra Athenienses deserunt V,75
Corinthii naues numo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89
eorum fuga socios deserentium in bello Persico VIII, 94
eorund. virtus IX,101
Corinthiæ mulieres vniuersæ exutæ à Periandro & cur V,92
Corinthia vestis, cui simillima est Doris V,87
cornua pecoribus vbi mature aut sero nascuntur IV,29
Corobius quidam purpurarius IV,151
corona oleagma Olympiorum præmium VIII,26
Coronæi Thebanorum vicini V,79
Corycium antrum VIII,36
Corydalus Anticyrensis VII,214
Corys Arabiæ flumen III,9
Cos ciuitas I,144
Cotys Asii pater IV,45
Cranapes, Mitrobatis filius, vna cũ patre ab Oroete cæsus III,126
Cranai dicti Athenienses VIII,44
Craftis, & Craftia Minerua V,45
crater, qui Cræso portabatur, interceptus I,70.III,47
crater in ostio Ponti, à Pausania dedicatus IV,81
crater Argolicus IV,152
crateres Lesbii IV,161
Crathis Ægarum fluuius perennis à quo & Italicus ille vocatus est I, 145
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20
Creston vrbs I,57
Crestonæi V,3
Crestoniatæ I,57
Crestonicus ager VII,124
Crestonicæ terræ rex. *vide* Bisaltecorum rex
Creta vniuersa à barbaris habitata I, 173
Cretenses cur auxilium nõ tulerint Græcis contra Persam VII,107,170, 171 *vbi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretinæus Aminoclis pater VII, 190
crex auis II,76
Crinippus Terilli pater VII,165
Crisæus campus VIII.32
cristas galeis imponere primi ostenderũt Cares I,171
Critala in Cappadocia VII.26
Critheis Melanopi filia H,1
furtiuo concubitu prægnans H,2
parit Homerum H,3
nubit Phemio H,4
eius mors H,5
Crithon Ithagenis pater H,1
Critineus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII 165
Critobuli filia, Amasis vxor II, 181
Critobulus Toronæus VIII,127
Crius Polycriti filius VI,50
circa eum & Cleomenem acta *ibidem*
Athenienſibus traditus ab Æginetis VI.73
Crius Ægineta, Polycriti pater VIII, 92
Crobyzi Thraces IV,49
crocodili descriptio II,68,69,70
crocodili sacri II,69,148
eorum sepulcra II,148
crocodili Libyæ IV,192
Crocodilorum vrbs II,148
Cræsus rex Lydorum eiusque genus I, 6,7,92
Ephesios inuadit I.26
bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor I,7
cum Astyage affinitas I,73
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27
Iones & Æoles subegit I,6,27
cum Ionibus insulanis hospitium cõtrahit I,27
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29
eius cum Solone colloquium I,30,31, 32,33
eum deorum indignatio excipit I, 34
Gygis tritaui crimen luit I,91
eius somnium I.13
eius luctus super filio interfecto I, 44
Cyrum inuasurus oraculum consulit varie I,46,47 &c.
donaria & hostiæ ab eo consecratæ & iugulatæ I,50,51 52.V,36
potentiss. Græcorum amicitiam petit I,16,69
eius expeditio contra Cyrum I, 71, 73
Halyn fl. traiicit I,75
Pteriam expugnat I.76
pugna cum Cyro I,76
Sardis redit I,77,78
vincitur a Cyro & obsidetur I, 1
in obseruantia & amore à Cyro habetur, qui eius consilijs vtitur I,88. 89,90,155,157,207
Pytho mittit compedes I,90,91
alia eius in Græcia donaria I,92
fratrem Pantaleontem interficit I,92
Cambysem delirantem admonet, & vix mortem effugit III,36
alia sententia Cambysi adprobata III, 34
eius munificentia in Alcmæonem VI, 125
liberat Miltiadem VI.37
Sardibus capitis & ipse capitur, & vinus ad Cyrum perducitur I,86
rogo impositus ab Apolline inuocato seruatur, immissa pluuia I, 86, 87
Cræsi filius mutus, quando vocem rupit I,85

Crophi mons II,28
Crœsa regio VII,123
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti ptimi, ſecundi Cyrenæi III,131
cubiti regii menſura I,178
cubitorum menſuræ II,149
cubitus Ægyptius Samio par II, 168
culicum vis ingens apud Ægyptios paluſtres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95
Cumæ ciuitas Æoliæ I,49. II,12
vocata & Phriconis I,49, II,38
eius origo II,12
capitur à Perſis V,123
Cumæi *ſive* Cumani oraculum conſulũt de reddendo Pactya I,157,158, 159
Pactyam in Chium deportant I, 165
tyrannum ſuum viuum dimittunt V, 38
ſperuunt inepte Homerum II, 12, 13, 14, 15
Cuphagoras Epizeli pater VI,117
Curium V,113
Curienſes, Argiuorum coloni V,113
Curotropho ſacra Sami fiunt à feminis II,30
currus ſacer Iouis in Xerxis exercitu VII, 55
quomodo amiſſus VIII,115
curſus Achilleius loci nomen IV,55
Cyaneæ inſulæ, errabundè à Græcis exiſtimatæ VII,85
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I, 73, 103
eius res geſtæ I,103, 104, *&c.*
in ira peracerbus I,73
eius interitus & anni regni I,107
Cybeles templum, Sardibus concrematũ V,102
Cybernicus Lycius VII,98
Cyd ppa, Anaxilai vxor, Terilli filia VII, 165
Cyclades inſulæ V,30
Cydonia in Creta condita à Samiis III, 44, 58
Cydra oppidum VII,30
Cyllyrii Syracuſanorum quondam ſerui, dominos eiiciunt VII,155
Cylon Athenienſis tyrannidis affectatæ conſcius V,71
Cynægirus, Euphoronis filius, nauem aduerſariam prehenſans, manu truncatur VI,114
Cyneſii populus I,33
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis Europæ occidentalis plagis IV,49
Cyneus Philagri pater VI,101
Cyniſcus appellatus Zeuxidamus VI, 71
Cyno, ſiue Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis, vxor I,110
quomodo Cyrum ſeruauerit I,112,113
Cyno, ſomperm ore Cyri I,122
Cynocephali populi IV,191
in Cynoſarge Herculis templum VI,116,
Cynoſura VIII,76
Cynthii, gens VIII,46
Cynthi, ſoli putantur Iones, Dores effecti VIII,73
Cyphela quid ſit V,92. 5,5
Cypſelus, Eetionis filius I,114. V,92. VI, 128
vnde nomen hoc ei impoſitum V, 92, 5,95
Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit V,92
Cypſelus Miltiadæ pater VI,35
Cypria carmina, Homeri non ſunt II, 116
Cyprii primum ab Amaſi capti & ſubutaria facta II,182
Perſis tributaria III,91
Cypriorum lex I,199
Cyprii ſe dedunt Cambyſi III,19
eorum bella & defectiones à Perſis V, 104, 105, 106, *&c.*
in ſeruitutem redacti V,116
eorum armatura VII,90
gentes variæ *ibid.*
Cypri claues, promontorium V,108
Cyranis inſula IV,199
lacus in ea piciferi *ibid.*
Cyrene circumflua IV,164
Cyrenen, quam non diripuerant quũ eſſet occaſio, fruſtra adoriuntur poſtea Perſæ IV,203
Cyrenaicæ regionis plagæ tres miræ fœcunditatis IV,199
Cyrenæi IV,154,155,159,169, *&c.*
Cambyſi ſe dedunt III,13
eorum & Ægyptiorum conflictus III, 161. IV,159
agros Libyum vaſtant IV,159
cladem à Libybus accipiunt IV,160
eorum amicitia cum Samiis IV,152
oraculum conſulunt IV,161
Cyrenæi medici, ſecundi ſunt: vt Crotoniatæ, primi III,131
Cyrenææ feminæ bonem ſuperſtitioſe obſeruant IV,186
Cyrmianæ Thraces IV,93
apud Cyrnum ciuitas à Phocenſibus cõdita, nomine Alalia I,165
apud Cyrnũ facta pugna Caryſtia IX, 104
Cyrnii VII,165
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris I,111
Cyrus Perſa I,120, VII,11
eius parentes, auus *&c.* I,75, 91, 107, 108, (*vbi &* eius natiuitas) 111
mulus oraculo (I,55,) dictus, quia Semimedus & Semiperſa I,91
Harpago traditus interimendus, & quomodo ſeruatus I, 109, 110, *&c.*
educatur ab vxore bubulci I,113
cur à cane educatus dicatur I,122
bubulci filius cognominatus I,114
regalis indoles vt enituit in puero I, 114
vt à materno auo Aſtyage agnitus fuerit I,116
peruenit ad ſuos veros parentes I,122
Cyrus *laudatur* III,89. *vbi dicitur* pater ſuis appellatus. *Item* III, 160 *vbi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui ſe comparare) nullus vnquam Perſarum dignum ſe (*vel* rem ſe dignam) exiſtimauit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quam ſe exiſtimabat maius quiddã homine eſſe I,204. & de eius felicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. diuina quadam ſorte genitum ſe *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *vlt.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis I, 125, 126, 127. *& in eo quod commentus eſt* vt Perſas ad rebellandum induceret I. 125 *& tamen ſibi* è Gyndi amni minantis I,189
omnem Aſiam adeptus I,130
eius cum Crœſo prœlium I, 76, *&c.* ſe aduerſus Crœſum geſſerit *in iisdem vsq;* 91. vt ſe geſſit contra rebellantes Lydos I,154, *&c.*
eius apologus ad Ionas I,141
Smerdi magi aures amputat III,69
bellum aduerſus Labynitum, & Babylonios, quorum vrbem capit I, 188, 189, 190. 191 bellum contra Tomyrin, Maſſagetarum regnã [illegible] I,214 *vbi mentiantur & qua alia circa mortem eius caput.*
Cythera inſula Argiuorum ditionis I, 82
eam conducibilius Lacedæmoniis obtui quam extare VII,235
Cytiſſorus, Phrixo genitus VII,197
eius poſterorum calamitas *ib.*
Cyzicum, vnum ex oppidis Cherſoneſi VI,33
Cyziceni OEbari Perſæ ſe dedunt VI, 33
Cyzicenorum feſtum in honorem matris deum IV,76

D

DAdicæ populus III,91
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66
Dædalum veſtigat Minos VII,170
Dai, Perſarum genus I,125 pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127
Damaſithymus Candaulis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Damaſithymus, Calyndenſium rex VIII,87
demerſus ab Artemiſia *ibid.*
Damas Siritanus VI,127
Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra V, 82, 83
Danaë, Acriſii filia, Perſei mater I.91. VI, 53. VII.150
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91
Danaus Archandri ſocer II.98
Danai filiæ theſmophoria in Ægyptum aſſerunt II,171
templum Mineruæ quod Lindi eſt, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182
Danai & Xuthi in Peloponneſum aduẽtus VII,94
Daphnæ Peluſiæ II,30
Daphnis Abydenus IV,138
Dardanos vrbs V,117. VII,43
Dardanei I 188
Daritæ populus III,92
Darius rex, Hyſtaſpis filius I.183,210. II. 110. III. 70. VI. 98. VII,1. VII, 11
è coniuratis in magos fuit vnus III, 70
Darius idem ſonat quod ἐχέκτης, id eſt, *coercitor* VI,98
eius vxores III,88
Darii liberi III, 22. VII, 3, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106
de Darii futuro regno Cyri viſio I,209, 210
qua arte ad adipiſcendum regnum vſus III,85,86,87
eum Perſæ ajunt fuiſſe κάπηλον (*id eſt, inſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat III,89
Darii reditus & auri theſaurus III, 95, 96
ſtatua eius equeſtris III,88
pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto I,187
vnde Græciæ iniſſor Teucrus VII,8
eius expeditio in Scythas IV,1,85,86, *&c.*
Alia eius facta præ aliis memoratu digna videſ. II,110. III,88. IV,143, 138,135. V,11,12. VII.104
item quædam eius dicta III,160. IV,143, V,105
eius cum Intaphryſo colloquium per quendam equitem IV,118,117
eius oratio pro monarchia III,82
oratio eiuſd. ad primores Perſarum de Orœte interficiendo III,127
oratio ad Ionas de ponte ad Iſtrum cu[illegible]dendo IV,98

Darius quondam Cambyſis ſatelles III,139
bene de ſe meritos remunerat III,140, V,11
luxato pede à Democede ſanatur,& acta cum eo. III, 129, 130, 131 &c.
Babylonẽ obſidet, capit, & diruit portas muroſque III, 150, 151, 152 &c.
Indos ſubegit III,44
eius crudele factum IV,84
à Macedonibus poſcit terram & aquã V, 17,& à Græcis VI, 48. VII, 133
eius moneta ex auro puriſs. IV,166
eius legati à Græcis in barathrum & puteum proiiciuntur VII,133
eius obitus VII,4
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX,107
Daſcylus Gygis pater I,8
Daſcylium,præfectura VI,33
Datis Medus contra Athenas miſſus à Dario VI,94
reuocat Delios metu fugientes ipſum VI,97
viſionem in ſomnis videt VI,118
eius filii VII,88
Datus IX,74
Dauliorum oppidum incenſum VIII, 35
Dauriſes Darii gener V,116
Dauriſes aduerſus Cariam tendit V, 122
eius interitus V,121
Decelea IX,15
Decelus IX,72
Decelenſium circa Helenæ inueſtigationem acta IX,72
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præſidendi *ibidem*
Decelenſis tribus *ibid.*
decima redemptionis captiuorum conſcripta V,77
decimum quemque ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti III,25
Deioces Phraortis fil. I 16,37,96
vir ſapiens & iuris dicundi peritus I, 96
ad tyrannidem Medorum quo commento peruenit I,97,98
rex Medorum declaratus I, 98
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo ſeueritatem in exercenda iuſtitia exercuerit I, 98, 99, 100, 101
eius mors & anni regni I,102
Delphonus Euenii filius Apolloniata IX, 91
Delphi I,51
ad eos miſſa donaria à Gyge I,14 Cræſo I,50,51,52
apud Delphos primus quis munera poſuerit I,14
in numerum Delphorum adſcribi volenti ius perpetuum datum Lydis I,54
Delphi oraculum pro ſe & Græcia cõſulunt VII,178
extreme formidantes Xerxem,vrbem deſerunt VIII,37
barbaros à deo ſuo male affectos cædunt VIII 38
Delphicum oraculum, *infinitis locis*
Delphicum templum ſua ſponte conflagrauit I,50.II.180
aliud Amphictyones trecentis talentis conſtituendum locarunt II,180.& quinam conduxere V,62
Delta Ægyptiorum II,13, 15. 16, 17, 18, 19,179
ſolum Delta, Ægyptum eſſe aiunt Iones non recte II,15
delubrum Iouis Carii I,171,Iouis Olympii II,7 Cereris IV, 53 Bacchi IV, 87,Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV,149
in fano Latonæ admirabiliſſimum,ex vno factum lapide II,152
delubra primi ſtatuere Ægyptii II, 4
delubra à Perſis incenſa IV, 96. VIII, 144
Delus inſula IV,33,34,35
expiata à Piſiſtrato I,64
Delus tremit antea inconcuſſa VI,98
Deliorum fuga ob Perſas VI,97
reuocati a Perſis & nihil paſſi *ibidem*
Delium Thebanorum VI,118
Demaratus Ariſtonis filius,rex Spartæ V, 75. VI, 63, &c.
de eius genere & procreatione varia circumferuntur V I, 63, &c. 69
matrem ſciſcitatur qui verus ipſius parens VI,68
Demarati, *id eſt, à populo votis petiti*, vnde nomen impoſitum V I, 63
Cleomenem deſerit in expeditione V, 75
eius cum Cleomene ſimultates & odium VII,51,63,64,&c.
fuga ipſius ad Perſas VI, 70. V II, 3
eius elogium VI,70
eius colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII,101,102,103,104, 209,234,235,236
eius ingenioſa per pugillares clam nũciandi ratio VII,239
Demarmenus V,41.VI,65
Democedes, Calliphõtis filius, medicus, quantus vir, eius fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III,124,129,130,131,132
quo aſtu è Perſia in patriam rediit III, 132,133,134 &c.
democratiam laudat Otanes III, 80. VI, 43
improbant Megabyzus & Darius III, 81,82
eius incommoda III,81
eam conſtituit in Græcia Mardonius V,43
Democritus, vir illuſtris, & Naxiorum trierarchus VII,46
Demonax à Mantineis, Cyrenæis miſſus reip. conſtituendæ IV,161
Demonous Penthyli pater VII,195
Demophilus Diadromei filius V II, 222
dens Hippiæ tuſſi excuſſus euaneſcit: & quid hac re portentum VI, 107
dentes ex vno oſſe vniuerſi, tam molares quam ceteri, in quadam maxilla IX,82
de depoſito nihil aliud cogitandum quam vt repetenti reddatur,quidque acciderit cuidam depoſitum neganti VI,86
Derusiæi,Perſarum genus I,125
Derſæi Thraciæ populus VII,110
detractio res deterr. VII,10,§7
Deucalion rex I,56
deus eminentiſſima gaudet deprimere VII,10,§5
deum tentare, idẽ quod facere VI. 86, §3
deus quod fieri vult,nemo effugiat IX, 16
deorum *νέμεσις & φθόνος* I,34. III, 40. VII,10,§5
deorum acres vindictæ IV, vbi. VIII, 106
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II,132
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII,137
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati II, 4
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciã peruenerunt I I,50
dii Arabum III,8.Libyum, IV,188,Scytharum IV,59,Thracum V,7
deos externos exigunt Caunii I, 172
Diacœle via quædam nominata VI, 103
Diactorides pater Eurydames vxoris Leutychidis VI,71
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agariſtæ VI,127
Diadromeus Demophili pater V II, 222
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia II,156
eam Cereris filiam vnde fecerit Æſchylus *ib.*
Bubaſtis ab Ægyptiis dicta *ibid.* & 137
Dianæ feſtum in Ægypto II,137
aliud apud Brauronem VI,138
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubaſtin II,137,138
Dianæ templum Sami III,48
Diana regia IV,33
Dianæ Orthoſiæ ara IV,87
Dianæ oraculum II,83
Dianæ vrbem ſuam donant Epheſii obſeſſi I,26
Dicæa vrbs VII,109
Dicæus, Theocydis filius,exul,apud Medos illuſtris VIII 65
quædam ſibi viſa portenta narrat, Demaratum teſtem citans VIII, 65
dictyes,animal IV,192
Dictynnes delubrum & à quibus ſtructũ III,59
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII,226
eius dictum *ibidem*
dies,repente nox factus I,47,103.VII, 37
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI,106
diei natalis obſeruatio apud Ægyptios II,42
diei in horas diſtributio à quibus facta II,4
Dindymene mater I.82
Dinomenes Gelonis pater VII,140
Diomedis *deæsia* II.112
Dion vrbs VII,26
Dionyſiophanes, vir Epheſius I X, 83
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux eiuſque ad Ione oratio VI, 11
res ab eo geſtæ *ibid.& ſeq.*
poſt cladem Ionum quo deuenerit VI, 17
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater II, 116
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus,II, 145
educatus in cinnamomifera III, 111
ab Ioue inſutus in femore II,146
è deorum nouiſſimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II,145
Ægyptiace Oſiris dictus. II,144
Dionyſi feſtum III,97
Dionyſi trieterica IV,108
Dionyſus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo III, 8
Arabibus Vrotalt dictus *ibid.*
Dioſcuri VI,127
eorum

eorum nomen Ægyptiis ignotum II, 50
Dipæenſium prœlium IX,34
dipodes, murium genus IV,192
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 217.
dithyramborum autor quis fuerit I, 23
diuinatio Ægyptiorum II, 83 Naſamonum IV,172, Scytharum IV, 67
diuinitatis ſolers prudentia erga homines III,108
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113
Dodona II,52,58
Dodonæum oraculum I,46. II, 52, 55
Dodonæorum antiſtites II,55
Dodonæi IV,33
Dodonææ columbæ II,55,57
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I,51
Dolonci Thraces VI,34
ab Abſinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum conſulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36
Dolopes VII,185
domus ſubterraneæ Æthiopum III, 97
domos non poſſident Indi nonnulli III,100
domeſtica mala Pſammeniti maiora quã vt ea deflere poſſit II,14
domicilia ſubterranea pyramidis II, 148
domicilia ex micis ſalis IV,185
domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa IV,190
dona ad Æthiopes explorãdi gratia miſſa II,30
dona Amaſis Delphis data II,180
dona Græcorũ Ægyptum incolentiũ ad templum Delphi inſtaurandum II,180
dona Democedi medico ab rege & vxoribus data III,130
dona quantum apud milites poſſint VIII,115
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderet pollicetur Cyrus I, 84
donaria Alyattis Delphos miſſa I, 25
donaria Crœſi varia I,92
donaria diuis data à Crœſo ex bonis aduerſarii I,92
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I,51,52
donaria Delphos à Gyge miſſa I, 14
donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I,14
donaria in templo Delphico VIII, 35
donarium Lacedæmoniorum I,51
Amaſis donaria II,182
Pheronis regis donaria II,111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II, 135
donarium Arionis apud Tænarum I, 25
donaria è præda Perſica IX,80
Dores Euryanactis pater IX,10
Dores I,144,146
Dores à Crœſo ſubacti I,6,28
eorum migratio crebra I,56
Dores & Ioues ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I, 171
eorum prima expeditio aduerſus Aſiam III,68
Dores in bello Xerxis militantes VII, 93
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *vbi & quando iterum ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I,144
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI,53
Dorienſium ciuitates multæ & inſignes VIII,73
Dorienſium ſacra I,144
Dorica gens vnde cognominata I, 56
Doricæ tribus mutantur V,68
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore V,41
inter æquales excellit V,42
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam alio ducit V,42
eiuſque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46
eius mors V.45,46. VII,158,205
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII,31
Doris veſtis V,87
Doriſcus VII,25,106
Doriſcus murus VII,59
Doriſcus, Thraciæ litus & campus magens VII,59
Dorus Hellenis filius I,56
Doryagus Leoboris fil. VII,204
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII,72
Dropici, Perſarum genus I,125
Drime Achæorum I,145
Drymus oppidum VIII,33
Dryopis regio I,56. VIII,31
Dryopes pop. I,146
Dryopum ciuitates VIII,73
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I,145
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V,68
Dyras amnis VII,198
Dyſorum mons V,17
dyſenteria in Xerxis exercitu VIII, 115

E

EBenum vbi naſcatur III,114
Ecbatana Syriæ I,98 III,62 & eorum extructio atque ſitus I,98
Ecbatana Mediæ III,65
Echecrates Eetionis pater V,92
Echemus Aetopi filius IX,26
Hyllũ in monomachia interfecit *ibidem*
Echeſtratus Hegeſis filius VII,204
Echinades inſulæ II,10
echines murium genus ſic dictum IV, 192
eclipſis ſolis VII,37
Edoni pop. VII,110,114
Eetion Echecratis filius eiusq; genus V, 92
ei datum oraculum *ibid.*
Eion vrbs ſuper Strymonem VII, 25, 113
Elatea vrbs VIII,33
Elbo inſula II,140
electrum vnde venire feratur III,115
elephantes ſupramodum grandes in Libya IV,191
Elephantina vrbs Ægypti II,9,17,28,29, 30,31,69,175
Eleus Cherſoneſi VII,21
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agariſtæ VI,127
Eleus quidam vates III,132
Eleuſis VIII,65
apud Eleuſinem Atheniẽſium prœlium I,30
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponneſibus inuadit V. 74, 75, 76
Elis, Æolorum ciuitas VIII,73
Eleorum agonothetæ VI,127
Eleorũ luctiſſimum ac maximum certamen II,160 quod tamen arguũt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida deleuere IV, 148
Elei venientes poſt prœlium ſuos duces exilio cur mulctarint IX,76
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV,30
Eleuntini Xãthippum orant de vltione Proteſilai ſumenda IX,119
Eleuſiniæ Cereris templum IX. 56.100
Elorus flumen VII,154
Enagees, *id eſt piaculares* I,61. V,71
Enaries, diuinationem à Venere habẽtes IV,67 *at*, I,105 Enarees.
Enchelees V,61
Eneti, qui ſunt ex Illyriis & eorum lex I, 196
Eneti, in Adria V,9
Enienſes VII,185,199
Enipeus fluuius Theſſaliæ VII,129
Eordi populi VII,185
Epaphus, qui & Apis II,153. III,27,28
Epaphi boues mares II,38
Epheſus, ciuitas Ionum I,42 II,10
ex Epheſo ad Sardis iter V,54
Epheſinum templum II,148
Epheſii obſeſſi à Crœſo vrbem ſuam donant Dianæ I,26
Epheſii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur, & cur I. 147
Epialtes Eurydemi filius VII,213
Thermopylarum proditor VII, 213, 214 *&c.*
eius fuga & intetitus VII,213
Epie chlides Homeri H.24
Epicydides Glauci pater VI,86
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta VIII,46
Epidaurus expugnata III, 52
Epidauri tyrannus Procles III,50
Epidaurii I,146
Epidaurii oraculum conſulunt, quum eorum tellus nihil produceret V, 82
Epidauriis oleas permittunt Atheniẽſes, & inter eos pacta & acta V,82,83,84
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V, 83
Epigoni Homeri, ſi modo eius ſunt IV, 32
epigramma vatis Megiſtiæ VII,228
Mandrocli Samii IV,88
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII 228
tripodum litteris Cadmæis inciſa V, 59, 60, 61
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytha*: hoc eſt, intemperantius bibe VI,84
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI, 127
Epium oppidum IV,148
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117
cæcus in acie quomodo factus *ibidem*
equa leporem enixa VII,57
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, vbi ſepultæ VI,103
equis piſces pro pabulo vbi V,16
equi colubros vorant I,73
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I, 189
equi ſacri in exercitu Xerxis VII, 55
equi fluuiales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio II,71
equos præcipue immolant Scythę IV, 61
equi vbi Solli immolantur I,216
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli inſtructi I, 80. VII,87

equos quadriiugos iungere Græci à Libybus didicere IV,189
equos ad venatum in ventrem cubare doctos ducunt lyræ IV,22
equi Sygnarum quales V,9
equi Satrapæ Babylonii I,192
equi Indorum III,106
equi siluestres candidi IV,52
equorum iubæ pro crinibus VII,70
equæ Thessaliæ optimæ VII,196
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec asini IV,28
equi quinquaginta strangulantur ad sepulcra regum Scytharum IV,72
equi Nisæi III,108. VII,40
equi albi trecenti à Cilicibus Dario pēdi soliti III,90
equi hinnitu Darius quomodo regnū nactus III,85,86,87
equus Massistii ipsum exutit IX,22
equo crura cū genibus abscissa, quod dominum strauerat VII,88
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111
equisonem regis Scythæ cum rege defuncto sepeliunt IV,72
equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85,86,87
equitatus Xerxis quantus VII.84, &c.
equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ I,136
Erasinus fluuius VI,76
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII,44
Orithyiæ pater VII,189
ab Homero laudatus H,28
ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii V,82
eius templum in arce Athenienſium VIII,55
Eresione Homeri H.33
contra Eretriam & Athenienses, duces Persarum missi V,94
Eretrienſium & Persarum acris pugna VI,101
Eretria & Eretrienses à Persis subacti VI,101
Eretriorum naues Milesiis auxiliātur, vt gratiam reddant V,99
Eretrienses Ionas VIII 46
Eretrienses Susa abducti clementer à Dario tractati VII,119
Eridanus fluuius fabula Herodoto III,115
Erinnyum oraculum IV,149
Erochus vrbs VIII,33
Erxander, Cois pater IV,97. V.37
Erycis regio, Heraclidarum V,43
Erycina regio V,45
Erythia insula IV,8
ἐρυθρὴ βῶλος vrbs sic dicta, *id est, rubra gleba* II,111
Erythræ I,142
Erythræorum cum Chiis bellum I,18
Erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant I,142
Erythræa vrbs aspera & montosa H,18
Eryxo, Arcesilai vxor, mariti interemptorem necat IV,160
Etearchus rex Oaxi VI, 154
alius Ammoniorum rex II,32
Eteocles Laodamantis pater V,61
etesias non esse causas augmēti Nili II,20
Euænetus Carini filius VII,173
Euagoras Laco VI,103
Eualeides Eretriorum dux, vir illustris V, 102
Euboea insula, magna ac beata, Cypro nō inferior V,31
ad eam prœlium Græcorum cū Persis gestum VIII, 4 &c.
Euboenses vt tractati à Gelone VII.156
Euboensibus datum oraculum, quod male spernunt VIII,20
Euboicum talentum III,89
Euboicæ minæ III.89
Euclidis & Cleander Hippocratis filii VII,155
Eucnius Delphoni haruspicis pater IX, 91
sacrarum solis ouium custos IX,92
exsecratus misere, & vltio ob id de Apolloniatis sumpta IX,92
cæcus diuinationem obtinet IX,93
Euelthon Salaminis rex IV 162. V,104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa eum & Pheretimam acta *ib.*
Euesperidę bonum solum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. H,2
Eumenes Anagyrasius Athenienſis præstantissimus in pugna nauali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII,131
eunuchi apud Persas pretiosiores quam qui non castrati VII,105
Eupalinus, Nausitophi filius, architectus III,60
Euphorbus, Alcimachi filius VI,101
proditor Eretrienſium *ib.*
Euphorion, Æschyli poetæ pater II,156
Euphorion Cynægiri pater VI,114
Euphorion Laphanis pater, qui Castorē & Pollucem in domum suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis VI,127
Euphrates flumen I,180. V,52
tortuosus à Nitocri redditus I, 185
Euripus VII 173. VIII,15
Europa à Cretensibus rapta I.2
Europæ filii Sarpedon & Minos I, 173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV,45
Europa longitudine Asiam & Libyam, non & latitudine, assequitur IV, 42,45
Europæ commoditates VII,5
Europæ nomen vnde impositum IV, 45
Europæ extrema III,115,116
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ IX,10,54
Eurybates quinque palmarum vir VI, 92
eius clades & interitus *ib.* IX,74
Eurybiades, Euryclidæ filius, dux classis Græcorum VIII,42
in Eurybiade consilii inopia VIII,74
Eurybiadæ laus VIII.124
Eurycrates Polydori filius VII,204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis vxor VI,71 eius genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI,213
Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor vnus superstes è bello V,46
Selinusiorum tyrannus V,46
eius interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII.205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII,233
Euryphron Proclis filius VIII,131
Eurypylus frater Thoracis Larissæi IX, 57
Eurysthenes, Aristodemi filius VII,204
Eurysthenis familia VI,51
Eurysthenes & Procles gemini, Spartę reges IV,147. VI,52
oraculum super eis consultum *ib.*
eorum dissensio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Theram auunculum pro regno acta IV,147
Eurystheus IX,26,27
genus eius nolunt labefieri Lacedæmonii V,39
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur VII,229
Eutyti virtus & interitus *ib.*
Euthœnus Hermolyci pater IX,104
Eutychides Sophanis pater IX,72
Euxinum mare I,6,72
Euxini ponti nationes IV,46
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanim IV,81
exercitu donari apud Persas, eximium IX,108
exitus rerum inspiciendus I.32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I,35
expiatio Adrasti fratricidæ I,35
expiatio Deli I,64

F

FAbes nec serunt Ægyptii, nec edunt II,37
fabæ in sortitionibus VI,109
ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint I,94
fames immanis in castris Cambysis II,25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII,115
fames obsessorum Sesti IX, 117
fanum Iouis Thebani I.182 Iouis Beli I, 181 Iouis sub fago conditum II, 56 Protei II,112 Veneris Vraniæ vetustissimum I, 105 Apollinis VIII, 135 Pallenidis Mineruæ I, 62 Æaci V. 89 Phylaci VIII, 39 Autonoi *ibid.* Androcratis heroïs IX, 25 fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II,178
fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile I,91
fati necessitas I, 91. III, 43, 63. V, 92
fax Vulcani VIII,98
felis amantissima fœtuum II,66
Ægyptiorum circa hoc animal superstitio *ib.*
felium sepulturæ II,67
felicitas humana in eodem tenore non perstat I.5
felicitas Polycratis insidiosa III. 40 &c.
ferri compactionem solus omnium excogitauit Glaucus Chius I, 25
festum Cyzicenorum, matri deorū IV,76
festum Ægyptiorū abrogatum à Cambyse III,29
festa Ægyptiorum, Dianę, Isidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis II,59
festum Mineruæ IV,180
festum Diouysi II,48. III, 97
festum Theophaniæ I, 51 festum Persarum, μεγάφονία dictū III, 79 festa Aparuria I,47 festi nomen, Accēsio lucernarum II.62
fidei dandæ modus apud Nasamones IV,172
fides Arabum firmissima III,8
finitimos Medi & Persæ colunt I,134
flamma è pectore simulacri effulget VI, 82
fluuios inter omnia religiose colunt Persæ I,138
fluuiorū Scythię nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV,47
fluuiorū Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV,90 Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. VII. 129 Penei *axtem fit mitio & cap. proxime praced.* Araxes qualis & quantus I 202 Asopus IX,15,30 Achelous II,10 Axius VII. 23 Corys in Arabia III,9 Cinyps IV. 175 Crathis I, 145 Caicus VII,,21 Cōtadesdus IV, 90 Choaspes V,49 Gerrhus IV,19 Gyndes V,52 Halys I, 72 Hypanis IV,47

IV,47 Is I,179 Melas VII,58 Phasis II,103. IV, 38 Parthenius II, 104 Pirus ingens fluuius I,145 Paticapes IV, 54 Sperchius VII, 198, 228 Thermodon II, 104. IV, 27 Tigris I,189 Tanais IV,20 Tyres IV,51,52 Triton IV,191
fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII, 42, 108, 196
sit autem mentio huius defectionis & c.21, & 187
fœdus affinitate firmatum I,74
fœderis incundi ratio apud Scythas IV,70 apud Atabes III,8
fœdus à Babyloniis cum Cræso initũ 77
fœdus Cræsi cum Amasi Ægyptiorũ rege *ibid.* Polycratis cum Amasi rege III,39
fœdus perfidum Persarum cum Barcæis IV,201
fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I,8
fœminæ Ægyptiæ humeris baiulant, viri capitib. onera imponunt II,35
fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*
fœminæ Zavecum currus aurigantur in bellum IV,193
fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelasgi IV,145. VI. 138
fœminæ ex Asia raptæ I,23,4
fœminarum Barcæarũ mamillæ circa muros appenſæ V,302
fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III,150 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario ſuppeditata, vt fœcunderetur ſoboles III,159
fœminæ colo & ſimilibus rebus donandæ, non exercitu IV,162
fœminas adducere, Perſarum conuiuantium mos V,18
fœminæ virili virtute VIII,88
fœminæ agreſtes IV,19
fœmina virgo quę erat ſeminipera IV, 9
fœmineus morbus ſani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I,105
fons Theſtis IV,159 fons Apollinis I,118 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 25 fontes Mæandri VII, 26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, nolam olentes III,23
fons quidam ſumma ſimus IV,52,81
fontes nouem aquarum, *vide* Nouem fontes
formicæ Indicæ vbi naſcantur earum magnitudine, earumq; deſcriptio III,102 *& c. vbi* vt illis Indi aurum ſuffutentur
fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III,43
fortuna conſilium aliquando ſuperat VII,10,5 4
fortunati iidem ſemper non ſunt I,207
forum nullum eſt Perſis I,153
fora Græcorum *ibid.*
fratrem præ marito & liberis vxor Intaphernis ſaluum cupit, & ſibi deſiderii rationem reddit III,119
frigoris vis apud Cimmerium Boſporũ IV,28
fructus quarundam arborum qui iactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I,202
frumenta & fulgura in Xerxis exercitu interfunt, & complures occidunt VII,42
ſit apud Herodotum eſt ecerpſus quod vertit fulgure
fulmen in aedes Vulcani regis delapſum IV, 79
fulmina grandia ſtellæque aut ſtellarũ

percutiunt VII,10
fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII,37
fures pecuniæ Sardanapali II,110
fures regiarum Rhampſiniti pecuniarum & eorum ſolertia II,121
fuſtuaria pugna apud Ægyptios in faccis II,73

G

GAdes IV,8
Gæſon IX,96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108
Galepſus, Græca vrbs VII,122
Gamori Syracuſani VII,155
Gandarii pop. III,91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66
Garamantes pop. & eorum mores IV, 174
Gargaphius fons IX,25,48
Gauanes Temeno oriundus VIII, 137
Gebeleizis dæmon IV,94
Gela à Lindiis condita VII,153
eius tyrannus Hippocrates VI,23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII,156
Geleon, Ionis filius V,56
Gelo Siciliæ tyrannus, eiuſque potentia, & opes VII, 145, 153, 157 158
quomodo creuerit & ad regnũ peruenerit VII,153,154,155 *&c.*
circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154 *&c.*
eius res geſtæ VII,155,156,158
Gelonus Herculis filius IV,10
Gelonus Budinorum vrbs IV,108
Geloni quondam Græci IV,108
eorum mores IV,109
gelu maximum vbi IV,28
genitura Indorum qualis III,101
geometria vnde ad Græcos venerit II, 111
Gephyræi vnde oriundi V,57
Athenas commigrant, & cur V,57. 62
vbi templa ſeorſum ab eis extructa *&c.* V,62
Geræſtus IX,104
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII,82
Gergithæ VII,43
è priſcis Teucris V,122
Germanii, Perſarum genus I,125
gerra Perſarum IV,60,61,98
Gerrhus locus IV,53
Gerrhus fluuius IV,19,47
eius deſcriptio IV,56
Geryonis vaccæ IV,8
Getæ immortales à Dario ſubacti IV, 93 qui dein exercitum Darii ſequuntur IV,96
eorum dæmon Zamolxis IV,94
Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV,169
Gigonus vrbs VII,123
Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III,138
Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*
Gindanes populus IV,176
vxorum eorum ſimbriæ pelliceę in veſtimentis *ib.*
Glaucon Leagri pater IX,74
Glaucus Chius I,25
ſolus omnium compactionis ferri excogitator I,25
Glaucus Chius captarius VI,21,22,23
Glaucus Epicydidis fil. VI,86,3,2
eius ius *ibid.* depoſitum ſuſcepit ab hoſpite Mileſio *ibid.* Id poſtea ſuſcepiſſe negat VI,86,3,2
Pythiæ dominus ait iuiurando vi-

cuniam interuertat VI, 86, 3,3
eius genus funditus interit VI, 86, 3,4
Glaucus Hippolochi fil. I,147
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42
Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater IV,76
gnomonis inuentores Babylonii II,109
Gobryas è magi occiſoribus III,70,73, 78
Gobryas Mardonii pater VII,82
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132,134
Gobryæ vxor, Darii ſoror VII,5
Gobryæ filia, vxor Darii VII,2
Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII, 72
Gonnus vrbs VII,128,178
Gordius, Midæ pater I,14. VIII,138
anus Adraſti I,35,45
Gorgo Cleomenis filia IV,48
patrem ſcite monet vt ſibi caueat ab Ariſtagora V,51
eadem Leonidæ vxor, vt Demarati tabellas aperiri monuerit VII, 239
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II,91
Gorgus Salaminiorum rex V,104. VIII,92
oppido ſpoliatus à fratre V,104
Salaminem recipit V,115
Gortus, *vel* Gorgus, Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Græcia temperatiſs. anni tempeſtates ſortita I,106
Græcia pauperiatis alumna, hoſpes virtutis VII,102
non imperatorum inopia in bello Perſ ſed exercitus VII,101
in eã primũ à Dario exploratores miſſi III,135, 138
Græciæ infenſior vnde redditus Darius VII,51
in Græciã caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI, 48. VII,32
Græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa VI,98
Græcorum & Perſarum in cultu deorum collatio I,131
Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I,133
Græcorum feſta eadem littera finiunt I,148
Græcorum negociationes I,153
Græcorum litteræ & calculi II,36. V, 58
Græci ab Ægyptiis pleraque ſumpſere II,49,50,51,58
Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, vrbes II,178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II. 144. 145, 146
Græcorum natalitia IV,26
Græci in templis non cocunt, vt nec Ægyptii, ſicut alii mortales II, 64
Græci veſtem & ægidas Minervæ & alia à Libybus mutuati IV,189
Græcorum & Lydorum leges propè ſimiles I,94
Græcorum ampla fora I,153
Græci puerorum amoribus dediti I, 135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60
Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII,26
Græcos auctores inſanorum ſtultorum barbari I,24

Graiuersi ante Crœsi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentissimos sibi conciliat Crœsus I,56
Græcis discordiæ principium cum Persis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ sententiæ de loco pugnæ nauali constituendo VIII, 49
Græcorum ducum dissensus in bello Persico VIII,74
Græcorum concilium contra Xerxem VII,145
Græcorum consultatio insequãtur hostes necne VIII,108,109
Græcorum consilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum à Mycale profectorum cõsultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas VII, 204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præstantissimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præstantissimi Lacedæmonii I,69
Græcorum strenuissimi & ciuitatum & virorum contra Medos IX, 70
Græcorum præstantissimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præstantissimi in pugna nauali VII,177
Græci Ægyptum incolentes cum Cãbyse cõgrediuntur sanguine epoto. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid mouerit VII,6
vbi Xerxem excipere statuerint VII, 177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti necessitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terrestres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui se recens adiunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Plataas quibus & quomodo comparatus & instructus IX,28,29
Græci contra Mardonium castra vbi locarint IX, 19 quem ldcum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter se dispartiuntur IX,80
Græci qui naues ad classem Græcorum suppeditarunt VIII,43,44 & *f.*
Græcorum prœlium ad Eubœam gestum VIII,11,12
Græcorum classis ad Salaminem perstat Athenienſium rogatu VIII, 40
Græci classem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes vt à Themistocle retenti VIII,4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII, 26
Græcoscythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æsanii filius, Theræ insulæ rex IV,150
Grynea vrbs I, 149
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo se conferant II,22
grypes aurum seruantes III, 116. IV, 13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis sepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21. VIII,136
Bubari collocata à fratre Alexandro V,21. VIII,136
Gyges, Dascyli filius I,8
Candaulis satelles I,8 vel Heraclidarũ I,91
eius circa vxorem Candaulis acta I,8, 9 &c.
Candaulem obtruncat I,12,91
vxore Candaulis & regno potitur I, 13,91
donaria Delphos ab eo missa I,14
& primus barbarorum is munera apud Delphos posuit I,14
Mileto & Smyrnæ arma infert; Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
eius filius Ardys I,15
Gyges pater Myrsi III,122
gymnicum certamen II,91
gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI, 67
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V,52 à Cyro in ccc ac sexaginta riuos diductus I,202. V, 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant IV,49
Haliacmon amnis VII,127
Halicarnassus ciuitas II,178
cur priuata sacrorum participatione I, 144
à Pedasensibus habitata VIII,104
Halizones Scythiæ populi IV,17
Halys amnis I,5. VII,26
quos populos interfluat I,72
eius fluxum quomodo auerterit Thales Milesius I,75
intra Halym fluuium populi à Crœso subacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocensium dux IX,17
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis osores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Astyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia iussum non exequutus, carnibus filii ab Astyage pastus I,119
& eius constantia in perferenda Astyagis crudelitate *ibid.*
Astyagis vleiscendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I, 123 & *seq.*
Astyagi à Cyro capto insultat I, 129
Mazari defuncto succedit I,162
gesta ab eo aduersus Ionas I,162,163, & *seq.*
litteræ eius ad Cyrum scriptæ missæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Persa dux VI,28
capit Histiæum viuum & in crucem agit VI,28,30
haruspicina Menelai nefaria II,119
Hebes tesseram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluuius IV.90. VII,59
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus II, 143. V, 125. VI, 137
eius genus, &c. II,143 & *seq.*
bellum aduersus Persas dissuadet Aristagoræ V,36
eiusdem consilium Aristagoræ datum V,125
Hector natu maior & virtute præstantior Alexandro III,120
Hegesis Eurysthenis filius VII,204
Hegesicles & Leo Spartæ reges I,65
Hegesander, Hecatæi pater V, 125. VI, 137
Hegesipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegesistratus Sigei tyrannus V,94
eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadeorum præstantissimus, in Mardonii exercitu IX,36
eius audacia mira & interitus *ibid.*
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX, 75
Hegias Tisameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & eius raptus historia II, 112. & *seq.* V,94. IX, 72
Helice Achæorum I,145
Heliconius Neptunus I,148
Heliopolis, vrbs solis II, 3, 7, 8, 9, 59, 63.
Heliopolitani Ægyptiorum solertissimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I,56,57
Helles Athamantis filię sepulcrum VII, 58
Hellespontivrbes VI,33
Hellespontus vbi angustissimus IV, 85
Hellespontus ex Asia in Europam cõiungitur à Xerxe VII, 33
denuo ponte iunctus VII,36 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe castigatus VII,35
Hellespontitraiectus stadiorum septẽ VII,34
Hellesponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Persicus eius placandi VII,54
Hellespontiin Xerxis classe militantes VII,95
eis pontium custodia demandata *ibidem*
hellespontias ventus VII,188
Hephæstienses populus VI,139
Heracles, siue Hercules, Heracleę conditor V,43
Heraclidæ Iardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu durauerit in Asia & vt fuerit translatum I, 7
eorum vltio in atnepotem Gygis deuoluta I,13
Heraclidæ in Peloponesum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
eius insidiæ Persis structæ V,121
Heraclides Aristodici Cumæi pater I, 158
Heraclides Aristagorę Cumæi pater V, 37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,43,44,45,145,146
eius tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Iardanę ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII,204. VIII, 131
autor generis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum nouissimis apud Græcos: apud Ægyptios secus II, 145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,43
Herculis templũ in Cynosarge VI,116

Her-

Hercalis in Marathone templum. VI, 108, 116
Herculis templum seruis pro asylo, 115
Herculis Tyri templum . II, 44
Herculis Thasii templum *ibidem*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibidem*
Herculis oraculum II, 83
Herculis in Scythiã aduentus &c. IV, 8, 9
eius arcus, baltheus IV, 10
eius tres filii IV, 10
Scytharum deus IV, 59
eius vestigium in petra IV, 82
Herculis ara apud pylas VII, 176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV, 185
Hermeus sinus H, 2
Hermion Lasi pater VII, 6
Hermiona Dryopum ciuitas VIII, 73. VIII, 43
Hermionenses III, 59
Hermippus Atarneiteus, *vel potius* Atarnites VI. 4
Hermolycus Athenienſis, Euthemi filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus Milesiis præfectus, cõtra Sardis V, 99
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regẽ magnę autoritatis VIII, 104
exsectorem suum Panionium quomodo vltus VIII, 105, 106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorũ genus II, 164. IX, 31 quas plagas incolant II, 165 tantum rei militari vacant II, 165, 168 *vbi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H, 9
heroibus Troianis parentatum à Xerxe VII, 43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II, 53
eius cautio circa ea quæ ad rem diuinam pertinent II, 3, 65, 171
eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus II, 3 & item cum quodã Archita III, 55
eius sententia de Ægypto II, 15 de Nilo II, 24 de Persarum moribus I, 137 de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset II, 120
eius peregrinationes φιλιστορίας gratia II, 3, 21, 44
Herodotus Basilidis filius VIII, 131
Herophantus Parienus IV, 138
heroum Astrobaci VI, 69
Herpys Timogenidæ pater IX, 37
Hesiodus quadringẽtis annis extitit ante Herodotum II, 53
Hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ib.*
eius mentio fit & IV, 36
Hexapolis quæ sæculo Herodoti Pentapolis dicta I, 144
Hieron Gelonis frater VII, 156
Hieronymus Andrius IX, 32
Himera Siciliæ VII, 165
hippagogæ annes, quibus equi vehuntur VI, 28. VII, 97
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater V, 55
Onomacritum Athenis cur eiecit VII, 6
eius somnium V, 55
ab Harmodio & Aristogitone interẽptus V, 55. VI, 123
Hippias, Pisistrati filius I, 61
eum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V, 91 sed frustra V, 93
Athenienses apud Persas insimulat V, 96
ei visum in somnis oblatum VI, 107
ei dens tussiendo excussus *ibid.*
Hippobatarum prædia V, 77
Hippoclides, Tisandri filius proceus Agaristæ VI, 127
eius maiores Cypseli Corinthii propinqui VI, 128
eius laus præ ceteris procis *ibidem*
eius saltationes & gesticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampsacenus IV, 138
Hippocoon Scæi pater V, 60
Hippocrates, Pisistrati pater, Athenarum tyranni I, 59. V, 65
Hippocrates Megaelis fil. VI, 131
Hippocrates Gelæ tyrãnus, Cleãdri frater VI. 23. VII, 154 à Zanclæis accersitus, eos Samiis prodit *ib.*
eius interitus VII, 155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV, 53
Hippolochus Glauci pater I, 147
Hippomachus, Græcorum qui erant cũ Mardonio haruspex IX, 327
Hipponicus Calliæ pater VII, 151
Hipponicus Calliæ filius VI, 121
hippotoxotæ IX, 48
hircus, Ægyptiace mendes dictus II, 46
hirci vrina spasmo liberãt pueros suos Libyes IV, 187
hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III, 112
hircus cum muliere coiens II, 46
Histiæa VIII, 23
Histiæi VIII, 23
Histiæotis ora I, 56. VII, 175
Histiæus Miletius, Lysagoræ filius V, 30
vir solers & industrius V, 23
eius de ponte non deserendo sententia, qua re de Dario & Persis bene meritus IV, 137. V, 11. VI, 30. VII, 10
à Dario defectionis Ionum insimulatus V, 106
Aristagoram ad defectionem quam occulte sollicitarit V, 35
eius ad mare fuga VI, 2
à Chiis in vincula coniectus, sed liberatus consilio eius intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus reiicitur & vulnetatur VI, 5
eius res circa Byzantium VI, 26 res gestæ contra Chios VI, 26, 27
contra Thasum contendit VI 28
quomodo captus & interfectus VI, 29
in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago VI, 30
eius gratia etiam mortui apud Darium VI, 30
Histiæus Tyrannis filius captus V, 37
dux in classe Xerxis VII, 98
Histiæus Phylaci pater VIII, 85
Homerus poeta VII, 161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II, 53
veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus II, 116
finxit Homeri Cleonæi II, 29
Homeri loci citati *ib.* IV, 32
Homeri carmina Argos celebrant, &, & ideo commota à Clisthene V, 67
Homeri non sunt versus Cyprii II, 117 nec forte epigoni IV, 32
homo è deo non gignitur II, 143
homo hominem fato impendenti eripere non potest III, 43
in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum III, 64
hominem omnia consequi est impossibile I, 32
hominum iniuriorum est rapere feminas: raptis vlciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I, 4
homini satius mori quam viuere I, 31
homines in arbitrio fortuitorũ & non contra VII, 49
homo sibi malorum autor, non deus I, 91
homines molles mollis fert regio IX, *vlt.*
homines vnoculi *v.* Arimaspi
homines & feminæ calui nascentes in imis naribus & ingenti mento IV, 23
homines hominibus vescentes I, 216. III, 99
homines senos mẽses dormientes IV, 25
homines radicibus vescentes I, 202
homines piscibus crudis victitantes *ibid.*
homines capripedes in montibus IV, 25
homines excoriant Scythæ IV, 64
hominum quorumd. cum mulieribus concubitus in propatulo I, 203
humanæ vitæ anni I, 32
humanæ vitę brevitas, & ærumnę VII, 46
humanis in rebus nihil stabile I, 86
humanarum rerum vicissitudo, & cõdicio I, 32
humanarum rerum circulus I, 207
horarum inuentio II, 109
Hoples Ionis filius V, 66
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I, 193
horti Midæ Gordio geniti VIII, 138
Hotaspes Artachæi filius, Assyriorum dux VII, 63
Hyacinthia Lacedæmoniis solennia IX, 6, 11
hyænæ, ferę IV, 192
Hyampeus vertex Parnassi VIII, 39
Hyampolis vrbs VIII. 28, 33
Hyatæ, nomẽ vnius è tribubus Sicyoniis: quod sonat *suales* V, 68
Hybla oppidum VII, 155
Hydraotes regio V, 118
Hydarnes Persa III, 70. VI, 133
Asianæ oræ præfectus VII, 35
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII, 83, 211, 213
Hydarnes Sisamnis pater VII, 65
Hyela ciuitas in agro Oenotriæ à quibus condita I, 167
Hygennenses pop. III, 90
Hylæa IV. 18 54, 55
eius regionis situs IV, 76
Hyllees, nomen vnius è tribubus Sicyoniorum V, 68
Hyllus VI, 52 Herculis filius VII, 204. VIII, 131
ab Echemo in monomachia interfectus IX, 26
Hymees Darii genet V, 118

capit Cion Mysiam V,122
eius res gestæ & interitus *ibid.*
sub Hymesso regio Pelasgis data ab Athenien sibus VI,137
hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui postea Cilices dicti VII, 91
Hypacaris fluuii descriptio IV, 55 *nisi potius scribendum est* Hypacyris, *quod legitur* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
eius descriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum sacra IV,33
Hyperborearum puellarum historia IV, 33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII,62
eorum armatura & eorum dux *ibidem*
Hyrgis fluuius IV,57
Hyria oppidum VII,170
Hyræades Mardus quomodo Sardis ascenderit I,84
Hysiæ, oppidum VI,108. IX,15
Hysias & Olnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotu V, 74
Hystanes, Badris pater VII,77
Hystaspes Achæmenides, Arsamis filius, Darii pater I,209. V,83. VII, 224
Persis præfectus III,70
Hystaspes Darii filius & Atossæ, dux Bactriorum & Sacarum VII, 64
hystriches vbi gignantur IV,192

I

Iacchus mysticus VIII,65
Iadmon Samius herus Æsopi II, 134
Ialysius oppidum I,144
Iamidæ V,44
Iapygia III,138. IV,99. VII,170
Iapyges Messapii IV, 99. VII, 170
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum I,7
Iasonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit classicos duces V, 37.
Ibanolis Oliati pater V,37
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenses occupant I, 163
ibis Ægyptiis sacra II,65,75
eius forma, & duplex genus II,75,76
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis I,123
Ida I,151. VII,42
ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,20
ieiunia & festus dies Isidis II, 40
Ienysus vrbs Syriæ III,5
ignem Persæ deum arbitrantur III, 16
ignis Ægyptiis animata bellua *ibidem*
ignis laus Homerica H,38
ne ignifer quidem elabatur VIII, 6
ilia in sacrificiis non cremabãt Aeolēs H, 37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II,10
Ilii obsessio & expugnatio I, 5. II, 118
Ilienses ager VII,42
Ilissus fluuius VII,189
imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
immortales Getæ IV,93
immortales qui apud Persas VII, 83
Impossibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare ostium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
inconstantiam rerum humanarum I, 5
Indathyrsus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
eius responsio ad Darium IV, 127
Indi Callatiæ parentibus vescuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi peccanti & eorum mores III,98, 99
eorum nauigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos suos epulantur III, 99
Indorum coitus in propatulo III, 101
genitura nigra *ib.*
Indis sol matutinus ardentissimus III, 104
Indi vt aurum colligant III,102,104, 105
à Dario subacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impossibilitatis numina VIII, 111
insomniorum ludibria VII,16
institores primi, Lydi extitere I, 94
institor quare Darius fuerit appellatus III,89
institutio Persarum puerorum I, 136
insulæ in Arabe I,202
insulæ OEnussæ I,165
insula natans II,156
insulæ Echinades II,10
insula Chemmis II,156
insulæ beatorum III,26
insulæ rubri maris III,93
insulæ Cassiterides Herodoto ignotæ III,115
insulani Iones qui I,142
Intaphernes vnus ex septem Magi occisoribus III,70
facinus, eiusque & domesticorum omnium interitus, præter fratrem vxoris, & filium maiorem III, 118,119
intercalaris mensis I, 32. II, 4
intercalatio Græcorum & Ægyptiorũ II,4
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I,1
à Phœnicibus rapitur *ibidem*
Io stuprata I,5
Io vt à Græcis depingatur II, 41
Iolcon Thessali Hippiæ offerunt V, 94
Ion Xuthi filius VII, 94. VIII, 44
Ioniæ translationem impediunt Athenienses IX,30
Ioniam Harpagus subigit I,169
Iones à Crœso primo subacti I,6, 28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus responderit I,141
Ionum regio, Asiaticarũ pulcherrima, & eius descriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneso ciuitates I,143,145,146
Iones insulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobilissimi: & de eorũ vxoribus I,146
Iones ab Achiuis, suis sedibus pulsi I, 145
Ionum reges qua progenie oriundi I, 147
Iones veri & genuini qui I, 147
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibidem*
eorum vniuersorum Panionium sacrum I,148
Iones insulani Cyro se dedunt I, 169
Iones Biantis consilium spernunt I, 170
Iones secundo subacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II, 152
Ionas Scythæ vt Dario transitum intercludant frustra adhortantur IV,133,136
Iones captas Sardis incendunt V, 101
Iones ad Ephesum vincuntur V, 102
tertio subiugati VI,32
eorum de Ægypto sententia reprehensa II,16
eorum tributum III, 90. VI, 42
laborum nauticorum insueti VI, 12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelasgi Ægialees appellati VII, 94
Ionicæ rebellionis occasio V,28, *&c.* VI,1
Ionicarum nauium catalogus VI, 8
Ios insula vbi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Iraſa locus vbi IV,158
Is vrbs & flumen I,179
Isagoras Tisandri filius V,66,70, 72
Isis δημήτηρ, id est Ceres, dicta II,59,156
Isidi vaccæ sacræ II,41. IV,186
Isidis simulacrum bubula cornua habens II,41
Isidis templum maximum in vrbe Busiri II,59
Isidis & Dionysi filii II,156
Ismaris lacus famosissimus VII,109
Ismenias Bœotus H,2
Ismenii Apollinis templum V,59
Isiedones populus I,201. IV,16,26,27
Isiedonum mores *ibid.*
Ister vbi IV,47,48, *&c.*
semper sibi par IV,48,50
eum Nilo comparatus II,33,34. IV, 50
Istri ortus & fluxus II,33,34. IV,48, *&c.*

Ithamitres Cariæ I,174
Ithmus Corinthius quando præscissus à Miltiade VI,140
Ithyntis locus proximus Pontus & Olympo I,56. V. & VI.
Ithaca II,7
Ithagenes Crithonis II,1
Itanus oppidum IV,151
Itrantes Persa VII,6
iudices regii apud Persas III,14, 31
iudicis corrupti iustæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis festum I,31
Iunonis duæ imagines vbi II, 182
Iunonis templa IV,90.IX,51, 60
Iuppiter expiator, hospitalis I,44
Iuppiter apud Persas cælum I,131
Bel apud Babylonios I,181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & eius templum III, 142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cælestis *ibid.*
æreus decem cubitorum vbi IX, 80
Ioui decimæ necessario reddūtur I, 89
Iouis Carii fanum apud Mylassos I, 171
Iouis Beli templum & simulacrum I, 181,III.158
Iouis Thebani templum I,182. II,42 IV,181
Iouis simulacrum arietina facie II, 42
Iouis fanum apud Thesprotos II, 56
Iouis cultus apud Meroen II,29
Iouis oraculum apud Ægyptios II, 83
Iouis Ammonii templum à Cambyse incendi iussum III,25
Iouis forensis ara V,46
Iouis militaris templum V,119
Iouis Olympii delubrum II,7
Iouis sacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iouis Agdystii templum VII, 197
Iurare per aquam Stygis VI,74
iusti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K.

Kix Ægyptiorum II,94

L.

Labdæ Amphionis filiæ historia V, 92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I, 74,77
Labynitus Assyriæ rex I,188
Lacedæmonii Crœso amici I,69,71
Oracula potentissimi I,58
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I, 68
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I,68
Lacum Asphaltem quo pro agro Thyrea disceptatio I,82
Lacedæmonia post victoriam de Argiuis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum aduersus Polycratem expeditio III.44 in Samum expeditio *ibid.*
mos in sumendis suppliciis noctu IV, 146
de seipsis opinio VI,52
regum apud eos iura, funera &c. VI,56,57,58
eorum obseruatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenses VI, 108
ad Athenienses VIII,142
eorum virtus bellica VII,102, 104
gymnastico ludo se exercent, & comâ pectunt VII,208
Lacedæmoniorum cæc ad pylas, clades VII,224
occisorum sepultura ad Plateas IX, 84
Lacmon mons IX,92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
lactis emulgendi mos apud Scythas IV, 2
lacus Tritonidis, IV,179
lacus vnde pix hauritur IV,195
lacus Stymphalius VI,76
lacus Bœbeis VII,119
lacus Gygæus I,93
lacus famosissimus Ismaris &c. VII, 199
Lada insula VI,7
Lacide vxor Amasis, eiusque votum II, 181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,43
eius genus V,59
Lampito Leutychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
eius nefandum consilium Pausanias respuit IX,77
Lampon Thrasyclei fil. IX.89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium captum ab Otane V, 26
Lampsacus vrbs V,117
lana arborea vbi III,106
Laodamas Samius IV,138
Laodamas Phocensis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V, 61
Laodamas Sostrati pater IV,152
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII, 127
Laurei metalla VII,144
lapidicinæ ad pyramides Memphies II, 8
lapis Porinus, & Parius V,62
lapis Melampygus VII,216
lapidum acerui à Datii copiis congesti IV,92
lapideus leo VII,225
Larissa Æoliæ ciuitas H,11
Lasonii pop. VII,77
Lasus Hermionis filius VII,6
lenæ partus vnus in vita cur III, 108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa vrbs VIII,137
Lebedus I,142
Lectos insula IX,113
ledanum, alias ladanum, vbi nascatur & quomodo comparetur, eiusque medica vis III,112
legati Datii in puteum coniecti VII, 133
legatio Scolandi VII,137
leges Atheniensium à Solone conditæ I, 29
leitum Achæi vocant curiam VII, 197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo, viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex I,65
Echestrati fil. VII,204
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
leonis ex auro effigies I,50
leonum natura atque loca & vbi tantum gignantur VII,125,126
leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. Nascitur V, 41
eius genealogia VII,204
eius strenuitas ad Thermopylas & mors VII,220 &c.224
tollitur in crucem eius cadauer à Xerxe VII,238
eius cædis vindicta VII,114.IX 63
Leoutiades Eurymachi fil. VII,205 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
leprosos abominantur Persæ I,138
lepus ex equa natus VII,57
leporis fecunditas III,108
Letos insula V,124
Lesbus insula. I,160
à Persis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Dorica gens VIII,45
Leucas H, 6,7
Leuce acte VII,25
Leuson oppidum Libyæ IV,160
Leutychides Menaris filius VI,65. VIII, 131
eius genealogia VIII,131
eius cum Demarato inimicitiæ VI,65 &c.
causæ inimicitiæ ex præcepta sibi sponsa VI,65
iuratæ Demaratum non esse legitimum regem *ibid.*
eius regis facti in locum Demarati camillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,67
eius fuga & mors VI,72
eius oratio de depositu reddendo VI, 86
præfectus classis VIII,131
eius strategema IX,97
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
lex omnium rex & domina VII, 104
Liberi cultus apud Meroen II, 38
Liber Græcis Osiris dictus II,144 v. Dionysus
Libya vnde sortita nomen IV,45
Libyæ ambitus & magnitudo IV,42, &c.
arboribus nuda IV,175
Libya theriodes IV,181
Libyæ incolæ IV,168, &c.
Libyes primi Neptuni nomen habuerūt II,50
solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant IV,188

Ægyptiis ſe quidam eorum dedit IV, 159
Cambyſi ſe dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV,168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181,186,187,88.
ſaluberrimo ſunt corpore IV,187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188, Libyum inuenta quæ Græci didicerunt IV,189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71,86
Libycus mons II,8
Libyſſarum mulierum eiulatus IV,189
Liches Spartiata vnus ex benemeritis I, 67,68
Ligyum in Xerx.exercitu armatura VII, 72
liliorum ingens vis vbi II,92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limeneion regionis Mileſiorum I,18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I,144.II,182
linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I,79
Lipaxus vrbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipſydrium oppidum V,62,123
Liſæ oppidum VII,123
Liſſus fluuius VII, 108 eius aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt VII,109
litteræ Hiſtiæi proditæ VI,4
litterarum mira occultatio VII, 239
litteræ Themiſtoclis ad Ionas lapidi inciſæ VIII,22
litterarum per ſagittam tranſmiſſio VIII,128
litteræ capiti impreſſæ V,35
litteræ Græcorum a Phœnicibus V,58
litteræ Cadmeæ V,59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, vbi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozolæ populus VIII,32
lotos vbi plurima II,92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti fructus deſcriptio IV,177
lotus Cyrenæa II,96
lotio muliebri viſum recipit Phero II, 111
Lotophagi populus IV,177
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios II,62
lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII,215
Lucinę tributum IV,35
lucus platanorum V,119
ludorum primi inuentores Lydi I,94
Luna Perſarum præſes VII,37
Lunæ feſtum II,47
lupi ex hominibus effici dicuntur Nerui IV,105
luporum ſepultura II,67
lutræ vbi capiantur IV,109
Ægyptiis ſacræ II,72
luxus Perſarum IX,81
Lycidas ſenator Athen. cum vxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Iupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in poteſtatem Crœſi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,176
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. ſtrenuitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III, 53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum eiiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitę I,65
ei oraculum à Pythia redditur *ibid.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I,65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 56
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluuius VII,30,123
Lycus Anacharſidis auus IV,76
Lycus Pandionis filius VII, 92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydieus fluuius VII,127
Lydia auri rameata è Tmolo proueniętia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V,49
Lydi populus ante Meones vocati I,7. VII, 74
ſtrenua gens I,79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I,93,94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I,74, vt & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuuntur I,93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I, 94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I,74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I,74,103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I,76,70
primi omnium aurum argentumque ad vtendum percuſſerunt I,94
primi inuentores ludorum *ibi.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diuiſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effeminati I, 155,157
Lydi Caribus germani I,171
eorum tributum III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I,60,64
Lynceus Chemmita II,91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI,133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V,30
Lyſanias, è procis Agariſtæ VI,127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII,79,95
Lyſiſtratus Athenien. VIII,96

M.

MAcæ populus IV,175.V,42
Macedones à Dario ſubacti VI, 44
Macednus, locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop. II, 104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII,78
Mactorium vrbs ſuper Gelam VII,153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I, 103
Madytus vrbs VII,33.IX,119
Mæander fluuius tortuoſus II,29. III,124 V, 118 & eius fontes vbi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis ſcriba III,123
Sami procurator III,142
eius geſta cū Samiis III, 142,143, &c.
Mæetes IV,123
Mæotis palus vbi I,104. IV,3,45,86,101 120
Magdolus oppidum vbi II,159
Magi populus Mediæ I,101
magi Perſarum I,140
magorum commentum vt Perſarum imperium occupent III,61. &c. & eorum interitus III,78
magorum promiſcua cædes III,79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III,79
Magiſtum oppidum IV,148
magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII,50
Magneſia vrbs H,1
Magnetes populus III,90
malæ dextræ in contumeliam deraſæ II, 121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Aſtyagis filia I,107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV,87
monumentum ab eo poſitū IV, 88
Maneros Ægyptiis quid I,79
Manes rex Lydiæ I,94.IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt poſt prælium IX,76
Mantinea vbs VII,98
Mapen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Piſiſtratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,82 Gobryæ fil. VI,43. VII,5,82
vulneratur VI,45
à præfectura ſemouetur VI,94
eius ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII,10
eius cędes IX,62,63
Mardontes Perſa VII,80.VIII,130
Mardi pop. Perſarum genus I, 125. III, 94
Mardus Hyrœades v. Hyrœades
mare Sardonium vbi I, 166 Caſpium I,202 mare Atlanticū, rubrum, auſtrale I, 203. II, 158. III, 93. IV, 13 VII, 80 mare Echinadum inſularum II,10
Mares vrbs II,18,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,90
Mariandyni à Crœſo ſubacti I,28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus vbi IV,38
Maris fluuius IV,49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII, 227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca vrbs VII,109
Martis oraculum II,83. VII,76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV,59,62
eius delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluuius V,119
Marſyæ Sileni pellis VII,26
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII 71
Maſcamis elogium VII,106
Maſii, Perſarum genus I,125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercit⁹ imperator VII,82.IX,106
Maſiſtæ & liberorum eius cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX. 20 eius interitus IX,224
Maſiſtius Siromętris fil. VII,79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I, 204,215

eorum

colitur deus Sol I,212,216
eorum mores &c. I,216,226
victus communis I,216,IV,172
senes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Mastyes & Pigres fratres V,12
materni genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72.III,94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
matris Martis templum vbi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Prienenses subigit I,161
Mæandri campum incursat I,161
eius mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca vrbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2.VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio vnde VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquēnale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid.* & 103
Medorum ab Assyriis defectio I,95
Medi Assyrios subigunt I, 106
Medorum à Dario defectio I,190
imperium vt ad Persas primum translatum I,130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem sibi iudicem constituunt I, 96
regi suo regiam ædificant I,98
à Scythis prœlio fusi, Asiæ imperium amittunt I,104
Ninum ciuitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 106
Medis eanis spaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluuius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere solet VI,112
medici singuli singulorum morborum apud Ægyptios II, 84
medici Crotoniatæ primi dicti, secundi Cyrenæi III,131
medicinæ laria VI,57
medimnus Atticus I,192
Megabates Persa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Persa vnus ex VII, qui conspirant in magum III,70
eius oratio ad suos proceres Babylonios III, 81.
eius elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII, 82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux aduersus Athenienses. III,160
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59.VI,127 130
Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Athenarum eiiciunt I, 59, *vide de eo & 60,61*
Clisthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacritus Abderites VII,170
Megapanus Phrygianorum dux VII,62
Megarensium populus VII,165
Megarensis piscis venundatus *ibid.*
Megasidrus Dorycleus VII,82
Megistias vates VII,221,228
eius inter epistas animus VII,228
eius cadaver cruciatum VII,228
Melampus Amythaonis filius II,49
eius postulata ab Argiuis IX,33
primus Bacchica Græcis exposuit, vt & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,20,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Astaci filius V,67
Melanippus Alcæi fodalis V,95
Melanopus Ithagenis filius H,1
Melanthius Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluuius VII,198
Melas sinus & fluuius eiusdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Melesigenes vnde appellatus H,3
Meles fluuius H,3 *ibi.*
Melibœa vrbs VII,188
Melienses populus VII,196
Meliensis sinus IV,33
Melis regio VII,198
Melissa Periandri vxor III, 50.V,92
à Periandro occisa *ibid.*
mellis vbi maxima copia IV,194
Melyenses populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnoniæ Susæ VII,151
Memnonis vrbs V,54
Memphis vrbs II,163
à Mene primum condita II,99
eius situs *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65.VIII, 131
mendacium dicere quando expediat III 72
Menda vrbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus H,46
Menderis templum II,42
Mendesium ostium Nili II,17
Mendesia prouincia II,42,46
plaga II,166
Mendesii cur oues immolent, capris abstinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,169
Menes primus regnasse fertur II,4,99
Menestheus dux Athen. H,28
Menius Eurydames frater VI,71
mensa solis III,18,23
mensis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes nauicularius H,6,9
vbi laudatus ab Homero H,26
mentiri apud Persas turpissimum I,138
Mentor Ithacensis ægrum Homerum sedulo curat H,7
vir iustus & humanus *ibid.*
ab Homero vbi laudatus H,26
mentulæ circumgestatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen assumpserunt I,7
Meraphii Persarum genus I,125
Mercurii statua porrectum verectum habens II,51
eius templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Mesambria vrbs IV,93.VII,108
eius origo VI,33
Messana nam Zancle VII,163
Messapii pop. VII,170
Metallis aureis atque argenteis de certatio IX,74
metallum salis IV,185
metalla Thasia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Persis I,131
Metrodorus Proconnesius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VII,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I, 14. II, 11, apud Delphos munera posuit I,14
eius sella regia *ibid.*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia scripta ab Homero H,11
Milesiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19,&c.
Cyro confœderati I,143
Milesiorum correctio à Pariis delecta V,28,29
Milesiorum & Carum fuga cōtra Persas prœlio V,120
Miletus vrbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I,14
inuaditur ab Ardye I,15
capta diripitur à Persis VI,18
milii Babylonici proceritas I,193
militiæ ordine à quo primum distributi Asiani I,103
militum Cambysis depastio mutua ob famem III 25
Milo Crotoniates luctator III 137
Miltiades Cypseli filius quomodo Chersoneso potitus VI,34,35,36
eius hospitalitas VI,35
victor in Olympia VI,36
eius gesta & captiuitas VI,36,37
Crœso charus VI,37
eius mors VI,38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV,137.VI,34
Atheniensium dux IV,137
vt Lemnum obtinuit VI,137,&c.
Parios frustra obsidet VI,133,134
eius accusatio & obitus VI,136
Milyas Asiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Mineruæ Assesiæ templi deflagratio I, 19
pro eo duo ædificata I,22
Mineruæ Pallenidis fanum I,62
Mineruæ Iconii virginum pugna ab Amazonibus picta IV,180
Mineruæ Pedaliæ sacrificæ barba pullulat I,175. VIII,104
Mineruæ Aleæ templum apud Tegeatas I 76. IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Mineruæ oraculum apud Ægyptios II,83
vestibulum apud Saios II,175
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II, 182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Mineruæ parentes IV,188
templum in Sigeo V,95
Pronææ fanum VIII,37
Scitalis templum VIII,94
Mineruæ ægis IV,189
Cranææ fanum V,45
Mineruæ in arce Athen. aduersum Dorienses non accedere licitum V,72
Minerua vrbana V,82
Mineruæ Iliadi mille boues immolantur à Xerxe VII,43
Minerua protemplaris VIII,59
Minoa Selinusiorum colonia V, 46

Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146.IV,145
Minyæ commento suarum vxorum liberantur IV,146
Mitradates pastor,Cyri nutritius I,110 121
Mitrobates Dascylii præfectus III,120
ab Oronte cæsus III,126,127
Mitylene II,178
Mnesarchus Pythagoræ pater IV,95
Mnesiphilus Athenienſis VIII,58
mœnia lignea Budinorum IV,108,123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
eius præclara opera *ibid.*
Mœrios stagnum II,69,148
eius descriptio II,149
eius prouentus II,91
Moloes fl. IX,56
Molossi populus I,146
Molpagoras Aristagoræ pater V,30
mons Arabicus II,8,124
mons ingens euersus indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
moræ vtilitas VII,10
morbus femineus Scythas inuadit I, 105
mors optatissimum perfugiũ ærumnosæ vitæ VII,46
mortui exemplar apud Ægyptios II,78 85
mortuorum apud eosdem condituræ II,85,86,*&c.*
mortui cum lætitia vbi humentur V,4
morum vis III,38
Moschi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mosynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
mulæ partus III,152
muli vbi non gignantur IV,30
mulorum species Scythis horrenda IV,129
mulier exuendo tunicam & verecundiã pariter exuit I,8
mulierum raptus illicitus I,4
mulieris offensio vindictam quærit I, 11
mulieres mulierem prædicant I,31
mulieris simulacrum ex argento I,51
mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
mulierum Ægyptiarum mores II,35 36
mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
mulierum pudenda cippis à Sesostre inscripta II,102
mulieris quę cum marito suo solo cõtubderat vrina Pheroni visus restitutus II,111
mulieres Corinthiorum denudatę V, 92
mulier ex turpissima, formosissima facta VI,61
mulierum Atticarum vna cum liberis cędes VI,138
mulieres stuprando extinctæ VIII,33
munerum regiorum apud Persas eximium IX,108
Munychia VIII,76
Mus Europeus à Mardonio missus ad oracula consulenda VIII,133,134 135
Musæus VIII,96
Musæi sortes & earundem ediſſertator VII,6
musici Argini III,131
mustelæ Libycæ IV,192
murium tria genera apud pastorales Libyes IV,192
murium auxilia in bello Sethonis ectra Sanacharibum II,141
Murichides Hellespontius IX,4
muri ligneiBudinorum IV,108,123
murus ligneus Persarum IX,64
& eiusdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II,129
eius clementia & iustitia II,129
eius concubinarum simulacra II, 130
vt elusit oraculum de sua morte II, 133
pyramis eius II,134
Mycerini filiæ mors & sepultura II, 129 130,131,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
mygale II,67
Mygdoniam à Bottiçide Axius dirimit VII,123
Mylassa oppidum V,121
Mylassorum fanum I,171
Mypsæi Thraces IV,93
Mylitta Assyriis Venus appellata I,131
Myrcinus vrbs V,124
myriades singulę in Perſico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ ciuitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios stagnum II,4
Myrmex,herma VII,183
Myris rex II,13
Myro auus Clisthenis VI,126
Myrses Persarum dux V,121
Myrsilus alias Candaules dictus I,7
Myrsus Candaulis pater I,7
Myrsus Gygis filius III,122
Mysi populus eorumque tributum III, 190
Caribus germani I,171
à Cræso subacti I 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Mysia Cios ab Hymee capitur V,122
Myus vrbs Ioniæ I,142
Myusii populus vbi VIII,8

N

NAparis Scythiæ fluuius IV,48
Nasamones populus II,32
eorum mores IV,172
nascentium deploratio apud quam gentem V,4
Natho insula II,165
naturæ solertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
naues Ægyptiorum è spina II,96
naues rubrica delibutæ III,58
naues quinis drachmis venditæ VI, 89
nauium Persicarum catalogus VII, 89,*&c.*
nauibus longis qui primi vsi fuerint I,163
nauiculę Babyloniorum I,194
naufragi vbi immolentur IV,103
Nauplia VI,76
Naustrophus pater Eupalini III,60
Naxus insula V,31
à Pisistrato subacta I,64
Naxii & eorum origo, VII,154. VIII,46
electi quidam turbas mouent V,30 *&c.*
Necessitatis numen VIII,111
Neeus rex Ægyptiorum Psammitichi filius II,158.IV,42
eius victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon vrbs VIII,33
Neptunus terræ quassator VII. 129
Libyum deus II,50
Arabice Thammasades IV,59
Neptuno Heliconio Panionium locus sacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII,192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,125
Neptunus æreus septem cubitorum IX,80
Nerbalus Aridius VIII,98
Nereidibus sacrificant magi VII,191
Nestus fluuius VII,109,126
Nestor V,65
Neuri populus & eorum mores IV,105
Neuris IV,51
Nicandra Dodonæorum sacerdos II,55
Nicander rex Spartiat. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger sinus VI,42
Nilus Ægypti fluuius IV,50
eius origo II.7.29
eius natura & incrementum II,19, 20,*&c.* eius ostia II,17
solus amnium aura caret II,19,cur II, 27
fontes eius ignoti II. 19,34. IV,55
Nilus scopulosus II 112
Libyam mediam diuidit II,35
Nili cum Istro comparatio IV, 50II,15,
Ninus Assyriorum vrbs II,150
eius situs I,193
subacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obsidet I,103 & expuguat I,106
Niphagra vnus Pierum murorũ VII,112
Nisla sacra oppidum III,97
Nisæa vrbs I,59
Nisæi equi III,106
Nisæus campus VII,40
Niteris Aprię regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
eius egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum subegit *ibid.*
eius sepulcrum & inscriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,10
nitri vis II,87
Noes fluuius IV,49
Nomades Scythę I,15
eorum seditio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII.85
Nonacris oppid. VI,74
Notium vrbs I,149
Nothon Æschinis pater VI,100
Noua vrbs oppidum in Pallena VII, 122
Nouus murus, ciuitas Æoliæ & Cumanorum colonia I,149.H.9,10
Nouem fontes vbi VII,
Nouem viæ Edonorum VII,114
nox pro die extitit portentose VII,37
noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
nummi primum à Lydis percussi I,94
nunciorum Persicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

OArus fluuius IV,123
Oasis vrbs vbi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
obeli,Pheronis donaria II,111
obeli in fano Mineruæ II,170
Oceani ortus IV,8
Oceanũ fabuloluni putat Herodotus II, 23
Octamasades Scylem fratrẽ regẽ Scyth. occidit IV,80
oculos in pectoribus gestantes IV,191
Odomẽti populus Pæoniæ V,16.VII,112
Odryses pop. IV,92
OEa locus V,85

OEbares Darii equisō. III,85
OEbares Megabyzi filius VII,33
OEbazus Siromitris pater VII,68
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Boeotii occupant V,74
OEnone insula VIII,46
Oenotriæ ager I,167
OEnussæ insulæ I,165
OEobazus Persa IV,84
eius liberorum fatum *ib.*
OEobazus Persa in obsidione Sesti IX, 114
eius interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEtæi montes vbi VII,217
OEtosyrus Apollo apud Scythas IV,59
Oiolycus vnde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
olea in arte Athenienſ. VIII,55
oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achæorum I.145
Oliatus Mylasſenſis V,37
ollas pulſandi mos VI,58
Olophyxus vrbs VII,22
Olorus rex Thraciæ VI,39
Olympieni, Myſi VII,74
a monte Olympo dicti *ibidem*
Olympus mons Myſiæ I. 36, 43. VII, 74
Olympus Theſſaliæ mons I,56. VII,128, 129
Olympii Iouis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus vrbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII,127
Omyreris filia H,2
Oncatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Oneſilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obſidet V,104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V, 104
eius victi caput ſupra portas ſuſpēſum ab Amathuſiis V,114
etiamē dein vt heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,214
Onochonus Theſſalus fluuius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur VII,6
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus vrbs VII,43
opifices vbi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis ciuitas I,189
Opica vxor regis Scythæ IV,78
oraculorū origo ſecundum ſententiā Herodoti II,54
oracula Græcorum I,46
oracula apud Ægyptios quæ II,83
oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
oraculum Delphicum Croeſo redditur I,47 id quomodo Croeſus vera deprehendit I,48
oraculum Lycurgo à Pythia redditum I,65
oraculum captiosum Spartiatis redditum I,66
oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I, 67
oraculum Croeſo redditum de ſuo filio I,85
oraculi ad Croeſum exitialis I,91
oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
oraculum Hammonis de Ægyptiis II,18
oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II,52
oraculi Hammonis origo II,55
oraculum Pheroni regi redditum II, 111
oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti II,136
oraculum de ærea phiala II,151
oraculum Pſammiticho datum II,152
oraculum Battо datum IV,155 Theræis IV,156,157,159, Arceſilao IV,163. Cliſtheni V,66 Miſeſiis VI,77 Glauco VI, 86 Athenienſibus VII,140,141
oraculum Latonæ ſactum II,152
oraculum Siphniis redditum III. 57 Corinthiis V,92 Argiuis VI, 19. VI, 77. VII,148 Doloncis VI.34
oraculum Martis VII, 76 Dionyſi VII,111
oraculum datum Cretenſibus VII, 169 Spartiatis VII,220
oraculum Bacidis VIII, 20, 77. 96 Amphiarai I,46. IX,134
oraculum Perſis à Bacide redditum IX,42
oracula Æthiopum II,139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III,75
Orationes de triplici ſtatu regio, oligarchico, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti IV,97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV,139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V,49
Soſiclis V,92
Hiſtiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Ionas V,109
Perſarum ad Ionum tyrannos V I,9
Leutychidis de reddendo depoſito VI, 86
Datis ad Delios VI,97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI,130
Xerxis de inferēdo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII,9 & de bello ad uerſus Græcos ſuſcepto VII,10
Xerxis ad Perſas VII,53
Harmocydis ad Phocenſes IX, 17 & *alia infinita*
Orbelus mons V,16
orbis partitio ſecūdum Herodotū IV,36
Orchomenii populus I.146
Orchomeniorum ager VIII,34
Ordiſſus Scythiæ fluuius IV,48
Orges pater Antipatri VII,118
Oreſtes Agamemnonis filius I,67
eius proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ vxor VII.189
Orneatæ populus VIII,73
Orœtes Sardium præſes potētiſs. III,120, 127
indignè Polyeratem ſuffigit cruci & eius rei cauſſæ III,120, &c. 125
eius interitus III,128
Oromedon Syennesis pater VII,98
Oropus VI,100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orſiphantus, Alphei & Maronis pater VII,227
orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibidem*
otyes vbi gignuntur IV,192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II,144
Oſſa Theſſaliæ mons I,56. VII,128,129
oſſa viti quinque cubitorum IV,92
oſſeus Xerxi obiectus VII,37
oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
oſtia Nili ſeptem numero II,17
Otanes Pharnaſpis filius III,68
coniurationis in magum autor III,70
oratio eius de ſtatu populari ad Perſas III,80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes miſſus contra Samum III,141
Otanes dux Perſarum Darii gener V,116
eius geſtæres in Ionia & Aeolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens iudicat V,25
Othrys mons Theſſaliæ. VII,129
ouium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
oues ſacræ Solis vbi IX,92

P

PACTOLVS fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Perſis traditus I,160
Pactyica regio III,92,102. IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII,67
pæana cātant Perinthii ante victoriā V.1
Pæoniæ ſitus V,13
Pæones V,13,98. VII,113
magna pars tranſportati in Aſia V,15
Pæonius ager vbi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Aſiam V,15
Pæſus vrbs V,117
Pæti Thraciæ populus VII, 10
Palæſtina & Palæſtini I.105. III,5. VII.89
Palæſtinorum armatura VII,89
Palladis ſacerdotis barba potentum I, 175. VIII,104
Pallena Phlegra prius appellata VII,122
Pallenidis Minervæ templum I,62
palmarum Babyloniarū diuerſitas I,193
palmarum ſpathæ VII,69
palmæ vbi multæ IV,172,182
Pammon Scyrius VII,183
Pamiſus Theſſaliæ fluuius VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura VII,91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Croeſo ſubacti I,28
Pan vnus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II,145,
Panis templum VI,106
Panis ſimulacrum II,46
Pan quib parentibus ortus II,145,146
Panætius Soſimenis filius VIII,132
panegyries Athenienſium VI.111
panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16. VII,111
Panionium locus ſacer I,143,148,170
Panionius Chius exſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII,105,106
Paniſis Meſſenii conſilium in diſcrimen dis geminis VI,52
Panopea vrbs VIII,34,35
Panos portus vbi I,157
Pantagnotus Polycratis ſtater III,39
Pantaleon Alyattis f. à Croeſo fratre occiſus I,88
Panthelæi Perſarum genus I,125
pantheræ Libycæ IV,192
Pantimathi populus II,94
Panticapes fluuius VI,18,19
eius fluxus IV,56
Pantites ſeſe ſtrangulat VII,238
Papæus Iupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72. III,90
à Croeſo ſubacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
papraces piſces V,16
Papremis oppidum II,59, III,2

Papremitanis equi fluuiales sacri II, 71
Papremitana plaga II,165
Paralatæ Scythæ IV,6
Parapotamii populus VIII,33
parasanga mensura II,6. V,53
Pareoratæ pop. IV,148
Paretaceni populus Mediæ I,101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II, 115
Parius lapis V,62
Parion vrbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII, 78
Parnassus mons VIII,27
eius vertices duo VIII,32
Paricanii pop. III,94
Paroreatæ populi IV, 148. VIII, 73
Parthenius fluuius II,104
Parthenius mons vbi VI,105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
partus leænæ & viperæ cur nõ copiosus III,108
partus diuersa tempora decem, nouẽ, septem menses VI,69
Parus insula V,31
Parus à Miltiade obsidetur frustra VI, 133,134
Paryeanii populus III,92
Paryeaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Pasargadæ Persarum genus I,125
Pasicles Philisti pater I.,96
pata Scythice, pro occidere IV,110
Pataicus Ænesidemi pater VII,174
Pataici dii III,37
Patarbemi aures nasusque præscindũtur II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
pateræ aureæ sex a Gyge apud Delphos positæ I,14
patera aurea & argentea Delphos à Crœso missæ I,51
pateræ aheneæ mira capacitas I, 70
paterna in opificia vbi succedant & filii VI,60
patiramphes Xerxianꝰ currus auriga VII,40
Patizithes magus III,61,63
Patrenses pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pausanias Cleombroti filius IV, 81. IX, 10,63
eius exercitus ordo permutatus IX, 46
victoria aduersus Mardonium IX, 62
Pausaniæ præda IX.79
eius dictum de luxu Persico IX,81
Pausicæ populus III,92
Pausiris Amyrtæi filius III,15
pecuarii Armenii vbi I 194
pecuarii Indi III,99
pecuarii Persæ I,125
Pedasii populus ab Harpago expugnatus I,175. VIII,104
Pediæ oppidum vbi VIII,33
pediculorum comestores IV,109
eos vicissim mordẽt feminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelasgi populus I 145,146, II,50. VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelasgi Ægialees prius, Iones dicti VII, 94
Pelasgi ex Attica exacti VI,136
Pelion mons vel Pelion vbi IV,179. VII, 129
Pella vrbs Bottiæidis terræ VII, 123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Persarum seruus VII, 11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponnesi gentes septem VIII,73
Peloponnesium bellum IX,72
Peluſium ostium Nili II, 17, 154. III, 10
περιπάβολα Æolum II,37
Peneus fluuius Thessaliæ VII, 20, 128, 129,173
pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I, 149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Peræbi populus VII,128
Percalos, Chilonis filia VI,55
Percotes vrbs V,117
Perdiccas, Gauanes, & Aëropus fratres VIII,137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII, 138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII,43
Pergamum murorum Pierum vnus VII, 112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus I,20. III,48
ei maximum miraculũ oblatum I,23
vxorem necat III,50
cum defuncta vxore concubuit V, 93
eius filii III,50
gesta cum minore III,50,51, &c.
Pericles VI,131
Perileus IX,102
Perinetades Demarmeni filius V, 41
Perinthus vrbs IV,90
eius expugnatio V,2
Perinthia Persis subacti V,1
eorum cum Pæonibus singulare certamen *ibidem*
Persarum origo vnde VII,150
complura genera I,125
aspera regio I,71. IX, *vlt.*
Persæ aratores, Persæ pecuarii I, 125
præstantissimi Pasargadæ *ibidem*
institutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus dum Ioui immolant I,131
ritus in sacrificiis I,132
Persæ Vraniæ Veneri sacrificant *ibidem*
Persis Venus Metra appellatur *ibidem*
Persarum natalitia I,133
Persæ inter pocula consultant I,133
Persarum necessitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum studiosissimi I, 135
flumina religiosissime colunt I,138
mos in sepeliendis cadaueribus defunctorum I,140
gyrum cæli Iouem appellant I,131
deos ex hominibus ortos esse negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habitusque priscus I, 71
victus viuendique spatium III, 22
eorum ingenium I,89
Persarum conuiuia lasciua V,18
Persarum cædes in conuiuio V,20
Persæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Persæ immortales qui VII,83
Persicus luxus IX,79 81
Persarũ vxores per vices concumbunt III,69
Persis oraculum redditum IX, 42
Persarum tabellionum cursus & modus VIII,98
magi I,140
satrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I,80
in potestatẽ Medorum à Phraorte redacti I,182
Persarum ab Astyage defectio I,27, &c.
Persarum bellica arma V,49 cum Caribus consertum bellum V,119, &c.
Persarum minæ Ionibus intentatæ V, 9.
Persarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Persarum equestrium copiarum numerus VII,87
Persarum cum Lacedæmoniis congressio VII,211
Persarum naufragium ad Euboeam VIII,12
Persicum mare IV,39
Persici equitatus præfecti VII, 88
Persicarum copiarum apud Platæas ordo IX,50
Persidæ reges I,125
Perses Persei fil. VII,61
Perseus Assyrius VI,54
Danaes & Iouis filius VII,61
Persei specula II,151
eius templum, simulacrum, sandalium vbi II,91
gymnicorum ludorum institutor *ibidem*
eius profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III,68 magum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus vrbs V,63
nauale Atheniense VI,116
phalli in sacris II.49
Phanagoras Othetæ pater VII, 214
Phanes Halicarnasseus genere III,4
eius astutia & effugium *ib.*
filii in eius conspectu mactati III, 11
Pharandates Theaspis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Phareuses pars Achæorum I,145
Pharnaces pater Artabazi VII,66
Pharnaspes Achæmenides III,2
Pharnazathres dux Indorum VII, 65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapsu VII,88
Phaselis vrbs II,178
Phasis I,104. II,103. IV,38,86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H,5
etiam pater eiusdem adoptiuus H, 4
vbi laudatus ab Homero H.26
Pheneum vrbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII,67
Pherendates Teaspis fil. VII,79
Pheretime Arcesilai regis mater IV,162

exercitū poſcit ab Euelthone, & colum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas eius IV, 202
eius miſeranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur *ibidem*
eius donaria *ibidem*
phiala in balteis Scytharum IV,10
Phidippides Athen. VI,105
Phidon Argiuorum tyran. VI,127
Philæus Æaci filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhœci III,160
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philiſtus Paſielis fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio paſtor II,128
Phillis regio VII,113
Philocyon Spartan. IX,84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phla inſula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,10
Phocæa vrbs I,142.II,178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I,164
Phocenſes I,146
primi longis nauibus vſi ſunt I,163
Phocenſium murus I,163
eorum demigratio in Cyrnum I,165
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus nauale bellum I,166
prœlio victi Cyrno ſecedunt I,166
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibid.*
Phocenſes capti lapidantur I,167
Phocenſiū in Theſſalos eruptio VIII, 27,28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII,32
Phocia vrbs I,80
Phœbi fanum VI,61
Phœnices II,104
Phœnices diſſenſionū auctores cū Græcis I,1
Phœnices Palæſtini II,104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV,42
Phœnices primi litteras in Græciam adtulere V,58
Phœnicū armatura in exercitu Xerxis VII,89
Phœnices quidā decollati iuſſu Xerxis VII,99
Phœniciæ litteræ V,58
phœnix Ægypt. auis ſacra II,73 eius deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluuius VII,176,200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
eius res geſtæ & interitus *ibid.*
Phratagunæ Darii regis vxor VII,224
Phronima Etearchi filia eiuſque fortuna IV,154
concubina Polymneſti IV,155
Phryges à Crœſo ſubacti I,28
Phryges antiquiſſimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea *ibid.*
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I,59
ab ea Piſiſtratus vt reductus *ibi.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII,85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII,39
Pidorus vrbs VII,122
Pieria ora Bœotiæ III,
Pieria pix IV,195
Pieres pop. VII,112
Pierum muri VII,112
Pigres & Maſtyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Theſſaliæ I,56,VII,129
Pinus, locus H,20
pini fructus nomina H,20
pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluuius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II,143
Piſa vrbs II,7
piſcatorum ænigma H,35
piſcibus Ægyptus abſtinet II,37
piſcium qui Ægypto ſacri II,72
piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II, 93 piſces pabulum equorum vbi V,16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
eius nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis eiicitur I,59
per feminam mire reducitur I,60
illegitime cum vxore coit I,61 Marathonem occupat I, 2
eius contra Athen. copiæ I,61,62
tertio vrbe Athenis potitur I,64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V,63 *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V,65
Piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus VII,109
piſtricis Crœſi effigies apud Delph. I,51
Pitana ciuitas Æoliæ I,149
Pitane tribus III,55
Pittaci Mytilenæi reſponſum ad Crœſum I 27
pituitæ fluxus remedia IV,187
pix Pieria vbi IV,195
Cyranenſis IV, 195, Zacynthia *ibid.*
Pixadorus Cindyenſis V,118
Placianorum lingua I,57
Platæa inſula Libyæ IV, 151,153,156,169
Platæa vrbs incenditur V II,50
Platænſis clades IX,62,64,100
Platænſis ager IX,15
platanus aurea atque vitis VII,27
platanorum ingens lucus V,119
platanus aureo monili à Xerxe donata VII,31
Pleſtorus deus IX,118
Plinthinetes ſinus II,6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX,10
pluuia nulla apud Thereos per ſeptem annos IV,181
pluuia apud Ægyptios portētoſa III,18
Plynis portus vbi IV,169
podeon Doridis VIII,31
pœnæ modus apud Perſas I,137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
pogon Trœzeniorum portus VIII,42
poli & gnomonis inuentio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Caſtor IV, 145 *v.* Tyndaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII,21
Polycratis prodigioſa fortuna III,39, *&c.*
Polycratis ſmaragdus III,41
eius callidum commentum III,56
Polycratis cædis occaſio III,120,121
Polycratis filiæ ſomnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycritæ Aegineta eiusq; ſtrenuitas VIII, 92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus auus Laii V,59
Polymneſtus Thereus IV,155
Polynices IV,147. VI, 52
ponticum, genus arboris IV 85
Pontus Euxinus IV,46, eius dimenſio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Poſidēium vrbs III,91
Potidæa vrbs VII,122. obſeſſio eius VIII, 127,128,129
Poſidonius Spart. IX,84
præda Græcorū è Perſarum clade IX,79
præda Pauſaniæ IX,80
præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præſii Cretes VII,170,171
Præſiadis paludis inhabitatores V,16
Praxinus nauarchus Trœzen. VIII,180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaſpes Perſa III,34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III,75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Priene vrbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienenſes populus VI,8
a Mazare ſubiguntur I,161
primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI,52
Procles rex Spart. VIII, 131, IV. 147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III,50
capitur III,52
prodigiorum maxima obſeruatio apud Ægyptios II,82
Præconnelius incenſa VI,33
Promenea Dodonæorum ſacerdos II.55
Promethei vxor Aſia IV,45
Propontidis dimenſio IV,85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII,65
Proſopitis inſula & eius latitudo II,41
eius plaga II,165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II,112
Protei fanum apud Memphin *ibid*
protemplaris Minerua VIII,39
Proteſilai templum vbi VII,33. IX,115
Protothyes Madyis pater I,103

Proverbia.

Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta III,22
Epiſcythiſon VI,84
Ettripode oraculum IV,179
Hunc calceum tū quidem conſuiſti: Ariſtagoras autē ſibi induit VI,1
In frigidū furnū panes ingerere V,92
Iſthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,149
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *vlt.*
Mulæ partus III,151
Mulier ignauior IX,108
Nō eſt iſtud cuiæ Hippoclidæ VI,129
Quem lupis relin quere IV,149
Syloſontis amiculum III,139
Ver ex anno exa. uiſſe VII,162
Prytanis rex Spart. VIII,131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII, 197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II,10
captus à Cartibyſe, eiuſque captiui dicta II,14
liberatus res nouas moliens epoto taurino ſanguine obit II,15
Pſammis rex Ægypti, Necci fil. II,159,160
eius mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I,105 II,2,28,151, *&c.*
Pſylli, populus IV,173
eorum expeditio infelix aduerſus auſtrum *ibid.*
Pſyttalea inſula VIII,95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I,76
Pteriorum vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibi.*
Ptoum VIII,135
pudenda pueris qui præcidant II104

pudenda Ægyptij munditiæ causa præcidunt II,337
pugna Sagartiorum cum restibus VII, 85
puteus trifarias rerum species exhibens VI,119
pygargi IV,292
Pygres Seldomi filius VII,98
Pylus locus VII,168
Pylæ VII,201
Pylæa VII,213
Pylii I,147.V,65
pyramides apud Memphin II,8
pyramides Mœris regis Ægypt. II,101
pyramis regis Cheopis II,124,125
pyramis è quæstu meretricio II,126
pyramis Chephrenis Ægypt. regis II,127
pyramides Philitionis pastoris II,128
pyramis Mycerini regis II,134
pyramis Rhodopis mulieris falso credita II,134
pyramis regis Asychis lateritia II,136
Pyrene vrbs II,33
Pyretos fluuius Scythiæ IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mnesarchi filius IV,95
sophista celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Mileti procurator V,126
Pytheas Ischenoi f. vir strenuiss. captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocensis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I, 65
de ossibus Orestis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœsum I,91
de Isthmo Cnidiis datum I,174 v. oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atyis f. Lydus VII,27
eius ingentes facultates VII,27,28
eius filius à Xerxe dilectus VII,39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI,23

R

RASVRA Argiuorum I,82
¶ regem vbi conspici nefas I,149
rex vbi statura maximus deligitur III, 20
rerum humanarum inconstantia I,5
rerum omnium inspiciendus exitus I,32
res diuinitus futuræ signis declarãtur IX,90
restibus instructa pugna VII,84
rhadinace genus olei VI,119
Rhampsinitus rex Ægypti: & eius simulacra II,121
filiam prostituit *ib.*
eius ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampsiniti descensus ad infernas sedes II,122
rhapsodi Homerici carminum explosi Sicyone V,67
Rhegium I,176.177
Rheginorum maxima crudes VII, 170
Rhenea VI,97
Rhodium mare vbi I,174
Rhodopis meretrix famosa II,135
eius an pyramis vna II,134.135
eius donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus ciuitas II,178
Rhœcus architectus III,60
Rhœtium opp. VII,43
Rhypes pars Achæorum I,145
rosæ sexagenũm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
ruinæ hominibus disciplinæ sunt I,207

S

SABACVS rex Æthiopum II,137,152
Ægyptum subigit *ibid.*
eius acta in Ægypto II,137,138
viso in somnis Ægyptum relinquit II, 139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Persæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII,64
sacerdotes Ægyptiorum II,37
sacrum Panionium I,143
sacra Triopii Apollinis *ib.*
sacra Cabirorum à Pelasgis sumpta II, 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I,16,18
Sagartii, Persarum genus I,125. III,23. VII,84
eorum tributum III,93
sagitta ad cœlũ excussa à Dario III, 105
Sais vrbs Ægypti II,28,59,163,170
Saitanorum regum sepultura II,169
Saitana plaga II,165
Saiticum ostium Nili II,17
sal sua sponte crescens IV,153
salis colles vbi IV,181,182,183
salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala vrbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII,56
Salaminii H,28
Samothraciæ populus Pelasgi II,51
Samothracii muri VII,108
Samothraces iaculatores VIII,90
Samus & Samiorum lingua I,142
Sami euersionis per Darium causa III,139
Samus Syloſonti traditur III, 149
Samiorum Æschrionia tribus III, 26
Samiorum crater IV,152
Samii Zanclam occupant VI,23
Samiorum apaturia H,29
Samiorum tria miranda III,90
Samyris sapiens VI,127
San Deorum I,139
ea littera Persarum nomina terminãtur I,139
Sana vrbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Assyriorũ Ægyptum inuadit II,141
fugatur *ibidem*
sandalium Persei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumasii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
sapientes non esse potentes, acerbum IA, 16
Sapphò poetria II,135
Sarangæi populus III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
eius thesaurus *ibidem*
Sardena mons H,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis vna parte saltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & conrematæ ab Ionibus V, 101,105
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I,7 Meles I,86
Sardius Leo circumlatus vbi I,86
Sardium expugnatio in tertium annũ dilata à deo I,91
Sardonium linum II,105
Sardonium mare I,166
Sarga vrbs VII,122
Sarpedon & Minos EVropæ filii I, 173
Saspires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataspes Achæmenides IV,43
cruci affixus IV,43
Satræ Thraciæ populus VIII, 110, 111
satrapiæ Persarum I, 192. III, 89, 90, &c.
Sattagydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharsin IV, 76,77
Sauromatæ Amazonibus miscentur IV, 110,113,114
solœcissant lingua Scythica IV,117
eorum vxores & coniugia IV,116,117
Scæus pugil V,60
Scamander fluuius V,65
eius aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
scepta gerendi ratio apud Babylonios I, 195
schœnus mensura II,6
Sciathus insula VII,176.VIII,7
Scidrus oppidum VI,21
Sciona vrbs in Pallena VII,122
Sciradis Mineruæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
scholæ tectum in pueros corruens VI, 27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoes IX,96
Scoloti, Scythæ vnde nominati IV,6
Scopades Thessali VI,120
Scopasis rex IV,127
scutum Persis ostẽdisse dicũtur Alcmæonidæ VI,121 & Herodoti de ea re sententia VI,123,124
Scylace vrbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis cuiusdam supplicium V,33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV, 78
eius interitus IV.80
Scyllias vrinator VIII,8
Scytha Herculis filius IV,10
Scytharum origo IV,5
Scytharum regum origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19, 55.VI.84
Scytharum nomadum seditio I,73. IV,11
Scythæ trucidatum coctumque puerum Cyaxari loco venationis offerunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Asiam transeunt I,103.IV,12
Cimmerios ex Europa pellunt I,103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucasum cõgressio *ib.*
fusis Medis Asia potiuntur I,105
Vraniæ Veneris templũ depeculantur: vnde femineo morbo corripiũtur I,105
à Medis inebriati, quum Asiam aliquandiu obtinuissent, occidũtur I,106
à Sesostre subacti II,103,111
Scytharum serui cur oculis orbẽtur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ AVchatæ IV,6
Scythæ aratores IV,18,19,53,54
Scythæ regii IV,57
Scytharum mores IV,46 &c.
dii IV,59
iusiurandum IV.68
eorũ mos in cædendis victimis IV,60

in hoſtes ſæuitia IV,62,64
mos ineundi fœderis IV,70
Scyth. regum ſepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ ſuorum inſtitutorum obſeruantiſſimi IV,76,80
Scythis eorumque equis aſinorum & mulorum vox inſueta IV,129
Scyth. munera ad Darium IV,130
Scyth. intemperantia VI,84
Scythæ Perſis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus vbi IV,99
Scythiæ duæ partes *ib.*
Scythiæ flumina IV,47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues vbi hybernent II,22
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Mediam VII,10
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23,24
Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum oſtium Nili II,17
Seldomus Tigris pater VII,98
Selinuſii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
ſemen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl. regina I,184
eius egregia monumenta *ib.*
ſenectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
ſenes vbi mactentur III,99
Sepias litus VII,183,188
ſepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
ſepulcra Babyloniorum I,198
ſepulcra vitrea III,24
ſepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6.III,5
Seriphii populus VIII,46
Sermyla Græca vrbs VII,122
ſerpentum ſacrorum deſcriptio II,74
ſerpentũ ſepultura in Iouis templo *ib.*
ſerpentes cornuti IV,192
ſerpentes alati II,75,76
ſerpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obſeruantes III,107
ſerpentum vis apud Neuros IV,105
ſerpentibus veſcentes IV,183
ſerpens arcis Athenarum cuſtos VIII, 41
Sertium promontorium VII,59
ſerui Scytharum cur oculis priuẽtur IV, 2
ſerui boni interdum hominibus malis, & contra VIII,68
ſeruorum bellum VI,83
ſeſami Babylonici proceritas I,193
Seſoſtris rex Ægypti II,102, *&c.*
quas gentes ſubegerit II,103
eius cippi & inſcriptiones & monumenta II,106
Seſtus vrbs IV,142.VII,33
à Græcis obſidetur IX,113 *&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani ſacerdos II, 141
eius mira victoria de Aſſyriis *ibidem*
eius ſtatua *ibidem*
Sicas Cyberniſci pater VII,98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V, 68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argiuis VI,92
Sidon Græca vrbs II,117.III,136
Sidonia nauis Xerxis VII,128
Sigeum & eius occupatio V,65,94
Sigeum Troicum IV,38
ſigma litterâ Perſarum nomina terminantur I,139
Sigynæ populus vbi V,9
ſigynarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus vbinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marſyæ pellis in vtrem formata vbi ſuſpenſa VII,26
ſillicypria eorumque fructus II,94
Silphium vbi IV,170,192
ſimiarum comeſtores IV,194
ſimiarum vbi maxima vis *ib.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata VII.228
ſimulacrum piſtricis Crœſi I,51
ſimulacra ab Ægyptiis primum diis conſecrata II,4
ſimulacrum Iouis arietina facie II, 45
Panis II, 46 ætatis & hyemis II, 121
ſimulacrum ex pelui factum ab Amaſi & cur II,172
ſimulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II,181
ſimulacra Mineruæ lapidea duo II, 182
ſimulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus II,41
ſimulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II,51
ſimulacrum Darii lapideum III,88
ſimulacrũ Vulcani Pataicis ſimile III, 37
ſimulacra ſoli Marti faciunt Scythæ IV,59
ſimulacra ex oleis, Damiæ & AVxeſię V,82
Sindus vrbs VII,123
Singus vrbs VII,122
Sinope vrbs I,76.II,34.IV,12
ſinus Arabici maris deſcriptio II,11
Sipia, locus VI,77
Siphnus inſula locupletiſſima III, 57
multata à Samiis III,58
Siphnii quas naues Salaminem miſerint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII,58
eius filius Maſiſtius VII,79
Sironus Mapenis pater VII,98
Siſamaces dux VI,121
Siſamnes Hydarnis fil. Ariorũ dux VII, 65
Siſamnes Otanis pater iniuſte iudicans mira pœna à Cambyſe affectus V,25
ſiſyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV,80.VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph vrbs Ægypti II,172
ſinaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambyſis fr. III,30
eius à fratre perpetrata cædes *ib.*
occiſum à ſe Cambyſes luget III, 65
Smerdis fictitius regno potitur III,65
ex auribus amputatis agnoſcitur III, 69
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Cliſthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
à Colophoniis condita *ib.*
vti ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theſei vxor H,2
Smyrna Æoliæ ciuitas condita eaque celeberrimum emporium H,5
vt amiſſa ab Æolibus I,149
ſobolis procreandæ præmia apud Perſas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,66
Sol Maſſagetarum deus I,212 ſoli Maſſagetæ equos immolant I,216 ſol auctor exundationis Nili II,25
ſolis inſoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
ſolis menſa vbi III,18
ſolis fons IV,181
ſolem execrantes IV,184
ſolis eclipſis Xerxe mouente exercitũ contra Græcos VII,37
ſol Græcorum deus *ib.*
ſol pro mercede redditus VIII,117
ſol obſcuratus IX,10
ſolis ſacræ oues vbi IX,91
Soli vrbs & eius obſeſſio V,115
Solon legiſlator Athen. I,29
eius peregrinatio in Ægyptum I,30
verſibus celebrat Philocyprum V,113
eius cum Crœſo de beatitudine colloquium I,30,31,32,33
Solonis lex Athen. data II,177
Soloeis promontorium II,32.IV,43
Solym: olim Milyæ dicti I,173
ſomnium filiæ Polycratis III,124
Hipparchi V,56
Sophanes Eutychidis f. Decelenſis VI, 92.IX,72
eius ancora & præclara facinora IX, 73,74
ſophiſtarum totius Græciæ peregrinatio I,29
ſororem Cambyſes ducit, occidit, & aliã ſuperinducit II,31,32
Soſiclis Corinthii de reſtituendo Hippia oratio V,92
Soſimenes Panætii pater VIII,82
Soſtratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapiſes Tomyridis f. à Cyro capitur I,211
ſeipſum interimit I,213
Spargapithes Agathyrſorum rex IV,76, 78
Sparta vrbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum inſtituta à quo I,65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cum Argiuis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & iura VI,55 *&c.*
eorum ſenatus VI,75
de regibus V,75
Spart. cædes ad Thermopylas VII,224
eorumque epigrammata VII,228
ſpaſmi remedia IV,187
ſpathæ palmarum VII,69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Sperthies Aneriſti f. cum Bule ſe offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII,134, 135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
ſpina Ægypti & eius gummi II,96
ſponſa vbi dotem concubitu quærat IV, 172
ſquamoſus piſcis Ægypt. ſacer II,72
ſtadium, paſſus, cubitus, pes II,149
Stagirus Græca vrbs VII,115
ſtathmi regii quid V,52
Steſagoras Cimonis pater VI,103
Steſagoræ cædes VI,38
Steſenor Curii tyrannus V,113
Steſileus Thraſylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138.VIII, 132
ſtrobilos, pini fructus H,20
Struchates populus Mediæ I,101
ſtruthi ſubterranei IV, 192. IV, 175, 192
Strymon fluuius I,64.V,13.VII,113
Strymonii priùs, qui Thraces VII,75

Stryma Thaſiorum vrbs VII,108 109
Stymphalius lacus VI,76
ſtyracis vſus ad thus legendum III,107
Styreenſes gens Dryopica VIII,46
Styx & eius aqua VI,74
ſua quenque inſpicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
ſubulci apud Ægyptios profani II,47
ſucceſſionis ius apud Spartiatas. VII 3
Suniacum iugum IV,99
ſus animal ſpureũ apud Ægyptios II,47
ſus hoſtia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
ſues apud Scythas IV,63
ſue abſtinent Ægyptii II,47.IV,186
Suſa oppidum I,188.V,49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII,153,159
Sybaris vrbs capitur V,44.VI,21
Sybaritanum bellum V 45
Syene vrbs Thebaidos II,18
Syenneſis Cilicum rex I,74.V,118
Syenneſis Cilix dux in claſſe Xerxiana VII,98
Syleos campus VII,115
Syloſon Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139,140 *&c.*149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare vbi I,174
Syrgis fluuius in Mæotidẽ influit IV,123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Cræſus deuaſtat, eoſque extirminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72 89
Syrii Græcis, qui barbaris Aſſyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II.116
Syria Palæſtina III,91.VII,89
Syropæones in Aſiam abducti V,15

T

TABELLA totius orbis V,49
tabellionum Perſarũ curſus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Veſta IV,59
Tachompſo inſula II.29
Tænarus locus VII.168
talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI,134, 137
Talthybii templum apud Spartiatas VII, 134
Thalthybius Agamemnonis præco VII, 134
Thalthybiadarum honos apud Spart. VII,134
Tanagrã interfluit Thermodon IX. 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluuius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum vrbs III,138.IV.99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & eius tres filii IV,5
Tarteſſus emporium nobile IV,152
Tarteſſum Phocenſes occupant I,163
Tarteſſiorum rex Arganthonius *ib.*
Tauchira oppidum IV.171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV,103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Tearus fluuius, & eius medica vis V,90
eius fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
eippus ei à Dario erectus IV,91
Teaſpes Perſa VII,79.IX,75
Tegea Arcadum VI,105.VII,170
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellũ infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta ab Harpago I,168
Teus a Græcis in Ægypto condita II,178
Teii demigrant in Thraciam capta ſua vrbe, & Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Teleſcarchus II,142
Teleioh Perſis Tycta, id eſt, cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VII,204
Telines & eius geſta VII,153
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenienſis hiſtoria I,30
tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharũ dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmiſſes coniectores I,78
Telus inſula VII,153
Telys Sybaritarum rex V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus vbi VII,173
Tenedus I,151
capta à Perſis VI,31
Tenus Æoliæ ciuitas I,149.VI,97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII 165
Termilæ vocantur Milyæ I,173
terram & aquã poſcere IV,126.V,18
terræ diu ſic tripartita II,16
terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV,28
teſſerarum ludi inuentores I,94
tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,33
Tetramneſtus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus ciu. II,178
Thales Mileſius defectionem Ionis luminis Ionibus prædixit I,74
eius inuentum in traducendo per fluuium Cyri exercitu I,75
conſilium Ionibus datum I,170
eius de incremento Nili ſententia innuitur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimaſades Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thasus & eius conditores II. 44.VI,47
Thaſii ſubacti à Dario VI,44
muros diruere iuſſi VI,48
Thaſia metalla VI,46,47
Thaumaſius Sandocis pater VII,194
Theaſides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluuiam decidiſſe, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iouis fanum I,182
Thebanis arietes ſacroſancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis ſtigmata inuruntur regia VII, 233
Thebani à Græcis obſidentur IX,85
Thebani eligunt Amphitraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Aſopi filia V,80
Themiſtiocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, vt maneant VIII,5
eius ſtrategema VIII.22
litteræ ad Ionas lapidi inciſæ VIII,22
cum Ariſtide ſimultas VIII,79
vafrities, exactio, auaritia VIII,75,112
omnium Græcorum prudentiſſ. VIII, 110
ſecundas retuliſſe iudicatur è prælio nauali contra Perſas VIII, 23
vt honoratus Spartæ VIII,124
reſponſum luido cuidam datũ VIII, 125
Themiſcyra IV,86
Themiſon Theræus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in ſacrificiis Perſarũ I,132
Theomeſtor Androdamantis fil. VIII,89. IX, 89
Theophaniæ feſtum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera inſula quondam Calliſta IV,147
à conditore Thera vocata IV,148
ſeptem annos pluuiã nõ ſentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena vrbs VII,122
Therapne locus VI,61
Theres Auteſionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma vrbs VII,123,127
Thermeus ſinus VII,123
Thermodon flu. II,104.IV,86.IX.27,42
Thermopylarum mons VII,176,219
ad eas prælium Lacedæmoniorum & Perſarum VII,223 *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII,165
Therſander Theræ auus & Auteſionis IV.147.VI,52
Theſeus Theſſalus cõditor Smyrnæ H,2
Theſmophoria ſacra II,171
Theſpia vrbs incenditur VIII,50
Theſpienſes V,79
Theſſori populus V,92.7.VIII.47
Theſſalæ deſcriptio VII,128,129
equę ibi omnium optimæ VII,196
Theſſalus ſocius Dorici V,46
Thetis fons IV,159
Theſtorides litterarum profeſſor H,15
eius perfida erga Homerum H,16 quę illi non bene ſemper vertit H,24
Thmuitana plaga II,166
Thetidi ſacrificant magi VII,191
thoës in Libya IV,192
Thomanii populus III,117
Thonis præfectus Canobici oſtii II,114
thoraces picturati Amaſis regis III,47
Thorax Lariſſæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Cræſo ſubacti I,28
à Seſoſtre ſubiugantur II,103
populus Aſiæ III,90
cannabe veſtiuntur IV,74
aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII, 75
Xerxis ſocii VII,185
Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt VIII,115
Thracum ſepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thracia tellus deſcripta IV,99
Thracia gens eiuſque mores V,3 *&c.*
Thraciæ muri VI,33
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commẽtum I,21,22. aliud V,92
Thraſydius Alcmades IX,57
Thraſyleus Steſilei pater VI,114
Thraſyles Lamponis pater IX,89
Thriaſius campus VIII,65.IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
thus vbi & quomodo colligatur III,107
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum VII,178
Thyni à Cræſo ſubacti I,28
Thyrea ager & de eo cõtentio I,82.III,50
Thyſſagetæ populus IV.22
Thyſus vrbs VII,22
Tiarantus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorũ in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibeſis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
eius generoſa ſententia VIII,26
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura IX,95
Tigris fluuius in rubrum mare infũditur I,189.V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris oſtium VI,20
tilones piſces V,16

Time-

Timareta antiſtes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timeſius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV,76
Timo ſacrifica, Paria genere VI, 134,135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnęus VIII,125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorũ imper. VIII,128
Tiryns VI,77,83. VII,137
Tirynthia regio VI,76
Tiſamenus Græcorum aruſpex IX,32
Tiſamenus Spart. IV,147. VI,52
Tiſander Hippoclidis pater VI,127,129
Tiſias Lyſagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Datis filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI,127
Tmolus fluuius & mons I,84,93. V,101
Tmolus fluuius auri ramenta profert I,93
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur I,205, &c
eius magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca vrbs VII,22,122
Trachea Cherſoneſus IV,99
Trachiniæ petræ VII,198
Trachis vrbs VII,199
Traſpies Scythæ IV,6
Trauſi populus Thraciæ V,4
Trauus fl. VII,109
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus IX,38
Trintatæchmes Perſa dux VII,82
Triopii Apollinis ſacrum atq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174,38
Tritæenſes Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I,192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV,108
Tritææ oppid. VIII,33
Triton. fl. & Tritonis palus IV,178,191
Trophonium oraculum VIII,134
tutelaris Mineruæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hoſpes H,9
ab Homero celebratur H,26
Tycta, Perſice cœnę regalis nomẽ IX,111
Tymnes Hiſtiæi pater V,37. VII,98
vbi occultatus III,5
Typhon III,5
tyrannis lubrica res III,53
tyrannidis incommoda V,92
tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum caſtra, locus II,112
Tyrodiza Perinthiorum VII,25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I,94
Tyrrheni Phocenſes oppugnant I,163
Tyrrhenia ſeu Thuſcia I,49
Tyrrheniã Phocenſes occupant I,163

V

Vaccæ Iſidi ſacræ II,41
vaccinam non guſtantes IV,186
vaticini Scytharum IV,67
Veneris Vraniæ templum. à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid*
Mylitta Aſſyriis dicta, Arabibus Alitta, Perſis Mitra I,131
Veneris templum apud Atarbechin II,41
Veneris hoſpitę ædes II,112
Scytharum dea & ab iiſdem Artimpaſa dicta IV,59
venti eteſiæ non ſunt cauſſa exundationis Nili II,20
ventorum ara in Thyia VII,178
verua quina Aeolum H,37
Veſta Scytharum dea IV,59
veſtes lanęæ vbi profanæ II,81
vicinos Medi & Perſæ colunt I 134
victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV 60
vinum ex hordeo apud Ægyptios II,77
viperarum generatio cur rara III, 108,109
virginum auctio apud Babylonios I,196
virgines vbi deuirginentur a rege IV, 168
virginum anniuerſarius conflictus IV, 180
vitæ humanæ breuitas & calamitas VII, 46
viuos defodere Perſis in vſu VII,114
Vlyſſes H,7,26
Vmbri pop. I,94. IV,49
vocaliſſimus Ægyptius IV,141
Vrbana Minerua V,82
vrbium Græciæ incrementa decrementaque I,5
vrbes à Dario in Scythia conditæ IV,124
Vraniæ Veneris fanũ vetuſtiſſimũ I, 105
eius templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Perſas ſacrificia I,131
Vrania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
vrina hirci ſpaſmi remedium IV,187
vrſorum ac luporum ſepultura II,67
Vrotalt Arabibus Dionyſus III,8
Vtii populus III, 93 & eorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Vulcani ſacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
veſtibula II,101
Vulcani coloſſus II,176. & ſax VII,98
Vulcani templum & ſtatua III 37
vulpanſeres Ægyptiis ſacri II,72
vxor Candaulis Gygi nuda viſa I,9
vxorem mactatio ad mariti funus V,5
vxores Athęnienſ raptæ VII,138

X

Xanthius campus VI,
Xanthii populus I,176
Xanthippus Ariphronis f. VI,131,136. VII,33. VIII,131
Xanthippus dux Athenienſium cruci figit Artayćten IX,119
Xanthus Samius I,134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. IX, 106
xeni, hoſtes IX,11
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII,11
Xerxes quid Græcis ſignificet VI,98
rex Perſarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII,6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Helleſponto compedes iniicit VII,35
Xerxis crudelitas VII,39. IX,111
Xerxis dona in Helleſpontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europã traiectus VII,56
Xerxi quæ oſtenta oblata ſint VII,57
Xerxes exercitum ſuum luſtrat VII, 59
eius copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62 &c. 184. &c.
Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xerxis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana claſſis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naues quadringentæ ſubmerſæ VII,190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
eius copias fames & peſtis extinguit VIII, 115
eius reditus in Aſiam VIII,117, &c.
Xerxis amores IX, 107. & *paſſim plurima de eo toto libro* VII, & VIII
Xuthus Ionis pater VII,94
xyſtum aureum Amphiarao donatum I, 52

Z

Zabeces, Libyes IV,193
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III,59. VI,70
Zancla, nunc Meſſana dicta VII,163
pulcherr. vrbs VI,25
Zanclęi populus VI,22
proditi ab Hippocrate VI,22
Zamolxis dæmon eiuſque cultus IV,19 95 *vbi* alia de ea
Zegeries, muriũ genus in Libya IV,192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,69
Zona vrbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus ſe mutilat III,154
eius ad Babylonios ficta fuga III,156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
eius præſtantia III,160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataſpe IV,43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus a rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoſter locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
ſimiarum comeſtores *ibid.*

FINIS.

LECTORI BENEVOLO.

In teſtimoniis veterum de Herodoto p. 39. Photij Latina interpretatio eſt A. Schotti: Marcellini verborum, ni fallor, Caſauboni. Diodori, Rhodomani. In Latina interp. Herodoti pag. 18. v. 21. ſcribe Alyattæ. *28, 33. dele* extrinſecus *41. v. pen. ſcr.* reddere *44. ad v. 44. in ora adpone numerum capitis CIV. 56. v. 13. poſt* Perſis *potius interpungendum, non poſt* annos *quod ſequitur. 57. v. 42. inuſa & cum v. ſequenti omiſſa ab interprete. Stephani verſio ſequitur extrema pagina ſequenti 58. 78, 7 ſcr.* portulæ *76, 25.* aggeres *78, 17* pecuaria *84, 35 eſt* ſexaginta. *Græcus tamen textus vult* quadraginta. *Sed noſtra emendemus vitia. 87, 11. ſcr.* Cyrus in ſomnis . *89, 2* interminata *21,* Græci *107. 41.* Ægyptum *116, 7.* hirudinibus *126, 13. videtur pro* ea *reponendum* eo. *ſcilicet ſtagno. 134, 28 ſcr.* autem *143. v. pen. extrema pag. abſque dubio ſcribendum* ſeptum: *licet* ſeptem *utraque editio H. Stephani habeat.* αἱμασιὴ. *145, v. 8. numerum ad oram emenda ita CXLIII. v. 32, ſcr.* imagines. *156. ad verſus quinti oram repone numerum capitis CLXX. qui paullo inferius. v. 10. interp.* mille & viginti *male.* διαμύριαι *enim* viginti mille. *ſed iterum me moror in aliis. alias pag. ſeq. 159. v. 8.* Ἑλλήνιον, Hellenium, *ſeruato nomine Græco verterem potius, quam* Græcum. *161. v. ante p. dele capitis notam in margine, & adpone initio ſequ. pag. 162. 169, 36. numerum 2 ante* dat, *repone ante* quando, *quod ſtatim ſequitur. 173 extr. pag. v. 4. a fine* ὅσον *177, v. pen.* tantopere *180, v. 10 dele* quem *illud quod poſt* rem. *207, 11,* Hyrcanorum *215, 18* ad mare dimiſit *216 extr. pag.* vir amiculi *221, 29 dele numerum 1 ante* Perſas *& v. 39 pro numero 5, corige 4 230, v. 3 à fin ſcr.* emporio *232, 18. pro 2 emenda 3. 229, 5.* Boryſth. *239, v. 3. pro 5, repone 6. & v. 44 pro 6, ſcribe 7, 246 caput LXX. paullo inferius colloca ad verſum qui incipit* lęſis *249, 8* Saulii *260 v. 7. ante* quorum *pone numerum 1, ſpectantem ad interpretationem dineſam in extr. pag. 296, 5.* autem *558, 9* Heidelbergæ *644 ad oram Græci contextus verſus 10, pone numerum 5. Vlterius per operas non licet. Tu aliis, ſi qua reppereris, ignoſce, quod te rogamus. Vale.*

Series & ordo Chartarum.

(:) ternio
b c d e f g duerniones, h vnica charta
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn terniones omnes
α β γ δ ε ζ vnicæ chartæ, exceptis α & ζ quæ ſunt duerniones.

